

Namwanga: Bible for 1 Corinthians, 1 John, 1 Peter, 1 Thessalonians, 1 Timothy, 2 Corinthians, 2 John, 2 Peter, 2 Thessalonians, 2 Timothy, 3 John, Acts, Colossians, Deuteronomy, Ephesians, Exodus, Galatians, Genesis, Hebrews, James, John, Leviticus, Luke, Mark, Matthew, Philippians, Revelation, Romans, Ruti
Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Genesis

1

¹Pantaliko, Leza welewuzile iyulu ninsi yapansi. ²Insi yitalinji nanti amiwele yimwi swinya yalinjivye. Imfinzi yalinji papela apazike. Umuzimu wakwe Leza wapitanga papela paminzi. ³Leza watili, "kuwe uwuswepe," nga akuswepa. ⁴Leza alola uwutswe, kuno awuzima. Wankinye uwutiswe kumfinzi. ⁵Leza ayita uwutiswe umusanya, "nga umusanya awita" uwusiku. "Kwalinji amangunzi nu mutondotondo, uwanda wakutalichila. ⁶Leza watili, "lekani kuwe ichipawulo pakasi ya minzi, nga lekani yankanie aminzi ku minzi." Lekani lyankanie aminzi ku minzi. ⁷Leza apanga ichipawulo nukwankania aminzi yano yalinji pansi yipawulo ukufuma ku minzi yano yalinji papela pipawulo. Chalinji nawonye. ⁸Leza ayita ipa wulo "ilewelewe." yalinji amanguzi nu mutondotondo, uwanda wachitiwili. ⁹Leza watili, "lekani aminzi yapansi pi lewelewe yakolonganikane ponga ku masyo yonga, nga insi iyikale yiloleke." Chalinji nawonye. ¹⁰Leza ayita insi iyikale chalo "chapansi," naminzi ayakolonganikane ponga ayita "wasumbi." Waweni kuno chalinji achizima. ¹¹Eleza ati, "lekani insi yimeze ivya mafwa: ivimelwa ivyakukoma impumba ni miti ya vikomwa iya kukoma ivikomwa vino impumba zili muchi komwa, chili chonsi ukulingana nimewe yakwe." Chalinji ndivyo wonye. ¹²Insi yafumizye ivya mafwa, ivimelwa vyafumizye impumba ukuyana nimiwele yawo, ni miti yakukoma ivikomwa yino mpumba yakwe yalinji mwakwe yoliyo, ukuyana ni mewe yakwe yawo. Leza waweni kuno chalinji achizima. ¹³Yalinji amanguzi nu mutondotondo, uwanda wachititatu. ¹⁴Leza ati, "lekani kuwe inkozyo mwilewelewe yigawe uwanda ukufuma kuwusiku nga lekani viwe ngati avimanyikwilo, ku vyampindi, ku vya manda ni myaka. ¹⁵Lekani kuwe inkozyo mwilewelewe lyapa ulukozyo pansi yapansi." Chalinji ndivyo wonye. ¹⁶Leza wapanzile inkozyo inkulu ziwili, inkozyo inkulu ukuvinda umusanya, nu lukozyo ulutichi ukuvinda uwusiku. Wapanzile swinya ni ntanda. ¹⁷Leza waziwisile mwilewelewe kupa ulukozyo pansi yapansi, ¹⁸ukuvinda umusanya nu wusiku, nu kugawa ulukozyo ukufuma ku mfinzi. Leza waweni kuno chalinji achizima. ¹⁹Yalinji amangunzi nu mutondotondo, uwanda we chini. ²⁰Leza ati, "lekani aminzi yakwile ni mpendwa ni vyelelewulwa vyawumi, nga lekani ivinyunyi vyapapuka papela yansi mu lwenze lwi lewelewe." ²¹Leza ayelewula ivyelelewulwa vya mwesumbi mukulu, nga ni chelewulwa chonsi cha wumi ukuyana ni miwele yakwe, ivyelelewulwa vino vikupita navino vikakwivwa aminzi kulikonsi, nga ni chinyunyi cha mapa chonsi ukuyana ni miwele yakwe. Leza waweni kuno chalinji achizima. ²²Leza wavipefile, ati, "komani vikomwa nga munyame, nukwizuya aminzi mwakwe wasumbi. Lekani ivinyunyi vinyame pansi yapansi." ²³Yalinji amangunzi nu mutondotondo, uwanda wachiti sano. ²⁴Leza ati, "lekani insi yapansi yikome ivyelelewulwa vyawumi, chonsi ukulingana ni miwele yakwe, ivitekwa, ivinyamana ivitichi, ni vitumbu vya muni, chonsi ukulingana ni miwele yakwe." Chalinji ndivyo wonye. ²⁵Leza wapanzile ivitumbu vyansi ukuyana ni miwele yawo, ivitekwa ukuyana ni miwele yawo, nachonsi chino chikusela pa musili ukuyana ni miwele yakwe. Waweni kuno chalinji achizima. ²⁶Leza ati, "lekani tupange umuntu muchata chitu, muchikolano chitu. Lekani viwe ni nsambu panswi zya mwesumbu, napa vinyunyi vya milewelewe, pa vitekwa, pakwe vyonsi ivya muni, napa chinyamana chonsi ichakusela muni." ²⁷Eleza welewuzile umuntu muchata chakwe. Muchata chakwe wa mwelewuzile weliwe. U muni nu mwanachi welewuzile woliwo. ²⁸Leza wawapefile nukuti kwakwe woliwo, "munyame, nukuvula. Mwizuze insi yapansi, nukuyi chinva. Muwe ni nsambu panswi zya mwesumbi, pa vinyunyi vya mwilewelewe, napa chintu chlichonsi icha wumi chino chikupita pansi yapansi." ²⁹Leza ati, "lola, nakupa ichimelwa chonsi icha kukoma impumba yino yili pansi yonsi yapansi, nu muti wonsi impumba yakwe yili mwakwe yoliyo. Viliwa avyakulya kwakwe mwemwe." ³⁰Ku chitumbu chonsi ichansi yapansi, ku chinyunyi chonsi icha mwiwulu, na chonsi chino chikusela muni, na kuchelewulwa chonsi chino chili nu mufuto wawumi napa ichawumafwa chonsi ichimelwa achakulya." chalinji ndivyo wonye. ³¹Leza waweni chonsi chino wapanzile. Lola, chalinji achizima nkaninye. Yalinji amangunzi nu mutondotondo, uwanda wa chitimutanda.

2

¹Apalipano imyulu ninsi yapansi zyasizile, nivintu vyonsi ivyawumi vino vyalinji mwenemo. ²Pawanda mununenulambali Leza wafisile pawumalimo wa mulimo wakwe wuno wawonvile, achili chino wizile puza pawanda wamunenulambali ku milimo yakwe yonsi. ³Leza apepa uwanda wamunenulambali nukuwutelefa, pamulandu mwakwe wowo wizile puza ku milimo yakwe yonsi yino wawonvile mukwelewula kwakwe. ⁴Vyo vyalinji avyakuwombwa ukulingana ni myulu ninsi yapansi, pano vyelelewulwa, pawanda wuno Yahweh Leza wapanzile insi yapansi ni myulu. ⁵Kutalinji nanti we vupa wa musili wino walinji ukuti ali muni yapansi, nga kutalinji ichimelwa cha musili chino chalinji chipunsile, Amuno Yahweh Leza atalenjesizye ukuti yitonye pansi yapansi, nga patalinji umuntu wakulima umusili, ⁶Kweni esusuwe wakwezile ukufuma muni yapansi nu kusembelela papela pa musili wonsi. ⁷Yahweh apanga umuntu ku lutukumbu lwivu, nga amufutila mu mpuno zyakwe umufuto wa wumi wakwe, nga umuntu awa amumi. ⁸Yahweh akomela ichalo kuwu fumilo wilanzi, mwakwe Edeni, nga mulyanye awika umuntu wino wamupanga. ⁹Ukufuma kumusili Yahweh Leza wapanzile umuti wonsi ukukula chino achizima ku minso ni chizima ku chakulya. choo mukuzanwa nu muti wawumi wuno walinji mukasi muchalo. numuti wakumanya ichizima ni chiwipi. ¹⁰Uluzi lwafumile mu Eden ukusembelela ichalo. Kulyanye lwagawinkine aluwa induzi zini. ¹¹Uluzi lwakutalichila we Pishon. Aluliluno lukatantala muni yonsinye iye Havilah, kuno kuli egolide. ¹²Egolide wansi yoo amuzima. Kuli swinya ebdellium niwe lye onyx. ¹³Izina lya luzi lwe chitiwili we Gihon. Lweni lukatantala muni ye Kushi yonsinye. ¹⁴Izina lya luzi lwe chititatu we Tigrisi, nga lukatantala kuwufumilo we Ashur. Uluzi lwe chini we Euphrates. ¹⁵Yahweh Leza wasenzile umuntu

wamuwika muchalo che Eden ukuwuwonvya nu kuwusunjilila. ¹⁶Yahweh Leza apingula umuntu, ati, " Kumuti wonsi uwa muchalo mufwile wawalya muwusapuke. ¹⁷Kweni ku muti wakumanya ichizima ni chiwape utazipizile wawalya, amuno pawanda wuno ulilya ku muti woo, nakawuzyenye ulifwa." ¹⁸Apano Yahweh Leza ati, " asachizima kuno umuntu afwile awe wenga. Nandi mupanjile ekavwa uwa kumuyana." ¹⁹Ukufuma ku musili Yahweh Leza wapanzile ichinyamana chonsi icha munsu ni chinyuni chonsi icha mwilewelewe. Ngapano wavilesile ku muntu kuti alole muno andi avyitile. Monsi muno umntu witizile ichelewulwa chawumi, lyalinji alizina lyakwe. ²⁰Umuntu wapile amazina ku vitekwa vyonsi, ku vinyuni vyonsi vya mwilewelewe, na kuvitumbu vyonsi ivya munsu. Kweni ku muntu weni kutalinji nanti wekavwa uwa kuyana kwakwe weliwe. ²¹Yahweh Leza wapanjisizye utulo utwakulachisya ukupona pa muntu, achino umuntu walazile. Yahweh wasenzile lumwi uluwazu lwakwe nga ayiyala umuwili pano wasenzile uluwazu. ²²Nu luwazu luno Yahweh wasenzile ku muntu, wapanzile umwanachi nuku muleta ku muntu. ²³Umuntu ati, " Ipindi yoo, wee ali fupa lya mafupa yane, nu mutande wamutande wane. Ali yitwa, 'pamulandu wasenzilwe ku muntu.'" ²⁴Achaleka umuntu ayisi nu nyina kwe, aliwa ponga nu waku wakwe, nga waliwa amuwili wonga. ²⁵Wonsi walinji chitankwa, umonsi nu muchi wakwe, kweni watasozilwe insoni.

3

¹paponye inzoka yalinji anchenjele ukulusya inyama zyonsi izyalonde zino e Yahwey Eleza welewuzile. Ayiti kumwanachi, " Avino Leza nakawuzye wavwanzile, mutize mulye icha muti wonsi ukufuma muchalo?" ²Umwanachi ati ku nzoka, "Tufwile twawalya ichikomwa icha ichakufuma ku miti yachalo, ³kweni ukulingana ni chikomwa cha muti wuno wuli mukasi muchalo, Leza watili, 'mutati mwawalya wowo, nanti akuwukumya, amoo mulifwa.'" ⁴Inzoka ayiti kumwanachi, "'Mwawuchisinkanye mutalifwa. ⁵Amuno Leza amanyile kuno uwanda wuno mulilya aminso yinu yaliyiyuka, nga muliwa vino Leza, awakumanya ichizima ni chiwape. ⁶'Walile umwanachi walola kuno umuti walinji awuzima ku chakulya, nukuti walinji awakuloleka ichete muminso, nukuti umuti walinji ayakulenjesya wumwi ukuwa ni njelu, wakuntuzile chumwi icha vikomwa nukulya. Apano wapile swinya chimwi umulume wakwe wino walinji naweliwe, nga alya. ⁷Aminso yawo wonsi ayiyuka, nga awamanya kuno walinji chintakwa. Awasuminkania amafwa ya mukuyu apaliponga nukuyivwimbiliza woliwo. ⁸Wivwile umuswato we Yahwey Leza akupita muchalo lyo ilanzi lyatonta, achino umonsi nu mwanachi wakwe awavwama ku minso ye Yahwey mukasi ya miti yamuchalo. ⁹Yahweh Leza ayita umonsi ati kwakwe weliwe, nga uli kwi?" ¹⁰Umonsu ati, " imbiwile muchalo, nga intina, umulandu tendi chintakwa. Achino tenjifisile." ¹¹Leza ati, nga wuzye weweni akunenile kuno uli chintakwa? ungawanga ulile ku muti wuno nakupinguzile ukuti nanti kulya kwewolilwo?" ¹²Umonsu ati, " Amwanachi wino wampile ukuwa nanene, wampile ichikomwa ukufuma ku muti, nga nalile. " ¹³Yahweh Leza ati ku mwanachi, " Nga chani chino wawomba?" Umwanachi ati, " Inzoka yimbifile nga indya." ¹⁴Yahweh Leza ati ku nzoka, " pamulandu wawomba choo, wemutipwe nsu muvikwato vyonsi nivitumbu vyonsi ivyamunsu. Apawula wako wuno uliwapitila, swinya uliwawalya ulutukumbu amanda yawumi wako wonsi. ¹⁵Ndiwika uwulwani pakwe wewe nu mwanachi, pakasi pa mbeyu yako ni mbeyu yakwe. Aliwapumunta umutwe wako, nga nawe uliwaluma ichitende chakwe." ¹⁶Kumwanachi ati, ndiyonjelezya uwulumila wako mukuwa na wana, uliwapapa awana muwulumila. Ukuluchila kuliwa pe wakuwako kweni alivinda pakwe wewe. ¹⁷Kwe Adamu amunena ati, pamulandu watyelezya ku mazwi ye wakuwako, nga walya ku muti, ukulingana chino nakupinguzile wewe pakuvwanga ukuti, 'Utawile uye kwe wowo; umusili awutipwe umulandu na wewe; ulilya ukufuma kuwulumila ya wumi wako. ¹⁸Chilifumya iminga nivimalemati kwakwe wewe, nga ulilya ivimelwa vyamuchalo. ¹⁹Pitwinsi lya mpumi yako ulilya ichibama, ukufichila wanyochela kumusili, amuno wasenzilwe ukufuma kwecho. Amuno we lutukumbu naku lutukumbu ulinyochela. ²⁰Umonsu amwita wakuwakwe izina Eva pamulandu walinji we mayo wa vya wumi vyonsi. ²¹Yahweh Leza apanjila Adamu nu waku wakwe ivizwalo vyamikwela nukuwazwika. ²²Yahweh Leza ati, " kanonzi umuntu wawa nge asweswe, uwakumanya ichizima ni chiwape. Achino kanonzi atazipizile ukuzumilizwa ikasa lyakwe lifichile, ukusenda ku muti wawumi, nukulya nukuwa nuwumi wamuyayaya. " ²³Achaleka Yahweh Leza wamufumizye muchalo che Eden, pakulima umusili kwewuno wafumilizile. ²⁴Achino Leza afumya umuntu muchalo, nga awichila amakerubi pa wufumililo wilanzi we Eden, nulupanga lwakulilima luno lwasenukanga konsi na konsi, ukuti luchinjilize inzila ku muti wawumi.

4

¹Umonsu amanya Eva umuchi wakwe nga awa ni chfuwa akwata Kaini. Ati, " Nafum ya umuntu nu lwavwilizyo lwe Yahweh." ²Apano akwata umunyina e Abel. Nomba Abel wizilewa we kachema wang'onzi, kweni Kaini walimanga umusili. ³Chizile chawa mukupita kwa mpindi Kaini walesile ivikomwa vimwi vya musili ukuwa achawupi kwe Yahweh. ⁴Lelo Abel, walesile chimwi iche nakatote wang'onzi zyakwe nazimwi na mafuta yamwi. Yahweh azumilizya Abel ni chawupi chakwe, ⁵kweni Kaini ni chawupi chakwe atazumilizye. Achino Kaini walinji afulwe nkaninye, nga awika ni nkansi. ⁶Yahweh ati kwe Kaini, "Wuzye achani chino ufuzilwe nga chani chino ukuwika inkansi?" ⁷Ndi wawomba chino achizima, utanga uzumilizwe? kweni ndi utawomba chino sachizima, uluwembu lukulindilila pa mulyango ni vikumbuchilwa ukukutungulula, kweni ufwele uvinde pakwe choo." ⁸Kaini avwanga kwe Abel umunynakwe. Yalinji ampindi yino walinji muchalo, Kaini akatuchila Abel umunynakwe nuku mukoma. ⁹Apano Yahweh ati kwakwe Kaini, " Nga Abel umunynako ali kwinye?" ati, " Ntamanyile. Wuzye kalola wa munyina wane?" ¹⁰Yahweh ati, " Nga achani chino wawomba? uwazi wa munyonko wukupunda kwe nene ukufuma ku musili. ¹¹Kanonzi mwe watipwe ukufuma ku musili,

wuno wati wiyula umulomo wakwe ukupochelela uwazi wa munyonko ukufuma kwikasa lyako.¹²Pano ukulima umusili, ukufuma kanonzi nu kutwalilila wuta likoma ivikomwa ivivule. Umusowa masyo nuwa kupitana avino uliwa munsu.¹³Kaini ati kwe Yahweh, " ukusundwa kwane kwakula ukulusya chino ntanga mfichiliseye. ¹⁴Nakawuzyenye, mwamfumya nene pawanda woo ku musili woo, nga ndi fisama ku chinsyo chako. Ndi sowa masyo nuwa kupitapitana munsu, nawensi wino wanzana alinkoma." ¹⁵Yahweh ati kwakwe weliwe, " Ndi wumwi wakoma Kaini, ukulanduza kuliwa pakwe weliwe munenulambali." Apano Yahweh awika ichimanyikwilo pakwe Kaini, ukuti ndi wumwi wamuzana, umuntu weyo atalwisania naweliwe.¹⁶Achino Kaini wizile fuma paminso ye Yahweh nukuya yikala munsu Nod, kuwufumililo we Eden. ¹⁷Kaini amanya ewaku wakwe nga awa ni chifuwa. Wapafile Enoki. Wazenzile umusumba awita izina lya mwana wakwe Enoki.¹⁸Kwakwe Enoki kwa pafilwe Iradi. Iradi wizile awa we yisi we Mehujayeli. Mehujayeli wizile awa we yisi we Metushayeli. Metushayeli wizile awa we yisi we Lameki. ¹⁹Lameki wa twazile awanachi wawili. Izina lya kwe wenga walinji we Adah, nga ni zina lyakwe winji walinji we Zillah.²⁰Adah wakwasile eJabo. Walinji we yisi wa kwe wawo wano wakakwikala muma tenti wano wali nivitekwa. ²¹Izina lya munyina wakwe walinji we Jubo. walinji we yisi wawo wano wakalizya babatoni ni mfwemfwe ²²Lelo kwakwe Zillah, wakwasile Tubo-kaini welinji we Naamah. ²³ELamecki watili kuwa waku wakwe, "Adah ne Zillah, teyelezyani kwizwi lyane; mwe wachi wakwe Lamecki, teyelezyani kwakwe vino nkuvwanga. Amuno nati inkoma umuntu pamulandu nukunchisa nene, pamulandu umulumendo wanchisile. ²⁴Ndi Kaini walanduzwa ku mpindi munenulambali, alyakuti Lamecki ali landuzwa amakumi munenulambali ni mpindi munenulambali." ²⁵Adam amanya swinya ewaku wakwe, nga akwata umwana winji umonsi. Amwita izina lyakwe e Seti nga ati, " Leza wapa umwana winji mumasyo yakwe Abel, amuno Kaini wamu komile." ²⁶Umwana wakwasilwe kwakwe Seti nga amwita izina lyakwe Enoshi. Pa mpindi yoyo awantu watalisile ukwita pi zina lyakwe Yahweh.

5

¹Woo amutantiko wa mbeyu yakwe Adam. Pawanda wuno Leza welewuzile umuntu, wawelewuzile muchata chakwe ²Umonsu nu mwanachi wawelewuzile woliwo. Wawa pefile nga ayita woliwo awantu pano welewuzilwe.³Walile pano Adam wikala imyaka umwanda na makumi yatatu, wizile wawa we tata wa mwana umonsi uwa muchata chakwenye, muchikolano chakwe, nga amwita izina lyakwe e Seti. ⁴Watili pano Adam wawa we tata wakwe Seti, wisile imyaka imyanda kananimonsi wizile wawa we tata wa wana wachonsi awavule nawa chanachi. ⁵Adam wisile imyaka imyanda mufundikambali namakumi yatatu, ngapano wafwile.⁶Walile Seti wikala imyaka umwanda na yitatu wizile wawa we yisi we Enoshi. ⁷Watili wawa we yisi we Enoshi, wisile imyaka imyanda kananimonsi na munenulambali nga wizile wawa we yisi wawana chonsi wavule nawa chanachi. ⁸Seti wisile imyaka imyanda mufundikambali ikumi na yawili, ngapano wizile wafwa.⁹Walile Enoshi wikala imyaka amakumi mufundikambali, wizile wawa we yisi we Kenani. ¹⁰Watili pano wawa we yisi we Kenani, Enoshi wikazile imyaka amakumi kananimonsi ikumi na yasano. ¹¹Enoshi wikazile imyaka amakumi mufundikambali na yasano, ngapano wizile wafwa.¹²Walile Kenani wikala imyaka amakumi munenulambali, wizile wawa we yisi we Mahalalelu. ¹³Watili wawa we yisi we Mahalalelu, Kenani wikazile imyaka imyanda kananimonsi na makumi yani. Wizile waw we yisi wa wanachonsi wavule na wachanachi. ¹⁴Kenani wikazile imyaka imyanda mufundikambali ni kumi, ngapano wizile wafwa¹⁵Walile Mahalalelu wikala imyaka umutanda na yasano, wizile wawa we yisi we Jaredi. ¹⁶Watili wawa we yisi we Jaredi, Mahalalelu wikazile imyaka imyanda kananimonsi na makumi yatatu. Wizile wawa we yisi wawanachonsi wavule na wachanachi. ¹⁷Mahalalelu wikazile imyaka imyanda kananimonsi amakumi mufundikambali na yasano, ngapano wizile wafwa.¹⁸Walile Jaredi wikala imyaka umwanda amakumi umutanda na yawili, wizile wawa we yisi we Enoki. ¹⁹Watili wawa we yisi we Enoki, Jaredi wikazile imyaka imyanda kananimonsi. Wizile wawa we yisi wa wanachonsi wavule nawachanachi. ²⁰Jaredi wikazile imyaka mufundikambali amakumi umutanda na yawili, ngapano wizile wafwa.²¹Walile pano Enoki wikaLa imyaka amakumi umutanda na yasano, wizile wawa we yisi we Metuselah. ²²Enoki wapisile ne Leza imyaka imyanda yitatu lyo wawa we yisi we Metuselah. Wizile wawa we yisi wa wana chonsi na wanachi awavule. ²³Enoki wikazile imyaka imyanda yitatu na yisano. ²⁴Enoki wapisile ne Leza, ngapano wizile pita, amuno Leza wamusenzile.²⁵Walile Metuselah wikala imyaka umwanda amakumi kananimonsi na munenulambali, wizile wawa we yisi we Lameki. ²⁶Watili wawa we yisi we Lameki, Metuselah wikazile imyaka imyanda munenulambali amakumi kananimonsi na yawili. Wizile wawa we yisi wawana awavule awachonsi na wanachi. ²⁷Metuselah wikazile imyaka imyanda mufundikambali amakumi mutanda na mufundikambali. Apano wizile wafwa.²⁸Walile Lameki wikala imyaka umwanda kananimonsi na yawili, wizile wawa we yisi wa mwana umonsi. ²⁹Wa mwisile izina lyakwe Noah, awati, " wee alitupa ukupuza ku milimo yitu nu kuwulumilwa wa kuyikungula kwa makasa yitu, yino tuzipizile tuwombe pamulandu nu musili wuno Yahweh ati atipa."³⁰Lameki wisile imyaka imyanda yisano amakumi mufundikambali na yasano watili wawa we yisi we Noah. Wizile wawa we yisi wawana wavule awachonsi na wachanachi. ³¹Lameki wikazile imyaka imyanda munenulambali amakumi munenulambali na munenulambali. Apano wizile wafwa.³²Watili Noah wikala imyaka imyanda yisano, wizile wawa we yisi we shemu, Hamu, ne Yafeti.

6

¹Chizile chawa lyo awantu ukuvula pansu yapansi nga nawana wachanachi wakwasilwe kwakwe woliwo, ²ukuti awana wakwe Leza waweni awana wawantu kuno walinji awayembe. Wayitwalizile wonga awanachi, wensi uwawoliwo wino

wamusolanga. ³Yahweh ati, " Umuzimu wane wutaliwa mu wantu penyee, amuno amutande. Waliyikala imyaka umwanda na makumi yawili. "⁴Wa masayi walinji muni yapani mu manda yalianye, nga swinya nukuya inkolelo. Chawovnilwe pano awana we Leza watwazile awana wawantu, nga awakwata awana nawoliwo. Waa walinji awantu wamaka awakalii, awantu awamanyikwe. ⁵Yahweh waweni kuno uwuwiye wa muntu wakulisa muni yapani, nga nukuti nakelenganizye ka wuntu ya myenzo yawo walivye awuwiye wakutwalilila. ⁶Yahweh wayilizanizye ukuti wapanzile awantu pansu yapani, nga cha lwilwi nsizye weni ku mwendo wakwe. ⁷Achino Yahweh watili, "Nandi mpyele awantu wano nati mbelewula ukufuma kuni yapani --awantu ni vinyama, nivintu vyonsi ivya kuzenzela ni vinyunyi vya mwilewelewe, amuno nkuyilizania ukuti navipanzile. " ⁸Kweni Noah wazanile ukutemelwa mu minso yakwe Yahweh. ⁹Vyo vyalinji avyakuwombwa ukulingana ne Noah. Noah walinji amuntu umulungamane, atalinji nati ampifya mwakwe wantu wampindi yakwe. Noah wapitanga ne Leza. ¹⁰Noah wizile wawa we yisi wawana watatu: Shemu , Hamu, ne Yafeti. ¹¹Insi yapani yawozile paminso yakwe Leza, nga yizwile ni vyongo. ¹²Leza waweni insi yapani; lola, yavunzile amuno umutande wonsi wati wuwozwa inzila zyakwe pansu yapani. ¹³Leza ati kwakwe Noah, "Nalola kuno ampindi yakumaliza imitande yonsi, amuno insi yapani yizula ni vyongo ukupitila yoliyo. Nakawuzyenye, nkwizu kuzyonona ninsi. ¹⁴Yipanjilani mwenga uwato wesapule. Pangani amakasi muwato, nukusyema mukasi nakunzi. ¹⁵Avyo mwandi muye muwupanjile: Uwutali wawato wandi wuwe ichisuna imyanda yitatu; muwutali wakwe wandi wuwe amakumi yawili yamamita nukutalimpa kwakwe kwandi kuwe amamita ikumi lyonga na yani. ¹⁶Pangani umusonje wawato, nga mumalizye pa chisuna ukufuma papela pa mbali. Muwike umulyango pa mbali pawato nga mupange na pansu, uwe chitiwili, nga ni chipitu che chititatu. ¹⁷Teyelezanyi, ndi pakuleta intalala ya minzi pansu yapani, pakonona imitande yonsinye yino yili numufuto wawumi ukufuma pansu piyulu. Chonsi chino chili pansu yapani chilifwa. ¹⁸Kweni ndiyikaza ipangano na mwemwe. Muliynjila muwato, mwemwe, awana winu ne waku wako, nawachi wawana wako ponga nawewe. ¹⁹Ichelewulwa chonsi icha wumi icha mutande chonsi, uluko lwe viwili vili vyonsi muzipizile muviwike muwato, ukuvisunga nuwumi namwemwe, ivyonsi ni vyanachi. ²⁰Ni vinyunyi ni myata nimiwele yawo, ni vinyamana ni miwele yawo, ni vyakusela nga ni chakusela chonsi ichansi ni miwele yawo, viwili vyonsi vilizya kwakwe mwemwe muvisunge nuwumi. ²¹Ukolonganike kwakwe wewe wenga ichakulya cha mwata wonsi ichakulyekwa nukuchisunga, kuti chize chiwe achakulya chakwe mwemwe navyolivyo. " ²²Achaleka Noah wawonvile choo. ukulingana kwakwe vyonsi vino Leza wamupinguzile, achaleka awomba.

7

¹Yahweh ati kwe Nowa," zanga"wewe ni mbumba yako yonsi, muwato, amuno nalola kuno wewe wemulungamane pankolelo zyane munkulo yoo. ²Kunyama yonsi iyintakandamana ulileta izyonsi munenulambali nizyanachi munenulambali . Kunyama zino ankandamane, kwezyozyo mulete ziwili, iyachonsi niyachanachi. ³Swinya ni nyunyi zyamwilewelewe, ulete izyonsi munenulambali ni zyanachi munenulambali, ukusunga imbeyu yakwe pansu yonsi iyapani. ⁴Amuno mumanda munenulambali ndipanjisya imvula yitonye pansu yapani kumanda amakumi yani umusanya nuwusiku. Ndiyonona chonsi ukufuma pansu pamusili ichawumi chonsi chino napanga. " ⁵Nowa wawonvile chonsi chino Yahweh wamupinguzile. ⁶Nowa walinji ni myaka imyanda umutanda pano intalala yaponile muni. ⁷Nowa, awanakwe, ewakuwakwe, nawanyinavyala winjizile ponga muwato pamulandu wa minzi yantalala. ⁸Inyama nzima ni nyama zino zisi nzima, ninyunyi nachonsi chino chikasela pansu, ⁹viwili viwili, ichonsi nichanachi, vyizile kwe Nowa avyinjila muwato, ndivino Leza wamupinguzile Nowa. ¹⁰Ayala manda yasila munenulambali, aminzi yantalala ayiza muni yapani. ¹¹Mumwaka wa myanda mutanda wawumi wakwe Nowa, mumwezi we chitiwili, pawanda wi kumi munenulambali uwa mwezi, pawanda wuliwonga, ivintopwezi vyonsi vizike avimiminuka, namampongololo ya mwiwulu ayiyuka. ¹²Imvula ayitalika ukupona pansu yapani ku manda yani uwusiku numusanya. ¹³Pawanda wowonye Nowa nawana wakwe awachonsi, Shemu, Hamu, nu Yafeti, nu muchi wakwe Nowa, nawachi watatu awana wakwe ponga nawoliwo, awinjila muwato. ¹⁴Awakwinjila ponga nachonsi ichinyamana ukulingana numwata wakwe, nachonsi ichitekwa ukulingana numwata wakwe, ni chakusela chonsi chino chikasela pansu yapani ukulingana numwata wakwe, ninyunyi yonsi ukulingana numwata wakwe, ichelewulwa chonsi namapa. ¹⁵Viwili muvya mutande vyonsi mwakwe vino mwalinji uwumi wamufuto vwizile kwakwe Nowa nukwinjila muwato. ¹⁶Ivinyama vino vyinjizile mwenemo vyalinji ichonsi nichanachi ivyamutande vyonsi; vyinjizile mwenemo ngati vino Leza wamupinguzile. Ngapano Yahweh azyilalila ichisakati. ¹⁷Ngapano intalala ayiza muni yapani ku manda amakumi yani, nga naminzi ayavulilila ayatumpula uwato nukuwukweza papela yansi. ¹⁸Aminzi ayafichilisa ukwiwala insi yapani, nga uwato awambama papela paminzi. ¹⁹Aminzi ayakwela nkaninye pansu yapani achaleka ni myamba yonsi iyitali yino yalinji pansu pilewelewe yakupichizile. ²⁰Aminzi yakwezile intampulo ikumi nayasano papela pasosonjelwa yamyamba. ²¹Ivyawumi vyonsi vino vyapitanga muni vyafwile_ inunyi, ivitekwa, inyama vyamumpanga, ivyelewulwa vyawumi vyonsi vino vyikalanga mumpendwa inkulu pansu yapani, nawantu wonsinye. ²²Ivyelewulwa vyawumi vyonsi wano wisile pamulundu, wano wafutanga umufuto wawumi ukupitila mumpuno zyawo, wafwile. ²³Achino ichawumi chonsi chino chalinji papela yansi chapyezile, awantu nivinyama nivintu vyakusela nivinyunyi vyamwilewelewe. Vyonsinye vyononile ukufuma muni. Nowa vyee nawawo wano walinji naweliwe muwato wasyazile. ²⁴Aminzi yikazile pansu yapani amanda umwanda wonga namakumi yasanu.

8

¹Eleza welenganizizye Nowa, ivinyamana vyonsi mumpanga, nga nivitekwa vyonsi vino vyalinji naweliwe muwato. Eleza alenjiesya inkungu ukuputa papela pansi, nga aminzi ayatalika ukupwela. ²Imbwiwi zyawu zike wampongolo wiyulu ziyusile nga ayileka, nga ayileka ukutonya. ³Intalala ya minzi yatalisile ukwika katichi katichi munsu yapani, nga pakupelelechezya kwa manda umwanda nakumi yasano yizile yasila. ⁴Uwato wizile wupuza mu mwezi wamunulambali, pawanda wikumi munulambali wamwezi, pamyamba ye Ararati. ⁵Aminzi ayatwalilila ukwika ukufichila umwezi wikumi. Pawanda wakutalichila wamwezi, insonga zyamyamba zyalolesile. ⁶Yalile pano amanda amakumi yani yapita Nowa ayiyula impongolo yawato wuno wapanzile. ⁷Watumile chigowe nga apapuka ukunyochela nyochela ukufichila yakala munsu yapani. ⁸Ngapano wizile tuma inkunda pakulola ndi aminzi yasizile papela yansi yapani, ⁹kweni inkunda yitazanile amsyo yakuwika ichinama chakwe, nga ayinyochela kwakwe weliwe muwato, amuno yachilinjil yakukwanisya insi yonsi yapani. Wafumizye ikasa lyakwe ayisenda nukuyileta muwato naweliwe. ¹⁰Walindilizile amanda yanji munulambali nga atuma swinya inkunda ukufuma muwato. ¹¹Inkunda yanyochezile kwakwe weliwe akamanguzi. Lola! Mu mulomo mwakwe mwalinji ifwa iyawe lyakwe alivi iliteta. Apano Nowa wamanyile kuno amanzi yapwela munsu yapani. ¹²Walindilizile swinya amanda yanji munulambali, nga atuma swinya inkunda. Yitanyochezile swinya kwakwe weliwe. ¹³Chalinjil pano mu myaka umutanda nu mwaka wakutalichila, mu mwezi wakutalika, muwanda wakutalika uwa mwezi, kuno aminzi yakazile munsu yapani. Nowa afumya ichikupichizyo cha wato, alolecheya kunzi, alola kuno, lola, papela wamusili pakala. ¹⁴Mumwezi wachitiwili, pawanda wamakumi yawili munulambali, insi yakazile. ¹⁵E leza ati kwe Nowa, ¹⁶Fumani muwato, mwemwe, ewaku wako, awana wako wachonsi, nawachi awawana wako nawewe. ¹⁷Fuma ponga nawewe ichewulwa chonsi ichamuwili chonsi chino chili nawewe _ ivinyunyi, ivinyamana, nachonsi ichakusela chino chikusela pansi _ ukuti vizipizile vinyamane pansi yapani, ukuti vikome ivikomwa nukonjelezwa pansi yapani. ¹⁸Apano Nowa wafumile nawana wakwe wa chonsi, ewaku wakwe, nawachi wawana wakwe naweliwe. ¹⁹Ichewulwa chonsi ichawumi, ichakusela chonsi, nichinyunyi chonsi, ichilichonsi ichakupita pansi, ukulingana nimbumba zyawo, wasile uwato. ²⁰Nowa azenga akavuwa kwe Yahweh. asenda ivinyama vimwi ivintakandamikwa nga nivinyunyi vimwi ivintakandamikwa, nga apa ivyawupi vyakocha pakavuwa. ²¹Yahweh anunchizya umunsu uwuzima nga ati umwenzo wakwe, " ntalitela ntipe swinya umusili umulandu nawantu, chingatenga amelengano ya myenzo yawo ayiwiye ukufuma ku wunya wawo. Ntalitela nanti akonona swinya ichintu chonsi ichawumi, ndivino nawomba. ²²Pano insi yapani yichili, impindi ya mbewu nukusinja, ukutalala nukulungula, ichisanya ni chisiku, umusanya nuwusiku vitaliyimilila."

9

¹Apano Leza apepa Nowa nawana wakwe wachonsi, nga ati kwakwe woliwo, " komani vikomwa, munyame, nukwizuya insi yapani. ²Ukutinia kwakwe mwemwe nuwutundume winu wuliwa chinyamana ichawumi chonsi pansi yapani, pa chinyunyi chonsi icha mwilewelewe, nachonsi icha kupita pamusili, ni nswi zyonsi izya mwe sumbi. Vyati vipwa mumakasa yinu. ³Icha kupita chonsi chino achawumi chiliwa achakulya kwakwe mwewemwe. ndivino nawapile ivimelwa vyawumafwa, Kanonzi nkuwapa chilichonsi. ⁴Kweni mutazipizile mwawalya inyama nuwumi wakwe-wuno awazi wakwe- mwakwe yoliyo. ⁵Kweni mo uwazi winu, uwumi wuno wuli muwazi winu, ndivwamba ukunyosezyapo. Ukufuma kwikasa lyachinyamana chonsi ndiwuvwamba. Ukufuma kwikasa lya muntu wensi, akulikuti, ukufuma kwikasa lyewumwi wuno wakoma umunyina, ndivwambichisya ukulipila pa wumi wa muntu weyo. ⁶Wensi wino akwisyu wazi wantu, pamuntu weyo uwazi wakwe wuli yiswa, amuno amuchata che Leza muno welewuzile umntu. ⁷Ukuwa mwemwe, komani ivikomwa nukunyama, musalangane insi yonsi iyapani nukunyama pakwe yoliyo. ⁸Apano Leza avwanga ku wana wakwe nakwe weliwe, ati, ⁹"ukuwa nene, teyelezya! naya paku fichilisya ipangano lyane nawewe nawa kwichilila pakwe wewe, ¹⁰Ni chelewulwa chonsi ichawumi chino chili nawewe, ni vinyunyi, ni vitekwa, ni chelewulwa chonsi ichansi ichakuwa namwe, chonsi chino chafumile muwato, ku chelewulwa chawumi chonsi icha pansi. ¹¹Newawo ukufichilisya ipangano namwe, ukuti icha mutande chonsi chitalitela chononwe na minzi yantalala. Kutalitela swinya intalala yonone insi yapani." ¹²Leza ati, " Choo achili chimanyikwilo chipangano chino nkupanga pakasi pakwe nene na wewe ni chelewulwa chonsi ichawumi chino chili nawewe, ni kwatwa lyonsi ilyankolelo: ¹³Nawika umulalamfuti mwiwingo, nga chiliwa achilolelo chipangano pakasi nene ninsi yapani. ¹⁴Chiliyiza chiwe pano ndileta iwingo pansi yapani nga umulalamfuti awuloleka mwiwingo, ¹⁵ngapano ndiyizuka ipangano lyane, lino lili pakasi pakwe nene namwemwe ni zichelewulwa chawumi chonsi ni vyamiwili vyonsi. aminzi yataliwa swinya antalala pakonona ivyamuwili vyonsi. ¹⁶Umulalamfuti wuliwa mumawingo nga ndiwulola, umwakuti njizuke ipangano lyamuyayaya pakasi pakwe Leza ni chelewulwa chonsi ichawumi ni chamuwili chonsi chino chili munsu yapani." ¹⁷Apano ati kwakwe Noah, " Cho achimanyikwilo chipangano lino nasimichizya pakasi pakwe nene ni vyamuwili vyonsi vino vili pansi yapani. ¹⁸Awanachonsi wakwe Noah wano wafumile muwato walinji Shemu, Hamu, ne Yafeti. Hamu walinji we Tata we Cannan ¹⁹Waa walinji awana chonsi wakwe Noah, nga ukufuma we waa insi yonsi yapani ya nyamilwe. ²⁰Noah watalisile ukuwa we sichilima, nga akomela ivikomwa. ²¹Wizile wamwa umutawa wumwi nga akoleka. Walazile chintakwa mwi teti lyakwe. ²²Apano Hamu, Etata we Cannani, waweni uwuchintakwa we yisi nga anena awanyina wakwe kunzi. ²³Nga Shemu ne Yafeti awasenda umwinjila awawika pa vipungo vyawo vyonsi, nukupita ichimfutete nga awawimba ichintakwa cheyisi wawo. Impumi zyawo zyaloizizye kunji, achino watawani uwuchintakwa we yisi wawo. ²⁴Walile Noah wakatuka kuwukoleke wakwe, wizile manya chino umwanakwe chonsi umutichi chino awomvile kwakwe weliwe. ²⁵Nga ati, "Cannani awe amutipwe. Azipizile awe awakupyunjila wawapyungi wawanyina wakwe." ²⁶Watali swinya, "Leka Yahweh,

eLeza we Shemu, apepwe, nga leka Cannani awe wekapyunga wakwe.²⁷Lekani Leza ayonjelezye ichipya che Yafeti, nga lekani apange akaya kakwe mwi teti Iye Shemu. Lekani Cannani awe wekapyunga wakwe."²⁸Lyo intalala yapita, Noah wikazile imyaka imyanda yitatu namakumi yasano,²⁹Amanda yonsi yakwe Noah yalinji imyanda mufundikambali na yasano ngapano wafwile.

10

¹Yoo yalinji ankwatwa yakwe Nowa, wino we Shemu, Hamu, ne Yafeti. Awana chonsi wakwasilwe kwakwe woliwo lyo intalala yapita.²Awanachonsi wakwe Yafeti walinji we Gomer, Magogi, Medayi, Javani, Tubal, Mesheki, ne Tirasi.³Awanachonsi wakwe Gomer walinji we Ashkenaz, Riphath, ne Togarmah.⁴Awanachonsi wakwe Javani walinji we Elishah, Tarshish, Kittim, ne Dodanimu.⁵Ukufumilila kwakwe yaa awantu wa mumbali mwakwe sumbi wapawunkine nga awaya mutwaya twawo, wensi ni nvwango yakwe, ukulingana nuluko lwawo, ni nduko zyawo.⁶Naa waa wana Hamu walinji Kushi, Miziramu, Put, ne Kanani. Naa waa wana wakwe⁷Kushi walinji we sebal, Havilah, sabuta, Raamah, swinya sabuteka. Naa waa wana wakwe Raamah walinji we sheba ne Dedani.⁸Kushi wizile wawa. we yisi wakwe Nimirod, wino walinji awantaliko ukuchinvywa insi⁹Walinji wekawinga wamaka paminso pakwe Yahweh. Awuli mulandu kulikuti, "vino Nimurod, ekewinga uwamaka yakwe Yahweh."¹⁰inkasi zyakutalichila izya wufumu walinji we Babylon, Uruk, Akkad, ne Kalneh, muni yakwe Shinar.¹¹Ukufuma muni yoyo wayile ku Assyria nga azenga Niniveh, Rehoboti Ir, Kalah,¹²ne Resen, wino walinji pakasi pe Niniveh ne kalah. Walinji amusumba uwukulu.¹³Mizraim wizile wawa we yisi wakwe Ludites, wa Anamites, wa Lehabites, wa Nephtuhites,¹⁴Wa pathrusites, wa kasluhites (kwakwe wino awafilisiti wafumilizile), nawa kaphtorites.¹⁵Kanani walinji amukwasi wakwe Sidoni, eketote wakwe nuwa kwe Heth,¹⁶swinya nuwa wa Jebusites, wa Amori, wa Girgashites,¹⁷wa Hiva, wa Akari, wa Sinayi,¹⁸wa Arivadi, wa Zemari, wa Hamati. Pankolelo yakwe induko zyawa Kanani zya salangine.¹⁹Numumpaka wawa Kanani wafumizile ku Sidoni, mukutungululwa ne Gerar, mpaka naku Gaza, nga pano akupita ukulungama kwe Sodomu, Gomorrah, ne Zeboyimu, mpaka nuku Lasha.²⁰Waa walinji awana chonsi wakwe Hamu, nu nduko zyawo, ni nvwango zyawo, muni zyawo, muni zyawo, nga namu nduko zyawo.²¹Awanachonsi wakwasilwe swinya kwe Shemu, umunyina wakwe Yafeti. Shemu walinji swinya amunyanya wawantu wonsi wawa Eber.²²Awanachonsi wakwe Shemu walinji we Elamu, Ashur, Arphaxad, Lud, ne Aram.²³Awanachonsi wakwe Aram walinji we Uz, Hul, Gether, ne Mesheki.²⁴Arphaxad wizile wawa we yesi wakwe Shelah, nga ne Shelah wizile wawa we yisi wakwe Eber.²⁵Eber walinji nawanachonsi wawili. Izina lyakwe wumwi walinji we Peleg, amuno mumanda yakwe insi yagawinkine. Izina lya munyina walinji we Joktan.²⁶Joktani wizile wawa we yisi wakwe Amodadi, Shelefu, Hazarmaveti, jerah,²⁷Hadoramu, Uzal, Diklah,²⁸Obal, Abimael, Sheba,²⁹Ophir, Havilah, ne Jakobu. wonsi waa walinji awanachonsi wakwe Joktani.³⁰Ichipya chawo chalinji acha kufuma ku Mesha mpaka Sepa, umwamba wakufuma kukambazwa kawufumo wilanzi.³¹Waa walinji wanachonsi wakwe Shemu, ukulingana nintanto zyawo ni nvwango zyawo, muni zyawo ukulingana ni nduko zyawo.³²Waa wino walinji wanachonsi wakwe Noah, ukulingana naku nkwantwa zyawo, naku nduko zyawo. Kwakwe vyoo induko zypawunkine nga aziwaya ninsi lyo intalala yapita.

11

¹Lelo insi yonsi yawovyanga invwango yonga nga walinji namazwi ayaliyonga.²Ndivino wachonile kuwufumilo wilanzi, wazanile uwutambalale muni ye shinar nga awikala kulyanye.³Awati kwe numuwuye," zanj, lekani tumate injelwa nukuzoyocha ichetechede." Walinji ni njelwa mumalo ya mawe namanenengela ngati amusumbi.⁴Awati, " zanj, lekani tuyizenjele swenga umusumba ni pembo lino papela pakwe pfike kwiylulu, nga tuyipanji swenga izina. Ndi tutangatuti wonye, tuli salangana pansu yonsi iyapansi."⁵Achino Yahweh wisile alola umusumba ni pembo lino uluko lwe Adam wazenzile.⁶Yahweh ati, " Lola, amuntu wenga ni nvwango iyliyonga, nga wati watalika ukuwomba choo! kanonzi kusi nanti chimwi chino wakasi ukuwomba chilikaninkana kwakwe woliwo.⁷Zanj, lekani twike nukuvulungania invwango yawo, ukuti watakati wivwane we numuwuye."⁸Achaleka Yahweh wawasalanginie muni yonsi swinya waleke ukuzenga umusumba.⁹Achaleka, akaya kaa kitwa Babelo, umulandu Yahweh wavulunginie invwango yansi yonsi nga ukufuma koko Yahweh wawasalanginie ukuwafumia muni yonsi yonsi yapansi.¹⁰Waa walinji awaluko we Shemu. Shemu walinji imyaka umwanda wonga, nga wizile wawa we yisi wakwe Arphaxad imyaka yiwili lyo intalala yapita.¹¹Shemu wikazile imyaka imyanda yisanu lyo wawa we yisi we Arphaxad. Wizile wawa swinya we yisi wawanachonsi nawachanachi.¹²Walile pano Arphaxad wikala imyaka amakumi yatatu nayasano, wizile wawa we yisi we Shelah.¹³Arphaxad wikazile imyaka imyanda yini lyo wawa we yisi we Shelah. Wizile wawa swinya we yisi wawanachonsi nawachanachi.¹⁴Pano Shelah wikazile imyaka amakumi yatatu, wizile wawa we yisi we Eber.¹⁵Shelah wikazile imyaka imyanda yini nayitatu lyo wawa we yisi we Eber. Wizile wawa swinya we yisi wawanachonsi nawachanachi.¹⁶Pano Eber wikazile imyaka amakumi yatatu nayani, wizile wawa we yisi we Pelegi.¹⁷Eber wikazile imyaka imyanda yini namakumi yatatu lyo wawa we yisi we Pelegi. Wizile wawa swinya we yisi we wawanachonsi nawachanachi.¹⁸Pano Pelegi wikazile imyaka amakumi yatatu, wizile wawa we yisi we Reu.¹⁹Pelegi wikazile imyaka imyanda yiwili namufundikambali lyo wawa we yisi we Reu. Wizile wawa swinya we yisi wawanachonsi wanj nawachanachi.²⁰Pano Reu wikazile imyaka amakumi yatatu nayawili, wizile wawa we yisi we Serugi.²¹Reu wikazile imyaka imyanda yiwili namunenulambali lyo wawa we yisi we Serugi. Wizile wawa swinya we yisi wawanachonsi wanj nawachanachi.²²Pano Serugi wikazile imyaka amakumi yatatu, wizile wawa we yisi we Nahor.²³Serugi wikazile imyaka imyanda yiwili lyo wawa we yisi we Nahor. Wizile wawa swinya we yisi wawanachonsi wanj nawachanachi.²⁴Pano Nahor wikazile imyaka amakumi yawili

namufundikambali wizile wawa we yisi we Terah. ²⁵Nahor wikazile imyaka umwanda ikumi nafundikambali lyo wawa we yisi we Terah. Wizile wawa swinya we yisi we wawanachonsi wani nawachanachi. ²⁶Walile pano Terah wikala imyaka amakumi munenulambali, wizile wawa we yisi we Abram, Nahor, ne Haran. ²⁷Kanonzi waa walinji awaluko lwakwe Terah. Terah wizile wawa we yisi we Abram, Nahor, ne Haran, nga Haran wizile wawa we yisi we Loti. ²⁸Haran wafwile mumunso yeyisi eTerah muni yakwe yaku kwatwila, mu Ur ya wachaldeans. ²⁹Abram ne Nahor watwazile awanachi. Izina lya muchi we Abram walinji we Sarai nga nu muchi we Nahor walinji we Milkah, umwana wakwe Haran, wino walinji we yisi wakwe wakwe Milkah ne Iskah. ³⁰Kanonzi Sarai walinji we chumba; atalinji nanti amwana. ³¹Terah wasenzile umwana wakwe Abram, Lot umwana wa mwanawakwe Haran, ne Sarai enyinyavyala, umuka mwana wakwe Abram, nga awakatuka ponga mu Ur yawa wachaldeans, pakuya muni ye Kenani. Kweni wizile ku Harani nukwikala kulyanye. ³²Terah wikazile imyaka imyanda yiwili nayasano nga afwa mu Haran.

12

¹Kanonzi Yahweh ati kwe Abram, "fuma muni yako, nakuwakamu wako, naku ng'anda yeso, uye kuni yino ndikusontela. ²Ndipanga wewe uluko ulukulu, nga ndikupepa, nukupanga izina lyako ukuwa alikulu, nga uliwa wewupepo. ³Ndipepa wano wakukupepa, kweni wonsi wano watakukuchindika ndiwatipa. Ukupitila mwakwe mwemwe imbumba zyonisi izya muni zilipepwa." ⁴Achino Abram wapisile, ndivino Yahweh wamunenile ukuwomba, nga Lot wapisile naweliwe. Abram walinji ni myaka amakumi munenulambali nayasano pano wafumile mu Haran. ⁵Abram wasenzile Sarai, umuchi wakwe, Lot, umwana wamuninyina, nivyuma vyawo vino walinji navyo, nawantu wano wafumile nawomu Harani. Wakatusile ukuya mukaya ke Kenani, nga awiza muni ye Kenani. ⁶Abram apitilila ayafika namuni ye Shekem, kumukuyu waku More. Mpampindinye yoo awina Kenani wikazile muni. ⁷Yahweh alolechela kwe Abram, swinya ati, "Kuwana wako ndipa insi yoo." Achaleka kulyanye Abram azenjela Leza akavuwa, wino walolesile kwe weliwe. ⁸Ukufuma koko apita aya kuni ya myamba kuwufumililo wilanzi ku Betele, kuno wazenzile umutanda wakwe, Betele asyala kuwinjililo wilanzi nu Ai kufumililo wilanzi. Kulyanye azenga akavuwa ke Leza swinya akita izina lyakwe Yahweh. ⁹Ngapano Abram apitilizya uwulendo, aya alungama ku Negevu. ¹⁰Kwalinji Inzala muni, achaleka Abram aya muni ye Ejiputi pakwikala, ane Amuno inzala yalinji ayikulu muni. ¹¹Lyo wapalamila ukwinjila Ijiputi, anena Sera umuchi ati, "Lola nomba, manyile kuno we mwanachi umuzima. ¹²Nanti awina Ijiputi wakulola wakuya ukuti, 'we amuchi wakwe; wakuya wakunkoma, ukuwa wakuya ukukusya wewe nuwumi. ¹³Uye uti wenkazi yane, alyakuti chinzipile nene pamulamndu wakwe wewe, swinya nukuti uwumi wane wupitilile pamulandu nawewe." ¹⁴Ala pano Abram winjila mu Ijiputi, awina Ijiputi awalola kuno Sera walinji amuzima. ¹⁵Awana wakwe awamulola, swinya awamulanjizya kwe Felo, swinya awamulunvya awamusenda awamutwala kwisano lyakwe Felo. ¹⁶Felo apochelela Abram ichete muno weliwe, swinya Abram apochelela ing'onzi swinya ning'ombe, nindokwe izyonisi, awawonvi awonsi, awawonvi awanachi, indokwe izyanachi swinya ningamila. ¹⁷Achaleka Yahweh ayinvyala Felo swinya nisano lyakwe ni ndwala inkulu pamulandu nu Sera, umuchi wakwe Abram. ¹⁸Felo wamwisile Abram, swinya amunena ati, achintuchi chino uchisile kwenene? Achani chino utanenile kuno wee amuchi wako? ¹⁹Ngachani chino watili, ankazi yane; waleka namusenda ukwa amuchi wane? kanonzi, wewakwako. Musede, swinya pita inzila yako." ²⁰Achaleka Felo apa isundo kuwantu wakwe ivyakwe weliwe, swinya awamuwanga, apaliponga numuchi swinya navyonsi vino walinji navyo.

13

¹Achaleka Abram afuma apita mu Ijiputi nga apita aya munegevu, weliwe, umuchi wakwe navyonsi vino walinji navyo. Lot nawe apita nawo. ²Nomba Abram walinji amuwotoke kuvitekwa, ne siliva, swinya ne Golide. ³Wapitilizizye nuwulendo wakwe ukufuma ku negevu ukuya kun Betele, kumasyo kuno kwalinji ipembo lyakwe kali, pakasi pakwe Betele nu Ayi. ⁴Wayile kumasyo kuno ipembo lyazenzilwe nakali paa wisile pizina lyakwe Yahweh. ⁵Nomba Lot, wino wapitanga nu Abram, walinji nuwufyo, nivitekwa, nimitanda. ⁶Amasyo yatawalingine wonsi ukwikala apoliponga, pamulandu ivyuma vyawo vyalinji avivule nkani, umwakuti watanga wikale ponga. ⁷Naswinya kwalinji imipanji kuwachemi wakwe Abram nawachemi wakwe Lot. Awina Kenani nawina Pelezi wikalanga muni pampindinye yoyo. ⁸Achaleka Abram anena Lot ati, "Leka patakawe impokoto pakasi pakwe wewe nanene, swinya napa wachemi wako nawane; mwakwevyonsi, swe luko longa. ⁹Wuzye insi yonsi yisi mwakwe wewe? pitilizyani swinya tupawunkane ukufuma kwe nene nkuya kwe ndilo, nene nkuaya kwe kamani." ¹⁰Achaleka Loti atalangania, swinya alola insi yonsi iyakwe Yorodan yalinji antambalale iyitililwe naminzi konsinye nukuyafika naku Zoar, ngati achalo chakwe Yahweh, ngati ansi ye Ijiputi. Choo chalinji lyo Yahweh atani ayonone Sodomu nu Gomora. ¹¹Achaleka Loti wasozile ukwikala mumupata wakwe Yorodani nga alungama kuwufumililo wilanzi, swinya nawa luko awapawunkana ukufuma kumuwuye. ¹²Abram wisile muni ye Kenani, nga Loti ayikala pakasi pamupata wamisumba imitambalale. Azenga imitanda kutali kupipi ne Sodomu. ¹³Kanonzi awantu wamusodomu walinji awawembu nkaninye ukupanzinkana ne Yahweh. ¹⁴Yahweh ati kwe Abram, lyo Elot wayipawula kweweliwe, "Lola kumasyo kuno uyimilile ukufuma kambazwa, kambazwa, kuwufumilo wilanzi, nakuwinjililo wilanzi. ¹⁵Yonsi insi yino walola, ndikupa wewe nawana wako umuyaya. ¹⁶Ndileka awana wako wavule ngati antukumbu lyansi, aluakuti ndi umuntu angawazya intukumbu zyamuni, fwandi ni kwata lyakonye wangawazya. ¹⁷Katuka, uye muwutali swinya namuwupapatale wansi, amuno ndikupa wewe." ¹⁸Achaleka Abram anyamula imitanda, nga aya ayikala mumiwuyu yaku Mamre, yino yili mu Hebroni, swinya kulyanye azenga nakavuwa kakwe Yahweh.

14

¹Chachisilwe mumanda ye Amrafelo, Imfumu ye Shinari, Arioch, uwe Ellasar, Kedorlaomer, Imfumu ye Elam, ne Tidah, Imfumu ye Goiim, ²walwile ivita nawa Bela, Imfumu ye Sodomu, Birsha, Imfumu ye Gomorrah, Shinab, Imfumu ye Admah, Shemeber, Imfumu ye Zeboyim, nga ni Mfumu ye Bela(yino yitwanga swinya Zoar).³Zyoo Imfumu zisano zizile zisanzinkana ponga muchifwansi che Siddim(chino chikakwitwa swinya Esumbi wamuchele). ⁴Pamyaka ikumi nayiwili wawombelanga Kerdolaomer, kweni mummyaka ikumi nayitatu awakatuchila. ⁵Apano mummyaka ikumi nayini, Kerdoalomer nizyamfumu zino zyalinji nawe azichinvy Rephaim, mu Ashteroth Karnaim, awa Zuziti mu Ham, nawa Mayiti mu Shave Kiriathaim, ⁶nawa Hori mukaya kawo kamulundu ake Seir mpaka naku Paran, yino yili kupipi nulupalang'ang'a. ⁷Awanyoka awiza ku En Mishpati(yino yikakwitwa swinya Kadesh), nukuchinvy insi yonsi yawina Amaleki, nawina Amori wino wikalanga mu Hazazoni Tamar. ⁸Achaleka Imfumu ye Sodomu, Imfumu ye Gomorrah, Imfumu ye Admah, Imfumu ye Zeboyim, ni Mfumu ye Bela(akulikuti Zoar) awaya pakupekania pakuya ukulwa muchifwansi che Siddim ⁹ne Kardolaolmer, Imfumu ye Elam, Tidal, Imfumu ye Goiim, Amrafelo, Imfumu ye Shinar, Arioch, Imfumu ye Ellasar; Izyamfumu zini ukulwa nazisano.¹⁰Lelo Ichifwansi che Siddim chalinji mwizwile ivizinji vye tara, nga avyo izyamfumu zye Sodom ne Gomorrah awasamala, awaponela mulyanye. Wawo wano wasyazile wasamalizile ku myamba. ¹¹Achaleka izyamfumu azisenda vyonsi vino avye Sodomu ne Gomorrah navyonsi ivyakuzumilizwa vyawo, awapita. ¹²walile wapita, wasenzile swinya Lot, umwana wamunyina we Abram, wino wikalanga mu Sodomu, navyonsi vino walinji navyo.¹³Wenga wino wapulumusile wizile nukumunena Abram umuhebeli. Wikalanga mumusitu we Mamre, awa Amori, wino walinji amunyina we Eshkol ne Aner, wano walinji awamwizilila we Abram. ¹⁴Ngapano Abram wivwile kuno awalwani walema awaluko lwakwe, wafuzye 318(awantu imyanda yitatu ikumi nakananimonsi awasambilizwa wavita wano wapafilwe mung'anda yakwe, nga awasamazya mpaka ukufika kwe Dan. ¹⁵Wankinie awantu wakwe ukuwalwisania, uwusiku swinya awawalwisya, nukuwasamazya nukufika chaku Hobah, yino yili kukambazwa ke Damasika. ¹⁶Nga anyosya ivyawo vyonsi, nga anyosya swinya nuwaluko lwakwe eLot niviya vyakwe, na mamanye nawantu wanji. ¹⁷Walile pano Abram wanyoka ukuchinvy Kerdolaomer nga Izyamfumu zino zyalinji naweliwe, Imfumu ye Sodomu wafumile ukusunkana naweliwe muchifwansi che Shaveh(ichakwitwa swinya ichifwansi chazyamfumu). ¹⁸Melchizedek, Imfumu ye Salem, walesile e buledi ni pala. Walinji we simapepo we Leza uwapapela nkaninye. ¹⁹Amupepa ati" Umupepwe awe we Abram kwe Leza wapapela nkani, ekelewula wiyulu ninsi. ²⁰Umupepwe awe we Leza wapapela nkani, wino apile awalwani winu mwikasa lyinu." Apano Abram apa kwe weliwe ichikumi chonsi. ²¹Imfumu ye Sodomu ayiti kwe Abram, " Mpa wantu, iviya yisendele wenga." ²²Abram avwanga ati ku Mfumu ye Sodomu, " Nakatusya ikasa lyane kwe Yahweh, eLeza wapapela nkani, ekelewula wiyulu ninsi, ²³ukuti ntalifumya ulukonje, inkonje zyandyato, nachonsi chino achinu, ukuti mutize muti swinya, ' Nati muwotosya Abram. ' ²⁴Ntandi nsende chimwi ukufumya chino awache walile nukwankania kwa wantu wano wayile nanene. Leka Aner, Eshkol, ne Mamre wasende ichipya chawo."

15

¹Alapano vyoo vyapita amazwi ye Yahweh yizile kwe Abram muchilolwa, ati, " utatina, Abram! ne chinjililo chako nichlipwa ichikulu." Abram avwanga ati, " ²Mfumu Yahweh, Wuzye wandi umpe chani nene, pano nkutwalilila nukuntapapa, nga nuwi pyana wane we Eliezer uwa kudamasika?" Abram avwanga ati, " ³pano utampile impampo, lola, wino alikwatwa mung'anda yane aliwa awampyani!"⁴Ngapano, Lola, amazwi ye Yahweh ayiza kwakwe weliwe, ayati, " We umuntu ataliwa awampyani wako; kweni wino alifuma muwula wako awo alipyana." ⁵Nga umufumya kunzi, nukuti, " Lungama ulole kwiwulu, nga upende intanda, ndi uyine ukuzipenda." Nga avwanga ati kweweliwe, " Avyo uluko lwako luliwa." ⁶Wasuwizile Yahweh, nga achisenda kweweliwe ukuwa awulungamane. ⁷Avwanga ati kweweliwe, " Yahweh, wino wafumizye wewe mu Ur iya wa kaladiya, ukupa wewe insi yoo ukupyana," ⁸watili, " Mfumu Yahweh, Nga ndi manya wuli ukuti nd pyana?"⁹Nga avwanga ati kweweliwe, " Ulete umwana ng'ombe uwa myaka yitatu, imbuzi yamyaka yitatu, ing'onzi yamyaka yitatu, inkunda, swinya nintozi. " ¹⁰Wamuletezele vyonsinyevyoo, nukuviputula pawili, nukuwika chonsi pakasi ukulolana nichiwuye, kweni atankinie ivinyuny muvipya. ¹¹Pano ivyakulya ivinyuny vyika kuvifwe, Abram wavisamazya.¹²Alapano ilanji lyati lwawila, Abram waponechezile nga, lola, imfinzi intundume ayimuponela. ¹³Ngapano Yahweh avwanga kwe Abram ati, " Nakawuzyenye umanye kuno ikwatwa lyako liliwa alyeni muni yino sayawo, nga waliwa awazya nukutamika imyaka imyanda yini." ¹⁴Ndipanzya uluko lolo luno waliwa pyunjila, nga pankolelo walifuma insawo invule. ¹⁵Kweni muliya kuwa kwasi winu mumutende, nga mulizikwa muwukote uwuzima. ¹⁶Mwi kwatwa lyechini waliyiza swinya koo, amuno imbembu zyawa Amori zitani zisile."¹⁷Alapano ilanji lyawila nga ni mfinzi yakoma, lola, inyungu yamulilo nulukozyo lukwana ukuputunsania paviputulwa. ¹⁸Pawanda wowo Yahweh wapanzile ipangano nu Abram, avwanga ati, " Ndipa ikwatwa lyako insi yoo, ukufuma ku luzi lwe Ijiputi nuku luzi lukulu, Euphrates_ ¹⁹wa kinites, wakenizztes, wa Kadmonites ²⁰waHittites, wa Perizzites, wa Rephites, ²¹waAmorites, waCaanites, wa Girgashites, nawa Jebusites."

16

¹Nomba Esera, umuchi wakwe Abrahamu, atamukwatisile umwana nanti wumwi, kweni walinji numuwonvi umwanachi, umwina ijiputi, wino izina lyakwe walinji we Hagala. ²Ngapano Esera avwanga ati kwe Abrahamu, " lola,

nomba, Imfumu Yahweh yanjima nene impapo . nazina yanga kumuwonvi wane. Umuno nchepamwi ningiza imbe nawana ukupitila mwake weliwe." Abrahamu azumilizya izwi lyakwe Sera. ³Pansizi pano Abrahamu wikala imyaka ikumi muni ye Kenani pano Sera, umuchi wakwe Abrahamu, apa Hagala, umuwonvi wakwe umwina Ijiputi, kumulume wakwe ukuwa amuchi. ⁴Ngapano apita kwe Hagala, nga anyamula uwula. Pano walola ukuti wanyamula uwula, nga amusula nyinaku. ⁵Ngapano Esera ati kwe Abrahamu, " intazi yoo lkwene amulandu wakwe wewe napile umuwonvi wane umwanachi ukumuwa pa chifuwa chako, swinya pano walola ukuti wanyamula uwula, nasuzilwe mumieranso yakwe. Lekani Imfumu Yahweh yitupanzye pakasi pakwe nene nawewe. ⁶Kweni Abrahamu avwanga ati kwe Sera, " Lola koo, umuwonvi wako umwanachi ali mumaka yako, umuchitile chonsi chino chinga kuzipila." Ngapano Sera awamuyinva, achaleka amusamala. ⁷Umungelo wakwe Yahweh Leza amuzana papipi nichifula chaminzi mulumpalang'ang'a, ichifula chino chili munzila yakuya ku shuri. ⁸Avwanga ati, Hagala, muwonvi wakwe Sera, nga wafuma kwinye swinya ukuya kwinye?" Ngapano ati, " nkusamala kwe mamakulu Sera." ⁹Umungeli wakwe Yahweh avwanga ati kwakwe weliwe, " nyochela kwe nyokokulu, swinya uwatontela kumasundo yakwe." ¹⁰Ngapano umungelo wakwe Yahweh amunena ati, " Ndivuzya nkaninye ikwata lyako, liliwa alintapendwa. ¹¹Umungelo wakwe Yahweh swinya amunena ati, " Lola, unyamuzile uwula swinya ulikwata umwana umonsi, swinya alimwita izina Ishimayeli, pamulandu Yahweh wivwa ukuyimba kwako. ¹²Aliwa we sinka muntu, aliwa mulombwa kwewila muntu, nawila muntu aliwa nulombwa kwakwe weliwe, swinya aliyikala apatali ukufuma kuwanyina wakwe wonsi. ¹⁴Ngapano apa izina lyo kwe Leza Yahweh wino wavwanzile kweweliwe, " wewe we Leza we muno ukandola nene, " amuno wavwanzile wati, " Wuzye nigatwalilila ukulola napano ambweni?" ¹³Achaleka ichifula chaminzi chisilwe Biya Lanayi Roi; lola, chili pakasi pe kadeshi ne Beredi. ¹⁵Hagala akwata umwana umonsi wakwe Abrahamu, swinys Abrahamu amwita umwanakwe izina, wino Hagala wakwasile, e Ishmaeli . ¹⁶Abrahamu walinji ninyaka amakumi kanani monsi ni myaka mutanda pano Hagala wamupapizile Abrahamu e Ishmaeli.

17

¹Pano Abrahamu wawa ninyaka amakumi mufundikambali, ni myaka mufundikambali(99), Yahweh walolesile kwe Abrahamu swinya ati kwe weliwe, " Ne Leza wamaka pita nanene, utawa nanti kampifya. ²Apano ndi simichizya ilayano pakasi pwakwe nene swinya nawewe, swinya aliwa nyama nkaninye." ³Abram afukama pansi naminso yakwe pansi nga avwanga naweliwe, ati, ⁴" Ndivyo nene, lola, ilayano lyane lilinawewe. Uliwa we mukwasi wakunyanya izyansi. ⁵Izina lyako litaliwa alye Abram, liliwa alye Abrahamu_ amo nakusozile wewe ukuwa we mukwasi wakunyanya izyansi. ⁶Ndikupanga wewe ukukoma ivikomwa iviule, swinya ndipanga izyansi zywewe, swinya izyamfumu zilifuma kwewewe. ⁷Ndiyikazya ilayano lyane pakasi penene swinya nawewe swinya nawana mwemwemwe pakwe wewe, muwukwasi wonsi uwawo sita kulolechesya ilayano, kwe Leza kwewewe swinya nawana winu pewewe. ⁸Ndikupa wewe, nawana winu pakwewewe, insi kuno insi yonsi ya Kenani, yamuyaya, swinya aliwa we Leza wawo." ⁹Ngapano Leza ati kwe Abrahamu, " Ndivyo wewe, ufwiile usunge ilayano lyane, wewe nsiswinya nawana pewewe mwikwatwa lyinu lyinsinye. ¹⁰Lyoo alayano lyenene, lino mufwiile musunge, pakasi pewewe swinya nanene swinya nawana winu pewewe: Umonsi wensi makwe mwemwe afwiile aputulwe. ¹¹Mufwiile mulembwe uwusilamo kuwumalilo wachonsi , swinya choo chiliwa achimanyikwilo chilayano pakasi penene swinya nawewe. ¹²Umonsi wensi mwakwe mwemwe yano amanda kananimonsi awakote wafwiile walembwe uwusilamo, kuwantu wazyanduko. Choo chisanzwa weliwe wino wapapwa mung'nda yako nawino wakalwa ni ndalama ukufuma kwe mwizililila wensi wino sawumwi wawana winu. ¹³Wino wapapwa mung'anda yako swinya wino wakalwa ni ndalama yako afwiile alembwe. Amo ilayano lyane liliwa mumuwili wamuyaya wilayano. ¹⁴Umonsi wensi wino atalembwa kumuwi wawonsi aliputulwa kukufuma kuwantu wakwe. Wapangulania ilayano lyane, ¹⁵"Leza ati kwe Abrahamu, " ndivyo Serai ewakwako, ukamwita ukuti Serai swinya. Mwakwechoo, izina lyakwe aliwa we Sera. ¹⁶Ndimupepa weliwe, swinya alikupa wewe umwana mwakwe weliwe. Ndimupepa weliwe, swinya aliwa we mayo wa zyansi . Izyamfumu zyawantu waliyiza ukufuma mwe weliwe . " ¹⁷Ngapano Abrahamu afukama aponia pansi aminso, sewinya aseka , swinya ati mumwenzo wakwe , " umwana angapapwa ku muntu wino ali ninyaka umwanda wonga (100) nga chingawa wuli Esera, wino ali ninyaka amakumi mufundika mbali, umwana?" ¹⁸Abrahamu ati kwe Leza, ukuti Ishumaeli ayikale pankolelo pewewe. ¹⁹Leza avwanga, " awe, kweni Sera ewakuwako alipapila umwana wewe, swinya ufwiile umwite izina ilye Ayizeki. Ndiyikazya ilayano lyane naweliwe mwamuyaya wilayano nawana wakwe pakwe weliwe. ²⁰Ndivyo Ishumaeli, nakwivwa wewe. Lola, nati mupepa weliwe swinya nati mupanga ukupapa kuvule swinya alinyama alinyama nkaninye . Aliwa we tata wawa kumi wawakumi nawawili awana mfumu, swinya ndipa weliwe uwukulu wansi. ²¹Kweni ilayano lyane ndiyikazya nu Ayizeki, wino Sera alipapa kwe wewe pampindi yo umwaka wukwiza. ²²Lyo wamala ukuvwanga naweliwe, Leza wapisile mupela ukufuma kwe Abrahamu. ²³Apano Abrahamu asenda umwana Ishumaeli umwana wakwe, swinya nawonsi wanoi wapafilwe mung'anda yakwe, swinya nawonsi wanio wakazilwe nindalama zyakwe, umonsi wrnsinye mwakwe mwemwe mwensi mwe wang'anda ye Abrahamu , awalembwe umuwili wawonsi wawo muliwenga uwanda, Ndiwo Leza wavwanzile kwe weliwe. ²⁴Abrahamu walinji ninyaka amakumi mufundikambali lyo walembwa uwusilamo mumuwili wawonsi wakwe. ²⁵Ishumaeli mwana wakwe walinji ninyaka ikumi nayitatu pano walenvilwe uwusilamo mumuwili wawonsi wakwe. Muwuliwonga ²⁶uwanda Abrahamu swinya nu Ishumaeli umwana wonsi awalembwa uwusilamo. ²⁷Wonsi awonsi wamung'anda yakwe walenvilwe uwusilamo naweliwe, ukusanzwa nawo wapapwa yako swinya nawo wakazilwe nindalama ukufuma kuwa mwizilila.

¹Yahweh walolesile kwe Abram pamuwuyu we mamule, lyo wikala pamulyango wamutanda pakulungula kwa wanda. ²Waweni kupela swinya, lola, waweni awantu watatu wimilile pakwe weliwe. Lyo wawalola wasamalizile ukuwasunkania palyango wamutanda afukama pansi. ³Ati, " mwe Mfumu yane, ndi mwazana ukutemwelwa mwakwe nene, nazina mutize mupitiile pamuzya winu." ⁴Lekani aminzi yatichi yize, mupwizye amatamba yinu, swinya mwemwe mupuze mumuti mwisika. ⁵Lekani ndete ichakulya chitichi, ukuti muzane amaka mwewenecho. Ukufuma papo mungapita, amuno mwiza pamuzya winu. " Awamutolelela, " chita ndimo wavwanjila. ⁶Ngapano Abrahamu zuwazuwa winjizile mumutanda nukuya kwe Sera, swinya avwanga, " zuwa, senda uwusu wuzima indupe zitatu, uwukolonganie upange ebuledi. ⁷Ngapano Abrahamu asamalila kuvitekwa, swinya asenda ingwata intelepe swinya inzima, swinya apa umuwonvi swinya wapitisizye ukutenda. ⁸Wasenzile iziwa itimbe swinya nulusus, swinya ningwata yapekinue, swinya awika ichakulya pankolelo pakwe woliwo. ⁹Swinya wimilizile pambali mumuti mwisika pano wakulya. Watili kwe weliwe, " alikwi Sera ewaku wako?" atolelela, "koko, mumutanda." ¹⁰Ati, " umwakusimichilanye ndiyiza kwe mwemwe mulupepo, nga lola, Sera ewakuwako aliwa numwana." Sera wateyelenzyanga pamulyango wamutanda, wuno walinji kunsizi kwe weliwe. ¹¹Kanonzi Abrahamu ne Sera wakosile, wakuzile nkaninye munkulo, swinya Sera wapitilizile imyaka yino umwanachi angapapila awana. ¹²Nga Sera wasesile wenga, ati kwakwe weliwe wenga, " pano nasila swinya Tatakulu wakota, wuzye nandi imbe nichimwemwe?" ¹³Yahweh watili kwe Abrahamu, " achani chino Sera akuseka swinya ati, ' wuzye ndisuka pampe umwana pano nakota? ¹⁴Wuzye kuli ichitale chimwi kwe Yahweh? pampindi yino yansozile nene mu mpindi yalupepo, ndi nyoka kwe mwemwe. Pampindi yoo umwaka wuno wukwiza sera aliwa nu mwana. ¹⁵Sera wachikanile swinya ati, " Ntasesile, " amuno nasayanga. Atolelela, " awe, wasesile." ¹⁶Awonsi wakatusile awapita swinya awichilila awalungamana mu Sodomu. Abrahamu awasuchilila awalanjizya inzila. ¹⁷Ukuwa Yahweh ati, " wuzye nazipila ukufisa Abrahamu nkasi ukuchita, ¹⁸amuno Abrahamu umwakusimichila aliwa awamwiko wamaka, swinya ni myiko yonsi muni yli lotwa mwakwe weliwe? ¹⁹Muno nasola umwakuti awasambilizye awana wakwe swinya nawang'anda yakwe umwakuti wize wasunjilile inzila zyakwe Yahweh, ukuwomba uwulungamane nichisinka, umwakuti Yahweh akwanilisye chino wamunena Abrahamu. ²⁰Yahweh ati, " pamulandu ukulila kwe Sodomu swinya nu Gomora akukulu nkaninye, umulandu uluwembu lwawo lwatwalilila, ²¹kanonzi ndiya ndole ukulila kwakwe weliwe kuno kwiza kwakwe nene, ndi wachiwonvile choo. Ndi sawowo, ndimanya. ²²Nga awonsi wapilusile ukufuma penepo swinya wayile kwe Sodomu, kweni Abrahamu wasyazile ayimilile pankolelo pe Yahweh. ²³Nga Abrahamu awasunkania swinya ati, " Wuzye muliyonona awalungamane ponga nawawipe?" ²⁴pamwi kuli amakumi yasano ayawalungamane mumusumba. Wuzye muliyononona awalungamane swinya nanti kuyasya amasyo pamulandu wawalungamane wano wali mwenemo? ²⁵Navino chiwe kwakwe mwemwe ukuchita inchitu choo, ukukoma awalungamane ponga nawawipe, umwakuti awalungamane wasundwe ukulingana nawawipe. Navino chiwe kwakwe mwemwe! wuzye kapanzya wansi yansi ataliwomba chino achilungamane" ²⁶Yahweh avwanga ati, " Ndinazana awalungamane amakumi yasano mumusumba wa Sodomu apano ntali konona pamulandu wawoliwo, ²⁷Abrahamu atolelela swinya avwanga ati, " Lolani, nayipa ukuvwanga ku Mfumu, chingatenga nelutukumbuyve nitoyi! ²⁸Nga ndi pali wasano awachepelwe kuwa lungamane amakumi yasano? Wuzye uliyonona umusumba wonsi pamulandu wakuchepelwa kwa wasano?" apano avwanga ati, " Ntaliyonona, ndi nazana amakumi yani nayasano. ²⁹Wavwanzile kwe weliwe swinyanye ati, " Nga ndi amakumi yani wano wazanwa mwenemo? " Atolelela, " ntaliwomba choo pamulandu nawawo amakumi yani. " ³⁰Avwanga ati, Nazina utati uwe wemukalale, Mfumu, achino mfwile nvwange. Nga ndi wazanwa mwenemo amakumi yatatu. " ³¹Atolelela, " Lola, nayipa ukuvwanga ku Mfumu yane! Pamwi amakumi yawili walizanza mwenemo. " Atolelela, " Ntaliyonona pamulandu nawawo amakumi yawili. " ³²Avwanga ati, " mutati mfulwe, Mfumu, swinya nandi nvwange choo chonga impindi yawumalilo. Ndi wazanwa ikumi lyonga mwenemo. " Apano avwanga ati, " ntaliyonona pamulandu nawawo ikumi lyonga. " ³³Yahweh walilepano wamalizya ukuvwanga ne Abrahamu, apita nga Abrahamu anyochela kung'anda.

¹Awangeli wawili awaya mu Sodomu amanguzi pano Loti wisile pa mpongolo ye Sodomu. Loti awalola akatuka ukuya sunkana nawoliwo, nga afukama nukupunamila umusili. ²Ati, " nazina watatakulu wane, nkuwalambilizya kuno mupiluchile kumbali ya mu ng'anda ya muwonvi winu, uyikale uwusiku, nga upwizye amatamba yako. Aga apano ukatuke umutondotondo nukuya inzila yako. " Awasuka, "awe, tuliwa nuwusiku mumasyo yamusumba. " ³Kweni wawalambilizizye nkaninye, apano awaya naweliwe, nga awinjila mung'anda yakwe. Wawatenganichizile ichakulya cha chibama ichawula umutawa, nga awalya. ⁴kweni pano wachilinjiki ukuti walale, awantu wamu kaya, awantu wamwe Sodomu, waliwizizye ing'anda, awanya nawasongo, awantu wonsi ukufuma imbali zyonzi izya kaya. ⁵Awapunda kwe Loti, awati kwe weliwe, " walikwinye awantu wano winjizile mwakwe mwemwe uwusiku? Wafumyani zanzi nawo kwakwe sweswe, ukuti tuwamanye. " Ngalelo Loti afuma pamu lyango kwakwe woliwo nga ayiyalila ichisakati weliwenye. ⁷Watili, "nkuwalenga, wanyinawane, mutati mwawomba muwuwipe. ⁸Lola, ndi nawana wachanachi wawili wano watamanyile umonsi. Lekani nene, nkuwalenga, ukuwaleta kwakwe mwemwe, nga muwombe nawoliwo chino chingawa achizima mumonso yinu. Lelo mutawomba chimwi nawantu waa, pamulandu awalendo wane. " ⁹Awati, " nyoachelani! " nawonye watili, " wee wizile ukwikala ngati amweni, nga kanonzi ati awa wekapanzya witu! nga kanonzi tuliwomba uwuwi nkaninye nawolilwo ukulusya woliwo. " wamutitichizizye umuntu, kwe Loti, nga awapalamila

ukuvuna ichisakati.¹⁰ Kweni awantu watambasuzile amakasa yawo nga awaleta Loti mung'anda nawoliwo nga awiyala ichisakati.¹¹ Ngapano awalendo we Loti awapumunta awantu wano walinji kwi londe lya mulyango lya ng'anda uwuntonko, awanya nawasongo, nukuti wafisile pakutonta pakwelezya ukuzana umulyango.¹² Ngapano awantu awati kwe Loti, "wuzye uli nawumwi swinya koo? etatavyala wumwi, awana wako wachonsi nawachanachi, nawensi wino ulinawe mukaya, wafumyani kuno."¹³ Amuno tuli pakonona amasyo yaa, pamulandu awakulonjelela pankolelo pakwe Yahweh wati wapongomoka nkani achino watutuma ukwiza ukonona insi yoo."¹⁴ Loti afuma kunzi ukuya vwanga nawayisivyala, awantu wano walayizizye ukutwala awana wakwe wachanachi, nga ati, "pitisyani, fumanipo pamasyo yaa, amuno Yahweh ali pakononasendainsi yoo." Kweni ku wayisivyala wawanga ngati akutowongola.¹⁵ Pano uwuche wakatondotondo, awangeli walenzile Loti, awati, "pitanji, senda ewaku wako nawana wako awachanachi wano wali koo, ukuti mutati mupyelwe nukusundwa kwa kaya kaa."¹⁶ Kweni Loti wapwansime. Achili chino awantu wasompozile ikasa lyakwe, nikasa lye waku wakwe, namakasa ya wana wakwe wachanachi, pamulandu Yahweh walinji nuwila kwakwe weliwe. Wawafumizye kunzi, nukuwawika kunzi kwa kaya.¹⁷ Walile pano wawafumya kunzi, wumwi uwa wantu ati, "samalani mupususye uwumi winu! mutalola kunsizi pamwi ukulikonsi pawu lambalale. pusuchilani ku myamba ukuti mutapyelwa."¹⁸ Loti ati kwakwe woliwo, "awe, nazina, wabwana wane!"¹⁹ Umuwonvi winu wazana ukutemelwa muminso yinu, nga mwandanjizya inkumbu inkulu mu wumi wane, kweni ntanga nsamalile ku myamba, pamulandu chikwizu kunchinvyala, nga nkwi kufwa.²⁰ Lola, akaya kako koko kapalamizile nkaninye ukusamalila kweneko, lelo akatichi. Nazina, lekani nsamalile kulyanye (wuzye asakatchi?), nga nuwumi wane wuli pusuka.²¹ Watili kwakwe woliwo, "Achizima, Nazumiliza swinya uwulengo winu, ukuti ntaliyonona akaya kano mwalumbula."²² Pitisyani! Samalila kokoo, amuno Ntangambombe chimwi ukufichila mwafika kulyanye." Achaleka akaya kisilwe Zowa.²³ Ilanzi lyalinji papela pano wafikanga ku Zowa.²⁴ Apano Yahweh aponia esafule nu mulilo ukufuma mwilewelewe.²⁵ Wononile utwaya toto, ne namutambalale wensinye, nutwaya tonsi utwakwikala, nivimelwa vyonsi ivyakumela mumusili.²⁶ Kweni umuchi we Loti, wino walinji kunsizi kwakwe, waweni kunsizi, nga walinji alupanda lwa muchele.²⁷ Abraham akatuka umutondotondo aya ku masyo kuno wimilile pankolelo ne Yahweh.²⁸ Alola pansi pe Sodomu ne Gomorrah naku kunsizi yonsi iye namutambalale. waweni nga lola, ichunsi chakwelanga ukufuma munsini ndivino achunsi chilungu.²⁹ Achino pano Leza wononile utwaya twe namutambalale, Leza wisile Abrahamu uku mwizusya. Wafumizye Loti mukasi muwononi pano wononile utwaya tuno Loti wikalanga.³⁰ Kweni Loti wafumile ku Zowa ukuya ukwikala ku myamba nawana wakwe wachanachi wawili, pamulandu watinile ukwikala mu Zowa. Achino wikalanga mumpako, nawana wakwe wawili.³¹ Enakatote ati ku mutichi, "Tata witu amukote, nga kusi nantu monsi kuli konsi uwakulala naswe ukulingana ni nzila zyansi yonsi yapansi."³² Zanga, tuleke Tata ang'we ipala, nga twize tulale naweliwe, ukuti tukuzye ikwatwa lye Tata witu."³³ Achino walesile Tata wawo wang'wa ipala uwusiku wulyanye. Apano enakatote winjizile nukuyalala nuyisi; atamanyile impindi yino walalizile pansini nanti ampindi yino wakatuchilanga.³⁴ Uwanda wakukonkapo enakatote ati ku mutichi, "Teyelezaya, ndazile nu Tata uwusiku wuno wapita. Zanga tulenjese ang'we swinya ipala uwusiku, nga uye uyinjile mwenemo ukuti ulale nawe liwe, ukuti tukuzye ikwatwa lye Tata witu."³⁵ Acho walesile yisi wang'wa pala uwusiku wulyanye swinya, nga umutichi aya alala nuyisi naweliwe. Atamanyile impindi yino walalizile nimpindi yino wakatusile.³⁶ Achino awana wakwe Loti wonsi walinji napa chifuwa cheyisi wawo.³⁷ Enakatote wapafile umwanachonsi, amwita izina Moab. Wizile wawa weTatakulu wawa Moab wakanonzi.³⁸ Lelo umwanakwe umutichi, nawenye wapafile umwanachonsi, amwita izina we Ben_Ammi. Wizile wawa we Tatakulu wa wantu wawa Ammon wakanonzi.

20

¹ Abrahamu wapisile ukufuma kulyanye ukulungama kunsizi ye Negevu, nga ayikala pakasi pe Kadeshi ne Shur. Walinji amweni ukwikala mu Gera. Abrahamu² ati ukulingana nu muchi wakwe e Sara, "Ankazi yane." Apano Abimeleki Imfumu ye Gera watumile kwe Sara nga amutwala.³ Kweni Leza ayiza kwe Abimeleki muchilota uwusiku, nga ati kwakwe weliwe, "lola, we muntu mufwe umulandu nu mwanachi wino utwazile, amuno amuka muntu."⁴ Lelo Abimeleki atapalamizile kupipi naweliwe nga ati, "Amfumu, wandu kome nuluko ululungamanye?"⁵ Atalanzile weliwenye kwakwe nene, ankazi yane?" Nanti weliwenye wayivwanjizile wenga, 'andume yane.' Nchisile choo nuwuntu wane uwamumwenzw swinya namakasa yane yasi nuwuwipe."⁶ Ngapno Leza wamunenile muchilota ati, "Molimo nanyine manyile kuno nuwuntu wamumwenzw wako wachile choo, swinya anenenye nakusunzile ukuti utakawembuke kwenene."⁷ Achaleka ntakuzumilizizye wewe ukuti umuleme. Achaleka nyosya emuka muntu amuno amutumwa. Wandu akupepele wewe, swinya uliwa nuwumi. Ukuwa ndi utakumuleka, umanye kuno wewe nawonsi wano awako achakusimichila mulifwa."⁸ Abimeleki akatuka umutondotondo swinya ayita wonsi awawonvi kweliwe. Awanena ivintu vyo vyonsi, nga intete aziwalema nkaninye.⁹ Ngapano Abimeleki ayita Abrahamu swinya amunena ati, "Achani chino uchisile kwe sweswe? Wuzye mbembusile chani kwe wewe, chino ulesile penene swinya namunsi yane uluwembu ulukulu? unchisile nene ivichitwa vino vitalingine ukuchitwa."¹⁰ Abimeleki anena Abrahamu ati, "Ngachani chalenzile ukuti uchite ichintunye choo?"¹¹ Abrahamu ati, "Pamulandu nelenginie ukuti nakawuziyenye pasi ukutina Leza mumasyo yaa, nga wandi wankome umulandu numuchi wane."¹² Pakwecho, molimonye ankazi yane, umwana we tata wane, kweni asa mwana we mayo; nga awa amuchi wane.¹³ Pano Leza walenzile nafuma mung'anda yakwe tata nikuya kunsizi ninsi, imunena inti, 'uwandanjizya ukuwa wemulungamane ngati wemuchi wane: pamasyo yonsi pano twaya, uwati,' Andume yane"¹⁴ Achaleka Abimeleki asenda ing'onzi swinya nig'ombe, swinya nawazya awonsi swinya nawazya awanachi, amupa Abrahamu. Ngapno anyosya Sera umuchi wakwe Abrahamu, kwe weliwe.¹⁵ Abimeleki ati, "Lola, insi yane yili

pankolelo pakwe wewe. Yikala ponsi pano pakusechelesya." ¹⁶Ngapano anena Sera ati," Lola napa indume yako imyanda yandalama zya siliva. Azyakufisa uwuwipe wakwe wewe paminso yakwe wonsi wano wali nawewe, swinya pankolelo pakwe wewe, wachita ichiyane." ¹⁷Achaleka Abrahamu wapefile kwe Leza, ngapano Leza apozya Abimeleki, umuchi wakwe swinya nawazya wakwe awanachi alyakuti wakwata wana. ¹⁸Amuno Yahweh wiyazile amawula ayawa mung'anda yakwe Abimeleki pamulandu nu Sera, umuchi wakwe Abrahamu.

21

¹Yahweh ateyelezya Sera kwakwe vino wabwanga ukuti nge awonvile, nga Yahweh awomba ndimuno wamulayilizizye Sera. ²Nga Sera awanuwula nga apapa umwana kwe Abrahamu muwukote wakwe, pampindi yino Leza wawisile pano wavwanganga kwakwe weliwe. ³Abrahamu amwita amwaita umwana wino wakwatwa kwakwe weliwe, ati Ayizeki. ⁴Abrahamu amuputula uwanawakwe Ayizeki uwusilamo lyo wakwana amanda kananimonsi, ndivino Leza wapinguzile. ⁵Abrahamu walinji ni myaka umwanda wonga pano wakwatwanga kwakwe weliwe. Sera ati, "Leza wapanjisa ukuti nseke; wensinye wino andayivwe andansechele, "Nga avwanga swinya ati " weweni wino watela vwange kwe Abrahamu kuno Sera aliyosya awana, nga lelo namupapila umwana muwukote!" ⁶Nga umwana akula aleka ukonka, nga Abrahamu awanukuzela ukukulu pano Ayizeki waleka ukonka ⁹Sera alola umwana Hagayi umu Ijiputi, wino wapafile kwe Abrahamu, akusoweka. ¹⁰Nga avwanga kwe Abrahamu ati, "Mufumye umwanachi umuzya wee nuwana wakwe, amuno umwana wamuzya wee atalipyanana numwana wane Ayizeki. " ¹¹Choo chalinji achakuyilizania nkaninye kwe Abrahamsamu pamulandu numwana wakwe. ¹²Kweni Leza avwanga ati kwe Abrahamu, "Utayizania pamulandu numwana, nga napamulandu nuwanachi umuwonvi. Uteyelezye ku mazwi yonsi yano akuvwang pilyasi lyoo, amo akupitila mwe Ayizeki muno ikwatwa lyako liliyitwa. ¹³Ndipanga swinya umwana wamuwonvi muluko, pamulandu ampampo yako." ¹⁴Abrahamu akatuka umutondotondo, asenda e buledi numuwa waminzi, nga apa vyoyo kwe Hagayi, nga amuwika paviweya. Amupa umulumendo awapita. Wakatusile awapitapitana mulumpalang'ang'a lwe Beersheba. ¹⁵Alapano aminzi mumuwa yasila, amusya umwana mwakwe vupawumwi. ¹⁶Nga alosya, swinya ayikala pamusinzo wufupi naweliwe, umwakuziwilila, amo wavwanzile kuno, "ntati ndole kuno umwana wane akufwila." Vino wisile muwuchingane naweliwe, nga akwezya amazwi yakwe alosya. ¹⁷Leza ayivwa amazwi yamulumendo, nga umungelo apunda Hagayi ukufuma mwiylulu, nga ati kwake weliwe, "Nga achani chino chikukutamya, Hagayi? Utatina, amuno Leza ayivwile amazwi yamulumendo kuno ali. ¹⁸Katuka, nyamusya umulumendo, nukumuwomya; amo ndmupanga ukuwa aluko ulukulu." ¹⁹Apano Leza ayiyula aminso yakwe, nga alola ichifula chaminzi. Wayile alonga aminzi mumuwa, nga ang'wesya umwana. ²⁰Leza waklinji numwana, nga akula. Wikalanga mulumpalang'ang'a nga wizile wawa wechiwinda. ²¹Wikalanga mulumpalang'ang'a lwe Paran, nga mama wakwe amusendela umwanachi ukufuma munsu ye Ijiputi. ²²Yafichizili pindi yino Abimeleki ne Phicol esongo wawa musika avwanga kwe Abrahamu, ati, "Leza alinamwe mwakwe vyonsi vino mukuwomba. ²³Kanonzi mulape kwenene nu Leza ukuti mutandi muwombe umwakumbipa, kuwana wane nanti aluko lwane. Lanjizya kwenene, ninsi yino wikalanga ilayano ilililyonga isuwalikwa wuno nalanjizya kwe wewe." ²⁴Abrahamu ati, "Nkulapa." ²⁵Abrahamu ayilizania swinya ukulingana nichifula chaminzi kwe Abimeleki chino Abimeleki waposile kweweliwe. ²⁶Abimeleki ati, "ntamanyile wino awonvile choo. Mutatezile mumbuzye ukufika kanonzi; Ntatezile njivwe ukufika uwanda wilelo." ²⁷Achino Abrahamu asenda ing'onzi ning'ombe apa kwe Abimeleki, nga awantu wawili awapanga ipangano. ²⁸Ngapao Abrahamu awika ing'onzi munenulambali indama pakwe zyonga. ²⁹Abimeleki ati kwe Abrahamu, "Wuzye ing'onzi indama munenulambali zikusula chani zino waziwika pakwe zyonga?" ³⁰Atolelela ati, "Zyoo ing'onzi munenulambali indama ulipochela mwikasa lyane, ukuti wuwe awukaboni kwe nene, ukuti anene nimvile choo ichifula." ³¹Achino ayita amasyo yayo Beersheba, pamulandu wonsi walafile ichilapo kulyanye. ³²Wapanzile ipangano pa Beersheba, nga Abimeleki ne Phicol, esongo wawamusika, awanyochela munsu yawa filisiti. ³³Abrahamu Akomela umuti we Tamari mu Beersheba. Kulyane apepa Yahweh, Leza wamuyaya. ³⁴Abrahamu wasyazile vino we mwizilila munsu yawa filisiti amanda mavule.

22

¹Kwalile pano vyoo vyapita lyo Leza wamwelezya Abrahamu. Ati kweliwe, "Abrahamu!" Abrahamu ati, "Newawo." ²Nga Leza ati, "Senda umwanako, umwanko nsu, wino wamukunda, e Ayizeki, nga uye kunsu ye Moriah. upe weliwe kulyanye ichawila chakocha pamyamba yimwi kulyanye, yino naya nkunene." ³Achaleka Abrahamu akatuka umutondotondo, anyepa indokwe yakwe, nga asenda awalumendo wakwe wawili, ponga ne Ayizeki umwanakwe. Aputula ivisinga vyachawupi chakocha, apano atalika umusinzo ku masyo kuno Leza wamunenile. ⁴Pawanda wachititatu Abrahamu alola amasyo apatali. ⁵Abrahamu ati kuwalumendo, "mwikale paa ni ndokwe, nga Nene numulumendo twandi tuye koko. Twaya mukufukamila nga twandi tunyoke swinya kwakwe mwemwe." ⁶Apano Abrahamu asenda ivisinga vyakochela ichawupi nga wika pakwe Ayizeki umwanakwe. Asenda mwikasa lyakwe umulilo numupeni; nga awaya ponga wonsi. ⁷Ayizeki avwanga kwe yisi ati, "Tatawane," nga ati, "Newawo," Mwanane. Ati, "Lola, umulilo woo ni nkuni, kweni ing'onzi iyakochela ichawupi yilikwinye?" ⁸Abrahamu ati, "Leza nye wenga andi ape ing'onzi yachawupi chakochela, mwanane." ngapano awatwalilila, wonsi woliwo ponga. ⁹Alapano wiza ku masyo yano Leza wamunenile, Abrahamu azenga akavuwa kulyanye nga awika imiti pelipo. Apalipano anyepa Ayizeki umwanakwe, nukumulalika pakavuwa, papela pankuni. ¹⁰Abrahamu atambasula ikasa lyakwe nukusenda umupeni pakukoma umwanakwe. ¹¹Apalipano umungeli we Yahweh apunda kwe weliwe ukufuma mwiylulu nga ati, "Abrahamu, Abrahamu!" nga ati, "Newawo." ¹²Ati, "

Utawika ikasa lyako pamulumendo, nanti kuwomba chimwi ukumuchisa, amuno kanonzi namanya kuno ukutina Leza, pakulola ukuti utakanizizye umwanako, umwanako nsu ukufuma kwakwe nene."¹³ Abrahamu apunamila mupela alola nga lola, kunsizi kwalinji ing'onzi yino impembe zyakwe zyaalemizwe mwevupa. Abrahamu akatuka aya senda ing'onzi apa weliwe ngati achawupi chakocha mumalo mwana wakwe.¹⁴ Achichino Abrahamu ayita amasyo yayo, "Yahweh andi ape," nga avyo chikalandwa nakuwanda wilelo, "Pamwamba we Yahweh chilipwa."¹⁵ Umungeli we Yahweh apunda kwe Abrahamu ake chitiwili ukufuma kwiwulu.¹⁶ nga ati_ koo akuwizya kwe Yahweh_ Pakwe nene nenga nafina kuno pamulandu wawomba choo, nanti kukanilila umwanako, umwanako nsu,¹⁷ Nakawuzyenye ndikupepa nga nkwiwulu kuvuzya uluko lwako nkaninye ngati antanda zya mwiwulu, swinya ngati wesenga wamumbali mwesumbi; nga uluko lwako lulisenda impongolo zyawa lwani wawo.¹⁸ Ukupitila muwanako imyiko yonsi yamunsi yapansi yilipepwa, pamulandu wivwila amazwi yane."¹⁹ Achilichino Abrahamu wanyochezile kuwa lumendo wakwe, nga awakatuka awapita ponga ku Beersheba, nga ayikala pa Beersheba.²⁰ Kwalile pano vyo vyapita kuno Abrahamu wanenilwe, "Milkah apafile awana, nawenye, kumunyonko Nahor."²¹ Walinji awa Uzi ekatote wakwe, Buz umunyina, Kemuel eyisi we Aram,²² Kesed, Hazo, Pildash, Jidlaph, ne Bethuel.²³ Bethuel wizile wawa weyisi we Rabeka. Waa walinji awana kananimonsi(8) wano Milkah wapafile kwe Nahor, umnyina we Abrahamu.²⁴ Impochelezi yakwe, wino izina lyakwe walinji we Reumah, nawe wamupapizile Tebah, Gaham, Tahash, ne Maacah.

23

¹Sera wisile imyaka umwanda wonga ni myaka amakumi yawili namunenulambali(127). yaa yalinji amyaka yawulanzi wakwe Sera. Sera ²wafwizile pa kiritariba, akulikuti Hebulon, munsi ye Kenani. Abrahamu walosizye swinya walizile pamulandu we Sera.³ Ngapano wakatusile apita asya ichala chamuchi, ayanena awana wawa Hiti ati, ⁴"Nene newansi yinji swinya nemweni pemwemwe. Nazina mupaniko amasyo yamalalo pakwe mwemwe, alyakuti nkazike ichala."⁵ Awana wawa Hiti awamwasuka Abrahamu, awati, "⁶Teyelezya kwe sweswe, Tatakulu. Wewe we mwana wakwe Leza pakwe sweswe. Kazike chako pano wasola kunkungwe zitu. Pasi wino angakulesya kunkungwe yakwe, ukuti ukazike ichala chako."⁷ Abrahamu akatuka swinya ayafukama pansu kuwantu wansi, kuwana wawa Hiti. Awanena ati, "⁸Ndimwazumilizya ukuti nzike ichala chane, swinya mundambilizye kwe Efuloni umwakwe muno anene.⁹ Mumukolowozye ndi angankazya ininga yakwe makipela, yino ali nayo, yino yilikumpelechezya yachalo chakwe. Pakutaka umutengo muleke ankazye nene paminso imbe namasyo yakuzichila."¹⁰ Efuloni wikalanga ponga nawana wawa Heti, ngapano Efulono umu Heti amwasuka Abrahamu pakwivwa, kwewonsi wano wizile kumpongolo yakaya kakwe, ati, "¹¹Awe mfumu yane njivwa nene. Nkukupi wewe ichalo, swinya nininga yino yawa mwenemo. Inkupa kwe wewe paminso yawana wawantu wane. Nkupa kwe wewe ukuti ukzike ichala chako."¹² Ngapno Abrahamu afukama pankolelo pawanyu wansi yoyonye.¹³ Avwanga kwe Efuloni pakwivwa wawantu wansi, ati, "Ukuwa nd ukulonda nazina njivwa nene. Nandi ndpile ichalo. Senda indalama ukufuma kwenene, swinya nandi nkazike ichala chane kulyane."¹⁴ Efuloni amwasukaka Abrahamu, ati, "¹⁵Nazina nkazi yane, nteyelezya nene. Akachipawo kamwi akansi umutengo imyanda amakumi yani indalama zye siliva, ngachani chino chi pakasi pakwe nene namwemwe? Zika ichala chako."¹⁶ Abrahamu ateyelezya kwe Efuloni swinya Abrahamu wivwile kwe Efuloni umutengio wandalama zino wawwanzile paminso yawa Heti imyanda amakumi yani indalama zye siliva, ukulingana nimiwele yachipimo chakwe wakakazya.¹⁷ Achino ichala chakwe Efuloni, chino chalinji kumakipela, chino chalinji kupipi nu mamre, akulikuti, ichalo, nininga yino yli mwenemo, nimiti yonsi yino yalinji mwenemo swinya navyonsi umuliwila umumpaka wakwe, avipita.¹⁸ Abrahamu awa amwenecho paminso yawa Heti, paminso yakwe wonsi wano wizile ku mpongolo yansi yakwe.¹⁹ Pansizi pakwe choo, Abrahamu azika Sera mu nginga yachalo chakwe makipela, chino chili kupipi numamre, akulikuti, Hebloni, munsi ya Kenani.²⁰ Achaleka ichalo swinya nininga vyapilwe kwe Abrahamu ukuwa avyakwe ukuti yawe amasyo yakuzika ukufuma kuwana awawa Heti.

24

¹Kanonzi Abrahamu walinji amukote nkaninye swinya Yahweh wamusozile Abrahamu muvintu vyonsi.² Abrahasmu ati kuwonvi wakwe, wino walinji amukote mung'anda yakwe swinya wino walolelelanga vyonsinye vino walinji navyo," Wika ikasa mwisika mulupamba lwane.³ Nandi ndeke ulape kwe Yahweh, Eleza wiyulu swinya Eleza wansi, utalisanila umuchi umwana wane uwachonsi ukufuma kuwina Kenani, mwakwe wano mpanzile uwikalo mwakwe woliwo.⁴ Ukuwa wandi uye kungsi yane, umuka mwana wane Ayizeki."⁵ Umuwonvi ati kwe weliwe, "Nga ndi umwanachi wiza wakana ukunkonka nene ukwiza kungsi yoo? Wuzye nkasende umwana wako munyosye kungsi yino wafumile?"⁶ Abrahamu ati kweliwe, "utize uyelezye ukunyosya umwana wane koko!" Yahweh, Leza wiyulu, wino wansenzile nene ukufuma mung'anda yakwe tata swinya ukufuma kungsi yawaluko lwane, swinya wino ndayile nene nichilapo chakusimichila, ati, kwikwatwa lyako ndipa yoo insi, ' alituma umungelo wakwe paminso yako, kulyanye aliya azane umuka mwana wane.⁸ Ukuwa ndi umwanachi atakasi ukumunkonka, wandi uwe wemusapuke chane choo. Utakize uwele nawe."⁹ Achaleka umuwonvi awika ikasa lyakwe mwisika mpamba zyakwe Abrahamu eyisikulu, alapa kwakwe weliwe ukuyana ni lyasi lyoo.¹⁰ Umuwonvi asenda ingamila ikumi izyakwe yisikulu apita. Asenda nivyawila vyonsi ukufuma kwe yisikulu. Akatuka aya kukaya kaku Aram Naharaim, kumusumba waku Nahori.¹¹ Aleka ingamila azifukama kunzi panzi kumusumba pachifula chaminzi. Yalinji amangunzi, impindi yino awanachi wakafuma pakusemba aminzi.¹² Achaleka ati, "Yahweh, Leza wakwe tatakulu Abrahamu, mpa nene ulongo ilelo swinya undanjizye ilyano lisuwilwe kwe tatakulu

Abrahamu. ¹³Lola paa njimilile pachifula chaminzi nawana awakazyana wakufuma mumusumba mukusemba aminzi pachifula. ¹⁴Leka chiwombwe ndivyo wonye. Ndinati kumukazyana, nazina tula insembo yako ing'weko aminzi ; nawe ati kwenene, ng'wa, swinya nandi impe ningamila zyakonye zing'we, ' fwendi weyonye awino ule wansontela umuwonvi wako Ayizeki. Kwakwe choo akuno nandi manyile kuno walayilizya ilayilizyo isuwilwa kwe tatakulu wane. ¹⁵Walanga pano atani amale mukuvwanga, lolani, Rabeka ayiza ninsembo yakwe pachiweya. Rabeka wakwasilwe kwe Beteri umwana wakwe Milika, emuka Nahori, umunyina wakwe Abrahamu. ¹⁶Umukazyana walinji amuzima nkaninye swinya emwali. Atamanyile umonsi nanti wumwi. Ayichilila aya pachifula, ayizuzya insembo yakwe apita. ¹⁷Umuwonvi asamala ayamusunkania swinya amunena ati, " Nazina mpako aminzi ing'we munsembo yako." ¹⁸Amunena ati, ng'wa tatakulu, " apitisa atula insembo mumakasa yakwe, amupa ang'wa. ¹⁹Lyo wamalizya ukumupa aminzi yakung'wa, amunena ati, " nandi nsebele ningamila zyakonye mpaka zing'we zyonsi." ²⁰Achaleka apitisa ayitulila mumusuwa aminzi yamunsembo, ngapano asamala swinya pakusemba minzi kuchifula, ngapano asembela aminzi ingamila zyonsi. ²¹Umuntu amulolechesya chimyama ukuti alole ndi Yahweh azumilizizye uwulendo pamwi pole. ²²Lyo ingamila zyamala ukung'wa, umuntu asenda imbalaminwe yakwe golidi yino ukung'wama kwakwe kwalinji pakasi kasi ke shekelo, nivingolwa viwili ivyamumkasa yakwe vino ukung'wama kwakwe kwalinji ikumi lyakwe shekelo, ²³Ngapano akolowozya, " nga wemwana mukazyana wakwe weni? Nazina mbuzya, wuzye mung'nda yinu muli umuwuyo wuno tungaya twikale uwusiku wonsi?" ²⁴Amunena ati, " Ne mwana wakwe Beteri umwana wakwe Milika, wino wapafile kwa Nahori." ²⁵Swinya amunena ati, " tuli navyonsi amapembesalye nivyakulyesya, nikasi ilyakulala wewe uwusiku." ²⁶Ngapano umuntu afukama pansi apepa Yahweh. ²⁷Avwanga ati, " umulote awe ne Yahweh, Eleza wakwe tatakulu Abrahamu, wino atiwilila ilayilizyo lyakwe isuwilwa swinya nulukundo lwakwe paminso yakwe tatakulu. Kwakwe nene Yahweh andungamisile mung'anda yawaluko lwakwe tatakulu." ²⁸Ngapano umukazyana asamala ayanena awamung'anda wakwe nyina vyonsinye vyoo. ²⁹Kanonzi Rabeka walinji nindume yakwe, nizina lyakwe walinji we Labani. Labani asamala aya kumuntu kumusewo pachifula. ³⁰Lyo walola imbalaminwe swinya nivingolwa mumakasa yamunyina, " vyoo avino umuntu ambuzizye nene," aya kumuntu, swinya, lolani, wimilile papipi ningamila pachifula. ³¹Ngapano Labani ati, " zanga, we mulotwe wakwe Yahweh. Ngachani chino uyimilile kunzi? Insenginie ing'anda nuwuyo wangamila." ³²Achaleka umuntu ayinjila mung'anda swinya asapila ningamila. Ingamila zypilwe ivipembesalye nivyakulya wamupile naminzi yakusamba kumanama yakwe swinya nakumanama yawantu wano walinji nawo. ³³Awawika ichakulya pankolelo pakwe weliwe ukuti alye, avwanga ati, " ntandi indye ukufichila mwavwanga chino chiliko." Achaleka Labani ati, " Twalilila ukuvwanga." ³⁴Avwanga ati, " Nemuwonvi wakwe Abrahamu. ³⁵Yahweh wamulota etatakulu nkaninye swinya awa amuntu mukulu. Wamupa ing'onzi ning'ombe, siliva ne golide, awawonvi awachonsi nawachanachi, swinya ningamila ni ndokwe. ³⁶Esera emuka tatakulu, wamupapizile umwana umonsi muwukote, swinya wapa chonsinye cho wawanacho kweweliwe. ³⁷Etatakulu walesile nalapa, ati, ' utize usende umuka mwana wane kuwana awanachi awina kenani, mwewino mukaya kwakwe akakwikala. ³⁸Mwachoo uye kung'anda yakwe tata, swinya kuwaluko lwane ukasende umuka mwana wane. ³⁹Nanenile tatakulu inti, ' Nche pamwi atalinkonka. ' ⁴⁰Ukuwa ambuzya ati, ' Yahweh, wino ankankolelela, alituma umungelo wakukukolelela swinya alikulanjizya inzila yako, alyakuti uyize uzane umuka mwana wane ukufuma muwaluko lwane swinya nukufuma mumukozololo wamung'anda yakwe tata. ⁴¹Ukuwa uliwa we musatuke ukufuma kuchilapo ndiwiza kuwaluko lwane swinya watali kulemeka wewe. Apano uliwa we musatuke kuchilapo chane. ⁴²Achaleka mfsile pachifula ilelo, nga navwanga nati, ' O Yahweh, Leza wakwe tatakulu Abrahamu, ndi molinye unganswefezya izina lyane. ⁴³newaa indipaa njimilile papipi nichifula_ leka umukazyana wino akwiza ukusemba aminzi, wino ndi niza navwanzya nati, " Nazina mpako aminzi munsembo yako ing'we," ⁴⁴umwanachi ndiwiza wati kwenene, " Ng'wa, swinya nandi nsebele aminzi ingamila zyako" _ leka weyonye awe amwanachi wino wewe Yahweh, wasolela umwana wakwe tatakulu. ⁴⁵Chalinji lyontani male nukuvwanga; mumwenzo lolani, Rabeka ayiza ninsembo yakwe pachiweya ayichilila ukuya semba aminzi pachifula. Achaleka imuwuzya inti, ' Nazina mpako ing'we. ' ⁴⁶Papo napapo atulainsembo mumakasa yakwe pachiweya ati, ' ng'wa, nandi impe ningamila zyakonye aminzi. ' Achaleka ing'wa nigamila azing'wa. ⁴⁷Apano imuwuzichizya inti, ' Wuzye we mwana wakwe weni ? Atolelela ati, ' Ne mwana umwachi wakwe Beteri, umwana wakwe Nahori, wino Milika wamupapizile weliwe. ' Ngapano imbika imbalaminwe kumpuno yakwe swinya nivingolwa mumkasa yakwe. ⁴⁸Apano imfukama pansi impepa Yahweh, swinya intunvyu Yahweh, Leza wakwe tatakulu Abrahamu wino wantunguluzile nene munzila ukuti ntwaye umwana wakwe tatakulu umukazyana waluko lwakwe. ⁴⁹Achaleka, ndi muli nulukundo nukusimichila kwe tatakulu, mbuzyani. Ukuwa ndichisi awowo, mbuzyani, alyakuti mpiluluchile kwendilo pamwi kwekamani." ⁵⁰Apano Labani ne Beteri awamutolelela awati, " Ichintu choo chafuma kwe Yahweh; tutanga tuvwange chimwi ichiwiye nanti achizima. ⁵¹Lola, Rabeka ali pankolelo pakwewewe. Msende uwapita , alyakuti aye awe amuchi wamwana we sokulu, ndimuno Yahweh wavwanjila. ⁵²Apano umuwonvi wakwe Abrahamu lyo wivwa amazwi yayo, afukama pansi pamusili pankolelo pakwe Yahweh. ⁵³Umuwonvi afumya iviya vyakwe siliva niviya vyakwe golide, nivi zwalo, amupa e Rabeka. Apa swinya ivyawila vizima nkaninye indume yakwe nakwe nyina. ⁵⁴Apano weliwe nawonsi wano walinji nawo awalya nukung'wa, wikazile kulyanye wusiku wonsi, ngapano lyo wakatuka umutondotondo, avwanga ati, " Ntuman kwe tatakulu." ⁵⁵Indume yakwe ne nyina wamunile wati, Lekani umukazyana ayikale naswe kumanda yamwi yatichi, yawe nanti ikumi. Apano akize apite. ⁵⁶Ukuwa amunena ati, " mutakanchinge nene napano Yahweh akolelezile inzila yane. Ntuman alyakuti inje kwe tatakulu." ⁵⁷Nawo awati, " Twandi tumwite umukazyana swinya nukumukolowozya." ⁵⁸Achaleka awamwita Rabeka numukolowozya, " Wuzye wandi upite numuntu wee? Awatolelela ati, " Nandi mpite." ⁵⁹Apano awatuma inkazi yawo

Rabeka, apaliponga numuwonvi wakwe uwachanachi, wakwe numuwonvi wakwe Abrahamu nawantu wakwe.

⁶⁰Awamulota eRabeka, awamunena wati, nkazi yitu, ukawe wanyina wamyanda nimyanda ikumi, swinya nawana wako wapyane impongolo yewano wawapata." ⁶¹Apano Rabeka akatuka, weliwe nawawonvi wakwe awanachi awakwela ingamila, awakonka umuntu. Mumwata wonye umuwonvi asenda Rabeka, awapita inzila yakwe. ⁶²Ukuwa Ayizeki wikalanga mu negevu, watezile lyo wanyokavye ukufuma ku Biya Lahai Roi. ⁶³Ayizeki aya muchalo akamanguzi mukwelengania. Ayinula aminso alola, lolani, kwizanga ingamila! ⁶⁴Rabeka alola, ngapano ala walola Ayizeki, ayika pangamila. ⁶⁵Avwanga kumuwonvi ati, " Ngaweweni umonsi wino akupita muchalo tusunkania?" Umuwonvi atolelela ati, " wetatakulu wane." Achaleka asenda ichiwalo avwimbana. ⁶⁶Umuwonvi alandila Ayizeki vyonsinye vino wachisile. ⁶⁷Ngapano Ayizeki amuleta mumutanda wakwe Sera enyina, nga amusenda Rabeka, awa amuchi wakwe, swinya wamukunzile. Achaleka Ayizeki wamyalilisilwe lyo nyina wakwe wafwa.

25

¹Abrahamu atwala swinya umwanachi winji; izina lyakwe walinji we Keturah. ²Wamupapizile Zimran, Jokshan, Medan, Midian, Ishbak, ne Shuah. ³Jokshan walinji weyisi we Sheba ne Dedan. Inkwatwa yakwe Dedan walinji Awantu awasiriya, awantu awaletushi, nawantu awaleum. ⁴Awanakwe Midian awachonsi walinji we Ephah, Ephraim, Hanok, Abida, ne Eidaah. Wonsinye waa walinji ankwatwa ye Keturah. ⁵Abrahamu wapile vyonsi vino walinji navyo kwe Ayizeki. ⁶Chingatenga, lyo achili kuwumi, wapile ivyawupi kumpochelezi zyawa nawanachonsi wakwe nga awatuma kuni ya winjililo wilanzi, ukutali ne Ayizeki, umwana choini wakwe. ⁷Yaa yalinji amanda yamyaka yawumi wakwe Abrahamu yano wikazile, umwanda amakumi munenulambali nayasano(175). ⁸Abrahamu afuta ilyawumalilo nga afwa pa wukote uwuzima, umukote nuwumi uwukwane, nga awunganikwa kuwantu wakwe. ⁹Ayizeki ne Ishmael, awanachonsi wakwe, awamuzika mu nginga ye Machpelah, muchalo che Ephron umwanachonsi wakwe Zohar umu Hiti, yino akupipi ne Mamre. ¹⁰Ichalo choo Abrahamu wakazile kuwanachonsi wakwe Heti. Abrahamu wazisilwe kulyanye nu muchi e Sera. ¹¹Yalile yapoita pano imfwa yakwe Abrahamu, Leza alope Ayizeki umwanachonsi wakwe, nga Ayizeki wikazile kupipi ne Beer Lahai Roi. ¹²Kanonzi waa walinji alikwatwa lyakwe Ishmael, umwanachonsi wakwe Abrahamu, wino Hagayi umu Ijiputi, umuwonvi wakwe Sera, wapafile kwe Abrahamu. ¹³Yaa yalinji amazina yawana chonsi we Ishmael, ukulingana numutantiko wamikwatilwe yawo: Nebaioth, ekatote we Ishmael, Kedar, Adbeel, Mihsam, ¹⁴Mishma, Dumah, Massa, ¹⁵Hadad, Tema, Jetur, Naphish, ne Kedemah. ¹⁶Waa walinji awana wakwe Ishmael, nga yaa yalinji amazina yawo, ukuyana nutwaya twawo, nukuyana namakambi yawo; awana mfumu amakumi yawili ukulingana ni nduko zyawo. ¹⁷Yaa yalinji amyaka yawumi we Ishmael, umwanda amakumi yatatu munenulembali. Afuta umufuto wakwe wawumalilo nga afwa, nga awunganikwa kuwantu wakwe. ¹⁸Wikalanga ukufuma ku Havilah mpaka ku Ashhur, tuno akupipi ne Ejiputi, ndi wumwi akupita ukulozwa ku Assria. Wikalanga muwulwani we numuwuye. ¹⁹Vyoo vyalinji avya kuwombwa ukuyana ne Ayizeki, umwanakwe Abrahamu. Abrahamu wizile wawa weyisi we Ayizeki. ²⁰Ayizeki walinji ni myaka amakumi yani pano watwazile Rabeka ukuwa amuchi wakwe, umwana wakwe Bethuel umu Aramean we Paddan Aram, inkazi yakwe Laban umu Aramean. ²¹Ayizeki alenga kwe Yahweh umulandu numuchi pamulandu nuwuchumba, nga Yahweh ayasuka ukulenga kwakwe, nga Rabekah awa nifumo. ²²Awana awalimbana mukasi mwakwe, nga ati, " Wuzye achani chino chiwombwa kwenene?" Wayile ukukolowozwa Yahweh kwakwe choo. ²³Yahweh ati kwakwe weliwe, " Imyiko yiwili yili munda mwakwe wewe, nga awantu wawili walitalukana mwakwe wewe. Umuntu wenga aliwa awamaka ukulusya umuwuye, nga esongo alipyunjila umutichi." ²⁴Alapano impindi yafichila pakupapa, Lola, kwalinji wantembwa muwula mwakwe. ²⁵Umwana wakutalichila wafumile amuwenzu kulikonsi ngati achizwalo cha meya. Awamwita izina lyakwe awati we Esau. ²⁶Iyo vyo vyapita, umunyina wafumile. Ikasa lyakwe lyafyenyile ichitende che Esau. Ayitwa Jekapu. Ayizeki walinji ni myaka amakumi mutanda pano umuchi wawapafile. ²⁷Awalumendo awakula, nga awa we chiwinda umumanyinsanie, umuntu wamu wa mpanga; kweni Jekapu walinji amuntu umutepepe, wino wasumbanga impindi yakwe mumitanda. ²⁸Nomba Ayizeki wakunzile Esau pamulandu walyanga inyama zino wavwima, kweni Rabekah wakunzile Jekapu. ²⁹Jekapu watenzile ilanda. Esau wizile ukufuma mu mpanga, nga watonsile nkaninye ni nzala. ³⁰Esau ati kwe Jekapu, " Ndyesako nilanda iwenzu lyolyo. Nazina, natonta!" Achili chino izina lyakwe lylisilwe Edom. ³¹Jekapu ati, " Ichakutalichila unkazye ikwato lyako." ³²Esau ati, " Lola, ndi papipi ukufwa. Nga ikwato lili nawuzimachi kwakwe nene?" ³³Jekapu ati " Ichakutalichila ulape kwakwe nene," Achaleka Esau alapa ichilapo nga munzila yoyo akazya ikwato lyakwe kwe Jekapu. ³⁴Jekapu apa Esa ebuledi numusunyi wilanda. Alya nu kung'wa, apano akatuka nukupita. Munzila yoo Esau atachindisile ikwato lyakwe.

26

¹Nomba akupoma ichipome muni, pansizi pachipowe chakutalika chino chalinji mumanda yakwe Abrahamu. Ayizeki wayile kwe Abimeleki, Imfumu yawa filisiti ku Gerari. ²Ngapano Yahweh alolechelsa kwe weliwe swinya amunena ati, utize uye ku Ijiputi, yikala muni yino nandi nkunene ukuti uyikale mwenenmo. ³Yikala muni yonyeyoo, swinya ndiwa nawe swinya ndikupepa wewe; amuno kwe wewe swinya naku wana wako, yonsi yoo, swinya ndi fichilisa ichilapo chino nalafile kweso Abrahamu. ⁴Ndinyamya awana wako ngati antanda zyamwiyulu, swinya ndipa kuwana wako insi zyo zyonsi. Ukupitila muwana wako insi zyonsi izyamunsi zilipepwa. ⁵Ndichita choo pamulandu Abrahamu watontezile izwi lyane swinya wasunzile ilango lyane amadsundo yane, amakomelezayo swinya namasundo. ⁶Achaleka Ayizeki ayikala mu Gerari. ⁷Awala wantunye muni yoo wamukolowozwa ivyamuchi wakwe, ati, " Ankazi yane." Watinile ukuti,

anuchi wane, pamulandu welenginie," Awantu wakumasyo yalyanye wandi wankome wasende Rabeka, pamulandu amuzima nkani." ⁸Alapano Ayizeki walinji kokonye impindi ntali, Abimeleki Imfumu yawa filisiti walolanga pipenjelele. Waweni, lola, Ayizeki wachenanga nu Rabeka, umuchi wakwe ⁹Apano Abimeleki ayita Ayizeki kwakwe weliwe swinya ati, " lola, wewakwako. Ngachani chino watili, ' Ankazi yako'?" Ayizeki amunena ati, " pamulandu nelenginie ukuti wumwi anga nkoma amusende." ¹⁰Abimeleki ati, " Ngachani chino wachita choo kwesweswe? wumwi uwawantu wanga achipepule alale numuchi wako, wanga alete imilandu pakwe sweswe." ¹¹Apano Abimeleki asochela awantu wonsi ati, " wensi wino akulema umonsi wee pamwi umuchi wakwe alikomwa." ¹²Ayizeki akomezile ivikomwa muni mulyanye swinya asinza nukusinza numwaka wonganye imyanda, pamulandu Yahweh wamupefile. ¹³Wachindime nivuma, swinya wakomezile ivivule navinji ukufika awa amuchindame. ¹⁴Walinji nig'onzi mvule swinya nig'ombe nimbumba iyikulu muchiwanza chakwe. Nawa filisiti awamukwina. ¹⁵Apano ivifula vyonsi vino awawonvi wakwe yisi winvile mumanda yakwe Abrahamu eyisi, wawimisile fuchila numusili. ¹⁶Abimeleki amunena Ayizeki ati, " pita fuma pesweswe, amuno ulinamaka mavule ukulusya sweswe." ¹⁷Achaleka Ayizeki achinta ayazenga umitanda mupata wakwe Gerari, ayikala kokonye. ¹⁸Swinyanye Ayizeki afukula ivifula vyaminzi, vino winvile mumanda yakwe Abrahamu Eyisi. Awina filisiti wawimisile lya Abrahamu wafwa. Ayizeki wisile ivifula amazina yano wavyisile. ¹⁹Pano awawonvi wakwe Ayizeki wafukulanga mu mupata, kulyanye wazanile chifula chakantopwezi kaminzi. ²⁰Awachemi wavikwato wa ku Gerari wapokosile nawachemi wavikwato awakwe Ayizeki, awati, " Aminzi yaa ayitu." Achaleka Ayizeki ayita ichifula " Mpokoto, " wapokosile naweliwe. ²¹Apano awimba ichifula chinji swinyanye awapokota, naponye, achaleka wachipile izina ilililyonga ilyakwe Sitinah. " ²²Wasile papo waya afukula swinya chinji, ukuwa wasitela wapokote swinya kwe chocho. Achaleka achita Rehoboti, swinya ati, " Nomba Yahweh watupa amasyo sweswe, swinya twandi tuwanyama munsinye yoo." ²³Achaleka Ayizeki wafumile papo ayaku Beersheba. ²⁴Yahweh alolechele kweweliwe muwusiku wulyanye amunena ati, " Ne leza wakwe Abrahamu eso. Utatina indi nawe swinya ndikupepa wewe swinya nukunyanya ikwata lyako , muno amuwonvi wane Abrahamu." ²⁵Ayizeki azenga akavuwa kulyanye swinya akita izina lyakwe Yahweh. Kulyanye azenga umutannda, nawawonvi wakwe winvile ichifula. ²⁶Abimeleki wayile kweweliwe ukufuma ku Gerari, ne Abuzzati, umuwuye, swinya nufikolo, emusika wavita vyakwe. ²⁷Ayizeki awanena ati, " ngachani chino mukwiza kwenene, napano mwampata swinya mwambinga?" ²⁸Ngapano awati, " tuchiweni umwakulolechela kuno eLeza awawa nawewe. Achaleka twelenginie ukuti pawe ukulapa pakwe sweswe, molimo pakasi pesweswe nawewe. Achaleka leka tuchite ukulapa nawewe, ²⁹Alyakuti utize utuchise ndivino, sweswe tutakuchisa wewe, swinya ndino sweswe twakulemle ichete swinya twakuchinsizye umutende. Molimo wemupepwe nu Yahweh." ³⁰Achaleka Ayizeki awatewetela, nga awalya nukung'wa. ³¹Wakatusile umutondotondo awalapilana wenga numuwuye. Apano Ayizeki awasuchilila, swinya wamusile mumutende. ³²Muwanda wowonye awawonvi wakwe Ayizeki wizile nukumunena ivya chifula chino winvile. Awati, " Tuzanile aminzi." ³³Achita ichifula ati Shibah, achaleka izina lya kaya we Beershebah nilelo. ³⁴Pano Esau walinji ni myaka amakumi yani(40) asenda umwanachi Judith umwakwe Beeru umu Hiti, swinya Basemati umwanakwe Eloni umu Hiti. ³⁵Awaleta intazi kwe Ayizeki nu Rabeka.

27

¹walile pano Iyizeki wakota naminso yaponi mfinzi yasya pakulola, wapunzile Esau, umwanakwe songo ati, kwe weliwe , " mwanane. " Esau ati kwe weliwe newawo, " ²Nga Iyizeki , " lola kanonzi nakota. Ntamanyle uwanda wamfwa yane. ³Achaleka senda ivyanzo vyako, umuvi wako ne wuta, nga uye mumpanga unvwimile inyama. ⁴Umpanjile ichakulya ichizima, ichiyane chino nakunda, nga ulete kwe nene nga indye nukukupepa pano ntani imfwe. ⁵Nomba Rabeka wivwile pano Iyizeki wavwanganga ne Esau umwanakwe. Esau wayile ku mpanga pakuvwima nukuti anyoke ni nyama. ⁶Rabeka avwanga kwe Jekapu umwanakwe ati, " Lola koo, njivwile eso akuvwanga kumukulu wako. ⁷Esau atili Ndetela inyama nga unjanizye ichakulya ichizima, ukuti nchilye nga inkupepe muminsu yakwe Yahweh pano imfwa yitani. ⁸Achaleka kanonzi, mwanane, tontela amazwi yane ndivino nkukupingula. ⁹Yanga kuwuchemo, nga undetele wana wawili awambuzi awazima; nga nandi njanie ichakulya ichizima icheso ukufuma kwe zylizyo, ngevino wakunda. ¹⁰Wandi uchitwale kweso, ukuti achilye alyakuti akupepe pano imfwa yakwe yitani yifike. ¹¹Jekapu ati kwe Rabeka umuchi wakwe, " lola, Esau umukulu wane amuntu wameya, nga nemo nemuntu umutelepe. ¹²Pamwi Tatawane andi ayize akumye, nga akwizu kuloleka kwe weliwe ukuwa neka kopechezya. Nkwizu kuleta ulutipo pakwe nene asalupepo. ¹³Mamakwe ati kwakwe weliwe, " mwanane, lekani ulutipo lonsi lupone penene. Tontelavye amazwi yane, nukuya, uvilete kwakwe nene. ¹⁴Apano Jekapu wapisile asenda awanambuzi nukuwaleta kwe mama wakwe, nga mama wakwe ayania ichakulya ichizima ndivino Tatawakwe wakundizile. ¹⁵Rabeka asenda ivizwalo vizima vyakwe Esau, umwanakwe songo, yano yalinji nawe mung'anda, nga ayawika pe Jekapu, umwakwe umutichi. ¹⁶Awika ichikowa chawanambuzi awika pamakasa yakwe napa chawi ichitelepe pansingo. ¹⁷Awika ichakulya chizima nichibama chino ati apekania mumakasa yamwana wakwe eJekapu. ¹⁸Jekapu aya kweyisi wakwe ati, " Tatawane. "Yisi ati, " newawo; weweni mwanane?" ¹⁹Jekapu ati kweyisi, " nemwanako esau ekatote. Nawomba ndivino wati uvwanga kwanene. Kanonzi yikala nukulya inyama, yimwi ukuti umupepe. ²⁰Ayizeki ati ku mwanakwe, " nga wazana wuli wanguwangu, mwanane? " Ati, Umulandu Yahweh Leza wako andetezile. " ²¹Ayizeki ati kwe Jekapu , "palamila kwakwe nene, kunkumye, mwanane, nga imanye kuno we mwanane wachisinka pamwi sawowo." ²²Jekapu aya palamila kwe Ayizeki eyisi; nga Ayizeki amukumya ati, " amazwi aye Jekapu, kweni amakasa amakasa yakwe Esau. " ²³Esau atamumanyichisizye weni, pamulandu pamakasa yakwe yalinji ayameya, ngati amakasa yamukulu wakwe Esau, achino Ayizeki wamupefile. ²⁴Watili, " Nakawuziyenye we mwanane Esau?

Atolelela." Anene."²⁵ Ayizeki ati, " leta ichakulya kwakwe nene, nga nkwiwizulu kulya inyama yako yamumpanga, ukuti nkupepe. " Jekapu aleta ichakulya kwakwe weliwe. Ayizeki alye, Nga Jekapu amuletela ipala, nga ag'wa."²⁶ Ngapano Yisi wakwe Ayizeki ati kwakwe weliwe, " palamila nomba umfyompe, mwanane." ²⁷ Jekapu apalamila amumfyompe, nga anunchizya ifungo lya vizwalo vyakwe nga amupepa. Watili, " lola, umununsi wamwanane wuli ngati amununsi wamuchalo che Yahweh chino ati apepa. ²⁸ Leka akupe ichipya cha lumi lwiwulu, ichipya chaweninsi, nga nimpumba invule ni pala ipya. ²⁹ Leka wantu wakupyunjile ninsi zikufukamile. Uwe wetatakulu pawanyonko, nawanachonsi awe nyoko walikufukamila. Leka wensi wino akukutipa atipwe; Leka wensi wino wakupepa wewe apepwe. "³⁰ Watili pano Ayizeki akumalizyavye ukumupepa Jekapu, nga Jekapu ayiza sowa mukafumile paminso yeyisi wakwe Ayizeki, Esau umukulu wakwe winjizile ukufuma pakuwina. ³¹ Wayanizye swinya ichakulya nukuchileta kweyisi wakwe. Ati kweyisi wakwe, " Tata, katuka nukulya vimwi ivya mwanako ivya mumpanga, ukuti umupepe. "³² Eyisi Ayizeki ati kwe weliwe, " weweni wewe? " watili, nemwanako ekatote, Esau. " ³³ Ayizeki wazakazile nkaninye nga ati, " Te ali weweni wino avwimile inyama ya mumpanga nukuyileta kwakwe nene? tendile yonsinye lya utani wize, nga imupefile. Molimonye alipepwa. ³⁴ Walile Esau wivwa amazwi yeyisi, walizile nukupongomoka nukulila kwawulumilwa, nga ati umupepe, swinya nani Tata. " ³⁵ Ayizeki ati, " umunyinko ayizile koo umwakunkopeka nga ati asenda uwupepwe wako. "³⁶ Esau ati, " Wuzye ntakulandisya ukuti we Jekapu? amuno wambipa ndivyo wonye ka akechitiwili. Wasenzile wasenzile uwanangwa wi kwatwa lyane, nga, lola, nomba lola wasenda uwupepwe wane. " Apano watili, " wuzye utati usunga uwupepwe wakwenene? ³⁷ Ayizeki atolelela ati kwe Esau, " lola, namupanga ukuwa we Tatakulu wako, nga napa kwe weliwe awanyina wonsi ukuwa awawonvi, nga namupa impumba ni pala ipya. Avyani swinya vino ningawomba kwakwe wewe mwanane? "³⁸ Esau ati kweyisi, " usi nanti awupepwe wonga pakwenene, Tatawane? mpepa nanenene, Tatawane. " Esau alila umwakukwezya. ³⁹ Ayizeki yisi wakwe atolelela ati kwe weliwe, " lola, amasyo kuno uliyikala yaliwa uktali ukufuma kuwuwotoke wansi, ukutali ukufuma ku lumi lwi lewelewe kupela. ⁴⁰ Uliwakwikala nulupanga lwako, nga ulipyunjila umunyonko. Kweni pano wakatuchila ulivuna ikoli lyakwe munsingo yako. "⁴¹ Esau wapatile Jekapu pamulandu nuwupepwe wakwe wuno yisi wapile kwakwe weliwe. Esau ati mwenzu wakwe, " Amanda yakulosezya Tatawane yapalamila; ndila pano nakoma Jekapu ewunji. " ⁴² Amazwi yakwe Esau umwakwe songo yalanzilwe kwe Rabeka. Achino watumile nukumwita Jekapu umwanakwe umutichi nga ati kwe weliwe, " lola, umunyonko Esau ukuyimyalalika wenga kuvye wewe pakwelengania pakukukoma. "⁴³ Achaleka kanonzi, mwanane, njivwila nga usamalile kwe Labani indume yane, mu Harani. Uyikale nawe liwe pampindi intichi, ukufichila umukulu wako watonsya uwukali wakwe, ⁴⁵ Ukufichila uwukalale wamukulu wako wafuma kwakwe wewe nukwiwilila chino wati uwomba kwakwe weliwe. Apalipano ndituma nukukunyosa koko. Nga mulanduchi insovye mwemwe mwensi muwanda wonga? "⁴⁶ Rabeka ati kwe Ayizeki, " natonta muwumi umulandu wawakazyana we Heti. Ndi Jekapu angatwala umukazyana wenga uwe Heti ukuwa amuchi, vino awanachi waa, awakazyana wamwi awamunsi, wuzye uwumi wane wuliwa awuzimachi kwakwe nene?

28

¹ Ayizeki amwita Jekapu amulota, swinya amukomelezya nisunndo, utize uyize utwale umwanachi umu Kenani. ² Katuka yanga ku Paddani Aram, kung'anda yakwe Betueli eyisi wakwe mama wako swinya ukatwalile kweneko umwanachi, wenga umwana mukazyana uwakwe Labani indume yakwe mama wako. ³ Eleza wamaka yonsi akulote wewe aleke unyame uvule wewe alyakuti uyize uwe niwumba ikulu ilyawantu. ⁴ Akupe ukulotwa we Abrahamu, kwe wewe, swinya nikwatwa lyakonye pansizi pakwe wewe alyakuti wize upyane insi wewe wikalangamo, yino Leza wapile Abrahamu. "⁵ Ngapano Ayizeki amutuma Jekapu, Jekapu aya aya ku Paddani Aram kwe Labani umwana monsi wakwe Betueli umu Aramean, indume yakwe Rabeka, nyina wakwe Esau nu Jekapu. ⁶ Kanonzi Esau kuno Ayizeki walotwa Jekapu swinya asendwa ukuya ku Paddani Aram, kukutwala umwanachi kweneko. Wizile lola kuno Ayizeki walotwa weliwe swinya wamupa nisundo avwanga ati, " utize uyize utwale umwanachi waku kenani. ⁷ Esau weweni swinya kuno Jekapu wivwila yisi numama wakwe, swinya awapita awaya ku Paddani Aram. ⁸ Esau walola kuno awanachi wa mu Kanani watasechelesya Ayizeki yisi. ⁹ Achaleka wayile kwe Ishumaeli, nga atwala awanachi pawawuye wano walinji nawo kali, Mahalath umwana Ishumaeli, umwana Abrahamu indume ye Nebaioth, ukuwa amuchi. ¹⁰ Jekapu wafumile ku Beersheba swinya alungama ku Haran. ¹¹ Wizilke pamasyo yamwi swinya ayikala wusiku wonsi, pamulandu ilanzi lyatezile lyinjila asenda iwe lyonga pamasyo yayonye, aseyamila kumutwe wakwe swinya, alala pansi pamasyo lyanyanye aponechela. ¹² Alota ichiloto swinya alola ipanda ilyafuma liyafika mwiwulu swinya awangeli wakwe Leza wakwika wano wikanga nukukwela penepo. ¹³ Lola, Yahweh ayimilila papela pakwe cholicho swinya avwanga ati, " Nene ne Yahweh Leza wakwe Abrahamu, umukwasi wako, swinya Leza wakwe Ayizeki. Ninsi yino wewe ulazipo ndikupa wewe swinya nuluko lwako. ¹⁴ Ikwatwa lyako liliwa nge alutukumbu lwansi, swinya lilisalangana mpaka kukambazwa, kuwufumilo wilanzi, kasika kakapela nakambazwa, nakambazwa kapela. mwakwe wewe imyiko yamunsi yonsi yilotwa. ¹⁵ Lola ndi nawewe swinya ndikusunga konsi kuno uliya. Ndikunyosa swinya munsi yoo; amo ntalikusya wewe. Ndiwapa mwemwe vyonsi vino napangana namwe. "¹⁶ Jekapu akatuka mutulo twakwe, nga ati, " Nakawuziyenye Yahweh alipamasyo yaa, swinya ntamanyanga. " ¹⁷ Awa nintete nga ati, " Amasyo yaa ayatundume! pasi chinji swinya nkano yoo ang'anda ye Leza. Yoo ampongolo ya kwiwulu. "¹⁸ Jekapu akatuka umutondotondo swinya asenda niwe lino waseyamizile ku mutwe wakwe. Aliwika nge alupanda swinya ayitila penepo amafuta. ¹⁹ Wisile izina amasyo yayo ati we Bethel, kweni izina lyakutalichila lyamusumba lyalinji we Luz. ²⁰ Jekapu wafile ichilapo avwanga ati, " ndi Leza aliwa nane nukunchinjilila munzila yino nkupita, nga ampa ni nukulya, nivizwalo, ²¹ ukuti nyochele kung'anda ye tata numuchinjililwe, apano Yahweh aliwa we

Leza wane. ²²Ngapano iwe lyoo lino nawika ngati alupanda ulufimwe. mwakwe vyonsi vino wampa, Nakawuzyenye ndipa ichikumi kwakwe mwemwe ."

29

¹Apano Jekapu aya uwulendo swinya ayiza munsu yawantu yakuwufumililo wilanzi. ²Pano walolechesyanga, alola ichifula mumpanga, swinya lola, amawufyo yatatu ayang'onzi yalazile mumbali nacholicho. Amuno ukufuma muchifulanyechoo amuno wasembanga aminzi ayakug'wensya ing'onzi, swinya aliwa lino wakupichilanga pachifula lyalinji alikulu. ³Pano ing'onzi zyonzi zyawungine papo, awachemi wasyembusyanga ichiliwe pamulomo uwachifula apano awang'wensya ing'onzi swinya awakupika ichiliwe pamulomo wachifula, ukunyochesya mumasyo yakwe⁴Jekapu wavwanzile kwewoliwo ati, "Wanawitu nga mufumile kwinye? awamwasuka awati," Twafuma ku Harani. ⁵Walanzile kwewoliwo ati, "Wuzye mwamumanya Labani umwana Nahor?" Nawo awati, "Twamumanya. ⁶Nga avwanga ati kwewoliwo," Wuzye alichete?" Awawti, Alichete swinya awawti lolani papo Rakelo umwanakwe umwanachi akwiza ning' onzi. ⁷Jekapu watili, "Lola, apakasi pawanda sampindi yakumuunganichila ing'onzi apaliponga. Muzipe amanzi ing'onzi. Swinya apano mupite mukuchema . ⁸Wavwanzile ati, "Tutanga tuleke ivikwato zisuke ing'onzi zyonzi ziwungane apaliponga. Awonsi wandi wasunchilizye iliwe ukufuma pamulomo wachifula, ngapano tulizing'wesya ing'onzi. ⁹Pano Jekapu wachilinjiki ukuvwanga nawoliwo, Rakelo ayiza ning'onzi zyakwe yisi, zino wachemanga. ¹⁰Pano Jekapu wamuweni Rakelo, umwanakwe umwanachi wakwe Labani, indume yakwe yangu wakwe, Jekapu ayiza, asunka ichiliwe ukufuma pamulomo wachifula, apano ang'wensya uwufyo lyakwe Labani, indume yakwe yangu wakwe. ¹¹Jekapu afyompa Rakelo swinya alila akolomoka. ¹²Jekapu anena Rakelo ukuti ne luko lwakwe tata winu, nukuti walinji amwana chonsi wakwe Rabeka. Ngapano wasamazile swinya ayamunena yisi¹³Pano Labani wivwile ilandwe lyakwe Jekapu umwana inkazi yakwe asamala ukuya ukumusunkania nukumukukutula, nukumufyompa weliwe, swinya amusenda amutwala mung'anda yakwe. Jekapu amuwuzya Labani ivntu vyonsinyevyoo. ¹⁴Labani ati kweliwe, "Nakawuzyenye welifupa lyane swinya wemuwili wane." Apano Jekapu ayikala nawe ukuyana numwezi wonga. ¹⁵Ngapano Labani avwanga kwe Jekapu ati, "Wuzye umbombele nene ukwawula chimwi pakuti we kamu wane? Mbuzya, ichilipwa chako chiliwa chani?" ¹⁶Lelo Labani walinji nawana awanachi wawili. Izina lyakwe songo walinji we Leya, ni zina lyamuzuna walinji we Rakelo. ¹⁷Aminso yakwe Leya yalinji amafwawalale, kweni Rakelo wazifile mumiwele swinya namukalolechele. ¹⁸Jekapu wakunzile Rakelo, avyo wavwanzile ati, "Nandi mbombele Rakelo imyaka munenulambali, umwana wako umutichi umukazyana." ¹⁹Labani ati, "chingazipa impe weyo kwakwe wewe, ukulusya ukuti impe wee umuntu winji. Yikala nane. ²⁰Ngapano Jekapu wawombezile imyaka munenulambali; swinya weni waweni ngati wawombela amanda amatichi umulandu nulukundo luno walinji nalo peweliwe. ²¹Ngapano Jekapu ati, "kwe Labani," Mpa umuchi wane, amuno amanda yasila _imutwale!" ²²Apano Labani awunganika awantu wonsi awamasyo ukuti pawe kuzewela. ²³Ku kamanguzi, Labani asenda Leya umwanakwe umwanachi amutwala kwe Jekapu. ²⁴Labani wapile umukazyana umuwonvi Ezilpa apa umwanakwe umwanachi Leya ukuwa amuwonvi wakwe. ²⁵Kumutondotondo, Lola, walinji we Leya! Jekapu avwanga kwe Labani ati, "Nga achani chino wawomba kwe nene? Wuzye ntapyunjilanga kwakwe wewe umulandu ne Rakelo? Nga mulanduchi wankopeka nene?"²⁶Labani avwanga ati, "asamyiko yitu ukutwazya umutichi pano songo atani atwalwe. ²⁷Umale esabata wenga numwanane umwanachi uwusiwinga, swinya twandi twize tukupe winji wewe nanti wambombela nene imyaka yinji munenulambali." ²⁸Jekapu awomba wonye, amalizya sabata wenga nu Leya. ²⁹Apano Labani wapile Rakelo, umwanachi umuwonvi ukuwa amuchi swinya. ³⁰Apano Jekapu aya kwe Rakelo, swinya akundisya Rakelo ukulusya Leya. Nomba Jekapu wawombezile imyaka yinji papela munenulambali eLabani. ³¹Yahweh wizile lola kuno Leya wapatikwa, apano amwiyula uwula, kweni Rakelo walinji we chumba. ³²Nga Leya awa swinya nichifuwa apapa umwana umonsi, nga amwita izina ati we Reuben. Amuno wavwanzile ati, "pamulandu Yahweh aweni ukuchulika kwane; nakawuzyenye umulume wane andi ankunde." ³³Apano anyoka ayimilila swinya apap umwana umonsi. Avwanga ati, "Pamulandu Yahweh ayivwile kuno napatwa, achaleka wampa swinya umwanumonsi," nga amwita umwana Simeon. ³⁴Awa nuwula swinya apapa umwana umonsi. Avwanga ati, "Pampindi yoo kanonzi umulume wane andi alematile kwakwe nene, namupapila awana wonsi watatu." Achaleka izina wisilwe we Levi. ³⁵Awa nuwula apapa swinya umwana umonsi. Avwanga ati, "Pampindi yoo nandi mutunvye Yahweh." Achaleka amwita izina we Yudah; apano aleka ukupapa awana.

30

¹²Pano Rakelo walola kuno atakumupapila Jekepu awana, Rakelo walinji nuwuzuwa kumukulu wakwe. Avwanga ati kwe Jekapu, "Mpanga wana, nanti sawowo nawafwa. " Jekapu avitilwa Rakelo avwanga ati, "Wuzye indi pamasyo yakwe Leza wino wakulema ukuti utawa nawana?"³⁴Avwanga ati, "alola, kuli umuwonvi wane Bilhah. Yanga uyingile mwakwe weliwe, alyakuti anga papila awana mumakokola yane, nga imbe nawana ukufuma mwakwe weliwe." Achaleka wapile uwuwonvi wakwe Bilhah ukuwa amuchi, nga Jekapu ayinjila mwakwe weliwe. ³⁶Bilhah awa nuwula apapila Jekapu umwana umonsi. Ngapano Rakelo ati, "Leza wampanzizya nene, nga wivwa amazwi yane nga wampa umwanumonsi." Pamulandu wakwe choo ayita umwana wakwe izina we Dan. ⁷⁸Umuwonvi wakwe Rakelo, awa nuwula swinya apapila Jekapu umwanumonsi wechitiwili. Rakelo avwanga ati, "nukulwisya kwa maka yonsi nalwisania mukulu wane nga nachinvya." Amwaita izina lyakwe Nafutali. ⁹¹⁰¹¹Alapano Leya walola kuno waleka ukupapa awana, asenda Zilpah, umuwonvi wakwe, nga apa Jekapu ukuwa amuchi wakwe. Zilpah umuwonvi wakwe Leya apapila Jekapu umwanumosi.

Leya avwanga ati, " alongo lwane!" acho amwita izina ati we Gad.¹²¹³Ngapano Zilpah, umuwonvi wakwe Leya, apaila Jekapu umwanumonsi uwe chitiwili. Leya avwanga ati, " Ndi nichimwemwe! amuno awana awanachi walinjita nene uwa chimwemwe." Acho amwita izina lyakwe we Asheri.¹⁴Rubeni aya mu mpindi yakusinza ingano nga zana imfungo mumpanga. Nga azileta kwe Leya enyina. Apano Rakelo ati kwe Leya, " Mpangako zimwi imfungo zya mwana wako."¹⁵Leya ati kwe weliwe, " Wuzye ukulola kuno aliyasi ilitichi kwe wewe, vino watusenda wakuwane? Alyakuti nomba ukulonda ukusenda swinya imfungo zya mwana wane, nazyonye?" Rakelo atii, " Apano andi alale anawewe uwusiku, umwakukawulania ni mfungo zya mwana wako."¹⁶Jekapu wawezile ukufuma ku mpanga amanguzi. Leya afuma ukuya sunkana naweliwe nga ati, " Ufwile uyize kwenene, amuno nakwita pamulandu wamfungo zya mwana wane." Acho Jekapu alala nu Leya uwusiku wowo.¹⁷Leza ateyezeza kwe Leya, nga awa nuwula apaila Jekapu umwanumonsi uwe chitisano.¹⁸Leya avwanga ati, " Leza wampa ivilipwa vyane, pamulandu napile umuwonvi wane wakuwane. " Amwita umwanw izina ati we Isakari.¹⁹Leya awa nuwula amukwatila Jekapu umwana wachitimutanda.²⁰Leya ati, " Leza wampa ichawila ichizima. Kanonzi wakuwane andi achindike, amuno namupapila awana chitimutanda(6)." Amwita umwana wakwe ati we Zebuluni.²¹Pankolelo yakwe apapa umwana umwanachi amwita izina ati we Dinah.²²Leza ayita Rakelo ukumwizusya nukumuteyezeza. Alenjesya ukuti awe nuwula.²³Awanuwula apapa umwanachonsi. Ati, " Leza wafumya insoni zyane. " ²⁴Amwita izina ati we Josefu. " Yahweh wonjezeza kwenene umwana umonsi."²⁵Alapano Rakelo wapapa Josefu, Jekapu ati kwe Labani, " Ntumani, ukuti inje kukaya kane swinya naku kungsi yane. " ²⁶Mpa wawakuwane nawana wane kwakwe wano napyunjilapo pakwe wewe nga unsye mpite, amuno umanyile umulimo wuno nakuwmbela."²⁷Labani kwe weliwe, " kanonzi ndi ningazana ukutemwelwa pachinso chako, lindilila, pamuandu nasambilila ukuwombela uwuleza kuno Leza ati ampepa umulandu nawewe. " ²⁸Apano avwanga ati, " taka ivilipo vyako, nga nandi nkulipe."²⁹Jekapu avwanga ati kwe weliwe, " Umanyile muno nakuwombezele wewe, namuno ivitekwa vyalinji nanene. ³⁰Amuno walinji nivitichi lyo ntani njize, nga vyavula ukulusya. Yahweh ati akupepa pakwe chonsi chino mbonvile. Nga wuzye alinyi lino ndipa imbumba yane swinya?"³¹Nga Labani ati, " Wuzye nakupa chani?" Jekapu ati, " Utakupa nanti chimwi. Ndi uliwomba cho kwenene, ndi chema swinya ivitekwa vyako nukuvisunjilila. ³²Leka mpitulukemo muwumfyo wako wonsi ilelo, pakupawula ingo'onzi zyonsi zyamawala namabata, ning'onzi intifi mung'onzi, ni mbuzi zyamawala namabata mumbuzi. Vyo viliwa avilipwa vyane. ³³Apano uwuchisinka wulisimichila pe nene munkolelo, pano ukwiza pakulolechesya ivilipwa vyane. Imbuzi yonsi yino yisi namawala namabata mwakwezolizyo, nintifi mung'onzi, ndi zimwi zyzanwa nanene, ziliyenganizwa ukuwa azyakwiwa. " ³⁴Labani ati, " Nazumilizya, Lekani viwe ukulingana namazwi yinu. " ³⁵Uwanda wowo Labani wafumizye imbuzi wasawe wano walinji namawala namabata, imbuzi izyanachi zyonsi zino zyalinji namawala namabata, yonsi yino yalinji nuwutiswe mwenemo, nga nintifi zyonsi pakasi pa ng'onzi, nga apa mumakasa ya wana wakwe. ³⁶Labani nawe awa nuwulendo wamanda yatatu pakasi pakwe weliwe Jekapu. Achino atwalilia ukuchema amawufyo ye Labani yano yasyazile.³⁷Jekapu asenda aputula ulusamba uluteta ulwa muwula, nga numuti uwutambalale uwa numusafwa, nga afwafwawula ichitiswe mwakwe vyolivyo, nga aleka ivitiswe mukasi muchimuti aviloleka vino vyalinji mutumuti. ³⁸Nga awika utumuti tuno wafwafwawuzile munkolelo yamawufyo, munkolelo yavyakung'welela kuno wizile pakung'wa. Awalola pano wizile pakung'wa. ³⁹Amawufyo yalyanga pankhole patumiti ; swinya amawufyo yapapanga awana wa mawala. ⁴⁰Jekapu wapawunkhinye awana wang'ozzi kweni zino zyasyazile wazilozizye kuvinyamana izyamawala ni ng'onzi zyonsi inthifi mwiwufyo lye Labani.Ngapano apawulyanya amawufyo yakwe pakwe weliwe wenga nga atawisile ponga vyolivyo namawufyo yakwe Labani.⁴¹Lyonsi ndi ing'onzi yanzuto mwiwufyo likupapa, apano Jekapu wanzanga utumuti muchakung'wela minzi pankolelo yaminso yiwufyo, ukuti zifwile situmbate mutumuti toto. ⁴²Kweni pano ichinyamana ichifowoke mwiwufyo chafika, atawikanga utumuti unkolelo mwakwe zyzolizyo. Lelo ivinyamana ivifowoke vyalinji aveye Labani, nga izyanzuto azye Jekapu.⁴³Umuntu wizile wawa amuwotoke nkaninye. Walinji namawufyo ayakulu nkaninye, awawonvi awachanachi nawa wonvi wachonsi, ningamila nindokwe.

31

¹Nomba Jekapu wivwile amazwi yawana wakwe Labani, pano watili," Jekapu ati asenda chonsi chino ache tata witu, swinya akufuma kwe tata kuno ati azana ansawu zyonsi zyoo."²Jekapu alola ichinsyo che Lababi. Waweni kuno imiwele yakwe yati yipiluka. ³Ngapano Yahweh ati kwe Jekapu, " Anyochela kungsi ye yawakwasi wako nakuwa kamu wako, nga ndiwa nawe."⁴Jekapu watumile ayita Rakelo nu Leya kuwufyo wang'onzi ⁵zyakwe nga ati kwakwe woliwo," Nalola imiwele yeso kwakwe nene ati apiluka, kweni Leza we tata wane alinane. ⁶Mumanyile kuno nawombela amaka yane yonsi tata winu.⁷Tata winu wanchenjeza nene nga achinja ivilipo impindi ikumi, kweni atamuzumilizyize ukuti anchise. ⁸Ndi wati, ' inyama zyamawala ziliwa ivilipwa vyako, ' apano ing'onzi zyonsi azipapa awana wamawala. Ndiwati, ' izyamawala ayatiswe namatifi viliwa avilipwa vyako , ' apano ing'onzi zyonsi zikupapa awana awatiswe nawatifi. ⁹Munzila yoo Leza ati asenda ivitekwa vye tata winu avipwa kwakwe nene.¹⁰Pampindi yino indama yikulondela inkambaku, Naweni muchilota wasawe wano wakwelanga ing'onzi zyalinji azyamawala, utubata, nga namabata ayakulu. ¹¹Umungelo we Leza ati kwanene muchilota, ' Jekapu. ' Natili, ' newawo. ¹²Wavwanzile ati, ' tumpula aminso yako nga ulole wasawe wonsi awambuzi wano wakukwelana ning'onzi. Awamawala, awamabata, namabata ayakulu, amo nalola chonsi chino Labani akuwomba kwakwe wewe. ¹³Ne Leza we Bethel, kuno wapakazizye ulupanda, kuno walafile. Kanonzi katuka fuma muni yoo nukunyochela kungsi yino wakwatizilwe."¹⁴Rakelo nu Leya wasusile swinya awvwanga kweweliwe," Pali chimwi ichakupyana mung'anda ye ye yangu witu? ¹⁵Wuzye atakutuwovyo ngati swewamwizilila?

Amuno ati atukazya nga swinya ati ayonona impiya zytu ukufikapo. ¹⁶Amuno insawo zyonsi zino Leza ati asenda kwakwe tata kanonzi azyitu nwana witu. Lelo nomba, chonsi chino Leza wawwanga kwe wewe, chiwombe. ¹⁷Apano Jekapu wakatusile swinya akwezya awana wakwe nawachi pangamila. ¹⁸Apisyia ivitekwa vyakwe pankolelo naweliwe, ponga nivyakwe vyonsi, ponga nivitekwa vino wazanile mu Paddan Aram. Apano wakatusile ukuya kweyisi Ayizeki mumsi ye Kenani. ¹⁹Pano Labani wayile ukupanya ameya yang'onzi zyakwe, Rakelo wivile amakolania yatwa leza. ²⁰Jekapu nawe amuchenjezya Labani uwa Aramean, kuntamunena kuno akufumapo. ²¹Achino wasamazile nachonsi chino walinji nacho nga wangu wangu alamba uluzi, nga alungama mumsi yamwamba we Gilead. ²²Pawanda wachititatu Labani wawuzizwe kuno Jekapu asamazile. ²³Apano asenda nawakamu wakwe nga amunkoka pawulendo wamanda munenulambali. Ayiza mupitilila mumwamba we Gilead. ²⁴Nomba Leza ayiza kwe Labani we Aramean muchilota uwusiku nga ati kweiliwe, "Ulolechese nkaninye ukuti utavwanga kwe Jekapu ichizima pamwi ichiwiye." ²⁵Labani apitila Jekapu. Nomba Jekapu awika amatamanda yakwe mwisika mumwamba. Labani nawe awika ipembo nawakamu wakwe mumwamba we Gilead. ²⁶Labani avwanga ati kwe Jekapu, "Wuzye wawomba chani, chino wambipa nukusenda awana wane ngati awamvingololo vyavita?" ²⁷chani chino wasamala umwakuwembeluka nukuchenjezya nene nanti kumbuzya? Nge nakutuma nukusechela nuzevya nindwimbo, amazeze swinya ning'oma. ²⁸Utanzumilizizye ukufyompa awizikulu wane awachonsi nawachanachi pakuwalaya. Nomba wawomba uwukaleza. ²⁹Chili mumaka yane pakukuchisa, kweni Leza we tata wako avwanzile kumwane uwusiku nukuti, "Usamamle utavwanga kwe Jekapu ichizima pamwi ichiwiye." ³⁰Nomba wapita pamulandu walondanga ukunyochela ku ng'anda yeso. Kweni nga chani chino wiwa twaleza twane?" ³¹Jekapu wasusile swinya ati kwe Labani, "Umulanndu Nalinji nintete swinya nelenganianga ukuti wandi usende awana wako kwenene umwakupatichizya Nawembelusile. ³²Wensi wino ayivile waleza wako atalitwalilila ukwa nuwumi Paminso yawakamu wane, manyani chonsi chino chilinane ndi achinu musende." Amuno Jekapu atamanyile kuno Rakelo ayivile vyovyo. ³³Labani ayinjila mwithamanda lye Jekapu, mwithamanda lye Leya, namwithamanda lyawawonvi wachanachi wawili, kweni atavizanile. Winjizile mwithamanda lye Leya nga ayinjila swinya mwithamanda lye Rakelo. ³⁴Nomba Rakelo wasenzile twaleza twa mung'anda, awika pa chakwikalila pangamila, nukwikala pelipo. Labani avwambilizya mwithamanda lyonsinye, kweni atazanile. ³⁵Watili kwe yisi, "Utafulwa, tatakulu wane, ukuti ntanga njimilile pankolelo pakwewewe, mondi kumwezi." Acho wawwambilizizye kweni atazanile waleza wakwe wamung'anda. ³⁶Jekapu wafuzilwe nga apanzinkana nu Labani. Avwanga ati kweliwe, "Wuzye chino njononile achani? Uluwembu lwane achani, ukuti mulange mundondelezya muwukali?" ³⁷Amuno mwawwambilizya nkaninye kunsawo zyane. Nga wuzye mwazana chani iviya vyamung'anda yinu? wawikani pankolelo pawakamu, witu ukuti wapanzye pakasi pakwe sweswe wawili. ³⁸Amuno imyaka amakumi yawili nene nalinji namwemwe. Wapongo winu nimbuzi izyachanachi zisilote nene ntalyapo indma muchiwaga chinu. ³⁹Chino chalyesilwe nichitumbu ntalele kwe mwemwe. Mumalo mwakwe, nizile naluza. Wapanzile chila mpindi nalipila chonsi ichitekwa chino chasowa, ukwiwika umusanya pamwi uwusiku. ⁴⁰Avyo Nalinji; umusanya nivwanga ichilungula, nga nukupupwa nimpepo uwusiku; nga ntalalanga nutulo. ⁴¹Yoo imyaka amakumi yawili nikalanga mung'anda yako. Nawombezele umulandu nawana wako imyaka ikumi lyonga nayani, ni myaka mutanda ku ng'onzi Wawa wewakuchinja amalipo yane impindi ikumi. ⁴²Suka Leza wetata wane, Eyisi we Abraham, nawino Ayizeki akamutina, alinane, nakawuzyenye nge watuma makasavye. Leza walola ivyikuluma vyane nukufwililichila kwane pakuwomba, nga akukalipila nuwusiku. ⁴³Labani atolelela ati kwe Jekapu, "Awana awanachi awanane, awizikulu awizikulu wane, nig'onzi ang'onzi zyane. Vyonsi vino ukulola avyane. Kweni ilelo ningawomba chani nawanane, pamwi nakuwana wawo wano wapafile?" ⁴⁴Achino nomba, tupange ilayano, we nanene, leka liwe wekaboni pakasi pakwe wewe nanene. ⁴⁵Apano Jekapu asenda iwe awika ukuwa achimanyilo. ⁴⁶Jekapu ati kuwina luko wakwe, "Wunganikani amawe." Achino awasenda awawapampinkania. Nga awapanga umulu nga awalya palyanye. ⁴⁷Labani ayita papo Jegar saha Dutha, kweni Jekapu ayita Galeed. ⁴⁸Labani ati, "Umulu woo awukaboni pakasi pewewe nanene ilelo." Achaleka izina likwitwa Galeed. ⁴⁹Chisilwe Mizipa, pamulandu Labani watili, "Yahweh azipizile walolechesya pakasi pakwe wewe nanene, pano tutakulolana we numuwuye. ⁵⁰Nanti ukuyinvyi awana wane awachanachi, chingatenga pasi wumwi nasweswe, lola, Leza wekaboni pakasi pewewe nanene. ⁵¹Labani ati kwe Jekapu, "lola piwe swinya lola pachipapa, chino nene mbisile pakasi pewewe swinya nanene. ⁵²Umulu woo wekaboni, swinya ichipmpa choo wekaboni, ukuti ntalitela nchipitilile ukupitilila umulu woo kwe wewe swinya nukuti utalitela upitilile umulu woo nga nulupanda loo kwenene, pakunchisa. ⁵³Leka Leza we Abrahamu, nakaleza ki kolania ake Nahor, twaleza tweyisi, tupanzye pakasi pitu." Jekapu alapa pakutina yisi wakwe Ayizeki. ⁵⁴Jekapu wapile inzuwi pamwamba nga ita awaluko wakwe ukulya ichakulya. Walile nukulinda wusiku wonsi pamwamba. ⁵⁵Labani akatuka umutondotondo, afyompa awizikulu wakwe nawanakwe awanachi nukuwapepa. Apano Labani akatuka ukunyochela kukaya kakwe.

32

¹Ejekapu nawe apita inzila yakwe, swinya nawangeli wakwe Leza awamusunkania. ²Pano wawalola, avwanga ati, "yaa amasyo yakwe Leza," ngapano ayita izina amasyonye yayo mahanayimu. ³Jekapu atuma wakapitawo pankolelo pakwe weliwe ku munyina Esau mumsi ye Seyiri, mumusumba wakwe Edomu. ⁴Awawakomelezya ati, "choo achino mwandi mukavwange kwe tatakulu Esau: Choo achino umuwonvi wako Jekapu akuvwanga : 'Nikalanga ne Labani, nga wanchelewesya ukwiza mpaka nomba. ⁵Indi ng'ombe ni ndokwe, namawufyo, nawawonvi awonsi nawanachi. Natuma izwi lyoo kwe tatakulu, alyakuti uwe ninkumbu kwakwe nene. ⁶Wakapitawo awawela kwe Jekapu swinya awavwanga awati," twayile kumunyonko Esau. Akwiza mukukusunkania, nawantu imyanda yini (400)." ⁷Apano Jekapu awanintete

nkaninye mbali namalanda. Achaleka apawunkania awantu wano walinji nawo ivipya viwili swinya namawufyo, ning'ombe ningamila ivipya viwili. ⁸Avwanga ati," Ndi Esau angiza ayonone ichipya chonga, chimwi chingasyala chipusuke."⁹Jekapu ati," we Leza wakwe tata wane Abrahamu, swinya Leza wakwe tata Ayizeki, Yahweh, wino wavwanzile kwenene, ' nyochela kungsi yako swinya nakumyiko yako, swinya ndi kusunga ichete, ' ¹⁰Ntazipila nanti katichi ukupochelela imilimo yako ayilayano lyawulungamane swinya navyonsi ivyakusuwalikwa vino wachita kumuwonvi winu. Amuno nalanvile uluzi lwakwe jolodan lonye, ninsonzo ntupu, swinya kanonzi nawa nivipya vyoo viwili¹¹Nkulambilizya mpusuya kumakasa ya mwana witu, ukufuma kwikasa lyakwe Esau, amuno nkumutina, ukuti angiza nukunkoma nene swinya nawa mayo nawana. ¹²Ukuwa wavwanzile watili, ' ndikuchitila ichete. Ndichitila ikwata lyako lize linyame ndivino alusesenga lwame sumbi, luno lutanga luwazwe ukuvula kwakwe lolilo, ¹³Jekapu alinda paponye uwusiku wowo. Asenda vimwi vino walinji navyo nge achawila kwe Esau, umunyina: ¹⁴wanyina mbuzi imyanda yiwili (200) nawasawe amakumi yawili(20), imyanda yiwili ing'onzi, ing'onzi inzonsi amakumi yawili, ¹⁵ingamila zyakukama amakumi yatatu (30) nutwana twawo, amakumi yani ing'ombe ninkambaku ikumi, amakumi yawili (20) indokwe, ninjonsi ikumi. ¹⁶Vyonsonye vyoo wapile mumakasa yawawonvi wakwe, awawufyo malekanelekane. Awanena awawonvi wakwe ati," Kolelani musyalichizanie pakusokola. ¹⁷Awakonkomelezya awawonvi awakutalichila ati, " Ndi Esau umunyina wane wawasunkania, wawawuzya awati, Nga mwewakweweni? Nga mukuyakwi? Nga vyonsi ivinyamana vyoo vyovili pankolelo pakwemwemwe avyakwe weni?" ¹⁸Ngapano muliti, ' Avyamuonvi wako Jekapu. Achawila chino atumile kwe tatakulu Esau. Lola, nawenye asyalichizile akwiza pansizi pakwe sweswe."¹⁹Jekapu wowonye swinya avino awakomelechezya awachitiwili,, nawachititatu, nawonsi awantu wano wasokolanga amawufyo yavikwato. Avwanga ati, " mukavwanjile umulimonganye ndi mwamusunkania . ²⁰Mwandi mukamunene swinya muti, umuwonvi Jekapu asyalichizile alimunsizi mwakwe sweswe." Amuno welenganianga ukuti," Ndi mutalalika kunsigo nivyawila vino natuma pankolelo pakwe nene. Nga pansizi, nga indole impumi yakwe, pamwi nche angampochelela. " ²¹Achaleka ivyawila avikolelela pakwe weliwe. Weni asyalichila alala pamasyonye yayo. ²²Jekapu akatuka uwusiku wowo, nga asenda awachi wakwe wowili, nawawonvi awanachi wowili, swinya nawanakwe wachonsi ikumi nawenga. Awapita pilambwa lye Jekapu. ²³Munzilanyo yoo awalanvya uluzi ponga navyonsi vyo walinji navyo. ²⁴Jekapu wasyalichile wenga, numuntu aya awachilichizania akusuka akucha. ²⁵Alapano umuntu walola kuno atanga amupote, amuma palupamba pansizi. Ulupamba lwe Jekapu aluvyulika pano wakulwa. ²⁶Umuntu amunena ati," Ndechezya mpite, amuno kanonzi kwawacha." Jekapu amunena ati," Ntanga nkulechezye nkandi ndiwa mpepa. ²⁷Umuntu avwanga kwe weliwe ati," Izina lyako weweni?" Jekapu ati, " Jekapu. " ²⁸Umuntu ati," utalitela uyitwe ilyakwe Jekapu, swinya, nkandi ilyakwe Israel. Amuno walwa ne Leza nawantu swinya wachinvya. ²⁹Jekapu amulambilizya ati," Nazina mbuzya izina lyinu. " Avwanga ati," Ngachani chino ukuwuzichizya izina lyane?" nga paponye amupepa. ³⁰Achaleka Jekapu ayita amasyonye yayo Peniel ati," Amuno nalola Leza ichilungampumi, lelo atankomile. ³¹Ilanzi alifuma pano Jekapu wachila Penueli. Alanga akusinta umulandu walupamba lwakwe. ³²Achaleka ukufumilila uwanda wowonye awa Israel inyama yamunkole lwapanzizi lwalupamba ulwapamutembeleko, amuno umuntu wavunile vyovyonye ivyapalupamba lwakwe Jekapu pano wavuguzile ulupamba lwe Jekapu.

33

¹Jekapu ayinula ichinso chakwe, lola Esau akwiza, nawe weliweponga swinya nawonsi imyanda yini. Jekapu awankania awana awakwe Leya nawana wakwe Rakelo, nga nawana wawawonvi wawili awanachi. ²Ngapano awika awawonvi wakwe awanachi nawanakwe apoliponga pankolelo, Leya nawana wakwe awawakonka nga apakonkapo Rakelo nu Joseph awakuwumalilo pakwe wonsi. ³Nga weliwe umwenechonye akolela pankolelo pakwe woliwo. Afukama nukwinama pansu impindi munenulambali, asuka apalamila kupipi numunyina. ⁴Esau asamalila mukuya musunkania, afika amukukutila, awika insingo pachiwewa chakwe swinya amufyompa. Nga wonsi awalila. Walile pano ⁵Esau winula ichinsyo chakwe, alola awanachi awanachi swinya nawana, nga avwanga ati, " nga wantu waa wano muli nawo awaweni?" nga Jekapu amutolelela ati, awanane wano Leza wampepa wampa nemuwonvi wako. ⁶Apano wanachi awawonvi awapalamila nawana wawo pankolelo, swinya nga awafukama awamulamuka. ⁷Ukukonka papo Leya nawenye swinya ponga nawana wakwe nawo awiza pankolelo nga awafukama pansu awalumuka. Josefu nga nu Rakelo awiza pankolelo nawo awafukama pansu awalumuka. ⁸Nga Esau ati, " nga ukusulachi ku mupanda wonsi wuno nene nsunkinie? nga jekapu avwanga ati, awakuti wakusechelesye wewe tatakulu. ⁹Nga Esau avwanga ati, " nene ndinavyo ivyakukwana mwanawitu sunga vyonsinye vino ulinavyo. Nga Jekapu avwanga ati, " ¹⁰awe, nazina, ndi nazana ukutemwelwa muminsyo yako, apano pochelela ichawila mwikasa lyane, amuno nakawuzyenye, nalola ichinsyo chako, swinya chili ngati nalola ichinsyo che Leza, nga wanzumiliza nene. ¹¹Nalambilizya pochelela ichawila chane chino chafamilwe kwakwe wewe, umulandu Leza awonvile naswe mu nkumbu mwakwe nene, swinya ndinavyo ivivule." Avyo Jekapu amulambilizya nga Esau apohelile. ¹²Nga Esau avwanga ati," lekani nomba tuyani tutwaliile nuwulendo witu. Nandi nkolele. " ¹³Jekapu avwanga ati, kwakwe weliwe," Tatakulu wane amanyile kuno awana wachili awanya, nga swinya ning'onzi, ponga ning'ombe zino zikosya wana wawo. Ndi ungazipisya muwulendo wukalambane nswile pamwi kuwanda wonga inyama zyonzinye zyandi zifwe. ¹⁴Nalambiliza leka Etatakulu wane awapita pankolelo pawawonvi wakwe. Nemo nandi napita katichikatichi, ukuyana nivitekwa imipitile vino vili pankolelo pakwe nene, swinya nga nandi napitisa ukulusya awana, ukufichila niza kwakwe Tatakulu wane ku Seir. ¹⁵Nga Esau avwanga ati," leka nene nkatuke namwemwe wamwi awonsi wane wano wali nanene." Kweni Jekapu avwanga ati," nga wawomba chani ichamwata

ndivino woo? leka nene nvwambilizye uluzango ku mbali yaku Mfumu. ¹⁶Ngapano Esau uwanda wowonye akatuka atalika uwulendo wakwe ukunyochela ku Seir. ¹⁷Ukuwa Jekapu akatuka ukulungama ku Sukkoti, ayizenjela ing'anda yakwe, nuluwa lwa vikwato vyakwe. Achaleka izina lya masyo yalyanye ayitwa ukuti Sukkoti. ¹⁸Pano Jekapu wizile fumila ku Paddan Aram, wafisile numutende mumusumba we Shechem, kano kali muchipya chaku Kenani. Wazenzile imitanda kupipi numusumba. ¹⁹Apano wakazile ichipya chansi chimwi kuno wasimfile ihema lyakwe ku wana wakwe Hamor, eyisi we Shechem, ni ndalama umwanda wonga. ²⁰Kulyanye asimpa akavuwa nga ayita pelipo El Elohe Israel.

34

¹Nomba Dina, umwanakwe Leya wino wapafile kwe Jekapu wayile mukusunkania awakazyana mukaya. ²Shekemu umwanakwe Hamori umwina Hiviti, umwana wa Mfumu uwamunsinye yoyo, amulola. Amusenda swinya alala nawe swinya nukumukwelengula. ³Wapalamizizwe, kwe Dinah umwanawakwe umukazyana uwe Jekapu. Amukundisya nkaninye swinya alanda nawe nukumusakamsala. ⁴Shekemu avwanga kweyisi amori, avwanga ati, " Nsendelani umukazyana wee awe amuchi wane." ⁵Kanonzi Jekapu ayivwa kuno amononile Dinah umwanakwe umukazyana. awana wakwe awalumendo walinji ni vikwato vyakwe mumpanga, ngapano Jekapu ayivwa umutende alima umwenzo wakwe wasuke awana wakwe wize wawele. ⁶Hamori yisi wakwe shekemu aya kunzi kwe Jekapu mukuvwanga nawe. ⁷Awanakwe Jekapu wizile ukufuma ku chalo lyo wivwa chochachitwa. Awonsi awavitwa awafulwa nkaninye pamulandu wawakwelenguzile nkaninye Israeli pakulola numwana umukazyana uwa kwe Jekapu, amuno ichamusango woo chitalingine ukuchitwa. ⁸Hamori avwanga nawoliwo ati, " mwana wane Shekemu wakunda umwana wako umukazyana. Nazina mumupe weliwe awe amuchi wakwe. ⁹Twatwalilana sweswe, mutupe sweswe awana winu awakazyana, swinya namwemwe musende awana witu. ¹⁰Mwandi mwakwikala nasweswe, ninsi yiliwa ayinu ukwikala nukazyana mwenemo, mwazana umuzano nukuwa nivintu. ¹¹Shekemu avwanga kwe yisi naku ndume zyakwe, " leka chikusechelesye wewe muminsyo yako, swinya nachonsinye chino mulimbuzya ndiwapa. ¹²munkolowozye ivivule ivyakwimala swinya nivyawila vino mukulonda, swinya ndiwapa chonsinye chino mwalanda kwenene, kweni mumpo umukazyana awe amuchi wane. ¹³umwanakwe Jekapu amwasuka Shekemu ne Hamori ne yisi umwakumukopeka, psamulndu Shekemu wamuwifizye Dinah inkazi yakwe. ¹⁴Awavwanga kwewoliwo awati, " Tutanga tuwombe woo ukutwazya inkazi yitu kwe wino atapulwa uwusilamo amuno amukwelengula kwakwe sweswe. ¹⁵Munzila iya mwata ndivyo yoo apano tuli wazumilizya mwemwe: Ndi mungiza muputulwe uwusilamo nge asweswe vino tuli, ndi umondsi wensi uwa kwe mwemwe angaputulwa uwusilamo. ¹⁶Apano tungize tuwape awana witu awakazyana namwemwe swinya naswe twasenda awana winu awakazyana kwe mwemwe, swinya tuli yikala namwemwe swinya tuliwa umuntu wenga. ¹⁷Ukuwa Ndi, mukututelezya sweswe swinya mutaputuziklwe uwusilamo, swinya twandi tusende inkazi yitu twandi tupite. ¹⁸Amazwi yawo ayasechelesya Hamori numwana wakwe Shekemu. ¹⁹umulumendo umutichi atapompochezizye ukuwomba vino wamunenile, pamulandu walinji nulukundo ku mwana we Jekapu, swinya walinji amuchindikwa mung'anda ye yisi. ²⁰Hamori nu Shekemu umwana wakwe wayile kumpongolo iyamusumba wulyanye swinya wavwanzile nawonsi, awamusumba mulyanye awati, " ²¹Awantu waa wali numutende nasweswe, achaleka nomba leka wakwikala muni swinya wakazyana nukukala namuno vingawela, nkaninye, insi ankulu. Lekani tusende awana wawo ukuwa awachi witu, swinya naswe tuwape awana witu awachikazyana. ²²Mumiwele yonye yoo awonsi walizumilizya pakwikala nasweswe swinya tuliwa umuntu wenga; Ndi achakuti umonsi wensi uwakwe sweswe ndi walembe uwusilamo ngati muno woliwo wawezile. ²³Amuno ivitekwa vyawo swinya ne katundu wawo_ vyonsi ivikwato viliwa iviyitu? achaleka sweswe tuyani twazumilizya, swinya waliwa kwikala nasweswe. ²⁴Awonsi wonsi awamumusumba wivwichelesye kwe Hamori nu Shekemu, umwana wakwe. Umonsini wensi walenvilwe uwusilamo. ²⁵Pawanda wachitittatu, pano wachilinjili wali muwulumilwa, awana wakwe wawili awakwe Jekapu(Simeon nu Levi, indume zyakwe Dinar), chila muntu asenda panga wakwe swinya awasansa umusumba wuno walinji awuchinjililwe. ²⁶wamukomile Hamori swinya numwana wakwe Shekemu nulupanga ulukole konsikonsi. Awamusenda Dinar ukufuma mung'anda yakwe Shekemu swinya awapita nawe. ²⁷Wanji awana wakwe Jekapu wizile kumiwili iyifwe swinya awansa umusumba, pamulanndu awantu wamulemle. awalala ni nkazi yawo pamaka. ²⁸Awasenda ivitekwa vyawo, amawumba ning'anda zyawo swinya navyonsinye vino vyawaliwilizizye vino vyalinji mumbali ²⁹nichuma chawo chonsi nawana wawo wonsi nawachi wawo, awalemwa. Ngapano awasenda navyonsinye vino vyalinji mung'anda zyawo ³⁰Jekapu avwanga nu Simeoni nu Levi, " mwaleta intazi pakwe nene, ukulenjesya nene ndematile kuweninsi, Wa Kenani nawa pelezi. Ne mutichi mumpendwa. Ndiwa kolonganika ponga ukulwisanyia nanene nukunfyenyelezya, apa nandi njononwe, ne nimbumba yane. " ³¹Kweni Simeoni ne Levi awati, " Wuzye Shekemu afwile awombe woo ninkazi yitu ngati vino angawomba numuzelele?"

35

¹Leza anena Jekapu ati, " Katuka yanga ku Beteli, ukikale kulyanye. Zenga koko akavuwa ke Leza, wino walolesile kwakwe wewe pano wasamazile umunyonko Esau. " ²Apano Jekapu anena awonsi awapachiwanza chakwe. " swinya nawonsi wano walinji nawo, " Wikani ukutali waleza wano wali pakasi pe mwemwe, yiswefye wenga, swinya uchinje ivizwalo vyako. ³Lekani tukatuke tuye ku Beteli. Nkazenge kweneko akavuwa ke Leza, wino njasusile pawanda ntamyo zyane, wino walinji nanene konsinye kuno naya. ⁴Achaleka awapa Jekapu twaleza twachilendo twansi zinji tonsi tuno walinji nato mumakasa yawo nindewelele zino zyalinji mumakutwi yawo. Jekapu wawazisile mwisika mumuwuyu kupipi nu Shekemu. ⁵Pawulendo wawo, Eleza wawisile uwiyimvi mumusumba yino yawaliwilizizye awaleka awantunye wawo

watapilila wakwe Jekapu.⁶Apano Jekapu afika ku LUZ(yino we Beteri) yino yalinji muni ye Kenani , nawantu wonsi wano walinji waweliwe .⁷Wazenzile akavuwa kulyanye swinya ayita amasyo yayonye ati we Beteri , pamulandu Eleza wawo wayiwumbuzile wenga kweliwe, pano wasamalanga umunyina wakwe.⁸Deborah, umuwonvi we Rabeka, wafwile azikwa ukwichilila mwisika mumiti yamawuyu, apano chisilwe Allon Bakuti.⁹Pano Jekapu wizile ukufuma ku paddani Aram, Eleza amulolechela weliwe swinya amupepa weliwe .¹⁰Eleza avwanga ati kweweliwe, " izina lyako we Jekapu, kweni izina lyako utali wakwitwa Jekapu. Izina lyako uliwa kwitwa Israeli ." Achaleka Leza amwita izina Israeli.¹¹Leza ati kweliwe, " ne Leza wamaka yonsi. Mupapane swinya munyamane . Ivintu vyonsi insi izyamunsi swinya namawumba ysansi imvule yaliyiza ukufuma kwewewe swinya izyamfumu ziliwafumu mwewewe. ¹²Insi yino napile Abrahamu swinya nu Ayizeki nene nandi mbape mwemwe. Ndiwa kwe mwemwe kuwinaluko lwinu pano mbape insi." ¹³Leza wawwanzile ukufuma kweweliwe ukufuma kumasyo yano wawwanzile nawe.¹⁴Jekapu awika amawe pamasyo yano Leza vwanjilanga nawe penepo , azenga ulupanda lwamawe ayitila penepo ivifimwa vyakung;wa namafula. ¹⁵Jekapu ayita izina lyamasyo yano wawwanganga nawe, ati Beteri.¹⁶Awasunkania awawuye awapitila ponga ukufuma ku Beteri. Pano walinji pamusinzio ukufuma ku Efulata , Rakelo wazanilwe nuwulumilwa wukulu pakupapa. ¹⁷Walile pano alimuwulumila pakupapa, u muchi muwuye avwanga kweliwe ati, utati uwatina amuno kanonzi wandi uwe numwana winji umonsi . " ¹⁸Pano wafwanga nulufuto ulwakufwa amwita izina ati we Ben_Oni, kweni eyisi amwita izina Benjamin. ¹⁹Rakelo afwa swinya azikwa mumbali munzila yino yalungama ku Efulata (yino we Betelehemu). ²⁰Jekapu azenga ulupanda lwa mawe pankolelo pankungwe yakwe. Ichimanyilo chapankungwe chilipo ukufuka ilelo. ²¹Israeli Atwalilila muwulendo swinya azenga umutanda ukupitilila akapungu ka vitekwa. ²²Pano Israrli wikalanganye muni yoyo Rubeni umwana wakwe azeleluka nu Biliha umuzya wino yisi watwazile nga nuyisi amanya, swinya Israeli wamanyile wonsi ikumi nawawili. ²³Awana wakwe Leya we Rubeni, ekatote wakwe Jekapu, swinya nu Smeon,Levi, Yudah, Isakari swinya ne Zebulon. ²⁴awana wamwe Rakelo we Josefufu ne Benjamin. ²⁵Awana wamwe Biliha, umuwonvi wakwe Rakelo umwanachi walinji we Dani, ne Nafutari. ²⁶Awana wakwe Zilipa umuwonvi wakwe Leya umwanachi we Gad ne Asheri. Wonsinye waa awana wakwe Jekapu wano wakwatizilwe ku Paddani ²⁷Aram. Jekapu aya kwe Ayizeki eyisi ku mamre ku Kariatraba(achilichonga nukuti Hebulon) kuno Abrahamu nu Ayizeki wikalanga. ²⁸Ayizeki wikazile imyaka umwanda wonga ni myaka amakumi kananimonsi (180). ²⁹Ayizeki afuta ukufuta ukwakulechelezya, nga afwa, swinya aya kuwakwasi wakwe esongo uwamanda mavule. Nga awana wakwe Esau nu Jekapu nawana wakwe awonsi awamuzika.

36

¹Waa awanakwe Esau (wino we Edomu). ²Esau watwazile awanachi wamu Kenani. Waa walinji awanachi wakwe: Ada umwanakwe Eloni umuhiti; Oholibamah umwakwe Anah, umwizikulu we Zebeon Umuhivi; ³swinya Bsemati, umwizikulu Ishmael, inkazi yakwe Nebaioti. ⁴Ada wapafile kwe Esau Elifazi, swinya basemati apapa Reuel. ⁵Oholibamah apapa Jeush, Jalam, ne Korah. Waa walinji awana Esau wano wakwasile muni ye Kenani. ⁶Achaleka Esau asenda awachi awanakwe awalumendo, nawakazyana, ninsawo yakwe yonsi yino walinji nayo, nivitekwa _ivinyamana vinji vyonsi, navyonsi, vino vyowakolonganile muni yakwe Kenani, nga apita muni yakutali ukufuma ku munyina Jekapu. ⁷Wachisile ndivyo woo muno vyo walinji navyo vyalinji avivule nkani kwe woliwo ukwikala apaliponga. Amasyo yano wokazile penepo yatayine ukwikala wonsi pamulandu wavitekwa . ⁸Achaleka Esau, ino wafumukwa ukuti Edomu, ayikala muni yamwamba wakwe Seiri. ⁹Lyoo alikwata lywakwe Esau, eyisi wawina Edomu , muni yamwamba wakwe Seiri. ¹⁰Yaa amazina yanakwe Esau awonsi: Elipasi wanakwe Eda, umuchi wakwe Esau; Renueli umwakwe Basemati, umuchi wakwe Esau. ¹¹Awanakwe Elifazi walinji Temani, Omari, Zepo, Gatamu, swinya ne Kenazi. ¹²Timuna, impochelezi yakwe Elifazi, umwanakwe Esau, apapa Amaleki. Waa walinji awizikulu wakwe Adah, umuchi wakwe Esau. ¹³Waa wainji awanakwe Renueli : Nahati, Zerah, Shamamah, ne Mizali. Waa walinji awizikulu wakwe Basemati umuchi wakwe Esau. ¹⁴Waa walinji awanakwe Oholibama, umuchi wakwe Esau, wino walinji amwana umwanachi uwakwe Anah, swinya umwizikulu wakwe Zibeoni. Apapa Jeushi kwe Esau, Jalamu ne Kola. ¹⁵Zyoo zyalinji anduko zyamuwana wakwe Esau: uluko lwakwe Elifazi, umwana ekatote uwakwe Esau: Temani, Omari, Zepo Kenazi, ¹⁶Kola, Gatamu, nga ne amaleki. Zyoo zyalinji anduko ukufuma Elifazi mukaya ke Edomu. Walinji awizikulu wakwe Adah. ¹⁷Waa walinji awana awanachi ukufuma mwe Renueli umwanakwe; Nahati, Zela, Shammah, Mizzah. Zyoo anduko ukufuma kwe Renueli muni yakwe Edomu. Walinji awizikulu wakwe Basemati, umuchi wakwe Esau. ¹⁸Zyoo zyalinji anduko ukufuma kwe Oholibamah, umuchi wakwe Esau: Jeush, Jalamu, Kola. Zyoo anduko zino zyafumile kwe Oholibamah umuchi wakwe Esau, umwana umwanachi wakwe Anah. ¹⁹Waa walinji awanakwe Esau(wino wamanyisilwe ngati we Edomu), swinya wanye waa awano walinji azyamfumu zyawo. ²⁰Waa walinji awanakwe Seiri umuhorite, awinansi: Lotani, Shobali, Zebeoni, Anah, ²¹Dishoni, Ezeri ne Dishani. Zyoo anduko zyawa Horiti, awinansi we seiri muni yakwe Edomu. ²²Awanakwe Lotani walinji Hori ne Hemani, swinya timna walinji we nkazi yakwe Lotani. ²³Waa walinji awankwe Shobali: Aluvani, Manahati, Ebali, Shepo ne Onamu. ²⁴Waa walinji awanakwe Zebeoni awonsi: Aiah ne Anah. Wee we Anah wino wazanile ivifula vyamunzi ayalungule mumavunje, pano wachemanga indokwe zyakwe yisi Zebeoni. ²⁵Waa walinji awanakwe Anah: Dishoni ne Oholibamah, umwana umwanachi uwakwe Anah. ²⁶Waa walinji awanakwe Dishoni awonsi: Hemunadani, Eshibani, Itirani, ne Kenani. ²⁷Waa walinji awanakwe Ezeri awonsi: Bilihani, zayavani, ne Akani. ²⁸Waa walinji awanakwe Dishani awonsi: Uzi ne Arani. ²⁹Yaa yalinji amapembo yawa Horiti: Lotani, Shobali, Zebeoni, ne Anah, ³⁰Dishoni, Ezeri, Dishani: Yaa yalinji amapembo yawa Horiti, ukuyana nimitantichile iyamiwele yamunsi ye Seiri. ³¹Zyoo azyamfumu zino zyatesile muni yakwe Edomu pankolelo lyo nayimwi Imfumu yitani yiteke awanakwe Israeli: ³²Bela umwanakwe Beori,

ateka mu Edomu, ni zina lya musumba wakwe walinji we Dinhabah. ³³Pano Bela wafwa, ngapano Jobabu umwana umonsi wakwe Zerah uwakwe Bozrah, apyana. ³⁴Pano Jobabu wafwa, Hushani wino walinji awamunsi yawa Temanaiti, amupyana. ³⁵Pano Hushamu wafwa, Hadadi mwanakwe Bedadi wino wachinvizye awa Midiani munsi ya Moabu, amupyana. Izina lya musumba wakwe walinji we Aviti. ³⁶Pano Hadadi wafwa, ngapano Samulah uwakwe Masilekah amupyana. ³⁷Pano Samulah wafwa, ngapano Shauli uwakwe Reoboti mumbali yaluzi amupyana. ³⁸Pano Shauli wafwa ngapano Baal_Hanani umwanakwe Akbari amupyana. ³⁹Alapano Baal_Hanani umwanakwe Akibo, wafwa, Hada apyana. Izina lya musumba walinji we Pau. Umuchi wakwe walinji we Meotabo izina lyakwe, umwanakwe Matridi, umwizikulu wakwe Masahabu. ⁴⁰Yaa yalinji amazina yawa songo miko ukufuma kwi kwatwa lyakwe Esau, ukuyana ni myiko zyawo mumisumba yawo, mumazina yawo: Tmna, Alvah, Jetheth, ⁴¹Ohilibamah, Elah, Pinoni, ⁴²Kenazi, Temani, Mizibar, ⁴³Magdiel, ne Iram. Waa walinji awasongo lwaluko lwe Edomu, ukuyana nimikalile yamuchipya cho walinji nacho. Wee walinji we Esau, eyisi wawa Edomu.

37

¹Jekapu wikalanga munsi yino yisi wikalanga, munsi ye Kanani. ²Vyo vyalinji avintu vyakuwombwa ukulingana ne Jekapu. Josefu wino walinji amutichi imyaka ikumi namunenulambali, walolelanga ivikwato ponga nawanyina wakwe. Walinji numwana uwachosi uwe Biliha swinya numwana we Zilipa nwachi weyisi. Josefu watwalanga ilandwe ilintatemweka ilyakwewoliwo kwe yisi. ³Kanonzi Jekapu akunda Josefu ukulusya wonsi awana wachonsi pakuti walinji amwana wino wapafile muwusongo wakwe. Wamupanjizile ichizwalo ichizima. ⁴Awanyina wizile walola kuno yisi wamukunzile nkaninye ukulusya awanyina. Wamupasile nkaninye watavwanganga ichte kweweliwe. ⁵Josefu walosile ichilota ngapano awanena awanyina mo alotezile ichilota chocho. Apano wamupasile nkaninye. ⁶Avwanga kwewoliwo ati, "Nazina muteyezeze ichilota chino ndosile. ⁷Lolani, twanyepanga imyanzi yavyakulya muchalo lolani, umwanzi wane wakatusile awimilila, swinya lolani, imyanzi yinu yizile fukamila umwanzi wane." ⁸Awanyina avwanga kweweliwe awati, "Mwelimonye uliyiza ututungulule sweswe? Awamupata ukulusya psmulandu nilolota vyakwe nga namazwi yakwe. ⁹Walosile ichilota chinji swinya awanena awanyina. Awati," nati ndota ichilota chinji: ilanzi umwezi ni ntanda ikumi nayonga avisokowalila nene. ¹⁰Wavwanzile choo kweyisi, ndivino wawuzizye awanyina, nge yisi amukalipila. Avwanga kwakwe weliwe ati, "achilotachi cho ulosile? Wuzye mama wako nene nawanyonko nakawuzyenye tuliwakufukamila wewe?" ¹¹Awanyina walinji nuwuzuwa naweliwe, kweni yisi wasunzile ilyasi mumelenganio. ¹²Awanyina wayile muchema ivitekwa ku Shekemu. ¹³Israeli avwanga ati kwe Josefu, "Wuzye wanyonko watakuchema ivitekwa ku Shekemu? zanga nga nandi nkutume kwakwe waliwo." Josefu avanga ati kwakwe weliwe, Newawo. " ¹⁴Avwanga kweweliwe ati, "yanga nomba, uye ulole ndivilichete kuwanyonko swinya ndi vilichete kuvitekwa swinya undetele izwi." Ngapano Jekapu amutuma ukufuma kuchifwansi che Hebloni, nga Josefu aya ku Shekemu. ¹⁵Umuntu wumwi azana Josefu. Lola Josefu wapitananga mumpanga. Umuntu amukolowozya, Wuzye ukuvwamba chani?" ¹⁶Josefu avwanga ati, "Nkuvwamba awakuluwane. mbuzya nazina, kuno wakuchema ivitekwa." ¹⁷Umuntu avwanga ati, "wafumile pamasyo yaa, amuno njivwile wakuti, 'lekani tuye ku Dosani.'" Josefu akonka awaniyina wakwe ku Dosani. ¹⁸Awamulola apatali lyo atani apalamile kwakwe waliwo, wapangine ukumukoma. ¹⁹Awanyina avwanga awati, "kwewe numuwuye," Lola ekalota wapalamila. ²⁰Achaleka, nomba, zanzi tumukome nukumusumbila mwakwe vinji vimwi. Tukuya ukuti, 'Inyama yamumpanga yati yimulya.' Tulilola vino chiliwa kuvilota vyakwe. ²¹Rubeni ayivwa amupusuya mumakasa yawo. Avwanga ati, "tutati tufumye uwumi wakwe." ²²Rubeni avwanga ati kwakwe waliwo, "tutati tuzwisye uwazi. Tumusumbile mwizinji lino lili mulumpalang'ang'a, kweni tutakawike ikasa pakwe weliwe" _ ukuti afwile amupusuye kumakasa yawo nukumunyosezya kweyisi. ²³Apano Josefu lyo wafika pawanyina, awamuzula ichizwalo chakwe ichizima. ²⁴Awamusenda numusumbila mwizinji lino lisinachimwi nanti aminzi mwenemo. ²⁵Awikala pansi nukulya ebuledi. Awatumpula aminso awalola, nga, lola, iwumba lya ma Ishumaelites likwiza ukufuma ku Gilead, zyamuzile ivilungo swinya namafuta ayawusule. Wayanga nayo ku Ijiputi. ²⁶Yudah avwanga ati kuwanyina, "Wuzye amuzano wuno tungazana ndi tungakoma umwana witu nukwita uwazi wakwe?" ²⁷Zanji, lekani tumukazye kuwa Ishumaelites swinya tutawika amakasa yitu pakwe weliwe. Pakuti wewunji, amuwili witu." Awanyina awamwivwichisya. ²⁸Awamidiani awapitilila. Awanyina awamufumya Josefu muchizinji. Awamukazya Josefu kuwa Ishumaelites pamutengo wandalama amakumi yawili izye siliva. Wa Ishumaelites awanymula Josefu ukuya nawe ku Ijiputi. ²⁹Rubeni anyochela kuchiwina, swinya lola, Josefu asi muchiwina. Alepula ivizwalo vyakwe. ³⁰Wanyochezile kuwanyina swinya avwanga ati, "Umulumendo nawumwi kweneko! nga nene nawaya kwinye?" ³¹Awalemba imbuzi swinya awasenda ichizwalo che Josefu awazuwika muwazi. ³²Awatwala kwe yisi swinya awavwanga kuno tuzanile vyoo. Twazina lolani nanti achizwalo chamwana wako pamwi awe." ³³Jekapu asimichizya swinya ati, "achizwalo chamwana wane. Inyama yas,umpanga yimulile. Josefu nakawuzyenye anyonkoline utumpisyampisya." ³⁴Jekapu alepula ivizwalo vyakwe nukuzwala isaka mumutembeleko wakwe. Walosizye uwana wakwe kumanda mavule. ³⁵Wonsinye awana awalumendo nawakazyana wizile ukumumyalalika, kweni wakanile umumyalalika, avwanga ati "Nakawuzyenye ndiyichilila kumalalo yamwana wane." Yisi atwalilila ukumulosya. ³⁶Awamiani awamukazya ku Ijiputi kwe Potifala, inkombe yakwe Falawo, ekalolechesya wawamusika esongo.

38

¹Yizile fika impindi yino Yudah wasya awanyina ayikala nawumwi Adullamite, wino izina walinji we Hirah. ²Kulyanye wansunkine mnumwana wakwe umwanachi wino numonsi umwina Caanan wino izina walinji we Shua. Wamusenzile apita kweweliwe. ³Asenda uwula apapa umwana umonsi. Amwita izina ilye Er. ⁴Awa nuwula swinya awanumwana umonsi, amwita izina Onan. ⁵Awa numwana swinya amwita izina Shelah. Palinji apamasyo ye Kezib pano wapafile umwana kwakwe weliwe. ⁶Yuda wavwambizile Er, umwanakwe ekatote umwanachi izina lyakwe walinji Tamari. ⁷Er umwana katote wakwe Yuda wawembusile paminsio yakwe Yahweh, Yahweh wamukomile. ⁸Yuda ati kwe Onani, "yanga kumuchi wamunyonko. Uwombe umulimo wamunyonko kweweliwe, nga uupape umwana mumalo yamunyonko." ⁹Onani amanya kuno umwana ataliwa awakwe. Pampindi yonsi ndi waya kumuka munyina wononelanga pansi umwakuti atakapape umwana uwamunyina. ¹⁰Chino wachisile chalinji achiwape paminso yakwe Yahweh. Yahweh akoma swinya nawelinye. ¹¹Apano Yuda ati kwe Tamari, enyina vyala wakwe, "Yikala uwe wemufwilwe ukufichila Shelah, umwanane wakula." Amuno watile, kuno angafwa, nawenye ndivino awanyina. Tamari akatuka ayayikala mung'anda yeyisi. ¹²Alapano papita impindi, umwana umwanachi wakwe Shua, umuchi wakwe Yudah afwa. Yudah amyalalikwa nukuya kuwa kapela wameya yang'onzi pe Timnah, ne chiwuzwa wakwe Hirah umu Adullamite. ¹³Awamunena Tamar, "Lola, esovyala akuya ku Timnah ukupela ing'onzi zyakwe ameya." ¹⁴Wizile fumya ichizwalo chawufwilwe nukuyivwimba wenga ichakuyivwimba nukuyivwimbula wenga. Wisile pampongolo Enaim, yino anzila yakuya ku Timnah. Amuno waweni kuno Shelah akuzile ngalelo atakupwa kwe weliwewe ukuwa amuchi. ¹⁵Pano Yuda wamulola ayalengania ukuti amuzelele pamulandu wayiveimbuzule wenga impumi. ¹⁶Aya kweweliwe mumbali munzila ati, "Zanga," nazina leka ndale nawewe_ amo atamanyile kuno wenyina vyala_ nga ati, "Wuzye wandi umpe chani ukuti ulale nani?" ¹⁷Avwanga ati, "Nandi nkutumile umwanambuzi ukufuma muwufyo." avwanga ati, "Wandi umpe tasi ichilemelo ukufichila pano watuma?" Atolelela, ¹⁸"Wuzye ningakupa chilemelochi?" Atolelela ati, "Imbalaminwe yako nulukusa, numulinnda wunu wuli mwikasa lyako." Amupa nga apita nawe nga swinya alala nawe, nga awa nuwula wakwe weliwe. ¹⁹Akatuka swinya ayifwimbula umwenda swinya ayazwala imyenda yawufwilwe. ²⁰Yudah asengania umwanambuzi ne chiwuzwa wakwe umwina Adullamite ukuti apochelele ichilemelo ukufuma mwikasa lya mwanachi, ukuwa atamuzanile. ²¹Apano umu Adullamite awakolowozya pamasyo awantu, "Wuzye umuzelele wino amu Enaim wikalanga munzila alikwinye?" Awati, "Patatezile pawe umuzelele paa." ²²Anyochela kwe Yuda ati, "ntamuzanile. Swinya nawantu pamasyo yayo wakuti, 'patatezile pawe wumwi umuzelele paa.'" Yudah at, ²³"lekani asunge ivintu vyovyoy, ukuti tutasozwa insoni. Nakawuzyenye, natumile umwana mbuzi, kweni utamuzanile." ²⁴Yalanga pano imyezi yitatu yafichila awamunena Yudah, "Tamari enyokovyala apanzile uwuzelele, nakawuzyenye, alinuwula." Yudah ati, "Muletani koo ukuti ochwe." ²⁵Walile wamuleta, atuma ilandwe kweyisi vyala, "ku muntu wino alivyoo awino awula wakwe." ichilemelo ulukusa imbalaminwe." ²⁶Yudah ayiza manya nga ati, "Amulungamane ukunchila, amuno ntamupile Shelah ukuwa amulume wakwe." Atalazile nawe swinya. ²⁷Yizile fika impindi kweliwewe ukuti apape, lola, wantembwa walinji muwula wakwe. ²⁸Yfisile impindi pano alipaku papa umwana wenga afumya ikasa lyakwe kunzi, nga nachimbuza asenda akamunyeta akawenzu amunyepa nako nga ati, "We awino atalichizile ukufuma." ²⁹Kweni wanyochezizye ikasa lyakwe, nga, lola, umunyina awino watalichizile ukufuma. Nachimbuza ati, "nga walompoka wuli!" Achaleka ayitwa Perez. ³⁰Nga umunyina afuma, wino walinji numunyeta uwuwenzu mwikasa lyakwe, nga ayitwa we Zerah.

39

¹Josefu wizile wichilila nawe ku Ijiputi. Potifala amuwonvi wakwe Falawo wino walinji wesongo wakwe wakalindilila umu Ijiputi, wamukazile kuwina Ishumaeli, wano watwazile kweneko. ²Yahweh walinji nu Josefu swinya wizile wawa amukankala. Wikalanga mung'anda yenankolelo wakwe umu Ijiputi. ³Enankolelo alola kuno Yahweh walinji nawe nukuti swinya Yahweh walesile achiwa achizima vyonsinye vino wachisile. ⁴Josefu azanwa uwuzima paminso yakwe. Wawombelanga Potifala apa Josefu uwunankolelo mung'anda yakwe, swinya nachonsinye chino walinji nacho, achiwika muwusamalilo wakwe. Ngapano kwizile kwiza ukufumilila kumpindi pano wizile amupa umulimo wakulolela mung'anda yakwe swinya napa kwechonsiye chino walinji nacho, nukuti Yahweh walosile ing'anda yamwina Ijiputi muno we Josefu. Uwulote wakwe Yahweh walinji pakwe chonsinye chino Potifala walinji nacho mung'anda yakwe ngaswinya na kuchalo. ⁶Potifala awika ichilichonsi chino walinji pansi pakwe Josefu ukuti awachilolelela. Atelenganianga chimwi suka ichakulya chitupu walyanga. Nomba Josefu walinji amuzima swinya uwakukopa. ⁷Ngapanzi pakwe choo umuchi wakwe yisikulu wizile lola aminso pakwe Josefu swinya ati, "lala nani." ⁸Ukuwa wakanile swinya ati kumuchi wakwe yisikulu, "Lola, Etatakulu asiwikako amano kuvintu vino nkachita mung'anda swinya wawika chonsinye chino achakwe pansi pakwe nene." ⁹Pasi esongo mjung'anda yoo wino walusya nene. Atayisunjila inchintu chimwi kwe nene suka wewe, amuno we muchi. Ngamuno chani chino ingachita inchintu chikulu choo swinya mbembuke kwe Leza?" ¹⁰Wavwanga kwe Josefu uwanda nuwanda, ukuwa wakananga ukulala nawe nanti akuwa nawe. ¹¹Uwanda wumwi wonga mung'anda kukuwomba umulimo wakwe. Mutalinji umonsi nanti wenga mung'anda. ¹²Alema umwinjilo wakwe ngaswinya ati, "lala nani." Asya umwinjilo wakwe mumakasa yakwe, asamala, ayakunzi. ¹³Chalinji, lyo walola kuno wasya ichizwalo mumakasa yakwe wasamalila kunzi, ¹⁴Ayita awawonvi awonsi awamung'anda yakwe nga awanena, "lolani, Potifala watuletela moo umuheberi kukutisenteka sweswe. Kwe sweswe kwenene ukuti alale nani, mpunda nizwi kulu." ¹⁵Achaleka lyo wivwa kuno napundisya, achaleka asya umwenda wakwe kwenene, asamala, ayakunzi. ¹⁶Asunga ichizwalo papipi naweliwe asuka yisikulu ayiza kukaya. ¹⁷Amunena woo uwulondolozi, "Umuwonvi umuhebeli wino wamuleta kwe sweswe, wizile nukusenteka." ¹⁸Ngapano lyo napunda, asya ichizwalo chakwe kwenene nga samalila

kunzi."¹⁹Ngapano, lyo yisikulu wivwa uwulondoloji wuno umuchi wamunenile, " Choo achino umuwonvi wako wachisile kwenene, " wafuzilwe nkaninye. ²⁰Yisikulu wakwe Josefu amusenda amuwika muvingololo, kumasyo kuno awanyepwe wa mfumu wasungwanga. Walinji kulyanye muvichingololo.²¹Ukuwa Yahweh walinji nu Josefu swinya alanjiza ilayilizyo ilisuwilwa kwe weliwe. Amulanjiza ulukundo lukulu paminso yawa muvingololo. ²²Esongo wawa kalindilila wamuingololo wapile amaka e Josefu ukulolechesya wensi muvingololo. Chonsinye chino wachitanga momo, eJosefu awino walolechesyanga. ²³Enankolelo wamuingololo atasakamine nachimwi chino chalinji mumkasa yakwe, amuno Yahweh walinji nawe. Chonsinye chino wachitanga, Yahweh watwalililanga.

40

¹Pansizi pakwe choo, kateweta wa Mfumu yaku Iguputo nukatenda wawifizye kwe yisikulu, Imfumu yaku Iguputo. ²Achaleka Farawo wavisilwe nkaninye ni nkombe zyakwe zyowili, ekateweta nu songo wawkatenda. ³Nga awiyalila mung'anda yakwe musika wavita, mung'anda yavingololo, muno Josefu walinji. ⁴Emusika wavita apa awantu wawo mumakasa yakwe Josefu, awawalindilila. Awalanga walimwenemo ku mpindi yimwi. ⁵Wonsi wowili awalota ichilota_ekateweta ne songo wawakatenda wa Mfumu yaku Iguputo wano walinji muvingololo_ wila muntu walosile ichilota chakwe chila chilota nimisulile yakwe cholicho.⁶Walanga pano Josefu waya kwe woliwo umutondotondo awalola azana waswilimine. ⁷Awuzichizya inkombe Farawo zino zyalinji nawe mung'anda yavingololo mung'anda ye yisikulu, avwanga ati, " Ngachani mukuloleka muswilimine ilelo?" ⁸Awatolelela awati, " Tulosile ivilota swinya pasi nanti wumwi wuno angatwilulila." Ngapano Josefu awanena ati, " Wuzye ukwilula asakwakwe Leza? Buzyani nazina." ⁹Esongo wawakatenda amuwumbulila Josefu ichilota chakwe. Amuwuzya ati, " Muchilota chane, lola, umuti wavikomwa walinji pankolelo pakwenene. ¹⁰Nakumuti kwalinji insamba zitatu. Pano zyafundika imfundwa, wawalula namaluwa nivinsansangu vyavikomwa vyacha. ¹¹Ulupindi lwakwe Farawo lwatela luli mumakasa yane. Nasenda ivikomwa nafilila mulupindi, lwe Farawo swinya namupa ulupindi eFarawo mumakasa yakwe¹²Ngapano Josefu amunena ati, " ukwilula kwachilota akoo, insamba zitatu amanda yatatu. ¹³Ndi amanda yatatu yasila Farawo ali kukatusya akunyosezya kumulimo wako. Uliwapa Farawo ulupindi mumakasa, ndivino walinji pakutalichila pano walinji we kateweta.¹⁴Ukuwa uyize unjizuke pano vyonsi viza vyawa ichete kwakwe wewe, swinya nazina ulanjizye uluse kwakwe nene. Unvwanjile kwe Farawo mfume mung'anda yavingololo moo. ¹⁵Muno nakawuzyenye wanjivile muni yawa Hbeli. Nanti akonyeko ntononona ichintu nanti chonga chino wambichila mung'anda yavingololo.¹⁶Alapano esongo awawakatenda ichilota chazipa, anena Josefu ati, " Nanyine ndosile ichilota, swinya lola, nasenzile ivitundu vitatu ivya chakulya pamutwe wane. ¹⁷Namuchitundu chapapela mwalinji ivyakulya vyamisango misango ivitende ivya kwe Farawo, ukuwa inyuni zyatela zikusompa muchitundu pa mutwe wane." ¹⁸Nga Josefu atolelela ati, " Koo akuli kwilula ivitundu vitatu amanda yatatu. ¹⁹Ndi kwasila amanda yatatu Farawo alikatusya umutwe wako swinya nukunyepelela ku chimuti. Ninyunyi ziliwalya inyama yako nukukumala." ²⁰Palinji apawanda wachititatu wuno walinji awanda wikwatwa lye Farawo. Atewetela awawonvi wakwe wonsi ichakulya. Akatusya kateweta nukatenda, paminso yawantu wakwe. ²¹Asapula katenda aya kumilimo yakwe, apyunjila ne Farawo ulupindi mumakasa yakwe swinya. ²²Ukuwa anyonga esongo wawakatenda, ukulingana namuno Josefu wawilulizile ivilota kwewoliwo. ²³Ukuwa kateweta atatela ayizuke Josefu, kweni wamwiwilizile.

41

¹Chizile chawa kunsilo yamyaka yiwili imipuma apano felo walosile ichilota. Lola, wimilile mumbali yaluzi lwe Nile. ²Lola ing'ombe munenulambali (7) zyafumile kunzi ukufuma muluzi e Nile, intelepe swinya ni zyine, swinya zyalanga mumatete. ³Lola, ing'ombe zinji munenulambali aziza azifuma kunzi mwakwe Nile, imbipe swinya izyonde. Zyimilile mupipi ni ng'ombe imbuye pachituntu chaluzi lwakwe Nile. ⁴Ngapano imbipe swinya injonde ing'ombe azilya zyozyo munenulambali ing'ombe intelepe swinya izyine. Ngapano Felo aziwuka. ⁵Anyoka aponechela nga swinya alota impindi ye chitiwili. Lola amasante munenulambali aya mbeyu ayamela palusawa longa, amache swinya amazima. ⁶Lola imitwe yamasante munenulambali, imifyolonganeiminyale swinya imipofoke numuza wakapela, awupupa pakwe vyolivyo. ⁷Ngapano imitwe minyale imilula yonsi pyu imitwe munenulambali imiche swinya imizule. Farawo aziwuka, swinya, chalinji achilota. ⁸Chalinji acha kumutondotondo pano umuzimu wakwe walinji wukutamika. nga atuma swinya ayita wonsi wakamanyama wamayele nawonsi awamano mu Iguputo. Farawo wawanenile woliwo ivilota vyakwe kweni patalinji nanti wenga wino angilula ivilota vyovyonyo kwakwe Farawo. ⁹Ngapano inkombe yino yikalemela Farawo ulupindi avwanga ati kwe Farawo, " Nene nizuka imbembu zyane. ¹⁰Farawo wafuzilwe kuwawonvi wakwe, swinya wambisile nene muvingololo mung'anda yakwe songo Emusika wavita, ekatenda mukulu swinya nanene. ¹¹Twalosile ivilota uwusiku uwuliwonga, weliwe ponga nanene. twalosile ichilota umuntu wenga ukuyana nukwilula kwa chilota icha pewenga nawenga. ¹²Twalinji nawumwi umuntu umulumendo uwa chihebeli, umuwonvi wakwe songo kwe musika wavita. twamunenile swinya atwilulila ivilota vitu. Watwilulizile chila muntu ukuyana nichilota chakwe. ¹³Walile watwilulila achiza chiwa ndimuno wawwanjizile kwakwe sweswe, ngakweni chachisilwe. Farawo wanyochezizye nene pachifulo chanchito yane, kweni ewunji winji anyongwa." ¹⁴Ngapano Farawo atuma kanjitalani Josefu. Mwakwe zuwazuwa awamusenda ukumufumya muchingololo. Ala wapela umwenechonye, wachinja nivizwalo, swinya pano ayiza kwe Farawo. ¹⁵Nga Farawo avwanga ati kwe Josefu, " Nalosile ichilota, kweni pasi wumwi wino anganjilulila vyonyevyoo. Kweni njivwile ivya kwewewe, ukuti ndiwivwa ichilota unganjilulila." ¹⁶Nga Josefu atolelela Farawo, avwanga ati, " Vyo

visi mwakwe nene. Eleza awino andi amwasuke Farawo nanti kuvwama¹⁷ Farawo wavwanzile kwe Josefu," muchilota chane, lola, nimilile mumbali yaluzi Nile. ¹⁸Lola, ing'ombe munenulambali zyafumile muluzi aziwa kunzi mumbali pachituntu chaluzi lwakwe Nile. Izyine swinya intelepe inzima, swinya zyalyanga mumatete¹⁹ Lola ing'ombe munenulambali zinji zyafumile pansizi pakwe zino zyafumile pantaliko. Izyonde, imbipe, swinya izyondoloke. Nene nsitela nzilolepo muni yonsi iya mu Iguputo izyamwata ndivino woo izyambula ukusechelesya. ²⁰Ngapano izyonde swinya imbipe izyambula ukuloleka ichete ing'ombe zyozyo azilya ing'ombe izyantali izyine munenulambali. ²¹Zyalile zyalya imbuye zyozyo, zitamanyikwanga ukuti zilile imbuye, muno zya chilinji ambipe swinya injonde ngati muno zyawezile wulyanye. Ngapano nkatuka. ²²Avino naweni swinya muvilota vyane, swinya, lola, imitwe munenulambali yizile yawa kulusawa longa, ayizule swinya amazima. ²³Lola, imitwe munenulambali nayinji imipopoke, iminyale swinya yapusilwe numuza wakapela avipofoka nukupungunyuka vyolivyo. ²⁴Ngapano imitwe iyonde ayimilula imitwe munenulambali imizima. Nene nawanenile awamayeke ukuyana nivilota vyane, kweni kutalinji nanti wumwi wino wanjilulizile vyo kwakwe nene. ²⁵Nga Josefu avwanga ati kwe Farawo," Ivilota vye Farawo aviliviyonga. Navino Leza akulonda ukuwomba, wati awizya ukupitila mwe Farawo. ²⁶Nga ing'ombe munenulambali inzima ayili imyaka munenulambali, swinya imitwe munenulambali imizima ayili myaka munenulambali. Ivilota vyo aviliviyonga. ²⁷Nga ing'ombe munenulambali injonde swinya imbipe izyondoloke zino zyafumile ayili myaka munenulambali, swinya nga nimitwe yinji munenulambali yino umuza wakambazwa wapupa penepo yapofoka yiliwa anzalankulu ichipowe imyaka munenulambali. ²⁸Vyo avili vintu vino navwanzile kwe Farawo. Chino Leza alinukuchiwomba achaleka wawumbulila Farawo. ²⁹Lola, ichakulya chamboto chikulu chilyiza muni yonsi iya Ijiputi. ³⁰Imyaka munenulambali iya chipowe yiliyiza ndiyiza yapita, swinya nimboto yonsi invule yiliyiwililwa muni yamu Ijiputi, swinya ninzala yiliyiwililwa muni. ³¹Ngapano imboto nayonye yiliyiwililwa muni pamulandu wachipowe chino chilikonka penepo, muno chiliwa achiwipe nkaninye. ³²Pakuti ivilota vyalechela kwe mwemwe mukunyocheza kwe Farawo pachifukwa ichakuti chizumilizizwe nukuwombwa nu Leza, swinya andi achiwombe nombanye. ³³Kanonzi leka Farawo avwambe wumwi umuntu uwamano, swinya umuwiki weliwe ukulolechesya insi yonsi yamu Ijiputi. ³⁴Leka Farawo asole wasongo wasongo wamuni yoo, swinya woliwonye wasende ichipya chimwi ichachitisano pevino walima muni ya Ijiputi mumiya munenulambali iyamboto. ³⁵Leka woliwo wawunganike ichakulya chonsi mumiya mizima yino yikwiza nga visungwe ivyakulya viwe pnsi pawulamulilo wakwe Farawo, ichakulyanyecho chiliwa achakuwonywa mumisumba, wafwile wachisunjilile cholicho. ³⁶Nga ichakulyanyecho chiliwagawika kuni ukuyana nimyaka munenulambali iya chipowe chino chiliwa muni iya Ijiputi. Munzila yamwata ndivino woo insi yitalitela yiponelwe nichipowe. ³⁷Nga ipanzyo lyamwatawowa lyalinji alizima paminso yakwe Farawo napaminso yakwe swinya napaminso yawonsinye awawonvi wakwe. ³⁸Farawo avwanga kuwawonvi wakwe ati" Wuzye tungazana winji umuntu uwa mwata ndivino wee, wino umuzimu wakwe Leza wuli mwakwe weliwe?" ³⁹Ngapano Farawo avwanga ati Josefu," Ukwapa kuti Leza wakulanjiza vyonsinye vyoo, pasi nanti wanga uwakwilula swinya uwamano ngati awewe. ⁴⁰Wandi wakwikala mung'anda yane swinya ukyana namazwi yako awantu wane wonsi walilamulilwa. Ukufumyavye indulu yawufumu ndiwa namaka amakulu ukulusa yewe." ⁴¹Farawo avwanga ati kwe Josefu," Lola, nakuwika wewe muni yonsi iya Ijiputi. ⁴²Ngapano azula ichimanyikwilo chakwe mwikasa azwika Josefu kwikasa, weliwe swinya amuzwika umwinjilo uwuyembe wuno wawika umwenda mukasi swinya anyoka amuzwika umunyololo we Golide munsingo yakwe. ⁴³Aleka weni akwela pi galeta lyechitwili lino walinji nalyo. Awantu awapundilila pankolelo pakwe weliwe, " Awanyonganika amakokola." Farawo amuwika ukuwa awakulolechesya insi yonsi iye Ijiputi. ⁴⁴Ngapano Farawo avwanga ati kwe Josefu," Ne Farawo swinya ukufumya pakwe wewe, pasi wumwi umonsi wino angatumpula amakasa yakwe nanti pamwi alitamba muni yonsi iya Ijiputi. ⁴⁵Farawo ayita izina Josefu ati" we Zaphenath_ Paneah." Wamupile umwanachi e Asenath, umwana we Potiphela esimapepo wampindi yilyanye awangati amuchi. Josefu wafumile awapitila insi yonsi iya Ijiputi. ⁴⁶Wapezile Josefu ali nimyaka amakumi yatatu(30) pankolelo pamulimo wakwe Farawo, Imfumu ye Ijiputi. Josefu afuma apita paminso yakwe Farawo, swinya apita ukuliwilila insi yonsi iya Ijiputi. ⁴⁷Mumiya munenulambali iya kugowola ivivule insi yagowozile imboto invule. ⁴⁸Wawunganisile ichakulya chonsi icha myaka munenulambali chino chalinji muni ya Ijiputi nga awika ichakulya mumisumba. Wawisile ichakulya mumusumba wonsinye ukufuma muvyalo vino vyaliwiliza. ⁴⁹Josefu wasunzile impumba ngati wesenga wamwe sumbi, ukufika pano walesile nukupenda, pamulandu vyapitilizile pampendwa. ⁵⁰Josefu walinji nawana wawili pano imyaka yachipowe yitani yifike, wino Asenath, umwana we simapepo wampindi yilyanye, ePotiphela wamupapizile. ⁵¹Josefu amwita umwana ekatote izina ati we Manasseh, amuno wavwanzile ati," Leza ati ampanga ukwiwilila intamyo zyane zyonsi ning'anda yonsi iye tata." ⁵²Ayita umwana we chitwili ati we Ephraim, amuno watili, " Leza ati ampanga ukuwa ne wakukoma ivikomwa muni yamatamyo." ⁵³Imyaka yamboto muni ye Ijiputi munenulambali yizile ayisila. ⁵⁴Imyaka yachipowe munenulambali yatalisile, ndimuno Josefu wavwanjizile. Mwalinji ichipowe muni zyonsi, kweni yitunye iye Ijiputi mwalinji ichakulya. ⁵⁵Alapano ichakulya chonsi chasila muni ye Ijiputi, awantu awapunda ichakulya kwe Farawo. Fatrawo ati kuwantu wonsi wamwe Ijiputi," Yanji kwe Josefu nga muwombe vino wavwanga." ⁵⁶Ichipowe chalinji pansi yonsi iyapansi. Josefu ayiyula ing'anda zyonsi ziyakusunjilamo nga awakazya kuwa Ijiputi. Ichipowe chawifile muni ye Ijiputi. ⁵⁷Insi yonsinye yizanga ku Ijiputi pakukala impumba kwe Josefu, pamulandu ichipowe chawifile muni yonsi iyapansi.

¹Kanonzi Jekapu wamanyile kuno kuli umusinzo mu Ijiputi. Nga avwanga ati kuwana wakwe. Nga chani chino mukululochesyana we muwuye? ²Watili, lola, nivwa kuno kuli umusinzo mu Ijiputi. Yanji kasika swinya mukatukalile ukufuma koko, alyakuti tuwe nuwulanzi tutakafwe. " ³Awanyina wakwe Josefu ikumi wayile kasika mukaya kala ichakulya mu Ijiputi. ⁴Kweni Jekapu atamutumile Benjamin, kumunyina wakwe Josefu, nawanyina wakwe, muno wavwanjizile intete, ichiwiwe chino chingiza pakwe weliwe. ⁵awana wakwe Israeli wizile ukukala ponga nawano wizile, amuno ichipowe chalni muni ye Kenani. ⁶Nomba Josefu walinji wekalola wamunsi. Awiliwino wakazyanga kuwantu wonsi muni. Awanyina Josefu wizile mufukamila nukupunamika ivisyo vyawo pansi. ⁷Josefu lya walola awanyina wizile wamanya ukuwa ayivwamika wenga kwakwe woliwo nga avwanga muwukali nawoliwo. Ati kwakwe woliwo, wuzye mwafumilila kwinye? awati, " ukiufuma muni ye Kenani ukwizu kukala ⁸ichakulya. "Josefu amanya awanyina wakwe, ukuwaweni nanti kumumanya. ⁹Ngapano Josefu ayizuka ivilota vino walosile ukuyana nawoliwo, nga ati kwakwe woliwo, " mwe wamanengu! mwiza mukulola ivipya vino savichinjililwe muni. " ¹⁰Awavwanga kweliwe awati, " awe, kwakwe weliwe, tatakulu. Awawonvi winu wiza mukala ichakulya. ¹¹Swensi swewina muntu . swewachisinka saswe wamanengu. ¹²Avwanga ati kwakwe woliwo, " awe, mwiza mukulola amasyo yano sayachililwe muni . Awavwanga awati, " ¹³Sweswe swe wawonvi winu tuli ikumi nawawili, swewina muntu wenga wamunsi yamukanani. Lola umutichi nkani aliponga nutata nawenga umunyina asinuwumi. ¹⁴Josefu avwanga ati kwakwe woliwo, " Achilichino navwazile kwe mwemwe kuno mwewamanengu. ¹⁵Pamulandu nachoo muliyelezwa. muwulanzi wakwe Falawo, mutakufuma koo, suka umunyonko umutichi ayize koo. ¹⁶Mutume umwinanyina wenga mwakwe mwemwe asende umwinanyina muwuyo. Muliwa muvingololo, kuti amazwi yinu yelezwe, ndi mwakwe mwemwe muli uwuchisinka. Mpindizimwi, muwumi we Falawo, nakawuzyenye mwewamanengu. " ¹⁷awasenda awawika muvingololo amanda yatatu. ¹⁸Josefu avwanga ati kwakwe woliwo pawanda wachititatu, " Chitani choo ukuti muwe mwewawumi moo nkatina Leza. ¹⁹Ndi mwewantu wachisinka, muleke uminyina wenga awange ali muvingololo ukuwa mwenji katukani muwapita, sendani ivyakulya vyamunzala vyamung'anda zynu. ²⁰Kamuletani umuzuna wantu winu kwakwe neneukuti amazwi yane yafichiliswe swinya mutalitela mufwe. "Achaleka wawonvile ndivyo wonye. ²¹Awavwanzania wenga numuwuye swewa kusamana ukulingana numunyina witu umwakuti twizile tulola ukuyimba mumuzimu wakwe pano walambilizyanga kwakwe sweswe tutamwivwile. Nomba ukuyimba koko kwati kwiza pakwe sweswe. " ²²Rubeni atolelela kwakwe woliwo ati, " Wuzye ntawanenile, mutawembuka mulumendo, ' kweni mutivwile? Nomba, lola, uwazi wakwe wukulondwa kwakwe sweswe. " ²³Watamanyanga kuno Josefu wawivwanga weni, pamulandu palinji uwakupilula pakwe woliwo. ²⁴Wapiliwusile pakasi pawo nga alila. Nga anyochelaswi kwakwe woliwo avwanga nawo amufumya Simeon pakasi pakwe woliwo amukanila ukupita paminso yawo. ²⁵Ukuwa Josefu awapingula awawonvi wakwe ukuti wizuzye amasaka yangano, ayawanyina wakwe swinya nukuwika indalama chila muntu mwisaka lyakwe, swinya nukuwapa ichakulya chamunzila nga aviwombwa kwakwe woliwo. ²⁶Nga awanyepelela indokwe amasaka yavizawalo yangano nga awakatuka. ²⁷Ngapano wumwi mwakwe woliwo lya wasatula isaka lyakwe ukuti ape indokwe ichakulya pamasyo yano wizile lala, waweni indalama. Lolani, pono wiyulanga umufuko wakwe. ²⁸Avwanga ati kumunya wakwe, indalamazyane wanyosezizye. Lolani zylizyo zli mumufuko wane. " Imyenzo yawo ayilwilintika swinya awapiliwuka nukuzakaza we kumuwyu, awati, " Achani chino Leza wachita kwakwe sweswe ? ²⁹Wayile kwe Jekapu, ku mukwasi wawo muni ye Kenani swinya awamuwuzya vyonsi vino vyachitisilwe kwe woliwo. Awati, " ³⁰Umuntu, wansi imfumu, avwanzile nasweswe muwukali nukutwelenganizya ukuti swewamunengu wansi. ³¹Atuvwanga tuti kweliwe, ' swewantu wawuchisinka. saswe wamanengu. ³²Swe winanyina ikumi nawawili, awana tata witu. wumwi asi kuwumi, nga numutichi ilelo asyazile netata muni ye Kenani. ³³Umuntu umwencho wansi avwanga ati kwakwe sweswe, pakwe cho apo nandi manye kuno mwewalungamane munsile wenga muzuna winu mwakwe mwemwe. Sendani ivizawalo ivyakulya amo ichipowe chino chili mumng'anda yinu swinya muwapita. ³⁴Letani umuzuna winu kwakwe nene. Ngapano nandi manye kuno samwe wamunengu, kweni mwewantu wachisinka. Ngapano njize mbasatulile umuzuna winu nukuwalemeka, apano muliwakazyia ivizawalo muni. " ³⁵Alapano wakwitulula amasaka yawo, kuno, lola, imboto zyandalama zyalinji mwisaka lyakwe. Alapano weni numukwasi wawo walola ichipawo chandalama wizile wasaya. ³⁶Jekapu yisi ati kwakwe woliwo, " mwewafwilwe wanane. Josefu asikuwumi, Simeon wapita, nga musende swinya Benjamin. Vyonsi vyo vikulwisania nene. " ³⁷Rubeni ati kumukwasi wakwe, "mwize mukome awana wane wawili ndi ntanyosya Benjamin kwakwe mwemwe.. Mundemeke mumkasa yane, nandi njize mbanyosezye swinya kwe mwemwe. " ³⁸Jekapu avwanga ati, " umwana wane atalipita namwe pamulandu umukulu wakwe wafwa swinya wasyala wenganye. Ndicwiwe chingizaponela weliwe munzilanye munomuliwapitamo. Lye mwaqndi muleke imfwe namalanda ninvwi zyane ku Sheol. "

43

¹Inzala yawifile muni. ²Kwizile kuwa lya walya impumba zino wafumile nazyo mu Ijiputi, eyisi watili kwakwe woliwo, " Nyochelani swinya; mukale ichakulya chimwi. " ³Yuda wamunenile, " Umuntu atusochezile, mutakwizu kulola ichinsyo chane suka peni ndi umunyonko ali namewmw. " ⁴Ndi watutuma ponga newunji, twandi twichilile nukuyu kukukalila ichakulya. ⁵Kweni ndi utakumutuma naswe, tutandi twichilile. Amuno watili kwakwe sweswe, ' mutalilola ichinsyo chane suka muwe mumunyonko. " ⁶Israyeli avwanga ati, " achanu chino mwambombela wonye uwuwiwe pakuwuzya umuntu kuno munyonko winji? " ⁷Awati, " Umuntu wokolowozizye ivya kakwe sweswe ni mbumba yitu. Watili, Wuzye eso achili kuwumi? Wuzye muli numuwuyo winji? " twamwasusile ukulingana naku mawuzyo yaa. Wuzye nge twamanyile wuli kuno angavwanga, ' mwichilile numunyonko? " ⁸Yudah avwanga kwe Israyeli eyisi, " Tumani umulumendo nanene. "

Twandi tukatuke nukuya ukuti tuwe nuwumi nanti kufwa, swensi sweswe, wewe nga nawana witu.⁹ Kwizu kuwa awakulayizya kwakwe weliwe. mumanye nene. Ndi takumunyosya kwakwe mwemwe nuku wika pankolelo pakwe mwemwe, apano lekani nene nyamule ukupanzikwa umuyaya.¹⁰ Amuno ndi sakuzimba, nakawzyenye kanonzi nge twati tunyochela ake chitiwili.¹¹ Eyisi wawo Israyeli ati kwakwe woliwo, " Nanti avino chingawa, ale wombani ndivyo wonye. Sendani vimwi vyavikomwa vyansi mu myuwa yinu. Nyamulilani umuntu ichawupi_ ivya kununchila vumwi nuwuchi, ivilungo namafuta ayanunchile, nimbilala zye pisitacho nizeye alimondi. ¹²Musende indalama zynu pawili mwikasa lyinu. Indalama zino zyanyochezile kumulomo wa myiwa yinu, munyamule swinya mwikasa lyinu. Pamwi kwalinji akupuvya. ¹³Sendani swinya umunyonko. Katukani nukuya swinya ku muntu. ¹⁴Lekani e Leza wamaka yonsi awape inkumbu pankolelo ya muntu, ukuti asapulile kwakwe mwemwe umunyonko winji ne Benjamini. Ndi nafwilwa awana wane lyo ne mufwilwe. " ¹⁵Awantu wasenzile ichawila choo, nga mwikasa lyawo wasenzile indalama pawili, ponga ne Benjamini. Wakatusile nukwichilila ku Ijiputi nu kwimilila pankolelo yakwe Josefu. ¹⁶Walile Josefu walola Benjaini nawolilwo, wavwanzile kwe kalola wang'anda, " Waletani wantu mung'anda, komani ichitekwa nukuchiyanina, amuno awantu wandi walye nane umusanya. " ¹⁷Kalolelela wawonvile ndivino Josefu wavwanzile. Walesile wantu mung'anda yakwe Josefu. ¹⁸Awantu wasayile amuno walesilwe ku ng'anda yakwe Josefu. Awawti, " Amulandu wandalama yino yanyochezile mu myuwa yitu pa mpindi yakutalichila pano twinjizile, ukuti azane ulongo pakwe sweswe. Afwile atunyepe nukusenda sweswe ukuwa awazya, nukusenda indokwe zytu. " ¹⁹Waloline nekalolechesya wang'anda ye Josefu, nga avwanga kwakwe weliwe pampongolo yang'anda, ²⁰nukuti, " mulali, twichilizile ipmindi yakutalika pakukala ichakulya. ²¹Chizile chawa, lyo twafika pamasyo yakulala, twiyuzile imyuwa yitu, nga, lola, wensi muntu indalama zyalinji ku mulomo wamuwa wakwe, indalama zytu iziyane. Twanyoka nazyo mumakasa yitu. ²²Indalama zinji twiza nazyo mumakasa yitu ukukala ichakulya. Tutamanyile wuno wawisile indalama zytu mumyuwa yitu. " ²³ekalolelela ati, " Umutende wuwe kwakwe mwemwe, mutati mutine. Leza winu ne Leza we tata winu afwile awisile indalama mu myuwa yinu. Napochelezile indalama zynu. " Ngapano ekalolelela aleta Simeoni kwakwe woliwo. ²⁴Ekalolelela asenda wantu awawika mung'anda ye Josefu. awapa aminzi, awapizya amatamba yawo. Apa ichakulya ku ndokwe zyawo. ²⁵Awapekania ivyawupi pakwiza kwe Josefu umusanya, amuno wivwile kuno wandi walye kulyanye. ²⁶Lyo Josefu wafika kung'anda, walesile ivyawupi vino vyalinji mwikasa lyawo mung'anda, nga awafukama pansi pankolelo pakwe weliwe. ²⁷Awakolowozya izyawumi wawo, " Wuzye etata winu alichete, umukote wino mwavwanzile? Wuzye achili alinuwumi?" ²⁸Awati, " Umuwonvi wako etata witu alichete. Achili alinuwumi. " Anga awafukama awamupa umuchinzi. ²⁹Lyo winusya aminso yakwe alola Benjamini umunyina wakwe, umwanachonsi we yangu wakwe, nga ati, " Wuzye awili muzuna winu wino mwavwanzile kwakwe nene?" ³⁰Ngapano ati, " Lekani Leza awe ninkumbu kwakwe wewe mwanane." ³¹Josefu apitisa ukufuma mukasi, amuno walinji nichitima nkaninye numuzuna wakwe. Wazanile kumwi ukwa kulosezya. Wayile kukasi yakwe nga alosya kulyanye. ³²Asamba kuchinsyo chakwe nga afuma kunzi. Ayilema umwenecho, nukuti, " gawani ichakulya." ³³Awawonvi awagawila Josefu pakwe weliwe wenga nga nawanyina pakwe wonga. Wa Ijiputi koko walile naweliwe pakwe woliwo wonga pamulandu Wa Ijiputi watalyanga ebuledi ponga nawa Hebeli, amuno achakunyalisa kuwa Ijiputi. ³⁴Awanyina wisile pankolelo naweliwe, ekatote ukuyana nuwanangwa wankwatwa yakwe, nga numunya ukuyana nuwunya wakwe. Awantu walinji awakuzunguka ponga. ³⁵Josefu atuma ivipya kwakwe woliwo kuchakulya pankolelo pakwe weliwe. Kweni chipya chakwe Benjamini chalinji kasano ukuchila awanyina wakwe. Wang'wile awasechelelela naweliwe.

44

¹Josefu akomelezya ekalolechesya wamung'anda yakwe, nukuti, " longa ichakulya mumyuwa ya wantu, muno wanganyamulila nga uwiki indalama kumulomo wamuwa pakwe wiliwensi. ²Wika ichitowa chane, ichitowa chakwe siliva, pamulomo wamuwa wamutichi, nga swinya ni ndalama zyakwe izya mpumba. "Ekalolechesya wawonvile ndivino Josefu wavwanzile. ³Kumacho, awantu awapita, woliwo nindokwe zyawo. ⁴Lyo wafuma mumusumba kweni wachilinji ukufika ukutali, Josefu avwanga ati kwe kalolechesya wakwe, " Katuka, wakonke awantu, nga ndi wawazana wawo, uti kwakwe woliwo, ' Nga chani chino mwanyosya ichiwipe pachizima? Wuzye asachitowa chino tatakulu wane akang'wela, ni chitowa chino akawonvya pavyawuleza? Mwawomba ichiwipe, ⁵Pakwe chino mwawomba." ⁶Ekalolechesya awazana nga avwanga amazwi yaa kwewoliwo. ⁷Nga awati kwe weilwe, " Wuzye achani chino tatakulu wane ukuvwanga amazwi ndivyo yanye? namuno viwele kuwawonvi wako wino angawomba ichamusango woo. ⁸Lola, indalama zino twazanile pa mulomo ya myuwa yitu, twiza nayo swinya kwakwe mwemwe ukufuma muni ye Kenani. Nga wuzye tungiwa wuli e siliva pamwi golide mung'anda ye tatakulu wako? ⁹Ndi wumwi uwa wawonvi wako wazanwa nacho, lekani afwe, nga naswe tukwizu kuwa awazya we tatakulu wane. " ¹⁰Ekalolechesya ati, " kanonzi swinya chiwe ukulingana namazwi yinu. Weyo wino wazanwa ni chitowa chane andi awe amuzya wane, nga mwemwe wanj mukuwa awasita kampifya." ¹¹Apano umuntu wensi apitisa aya asenda umuwa wakwe awika pansi, nga wensi ayiyula umuwa wakwe. ¹²Ekalolechesya avwambilizya. Atalichila nesongo alechezyela numutichi, nga ichitowa achizanwa mu muwa we Benjamini. ¹³Nga awalepula ivizwalo vyawo. Wensi alonga indokwe yakwe nukunyochela ku musumba. ¹⁴Yudah nawanyina awiza ku ng'anda yakwe Josefu. Wachilinji ali kulyanye, nga awapunamila pansi pankolelo pakwe weliwe. ¹⁵Josefu ati kwakwe woliwo, " Nga wuzye chino mwawomba achani? Mutama" ¹⁶Yudah ati, " Wuzye tuti chani kwe tatakulu? Wuzye tuvange chani? Pamwi tungayilungamika wuli swenga? Leza wazana uwuwembu muwawonvi wako. Lola, swe wazya we tatakulu wane, swinsinye ponga nawino ichitowa chazanwa mwikasa lyakwe." ¹⁷Josefu ati, " namo chingawela kwakwe

nene ukuti mbombe wowo. Ku muntu wino ichitowa chizaniwe mwikasa lyakwe, weyo umuntu akuwa amuzya wane, kweni mwemwe mwewawuye, yanji mumutende kweso."¹⁸Ngapano Yudah ayiza apalamila kwakwe weliwe ati, "Tatakulu, nazina lekani umuwonvi winu avwange izwi mumakutwi yetatakulu wane, nga mutaleka uwukalale winu wulumilwe umuwonvi winu, amuno mulinginevyu nu Falawo. ¹⁹Tatakulu wane akolowozya awawonvi wakwe, ati, 'Wuzye uli neso pamwi umunyonko?'²⁰Atuti kwe tatakulu wane, 'Tuli ne tata, umukote, nu mwana wa muwukote wakwe, umutichi. Kweni umukulu wakwe wafwa, nga wenganye wasyala mwenyina wakwe, nga yisi wamukunda.' ²¹Nga mwavwanga mwati kuwawonvi winu, 'Zanji nawe mwichilile ukuti imulole. ' ²²Ndi chapita choo, twatili kwe tatakulu, 'Umulumendo atanga asye eyisi. Amuno ndi angasya yisi wakwe yisi angafwa. ²³Ngapano mwati kuwawonvi winu, 'Suka ndi umuzuna winu mwichilila nawe, mutakwizu kulola ichinsyo chane swinya.' ²⁴Ngapano chalinji lyo twaya kumuwonvi wako etata, twamunenile amazwi yetatakulu. ²⁵Etata witu avwanga ati, 'Yanji swinya katukalilani ichakulya.' ²⁶Ngapano twatili 'Tutakupita. Ndi umuzuna witu alinaswe, apano twakwichilila, amuno tutakuyu kulola ichinsyo cha muntu suka umuzuna witu awe naswe. ²⁷Umuwonvi wako etata avwanga ati kwe sweswe, 'Mumanyile kuno wakuwane wankwatizile awanachonsi wawili. ²⁸Wenga mwwakwe woliwo wafuma kwakwe nene nga Navwanzile inti, "Nakawuzyenye ati anyonkolwa mutunyankanyaka, nga Ntatela mulole ukufuma papo." ²⁹Kanonzi ndi mwafumya swinya kwakwe nene, nga ndi ukuchisika kwawa pe weliwe, mwandi mulete invwi zya nyele zyane ichitima ku Sheol. ³⁰Kanonzi, achaleka, pano niza kumuwonvi wako etata, nga numulumendo asi naswe, pakuti uwumi wakwe wati wunypwa muwumi wamulumendo, ³¹chikwizukuwa alapano, walola umulumendo asi naswe, akwizu kufwa. Awawonvi winu walileta inyele zyanvwi zya muwonvi winu etata ni chitima ku Sheol. ³²Amuno umuwonvi wako wizile wawa alayilizyo ku mulumendo kwe tata nga ati, 'Ndi ntamuleta weni kwakwe mwemwe, nga Apano nkwiwuzi kuzwala uwononi kwe tata umuyaya. ³³Kanonzi achaleka, nazina lekani umuwonvi winu asyale mumalo ya mulumendo ukuwa amuzya kwe tatakulu, nga lekani umulumendo apite nawanyina. ³⁴Amuno ningaya wuli kwe tata ndi umulumendo asi nane? Ndi nintete pakulola ichiwiipe chino chandi chize pakwe tata. "

45

¹Apano Josefu apotwa ukuyilema pankolelo pawawonvi wano wimilile pe weliwe. Wavwanzile umwakupunda," Wensi afume pakwe nene. Achaleka patimilizile nanti wumwi pano wayimanyisanga kuwanyina. ²Walizile umwakupunda," Awina Iguputo awivwa, nawang'anda ye Farawo awivwa. ³Josefu Avwanga ati ku wanyina, Nene ne Josefu. Wuzye etata wane achili amumi?" Awanyina watamwasusile, amuno wazungusile imilolechele yakwe. ⁴Apano Josefu anena awanyina ati, "Palamilani kwe nene, nazina." Awapalamila papipi. Avwanga ati, "Ne Josefu umunyonko, wino nmwakaziye kuwina Iguputo. ⁵Mutize mwafwilimana nanti kufulilwa namuno mwankazizye konye koo, muno wantumile pankolelo pakwe mwemwe ukusunga uwumi. ⁶Pamyakanye yiwi kwaponile ichipowe muni swinya kwasyala imyaka yisano yino kutaliwa ukulima nanti akusiza. ⁷Leza watuma pankolelo pakwe mwemwe ukuti mbikazye musyale muni yapansi, nukuwasunga nuwumi ukuti mutulwe nkani. ⁸Kanonzi asamwemwe mwantumile koo kweni we Leza, wino wampanga ukuwane yisi we Farawo, nukuwa ne songo wang'anda yonsi, nukupyujila insi yonsi iya Iguputo. ⁹Pitisiyanji muye kwe tata nukumunena muti kwe weliwe," achilichino umwana wako Josefu alanzile," Leza ambisile nene ukwa ne songo we Iguputo yonsi. Zanga kwe nene nanti kuyimba. ¹⁰Muliyikala muni ye Gosheni, swinya muliwa mupipi nanene, mwemwe nawana winu nawana wawana winu nitekwa vyinu ning'ombe zvinu, navyonsi vyo mulinavyo. ¹¹Ndiwakwawilizya kulyanye, mo kuchili kuli yinji imyaka yisano iyanzala, alyakuti mutize muwe muchipowe, mwemwe nawa mung'nda zvinu, swinya navyonsi vino mulinavyo."¹²Lola, aminso yinu, naminso ye wunji Benjamin, ukuti amulomo wane wuno wukuvwanga kwakwe mwemwe. ¹³Mulimunena tata ivyamuchinzi wane mu Iguputo navyonsi vino mwavilola. Mwandi mupitiseye nukumuleta etata koo. ¹⁴Wamukumbatizile umuzuna wakwe Benjamin munsingo swinya alila, Benjamin alosya pansingo pakwe. ¹⁵Awafyompa awnyina swinya atalika nukulila paminso yawo. Ukufuma papo wanyina watalilsile kulandana nawe. ¹⁶Apo ilyasi lyakwe lyivwisilwe mung'anda ye Farawo: "Awanyina we Josefu wizile." Vyamusechelezizye nkaninye Farawo nawawonvi wakwe. ¹⁷Farawo alanda ati kwe Josefu, "Landa kuwanyonko, 'chitani choo: Longani ivitekwa vyako uye mukaya ka Kenani. ¹⁸Sendani eso nimbumba yako mwize kwe nene. Ndiwapa insi nzima mu Iguputo, swinya muliwawalya ivyamafuta ya muni. ¹⁹Kanonzi wapingulwa, 'Chita choo, senda amagaleta ufumye munsdi ya Iguputo ayawana winu na wachi winu. Sendani eso ayize. ²⁰Mutakasakamale izyavyuma vyinu, pakuti ivizima vyonsi ivya Iguputo avyinu. ²¹Awana wa Israeli wawonvile wonye. Josefu awapa amagaleta ukuyana nuwupinguzi we Farawo, awapa nivyakulondwa munzila. ²²Pakwe wonsi walyane wawapile ivizwalo ivyakupusana, kweni Benjamin wamupile indalama imyanda yitatu iye siliva(300)swinya nimyenda yisano nimyenda iyakupusana yisano. ²³Kwe yisi watumile vyoo: indokwe ikumi ziyizizizye ivintu ivizima ivya mu Iguputo; indokwe zyoizizizizye imbeyu, buledi, navinji ivyakumwawilizya e yisi pawulendo. ²⁴Apo awatuma awanyina awapita. Avwanga kwewoliwo ati, "Lolechesyani kuno mutakupokota pawulendo. " ²⁵Wakatusile mu Iguputo nukwiza muni ye Kenani, kwe Jakapu eyisi wawo. ²⁶Wamunenile awati" Josefu achili amumi, swinya we kapanzya wansi yonsi iya Iguputo." Umwenzo wakwe awulwilinta, mo atasuwilanga vino wamunenanga. ²⁷Wamunenile amazwi yonsi yano Josefu walanzile kwewoliwo. Alapano Jakapu walola amagaleta yano Josefu watumile ukuya mukumusenda, umuzimu wakwe Jakapu eyisi wawo awukatuka. ²⁸Nga Israeli ati, "Chakwana. Umwanane Josefu achili amumi. Nandi inje mulole pano ntani imfwe."

46

¹Israyeli apanga umusinzo wakwe navyonsi vino walinji navyo nga aya ku Beersheba. Wapile inzuwi kwe Leza weyisi e Ayizeki. ²Leza avwanga muchilolwa kwe Israyeli uwusiku, nukuti, "Jekapu, Jekapu. " Avwanga ati, " Newawo. " ³Avwanga ati, " Ne Leza, e Leza wetata wako. Utatina ukuya ku Ijiputi, amuno naya pakukupanga uluko ulukulu kulyanye. ⁴Nandi inje nawewe mu Ijiputi, nga nakawuzenye ndi kunyochesya swinya nga Josefu aliyiyalila aminso yako ni kasa lyakwe. ⁵Jekapu akatuka ukufuma ku Beersheba. Awana wakwe Israyeli awapisya yisi wawo Jekapu, awana wawo, nawachi, mungolo zino Falawo watumile ukumunyamula. ⁶Wasenzile ivitekwa vyawo navyonsi vino wakolonganisile muni ye Kenani. Awiza mu Ijiputi, Jekapu nimpapo yakwe yonsi naweliwe. ⁷Walesile naweliwe mu Ijiputi awana wakwe nawana wawana wakwe, nawana chanachi nawana chanachi wawana wakwe, ni mpapo yakwe yonsi. ⁸Yaa ayali mazina yawana chonsi wakwe Irayeli wano wizile ku Ijiputi: Jekapu ni mpapo yakwe, Rubeni, ekatote wakwe Jekapu; ⁹awana chonsi wakwe Rubeni, Hanoki, Pallu, Hezroni, ne Kalami; ¹⁰awana chonsi wakwe Simeoni, Jemuel, Jamini, Ohad, Jakin, Zohar, ne Shaul, umwana chonsi wa mwanachi umukanani; ¹¹nawana chonsi wakwe Levi, Gershoni, Kohath ne Merari. ¹²Awanakwe Yudah walinji we Er, Onani, Shelah, Pelez, ne Zerah, (kwani Er ne Onani wafwizile muni ye Kanani). Awanakwe Pelezi walinji we Hezron ne Hamul. ¹³Awanakwe Issachar walinji we Tola, Puah, Lob, ne Shimron; ¹⁴Awanakwe Zebulun walinji we Seled, Elon, ne Jahleel. ¹⁵Waa walinji awanakwe Leya wano wapafile kwe Jekapu mu Paddan Aram, ponga nu mwana umwanachi Dinala. Awana chonsi nawana chanachi impendwa walinji amakumi yatatu_nayatatu(33). ¹⁶Awanakwe Gad walinji we Zephon, Haggi, Shuni, Ezbon, Eri, Arodi, ne Areli. ¹⁷Awanakwe Asher walinji we Imnah, Ishvah, Ishvi, ne Beriah; nga Selah walinji ankazi yawo. Awanakwe Beriah walinji we Heber ne Malkiel. ¹⁸Waa walinji awanakwe Zilpah, wano Labani wapile kwakwe Leya umwakwe umwanachi. Waa wana wapafile kwe Jekapu _mwakwe wonsi ikumi lyonga numutanda. ¹⁹Awana chonsi wakwe Rakelo umuchi we Josefu walinji we Benjamin. ²⁰Manasseh ne Ephraim wakwasilwe kwe Josefu mu Ijiputi ne Asenati, umwana chanachi wakwe Potiphera esimapepo wampindi yilyanye. ²¹Awanachonsi wakwe Benjamin walinji we Bela, Beker Ashbel, Gera, Naaman, Ehi, Rosh, Muppim, ne Ard. ²²Waa walinji awanachonsi wakwe Rakelo wano wakwasilwe kwe Jekapu _mwakwe wonsi ikumi lyonga nawani(14). ²³umwanachonsi wakwe Dani walinji we Hushim. ²⁴Awanachonsi wakwe Naphtali walinji we Jahziel, Guni, Jezer, ne Shillem. ²⁵Waa walinji awanachonsi wano wakwasilwe kwe Jekapu ne Bilhah, wino Laban wapile ku mwanakwe wachanachi Rakelo _mwakwe wonsi munenulambali (7). ²⁶Wonsi wano wayile ku Ijiputi ne Jekapu, wano yalinji ampapo yakwe, nanti kupendela awachi wawanachonsi wakwe Jekapu, mwakwe wonsi walinji amakumi umutanda numutanda(66). ²⁷Nawanachonsi wawili wano wakwe Josefu wano wakwasilwe kwe weliwe mu Ijiputi, ivyawi vya mbumba wano wayile ku Ijiputi walinji amakumi umutanda mwakwe wonsi(60). ²⁸Jekapu atuma Yudah pankolelo pakwe weliwe kwe Josefu pakulanjizya inzila pankolelo pakwe weliwe ku Goshen, nga awiza muni ye Goshen. ²⁹Josefu apekania igeleta lyakwe nga aya ukusunkana ne Israyeli eyisi mu Goshen. Wamuweni, amukumbatila munsingo, nga alilila pansingo yakwe impindi intali. ³⁰Israyeli ati kwe Josefu, " Kanonzi leka imfwe, pasipo nalola ichinsyo chako, ukuti uchili uli kuwumi. " ³¹Josefu avwanga ati kuwanyina ni ng'anda ye yisi, " Naya mukumunena Falawo, nukuti, ' Awanyinane ni ng'anda yakwe tata, wano walinji muni yakwe Kanani, wiza kwakwe nene. ³²Awakachema wa ng'onzi, amuno wawa awakasunga wavitekwa. Wati waleta amawufyo yawo, wakachema wawo, navyonsi vino walinavyo. ³³Chiliyiza chiwe, pano Falawo wawita nukuwakolowozya, ' Wuzye umulimo winu achani? ' ³⁴achino mufwile muti, ' Awawonvi winu awakasunga wavitekwa ukufumilila kuwunya mpaka kanonzi, swensi swswe, nawa tatakulu witu. ' Wombani choo ukuti mwikale muni ye Goshen, amuno ekachema wang'onzi wensi achinyalisyo kuwa Ijiputi."

47

¹Apano Josefu ayinjila mwenemo swinya amunena Falawo, " tata wane swinya wanyina wane, ivikwato vyawo, ivintu vyawo, swinya navyonsi vino walinavyo, wafika ukufuma muni yakenani. Lola wali muni ye Goshen." ²Wasenzile wanyina wakwe nukuwalanjizya kwe Falawo. ³Falawo avwavnga ati, kuwanyina wakwe, " Wuzye ukawomba chani? awavwanga wati kwe Falawo, awawonvi wako awachemi, watatakulu witu. " ⁴Apano awavwanga kwe Falawo awati, " twiza ngati saswe wakwikalisya muni. Kusi umulenvwe wamawufyo yawawonvi wako, amuno ichipowe chakulisya muni ye Kanani. Achino kanonzi, nazina leka awawonvi wako wikale muni ye Goshen. " ⁵Ngapano Falawo avwanga kwe Josefu, ati, " Eso nawanyonko wiza kwakwe wewe. ⁶Insi ye Ijiputi yili pankolelo pakwe wewe. Wika Eso nawanyonko muchipya ichizima, insi ye Goshen. Ndi umanyile awamaka mwakwe woliwo, muwawike wawe awakalola wavitekwa vyane. " ⁷Apano Josefu aleta Jekapu yisi amulolesya kwe Falawo. Jekapu amipepa Falawo. ⁸Falawo ati kwe Jekapu, " nga wikala imyaka yinga? " ⁹Jekapu ati kwe Falawo, " Imyaka yamipitile yane amwanda namakumi yatatu(130). Imyaka yawumi wane ayatichi nayalume. Yata talimpa vino yayo aya watatakulu. " ¹⁰Apano Jekapu amupepa Falawo nga afuma pachinsyo chakwe. ¹¹Apano Josefu ayikazya yisi nawanyina. Awapa ichipya muni ye Ijiputi, insi inzima, muniye Rameses, ndi vino Falawo wapinguzile. ¹²Josefu apa ichakulya kweyisi, awanyina, ni mbumba yonsi iya kweyisi, ukulingana ni pendwa muno wawezile. ¹³Nomba kutalinji ichakulya muni; amuno ichipowe chakuzile. Insi ye Ijiputi ni ye Kanani zya tombolosile umulandu ni chipowe. ¹⁴Josefu wakolonganisile indalama zyonsi zino zyalinji mu Ijiputi namuni ye Kanani, pakukazya impumba kuweni nsi. Apano Josefu aleta indalama kwi sano lye Falawo. ¹⁵Alapano indalama zyonsi izyansi zye Ijiputi ne Kanani zyawombelwa, Wa Ijiputi wonsi awiza kwe Josefu awati, " Tupe ichakulya! Nga mulanduchi tufwile paminso yinu umulandu indalama zyitu zyasila? " ¹⁶Josefu ati, " Ndi indalama zynu zyasila, letani ivitekwa vyinu imbape ichakulya pakukawulania ni vitekwa. " ¹⁷Achino awaleta ivitekwa vyawo kwe Josefu. Josefu awapa ichakulya pakukawulania ni mpunda, pamawufyo, pa ng'ombe, nga napa ndokwe. Awalyesya ne buledi

pakukawulania ni vitekwa vyawo vyonsi umwaka wowonye.¹⁸Alapano umwaka wowo wasila, awiza kwakwe weliwe umwaka wakukonkapo nukuti kwe weliwe, " Tutandi fisame kwe tatakulu witu ukuti indalama zyitu zyonsi zisizile, nga ninchemo zya ng'ombe azye tatakulu. Pasi chino chisyazile muminsyo ye tatakulu, ukufumyako imiwili yitu ninsi yitu.¹⁹mulanduchi tufwile ukufwa pankolelo yaminso yinu, sweswe swensi ninsi yitu? Utukale ninsi yitu pakukawulania ni chakulya, sweswe ninsi yitu tuliwa swewawonvi kwe Falawo. Tupani impumba ukuti tuwe nuwumi nanti kufwa, nga nukuti insi yitawa ankolwa."²⁰Achaleka Josefu akala insi yonsi ye Ijiputi pakuwa aye Falawo. Amono umu Ijiputi wensi wakaziye ichalo chakwe, umulandu ichipowe chakuzile. Munzila yoo, insi yalinji aye Falawo.²¹Lelo awantu, wawapanzile ukuwa awazya ukufuma kuwutalichilo wampaka ye Ijiputi na kunsilo yinji.²²Yalinji vye ansi yawasimapepo yino Josefu atakazile, pumulandu wasimapepo waposile ichipya chawo. Walyanga ku chipya chino Falawo wawapile. Achaleka watakazizye ichalo chawo.²³Apano Josefu avwanga kuwantu, " Lola, Nakala mwemwe nichalo ilelo ukuwa avye Falawo. Kaonzi impumba yoo eye mwemwe, nga mwandi mukomele ichalo.²⁴Pakugowola, mfwile mwawapa iche chitisano kwe Falawo, nga iyawi vini viliwa avyinu, pa mpumba ya chalo ni chakulya cha mbumba zyni nawana winu."²⁵Watili, " Mwapususya amawumi yitu. Leka tuzane ukutemwela muminsyo yinu. Tuliwa awawonvi we Falawo. "²⁶Achino Josefu wapanzile isundo lino lyatalisile muni mpaka nakuwanda wilelo, ukuti iche chitisano achakwe Falawo. Ichalo chawa simapepo watupu chitizile chawa ache Falawo.²⁷Achino Israyeli ayikala muni ye Ijiputi, muni ye Goshen. Nga awawa ni vyawo kulyanye. Awapapana nukunyama nkaninye. ²⁸Jekapu ayikala muni ye Ijiputi imyaka ikumi na munenulambali(17), achino imyaka yawumi we Jekapu yalinji umwanda namakumi yani _namunenulambali(147).²⁹Alapano impindi ye Israyeli yapalamila ukufwa, ayita umwana wakwe e Josefu nga ati kwakwe weliwe, " Ndi kanonzi nazana ukutemwelwa muminsyo yinu, wika ikasa mwisika mulupamba lwane, nga undanjizye uwusuwalikwa nuwusuwizi. Nazina utanzika mu Ijiputi. ³⁰Ndi nalala nawatata, mulimfuma mu Ijiputi nga mukanzike mumasyo yawa tatakulu." Josefu ati, " Ndiwomba ndivino wavwanga. "³¹Israyeli ati, " Lapa kwakwe nene, " nga Josefu alapa kwakwe weliwe. Apano Israyeli apunamila pa mutwe wa chitala chakwe.

48

¹Lyo papita impindi pakwe vyoo, weyo avwanga kwe Josefu ati," Lola, eso amulwale." Achaleka asenda awanakwe awonsi wowili, Manase ne Efulaemu. ²Awala wamuwuzya Jekapu, " Lola, umwanako Josefu wafika pakukulola," Israeli ayikankalizya ayikala pachitala.³Jekapu avwanga kwe Josefu ati," eLeza uwamaka yonsi alolsile kwenene paluzi muni ye Kenani. Andota nene. ⁴nga avwanga kwe nene, " Ndikupa uwukwasi, swinya ndileka unyame. Ndileka mwakwe wewe mufume iwumba lyawantu. Ndipa insinye yoo kwiwuvi lyako amanda yonsi yiliwa ayawo. ⁵Nomba awana wako wowili awonsi, wano wakwasilwe kwakwe wewe muni ya Iguputo lyontani njize kwe wewe mu Iguputo, awane. Efuraem ne Manase waliwa awane, ndimuno Rubeni ne Simiyoni awane. ⁶Awana wano ulinawo pansizi pakwe wawo waliwa awako; waliwakwa pansizi pamazina yawanyina muwupyani wawo. ⁷Kweni nene, lyo nafika ukufuma ku Paddani, umwawulanda kwakwe nene Rakelo wafwile muni yaku Kenani munzila, lyo pachili pali uwulendo uwutali ukuya ku Efulata. (kuno aku Betelehemu).⁸Alapano Israeli walola awanakwe Josefu, ati, " Nga awaweni waa?" ⁹Josefu awvawanga kwe yisi ati, " Awanane awalumendo, wano Leza wampa koo." Israeli ati, walete kwenene, ukuti imbalote."¹⁰Kanonzi aminso yakwe Israeli yavilwanga ukulola ukuyana ni myaka yakwe, nga atalolanga. Nga Josefu awaleta papipi naweliwe, nga awafyofyompa swinya awakumbatila.¹¹Israeli awvawanga kwe Josefu," Ntasuwilanga kuno ndilola impumi yako swinya, eLeza wanzumilizya nene ukuti ndole nawakonye."¹²Josefu awafumya mumakokola yakwe Israeli, ngapano awafukama ayisya impumi yakwe pansi. ¹³Josefu awasenda wowili, Efulaemu mwikasa lyakwendilo ukuya kwikasa lyakwe Israeli ilyekamani, ne Manase mwikasa lyakwe ilyekamani ukuya kwikasa lyakwe Israeli ilyendilo, nga awaleta papipi naweliwe.¹⁴Israeli atambalika ikasa lyakwe ilyendilo aliwika pamutwe wakwe Efulaemu, wino walinji amutichi, swinya ikasa lyakwekamani pamutwe wakwe Manase. Asuntunkania amakasa yakwe, amuno Manase walinji we katote. ¹⁵Israeli amulota Josefu, avwanga ati," eLeza wino watata wa Abrahamu ne Ayizeki wapepanga, eLeza wino wansunga ukufika kuwanda wilelo, ¹⁶umungelo wino watekunsunjilila nene ukufuma kwevyonsi vino vinganchisa, awalote awalumendo waa. Alyakuti izina lyane liwa landalila mwakwe woliwo, swinya i zina lyawa tata Abrahamu ne Ayizeki. Lekani wize wanyame ukufika iwumba kulu muni."¹⁷Alapano Josefu walola yisi watambalika ikasa lyakwendilo pamutwe wakwe Efulaemu, achimuvitisya. Alema ikasa lyakwe yisi alifumya pamutwe wakwe Efulaemu aliwika pamutwe wakwe Manase. ¹⁸Josefu amunena yisi ati," Mutawomba wowo tatawane; wee wekatote. Wika ikasa lyeko ilyendilo pamutwe pakwe."¹⁹Eyisi akana ati," manyile mwaname, manyile. Amuno nawenye aliwa amutundu mukulu kumulusya nikwata lyakwe liliwa amawumba yansi. "²⁰Israeli awalota uwandanye wowo namazwi yaa," Awantu wa Israeli walipunda uwulote mumazina yinu wavwanga awati," leka eLeza akulote wewe nge we Efulaemu swinya ne Manase." Munzilanye yoo, Israeli awika Efulaemu pankolelo pakwe Manase.²¹Israeli avwanga ati kwe Josefu," Lola, kanonzi indi mupipi nimfwa, ukuwa Leza wandi awawa nawewe, swinya alikunyosya kuni yawaso. ²²Kwakwe wewe, nge wumwi wino ali papepla pawakulu wakwe, nakupa ichipya chonga ichapamwamba papela chino naposile ukufuma mumakasa yawa Amori muno alupanga nuwulapwa wane."

49

¹Ngapano Jekapu ayita awana wakwe, ngavwanga ati: " Wunganani mwensi apaliponga, alyakuti mbanene chino chili chitwa kwe mwemwe munkolelo. ²Wunganani swinya muteyelezye mwemwe wanawakwe Jekapu. Teyeleyani kwe

Israeli, eso.³ Rubeni, wekatote wane, amaka yane, swinya we maka yane ayakutalichila, ulusizye wanji kuchilumba swinya nakumaka.⁴ Ngati aminzi yano yakusamala yano utanga uyimike, utaliwa nulongo amuno wayile pachitala cheso. Ngapano uchikombezuya; wayile panchese yane.⁵ Esimeon nu Levi awanyina. Avyanzo vyawusiwole azili mpanga zyawo.⁶ Oko wemuzimu wane, utize uwaya kuno wakupanzyania kwawo; oko wemuzimu wane, utize wayisanzya nukuwungana kwawo, amuno amwenzu wane wuli numuchinzi nkaninye kwechocho. Amuno mukuvitwa kwawo wakomile awantu. Chalinji ukuti wayisechelesye achaleka waputuzile ing'ombe inkole.⁷ Leka ukuvitwa kwawo kutipwe, amuno chalinji achakutinia, swinya achawukali wane amuno kwalinji akukulu. Ndiwapankania mwakwe Jekapu swinya imbansampanie mwakwe Israeli.⁸ Yuda, amunyonko alikuwanzya wewe. Ikasa lyako liliwa pansingo yawalwani wako. Awana wakweswo waliwafukama pakwe wewe.⁹ Yuda amwana wa nkalamu Mwana wane, wafuma muwalwani wako. Atenelela pansu akwawilila ngati ankalamu injonsi, ngati ankalamu injanachi. Weweni angelezya ukumukatusya?¹⁰ Ichumo chachifumu chitalifuma kwe Yuda, nanti ansonzo yakwe kapanzya pakasi pamatamba yakwe, asuke shilol ayize afike. insi zili mutontela.¹¹ Alinyepelela indokwe kumuti wavikomwa, swinya numwana wandokwe kumuti wuno wasolwa, wapwizya imyinjilo yakwe mwipala, swinya ninkusa zyakwe muwazi wavikomwa.¹² Aminso yakwe yaliwa amatifi ngati alipala, swinya naminso yakwe ngati amukaka.¹³ Zebuloni aliyikala pachituntu chakwe sumbi. Aliwa chino wakakwisizya penepo ukufuma mumawato makulu, swinya numumpaka wakwe alifika pasidoni.¹⁴ Isakari andokwe mbome, yilazile pakasi pavipimpo vya ng'onzi.¹⁵ Akulola amasyo amazima swinya ukupuza ninsi inzima Aliyinamika ichiweya chakwe kwewano wakuchula swinya aliwa amuwonvi kumulimo wakupatichizya.¹⁶ Dani aliwapanzya awantu wakwe ngati amwiko wumwi uwawa Israeli.¹⁷ Dani aliwa anzoka munzila, inzoka yamati amawipe munzila yino yikaluma ivitende vyampunda, alyakuti wino akwezile apone chifundansizi.¹⁸ Nkulindilila ikomolwa lyako, Yahweh.¹⁹ Gad ekalema ali mukatuchila weliwe ukuwa aliwatuchila kuvitende vyawo.²⁰ E Ashari ichakulya chakwe chilichindama, swinya alileta ivyakuyilosya.²¹ Nafutari we mpombo umwanachi musapulwa; alikwata awana awazima.²² Jekapu alusamba lwavikomwa, ulusamba lwavikomwa mupipi nakantopwezi, wino insamba zyakwe zyatambila muluwumba.²³ Wakavwinta wamivwi awamulwisya ichilume swinya awamulasa nimivwi awamupungania.²⁴ Ukuwa uwuta wakwe uliwa wupekanue swinya namakasa yakwe amasikatale pamulandu namakasa yawamaka wenga uwakwe Jekapu, pamulandu nizina lyakwe kachema, e Mfunzi wakwe Israeli.²⁵ Eleza wakweswo aliwa kwavwa wewe swinya Leza wamaka yonsi alikupepa wewe nukupepwa mwilewelewe mupel, nukupepwa kwa kantopwezi pansu apazike, swinya nukupepwa kwamaweke nuwula.²⁶ Ukupepwa kwa kweso kwakula kwalusya ukupepwa kwa myamba mikali nanti akulonda kwa vintu vyamyamba yikali. Viwe pamutwe wakwe Jekapu, napampupmpu yakumutwe iyamwana wamfumu uwawanyina.²⁷ Benjamin ampumpi mvitwe. Umutonodotondo alilya inyama, swinya amanguzi alipawunkania ivisampwa.²⁸ Waa amyiko ukumi nayiwili iyakwe Israeli. Choo achino yisi wawwanzile kwewoliwo pano wawapepanga. Wensinye wamupefile ukulingana nukupepwa kwakwe.²⁹ Ngapamo wawanenile swinya avwanga ati," Ndinukuya kuwantu wane. Mukanzike kuwa tata muninga yino yili muchalo chakwe Efuloni umu Hiti,³⁰ muninga yino yili muchalo chakwe Makipela, chino chili kupipi nu Mamre munsu ye Kenani, ichalo chino Abrahamu wakazile ukuwa amasyo yakuzichila ukufuma kwe Efuloni umu Hiti.³¹ Kulyanye wazisile Abrahamu swinya nu Sera umuchi; kulyanye wazisile Ayizeki nu Rabeka umuchi wakwe; swinya kulyanye wazisile Leya.³² Ichalo swinya nininga yino yilimwenemo vyakazizwe ukufuma kuwantu we Heti." ³³ Alapano Jekapu wamala ukukomelezya wana wakwe, atambalika amakasa yakwe pachitala, afuta akakupelelechezya, swinya aya kuwantu wakwe.

50

¹Ngapano Josefu afwilimana nkaninye mpaka aponela yisi pampumi awalosya pakwe weliwe, swinya amufyompa.
²Josefu apingula awawonvi wakwe wasing'anga ukuti wapake ichala cheyisi. Nga wasing'anga awapaka Israeli ichala.
³Wasenzile amanda amakumi yani, amuno ayino yalinji ampindi yakwana pakupaka ichala. Awina Ijiputi wamulosizye amanda amakumi munenulambali,⁴ Lyo amanda yakulosezya yasila, Josefu avwanga kung'anda ye Falawo, ati," ndi kanonzi nazana ukutemwelwa mumunso yako, nazina vwanga kwe Falawo ati," ⁵Tata wane wandafizye, pakuvwanga ukuti, " Lola, ndinukufwa . Mukanzike mumalalo yane yano nimvile nenga munsu ye Kenani. Kulyanye ako mukanzike." Nomba lekani nkatuke inje nzike tatawane, nga naya pakunyoka swinya."⁶ Falawo atolelela ati," Yanga uye uzike tatawako, vino wakulamfizye."⁷ Josefu apita ukuya zika yisi. Inkombe zyonsi izye Falawo azipita naweliwe wasongo wamung' anda yakwe, ninkombe inkulu zyamu munsu ye Ijiputi, ⁸Nawamung'anda nawanyina wakwe, nawamung'anda yeyisi. Kweni awana wawo nivitekwa wavisile munsu ye Goshen. ⁹Amagaleta nawapisya wampunda nawonye walinji naweliwe. Lyalinji aliwumba kulu ilyawantu¹⁰Awalapano wafika kwilyano lye Atad ku mbalama yinji ye Yolodani, awalosya ukulosya ukukulu nukwa malanda. Josefu alila yisi kulyanye amanda munenulambali. ¹¹Alapano aweninsi, awina kenani, walola ukulosya mwilyano lye Atad, awati, " Yoo ampindi yamalanda kuwina Ijiputi." Awulimulandu amasyo yisilwe Abel MiZraim, yano akupitilila Yolodani.¹² Achaleka awana wakwe wawonvile ndivino Jekapu wawalinganizizye. ¹³Awana wakwe awamunyamula ukuya nawe munsu ye Kenani nga awamuzika muchalo che MChpelah, kupipi nu Mamre. Abrahamu wakazile ininga nichalo ukuwa amasyo yakuzichilapo. Wakazile kwe Ephron mu Hiti. ¹⁴Walile wazika yisi, Josefu anyochela ku Ijiputi, weliwe, ponga nawanyina, nawonsi wano walinji nawo ponga pakusunga yisi.¹⁵Awala awanyina Josefu walola kuno yisi wafwa, awati, " Ngandi Josefu achili wafulwa nasweswe nga akasi alanduzye muwukwane ?" ¹⁶Achino wakomelezizye ukuzanwa kwakwe Josefu,awati, Eso walayilizizye lyo atani afwe, watili, ¹⁷Munene choo Josefu, " Nazina utetele uluwembu lwanyonko nimbembu zyawo pano wawonvile uuwuwipe

kwewewe." Lelo tetela awawonvi we Leza wetata wako." Josefu alosya pano wakuvwanga kwakwe weliwe.¹⁸ Nawanyina awaya swinya awapunamika impumi pansi pankolelo pakwe weliwe. Awati, "Lola, swewawonvi wako." ¹⁹ ukuwa Josefu awatolelela, " Mutatina. Wuzye indi mumasyo ye Leza ? ²⁰ Nge mwenji , mwasulanga ukunchisa, kweni Leza wasulanga uwuzima, ukusunga amawumi yawantu, ndivino mukulola uwanda wilelo. ²¹ Achaleka mutatina. Ndipa mwemwe nawana winu." awamyalilika wonye nukuvwanga umwankumbu mumenzo yawo. ²² Josefu wisile mu Ijiputi, ponga nimbumba yeyisi. Ayikala imyaka umwanda nikumi (110). ²³ Josefu alola awanakwe Ephraim nakwikwatwa lye chititatu. Alola swinya nawana wakwe Makir awana Manasseh, wano wawisilwe mumakokola yakwe Josefu. ²⁴ Josefu watili kuwanyina wakwe, " Nemo mpalamile ukufwa; kweni Leza molimonye aliyiza kwe mwemwe nukuwa tungulula ukuwafumya muni yoo ukuwatwala muni yino walayizizye Abrahamu, kwe Ayizeki, nakwe Jekapu." ²⁵ Ngapano Josefu alafya ichilapo awana Israeli. Awati, " Nakawuziyenze Leza aliyiza kwe mwemwe. pampindi yoyonye mukanyamule amafupa yane ukufuma koo ²⁶ Achaleka Josefu wafwile, nimyaka umwanda nikumi(110). Awamupaka nukumuwika mumbokosi mu Ijiputi.

Exodus

1

¹Waa a mita ya wana wa Izirayeli wano wizile mu Ijiputi nu Yakobi, wensi ni wa mu ng'anda yakwe: ²Rubeni, Simiyoni, Levi, nu Juda, ³Isaka, zebuluni, nu Benjamini, ⁴Dani, Nafutali, GAd, nu Asha. ⁵Wonsi awanthu wano walinji mu nkhwatwa ya Yakobi walinji amakumi munenula mbali(70) mu mphendwa. Yosefe alinji kali mu Ijiputi. ⁶Ngapano Yosefe, awanyina wakwe wonsi, na wonsi mu nkhwatwa yilyanye awafwa. ⁷Awa Izirayeli awawa ni nkhwatwa iyikulu, awavula ukulusya mu mphendwa, swinya awawa na maka akulusya; insi ayizula na woliwo. ⁸Ngapano nombamba imfumu iyipya ayikatuka apkwe Ijiputi, wonga wino atamanyile ivya kwe Yosefe. ⁹Atili ku wanthu wakwe, "Lolani, awa Izirayeli wavula swinya wawa na maka ukulusya sweswe. ¹⁰Zanji, tuwombe na woliwo umwa mano, ndi twaleka wandi watwalilile ukukula mu zya mphendwa, swinya ndi inkhondo yiza, walisanzinkhana na walwani witu, ukulwa na sweswe, nga wayisye insi yoo."¹¹Achaleka awawika awa kalolela awazya pakwe woliwo ukuti wawalyatanjile ni milimo iyitale. Ama Izirayeli wazenzile imisumba ya kusunjila mwenemo iya Farawo: Pitomu nu Ramasesi. ¹²Kweni umwa kulusya muno ama Ijiputi yalyatanjilanga woliwo, a mulimonga muno wavulilanga ama Izirayeli mu mphendwa na mu kusata. Achaleka ama Ijiputi aya talika ukupata ama Izirayeli. ¹³Awa Ijiputi wawomvya awa Izirayeli intchito umwa wuzya. ¹⁴Awawika uwulanzi wawo ukuti wulume ukuwomvya ivu ni njerwa, swinya ni misango yonsi iya milimo mu vyalo. Intchito zyawo izya kulondeka zyonsi zyalinji a ziwome. ¹⁵Ngapano imfumu ya wa Ijiputi yavwanzile kuwa wa Heberi awa mayo wano wavwilizyanga awanachi ukukwata; izina lya wonga lyalinji Shifira, nu winji alinji we Puwa. ¹⁶Farawo atili, "Pano mukwavwilizya awa mayo wachi Heberi ukukwata, muwalolechesya pano wakukwata. Ndi umwana a mulumendo, mufwile mumukome; kweni ndi a mukazyana, mutakamukome. ¹⁷Ukuwa awa mayo wa kukwatisya watinanga Leza nga watawomvile ndimuno imfumu ya wa Ijiputi yapinguzile woliwo; mu malo mwakwe, wasyile awalumendo nu wulanzi. ¹⁸Imfumu ya wa Ijiputi yisile awa mayonye wawo nga yatili kwe woliwo, "Achani fwandi chino muwomvile choo, musyile awalumendo nu wulanzi?" ¹⁹Awa mayo nye wawo awati kwe Farawo, "Awanachi wachi Heberi wasi ngati awanachi wachi Ijiputi. Wali na maka ayavule sana tukuzana wakwasilwe kali pano tukufika kwe woliwo." ²⁰Leza achinjilizizye waa a wa namayo. Awanthu awavula mu mphendwa nga awawa na maka ukulusya. ²¹Umulandu wa namayo watinanga Leza, Leza apile woliwo imisolo yawo. ²²Farawo apinguzile awanthu wakwe wonsi, "Mufwile musumbile awalumendo wonsi wano wakwasilwe mu luzi, kweni awakazyana muwasye nu wulanzi."

2

¹Nomba u monsi wa luko lwakwe Levi atwazile umwanachi mu luko lwakwe Levi. ²Umwanachi awa nu wula nga akwata umwana umulumendo. Lyo alola ukuti umwananye weyo alichete, azyisile weliwe imyezi yitatu. ³Ukuwa pano aweni ukuti atanga atwalilile ukumufisa, asenzile ichizanga cha matete nga achimata ni pula. Ngapano awika umwananye wewo mwenemo nukuchiwika pakasi pa matete mu minzi mumbali ya luzi. ⁴Inkhazi ya mulumendo yimilizile pawutali ukuti yiwalola chino chingachitika kwe weliwe. ⁵Umwana umukazyana wakwe Farawo ayiza ku luzi mu kusamba pana awa ntchito wakwe wapitananga mumbali mwe luzi. Aweni ichizanga mu matete nga atuma awa ntchito wakwe ukuti wachisende. ⁶Pano wiyula chenecho, alola u mwana. Lolani, umwana alilanga. Ayivwa ichilanda pa kwe weliwe nga ati, "Awenche wee a wonga mu wana wa wa Heberi." ⁷Ngapano inkhazi ya mwananye weyo yatili ku mwana wakwe Farawo, "Wuzye ningaya imwambe umwanachi mu wa Heberi wino angakusunjila wewe umwana wee?" ⁸U mwana wakwe Farawo atili kwe weliwe, "Yanga." Achaleka umukazyana ayile nga asenda e nyina wa mwana. ⁹U mwana wakwe Farawo atili kwe nyina wa mwana. "Senda u mwana wee nu ku nsunjila nene, nga nenji ndiwakulipila wewe." Achaleka u mwanachi asenzile umwana nu kumusunga. ¹⁰Pano umwana akula, ayiza nawe ku mwana wakwe Farawo, nga awa a mwana wakwe umulumendo. Amwita izina lyakwe Mose atinji, "Umulandu namufumizye mu minzi." ¹¹Pano Mose akula, ayile ku wanthu wa kumwawo nga aweni muno wachililanga ni milimo. Aweni umu Ijiputi akuma u mu Heberi, wonga wa wanthu wa kumwawo. ¹²Alola koo na koo, ngapano alola ukuti kusi nanthi wumwi wino akumulola, akomile u mu Ijiputi nu kuziyika umuwili wakwe mu musenga. ¹³Aya swinya uwanda wa kukonkha penepo, nga, lolani, awa Heberi wawili wakulwa. Atili kwe wonga wino alinji a muluvyanie, "Wuzye achani fwani chino ukuma umuwuyo?" ¹⁴Kweni

umunthu nye weyo atili, "Wuzye weweni wino akupile amaka ukuti wewe uwe we katungulula swinya e kapingula witu? Ukulonda unkhomle ndi muno wakomile u mu Ijiputi?" Ngapano Mose alemwa ni nthete nga ati, "Awenche chino nawomvile chamanyikwa na wanj. ¹⁴Nomba pano Farawo wivwa, ayelezizye ukuti akome Mose. Ukuwa Mose asamazile ukufuma kwe Farawo nga aya ayikala kungsi ya Midiyani. Kulyanye aya ayikala pa chifula. ¹⁵Nomba e nanzuwi wa ku Midiyani alinji na wana wakwe awakazyana munenulambali(7). Awiza, mukusemba aminzi, awizuzya amapondo ukuti wang'wensye ing'onzi zya baba wawo. ¹⁷Awa kachema wizanga nu kusamazya awa kazyana, kweni Mose awavwilizizye. Ngapano apile ing'onzi zyawo aminzi. ¹⁸Pano awakazyana wiza kwe Ruwelo e baba wawo, weni atili, "Wuzye achani fwandi chino mwawela zuwa ilelo?" ¹⁹Awati, "U mu Ijiputi atuposile sweswe ukufuma ku wakachema. Swinya atusembela aminzi ukuti ing'ozzi zing'we." ²⁰Ruwelo atili ku wakazyana wakwe, "Wuzye nomba ali kwinye? Wuzye achani chino mumusyle umonsinye weyo? Mwitani ukuti angize alye na sweswe." ²¹Mose azumila ukuti ayikale nu Ruwelo, wino apile weliwe umwana wakwe umukazyana e Zipora ukuti amutwale. ²²Akwasile umwana umulumendo, nga Mose amwita Geshomu; weni atinji, "Nenji ne mwikala wansi ya chilendo." ²³Lyo papita imphindi, imfumu ya ku Ijiputi yizile yafwa. Awa Izirayeli wizile wakuta umulandu wa milimo iyiwome ya wuzya. Wizile wakuta ukuti watulwe, nga ukukuta kwawo kwafika kwe Leza umulandu wa kunyepwa kwawo. ²⁴Lyo Leza wivwa ukukuta kwawo, Leza iyizuka ilayano lyakwe nu Abrahamu, nu Iyizeki, swinya nu Yakobe. ²⁵Leza aweni awa Izirayeli, nga iyivwisizye ukukuta kwawo.

3

¹Lelo Mose atwalilizile ukuchema ing'onzi zyakwe Yetiro e yisivyala, e nanzuwi wa ku Midiyani. Mose akololezile ing'onzi ukuya ukutali ku mbali ya lupalang'ang'a nga izile afika ku Horebu, u mwamba wakwe Leza. ²Kulyanye umungelo wakwe Yawe alolesile kwe weliwe mu mulilo mwe vupa. Mose alola, nga lolani, e vupa akwaka, kweni e vupa nanthi akupya. ³Mose atili, "Nenji nandi imphiluchile kumbali nu kulola ichizungusyo choo, ichifukwa chani e vupa atakupya." ⁴Pano Yawe aweni ukuti Mose ailuchila kumbali ukuti alole, Leza ayisile weliwe ukufuma mwe vupa nga atili, "Mose, Mose." Mose atili, "Nenji ndi paa." ⁵Leza atili, "Utakati upalamile! zula indyato zyako ukufuma ku matamba, amuno amasyo yano wimilizile penepo ayapatulike muno nene." ⁶Leza ayonjelezya, "Nenji ne Leza wakwe Tata wako, e Leza wakwe Abrahamu, e Leza wakwe Iyizeki, swinya e Leza wakwe Yakobe." Ngapano Mose avwimbile ku minso, amuno watinanga ukuti alolechese pakwe Leza. ⁷Yawe atili, "Nenji nalola ukuyimba kwa wanthu wane wano wali mu Ijiputi. Nenji nivwa ukupunda kwawo umulandu wa wuwome wa milimo yawo, amuno imanyile ivya mayimba yawo. ⁸Nenji niza ukuti imphususye woliwo ukufuma ku maka ya wa Ijiputi nu kufumya woliwo kungsi yilyanye ukuya kungsi iyizima, iyikule, insi yino yikuzwa umukaka nu wuchi; ukuya ku chiputulwa cha wa Kenani, awa Hiti, awa Amori, awa Perizi, awa Hivi, na wa Jebusi. ⁹Lelo ukupunda kwa wanthu wa Izirayeli kwafika kwe nene. Nkhaninye, nenji nivwa amachuzi yano yiza na wa Ijiputi. ¹⁰Nomba achaleka, nenji nandi nthume wewe ukuya kwe Farawo alyakuti wewe ungaleta awanthu wane, awa Izirayeli, ukufuma mu Ijiputi. ¹¹Ukuwa Mose atili kwe Leza, "Wuzye nene ne weni, ukuti ningaya kwe Farawo nu kusenda ama Izirayeli ukufuma mu Ijiputi?" ¹²Leza atolelela, "Nakawuzyenye nenji ndiwa na wewe. Choo chiliwa a chilolesyo kwe wewe ukuti a nene nakutuma. Pano waleta awanthu ukufuma mu Ijiputi, ulipepa nene mu mwamba woo." ¹³Mose atili kwe Leza, "Pano nenji naya ku wa Izirayeli nu kuwanena, 'E Leza wa wanyenya winu anthumile kwe mwemwe,' nga ndi wati kwe nene, 'Wuzye izina lyakwe we weni?' wuzye nditi chani kwe woliwo?" ¹⁴Leza atili kwe Mose, "NENJI A NENE WINO INDI." Leza atili, "Wewe ufwiwe unene ku wa Izirayeli ukuti, "NENJI A NENE anthumile kwe mwemwe." ¹⁵Leza swinya atili kwe Mose, "Wewe ufwiwe uwanene awa Izirayeli ukuti, 'Yawe, e Leza wa wanyenya winu, e Leza wakwe Abrahamu, e Leza wakwe Iyizeki, swinya e Leza wakwe Yakobe, anthumile nene kwe mwemwe. Lyoo a lyita lyane kwa muyayaya, swinya moo a muli muno nene ndisungwa mu myelengano ya nkhuulo zyonzi. ¹⁶Uye nu kuwunganika awasongo wa Izirayeli ponga. Uti kwe woliwo, 'Yawe, e Leza wa wanyenya winu, e Leza wakwe Abrahamu, wakwe Iyizeki, swinya wakwe Yakobe, alolesile kwe nene nu kuti, 'Nene nakawuzyenye imbaweni swinya nalola vino vikuwombwa kwe mwemwe mu Ijiputi. ¹⁷Nenji indayizizye ukufumya mwemwe ukufuma ku mayimba mu Ijiputi ukuya kungsi ya wa Kenani, awa Hiti, awa Amori, awa Perizi, awa Hivi na wa Jebusi, insi ya mukaka nu wuchi.'" ¹⁸Awaliteyelezya kwe wewe. Wewe na wasongo wa Izirayeli mufwile muye ku mfumu ya Ijiputi, nu kumunena ukuti, 'Yawe, e Leza wawa Heberi, asunkhine na sweswe. Nomba tuleke tuye pa wulendo wa manda yatatu mu lupalang'ang'a, umwakuti tungaye tupe inzuwi kwe Yawe, u Leza witu. ¹⁹Ukuwa nenji imanyile ukuti imfumu ya Ijiputi yandi yikane ukuti mupite, penga pano ikasa lyakwe lyasinjilizwa. ²⁰Nenji ndifuma ni kasa lyane nu kulwa na wa Ijiputi ni vizungusyo vyonsi vino ndiwomba pakasi pa woliwo. Ndi vyachitika, aliwaleka ukuti mufume. ²¹Nenji ndipa awanthu waa ulongo paminso ya wa Ijiputi, akuti pano mukufuma, mutalifuma amakasa vye. ²²U mwanachi aliwensi alilenga ivizwalo vya siliva nu golidi swinya ni myenda ukufuma kuwa Ijiputi awa palamani wakwe nu mwanachi aliwensi wino ali mu zyang'anda zya wa palamani. Mulizwika awana winu awa lumendo na wakazyana. Munzila yoo muliwapoka awa Ijiputi."

4

¹Mose atolelela, "Lelo wuzye ndi ndi wakana ukusuwila nene, pamwi ukwivwila kwe nene kweni mumalo mwakwe awati, 'Yawe atalolesile kwe wewe?'" ²Yawe atili kwe weliwe, "Achani chocho mu mwikasa lyako?" Mose ati, "Indisa." ³Yawe atili, "Yisumbe pansi." Mose asumba yeneyo pansi, nga yawa a nzoka. Mose asamala ukufuma ku nzoka. ⁴Yawe atili kwe Mose, "Yileme ni kasa lyako kumusinda." Achaleka Mose ayilema nu kuyinyamula inzoka. Yiza yawa a ndisa swinya

mwi kasa lyakwe. ⁵Choo chili wonye alyakuti wangasuwila ukuti Yawe, e Leza wa wanyenya wawo, e Leza wakwe Abrahamu, e Leza wakwe Izizeki, swinya e Leza wakwe Yakobe, alolesile kwe wewe. ¹⁶Yawe atili swinya kwe weliwe, "Nomba wika ikasa lyako mu chizwalo chako." Nga Mose awika ikasa lyakwe mu chizwalo chakwe. Pano alifumya mwenemo, lolani, ikasa lyakwe lawa lya mambombo, lwawa na mphee. ⁷Yawe atili, "Wika ikasa lyako mu chizwalo chako swinya." Achaleka Mose awika ikasa lyakwe mu chizwalo chakwe, ngapano alifumya mwenemo, aweni ukuti lyapole lyawa ichete swinya, ngati a muwili wakwe wonsi. ⁸Yawe atili, "Ndi watakukusuwila wewe—ndi watakwivwa ku chilolesyo chakutalichila cha maka yane pamwi ukuchisuwila, fwandi wandi wasuwile ichilolesyo cha chitiwili. ⁹Ndi wakuwila na pa vilolesyonye viwili ivya maka yane vyoo, pamwi ukukwivwila wewe, fwandi senda aminzi mu luzi nga usembelele pansi iyumile. Amainzi yayo yano uli senda yaliza yawe awazi pansi iyumile." ¹⁰Ngapano Mose atili kwe Yawe, "Mfumu, nenji nthatela imbe nimivwanjile iya maka, nanthi kali pamwi ukufuma pano wewe wavwanzile ku muwomvi wako. Nenji ne wa mivwanjile nu lulimi lwa katichikati." ¹¹Yawe atili kwe weliwe, "Wuzye weweni wino wapanga u mulomo wa munthu? Wuzye weweni wino akupanga umunthu e chinunu pamwi wa mapuli pamwi uwa kolola pamwi inthonkho? Wuzye asa nene, Yawe? ¹²Achaleka nomba yanga, nga nenji ndiwa nu mulomo wako nu kukusambilizya icha kuvwanga." ¹³Ukuwa Mose atili, "Mfumu, nazina tuma aliwensi uwunji, aliwensi wino ukulonda ukuti utume." ¹⁴Apano Yawe awa mufulwe nu Mose. Atili, "Wuzye ngu Aroni, u munyina wako, umu Levi? Namanya kuno akavwanga ichete. Ukunjelezya penepo, akwiza ukuti musunkhane, swinya ndi akulola wewe, andi asechele mu mwendo wakwe. ¹⁵Wewe ulivwanga nawe swinya uliwa amazwi ayakuti avwange mu mulomo wakwe. Nenji ndiwa nu mulomo wako swinya u mulomo wakwe swinya ndilanjizya mwemwe ichakuti muwombe. ¹⁶Aroni aliwakuwvwanjila ku wanthu. Aliwa a mulomo wako, nga wewe uliwa ngati anene, e Leza. ¹⁷Ulisenda mwi kasa lyako indisa yoo. Uliwayiwombela ivilolesyo. ¹⁸Achaleka Mose anyochela kwe Yetiro e yisivyala nga atili kwe weliwe, "Undeke inyoke kuwa luko lwane wano wali ku Ijiputi nga inje ndole ndi wachili awumi." Yetiro atili kwe Mose, "Upite mu mutende." ¹⁹Yawe atili kwe Mose ku Midiyani, "Yanga, unyochele ku Ijiputi, amuno awanthu wonsi wano walondanga ukuti wakukome awafwa." ²⁰Mose asenda umuchi na wana wakwe awa lumendo nga akwezya woliwo pa ndokwe. Anyochela kuni ya Ijiputi, swinya asenda indisa yakwe Leza mwi kasa lyakwe. ²¹Yawe atili kwe Mose, "Pano wanyochela ku Ijiputi, ulolechesye ukuti uwombe paminso ya Farawo ivizungusyo vyonsi vino mphile mu maka yako. Ukuwa ndiwomya umwendo wakwe, nga atalizumilizya ukuti awanthu wapite. ²²Ufwile uvwange kwe Farawo, 'Choo a chino Yawe akuvwanga: izirayeli a mwana wane umulumendo, e katote, ²³nkhuti kwe wewe, 'Muleke umwana wane umulumendo apite, ukuti angamphepa nene.' Ukuwa umulandu wewe ukukana ukuti umuleke apite, nakawuzyenye ndikoma umwana wako umulumendo." ²⁴Nomba pa nzila, pano wimilizile pa wusiku, Yawe asunkhine nu Mose nga elezizye ukuti amukome. ²⁵Ngapano Zipora asenda ichipeni chiwe nga aputula kunsongo kwa mwana wakwe umulumendo, nu kusumbila pa matamba yakwe. Ngapano Zipora atili, "Awentche we wisendwa kwe nene nu wazi." ²⁶Achaleka Yawe amusyile Mose. Zipora atili, "We wisendwa wa wazi" umulandu wa kuputulwa. ²⁷Yawe atili kwe Aroni, "Yanga ku lupalang'ang'a ukuti usunkhane nu Mose." Aroni ayile, asunkhana nawe pa mwamba wakwe Leza, nga amufyompha Mose. ²⁸Mose amunenile Aroni amazwi yonsi a yakwe Leza ukuti amutumile weliwe ukuti avwange nivya vilolesyo vyonsi ivya maka yakwe Yawe vino apinguzile Mose ukuti awombe. ²⁹Ngapano Mose nu Aroni awapita nu kuwunganika apaliponga awa songo wonsi awa Izirayeli. ³⁰Aroni avwanzile amazwi yonsi yano Yawe avwanzile kwe Mose. Awisile pa lwenze ivilolesyo vyonsi ivya maka ya Yawe mukulola kwa wanthu. ³¹Awanthu awa suwila. Pano wivwa ukuti Yawe awaweni awa Izirayeli swinya ukuti aweni amachuzi yawo, ngapano awafukama nu kumupepa Yawe.

5

¹Lyo ivinthu vyoo vachitika, Mose nu Aroni wayile kwe Farawo nu kuti, "Choo achino Yawe, e Leza wa wa Izirayeli, akuvwanga: 'Lekani awanthu wane wapite, alyakuti wangawa nu kuzewela muno nene mu lupalang'ang'a.'" ²Farawo atili, "Wuzye e Yawe weweni? Wuzye a mulanduchi ukuti nenji ntheyezelezye kwizwi lyakwe nga indeke awa Izirayeli wapite? Nenji nthamumanya Yawe; ukunjelezya penepo, nenji nthanga indeke Izirayeli apite." ³Awati, "E Leza wa wa Heberi asunkhine naswe. Tuleke tuye pa wulendo wa manda yatatu mu lupalang'ang'a nu kupa inzuwi kwe Yawe e Leza witu alyakuti atakutukome ni zyandwala pamwi ni nkondo." ⁴Ukuwa infumu ya ku Ijiputi yatili kwe woliwo, "Muse nu Aroni wuzye achani fwandi chino mukufumya awanthu ku milimo yawo? Nyochelani ku milimo yinu." ⁵Atili swinya, "Muli awanthu awavule muni yitu, nga ukuleka waleke imilimo yawo." ⁶Pa wanda wulyanye, Farawo apile insambu ku wa kapitawo wa wanthu. Atili, ⁷"Asa ngati kali, mutakati muwape isote pakumata injelwa. Lekani waye wayilondele isote. ⁸Lelo, mufwile mulonde imphendwa ya njelwa iyiyane ngati kali. Mutakati muzumile izichepe, umulandu awakata. Chocho achifukwa wakupunda nu kuti, 'Tuzumilizyani twapita mukupa inzuwi kwe leza witu.' ⁹Yonjelezyani umulimo wa wanthu alyakuti wuwasuwaye watakwivwile amazwi ya wufi." ¹⁰Achaleka awa kapitawo wayile ku wanthu nu kuwanena. Awati, "Choo acho Farawo akuvwanga: 'Nenji nandi indeke ukuwapa isote. ¹¹Mwemwe mwenga mufwile muye mulonde isote kulikonsi kuno mungalizana, ukuwa umulimo winu tutandi tuwuchefye.'" ¹²Achaleka awanthu wasata muni yonsi ya Ijiputi ukulonda isote. ¹³Awa kapitawo wawa komelezyanga swinya watinji, "Muwamalizya umulimo winu, ndivino pano twawapanga isote mwemwe." ¹⁴Awa kapitawo wa Farawo wumanga awa kapitawo wa Izirayeli, walyanye awanthu wano wapilwe amaka pa wawomvi. Awa kapitawo wawuzichisya woliwo penye, "Wuzye achani chino mukupotwa ukukwanisya injelwa zino zikulondekwa kwe mwemwe, nanthi mutondo pamwi ilelo, ndivino mwawombelanga kali?" ¹⁵Achaleka awa awa kapitawo wa Izirayeli wizile kwe Farawo nu kulilila kwe weliwe. Awati, "Wuzye achani chino

ukuyimvya awawomvi wako mu nzila yoo? ¹⁶Watakupa isote ku wawomvi ngati kali, kweni wachili wakutunena, 'Muwamata injelwa' Sweswe, swe wawomvi wako, wakutuma nu kutuma, kweni a nthazi ya wanthu wako wemwenecho." ¹⁷Ukuwa Farawo atili, "Mwe wakata! Mwe wakata! Mukuti, 'Utuzumilizye tuye tupe inzuwi kwe Yawe.' ¹⁸Achaleka nomba nyochelani ku mulimo. Tutandi tuwape swinya isote, kweni mufwile mu mate injelwa mu mphendwa yiliyonga ngati kali. ¹⁹Awa kapitawo Izirayeli waweni ukuti wali mu nthazi pano wawanenile ukuti, "Mutakati muchefye injelwa zya pa wanda." ²⁰Wasunkhine nu Mose nu Aroni, wano wimilizile kunzi kwa ng'anda ya Farawo, pano wafumanga kwe Farawo. ²¹Watili kwe Mose nu Aroni, "Yawe awalole swinya awalipisye mwemwe, umulandu mwalenga sweswe tuwe swe wawipe muminsyo yakwe Farawo na wawomvi wakwe. Mwawika awa panga mu makasa yawo ukuti watukome." ²²Mose anyochezile kwe Yawe nu kuti, "Mfumu, wuzye achani fwandi chino wapela inthazi ku wanthu waa? Wuzye achani fwandi chino watumizile nene pakutalichila? ²³Ukufuma pano nene nizile kwe Farawo ukuvwanga kwe weliwe mwi zina lyako, apezile inthazi ku wanthu waa, swinya utawalesile awanthu wako wawe awapususwe nanthi katichi."

6

¹Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Nomba mwandi mulole chino nenji ndiwomba kwe Farawo. Mulilola choo, amuno aliwaleka woliwo wapite uulandu wi kasa lyane ilya maka. Umulandu wi kasa lyane ilya maka, alisamazya woliwo ukufuma muni yakwe." ²Leza avwanzile kwe Mose nu kuti kwe weliwe, "Nenji ne Yawe. ³Nene nalolesile kwe Abrahamu, kwe Iyizeki, na kkwe Yakobe ngati we Leza uwa Maka ukulusya; lelo ni zina lyane, ilya Yawe, nenji nthamanyikwilwe kwe woliwo. ⁴Nenji swinya natalisizye ulwivwano na woliwo, umwakuti imphe woliwo insi ya Kenani, insi ya kuno wikazile ngati asa weninsi, insi ya muno wapitananga pitanga. ⁵Umwakonjelezya, nivwa ukutampha kwa wa Izirayeli wano wano walinji awazya ku wa Ijiputi, nga nenji nizuka ulwivwano lwane. ⁶Achaleka, ku wa Izirayeli, 'Nene ne Yawe. Nenji ndiwafumya ukufuma ku wuzya pansa pa wa Ijiputi, swinya nenji ndiwapususya mwemwe ukufuma ku maka yawo. Nenji ndipoka mwemwe nichilolesyo cha maka yane, swinya na maka ya milimo yane aya kupingula. ⁷Nenji ndisenda mwemwe ukwiza kwe nene nemwenechongati a wanthu wane, nga ndiwa ne Leza winu. Mulimanya ukuti nene ne Yawe e Leza winu, wino afumizye mwemwe ukufuma ku wuzya pansa pa wa Ijiputi. ⁸Nene ndileta mwemwe unsi yino natinjiye ukupa kwe Abrahamu, kwe Iyizeki, na kwe Yakobe. Ndipa kwe mwemwe ngati ayinu. Nene ne Yawe." ⁹Pano Mose avwanzile choo ku wa Izirayeli, watateyelezizye kwe weliwe umulandu wa kuluma kwa wuzya wawo uwukali. ¹⁰Ngapano Yawe atili kwe Mose, ukuti, ¹¹"Yanga umunene Farawo, imfumu ya Ijiputi, ukuti aleke awanthu wa izirayeli wapite ukufuma muni yakwe." ¹²Mose atili kwe Yawe, "Ndi awa Izirayeli watakunivwa nene, wuzye fwandi Farawo angivwa kwe nene, umulandu nenji nthamanya ukuvwanga?" ¹³Yawe avwanzile kwe Mose nu Aroni. Apile woliwo amaka ku wa Izirayeli na kwe Farawo, imfumu ya Ijiputi, ukuti wafumye awa Izirayeli ukufuma kuni ya Ijiputi. ¹⁴Waa awano walinji awasongo mu ng'anda zya wayise: Awana awa lumendo wakwe Rubeni, e katote wa izirayeli, walinji Hanoki, Palu, Hezironi, nu Karami. Waa walinji awanyenya wa luko wa Rubeni. ¹⁵Awana awa lumendo wakwe Simiyoni walinji Yemuwelo, Yamini, Ohadi, Yakini, Zohari, nu Shawuli—umwana umulumendo ku mwanachi umu Kenani. Waa walinji awanyenya a luko lwa Simiyoni. ¹⁶Paa pali ulutanthiko lwa mita ya wana awa lumendo wakwe Levi, apaliponga nu luko lwawo. Walinji we Gereshoni, Kohati, nu Merari. Levi wikala ukufika imyaka 137 (umwanda wonga amakumi yatatu nu munenulambali) uwa songo. ¹⁷Awana awalumendo wakwe Gereshoni walinji we Libini nu Shimeyi, mu zya ng'anda zyawo. ¹⁸Awana wakwe Kohati walinji we Amuramu, Izari, Heburoni, nu Uziyeli. Kohati wikazile imyaka 133 (umwanda wonga na makumi yatatu ninsamba zitatu) uwa songo. ¹⁹Awana wa Merari walinji we Mahili nu Mushi. Waa wizile wawa awa nyenya wa luko lwa wa Levi, apaliponga na wanyenya wawo. ²⁰Amuramu watwazile Jokobedi, inkhazi yakwe baba wakwe. Inkhwatwa zyakwe kwe weliwe zyalinji we Aroni nu Mose. Amuramu wikazile imyaka 137 ngapano wafwa. ²¹Awana awalumendo wakwe Iziha walinji we Kora, Nefegi, nu Zichiri. ²²Awana awalumendo wakwe Uziyeli walinji we Mishayeli, Elizafani, nu Sitiri. ²³Aroni atwazile Elisheba, umwana umukazyana wakwe Aminadabu, inkhazi yakwe Nashoni. Akwasilwe kwe weliwe Nadabu nu Abihu, Eliyaza nu Ithama. ²⁴Awana awalumendo wakwe Kora walinji we Asiri, Elikana, nu Abiyasafu. Waa walinji awanyenya wa luko lwa wa Kora. ²⁵Eliyaza, umwana umulumendo wakwe Aroni, atwazile wonga mu wana awakazyana awakwe Putiyeli. Akwasilwe weliwe Finihazi. Waa walinji awasongo mu zya ng'anda zya wayise muwa Levi, ukuyana na maluko yawo. ²⁶Waa awonsi wawili walinji we Aroni nu Mose kwakwe wano Yawe atili, "Mufumye awa izirayeli ukufuma kuni ya Ijiputi, mu mawungwe yawo iya wonsi awa mukalwile." ²⁷Aroni nu Mose wavwanzile kwe Farawo, imfumu ya Ijiputi, ukuti azumilizye woliwo ukufumya awa Izirayeli ukufuma ku Ijiputi. Waa walinji walyanye e Mose nu Aroni. ²⁸Pano Yawe avwanzile kwe Mose muni ya Ijiputi, ²⁹weni atili kwe weliwe, "Nene ne Yawe. Vwanga kwe Farawo, imfumu ya Ijiputi, vyonsi vino nandi nkunene wewe." ³⁰Ukuwa Mose atili kwe Yawe, "Nenji nthamanya ukulanda, wuzye achani nomba chino Farawo alinjivwa nene?"

7

¹Yawe atili kwe Mose, "Lola, nene nawika wewe ukuti uwe ngati we leza kwe Farawo. Aroni umukulu wako andi awe we kasesema. ²Wewe ulivwanga vyonsi vino nene napatichizya wewe ukuti unene. Aroni umukulu wako alilanda kwe Farawo alyakuti alizumilizya awanthu wa Izirayeli wafume muni yakwe. ³Ukuwa ndiwomya umwenzu wakwe Farawo, nga ndilolesya ivilolesyo ivivule ivya maka yane, ivizungusyo ivivule, muni ya Ijiputi. ⁴Ukuwa Farawo ataliwivwa mwemwe, achaleka ndiwika ikasa lyane pe Ijiputi nu kufumya kunzi amawungwe ya wonsi mukalwile, awanthu wane

awa Izirayeli, ukufuma kungsi ya Ijiputi ni milimo iyikule iya kufunda.⁵ Awa Ijiputi walimanya ukuti ne Yawe pano nafika ni kasa lyane pakwe Ijiputi nu kufumya kunzi awa Izirayeli pakasi pawo.⁶ Mose nu Aroni wawomvile wowonye; wawomvile ndimuno Yawe awapatichisizye woliwo.⁷ Mose alinji ni myaka 80 (amakumi kananimonsi) uwa songo, nu Aroni 83 (amakumi kananimonsi na yatatu) uwa songo pano wawwanzile kwe Farawo.⁸ Yawe atili kwe Mose nu Aroni, ⁹Pano Farawo ati kwe mwemwe, 'Muchite ichizungusyo.' ngapano wewe uliti kwe Aroni, 'Senda indisa nu kuyitaya pansi paminso ya Farawo, alyakuti yingiza yiwe a nzoka.'"¹⁰ Ngapano Mose nu Aroni wayile kwe Farawo, nga wawomvile ndivino Yawe apatichisizye. Aroni ataya pansi indisa yakwe paminso yakwe Farawo na wawomvi wakwe, nga yawa a nzoka.¹¹ Ngapano Farawo nawenye apunda awonsi wakwe awa mano na walozi. Awachita chilichonga mu mayele yawo.¹² Aliwensi ataya pansi indisa yakwe, nga izya indisa zyawo zyawa a nzoka. Ukuwa indisa yakwe Aroni yamila izya ndisa zyawo.¹³ Umwenzo wakwe Farawo wawa a wuwome, nga nanthi kuteyelezya, ndivino Yawe avwanzile pakutalika.¹⁴ Yawe atili kwe Mose, "Umwenzo wakwe Farawo awuwome, swinya akukani ukuti awanthu wapite.¹⁵ Yani kwe Farawo umutondotondo pano akuya kuluzi. Yimililani mumbali mwa Luzi ukuti musunkhane na weliwe, swinya musende mumakasa yako indisa yino yapilusile ukuwa a nzoka.¹⁶ Muti kwe weliwe, 'Yawe, e Leza wawa Heberi, atumile nene kwe wewe ukuti inthi, 'Waleke awanthu wane wapite, alyakuti waye wamphepe nene mu lupalang'ang'a. Ukufika na nomba utandi uteyelezye." ¹⁷Yawe akuvwanga choo: "Pakwe choo wandi umanye ukuti Nene ne Yawe. Nene nandi nume paminzi ya mu luzi lwa Nayilo ni ndisa yino yili mwi kasa lyane, nga uluzi lwandi lupiliwuke ukuwa a wazi." ¹⁸Inswi zino zili mu luzi zyandi zifwe, nga uluzi lwandi lununkhe. Awa Ijiputi watandi wakwanisye ukung'wa aminzi yakufuma mu luzi."¹⁹ Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Uti kwe Aroni, 'Senda indisa yako nga ni kasa lyako pa minzi ya mu Ijiputi, na pa ma luzi yawo, utuluzi, iviziwa, na monsi muno muli aminzi, alyakuti aminzi yawo yawe a wazi. Muwombe choo alyakuti muwe uwazi munsu yonsi iya Ijiputi, na munsonthanye."²⁰ Mose nu Aroni wawomvile ndimuno Leza apinguzile. Aroni ayinusya indisyu nu kuma a minzi ya mu luzi, mukulola kwe Farawo na wawomvi wakwe. Aminzi yonsi ya mu luzi yapiliwusile ukuwa a wazi.²¹ Inswi zya mu luzi zyafwile, nga u luzi lwatalika ukununkha. Awa Ijiputi wiza apotwa ukuti wangang'wa aminzi ukufuma mu luzi, swinya uwazi walinji paliponsi munsu ya Ijiputi.²² Ukuwa awa mayele wa mu Ijiputi wawomvile chilichonga mu mayele yawo. Achaleka Farawo wizile wawoma, nga akana ukuteyelezya kwe Mose nu Aroni, ndivino Yawe avwanzile ukuti vilichitika.²³ Ngapano Farawo anyochela ku ng'anda yakwe. Atawisile kweneko nanthi amano kwe choo.²⁴ Awa Ijiputi wonsi wizile wafonkhola ukuliwiliza uluzi ukuti wazane aminzi ya kung'wa, kweni wapositwe ukuti wangang'wa aminzi ya mu luzi ulwenecho.²⁵ Amanda 7 (munenulambali) yizile yapita ukufuma pano Yawe oyononile u luzi.

8

¹Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Yanga kwe Farawo nga umunene uti, 'Yawe akuvwanga choo: "Waleke awanthu wane wapita alyakuti waye wamphepe nene." Ndi ukukana ukuti wapita, nandi ntchuzye insi yako yonsi na wa chula." ³U luzi lwandi lwizule na wa chula. Waliyiza pa mbalama nu kwinjila mu ng'anda yako, ku kasi, na pano ukalala. Waliya na mu zyang'anda zya wawomvi wako. Waliya mu wanthu wako, mu zya nthendo na mu zya mphepe nye." ⁴Awa chula waliwaluma wewe, awanthu wako, na wawomvi wako wonsi."⁵ Yawe avwanzile kwe Mose, "Vwanga kwe Aroni, 'Fumya ikasa lyako ni ndisa yako pa minzi mu luzi, mu tu maluzi na mu, viziwa, swinya ulete awachula pambalama munsu ya Ijiputi.'" ⁶Aroni afumya ikasa lyakwe nu kusontha pa minzi ya Ijiputi, nga awa chula wiza nu kwizula insi yonsi. ⁷Ukuwa awa mayele nawonye wawomvile amayeleye yawo; waleta awa chula munsu ya Ijiputi.⁸ Ngapano Farawo ayita Mose nu Aroni nga ati, "Mupepe kwe Yawe ukuti afumye awa chula ukufuma kwe nene na ku wanthu wane. Ngapano nenji nandi ndeke awanthu winu wapite, alyakuti wangaye wape inzuwi kwe weliwe." ⁹Mose atili kwe Farawo, "Ungawa nu longo ukuti unene nene a linyi ningakupepela wewe, awawomvi wako, na wanthu wako, alyakuti awa chula wangafuma kwe mwemwe na mu zya ng'anda nu kusyala mu luzi mwenga."¹⁰ Farawo atili, "Mutondo" Mose atili, "Lekani viwe ndivino wawwanga, alyakuti mungamanya ukuti kusi nanthi wonga wino angayana nu Yawe, e Leza witu." ¹¹Awa chula wandi wafume kwe mwemwe, mu zyang'anda zyunu, na ku wanthu wako. Wandi wasyale mu luzi mwenga." ¹²Mose nu Aroni wizile wafuma kwe Farawo. Ngapano Mose alizile kwe Yawe ivya wachula wano alesile pakwe Farawo.¹³ Yawe awomvile ndimuno Mose alenzile: Awachula wizile wafwa mu zyang'anda, mu misolo, na mu vyalo. ¹⁴Awanthu wawawunganisile apaliponga mu viwunga, nga insi ayinunkha.¹⁵ Ukuwa pano Farawo alola ukuti inthazi ya wachula yasila, izile awomya umwenzo wakwe nga aleka ukuteyelezya kwe Mose nu Aroni, ndimuno Yawe avwanzile ukuti aliwombela.¹⁶ Yawe atili kwe Mose, "Uti kwe Aroni, 'Senda indisa yako nga wume pansu pa lutukumbu, ukuti lungapiliwuka luwe a mbwele munsu yonsi iya Ijiputi.'" ¹⁷Awachita wowonye. Pano Aroni asenda indisa yakwe nu kuma pansu pa lutukumbu, imbwele azyiza pa wanthu na pa vinyamana. U lutukumbu lonsi pansu aluwa a mbwele munsu yonsi iya Ijiputi.¹⁸ Awa mayele welezizye na mayele yawo ukuti wapange imbwele, kweni awapotwa. Achaleka imbwele zyalinji pa wanthu na pa vinyamana.¹⁹ Ngapano awa mayele awati kwe Farawo, "Lyoo a likasa lyakwe Leza." Ukuwa umwenzo wakwe Farawo awuwoma, acheleka akanile ukuteyelezya kwe woliwo. Chalinji ndi muno Yawe avwanzile ukuti Farawo ali alichita.²⁰ Yawe atili kwe Mose. "Ukatuke akatondotondo nga uye wimilile pa nkholelo yakwe Farawo lyo akuya ku luzi. Uti kwe weliwe, 'Yawe akuvwanga choo: "Waleke awanthu wane wapita alyakuti wangamphepe nene." ²¹Ukuwa ndi ukulesya awanthu wane ukuti wapite, Nene ndituma insazi pakwe wewe, awawomvi wako, na wanthu wako, na mu zyang'anda zyunu. Ing'anda zyawa Ijiputi ziliyizula ni nsazi, ninsinye yino wimilizilepo yiliyizula ni mbwele."²² Ukuwa pa wanda wowo Nene ndiwomba ichilekane kungsi ya Gosheni kuno kwikala awanthu wane, alyakuti kutize kuwe imbwele izivule kweneko.

Choo chiliwombwa alyakuti mungamanya ukuti Nene ne Yawe pakasi pansi yoo.²³ Nene ndilesania pakasi pa wanthu wane na wanthu wako. Ichilolesyo cha wanthu wane chililoleka mutondo.²⁴ Yawe awomvile wowonye, nga imbwele izivule azyiza mu ng'anda yakwe Farawo na mu zyang'anda zya wawomvi wakwe. Munsu yonsi iya Ijiputi, insi ayiyononeka umulandu wa mbwele izivule.²⁵ Farawo ayisile Mose nu Aroni nga atili, "Yani, muye mupe inzuwi kwe Leza winu munsu yinu mwewenecho."²⁶ Mose atili, "Asa chizima ukuti sweswe tuchite wowonye, amuno inzuwi tukupa kwe Yawe e Leza witu acha kunyalisa ku wa Ijiputi. Ndi twapa inzuwi zino azya kunyalisa paminso ya wa Ijiputi, wuzye watandi watuponkhole sweswe na mawe?"²⁷ Awe, a wulendo wa manda yatatu ukuya mu lupalang'ang'a wuno tungapita, umwakuti tuye tupe inzuwi kwe Yawe e Leza witu, ndimuno atupatichisizye sweswe."²⁸ Farawo atili, "Nenji nandi imbazumilizye ukuti muye nu kupa inzuwi kwe Yawe e Leza winu mu lupalang'ang'a. Ukutivye mutakaye ukutali. Mumphepele nene."²⁹ Mose atili, "Ndi nafumavye kwe wewe, Nandi mphepe kwe Yawe ukuti uwuvule wa mbwele zikuleke wewe, Farawo, na wawomvi wako na wanthu wako mutondo. Kweni utakachele ukuti utuwipile pakulesya awanthu wane ukuti waye wape inzuwi kwe Yawe."³⁰ Mose afumile kwe Farawo nu kupepa kwe Leza.³¹ Yawe awomvile ndimuno Mose alenzile; nga afumya uwuvule wa mbwele kwe Farawo, awawomvi wakwe na wanthu wakwe. Nanthi yonga yasyazile.³² Ukuwa Farawo awomizye umwenzu wakwe swinya, nga alesizye ukuti awanthu wapite.

9

¹Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Yanga kwe Farawo nu kumunena, Yawe, e Leza wa wa Heberi, akuti choo: "Waleke awanthu wane wapite alyakuti wangaya wamphepe Nene."² Ukuwa ndi ukukana ukuti wapite, ndi uchili ukuwalesya, ³ikasa lyakwe Yawe lilileta indwala pa vitekwa vino vili muchalo-izymphunda, izyandokwe, izyangamila, izyang'ombe, ni zyang'onzi. ⁴Kweni Yawe alilekanisa pakasi pa vitekwa vya Izirayeli ni vitekwa vya Ijiputi, alyakuti nanthi chimwi ichinyamana chino acha wa Izirayeli chilifwa.⁵ Yawe awisile imphindi; atili, "A mutondo pano ndiwomba ichinthu choo munsu."⁶ Yawe awomvile choo uwanda wakukonkha penepo: Izyang'ombe zyonsi mu Ijiputi azifwa, kweni nanthi chonga ichinyamana cha wa Izirayeli chafwile, nanthi chnga ichinyamana. ⁷Farawo awuzichisizye, nga, lolani, nanthi chonga ichinyamana icha wa Izirayeli chafwile. Ukuwa umwenzu wakwe walinji nu lukani, achaleka alesizye awanthu ukuti wapite.⁸ Ngapano Yawe atili kwe Mose na kwe Aroni, "Senda itoyi ukufuma pa muvuno wizuzye mwikasa lyako. Wewe, Mose utaye itoyi mupela paminso ya Farawo. ⁹Lyandi liwe a lutukumbu munsu yonsi iya Ijiputi. Lwandi lulenge amapumba ni vilonda pa wanthu ni vinyamana munsu yonsi iya Ijiputi."¹⁰ Achaleka Mose nu Aroni wasenda itoyi nu kwimilila paminso ya Farawo. Ngapano Mose asumba itoyi mupela. Itoyi alipanga amapumba ni vilonda vyize mu wanthu na mu vinyamana.¹¹ Awa mayele wapotizwe ukuti wangalimbana nu Mose umulandu wa vilonda, umulandu ivilonda vyalinji pakwe woliwo na wa Ijiputi awanji. ¹²Yawe awomyizye umwenzu wakwe Farawo, achaleka Farawo nanthi akuteyelezya kwe Mose nu Aroni. Choo chalinji ndimuno Yawe avwanzile kwe Mose ukuti Farawo aliwomba. ¹³Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Katuka akachelochelo, wimilile paminso yakwe Farawo, nu kuti kwe weliwe, Yawe, e Leza wa wa Heberi, akuti choo: "Leka awanthu wane wapite ukuti waye wamphepe Nene."¹⁴ Amuno imphindi yoo nandi nthume izyandwala pakwe wewe wemwenecho, pa wawomvi wako na wanthu wako. Nenji ndiwomba choo alyakuti wewe ungamanya ukuti pasi nanthi wumwi wino angayana na Nene munsu yonsi iya pansu.¹⁵ Ukufika nomba lyo mfumizye kali ikasa lyane nu kukuvwima wewe na wanthu wako ni ndwala, swinya wewe lyo ufumizwe kali munsu. ¹⁶Ukuwa a mulandu wa choo Nenji nakuzumiizye wewe ukuti utakafwe: Umwakuti Nenji nkhlulanjizye amaka yane, alyakuti izina lyane lingawizwa munsu yonsi iya pansu. ¹⁷Uchili ukuyikwezya ukususya awanthu wane pakulesya woliwo ukuti watakapite.¹⁸ Teyelezanyi! Mutondo imphindi ngati yoo Nenji ndileta imvula iya maka na mawe, yino yitatela yilolwe mu Ijiputi ukufuma pa wanda wuno watalika ukufika na nomba. ¹⁹Achaleka nomba, tumani awonsi waye wawunganike ivitekwa na vyonsi vino vili mu vyalo nukuvisunjilila ichete. Aliwensi umunthu ni chinyama chino chili mu chalo chino chitandi chiletwe kukaya-imvula ya mawe yiliyiza pakwe woliwo, swinya walifwa."²⁰ Ngapano wawo awaku wawomvi wakwe Farawo wano wasuwizile kwe chino Yawe avwanzile wasamazile nu kuleta awazya wawo ni vitekwa mu zyang'anda. ²¹Ukuwa wawo wano watawisile kweneko amano ku chino Yawe avwanzile wasyile awazya wawo ni vitekwa mu vyalo.²² Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Sontha ni kasa lyako mupela alyakuti muwe imvula ya mawe yize munsu yonsi iya Ijiputi, pa wanthu na pa vinyamana, na pa vya mu vyalo vyonsi munsu ya Ijiputi."²³ Mose asenda indisa yakwe nu kusontha mupela, nga Yawe atuma ukujilimisa, amawe, na kamesya kunsu. Nga swinya aleka imvula yamawe munsu ya Ijiputi. ²⁴Achaleka kwawa amawe nu tumesya utusanzinkhane ni mvula ya mawe, iyikali, chino chitatela chichitike munsu ya Ijiputi ukufuma pano yatalisile ukuwa ansu.²⁵ Munsu yonsi iya Ijiputi, imvula ya mawe ayuma chilichonsi mu vyalo, vyonsi awanthu ni vinyamananye. Ayuma ivimelwa vyonsi nu muti wonsi ayipyola. ²⁶Mwenga munsu ya Gosheni, kuno awa Izirayeli wikalanga, mutalinji imvula ya mawe.²⁷ Ngapano Farawo atuma awanthu ukuti wite Mose nu Aroni. Atili kwe woliwo, "Nenji nawembuka imphindi yoo. Yawe amulungamane, nene na wanthu wane swe wawipe ukulusya. ²⁸Mupepe kwe Yawe, umulandu ukujilimisa ni mvula ya mawe yavula. Nenji nandi indeke mwemwe muwapita, swinya mutalitela mwikale moo ukunjelezya."²⁹ Mose atili kwe weliwe, "Ndi nenji nafumavwe mu musumba, ndiyololosya amakasa yane kwe Yawe. Ukujilimisa kulileka, nga imvula ya mawe yilileka. Munzila yoo ulimanya ukuti insi yonsi ayakwe Yawe. ³⁰Ukuwa kwe wewe na wawomvi wako, Nenji namanya ukuti muchili mutandi muchindike Yawe Leza."³¹ Nomba imbeyu ya fulakisi swinya e Bale avyononeka, amuno e bale alinji mupipi ukuti atone, nu fulakisi afumizye insankhalala. ³²Kweni e tirigu na malezi vitononosile umulandu visikucha wangu. ³³Pano Mose afuma kwe Farawo na mu musumba, ayololosizye amakasa yakwe kwe Yawe; imvula ya mawe ayileka, ni mvulanye ayileka

ukutonya.³⁴Pano Farawo alola ukuti invula, amawe, nu kujilimisya kwaleka, awembusile swinya nu kuwumya umwenzo wakwe, apaliponga na wawomvi wakwe.³⁵Umwenzo wakwe Farawo wawomizwe, nga achaleka alesya awanthu wa Izirayeli ukuti wapite, ndivino Yawe avwanzile ukupitila mwi kasa lyakwe Mose.

10

¹Yawe atili kwe Mose, "Yanga kwe Farawo, amuno ingomizye umwenzo wakwe ni myenzo ya wawomvi wakwe nye. Imbomvile choo ukuti indanjizye ivilolesyo vyoo ivya maka yane pakasi pawo. ²Nenji swinya imbomvile choo alyakuti mungawanena awana na wizukulu winu ivinthu vino Nenji imbomvile, muno imbawomvile awa Ijiputi nu wukali wane, na muno Nenji mphile ivilolesyo ivilekane ivya maka yane pakwe woliwo. Munzila yoo muliwamanya ukuti Nenji ne Yawe."³Achaleka Mose nu Aroni wayile kwe Farawo nga awatili kwe weliwe, "Yawe, e Leza wa Waheberi, akuti: "Wuzye ukufika linye mwemwe mwandi muwakana ukuyichefya pa minso yane? Waleke awanthu wane wapita alyakuti wamphepe nene. ⁴Ukuwa ndi ukulesya ukuti awanthu wane wapite, teyelezya, mutondo ndileta amakantha muni yako. ⁵Awaliwimba insi yonsi alyakuti nanthi wumwi alilola ivu, Awaliya vyonsi vino invula ya mawe yasyile. Awaliya umuti wuliwonsi wuno wukuzile muno wewe mu vyallo. ⁶Awaliyizula mu zyang'anda zyako, zyozyo izya wawomvi wako wonsi, zyozyo izya wa Ijiputi wonsi--chino awa tata na watatakulu wako watatela wachilole, nanthi chimwi chino watela wachilole ukufuma pa wanda wuno walinji muni ya pansi yoo ukufika uwanda wilelo." Ngapano Mose afuma paminso yakwe Farawo. ⁷Awawomvi wakwe Farawo watili kwe Weliwe, "Wuzye ukufika linye umunthu wee ayandi atuchisa sweswe? Waleke awa Izirayeli wapita alyakuti waye wapepe Yawe e Leza wawo. Wuzye uchili utakulola ukuti Ijiputi wononeka?" ⁸Mose nu Aroni awaletwa swinya kwe Farawo, wino atili kwe woliwo, "Yanga mupepe Yawe e Leza winu. Lelo awanthuchi wano wandi wapite?" ⁹Mose atili, "Swemo twandi tupite na watichi swinya na wasongo, na walumendo witu na wakazyana witu. Twandi tupite ni vitekwa vyitu, amuno tufwile tuye tumuzewe Yawe." ¹⁰Farawo atili kwe woliwo, "Molimonye Yawe awe na mwemwe, ndi ningasya mwemwe muwapita na watichinye. Lolani, mwemwe muli na melengano amawipe. ¹¹Awe! Yanji, awonsi mwakwe mwemwe, nu kupepa Yawe, amuno choo acho mukulonda." Ngapano Mose nu Aroni wawasamazya paminso yakwe Farawo. ¹²Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Yolosya ikasa lyako muni ya Ijiputi ku wamakantha, alyakuti wike muni ya Ijiputi nu kulya ichimelwa chilichonsi mwememo, chilichinsi chino invula ya mawe yasyile." ¹³Mose afuma indisa nukuyiolosezya muni ya Ijiputi, ngapano Yawe aleta inkhungu pansi yonsi pa musanya na pa wusiku. Pano kwacha, inkhungu yizile na wamakantha. ¹⁴Awamakantha awaya muni yonsi iya ijiputi nga awakwila mu mayo yonsi aya Ijiputi. Kutatela kuwe penepo u makantha ngati weyo muni, swinya kutalitele kuweko ngati awee. ¹⁵Insi yonsi ayikwila nu makantha alyakuti yawa na fii ukufita. Awalya ichakumela chonsi muni nu vikomwa vyonsi mu miti vino invula ya mawe yasyile. Muni yonsi iya Ijiputi, nanthi chimwi ichimelwa chasazyile, nanthi a muti muvyallo. ¹⁶Ngapano Farawo ayita Mose nu Aroni zuwazuwa nu kuti, "Nene nawembuka kwe Yawe e Leza winu na kwe mwemwe. ¹⁷Achaleka nomba, mutetele amawembuko yane imphindi yoo, swinya mupepe kwe Yawe e Leza winu ukuti afumye imfwa kwe nene." ¹⁸Achaleka Mose afuma kwe Farawo nga aya apepa kwe Yawe. ¹⁹Yawe aleta inkhungu iya maka ayisenda awamakantha nukuwatwala kwe Sumbi wa Matete; mutasyazile nanthi wumwi e makantha muni yonsi iya Ijiputi. ²⁰Ukuwa Yawe awomyizye umwenzo wakwe Farawo, nga Farawo akana ukuti awa Izirayeli wapite. ²¹Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Yolosya ikasa lyako kupela, alyakuti muwe imfizi muni yonsi iya Ijiputi, imfizi yino yingalemwa." ²²Mose ayololosize ikasa lyakwe mupela, nga kwiza kwawa imfizi muni yonsi iya Ijiputi amanda yatatu. ²³Patalinji nanthi wonga uwakuti angalola umuwuye; patalinji nanthi wonga uwa kufuma pa nk haya yakwe mu manda yatatu. Lelo, awa Izirayeli wonsi walinji nu witiswe kuno wikalanga. ²⁴Farawo ayita Mose nu kuti, "Yanga mupepe Yawe. Na wanthu winunye mupite nawo, kweni ivitekwa vyinu visyale." ²⁵Ukuwa Mose atili, "Utuzumilize ukuti tuye tupe inzuwi nu vwawupe paminso yakwe Yawe e Leza witu. ²⁶Izyang'ombe zyitu nazyonye twandi tipita nazyo; nanthi achinama chonga chitandi chisyale, amuno tufwile tusende zyzolizyo ukuti tupepe Yawe e Leza witu. Amuno tutamanyile ukuti achani chino twandi tuwomve ukupepe Yawe ukufika pano tuli twafika kweneko." ²⁷Ukuwa Yawe awomizye umwenzo wakwe Farawo, nga akanile ukuti awaleke wapite. ²⁸Farawo atili kwe Mose, "Fumapo pa kwe nene! Uchenjenjele ivya chinthu chonga, ukuti utakandole swinya, amuno pa wanda wuno ulindola nene, ulifwa." ²⁹Mose atili, "Wewe wemwenecho wavwanga, Nthalitela inkhulole swinya."

11 ¹Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Kwasyla indwala yongo yino nhandi indete pakwe Farawo nu Ijiputi. Ndi yapita yoyo, aliwaleka mwemwe muwapita ukufuma koo. Pano aleka ukuti muwapita, ali samazya mwemwe umwa kupelechela. ²Musambilizye awanthu ukuti wensi umonsi nu mwanachi afwile alenge ku mupalamani wakwe iviya ivya siliva nu golidi." ³Nomba Yawe awawomvile awa Ijiputi ukuti wawe ni myenzo ya kwavwilizya awa Izirayeli. Umwakonjelezya, umonsi u Mose alinji amuzipe nkhaninye mu minso ya wawomvi wakwe Farawo na wanthu wa mu Ijiputi. ⁴Mose atili, "Yawe avwanzile choo: 'Pakasi pa wusiku nandi imphite mwe Ijiputi wensi. ⁵E katote aliwensi muni ya Ijiputi andi afwe, ukufuma pe katote wa Farawo, wino a mfumu, ukufika pe katote wa muzya umukazyana wino ali pa lwala akusya, nu kufika pe katote wa vitekwa vyonsi. ⁶Ngapano muliwa ukulosya ukulosya ukukulu muni yonsi iya Ijiputi, chino chitatela chichitike swinya chitalitela chichitike swinya. ⁷Ukuwa nanthi ambwanye yitaliwata ukususya awanthu wa Izirayeli, ukususya umonsi pamwi ichinyamana. Munzila yoo mwemwe mulimanya kuno Nene nkhuwawomba umwa kulesania awa Ijiputi na wa Izirayeli.' ⁸Awawomvi wako wonsi waa, Farawo, awaliyiza kwe nene nu kumfukamila nene. Awaliti, 'Pitanji, wewe na wanthu wonsi wano wakukukonkha wewe!' Ngapano afuma paminso

yakwe Farawo nu kufulwa ukukulu..⁹Yawe atili kwe Mose, "Farawo atandi ateyelezwe kwe wewe. Choo chili alyakuti Nenji nkhwombe ivinthu ivizungusyo munsu ya Ijiputi." ¹⁰Mose nu Aroni wawomvile ivizungusyo vyonsi vyoo paminso yakwe Farawo. Ukuwa Yawe awomizye umwenzo wakwe Farawo, nga Farawo atazumilizye awanthu wa Izirayeli ukufuma munsu yakwe.

12

¹Yawe atili kwe Mose nu Aroni munsu ya Ijiputi. Weni atili, ²"Kwe mwemwe, umwezi woo wandi wuwe wakutalichila pa myezi, umwezi wakutalichila wa mwaka kwe mwemwe." ³Nena iwumba lya Izirayeli, 'Pa wanda wikumi uwa mwezi woo aliwensi afwile ayisendele wenga umwana wa ng'onzi nu wa mbuzi, ing'anda yonsi ukuwomba choo, umwana wa ng'onzi pa ng'anda yiliyonsi. ⁴Ndi ing'anda ayichepe ku mwana wa ng'onzi, umonsi nu mupalamani wakwe awalisenda umwana wa ng'onzi wonga pamwi uwa mbuzi inyama yino yilikwana imphendwa ya wanthu. Yize yiwe ayikwane ukuti wonsi wangalya, achaleka wafwile wize wasende inyama iyivule ukuti yiwakwane woliwo wonsi. ⁵Umwana wa ng'onzi winu pamwi uwa mbuzi afwile awe nanthi akamphisya, e pongo uwa mwaka wonga. Mwemwe mungasenda ing'onzi wonga pamwi imbuzi yonga. ⁶Mwemwe mufwile muyisunge ukufika pa wanda wikumi na chini(14) uwa mwezi. Ngapano iwumba lya Izirayeli lyonsi lize likome ivinyamana vyovyoko akamanguzi. ⁷Mukize musende wumwi uwazi nga muwupake pa visakati vya zyang'anda zino mulilyela mwenemo inyama. ⁸Mukize mulye inyama mu wusiku wulyanye, mukayoche pamulilo ichakutalichila. Mukalyele umukate uwa sita mutawa, apaliponga nu ponda. ⁹Mutize mulye iyisita kupya pamwi iyitende mu minzi. Mu malo mwakwe, mukayoche pa mulilo ponga nu mutwe, ivinama nivya mukasi. ¹⁰Mutize mulike yimwi yiswale ukufika umutondotondo. Mukize moche yonsi yino yasyala umutondotondo. ¹¹Moo amuno muliyilyela: nu lamba amunyepe, indyato zili ku manama, swinya indisa yili mwikasa. Mukayilye umwakusamalila. A chakulya cha Kupitililwa chakwe Yawe. ¹²Yawe akuvwanga choo: Nenji ndipitila munsu yonsi iya Ijiputi mu wusiku wulyanye nga ndikoma e katote wa munthu nu wa vinyamana munsu ya Ijiputi. Nenji ndileta ifundo pa twaleza tonsi utwa Ijiputi. Nenji Ne Yawe. ¹³Uwazi wuliwa achimanyisyo pa zyang'anda zynu pakwiza Nene kwe mwemwe. Pano nalola uwazi, ndiwapitilila mwemwe pano Nenji nkhwoma munsu ya Ijiputi. Indwala yoo yitaliyiza kwe mwemwe nu kuwonona mwemwe. ¹⁴Uwanda woo wuliwa a wanda wa chizusyo kwe mwemwe, wuno mufwile muwulolechesye ngati a kuzewela kwakwe Yawe; mu nkhuulo zynu--ichimanyisyo chino mufwile musunge ngati cha kuzewela muyayaya. ¹⁵Mwemwe muliwalya umukate uwa sita mutawa mu manda umunenulambali(7). Pa wanda wakutalichila muliwafumya umutawa mu zyang'anda. Wensi wino aliwalya umukate wuno wuli nu mutawa ukufuma pa wanda wakutalichila ukufika pa wanda wa munenulambali, weyo umunthu mukamuputule ukufuma pa wa Izirayeli. ¹⁶Pa wanda wakutalichila kuliwa umusunkhano wuno a wakwe Nene Nenga, swinya na pa wanda wa munenulambali(7) kuliwa uwunji umusunkhano uwuyane. Kutaliwa nanthi a ntchito yino yiliwombwa mu manda yaa, kweni ukutenda ukuti wonsi walye. Yoyo ayili a ntchito yenga yino yiliwawombwa na mwemwe. ¹⁷Mwemwe mufwile musunge ukuzewela kwe mukate sita mutawa umulandu palinji a pawanda woo wuno nawafumizye munsu ya Ijiputi. Achaleka mufwile musunge uwanda woo munkhulo zya wanthu winu zyonsi ngati alisundo muyayaya. ¹⁸Mwemwe mufwile mulye uukate sita mutawa ukufuma amanguzi ya wanda wikumi na yani(14) mu mwezi wa kutalichila wa mwaka ukufika pa manguzi ya wanda amakumi yawili na lyonga(21) wa mwezinye wowo. ¹⁹Mu manda yaa munenulambali(7), mutakatele muzanwe umutawa mu zyang'anda zynu. Wensi wino aliwalya umukate uwupangwe nu mutawa afwile aputulwe ukufuma kwi wumba lya wa Izirayeli, umunthu weyo nanthi angawa a mulendo pamwi wino akwatwa munsu yinu. ²⁰Mutakatele mulye nanthi chimwi ichipangwe nu mutawa. Kulikonsi muliwayikala, mufwile mulye umukate uwupangwe sita mutawa." ²¹Ngapano Mose ayisile awasongo wonsi awa Izirayeli nga atili kwe woliwo, "Yanji nu kusola awana wa ng'onzi pamwi imbuzi wano wangakwana ukuti mulisye awa mung'anda zynu nga mukome umwana wang'onzi uwa Kupitililwa. ²²Ngapano musende uchipyango nu kuzuwika muwazi wuno wuli munsontha. Mupake uwazi wa munsontha papela pa chisakati na pa milyango yiwili. Nanthi wumwi mwakwe mwemwe alifuma kunzi kwa chisakati cha ng'anda yakwe ukufika umutondotondo. ²³Amuno Yawe aliwapita ukukoma awa Ijiputi. Pano alola uwazi papela pa chisakati na pa milyango yiwili, alipitilila umulyango winu swinya atalizumilizya uwakonona ukuti ayinjile mu zyang'anda zynu ukuti akome mwemwe. ²⁴Mwemwe mufwile musunge ichakuchitika choo. Choo chiliwa a lisundo penye kwe mwemwe na wana winu. ²⁵Pano mwinjila munsu yino Yawe aliwapa mwemwe, ndimuno alayizizye ukuti aliwomba, mwemwe mufwile musunge u mulimo woo uwa kupepa. ²⁶Pano awana winu waliwawuzichisya mwemwe, 'Wuzye umulimo woo uwa kupepa wukusula chani?' ²⁷Ngapano mwemwe muliti, 'A nzuwi ya Kupitililwa kwe Yawe, umulandu Yawe apitilizile izyang'anda zya wa Izirayeli mu Ijiputi pano akomanga awa Ijiputi. Yawe aleka izyang'anda zyitu zipusuke.'" Ngapano awanthu awafukama pansu nga awa mupepa Yawe. ²⁸Awa Izirayeli awapita nga awaya wachita ndimuno Yawe alamulizile Mose nu Aroni. ²⁹Achichitika pakasi pa wusiku kuno Yawe akoma wonsi awakatote wa munsu ya Ijiputi, ukufuma pe katote wa Farawo, wino alinji pa chisakati cha wufumu, ukufika pakwe katote wa munthu wino alinji muvingololo na wonsi awa katote wa vitekwa. ³⁰Farawo akatusile pakasi pa wusiku--weni, awawomvi wakwe wonsi, na wonsi awa Ijiputi. Kwalinji ukulosya ukukulu mu Ijiputi, amuno kutalinji nanthi a ng'anda muno mutalinji wumwi umufwe. ³¹Farawo ayisile Mose nu Aroni mu wusiku nga atili, "Katukani, mufume pakasi pa wanthu wane, mweme na wa Izirayeli. Yanji, mupepe Yawe, ndimuno mwatili mukulonda ukuwombela. ³²Musende ivitekwa vyinu, ndimuno muvwanzile, nga mwapita, swinya munsaye nene." ³³Awa Ijiputi wasamazyine ukuwafumya munsu yawo, amuno watinji, "Swensi twandi tufwe." ³⁴Achaleka awanthu awasenda umunya wawo nanthi kusanzya nu mutawa. Izya mphepe zyawo zyanyefilwe kali mu myenda yawo swinya na

munsizi zyawo. ³⁵Nomba awanthu wa Izirayeli awawomba ndimuno Mose awanenile woliwo. Awalenga iviya vya siliva nu golidi, ni vizwalo. ³⁶Yawe awawomvile awa Ijiputi ukuti walondesye ukusechelezya awa Izirayeli. Achaleka awa Ijiputi wapile chilichonsi chino walondanga. Mu nzila yoo, awa Izirayeli awawapoka awa Ijiputi ivinthu. ³⁷Awa Izirayeli awakutuka ukufuma ku Ramesezi ukuya ku Sakot. Imphendwa 600,000 awonsi wano wapitanga na matamba, ukonjelezya ku wanachi na wana. ³⁸Awanthu awavule awasanzinkhane nawonye wayile na woliwo, apaliponga ni vitekwa vyawo, ivitekwa ivivule nkhaninye. ³⁹Wochizye umukate uwusita mutawa nu munya wuno walesile ukufuma mu Ijiputi. Walinji nanthi a mutawa umulandu wawasamazizye ukufuma mu Ijiputi nga watalondanga ukuti wazimbe ukuyania ichakulya. ⁴⁰Awa Izirayeli wikazile mu Ijiputi imyaka 430. ⁴¹Lyo imyaka 430 yafika pawumalilo, pawanda wulyanye, awanthu wonsi awa nkondo awa Yawe awafuma mu Ijiputi. ⁴²Woo walinji awusiku uwa sita kulala, ukuti Yawe awafumye muni ya Ijiputi. Woo walinji a wusiku uwakwe Leza ukuti wusungwe na wa Izirayeli wonsi mu nkholo zyonsi izya wanthu wawo. ⁴³Yawe atili kwe Mose nu Aroni, "Woo awuli a muteto wa Kupitililwa: Nanthi wonga umulendo mutakalye nawe. ⁴⁴Lelo, umuzya wa mu Izirayeli aliwensi, wino akalwa ni ndalama, angalya ndi mumuputulizile weliwe. ⁴⁵Awalendo na wawomvi watakatele walye chilichonsi ichakulya. ⁴⁶Ichakulya chifwile chilyewe mu ng'anda yonga. Mutakatele mufume nayo inyama kunzi kwa ng'angnda, swinya mutakapyole amafupa yakwe. ⁴⁷Utwaya tonsi utwa Izirayeli tufwile tusunge ukuzewela. ⁴⁸Ndi umulendo uwikala namwe nga akulonda ukusunga Ukupitililwa kwe Yawe, wonsi awa luko lwakwe awonsi wafwilwe waputulwe. Ngapano angiza nu kusunga Ukupitililwa Aliwa ngati a munthu wino wakwatwa muni. Lelo, nanthi wumwi umusita kuputulwa angalya ichakulya. ⁴⁹Isundo lililyonga lyoo liliwa pakwe wonsi aweninsi na walendo wano wikala pakasi pinu." ⁵⁰Achaleka awa Izirayeli wonsi awawomba ndi muno Yawe alamulizile Mose nu Aroni. ⁵¹Choo chiza chawa pa wanda wulyanye wuno Yawe afumizye awa izirayeli muni ya Ijiputi ukupitila mu mawungwe yawo aya nkondo.

13

¹Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, ati. ²"Wika pambali kwe Nene e katote aliwensi umonsi--umulandu chilichonsi chino chiyula uwula muwa Izirayeli achane, angawa a munthu pamwi ichinyamana." ³Mose atili ku wanthu, "Muwayizuka uwanda woo, uwanda wuno mwemwe mwafumile mu Ijiputi, ukufuma mu ng'anda ya wuzya, amuno ni kasa ilya Yawe ilya maka Weni afumizye mwemwe ukufuma ku masyo yaa. Mutakize muwalya umukate wuno wuli nu mutawa. ⁴Mwemwe mukufuma mu Ijiputi pa wanda woo, mu mwezi wa Abibu. ⁵Pano Yawe aleta mwemwe muni ya wa Kanani, awa Hiti, awa Amori, awa Hivi, na wa Jebu, insi yino Weni afinjizile kuwa tatakulu winu ukuti alipa mwemwe, insi iya mukaka nu wuchi--ngapano mufwile musunge umulimo woo uwa kupepa mu mwezi woo. ⁶Mu manda umunenulambali(7) mufwile muwalya umukate uwusita mutawa; pa wanda wa munenulambali(7) paliwa ukuzewela ukwa kuchindika Yawe. ⁷Umukate uwusita mutawa wufwile wulyewe mu manda yonsi munenulambali(7); pakasi pakwe mwemwe patakize paloleke umukate wuno wuli nu mutawa. Umutawa wutakize wuloleke na mwemwe pamwi mukasi mu mphaka zyunu zimwi. ⁸Pa wanda wowo muliwati ku wana winu, 'Woo a mulandu wakwe chino Yawe awomvile kwe nene pano nene nafumanga mu Ijiputi.' ⁹Choo chiliwa achizusyo pi kasa lyinu ni chizusyo pankholelo ya mutwe winu. Choo chili wonye alyakuti isundo lya Yawe lingawa mu mulomo wako, amuno nikasa lyakwe ilya maka afumizye mwemwe mu Ijiputi. ¹⁰Achaleka mwemwe mufwile musunge isundo lyoo pa mphindi yakwe umwaka nu mwaka. ¹¹Pano Yawe awaleta mwemwe muni ya wa Kanani ndimuno afinjizile kwe mwemwe na wa tatakulu winu ukuti aliwomba, nga pano apa insi kwe mwemwe, ¹²mwemwe mufwile muwawika pambali e katote wa wula wuliwonsi. Wonsi awakatote wa vitekwa vyinu awachonsi, waliwa wakwe Yawe. ¹³Awa katote waliwonsi awa ndokwe mufwile mutananie nu mwana wa ng'onzi. Ndi mwapotwa ukutanania, akulikuti muyipyole insingo yakwe. Ukuwa e katote wensi uwa wana winu awalumendo mufwile mukombole. ¹⁴Pano umwana wako umulumendo akuwuzichisya pisinda, 'Wuzye chikusula chani choo?' ngapano wewe ulimunena weliwe, 'Akupitila mwikasa ilya maka kuno Yawe atuleta sweswe ukufuma mu Ijiputi, ukufuma ku ng'anda ya wuzya. ¹⁵Pano Farawo nu lukani akanile ukuti atuleke sweswe tupite, Yawe akomile e katote aliwensi mu Ijiputi, wonsi e katote wa munthu nu katote wa vinyamana. Achili chifukwa nkhuza inzuwi kwe Yawe vyonsi ivyonsi vino vyiyula inda kweni e katote wa munthu nkukombola.' ¹⁶Choo chiliwa a chizusyo mu makasa yinu, swinya achizusyo pankholelo ya mitwe yinu, amuno a kupitila mwikasa ilya maka Yawe atuleta sweswe ukufuma mu Ijiputi. ¹⁷Pano Farawo alesile awanthu wapite, Leza atawapisizye woliwo mu nzila yawa Filisitini, napano insi yalinji papipi, Amuno Leza atili, "Lumwi awanthu awaliyelingania ivya kunyoka pano wasunkhana ni nkondo nga walilonda wanyochele ku Ijiputi. ¹⁸Achaleka Leza akolezile awanthu ukuliwilila ukupitila mu lupalang'ang'a ukuya kwe Sumbi wa Matete. Awa Izirayeli wafumile muni ya Ijiputi awasenganie ku nkondo. ¹⁹Mose asenzile amafupa yakwe Yosefe, amuno Yosefe apanzile awana wa Izirayeli ukuti wafinge nu kuti, "Leza aliwapoka mwemwe nakawuzenyene, nga mufwile mukasende amafupa yane" ²⁰Awa Izirayeli watalisile uwulendo wawo ukufuma ku Sakoti nga waya wapuzwa pa Etamu mumbali ya lupalang'ang'a. ²¹Yawe awakolezile woliwo pamusanya nu lupanda lwi wingo ukukolela woliwo pa nzila yawo. Pa wusiku Leza alinji mu lupanda lwa mulilo ukuwapa uwuswepe. Mu nzila yoo awapitanga pa musanya na pa wusiku. ²²Yawe atafumizye pankholelo ya wanthu pa musanya ulupanda lwi wingo pamwi pa wusiku ulupanda lwa mulilo.

14

¹Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²"Vwanga kuwa Izirayeli ukuti wapiluke nu kuzenga ivisakasa lyo watandi wafike pa Pi Hahiroti, pakasi pa Migido nu sumbi, lyo watandi wafike pa Ba Zefoni. Mwemwe mulizenga ivisakasa mumbali mwe sumbi isyila nu Pi Hahiroti. ³Farawo aliti ivya wa Izirayeli, 'Awa kupitanapitana munsu. Uluplang'ang'a lwawavulungania. ⁴Nenji ndiwomya umwenzo wakwe Farawo, nga ayikonkha woliwo. Nenji ndipochelela umuchinzi umulandu wakwe Farawo na wa nkondo wakwe. Awa Ijiputi awalimanya ukuti Nene ne Yawe." Achaleka awa Izirayeli awa zenga ivisakasa ndivino wawanenile. ⁵Pano imfumu ya Ijiputi yivwa ukuti awa Izirayeli wasamazile, imyenzo ya Farawo na wawomvi wakwe ayipiluchila ukususya awanthu. Awatili, "Wuzye twachita chani? Sweswe twapusuya awa Izirayeli ukufuma ku kututewetela sweswe." ⁶Ngapano Farawo asengania amagaleta yakwe nga asenda awa nkondo wakwe. ⁷Asenzile amagaleta ayasolwe 600 na magaleta yonsi mu Ijiputi, nu kuwika mwenemo awasongo wa nkondo. ⁸Yawe awomizye umwenzo wakwe Farawo, imfumu ya Ijiputi, nga imfumu ayikonkha awa Izirayeli. Lelo awa Izirayeli wapisile umwa kuchimvya. ⁹Ukuwa awa Ijiputi awakonkha woliwo, apaliponga ni mphunda zyakwe zyonzi, na magaleta, nawa pa magaleta, na wankondo wakwe. Awapitilila ivisakasa vya wa Izirayeli papipi nu sumbi mumbali mwa Pi Hahiroti lyo watandi wafike mu Ba Zefoni. ¹⁰Pano Farawo ayiza mupipi, awa Izirayeli awinusya aminso nga awazunguka. Awa Ijiputi wakonkhangwa woliwo, nga wawa ninthete. Awa Izirayeli awalilila kwe Yawe. ¹¹Awavwanga kwe Mose, "Wuzye amulandu mutalinji inkhungwe mu Ijiputi, kuno wewe utusenzile ukuti twize tufwile mu lupalang'anga? Wuzye achani fwandi chino watuwomba sweswe wonye, ukutufumya mu Ijiputi? ¹²Wuzye asa cho twakunenile wewe mu Ijiputi? Twatili kwe wewe, 'Utuleke swenga, alyakuti tungawawombela awa Ijiputi.' Chalinji a chizima ukuti tuwawombe awa Ijiputi ukuluya ukuti tufwile mu lupalang'ang'a." ¹³Mose atili ku wanhu, "Mutakati mwatina. Mumyalale nga mulole uwutuli wuno Leza andi ape kwe mwemwe ilelo. Amuno mutalitela muwalole swinya awa Ijiputi wano mukuwalola ilelo. ¹⁴Yawe alilwila muno mwemwe, nga mwemwe mulilondeka ukuti mumyalalevyenye." ¹⁵Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Wuzye achani wewe, Mose, ukutwalilila ukupunda kwe Nene? Wanene awa Izirayeli waye pankholelo. ¹⁶Inusya indisa yako, wika ikasa lyako pe sumbi nu kumwankhania pawili, alyakuti awanthu wa Izirayeli wangapita pe sumbi pansu iyumile. ¹⁷Umanyane ukuti nandi ingomye imyenzo yawa Ijiputi alyakuti wakonkhe woliwo. Nene ndipochelela umuchinzi umulandu wa Farawo na wankondo wakwe wonsi, amagaleta yakwe, na wakapisya wa mphunda. ¹⁸Ngapano awa Ijiputi walimanya ukuti Nene ne Yawe pano napochelela umuchinzi umulandu wa Farawo, amagaleta yakwe, na wakapisya wa mphunda wakwe." ¹⁹U mungelo wakwe Leza, wino apitanga pankholelo ya visakasa vya Izirayeli, ayiza asyembuka nukuwa pansizi yawo. Ulupanda lwi wingo alisyembuka ukufuma pankholelo ya woliwo nga lwaya pansizi ya woliwo. ²⁰Iwango aliza lyawa pakasi pa visakasa vya Ijiputi ni visakasa vya Izirayeli. Lyawa a liwango lya mfizi ku wa Ijiputi, kwenu aliswefya uwusiku ku wa Izirayeli, achaleka nanthi ambali yongo yino yapalamila ku wawuye uwusiku wonsi. ²¹Mose ayolosya ikasa lyakwe pakwe sumbi. Yawe anyosizye e sumbi ni mphepo iya maka uwusiku wulyanye wonsi nga awika e sumbi ukuwa ansi iyume. Mu nzila yoo aminzi ayagawana. ²²Awa Izirayeli awapita pakasi pe sumbi pansu iyume. Aminzi ayapanga uluwumba muno woliwo ku ndilo yawo na ku kamani kwawo. ²³Awa Ijiputi awakonkha woliwo. Awakonkha woliwo mukasi mwakwe sumbi-zyonsi imphunda zyakwe Farawo, amagaleta, na wakapisya wa mphunda. ²⁴Ukuwa umutondotondo lyo kwasyala katichi ukucha, Yawe aweni pansu pa wa Ijiputi ukupitila mwipanda lya mulilo ni wingo. Nga aleta ukupazinkhania pakasi pawa Ijiputi. ²⁵Amaguludumu ya magaleta yawo ayatalika ukuchuzya uuti yaliwilile, nga awakapisya wa mphunda awachula ukupisya. Achaleka awa Ijiputi awatili, "zansi tusamale ukufuma kuwa Izirayeli, amuno Yawe akuwalwila inkhondo ukususyanya na sweswe." ²⁶Yawe atili kwe Mose, "Yolosya ikasa lyako pakwe sumbi alyakuti aminzi yanganyochela mu wa Ijiputi, amagaleta yawo, na wa kapisya wa mphunda." ²⁷Achaleka Mose ayolosizye ikasa lyakwe pakwe sumbi, nga e sumbi anyochezile mu masyo yakwe pano kwacha. Awa Ijiputi awasamala mwe sumbi, nga Yawe asamazizya woliwo pakasi pakwe sumbi. ²⁸Aminzi ayanyochela nu kuvwimba amagaleta yakwe Farawo, awakapisya wa mphunda, na wankondo wakwe wonsi wano wakonsile amagaleta ukuya mwe sumbi. Nanthi wonga atapususile. ²⁹Lelo, awa Izirayeli wapisile pansu iyume pakasi pe mukasi mwe sumbi. Aminzi yalinji aluwumba ku ndilo yawo na ku kamani kwawo. ³⁰Achaleka Yawe apususizwe Izirayeli uwanda wulyanye kwi kasa ilya wa Ijiputi, swinya Izirayeli aweni awa Ijiputi awafwe mumbali mwakwe sumbi. ³¹Pano Izirayeli aweni amaka ayakulu yano Yawe awomvizye ukususya Ijiputi, Awanthu wamuchindisile Yawe, swinya awasuwila mwakwe Yawe na mu muwomvi wakwe Mose.

15

¹Ngapano Mose na wanhu wa Izirayeli awimba indwimbo yoo kwe Yawe. Awimba, "Nenji ndiyimba kwe Yawe, amonu achimvizye muwuchindamane; i mphunda nu kapisya wakwe awasumbila mwe sumbi. ²Yawe a maka yane ni ndwimbo, swinya awa a chipususyo chane. Wee we Leza wane, swinya ndi tumvya Weliwe, e Leza wakwe baba wane, swinya ndikwezya Weliwe. ³Yawe a kalwa wa nkondo; Yawe ali zina lyakwe. ⁴Asumvile amagaleta yakwe Farawo na wa nkondo mwe sumbi. Awasolwa wakwe Farawo awakapizya mwe Sumbi wa Matete. ⁵Ukuya pansu kwavwimba woliwo; awaya pansu pe sumbi ngati a liwe. ⁶Ikasa lyako ilya ndilo, Yawe, a lichindamane mu maka; ikasa lyako ilya ndilo, Yawe, lyamontholania awalwani. ⁷Mu wuchindamane uwukulu wachimvya wawo wano wakatusile ukususya wewe. Awutuma uwukali wako; w ocha woliwo ngati a masote. ⁸Ni mphepo yakufuma mu mphuno zyako aminzi ayizula; aminzi yano yapitanga ayimilila ngati a chiwunga; aminzi ya pansu nkhanu ayumila mukasi mwe sumbi. ⁹Umulwani atili, 'Nenji nandi nkhonkhe, nenji nandi imbapitilile, nenji indigawa vino twapoka; ichakulonda chane chilifikapo pakwe woliwo; nenji ndisenda e panga wane; ikasa lyane liliyonona woliwo.' ¹⁰Ukuwa uwuputa ni mphepo yako, nga e sumbi avwimbile

woliwo; awinjila pansi pa minzi ngati achela mu minzi ayamaka. ¹¹Wuzye weweni ali ngati a wewe, Yawe, pakasi pa twa leza? Wuzye weweni ali ngati a wewe, umuchindamane mu wutele, umuchindikwe mu kutumvya, akuchita ivizungusyo? ¹²Awu yololosya ikasa lyako ilya ndilo, nga insi ayimilula woliwo. ¹³Mwi layano lyako ilya wufumu Wewe utunguluzile awanthu wano upususizye. Mu maka yako Wewe utunguluzile woliwo ku masyo ayatele kuno Wewe wikala. ¹⁴Awanthu waliyivwa, nga walizekema; inthete yililema awikala mu Filisitiya. ¹⁵Ngapano izyamfumu zya Edomu zilitina; awa nkondo wa Mowabu walizekema; awikala mu Kenani walisunguluka. ¹⁶Inthete swinya ukutina ukukulu kuliponela pakwe woliwo. Umulandu wa maka ya nyowe yako, awaliza wawe awamyalale ngati aliwe ukufika pano awanthu wako wapululila, Yawe-ukufika pano awanthu wano wewe upususizye wapululila. ¹⁷Wewe ulileta woliwo nu kuwika woliwo pa lupili lwa mpyana yako, amasyo, Yawe, yano uwawisile ukuti wikale mwenemo, insaka, Mfumu yitu, yino amakasa yako yazenzile. ¹⁸Yawe ulilamulila ukufika pe na pe. ¹⁹Amuno izyamphunda zya Farawo zyayile na magaleta yakwe na wakapisya wa mphunda mwe sumbi. Yawe anyosya aminzi mwe sumbi pakwe woliwo. Ukuwa awa Izirayeli wapisile pansi apumile pakasi pe sumbi. ²⁰Miriyamu e kasesema umwanachi, inkhazi yakwe Aroni, ayisenda ivisekese, nga awanachi wonsi awapita ni visekese, wakuchina apaliponga na weliwe. ²¹Miriyamu wimba kwe woliwo: "Mwimbe kwe Yawe, amuno achimvizye mu wuchindamane. Impunda na wakapisya wakwe asumbizile mwe sumbi." ²²Ngapano Mose atunguzule Izirayeli ukufuma kwe Sumbi wa Matete. Awaya mu lupalang'ang'a ulwa Shuri. Awapita uwulendo wa manda yatatu ukuya mu lupalang'ang'a nanthi kuzana aminzi. ²³Ngapano wiza ku Mara, ukuwa watang'wile aminzi kweneko umulandu yalinji malule. Achaleka wisile amasyo yalyanye Mara. ²⁴Achaleka awanthu awadandawula kwe Mose nu kuti, "Wuzye tungang'wa chani?" ²⁵Mose alilila kwe Yawe, nga Yawe amulanjizye weliwe umuti. Mose asumvile wenewo mu minzi, nga aminzi yawa amanone ukung'wa. Palinji palyanye pano yawe apile woliwo isundo ilitamye, swinya apalyanye pano ayilezizye woliwo. ²⁶Weni atili, "Ndi mukulolechesya ukuteyelezya kwizwi lyakwe Yawe e Leza winu, nu kuwomba chino a chilungamane mu minso Yakwe, swinya ndi mwapa ikutwi ku masundo Yakwe nu kwivwila amasundo Yakwe yonsi--Nenji nthaliwika pakwe mwemwe nanthi yonga iya zya indwala zino Nenji nawisile pa wa ijiputi, amuno ne Yawe wino akupozya mwemwe." ²⁷Ngapano awanthu awiza ku Elimu, kuno kwalinji ivifula ikumi na viwili(12) ivya minzi ni miti ya vikambalala munenulambali(7). Awazenga ivisakasa palyanye papipi na minzi.

16

¹Awanthu awapita ukufuma ku Elimu, nga iwumba lyonsi ilya Izirayeli aliza ku lupalang'ang'a ilwa Sini, luno luli pakasi pa Elimu nu Sinayi, pa wanda wa 15 uwa mu mwezi wa chitiwili mu kufuma kwawo muni ya Ijiputi. ²Iwumba lyonsi ilya Izirayeli ali dandaula ukususya Mose nu Aroni mu lupalang'ang'a. ³Awa Izirayeli watili kwe woliwo, "Ndi sweswe twafwile ni kasa lyakwe Yawe muni ya Ijiputi pano twikazile mumbali mwa nthendo ya nyama swinya twalyanga umukate umwakukwana. Amuno mwemwe mutulesile sweswe mu lupalang'ang'a ukuti mukome iwumba lyonsi ni nzala." ⁴Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Nenji nandi inthonye umukate ukufuma mwiwulu muno mwemwe. Awanthu waliya nu kuwunganika ichakulya cha pa wanda uwanda nu wanda alyakuti Nenji injezye woliwo ukuti indole ndi wangivwila pamwi watanga wivwile isundo lyane. ⁵Chiliwa ukuti pa wanda wa mutanda(6), kuno waluwunganika iwwa manda yawili, nga wali tenda vyo waleta." ⁶Ngaano Mose nu Aroni watili ku wanthu wonsi awa Izirayeli, "Akamanguzi mwemwe mulimanya ukuti a Yawe wino afumya mwemwe muni ya Ijiputi. ⁷Akachelochelo mwemwe mulilola uwuchindamane uwa Yawe, amuno Weni akwivwa ukuyilizyana kwina ukususya Weliwe. Wuzye sweswe swe wawenu ukuti mwemwe muyilizyane ukususya sweswe?" ⁸Mose atili swinya, "Mwemwe mulimanya choo pano Yawe apa mwemwe inyama akamanguzi nu mukate akatondotondo ivikwane--amuno ayivwile ukuyilizyana kuno mwemwe mwavwanga ukususya Weliwe. Wuzye Aroni na nene swe waweni? Ukuyilizyana kwinu asa kwa kususya sweswe; akwa kususya Yawe." ⁹Mose atili kwe Aroni, "Vwanga kwi wumba lyonsi ilya wanthu wa Izirayeli, 'Palamilani papipi paminso ya Yawe, amuno Weni ayivwile ukuyilizyana kwinu.'" ¹⁰Kwiza kwawa, lyo Aroni akuvwanzya iwumba lyonsi ilya Izirayeli, kuno awalolechesya ku lupalang'ang'a, nga, lolani, Uwuchindamane wakwe Yawe awuloleka mwiwingo. ¹¹Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, atinji, ¹²"Nenji nivwile ukuyilizyana kwa wanthu wa Izirayeli. Vwanga kwe woliwo nu kuti, 'Akamanguzi mulilya inyama, nga umutondotondo mwemwe muliyizula nu mukate. Ngapano mwemwe mulimanya ukuti Nenji ne Yawe e Leza winu.'" ¹³Akwiza kwawa akamanguzi kuno inkhwale azyiza nu kwizula pano palinji ivisakasa. Akatondotondo inganda ayiliwiliza pa visakasa. ¹⁴Pano inganda yapisile, palyanye papela pa lupalang'ang'a piza pawa itunthu ngati a utuvibama utuswepe. ¹⁵Pano awanthu wa Izirayeli watuveni, watili wonga ku muwuye, "Wuzye atwani too?" Watamanyile ukuti twalinji a twani. Mose atili kwe woliwo, "A mukate wuno e Yawe apile mwemwe ukuti muwalya." ¹⁶Koo a kulamula kuno Yawe apile: 'Mwemw mufwile muwunganike, aliwensi mwakwe mwemwe, uwuvule wa vino ukulonda ukuti ulye, e mboni umunthu wonga pa mphendwa ya wanthu wako. Moo amo muliwunganikila: Muwunganike ivikwane ukuti aliwensi angalya wino ali mwi hema wako.'" ¹⁷Awanthu wa Izirayeli wawomvile wowonye. Wamwi wawunganisile ivivule wamwi ivitichi. ¹⁸Pano wapima mwe mboni, wawo wano wawunganisile ivivule vitasyazile nanthi vimwi, na wawo wano wawunganisile ivitichi vyawa avikwane. Wensi umunthu awunganisile ivikwane ukuyana nu kulonda kwakwe. ¹⁹Ngapano Mose atili kwe woliwo, "Nanthi wonga atakasye vimwi ukufika mutondo." ²⁰Lelo, wativwiliye kwe Mose. Wamwi wasyile vimwi ukufika umutondotondo, kweni aviwa ni nsomi swinya avinunkha. Ngapano Mose afulizwe na woliwo. ²¹Wawunganikanga umutondotondo wuliwonsi. Wensi umunthu awunganikanga ivikwane ukulya pa wanda wulyanye. Pano ilanzi lyalungula, avisunguluka. ²²Kwizile kwawa ukuti pa wanda wa mutanda(6) wawunganikanga imikate ya manda yawili, awa mboni wawili pa munthu

wonga. Awakatungulula wa mawumba wonsi awiza nu kunena ch, "Choo kwe Mose.²³Weni atili kwe woliwo, "Choo achono Yawe avwanzile: 'Mutondo a kupuza ukuchindikwe, e Sabata umutele ku muchinzi wakwe Yawe. Yochani chino mukulonda ukuti moche, swinya mutende chino mukulonda ukutenda. Vyonsi vino vyasyala muyisunjile mwenga ukufika akatondotondo."²⁴Achaleka awavisunga ukufika akatondatondo, ndi muno Mose awasambilizizye. Nanthi akuwola, pamwi ukuwa ni nsomi mwenemo.²⁵ Mose atili, "Mulye ichakulya chocho ilelo, amuno ilelo awanda uwusungwe ngati a Sabata ukuti tuchindike Yawe. Ilelo mutandi muvizane vyenevyo mu vyallo.²⁶ Mwemwe mulichiwunganika mu manda mutanda(6), ukuwa pa wanda wa munenulambali(7) a Sabata. Pe Sabata mana ataliwa penepo." ²⁷ Kwizile kwawa ukuti pa wanda wa 7 kuno wamwi wayile ukuwunganika mana, kweni watazanile nanthi chimwi.²⁸ Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Wuzye mphaka linye mwemwe muliwakana ukusunga amalamoto yane na masundo yane? ²⁹ Lolani, Yawe apile mwemwe e Sabata. Achaleka pa wanda wa 6 akupa mwemwe umukate wa manda yawili. Wensi mwakwe mwemwe afwile ayikale mu masyo yakwe; nanthi wonga atakatele ukufuma pa masyo yakwe pa wanda wa 7." ³⁰ Achaleka awanthu wapuzile pa wanda wa 7.³¹ Awanthu wa Izirayeli awita ichakulya chocho "mana." Chalinji a chiswepu nga a mbeyu ya koriyanda, swinya chanonanga ngati ivisanzye nu wuchi. ³² Mose atili, "Choo a cho Yawe alamulizile: Muleke e mboni wa mana asungwe mu nkhuulo zyonisi izya wanthu winu alyakuti awana winu wangize walole umukate wuno nalyesya ngamwemwe mulupalang'ang'a, lyo naleta mwemwe ukufuma muni ya Ijiputi."³³ Mose atili kwe Aroni, "Senda inthendo nga uwike mwenemo e mana wakukwana e mboni. Musunge wenewo paminso ya Yawe ukuti asungwe mu nkhuulo zyonisi izya wanthu. ³⁴ Ndimuno Yawe alamulizile Mose, Aroni asunzile pambali pa masundo mu mbokosi yi layano. ³⁵ Awanthu wa Izirayeli walile mana imyaka 40 ukufika pano wiza wikala muni. Walile wenewo ukufika wiza mu mphaka mwansi ya Kenani. ³⁶ Nomba e mboni a likumi lyi debe.

17

¹Twumba lyonsi lya wa Izirayeli lyapisile pa wulendo ukufuma ku lupalang'ang'a lwa Sini, ukukonkha ifundo lyakwe Yawe. Awazenga ivisakasa pe Refidimu, ukuwa patalinji aminzi ukuti awanthu wang'we. ²Achaleka wanthu awamupa umulandu Mose nga awati, "Tupe sweswe aminzi ukuti tung'we." Mose atili, "Wuzye achani fwandi chino mukupokota na nene? Wuzye achani fwandi chino mukwelezya Yawe?" ³Awanthu walinji nu lusala nkhaninye, nga awa yilizyana ukususya Mose. Awatili, "Wuzye achani fwandi chino watuleta ukufuma mu Ijiputi? Ukuti utukome sweswe na wana witu ni vitekwa vyitu nu lusala?" ⁴Ngapano Mose alilira kwe Yawe, "Wuzye intchite chani nene na wanthu waa? Wayipekinie ukuti wamphonkhole nene na mawe." ⁵Yawe atili kwe Mose, "Yanga pankholelo ya wanthu, swinya usende wamwi awasongo wa Izirayeli. Usende insonzo yino wumile nayo uluzi, nga uwapita. ⁶Nenji ndiyimilila pa minso yako pa liwe mu Horebu, nga wewe uliyuma iliwe. Aminzi yalifuma mwenemo aya wanthu ukuti wang'we." Ngapano Mose awomvile wowonye mu kulola kwa wasongo wa Izirayeli. ⁷Mose ayisile amasyo yalyanye Masa swinya Meriba umulandu ukuyilizyana kwa wa Izirayeli, swinya umulandu awelezizye i Mfumu pakuti, "Wuzwe Yawe ali pakasi piti pamwi awe?" ⁸Ngapano awa nkondo wa wanthu wa Amaleki wizile nu kulwa nu Izirayeli pa Refidimu. ⁹Achaleka Mose atili kwe Yoswa, "Sola wamwi awanthu nga mupite. Mulwe nu Amaleki. Mutondo nenji ndiyimilila pa lupili papela ni nsonzo yakwe Leza mwikasa lyane." ¹⁰Achaleka Yoswa alwile na wa Amaleki ndivino Mose amusambilizizye, lelo Mose, Aroni, nu Huri wayile papela pa mwamba. ¹¹Lyo Mose achilinj akwinusya amakasa yakwe mupela, Izirayeli achimvyanga; pano waleka amakasa yakwe yapuze, Amaleki atalisile ukuchimvya. ¹²Pano amakasa yakwe Mose yawa amang'wame, Aroni nu Huri wasenzile iliwe nu kuwika pansu ukuti Mose ayikale penepo. Pa mphindi yiliyonga Aroni nu Huri wamwawwilizizye ukwinusya amakasa yakwe mupela, umunthu wonga imbali yonga iya weliwe, nu wunji umunthu imbali yinji. ¹³Achaleka amakasa ya Mose yawa mupela ukufika pano ilanzi lyinjila. Achaleka Yoswa achimvizye awanthu wa Amaleki nu panga. ¹⁴Yawe atili kwe Mose, "Walika choo mwi buku nga uwelenge mukwivwa kwa Yoswa, umulandu Nenji ndizimya ichizusyo cha Amaleki muni ya pansu." ¹⁵Ngapano Mose azenzile amawe ya nzuwi nga ayisile penepo "Yawe a ndembela yane." ¹⁶Weni atili, "Amuno ikasa linusizwe ku chipuna cha wufumu wakwe Yawe--kuno Yawe alilwa inhondo nu Amaleki ukufuma ku nkhuulo ukuya ku nkhuulo."

18

¹Yetiro, e nanzuwi wa ku Midiyani, e yisivyala wakwe Mose ayivwile vyonsi vino Leza awomvile kwe Mose nu Izirayeli awanthu wakwe. Ayivwile kuno Yawe alesile awanthu wakwe ukufuma mu Ijiputi. ²Yetiro, e yiseivyala wakwe Mose, asenzile Zipora, umuchi wakwe Mose, lyo Mose atumile weliwe kumwawo, ³na wana wakwe awalumendo wawili; izina lya wenga lyalinji we Gerishomu, amuno Mose atili, "Nenji nawa ne mulendo muni yawenecho." ⁴Izina lya wunji lyalinji Eliyeza, amuno Mose atili, "E Leza wawatatakulu wane alinji a wutuli wane. Weni apusuzizye nene ukufuma kwe panga wa Farawo." ⁵Yetiro, e yisivyala wakwe Mose, ayizile na wana wakwe Mose nu muchi wakwe kwe Mose mu lupalang'ang'a kuno wazenzile ivisakasa pa lupili lwa Leza. ⁶Yetiro atili kwe Mose, "Nene, ne wusovyala Yetiro, nkhwiza kwe wewe nu muchi wako na wana wakwe wawili." Mose ayili kunzi ukusunkhana nu yisivyala, afukamila pansu, nga afyompha weliwe. Awalamunkhana ngapano waya mwi hema. ⁸Mose amunenile e yisivyala vyonsi vino Yawe awomvile kwe Farawo na wa Ijiputi umulandu wa Izirayeli, ivya kuchula konsi kuno kwizile kwe woliwo, na muno Yawe apusuzizye woliwo. ⁹Yetiro asechelezile pa vizima vyonsi vino Yawe awomvile muno Izirayeli, ukuti apusuzizye woliwo ukufuma mwi kasa lya wa Ijiputi. ¹⁰Yetiro atili, "Yawe tumutumvye, amuno awapusuzizye wewe ukufuma kwi kasa lya wa Ijiputi na kwi kasa lya Farawo, swinya apusuzizye awanthu ukufuma kwi kasa lya wa Ijiputi. ¹¹Nomba nene namanya kuno Yawe

amukulu ukulunya tsoni utwa leza, umulandu pano awa Ijiputi wachuzizye ukuwumbe awa Izirayeli, Leza apusizye awanthu wakwe.¹² Yetiro, e yisivyala wakwe Mose, walesile ivyawupi ni nzuwi zyakwe Leza. Aroni na wonsi awasongo wa Izirayeli wizile ukulya ichakulya paminso yakwe Leza nu yisivyala wakwe Mose.¹³ Pa wanda wakukonkha penepo Mose ayikazile ukulunga awanthu. Awanthu wimilizile ukuliwilizya weliwe ukuma akatondo ukufika amanguzi.¹⁴ Pano e yisivyala wakwe Mose aweni vyonsi awombelanga awanthu, weni atili, "Wuzye achani choo chino ukuwomba na wanthu? Wuzye achani fwandi chino ukwikala wenga nga awanthu wakukwimilila wewe akatondo ukufika amanguzi?"¹⁵ Mose atili kwe yisivyala wakwe, "Awanthu wakwiza kwe nene ukuti wawuzichisye amano yakwe Leza.¹⁶ Pano wawa nu kupazinkhana, wakwiza kwe nene. Nenzi nkhupingula pakasi munthu wonga nu muwuye, swinya nkhusambilizya woliwo amawaliko na masundo yakwe Leza.¹⁷ E yisivyala wakwe Mose atili kwe weliwe, "Chino ukuwomba asa chizima.¹⁸ Awenche wewe wandi uyitonsye, wewe na wanthu wano uli nawo. U katundu wee a mung'wame nkhaninye kwe wewe. Wewe utanga ukwanisye ukuwumbe pa wenga.¹⁹ Teyelezya kwe nene. Nene nandi inkhupe amano, swinya Leza aliwa na wewe, umulandu wewe ukwimilila awanthu kwe Leza, swinya ukuleta ukupazinkhana kwawo kwe Weliwe.²⁰ Wewe ufwele usambilizye woliwo amawaliko na masundo Yakwe. Wewe ufwele usambilizye woliwo inzira yakupita mwenemo swinya umulimo wakuwomba.²¹ Ukonjelezya penepo, wewe ufwele usole awonsi wano wangakwanisya ukufuma ku wanthu wonsi, awonsi wano wachindika Leza, awonsi awa chisinkha wano wapata uwufi. Wewe ufwele uwawike papela pa wanthu, ukuti wawe wakatungulula ukulolela awanthu 1000, 500, 50 na 10.²² Walilonga imilandu iya manda yonsi, kweni imilandu iyitamye waliwaleta kwe wewe. Lelo imulandu yonsi iyitichi, wangelonga yoyo awenecho. Munzila yoyonye viliwa aviyepeke kwe wewe, swinya walinyamula ukatundu na wewe.²³ Ndi wachita choo, swinya ndi Leza alamula wewe ukuti uwombe wowonye, apano ulikwanisya ukujimba, swinya aanthu wonsi walikwanisya ukuya ku nkhyaya awikute.²⁴ Achaleka Mose ateyelezizye ku mazwi yakwe yisivyala wakwe swinya awomvile vilivyonsi vino avwanzile.²⁵ Mose asozile awonsi wano wangakwanisya ukufuma kwe Izirayeli wensi nga awisile woliwo awa katungulula wa wanthu, awakatungulula wa 1000, 500, 50, na 10.²⁶ Walonzile awanthu mu milandu ya manda yonsi. Imilandu iyitamye wayilesile kwe Mose, ukuwa wawo awenecho walonzile yonsi imilandu iyitichi.²⁷ Ngapano Mose aleka e yisivyala apite, nga Yetiro anyochezile kuni yakwe.

19

¹Mu mwezi wa chititatu ukufuma pano awanthu wa Izirayeli wayile ukufuma muni ya Ijiputi, pa wanda wulyanye, awiza ku lupalang'ang'a lwa Sinayi.² Lyo wafuma pa Refidimu nu kwiza ku lupalang'ang'a lwa Sinayi, wazenzile ivisakasa mu lupalang'ang'a pa nkholelo ya lupili.³ Mose ayile papela kwe Leza. Yawe apunzile kwe weliwe ukufuma mu lupili nga atili, "Wewe ufwele uyinene ing'anda yakwe Yakobe, awanthu wa Izirayeli: ⁴Mwemwe muweni vino Nenzi nawomvile ku wa ijiputi, muno Nene nanyamuzile mwemwe pa vyapa vya nkhwazi nu kuleta mwemwe kwe Nemwenecho.⁵ Apano nomba, ndi mwemwe mukuteyelezya nu mwendo wonsi kwizwi lyane nu kusunga ilayano lyane, apano muliwa awane awasolwa ukufuma mu wanthu wonsi, amuno insi yonsi iya pansi ayane.⁶ Mwemwe muliwa awufumu wa wananzuwi swinya umutundu uwutele uwane. Yaa ayali amazwi yano wewe ufwele uvwange ku wanthu wa Izirayeli."⁷ Achaleka Mose ayizile nu kupunda awasono wa wanthu. Weni awisile pankholelo zyawo amazwi yonsi yaa yano Yawe alamulizile weliwe.⁸ Wonsi awanthu watolelezile apaliponga nu kuti, "Sweswe tuliwomba vyonsi vino Yawe avwanzile." Ngapano Mose ayizile awumbulila amazwi ya wanthu kwe Yawe.⁹ Yawe atili kwe Mose, "Nenzi nyiyiza kwe wewe mwi wingo ilifite alyakuti awanthu wangivwa pano Nenzi nkhuwanga na wewe swinya wasuwile wewe swinya ukufika pe na pe." Ngapano Mose ayanenile amazwi ya wanthu kwe Yawe.¹⁰ Yawe atili kwe Mose, "Yanga ku wanthu. Ilelo na mutondo wewe ufwele uwike woliwo pambali kwe nene, swinya uwapange waswefye ivizwalo vyawo.¹¹ Muyipekanie ku wanda wa chititatu, amuno pa wanda wa chititatu Yawe aliyika ukwiza ku lupili lwa Sinayi.¹² Wewe ufwele uwike imphaka ku wanthu ukuliwilizya ulupili. Uvwange kwe woliwo, 'muchenjele ukuti mutakakwele ulupili pamwi ukupalamansya imphaka yakwe. Wensi wino apalamansya ulupili nakawuziyenye aliwikwa kumfwa.'¹³ Nanthi a likasa lya wumwi litakapalamansye umunthunye weyo, Mumalo mwakwe; weni afwele aponkholwe namawe pamwi apikwe. Nanthi chingawa a chinyamana pamwi umunthu, weni afwele awikwe kumfwa. Pano imfwemfwe yalila ukulila nanthi kulechelezya, wangiza wafike umwakutalichila ulupili."¹⁴ Ngapano Mose ayisile ukufuma mu lupili ukuya ku wanthu. Weni awisile pambali awanthu kwe Yawe swinya waswefizye ivizwalo vyawo.¹⁵ Weni atili ku wanthu, "Muwe mwe wasenganie pa wanda wa chititatu; mutakaye papipi na wachi winu."¹⁶ Pa wanda wa chititatu, pano kwalinji umutondotondo, kwalinji ukujilimisa swinya utumesya swinya iwingo ilifite pa lupili, nu kulila sita kuleka kwa mfwemfwe. Awanthu wonsi pa visakasa awazekema.¹⁷ Mose afumizye awanthu ukufuma mu visakasa ukuti wasunkhane nu Leza, nga awimilizile apakutalichila pa lupili.¹⁸ Ulupili lwa Sinayi lwavwimbisilwe ni lyosi umulandu Yawe ayisile mwenemo mu mulilo ni lyosi. Ilyosi aliya mupela ngati alyosi lya muvuno, nga ulupili lonsi alusunkhunyika nkhaninye.¹⁹ Pano ukulila kwa mfwemfwe kwakula ukupokosela, Mose avwanzile, nga Leza atolezile weliwe mwizwi.²⁰ Yawe ayizile pansi pa lupili lwa Sinayi, papela pa lupili, nga ayisile Mose papela. Achaleka Mose ayile papela.²¹ Yawe atili kwe Mose, "Yanga pansi nu kuchenjezwa awanthu; ukuti wangize wasamaile kwe Yawe ukuti walole, nga awavule mwe woliwo wangiza wafwe.²² Uleke awa nanzuwi nawonye wano wakwiza kupipi na nene wayike awenecho pambali-wayisenganie awenecho muno ukwiza kwane-alyakuti Nene nthakafunde woliwo."²³ Mose atili kwe Yawe, "Awanthu watanga wize ku lupili lwa Sinayi, amuno Wewe walamulizile sweswe: 'Muwike imphaka ukuliwilizya ulupili swinya muluwiki pambali kwakwe Yawe.'" ²⁴Yawe atili kwe weliwe, "Yanga pansi nga ulete papela Aroni na wewe, ukuwa utakaleke awa nanzuwi

na wanthu wapitilile ukuti wize papela kwe Yawe, ndi wapotwa ukwivwa Nenji ndifunda woliwo." ²⁵Achaleka Mose ayile pansu ku wanthu nu nukuvwanga kwe woliwo.

20

¹Leza avwanzile yonsi amazwi yaa: ²"Nenji ne Yawe e Leza wako, wino alesile wewe ukufuma muni ya Ijiputi, ukufuma mu ng'anda ya wuzu. ³Wewe ufwele utakawe nu twa leza tunji ukulunya Nene. ⁴Wewe utakatele uyipanji ile ichakulolwa ukufuma ku miti nanthi ichikolania cha chilichonsi chino chili mwiwulu mupela, pamwi chino chili muni ya pansu kunthende, pamwi chino chili mu minzi mukasi. ⁵Wewe utakatele ufukamile pansu kwe vyolivyo pamwi ukupepa vyolivyo; amuno Nene, Yawe e Leza wako, ne Leza umuzuwa. Nenji nkhafula uwuwiye wa watatakulu pakuleta ukufunda pa wana wawo, ukufika ku nkulu ya chititatu swinya iya chini iya wawo wano wapata Nene. ⁶Ukuwa nkhanjizya ulukundo ulusita kumala ku wavule wa wawo wano wakunda Nene swinya wakusunga amasundo yane. ⁷Wewe utakatele usende izina lya Yawe e Leza wako, pavye, amuno Nenji ndipa umulandu wensi wino akusenda izina lyane pavye. ⁸Uwayizuka uwanda wa Sabata, ukuliwika pambali kwakwe Nene. ⁹Wewe ufwele uchite swinya uwombe imilimo yako yonsi mu manda 6. ¹⁰Ukuwa uwanda wa 7 a Sabata kwakwe Yawe e Leza wako. Pa wandanye wowo ufwele utakawombe umulimo wuliwonsi, wewe, pamwi umwana wako umulumendo, pamwi umukazyana, pamwi umuwomvi wako umonsi, pamwi umuwomvi wako umwanachi, pamwi ivitekwa vyako, pamwi umulendo wino ali mukaya kako. ¹¹Amuno mu manda 6 Yawe apanzile iyulu ninsi ya pansu, e sumbi, na vyonsi vino vili mwenemo, nga apuzile pa wanda wa 7. Achaleka Yawe afile uwanda wa Sabata swinya awuwisile pambali. ¹²Uchindike e baba wako ne mama wako, alyakuti ungikala imphindi iyitali muni yino Yawe e Leza wako akupa wewe. ¹³Wewe ufwele utakakome nanthi wumwi. ¹⁴Wewe ufwele utakachite uwuzelele. ¹⁵Wewe ufwele utakiwe ukufuma kwe aliwensi. ¹⁶Wewe ufwele utakape uwukamboni wawufi ukusuya umupalamani wako. ¹⁷Wewe ufwele utakakumbwe ing'anda ya mupalamani wako; wewe ufwele utakakumbwe umuchi wa mupalamani wako, umuwomvi wakwe umonsi, umuwomvi wakwe umwanachi, inkhambaku yakwe, indokwe yakwe, pamwi chilichonsi chino achakwe u mupalamani wako. ¹⁸Awanthu wonsi waweni ukujilimisya nu kumesa, swinya wivwile izwi lya mfwemfwem, nu kulola ulupili lukusuka ilyosi. Pano awanthu wachiweni, awazekema nu kwimila apatali. ¹⁹Awatili kwe Mose, "Uvwange kwe sweswe, nga tuliteyelezya; ukuwa utakaleke Leza avwange kwe sweswe, lyo sweswe tulifwa." ²⁰Mose atili ku wanthu, "Mutakati muwe ni nthete, amuno Leza wiza ukwelezya mwemwe alyakuti umuchinzi wakwe Weliwe wuwe mwakwe mwemwe, swinya alyakuti mwemwe mutakawembuke." ²¹Achaleka awanthu wimilizile apatali, nga Mose aya pa mfizi iyikulu kuno Leza walinji. ²²Yawe atili kwe Mose, "Choo a chino wewe ufwele uwanene awa Izirayeli: Mwemwe mwewenecho muweni kuno Nenji imvwanzile na mwemwe ukufuma mwiwulu. ²³Mwemwe mutaliyipanji la mwewenecho utwa leza awanji apaliponga na Nene, utwa leza twa siliva pamwi utwa leza twa golidi. ²⁴Mwemwe mufwele mupange ibeje lyivu kwe nene, swinya mufwele mupe inzuwi penepo ivyawupe ivilungulile, ivyawupe ivya wukamu, ing'onzi zinyu ni ng'ombe zinyu. Mu masyo yonsi muno Nenji nkupanga ukuti izina lyane lichindikwe. Nenji ndiyiza kwe mwemwe nu kuwalota mwemwe. ²⁵Ndi mukupanga ibeje lya mawe, mwemwe mufwele mutakazenge na mawe ayamontholwe, amuno ndi mwawomvya iviya penepo, muliwa ukuti mwalyonona. ²⁶Mwemwe mufwele mutakakwele pi beje lyane, alyakuti ichitali chinu chitakawe apatiswe."

21

¹Nomba yaa a masundo yano wewe wandi uwike paminso ya woliwo. ²Ndi wakala umuwomvi wa chi Heberi, weni alikuwombela imyaka 6, nga mu mwaka wa 7 alipita umupusuke nanthi kumulipili chimwi. ³Ndi wizile pa wenga umwenecho, afwele apite umupusuke pa wenga umwenecho; ndi a mutwale, umuchi wakwe afwele apit amupusuke na weliwe. ⁴Ndi e bwana wakwe apite weliwe umuchi nga amukwatila weliwe awalumendo na wakazyana, u muchi na wana wakwe waliwa wakwe bwana wakwe, nga weni afwele apite umupusuke pa wenga umwenecho. ⁵Ukuwa ndi umuwomvi palwenze akuti, "nenji namukunda e bwana wane, umuchi wane, na wana wane; nenji nthalipti, a umupusuke," ⁶e bwana wakwe afwele amulete weliwe kwe Leza. E bwana afwele amulete weliwe pa chisakati pamwi pa mulyango, nga e bwana wakwe afwele amunyolole ikutwi ni nthungo. Ngapano umuwomvi alimutewetela weliwe uwulanzi wakwe wonsi. ⁷Ndi umunthu akazyana umwana wakwe umwanachi ngati a muwomvi, atakize atele apite umupusuke ndivino waliwachitila nu muwomvi umonsi. ⁸Ndi umuwomvi umwanachi atamusechelezize e bwana wakwe, wino wayiwichila umwenecho, weni afwele amuleke akalwe swinya. Weni asi na maka ukuti amukazyana ku wanthu awalendo. Weni asi na maka ngati ayayo, umulandu amuchitizile weliwe uwufi. ⁹Ndi e bwana wakwe awisile weliwe pambali ukuti awe amuchi wa mulumendo wakwe, weni afwele amuchitile ngati alinji a amwana wakwe umukazyana. ¹⁰Ndi ayisendela umwenecho umuchi wunji, weni afwele atakamulesye ichakulya chakwe, inzwalu, pamwi amaka yakwe aya nthwala. ¹¹Ukuwa ndi atakumupa weliwe vyoo ivinthu vitatu, amukazyana angapita umupusuke nanthi kulipila yimwi imphiya. ¹²Aliwensi wino ayuma umunthu alyakuti afwe, umunthunye weyo afwele awikwe kuwufwe. ¹³Ndi umunthu atachichitizile chocho iganya, kweni mu malo mwakwe yalinji a ngozi, nene ndilonda amasyo kuno angasamalila kweneko. ¹⁴Ndi umunthu iganyanye atalika umupalamani wakwe nu kukoma weliwe ukuyana na vyo alandanga, wewe ufwele usende weliwe, napano angawa pi beje lyakwe Leza, alyakuti weni afwe. ¹⁵Wensi wino ayuma a baba wakwe pamwi e nyina afwele awikwe kuwufwe nakawuzyenye. ¹⁶Wensi wino ayiwa umunthu-nga umung'o akazyana weliwe, pamwi umunthunye weyo azanwa mwi kasa lyakwe-umung'onye weyo afwele awikwe kuwufwe. ¹⁷Wensi wino atipa e baba wakwe pamwi e nyina nakawuzyenye afwele awikwe kuwufwe. ¹⁸Ndi awanthu wakulwa nga wonga ayuma e

wunji ni liwe pamwi ningumi, nga umunthunye weyo nanthi akufwa, kweni achiswa ukuti alale pans; ¹⁹ngapano ndi apola swinya akukwanisya ukupita ukuwomvya insonzo, umunthu wino ayimile weliwe afwile alipe muno iyitayike imphindi yakwe; afwile swinya amulipe ku kupozwa kwakwe. Ukuwa umunthunye weyo asi nu mulandu wa kukoma. ²⁰Ndi umunthu ayuma umuwomvi wakwe umonsi pamwi umuwomvi wakwe umwanachi ni nsonzo, nga ndi umuwomvi afwa umulandu wakumwa, umunthunye weyo afwile afundwe. ²¹Lelo, ndi umuwomvi a mulanzi uwanda wonga pamwi amanda yawili, e bwana wakwe afwile atakafundwe, amuno aliwa ukuti achula ukutayika kwa muwomvi wakwe. ²²Ndi awanthu wakulwa ponga nga wachisa u mwanachi uwa wula alyakuti uwula wafuma, kweni pasi nanthi a kuchiswa kunji kwe weliwe, nakawuzyenye umunthu wino wonona afwile alipwe ndi muno umweni mwanachi akulondela, swinya afwile alipe ukuyana na wakapingula. ²³Ukuwa ndi ukuchiswa akukulu, apano wewe ufwile upingule uwulanzu ku wulanzu, ²⁴ilyinso ku lyinso, ilyino ku lyino, ikasa kwi kasa, itamba kwi tamba, ²⁵ukuchwa ku kotchwa, ichilondo ku chilonda, pamwi iwamba kwi wamba. ²⁶Ndi umunthu ayuma ilyinso lya muwomvi wakwe umonsi pamwi ilya muwomvi wakwe umwanachi nu kulyonona, afwile amuleke umuwomvi wakwe apite umupusuke ku kulipwa kwe lyinso lyakwe. ²⁷Ndi afumya ilyino lya muwomvi wakwe umonsi pamwi umuwomvi wakwe umwanachi, weni afwile aleke umuwomvi apite umupusuke ngati a kulipa muno ilyino, ²⁸Ndi inkhambaku yapula umonsi pamwi umwanachi ku wufwe, inkhambaku yifwile yiponkholwe na mawe nakawuzyenye, ni nyama yakwe mutakalye; ukuwa umwenecho wa nkambaku afwile apusukwe ku umulandu. ²⁹Ukuwa ndi inkhambaku yawelela ukupula mwisinda, swinya umwenecho wamusosile kweni nanthi kuyiyalila yeneyo mukasi, nga inkhambaku yikomile umonsi pamwi umwanachi, inkhambakunye yoyi yifwile yiponkholwe na mawe, nu mwenechonye afwile awikwe kuwufwe. ³⁰Ndi ichilipo chikulondeka muno uwulanzu wakwe, afwile alipe chilichonsi chino chikulondeka ukuti chilipwe. ³¹Ndi inkhambaku yapula umwana wa monsi umulumendo pamwi umwanachi, umwenecho wa nkambaku afwile achite chino isundo lyoo likulonda weliwe ukuti achite. ³²Ndi inkhambaku yapula umuwomvi umonsi pamwi umuwomvi umwanachi, umwenecho wa nkambaku afwile alipe ama shekelo ya siliva 30, swinya inkhambaku yiponkholwe na mawe. ³³Ndi umonsi ayiyula ichiliwa, pamwi akumba ichiliwa nanthi akuchivwimba, nga inkhambaku pamwi indokwe yawila mwenemo, ³⁴umwenecho wa chiliwa afwile alipe ku kutayika. Afwile ape imphiya ku mweni chinyamana ichifwe, nga ichinyamana ichifwe chiliwa achakwe. ³⁵Ndi inkhambaku ya munthu wonga yachisa inkhambaku ya wunji alyakuti yifwe, wafwile wakazyenye inkhambaku iyilanzu nu kwankhana imphiya, swinya wafwile wankhane inkhabaku yino yafwa. ³⁶Ukuwa ndi chalinji acha kumanyikwa kuno inkhambakunye yoyi imyikalile yakwe mwisinda yalinji akupula, nga umwenecho nanthi kuyiyalila, nakawuzyenye afwile alipe inkhambaku ku nkambaku, nga inyama iyifwe yiliwa ayakwe.

22

¹Ndi umunthu ayiwa inkhambaku pamwi ing'onzi nu kuyikoma pamwi ukukazya yeneyo, papo afwile alipe inkhambaku 5 ku nkambaku yonga, ni ng'onzi 4 ku ng'onzi yonga. ²Ndi umung'o azanwa ukuti akulonda ayiwe, swinya ndi ayumwa alyakuti afwe, papo umulandu wa kukoma wutalipewa kwe aliwensi muno weliwe. ³Ukuwa ndi ilanzi lyafuma lya atandi ayiwe, umulandu wa kukoma wuliwa ku munthu wino akoma weliwe. Umung'o afwile alipe. Ndi asi nanthi chimwi, papo afwile akazwe muno uwung'o wakwe. ⁴Ndi ichinyamana chino ayivile chazanwa achilanzu mu makasa yakwe, nanthi yingawa a nkambaku, indokwe, pamwi ing'onzi, afwile alipe ukunyosya kawili. ⁵Ndi umunthu akuchema ivitekwa vyakwe mu chalo pamwi muvipaswa nu kuchisapula ichinyamana chakwe, nga achilya mu chalo cha munthu wunji, weni afwile alipe ukufumya ku vizima vya muchalo chakwe nu kufuma mu vizima vya mu vipaswa vyakwe. ⁶Ndi umulilo waka nu kusata ukuya mu mphanga alyakuti amalezi ayavune, pamwi amalezi mu chalo, pamwi ichalo chanya, weyo wino atalisile u mulilo afwile alipe. ⁷Ndi umunthu apa imphiya pamwi iviya ku mupalamani wakwe ukuti amusunjile, nga ndi yiwa mu ng'anda ya mupalamaninye weyo, ndi umung'o azanwa, u mung'onye weyo afwile alipe kawili. ⁸Ukuwa ndi u mung'o atazanwa, papo umweni ng'anda afwile ayize paminsi ya wa kapingula ukuti walole ndi aweliwe wino asenzile ivya mupalamani wakwe. ⁹Amuno ukupanzinkhana kulikonsi pavya chimwi, nanthi yingawa a nkambaku, indokwe, ing'onzi, ichizwalo, pamwi chili chonsi chino chitakuloleka chino wumwi akuti, "Choo aha kwe nene," wawa wano wakupanzinkhana wafwile wize paminso ya wakapingula. U munthu wino awakapingula wamuzana nu mulandu afwile alipe kawili ku mupalamani wakwe. ¹⁰Ndi umunthu apa umupalamani wakwe indokwe, inkhambaku, ing'onzi, pamwi ichinyamana chilichonsi ukuti asunge, nga ndi chafwa, pamwi chachiswa pamwi chasendwa nanthi wumwi ukuchilola, ¹¹ifingo kwe Yawe lifwile lisendwe na wonsi, ndi achakuti nanthi pamwi awe umunthu wonga awisile ikasa lyakwe mu katundu wa mupalamani wakwe. Umwenecho afwile azumilizye choo, nga uwunji atanga alipe. ¹²Ukuwa ndi chiwizile ukufuma kwe weliwe, uwunji afwile alipe ku muwuye. ¹³Ndi ichinyamana chakomezilwe nivinji ivinyamana, lekani uwunji umunthu alete ichinyama ngati we kamboni. Weni atalilipa muno chino chakomezilwe. ¹⁴Ndi umunthu ayazimya ichinyamana chilichonsi ukufuma ku mupalamani wakwe nga ichinyamana achichiswa pamwi chafwa nanthi ukuwa nu mwenecho, weyo umunthu wunji afwile alipe. ¹⁵Ukuwa ndi umwenecho alinji nacho, uwunji umunthu atalilipa; ndi ichinyamana chalinji achakwazimya, chililipwa ukuyana nu mutengo wakwazimiza. ¹⁶Ndi umonsi alonda umukazyana wino asi nu monsi, swinya ndi alala nawe, weni nakawuzyenye afwile amusende awe a muchi pa kulipa ichuma ichiyane. ¹⁷Ndi e yisi wa mukazyana akana ukuti amupe umwanakwe kwe weliwe, weni afwile alipe imphiya kwe mukazyana izya chikole. ¹⁸Mwemwe mufwile mutakazumilizye ukuti u mulozi awe nu wumi. ¹⁹Aliwensi wino alala ni chinyamana nakawuzyenye afwile awikwe kumfwa. ²⁰Aliwensi wino apa inzuwi kwe leza wunji ukufumyako Yawe afwile

ayononekwe. ²¹Mwemwe mufwile mutakawombele ichiwiye umulendo pamwi ukumuchuzya weliwe, amuno mwemwe mwalinji mwe walendo muni ya Ijiputi. ²²Mwemwe mufwile mutakachuzye umufwilwe pamwi umwana umusita yisi. ²³Ndi mwemwe mwachuzya waliwo, ndi wapunda kwe Nene, Nenji nakawuzyenye ndiyivwa ukupunda kwawo. ²⁴Ukufulwa kwane kuliyocha, swinya Nenji ndikoma mwemwe nu panga; awachi winu walisayala awafwilwe, na wana winu waliwa nanthi a wayisi. ²⁵Ndi mwazimwa imphiya kwe wumwi wa wanthu wane mwakwe mwemwe wano awasaluke, mwemwe mufwile mutakawe ngati awa kazimya wa mphiya kwe weliwe pamwi ukupima iya konjelezya penepo. ²⁶Ndi walemela umwenda wa mupalamani wako, wewe ufwile umunyosezwe lya ilanzi litandi linyinile, ²⁷amuno wowo awuli chakuyivwimba chakwe mphela; amwenda wa muwili wakwe. Wuzye angayivwimba chani pano alazile? Pano apunda kwe Nene, Nenji ndimwivwa weliwe, amuno ne wankhumbu. ²⁸Mwemwe mufwile mutakanthuke Nene, ne Leza, nanthi a kutipa e katungulula wa wanthu winu. ²⁹Mwemwe mufwile mutaleke ivya wupe vwinu ukufuma ku kuvuna kwinu pamwi ukwakupanjila i vinyo. Mwemwe mufwile mupe Nene e katote wa wana winu awalumendo. ³⁰Mwemwe mufwile muwombe wuliwonga ni nkhabaku zwinu swinya ing'onzi zwinu. Mu manda 7 waliwa na wa nyina, kweni pa wanda wa 8 mufwile mupe waliwo kwe Nene. ³¹Mwemwe muliwa awanthu awawikwe pambali muno Nene. Achaleka mwemwe mufwile mutakalye inyama yiliyonsi yino yikomizwe ni ziwuye mumphanga. Mumalo mwakwe, mwemwe mufwile mutayile yeneyo ku wa simbwa.

23

¹Mwemwe mufwile mutakanenele ivya wufi ivya aliwensi. Mutakatele muwe ponga nu muwiye umunthu ukuti muwe mwe wakamboni wawufi. ²Mwemwe mufwile mutakakonkhe iwumba ukuwomba ichiwiye, nanthi akuwikila uwukamboni pano muli imbali yi wumba alyakuti munyonganile ukusimichila. ³Mwemwe mufwile mutakalanjizye ukutemwela ku munthu umusaluke pa mulandu wakwe. ⁴Ndi mwasunkhana ni nkhabaku pamwi indokwe ya mulwani winu yikusowa, mwemwe mufwile muyinyosezwe kwe weliwe. ⁵Ndi mwalola indokwe ya wumwi wino wapata mwemwe yawa nu wungw'ame wa katundu, mwemwe mufwile mutakamusye umunthunye weyo. Mwemwe nakawuzyenye mufwile mutule weliwe ni ndokwe yakwe. ⁶Mutakatele muwike pambali ukusimichila ku musaluke winu pa mulandu wakwe. ⁷Mutakatele mukonkhe awanji pakupa umulandu wa wufi, swinya mutakakome awasita mulandu pamwi awalungamane, amuno Nenji nthalitela awawipe. ⁸Mutakatele musende ichiphuphu, amuno ichiphuphu chikakwiya amonso ya wano wakulola, swinya chikanyongania amazwi ya wanthu wa chisinkha. ⁹Mwemwe mufwile mutakachuzye umulendo, amuno namwenye mwalinji mwe walendo muni ya Ijiputi. ¹⁰Mu myaka 6 mwemwe mulikomelela imbeyu muni yinu nu kuvuna vino vyacha. ¹¹Ukuwa mu mwaka wa 7 mulileka nanthi akulima, alyakuti awasaluke mwakwe mwemwe wangalya. Vino wavisa, ivinyamana vya mumphanga vililya. Mwemwe muliwomba wuliwonga na mu vipaswa vyinu. ¹²Mu manda 6 muliwawomba imilimo yinu, kweni pa wanda wa 7 mufwile mupuze. Muwombe choo alyakuti inkhabaku yinu ni ndokwe yinu vingapuza, swinya alyakuti umwana umulumbo wa muzya winu umwanachi na aliwensi umulendo angapuza ukuti azane amaka ayapya. ¹³Teyezezyani ku vyonsi vino nenji navwanga kwe mwemwe. Mutakatele mutambule amazina ya wa leza awanji, nanthi akuleka amazina yawo yivwike ukufuma ku mulomo winu. ¹⁴Mwemwe mufwile mupange uwulendo ukuti muye muzewe muno Nene katatu umwaka wuliwonsi. ¹⁵Mwemwe mufwile mulolechesye ukuzewela kwa Mukate wa Sitamutawa. Ndimuno Nenji nalamulizile mwemwe, mwemwe muliwalya u mukate uwu sitamutawa mu manda 7. Pa mphindi yoyo, mwemwe muliyiza pa minso yane mu mwezi wa Abibu, wuno a wacha kuchitika choo. Kwalinji a mu mwezi woo wuno mwemwe mwafumile mu Ijiputi. Ukuwa mutakatele mwize paminso yane makasa vye. ¹⁶Mwemwe mufwile mulolechesye Ukuzewela kwa Kuvuna, ivipaswa vya milimo yinu pano mwemwe mwakomezile imbeyu mu vyalo. Mwemwe mufwile swinya mulolechesye Ukuzewela kwe Kusunga pa wumalilo wa mwaka, pano mukusunga imbeyu zwinu ukufuma mu vyalo. ¹⁷Wonsi awonsi winu wafwile waloleke paminso ya Mfumu Yawe katatu umwaka wuliwonsi. ¹⁸Mwemwe mufwile mutakape uwazi ukufuma ku nzuwi zya kwe Nene nu mukate wuno wuli nu mutawa. Amafuta ukufuma ku nzuwi pa kuzewela kwane yafwile yatakasyale uwusiku wonsi ukufika umutondotondo. ¹⁹Mwemwe mufwile mulete ivikomwa ivisolwe ukufuma kuni yinu ukuya mu ng'anda yane, ing'anda yakwe Yawe e Leza winu. Mwemwe mufwile mutakatende umwana wa mbuzi mu mukaka wa nyina. ²⁰Nenji nandi nthume umungelo pankholelo yinu ukuti alolele mwemwe pa nzila. Sinya ukuti alete mwemwe ku masyo Nenji imphekinie. ²¹Muwatezezya kwe weliwe nu kwivwila weliwe. Mutakatele musonkhole weliwe, amuno atalitela aawembuko yinu. Izina yane lili pakwe weliwe. ²²Ndi mwemwe amolimonye mwivwila izwi lyakwe nu kuwomba vyonsi vino Nenji nanana mwemwe, papo Nenji ndiwa ne mulwani wa walwani winu swinya uwakulwa kwe wano wakulwa na mwemwe. ²³U mungelo wane ali kolela mwemwe nu kuleta mwemwe ku waAmori, awaHiti, awaPerizi, awaKanani, awaHivi, swinya awaJebusi. Nenji ndiyonona waliwo. ²⁴Mwemwe mufwile muta kafukamile ku waleza wawo, ukupepa waliwo, pamwi ukuwomba ndimuno wakuwombela. Mu malo mwakwe, mwemwe mufwile mupote waliwo nu kumongolania imphanda zyawo zya mawe. ²⁵Mwemwe mufwile mupepe Yawe e Leza winu, nga Weni alilota u mukate winu na minzi yinu. Nenji ndifumya indwala ukufuma pakasi pakwe mwemwe. ²⁶Nanthi a mwanachi aliwa sita kukwata pamwi ukupita pavye awana wakwe muni yinu. ²⁷Nenji ndipa mwemwe uwulanzu uwutali. Nenji indituma inthete iya kwe nene muni yakwe wawo yino mukupita mwenemo. Nenji ndikoma awanthu wonsi wano mukusunkhana. Nenji ndichita ukuti wonsi awalwani winu wasamale. ²⁸Nenji ndituma amavwimvwi pankholelo zwinu yano yalisamazya awaHivi, awaKanani, swinya awaHiti ukufuma pa nkholelo zwinu. ²⁹Nenji nthaliwasamazya waliwo ukufuma pa nkholelo zwinu umwaka wonga, achakuti insi yiwe nanthi awanthu, nga

ivinyamana vya mumphanga vilivula ukulusya mwemwe.³⁰ Mu malo mwakwe, Nenji ndisamazya waliwo katichi katichi ukufuma pankholelo zinyu ukufika mwemwe mwawa mwe wavule swinya mwapyana insi.³¹ Nenji ndiyania imphaka yinu ukufuma kwe Sumbi wa Matete ukufika kwe Sumbi wa waFilisiti, swinya ukufuma mu lupalang'ang'a ukufika ku Luzi Iwa Yufereti. Nenji ndipa mwemwe ukuchimvya ku weni insi. Mwemwe mulifumya waliwo paminso ya mwemwe mwewenecho.³² Mwemwe mufwile mutakapange ilayano na waliwo pamwi na wa leza wawo.³³ Wafwile watakikale muni yinu, wangize waleke ukuti muwembuke ukususya Nene. Ndi mwemwe mukupepa awa leza wawo, choo nakawuzenye chiliwa a chipingo kwe mwemwe."

24

¹Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Zanji kwe Nene –wewe, Aroni, Nadabu, Abihu na wasongo wa Izirayeli 70, nga mwize mupepe Nene pa wutali. ²Mose wenga angiza kupipi na Nene. Awanji waakatele wize kupipi, nanthi awanthu ukuti wize na waliwo."³Mose ayile nu kuwanena awanthu wonsi amazwi ya Yawe na masundo yakwe. Awanthi wonsi watolelezile nizwi lyonga swinya atili, "Sweswe tuliwomba amazwi yonsi yano Yawe avwanzile," ⁴Ngapano Mose awalilise pansi amazwi yonsi aya kwe Yawe. Umutondotondo lya kwacha, Mose asenzile ibeje munthende mu lupili nga apanga ulupanda lwa mawe, alyakuti amawe yimilile amaluko 12 aya Izirayeli.⁵Weni atumile wamwi awa Izirayeli awalumendo ukuti waye wape ivyawupe ivya kocha swinya ukuzuwila ivya wupe wuponga ivya nkhabaku kwe Yawe. ⁶Mose asenzile nusu ya wazi nu kuwika mu mbakuli; weni anyamfile u nusu wunji pi beje.⁷Weni asenzile e kalata wi layano nu kuwelenga umwa kupunda ku wanthi. Awatili, "Sweswe tuliwawomba vyonsi vino Yawe avwanzile. sweswe tuliwatonthela." ⁸Ngapano Mose asenzile uwazi nu kunyamfa wenewo pa wanthi. Atili, "Woo a wazi wi layano lino Yawe apanzile na mwemwe pa kuwapa mwemwe ilayano lyoo ponga na yonsi amazwi yaa."⁹Ngapano Mose, Aroni, Nadabu, Abihu, na wasongo 70 wa wanthi wa Izirayeli wayile ku lupili. ¹⁰Awaweni e Leza wa Izirayeli. Pansi pa matamba yakwe palinji inzila yino yapanzilwe na mawe aya safaya, aya swepe ngati amupela umwenecho. ¹¹Leza atalambalisile ikasa pakwe wa katungulula awa Izirayeli. Waweni Leza, swinya walile nu kung'wa.¹²Yawe atili kwe Mose, "Zanga kwe Nene pa lupili nga wikale kulyanye. Nenji ndipa wewe awakalata wa mawe swinya isundo na malamulo yano imbalisile, alyakuti unga wasambilizya waliwo."¹³Achaleka Mose akatusile ponga nu mwavwilizyi wakwe Yoswa nga wayile pa lupili lwakwe Leza.¹⁴Mose avwanzile kuwa songo, "Syalani paa swinya mutulindilile sweswe ukufika pano twanyoka kwe mwemwe. Aroni nu Huri wali na mwemwe. Ndi wumwi ali nu kupazinkhana, lekani aye kwe waliwo."¹⁵Achaleka Mose ayile pa lupili, nga iwingo lyavwimbile lwenelo.¹⁶Uwuchindamane wakwe Yawe awikala pa Lupili lwa Sinayi, nga iwingo alivwimba lyenelo amanda 6. Pa wanda wa 7 Yawe apunzile Mose ukufuma mukasi mwi wingo. ¹⁷Imilolechele ya wuchindamane wa Yawe yalinji ngati a mulilo wakonona papela pa lupili mu minso ya wa Izirayeli. ¹⁸Mose ayinjizile mwi wingo mu lupili amanda 40 nu ma wusiku 40.

25

¹Yawe avwanzile kwe Mose, ²"Wanene awa Izirayeli ukuti wasende ichawupi icha kwe Nene ukufuma ku munthi aliwensi wino ali nu kulonda kwa mu mwendo wa kuyipa. Wewe ufwile umphochelele nene uvyawupi vyovyo.³Vyoo a vyawupe vino wewe ufwile upochelele ukufuma kwe waliwo: golide, siliva, nu bronzi; ⁴imyenda ya blu, pepo, swinya iyiwenzu; iyitelemuke; iya meya ya mbuzi; ⁵ikwela lya ng'onzi ilipangwe uwuwenzu, na makwela ayatelemuke; amatabwa ya mangwina; ⁶amafuta ya nyale zya mu nsaka; ivyakununtchizya vya mafuta yakupakala ni vyakununtchizya vya chosi; ⁷amawe ya onikisi na yanji amawe ayazima ukuti wakawike pa chizwalo cha pa nganga.⁸Lekani wazengele Nene insaka alyakuti Nenji ningikala pakasi pakwe waliwo. ⁹Wewe ufwile uyizenge ukuyana na muno Nenji ndilanjizya wewe mu milolechele ya masyo yakwikalamo swinya ni viya vyonsi ivyakwe.¹⁰Walizenga iwato la matabwa ya mangwina. Uwutali wakwe wufwile wuwe ama mita yawili na nunsu; uwukulu wuliwa imita yonga na nunsu; nga ukuya mupela i mita yonga na nunsu. ¹¹Wewe ufwile ukalivwimbe lyenelyo mukasi swinya kunzi nu golide umuzima, swinya wewe ufwile uwike e golide mumbali papela ukuliwilizya.¹²Wewe ufwile upanjile uwato ivingelengele vya golide, nga uviwike mu matamba ya wato, ivingelengele viwili imbali yonga iya wato, swinya viwili ivingelengele kumbali iynji. ¹³Wewe ufwile upange imiti ya mangwina nu kuyiliwilizya yeneyo nu golide. ¹⁴Wewe ufwile uwike imiti mu vingelengele mumbali ya wato, umwakuti munyamule iwato.¹⁵Imiti yifwile yisyle mu vingelengele vya wato; mutize mutele mufumye imiti yoyo ukufuma ku wato. ¹⁶Wewe ufwile uwike mu wato amalamulo yi layano yano Nenji ndipa wewe. ¹⁷Wewe ufwile upange ichakuvwimba cha kutetelwa icha golide umuzima. Uwutali wakwe wufwile wuwe ama mita yawili na nunsu, swinya uwukulu wakwe wufwile wuwe nunsu ya mita. ¹⁸Wewe ufwile upange awangelo wa cherubimu awa golide wakusyana awakuti uwike kuwumalilo na kuwumalilo wa chakuvwimba cha kutetelwa.¹⁹Upange umungelo wonga ku mbali yonga iya chakuvwimba cha kutetelwa, swinya umungelo wunji kumbali yinji. Awangelo wafwile wapangwe apaliponga ni chakuvwimba cha kutetelwa. ²⁰Awangelo wafwile wayololosye umwa kusata amapa yawo mupela nu kupa inzunda ichakuvwimba cha kutetelwa. Awangelo wafwile walolane nu kulola pakasi pa chakuvwimba cha kutetelwa. ²¹Wewe ufwile uwike ichakuvwimba cha kutetelwa papela pa wato, swinya ufwile uwike mu wato ilayano lya malamulo yano Nenji nkhupe wewe. ²²A pa wato pano Nenji ndiwasunkhana na wewe. Nenji ndiavwanga na wewe ukufuma pa masyo yane papela pa chakuvwimba cha kutetelwa. A kufuma pakasi pa wangelo wawili papela pa wato wa wukusimichila apano Nenji ndiwa vwanga na wewe ivya malamulo Nenji ndipa wewe aya wa Izirayeli.²³Wewe ufwile upange i tebulo lyi tabwa lya mangwina. Uwutali wakwe wufwile wuwe ama mita yawili; uwukulu wufwile wuwe i mita

yonga, nu kuya mupela lifwile liwe i mita yonga na nunsu.²⁴Wewe ufwile ulivwimbe nu golidi umuzima swinya uwike imphaka ya golidi ukuliwilizya papela.²⁵Wewe ufwile upange i fulemu lya kuliwilizya ikasa lyonga uwukulu, nu kuliwilizya mumbali nu golidi kwi fulemu.²⁶Wewe ufwile ulipanji ile ivingelengele vini(4) ivya golidi nu kumatika ivingelengele ku ma kona 4, kuno kwalinji amatamba 4.²⁷Ivingelengele vifwile vimatikwe ku fulemu ukuti pawe amasyo ya miti, umwakuti i tebulo linyamulwe.²⁸Wewe ufwile upange imiti 4 iya mangwina nu kuvwimba yoliyo nu golidi alyakuti i tebulo linyamulwe na yoliyo.²⁹Wewe ufwile upange imbakuli, ivitoba, ividebe, ni mbale ukuti wize wawomvya ivyawupi vya minzi. Wewe ufwile uvipange viwe vya golidi umuzima.³⁰Wewe ufwile pipi pipi awawika umukate wa kuzanwa pa tebulo paminso yane.³¹Wewe ufwile upange ivya kwimichila inyale ivya golidi umuzima umusyane. Ivya kwimichila ivya nyale vyize vipangwe ni pakwikalila swinya imphembe. Awa kapu wakwe, ivyakwikalila, swinya amaluma yakwe vyonsi vili pangwa ngati a chinthu chonga.³²Mumbali mufwile muwe insamba 6--insamba zitatu imbali yonga iya cha kwimichila inyale swinya izinji zitatu imbali iyinji.³³Insamba ya kutalichila yifwile yiwe na makapu yatatu ayapangwe ngati a mulemvwe, ni pakwikalila swinya amaluma, na ma kapu yatatu ayapangwe ngati a mulemvwe mu nsamba yinji, ponga ni chakwikalila na maluma. Vifwile viwe vilivyonga ku nsamba zyonisi 6 zino zikufuma ku chakwikalila cha nyale.³⁴Pa chakwikalila ichenecho, imfwemfwe ya pakasi, pafwile pawe awa kapu 4 ayapangwe ngati a mulemvwe, ni vyakwikalila na maluma.³⁵Pafwile pawe ichakwikalila pansa pa nsamba ziwili--ivipangwe ngati a chinthu chonga, swinya ichakwikalila pansa pansamba zya chitiwili--nazyonye izipangwe ngati a chinthu chonga. Mu nzila yiliyonga pafwile pawe ichakwikalila pansa pansamba zya chititatu, ivipangwe ngati a chinthu chonga. Chifwile chiwe chilichonga ku nsamba zyonisi 6 izya kufuma ku chakwikalila cha nyale.³⁶Ivyakwikalila penepo ni nsamba zyakwe vifwile vipangwe ngati a chinthu chonga, umulimo uwusyane wonga uwa golidi.³⁷Wewe ufwile upange uchakwikalila inyale ni nyale zyakwe 7, nu kwimika inyale ukuti zilete uwuswepe.³⁸Ivya kulemela umulilo ni vyakuwika mwenemo vifwile vipangwe nu golidi umuzima.³⁹Uwomvye i talenti lyonga ilya golidi umuzima ukupanga ichakwikalila ni vinthu vyakwe vyonsi.⁴⁰Ulolechese ukuti upange ukuyana ni milelechele yino wewe ukuloleswa pa lupili.

26

¹Wewe ufwile upange ichihema chiwe ni myenda ya kupatulula iya kufuma ku myenda iyi tanye swinya iya bulu, pepo, swinya ameya ya ng'onzi ayawenzu ni milelechele ya wangelo awa kerubi. Yoo yiliwa a ntchito ya wanthu wano wamanya ichete sana imiwombe.²Uwutali wa mwenda wongo wuliwa ama mita 28, mu wufupi ama mita 4. Imyenda yonsi yiliwa ayiyane uwukulu.³Imyenda 5 yilisonwa ku myenda iyiwuye, nga ayanji 5 yafwile yasonwe ku yiwuye.⁴Wewe ufwile upange imilichile iya bulu mumbali mwa mwenda iya paliponga. Mu nzila yoyonye, wewe ufwile uwombe wuliwonga mumbali mwa myenda iyiyane iya chitiwili.⁵Mu mwenda wa kutalichila ufwile uwike imiluchile 50, swinya wewe ufwile umange imuluchile 50 kuwumalilo kwa mwenda ya chitiwili. Uchite choo ukuti imiluchile yiwalolana imbali izilekane.⁶Wewe ufwile upange utwa kukolowochela utwa golidi nu kuwika ponga ku myenda na tolito alyakuti ichihema chiwe chonga.⁷Wewe ufwile upange imyenda na meya ya mbuzi kwi hema lya papela pa chihema. Wewe ufwile upange 11 ya myenda yoo.⁸Uwutali wa mwenda wonga wufwile wuwe a mamita 30, uwukulu wa mwenda wufwile wuwe a mamita 4. Umwenda wuliwonsi mu myenda 11 yifwile yiwe a yiyanane.⁹Wewe ufwile usone ponga imyenda 5 swinya iyinji 6 ku yiwuye. Ufwile uwike imyenda yiwili yiwili papela pa mwenda wa 6 pa minso yi hema.¹⁰Wewe ufwile upange ukunyepwa mumbali mu wumalilo wa myenda iya kutalichila, swinya ukunyepwa 50 mumbali mu wumalilo wa mwenda muno mukulemenkhanja imyenda ya chitiwili.¹¹Wewe ufwile upange ivilemelo 50 ivya bronzi nga uwike vyenevyo mu wunypwe. Ngapano ulemenkhanja ihema apaliponga alyakuti liwe a chinthu chonga.¹²Umwenda nusu uwasyale, wuno, imbali iyipitilile ukufuma ku mwenda wi hema, wufwile wupitilile kunsizi ya chihema.¹³Kufwile kuwe i mita yonga iya mwenda ku mbali yonga, swinya kufwile kuwe i mita yonga iya mwenda kumbali yonga, swinya i mita yonga iya mwenda ku mbali yinji--yoyo yino yasyala mu wutali wa mwenda wi hema yifwile yipitilile mumbali mwa chihema imbali yonga swinya kumbali yinji, ukuti yivwimbe chenecho.¹⁴Wewe ufwile upanjile ichihema icha kuvwimba cha chipapa ichisalale ukuti chiye papela pakwe.¹⁵Wewe ufwile upange ama furemu ukufuma ku mangwina iya chihema.¹⁶Uwutali wa furemu yonga wufwile wuwe ama mita 10, swinya mu wufupi mufwile muwe i mita yonga ni nunsu.¹⁷Pafwile pawe imisomali ya miti mu furemu yiliyonsi ukulemenkhanja i furemu ku liwuye. Wewe ufwile upange ama furemu yonsi aya chihema mu nzila yoo.¹⁸Pano wewe ukupanga ama furemu ya chihema, wewe ufwile upange ama furemu 20 ku mbali ya kumwela.¹⁹Wewe ufwile upange ivya pansa ivya siliva kunthende kwa ma furemu 20. Pafwile pawe ivya pansa viwili kunthende kwa furemu lya kutalichila ukuti viwe vya kupisizya vyakwe viwili, na swinya ivya pansa viwili kunthende kwa furemu lyonsi pa vyakupitila viwili.²⁰Ku mbali ya chitiwili iya chihema, ku mbali ya mupoto, ufwile upange ama furemu 20²¹ni vya kwikalila penepo vyawo ivya siliva 40. Pafwile pawe ivya kwikalila penepo viwili kunthende kwa furemu lya kutalichila, iya kwikalila penepo kunthende kwa furemu ilya kukonkha penepo, na wowonye.²²Ku mbali ya kunsizi iya chihema ku mbale ya kumanguzi, wewe ufwile upange ama furemu 6.²³Wewe ufwile upange ama furemu yawili kunsizi mu wunyongane wa chihema.²⁴A ma furemu yaa yafwile yalekane pansa, ukuwa yalemenkhanja papela ku chingelengele chilichonga. Chifwile chiwe wonye ku wunyongane wonsi kunsizi.²⁵Kufwile kuwe ama furemu 8, apaliponga nivya kwikalila vyawo ivya siliva. Kufwile kuwe ivya kwikalila 16 mu mphendwa, ivya kwikalila viwili kunthende kwa furemu lya kutalichila, ivyakwikalila viwili kunthende kwa furemu lya kukonkha penepo, na wowonye.²⁶Wewe ufwile upange ivya kulemenkhanja vya muti wa mangwina--ku ma furemu 5 ya mbali

yonga iya chihema,²⁷ ivya kulemenkhania 5 ku ma furemu aya mbali yinji iya chihema, swinya ivya kulemenkhania 5 ku ma furemu ya kunsizi ya chihema ku manguzi.²⁸ Icha kulemenkhania cha pakasi pa ma furemu, akuli, nusu ukuya mupela, chifwile chifike ukufuma kuwumalilo na kuwumalilo.²⁹ Wewe ufwile uvwimbe ama furemu nu golide. Wewe ufwile upange ivingelengele ivya golide, ukuti vyolivyo vitewetele ngati avya kulemelela ivya kulemenkhania, nga ufwile uvwimbe vyenevyo nu golide.³⁰ Wewe ufwile uwike ichihema pa kukonkha imiwatichile wewe walanjizwa pa lupili.³¹ Wewe ufwile upange umwenda wa bulu, pepo, swinya uwuwenzu uwa masepe ya ng'onzi, swinya umwenda uwu telemuke, ni milolechele ya wa cherubi, ni miwombele ya wafundi.³² Wewe ufwile usayike chenecho pa mphanda zya mangwina iyivwimbe nu golide. Imphanda zyoo zifwile ziwe ni vilemelo ivya golide viwikwe pa vyikalilo ivya siliva.³³ Wewe ufwile musayike imyenda kunthende kwa vilemelo, swinya wewe ufwile ulete mu wato wa wukamboni. Umwenda wulilesyania amasyo ayatele ukufuma ku masyo ayatele ukulusya.³⁴ Wewe ufwile uwike ichivwimbo cha kutetelwa, pa wato wawukamboni, chino chili mu masyo ayatele ukulusya.³⁵ Wewe ufwile uwike i tebulo kunzi kwa mwenda. Wewe ufwile uwike ichakwimichila inyale ukulolana ni tebulo ku mbali ya kumwela ukwa chihema. I tebulo lifwile liwe ku mupoto.³⁶ Wewe ufwile upange ichisayiko ipa kwinjilila mwi hema. Wewe ufwile uchipange chiwe cha bulu, pepo, swinya imyenda iyiwenzu swinya imyenda iyitelemuke, imilimo ya fundi wakusona umuzima.³⁷ Ku chisayiko, wewe ufwile upange amataliko 5 aya mangwina nu kuvwimba yoliyo nu golide. Ivya kukolechela vifwile viwe avya golide, swinya wewe ufwile usyane ivyakwikalila vyakwe ivya bronzi.

27

¹Wewe ufwile upange akazuwo ka muti wi ngwina, ama mita yasano uwutali swinya a ma mita yasano mu wufupi. Akazuwo kafwile kawe akayane mu wutali na mu wufupi nga ama mita yatatu ukuya mupela.² Wewe ufwile upange ivya kutwalilila mu ma kona yani ivya kuloleka ngati a mpembe zya nkambaku. Impembe zilipangwa ngati a chinthu chonga na kazuwo, nga wewe ufwile uvwimbe zylizyo ne bronzi.³ Wewe ufwile upange iviwombelo vya kazuwo: izya nsontha zya matoyi, na wa fosholo, ama beseni, ama foloko ya nyama, swinya iya kuwikila umulilo. Wewe ufwile upange vyonsi vyoo iviwombelo nu bronzi.⁴ Wewe ufwile upange ichakochezapo pa kazuwo, viwe nu bronzi paliponsi. Upange ichingelengele cha bronzi mu makona yonsi yani aya chakochezela.⁵ Wewe ufwile wike icha kochezela pansi pe kazwo, pakasi na pakasi.⁶ Wewe ufwile upange imiti ya kazuwo, imiti ya miwanga, nga ufwile yivwimbe n bronzi.⁷ Imiti yifwile yiwikwe mu vingelengele, nga imiti yifwile yiwe mu mbali ziwili izya kazwo, ukuti yinyamule keneko.⁸ Wewe ufwile upange akazuwo kawe ni vindowozi, ukufuma ku matabwa. Wewe ufwile upange chenecho⁹ Wewe ufwile upange umsolo wa chihema. Kufwile kuwe ivya kulelemba ku mwela kwa musolo, ivya kulelemba ivya mwenda uwutinye a mamita 100 uwutali.¹⁰ Ivya klelemba vifwile viwe ni miti 20, ni vya pansi vya bronzi. Kufwile kuwe swinya ivya kukoloweka ivilemenkhanie ni miti, apaliponga nizya nsonzo izya siliva.¹¹ Mulimonga mu mbali ya mupoto, kufwile kuwe ivya kulelemba a mamita 100 uwutali ni miti 20, ivya pansi vya bronzi 20, iya kukolowekela vilemenkhanie ku miti, swinya insonzo zya siliva.¹² Pa musolo ku winjililo wi lanzi kufwile kuwe ichimwenda a mamita 50 uwutali. Kufwile kuwe imiti 10 ni vya pansi 10.¹³ Nu musolonye wufwile wuwe amamita 50 uwutali kuwufumilo wilanzi.¹⁴ Ivya kulemelela vya mbali yonga iya ku winjililo vifwile viwe amamita 15 uwutali. Vifwile viwe nimiti yitatu ni vya pansi vitatu.¹⁵ Imbali yinji nayonye yifwile yiwe ni vya kulelemba amamita 15 uwutali. Vifwile viwe ni miti yawo yitatu ni vya pansi vitatu.¹⁶ Ichisakati cha musolo chifwile chiwe a mwenda amamita 20 uwutali. Umwenda wufwile wupangwe umwa blu, pepo, swinya uwuwenzu swinya ivitinye, umulimo wa kaluka. Wufwile wuwe ni miti 4 ni vya pansi 4.¹⁷ Imiti yonsi ya musolo yifwile yiwe ni nsonzo zya siliva, ivikolowekelo vya siliva, swinya ivya pansi vya bronzi.¹⁸ Uwutali wa musolo wufwile wuwe amamita 100, mu wufupi amamita 50, ukuya mupela amamita 5 ukusanzya nu tumyenda twakulelemba pali ponsi, ni vya pansi vya bronzi.¹⁹ Vyonsi iviwombelo vya kuwombela mu chihema, swinya ivyakulema ichihema pansi swinya umusolo vifwile vipangwe nu bronzi.²⁰ Wewe ufwile ulamulile awanthu wa Izirayeli ukuti wize na mafuta ya olivi, ayaswepe swinya ayafinyate, aya nyali alyakuti yawe yakwaka nanthi kuleka.²¹ Mwi hema lya musunkhano, kunzi kwa mwenda wuno wuli kunkholelo kwa chihema chino chili ni wato lya wukamboni, Aroni na wana wakwe awalumendo wafwile waleke inyali zikwaka paminso yakwe Yawe, ukufuma amanguzi ukufika akachelochelo. Ichakulondeka choo chiliwa a lisundo mu nkhuulo zyonsi zya wanthu wa Izirayeli.

28

¹Uyite kwe wewe Aroni u munyina wako na wana wakwe awonsi--Nadabu, Abihu, Eliyaza, nu Ithama--ukufuma pakasi pa wa Izirayeli alyakuti wanganthewetela Nene ngati awa nanzuwi.² Wewe ufwile upanjile Aroni, u munyina wako, ivizwalo vino avipatule kwe Nene. Ivizwalo vyoo viliwa vya ku muchinzi nu wuchindamane wakwe.³ Wewe ufwile uvwange ku wanthu wonsi wano a wa mano mu mwendo, wawo wano Nene nizuzya nu mupasi wa mano, alyakuti wangize wapange ivizwalo vya Aroni ukuti wapatule weliwe ukuti atewetele Nene ngati we nanzuwi wane.⁴ Ivizwalo vino wafwile wapange a vya panganga, i efodi, umwinjilo, ichakuyivwimba, ichisote, na kamwenda ka kuyembela. Wafwile wapange ivizwalo vyoo vino avipatule kwakwe Nene. Viliwa avya kwe Aroni umunyina wako na wana wakwe awalumendo alyakuti wangatewetela Nene ngati awa nanzuwi.⁵ Awafundi wafwile wawomvye utumyenda tuno a golide, blu, pepo, swinya utuwenzu.⁶ Wafwile wapange i efodi ya golide, iya blu, iya pepo, ni yiwenzu ukufuma kucheya cha ng'onzi, swinya imyenda iyitinye. Yifwile yiwe amulimo wa fundi.⁷ Yifwile yiwe nu tumyenda twapa vipungo utulemenkhanie mu makona yawili ya papela.⁸ Akamwenda ka mumutenzi kafwile kayane ni efodi; kafwile kapangwe ponga ni efodi,

akapangwe na kamwenda akatinye ika golide, ika blu, ika pepo, na kawenzu.⁹Wewe ufwife usende amawe yawili iya onikisi, nu kuwalika mwenemo amazina ya wana wakwe Izirayeli.¹⁰Amazina 6 mu mazina yawo yafwife yawe piwe lyonga, swinya amazina 6 yawe piwe linji, ukutanthika ukuyana nu wasongo wawo.¹¹Nu mulimo wa kawalika wa mawe, ngati akuwalika kuno kuli pa chidindo, ufwife walike amawe yawili na mazina ya wana awalumendo wakwe Izirayeli. Ufwife uwike amawe mu miwikile ya golide.¹²Wewe ufwife uwike uwike amawe yawili mu tumyenda ka muvipungo ka efodi, ukuti yawe amawe ya kwizusya Yawe ivya wana awalumendo wakwe Izirayeli. Aroni alinyamula amazina yawo paminso yakwe Yawe pa vipungo vyakwe viwili ngati achizusyo kwe weliwe.¹³Wewe ufwife upange imitanthichile ya golide,¹⁴swinya macheni yawili aya golide ngati a nkhusa, nga ufwife ulemenkhanie amacheni ku mitanthichile.¹⁵Wewe ufwife upange ichapanganga icha kupanjila amelenganio, u mlimo wa fundi umwenecho, imipanjile ngati we efodi. Upange chenecho icha golide, blu, pepo, swinya ichiwenzu icha meya ya ng'onzi, swinya icha mwenda uwutinye.¹⁶Chiwe a chiyane mu wutali na mu wufupi. Wewe ufwife upeteke kawili ichapanganga. Chifwife chiwe ikasa lyonga uwutali swinya ikasa lyonga uwufupi.¹⁷Wewe ufwife uwike mwenemo imizele ya mawe ayazima. Umuzele wa kutalichila wufwife wuwe nu rubi, topazi, swinya ganeti.¹⁸Umuzele wa chitiwili wufwife wuwe nu emarodi, safaya nu dayimondi.¹⁹Umuzele wa chititatu wufwife wuwe nu yasinthi, ageti, swinya u amasesiti.²⁰Umuzele wa chini wufwife wuwe nu bere, onikisi, swinya u yasipa. Yafwife yawikwe mu mitanthichile ya golide.²¹Amawe yafwife yatanthikwe ukuyana na mazina ya wana awalumendo wa Izirayeli. Yafwife yawe ngati a mawaliko ya nthepa, izina lililyonsi ukwimilila lyonga lya maluko 12.²²Wewe ufwife upange pa chapanganga amacheni ngati ankhusa, ayapote nu golide umwenecho.²³Wewe ufwife upange ivingelengele viwili ivya golide ku chapanganga nga ufwife ulemenkhanie vyolivyo ku mapelechezyo yawili ya chapanganga.²⁴Wewe ufwife ulemenkhanie amacheni yawili aya golide ku ma kona yawili aya chapanganga.²⁵Wewe ufwife alemenkhanie ku wumalilo na kuwumalilo kwa macheni ayapote ku matanthiko yawili. Ngapano wewe ufwife ulemenkhanie yayo ku tuvizwalo twa mu vipungo utwa pa efodi pa nkholelo zyakwe.²⁶Wewe ufwife upange ivingelengele viwili ivya golide, swinya wewe ufwife uwike vyenevyo mu makona yanji yawili aya chapanganga, mumbali papipi na mu mapelechezyelo ya mukasi.²⁷Wewe ufwife upange ivingelengele viwili ivya kujelezya, swinya wewe ufwife ivilemenkhanie vyenevyo pansu pa tumyenda twa mu vipungo pankholelo zyakwe iza efodi, kupipi nu musono wa papela pa mutembekeleko wa efodi.²⁸Wafwife wanyepe ichapanganga ku vingelengele vyakwe ku vingelengele vya lukusa lwa bulu, alyakuti chingalemenkhana papela katichi pa mutembekeleko wa efodi. Choo chili wonye ukuti ichapanganga chitize chiwe nanthi kulemenkhanie ukufuma ku efodi.²⁹Pano Aroni akuya mu masyo ayatele, afwife anyamule amazina ya wana awalumendo awa Izirayeli papela pa mwendo wakwe mu chapanganga ku kwavwilizya ukupingula, ngati a chizusyo cha kutwalilila pankholelo zyakwe Yawe.³⁰Wewe ufwife uwike e Yurimu nu Thamimu mu chapanganga ku kwavwilizya ukupingula, achaleka vingawa papela pamwendo wa Aroni pano akuya pankholelo zyakwe Yawe. Achaleka Aroni aliwanyamula penye inzila ya kwavwilizya ukupingula ku wanthu wa Izirayeli papela pa mwendo wakwe pankholelo zyakwe Yawe.³¹Wewe ulipanga umwinjilo wa efodi ukufuma ku mwenda wa blu.³²Wufwife wuwe awiyule pakasi pa kwinjilila umutwe. Ukwiwila kufwife akuluke ukuliwilizya mumbali alyakuti wutize wunyepuke. Woo wufwife wuwe a mulimo wa fundi.³³Mu musono wa munthende, wewe ufwife upange ivipaswa vya blu, pepo, na yawenzu ukuliwilizya. Amabelu ya golide yafwife yawe mukasi ukuliwilizya.³⁴Pafwife pawe e belu wa golide ni chipaswa, e belu wa golide ni chipaswa--na wowonye--monsi ukuliwilizya umusono wa mwinjilo.³⁵Aroni afwife azwale umunjilo pano akuteweta, alyakuti imililile yakwe yingivwika pano akuya ku masyo ayatele pankholelo yakwe Yawe na pano akufuma penepo. Choo chili wowonye alyakuti atakafwe.³⁶Wewe ufwife upange imbale ya golide nga uyiwalike, ngati amawaliko yano yali pa chidindo, "Ayatele kwe Yawe."³⁷Wewe ufwife alemeke imbale yoo nu lukusa lwa blu pankholelo ya chipewa.³⁸Yifwife yiwe pa chipumi cha Aroni; afwife anyamule u luwembu lulilonsi luno lulemenkhine nivya wupe ivya wila ivitele vino awa Izirayeli wakuwika pambali kwe Yawe. Ichipewa chifwife chiwe penye pachipumi chakwe alyakuti Yawe angazumila ivya wila vyawo.³⁹Wewe ufwife upange ichakuyivwimba nu mwenda uwutinye, swinya ufwife upange ichipewa cha mwenda uwutinye. Wewe ufwife upange swinya akamwenda kakuyembelela, umulimo uwa fundi.⁴⁰Ku wana awalumendo wakwe Aroni ufwife upange ivya kuyivwimba, utumwenda twakuyembelela, utumwenda twa mu mutwe utwa muchinzi wawo nu kuyembelela.⁴¹Wewe ufwife uzwiwe Aroni umunyina wako, swinya na wana wakwe awalumendo ponga na weliwe. Wewe ufwife upake amafuta waliwo, upe waliwo umulimo, nga uwiwe waliwo pambali kwe Nene, alyakuti wangatewetela Nene ngati awa nanzuwi.⁴²Wewe ufwife upanjile waliwo ivizwalo vyamukasi ukuti wavwimbe imiwili yawo mukasi, vino vilivwimba waliwo ukufuma mu mutenzi ukufika mu nthapata.⁴³Aroni na wana wakwe awalumendo wafwife wawwale ivizwalo vyoo pano wakwinjila mwi hema lya musunkhano pamwi pano wakupalamila ku kanzuwo ukuti watewetele mu masyo ayatele. Wafwife wawombe choo alyakuti watize wawembuke pamwi wangize wafwe. Lyoo a lisundo lya muyayaya kwe Aroni nu luko lwakwe lonsi pansizi ya weliwe.

29

¹Lelo choo achino wewe ufwife uwombe ukuti upatule waliwo kwe Nene alyakuti wangatewetela Nene ngati awa nanzuwi. Senda inkhambaku iyitichi yonga ni ng'onzi ziwili izya nanthi a chilema, ²umukate uwusita mutawa, swinya ama keke ayasita mutawa ayasanzye na mafuta. Swinya usende amandazi ayasita mutawa uyapakazwe na mafuta. Upange amandazi ukuwomvya uwusu wa tiligu uwutinye.³Wewe ufwife uwike vyenevyo mwe basiketi wonga, ulete vyelivyo mwe basiketi, nga ulete vyenevyo ponga ni nkhambaku swinya ing'onzi ziwili. ⁴Wewe ufwife ulete Aroni na wana wakwe awalumendo pa mulyango wi hema lya musunkhano. Wewe ufwife usamvye Aroni na wana wakwe

awalumendo mu minzi.⁵Wewe ufwile usende ivizwalo nga umuzwike Aroni panga nicha kuyivwimba, umwinjilo wa efodi, i efodi, swinya icha panganga, ukunyepelela umutemebeleko uwusone ichete uwa efodi ukuliwilizya weliwe.

⁶Wewe ufwile uwike ichete ichipewa pa mutwe wakwe nga uwike e kolona umutele pa chipewa. ⁷Ngapano senda amafuta ya kupakazya nga witile yeneyo pa mutwe wakwe, nga munzila yonye yoo upakazye weliwe. ⁸Wewe ufwile ulete awana wakwe awalumendo nga uwike ichakuyivwimba pakwe woliwo. ⁹Wewe ufwile uzwike Aroni na wana wakwe awalumendo utwa kuyembelela swinya utumwenda twakunyepa mumutwe pakwe woliwo. Umulimo wa wu nanzuwi wiliwa awawo ukuyana ni sundo lya muyayaya. Munzila yoo wewe ufwile upatule Aroni na wana wakwe awalumendo ukuti watewetele nene.¹⁰Wewe ufwile ulete inkhambaku pankholelo zyi hema lya musunkhano, nga Aroni na wana wakwe awalumendo wafwile wawike amakasa yawo pa mutwe wakwe. ¹¹Wewe ufwile ukome inkhambaku pankholelo zyakwe Yawe apa kwinjilila mu hema lya musunkhano.¹²Wewe ufwile usende uwazi wumwi uwa nkambaku nu kuwuwika mumphembe za kazuwo ni nsalala zyako, swinya wewe ufwile utaye uwazi wuno wasyala munthende mwa kazuwo. ¹³Wewe ufwile usende yonsi amafuta yano yakuvwimba ivya munda, na swinya usende ivya kuvwimba itima ni mfigo ziwili na mafuta yano yali pe zyzolizyo; uwoche yeneyo yonsi pa kazuwo. ¹⁴Ukuwa inyama ya nkambaku, ponga ni kwela ni nsakwi, ufwile uzyoche kunzi kwa kaya. Chandi chiwe a chawupe cha luwembu. ¹⁵Wewe ufwile usende swinya ingónzi yonga, nga e Aroni na wana wakwe awalumendo wafwile wawike amakasa yawo pa mutwe wakwe. ¹⁶Wewe ufwile uyikome ingónzi, ngapano usende uwazi wakwe nu kuwunyampha mumbali zyonsi zya kazuwo. ¹⁷Wewe ufwile uyiputulanie ing'onzi nga usamvye ivya munda na manama, swinya wewe ufwile uwike ivya munda, apaliponga ni viputulanie nu mutwe wakwe, ¹⁸pa kazuwo. Ngapano woche ing'onzi yonsi. Yiliwa a chawupe cha kocha nu mulilo ichakwe Yawe. ¹⁹Ngapano wewe ufwile usende ing'onzi yinji, nga Aroni na wana wakwe awalumendo wafwile wawike amakasa yawo pa mutwe wakwe. ²⁰Ngapano wewe ufwile uyikome ing'onzinye yoyo nga usende wumwi uwazi wakwe. Uwuwike wenewo kwi kutwi lya Aroni lya kundilo, na ku makutwi ya kundilo aya wana wakwe, na kwe chinsumwe waku makasa yawo aya ndilo, nakwe chinsumwe waku matamba yaku ndilo. Ngapano ufwile unyamfile uwazi ku mu mbali zyonsi zya kazuwo. ²¹Wewe ufwile usende wumwi mu wazi wuno wuli pa kazuwo swinya yamwi amafuta ya kupakazya, nga unyamfile wonsi pakwe Aroni na pa vizwalo vyakwe, na pa wana wakwe awalumendo ni pa vizwalo vyawo. Apano Aroni aliwa a mupatule muno Nene, ni vizwalo vyakwenye, awana wakwe awalumendo ni vizwalo vyawonye na weliwe. ²²Wewe ufwile usende amafuta ya ng'onzi, amafuta ya musinda, amafuta yano yakuvwimba ivya munda, ivya kuvwimba itima, mfigo ziwili na mafuta yano yali pakwe zyzolizyo, swinya inthapataa yaku ndilo—amuno ing'onzi yoo aya kupatulila e nanzuwi kwe Nene. ²³Usende umukate wonga, ikeke lyonga lya mukate ilipange na mafuta, indazi lyonga ilipange ukufuma ku basiketi lya mukate uwusita mutawa wuno wuli pankholelo zyakwe Yawe. ²⁴Wewe ufwile uwike vyoo mu makasa yakwe Aroni na mumakasa ya wana wakwe awalumendo nga ivilolesye kwe Nene ngati a chawupe cha kulolesya pankholelo zyakwe Yawe. ²⁵Ngapano wewe ufwile usende ichakulya ukufuma ku makasa yawo nu kocha chenecho pa kazuwo ponga ni chawupe chakocha. Chilileta uwununkhile uwuzima kwe Nene; chiliwa a chawupe ichakwiza kwe Nene ukupitila ku mulilo. ²⁶Wewe ufwile usende inyama ya panganga ku ng'onzi ya Aroni iya kwikazisya nu kuyilolesya yeneyo muno ichawupe cha kulolesya pankholelo zyakwe Yawe, nga yilipewa kwe wewe. ²⁷Wewe ufwile uwike pambali kwe Nene inganga ya chawupe cha kulolesya chino chaloleswa, swinya inthapata yino a chipelwa ku wa nanzuwi—yonsi ponga ninganga yino yalolesizwe ni nthapata yino yapilwe kwe Aroni na wana wakwe awalumendo.

²⁸Yoo yiliwa aya Aroni na wana wakwe muyayaya. Chiliwa a chawupe ukufuma awanthu wa Izirayeli ukuti wape kwe Yawe ukufuma ku vyawupe vyawo ivya mutende. ²⁹Ivizwalo ivitele ivya Aroni vifwile visunjilwe ku nkulo zyakwe zyonsi zino zikwiza pansizi zya weliwe. Waliwapakazwa mu vyenevyo swinya ukwikazwa kwe Nene mu vyenevyo. ³⁰E nanzuwi wino ali konkha pakwe weliwe ukufuma mu wana wakwe awalumendo, wino aliwayiza mu hema lya musunkhano ukuti atewetele Nene mu masyo ayatele, aliwazwala vyovyvo ivizwalo mu manda 7. ³¹Wewe ufwile usende ing'onzi muno ukwikazwa kwakwe awananzuwi kwe Nene nga utende inyama yakwe mu masyo ayatele. ³²Aroni na wana wakwe awalumendo wafwile walye inyama ya ng'onzi nu mukate wuno wuli mu basiketi pa winjililo wi hema lya musunkhano. ³³Wafwile walye inyama nu mukate wuno wapilwe mu kutetelwa kwawo nu kwikazwa woliwo, ukuti wawe awapatule kwe Nene. Nanthi wonga angatela ayize alye ichakulya chocho, umulandu wafwile wachisende ngati achipatulwe kwe Nene, ukusunjilwa kwe Nene. ³⁴Ndi yimwi iya nyama ya chawupe cha kwikazwa, pamwi umukate wuliwonsi, wasyala ukufika mutondo, apano wewe ufwile woche vyenevyo. Vifwile vitakalyewe umulandu vyapatulwa kwe Nene. ³⁵Munzila yoo, pakukonkha vyonsi vino Nene napinguzile kwe wewe ukuti uwawomba, ufwile uwombe kwe Aroni na wana wakwe awalumendo. Ku manda 7 wewe ufwile uyanizye woliwo. ³⁶Uwanda wonsi wewe ufwile upe inkhambaku ngati a chawupe cha kutetelwa. Wewe ufwile uswefye akazuwo pakulenga ukutetelwa muno koliko, swinya wewe ufwile upake akazuwo alyakuti kapatulwe kwe Nene. ³⁷Mu manda 7 wewe ufwile ulenge ukutetelwa muno akazuwo swinya kapatulwe kwe Yawe. Ngapano akazuwo kaliwa akapatulwe kwe Nene. Chilichonsi chino chapalamansya akazuwo chiliwa a chipatulwe kwe Yawe. ³⁸Wewe ufwile uwapa pa kazuwo uwanda wonsi awa nang'onzi wawili awa mwaka wonga. ³⁹E nang'onzi wonga wewe ufwile uwapa umutondotondo, swinya wunji e nang'onzi wewe ufwile uwapa amanguzi pakwinjila kwi lanzi. ⁴⁰Nu nang'onzi wakutalichila, upe ichipimo chonga mu vipimo ikumi ivya wusu wa tiligu uwusanzye ni chipimo chonga mu vipimo ivini ivya mafuta ayakufuma ku olivi, ni chipimo chonga icha wayini ngati acha wupe cha kung'wa. ⁴¹Wewe ufwile uwapa e nang'onzi pano ilanji likwinjila. Wewe ufwile uwapa ichawupe cha visaka ngati acha mutondotondo, swinya ichiyane ichawupe cha kung'wa. Vyoo viliwaleta ukununtchila ukuzima kwakwe Nene; viliwa a vyawupe ivyakwiza kwe ukupitila ku mulilo. ⁴²Vyoo vifwile viwe a vwawupe vya kocha

penye mu nkhuulo zyako zyonsi, apa kwinjilila ukuya mu hema lya musunkhano paminso yakwe Yawe, kuno indiwasunkhana na wewe ukuti imvwange kwe wewe palyanye.⁴³ Akuno Nene ndiwasunkhana nawa Izirayeli; ihema liliwa alipatule muno Nene nu wuchindame wane.⁴⁴ Nene indipatula i hema lya musunkhano na kazuwo ka vyoo ukuti viwe kwe Nene nenga. Nene indipatula swinya Aroni na wana wakwe awalumendo ukuti watewetele Nene ngati e nanzuwi.⁴⁵ Nene ndiwayikala pakasi pawa Izirayeli swinya indiwa e Leza wawo.⁴⁶ Awalimanya ukuti Nene ne Yawe, e Leza wawo, wino afumizye woliwoukufuma kungsi ya Ijiputi alyakuti Nene ningikala pakasi pakwe woliwo. Nene ne Yawe, e Leza wawo.

30

¹Wewe ufwile upange akazuwo ukuti koche ivyakununtchila. Wewe ufwile upange keneko ika muti wa muwanga.
²Uwutali wakwe wufwile wuwe i mita yonga, swiya uwukulu i mita yonga. Kafwile kawe akayane monsi, nu wutali wakwe wufwile wuwe a mita yawili. Imphembe zifwile zipangwe ngati a chinthu chonga na kazuwo.³⁴ Wewe ufwile uvwimbe akazuwo kakununtchizyla e golide umuzima–papela pakwe, mumbali mwakwe, na mu mphembe mwakwe.
⁴Wewe ufwile upange ukuliwilizya kwa golide kwa mumbali mwakwe Wewe ufwile upange ivingelengele viwili ukuti vilemenkhane ku kweneko mumbali mwakwe papela pa mbali zyakwe ziwili. Ivingelengele vifwile viwe avya kulema imiti yino yiliwanyamula akazuwo.⁵ Wewe ufwile upange imiti ya muwanga, nga wewe ufwile iyivwimbe yoliyo nu golide.⁶ Wewe ufwile ufwile akazuwo kakununtchizyla pankholelo zya chimwenda chino chili papipi ni ngalawa ya wu kamboni. Chiliwa pankholelo zya chakuvwimba cha kutetelwa chino chili papela pa ngalawa ya wukamboni, kuno Nene ndiwasunkhana na wewe.⁷ Aroni afwile ayoche ivinunkhile umutondotondo wuliwonsi. Afwile vyenevyo pano akwasya izyanyali,⁸ swinya Aroni akakwasya izyanyali swinya amanguzi achaleka ivinuntchile viliyochwa pipi pipi pankholelo zyakwe Yawe, mu nkhuulo zyako zyonsi.⁹ Ukuwa utakatele woche ivya kununtchila vinji pa kazuwo kavya kununtchila, nanthi a chawupe cha kocha pamwi ichawupe cha visaka. Wewe utakatele witle ichawupe cha kung'wa.¹⁰ Aroni afwile apange ukutetelwa mu mphembe zyakwe lyonga pa mwaka. Nu wazi wa chawupe cha luwembu Aroni aliwapanga ukutetelwa muno cholicho lyonga pa mwaka mu nkhuulo zyako zyonsi. Achipatulwe kwe Yawe.¹¹ Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, ati,¹² "Pano ukusenda imphendwa yawa Izirayeli, apano umunthu wensi afwile alipe uwulanzu wakwe kwe Yawe. Wewe ufwile uwombe choo pansizi ya kupenda woliwo, alyakuti patakize pawe ichiwaya mukasi mwakwe woliwo pano wewe ukupenda woliwo."¹³ Aliwensi wino wapendwa mu mphendwa alilipa nusu ya shekelo ya siliva, ukuyana nu wung'wame wa shekelo uwa mu ng'anda yakwe Leza (ishekelo achilichonga ni vipimo 20). Wee e nusu wa shekelo aliwa a chawupe chakwe Leza.¹⁴ Aliwensi wino wapendwa, ukufuma imyaka 20 uwa songo ukuya munkholelo, afwile ape ichawupe choo kwe Nene.¹⁵ Pano awanthu wapa choo ichawupe kwe Nene ukuti wapange icha kutetelwa muno uwulanzu wawo, awa chinondo watakape ukuchila nusu ya shekelo, swinya awa saluke watakape ivichepe ku nusu.¹⁶ Wewe ufwile upochelele indalama zyoo izya kutetelwa ukufuma kuwa Izirayeli nga wewe ufwile iziwiwe zylenezyo ku mulimo wi hema lya musunkhano. Chifwile chiwe a chizusyo ku wa Izirayeli pa nkholelo zyane, ukupanga ukutetelwa muno uwulanzu winu.¹⁷ Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, ati,¹⁸ "Wewe ufwile upange swinya i beseni ilikulu ilya bronzi ni chakwikazya penepo, i beseni lya kusambila. Wewe ufwile uliweke pakasi pi hema lya musunkhano na kazuwo, swinya ufwile ufwile mwenemo aminzi."¹⁹ Aroni na wana wakwe awalumendo wafwile wasamba amakasa yawo na matamba yawo na minzi mu beseni.²⁰ Pano wakuya mwi hema lya musunkhano pamwi pano wakuya kupipi na kazuwo ukuti watewetele Nene pakocha ichawupe, wafwile wasambe na minzi alyakuti watakafwe.²¹ Wafwile wasambe amakasa yawo na matamba yawo alyakuti watakafwe. Lyoo lifwile liwe a lisundo lya muyayaya kwe Aroni nu luko lwakwe lonsi mu nkhuulo zyonsi zya wanthu wakwe."²² Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, ati,²³ "Senda vyoo ivya kununtchila: ama shekelo 500 aya mire, ama shekelo 250 aya sinamoni umunutichile sana, ama shekelo 250 aya keni umununtchile sana,²⁴ ama shekelo 500 aya kasiya, ayapime nu wung'wame wa ma shekelo mu ng'anda yakwe Leza, swinya i hini yonga iya mafuta ya olivi.²⁵ Wewe ufwile upange amafuta ayanunkhile ya kupaka ponga ni vya kusanzya vyoo, umulimo wa kaswili.²⁶ Wewe ufwile upake i hema ya musunkhano na mafuta yaa, ni ngalawa ya wukamboni nye,²⁷ i tebulo ponga ni viwombelo, ichakwizizwa inyali ni viwombelo vyakwe, akazuwo ka kununtchizya,²⁸ akazuwo ka vyawupe vya kocha ponga ni viwombelo vyakwe vyonsi, swinya ni beseni ponga ni chakimichila chakwe."²⁹ Wewe ufwile uwawike pambali kwe Nene alyakuti wawe a watele kwe Nene. Chilichonsi chino chawapalamansya nachonye chiliwa a chitele.³⁰ Wewe ufwile upakazye Aroni na wana wakwe awalumendo nu kuwapatulila kwe Nene alyakuti wangatewetela Nene ngati awa nanzuwi.³¹ Wewe ufwile uvwange kuwa Izirayeli, "Yaa yafwile yawe a mafuta ya kupakazya yano yawisilwe pambali kwe Yawe mu nkhuulo zya wanthu zyonsi."³² Yatakatele yapakazwe mu miwili ya wanthu, pamwi utakatele upange nanthi yamwi iya musango woo, umulandu ayapatulile kwe Yawe. Wewe ufwile uyalole ngati a wowonye.³³ Aliwensi wino angapanga amafuta ayanuntchile ngati ayaa, pamwi ukupaka yeneyo pe wumwi, umunthunye weyo afwile aputulwe ukufuma ku wanthu wakwe."³⁴ Yawe atili kwe Mose, "Senda ivinuntchile–sitakite, onicha, nu gabanamu–ivinuntchile ivizima ponga, chonsi mu vipimo iviyane."³⁵ Muvipange mumilolechele ya vyakununtchizya, ivisanzye nu kaswili, ivisunje nu muchele swinya vipatulwe.³⁶ Wewe ulisya vyenevyo ukuwa vya kusanzya ivitinye. Ufwile vimwi mwe vvelivyoo pankholelo zya ngalawa ya wukamboni, yino yili mwi hema la musunkhano, kuno ndiwasunkhana na wewe. Wewe uliwalilola lyenelyo ngali a litele sana kwe Nene.³⁷ Ivyakununtchizya vino ulipanga, wewe ufwile utize uvipange mu nzira iviyane ukuti viwe avyinu. Vifwile viwe avitele sana kwe mwemwe.³⁸ Wensi wino

akupanga chilichonsi ngati avyonye vyoo ukuti viwe avyakununtchila vyakwe afwile aputulwe ukufuma ku wanthu wakwe."

31

¹Apano Yahweh avwanga kwakwe Musa ati, ²"Lola, nita kwi zina Bezalelu umwana we Uri umwana we Huri, ukufuma ku luko lwakwe Yuda. ³Nene nizuzya e Bezalelo nu Muzimu wane, ukuti imphe weliwe amano, ukwivwichisya, swinya uwumanyi, ku misango yonsi iya wu fundi, ⁴ukuti awapanga iyakumata vya milolechele swinya ukuti awawomba mu golide, siliva, nu bronzi; ⁵nukuti awaputulunia amawe swinya ukuwinza imiti--ukuti awawomba imilimo yonsi ya wufundi. ⁶Ukunjeleza pakwe weliwe, Nene nasola e Holiyabu umwana umulumendo uwakwe Ahisamaki, ukufuma ku luko lwakwe Dani. Nene imbisile uwu kaswili mu myenzo ya wonsi wano wali na mano alyakuti wize awapanga vyonsi vino Nene inkhupinguzile wewe. mu vyoo muli, ⁷i hema lya musunkhano, i ngalawa ya wukamboni, uchikupikizyo cha kutetelwa pa ngalawa, swinya vyonsi iviwombelo vya mwi hema-- ⁸i tebulo ni viwombelo vyakwe, ichakwimichila inyali ichiswepe ni viwombelo vyakwe vyonsi, akazuwo ka kununtchizya, ⁹akazuwo ka kochezya ivyawupe ni viwombelo vyakwe vyonsi, swinya i beseni ilikulu ni chakwikazizya penepo. ¹⁰Mu choo swinya muli ivizyalo iviluke ichete sana-- ivizwalo ivitele ivya Aroni e nanzuwi swinya vyovyvo ivya wana wakwe awalumendo, ivisunjililwe nene alyakuti wanga teweta ngati awa nanzuwi. ¹¹Moo swinya muli amafuta ya kupaka swinya ivyakununtchizya ivinone ivya ku masyo ayatele, Waa awafundi wafwile wapange ivinthu vyonsi vyoo ndimuno nene napingulila wewe. ¹²Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose nga ati, ¹³"Uwanene awa Izirayeli: 'Mwemwe mufwile musunge amanda ya Sabata yakwe Yawe, amuno vyoo viliwa a achimanyisilo pakasi pakwe Weliwe na mwemwe mu nkhuulo zynu zyonzi izya wanthu alyakuti mungamanya ukuti we Yawe, wino akupatulila mwemwe kwe weliwe umwenecho. ¹⁴Achaleka mwemwe mufwile muwasunga e Sabata, amuno afwile alolwe na mwemwe ngati a mutele, lisunjilwe muno Weliwe. Aliwensi wino alifisya nakawuzenye afwile awikwe ku wufwe. Aliwensi wino akuwomba pe Sabata, umunthu nye weyo afwile aputulwe ukufuma ku wanthu wakwe. ¹⁵Intchito yiliwawombwa mu manda 6, ukuwa wa 7 wuliwa a wanda wa Sabata uwa kupuza, uwutele paminso yakwe Yawe. Wensi wino akuwombaintchito pa wanda wa Sabata nakawuzenye afwile awikwe ku wufwe. ¹⁶Achaleka awa Izirayeli wafwile wasunge e Sabata. Wafwile walisunge mu nkhuulo zyonzi zya wanthu wawo ngati a lilayano lya muyaya. ¹⁷E Sabata aliwa a chimanyikwilo pakasi pa Yawe na wa Izirayeli, amuno mu manda 6 Yawe apanga mwiwulu ninsi ya pansi, pa wanda wa 7 Weni apuzile swinya azanile amaka ayapya. ¹⁸Pano Leza amazile ukuvwanga nu Mose pa lupili lwa Sinayi, Weni apile weliwe amawe yawili aya malamulo yi layano, ayapangwe ukufuma kwiwe, ayawalike penepo ni kasa lyakwe umwenecho.

32

¹Pano awanthu waweni ukuti Mose azimba ukwika ulupili, awawungana ukuliwilizya Aroni nga awati kwe weliwe, "Zanga, utapanjile sweswe ikolania lino liliya pankholelo zytu. E Mose wee, u monsi wino aleta sweswe ukufuma mumsi ya Ijiputi, sweswe tutamanyile chino chichitisile kwe weliwe." ²Achaleka Aroni atili kwe woliwo, "Mufumye indebelele zya golide zino zili mu makutwi ya wachi winu, na mumakutwi ya wana winu awalumendo na wakazyana, nga muzilete kwe nene." ³Awanthu wonthi awafumya indewelete zya golide zino zyalinji ku makutwi yawo nu kuzileta kwe Aroni. ⁴Aroni apomezile e golide ukufuma ku makasa yawo nga ayania zyenezyo ni viwombelo vya kuwinza nga weni apanga ichikolania icha kuloleka ngati a mwana wa ng'ombe. Ngapano awati, "Waa a wa leza wako, Izirayeli, wano waleta wewe ukufuma mumsi ya Ijiputi." ⁵Pano Aroni aweni choo, weni apanga akazuwo pankholelo nga apanga uluwizyo; Aroni atili, "Mutondo wuliwa a kuzewela kwa kuchindikwa kwe Yawe." ⁶Awanthu awakatuka umutondotondo uwanda wakukonkha penepo nga awapa ivyawupe vya kocha nu kuleta ivyawupe vya wuponga. Ngapano awikala pansi ukuti walye nu kung'wa, nga awakatuka mu kuzewela ni chongo ichikulu. ⁷Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, "Yanga wangu, amuno awanthu wako, wano wewe waleta ukufuma mumsi ya Ijiputi, awayononezile wonga awenecho. ⁸Awayilesile wangu inzila yino Nene nalamulizile woliwo. Awapanzile ichikolania cha milolechele ya mwana wa ng'ombe swinya wakulamba kwe chenecho nu kupa inzuwi ku chenecho. Awati, 'Waa a wa leza wako, Izirayeli, wano waleta wewe ukufuma mumsi ya Izirayeli.' ⁹Ngapano Yawe atili kwe Mose, "Nene imbaweni awanthu waa. Lola, awanthu wa lukani. ¹⁰Lelo nomba, utakelezye ukundesya Nene. Ukufulwa kwane kwandi koche ichilungula ukususya woliwo, acheleka Nene indiyonona woliwo. Ngapano Nene indipanga uluko ulukulu ukufuma mwakwe wewe." ¹¹Ukuwa Mose ayeleza ukumyalalika Yawe e Leza wakwe. Mose atili, "Yawe, achani fwandi chino ukufulizwa awanthu wako, wano wewe ulesile ukufuma mumsi ya Ijiputi na maka ayakulu sinya ikasa lya maka? ¹²Achani fwandi ukulonda awa Ijiputi wati, 'Awafumizye na myelenganio amawipe, ukuti akome woliwo mu malupili swinya ukuti ayonone woliwo ukufuma mumsi ya pansi?' Tontholoka ukufuma ku kufulwa kwako nga uyinyosye ukufuma ku kufundwa koo pa wanthu wako. ¹³Yizuka Abrahamu nu Izeki nu Izirayeli, awawomvi wako, kwakwe wano wafinzile pakwe wewe we mwenecho nu kuti kwe woliwo, 'Nene indipanga uluko lwako luwe aluvule ngati a nthanda mwiwulu, swinya indipa ku luko lwako insi yonsi yoo yino Nene imvwanzile. Awalipyana yeneyo umuyayaya.' ¹⁴Ngapano Yawe ayinyosya ukufuma kwi fundo lino alinji nukuti aliwike pa wanthu wakwe. ¹⁵Ngapano Mose apiliwusile nu kwika pansi pa lupili, anyamulizile amawe yawili aya masundo mwikasa lyakwe. Amawe yawalisilwe imbali zyonzi, pankholelo na kunsizi. ¹⁶Amawe yalinji a mulimo wakwe Leza umwenecho, swinya amawaliko yalinji a mawaliko yakwe Leza umwenecho, ayawinze pa mawe. ¹⁷Pano Yoswa ayivwa ichongo cha wanthu lyo wakupunda, atili kwe Mose, "Kuli ichongo cha wulwe ku visakasa." ¹⁸Ukuwa Mose atili, "Asa chongo cha kachimvya,

swinya asa chongo cha wanthu awapotwe, kweni a chongo ca kwimba chino nenji inkhwivwa."¹⁹ Pano Mose alimupipi ni visakasa, weni aweni umwana wa ng'ombe swinya awanthu wachinanga. Mose ayiza awa amufulwe sana. Mose asumba amawe ukufuma mu makasa yakwe nga amontholania yeneyo pansi pa lupili.²⁰ Asenda umwana wa ng'ombe wino awanthu wapanzile, amocha, nukumusya ukuwa a wusu, nga ayitila mu minzi. Ngapano apanzile ukuti awanthu wa Izirayeli wawung'we.²¹ Ngapano Mose atili kwe Aroni, "Wuzye achani chino awanthu waa wawomvile kwe wewe, ukuti wewe ulete uluwembu ulukulu ngati a loo pakwe woliwo?"²² Aroni atili, "Utakati uleke ukufulwa kwako kupye ni chilungula, bwana wane. Wewe wamanya awanthu waa, vino watemwa ukuwomba iviwiwe."²³ Awatili kwe nene, 'Tupanjile sweswe e leza wino aliya pankholelo zytu. Iyva Mose wee, umunthu wino alesile sweswe ukufuma muni ya Ijiputi, tutamanyile chino chachitika kwe weliwe.'²⁴ Achaleka nene natili kwe woliwo, 'wensi wino ali nu golide, lekani amuzule.' Awapa nene e golide nga nene namusumbila pa mulilo, nga mwafuma umwana wa ng'ombe wee."²⁵ Mose aweni ukuti awanthu wakusamala ngati a vinyamana (amuno Aroni awaleka wavulungane, ukulenga awalwani wawo wasamule wolilo).²⁶ Ngapano Mose ayimilila apa kwinjilila pa visakasa nu kuti, 'Aliwensi wino ali imbali yakwe Yawe, ayize kwe nene.' Wonsi awalevi awawungana ukuliwilizya weliwe.²⁷ Mose atili kwe woliwo, "Yawe, e Leza wa Izirayeli, akuvwanga choo: 'Lekani wensi umonsi anyepe e panga pambali yakwe nga apitane ukufuma apa kwinjilila ukuya apakwinjilila pa visakasa ponsi, nga akome umunyina wakwe, ichiwiwa chakwe, nu mupalamani wakwe.'"²⁸ Awalevi awawomba chino Mose awalamulizile. Uwanda wulyanye awanthu papipi 3000 awafwa.²⁹ Mose atili ku walevi, "Mwemwe mwawikwa mu mulimo wa Yawe ilelo, amuno aliwensi mwakwe mwemwe awomvile chimwi ukususya umwana wakwe umulumendo nu munyina wakwe, achaleka Yawe angapa mwemwe uwulotwa ilelo."³⁰ Uwanda wakukonkha penepo Mose atili ku wanthu, "Mwemwe mwawomba uluwembu ulukulu nkhaninye. Nomba nandi inje kupela kwe Yawe. Pamwi nene ningapanga ukutetelwa muno ukutetelwa kwinu."³¹ Mose anyoka kwe Yawe nga atili, "Iyee, awanthu waa wawomvile uluwembu ulukulu swinya wayipanjizile ikolania lya golide."³² Ukuwa nomba, nazina tetela uluwebu lwawo; ukuwa ndi wapotwa, uzimye nene mwi buku lino wewe uwalisile,"³³ Yawe atili kwe Mose, "Aliwensi wino awembusile ukususya Nene, umunthunye weyo Nene indimuzimya mwi buku lyane."³⁴ Achaleka nomba yanga, kolela awanthu ukuya ku masyo yano Nene navwanzile kwe wewe. Lola, umungelo wane alipita pankholelo zynu. Ukuwa pa wanda wuno indifunda woliwo, Nene indifunda woliwo muno amawembuko yawo."³⁵ Yawe atumizile ichiwaya pa wanthu umulandu wapanzile umwana wa ng'ombe, wuno Aroni apanzile.

33

¹Ngapano Yawe avanga kwe Mose, "Yanga ukufuma paa, wewe na wanthu wano wewe uwafumizye ukufuma muni ya Ijiputi. Muye kuni yino Nene napanzile ilayizyo kwe Abrahamu, kwe Isaki, na kwe Yakobe, pano Nene natili, 'Nene indipa yeneyo ku luko lwinu.'² Nene indituma umungelo pankholelo zynu, swinya indisamazya awa Kenani, awa Amori, awa Hiti, awa Perizi, awa Hivi, nawa Yebusi.³ Muye kuni yilyanye, yino yikupita umukaka nu wuchi, ukuwa Nene inthaliya na wemwe, umulandu mwemwe mwe wanthu wansingo iziwome. Nene ningiza imbonone mwemwe mu nzila."⁴ Pano awanthu wivya amazwi ya chilanda yaa, awa losya, swinya nanthi wonga azwala ivya kuyiyemvya.⁵ Yawe atili kwe Mose, "Vwanga kuwa Izirayeli, 'Mwemwe mwe wansingo iziwome. Ndi ningapita namwe nanthi akamphindi konga, Nene ningiza imbonone mwemwe. Achaleka nomba, zulani ivya kuyiyemvya alyakuti Nene nelenganie chino ningawomba na mwemwe.'"⁶ Achaleka awa Izirayeli watazwazile nanthi avyakuyiyemvya ukufuma pa Lupili lwa Horebu ukuya kunkholelo.⁷ Mose asenda i hema nu kuliwika kunzi kwa visakasa, pawutali katichi ukufuma pa visakasa. Mose alyita lyenelyo ukuti i hema lya musunkhano. Aliwensi wino alondanga chimwi ukufuma kwe Yawe ayanga kunzi kwi hema lya musunkhano, kunzi kwa visakasa.⁸ Pano Mose ayanga kunzi kwi hema, awanthu wonsi awimilila apa kwinjilila pa mahema yawo nu kulolechesya Mose ukufika pano winjila mukasi.⁹ Ponsipano Mose ayinjila mwi hema, ulupanda lwi wingo lyizanga pansi nu kwimilila pawinjililo wi hema, nga Yaweh avwanganga nu Mose.¹⁰ Ponsipano awanthu wonsi walola ipanda lwi wingo lyimilila pa winjililo wi hema, wakatukanga nu kulambila, umunthu aliwensi winjililo wi hema lyakwe.¹¹ Yawe avwanganga kwe Mose paminso na paminso, ndivino umunthu akavwanga ni chiwiwa chakwe. Ngapano Mose anyokanga ukuya ku visakasa, ukuwa umuwomvi wakwe Yoswa umwana wakwe Nuni, umulumendo, asyalanga mwi hema.¹² Mose atili kwe Yawe, "Lola, wewe wavwanganga kwe nene, 'Senda awanthu waa pa wulendo wawo,' kweni wewe utamanyizye nene wino wewe ulinthuma nawe. Wewe utili, 'Nene namanya wewe ni zina, swinya wewe wazana ukutemwela mu minso yane.'¹³ Nomba ndi inzanile ukutemwela mu minso yako, ndanjizwa nene inzila zyako alyakuti nene inkhumanye wewe nga inthwalilile ukuzana ukutemwela mu minso yako."¹⁴ Yawe atolelela, "Ukuzanwa kwane nemwenecho kuliya na wewe, swinya Nene indikupa ukupuza."¹⁵ Mose atili kwe Weliwe, "Ndi ukuzanwa kwako kutandi kupite na sweswe, utakatukatusye sweswe ukufuma paa."¹⁶ Amuno chingawa wuli, wuzye fwandi ukuti chimanyikwe kuno nene inzanile ukutemwela mu minso yako, nene na wanthu wako? Wuzye chitanga chimanyikwe penga ndi wewe wapita naswe alyakuti nene na wanthu wako awapusane ukufuma ku wanthu wonsi wano wali muni ya pansi?"¹⁷ Yawe atili kwe Mose, "Nene indiwomba swinya ichinhu choo chino walenga, amuno wazana ukutemwela mu minso yane, swinya Nene inkhumanyile wewe ni zina."¹⁸ Mose atili, "Nazina ndanjizya nene uwuchindame wako."¹⁹ Yawe atili, "Nene nandi imphange uwuzima wane wonsi wupitile pa nkholelo zyako. Nene indiwa nu wila kwe wino Nene indiwa nu wila, swiya Nene indilanziza inkhumbu kwe wino Nene indilanziza inkhumbu."²⁰ Ukuwa Yawe atili, "Wewe ungalola paminso pane, amuno nanthi wonga angandola Nene nga awe amulanzi."²¹ Yawe atili, "Lola, pala pali amasyo yane; wewe uliyimilila piwe lyoo."²² Pano uwuchindame wane wukupitilila paa, Nene indiwika wewe mumphako ya liwe nga

inkhuvwimbe wewe ni kasa lyane ukufika Nene imphitilile. ²³Ngapano indfumya ikasa lyane, nga ulilola insizi yane, kweni pa minso yane patalileleka."

34

¹Yawe atili kwe Mose, "Dumulania amawe yawili ngati amawe yakutalichila. Nene nandi imbalike pa mawe yaa amazwi yano yalinji pa mawe yakutalichila, amawe yano wewe wamontholinie. ²Uyipekane akachelochelo nga wize ukwele pa Lupili lwe Sinayi, nga uyilete wenga palyanye kwe Nene papela pa lupili. ³Nanthi atakaye ayize na wewe. Utakaleke nanthi wumwi wunji aloleke paliponsi mu lupili. Nanthi a ng'onzi pamwi ing'ombe zingaya ziwalya pankholelo zya lupili." ⁴Achaleka Mose uputuzile amawe yawili ngati aya pa kutalichila, nga akatusile akachelochelo umutondo nu kuya muLupili lwa Sinayi, ndivino Yawe amulanjizize weliwe. Mose anyamuzile amawe mwi kasa lyakwe. ⁵Yawe ayika pansi mwi wingo nga ayimilila nu Mose palyanye, nga weni ayita izina "Yawe." ⁶Yawe apitilizile pa nkholelo zyakwe nu kuwuzya, "Yawe, Yawe, Leza na nkhumbe swinya uwa wila, kachelwa ukufwulwa, swinya umwizule mu lukundo lwa muyayaya swinya ukusuwilwa, ⁷ukusunga ulukundo lwa wanthu awavule, ukutetela iviwiwe, ukuluvyana, nu uluwembu. Kweni atalilela awalechelele wano wali nu mulandu. Alileta ukufundwa kwa mawembuko ya wa tata pa wana wawo na pawana wa wana wawo, ukufika mu ya chititatu niya chini inkhulo." ⁸Mose zuwazuwa afukamila pansi nu kulambila. ⁹Ngapano atili, "Ndi nomba inzanile ukutemwela mu minso yako, Mfumu yane, nazina uwapita pakasi pitu, amuno awanthu waa awawome insingo. Tetela uwuwiwe witu na mawembuko yitu, nga usende sweswe ngati a mphyani yako." ¹⁰Yawe atili, "Lola, Nene indi mupipi ukupanga ilayano. Paminso ya wanthu wako wonsi, Nene indiwomba ivizungusyo ndivino nthatela imbombe muni yonsi iya pansi nanthi a mumaluko yonsi. Awanthu wonsi pakasi pinu walilola imilimo yane, amuno a chakutinia ichinthu chino Nene nkhuwomba na mwemwe. ¹¹Tonthelani kwe vino Nene nkhumulila mwemwe ilelo. Nene indi mupipi ukusamazya pa minso yinu awa Amori, awa Kanani, awa Hiti, awa Perizi, awa Hivi, nawa Jebusi. ¹²Muwachenjela ukuti mutakapange ilayano na weni kaya kuno mwemwe mukuya, pamwi chiliwa a chipingo pakasi pinu. ¹³Mumalo mwakwe, mwemwe mufwile mumontholanie izya nzuwo zyawo, mumongolanie izya mphanda zyawo izya mawe, nu kuputulanina imiti yawo iya Ashera. ¹⁴Amuno mwemwe mutakatele mulambile awaleza awanji, amuno Yawe, wino izina lyakwe a Wuzuwa, a Leza umuzuwa. ¹⁵Achaleka muchenjele ukuti mutakapange ilayano na weni kaya wa muni, amuno wakuwomba uwumalaya na wa leza wawo, swinya wakupa inzuwi kuwa leza wawo. Ngapano wonga mwe woliwo aliwapunda mwemwe ukuti muye mulye vimwi ivya nzuwi zyakwe, ¹⁶swinya pano mwemwe mwatwalila awakazyana wakwe wamwi awana winu awalumendo, nga awakazyana waliwomba uwumalaya na wa leza wawo, nga awalipanga awana winu awalumendo ukupanga uwu malaya na wa leza wawo. ¹⁷Mutakayipanile mwenga awa leza wa visulo. ¹⁸Mwemwe mufwile musunge ukuzewela kwa Mukate uwusita Mutawa. Ndivino Nene nalamulizile mwemwe, mwemwe mufwile muwalya umukate uwusita mutawa amanda 7 pa mphindi iyiwike mu mwezi wa Abibu, amuno mwalinji mu mwezi wa Abibu muno mwemwe mwafumile ukufuma mu Ijiputi. ¹⁹Awa katote wonsi a wane, na wakatote wonsi awa vinyamana vyinu, vingawa a ng'onzi pamwi a ng'ombe. ²⁰Mwemwe mufwile muwapususya e katote na ndokwe nu mwana wa ng'onzi, ukuwa ndi mwapotwa ukunyosya indokwe, paponye mwemwe mufwile mupoye insingo yakwe. Mwemwe mufwile mupususye wonsi awakatote winu awalumendo. Nanthi wonga atakalileleka pa minso yane na makasa vye. ²¹Mwemwe mufwile muwawomba mu manda 6, ukuwa pa wanda wa 7 mufwile mupuze. Na mumphindi zya kulima na mu zya kuvuna, mwemwe mufwile mupuze. ²²Mwemwe mufwile musunge Ukuzewela kwa wa Sabata ni vya kuvuna vya kutalichila ivya kuvuna kwatirigu, swinya mufwile muwasunga Ukuzewela kwa Kuwunganika pa wumalilo wa mwaka. ²³Imphindi zitatu pa mwaka wonsi awonsi winu wafwile waloleke paminso ya Yawe Imfumu, e Leza wa Izirayeli. ²⁴Amuno nene indisamazya amaluko paminso yinu swinya ukukuzya imphaka zvinu. Nanthi wonga alikumbwa ukuti awe ninsi yinu ngati ayawo pano mwaya mukuloleka paminso ya Yawe e Leza winu imphindi zitatu mu mwaka. ²⁵Mwemwe mutakatele muwapa uwazi wa nzuwi ponga nu mutawa wuliwonsi, pamwi nanthi a nyama yiliyonsi ukufuma ku nzuwi ya Kuzewela kwa Kupitililwa yisyle ukufika umutondotondo. ²⁶Mwemwe mufwile muwaleta ivizima vya vikomwa vya kutalichila ukufuma mu vyalu vyinu ukwiza ku ng'anda yane. Mwemwe mutize mutele mutende umwana wa mbuzi mu mukaka wa nyina." ²⁷Yawe atili kwe Mose, "Walika amazwi yaa, amuno ukuyana na mazwi yaa Nene napanga ilayano na wewe na wa Izirayeli." ²⁸Mose alinji kulyanye nu Yawe amanda nu wusiku 40; atalyanga nanthi chimwi pamwi ukung'wa nanthi aminzi. Yawe awalilele pa mawe amazwi yi layano, a Masundo Ikumi. ²⁹Pano Mose wika ukufuma mu Lupili lwa Sinayi na mawe yawili ayi layano ya masundo mwikasa lyakwe, atamanyile ukuti umuwili wakwe wa paminso pakwe wizile wawa awuswepe pano wawwanganga nu Leza. ³⁰Pano Aroni na wa Izirayeli waweni Mose, umuwili wakwe wa kuminso wukuwala, nga wizile wawa ni nthete ukuti wize papipi na weliwe. ³¹Ukuwa Mose apunda kwe woliwo, nga Aroni na katungulula wonsi awa wanthu wizile kwe weliwe. Ngapano Mose avwanzile kwe woliwo. ³²Lyo choo chapita, wonsi awanthu wa Izirayeli awiza kwe Mose, nga awanenile amalamulo yonsi yano Yawe apile weliwe pa Lupili lwa Sinayi. ³³Pano Mose amalizize ukuvwanga na woliwo, izile ayivwimba ku minso kwakwe. ³⁴Pansi pano Mose ayanga paminso yakwe Yawe ukuti avwange na Weliwe, afumyanga icha kuvwimba chakwe, ukufika pano akufuma kweneko. Pano afumanga kweneko, awanenanga awa Izirayeli vino alamlizilele ukuti avwange. ³⁵Pana awa Izirayeli walola pa minso ya Mose pakuwala, awikanga swinya ichakuyivwimba ukufika pano anyochela kweneko ukuti avwange nu yawe.

35

¹Mose awunganisile amawumba wonsi aya wa Izirayeli nga atili kwe woliwo, "Vyoo a vinthu vino Yawe alamulizile mwemwe ukuti muwawomba. ²Mu manda 6 imilimo yingachitika, ukuwa kwe mwemwe, uwanda wa 7 wufwile wuwe a wanda uwutele, uwanda wa Sabata uwa kupuza, uwutele kwe Yawe. Wensi wino akuwomba umulimo wuli wonsi pa wandanye wowo afwile awikwe kumfwa. ³Mwemwe mufwile mutakozye umulilo wuliwonsi mu ng'anda zynu zilizyonsi pa wanda wa Sabata." ⁴Mose avwanzile ku mawumba yonsi aya wa Izirayeli, atinji, "Choo a chinthu chino Yawe alamulizile. ⁵Senda inzuwi yakwe Yawe, mwensi wano muli nu mwendo wakulonda. Letani ichawupe kwe Yawe--u golide, u siliva, u bronzi, ⁶imyenda ya bulu, pepo, nu sikaleti swinya iyitinye; amasepe ya mbuzi; ⁷ichipapa cha ng'onzi ichiwenzu swinya ivipapa ivitinye; imiti ya muwanga; ⁸amafuta ya nyali aya mu ng'anda yakupepela, ivya kununtchizya vya mafuta ya kupakazya ni vyakununtchila, ⁹amawe ya onikisi, na mawe yanji ayazima ukuti yawikwe pe efodi na pa chizwalo cha panganga. ¹⁰Aliwensi umunthu wino a fundi afwile ayize nu kupanga vilivyonsi vino Yawe alamulizile-- ¹¹ichihema ponga ni hema lyakwe, ichivwimbo chakwe, ivilemezyo vyakwe, amafulemu yakwe, imiti ya kulambalika, ya kwimilila, ni vya kukazizya; ¹²na swinya ingalawa ni miti yakwe, ichivwimbo cha kutetelwa, ni chimwenda icha kuchivwimba. ¹³Awaleta i tebulo ni miti yakwe, iviwombelo vyakwe vyonsi, nu mukate wa kuzanwa; ¹⁴icha kwimichila inyali cha wuswepe; ni viwombelo vyakwe, inyali zyakwe, na amafuta ya nyali; ¹⁵akazuwo ka kununtchizya ni miti yakwe, amafuta ya kupakazya ni vinuntchile, umwenda wa pakwinjilila mu chihema; ¹⁶akazuwo ka vyawupe vya kocha ni chakochezya cha bronzi, ni miti yakwe swinya iviwombelo; ni baseni ilikulu ni chakwikazizya chakwe. ¹⁷Awaleta ivyakuvwimba vya pa musolo ni miti yakwe swinya ivyakwikazizya, umwenda wa pa kwinjilila pa musolo; ¹⁸swinya ivyakukwemela ihema lya chihema na pa musolo, ponga ni nkhusa zyakwe. ¹⁹Awaleta ivizwalo ivitinye ivya kutewetela amasyo ayatele, ivizwalo ivitele ivya Aroni e nanzuwi na wana wakwe awalumendo, ivya woliwo ukuti watewete ngati a wananzuwi." ²⁰Ngapano amaluko yonsi aya Izirayeli awafuma nu kupita ukufuma pa minso yakwe Mose. ²¹Aliwensi wino umwendo wakwe wamunena swinya wino umupasi wakwe walonda wizile nu kuleta ichawupe kwe Yawe icha kuzenjela ichihema, ivinthu vyonsi ivya kuwombela mwenemo, swinya ivya vizwalo ivitele. ²²Awiza, awonsi na wanachinye, wonsi wano walinji nu mwendo wakulonda. Awaleta ivyakuyiyemvya pa mawe, indewe, inthepe, swinya amanyanda, imisango yonsi iya vya kuyiyemvya ivya golide. Wonsinye awaleta ivyawupe vya golide ngati achawupe cha kulolesya kwe Yawe. ²³Aliwensi wino alinji nu pamba wa bulu, pepo, pamwi skaleti, imyenda iyitenye, ameya ya mbuzi, ivipapa vya ng'onzi iviwenzu, pamwi ivipapa ivitinye aleta vyenevyo. ²⁴Aliwensi wino wapanganga ichawupe cha siliva pamwi bronzi aletanga chenecho ngati a chawupe kwe Yawe, swinya aliwensi wino alinji miti ya muwanga iya mulimo wuliyonsi ayiletanga. ²⁵Wensi e fundi umwanachi apanganga uwuzi ukufuma kwe pamba na makasa yakwe nu kuleta vyo apanzile -- ivya bulu, pepo, pamwi skaleti, pamwi imyenda iyitinye. ²⁶Wonsi awanachi wano imyenzo yawo yawanenile swinya wano walinji nu wufundi pa meya ya mbuzi. ²⁷Awa katungulula awaleta amawe ya onikisi, na mawe yanji yakuwika pa efodi na pa chizwalo cha panganga; ²⁸awaleta ivinuntchile na mafuta ya nyali, ivya mafuta ya kupakazya, swinya ivya kununtchizya. ²⁹Awa Izirayeli awaleta ivya wupe vya wila kwe Yawe; Aliwensi u monsi nu mwanachi wino umwendo wakwe walondanga alesile ivinthu ivya wonsi umulimo wuno Yawe alamulizile ukupitila mwe Mose ukuti wuwombwe. ³⁰Mose atili ku wa Izirayeli, "Lolani, Yawe ayisile kwi zina pe Bezalelo umwana umulumendo uwa Uri waku Huri, ukufuma mu luko lwakwe Yuda. ³¹Yawe ayizuzya Bezalelo nu Mupasi, ukuti wuwapa weliwe amano, ukwivwichisya, swinya uwumanyi, ku milimo yiliyonsi iya wufundi, ³²ukuti awapanga imipanjiye ya wufundi swinya ukuwomba mu golide, siliva, nu bronzi, ³³na swinya ukuti aputule nu kutanthika amawe swinya ukuwinza imiti--ukutu awawomba imisango yonsi ya milolechele swinya uwufundi. ³⁴Yawe achiwisile mu mwendo wakwe ukuti asambilizye, wonsi weni nu Oholiyabu umwana umulumendo uwa Ahisamaki, ukufuma ku luko lwa Dani. ³⁵Yawe ayizuzize woliwo nu wufundi wa misango ya milimo yonsi, ukuti wawomba ngati awa fundi, awakawinza, awakasona mu bulu, pepo, nu skaleti mu wuzi swinya mu myenda iyitinye, swina ngati awa kaluka. Awa fundi mu milimo yili yonsi, swinya awa fundi kumipanjiye.

36

¹Achaleka Bezalelo nu Oholiyabu na aliwensi umunthu umusambile kwe wino Yawe apile uwusambili swinya ukukwanisya ukuti amanye muno angawombela yiliyonsi intchito ya kuzengela amasyo ayatele ukuti wawombe intchito ukuyana na monsi muno Yawe alamulizile." ²Mose ayisile Bezalelo, Oholiyabu, na aliwensi umunthu umusambile mu melengano yakwe weliwe Yawe apile uwusambile, swinya wino ayivwile mu mwendo ukuti angiza nukuwomba intchito. ³Awapochelela ukufuma kwe Mose ivyawupe vyonsi vino awa Izirayeli awaleta ku kuzenjela amasyo ayatele. Awanthu wachili wakuleta ivya wupe ivya wila umutondotondo wonsi kwe Mose. ⁴Achaleka wonsi awanthu awasambile wano wawombanga pa masyo ayatele awiza ukufuma ku ntchito zino wawombanga. ⁵Awafundi wamunenile Mose, "Awanthu wakuleta ivivule ukulusya vyo vikulondeka ukuwombela intchito yino Yawe alamulizile sweswe ukuti tuwombe." ⁶Achaleka Mose alamulizile ukuti nanthi wonga mu visakasa atakalete swinya ivya wupe vya kuzenjela amasyo ayatele. Ngapano awanthu awaleka ukuleta ivya wila vyoo. ⁷Walinji ni vyakuwombela ivivule ukulusya vino vyalondekanga ku ntchito yonsi. ⁸Achaleka awafundi wonsi mwakwe woliwo awazenga ichihema ni ama katani 10 iyakufuma ku myenda iyitinye nu wozi wa bulu, pepo, swinya skaleti ni milolechele ya wa kelubimu. Woo walinji a mulimo wa Bezalelo, e fundi umusambile ukulusya. ⁹Uwutali wa katani lyonga walinji ama mita 28, uwufupi amamita 4. Amakatani yonsi yalinji ayayane uwukulu. ¹⁰Bezalelo alemenkhiniye amakatani 5 ku 5, nga ayanji 5 ku 5 ayanji. ¹¹Weni apanzile inguluswa kunzi mumbali mu wumulilo mwa makatani ya kutalichila, swinya apanga wuliwonga mmumbali kunzi kwa makatani ya chitiwili. ¹²Apanzile inguluswa 50 pi katani lya kutalichila swinya inguluswa 50 mumbali mwa wumalilo wa katani mu

makatani ya chitiwili. Achaleka inguluswa zyalinji imbali zya kulolana.¹³Weni apanzile ivyakulemensyania vya golide nu kulemenkhania ponga amakatani na vyolivyo alyakuti ichihema chiwe ponga.¹⁴Bezalelo apanga amakatani ya masepe ya mbuzi aya hema lya papela pa chihema; weni apanzile 11 ya amakatani yaa.¹⁵Uwutali wi katani lyonga lyalinji amamita 30, swinya mu wufupi mwa katani lyonga mwalinji amamita 4. Lyonsi mu makatani 11 lyalinji aliyane.¹⁶Alemenkhinie amakatani 5 ku yawuye na makatani 6 ku yawuye.¹⁷Weni apanzile inguluswa 50 mumbali mwa makatani ayakutalichila, swinya inguluswa 50 mumbali mu wumalilo wa makatani nu kulemenkhania ku makatani ya chitiwili.¹⁸Bezalelo apanzile ivyakulemenkhania 50 ukuti vilemenkhanie ihema apaliponga alyakuti chingawa a chinthu chonga.¹⁹Apanjizil e ichihema ichivwimbo cha chipapa chang'onzi ichiwenzu, ichinji ichivwimbo icha chipapa ichitinye ukuti chiwe papela.²⁰Bezalelo apanjizile ichihema amafuremu ya papela ukufuma ku miti ya muwanga.²¹Uwutali wi furemu lyonga lyalinji amaita 10, swinya mu wufupi i furemu lyonga lyalinji imita lyonga na nunsu.²²I furemu lyonga lyalinji niwvakukwemela ukuti vilemenkhanie amafuremu ponga. Apanzile choo ku mafuremu yonsi aya chihema.²³Apanzile amafuremu ya chihema munzila yoo: amafuremu 20 ya kumbali ya kumwela.²⁴Bezalelo apanzile ivinama 40 ivya siliva ukuti viwe pansi pa mafuremu 20. Palinji ivinama viwili pansi pa furemu lyonga ukulemenkhania amafuremu ponga, na swinya ivinama viwili pansi pa lyonga ifuremu linji ukuti vilemenkhanie amafuremu apaliponga.²⁵Ku mbali ya chitiwili iya chihema, ku mbali ku mupoto, apanzile amafuremu 20,²⁶na kuvinama vyawo 40 ivya siliva. Palinji ivinama viwili pansi pa furemu lya kutalichila, ivinama viwili pa furemu lya kukonkha penepo, na wowonye.²⁷Ku nsizi kwa chihema ku winjililo wi lanzi, Bezalelo apanzile ama furemu 6.²⁸Apanzile ama furemu yawili aya kuwika mu ma kona ya chihema.²⁹Amafuremu yaa yalekine pansi, ukuwa yalemenkhine papela mu chingengele chonga. Apanzile yawili mu nzila yoo muno ama kona yawili.³⁰Palinji ama furemu 8, apaliponga ni vinama vyawo ivya siliva. Vyonsi ponga ivinama vyalinji 16, ivinama viwili pansi pi furemu iyakutalichila, ivinama viwili pansi pi furemu lya kukonkha penepo, na wowonye.³¹Bezalelo apanzile amataliko ya muti wa muwanga--yasano ku mafuremu ya mbali yonga iya chihema,³²amataliko 5 ku mafuremu yaku mbali yinji iya chihema, na mataliko 5 ku mafuremu aya kunsizi kwa chihema kuwinjililo wi lanzi.³³Apanzile amataliko pakasi pa ma furemu, akulikuti, nunsu ukuya kupela, ukuti yafike ukufuma ku wumalilo na ku wumalilo.³⁴Avwimba ama furemu nu golide. Apanzile ivingengele vyawo ivya golide, ukuti vyolivyo vitewete ngati avilemelo vyi taliko, nga avwimba amataliko nu golide.³⁵Bezalelo apanzile amakatani nu wozi wa bulu, pepo, nu skaleti, swinya imyenda iyitinye, ni milolechele iya kerubi, intchito ya muwomvi umusambile.³⁶Apanjizile i katani imphanda 4 izya muwanga, nga avwimbizile zyenezyo nu golide. Swinya panjizile imphanda ivya kukolowekela ivya golide, nga asyanizile zylizyo ivinama vya siliva 4.³⁷Apanzile icha kulelemba cha pa winjililo wi hema. Chapanjizilwe nu wuzi wa bulu, pepo, nu skaleti, ukuwomvya imilimo ya kaluka.³⁸Apanzile swinya imphanda 5 izya vya kulelemba ni vyakukulowekela. Avwimba papela pawo ni nsonzo zyawo nu golide. Ivinama vyawo 5 vyapanjizilwe ukufuma ku bronzi.

37

¹Bezalelo apanzile ingalawa ni miti ya muwanga. Muwutali wakwe mwalinji amamita yawili ni nunsu; Muwufupi wakwe mwalinji imita yonga ni nunsu; swinya ukuya mupela mwalinji imita yonga ni nunsu.²Weni avwimbile yeneyo mukasi na kunzi nu golide umuswepe swinya apanzile mumbali mwakwe umwa golide ukuliwiliza papela pakwe.³Weni asyanile ivingengele vini ivya golide ku vinama vini, ni vingengele viwili kumbali yakwe yonga, swinya ivingengele viwili ku mbali yakwe iynji.⁴Weni apnzile imiti ya muwanga nu kuyivwimba yeneyo nu golide.⁵Awisile imiti mu vingengele mumbali ya ngalawa, umwakuti ingalawa yinyamulwe.⁶Apanzile ichivwimbo chakutetelwa icha golide umuswepe. Muwutali mwakwe mwalinji amamita yawili ni nunsu, swinya muwutali mwakwe mwalinji imita yonga ni nunsu.⁷Bezalelo apanzile awa kerubi wawili awa golide umusyane kuwumalilo kwakwe kuwili ukwa chivwimbo cha kutetelwa.⁸E kerubi wonga alinji waku wumalilo wa chivwimbo cha kutetelwa, nga e kerubi wunji alinji waku kumbali yinji. Vyapanjilwe ngati a chinthu chonga ponga ni chivwimbo chakutetelwa.⁹Awakerubi awasasya amapa yawo papela nu kuvwimba nawo ichivwimbo cha kutetelwa. Awa kerubi walolananga wonga nu muwuye swinya awalola pakasi pa chivwimbo cha kutetelwa.¹⁰Bezalelo apanzile ama tebulo aya muwanga. Muwutali mwakwe mwalinji amamita yawili, muwufupi mwalinji imita yonga, swinya ukuya mupela lyalinji imita lyonga ni nunsu.¹¹Weni avwimbile lyenelyo nu golide umuswepe nu kuwika imbali ya golide umuswepe ukuliwiliza papela.¹²Apanzile i furemu lyaku liliwiliza ikasa lyonga uwukulu, ponga wumalilo wakuliwiliza uwa golide uwa furemu.¹³Asyanile evingengele vini nukuvilemenkhania ku ma kona yani, kuno kwalinji amatamba yani.¹⁴Ivingengele vyalemenkhinie kwi furemu ukuti vipe amasyo ku miti, umwakuti yinyamule i tebulo.¹⁵Apanzile imiti ukufuma ku muwanga swinya avwimbile yeneyo nu golide, umwakuti yinyamule yinyamule i tebulo.¹⁶Apanzile iviya ivyakuti vize viwe pa tebulo--imbale, ama supuni, izya mbakuli, swinya awa komeji awakuti wize wawomvya ukupungula ivya wupe. Apanzile vyenevyo ukufuma ku golide umuswepe.¹⁷Apanzile ichakwimichilapo icha nyali nu golide umuswepe umusyane. Apanzile ichakwimichila icha nyali ni vinama vyakwe swinya italiko. Awa komeji wakwe, ivinama vyakwe, swinya amaluwa yakw vyonsi vyapanjilwe ngati a chinthu chonga.¹⁸Insamba mutanda(6) zyafulume mumbali mwakwe--insamba zitatu ukufuma ku mbali yonga, swinya insamba zitatu izya chakwimichilapo icha nyali azifuma ku mbali yinji.¹⁹Insamba yakutalichila yalinji na wa komeji watatu ayapangwe ngati a ndembela ya muti wa alimondi, ni chakwimichila icha matundu na maluwa, swinya awa komeji watatu wapanzilwe ngati ndembela ya muti wa alimondi mu yinji insamba, ni chakwimichila icha matundu na maluwa. Chalinji a chilichonga ku nsamba zyonsi mutanda(6) izya kufuma ku chakwimichilapo icha nyali.²⁰Pa chakwimichilapo icha nyali, italiko lya pakasi, palinji awa komeji wani(4) awapangwe ngati a ndembela ya alimondi, ni

vyakwikala penepo ivya matundu swinya amaluma. ²¹Palinji ichakwikalilapo icha matundu pansi pa nsamba ziwili izya kutalichila–ivipangwe ngati a chinthu chonga na cholicho, swinya ichakwikalilapo icha matundu pansi pa nsamba ziwili izya chitiwili, izipangwe ngati a chinthu chonga na cholicho. Chalinji a chilichonga ni nsamba zyonsi mutanda izya kufuma mu chakwimichila icha nyali. ²²Ivyakwikalilapo vya matundu ni nsamba vyonsi vyapanjilwe ngati a chinthu chonga na cholicho, intchito iyisyanse ukufuma ku golide umuswepe. ²³Bezalelo apanzile ivyakwimichila inyali ni nyali zyakwe munenulambali(7), inyakulemela umulilo vyakwe na mphepe zyakwe ivya golide umuswepe. ²⁴Apanzile ichakwimichila inyali ni viwombelo vyakwe ni talenti lyonga ilya golide umuswepe. ²⁵Bezalelo apanzile akazuwo kakununtchizya. Apanzile nu muti wa muwanga. Uwutali wakwe walinji imita yonga, na muwufupi mwalinji imita yonga. Kalinji akayane mu wutali na muwufupi, swinya uwutali ukuya mupela kalinji amamita yawili. Imphembe zyakwe zypanjilwe ngati a chinthu chonga na keneko. ²⁶Avwimbile akazuwo ka kununtchizya nu golide umuswepe–papela pakwe, mu mbali mwakwe, ni mphembe zyakwe. Apanzile swinya ukuliwilizya mumbali mwake nu golide. ²⁷Apanzile ivingelengele viwili ukuti vilemenkhane kweneko pansi mumbali mwakwe muwili umwa kulolana. Ivingelengele vyalinji vyakulema imiti yakunyamulila akazuwo. ²⁸Apanzile imiti ya muwanga, swinya avwimbile yeneyo nu golide. ²⁹Apanzile mafuta ayatele ya kupakazya ni vinuntchile ivizima, umulimo wa fundi pakununtchizya.

38

¹Bezalelo apanzile akazuwo ka vyawupe ivya kocha aka miti ya muwanga. Kalinji amamita yasano muwutali na mamita yasano(5) na muwufupi amamita yasano–akayane mu wutali na muwufupi–swinya amamita yatatu ukuya mupela. ²Apanzile ivyakonjelezya mu ma kona ivyakuloleka ngati a mphembe zya ng'ombe. Imphembe zypanjilwe ponga ngati a chinthu chonga na kazuwo, nga avwimbile keneko nu bronzi. ³Apanzile iviwombelo vyonsi ivya kazuwo–izya mphoto, maa fosholo, ama beseni, izya foroko zya nyama, swinya ama pani ya mulilo. Apanzile vyonsi iviwombelo vyoo nu bronzi. ⁴Apanzile ichakochezyapo icha kazuwo, ivisanzye nu bronzi ukuti viwikwe pansi, pakasi na pakasi ukuya pansi apenecho. ⁵Apanzile ivingelengele vini(4) ivya ma kona yani(4) aya chakochezyapo icha bronzi, ngati avilemelo vya miti. ⁶Bezalelo apanzile imiti ya muwanga nu kuvimba yeneyo nu bronzi. ⁷Ayinjizize imiti mu vingelengele mu mbali zya kazuwo, ukunyamulila keneko. Apanzile akazuwo ukuwa ka vindowosi, ukufuma ku matabwa. ⁸Bezalelo apanzile aka beseni ika bronzi akakulu ni chakwimichila icha bronzi. Apanzile aka beseni ukufuma ku magalasi ya kuyilolela aya wanachi wano watwetelanga pa winjililo wi hema lya musunkhano. ⁹Apanzile swinya umusolo. Ivya kulelemba ku mbali ya kumwela kwa musolo vyalinji vya mwenda uwutinye, amamita 100 uwutali. ¹⁰Ivya kulelemba vyalinji ni miti 20, ni vyakwikalila 20 ivya bronzi. Kwalinji ivya kukolowekela ivilemenkhanie ku miti, swinya ni nsonzo izya siliva. ¹¹Ichilichonga kumbali ya kumupoto, kwalinji ivya kulelemba amamita 100 uwutali ni miti 20, ivya kwikalila 20 ivya bronzi, ivya kukoloweka vyalemenkhanie ku miti, swinya ni nsonzo izya siliva. ¹²Ivya kulelemba ku winjililo wi lanzi vyalinji amamita 50 uwutali, ni miti 10 swinya ivya kwikalilapo. Ivya kukolowekela ni nsonzo zya miti zyalinji zya siliva. ¹³Umusolo nawo walinji amamita 50 uwutali ku mbali ya wufumililo wi lanzi. ¹⁴Ivya kulelemba ivya mbali yonga iya winjililo vyalinji amamita 15 uwutali. Vyalinji ni miti yitatu ni vya kwikalila vitatu. ¹⁵Ku mbali yinji iya kwinjilila ku musolo kwalinji ivya kulelemba amamita 15 uwutali, ni miti yitatu ni vyakwikalila vitatu. ¹⁶Vyonsi ivya kulelemba ukuliwilizya umusolo vyapanzilwe ukufuma ku mwenda uwutinye. ¹⁷Ivya kwikalila vya miti vyapanzilwe nu bronzi. Ivya kukoloweka ni nsonzo zya miti vyapanzilwe nu siliva, nga ivya kuvimba papela pa miti vyapanzilwe nu siliva. Yonsi imiti ya pa muslo yavwimbilwe nu siliva. ¹⁸I katani lya pa mulyango wa musolo lyalinji amamita 20 uwutali. I katani lyapanzile ukufuma kumwenda uwa bulu, pepo, nu skaleti, umwenda wa twayini uwutinye, swinya walinji amamita 20 uwutali. ¹⁹Lyalinji amamita 20 mu wutali swinya amamita 5 ukuya mupela, ndivino ama katani ya musolo. Yalinji ni vya kwikalilapo 4 ivya bronzi ni vya kukolowechela ivya siliva. ²⁰Vyonsi ivya kukwemela ihema ilya chihema nu musolo vyapanzilwe nu bronzi. ²¹Yoo ayino yalinji a mphendwa ya vya mu chihema, ichihema cha masundo yi layano, ndivino vyasenzilwe ukukonkha uwusambilizyo wa Mose. Walinji a mulimo wawa Levi pansi pa wukatungulula wa Ithama umwana umulumendo uwakwe Aroni e nanzuwi. ²²Bezalelo umwana umulumendo uwakwe Huri, ukufuma ku luko lwakwe Yuda, apanzile vyonsi vino Yawe alamulizile Mose. ²³Oholiyabu umwana umulumendo wakwe Ahisamaki, ukufuma ku luko lwakwe Dani, awombanga nu Bezalelo ngati we fundi, umunthu umusambile, swinya e kasona nu wuzi wa bulu, pepo, nu skaleti, swinya umwenda uwutinye. ²⁴Wensi e golide wino wawomvize pa mulimo, mu ntchito zyonsi izya masyo ayatele–e golide wakufuma ku chawupe cha kulanjizya–alinji ama talenti 29 ma mashekelo 730, wapimizile ni mipimile ya shekelo mu masyo yakufisamamo. ²⁵E siliva wino apilwe na wanthu mutwaya alinji ama talenti 100 na ma shekelo 1,775, ukuyana ni shekelo lya masyo yakufisamamo, ²⁶pamwi i beka pa monsi wensi, lino a nunsu ya shekelo, wapimizile ukuyana ni shekelo lya mu masyo yakufisamamo. Imphendwa yoo yafisizile pa kulola umunthu wensi wino wapendwa mu mphendo ya wanthu, wawo awa myaka 20 ukuya munkholelo– awonsi 603,550. ²⁷Wasyanile e siliva amatalenti 100 ukupanjila ivakwikalilapo amasyo ayatele na makatani–ivyakwikalilapo 100, i talenti lyonga ku chakwikalilapo chonga. ²⁸Ama shekelo ya siliva 1,775 yano yasyazile, Bezalelo apanzile ivya kukolowekela imiti, vyavwimbile papela pa miti, nu kupanjila vyolivyo insonzo. ²⁹E bronzi ukufuma ku chawupe cha kulanjizya ang'wamizile ama talenti 70 na shekelo 2,400. ³⁰Na vyoo apanzile ivyakwikalilapo vya winjililo ukuya mwi hema lya musunkhano, akazuwo ka bronzi, ichakochezyelapo icha bronze, ni viwombelo vyonsi ivya pa kazuwo, ³¹ivyakwikalilapo vyapa musolo, ivyakwikalilapo ivya ipa kwinjililapo pa musolo, vyonsi ivya kukwemela ichihema, na vyonsi ivya kukwemela i hema lya pa musolo.

¹Nu wuzi wa bulu, pepo, na skaleti, awapanga ivizyalo vya kuluka ivya mulimo wa masyo ayatele. Awapanga ivyizwalo ivya Aroni ivya ku masyo ayatele, ndimuno Yawe alamulizile Mose. ²Bezalelo apanzile i efodi iya golide, iya bulu, pepo, nu skaleti, ni myenda ya twine umutinye. ³Awasyana e golide nu kumuputulanie wenewo ukuwa ama waya, ukuti wamuwike mukasi mu wuzi wa bulu, pepo, nu wa skaleti, swinya mu mwenda uwutinye, umulimo wa kawomba umusambile. ⁴Awapanzile utumyenda twa mu vipungo utwa efodi, awatulemenkhinie ku ma kona yawili aya papela. ⁵Akamwenda ka mumutembekeko ngati we efodi; kapanzilwe ngati a chinthu chonga ni efodi, akapangwe ukufuma mwenda wa twine umutinye wino alinji we golide, bulu, pepo, swinya skaleti, ndivino Yawe alamulizile Mose. ⁶Awayemvya amawe ya onikisi, nukuwatanthika mu chivwimbo cha golide, amatanthike ba mawaliko pe sigineta na mazina ya wana awalumendo awakwe Izirayeli. ⁷Bezalelo awisile yeneyo pa tumwenda twa mu vipungo vya efodi ukuwa amawe ya chizusyo cha wana awalumendo awakwe Izirayeli, ndivino Mose alamulizile Mose. ⁸Apanzil icha panganga, umulimo wa munthu umusambile, icha milolechele iya efodi. Apanzile chenecho icha wuzi wa golide, icha bulu, icha pepo, na skaleti, swinya icha mwenda uwutinye. ⁹Chalinji a chiyane mu wutali na mu wufupi. Awapetesile kawili icha panganga. Chalinji ikasa lyonga mu wutali swinya ikasa lyonga mu wufupi. ¹⁰Awawisile imizele yini iya mawe ayazima. Umuzele wakutalichila walinji nu rubi, nu topazi, swinya nu ganeti. ¹¹Umuzele wa chitiwili walinji nu emelodi, nu sofaya swinya nu dayimondi. ¹²Umuzele wa chititatu walinji nu yasinti, nu ageti swinya nu amasesiti. ¹³Umuzele wa chini walinji nu berilu, nu onikisi, swinya nu yasipa. Amawe yawisilwe mu mutanthiko wa golide. ¹⁴Yalinji amawe 12, lyonga kwi zina lililyonsi ilya wana awalumendo awakwe Izirayeli, lyonsi lyawalisilwe ni zina lyonga ilya ma luko 12. ¹⁵Pacha panganga awapanzile ama cheni ngati a nkhusa, intchito ya kupota iya golide umuswepe. ¹⁶Awapanzile imitanthiko yiwili iya golide ni vingelengele viwili ivya golide, nga awavilemenkhinie ivingelengele viwili ku makona yawili aya cha panganga. ¹⁷Awawisile ama cheni ya golide yawili aya kupota mu vingelengele viwili mu makona ya cha panganga. ¹⁸Awalemenkhinie imbali zinji ziwili izya macheni ayapote ku mitanthiko yiwili. Awalemenkhinie yoliyo ku tumyenda twa pa chipungo vya efodi pankholelo zyakwe. ¹⁹Awapanzile ivingelengele viwili ivya golide nu kuviwika mu makona yawili aya cha panganga, mumbali ya chakukonkha mu wumalilo wa mukasi. ²⁰Awapanzile ivingelengele viwili ivya konjelezya nu kuvilemenkhaniania pansi pa tumyenda pankholelo pa efodi, kupipi na ku musono wakwe papela pa mutembekeko uwutinye uwa mutembekeko wa efodi. ²¹Awanyepa icha panganga ni vingelengele ukupitila ku vingelengele ivya ku efodi ni nkhusa zya bulu, alyakuti chize chilemenkhanie papela katichi nu mutembekeko wa efodi. Choo chalinji alyakuti icha panganga chitize chiwe nanthi kulemenkhana ku efodi. Choo chawomvilwe ndivino Yawe alamulizile Mose. ²²Bezalelo apanzile umwinjilo wa efodi ukufuma ku mwenda wa bulu, itchito ya fundi katunga. ²³Walinji napa kwiwula ipa mutwe pakasi. Apakwiwula palinji na mumbali umuluke alyakuti mutize munyepeke. ²⁴Pa musono wa pansi, apanzile ama pomegirenati aya bulu, pepo, na skaleti swinya nu mwenda uwutinye. ²⁵Awa panga amajomvu ya golide umuzima, nga awawisile amajomvu pakasi pa ma pomegraneti ukuliwilizya pansi mumbali ya mwinjilo, pakasi pa ma pomegraneti. ²⁶Ijomvu swinya aya ma pomegraneti—mumbali mwa mwinjilo wa Aroni ukutu awatwetela mwenemo. Choo chalinji ndivino Yawe alamulizile Mose. ²⁷Awapanzile ichizwalo cha kunzi ukufuma ku mwenda uwutinye icha Aroni nicha wana wakwe awalumendo. ²⁸Awapanzile ichipewa icha mwenda uwutinye, akamwenda kakwe aka mwenda uwutinye, umwenda wa chizwalo cha mukasi icha mwenda uwutinye, ²⁹na kamwenda ka kufuma mu vipungo ukuya mu mutembekeko ukufuma ku mwenda uwutinye uwa bulu, pepo, swinya skaleti, intchito zya fundi e kaluka. ³⁰Wapanzile imbale ya mphumphu iyitele iya golide umuzima; wawalisile mwenemo, ngati amawaliko ya pa mpheta, "Mutele kwe Yawe." ³¹Awalemenkhinie ku chipewa akalukusa papela pa chipewa. Choo chalinji ndivino Yawe alamulizile Mose. ³²Achaleka umulimo wa chihema, ihema lya musunkhano, awusila. Awanthu wa Izirayeli wawomvile chilichonsi. Wakonsile ivisambilizyo vyonsi vino Yawe apile kwe Mose. ³³Awaleta ichihema kwe Mose—ihema na vyonsi iviwombelo vyakwe, ivilemelo, amafuremu, ivisulo, imiti, ni vwakwikalilapo; ³⁴ichivwimbo chikwela lya ng'onzi ilipiliwulwe ku wuwenzu, ichivwimbo chikwela ichizima, swinya umwenda wakuvwimba ³⁵ingalawa ya wukamboni, ponga ni miti ni chivwimbo cha kutetelwa. ³⁶Walesile i tebulo, ni viwombelo vyakwe vyonsi, umukate wa kuzanwa; ³⁷ichakwimichila inyale icha golide umuzima ni nyale zyakwe mu muzele, ponga ni viwombelo vyakwe na mafuta aya nyale; ³⁸akazuwo ka golide, amafuta ya kupakazya ni vyakununtchila; ichakulelemba cha pa winjililo wa chihema; ³⁹akazuwo ka bronzi ponga ni chakochezya icha be=ronzi ni miti yakwe ni viwombelo ni beseni ikulu ni chakwikazizya chakwe. ⁴⁰Walesile ivya kulelemba vya pa musolo ponga ni miti yakwe ni vyakukazizya, nu mwenda wa pa winjililo wa musolo; inkhusa zyakwe ni vikwemelo vyihema; ni viwombelo vyonsi ku mulimo wa chihema, ihema lya musunkhano. ⁴¹Walesile ivizwalo iviluke ichete sana ivya kuwombela mu masyo ayatele, ivizwalo ivitele ivya Aroni e nanzuwi na wana wakwe awalumendo, ukuti woliwo watewete ngati awa nanzuwi. ⁴²Achaleka awanthu wa Izirayeli wawomvile intchito ndimuno Yawe alamulizile Mose. ⁴³Mose ayezizye intchito yonsi, nga, lolani, wayiwomvile yeneyo. Ndimuno Yawe alamulizile, mu nzila yoyonye wayiwomvile yeneyo. Ngapamo Mose awalosile woliwo.

¹Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, atinji, ²"Pa wanda wakutalichila uwa mwezi wakutalichila uwa mwaka uwupya wewe ufwiwe wimike ichihema, ihema lya musunkhano." ³Wewe ufwiwe uwike ingalawa ya wukamboni mwenemo, swinya ufwiwe uchinjilile ingalawa ni katani. ⁴Wewe ufwiwe winjizye itebulo nu kutanthika ichete ivinthu vyakwe. Ngapano

ufwile winjizye ichakwimichila inyale nga uwike penepo inyale.⁵Wewe ufwile uwike akazuwo ka kununtchizya ika golide pankholelo zya ngalawa ya wukamboni, swinya wewe ufwile uwike i katani pa winjililo wa chihema. ⁶Wewe ufwile uwike akazuwo ka vyawupe vya kocha pa nkholelo ya winjililo ukuya mu chihema, ihema lya musunkhano. ⁷Wewe ufwile uwike i beseni pakasi pi hema lya musunkhano na kazuwo swinya wewe ufwile uwike aminzi mwenemo. ⁸Wewe ufwile uwike umusolo ukuwuliwilizya, swinya wewe ufwile uwike ikatani pa winjililo wa musolo. ⁹Wewe ufwile usende amafuta ya kupakazya nga upakazye ichihema na vyonsi vino vili mwenemo. Wewe ufwile uwuwike pambali na vyonsi ivyakuwombela kwe Nene; ngapano wuliwa a wutele. ¹⁰Wewe ufwile upakazye amafuta akazuwo ka vyawupe vya kununtchizya ni viwombelo vyakwe vyonsi. Wewe ufwile uwike pambali akazuwo kwe Nene nga kaliyiza kawe akatele nkhaninye kwe Nene. ¹¹Wewe ufwile upakazye amafuta ibeseni ni chakwikazizya chakwe nga uliwiki pambali kwe Nene. ¹²Wewe ulileta Aroni na wana wakwe awalumendo ku winjililo uwi hema lya musunkhano swinya ufwile usamvye woliwo na minzi. ¹³Wewe ulizwika Aroni ni vizwalo vino avipatulwe kwe Nene, upakazye weliwe amafuta nu kumuwika pambali alyakuti angateweta ngati we nanzuwi. ¹⁴Wewe ulileta awana wakwe awalumendo nu kuzwika woliwo nivizwalo vya kunzi. ¹⁵Wewe ufwile upakazye woliwo ndivino wapakazizye e baba wawo alyakuti wangatewetela Nene ngati awa nanzuwi. Ukupakazwa kwawo kuliwapanga woliwo u wunanzuwi wa muyayaya mu nkhuo izya wanthu zyawo zyonsi. ¹⁶Choo acho Mose awomvile; akonsile vyonsi vino Yawe alamulizile weliwe. Awomvile ivinthu vyonsi vyoo. ¹⁷Achaleka ichihema chimilisilwe pa wanda wakutalichila uwa mwezi wa kutalichila mu mwaka wa chitiwili. ¹⁸Mose ayimilisile ichihema, awisile ivyakukazizya mu masyo, ayimilisile amafuremu yakwe, alemenkhania ivisulo vyakwe, nu kwimilika imphanda ni miti yakwe. ¹⁹Atambalisile ichivwimbo papela pa chihema nga awisile ihema papela pakwe, ndivino Yawe alamulizile weliwe. ²⁰Mose asenzile ilayano lya masundo nu kuwika yeneyo mu ngalawa. Mose awisile swinya imiti pa ngalawa nu kuwika ichivwimbo cha kutetelwa penepo. ²¹Mose aleta ingalawa mu chihema. Mose awika i katani ukuti lichinjilile ingalawa ya wukamboni, ndivino Yawe alamulizile weliwe. ²²Awisile i tebulo mwi hema lya musunkhano, kumbali ya mupoto iya chihema, kunzi kwi katani. ²³Mose awisile umukate mu masyo yakwe pi tebulo pankholelo zya Yawe, ndivino Yawe alamulizile weliwe. ²⁴Mose awisile ichakwimichila inyale mwi hema lya musunkhano, apatali ukufuma kwi tebulo, ku masyo ya kumwela aya chihema. ²⁵Mose akozizye inyale pankholelo zya Yawe, ndivino Yawe alamulizile weliwe. ²⁶Mose awisile akazuwo ka kununtchizya aka golide mwi hema lya musunkhano pa nkholelo zyi katani. ²⁷Mose ayochizye ivyakununtchizya penepo, ndivino Yawe alamulizile weliwe. ²⁸Mose awisile i katani pa winjililo wa chihema. ²⁹Awisile akazuwo ka chawupe cha kocha pa winjililo wa chihema, ihema lya musunkhano. Apile penepo ichawupe cha kocha ni chawupe cha mbeyu, ndivino Yawe alamulizile weliwe. ³⁰Awisile i beseni pakasi pi hema lya musunkhano na kazuwo, nga awisile aminzi mwenemo aya kusamba. ³¹Mose, Aroni, na wana wakwe awalumendo wasamvile mu makasa yawo na mu matamba yawo ukufuma mwi beseni ³²imphindi zyonsi wayanga mwi hema lya musunkhano ni mphindi zyonsi wayanga ku kazuwo. Wayisamvyanga ndivino Yawe alamulizile Mose. ³³Mose awisile umusolo ukuliwilizya ichihema na kazuwo. Awisile i katani pa winjililo wa musolo. Mu nzila yonye yoo, Mose amalizizye intchito. ³⁴Ngapano iwingo lyavwimbile ihema lya musunkhano, nga uwuchindame wa Yawe awizula mu chihema. ³⁵Mose apotizwe ukuti ayinjile mwi hema lya musunkhano umulandu iwingo lyikazile penepo, swinya umulandu uwuchindame wa Yawe wizulizile mu chihema. ³⁶Imphindi zyonsi iwingo lyasendwanga ukufuma papela pa chihema, awanthu wa Izirayeli wakatukanga ukuya pa wulendo wawo. ³⁷Ukuwa ndi iwingo litakatusile ukufuma pa chihema, awanthu watayanga pa wulendo. Wikalanga ukufika pa wanda wuno iwingo lyanyamulizilwe ukuya mupela. ³⁸Amuno iwingo lyakwe Yawe lyalinji papela pa chihema umusanya, nga umulilo wakwe walinji penepo uwusiku, mu kulola kwa wanthu wonsi awa Izirayeli mu wulendo wawo wonsi.

Leviticus

1

¹Yawi ayitita kwe Mose nga avwanzile kwe weliwe ukufuma mwi hema lya musunkhano, ati, ²"Vwanga ku wanthu wa Izirayeli nu kuwanena woliwo, 'Pano umunthu aliwensi pakasi pinu ayiza ni chawupe kwe Yawe, mulete ngati a chawupe chinu ichinyamana, ukufuma ku ng'ombe pamwi ukufuma ku ng'onzi. ³Ndi ichawupe chakwe a chawupe cha kocha ukufuma ku ng'ombe, afwile ape iyonsi iya nanthi akamphisya. Alipa yeneyo pa winjililo wi hema lya musunkhano, alyakuti yingazumilizwa pankholelo zyakwe Yawe. ⁴Alilambalika ikasa lyakwe pa mutwe wa chawupe cha kocha, ngapano yilizumilizwa mu masyo yakwe ukuti yiwe a kutetelwa kwe weliwe umwenecho. ⁵Ngapano afwile akome inkhambaku pankholelo zyakwe Yawe. Awana awalumendo awakwe Aroni, awa nanzuwi, walilanjizya uwazi nu kunyampha wenewo pa kazuwo kano kali pa winjililo wi hema lya musunkhano. ⁶Ngapano afwile akase ikwela lya chawupe cha kocha nu kuyiputulanina. ⁷Ngapano awana awalumendo awa Aroni e nanzuwi waliwika umulilo pa kazuwo nu kuwika inkhwi pa mulilo. ⁸Ngapano awana awalumendo awakwe Aroni, awa nanzuwi, waliwika inyama, ponga nu mutwe na mafuta, pa nkhuwino zino zyalinji pa mulilo wuno walinji pa kazuwo. ⁹Ukuwa amala yakwe ni vinama vyakwe afwile avisamvye na minzi. Ngaano awa nanzuwi waliyocha vonsi pa kazuwo ngati achawupe cha kocha. Chilipanga ukununtchila ukunone kwe Nene; chiliwa a chawupe ichakupanjila kwe Nene nu mulilo. ¹⁰Ndi ichawupe chakwe icha chawupe cha kocha a chakufuma ku ng'onzi, yonga mu ng'onzi pamwi yonga mu mbuzi, afwile ape iyonsi iya nanthi kamphisya. ¹¹Afwile ayikome yeneyo ku masyo ya kumupoto ya kazuwo pankholelo zyakwe Yawe. Awana awalumendo awakwe Aroni, awa nanzuwi, walinyamfa uwazi wakwe mu mbali zyonsi izya kazuwo. ¹²Aliputulanina yeneyo nu mutwe

wakwe na mafuta yakwe, nga awa nanzuwi wafwile wawike iyiputulanie pankhwi zino zili pa mulilo pa kazuwo, ¹³ukuwa amala ni vinama afwile avisamvye na minzi. Ngapano e nanzuwi alipa yonsi, nu kuyocha pa kazuwo. A chawupe cha kocha, swinya chilipanga ukununtchila ukunone kwe Yawe; yiliwa a chawupe ichipanjlwe weliwe nu mulilo. ¹⁴Ndi ichawupe chakwe kwe Yawe chiliwa a chawupe cha kocha icha viyuni, ngapano afwile alete ichawupe chakwe intohozi pamwi inkhunda iyitichi. ¹⁵E nanzuwi afwile ayilete yeneyo pa kazuwo, anyonkhole umutwe wakwe, nga ayoche yeneyo pa kazuwo. Ngapano uwazi wakwe wufwile uzululuke mumbali mwa kazuwo. ¹⁶Afwile afumye ichifu chakwe ni vinthu vyakwe vyonsi, nu kuvitaya mumbali ya kazuwo kuwufumililo wi lanzi, ku masyo ya matoyi. ¹⁷Afwile anyonkhole yeneyo mu vyapa, ukuwa atakakankhanie mu vigawa viwili. Ngapano e nanzuwi aliyocha keneko pa kazuwo, pankhwi zino zili pa mulilo. Yiliwa a chawupe cha kocha, swinya yilipanga ukununtchila ukunone kwe Yawe; yiliwa a chawupe ichipanjlwe weliwe nu mulilo.

2

¹Pano aliwensi aleta ichawupe cha mbeyu kwe Yawe, ichawupe chakwe chifwile chiwe a wusu uwutinye, swinya aliyitila penepo amafuta ni vya kununtchizya penepo. ²Aliwasenda ichawupe ukuya ku wana wa Aroni awalumendo awa nanzuwi, nga kulyanye awa nanzuwi walitapa mwikasa uwusu uwutinye na mafuta ni vya kununtchizya penepo. Ngapano awa nanzuwi walipa pa kazuwo ngati a chawupe cha kuwimilila. Chilipanjila ukununtchila ukunone Yawe; chiliwa a chawupe ichipanjlwe kwe weliwe nu mulilo. ³Vilivonsi vino vyasyala ku chawupe cha mbeyu chiliwa a cha Aroni na wana wakwe awalumendo. A chitele nkhaninye kwe Yawe ukufuma ku vyawupe kwe Yawe ichipangwe nu mulilo. ⁴Pano wewe ukupa ichawupe cha mbeyu ichisita mutawa chino chochizwe mu muvuno, chifwile chiwe a mukate uwutepete uwa wusu uwutinye uwusanzye na mafuta, pamwi umukate uwuwome uwusita mutawa wuno wupasilwe na mafuta. ⁵Ndi ichawupe chako icha mbeyu chochizwe mu pani ya chisulo, chifwile chiwe icha wusu uwutinye uwusita mutawa wuno wusanzizwe na mafuta. ⁶Wewe uliankhania wenewo mutumensu nu kwitila amafuta penepo. Choo a chawupe cha mbeyu. ⁷Ndi ichawupe cha mbeyu chitenzilwe mu pani, chifwile chipangwe nu wusu uwutinye na mafuta. ⁸Wewe ufwile ulete ichawupe cha mbeyu ichipangwe ukufuma ku vinthu vyoo kwe Yawe, swinya chilipelwa kwe nanzuwi, wino alichileta pa kazuwo. ⁹Ngapano e nanzuwi alisenda chimwi ukufuma ku chawupe cha mbeyu ngati a chawupe cha kuwimilila, nga alichocha chenecho pa kazuwo. Chiliwa a chawupe ichipangwe nu mulilo, swinya chilipanga ukununtchila ukunone ukupanjila Yawe. ¹⁰Vino vyasyala ku chawupe cha mbeyu viliwa avya Aroni na wana wakwe awalumendo. Achitele nkhaninye kwe Yawe ukufuma ku vyawupe kwe Yawe ivipangwe nu mulilo. ¹¹Patakawe nanthi chimwi ichawupe cha mbeyu ichipangwe nu mutawa, amuno mufwile mutakoche umutawa, pamwi uwuchi wuliwonsi, ngati a chawupe ichipangwe nu mulilo ukupanjila Yawe. ¹²Wewe ulipa kwe Yawe ngati a chawupe icha vikomwa vya kotalichila, ukuwa vitaliwombelwa ukupanga ukununtchila pa kazuwo. ¹³Wewe ufwile wumizye nu muchele ichawupe chako icha mbeyu. Wewe utize uzumilizye umuchele wi layano lya Leza wako ukuti wusowe ukufuma ku chawupe chako icha mbeyu. Ni vyawupe vyako vyonsi wewe ufwile uwapa umuchele. ¹⁴Ndi wewe ukupa ichawupe cha mbeyu icha vikomwa vyakotalichila kwe Yawe, upe imbeyu izisita kumila zino zyochwa nu mulilo ngapano zyasokolwa ukuwa achakulya. ¹⁵Ngapano ufwile uwike amafuta ni vyakununtchizya penepo. Choo a chawupe cha mbeyu. ¹⁶Ngapano e nanzuwi aliyocha vimwi mu mbeyu zya kusokolwa na mafuta ni vyakununtchizya nga a chawupe cha kuwimilila. Choo a chawupe ichipangwe nu mulilo ukupanjila Yawe.

3

¹Ndi wumwi akupa inzuw yino a chawupe cha wumanyani icha chinyamana ukufuma ku mu ng'ombe, chingawa a chonsi pamwi ichanachi, afwile ape ichinyamana chino chili nanthi akamphisya pankholelo yakwe Yawe. ²Alilambalika ikasa lyakwe pa mutwe wa chawupe chakwe nu kukoma chenecho pa mulyango wi hema lya musunkhano. Ngapano awana wa Arono awalumendo awa nanzuwi wali nyampha uwazi wakwe mumbali mwa kazuwo. ³U munthu alipa ichawupe cha chawuwupe cha wumanyani nu mulilo kwe Yawe. Amafuta yano yavwimbile pamwi yalemenkhine ni vya munda, ⁴swinya imfigo ziwili na mafuta yano yali mu zyzolizyo mu mutenzi, ni tima, ponga ni mfigo--alifumya vyonsi vyoo. ⁵Awana walumendo awakwe Aroni waliyocha vyoo pa kazuwo ponga ni chawupe cha kocha, chino chili pankhwi zino zili pa mulilo. Choo chilipanjila Yawe ukununtchila ukunone; chiliwa a chawupe ichipanjlwe weliwe nu mulilo. ⁶Ndi inzuwi ya monsi iya chawupe cha wumanyani kwe Yawe yafuma ku ng'onzi; iyonsi pamwi iyanachi, afwile ape inzuwi yino yili nanthi akamphisya. ⁷Ndi akupa umwana wang'onzi yiwe anzuwi yakwe, afwile ape wenewo pankholelo zyakwe Yawe. ⁸Alilambalika ikasa lyakwe pa mutwe wa nzuwi yakwe nga ayikome pankholelo wi hema lya musunkhano. Ngapano awana awalumendo wakwe Aroni wali nyampha uwazi wakwe mumbali zya kazuwo. ⁹Umunthu alipa inzuwi ya chawupe cha wumanyani ngati achawupe ichipanjlwe Yawe nu mulilo. Amafuta, yonsi amafuta ya ku lusinda uluputulwe ukufuma mwi fupa lya mu musana, na mafuta yano yakuvwimba ivya munda na mafuta yonsi yano yali mupipi ni vya munda, ¹⁰swinya imfigo ziwili na mafuta yano yali ku zyenezyo, yano yali mu mutenzi, swinya itima, ponga ni mfigo--alifumya vyonsi vyoo. ¹¹Ngapano e nanzuwi iliyocha vyenevyo vyonsi pa kazuwo ngati a chawupe cha kocha icha chakulya kwe Yawe. ¹²Ndi ichawupe cha monsi a mbuzi, apano alipa yeneyo pankholelo zyakwe Yawe. ¹³Afwile alambalike ikasa lyakwe pa mutwe wa mbuzi nga akome yeneyo pankholelo zyi hema lya musunkhano. Ngapano awana awalumendo awakwe Aroni wali nyampha uwazi wakwe mu mbali zya kazuwo. ¹⁴Umonsi alipa inzuwi yakwe iyipanjlwe Yawe nu mulilo. Alifumya amafuta yano yakuvwimba ivya munda, swinya amafuta yonsi papipi ni vya munda. ¹⁵Alifumya

na swinya imfigo ziwili na mafuta yano yali nazyo, yano yali mu musana, itima lyonsi ponga ni mfigo. ¹⁶E nanzuwi aliyocha vyonsi vyovyo pa kazuwo ngati a chawupe chakocha icha chakulya, ukuti chipange ukununtchila ukunone. Amafuta yonsi ayakwe Yawe. ¹⁷Liliwa a lisundo lya muyayaya mu nkhuulo zionsi izya wanthu mu masyo yonsi yano mwayapanga yawe akukaya kwinu, ukuti mutakawalya amafuta nu wazi.

4

¹Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²“Wanene awanthu wa Izirayeli, 'Pano wumwi awembuka pano atakulonda ukuti awembuke, ukuwomba ivinthu vino Yawe alamulizile ukuti vitakawombwe, swinyi ndi awomba chimwi chino chitazumilizwa, vino vikukonkha vifwilwe vichitike. ³Ndi we nanzuwi umukulu wino awembuka alyakuti alete amawembuko pa wanthu, apano mulekani ape muno uluwembu lwakwe luno weni awomvile akankhambaku akatichi kasita imphisya kwe ngati a chawupe cha luwembu. ⁴Afwile alete inkhambaku pa winjililo wi hema lya musunkhano pankholelo zyakwe Yawe, alambalike ikasa lyakwe pa mutwe wa nkambaku, nga ayikome pankholelo zyakwe Yawe. ⁵E nanzuwi umupakazwe alisenda wumwi uwazi wa nkambaku nu kuwusendela kwi hema lya musunkhano. ⁶E nanzuwi alizuwika ulusalala lwakwe mu wazi nga anyamphe wumwi mu wazi ka 7 pankholelo zyakwe Yawe, pankholelo zyi katani lya masyo ayatele ukulusya. ⁷Ngapano e nanzuwi aliwika wumwi uwazi pa mphembe zya kazuwo ka vyakununtchiza pankholelo zyakwe Yawe, zino zili mwi hema lya musunkhano, nga ali polela uwazi wuno wasyala uwa nkambaku pa wikalilo wa kazuwo ka chawupe cha kocha, kano kali pa winjililo wi hema lya musunkhano. ⁸Aliputula nu kufumya amafuta yonsi aya nkambaku iya chawupe cha luwembu; amafuta yano yakuvwimba ivya munda, amafuta yonsi yano yalemenkhini ni vya munda, ⁹imfigo ziwili na mafuta yano yali kweneko, yano yali mu mutembekeko, na kwitima, ponga nimfigo--alifumyako vyonsi vyoo. ¹⁰Alifumyako vyonsi, ndimuno akfumyako ukufuma ku nkambaku ya nzuwi ya vyawupe vya mutende. Ngapano e nanzuwi aliyocha vyenevyo pa kazuwo ka vyawupe vya kocha. ¹¹Ikwela lya nkambaku ni nyama yino yasyala, nu mutwe wakwe ni vinama vyakwe ni vya munda vyakwe ni nsakwi zyakwe, ¹²vyonsi ivigawa vya nkambaku--alinyamula vyonsi ivigawa vyoo ukuya kunzi kwa visakasa ku masyo yano yaswefezizwe Nene, kuno wakupolela amatoyi; waliyocha ivigawa vyoo palyanye pankhwi. Wafwile woche ivigawa vyovyo kuno wakupolela amatoyi. ¹³Ndi iwumba lyonsi lya Izirayeli lyawembuka sita kulonda ukuti liwembuke, nga iwumba nanthi kumanya ukuti liwembusile sinya liwomvile chimwi chino Yawe alamulizile ukuti chitakawombwe, swinya ndi wali nu mulandu, ¹⁴apo, pano uluwembu luno wawomvile lwamanyikwa, apo iwumba lifwile lipe inkhambaku iyitichi ku chawupe cha luwembu nga lilete chenecho pankholelo zyi hema lya musunkhano. ¹⁵Awasongo wi wumba walilambalika amakasa yawo pa mutwe wa nkambaku pankholelo zyakwe Yawe, nga inkhambaku yilikomwa pankholelo yakwe Yawe. ¹⁶E nanzuwi umupakazwe alileta wumwi uwazi wa nkambaku kwi hema lya musunkhano, ¹⁷nga e nanzuwi alizuwika ilusalala lwakwe mu wazi nu kuwunyamphe ka 7 pankholelo zyakwe Yawe, pankholelo zy katani. ¹⁸Aliwika wumwi uwazi pa mphembe zya kazuwo kano kali pa nkholelo zyakwe Yawe, zino zili mwi hema lya musunkhano, nga ali polela uwazi wonsi pa wikalilo wa kazuwo ka vyawupe vya kocha, kano kali pa winjililo wi hema lya musunkhano. ¹⁹Aliputula amafuta yonsi ukufuma kweneko nu kocha yeneyo pa kazuwo. ²⁰Chocho achino afwile awawomba ni nkambaku. Ndimuno awomvile ni nkambaku ya chawupe cha luwembu, amuno aliwawombela ni nkambaku yoo, nga e nanzuwi alipanga ukutetelwa muno awanthu, nga waliwatetelwa. ²¹Alinyamula inkhambaku ukuya kunzi kwa visakasa nu kuyocha ndimuno ayochizye inkhambaku ya kutalichila. Choo a chawupe cha luwembu lwi wumba. ²²Pano e katungulula awembuka nanthi kulonda ukuti awembuke, ukuwomba chilichonsi cha vyonsi ivinthu vino Yawe e Leza wakwe alamulizile ukuti chitakawombwe, nga awa nu mulandu, apano uluwembu lwakwe luno awomvile ²³lwamanyikwa kwe weliwe,, afwile alete imbuzi nga a nzuwi yakwe, e pongo wino asi nanthi a kamphisya. ²⁴Alilambalika ikasa lyakwe pa mutwe wa mbuzi nu kuyikoma pa masyo yano wakukomela ichawupe cha kocha pankholelo zyakwe Yawe. Choo a chawupe cha luwembu. ²⁵E nanzuwi alisenda uwazi wa chawupe ch luwembu ni nsalala yakwe nu kuwuwika pa mphembe zya kazuwo ka chawupe cha kocha, nga alipolela uwazi wakwe pa wikalilo wa kazuwo ka chawupe cha kocha. ²⁶Aliyocha amafuta yonsi pa kazuwo, ndimuno amafuta ya nzuwi ya chawupe cha mutende. E nazuwi alipanga ukutetelwa muno e katungulula ukuyana nu luwembu lwakwe, nga e katungulula alitetelwa. ²⁷Ndi aliwensi mu wanthu awembuka nanthi kulonda ukuti awembuke, ukuwomba chilichonsi chino Yawe alamulizile weliwe ukuti atize achiwombe, nga pano amanya umulandu wakwe, ²⁸apano uluwembu luno awomvile lwapangwa ukuti lumanyikwe kwe weliwe, apano aliwaleta imbuzi ukuwa a nzuwi yakwe, iyanachi iyisita kamphisya, muno uluwumbu luno awomvile. ²⁹Alilambalika ikasa lyakwe pa mutwe wa chawupe cha luwembu nu kukoma ichawupe cha luwembu pa masyo ya chawupe cha kocha. ³⁰E nanzuwi alisenda wumwi uwazi ni nsalala yakwe nu kuwika pa mphembe zya kazuwo muno ichawupe icha kocha. Alipolela uwazi wonsi wuno wasyala pa chakwikalilapo icha kazuwo. ³¹Alifumyako amafuta yonsi, ndimuno amafuta yakaputulwa ukufuma ku nzuwi ya chawupe cha mutende. E nanzuwi aliyocha chenecho pa kazuwo ukuti chipanjile ukununtchila ukunone Yawe. E nanzuwi alipanjala ukutetelwa umunthunye weyo, nga aliwa a mutetelwe. ³²Ndi umunthu aleta umwana wang'onzi ngati anzuwi yakwe ya chawupe cha luwembu, aliwaleta iyanachi yino yisi nanthi a kamphisya. ³³Alilambalika ikasa lyakwe pa mutwe wa chawupe cha luwembu nga akome ichawupe cha luwembu pa masyo yano wakukomela ichawupe icha kocha. ³⁴E nanzuwi alisenda wumwi uwazi wa chawupe cha luwembu ni nsalala yakwe nu kuwuwika pa mphembe zya kazuwo ka chawupe icha kocha, nga alipolela uwazi wakwe wonsi pa chakwikalilapo cha kazuwo. ³⁵Alifumyako amafuta yonsi, ndimuno amafuta ya mwana wa ng'onzi yakuputulwa ukufuma ku nzuwi ya chawupe cha mutende, swinya e nanzuwi aliyocha yeneyo pa kazuwo papela pa chawupe cha

Yawe ichipangwe nu mulilo. E nanzuwi alipanjala ukutetelwa weliwe ku luwembu luno awomvile, nga umunthunye weyo alitetelwa.

5

¹Ndi wumwi awembuka umulandu atapanjizile uwukamboni pano alola chimwi mwe chino akalondeka ukuti apange uwukamboni, chingawa ukuti achiweni pamwi achivwile, aliwa nu mulandu. ²Pamwi ndi wumwi apalamansya chilichonsi chino Leza achiwisile ukuti a chinyale, wungawa a muwili uwufwe uwa chinyamana cha mumphanga ichinyale pamwi umuwili uwufwe uwa chitekwa ichinyale, pamwi ivilewulwa ivinyale vino vikapita papela pansi, chingatenga atamanyile chino awomvile, awa a munyale swinya ali nu mulandu. ³Pamwi ndi apalamansya uwunyale wa wumwi, uwunyale wuliwonsi, swinya ndi awumanyile uwunyalenye wowo, apano aliwa nu mulandu pano wawumanya. ⁴Pamwi ndi wumwi ayinga zuwazuwa nu mulomo wakwe ukuti achite ichiwiye, pamwi ukuti achite ichizima, nanthi angawa a monsi wino ayinga zuwazuwa nu lufingo, chingatenga weni nanthi kumanya lwenelo, pano wamanya ivya lwenelo, apano aliwa nu mulandu, mu chilichonsi icha vyoo ivinthu. ⁵Pano wumwi ali nu mulandu mu chilichonsi icha vyoo ivinthu, afwile azumilizye uluwembu lulilonsi luno awomvile. ⁶Apano afwile alete ichawupe cha mulandu kwe Yawe muno uluwembu luno awomvile, ichinyamana ichanachi ukufuma ku ng'onzi, angawa a mwana wa ng'onzi pamwi imbuzi, ku chawupe cha luwembu, nga e nanzuwi alipanjala weliwe ukutetelwa ukuyana nu luwembu lwakwe. ⁷Ndi atanga akwanisye ukukala umwana wa ng'onzi, apano weni angaleta ngati a chawupe cha mulandu wakwe inthozi ziwili pamwi inkhunda ziwili kwe Yawe, yonga yiwe ya chawupe cha luwembu nga izinji ziwe zya chawupe icha kocha. ⁸Afwile azilete kwe nanzuwi, wino alipa yonga ku chawupe cha luwembu pa kutalichila--alinyonkhola umutwe wakwe ukufuma ku nsingo yakwe kweni ataliwulesania nu muwili wakwe. ⁹Ngapano alinyampha wumwi uwazi wa chawupe cha luwembu mumbali mwa kazuwo, nga alizululusya uwazi wonsi pa chakwikalilapo cha kazuwo. Choo a chawue cha luwembu. ¹⁰Ngapano afwile ape inyuni ya chitiwili ngati a chawupe cha kocha, ndivino ivisambilizyo vivwanzile, nga e nanzuwi alipanjala weliwe muno uluwembu luno awomvile, nga umunthunye weyo alitetelwa. ¹¹Ukuwa ndi atanga akwanisye ukukala inthozi ziwili pamwi inkhunda izyana ziwili, ngapano weni afwile alete ngati nzuwi yakwe muno uluwembu e ndengele wa wusu uwutinye muno ichawupe cha luwembu. Afwile awike amafuta pamwi ivya kununtchizya penepo, amuno a chawupe cha luwembu. ¹²Afwile alete wenewo kwe nanzuwi, nga e nanzuwi alisenda wenewo kwi kufi ngati a chawupe chakwimilila nga apano ayoche wenewo pa kazuwo, papela pa vyawupe ivipanjiwe Yawe nu mulilo. Choo a chawupe cha luwembu. ¹³E nanzuwi alipanga ukutetelwa ku luwembu lulilonsi luno umunthu awomvile, nga umunthunye weyo alitetelwa. Ivyasyala ukufuma ku chawupe viliwa a vya nanzuwi, ndivino ichawupe cha mbeyu. ¹⁴Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, atinji, ¹⁵Ndi wumwi awembuka nu kuwomvya mu wunthasuwilwa ukuyana na ku vino avya kwe Yawe, kweni awomvile wowonye nanthi kulonda, apano afwile alete ichawupe chakwe icha mulandu kwe Yawe. Achawupe choo chifwile chiwe a mwana wa ng'onzi wino asi nanthi a kamphisya ukufuma ku ng'onzi; umutengo wakwe wufwile wuwe mu ma shekelo ya siliva--ishekelo lya mu chiwanza--ngati a chawupe cha mulandu. ¹⁶Afwile ayikusye Yawe ku chinthu ichiwiye chino awomvile ukuyana na chino a chitele, swinya afwile ayonjelezye chonga mu visano kweneko nga ape chenecho kwe nanzuwi. Ngapano e nanzuwi alipanjala weliwe ukutetelwa nu mwana wa ng'onzi uwa chawupe cha mulandu, nga umunthunye weyo alitetelwa. ¹⁷Ndi wumwi awembuka nga awomba chilichonsi chino Yawe alamulizile ukuti chikawombwe, napano weni atachimanyile, naponye ali nu mulandu swinya afwile anyamule umulandu wakwe umwenecho. ¹⁸Afwile alete umwana wa ng'onzi wino asi nanthi a kamphisya ukufuma ku ng'onzi, pa mutengo uwa nomba, ngati a chawupe cha mulandu kwe nanzuwi. Ngapano e nanzuwi alipanjala weliwe ukutetelwa ukuyana nu luwembu luno awomvile, mwekwe luno atamanyile nanthi chimwi, nga alitetelwa. ¹⁹A chawupe cha mulandu, swinya amolimonye ukuti ali nu mulandu pankholelo zyakwe Yawe.

6

¹Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²Ndi wumwi awembuka nu kuwamba uwunthasuwila ukususya Yawe pa kumuwpila umupalamani wakwe ukuyana na chimwi chino asunzile, pamwi asunjilizizwe awanji, pamwi ivya chimwi chino chiwizwe, pamwi ndi ayimvizye umupalamani wakwe, ³pamwi azanile chimwi chino umupalamani wakwe asovizye nga awepa icha chenecho, pamwi ndi akufinga mu wufi, pamwi mu vinthu ngati vyoo mwe vino awanthu wakawembuchila, ⁴swinya ndi awembusile swinya azanilwe ukuti ali nu mulandu, afwile anyosye chino asenda mu wukapoka pamwi umwakuyimvya, pamwi chocho chino chisunjizilwe kwe weliwe, pamwi chocho chino chasovile kweni ukuti achizanile. ⁵Umwana konjelezya, nmu mulandu wuliwonsi wuno afinjizile umwa wufi, afwile anyosezeye vonsi swinya afwile ayonjelezye chonga mu visano umutengo wakwe nu kulipa vyenevyo vyonsi ku mwenecho pa wanda wuno azanwa nu mulandu. ⁶Ngapano afwile alete ichawupe chakwe icha mulandu kwe Yawe, umwana wa ng'onzi wino asi nanthi a kamphisya ukufuma mu ng'onzi wino ali pa mutengo wa nomba, ngati a chawupe cha mulandu kwe nanzuwi. ⁷E nanzuwi alipanjala weliwe ukutetelwa pankholelo zyakwe Yawe, nga alitetelwa ukuyana na chilichonsi wawa nu mulandu pakuchiwomba. ⁸Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ⁹Lamula Aroni na wana wakwe awalumendo, ukuti, 'Lyo a lisundo lya chawupe cha kocha: Ichawupe chakocha chifwile chiwe papela pa kazuwo uwusiku wonsi ukufika umutondotondo, swinya umulilo wa kazuwo wulitwalila ukwaka. ¹⁰E nanzuwi aliwazwala ivizwalo vyakwe ivisone, swinya aliwazwala swinya ivizwalo vyakwe ivya mukasi ivisone. Alisenda amatoyi yano yasyalo pano u mulilo wamalizya ichawupe cha kocha pa kazuwo, nga aliwika amatoyi pambali ya kazuwo. ¹¹Alizula ivizwalo vyakwe nu

kuzwala ivizwalo vinji ukuti anyamule amatoyi ukuya kunzi kwa visakasa ku masyo yano ayaswepe.¹²U mulilo pa kazuwo wulitwalilila ukwaka. Wutize wutele wuzime, swinya e nanzuwi aliwayocha inkhwi penepo umutondotondo wuliwonsi. Aliwalambalika ichawupe cha kocha ndimuno chikulondekela penepo, swinya aliwayocha penepo amafuta ya chawupe cha mutende.¹³Umulilo wufwile wutwalilile ukwaka pa kazuwo nanthi kuleka. Wufwile wutize wuzime.¹⁴Lyoo a lisundo lya chawupe cha mbeyu. Awana awalumendo awakwe Aroni walipa chenecho pankholelo zyakwe Yawe pankholelo ya kazuwo.¹⁵E nanzuwi alisenda ikufi lya wusu uwutinye uwa chawupe cha mbeyu na mafuta ni vyakununtchizya vino vili pa chawupe cha mbeyu, nga aliyocha vyenevyo pa kazuwo ukuti vipange ukununtchila ukunone ngati a chawupe chakuwimilila.¹⁶Aroni na wana wakwe awalumendo waliwalya vilivyonsi vino vyasyala ivya chawupe. Vifwile vilyewe ivisita mutawa mu masyo ayatele. Awaliwalya vyenevyo pa musolo wi hema lya musunkhano.¹⁷Vifwile vitakochwe nu mutawa. Nene imbapile vyenevyo ngati a mbali yawo ya vyawupe vyane ivipangwe nu mulilo. Avitele ukulusya, ngati ichawupe cha luwembu ni chawupe cha mulandu.¹⁸Umonsi aliwensi mu luko lwakwe Aroni angalya vyenevyo, ndimuno kulumulizilwe ku nkholo zyni zynsi, visenzilwe ukufuma ku vyawupe ivipanizililwe Yawe. Aliwensi wino wavipalamansya aliyiza awe a mutele.¹⁹Achaleka Yawe avwanzile kwe Mose swinya, atili,²⁰Choo a chawupe cha Aroni na wana wakwe awalumendo, chino waliwapa kwe Yawe pa wanda wuno aliwensi umwana umulumendo apakazizwe: chonga mwi kumi lya efa ya wusu uwutinye ngati a chawupe cha mbeyu cha manda yonsi, nunsu yakwe umutondotondo swinya nusu yakwe amanguzi.²¹Chiliwapangwa na mafuta mu pani yakochezya. Pano chazuwikwa, wewe ulichileta mukasi. Mu tumensu twakocha wewe ulipa ichawupe cha mbeyu ukuti chipanjile ukununtchila ukunone Yawe.²²Umwana umulumendo wa nanzuwi songo wino akuwa we nanzuwi songo umupya ukufuma ku wana wakwe awalumendo alipa chenecho, ndimuno Yawe alamulizile muyaya, vyonsi viliochezwa kwe Yawe.²³Chilichonsi ichawupe cha mbeyu icha nanzuwi chilyochwa chonsi. Chifwile chitakalyewe.²⁴Yawe avwanzile swinya kwe Mose, atili,²⁵Uvwange kwe Aroni na wana wakwe awalumendo, uti, 'Lyoo a lisundo lya chawupe cha luwembu: Ichawupe cha luwembu chifwile chikomwe pa masyo pano ichawupe cha kocha chikukomwa pankholelo zyakwe Yawe. Choo achitele ukulusya.²⁶E nanzuwi wino akupa chenecho alilya chenecho. Chifwile chilyewe mu masyo ayatele mu musolo wi hema lya musunkhano.²⁷Chilichonsi chino chapalamansya inyama yakwe chiliza chiwe a chitele, swinya ndi uwazi wanyamfilwa pa chizwalo chilichonsi, wewe ufwele uchape chenecho, pa chigawa chino wanyafikila penepo, mu masyo ayatele.²⁸Ukuwa inthendo yivu yamuno inyama yitenzilwe yifwile yimontholwe. Ndi yitenzizwe mu nthendo ya bronzi, yifwile yiswefwe na minzi ayaswepe.²⁹Umonsi muwa nanzuwi angalya yimwi inyama umulandu a yitele ukulusya.³⁰Ukuwa chilichonsi ichawupe cha luwembu chino uwazi wakwe waletwa mwi hema lya musunkhano ukuti lipange ukutetelwa mu masyo ayatele yifwile yitakalyewe. Yifwile yochwe.

7

¹Lyoo a lisundo lya chawupe cha mulandu. A chitele ukulusya.²Wafwile wakome ichaupe cha mulandu mmu masyo ya kukomela chenecho, swinya wafwile wanyamphe uwazi wakwe mu mbali zynsi zya kazuwo.³Amafuta yonsi mwenemo yalipwa: umusinda wa mafuta, amafuta yano yali munda, ⁴imfigo ziwili na mafuta yano yali kweneko, yano yali mupipi nu mutembeleko, na yano yakuvwimba itima, ponga ni mfigo--vyonsi vyoo vifwile wavifimye.⁵E nanzuwi afwile avyoche vyonsi pa kazuwo ngati a chawupe ichipanjiwe Yawe nu mulilo. Choo a chawupe cha mulandu.⁶Aliwensi umonsi mu wa nanzuwi angalya chimwi mu chawupe choo. chifwile chilyewe mu masyo ayatele umulandu a chitele ukulusya.⁷Ichawupe cha luwembu chili ngati a chawupe cha mulandu. Isundo lililyonga likuwomba ku vyonsi viwili. Vikuwa vyakwe nanzuwi wino akupanga ukutetelwa na vyolivyo.⁸E nanzuwi wino akupa ichawupe cha kocha angayipa umwenecho ikwela lya chawupenye chocho.⁹Chilichonsi ichawupe cha mbeyu chino chochwa mu muvuno, swinya chilichonsi ichawupe ngati choo chino chitenzilwe mu pani ya kusalulila pamwi mu pani ya kochezya chiliwa a cha nanzuwi wino akupa chenecho.¹⁰Chilichonsi ichawupe cha mbeyu, changawa a chumile pamwi ichisanzye na mafuta, chiliwa umwakuyanana aha wonsi awa luko lwakwe Aroni.¹¹Lyoo a lisundo lya nzuwi ya chawupe cha mutende chino awanthu waliwapa kwe Yawe.¹²Ndi wumwi akupa umwakuti asalifye, apano afwile ape chenecho nu nzuwi ya makeke ayasita mutawa, kweni ayasanzye na mafuta, aya makeke ayasita mutawa, kweni ayapakazwe na mafuta, swinya iya makeke ayapangwe nu wusu uwutinye wuno awusanzye na mafuta.¹³Na swinya ku mulandu uwakusalifya, afwile ape ichawupe chakwe cha mutende amakeke ya mukate uwupangwe nu mutawa.¹⁴Afwile ape umusango wonga uwa nzuwi zyoo ngati a chawupe chakupewa kwe Yawe. Chiliwa a chakwe kwe nanzuwi wino akunyampha uwazi wa chawupe cha mutende pa kazuwo.¹⁵Umunthu wino akupa ichawupe cha mutende ku mulandu wakusalifya afwile alye inyama ya chawupe chakwe pawanda wa nzuwi. Afwile atakasye nanthi chimwi ukufika mutondo.¹⁶Ukuwa ndi inzuwi ya chawupe chakwe aya kulonda ukuti afige, pamwi aya kulonda ichawupe cha kuyipa, inyama yifwile yilyewe pa wanda wuno akupa inzuwi yakwe, ukuwa yiliyonsi yino yasyala yingalyewa pa wanda wakukonkha penepo.¹⁷Ukuwa kweni, yiliyonsi inyama ya nzuwi yino yasyala ukufika pa wanda wa chititatu yifwile yochwe.¹⁸Ndi inyama yiliyonsi iya nzuwi iya mwenecho wa chawupe cha mutende yalyewa pa wanda wa chititatu, yitalizumilizwa, nanthi akuyiweka kumbali yakwe weyo wino apa yeneyo. Chiliwa a chinthu chakunyalisya, swinya umunthunye weyo wino alye chenecho alinyamula umulandu wa luwembu lwakwe.¹⁹Yiliyonsi inyama yino yapalamansya ichinthu chino achinyale yifwile yitakalyewe. Yifwile yochwe. Ku yonsi inyama yino yasyala, aliwensi wino amuswepe angalya yeneyo.²⁰Ukuwa kweni, umunthu umunyalwe wino akulya yiliyonsi inyama ukufuma ku nzuwi ya chawupe cha mutende chino achakwe Yawe--umunthunye weyo afwile aputulwe ukufuma ku wanthu wakwe.²¹Ndi aliwensi apalamansya chilichonsi ichinthu ichinyale--wungawa

a wunyale wa munthu pamwi inyama iyinyale, ichinthu chakunyalisya--swinya ndi apano alya yimwi mu nyama ya nzuwi ya chawupe cha mutende chino achakwe Yawe, umunthunye weyo afwile aputulwe ukufuma ku wanthu wakwe."²²Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²³"Vwanga ku wanthu wa Izirayeli nu kut, 'Mwemwe mufwile mutakalye amafuta aya ng'ombe, aya ng'onzi, pamwi imbuzi. ²⁴Amafuta ya chinyamana chino chafwa nanthi kuwa a nzuwi, pamwi amafuta ya chinyamana chino chikomwizwe ni nyama zya mumphanga, yingawomba ku milimo iynji, kweni mwemwe nakawuzyenye mufwile mutakalye yeneyo. ²⁵Wensi wino akulya amafuta ya nyama awanthu wangapa ngati a nzuwi ya mulilo kwe Yawe, umunthunye weyo afwile aputulwe ukufuma ku wanthu wakwe. ²⁶Mwemwe mufwile mutakalye uwazi wuliwonsi mu zyang'anda zynu zilizyonsi, kungawa ukufuma ku nyunyi pamwi ichinyamana. ²⁷Wensi wino akulya uwazi wuliwonsi, umunthunye weyo afwile aputulwe ukufuma ku wanthu wakwe."²⁸Achaleka Yawe avwanzile kwe Mose nu kuti, ²⁹"Vwanga ku wanthu wa Izirayeli nu kuti, 'Weyo wino akupa inzuwi ya chawupe cha mutende kwe Yawe afwile alete icha nzuwi yakwe kwe Yawe. ³⁰Ichawupe chakwe Yawe ichipangwe nu mulilo, amakasa yakwe yafwile yalete chenecho. Afwile alete amafuta ni nganga, alyakuti inganga yingalanjizwa ngati a chawupe cha kulanjizya pankholelo zyakwe Yawe. ³¹E nanzuwi afwile ayoche amafuta pa kazuwo, ukuwa inganga yiliwa aya kwe Aroni na wa luko lwakwe. ³²Mwemwe mufwile mupe inthapata ya kundilo kwe nanzuwi ngati a chawupe ichitwalwe kunzi kwa nzuwi iya chawupe chako icha mutende. ³³E nanzuwi, wonga mu luko lwakwe Aroni, wano wakupa uwazi wa chawupe cha mutende na mafuta--alipewa inthapata ya kundilo ngati a chigawa chakwe icha chawupe. ³⁴Amuno Nene nsenzile ukufuma ku wanthu wa Izirayeli, inganga ya chawupe chakulanjizya, swinya ni nthapata yino a muchango, swinya vipilwe kwe Aroni e nanzuwi na wana wakwe awalumendo ngati a chigawa chawo pipi pipi. ³⁵Choo a chigawa chakwe Aroni na luko lwakwe ukufuma ku vyawupe ivipangwe nu mulilo, pa wanda wuno Mose atwazile woliwo ukuti watwetele Yawe mu mulimo wa nanzuwi. ³⁶Choo a chigawa chino Yawe alamulizile ukuti chiwapwa woliwo ukufuma ku wanthu wa Izirayeli, pa wanda wuno apakazizwe awa nanzuwi. Chiliwa a chigawa chawo penye mu nkhuulo zyawo zyonzi. ³⁷Lyoo a lisundo lya chawupe cha kocha, lya chawupe cha mbeyu, lya chawupe cha luwembu, lya chawupe cha mulandu, lya chawupe cha kupatula, swinya lya nzuwi ya chawupe cha mutende, ³⁸ilya vino Yawe apile amalamulo kwe Mose pa Lupili Sinayi pa wanda wuno alamulizile awanthu wa Izirayeli ukuti wape inzuwi zyawo kwe Yawe mu lupalang'ang'a lwa Sinayi."

8

¹Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²"Senda Aroni ponga na wana wakwe awalumendo, ivizwalo na mafuta ya kupakazya, inkhambaku ya chawupe cha luwembu, ing'onzi ziwili, ni basiketi lya mukate uwusita mutawa. ³Uwunganike uwumba lyonsi pa winjililo ukuya mwi hema lya musunkhano."⁴Achaleka Mose awomvile ndivimo Yawe alamulizile weliwe, nga iwumba alyiza ponga pa winjililo ukuya mwi hema lya musunkhano. ⁵Ngapano Mose atili kwi wumba, "Choo achino Yawe alamulizile ukuti chichitike."⁶Mose alesile Aroni na wana wakwe awalumendo nga asamvizye woliwo na minzi. ⁷Amuzwika Aroni umwinjilo wa mukasi nga anyepa akamwenda kakuyemvezya mu mutembeleko lwakwe, azwisile weliwe nu mwinjilo wa kunzi nga awika efodi pakwe weliwe, nga anyefile i efodi nu lamba umutinye nu kunyepa wenewo kwe weliwe.⁸Awisisile icha panganga pakwe weliwe, nga mu chapanganga awisile e Urimu nu Thamimu. ⁹Awisile i chipewa pa mutwe wakwe, nga pa chipewa, pa nkholelo, awisile a kambale ka golide, impumphu iyitele, ndivino Yawe alamulizile weliwe.¹⁰Mose asenzile amafuta ya kupakazya, apakazizye ichihema na vonsi mwenemo nu kuvipatulila pambali kwe Yawe. ¹¹Anyamfile amafuta pa kazuwo impindi ka 7, nga apakazizye akazuwo ni viwombelo vyakwe vyonsi, ni beseni ni chakwikazizya chakwe, ukuti avipatulile kwe Yawe.¹²Apolezile yamwi b ya kupakazya pa mutwe wa Aroni nga amupakazizye weliwe ukuti awike weliwe pambali. ¹³Mose aleta awana wa Aroni awalumendo nga azwika woliwo imyinjilo ya mukasi. Anyefile utumwenda ukuliwilizya mu mitembeleko swinya anyefile utumyenda ukuliwilizya imitwe yawo, ndivino Yawe alamulizile weliwe.¹⁴Mose aleta inkhambaku ya chawupe cha luwembu, nga Aroni na wana wakwe awalumendo awalambalika amakasa yawo pa mutwe wa nkambaku yino walesile muno ichawupe cha luwembu. ¹⁵Akomile chenecho, nga asenda uwazi wakwe nu kuwika wenewo pa mphembe zya kazuwo nu lusallala lwakwe, aswefizye akazuwo, apolelezile uwazi pa wikalilo wa kazuwo, nga awisile pambali muno Leza umwakuti apange ukutetelwa kwe chenecho.¹⁶Asenzile amafuta yonsi yano yalinji munda, ayakuvwanga itima, imfigo ziwili na mafuta yawo, nga Mose ayochizye yeneyo yonsi pa kazuwo. ¹⁷Ukuwa inkhambaku, ikwela lyakwe, inyama yakwe ni nsakwi zyakwe ayochizye kunzi kwa visakasa, ndivino Yawe alamulizile weliwe.¹⁸Mose alanjizizye ing'onzi ya chawupe cha kocha, nga Aroni na wana wakwe awalumendo awalambalika amakasa yawo pa mutwe wa ng'onzi. ¹⁹Akomile yeneyo nu kunyampha uwazi wakwe mumbali zyonzi izya kazuwo. ²⁰Aputulanizizye ing'onzi nga ayocha umutwe ni viputulanie na mafuta. ²¹Asamvizye ivya munda ni vinama na minzi, nga ayochizye ing'onzi yonsi pa kazuwo. Yalinji a chawupe chakocha ichakupanga ukununtchila ukunone, ichawupe ichipange nu mulilo kwe Yawe ndivino Yawe alamulizile Mose.²²Ngapano Mose alanjizizye iynji ing'onzi, ing'onzi ya kupatulila, nga Aroni na wana wakwe awalumendo awalambalisile amakasa yawo pa mutwe wa ng'onzi. ²³Aroni akomile yeneyo, nga Mose asenzile wumwi uwazi wakwe nu kuwika wenewo papela pi kutwi lya Aroni ilya ku ndilo, pa chinsumwe wi kasa lyakwe ilya ku ndilo, na pa chinsumwe wi tamba lyakwe ilya ku ndilo. ²⁴Alesile awana wakwe Aroni awalumundo, nga awika wumwi uwazi papela pa makutwi yawo aya ku ndilo, pa chinsumwe wa makasa yawo awa ku ndilo, na ku chinsumwe wa matamba yawo aya kundilo. Ngapano Mose anyamfile uwazi wakwe mumbali ya kazuwo.²⁵Asenzile amafuta, umusinda wa mafuta, amafuta yonsi yano yalinji muvya munda, ivyakuvwimba itima, imfigo ziwili na mafuta yakwe, ni nthapata ya kundilo.

²⁶Ukufuma mwi basiketi lya mukate uwusita mutawa lino lyalinji pankholelo zyakwe Yawe, asenzile umukate wonga uwusita mutawa, nu mukate wonga uwupake amafuta, indazi lyonga, nga aviwisile vyenevyo pa mafuta na pa nthapata ya kundilo. ²⁷Aviwisile vyonsi mu makasa yakwe Aroni na mu makasa ya wana wakwe awalumendo nga alanjizize vyenevyo pankholelo zyakwe Yawe ngati a chawupe cha kulanjizya. ²⁸Ngapano Mose asenzile vyenevyo ukufuma mu makasa yawo nu kucha vyenevyo pa kazuwo ka chawupe cha kocha. Vyalinji a vyawupe vya kupatulwa swinya vyapanzile ukununtchila ukunone. Chalinji a chawupe ichipangwe nu mulilo kwe Yawe. ²⁹Mose asenzile inganga nu kulanjizya yeneyo ngati a chawupe cha kulanjizya kwe Yawe. Chainji a chigawo cha Mose icha ng'onzi cha kwimichila awa nanzuwi, ndivino Yawe alamulizile weliwe. ³⁰Mose asenzile amafuta yamwe aya kupakazya nu wazi wuno walinji pa kazuwo; anyamfile vyoo pakwe Aroni, mu vizyalo vyakwe, pa wana wakwe awalumendo, na pa vizwalo vyakwe na weliwe. Mu nzila yoo awisile pa mbali Aroni ni vizwalo vyakwe, na wana wakwe awalumendo ni vizwalo vyawo kwe Yawe. ³¹Achaleka Mose atili kwe Aroni na kuwana wakwe awalumendo, "Tendani inyama pa winjililo ukuya mwi hema lya musunkhano, nga palyanye mulye yeneyo nu mukate wuno wuli mu basiketi lya kupatulila, ndivino Nene indamulizile, ukuti, 'Aroni na wana wakwe awalumendo walilya yeneyo.' ³²Yiliyonsi inyama yino yasyala nu mukate wewe ufwile uvyoche. ³³Wewe ufwile utakafume ukufuma pa winjililo wi hema lya musunkhano amanda 7, ukufika pano amanda ya kwimikwa kwinu yafiswa. Amuno Yawe alipatulila wewe mu manda 7. ³⁴Chino chiwomvilwe uwanda woo-- Yawe alamulizile ukuti chiwombwe ukuti ukutetelwa kupangwe muno wewe. ³⁵Wewe uliyikala umusanya nu wusiku amanda 7 pa winjililo ukuya mwi hema lya musunkhano, swinya ukusunga isundo lyakwe Yawe, alyakuti wewe utakafwe, umulandu choo achino nene indamulizile." ³⁶Achaleka na wana wakwe awalumendo wawomvile vyonsi ivinthu vyoo vino Yawe alamulizile woliwo ukupitila mwakwe Mose.

9

¹Pa wanda wa 8 Mose ayisile Aroni na wana wakwe awalumendo na wasongo wa Izirayeli. ²Atili kwe Aroni, "Senda umwana wa ng'ombe ukuti awe a chawupe cha luwembu, ni ng'onzi yino yisi nanthu a kamphisya ukuti yiwe a chawupe cha kocha, nga upe vyenevyo paminso yakwe Yawe. ³Wewe ufwile uvwange ku wana wa Izirayeli nu kuti, "Sendani e pongo ukuti awe a chawupe cha luwembu nu mwana wa ng'ombe nu wa ng'onzi, vyonsi viwe umwaka wonga swinya viwe nanthi akamphisya, viwe a chawupe cha kocha; ⁴na swinya musende inkhambaku ni ng'onzi iya chawupe cha mutende ukuti mupe inzuwi paminso yakwe Yawe, ni chawupe cha mbeyu ichisanzye na mafuta, umulandu ilelo Yawe andi aloleke kwe mwemwe." ⁵Achaleka walesile vyonsi vino Mose alamulizile kwi hema lya musunkhano, nga iwumba lyonsi lya Izirayeli alipalamila nu kwimilila paminso yakwe Yawe. ⁶Ngapano Mose atili, "Choo achino Yawe alamulizile mwemwe ukuti muwawomba, alyakuti uwuchindamane wakwe wungaloleka kwe mwemwe." ⁷Mose atili kwe Aroni, "Zanga kupipi na kazuwo nu kupa ichawupe chako icha luwembu ni chawupe icha kocha, nga upange ukutetelwa kwako wemwenecho nu kwa wanthu, nu kupa inzuwi muno awanthu ukuti upange ukutetelwa muno woliwo, ndivino Yawe alamulizile." ⁸Achaleka Aroni ayile kupipi na kazuwo nga akomile umwana wa ng'ombe muno ichawupe cha luwembu, luno lwalinji a lwakwe umwenecho. ⁹Awana awalumendo wizile nu wazi kwe weliwe, nga azuwisile ulusalala lwakwe mwenemo nu kuwika wenewo pa mphelele zya kazuwo; ngapano apolelezile uwazi pa wikalilo wa kazuwo. ¹⁰Ukuwa kweni, ayochizye amafuta, imfigo, ni chivwimbo chi tima pa kazuwo ngati a chawupe cha luwembu, ndivino Yawe alamulizile Mose. ¹¹Inyama ni kwela avyochizye kunzi kwa visakasa. ¹²Aroni akomile ichawupe cha kocha, nga awana wakwe awalumendo wapile weliwe uwazi, wuno anyamfile mumbali zyonsi zya kazuwo. ¹³Ngapano wapile weliwe ichawupe cha kocha, ichiputulwe ku chiputulwe, apaliponga nu mutwe, nga ayochizye vyenevyo pa kazuwo. ¹⁴Asamvizye ivya munda ni vinama nu kocha vyolivyo papela pa chawupe cha kocha pa kazuwo. ¹⁵Aroni apile inzuwi ya wanthu-- imbuzi, ngapano asenzile yeneyo ngati anzuwi muno uluwembu lwawo nga akomile yeneyo; apile yeneyo a nzuwi ya luwembu, ndivino awomvile ni mbuzi ya kutalichila. ¹⁶Apile ichawupe cha kocha nu kupa chenecho ndivino Yawe alamulizile. ¹⁷Apile ichawupe cha mbeyu; ayizuzizye kwi kasa lyakwe nu kocha chenecho pa kazuwo, ponga ni chawupe cha kocha cha katondotondo. ¹⁸Akomile swinya inkhambaku ni ng'onzi, inzuwi ya chawupe cha mutende, yino yalinji aya wanthu. Awana awalumendo wakwe Aroni wapile weliwe uwazi, wuno anyamfile mumbali zyonsi zya kazuwo. ¹⁹Ukuwa kweni, waputuzile amafuta ya nkambaku ni ng'onzi, umusinda wa mafuta, amafuta yano yakavwimba ivya munda, imfigo, ni chivwimbo chi tima. ²⁰Awasenda iviputulwa vino vyaputuzwile nga wawisile vyoo pa nganga, ngapano Aroni ayochizye amafuta pa kazuwo. ²¹Aroni alanjizize izyanganga ni nthapata ya kundilo ngati a chawupe cha kulanjizya pankholelo zyakwe Yawe, ndivino Mose alamulizile. ²²Ngapano Aroni anyamulizile amakasa yakwe ku wanthu nu kulota woliwo; ngapano ayisile ukufuma ukupa ichawupe cha luwembu, ichawupe cha kocha, ni chawupe cha mutende. ²³Mose nu Aroni winjizile mwi hema lya musunkhano, ngapano wafumile swinya nu kulota awanthu, nga uwuchindame wakwe Yawe awuloleka ku wanthu wonsi. ²⁴Umulilo wafumile kwe Yawe nu kulya ichawupe cha kocha na mafuta pa kazuwo. Pano awanthu wonsi waweni choo, awapunda nu kulambalala iminso pansi.

10

¹Nadabu nu Abihu, awana awalumendo wakwe Aroni, wensi asenzile ichakununtchizila chakwe, awika umulilo mwenemo, nga pano ivyakununtchila. Ngapano wapile umulilo uwusita kuzumilizwa pankholelo zyakwe Yawe, chino atalamulizile woliwo ukuti wape. ²Achaleka umulilo wafumile pankholelo zyakwe Yawe nu kulya woliwo, nga awafwa pankholelo zyakwe Yawe. ³Ngapano Mose atili kwe Aroni, "Choo achino Yawe avwanganga pno atinji, 'Nene

indiawumbula uwutele wane kwe wawo wano wiza kupipi na Nene. Nene ndiwachindamikwa ku wanthu wonsi. "" Aroni atavwanzile nanthi chimwi. ⁴Mose ayisile Mishayelo nu Elizafani, awana awalumendo awakwe Uziyeli e yise umutichi uwakwe Aroni, nga atili kwe woliwo, "Zanji koo nga munyamule awanawinu ukuya kunzi kwa visakasa ukufuma pankholelo zya chihema." ⁵Achaleka wizile mupipi nu kunyamula woliwo, wachilinji wazwite ivizwalo vya wu nanzuwi, ukuya kunzi kwa visakasa, ndivino Mose apanzizye. ⁶Ngapano Mose atili kwe Aroni nu Eliyaza na kwe Ithama, awana wakwe awalumendo, "Mutakaleke inywele zininu ku mitwe yinu zinyankhalale, swinya mutakati munyepule ivizwalo vyinu, alyakuti mutakafwe, swinya alyakuti Yawe atakafulizwe ni wumba lyonsi. Ukuwa muzumilizye awa luko lwinu, ing'anda yonsi iya Izirayeli, ukuti yilosye muno wawo wano umulilo wakwe Yawe wochizye. Mwemwe mufwile mutakaye kunzi ukufuma pa winjililo wi hema lya musunkhano, nkhandi mwemwe mulifwa, amuno amafuta ya kupakazya yali pakwe mwemwe." Achaleka wawomvile ukuyana ni mipanzizye ya Mose. ⁸Yawe avwanzile kwe Aroni, atili, ⁹"Utakatele uwang'wa ipala pamwi ichakun'wa ichikali, wewe, pamwi awana wako awalumendo wano wasyala na wewe, pano mukuya mwi hema lya musunkhano, alyakuti mutize mufwe. Lyoo liliwa a lisundo lya muyayaya munkhulo zyonzi izya wanthu wako, ¹⁰ukulesyana pakasi pa watele na wavye, na pakasi pa wanyale na waswepe, ¹¹alyakuti wewe ungasambiliza awanthu wa Izirayeli amasundo yonsi yano Yawe alamulizile ukupitila mwakwe Mose." ¹²Mose avwanzile kwe Aroni na kwe Eliyaza na kwe Ithama, awana wakwe awalumendo wano wasyala. "Sendani ichawupe cha mbeyu chino chasyala ukufuma ku vyawupe vyakwe Yawe ivipangwe nu mulilo, nga ulye chenecho ichisita mutawa pambali ya kazuwo, amuno achitele ukulusya. ¹³Mwemwe mufwile mulye chenecho mu masyo ayatele, umulandu a chigawo chinu na wana winu awalumendo ivya vyawupe vyakwe Yawe ivipangwe nu mulilo, amuno choo a chino nene indamuliziwe ukuti imbanene mwemwe. ¹⁴Inganga yino yilanjizizwe ni nthapata yino yipilwe kwe Yawe, mwemwe mufwile mulye yeneyo pa masyo ayaswepe ayazimilizwe kwe Yawe. Mwemwe na wana winu awalumendo na wakazyana wano wali na mwemwe mufwile mulye ivigawa vyovyvo, amuno vipilwe ngati a chigawo chinu ni cha wana winu awalumendo ukufuma ku zyanzuwi zya chawupe cha wumayani wa wanthu wa Izirayeli. ¹⁵Inthapata yino yilesilwe ni nganga yino yilanjizizwe, awafwile waletе ponga ni chawupe cha mafuta ichipangwe nu mulilo, ukuti walanjizye pankholelo zyakwe Yawe. Viliwa avyinu na wana winu awalumendo wano muli nawo ngati achigawo muyayaya, ndivino Yawe alamulizile." ¹⁶Ngapano Mose akolowozizye ivya mbuzi ya chawupe cha luwembu, nga azanile ukuti yochizwe yonsi. Achaleka afulizwe nu Eliyaza nu Ithama, awana awalumendo wakwe Aroni wano wasyazile; atili, ¹⁷"Wuzye achani fwani chino mutalile ichawupe cha luwembu mu masyo ya chihema, pakuti amatele ukulusya, swinya pakuti Yawe apile kwe yeneyo mwemwe ukuti yisende uluwembu lwi wumba, ukuti yipange ukutetelwa muno woliwo pankholelo zyakwe? ¹⁸Lolani, mutizile nawo uwazi wakwe mukasi mwa chihema, alyakuti mwemwe nakawuzyenye muwe mulile chenecho mu masyo ya chihema, ndivino nene nalamulizile. ¹⁹Ngapano Aroni atolelezile Mose, "Lola, ilelo awapanzile ichawupe chawo cha luwembu ni ichawupe cha kocha pankholelo zyakwe Yawe, swinya ichinthu choo chipanzilwe kwe nene ilelo. Ndi nene indile ichawupe cha luwembu ilelo, wuzye nge chawa acha kusechelezya mu kolola kwe Yawe?" ²⁰Pano Mose ayivwa chocho, izile ayikuta.

11

¹Yawe avwanzile kwe Mose nakwe Aroni, atili, ²"Vwanga ku wanthu wa Izirayeli, uti, 'Vyoo a vinthu vya wulanzi vino mwemwe mungalya mu vinyamana vino vili muni ya pansi. ³Mwemwe mungalya ivinyamana vino amatamba yawo ayagawe na vino swinya vikusyola nanthi kuleka. ⁴Ukuwa kweni, ivinyamana vimwi lumwi vikusyola nanthi kuleka pamwi amatamba yawo ayagawe, nga mutakati muwalya vyenevyo, ivinyamana ngati a ngamila, umulandu vikusyola nanthi kuleka kweni amatamba yawo asa yagawe. Achaleka ingamila ayinyale kwe mwemwe. ⁵Na swinya e kalulu mawe; umulandu akasyola nanthi kuleka kweni asi namatamba ayagawe, nawenye amunyale kwe mwemwe. ⁶E kalulu, umulandu akasyola nanthi kuleka, kweni asi namatamba ayagawe, amunyale kwe mwemwe. ⁷E kapoli, chingatenga ali na matamba ayagawe, asi syola nanthi kuleka, amunyale kwe mwemwe. ⁸Mufwile mutakalye inyama yawo nanthi akupalamansya wino afwile. Awanyale kwe mwemwe. ⁹Ivinyamana vino vyikala mu minzi vino mwemwe mungalya a vyovyvo vino vili ni mimwa pa musana swinya vili na mamba, mungawa a mwe sumbi pamwi mu maluzi. ¹⁰Ukuwa ivilewulwa vyonsi ivilanzi vino visi na mimwa pa musana na mamba mwe sumbi pamwi mu maluzi, ukusanzya vyonsi vino vikapita mu minzi na vyonsi ivilewulwa ivilanzi vino vili mu minzi-vifwile viwe avipatwe na mwemwe. ¹¹Pakuti vifwile viwe avipatwe, mwemwe mufwile mutakalye inyama yawo; na swinya, ni ivifwenye vifwile vipatwe. ¹²Chilichonsi chino chikala mu minzi swinya chisi nu mwimvwa pa musana nanthi amamba chifwile chipatwe kwe mwemwe. ¹³Vyoo a viyuni mwemwe mufwile mupate-swinya mufwile mutakalye umulandu avipatwe: i chikomankhanga, e mung'omba, nu mung'omba umufite, ¹⁴e lyewe, e lyewe wa mu lupalang'ang'a, ¹⁵awa chigowe awa musango wuliwonsi, ¹⁶inkhitwa ya mphembe, e mphugulu, awa chigowe wa paminzi, nu musango wuliwonsi wa nyunyi zino zikulya inyama. ¹⁷Mwemwe mufwile swinya muyipate inkhitwa iyitichi ni nkhitwa iyikulu, inyunyi zya muminzi, ¹⁸inkhitwa iyiswepu ni nkhitwa ya munkhoma, inyunyi zya mu minzi, ¹⁹inyunyi zyonzi zino zikulya inyama na swinya awa kasyusyu. ²⁰Vyonsi vino vikupululuka vino vikumita ni vinama vini(4) avipatwe kwe mwemwe. ²¹Ukuwa mungalya chilichonsi chino chikupululuka kweni swinya chikupita ni vinama vini ndi ivnamanye vyovyvo vilemenkhine ukuti vingaluka pansi. ²²Mwemwe mungalya na swinya umusango wuliwonsi uwa awa makantha, insokonono, awasilili, pamwi imphanzi. ²³Ukuwa vyonsi vino vikupululuka vino vili ni vinama vini vifwile viwe avipatwe na mwemwe. ²⁴Mwemwe muliza muwe mwe wanyale ukufika amanguzi ndi mwapalamansya ichifwe chonga mu vyenevyo. ²⁵Wensi wino asenda chonga mu

vifwe vyawo afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu kwikala amunyale ukufika amanguzi.²⁶ Chilichonsi ichinyamana chino chili nitamba iligawe katichi pamwi chino chisisyola nanthi kuleka achinyale kwe mwemwe. Aliwensi wino wapalansya vyenevyo aliwa amunyale.²⁷ Chilichonsi chino chikupita na matamba ayafundike mu vinyamana vyonsi vino vikapita na vinama vyonsi vini(4), avinyale kwe mwemwe. Aliwensi wino apalamansya ichifwe ngati a chocho aliwa amunyale ukufika amanuzi.²⁸ Wensi wino asenda ichifwe ngati a chocho afwile asamvye ivizwalo vyakwe nukuwa amunyale ukufika amanguzi. Vyovyo ivinyamana viliwa avinyale kwe mwemwe.²⁹ Mu vinyamana vino vikuzenzela pansi, vyoo a vinyamana vino viliwa a vinyale kwe mwemwe: awatondo, imbewa, imisango yonsi ya misyololi,³⁰ imisyololi iyiwenzu, imisyololi iyikulu, imisyololi nu lumvwi.³¹ Mu vinyamana vyonsi vino vikusensela, vyoo a vinyamana vino viliwa avinyale kwe mwemwe. Wensi wino apalamansya vyolivyo pano vifwile aliwa amunyale ukufika amanguzi.³² Ndi chimwi mu vyoivyo chafwa nga chaponela pa chimwi, ichinthunye chocho chiliwa achinyale, chingawa achipangwe nu muti, umwenda, ikwela, pamwi isaka. Chilichonsi swinya icha ntchito yiliyonsi, chifwile chiwikwe mu minzi; chiliwa achinyale ukufika amanguzi. Ngapano chiliwa a chiswepe.³³ Ku nsontha ya manda yonsi yino ichinyamana chilichonsi chaponela mwenemo pamwi penepo, chilichonsi chino chili mu nsontha chiliwa achinyale, swinya mufwile mumontholanie insonthanye yoyo.³⁴ Ichakulya chili chonsi chino chalinji nukuti chhingalyewa kweni chawa na minzi kweneko ukufuma ku nsontha ngati ayoyo achinyale. Ichakung'wa chilichonsi ukufuma ku nsontha ngati ayoyo achinyale.³⁵ Chilichonsi chino ichifwe chaponela penepo chikuwa achinyale; ndi a muvuno pamwi a mbawula, vifwile vimontholanywe. Avinyale swinya vifwile vikale avinyale kwe mwemwe.³⁶ Ichifula pamwi ichakusunjila aminzi ayavule chilisyala achiswepe; ukuwa wensi wino apalamansya ichifwe chawo a munyale.³⁷ Ndi chimwi mu chifwe chawo chaponela imbeyu ya kukomela, imbeyunye zyozyo zilitwalilila ukuwa aziswepe.³⁸ Ukuwa ndi aminzi yawikwa pa mbeyu, swinya ndi imbali nyimwi iya chifwe chawo chaponela pa zyenezyo, apano ziliwa azinyale kwe mwemwe.³⁹ Ndi ichinyamana chilichonsi chino mungalya chafwa, apano weyo wino apalamansya ichifwe aliwa amunyale ukufika amanguzi.⁴⁰ Wensi wino alya chimwi mu chifwe afwile asamvye ivizwalo vyakwe nga awe amunyale ukufika amanguzi. Wensi wino asenda ichifwe ngati a chocho alisamvya ivizwalo vyakwe swinya aliwa amunyale ukufika amanguzi.⁴¹ Ichinyamana chonsi chino chikusensela pansi achipatwe; chifwile chitakalyewe.⁴² Chilichonsi chino chikwavulila ulwanda, swinya chilichonsi chino chikupita ni vinama vini(4) vyonsi, pamwi chilichonsi chino chili ni vinama ivivule--vyonsi ivinyamana vino vikusensela pansi, vyoo mwemwe mufwile mutakalye, amuno avipatwe.⁴³ Mwemwe mufwile mutakayipange mwenga awanyale na chilichonsi ichilanzi chino chikusensela; mwemwe mufwile mutakayinyazye mwenga na vyolivyo, ukuti mupangwe mwe wanyale na vyolivyo.⁴⁴ Amuno Nene ne Yawe e Leza winu. Mwemwe muliyisunjilila mwenga muwe awatele, achaleka, swinya muwe mwe watele, umulundo Nene ne mutele. Mwemwe mufwile mutakayinyazye mwenga nu musago wuliwonsi uwa nyama zino zikupitapita pansi.⁴⁵ Amuno Nene ne Yawe, wino afumizye mwemwe ukufuma muni ya Ijiputi, ukuti imbe ne Leza winu. Mwemwe mufwile fwandi muwe mwe watele, amuno Nene ne mutele.⁴⁶ Lyo a lisundo ukuyana ni vinyamana, inyunyi, chonsi ichilewulwa ichilanzi chino chikapita mu minzi, swinya chilichonsi ichilewulwa chino chikusensela pansi,⁴⁷ kwe chino ukulesania kulipangwa pakasi pa chinyale ni chiswepe, swinya pakasi pa vinthu ivilanzi vino vingalyewa ni vinthu ivilanzi vino vitangalyewa."

12 ¹Yawe atili kwe Mose, ²Vwanga ku wanthu wa Izirayeli, uti, 'Ndi u mwanachi awa nu wula nga akwata u mwana umonsi, apano aliwa amunyale amanda munenulambali(7), ndivino akuwa a munyale pano ali ku mwezi. ³Pa wanda wa kananimonsi(8) u muwili wa mwana u mulumendo ingola ya kunsongo yifwile yiputulwe.⁴ Ngapano ukuswefya kwe nyina ukufumya uwazi kwakwe kulitwalilila amanda 33. Afwile atakapalamansye nanthi chimwi ichitele pamwi ukwinjila mu masyo ya chihema ukufika ya kuswefya kwakwe yamazile. ⁵Ukuwa ndi akwata umwana umwanachi, apano aliwa amunyale awa sabata wawili, ndivino akuwa pano ali kumwezi. Apano ukuswefya kwe nyina kulitwalilila amanda 66.⁶ Pano amanda ya kuswefya kwakwe yasila, ku mwana umulumendo pamwi umwana umukazyana, afwile alete umwana wa ng'onzi uwa mwaka wonga ngati a chawupe cha kocha, nu mwana wa nkunda pamwi uwa nthozi ngati a chawupe cha luwembu, ku winjililo wi hema lya musunkhano, kwe nanzuwi.⁷ Ngapano e nanzuwi alipa chenecho pankholelo zyakwe Yawe nu kupanga ukutetelwa muno umwanachinye weyo, nga aliwa a muswepe ukufuma kupita kwa wazi wakwe. Lyoo a lisundo ukuyana nu mwanachi wino akwata umwana umulumendo pamwi umukazyana. ⁸Ndi atanga akwanisye umwana wa ng'onzi, apano afwile asende inthozi ziwili pamwi inlhunda ziwili, yonga ngati a chawupe chakocha ni yinji ngati a chawupe cha luwembu nga e nanzuwi alipanga ukutetelwa kwakwe; ngapano aliwa a muswepe.

13

¹Yawe avwanzile kwe Mose na kwe Aroni, atili, ²"Pano wumwi pa ngola ya muwili wakwe ali nicha kwizula, pamwi inyende, pamwi ichikanga, nga chawa nu wozya swinya pali indwala ya pa ngola mu muwili wakwe, apano afwile aletwe kwe Aroni e nanzuwi umukulu, pamwi kwe wonga mu wana wakwe awalumendo awa nanzuwi.³ Ngapano e nanzuwi alilolechesya indwala ya pa ngola mu muwili wakwe. Ndi inyele pa masyo ya ndwala yapiliwuka ukuwa answepe, swinya ndi indwala yaloleka ukuti yiyile mukasi ukuchila pa ngola, lyo akuti a ndwala ya kwambuchila. Pano e nanzuwi alolecheya weliwe, afwile amuzane umunthunye weyo ukuwa a munyale. ⁴Ndi ichikanga pa muwili wakwe a chiswepe, swinya imilolechele yakwe yitinjizile ukuchila ingola, swinya ndi inyele pa masyo ya ndwala zitapiliwusile ukuwa answepe, apano e nanzuwi afwile amupatule kwe wonga weyo wino ali ni ndwala amanda 7.⁵ Pa wanda wa 7, e nanzuwi afwile alolecheya u munthunye weyo nu kulola ndi mu myelenganio yakwe indwala yitatwalilizile, swinya ndi yitasatile

pa ngola. Ndi yitasatile, apano e nanzuwi afwile apatulile weliwe amanda 7 ayakonjelezya. ⁶E nanzuwi alimulolechesya swinya pa wanda wa 7 ukuti alole ndi indwala yachepa swinya yitasatile pa ngola. Ndi yitasatile, apano e nanzuwi alizana weliwe ukuwa a muswepe. Akwizulavye. Umunthunye weyo afwile asamvye ivizwalo vyakwe. Nga paponye aliwa amuswepe. ⁷Ukuwa ndi ukwizula kwatwalilila pa ngola lyo ayilanjizize wenga kwe nanzuwi ku kuswefya kwakwe, afwile ayilanjizize swinya kwe nanzuwi. ⁸E nanzuwi alilolechesya weliwe ukuti alole ndi ukwizula kutasatile pa ngola. Ndi kusatile, apano e nanzuwi afwile azane weliwe ukuwa a munyale. Andwala ya kwambuchila. ⁹Pano indwala ya pa ngola iya kwambuchila yili pa wumwi, apano u munthunye weyo afwile aletwe kwe nanzuwi. ¹⁰E nanzuwi alilolechesya weliwe ukuti alole ndi pali ukwizula ukuswepu pa ngola, ndi inyele zipiliwusile ukuwa answepe, pamwi ndi inyama yikwizula. ¹¹Ndi ukwizula kulipo, lyo a ndwala ya pa ngola, nga e nanzuwi afwile amuzane weliwe a munyale. Atalimupatulila kwe wenga, umulandu a munyale kali. ¹²Ndi indwala yasapa nkhani pa ngola nu kuvwimba ingola yonsi iya munthu ni ndwala ukufuma pa mutwe wakwe ukufika ku matamba yakwe, mulimonsi muno yalolechela kwe nanzuwi, ¹³apano enanzuwi afwile alolechesya weliwe ukuti alole ndi indwala yivwimbile umuwili wakwe wonsi. Ndi yivwimbile, apano e nanzuwi alizana umunthunye weyo wino ali ni ndwala ngati a muswepe. Ndi ingola ayiswepu yonsi, lyo amuswepe. ¹⁴Ukuwa ndi inyama yaloleka pakwe weliwe, aliwa a munyale. ¹⁵E nanzuwi afwile alolechesye inyama nga amuzane weliwe a munyale umulandu inyama ayinyale. A ndwala yakwambuchila. ¹⁶Ukuwa ndi inyama yapiliwuka ukuwa answepe swinya, apano umunthunye weyo afwile aye kwe nanzuwi. ¹⁷E nanzuwi alilolechesya weliwe ukuti alole ndi inyama yipiliwusile ukuwa answepe. Ndi yipiliwusile apano enanzuwi alizana umunthunye weyo ukuwa a muswepe. ¹⁸Pano umunthu ali nipumba pa ngola yawe nga lipozile, ¹⁹swinya mu masyo yano ipumba lili penepo a kwizula ukuswepu pamwi ichikanga, ichiswepu-ichiwenzu, apano chifwile chiloleswe kwe nanzuwi. ²⁰E nanzuwi alilolechesya chenecho ukuti alole ndi lyinjila mu ngola, swinya ndi inyele paponye zipiluwusile ukuwa a ziswepu. Ndi aziswepu, apano e nanzuwi afwile azane weliwe ukuwa a munyale. A ndwala ya kwambuchila, ndi yatalichila ukufuma pa masyo pano palinji ipumba. ²¹Ukuwa ndi e nanzuwi alolechesya chenecho nu kulola kuno pasi inyele inswepu penepo, swinya kuno yitinjizile nkhani mu ngola kweni chazima, ngapano e nanzuwi afwile apatulile weliwe amanda 7. ²²Ndi chasata nkhani pa ngola, apo e nanzuwi afwile azane weliwe a munyale. A ndwala ya kwambuchila. ²³Ukuwa ndi ichikanga chasyala mu masyo yakwe swinya nanthi kasata, apano a liwamba lyi pumba, nga e nanzuwi afwile azane weliwe a muswepe. ²⁴Pano ingola yappa swinya inyama ya pa chilonda yawa a yiswepu-yiwenzu pamwi amasyo ayaswepu, ²⁵apo e nanzuwi alilolechesya chenecho ukuti alole ndi inyele pa masyo yalyanye zyapiliwuka ukuwa aziswepu, swinya ndi chikuloleka ukuti chili mukasi nkhani mwa ngola, apo e nanzuwi afwile amuzane weliwe a munyale. A ndwala yakwambuchila. ²⁶Ukuwa ndi e nanzuwi alolechesya chenecho nu kuzana kuno pali inyele pa masyonya yayo, swinya chitali mukasi mwa ngola kweni a chazima, apo e nanzuwi afwile apatulile weliwe pa wenga amanda 7. ²⁷Ngapano e nanzuwi afwile amulolechesya weliwe amanda 7. Ndi chasata nkhani mu ngola, apano e nanzuwi afwile azane weliwe a munyale. a ndwala ya kwambuchila. ²⁸Ndi ichilonda chawa amasyo yalyanye nanthi kusata mu ngola kweni chumila, apo a kwizula ukufuma ku chilonda, nga e nanzuwi afwile azane weliwe amuswepe, amuno pasi nanthi chimwi kweni iwamba lya chilonda. ²⁹Ndi umonsi pamwi umwanachi ali ni ndwala ya kwambuchila pa mutwe pamwi pa chilevu, ³⁰apano e nanzuwi afwile alolechesye umunthunye weyo ku ndwala ya kwambuchila ukuti alole ndi chinjila nkhani mu ngola, swinya ndi pali yelo, inyele zili apatali na patali. Ndi zili wowonye, apano e nanzuwi afwile azane weliwe a munyale. Achakunyenyele, indwala yakwambuchila pa mutwe pamwi p chilevu. ³¹Ndi e nanzuwi alolechesya indwala ya kunyenyele nga alola kuno yisi mukasi mwa ngola, swinya ndi musi inyele izitiswe mwenemo, apano e nanzuwi alipatulila pe wenga umunthunye weyo wino ali ni ndwala ya kunyenyele amanda 7. ³²Pa wanda wa 7 e nanzuwi alilolechesya indwala ukuti alole ndi indwala yasata. Ndi inyele zya yelo zisi penepo, swinya ndi indwala yili mu ngola, ³³apo afwile ametwe, ukuwa pa masyo ya ndwala afwile atakametwe, nga e nanzuwi afwile apatulile kwe wenga umunthunye weyo wino ali ni ndwala ya kunyenyele amanda 7 aya konjelezya. ³⁴Pa wanda wa 7 e nanzuwi alilolechesya indwala ukuti alole ndi yaleka ukusata mu ngola. Ndi yaloleka ukuti yitinjizile nkhani mu ngola, apano e nanzuwi afwile azane weliwe amuswepe. Umunthunye weyo afwile asamvye ivizwalo vyakwe, ngapano aliwa a muswepe. ³⁵Ukuwa ndi indwala ya kunyenyele yasata mu ngola lyo e nanzuwi avwanzile ukuti a muswepe, ³⁶apano e nanzuwi afwile amulolechesye swinya. Ndi indwala yasata mu ngola, e nanzuwi atanga avwambe ukuti alole inyele zya yelo. Umunthu a munyale. ³⁷Ukuwa ndi mu melenganio ya nanzuwi indwala ya kunyenyele yaleka ukusata swinya inyele izitiswe zyamela pa masyo, apano indwala yipozile. Amuswepe, swinya e nanzuwi afwile azane weliwe amuswepe. ³⁸Ndi umonsi pamwi umwanachi ali masyo ayaswepu pa ngola yakwe, ³⁹apano e nanzuwi afwile alolechesye umunthunye weyo ukuti alole ndi amasyo ayaswepu katichi, kuno a kwizulavye kuno kwiza mu ngola. amuswepe. ⁴⁰Ndi inyele zya munthu zyaputuka ukufuma mu mutwe wakwe, ali ni chipala, kweni a muswepe. ⁴¹Ndi inyele zyakwe ziputusele ukufuma pankholelo zya mutwe wakwe, swinya ndi ichipumi chakwe chili ni chipala, amuswepe. ⁴²Ukuwa ndi pali ichilonda ichiswepu-ichiwenzu pa mutwe wakwe wa chipala pamwi pa chipumi, a ndwala ya kwambuchila yino yiza. ⁴³Apano e nanzuwi afwile alolechesye weliwe ukuti alole ndi ukwizula kwa pa masyo ya ndwala pa mutwe wakwe wa chipala pamwi pa chipumi a chiswepu-ichiwenzu, ngati a milolechele ya ndwala ya pa ngola iya kwambuchila. ⁴⁴Ndi ayoyonye, apano weni ali ni ndwala ya kwambuchila swinya amunyale. E nanzuwi afwile azane weliwe a munyale umulandu wa ndwala yakwe pa mutwe wakwe. ⁴⁵Umunthu wino ali ni ndwala ya kwambuchila afwile azwale ivizwalo ivinyepuke, inyele zyakwe zifwile zinyamphalale, swinya afwile avwimbe kuminso kwakwe ukufika pa mphuno nu kupunda, 'Umunyale, umunyale.' ⁴⁶Amanda yonsi yano ali ni ndwala yakwambuchila aliwa a munyale. Umulandu a munyale ni ndwala yino yingasata, afwile ayikale wenga. Afwile ayikale kunzi kwa visakasa. ⁴⁷Ichizwalo

chino chalemwa ni chuku, chingawa acha masepe pamwi acha pamba,⁴⁸ pamwi chilichonsi ichiluke pamwi ichisone ukufuma ku masepe pamwi upamba, pamwi ikwela pamwi chilichonsi ichipangwe ukufuma kwikwela--⁴⁹ ndi pali ivya grini pamwi iviwenzu ku chizwalo, ikwelaa, ichisone pamwi ichiluke, pamwi chilichonsi ichipangwe ni kwela' apano we ch=uku wino akusata; chifwile chiloleswe kwe nanzuwi.⁵⁰ E nanzuwi afwile alolechese ichinthu chino chili ni chuku; afwile apatulile kwe chenga chilichonsi chino chili ni chuku amanda 7.⁵¹ Afwile alolechese ichuku swinya pa wanda wa 7. Ndi chasata pa mwenda pamwi pa chilichonsi ichisone pamwi ichiluke ukufuma ku masepe pamwi pamba, pamwi ikwela pamwi pakwe chilichonsi chikuwomvya ikwela, apano andi awe a chuku umuwiwe nkhan, nga ichinthunye chocho a chinyale.⁵² Afwile ayoche ichizwalo, pamwi chilichonsi ichiluke pamwi ichisone ukufuma ku masepe pamwi icha pamba, pamwi ikwela pamwi chilichonsi ichipangwe ni kwela, chilichonsi chino chazanwa ni chuku ichiwiwe nkhan, amuno chingiza ni ndwala. Ichinthunye chocho chifwile chochwe chonsi.⁵³ Ndi e nanzuwi alolechese ichinthu chocho nga alola kuno ichuku nanthi kusata mu mwenda pamwi mu mwenda uwuluke pamwi uwusone ukufuma ku masepe pamwi pamba, pamwi ivinthu vi kwela,⁵⁴ apano alilamulila woliwo ukuti wasamvye ichinthu chino wazanile mwenemo ichuku, swinya wachipatulile kwe chenga amanda yakonjelezya 7.⁵⁵ Ngapano e nanzuwi alilolechesya ichinthunye chocho lya ichuku chasamvwa. Ndi ichuku chitapilusile umutundu, napano chitasatile, achinyale. Wewe ufwile woche chenecho, visi ni ntchito ukuti ichuku chilemile pinye.⁵⁶ Ndi e nanzuwi alolechese ichinthu, swinya ndi ichuku chasila lya wachisamvya, apano anyepule amasyo yano ichuku chilemile ukufuma ku mwenda pamwi kwi kwela, pamwi mwenda uwuluke pamwi uwusone.⁵⁷ Ndi ichuku chichili chikuloleka pa mwenda, wungawa wa kuluka pamwi uwusone, pa chilichonsi ichipangwe ni kwela, lya chikusata. Wewe ufwile ichinthu chino chili ni chuku.⁵⁸ Umwenda pamwi chilichonsi ichiluke pamwi ichisone ukufuma ku masepe pamwi pamba, pamwi ikwel pamwi chilichonsi ichipangwe ukufuma kwi kwela--ndi wasamvya chenecho swinya ichuku chasila, apano ichinthunye chocho chifwile chisamvwe aka chitiwili, nga chiliwa a chiswepe.⁵⁹ Lyoo a lisundo kuvya chuku mu myenda ya masepe pamwi pamba, pamwi chilichonsi ichiluke pamwi ichisone ukufuma ku masepe pamwi pamba, pamwi ikwela pamwi chilichonsi ichipangwe ni kwela, alyakuti wewe ungazana chenecho ichiswepe pamwi ichinyale."

14

¹Yawe avwanzile nu Mose, atili, ²"Lyoo liliwa a lisundo ku munthu umufwe pa wanda wa kuswefya kwakwe. Afwile aletwe kwe Nanzuwi.³ E nanzuwi aliya kunzi kwa visakasa ukuti alolechese umunthunye weyo ukuti alole ndi indwala ya kwambuchila iya mu ngola yipozile. ⁴Ngapano e nanzuwi alilamulila ukuti weyo wino wandi wamuswefye afwile asende ziwili izya wumi, inyuni inswepe, umuti wa sida, akamwenda akawenzu, nu hisopo. ⁵E nanzuwi alilamulila weliwe ukuti akome yonga mu nyuni papela pa minzi ayaswepe yano yali mu nsontha. ⁶E nanzuwi apano alisenda inyuni iya wumi, nu muti wa sida, na kamwenda akawenzu nu hisopo, nga alizuwika vyonsi ivinthu vyoo, ukusanya ni nyuni iya wumi, mu wazi wa nyuni yino yikomilwe papela pa minzi ayaswepe. ⁷Ngapano e nanzuwi alinyampha aminzi yaa ka 7 pa munthu wino ali nukuti aswefwe ukufuma ku ndwala, ngapano e nanzuwi alizana weliwe ukuti a muswepe. Ngapano e nanzuwi alipusula inyuni iyilanzi mu chalo. ⁸U munthu wino ali nukuti wamuswefye alisamvya ivizwalo vyakwe, ukufumya inyele zyakwe, nu kuyisamvya mu minzi, ngapano aliwa a muswepe. Lyoo wachita choo afwile anyochele ku visakasa, kweni aliyikala kunzi kwi hema yakwe amanda 7. ⁹Pa wanda wa 7 afwile afumye inyele ku mutwe wakwe, nu kufumya swinya indevu zyakwe ni nsiji. Afwile afumye inyele zyakwe zyonsi, swinya afwile asamvye ivizwalo vyakwe vyonsi nu kuyisamvya wenga mu minzi; ngapano aliwa a muswepe. ¹⁰Pa wanda wa 8 afwile asende awana wa ng'onzi wawili awasita kamphisya, umwana wa ng'onzi umwanachi wonga uwa mwaka wonga umusita kamphisya, swinya vitatu mwi kumi lya efa uwq wusu uwutinye uwusanyze na mafuta ngati a chawupe cha mbeyu, ni nunsu ya chipimo chonga icha mafuta. ¹¹E nanzuwi wino akuswefya weliwe aliyimika umunthunye weyo wino ali nu kumuswefya, ponga ni vinthu vyoo, pankholelo zyakwe Yawe pa winjililo ukuya kwi hema lya musunkhano. ¹²E nanzuwi alisenda wonga mu wana wa ng'onzi e pongo nu kupa wenewo ngati a chawupe cha mulandu, apaliponga ni nunsu ya chipimo chonga icha mafuta; alilanjizya vyenevyo muno ichawupe cha kulanjizya pankholelo zyakwe Yawe. ¹³Afwile akome umwana wa ng'onzi e pongo pa masyo yano wakukomela ichawupe cha luwembu ni chawupe cha kocha, mu masyo ya chihema, amuno ichawupe cha luwembu achakwe e nanzuwi, ni chawupe cha mulandunye, umulandu achitele ukulusya. ¹⁴E nanzuwi alisenda wumwi mu wazi wa chawupe cha mulandu nu kuwika wenewo pi kutwi lya kundilo ilya munthu wino alinukuti wamuswefye, pa chinsumwe wakwe uwa kwikasa lya kundilo, na pachinsumwe wakwe uwa kwitamba ilya ndilo. ¹⁵Ngapano e nanzuwi alisenda amafuta ukufuma mu cnunsu ya chipimo nu kupolela yeneyo pi kofi lya kwi kasa lyakwe ilya kamani, ¹⁶nga azuwike ulusalala lwakwe lwa kundilo mu mafuta yano yali kwi kasa lyakwe ilya kamani, nu kunyampha yamwi aya mafuta nu lusallala ka 7 pankholelo zyakwe Yawe. ¹⁷E nanzuwi aliwika amafuta yano yasyala mwi kasa lyakwe pi kutwi lya kundilo ilya munthunye weyo wino wakumuswefya, pa chinsumwe wa kwikasa lyakwe lya kundilo, swinya ku chinsumwe wa kwitamba lyakwe ilya ku ndilo. Afwile awike amafuta yaa papela pa wazi wakufuma mu chawupe cha mulandu. ¹⁸Ukuwa kweni ku mafuta yano yasyala mwikasa lyakwe nanzuwi, aliwawika pa mutwe wa munthunye weyo wino wali nu kumuswefya, nga e nanzuwi alipanga ukutetelwa muno weliwe pankholelo zyakwe Yawe. ¹⁹Ngapano e nanzuwi alipa ichawupe cha luwembu nu kupanga ukutetelwa muno weliwe wino alinukuti wamuswefye umulandu wa wunyale wakwe, nga ukufuma paa alikoma ichawupe cha kocha. ²⁰Ngapano e nanzuwi alipa ichawupe cha kocha ni chawupe cha mbeyu pa kazuwo. E nanzuwi alipanga ukutetelwa muno umunthunye weyo, nga pano aliwa a muswepe. ²¹Ukuwakweni, ndi umunthu amusaluke swinya atanga akwanisye inzuwi zyoo, apo angasenda

umwana wonga wa ng'onzi e pongo ngati a chawupe cha mulandu ukuti chilanjizwe, ukupanjila ukutetelwa muno weliwe umwenecho, nu efa wonga mwi kuni uwa wusu uwutinye uwusanzye na mafuta ngati a chawupe cha mbeyu, ni nunsu ya chipimo chonga icha mafuta,²² apaliponga ni nthozi ziwili pamwi inkhunda ziwili, ivya ngati vino angakwanisya ukuvizana; inyunyi yonga yiliwa a chawupe cha luwembu ni yinji a chawupe cha kocha.²³ Pa wanda wa 8 afwile alete vyenevyo ku kuswefya kwakwe kwe nanzuwi, ku winjililo wi hema lya musunkhano, pankholelo zyakwe Yawe.²⁴ E nanzuwi alisenda umwana wa ng'onzi muno ichawupe, swinya alisenda ponga na nunsu ya chipimo cha mafuta ya olivi, nga alivinyamula mupela lya akupa vyenevyo kwe Yawe.²⁵ Alikoma umwana wa ng'onzi muno ichawupe cha mulandu, nga alisenda uwazi wumwi uwa chawupe cha mulandu nu kuwuwika pi kutwi ilya ku ndilo ilya weyo wino ali nukuti wamuswefye, pa chinsumwe kwi kasa lyakwe ilya ku ndilo, na ku chinsumwe wakwe uwa kwitamba lya ku ndilo.²⁶ Ngapano e nanzuwi alipolela yamwi aya mafuta pikufi lyakwe umwenecho ilya ku ndilo,²⁷ nga alinyampha nu lusalala lwakwe ulwa ku ndilo yamwi mu mafuta yano yali kwikasa lyakwe ilya kamani ka 7 pankholelo zyakwe Yawe.²⁸ E nanzuwi apano aliwika yamwi mu mafuta yano yali kwikasa lyakwe pi kutwi lya kundilo lyakwe weyo wino alinukuti wamuswefye, pa chinsumwe wikasa lyakwe lya kundilo, na ku chinsumwe wa kwitamba lyakwe lya kundilo, amasyo yaliyonga na yano awisile uwazi wa chawupe cha mulandu.²⁹ Aliwika amafuta yonsi yano yasyala mwikasa lyakwe pakwe weyo wonga wino alinukuti wamuswefye, ukuti apange ukutetelwa muno weliwe pankholelo zyakwe Yawe.³⁰ Afwile ape yongo mu nthozi pamwi mu nkunda izyana, monsi muno umunthu angakwanisya ukuzana-³¹ yonga ngati a chawupe cha luwembu ni yinji ngati a chawupe cha kocha, apaliponga ni chawupe cha mbeyu. Ngapano e nanzuwi alipanga ukutetelwa muno wonga wino alinukuti wamuswefye pankholelo zyakwe Yawe.³² Lyoo a lisundo muno umunthu mwakwe wino muli indwala ya pangola iyakwambuchila, wino atanga akwanisye ivyawupe ivyenecho ivya kuswefya kwakwe.³³ Yawe avwanzile kwe Mose nu Aroni, atili,³⁴ Pano mwiza kungsi ya Kenani yino Nene napile mwemwe ngati ayinu, swinya ndi nawika ichuku chino chikusata mu ng'anda munsu yino ayinu,³⁵ apano weyo wino a mwenecho wa ng'anda afwile ayize nu kumunena e nanzuwi. Afwile ati, 'Chikuloleka kwe nene chimwi ngati a chuku mu ng'anda yane.'³⁶ Ngapano e nanzuwi alilamula ukuti wafumye chilichonsi mu ng'anda lya achili ukuya mwenemo ukuti alole uwukamboni wa chuku, alyakuti nanthi chimwi mu ng'anda chilipangwa chiwe a chinyale.³⁷ Afwile alolechese ichuku ukuti alole ndi chili mu maluwumba ya ng'anda, swinya ukulola ndi pamwi ichuku chikuloleka grini pamwi chiwenzu mu vindowozi vya luwumba.³⁸ Ndi ing'anda yisi nacho ichuku, apano e nanzuwi alifumamo mu ng'anda nu kwiwala ichisakati cha ng'anda amanda 7.³⁹ Ngapano e nanzuwi alinyochela swinya pa wanda wa 7 nu kulolechesya ukuti alole ndi ichuku chasata mu maluwumba ya ng'andanye yoyo.⁴⁰ Ndi chisatile, apano e nanzuwi alilamula ukuti wafumye amawe mwe yano ichuku chizaniwe nu kutaya yeneyo ku masyo ayanyale kunzi kwa musumba.⁴¹ E nanzuwi alilonda ukuti amaluwumba yonsi mukasi mwa ng'anda wayapale, swinya wafwile wasende ivilemwe ni chuku vyo wapizile kunzi kwa musumba nu kuvitaya pa masyo ayanyale.⁴² Wafwile wasende amawe yanji nu kuyawika pa masyo yano wafumizye penepo amawe, nga wafwile wawomvye ivu ilipya ukuti wamate ing'anda.⁴³ Ndi ichuku chiza swinya nu kuzanwa mu ng'anda yin amawe yakwe yafumizwe swinya amaluwumba yakwe yapalizwe nga yamatwa,⁴⁴ apano e nanzuwi afwile ayinjile nu kulolechesya mu ng'anda ukuti alole ndi ichuku chisatile mu ng'anda. Ndi chilimo, apano a chuku ichiwiye, ni ng'anda ayinyale.⁴⁵ Ing'anda yifwile wayimongolanie. Amawe, amatabwa, nivu lya luwumba lwa mu ng'anda lifwile walinyamule ukuya kunzi kwa musumba ku masyo ayanyale.⁴⁶ Umwakonjelezya, aliwensi wino ayinjila mu ng'anda mu manda yano yiyaliziwe aliwa a munyale ukufika amanguzi.⁴⁷ Wensi wino alazile mu ng'anda afwile asamvye ivizwalo vyakwe, swinya aliwensi wino alyezile mu ng'anda afwile asamvye ivizwalo vyakwe.⁴⁸ Ndi e nanzuwi ayinjila mu ng'anda ukuyilolechesya ukuti alole pamwi ichuku chisatile mu ng'anda lya ing'andanye yoyo yamatwa, apano, ndi ichuku chimazile, alizana inganda ukuti ayiswepe.⁴⁹ Ngapano e nanzuwi afwile asende inyunyi ziwili ukusi aswefye ing'anda, umuti wa sida, akamwenda akawenzu, nu hisopo.⁵⁰ Alikoma inyunyi yonga papela pa minzi ayaswepe mu nsontha.⁵¹ Alisenda umuti wa sida, hisopo, akamwenda akawenzu, ni nyunyi iyilanzi, nu kuzuwika vyolivyo mu wazi wa nyunyi iyikomwe, mu minzi ayaswepe, nu kunyamfila ing'anda ka 7.⁵² Aliswefya ing'anda nu wazi wa nyunyi na minzi ayaswepe, ni nyunyi iyilanzi, umuti wa sida, hisopo, na kamwenda akawenzu.⁵³ Ukuwa inyunyi iyilanzi aliyilekezya ukufuma mu musumba ukuya ku vyalu. Mu nzila yoyonye afwile apange ukutetelwa muno ing'anda, nga yiliwa ayiswepe.⁵⁴ Lyoo a lisundo lya indwala zyonsi izya pa ngola izya kwambuchila ni vinthu vyo vikwiza ni ndwalanye yoyo, na muno ichakunyenyela,⁵⁵ ni chuku mu vizwalo na mu ng'anda,⁵⁶ muno ichakwizula, utwakwizula, na muno ichikanga,⁵⁷ ukuti chimanyikwe pano chilichonsi icha vyoo achinyale pamwi pano achiswepe. Lyoo a lisundo muno indwala zya pa ngola izya kwambuchila swinya ichuku,"

15

¹Yawe avwanzile kwe Mose na kwe Aroni, atili,² "Vwanga ku wanthu wa Izirayeli, nu kuti kwe woliwo, 'Pano u monsi aliwensi ali na minzi amawipe yano yakufuma mu muwili wakwe, akuwa a munyale.³ Uwunyale wakwe amulandu wa minzi awipe yaa. Chingawa ukuti umuwili wakwe wukupita ni viminzi pamwi vilesile, umuwili awunyale.⁴ Paliponsi pano akulala paliwa a panyale, na chilichonsi chino akwika penepo chiliwa a chinyale.⁵ Aliwensi wino apalamansya apakulala pakwe afwile asamvye ivizwalo vyakwe swinya ayisamvye wenga mu minzi, nga awe a munyale ukufika amanguzi.⁶ Aliwensi wino ayikala pa chilichonsi chino umunthu wino akufuma aminzi ayawipe ikazile, umunthunye weyo afwile asamvye ivizwalo vyakwe, nu kuyisamvya umwenecho mu minzi, nga aliwa a munyale ukufika amanguzi.⁷ Aliwensi wino apalamansya umuwuli wakwe weyo wino akufuma aminzi ayanyale afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu

kuyisamvya umwenecho mi minzi, nga aliwa a munyale ukufika amanguzi.⁸Ndi umunthu wino ali nu musango woo uwa kufuma aminzi aswilila amati pakwe wumwi wino a muswepe, apano umunthunye weyo afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu kuyisamvya umwenecho mu minzi, nga aliwa a munyale ukufika amanguzi.⁹Ichikalilo chilichonsi icha pa mphunda chino umunthu wino akufuma aminzi ayikala penepo chiliwa a chinyale.¹⁰Achaleka wensi wino apalamansya chilichonsi chino chalinji pansu pa munthunye weyo aliwa a munyale ukufika amanguzi, swinya aliwensi wino anyamula ivinthu vyovyvo afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu kuyisamvya umwenecho mu minzi; aliwa a munyale ukufika amanguzi.¹¹Aliwenzi wino umunthu wakufuma aminzi amawipe apalamansya nanthi kusamvya amakasa yakwe na minzi afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu kuyisamvya umwenecho mu minzi, nga aliwa a munyale ukufika amanguzi.¹²Insontha yiliyonsi yino wonga wino akufuma aminzi umusango woo apalamnsya yifwile yimontholanywe, swinya chonsi ichinyamulilo cha muti chifwile chizuwikwe mu minzi.¹³Pano weyo wino akufuma aminzi amawipe aswefizwe ukufuma ku minzi yakwe amawipe, apano afwile ayiwelenjele umwenecho amanda 7 ku kuyiswefya kwakwe; apano afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu kusamvya umuwili wakwe na minzi yano yakupita. Apano aliwa a muswepe.¹⁴Pa wanda wa 8 afwile asende inthozi ziwili nkunda inyana ziwili nu kwiza pankholelo zyakwe Yawe pa winjililo ukuya mwi hema lya musunkhano; palyanye afwile ape inyuni kwe nanzuwi.¹⁵E nanzuwi afwile ape zyenezyo, yonga ngati a chawupe cha luwembu ni yinji ngati a chawupe cha kocha, nga e nanzuwi afwile apange ukutetelwa muno weliwe pankholelo zyakwe Yawe muno ukufuma kwa minzi amawipe kwakwe.¹⁶Ndi umunthu aliwensi ali nu kufuma kwa munthu umonsi, apano afwile asambe umuwili wakwe wonsi mu minzi; aliwa a munyale ukufika amanguzi.¹⁷Ichizwalo chonsi pamwi ikwela pakwe pano pali uwonsi pafwile pasamvye na minzi; viliwa a vinyale ukufika amanguzi.¹⁸Ndi umonsi alala nu mwanachi nga uwonsi wafuma, woliwo wonsi wafwile wasambe na minzi nga wawe a wanyale ukufika amanguzi.¹⁹Pano umwanachi ali kumwezi, uwunyale wakwe wulitwalilila amanda 7, swinya wensi wino apalamansya weliwe aliwa a munyale ukufika amanguzi.²⁰Viliviyonsi vino alala penepo pano ali kumwezi viliwa a vinyale; viliviyonsi vino ayikala penepo navyonye viliwa a vinyale.²¹Wensi wino apalamansya ichitanda chakwe afwile asamvye ivizwalo vakwe nu kuyisamvya umwenecho mu minzi; umunthunye weyo aliwa a munyale ukufika amanguzi.²²Wensi wino apalamansya chilichonsi chino akwikalila penepo afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu kuyisamvya umwenecho mu minzi; umunthunye weyo aliwa amunyale ukufika amanguzi.²³Nanthi pangawa a pa chitanda pamwi paliponsi pano akwikala penepo, ndi apalamansya chenecho, umunthunye weyo aliwa a munyale ukufika amanguzi.²⁴Ndi umonsi wumwi alala na weliwe, swinya ndi ivinyale vya mwanachi vyapalansya weliwe, aliwa a munyale amanda 7. Ponsi pano umunsinye weyo alala penepo paliwa a panyale.²⁵Ndi umwanachi ali kumwezi amanya ayavule yano asa mu mphindi yino akuwela kumwezi, pamwi ndi akuya kumwezi imphindi iyitali ukuchila muno vikawela, mu manda yonsi yano akufuma uwunyale wakwe, aliwa ngati pano ali mu manda ya kumwezi kwakwe. A munyale.²⁶Ponsi pano akulala mu mphindi ya kufuma kwakwe ukwa wazi kuliwa kwe weliwe ngati apano akulala mu manda yakwe aya kumwezi, swinya chilichonsi pakwe chino akwikala penepo chiliwa a chinyale, ndivino uwunyale wakwe wa kumwezi.²⁷Wensi wino apalamansya chilichonsi mu vinthhu vyovyvo aliwa a munyale; afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu kuyisamvya umwenecho mu minzi, nga aliwa a munyale ukufika amanguzi.²⁸Ukuwa ndi aswefizwe ukufuma ku kufuma kwa wazi kwakwe, apano aliyiwelengela umwenecho amanda 7, nga lya yasila aliwa a muswepe.²⁹Pa wanda wa 8 alisenda kwe weliwe inthozi ziwili pamwi inkunda ziwili nu kuleta zyenezyo kwe nanzuwi pa winjililo wi hema la musunkhano.³⁰E nanzuwi alipa inyuni yonga ngati a chawupe cha luwembu ni yinji ngati a chawupe cha kocha, nga alipanga ukutetelwa muno weliwe pankholelo zyakwe Yawe muno uwunyale wakwe uwa kufuma kwa wazi.³¹Moo a muno mwemwe mufwile muwapatulila awanthu wa Izirayeli ukufuma ku wunyale wawo, alyakuti watize wafwe umulandu wa wunyale wawo, pa kunyaza ichihema chane, muno Nene nkhwakwika pakasi pakwe woliwo.³²Yaa ayali a masundo muno aliwensi wino ali nukufuma kwa minzi ayanyale, kwe aliwensi umonsi wino uwonsi wakwe wukufuma mwe weliwe nu kupanga weliwe awe a munyale,³³kwe aliwensi umwanachi wino ali kumwezi, kwe aliwensi wino akufuma aminzi ayanyale, nanthi angawa a monsi pamwi umwanachi, swinya kwe wensi umonsi wino akulala nu mwanachi wino a munyale."

16

¹Yawe avwanzile nu Mose--paa palinji lya awana awalumendo awakwe Aroni wafwa, pano wayile kupipi kwe Yawe nga pano wafwile.²Yawe atili kwe Mose, "Vwanga kwe Aroni umunyina wako nga umunene weliwe ukuti atakati akwiza imphindi yiliyonsi mu masyo ayatele akulusya mukasi mwi katani, pankolelo zya chivimbo chakutetelwa chino chili pa ngalawi. Ndi awomba wowonye, alifwa, umulandu Nene nkhwakwika mwi wingo papela pa chivimbo cha kutetelwa.³Achaleka moo amuno Aroni afwile ayiza ku masyo ayatele ukulusya. Afwile awayinjila nu mwana wa nkambaku ngati a chawupe cha luwembu, nu mwana wa ng'onzi ngati a chawupe cha kocha.⁴Afwile azwale umwinjilo uwutele uwa pamba, swinya afwile azwale ichizwalo cha mukasi icha pamba pe weliwe, swinya afwile azwale akamwenda ka mumutemeleko ni chisoti cha mwenda. Vyoo a vizwalo ivitele. Afwile asamvye umuwili wakwe mu minzi ngapano ayizwike ivizwalo vyoo.⁵Afwile asende ukufuma kwi wumba lya wanthu wa Izirayeli awa pongo wa mbuzi wawili ngati a chawupe cha luwembu nu mwana wonga uwa ng'onzi ngati a chawupe cha kocha.⁶Ngapano Aroni afwile ape inkambaku ngati a chawupe cha luwembu, chino chiliwa a chakwe umwenecho, ukuti apange ukutetelwa muno umwenecho na wa mu ng'anda yakwe.⁷Ngapano afwile asende imbuzi ziwili nu kuziwika pankholelo zyakwe Yawe pa winjililo ukuya mwi hema lya musunkhano.⁸Ngapano Aroni afwile apange amaye muno imbuzi ziwili, amaye wonga muno Yawe, nga yangi amaye muno imbuzi ya kusamalila penepo.⁹Aroni afwile nomba ape imbuzi pakwe yino

amayele yawilile penepo ukuwa yakwe Yawe, nga ape imbuzinye yoyo ngati a chawupe cha luwembu. ¹⁰Ukuwa imbuzi mwakwe yino amayele yawilile penepo ukuwa a mbuzi yakusamalila penepo afwile alete iyilanzi pankholelo zyakwe Yawe, ukuti apange ukutetelwa pa kutuma weliwe ngati a mbuzi ya kusamalila penepo ku lupalang'ang'a. ¹¹Ngapano Aroni afwile ape inkhambaku muno ichawupe cha luwembu, yino yiliwa muno umwenecho. Afwile apange akutetelwa muno umwenecho swinya muno awa mung'anda yakwe. alyakuti afwile akome inkhambaku ngati aa chawupe cha luwembu muno umwenecho. ¹²Aroni afwile asende ichakununtchizya chino chizula na malasha ya mulilo ukufuma pa kazuwo pa nkholelo zyakwe Yawe, na makasa yakwe ayizule ni vyakununtchila ivinone, nu kuleta vyoo ivinthu mukasi mwi katani. ¹³Mulyanye afwile awike ivyakununtchila pa mulilo pankholelo zyakwe Yawe alyakuti iwingo ukufuma ku vyakununtchila vingavwimba ichivwimbo cha kutetelwa papela pa masundo yi layano. Afwile awawomba choo ukuti atize afwe. ¹⁴Ngapano afwile asende wumwi uwazi wa nkhabaku nu kunyampha wenewo nu luslala lwakwe pa nkholelo zya chivwimbo cha kutetelwa. Afwile anyamphe wumwi uwazi nu luslala lyakwe ka 7 pankholelo zya chivwimbo cha kutetelwa. ¹⁵Ngapano afwile akome imbuzi ya chawupe cha luwembu yino aya wanthu nu kuleta uwazi wakwe mukasi mwi katani. Mulyanye afwile awombe nu wazi ndivino awomvile nu wazi wa nkhabaku: Afwile anyamphe wenewo pa chivwimbo cha kutetelwa nga pano pankholelo zya chivwimbo cha kutetelwa. ¹⁶Afwile apange ukutetelwa muno amasyo ayatele umulandu wa milimo iyanyale ya wanthu wa Izirayeli, swinya umulandu wa kupanzika kwawo na mawembuko yawo yonsi. Afwile awombe swinya choo muno i hema lya musunkhano, muno Yawe akakwikala mwe woliwo, mu kuzanwa kwa milimo yawo iyinyale. ¹⁷Nanthi wonga afwile awe mwi hema lya musunkhano pano Aroni akwinjila mwenemo ukuti apange ukutetelwa mu masyo ayatele ukulusya, swinya ukufika pano afuma mwenemo swinya amalizizye ukupanga ukutetelwa muno umwenecho na muno awa mung'anda yakwe, swinya muno iwumba lyonsi ilya Izirayeli. ¹⁸Afwile aye kunzi ku kazuwo kano kali pankholelo zyakwe Yawe nu kupanga ukutetelwa muno keneko, swinya afwile asende wumwi uwazi nu kuwuwika wenewo pa mphembe zya kazuwo ukuliwilizya. ¹⁹Afwile anyamphe wumwi mu wazi penepo nu luslala lwakwe ka 7 ukuti akaswefye nu kukawika pa mbali kwe Yawe, ukutali ukufuma ku milimo iyinyale iya wanthu wa Izirayeli. ²⁰Pano amala ukutetela muno amasyo ayatele, i hema lya musunkhano, na kazuwo, afwile ape imbuzi iyilanzi. ²¹Aroni afwile alambalike amakasa yakwe yonsi pa mutwe wa mbuzi iyilanzi nu kuzumilizya pakwe weliwe iviwiye vyonsi ivya wanthu wa Izirayeli, kosi ukupanzinkhana kwao, na mawembuko yawo yonsi. Ngapano afwile awuwike uwuwembukenye wowo pa mutwe pa mbuzi nu kuyisamazya ku kusunjilila kwa munthu wino ayipekinie ukuti atungululile imbuzinye yoyo ukuya mu lupalang'ang'a. ²²Imbuzi yifwile yinyamule uwuwipe wa wanthu wonsi ukuya ku masyo aya myalale. Kulyanye ku lupalang'ang'a, umunthunye weyo aliyilekezya imbuzi yapita. ²³Ngapano Aroni afwile anyochele mwi hema lya musunkhano nu kuzala ivizwalo vya mwenda vino azwite lyo atani ayinjile mu masyo ayatele, nga afwile avileke ivizwalo mulyanye. ²⁴Afwile asamvye umuwili wakwe mu minzi mu masyo ayatele, nga azwale ivizwalo vya manda yonsi; ngapano afwile aye kunzi nu kupa ichawupe chakwe icha kocha ni chawupe cha kocha muno awanthu, nga munzila yonye apange ukutetelwa muno umwenecho na muno awanthu. ²⁵Afwile ayoche amafuta ya chawupe cha luwembu pa kazuwo. ²⁶Umunthu wino asyile imbuzi ya kusamalilako yapita afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu muwili wakwe mu minzi; lyo awomba choo, anganyochela ku visakasa. ²⁷Inkhambaku iya chawupe cha luwembu ni mbuzi ya chawupe cha luwembu, zino uwazi wawo wizile nawo ukuti apange ukutetelwa mu masyo ayatele, zifwile zinyamulye ukuya kunzi kwa visakasa. Kulyanye wafwile woche amakwela yawo, inyama, ni nsakwi. ²⁸Umunthu wino akocha ivigawa vyovyo afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu kusamvya umuwili wakwe mu minzi; Lyo asamba, anganyochela ukuya ku visakasa. ²⁹Liliwa alisundo penye kwe mwemwe kuno mu mwezi wa 7, pa wanda wa 10 uwa mwezi, mwemwe mufwile muyichefye mwenga nu kuwomba nanthi a mulimo, nanthi angawa a mukaya pamwi umuendo wino akwikala pakasi pinu. ³⁰Choo a mulandu pa wanda woo ukutetelwa kulipangwa muno mwemwe, ukuwaswefya ukufuma ku mawembuko yinu yonsi alyakuti muliwa a waswepe pankholelo zyakwe Yawe. ³¹Alya Sabata wa muchinzi kwe mwemwe mwensi, swinya mufwile muyichefye mwenga nu kuwomba nanthi a mulimo. Lyoo liliwa alisundo pakasi pinu. ³²E nanzuwi umukulu, weyo wino alipakazwa nu kwimikwa ukuwa we nanzuwi umukulu mu masyo ya tata wakwe, afwile apange ukutetelwa koo nu kuzwala ivizwalo vya mwenda, vino, a vizwalo ivitele. ³³Afwile apange ukutetelwa muno amasyo ayatele ukulusya; afwile apange ukutetelwa muno i hema lya musunkhano swinya muno akazuwo, swinya afwile apange ukutetelwa mu awa nanzuwi swinya muno awanthu wonsi mwi wumba. ³⁴Lyo liliwa a lisundo kwe mwemwe penye, ukuti mupange ukutetelwa muno awanthu wa Izirayeli umulandu wa mawembuko yawo yonsi, lyonga umwaka wuliwonsi." Choo chawomvilwe ndivino Yawe alamulizile Mose.

17

¹Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²"Vwanga kwe Aroni na kuwana wakwe awalumendo, na ku wanthu wonsi awa Izirayeli. Uwanene woliwo chino Yawe alamulizile: ³Wensi umunthu ukufuma ku Izirayeli wino akoma inkhambaku, ing'onzi, pamwi imbuzi pa visakasa, pamwi akoma yeneyo kunzi kwa visakasa, umwakuti yiwe a nzuwi-- 'ndi atakuyileta ku winjililo wi hema lya musunkhano ukuti ape yeneyo ngati a nzuwi kwe Yawe pankholelo zya chihema chakwe, umunthunye weyo ali nu mulandu wa kunyampha uwazi. Anyamfile u wazi, nga umunthunye weyo afwile aputulwe ukufuma mu wanthu wakwe. ⁵Intchito yi sundo lyoo a lyakuti awanthu wa Izirayeli waliwaleta inzuwi zyawo kwe Yawe pa winjililo wi hema lya musunkhano, kwe nanzuwi ukuti wazuwile nga a chawupe cha wumanyani kwe Yawe, mumalo mwa kupa inzuwi mu chalo. ⁶E nanzuwi alinyampha uwazi pa kazuwo kakwe Yawe pa winjililo kwi hema lya

musunkhano; aliyocha amafuta yakwe ukuti apange ukunintchila ukunone kwe Yawe.⁷ Awanthu wafwile waleke ukupa inzuwi zyawo ku makolania ya mbuzi, kwe zino wakuwomba ngati amahule. Lyoo liliwa a lisundo lya muyayaya kwe woliwo mu nkhuulo zyawo zionsi izya wanthu.⁸ Mwemwe mufwile muti kwe woliwo, 'Wensi umunthu wa Izirayeli, pamwi umulendo wino wikala mu woliwo, wino akupa ichawupe cha kocha pamwi inzuwi⁹ nga atakuyileta yeneyo ku winjililo wi hema lya musunkhano umwakuti azuwile yeneyo kwe Yawe, umunthunye weyo afwile aputulwe ukufuma ku wanthu wakwe.¹⁰ Ndi wensi umunthu wa ng'anda ya Izirayeli, pamwi umulendo wino wikala mu woliwo alya uwazi wuliwonsi, Nene ndiwifisizya pa minso pane ukususya umunthu weyo wino alya uwazi swinya Nene indiputula weliwe ukufuma mu wanthu wakwe.¹¹ Amuno uwulanzu wa chinyamana wuli mu wazi wakwe. Nene imphile uwazi wakwe kwe mwemwe ukuti mupange ukutetelwa pa kazuwo muno uwulanzu winu, umundu a wazi wuno wukupanga ukutetelwa, amuno a wazi wuno wukutetela uwumi.¹² Achaleka navwanzile ku wanthu wa Izirayeli ukuti nanthi wonga mwakwe mwemwe afwile alye uwazi, nanthi a mulendonye wino wikala mwakwe mwemwe angalya uwazi.¹³ Aliwensi mu wanthu wa Izirayeli, pamwi aliwensi umulendo wino wikala mwakwe woliwo, wino akuwanga nu kukoma ichinyamana pamwi inyunyi yino yingalyewa, umunthunye weyo afwile apolele uwazi wakwe nu kuvwimba uwazi wowo nivu.¹⁴ Amuno uwulanzu wa chilewulwa chonsi wuli mu wazi wakwe. Achili chifukwa Nene natili ku wanthu wa Izirayeli, "Mwemwe mufwile mutakalye uwazi wa chilewulwa chilichonsi, amuno uwulanzu wa chilewulwa chilichonsi ichilanzu wuli mu wazi wakwe. Wensi wino alya wenewo afwile aputulwe."¹⁵ Wensi umunthu wino akulya ichinyamana chino chifwile chenga pamwi chikomizwe ni vinyamana vya mumphanga, chingawa ukuti umunthunye weyo a mukaya pamwi a mulendo wino wikala mwakwe mwemwe, afwile asamvye ivizwalo vyakwe nu kuyisamvya umwenecho mu minzi, nga aliwa a munyale ukufika amanguzi. Ngapano aliwa a muswepe.¹⁶ Ukuwa ndi atasamvizye ivizwalo vyakwe pamwi umuwili wakwe, apano afwile anyamule umulandu wakwe."

18

¹Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²"Vwanga ku wanthu wa Izirayeli nu kuti kwe woliwo, 'Nene ne Yawe e Leza wako. ³Mwemwe mufwile mutawomba ivinthu vino awanthu wakuwomba mu Egypt, kuno mwikalanga mwisinda. Mwemwe mufwile mutize mwawomba ivinthu vino awanthu wakuwomba mu Kenani, insi kwe yino Nene nkhuwasendela mwemwe. Mutize mwakonkha imyikalile yawo.⁴ Amasundo Yane a yano mufwile mwawomba, na malamulo yane a yano mwemwe mufwile musunge, alyakuti muwapita mwenemo, umulandu Nene ne Yawe e Leza winu.⁵ Achaleka mwemwe mufwile musunge amalamulo yane na masundo yane. Ndi umunthu akutonthelela yeneyo, aliwa a mulanzu umulando wa yeneyo. Nene ne Yawe.⁶ Utize uwapalimila aliwensi umukamu uwa luku ukuti umuzule ivizwalo, Nene ne Yawe.⁷ Utize uwazula ivizwalo e nyoko; weni a mama wako, wewe ufwile utakamuzule.⁸ Utize uwazula ivizwalo awachi wa baba wako; lyo wamuzula e baba wako.⁹ Utize wazula inkhazi yako, nanthi angawa a mwana umukazyana uwa baba wako pamwi umwana umukazyana uwa mama wako, angawa wino akulila ku kaya kwako pamwi ukutali na wewe.¹⁰ Utize wazula ivizwalo vya mwana umukazyana uwa mwana wako umulumendo pamwi umwana umukazyana uwa mwana wako umukazyana, amuno lyo wayizula wemwenecho.¹¹ Utize wazula umwana umukazyana wa muka baba wako, wino akusungwa pakaya ka baba wako, weyo a nkhazi yako.¹² Utize uwazula ivizwalo inkhazi ya baba wako, a mangusenje wako weyo.¹³ Utize uwazula ivizwalo vya muzuna pamwi umukulu wa mama wako, nawenye a mama wako weyo.¹⁴ Utize wazula ivizwalo umuzuna pamwi umukulu wa baba wako, akulikuti, utize uwapalamila ku muchi wakwe, nawenye we nyoko.¹⁵ Utize uwazula umuka mwana wako umulumendo; a nyokovyala weyo; wewe ufwile utize umuzule ivizwalo vyakwe.¹⁶ Utize uwazula ivizwalo umuka munyina wako; lyo wazula umunyina wako.¹⁷ Utize uwazula umwanachi nu mwana wakwe umukazyana; swinya wewe ufwile utize utwale umwana wa mwana wakwe umulumendo pamwi umwana umukazyana uwa mwana wakwe umukazyana; woo a wuwipe.¹⁸ Wewe ufwile utize utwale umuzuna pamwi umukulu wa muchi wako ngati a wako uwa chitiwili nu kumuzula ivizwalo vyakwe pano uwako achilini ali nu wumi.¹⁹ Utize uwapalamila ku mwanachi ukuti umuzule ivizwalo vyakwe pano ali kumwezi.²⁰ Utize walala uwuzelele nu muka mupalamani wako nga uyinyazye wemwenecho na weliwe mu nzila yoo.²¹ Wewe ufwile utize upe wumwi mu wana wako ukuti upe wenewo ku mulilo, alyakuti uzuwile woliwo kwe Molechi, umulandu wewe ufwile utize usamule izina lyakwe Leza wako. Nene ne Yawe.²² Utakati walala na wawuye awonsi ndivino amwanachi; choo a chiwipe.²³ Utakati walala ni chinyamana chilichonsi nga uyinyazye wemwenecho na chenecho. Nanthi a mwanachinye aliwensi atakayipe wenga umwenecho ku chinyamana ukuti alale nacho; koo a kuluvyana.²⁴ Utakayinyazye wenga wemwenecho mu yiliyonsi iya nzila zyoo, amuno mu nzila zionsi zyoo amaluko yanyala, amaluko yano ndisamazya lyo mutani mufike.²⁵ Insi yizile yawa a yinyale, achaleka Nene nafundile u luwembu lwawo, nga insi ayitapika kunzi awanthu wakwe.²⁶ Achaleka, mwemwe, mufwile muwasunga amasundo yane na malamulo yane, swinya mwemwe mufwile mutaki mwawomba chilichonsi cha vinthu vyoo ivyakunyalisa, angawa nanthi a mu Izirayeli pamwi umulendo wino wikala pakasi pinu.²⁷ Amuno woo a wuwipe wuno awanthu muni wawomvile, wawo wano wikala moo lyo mutani mufike, nga nomba insi yawipa.²⁸ Achaleka muwe mwe wachenjele alyakuti insi yitize yiwatapike mwemwe na swinya lyo mwemwe myayinyazya, ndivino yatapisile awanthu wano walinji mwemweno lyo mutani mufike.²⁹ Wensi wino akuwomba chilichonsi icha vyoo ivinthu iviwiwe, awanthu wano wakuwomba ivinthu vya musango woo waliputulwa ukufuma ku wanthu wawo.³⁰ Achaleka mwemwe mufwile musunge amasundo yane ukuti mutakachite chilichonsi cha myikalile yoo yano yachitikanga lyo mutani mufike, alyakuti mwemwe mutize muyinyazye mwemwenecho na yoliyo. Nene ne Yawe e Leza winu."

¹Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²"Vyanga kwi wumba lyonsi ilya wanthu wa Izirayeli nu kuti kwe woliwo, 'Mwemwe mufwile muwe mwe watele, amuno Nene ne Yawe e Leza winu ne mutele. ³Aliwensi afwile achindike e mama wakwe nu baba wakwe, swinya mufwile muwasunga awa Sabata wane. Nene ne Yawe e Leza winu. ⁴Utize upiliwukile ku makolania ayavye, nanthi akuyipanjala wewenecho utwa leza ukufuma ku visulo. Nene ne Yawe e Leza wako. ⁵Pano ukupa inzuwi ya chawupe cha wumanyani kwe Yawe, ufwile uwapa chenecho ukuti wewe ungiza uzumilizwe. ⁶Chifwile chilyewe uwanda wowonye wewe wapa chenecho, pamwi pa wanda wa kukonkha penepo. Ndi chimwi chasyala ukufika pa wanda wa chititatu, chifwile chochwe nu mulilo. ⁷Ndi chatela chalyewa pa wanda wa chititatu, yikuwa a nyama iyinyale; yifwile yitakazumilizwe, ⁸swinya aliwensi wino akulya yeneyo afwile ayinyamulile wenga umwenecho umulandu wakwe umulandu weni anyazizye chino a chitele kwe Yawe, nga umunthunye weyo afwile aputulwe ukufuma ku wanthu wakwe. ⁹Pano wewe ukwinula imvuna yansi yako, wewe ufwile utize uwayinula vyonsi mu chalo chako, nanthi akuwunganika vyonsi ivya mvuna yako. ¹⁰Wewe ufwile utize uwayinula ivikomwa vyonsi, pamwi ukuwunganika ivikomwa vino viponile pansu mu chalo chako. Wewe ufwile ulekele vyenevyo awasaluke na walendo. Nene ne Yawe e Leza wako. ¹¹Utati wayiwa. Utati wawepa. Utati wawepela wonga nu muwuyi. ¹²Utati walapila pi zina lyane muwufi swinya ukusamula izina lyakwe Leza. Nene ne Yawe. ¹³Utati wayimvya umupalamani wako pamwi ukwiwila weliwe. Amalipilo ya muwomvi yafwile yatakikale uwusiku wonsi ukufuka umutondotondo. ¹⁴Utati watipa e chinunu pamwi ukuwika ichipunuzyo pankholelo zya nthonkho. Mumalo mwakwe, wewe ufwile uwatina e Leza wako. Nene ne Yawe. ¹⁵Utati wapanga ukupingula ukuti kuwe a kwawufi. Wewe ufwile utati uwalanjiza ukutemwela kwe wumwi umulandu a wakulondeka. Mumalo mwakwe, uwapingula umupalamani wako muwulungamane. ¹⁶Utati wapitapita umwakuliwiliza ukusasya amawufi pakasi pawanthu wako, ukuwa uwalondesya ukuchinjilila uwumi wa mupalamani wako. Nene ne Yawe. ¹⁷Utati uwapata umunyina wako mumwenzo wako. Wewe ufwile umwakusimichila ukalipile umupalamani wako alyakuti mutize mugawane mu luwembu umulandu wa weliwe. ¹⁸Utati uwanyosezya ichiwiye pamwi ukusunga ichiwiye ukusasya aliwensi mu wanthu wako, ukuwa mu malo mwakwe uwakunda umupalamani wako ndivino a wewe wemwenecho. Nene ne Yawe. ¹⁹Wewe ufwile uwasunga amasundo yane. Utati uwakwelezya ukukwatisya ivinyamana vyako ni vinyamana ivinji ivilekane. Utati wasanzya imbeyu izilekane pano ukukomela mu chalo chako. Utati wazwala ivizwalo ivipange ukufuma ku myenda yiwili iyilekane iyisanzye apaliponga. ²⁰Wensi wino alala nu mukazyana umuzya wino ali nukuti asendwe, ukuwa wino atani akombolwe pamwi apelwe ukupusukwa, afwile asundwe. Wafwile watakakomwe umulandu umukazyana achilinjira a muzya. ²¹U monsi afwile alete ichawupe cha mulandu kwe Yawe ku winjililo ukuya mwi hema lya musunkhano--e pongo wa ng'onzi ngati a chawupe cha mulandu. ²²Ngapano e nanzuwi alipanga ukutetelwa muno weliwe nu pongo wa ng'onzi muno ichawupe cha mulandu pankholelo zyakwe Yawe, muno uluwembu luno weni awomvile. Ngapano uluwembu luno awomvile lulitetelwa. ²³Pano wewe winjila muni nga wacomela umisango yonsiiyilekane iya miti ya chakulya, apano ufwile uwalola ichikomwa chino yaleta ngati asa chakuzumilizwa ukuti chilyewe. Ichikomwa chifwile chileswe kwe wewe imyaka yitatu. Chifwile chitakalyewe. ²⁴Ukuwa mumwaka wa chini(4) ichikomwa chonsi chiliwa a chitele, ichawupe cha kutumvya kwe Yawe. ²⁵Mu mwaka wa chisano(5) wewe ungize uwalya ichikomwa, lya walindilila alyakuti imiti yingaleta ivivule. Nene ne Yawe e Leza wako. ²⁶Utati uwalya inyama yiliyonsi nu wazi wuchilinjira mwenemo. Utati wawuzichizya ku mizimu ivya nkholelo, swinya utati wawwamba ukulamuliwa awanji na maka ya mbungulu. ²⁷Wewe utali liwilizya ukumeta ama kona ya nyele zyako pamwi ukumeta mumbali mwa ndevu zyako. ²⁸Utati waputula umuwili wako muno awafwe pamwi ukuwika amawaliko pa muwili wako. Nene ne Yawe. ²⁹Utati uwasamula umana wako umukazyana pa kumupanga awe a lihule, lya uluko lonsi luliwa mu wuhule nga insi yiliwa a yizule nu wuwipe. ³⁰Wewe ufwile uwasunga a wa Sabata wane swinya uwachindika amasyo ya chihema chane. Nene ne Yawe. ³¹Utati uwapiliwuchila kwe wawo wano wakavwanga na wafwe pamwi imizimu. Utati awawavwamba woliwo, lya walinyazyaa wewe. Nene ne Yawe e Leza wako. ³²Wewe ufwile uwafukamila pankholelo zya munthu wino ali nimvi swinya uwachindika ukuzanwa kwa munthu u songo. Wewe ufwile uwatina e Leza wako. Nene ne Yawe. ³³Ndi umulendo akwikala pakasi pinu muni yinu, wewe ufwile ufwile utakawombe weliwe chilichonsi ichiwiye. ³⁴Umulendo wino akwikala na wewe afwile awe kwe wewe ngati a mukaya mu Izirayeli wino akwikala pakasi pinu, swinya ufwile umukunde ndivino wayikunda wemwenecho, umulandu namwenye mwalinji mwe walendo muni ya Ijiputi. Nene ne Yawe e Leza wako. ³⁵Utati uwawomvya ichipimo cha wufi pano ukupima uwutali, uwung'wame, pamwi uwuvule. ³⁶Wewe ufwile wawomvya ivipimo vya kusimichila, uwung'wame wakusimichila, efa wa kusimichila, nu hin wa kusimichila. Nene ne Yawe e Leza wako, wino afumizye mwemwe ukufuma muni ya Ijiputi. ³⁷Mwemwe mufwile muwatonthela amalaulo yane yonsi, na masundo yane yonsi, nu kuyawomba. Nene ne Yawe."

¹Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²"Uti ku wanthu wa Izirayeli, 'Wensi mu wanthu wa Izirayeli, pamwi aliwensi umulendo wino wikala mu Izirayeli wino akupa awana wakwe kwe Molechi, afwile awikwe kuwufwe. Awanthu muni wafwile waponkhole weliwe na mawe. ³Nene swinya ndiwifya pa minso pane ukusasya umunthunye weyo nga indiputula weliwe ukufuma mu wanthu wakwe umulandu apile awana wakwe kwe Molechi, ukuti anyazye amasyo yane ayatele nu kusamula izina lyane ilitele. ⁴Ndi awanthu muni wiyala aminso yawo ku munthu weyo pano akupa w=awana wakwe

kwe Molechi, ndi watawisile weliwe kumfwa,⁵ ngapano Nene nemwenecho indiwifya pa minso pane ukususya umunthunye weyo nu luko lwakwe, swinya indiputula weliwe na aliwensi wunji wino ayipanga uwuhule umwenecho umwakuti azeweke uwuhule nu Molechi.⁶ Umunthu wino apiliwuchila ku wawo wano wakuvwanga na wafwe, pamwi kwe wawo wano wakuvwanga ni mizimu alyakuti wayipanjile uwuhule awenecho na woliwo, Nene indiwifya pa minso pane ukususya umunthunye weyo; Nene indiputula weliwe ukufuma pa wanthu wakwe.⁷ Achaleka muyipatulwe mwenga mwewenecho nga muwe mwe watele, umulandu Nene ne Yawe e Leza winu.⁸ Mwemwe mufwile muwasunga amalamulo yane nu kuyawomba. Nene ne Yawe wino akupatula mwemwe pambali ngati mwe watele.⁹ Aliwensi wino akutipa e baba wakwe ne mama wakwe afwile nakawuzyenye awikwe kuwufwe.¹⁰ Umunthu wino awomba uwuzelele nu muka munthu, akulikuti, aliwensi wino awomba uwuzelele nu muchi wa mupalamani wakwe--wonsi umonsi nu mwanachi wafwile wawikwe kuwufwe.¹¹ Ndi umunthu alala nu muchi wa baba wakwe, Iyo azula inkhule e baba wakwe. Wonsi umwana wakwe umulumendo nu muchinye weyo nakawuzyenye wafwile wawikwe kuwufwe. Uwazi wawo wuli pakwe woliwo.¹² Ndi umunthu alala nu muka mwanawakwe umulumendo, wonsinye wawo nakawuzyenye wafwile wawikwe kuwufwe. Amwiko. Wali nu mulandu swinya chiyanine ukuti wafwe.¹³ Ndi umonsi alala nu monsi wunji, ngati nu mwanachi, wonsi woliwo wawomvile chino a chiwipe. Nakawuzyenye wafwile wawikwe kuwufwe. Wali nu mulandu swinya chiyanine ukuti wafwe.¹⁴ Ndi umonsi atwala umwanachi nga swinya atwala e mama wakwe, woo a wuwiye. Wafwile wotchwe, umonsi na wanachi, alyakuti mutize muwe uwuwiye mukasi mwinu.¹⁵ Ndi umonsi alala ni chinyamana, nakawuzyenye afwile awikwe kuwufwe, nga mwemwe mufwile mukome ichinyamana.¹⁶ Ndi umwanachi apalamila ku chinyamana chilichonsi nga alala nacho, mwemwe mufwile mukome umwanachi ni chinyamana. Nakawuzyenye wafwile wawikwe kuwufwe. Wali nu mulandu swinya chiyanine ukuti wafwe.¹⁷ Ndi umonsi asenda inkhazi yakwe, umwana umukazyana wakwe baba wakwe pamwi umwana umukazyana wakwe mama wakwe, Iyo azula inkhazi yakwe, ni nkhazi yakwe yamulola ali ichiali, a chinthu icha nsoni. Wafwile waputulwe ukufuma mu minso ya wana wa wanthu wawo. Weni aweni ichitali inkhazi yakwe, swinya afwile anyamule umulandu wakwe.¹⁸ Ndi umonsi alala nu mwanachi pano ali kumwezi swinya azula ichitali umwanachi, awisile pa lwenze ukupita kwakwe, ichifula cha wazi wakwe. Wonsinye u monsi nu mwanachi wafwile waputulwe ukufuma pa wanthu wawo.¹⁹ Wewe ufwele utakazule ichitali umuzuna pamwi umukulu wa mama wako, pamwi inkhazi ya baba wako, umulandu wewe ulisamula umukamu wako. Wewe ufwele uyinyamulile umulandu wako.²⁰ Ndi umunthu alala nu muka mujomba wakwe, alisamula u mujomba wakwe. Waliyinyamulila umulandu wa luwembu lwawo, nga awalifwa nanthi kuwa na wana.²¹ Ndi umonsi atwala umuka munyina wakwe pano umunyina wakwe achilinjira a mulanzi, wowo a musamu. Akusamula umunyina wakwe, nga Nene indisenda ukufuma ku wana wawo ukatundu wino wapyana ukufuma ku wakwasi wawo.²² Achaleka mwemwe mufwile muwasunga amapanzayo yane na malamulo yane yonsi, mufwile muwatonthela yeneyo alyakuti insi yino Nene nkhuwaleta mwenemo ukuti muwayikala yitakatapike mwemwe.²³ Mufwile mutapita mu myikalile ya maluko yano Nene nasamazya pa nkholelo zyni, amuno awawomvile vyonsi vyoo ivinthu, nga Nene napata woliwo.²⁴ Nene natili kwe mwemwe, "Mwemwe mulipyana insi yawo; Nene indipa kwe mwemwe ukuti yiwe ayinu, insi yakupita umukaka nu wuchi. Nene ne Yawe e Leza winu, wino afumizye mwemwe ukufuma ku wanji awanthu.²⁵ Achaleka mwemwe mufwile mulesyane pakasi pa vinyamana iviswepe ni vinyale, swinya pakasi pa nyunyi iziswepe ni zinyale. Mwemwe mufwile mutize muyinyaze mwewenecho ni vinyale ivinyamana, pamwi inyunyi na chilichonsi ichilewulwa chino chikuzenzela pansi, chino Nene imfumizye ngati a chinyale ukufuma kwe mwemwe.²⁶ Mwemwe mufwile muwe mwe watele, amuno Nene, Yawe, ne mutele, swinya imfumizye mwemwe ukufuma ku wanji awanthu, amuno mwemwe mwe wakwe Nene.²⁷ U monsi pamwi u mwanachi wino akuvyanga na wafwe pamwi wino akuvwanga ni mizimu nakawuzyenye afwile uwikwe kuwufwe. Awanthu wafwile waponkhole woliwo na mawe. Wali nu mulandu swinya chiyanine ukuti wafwe."

21

¹Yawe atili kwe Mose: "Vwanga ku wa nanzuwi, awana awalumendo awakwe Aroni, nga uti kwe woliwo, 'Nanthi wonga mwakwe mwemwe aliyipanga umwenecho awe amunyale muno wawo wano wafwa pakasi pawanthu wakwe,² ukufumyako awakamu wakwe awa muvinama--e mama wakwe, e baba wakwe, umwana wakwe umulumendo, umwana wakwe umukazyana, umunyina wakwe,³ pamwi inkhazi yakwe yino yitandi yikule uwumwali yino yili mu ng'anda yakwe, umulandu yisi nu mulume--muno yoliyo anga yipanga ukuti anyale umwenecho.⁴ Ukuwa afwile atayipange umwenecho ukunyala muno awanji awakamu wakwe nga ayipoposye umwenecho.⁵ Awa nanzuwi wafwile watize wameta inyele zyawo pamwi ukumeta mumbali indevu zyawo, pamwi ukutemela imiwili yawo.⁶ Wafwile wawe awatele kwe Leza wawo swinya nanthi kusamula izina lyakwe Leza wawo, umulandu awa nanzuwi wakupa Yawe ivyawupe cha chakulya, umukate wakwe Leza wawo. Achaleka awa nanzuwi wafwile wawe awatele.⁷ Wafwile watize wasende umwanachi aliwensi wino we malawa swinya wuno ayipoposizye, swinya watize watwale umwanachi wino amusoke ukufuma ku mulume wakwe, amuno awapatulwe muno e Leza wawo.⁸ Mwemwe mulimuwika weliwe pambali, amuno a weliwe wonga wino akupa umukate kwe Leza winu. Afwile awe a mutele kwe mwemwe, umulandu Nene, Yawe wino akupanga mwemwe ukuwa awatele, ne mutele.⁹ Aliwensi umwana umukazyana uwa nanzuwi wino ukuyipoposya umwenecho pakuwa we malaya akusamula e baba wakwe. Afwile ayochwe.¹⁰ Weyo wonga wino we nanzuwi umukulu pakasi pa wanyina wakwe, pakwe wino pamutwe pakwe papolelezile amafuta ya kuoakazya, swinya wino awisilwe pambali ukuti awazwala ivizwalo vya wa nanzuwi, afwile atakaleke inyele zyakwe ziwe nanthi kupesa pamwi ukunyepula ivizwalo vyakwe.¹¹ Afwile atize awapalamila pano pali ichitumbu ngati ayipoposye umwenecho, nanthi

angawa we baba wakwe pamwi unyina. ¹²E nanzuwi afwile atakafume mu masyo ya chihema pamwi ukusamula ing'anda yakwe Leza wakwe, umulandu awisilwe pambali ngati we nanzuwi umukulu pa kupakazwa amafuta yakwe Leza wakwe. Nene ne Yawe. ¹³E nanzuwi umukulu afwile atwale umukazyana wino atatela awe nu monsi ngati a muchi wakwe. ¹⁴Afwile atakawale umwanachi umufwilwe, umwanachi umusoke, pamwi umwanachi wino we malaya. Atalisenda awanachi wa musango woo. Angatwala umwanachi wino atatela alale nu monsi ukufuma ku wanthu wakwe, ¹⁵achaleka atalinyaza awana wakwe pakasi pa wanthu wakwe, amuno Nene ne Yawe, wino akupanga weliwe ukuwa mutele. ¹⁶Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ¹⁷"Vwanga kwe Aroni nukuti kwe weliwe, 'Wensi uwa luko lwako mu munkhulo zyawo zyonsi wino ali ni chilema mu muwili, afwile atize awapalamila ukuti ape ichakulya kwe Leza wakwe. ¹⁸Wensi umunthu wino ali ni chilema mu muwili afwile atakapalamile kwe Yawe, umunthu ngati a nthonkho pamwi umunthu wino akupotwa ukuti apite, wonga wino ¹⁹amulemale, u munthu wino ali nu wulemale mwikasa pamwi mwitamba, ²⁰umunthu wino ali ni ng'ongo pa musana wakwe pamwi amuwonde pamwi a mufupi, umunthu umulemale aminso yakwe, pamwi uwa ndwala, ivilonda, inyende, pamwi amatulu yakwe ayafwanthike. ²¹Mutize muwe umunthu mu luko lwa Aroni wino ali nu wulemale angiza apange ivyaupe ivipangwe nu mulilo kwe Yawe. Umusango wa munthu wee wino ali ni chilema; afwile atakapalamile ukuti ape u mukate wakwe Leza wakwe. ²²Weni angiza alye ichakulya chakwe Leza wakwe, nanthi chinga ichitele ukulusya pamwi chimwi ichitele. ²³Ukuwakweni, afwile atize awayinjila mukasi mu katani pamwi ukwiza kupipi na kazuwo, umulandu ali ni chilema mu muwili, alyakuti atize anyaze amasyo yane ayatele, amuno Nene ne Yawe, wino akupanga woliwo a watele. ²⁴Achaleka Mose avwanzile amazwi yaa kwe Aroni, ku wana wakwe awalumendo, na ku wanthu wonsi awa Izirayeli.

22

¹Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²"Vwanga kwe Aroni na wana wakwe awalumendo, uwanene ukuti awasunga ukutali ukufuma ku vinthu ivitele awanthu wa Izirayeli, vino wapatulizile kwe Nene. Wafwile watize wasamule izina lyane ilitele. Nene ne Yawe. ³Uti kwe woliwo, 'Ndi wumwi mu luko lwinu munkhulo zynu zyonsi apalamila ku vinthu ivitele vino awanthu wa Izirayeli wapatulizile kwe Yawe, pano achilinjia amunyale, umunthunye weyo afwile aputulwe ukufuma pa nkholelo zyane: Nene ne Yawe. ⁴Nanthi wonga mu luko lwakwe Aroni wino ali ni ndwala yakwambuchila iya pa muwili, pamwi indwala yino yikufuma mu muwili wakwe, angalya yimwi munzuwi izipanjile kwe Yawe ukufika pano aswepa. Wensiwino apalamansya chilichonsi ichinyale ukupitila ukulema umufwe, pamwi ukulema umunthu wino amanthyo yakufuma, ⁵pamwi apalamansya chilichonsi cha chinyamana chakuzenzela chino chikupanga weliwe awe amunyale, pamwi umunthu aliwensi wino akupanga weliwe awe amunyale, wungawa a musango wa wunyale wuliwonsi-- ⁶ngapano e nanzuwi wino apalamansya chilichonsi ichinyale aliwa a munyale ukufika amanguzi. Afwile atakalye chilichonsi mu vinthu ivitele, penga pano asamvize umuwili wakwe mu minzi. ⁷Pano ilanji lyinjila, apo aliwa a muswepe. Lyo ilanji lyinjila angalya ukufuma ku vinthu ivitele, umulandu a chakulya chakwe. ⁸Afwile atize awalya chilichonsi chino chazanwa a chifwe pamwi chino chikomizwe ni vinyamana vya mumphanga, mwakwe vino aliyinyaza umwenecho. Nene ne Yawe. ⁹Awananzuwi wafwile awakonkha ivisambilizyo vyoo, nanthi pole awalizanwa nu mulandu wa luwembu swinya wangiza wafwe muno ukusamula Nene. Nene ne Yawe wino akupanga woliwo wawe awatele. ¹⁰Nanthi wonga mu ng'anda yakwe nanzuwi, ponga na walendo wakwe nanzuwi, pamwi awawomvi wakwe, wangalya chilichonsi chino a chitele. ¹¹Ukuwa ndi e nanzuwi akala u muzya aliwensi ni ndalama zyakwe umwenecho, umuzanyane weyo angalya ukufuma ku vinthu iviwikiwe pambali kwe Yawe. Awa mu ng'anda ya nanzuwi na waza awakwatwe u ng'anda yakwe, nawonye wangalya na weliwe ukufuma ku vinthu vyovyoo. ¹²Ndi umwana umukazyana uwakwe nanzuwi atwalwa na wumwi wino asa we nanzuwi, atanga alye chilichonsi icha vitele ivyaupe vino vyawunganikwa. ¹³Ukuwa ndi umwana umukazyana uwa nanzuwi a mufwilwe, pamwi a musoke, swinya ndi asi nanthi a mwana, nga ndi anyoka ukuti aye ayikale mu ng'anda yakwe baba wakwe ngati mu wutichi wakwe, angalya ukufuma ku chakulya cha baba wakwe. Kweni nanthi wonga wino asi mu luko lwa wa nanzuwi analya ukufuma ku chakulya cha wa nanzuwi. ¹⁴Ndi umunthu alye ichakulya ichitele nanthi kuchimanya chenecho, apano afwile amulipe e nanzuwi muno ichakulya, afwile ayonjelezwe chonga mu visano nu kunyosya kwe nanzuwi. ¹⁵Awanthu wa Izirayeli wafwile watakasamule ivinthu ivitele vino wavinusizye mupela nga wapa kwe Yawe, ¹⁶nu kuyipanga awenecho ukuti wanyamule uluwembu luno lulipanga woliwo ukuti wawe nu mulandu uwa kulya ichakulya ichitele, amuno Nene ne Yawe wino akupanga woliwo wawe awatele. ¹⁷Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ¹⁸"Vwanga kwe Aroni na wana wakwe awalumendo, na ku wanthu wonsi awa Izirayeli. Uti kwe woliwo, 'Aliwensi umu Izirayeli, pamwi umulendo wino wikala mu Izirayeli, pano wapa inzuwi--nanthi yingawa ya kukwanilisya ukufinga, pamwi chingawa a chawupe cha kulonda kwa mutende, pamwi awapa kwe Yawe ichawupe cha kocha, ¹⁹ndi achakuti chizumilizwe, wafwile wape ichinyamana ichonsi chino chisi nanthi a kamphisa ukufuma ku ng'ombe, ing'onzi, pamwi kumbuzi. ²⁰Ukuwa mwemwe mutize muwapa chonsi chino chili na kamphisa. Nene inthalicizumila mu malo mwino. ²¹Wensi wino apa inzuwi iya chawupe cha wumanyani ukufuma ku ng'ombe pamwi ku wa nang'onzi kwe Yawe ukuti akwanilisye ukufinga, pamwi ichawupe cha kulonda kwa mutende, chifwile chiwe nanthi a kamphisa ukuti chizumilizwe. Mufwile mutakawe nanthi a kamphisa mu chinyamana. ²²Mwemwe mufwile mutize muwapa ivinyamana vino vili ni nthonkho, ivilemale, pamwi iviputuke ivinama, pamwi vino vili ni ndwala, ivilonda, pamwi inyende. Mwemwe mufwile mutize muwapa vyoo kwe Yawe ngati a nzuwi ukuwomvya umulilo pa kazuwo. ²³Mwemwe mufwile mupe ngati achawupe cha kulonda umutende inkhambaku pamwi e nang'onzi amulemale pamwi amutichi, kweni ichawupe ngati achocho chitalizumilizwa muno ukufinga. ²⁴Mutize

muwapa chilichonsi ichinyamana chino amatulu yakwe yasyotosile, ayanyepuke, pamwi ayaputulwe. Mutakatele muwombe choo mumsi yinu.²⁵ Mwemwe mutize nuwapa umukate uwa Leza winu ukufuma kwi kasa lya mulendo. Ivinyamana vyovyo ivilemale swinya vili ni mphisa mwenemo, vitalizumilizwa muno mwemwe."²⁶ Yawe avwanzile kwe Mose nga atili,²⁷ "Pano ingwada, pamwi e nang'onzi pamwi imbozi yakwatwa, yifwile yiwe nu nyina amanda 7. Apano ukufuma pawanda wa 8, yingazumilizwa ngati a nzuwi muno ichawupe ichipangwe nu mulilo kwe Yawe.²⁸ Mutati mwakoma ing'ombe ni ng'onzi iyanachi ponga nu mwana wakwe, zyonsi pa wanda wonga.²⁹ Pano mukupa inzuwi ya kusalifya kwe Yawe, mwemwe mufwile muwapa yeneyo mu nzila iya kuzumilizwa.³⁰ Yifwile muyilye pa wanda wowonye uwa nzuwi. Mufwile mutakasye yimwi ukufika umutondo wa kukonkha penepo. Nene ne Yawe.³¹ Achaleka mwemwe mufwile muwasunga amalamulo yane nu kuyakonkha. Nene ne Yawe.³² Mufwile mutakasamule izina lyane ilitele. Nene mufwile intchindikwe ngati amutele na wanthu wa Izirayeli. Nene ne Yawe winu nkhupanga mwemwe ukuwa mwe watele,³³ Wino nafumizye mwemwe ukufuma kungsi ya Ijiputi ukuti imbe ne Leza winu: Nene ne Yawe."

23

¹Yawe avwanzile kwe Mose: ²"Vwanga ku wanthu wa Izirayeli, nga uti kwe woliwo, 'Zyoo a mphindi zya kuzewela muno Yawe, zino mwemwe mufwile muwizye ngati a mawumba ayatele; a mphindi zyane zya kuzewela papipi na papipi.
³Mwemwe mungawomba amanda umutanda(6), ukuwa uwanda wa munenulambali(7) a Sabata wa kupuza, wi wumba ilitele. Mufwile mutakawombe intchito nayimwi umulandu a Sabata kwe Yawe mu masyo yonsi yano mwikala.⁴Yaa a mizewe le iyisolwe kwe Yawe, ukuwungana ukutele kuno mwemwe mufwile muwapunda pa mphindi izisolwe: ⁵Mu mwezi wakutalichila, pawanda wa 14 uwa mwezi akachelochelo, a Kupitililwa kwe Yawe. ⁶Pa wanda wa 15 mu mwezi wowonye a kuzewela kwa mukate uwusita mutawa muno Yawe. Mu manda 7 mwemwe mufwile muwalya umukate uwusita mutawa.⁷Uwanda wa kutalichila mufwile muwupatule ukuti muwungane apaliponga; mutaliwawomba intchito yiliyonsi yino mukawomba amanda yonsi. ⁸Mwemwe muliwa kwe Yawe ichawupi cha chakulya mu manda 7. Uwanda wa 7 a kuwungana ukuwikwe pambali kwe Yawe, swinya pa wanda wowonye mufwile mutawomba intchito ya manda yonsi."⁹Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ¹⁰"Vwanga ku wanthu wa Izirayeli nga uti kwe woliwo, 'Pano mwafika kungsi yino Nene ndipa mwemwe, swinya pano mwemwe mwavuna izya mbeyu, apano mwemwe mufwile muwaleta ivyakutalichila ivikomwa vya mbeyu kwe nanzuwi. ¹¹E nanzuwi aliyinusizya paminso yakwe Yawe imbeyu nu kulanjizya kwe Weliwe, alyakuti yizumilizwe mu masyo ya kwe mwemwe. A wanda wakukonkha pe Sapata pano e nanzuwi aliyinusizya yeneyo nu kupa yeneyo kwe Nene.¹²Pa wanda wuno mwinusya imbeyu zinu nu kulanjizya nene, mufwile muwapa ing'onzi iyonsi iya mwaka wonga yino yisi nanthi a kamphisa ngati a chawupe cha kpcha chakwe Yawe. ¹³Ichawupe cha mbeyu chifwile chiwe viwili mwi kumi lya efa lya wusu uwusanyze mafuta, ichawupe ichipangwe nu mulilo kwe Yawe, ukuti chipange ukununtchila ukuzima, swinya apaliponga na chenecho ichakung'wa ichawupe icha vinyo, ama hin yani na nunsu. ¹⁴Mufwile mutakalye umukate, nanthi a visaka vya kocha, ukufika uwanda wulyanye wuno mwaleta ichawupe choo kwe Leza winu. Lyo liliwa a lisundo munkhulo zyonsi zya wanthu winu, mu masyo yonsi yano muliwayikala.
¹⁵Ukutalichila ukufuma pa wanda wakukonkha pe Sabata--lino lyalinji a wanda mwemwe mwizile ni mbeyu ngati a chawupe cha kulanjizya--mupende awasabata 7 awapuma. ¹⁶Mufwile mupende amanda 50, lino liliwa a wanda wa kukonkha pe Sabata wa 7. Ngapano mufwile mulete ichawupe cha mbeyu izipya kwe Yawe.¹⁷Mufwile mulete ukuma mu zya ng'anda zinu imikate yiwili iyapangwe ukufuma ku viwili mwikumi lya efa. Yifwile yipangwe ukufuma ku wusu uwutinye nu mutawa; yiliwa a chawupe cha kulanjizya cha vikomwa vyakutalichila kwe Yawe. ¹⁸Mwemwe mufwile mupe ponga nu mukate awana wa ng'onzi 7 awa mwaka wonga wano wasi nanthi a kamphisa, inkhambaku iyitichi yonga, ni ng'onzi ziwili izyonsi. Zifwile ziwe a vyawupe vyakocha ivyakwe Yawe, ponga ni vyawupe vya mbeyu ni vyawupe vyawo ivya kung'wa, ichawupe ichipangwe nu mulilo sinya ichakufumya ukununtchila ukuzima kwe Yawe.¹⁹Mwemwe mufwile muwapa e ponga uwa mbuzi ngati a chawupe cha luwembu, swinya awapongo wawili awa ng'onzi awa mwaka wonga muno inzuwi, ngati achawupe cha wumanyani. ²⁰E nanzuwi afwile alanjizye vyenevyo apaliponga nu mukate wa vikomwa vya kutalichila paminso yakwe Yawe, nu kupa vyenevyo kwe Weliwe ngati a chawupe ponga na wana wa ng'onzi wawili. Viliwa a vyawupe ivitele kwe Yawe muno e nanzuwi. ²¹Mufwile mupunde amazwi pa wanda wowonye. Paliwa ukuwungana ukutele, swinya mufwile mutakawombe imilimo ya manda yonsi. Lyoo liliwa a lisundo lya pe na pe mu nkulo zyonsi zya wanthu winu mu masyo yonsi yano muliwayikala.²²Pano mukuvuna ivya kuvuna mumsi yinu, mutize mwa malizya vyonsi mu vyalo vyinu, swinya mutize mwawunganika vino mwavisya mwisinda. Mufwile muvisye muno awanthu awasaluke na walendo. Nene ne Yawe e Leza winu."²³Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²⁴"Vyanga ku wanthu wa Izirayeli nu kuti, 'mu mwezi wa 7, pa wanda wa kutalichila wa mwezi wuliwa a wanda wa kupuza kwinu kwa muchinzi, ukwiluchila ponga nukulizya amapenga, nu kuwungana ukutele. ²⁵Mufwile mutakawombe intchito zya manda yonsi, swinya mufwile muwapa inzuwi iyipangwe ukufuma ku mulilo kwe Yawe."²⁶Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, atili, ²⁷"Lelo uwanda wa 10 wa mwezinye woo uwa 7 a wanda wa Kutetelwa. Lifule liwe a kuwungana ukutele, swinya mwemwe mufwile muyichefye mwenga nu kupa kwe Yawe ichawupe ichipangwe nu mulilo.²⁸Mwemwe mufwile mutakawombe intchito pa wanda wowonye umulandu a Wanda wa Kutetelwa, ukuti mupange ukutetelwa muno mwenga mwewenecho paminso yakwe Yawe e Leza winu. ²⁹Wensi wino ata kuyichefya pa wanda wowonye afwile aputulwe ukufuma ku wanthu wakwe.³⁰Wensi wino akuwomba umulimo wuli wonsi pawandanye wowo, Nene, Yawe, ndiyonona weliwe ukufuma pakasi pa wanthu wakwe. ³¹Mwemwe mufwile mutakawombe umulimo wa musango wuliwonsi pa wandanye wowo. Lyo liliwa a lisundo lya pe na pe mu nkulo zyonsi zya wanthu winu mu masyo yonsi

yano muliwayikala.³²Uwandanye woo wufwile wuwe kwe mwemwe a wanda wa kupuza, swinya mufwile muwayichefya mwenga pa wand wa mwezi wa mufundikambali(9) ichamanguzi. Ukufuma amanguzi ukufika amanguzi mwemwe muliwa lolecheya e Sabata winu.³³Yawe avwanzile kwe Mose, atili,³⁴"Vwanga ku wanthu wa Izirayeli, uti, 'Pa wanda wa 15 uwa mwezi wa 7 wuliwa awa Kuzewela kwa Zyanga'anda muno Yawe. Vilimala amanda seven.³⁵Pa wanda wa kutalichila pafwile pawe ukuwungana ukutele. Mwemwe mufwile mutakawombe imilimo ya manda yonsi.³⁶Mu manda 7 mwemwe mufwile muwapa inzuwi kwe Yawe izipangwe nu mulilo. Pa wanda wa kananimonsi(8) pafwile pawe ukuwungana ukutele, mufwile muwapanga inzuwi izipelwe nu mulilo kwe Yawe. Koo a kuwungana kwa muchinzi, swinya mwemwe mufwile mutawomba imilimo yinu iya manda yonsi.³⁷Koo a kuzewela ukusolwe kwakwe Yawe, kuno mufwile muwapunda ngati akuwungana ukutele ukuti mupe inzuwi mu mulilo kwe Yawe, ichawupe cha kocha ni chawupe cha mbeyu, izyanzuwi ni vyawupe vya kung'wa, chilichonsi pa wanda wakwe.³⁸Koo ukuzewela kuliwa umwa konjelezya ku wa Sabata wakwe Yawe ni vya wila vyinu, ivya kufinga vyinu vyonsi, ni vyawupe vyinu vyonsi vino mukupa kwe Yawe.³⁹Ukuyana nu Kuzewela kwa Zyanga'anda, pa wanda wa 15 uwa mwezi wa 7, pano mwawunganika ivikoma vya muni, mwemwe mufwile muwasunga ukuzewela koo ukwa Yawe mu manda 7. Uwanda wa kutalichila wuliwa a wa kupuza kwa muchinzi, nga uwanda wa 8 nawonye wuliwa wa kupuza kwa muchinzi.⁴⁰Pa wanda wa kutalichila mwemwe mufwile muwasenda ivikomwa ivizima ukufuma mu miti, mu nsamba zya miti yavikambalala, swinya mu nsamba zya miti iyichindamane, na vino vikazanwa mu maluzi, nga muliwazewela paminso yakwe Yawe e Leza winu mu manda 7.⁴¹Mu manda 7 umwaka wonga, mufwile muwasechelela ukuzewela koo muno Yawe. Lyoo liliwa a lisundo munkhulo zyonsi zya wanthu wako mu masyo yonsi kuno muliwayikala. Mwemwe mufwile muwasechelela ukuzewela koo mu mwezi wa 7.⁴²Mwemwe mufwile muwayikala mu tu zyang'anda ututichi mu manda 7. Wonsi wano wakwatwa mu Izirayeli wafwile wayikala mu tu zyang'anda ututichi mu manda 7,⁴³alyakuti amaluko yinu, ukufuma ku nkhuo ukuya kunkhulo, wangasambilila muno Nene napanzile awanthu wa Izirayeli wayikala mu zya ng'anda zya musango woo pano nawakolelezile woliwo ukufuma muni ya Ijiputi. Nene ne Yawe e Leza winu."⁴⁴"Mu nzila yoo, Mose awizizye ku wanthu wa Izirayeli mu kuzewela ukusolwe muno Yawe.

24

¹Yawe avwanzile kwe Mose, atili,²"Lamulila awanthu wa Izirayeli ukuti waletе amafuta ayapange ukufuma ku ma olivi ukuti wayawomvye mu nyali, ukuti uwuswepe wuwe nanthi akuleka.³Kunzi kwa chimwenda pankholelo pa masundo yo layano mwi hema lya musunkhano, Aroni afwile atwalilile, ukufuma amanguzi ukufika umutondotondo, aleke inyale ayilame pankholelo zyakwe Yawe. Lyo liliwa a lisundo ilisita kumala mu nkhuo zyonsi izya wanthu wako.⁴E nanzuwi umukulu afwile aleke inyale ayiwale pankholelo zyakwe Yawe, inyale pa vyakwikazizya ivya golide umuswepe.⁵Wewe ufwile uwasenda uwusu uwutinye nga wochezye imikate. Pafwile pawe ama efa yawili mwi kumi pa mukate wonga.⁶Ngapano wewe ufwile iwiike imikate mu mizele yiwili, 6 mu muzele wonga, pi tebulo ilya golide umuswepe pankholelo zyakwe Yawe.⁷Wewe ufwile uwiike ivyakununtchizya iviswepe pa muzele wuliwonsi uwa mikate ngati a chawupe cha kuwimilila. Ivya kununtchizya uliyocheyela Yawe.⁸Pa wanda wa Sabata aliwensi e nanzuwi umukulu afwile pipi pipi awawika umukate pa nkholelo zyakwe Yawe mu malo mwa wana wa Izirayeli, ngati a chimanyikwilo chi layano ilya muyayaya.⁹Ichawupe choo chiliwa muno Aroni na wana wakwe awalumendo, swinya awaliwalya chenecho pa masyo yano ayatele, amuno a chigawa ukufuma ku vyawupe kwe Yawe ivipangwe nu mulilo.¹⁰Nomba kwachitisile ukuti umwana umulumendo uwa mwanachi umu Izirayeli, wino e baba wakwe alinji a mu Ijiputi, ayile pakasi pa wanthu wa Izirayeli.¹¹Umulumendo wee uwa mwanachi umu Izirayeli alwile nu monsi wa ku visakasa vya Izirayeli. Umwana wa mwanachi umu Izirayeli asamuzile izina lyakwe Yawe nu kumutipa e Leza, alyakuti awanthu wizile wamuleta kwe Mose. Izina lya mama wakwe lyalinji Shelomiti, umwana umukazyana uwakwe Dibiri, ukufuma ku luko lwa kwe Dani.¹²Awamuwisile mu ng'anda ya vingololo ukufika Yawe umwenecho alanjizye ukulonda kwakwe kwe woliwo.¹³Ngapano Yawe avwanzile kwe Mose, atili,¹⁴"Musende u monsi wino atipilizile e Leza kunzi kwa visakasa. Wonsi wano wamwivwile weliwe wafwile wawike amakasa yawo pa mutwe wakwe, nga pano iwumba lyonsi lifwile liponkhole weliwe na mawe.¹⁵Wewe ufwile ulongosole ku wanthu wa Izirayeli nga uti, "Wensi wino atipilila e Leza wakwe afwile anyamule umulandu wakwe umwenecho.¹⁶Weyo wino asamula izina lya kwe Yawe afwile nakawuzyenye awikwe ku wufwe. Iwumba lyonsi lifwile awenche liponkhole weliwe na mawe, nanthi angawa a mulendo pamwi umwina Izirayeli. Ndi wumwi asamula izina lyakwe Yawe, weyo afwile awikwe ku wufwe.¹⁷Ndi wumwi akoma umunthu umuwuye, weyo afwile awenche awikwe ku wufwe.¹⁸Ndi wumwi akoma ichinyamana cha mwenecho, weyo afwile anyosezye penepo, uwulanzu muno uwulanzu.¹⁹Ndi wumwi achisa umupalameni wakwe, chifwilwe chiwombwe kwe weliwe ndi vino weni awomvile ku mupalamani wakwe:²⁰ukonthoka ku kukonthoka, ilinso ku linso, ilino ku lino. Ndi muno umuchisile uwunji, amomonye muno chiwombwe kwe weliwe.²¹Aliwensi wino akoma ichinyamana afwile anyosye ichinyamana, swinya aliwensi wino akoma u munthu afwile awikwe ku wufwe.²²Mufwile muwe ni sundo lyonga kwe aliwensi umulendo nu mwina Izirayeli, amuno Nene ne Yawe e Leza wako."²³Achaleka Mose avwanzile ku wanthu wa Izirayeli, nga awanthu wizile waleta umunthunye weyo kunzi kwa visakasa, weyo wino atipilizile Yawe. Awaponkhosile weliwe na mawe. Awanthu wa Izirayeli awawomvile i lamulo lya Yawe kwe Mose.

25

¹Yawe avwanzile kwe Mose pa Lupili lwa Sinayi, atili, ²"Vwanga ku wanthu wa Izirayeli nga uti kwe woliwo, 'Pano mwiza kungsi yino Nene nkhuza mwemwe, apano insinye yoyo yifwile muyipange ukuti yasunga e Sabata muno Yawe.

³⁴Mwemwe mufwile mukomele mu vyalo vyinu imyaka mutanda(6), swinya mu myaka 6 mwemwe mufwile mwapaluntha insamba zya miti ya vikomwa vyinu nu kuwunganita ivikomwa. ⁴Ukuwa mu mwaka wa munenulambali(7), e Sabata wa kupuza kwa muchinzi muno insi kufwile kulolecheswe, e Sabata muno Yawe. Mwemwe mufwile mitize mwakomela ivyalo vyinu pamwi ukupaluntha insamba zya miti ya vikomwa mu chalo. ⁵Mwemwe mufwile mutize mwapanga ukuvuna kwa vilivyonzi vino vyamela vyenga, swinya mufwile mutize mwapanga ukusola ivikomwa vino vili mu miti yino mutapalunthila. Woo wuliwa a mwaka wa kupuza kwa muchinzi muno insi. ⁶Chilichonsi ichalo chino chakuzya vino mwemwe mutawomvile nanthi chimwi mu mwaka wa Sabata chiliwa a chakulya chinu. Mwemwe, awawomvi winu awonsi na wakazyana, awawomvi awa ganyu na walendo wano waliwayikala na mwemwe nawonye wangavuna ichakulya, ⁷swinya ivitekwa vyinu ni vinyamana vya munzi vingalya vilivyonzi vino insi yaleta.

⁸Mwemwe mufwile muwapenda awa Sabata 7 mu myaka, akulikuti, ka 7 mu myaka 7. alyakuti kuliwa awa Sabata 7 awa myaka, apaliponga imyaka 49. ⁹Ngapano mufwile mulizye nkhanzi ipenga kulikonsi pa wanda wi kumi(10) mu mwezi wa 7. Pa wanda wa kutetelwa mwemwe mufwile muwalizya ipenga munsu yonsi. ¹⁰Mwemwe mufwile muwike pambali umwaka wa makumi yasano(50) kwe Yawe swinya muwawizya ukupusukwa munsu yonsi na wano wikala mwenemo. Wuliwa akupusukwa muno mwemwe, mwakwe wuno e katundu na wazyu wafwile muwanyosezya ku luko lwawo.

¹¹Umwaka wa 50 wuliwa a kupusukwa muno mwemwe. Mwemwe mufwile mutize mwakomela pamwi ukupanga indanjila ya kuvuna. Muliwalya chilichonsi chino chakula chenga, swinya muliwawunganika ivikomwa vino vyakula mu miti yino mutapalunthila. ¹²Amuno a kupusukwa, kuno a kutele muno mwemwe. Mwemwe mufwile muwalya imbeyu yino yakula yenga mu vyalo vyinu. ¹³Mwemwe mufwile muwanyochela aliwensi ku katundu wakwe mu mwakanyo woo uwa kupusukwa. ¹⁴Ndi mwemwe mwakazyu yilivyonzi insi ku mupalamani winu pamwe mwakala yilivyonzi insi ukufuma ku mupalamani winu, mwemwe mufwile mutize mwachenjezyana wonga nu muwuyi. ¹⁵Ndi mwemwe mwakala insi ukufuma ku mupalamani winu, welenjelani imphendwa ya myika ni mbeyu yino yingavunwa ukufika ukupusukwa kwa kukonkha penepo. Nawenye u mupalamani wako wino akukazyu insi aliwelenjela wuliwonga. ¹⁶Uwuvule wa mphendwa ya myika ukufika pa kupusukwa kwa kukonkha yilivyonjelezya umutengo wansi, swinya uwutichi wa mphendwa ya myika ukufika pa kupusukwa kwa kukonkha penepo kulichefya umutengo, umulandu imphendwa ya mvuna insi yilipa kwe mwenecho umupya a yiyane ni mphendwa ya myika lyo ukupusukwa kwa kukonkha penepo kutandi kukonkhe.

¹⁷Mwemwe mufwile mutachenjezyana pamwi ukononela wonga nu muwuyi; mu malo wakwe mwemwe mufwile muwachindika e Leza winu, amuno Nene ne Yawe e Leza winu. ¹⁸Achaleka mufwile muwatonthela amivwanjile yane, muwasunga amasundo yane nu kuyawomvya. Apano mwemwe muliwayikala mu mutende. ¹⁹Insi yilipa ukuvuna kwa mbeyu zyakwe, swinya mwemwe mulilya mwikute nu kwikala mwenemo mu mutende. ²⁰Mwemwe mungize muwati, "Wuzye sweswe tuliwalya chani mu mwaka wa 7? Lolani, tutanga tukomele pamwi ukuwunganika imbeyu." ²¹Nene ndilamula ukuti ukulota kwane ukuti kwize pakwe mwemwe mu mwaka wa 6, swinya kulipa ukuvuna ukukwane imyaka yitatu(3). ²²Mwemwe mulikomela mu mwaka wa kananimonsi(8) kweni mulitwalilila ukulya ivyakufuma mu myaka ya mwisinda na vino vili mu nthamba. Ukufika pano ivyakuvuna mu mwaka wa mufundikambali(9) vyiza, mwemwe muliwakwanisya ukuti mulye ukufuma mu vyakulya vya mu myaka ya mwisinda. ²³Insi yifwile yitize yekazwe ku mwenecho umupya uwa muyayaya, umulandu insi a Yane. Mwemwe mwensi mwe walendo swinya mwe wikala wa mphindi iyitichi. ²⁴Mwemwe mufwile mwalechesya imipususwile yansi yonsi yino mwakala; mwemwe mufwile muwazumilizya ukuti yinganyochela ukuya kwe weyo wino mwakazile kweneko. ²⁵Ndi umu Izirayeli umuwuyo asaluka nga pamulandu wowonye akazyu yamwi amaloo yakwe, apano umukamu wakwe uwa luko afwile ukwiza nu kukombola chino umunyina wakazyu. ²⁶Ndi umonsi asi nu mukamu wino angakombola insi yakwe, lelo ndi wiza wakankhala swinya angakwanisya ukuyakombola, ²⁷apano angiza awelenjele imyaka ukufuma pano insi yakazizwe nga anyosye nu kulipa kwe weyo wino akazizye kweneko. Ngapano anganyochela kungsi yakwe. ²⁸Ukuwa ndi atanga akwanisye ukuyikombolela umwenecho, akulikuti insinye yoyo yino akazizye yiliwa mu makasa yakwe weyo wino akazile ukufika mu mwaka wa kupususwa. Pa mwaka wa kupususwa, insi yilivyonswa kwe weyo u monsi wino akazizye yeneyo, nga umwenecho wa kutalichila ulivyonchela munsu yakwe. ²⁹Ndi umunthu akazyu ing'anda mu lupaso lwa musumba, apano angakala ukuyinyosya swinya mukasi mwa mwaka wuno yakazizwe. Mu mwaka uwupuma weni aliwa na maka ya kuyikombola.

³⁰Ndi ing'anda yapotwa ukukombolwa mu mwaka uwupuma, apano ing'anda yino yili mu lupaso lwa musumba yiliwa aya wino akazile nu luko lwakwe lonsi muyayaya. Yitalivyonswa swinya mu mwaka wa kupususwa. ³¹Ukuwa izya ng'anda zya mutwaya tuno tusi nu lupaso ukuliwilizya zyenezyo zilisendwa ngati a chalo cha munsu. Zyeni zingakombolwa, swinya zifwile zinyoswe mu mphindi ya kupususwa. ³²Ukuwa kweni, izya ng'anda zino zya wa Levi mu misumba yawo zingakombolwa imphindi yilivyonzi. ³³Ndi wonga mu wa Levi atakukombola ing'anda yino akazizye, akulikuti ing'andanye yoyo yino yakazizwe mu musumba wuno yili mwenemo yifwile yinyoswe mu mwaka wa kupususwa, amuno izya ng'anda zya mu misumba ya wa Levi ansi zyawo pakasi pa wanthu wa Izirayeli. ³⁴Ukuwa ivyalo ukuliwilizya imisumba yawo vitanga vikazwe umulandu avyawo awa Levi muyayaya. ³⁵Ndi uwa luko lwinu asaluka, alyakuti atanga akwanisye ukuyisunjilila, apano mwemwe mufwile mwavwilizye weliwe ndimuno mungavwilizya u mulendo pamwi aliwensi wino akwikala ngati awa kunzi pakasi pinu. ³⁶Mutize monjelezye papela pa mutengo wino mwamupimila weliwe pamwi ukusandulula ukufuma kwe weliwe mu nzila yilivyonzi, kweni chindikani e Leza winu alyakuti umunyina winu angatwalilila ukwikala na mwemwe. ³⁷Mwemwe mufwile mutakamukongozye indalama umwa katapila, pamwi

ukumukazizwa ichakulya ukuti musandulule.³⁸Nene ne Yawe e Leza winu, wino afumizye mwemwe muni ya Ijiputi, umwakuti Nene imphe mwemwe insi ya Kenani, swinya ukuti imbe ne Leza winu.³⁹Ndi umunthu wa luko lwino asaluka nga ayikazya umwenecho kwe mwemwe, mwemwe mufwile mutakamuwomve ngati a muzya.⁴⁰Musunjililani ngati a muwomvi winu uwa ganyu. Afwile awe ngati a wumwi wino akwikala namwe akamphindi akatichi. Aliteweta na mwemwe ukufika umwaka wa kupususwa.⁴¹Ngapano alifuma kwe mwemwe, weni na wana wakwe, nga alinyochela ku luko lwakwe na kuni yakwe baba wakwe.⁴²Amuno awawomvi wane wano Nene nafumizye kuni ya Ijiputi.⁴³Awatalikazwa ngati a wazy. Mufwile mutakawalamulile mu wukali, ukuwa mufwile muwachindika e Leza winu.⁴⁴Ukuyana na wazy winu awonsi na wanachi, wano mungazana ukufuma muni zino zyikala ukuliwilizya mwemwe, mungakala awazy ukufuma kwe woliwo.⁴⁵Mwemwe mungakala swinya awazy ukufuma ku walendo wano wikala pakasi pinu nu kufuma ku ma luko yawo wano wali na mwemwe, wano wakwatwa muni yinu, swinya wangiza wawe a katundu winu.⁴⁶Mwemwe mungapa awazy awa musango woo ku wana winu wano wakukonkha mwemwe ngati amphyani, ukuti wawe ngati a katundu, nu kuwawika wawe awazy uwulanzu wawo wonsi, kweni mutize mwalamulila awanyina winu pakasi pa wanthu wa Izirayeli umwa wukali.⁴⁷Ndi umulendo pamwi wumwi wino ayikala na mwemwe muwufupi awa a mukankhale, swinya ndi wonga mu wakamu winu awina Izirayeli awa a musaluke nga ayikazya umwenecho ku mulendonye weyo, pamwi kwe wonga uwa luko lwa mulendo weyo,⁴⁸ndi chachitika ukuti umukamu winu umu Izirayeli amukala, weni angakalwa ukumunyosya. Wumwi mu ng'anda yakwe anga mukombola.⁴⁹Angawa a yisi songo pamwi umutichi uwa munthunye weyo, pamwi umunyina wakwe ku kwe yisi songo pamwi umutichi, wino akombola weliwe, pamwi uwa mu luko lwakwe. Pamwi, ndi iza awa a mukankhale, angayikombola wenga umwenecho.⁵⁰Weni afwile avwanzanie nu munthu wino akala weliwe; awafwile wapende imyaka ukufuma pano ayikazya wenga kwe wakukala ukufika mu mwaka uwa kupususwa(50). Umutengo wakwe uwa kukombolela wungayana ni ndalama zino wakupa uwa ganyu, ku mphendwa ya myaka yino angatwalilila ukuwombela weliwe wino akazile weliwe.⁵¹Ndi pasyala imyaka iyivule ukufika umwaka wa kupususwa, afwile alipe ukunyosya umutengo wa kuwombolwa kwakwe indalama yino yikuna ni myakanye yoyo yino yasyala.⁵²Ndi pasyazileve imyaka itichi kufika umwaka wa kupususwa, apano afwile avwanzanie na wino akala weliwe ukuyana ni myika yino yasyala ukufika pa mwaka wa kupususwa, swinya afwile alipe muno ukuwombolwa kwekwe ukuyana ni mphendwa ya myika.⁵³Weni afwile asungwe ngati a wa ganyu wa mwaka nu mwaka. Mufwile mulolechesye ukuti atakusungwa mu wukali.⁵⁴Ndi atakombozilwe mu nzila zyoo, apano afwile atewete ukufika mu mwaka wa kupususwa, weni na wana wakwe na weliwe.⁵⁵Kwe Nene awanhu wa Izirayeli a wawomvi. A wawomvi wane wano Nene nafumizye ukufuma kuni ya Ijiputi. Nene ne Yawe e Leza winu."

26

¹"Mwemwe mufwile mutize mwapanga amakolania, swinya mwemwe mufwile mutize mwayinusya ichinhu ichiwinze pamwi iviwunga vya mawe ivya wuleza, swinya mwemwe mufwile mutize mwa wika nanthi a chikolania cha mawe ichiwinze muni yinu kwakwe chino muliwafukamila pansi, amuno Nene ne Yawe e Leza winu.²Mwemwe mufwile muwasunga awa Sabata wane nu kuchindika ing'anda yane. Nene ne Yawe.³Ndi mukupita mu masundo yane nu kusunga ama lamulo yane nu kutonthela yoliyo,⁴apano Nene indipa mwemwe imvula mu mphindi yakwe; insi yinu yilivuna imbeyu ziyakwe, nga nimiti ya muvialo yilivuna ivikomwa vyawo.⁵Ukuvuna kwinu kulitwalilila ukufika mu mphindi yakuvuna ama grepu, nga ukuvuna kwa ma grepu kulifika mphaa mu mphindi ya kukomela. Mwemwe muliwalya imikae yinu umwakukwana swinya muliwayikala mu nanthi kutina kuno mulipanga akukaya kwinu muni.⁶Nene indipa umutende muni; muliwa lala pansi kutaliwa nanthi chimwi icha kuwatinia. Nene indifumya ivinyamana ivikali ukuma minsi, swinya inkhondo yitalitela yipite muni yinu.⁷Mwemwe muliwasamazya awalwani winu, swinya awalipona pa nkholelo zinyu na wapanga.⁸Awasano mwekwe mwemwe waliwasamazya 100, nga 100 mwekwe mwemwe waliwasamazya 10,000; awalwani winu awaliwapona pa nkholelo zinyu na wa panga.⁹Nene ndilola pakwe mwemwe nu kutemwela nu kupanga mwemwe muwe nivikomwa swinya muwavula; Nene indiyikazya ilayano lyane na mwemwe.¹⁰Mwemwe muliwalya ichakulya chino musunzile imphindi iyitali. Mwemwe muliwaleta kunzi ichakulya ichisunje umulandu mwemwe muliwalonda umwakusunjila ivyakuvuna ivipya.¹¹Nene indiwika ing'anda yane pakwe mwemwe, swinya Nene inthaliwapata mwemwe.¹²Nene indiwapita pakasi pinu ngati ne Leza winu, swinya mwemwe muliwa awanhu wane.¹³Nene ne Yawe e Leza winu, wino afumizye mwemwe ukufuma muni ya Ijiputi, alyakuti mutize muwe mwe wazy wawo. Nene imontholinie iving'wame vyinu nga napanga mwemwe muwapita mwe wayololoke.¹⁴Ukuwa ndi mwemwe mutaliyivwila kwe Nene, swinya nanthi kutonthela amalamulo yonsi yaa,¹⁵swinya ndi mwakana imivyanjile yane nu kupata amasundo yane, alyakuti mwemwe mutize mutonthele amalamulo yane yonsi, kweni monone ilayano lyane¹⁶ndi mwemwe mukuchita ivinthunye vyoo, apano Nene indichita choo kwe mwemwe: Nene indileta inthete pakwe mwemwe, izyandwala ni vizegema vino viliyonona aminso yinu swinya vilifumya uwulanzu winu. Mwemwe muliwakomela imbeyu zinyu pavye, umulandu awalwani winu walilya ivikomwa vyawo.¹⁷Nene indiwifizila mwemwe paminso pane nga awalwani winu wali chimvya mwemwe. Awanhu wano wapata mwemwe awaliwatungulula mwemwe, nga muliwasamala pano nanthi wonga akusamazya mwemwe.¹⁸Ndi pa vyonsi vyoo mwemwe mwapotwa ukwivwila kuli Nene, apano Nene indisunda mwemwe ka 7 muno amawembuko yinu.¹⁹Nene indimonthola ukuyikwezya kwinu mu maka yinu. Indipanga mupela mwinu ngati a chela ninsi yinu ngati a mu kuwa.²⁰Amaka yinu yalimala pavyee, umulandu insi yinu yitalileta nanthi chimwi icha kuvuna, swinya ni miti yinu ya muni yitalileta ivikomwa vyawo.²¹Ndi mwemwe ukupita umwa kususyanina na Nene nu kusita kwivwila kwe Nene, Nene indileta amatamyo ka 7 pakwe

mwemwe, ukuyana na mawembuko yinu.²²Nene indituma ivinyamana vya mumphanga ukuchuzya mwemwe, vino vilipoka awana winu, viliyonona ivitekwa vyinu, nu kupanga mwemwe muwe mwe watichi mu mphendwa umwakuti imisewo yinu yiliwa nanthi a munthu.²³Ndi chingawa ukuti ni vinthu vyoo mwemwe mwakana ukuzumilizya amasundo yane swinya mwatwalilila ukupita umwa kususya Nene,²⁴apano naninye indiwapita ukususya mwemwe, swinya Nene nenganye indisunda mwemwe ka 7 umulandu wa mawembuko yinu.²⁵Nene indileta e panga pakwe mwemwe wino alipanga ukuwanyosezya muno ukumonthola ilayano. Mwemwe muliwunganikwa apaliponga mukasi mu misumba yinu, nga Nene indituma indwala pakasi pinu kulyanye, nga mulipewa u makasa ya walwani winu.²⁶Pano Nene naputula kuno kukufuma ivyakulya vinu, awanachi 10 walikwanisya ukocho imikate yinu mu muvuno wonga, nga awaligawa imikate yinu mu wung'wame. Mwemwe muliwalya kweni nanthi a kwikuta.²⁷Ndi mwemwe mutakwivwila kwe Nene napano ivinthu vyoo, kweni mwatwalilila ukuti muwapita ukususya Nene,²⁸apano Nene indiwapita ukususya mwemwe mu wufulwe, swinya Nene indisunda mwemwe ka 7 ukuyana na mawembuko yinu.²⁹Mwemwe muliwalya imiwili ya wana winu awalumendo; mwemwe muliwalya imiwili ya wana winu awakazyana.³⁰Nene indiyonona amasyo yinu ayakupepela amakolania, indiputulania utuzuwo twinu utwa vya kununtchizya, nga indisumba imivimba yinu ni ya makolania yinu, nga Nene nenganye ndiwapata mwemwe.³¹Nene indipiliwula imisumba yinu ukuwa ayivongoke swinya indiyonona amasyo yinu yakupepela. Nene inthalthemwa nu kununtchila kwa vyawupe vyinu.³²Nene indiyonona insi. Awalwani winu wano waliwayikala mulyanye awalizunguka ni myonenelo.³³Nene indisasya mwemwe ukuya mu zyansi, nga indifumya e panga wane nu kukonkha mwemwe. Insi yinu yilisyala yenga, ni misumba yinu yiliwa a yivongoke.³⁴Ngapano insi yizewela awa Sabata wakwe mumphindi yonsi yiliwa yenga nga muliwa muni ya walwani winu. Mu mphindi yoyo, insi yilipuza nu kuzewela awa Sabata wakwe.³⁵Lyonsi lino yiliwa yenga, yiliwa nu kupuza, kuno kuliwa a kupuza kuno kutalinji penepo na wa Sabata winu, pano mwemwe mwikalanga mwenemo.³⁶Lelo kwe mwemwe wano mulisyala mu zyansi zya walwani winu, Nene indituma inthete mu myenzo yinu alyakuti ichongo cha kuputa kwa mphepo kuliwatania mwemwe, nga mulisamala ngati wakuwasamazya nu panga. Mwemwe mulipona, napano kusi nanthi wumwi wino akuwasamazya.³⁷Mwemwe muliwapunuzyana wonga nu muwuye ngat mwemwe mukusamala ukufuma kwe panga, napano nanthi wonga akuwasamazya mwemwe. Mwemwe mutaliwa na maka ukuti mwimilile paminso ya walwani winu.³⁸Mwemwe mulifwila mu zyansi, swinya izyansi zya walwani winu zililya mwemwe.³⁹Wawo wano walisysala mwakwe mwemwe waliyononeka mu mawembuko yawo, mulyanye mu zyansi zya walwani wawo, swinya umulandu wa mawembuko ya wakwasi wawo awaliyononeka nawonye.⁴⁰Lelo ndi wazumilizya amawembuko yawo na ya wakwasi wawo, nga ukuphiliwuchila kwawo mwakwe kuno watasuwizilwe kwe Nene, na swinya ukupita kwawo ukususya Nene--⁴¹kuno kwalenzile Nene ukuti imphiliwuke ukususya woliwo nga Nene nalesile woliwo ukwinjila mu zyansi zya walwani wawo--Ndi imyenzo yawo iyisita kuputulwa yiza yayichefya, swinya ndi awazumilizyanina nu kufundwa muno amawembuko yawo,⁴²apano Nene indiyizuka ilayano lyane nu Yakobe, ilayano lyane nu Ayizeki, ni layano lyane nu Abrahamu; na swinya, Nene indiyizuka insi.⁴³Insi yilisiyiwa na woliwo, achaleka yiliwa ni chimwemwe na wa Sabata wakwe pano yichilinji ayisyale nanthi woliwo. Awalilipa kwi sundo lya mawembuko yawo umulandu woliwo awenecho wakana imivwanjile yane nu kupata amasundo yane.⁴⁴Lelo pa vyonsi ivinthu vyoo, pano awaliwa muni ya walwani wawo, Nene inthaliwakana woliwo, nanthi Nene a kupata woliwo alyakuti imbamalizye woliwo nu kunona nga inthaye ilayano lyane na woliwo, amuno Nene ne Yawe e Leza wawo.⁴⁵Ukuwa umulandu woliwo Nene indiyizuka ilayano na wa nyenya wawo, wano Nene nafumizye muni ya Ijiputi mu kulola kwa zyansi, alyakuti Nene imbe ne Leza wawo. Nene ne Yawe.⁴⁶Yaa a malamulo, imivyanjile, na masundo yano YAwE apanzile pakasi pe weliwe na wanthu wa Izirayeli pa Lupili lwa

27

¹Yawe avwanzile kwe Mose nga atili, ²"Vwanga ku wanthu wa Izirayeli nu kuti kwe woliwo, 'Ndi wumwi akupanga ifingo kwe Yawe, muwawomvya imitengo yoo.³Ichipimo chinu ku mutengo wa monsi uwa myaka 20 ukufika 60 wufwile wuwe amashekelo 50 aya siliva, ukuyana ni shekelo ya mu chiwanza. ⁴Ku mwanachi wa myaka iyiyane umutengo wa chipimo wufwile wuwe amashekelo 30.⁵Ukufuma imyaka 5 ukufika 20 umutengo wa monsi wufwile wuwe ama shekelo 20, nga ku mwanachi ama shekelo 10. ⁶Ukufuma umwezi wonga ukufika imyaka 5 ichipimo chinu ku monsi chifwile chiwe ama shekelo 5 aya siliva, nga umwanachi ama shekelo yatatu aya siliva.⁷Ukufuma imyaka 60 na papela ku monsi ichipimo chinu icha mutengo chifwile chiwe amashekelo 15, nga ku mwanachi amashekelo 10. ⁸Ukuwa ndi umunthu wino akupanga ifingo atanga alipe ichipimo cha mutengo, apano umunthunye weyo ukupilwa afwile aloleswe kwe nanzuwi, nga e nanzuwi aliwika umutengo wa munthu ku mutengo wakwe weyo wino akupanga ifingo nanthi angakwanisya.⁹Ndi chino akufinjila penepo a chinyamana chino a chakuzumilizwa kwe Yawe, ichigawa chilichonsi icha chinyamananye chocho chiliwa a chitele. ¹⁰Umunthu weyo afwile atakatele achitananie pamwi ayinjizye ichizima pa chiwipe, pamwi ichiwiye pa chizima. Ndi ayinjizya ichinyamana chonga pa chiwuye, vyonsinye viliwa a vitele.¹¹Ukuwa kweni, ndi chocho chino umunthu ayinga ukuti ape Yawe a chinyale, alyakuti Yawe atanga achizumile chenecho, apano umunthunye weyo afwile alete ichinyamana kwe nanzuwi. ¹²E nanzuwi alipa chenecho umutengo, ukuyana ni mitengo ya vinyamana muni. Wuliwonsi umutengo e nanzuwi awika pa chinyamana, wowonye wuliwa a mutengo wakwe. ¹³Ndi umwenecho akulonda ukuti akombole chenecho, apano chonga mu visano ku mutengo wakwe wuliyonjezwa pa mutengo wakukombolela. ¹⁴Pano u monsi apatulila pambali ing'anda yakwe ukuwa a chawupe ichitele kwe Yawe, apano e nanzuwi aliwika umutengo wakwe ngati a yizima pamwi a yiwiye. Wuliwonsi umutengo wuno e nanzuwi awika penepo, chiliwa

wowonye. ¹⁵Ukuwa ndi umwenecho wino apatulila ing'anda yakwe akulonda ukuti akombole yeneyo, afwile ayonjelezwe penepo chongo mu visano ku mutengo wakwe wa kukombolela, nga yilinyochela kwe weliwe. ¹⁶Ndi u monsi apatulila pambali ichalo chakwe, apano umutengo wakwe wuliwa umwa kuyanana ku mutengo wa mbeyu zino zililondeka ukukomela mwenemo--i homa ya bale liliwa pa mutengo wa mashekelo 50 aya siliva. ¹⁷Ndi awika pambali ichalo chakwe mu mwaka wakukombolwa, umutengo wakwe wuliwa wulyanye. ¹⁸Ukuwa ndi awika pambali ichalo chakwe lyo umwaka wa kukombolwa wapita, apano e nanzuwi afwile awelenjele umutengo wa chalo ku mphenywa ya myaka yano yalisuala ukufika ku mwaka wa kukombolwa uwa kukonkha penepo, nga umutengo wakwe wufwile wike. ¹⁹Ndi u monsi wino apatuzile ichalo chakwe akulonda akombole chenecho, apano afwile ayonjelezwe chonga mu visano ku mutengo wakwe, nga chilinyochela kwe weliwe. ²⁰Ndi apotwa ukukombola ichalo, pamwi ndi akazizye ichalo kwe wunji umunthu, chitanga chikombolwe swinya. ²¹Mumalo mwakwe, ichalo, pano chapusukwa mu mwaka wa kukombolwa, chiliwa achawupe kwe Yawe ichitele, ngati a chalo chino chipilwe kwe Yawe muyayaya. Chiliwa acha kwe nanzuwi. ²²Ndi u monsi apatulila pambali ichalo chino akazile, kweni ichalonye chocho chisi a mbali ya chalo cha luko, ²³apano e nanzuwi aliyelengania umutengo wakwe ukufika mu mwaka wa kukombolwa, nga u monsinye weyo afwile alipe umutengo wakwe pa wanda wowo ngati a chawupe chakwe Yawe ichitele. ²⁴Mu mwaka wa kukombolwa, ichalo chilinyoka ku munthu wino akazile kweneko, ku mwenecho wa chalo. ²⁵Imitengo yonsi yifwile yipimwe ukuyana nu wung'wame wa shekelo lya chiwanza. Amagera 20 yafwile yayane ni shekelo lyonga. ²⁶Nanthi wonga afwile apatulile pambali e katote mu vinyamana, amuno e katote awakwe Yawe kali; nanthi a kambaku pamwi e nang'onzi, awakwe Yawe. ²⁷Ndi a chinyamana ichinyale, apano umwencho angakala chenecho pa mutengo wakwe, nga chonga mu visano chifwile chonjelezwe ku mutengonye wowo. Ndi ichinyamana chitakombozilwe, apano chingakazwa pa mutengo wuno wuwisilwe. ²⁸Ukuwa nanthi chimwi chino umunthu alechela kwe Yawe, ukufuma ku vyonsi vino alinavyo, nanthi angawa a munthu pamwi ichinyamana, pamwi ichalo cha luko, chingakazwa pamwi ukukombolwa. Vilivyonsi vino vyalechelwa a vitele nkhami kwe Yawe. ²⁹Pasi ichilipo chino chingalipwa muno umunthu wino alechezilwe ku kononekwa. Umunthunye weyo afwile awikwe ku wufwe. ³⁰Ichi kumi chonsi icha chalo, nanthi chingawa acha malezi pamwi icha vikomwa, achakwe Yawe. A chitele kwe Yawe. ³¹Ndi umunthu akombola chimwi ichi kumi chakwe, afwile ayonjelezwe chonga mu visano ku mutengo wakwe. ³²Lelo muno ichi kumi cha ng'ombe pamwi ing'onzi, chonsi chino chikupita ni nsonzo ya kachema, chonga mwi kumi chifwile chiwikwe pambali kwe Yawe. ³³E kachema atize atele avwambe ichizima pamwi ichiwiye mu vinyamana, swinya atize atele ayinjizye chonga mu chiwuye. Ndi ayelezya ukutanania, apano vyonsi vino atanania viliwa a vitele. Vitanga vikombolwe. ³⁴Yaa a malamulo yano Yawe apile pa Lupili Sinayi kwe Mose muno awanthu wa Izirayeli.

Deuteronomy

1

¹Yaa a mazwi yano Mose avwanzile ku wonsi awa Izirayei pambalama pe Yorodani mu lupalang'ang'a, mu mbali mwa Luzi lwa Yorodani ukulolana nu Sufi, pakasi pe Parani, Tofelo, Labani, Hazeroti, nu Dizahabu. ²A wulendo wa manda 11 ukufuma ku Horebu ukuya ku Kadeshi Baraneya ukupitila ku Lupili lwa Seri. ³Chachitisile mu mwaka wa 40, mu mwezi wa 11, pa wanda wakutalichila uwa mwezi, kuno Mose avwanzile ku wanthu wa Izirayeli, ukuwanena woliwo wonsi ukuti Yawe alamulizile weliwe ukuyana na woliwo. ⁴Paa palinji lyo Yawe apile inkhondo kwe Sihoni imfumu ya wa Amori, wano wikalanga mu Heshiboni, swinya Ogo imfumu ya Bashani, wino wikalanga mu Ashataroti pe Edireyi. ⁵Pamabala pe Yorodani, munsu ya Mowabu, Mose atalisile ukuwizya ivisambilizyo vyoo, atili, ⁶"Yawe e Leza witu avwanzile kwe sweswe pe Horebu, atili, 'Mwemwe mwikalisa sana munsu ya lupili. ⁷Piliwukani nu kutalika uwulendo winu, nga muye kunsu ya lupili iya wa Amori, na kumasyo yonsi kupipi na kulyanye mumbali mwe Luzi lwa Yorodani, munsu ya lupili, mu Negev, na mumbali mwe sumbi--insi ya wa kenani, na mu Lebanoni ukuya ukufika mu luzi ulukulu, ulwa Yufereiti. ⁸Lolani, Nene nayiwika insi pankholelo zyni; yinjilani mukasi nu kupoka insi yino Yawe afinjizile ku watata winu--kwe Abrahamu, kwe Ayizeki, na kwe Yakobe--ukupi kwe woliwo na ku wana wawo pa nkholelo zyawo. ⁹Nene navwanzile kwe mwemwe pa mphindi yilyanye, natinji, 'Nene nthanga inkhwanisye ukuwanyamula mwensi nenga. ¹⁰Yawe e Leza winu wavuzya mwemwe, swinya, lolani, ilelo muli ngati a wuvule wa nthanda mupela. ¹¹Nkhulenga Yawe, e Leza wa watata winu, ayonjelezwe ukuvuzya ukuchila vyo muli nomba, nu kuwalota mwemwe, ndivino alayizizye mwemwe! ¹²Ukuwa nene nenga ningakwanisya wuliwuli ukunyamula e katundu winu, iving'wame vyinu, nu kupanzinkhana kwinu? ¹³Senda awonsi wa mano, awonsi awa kwivwichezisa, swinya awonsi awa myikalile iyizima ukufuma ku luko lulilonsi, nga ndipanga woliwo wawe a wanankholelo pakwe mwemwe. ¹⁴Wewe wantholelezile nga watili, Ichinthu chino wewe uvwanzile a chizima kwe sweswe ukuti tuwombe. ¹⁵Achaleka nene nasenzile a nankholelo awa maluko yinu, awonsi awa mano, swinya awonsi awa myikalile iyizima, nga napanzile woliwo ukuwa wa nankholelo pakwe mwemwe, awa katungulula wa 1000, wakatungulula wa 100, wakatungulula wa 50, wakatungulula wa 10, swinya awa bwana, u luko nu luko. ¹⁶Nene nalamulizile awa kalonga awa mphindi yilyanye, natili, 'Yivwani ukupanzinkhana pakasi pa wanyina winu, nga mulonge umwa kusimichila pakasi pa munsu nu munyina wakwe, swinya nu mulendo wino ali na weliwe. ¹⁷Mwemwe mutalilanjiza uku temwela ku aliwensi mu mipanzinkhane; mwemwe muliwayivya ukufuma ku mukulu na kumutichi nanthi akulesyana. Mwemwe mutaliwatina ichipumi cha monsi, amuno ukulonga akwakwe Leza. Ukupanzinkhana kuno akutale kwe mwemwe, muliwandetela nene nga ndikwivwa. ¹⁸Nene nalamulizile mwemwe pa mphindi yilyanye vyonsi ivinthu vino mwemwe muliawomba. ¹⁹Twapisile uwulendo ukufuma ku Horebu nga twayile

ukupitila mu lupalang'ang'a ulukulu swinya ulwa kutinia luno mwemwe mwaweni, pa nzila ukuya ku lupili lwa wa Amori, ndimuno Yawe e Leza witu alamulizile sweswe; Nga twiza ku Kadeshi Baraniya.²⁰ Nene natili kwe mwemwe, 'Mwemwe mwiza kungsi ya lupili lwa wa Amori, yino Yawe e Leza witu ali nukupa sweswe.²¹ Lolani, Yawe e Leza winu awisile insi pankholelo zvinu; yanzi, muyipoke, ndivino Yawe, e Leza wa watata winu, avwanzile kwe mwemwe; mutakati mwatana, pamwi ukunyochela mwisinda.²² Aliwensi wakwe mwemwe ayizile kwe ne nu kuti, 'Zanzi tutume awonsi pankholelo zya sweswe, alyakuti waye wavwambilizye insi muno sweswe, nu kuleta kwe sweswe izwi ilya nzila yakwe muno tungatalichila inkhondo, swinya ukuyana ni misumba kwe yino tulifichila.'²³ Ipanzyo lyoo nalikunzile nkhaninye; Nasenzile awonsi ikumi na wawili (12) mwakwe mwemwe, umonsi wonga pa luko luli lonsi.²⁴ Awapiliwukuya nu kuya kungsi ya lupili, wiza mwisika mwa Eshikolo, nga wakoloweziye yeneyo.²⁵ Awasenzile vimwi ivipaswa vya munsinye yoyo mu makasa yawo nga wizile navyo kwe sweswe. Awalesile swinya izwi nga awatili, 'ansi iyizima yino Yawe e Leza witu akupa kwe sweswe.'²⁶ Lelo mwakanile ukuti mupange inkhondo, ukuwa mwakanile umwa kusuya ilamulo lyakwe Yawe e Leza winu.²⁷ Mwemwe mwayilizyanizye mu mahema yinu nga mwatili, 'A mulundu wakuti Yawe apasile sweswe acho alesile sweswe ukufuma muni ya Ijiputi, ukuti ape sweswe mu makasa aya wa Amori ukuti wonone sweswe.²⁸ Wuzye tungaya kwinye nomba? Awanyina witu wapanzile ukuti imyenzo yitu yisunguluke, wati, 'Awanthunye wawo awakulu swinya awatali ukulusya sweswe; imisumba yawo ayikulu swinya amalupaso yawo ayatali ukufika mwiwulu; sweswe tuweni awana awalumendo awakwe Anakimu kulyanye.'²⁹ Ngapano natili kwe mwemwe, 'Mutakati muwe ni nthete, nanthi a kutina woliwo.³⁰ Yawe e Leza winu, wino akupita pa nkholelo zvinu, Weni aliwalwa muno mwemwe, ngati a vyonsi vino awomvile muno mwemwe mu Ijiputi paminso yinu,³¹ swinya na mu lupalang'ang'a, muno mwemwe muweni muno Yawe e Leza winu anyamuzile mwemwe, ndivino umonsi akanyamula umwana wakwe umulumendo, kulikonsi kuno ukufika mwemwe mwiza ku masyo yaa.³² Lelo napano mwivwile izwi lyoo mwemwe mutasuwezile Yawe e Leza winu,³³ wino ayile pankholelo zvinu munzila ukuti awazanile amasyo aya kuti mwemwe muzenge ivisakasa, mu mulilo pa wusiku nga mwi wingo pamusanya.³⁴ Yawe avwile amazwi yinu nga afulizwe; afinjizile nga atili,³⁵ Nakawuzyenye nanthi wonga mu wonsi waa awa nkhuo iyiwile walilola insi iyizima yino natinjizile ukuti ndipa ku wanyenya winu,³⁶ ukufumyako Kalebu umwana umulumendo uwakwe Jefune. Weni aliyilola yeneyo swinya indipa kwe weliwe na wana wakwe insi yino itamba lyakwe lyalyata, umulandu akonsile Yawe nu mwenzowakwe wonsi.³⁷ Ne Yawenye alinji a mufulwe na nene umulandu wa mwemwe, atinji, 'Wewe nawenye utaliyinjila mulyanye,³⁸ Yoswa umwana umulumendo uwakwe Nuni, wino akwimilila pankholelo zyako, weni aliyinjila mulyanye; uwomye weliwe, amuno alikolela Izirayeli ukuti apyane yeneyo.³⁹ Lelo, awana winu awatichi, wano mwatinji waliyimba, wano ilelo watamanyile ichizima pamwi ichiwipe--awaliyinjila mulyanye. Kwe woliwo Nene indipa yeneyo, swinya yiliwa a yawo.⁴⁰ Ukuwa kwe mwemwe, piliwukani nukusenda uwulendo ukuya mu lupalang'ang'a mu nzila ya kuya kwe Sumbi wa Matete.⁴¹ Ngapano mwemwe mwatolelezile nga mwatili kwe nene, 'Sweswe twawembuka kwe ukusuya Yawe; sweswe twandi tuye nu kulwa, swinya tiliknka vyonsi vino Yawe e Leza witu alamulizile sweswe ukuti tuwombe.' Aliwensi umonsi mwakwe mwemwe zwalani ivilwilo vya nkhuo, nga mwayisenginje ukuti mulwe ninsi ya lupili.⁴² Yawe atili kwe nene, 'Vwanga kwe woliwo, 'Mutakati mutalike inkhondo, amuno Nene nthandi imbe na mwemwe, swinya mwemwe mulichimvwa na walwani winu.⁴³ Nene navwanzile kwe mwemwe mu nzila yoo, kweni mwemwe mutivwichisizye. Mwemwe mwasusizye i lamulo lyakwe Yawe; mwemwe mwalinji nu lukani nga mwapa inkhondo insi ya lupili.⁴⁴ Ukuwa awa Amori, wano wikalanga muni ya lupili, awiza ukususya mwemwe nu kuwasamazya ngati a nzuchi, nga awuma mwemwe mu Seri, ukuya naku Horoma.⁴⁵ Mwemwe amwanyoko nga mwaila pankholelo zyakwe Yawe; ukuwa Yawe nanthi kwivwa izwi lyinu, nanthi akuteyelezya kwe mwemwe.⁴⁶ Achaleka mwemwe mwikazile mu Kadeshi amanda ayavule, yonsi amanda yano mwikazile mulyanye.

2

¹Ngapano twapiluwusile nga atusenda uwulendo ukuya mu lupalang'ang'a mu nzila ya kuya kwe Sumbi wa Matete, ndi vino Yawe avwanzile kwe nene; twapisile ukuliwiliza u Lupili Seri amanda ayavule.² Yawe avwanzile kwe nene, atili,³ Mwemwe mwapita ukuliwiliza ulupili loo mphela; piliwukani ukuya ku mupoto.⁴ Lamulila awanthu, uti, 'Mwemwe mwandi mupitile imphaka na wanyina winu, awana wakwe Esawu, wano wikalanga mu Seri; awaliwa ni nthete muno mwemwe. Achaleka chenjelani⁵ mutize mulwe na woliwo, amuno Nene nthaliwa mwemwe insi yawo nanthi yimwi, awe, nanthi a litamba lyinu ukuti mulyate mwenemo; amuno napile u Lupili Seri ngati a lwawo.⁶ Mwemwe mulikala ichakulya ukufuma kwe woliwo ni ndalama, alyakuti mungalya; swinya mwemwe mulikala aminzi yakung'wa ukufuma kwe woliwo ni ndalama, alyakuti mungang'wa.⁷ Amuno Yawe e Leza winu alosile mwemwe ku milimo yonsi iya makasa yinu; Weni amanyile ukupita kwinu mu lupalang'ang'a ulukulu. Mu myaka yoo 40 Yawe e Leza winu ali namwe, swinya mwemwe mutasovile nanthi chimwi.'⁸ Achaleka twapisile mupipi na wanyina witu, awana wakwe Esawu wano wikalanga mu Seri, ukutali nu musewu wa Araba, ukufuma ku Elati nu kufuma ku Ezioni Geba. Ngapano ukupiliwuka nu kuchila mu nzila ya lupalang'ang'a lwa Mowabi.⁹ Yawe atili kwe nene, 'Mutakati muchuzye Mowabi, swinya mutakati mulwe na woliwo mu nkhuo. Amuno Nene nthaliwa mwemwe insi yakwe ukuti yiwe ayinu, umulandu Nene napile Ari ku wana wakwe Loti, ukuti yiwe ayawo.¹⁰ (Awa Emite wikalanga kulyanye kali, awanthu awakulu, awavule, swinya awatali ngati awa Anakimu,¹¹ waa swinya wakulolwa ukuwa awa Refayimu, ngati awa Anakimu; lelo awa Mowabi wakwita woliwo awa Emite.¹² Awa Hori nawoye wikalanga mu Seri kali, lelo wana wakwe Esawu wachimvizye woliwo. Awawononezile woliwo paminso ya woliwo nga wikazile mwenemo mu masyo yawo, ngati muno Izirayeli awomvile kungsi yino Yawe

apile woliwo ukuti yiwe ayawo.)¹³'''Nomba katukani nu kuya ku kaluzi Zeredi.' Achaleka twayile ku kaluzi Zeredi.

¹⁴Nomba amanda ukufuma pano twizile ukufuma mu Kadeshi Baraneya ukufika ukulowoka akaluzi zeredi, yalinji imyaka 38. Yalinji a mphindi yino awanthu wonsi wano wamanyile ukulwa wasila pakasi pa wanthu, ndivino Yawe afinjizile kwe woliwo. ¹⁵Ukonjelezya, ikasa lyakwe Yawe lyasusizye inkhulo yilyanye alyakuti lyonone woliwo ukufuma ku wanthu ukufika pano wonsi wasila. ¹⁶Achaleka chachitisile, pano awanthu wonsi awamaka ukuti wangelwa wafwa swinya wafuma pakasi pa wanthu, ¹⁷apano Yawe avwanzile kwe nene, atili, ¹⁸Mwemwe ilelo mwapitilila Ari, imphaka ya Amoni. ¹⁹Pano mwiza kupipi ni mbali ya wanthu wa Amoni, mukati muwachuzye pamwi ukulwa nawo; amuno Nene nthalipa mwemwe nanthi yimwi insi ya wanthu wa Amoni ukuti yiwe ayinu; umulandu Nene napa yeneyo ku wana wakwe Loti ngati ayawo.²⁰'''(Yoyo nayonye yili ngati ansi ya wa Refayimu. Awa Refayimu wikalanga mulyanye kali--lelo awa Amoni witanga woliwo Zamuzumimu--²¹wakule wuli aanthu, awavule, awatali ngati awa Anakimu. Ukuwa Yawe ayononezile woliwo paminso ya wa Amoni, swinya wachimvizye woliwo nga wikala mu masyo yawo. ²²Wee Yawe swinya awomvezile muno awanthu wa Esawu, wano wikala mu Seri, pano Weni ayononezile awa Hori ukufumo pankholelo zyawo, swinya awana wakwe Esawu wachimvizye woliwo nga wikala mu masyo yawo ukufika ilelo.²³Lelo muno awa Vite wano wikazile mutwaya ukufika Gaza, Kafutorimu, wano wafuma ku Kafuto, wononezile woliwo nga awikala mu masyo yawo.)²⁴'''Nomba katukani, yanji pa wulendo winu, nga mupitilile i Chikombe cha Arinoni; Nene napa mu makasa yinu Sihoni umu Amori, imfumu Heshiboni, ninsi yakwe. Mutalike ukuyisenda, swinya mulwe na weliwe inkhondo. ²⁵Ilelo nandi inthaliwe ukuwika inthete nu kutinia ukwa mwemwe pa wanthu wano wali pansi pi yulu lyonsi; waliyivwa ilyasi lya kwe mwemwe nga awali zekema nukuwa nu wuluma umulandu wakwe mwemwe.²⁶Nene natumile inthumwi ukufuma mu Lupalang'ang'a Iwa Kedemoti ukuya ku Sihoni, imfumu ya Heshiboni, na mazwi ya mutende, natili, ²⁷Lekani imphite muni yinu; nandi imphite mu musewu uwukulu; inthalipiluchila nanthi a ku ndilo nanthi aku kamani. ²⁸Mwemwe mulinkhaziza ichakulya ni ndalama, alyakuti nene ningalya; mumphe nene aminzi pa ndalama, alyakuti nene ningang'wa; chonga nkholenga ukuti imphite na matamba yane; ²⁹ndivino awana wakwe Esawu wano wikala mu Seri, swinya ndivino awa Mowabu wano wikala mu Ari, wawomvile muno nene; ukufika pano nalowoka Yorodani ukwinjila muni yino Yawe e Leza witu uli nukupa sweswe.³⁰Ukuwa Sihoni, imfumu ya Heshiboni, watazumilizizye ukuti tupitile mwe weliwe; amuno Yawe e Leza winu awomizye umyelengano yakwe nu mwendo wakwe apanzile ukuwa wutale, ukuti Weni angamuchimvya weliwe ukuwomvya amaka yinu, chino awomvile ilelo. ³¹Yawe atili kwe nene, 'Lola, Nene inthalisile ukupoka Sihoni ninsi yakwe paminso yinu; talikanji ukusenda yiwe ayinu, alyakuti mungapayana insi yakwe.³²Ngapano Sihoni ayizile ukususya sweswe, weni na wanthu wakwe wonsi, ukuti tulwe pa Jahazi. ³³Yawe e Leza witu apile weliwe kwe sweswe nga twachimvizye weliwe na wana wakwe awalumendo na wanthu wakwe wonsi. ³⁴Atusenda imisumba yakwe yonsi pa mphindi yilyanye nu konona sana imisumba yonsi--awonsi na wanachi na wana; tutasyile nanthi wumwi umulanzi. ³⁵Ivitekwa vyenga avyo atuyisendela swenga, apaliponga na vyonsi ivya mu misumba yino twasenzile.³⁶Ukufuma Arowa, wino ali mumbali mu chikombe cha Arinoni, nu kufuma mu misumba wuno wuli mu chikombe, inzila yonsi ukuya ku Giliyedi, patalinji nanthi wonga umusumba uwutali kwe sweswe. Yawe e Leza witu apile yoliyo mu makasa yitu. ³⁷Kwalinji kwenga kuni ya wana wa Amoni kuno mwemwe mutayile, na kumbali ya Luzi Jaboku, ni misumba yansi ya lupili--konsi kuno Yawe alesizye sweswe ukuti tuye.

3

¹Ngapano sweswe utapiliwuka nga twayile inzila yakuya ku Bashani. Ogu, imfumu ya Bashani, wizile nu kutalika inkhondo na sweswe, weni na wanthu wakwe wonsi, ukuti walwe pe Edireyi. ²Yawe atili kwe nene, 'Mutakati mutine weliwe; amuno Nene imphile mwemwe ukuchimvya pe weliwe swinya imbisile awanthu wakwe wonsi ninsi yakwe pansi pa maka yako. Wewe ulichita kwe weliwe ndivino wawomvile kwe Sihoni, imfumu ya wa Amori, wino wikalanga pe Heshiboni. ³Achaleka Yawe e Leza witu apile sweswe swinya ukuchimvya pe Ogu imfumu ya ku Bashani, nga awanthu wakwe wonsi wawisilwe pansi pa maka yitu. Sweswe atuma woliwo ukufika pasyazile nanthi wonga umunthu wakwe. ⁴Atusenda imisumba yakwe yonsi pa mphindi yilyanye. Patalinji nanthi wonga mu misumba 60 wuno tutasenzile ukufuma kwe woliwo--ichigawa chonsi icha Arigobu, uwufumu wakwe Ogu mu Bashani. ⁵Yoo yalinji a misumba yonsi yino yalinji na malupaso aya maluwumba ayatali, ivisakati, ni vyakuchinjilila; choo chalinji pambali pa zyankhaya zino zitalinji na malupaso. ⁶Atumongolania woliwo pyutu, ndivino twawomvile kwe Sihoni imfumu ya ku Heshiboni, atumongolania pyutu umusumba wuliwonsi--awonsi na wanachi na wana. ⁷Kweni ivitekwa vyonsi nu katundu wa mu misumba twaposile ukuwa awitu. ⁸Pa mphindi yilyanye atusenda insi ukufuma mu makasa ya mfumu ziwili izya wa Amori, wano walinji pambalama pe Yorodani, ukufuma mu chikombe cha Arinoni ukufika Lupili Herimoni ⁹(Lupili Herimoni lukwitwa Siriyoni na wa Sidoni, lelo awa Amori wakulwita Seniri) ¹⁰ni misumba yonsi iya pansi, Giliyedi wensi, nu Bashani wonsi, konsi ukufika ku Saleka nu Edireyi, imisumba ya wufumu wa Ogu mu Bashani. ¹¹(Kwe wano wasyazile mu luko lwa Refayimu, Ogu wenga imfumu ya Bashani awino wasyazile. Lolani! apa kulala pakwe palinji pa visulo. Wuzye kutalinji a ku Raba, kuno awana wa Amoni wikala? Yalinji ama kyubiti 9 uwutali swinya ama kyubiti 4 mu wufupi, muno awanthu wakupimila.)¹²'''Insi yoo yinu atusenda ukuwa ayitu pa mphindi yilyanye--ukufuma Arowa, wino ali mumbali mwa chikombe cha Arinoni, swinya nunsu ya nsi ya lupili lwa Giliyedi, ni misumba yakwe--nene napile ku wa Rubeni na ku wa Gadi. ¹³E Giliyedi wino asyazile ne Bashani wensi, uwufumu wakwe Ogu, nene napile ku nunsu ya luko lwa Manase. (Ichigawa chonsi icha Arigobu, swinya e Bashani wensi. Ichigawanye chocho chikwitwa insi ya Refayimu. ¹⁴Jaya, umwana wakwe Manase, asenda ichigawa chonsi icha Arigobu ukufika ku mphaka ya wa Geshuri na

wa Maakati. Ayisile ichigawa chocho, ne Bashaninye, izina lyakwe umwenecho, Havoti Jaya, ukufika ku wanda woo.)¹⁵Nene napile Giliyedi kwe Makiri. ¹⁶Ku wa Rubeni na ku wa Gadi nene napile ichigawa ukufuma Giliyedi ukuya ku chikombe cha Arinoni--pakasi pa chikombe cha mphaka ya chigawa--na ku Luzi Jaboku, luno a mphaka na wana wakwe Amoni. ¹⁷Imphaka yinji yili swinya pansi pa chikombe cha Luzi Yorodani, ukufuma Kinereti ukuya kwe Sumbi Araba (wino we Sumbi Muchele) ukuya mu lwika lwa Lupili Pisiga kuwufumililo wi lanzi. ¹⁸Nene nalamulizile mwemwe p mphindi yilyanye, natili, 'Yawe e Leza winu apile mwemwe insi yoo ukuwa ayinu; wonsi awonsi wa nkondo, walipita ni vilwilo paminso ya wanyina winu, awanthu wa Izirayeli. ¹⁹Ukuwa awachi winu, awana winu, ni vitekwa vyinu (Nene imanyile kuno muli ni vitekwa ivivule sana), waliyikala mu misumba yino nene imphile kwe mwemwe, ²⁰ukufika pano Yawe apa ukupuza awanyina winu, ndivino awomvile kwe mwemwe, ukufika pano nawonye wapoka ukuwa ayawo insi yino Yawe e Leza winu akupa woliwo pa mbalama ya Yorodani; ngapano muliwananyoka, umunthu wensi mwakwe mwemwe, ukuya ku chalo chakwe umwenecho chino nene imphile mwemwe.²¹Nene nalamulizile Yoswa pa mphindi yilyanye, natili, 'Aminso yako yaweni vyonsi vino Yawe e Leza wako awomvile ku mfumu ziwili; Yawe aliwomba chilichonga ku ma wufumu yonsi kuno wewe ukuya. ²²Wewe utize utine woliwo, amuno Yawe e Leza wako awino ali lwila wewe.²³Nene nalenzi Yawe pa mphindi yilyanye, natili, 'E ²⁴Mfumu Yawe, wewe atalisile ukulanjizya umuwomvi wako uwukulu wako ni kasa lyako ilya maka; amuno wuzye a lezachi wino ali mwiwulu pamwi pansi ya pansi wino angawomba imilimo ngati yino uwomvile, swinya imiwombe ya maka iyiyane? ²⁵Leka nene inje kweneko, nkukulenga, nu kulola insi iyizima yino yili pa mbalama pa Yorodani, yilya insi ya lupili iyizima, na swinya ku Lebanoni.²⁶Ukuwa Yawe afulizwe na nene umulandu wa mwemwe; Weni atateyelezizye kwe nene. Yawe atili kwe nene, 'Leka choo chikuyane--utakatwalilile ukwanga kwe Nene ivya mazwi yaa: ²⁷yanga papela pa Pisiga nga winusye aminso yako ku winjililo wi lanzi, ku mupoto, ku mwela na kuwufumililo wi lanzi; Uole na minso yako, amuno wewe utalilowoka e Yorodani.²⁸Mu malo mwakwe, munene Yoswa swinya umuwomye nu kupa weliwe amaka, amuno weni alilowoka paminso ya wanthu waa, swinya alipanjisya woliwo ukuti wapyane insi yino wewe uliyilola. ²⁹Achaleka atwikala mu chikombe imbali yinji iya Beti Piyo.

4

¹Nomba, Izirayeli, teyelezya ku ma sundo na mapanzyo yano Nene indi papipi ukuti insambilizye mwemwe, ukuti muwawomba yoliyo; alyakuti mwemwe mungikala nu kwinjila mwenemo nu kusenda insi yiwe ayinu yino Yawe, e Leza wa wakwasu winu, ali nukupa mwemwe. ²Mwemwe mutaliyonjelezya ku mazwi yano Nene indamulizile mwemwe, nanthi akuchefya yeneyo, alyakuti mwemwe musunje amalamulo yakwe Yawe e Leza winuyano Nene indi papipi ukuti indamulile mwemwe. ³Aminso yinu yaweni chino Yawe awomvire umulandu wakwe Bala Piyo; muno awonsi wonsi wano wakonsile e Bala waku Piyo, Yawe e Leza winu ayononile woliwo ukufuma pakasi pinu. ⁴Ukuwa mwemwe wano mwamatilila kwe Yawe e Leza winu mwe walanzi ilelo, aliwensi mwakwe mwemwe. ⁵Lolani, Nene insambilizizye mwemwe amasundo na mapanzyo, ndivino Yawe e Leza wane alamulizile nene, ukuti mwemwe muwawomba wowonye mukasi muni yino mwemwe mukwinjila ukuti yiwe ayinu. ⁶Achaleka muwasunje nu kuwawomba; amuno yaa a mano yinu swinya ukwivwichisya kwinu mu kulola kwa wanthu wano waliyivwa ivya masundo yonsi yano yawalisilwe na waliwati, 'Nakawuzenye u luko ulukulu loo a lwa wanthu wa mano nu kwivwichisya.⁷Amuno wuzye a lukochi ulukulu lulipo luno luli nu leza wawo papipi na woliwo, ndivino Yawe e Leza ali lyonsi lino twapunda pakwe weliwe? ⁸Wuzye a lukochi lunji ulukulu luno luli penepo luno luli na masundo na mapanzyo ayasimichile ngati yonsi amasundo yano nene nkhumanthika pa minso yino ilelo?⁹Chonga mulolechesye swinya muwe minso mwewenecho, alyakuti muti mwiwilile vyoo ivinthu vino aminso yinu yaweni, alyakuti vitize vifume mu menzo yinu amanda yonsi ya wulanzi winu. Mumalo mwakwe, pangani vimanyikwe ku wana winu na ku wana wawo. ¹⁰Pa wanda wuno mwimilizile paminso yakwe Yawe e Leza winu pa Horebu, pano Yawe atili kwe nene, 'Mbunganichila Nene awanthu, nga ndipanga woliwo wivwe amazwi yane, ukuti wangasambilila ukutina Nene amanda yawo yonsi ayakwikalila muni ya pansi, swinya ukuti wangasambilizya awana wawo.¹¹Mwemwe amwiza nu kwimilila umwakutalichila mwa lupili. U lupili lwizile lwaka nu mulilo ukuya ku mwendo wa mwiwulu, ni mfizi, iwingo, ni mfizi iyikulu. ¹²Yawe avwanzile kwe mwemwe ukufuma pakasi pa mulilo; mwivwile izwi nu kuvwanga kwakwe, ukuwa mutaweni nanthi a muwili; mwemwe amwivwa izwi mphela. ¹³Weni alanjizizye kwe mwemwe ilayano lyakwe lino Weni alamulizile mwemwe ukuti muwawomba, a Malamulo Ikumi. Weni awalisile yeneyo pa mawe yawili. ¹⁴Yawe alamulizile nene mu mphindi yilyanye ukuti insambizye mwemwe amasundo ni mayololosyo, alyakuti mungawomba yoliyo muni yino mukulowoka ukuti muye muyisende yiwe ayinu. ¹⁵Achaleka muyilolechesye mwenga mwewenecho--amuno mutaweni nanthi a muwili pano Yawe avwanzile kwe mwemwe pe Horebu ukufuma mukasi mu mulilo--¹⁶ukuti mutize muyinange mwenga swinya ukuti mwize mupange ichikolania mu milolechele ya chilichonsi ichinthu, icha kuloleka ngati a monsi pamwi umwanachi, ¹⁷ichiyane na chilichonsi ichinyamana muni ya pansi, ichiyane ni chinyuni cha mapa chino chikupululuka mwiwulu, ¹⁸ichiyane na chilichonsi chino chikukunkhuna pansi, pamwi ichiyane ninswi yino yili mu minzi pansi. ¹⁹Mwemwe mutalitela mwinusye aminso yinu mwiwulu nu kulola pi lanzi, umwezi, pamwi inthanda--ivinthu vyonsi ivya mwiwulu--nga mutalike ukufukamila nu kuvikunda--vyovyo ivinthu vino Yawe e Leza winu apile ku wanthu wonsi pansi piyulu lyonsi. ²⁰Ukuwa Yawe asenzile mwemwe nu kuafumya mu muvuno wa visulo, ukufuma mu Ijiputi, ukuti muwe kwe Weliwe awanthu wi pyano lyakwe umwenecho, ndimuno muli ilelo. ²¹Yawe alinji a mufulwe na nene umulandu wa mwemwe; Weni finjizile ukuti nene inthize indowoke Yorodani, swinya ukuti nene nthakaye muni iyizima, insi yino

Yawe akupa kwe mwemwe ngati amphyani.²² Mu malo mwakwe, nene mfwife imfwe muni yoo; nthakalawoke Yorodani; ukuwa mwemwe mulilowoka swinya yiliwa a yinu insi inzima.²³ Muyiteyeleze ku mwewenecho, alyakuti mutize mwiwilile ilayano lyakwe Yawe e Leza winu, lino apanzile na mwemwe, nga muyipanbile mwenga ikolania ukufuma ku chilichonsi chino Yawe e Leza winu alesizye mwemwe ukuti mupange.²⁴ Amuno Yawe e Leza winu a mulilo wa mulyo, e Leza wamone.²⁵ Pano mwakwata awana na wana wa wana, swinya pano mwemwe muliwa mwikala muni imphindi iyitali, swinya ndi mwemwe mwayononela mwewenecho nu kupanga ikolania iliyane ni chinthu chilichonsi, nu kuchita chino a chiwape mu milolele yakwe Yawe e Leza winu, ukusonjelezya weliwe ukuti afulwe—²⁶ Nene nkhipunda iyulu ninsi ya pansi ukuti viwe wukamboni ukususya mwemwe ilelo kuno mwemwe nombanye mulifwa pyutu ukufuma muni yino mukulowokela Yorodani ukuti musende yiwe ayinu; mwemwe mutaliyonjezya amanda yinu mwenemo, ukuwa mwemwe muliyononwa pyutu.²⁷ Yawe alinyamphania mwemwe mukasi mu wanthu, nga mwemwe mulisyalala awatichi mu mpendwa mukasi mu maluko, kuno Yawe alikolela mwemwe ufuma.²⁸ Kulyanye muli tewetela awa leza awanji, imilimo ya makasa ya wanthu, imiti na mawe, vino visilola nanthi akwivwa, ukulya, pamwi ukununtchizya.²⁹ Ukuwa ukufuma kulyanye mwemwe muliawwamba Yawe e Leza winu, nga mwemwe mulizana Weliwe, pano mukuvwambilizya Weliwe nu mwezo winu wonsi swinya nu moyo winu wonsi.³⁰ Pano mwemwe muli mu machuzi, swinya pano ivinthu vyonsi vyoo viliwa vyizile pakwe mwemwe, mu mandanye yayo aya kupelechela mwemwe mulinyoka kwe Yawe e Leza winu nu kwivwa kwizwi lyakwe.³¹ Amuno Yawe e Leza winu a Leza wa nkhumbe; Weni atalitela apotwe pamwi ukonona mwemwe, pamwi ukwiwilila ilayano lya wa tata winu lino afinjizye kwe woliwo.³² Muwuzichisye nomba ivya manda yapita, yano yalinji kunsizi mu mphindi zinyu, ukufuma pano Leza alewuzile umunthu muni ya pansi, wuzichisyani ukufuma ku mbali yonga iyiyulu ukuya ku yinji, ndi kwatela kwawa chilichonsi ichikulu ngati a choo, pamwi ukwivwa chilichonsi ngati a choo? ³³ Wuzye awanthu watela wivwa izwi lyakwe Leza likuvwanga ukufuma pakasi pa mulilo, ndimuno mwivwile, swinya mwikala? ³⁴ Pamwi wuzye Leza atela ayelezya ukuti aye nu kuyisendela umwenecho uluko ukufuma ku luko lunji, mu vyelezyo, mu vilolwa, swinya mu vizungusyo, na mu nkondo, swinya mwi kasa lya maka, swinya mu nyowe iyiyololoswe, swinya mu nthete izikulu, ngati a vyonsi vino Yawe e Leza winu awomvile muno mwemwe mu Ijiputi pankholelo ya minso yinu? ³⁵ Kwe mwemwe ivinthu vyoo vyalolesilwe, alyakuti mwemwe mungamanya ukuti Yawe we Leza, swinya nukuti pasi nanthi wonga uwunji pa mbali ya Weliwe.³⁶ Ukufuma mwiwulu apanzile mwemwe ukuti muwayivwa izwi lyakwe, alyakuti Weni anga sambilizya mwemwe; muni ya pansi Weni apazile mwemwe mulole uwukulu wa mulilo wakwe; mwemwe amwivwa amazwi yakwe ukufuma mukasi mu mulilo.³⁷ Umulandu atemwizwe awa tata winu, Weni asozile awana wawo ukukonkha woliwo, nga afumizye mwemwe ukufuma mu Ijiputi nu kulolwa kwakwe, na maka yakwe ayakulu; ³⁸ alyakuti angasamazya paminso yinu amaluko ayakulu swinya ayamaka ukulunya mwemwe, ukuti alete mwemwe mukasi, ukuti ape mwemwe insi yawo ngati a mpyani, ngati ilelo.³⁹ Achaleka mumane ilelo, swinya muchiwiki mu myenzo yinu, kuno Yawe we Leza mwiwulu papela na pansi muni ya pansi; pasi nanthi wonga uwunji.⁴⁰ Mwemwe muliwasunga amapanzyo yakwe na malamulo yakwe yano nene nalamulila mwemwe ilelo, ukuti viwele ichete mwemwe swinya na wana winu wano wakwiza lya mwapita, swinya ukuti mungonjelezya amanda yinu muni yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe muyayaya.⁴¹ Ngapano Moses asozile imisumba yitatu ku wufumilo wi lanzi uwa Yorodani, ⁴² alyakuti aliwensi angasamalila kweneko ndi akoma wunji umwa ngozi, wino atalinji a mulwani akwe mwisinda. Pakusamalila ku wonga mu misumba yoo, weni angaswala nu wumi.⁴³ Yalinji ayaa: Beze mu lupalang'ang'a, muni isita amalupili, ukuwa ya wa Rubeni; Ramoti mu Giliyedi, ukuwa ya wa Gadi, ne Golani mu Bashani, ukuwa ya wa Manase.⁴⁴ Lyoo a lisundo lino Mose awisile paminso ya wanthu wa Izirayeli; ⁴⁵ yaa a mapanzzyo yi layano, amasundo, na mapanzzyo yanji yano avwanzile ku wanthu wa Izirayeli pano wafumanga mu Ijiputi, ⁴⁶ pano walinji ku wufumililo wi lanzi ukwa Yorodani, mu chikombe pa mbalama zya Beti Piyo, muni ya Sihoni, imfumu ya wa Amori, wano wikalanga mu Heshiboni, wino Mose na wanthu wa Izirayeli wachimvizye pano wafumanga mu Ijiputi.⁴⁷ Awasenda insi yakwe ngati a yawo, swinya insi ya Og imfumu ya Bashani—waa, imfumu ziwili zya wa Amori, wano walinji pa mbalama ya Yorodani ukuya kuwufumililo wi lanzi.⁴⁸ Ichigawa choo chayile ukufuma Arowa, mumbali mwa chikombe cha Arnoni, ukuya ku Lupili Siyoni (pamwi Lupili Herimoni), ⁴⁹ swinya ukusanzya insi yonsi iyisita lupili iya chikombe cha Luzi Yorodani, ku wufumililo wi lanzi ukuchila Yorodani, ukuya kwe sumbi wa Araba, ukuya ku chisya cha Lupili Pisiga.

5

¹ Moses apanzile kuwa Izirayeli wonsi nga atili ku woliwo, "yivwani, Izirayeli, ku vilolesyo na mapanzzyo yano nene indivwanga ku makutwi yinu ilelo, alyakuti musambilile yoliyo nu kuyasunga.² Yawe e Leza witu apanzile ilayano na sweswe pa Horebu.³ Yawe atapanzile ilayano lyoo na wanyenya witu, kweni na sweswe, sweswe swensi swe walanzi paa ilelo.⁴ Yawe avwanzile na mwemwe paminso na paminso pa lupili ukufuma mukasi mu mulilo ⁵ (nene nimilizile pakasi pa Yawe na mwemwe pa mphindi yilyanye, ukuti awumbule kwe mwemwe izwi lyakwe; amuno mwemwe mwalinji ni nthete umulandu wa mulilo, swinya mutakwezile ukuya mupela mwa lupili). Yawe atili, ⁶ Nene ne Yawe e Leza winu, wino afumizye mwemwe ukufuma kuni ya Ijiputi, ukufuma mu ng'anda ya wuzya.⁷ Mwemwe mutaliwa nu wunji u leza paminso yane.⁸ Mwemwe mutaliyipanji mwenga ichikolania pamwi chilichonsi ichiyane na chilichonsi chino chili mwiwulu mupela, pamwi chino chili muni ya pansi, pamwi mu minzi.⁹ Mwemwe mutalifukamila pansi ku vyolivyo pamwi ukutewetela vyolivyo, amuno Nene, Yawe e Leza winu, ne Leza wa mone. Nene ndisunda uwuwipe wa wanyenya pa wana, ukufika ku nkholo ya chititatu ni ya chini iya wawo wano wapata Nene, ¹⁰ swinya nkholanjiza ulukundo ulusita

kusila ku ma 1000, kwe wawo wano wakunda Nene swinya wakusunga amalamulo yane.¹¹ Mwemwe mutalipasenda izina lyakwe Yawe e Leza winu pavye, amuno Yawe atilema weliwe umusita mulandu wino akusenda izina lyakwe pavye.

¹²Lolechesyani uwanda wa Sabata nu kuwusunga wutele, ndimuno Yawe e Leza winu alamulizile mwemwe. ¹³Mu manda mutanda(6) muliwachula nu kuwomba imilimo yonu yonsi; ¹⁴ukuwa uwanda wa munenulambali (7) a Sabata kwe Yawe e Leza winu. Pakwe wenewo mutaliwawomba intchito yiliyonsi--nanthi a mwemwe, pamwi umwana winu umulumendo, pamwi umwana winu umukazyana, pamwi umuwombi winu umonsi, pamwi umuwombi winu umukazyana, nanthi a nkhabaku yinu, nanthi a ndokwe yinu, nanthi a chilichonsi ichinyamana chinu, nanthi a mulendo wino ali munsu yinu. Choo chili wonye alyakuti umuwomvi winu umonsi pamwi umwanachi nawenye angapuza ndimuno mwemwe.

¹⁵Mwemwe muliyiwuchila ku mwendo kuno mwemwe mwalinji mwe wawombi munsu ya Ijiputi, swinya Yawe e Leza winu alesile mwemwe ukufuma kulyanye ni kasa lya maka swinya ni nyowe iyiyololoswe. Achaleka Yawe e Leza winu alamulizile mwemwe ukuti musunge u wanda wa Sabata.¹⁶Chindika e baba wako nu mama wako, ndivino e Leza winu alamulizile mwemwe ukuti uwawomba, alyakuti ungawa we mulanzi impindi iyitali munsu yino Yawe e Leza winu akupa mwemwe, swinya alyakuti viwapita ichete na mwemwe.¹⁷Wewe utali koma. ¹⁸Wewe utalipanga uwuzelele. ¹⁹Wewe utaliyiwa. ²⁰Wewe utaliwichila uwukamboni wa wufi ukususya umupalamane wako.²¹Wewe utalikumbwa umuchi wa mupalamane wako, wewe utalikumbwa ing'anda ya mupalamane wako, ichalo chakwe, pamwi umuwomvi wakwe umonsi, pamwi umuwomvi wakwe umwanachi, inkhabaku yakwe, pamwi indokwe yakwe, pamwi chilichonsi chino achakwe mupalamane wako.²²Yaa amazwi Yawe avwanzile mwizwi ilikulu ku mawumba yinu yonsi pa lupili ukufuma mukasi mu mulilo, mwi wingo, na mu mfizi iyikulu; Weni atonjelezizye amazwi ayanji. Weni awalisile yeneyo pa mawe yawili nga apile yeneyo kwe nene.²³Chizile chawa ukuti, pano mwemwe mwivwile izwi ukufuma mukasi mu mfizi, pano ulupili lwachilinji lukwaka, kuno mwizile kupipi na nene--wonsi awasongo winu na wanankholelo wa ma luko yinu.

²⁴Mwemwe mwalinji, 'Lolani, Yawe e Leza witu alanjizizye sweswe uwuchindame wakwe nu wukulu wakwe, swinya twivwile izwi lyakwe ukufuma mukasi mu mulilo; sweswe tuweni ilelo ukuti pano Leza akuvwanga na wanthu, awangawa awalanzi.²⁵Lelo wuzye achani fwandi chino tungafwa? Amuno umulilo uwukulu woo wungize wutoche sweswe; ndi twivwa izwi lya Yawe e Leza witu swinya, sweswe tulifwa. ²⁶Amuno wuzye weweni fwandi pakasi pa wanthu wonsi wino ayivwile izwi lwakwe Leza uwa wumi akuvwanga ukufuma mukasi mu mulilo nga awa a mulanzi, ndivino sweswe tuwomvile? ²⁷Lelo kwe wewe, uye nu kwivwa ku vyonsi vino Yawe e Leza witu akuvwanga; unyosye kwe sweswe vyonsi vino Yawe e Leza witu akuvwanga kwe wewe; sweswe tuliyivwila nu kutonthela ku vyenevyo.²⁸Yawe ayivwile amazwi yinu pano mwemwe mwavwanzile kwe nene. Weni atili kwe nene, 'Nene nivwa amazwi ya wanthu waa, vyo wavwanzile kwe wewe. Vyo wavwanzile vyalinji a vizima. ²⁹Eye, ndi mwalinji umwendo ngati awoo mwe woliwo, ukuti wangachindika Nene nga wasunga lyonsi amalamulo yane yonsi, ukuti vingiza vipite ichete na woliwo na wana wawo muyayaya! ³⁰Yanga uvwange kwe woliwo, "Nyochelani ku mahema yinu."³¹Ukuwa kwe wewe, yimilila paa pambali ya Nene, nga Nene nandi inkhunene wewe amalamulo yonsi, ivilolesyo, swinya amapanzayo yano wewe ulisambilizya woliwo, alyakuti wangasunga vyenevyo munsu yino Nene indipa woliwo ukuti yiwe ayawo.³²Achaleka, mwemwe muliwasunga, vino Yawe e Leza winu alamulizile mwemwe; mutalipiluwuchila imbali ku ndilo pamwi ku kamani.

³³Mwemwe mulipita mu zyonsi inzila zino Yawe e Leza winu alamulizile mwemwe, alyakuti mungawa mwe walanzi, swinya alyakuti vingize vyapita ichete na mwemwe, swinya ukuti monjelezizye amanda yinu munsu yino yiliwa a yinu.

6

¹Nomba yaa a malamulo, ivilolesyo, swinya amapanzayo yano Yawe e Leza winu alamulizile nene ukuti insambilizizye mwemwe, alyakuti mungasunga yeneyo munsu yino mwemwe mukuya kweneko ukuchila Yorodani ukuti yiwe ayinu;

²alyakuti mungize mwachindika Yawe e Leza winu, ukuti muwasunga vyonsi ivilolesyo na malamulo yakwe yano nene nkhumula mwemwe--mwemwe, awana winu awalumendo, nawana awalumendo wa wana winu awalumendo, amanda yonsi ya wulanzi winu, alyakuti amanda yinu yangonjelezwa.³Achaleka teyelezizye ku yoliyo, Izirayeli, nga musunge yoliyo, alyakuti vingapita ichete na mwemwe, alyakuti mwemwe mungize muvule, munsu yino yikupita nu mukaka swinya uwuchi, ndimuno Yawe, e Leza wa watata winu, alayizizye mwemwe ukuti muwawomba.⁴Yivwani, Izirayeli: Yawe e Leza witu ali wonga. ⁵Wewe uliwakunda Yawe e Leza wako nu mwendo wako wonsi, nu moyo wako wonsi, swinya na maka yako yonsi.⁶Amazwi yano nkhumulula mwemwe ilelo yaliwa mu mwendo wako; ⁷swinya wewe iliwambilizya yeneyo ichete ku wana wako; wewe uliwayavwanga yeneyo pano wikala mu ng'anda yako, pano ukupita pa musewo, pano wewe ukulala pansu, swinya pano wewe ukukatuka.⁸Wewe ulinyepa yoliyo ngati a chilolesyo pi kasa lyako, nga viliwa ngati vya kukolela aminso yako. ⁹Wewe uliwalika yeneyo pa chisakati cha ng'anda yako swinya pawinjililo wako.¹⁰Pano Yawe e Leza wako aleta wewe munsu yino afinjizile ku watata wako, kwe Abrahamu, kwe Iyizeki, na kwe Yakobe, ukuti alipa wewe, ponga ni misumba iyikulu swinya iyizima yino wewe utazenga, ¹¹swinya izya ng'anda izyizule ni vinthu ivizima ivya misango yonsi vino wewe utapanga, ivifula vino utakumba, swinya ivyalo vya ma vayini ni imiti ya maolivi yino mutakomela, wewe iliwalya nu kwikuta--¹²apano uchenjele ukuti mutize mwiwilile Yawe, wino alesile wewe ukufuma munsu ya Ijiputi, ukufuma mu ng'anda ya wuzya.¹³Wewe ulichindika Yawe e Leza wako; Weliwe ulimufukamila, swinya wewe ulifinjila pi zina lyakwe. ¹⁴Wewe utalikonkha awaleza awanji, awaleza wa wanthu wano wali ukuliwilizya wewe--¹⁵amuno Yawe e Leza winu pakasi pinu we Leza wa mone--ndi ukuwomba wowonye, ukufulwa kwe Yawe e Leza winu kuli katuka ukususya mwemwe swinya Weni aliyonona mwemwe ukufuma munsu ya pansu.

¹⁶Mwemwe mutaliyelezizye Yawe e Leza winu ndivino mwamwelezizye Weliwe pa Masa. ¹⁷Mwemwe mulilolechesya

ukusunga amalamulo yakwe Yawe e Leza winu, amalamulo yakwe yamuchinzi, swinya ivilolesyo vyakwe, vino alamulizile mwemwe.¹⁸ Mwemwe muliwawomba chino a chakusimichila swinya a chizima mu kulola kwe Yawe, ukuti vize vyapita ichete na mwemwe, swinya ukuti mwemwe munginjila nu kusenda insi iyizima yino Yawe afinjizile ku watata winu,¹⁹ ukusamazya awalwani winu wonsi ukufuma paminso yinu, ndimuno Yawe avwanzile.²⁰ Pano umwana wako umulumendo akuwuzichisya wewe mu mphindi yino yikwiza, ukuti, 'Wuzye a malayanochi aya mapanzyo, ivilolesyo, swinya amapanzyo ayanji yano Yawe e Leza witu alamulizile mwemwe?'²¹ ngapano muliwati ku wana winu awalumendo, 'Sweswe twalinji swe wazywa wa Farawo mu Ijiputi; Yawe afumizye sweswe mu Ijiputi ni kasa ilya maka,²² swinya alolesizye ivilola ni vizungusyo, ivikulu swinya ivilume, pe Ijiputi, pe Farawo, swinya pa ng'anda yakwe yonsi, pankholelo ya minso yitu;²³ nga afumizye sweswe ukufuma kulyanye, alyakuti angaleta sweswe mukasi, ukuti ape sweswe insi yino afinjizile kw watata witu.²⁴ Yawe alamulizile sweswe ukuti tuwasunga penye vyonsi ivilolesyo vyoo, ukuti tuwatina Yawe e Leza witu ukuti vituwele ichete, alyakuti Weni angasunga sweswe tuwe swe walanzi, ndivino tuli ilelo.²⁵ Ndi sweswe tukusunga yonsi amalamulo yaa paminso yakwe Yawe e Leza witu, ndivino alamulizile sweswe, woo wuliwa a wulungamane witu.'

7

¹Pano Yawe e Leza winu aleta mwemwe munsu yino mwemwe mukuya ukuti yiwe a yinu, Weni alisamazya amaluko ayavule pankholelo zynu--awa Hiti, awa Giriga, awa Amori, awa Kanani, awa Perizi, awa Hivi na wa Jebusi--amaluko munenulambali (7) ayakulu swinya aya maka ukuchila mwemwe.² A Yawe e Leza winu wino akupa yeneyo kwe mwemwe pano mwachimvya yoliyo, ngapano mwemwe mufwile monone yeneyo pyutu. Mwemwe mutalitela mupange ilayano na yeneyo, swinya mutalilolesya nanthi a nkhumbe ku yoliyo.³ Mwemwe mutalitela muyanie izya nthwalwa na yoliyo. Mwemwe mutalipa awana winu awakazyana ku wana wawo awalumendo, swinya mwemwe mutalisenda awana wawo awakazyana ukupa awana winu awalumendo.⁴ Amuno awalipiliwula awana winu awalumendo ukukonkha Nene, alyakuti wize wafukamila awaleza awanji. Ukuti uwufulwe wakwe Yawe wize wukatuke ukususya mwemwe, nga ize ayonone mwemwe nanthi kuzimba.⁵ Moo amuno muliwawombela na woliwo: Mwemwe mulimongolania utuzuwo twawo tonsi, ukumontholania amawe ya tuzuwo, ukuputulania amazengo ya Ashera, swinya ukocho amakolania yawo.⁶ Amuno mwemwe mwe luko ulupatulile kwe Yawe e Leza winu. Weni asozile mwemwe ukuti muwe mwe wanthu kwe Weliwe ukuwa awakwe, ukuchila wonsi awanthu wansi wano wali munsu ya pansu.⁷ Yawe atawisile ulukundo lwakwe pakwe mwemwe pamwi ukusola mwemwe umulandu mwalinji mwe wavule mu mphendwa ukususya awanthu waliwonsi--amuno mwalinji mwe wachepe mu wanthu wonsi--⁸ ukuwa umulandu Weni watemwa mwemwe, swinya kwalinji a kulonda kwakwe ukuti asunge ifingo lino Weni afinjizile ku watata winu. Choo a chifukwa chino Yawe afumizye mwemwe ni kasa lya maka swinya akombozile mwemwe ukufuma mu ng'anda ya wuzya, ukufuma mwi kasa lya Farawo, imfumu ya Ijiputi.⁹ Achaleka manyani ukuti Yawe e Leza winu--Weni we Leza, e Leza umusuwilwa, wino akusunga amalayano nu wusuwilwa ku zyankhulo 1000 na wawo wano watemwa Weliwe swinya wakusunga amalamulo yakwe,¹⁰ kweni akunyosezya wawo wano wapata Weliwe ku minso yawo, ukunona woliwo; Weni ataliyivwila inkhumbe pakwe wonsi wano wapata Weliwe; Weni alinyosezya weliwe ku minso yakwe.¹¹ Achaleka mwemwe muliwasunga amalamulo, ivilolesyo, swinya amapanzyo yano nene nalamulila mwemwe ilelo, alyakuti mwemwe muwachita yoliyo.¹² Ndi mwemwe mukwivwila ku mapanzyo yaa, nu kusunga swinya ukuwomba yoliyo, chilichitika ukuti Yawe e Leza winu alisunga na mwemwe ilayano swinya uwusuwilwa wuno afinjizile ku watata winu.¹³ Weni alikunda mwemwe, ukulota mwemwe, swinya ukuvuzya mwemwe. Weni alilota ichikomwa cha munda mwinu, ichikoma cha mu chalo--imbeyu zynu, u vinyo winu umupya, na mafuta yinu--awana wa vitekwa vwinu na wana wa ng'onzi winu munsu yino Weni afinjizile ku watata winu ukuti ape mwemwe.¹⁴ Mwemwe mulilotwa ukuchila wonsi awanthu wansi; pataliwa nanthi wonga umusita mwana umonsi pamwi umwanachi pakasi pakwe mwemwe pamwi pakasi pa vitekwa vyinu.¹⁵ Yawe alifumya ukufuma kwe mwemwe amawulwale yonsi; nanthi yamwi aya zyandwala iziwiye izya mu Ijiputi zino mwemwe mwamany ziliwikwa pakwe mwemwe, ukuwa Weni aliziwika zyenezyo pakwe wonsi wano wapata mwemwe.¹⁶ Mwemwe muliyonona wonsi awanthu wano Yawe e Leza winu alipa kwe mwemwe, swinya ilinsu lyinu litaliyivwila woliwo inkhumbe. Mwemwe mutalifukamila awaleza wawo, amuno chocho chiliwa a chipingo kwe mwemwe.¹⁷ Ndi mukuti mu myenzo yinu, 'Yaa amaluko ayavule ukususya nene; wuzye nene ningayapoka wuliwuli?'--¹⁸ mutakati muwatina woliwo; mwemwe muliyizuka chino Yawe e Leza winu awomvile kwe Farawo na kwe Ijiputi wensi;¹⁹ amachuzi ayakulu yano mwemwe mwaweni, ivilolwa, ivizungusyo, ikasa lya maka, ni nyowe iyiyololoswe mwakwe yino Yawe e Leza winu afumizye kunzi. Yawe e Leza winu aliwomba wuliwonga kwe wonsi awanthu wano mwemwe mukutina.²⁰ Ukonjelezya, Yawe e Leza winu alituma amavwimvwi mukasi mu woliwo, ukufika wawo wano wasyala swinya wano wayifisile kwe mwemwe wasila ukufuma pa minso yinu.²¹ Mwemwe mutalitela muwe ninthete na woliwo, amuno Yawe e Leza winu ali mukasi mwinu, Leza umukulu swinya uwa kutinia.²² Yawe e Leza winu alisamazya yayo amaluko paminso yinu katichi katichi. Mwemwe mutalichimvya woliwo lyonga na lyonga, ukuti ivinyamana ivikali vingize vivule ukuliwilizya mwemwe.²³ Ukuwa Yawe e Leza winu alipa mwemwe ukuchimvya pakwe woliwo pano mwawunkhana nawo nu nkondo; Weni alivulungania woliwo ukufika wonsi wononeka.²⁴ Weni aliwika izyamfumu zyawo pansu pa maka yinu, swinya mulipanga izina lyawo lizime pansu piyulu. Nanthi wonga alikwanisya ukuti ayimilile pankholelo zynu, ukufika mwemwe mononezile woliwo.²⁵ Mwemwe muliyocha imiwili ya kuwinza iya waleza wawo--mutize mwakumbwa siliva nu golide wino avwimbile woliwo nu kuyisendela mwenga awe awinu, umulandu ndi

mwachita choo, mwemwe muliyinjila mu chipingo na vyenevyo--amuno a mwiko kwe Yawe e Leza winu.²⁶ Mwemwe mutalileta nanthi chimwi icha mwiko mu nyumba zyunu nu kutalika ikufukamila chenecho. Mwemwe mutalilonda swinya mulipata chenecho, amuno achiwike pambali ukuchonona.

8

¹Mwemwe mufwile muwasunga amalamulo yonsi yano nene nkhupe mwemwe ilelo, alyakuti mwemwe mungawa mwe walanzi swinya muvule, nga mwinjile nu kupoka insi yino Yawe afinjizile ku watata winu.² Mwemwe muliyizuka mu nzila zyonzi zino Yawe e Leza wako akolelezile mwemwe amyaka 40 yoo mu lupalang'ang'a, umwakuti Weni angachefya mwemwe, ukuti ayezye mwemwe ukuti amanye chino chalinji mu myenzo yinu, ukuti ndi mwemwe mungize musunge amalamulo yakwe pamwi awe.³ Weni achefizye mwemwe, nu kupa mwemwe inzala, nga alyesizye mwemwe na mana, yano mwemwe mutamanyile swinya awatata winu watamanyile. Weni awomvile chocho ukuti apange ukumanya kuno asa mukate wenga wino akupanjisya awanthu wawe nu wumi; ukuwa, a vilivyonsi vino vikufuma mu mulomo wakwe Yawe vino vikupanga awanthu wawe nu wumi.⁴ Ivizwalo vyinu nanthi akusila pamwi ukupolomoka ukufuma mwakwe mwemwe, swinya amatamba yinu nanthi kwizula mu myaka 40 yoyo.⁵ Mwemwe muliyelengania mu myenzo yinu ivya, wuli, muno umunthu akufundila umwana wakwe umulumendo, amuno Yawe e Leza winu akufundila mwemwe.

⁶Mwemwe mulisunga amalamulo yakwe Yawe e Leza winu, alyakuti mwemwe mungapita mu nzila zyakwe nu kuchindika Weliwe.⁷ Amuno Yawe e Leza winu akuleta mwemwe munsu iyizima, insi ya tuluzi twa minzi, utwa kupopoma ni mbwiwi, yikupita ukuya mu chikombe na mukasi mu myamba; ⁸insi ya tiligu nu bale, iya ma vayini, imiti ya ma figi, na ma pomegiraneti; insi ya miti ma olivi nu wuchi.⁹ Ansi mwakwe yino mwemwe mutalilya umukate mu wusaluke swinya mwakwe yino mwemwe mutalisowa nanthi chimwi; insi yino amawe yakwe ayapangwe ni visulo, swinya mwakwe yino imyamba yakwe mulikumba e kopa.¹⁰ Mwemwe muliwalya nu kwikuta, nga mulilota Yawe e Leza winu muno insi iyizima yino Weni apile mwemwe.¹¹ Muwe minso ukuti mwemwe mutize mwiwilile Yawe e Leza winu, pa kupotwa ukuti musunge amalamulo yakwe na masundo yakwe swinya ivilolwa vino nene nkhumulila mwemwe ilelo.¹² Ukuwa kweni, pano mwemwe mwalya nu kwikuta, swinya pano mwemwe mwazenga izya ng'anda inzima, nu kwikala mwenemo, imyenzo yinu yiliya papela.¹³ Muwe minso pano ing'ombe ni zya ng'onzi zyunu zyavula swinya pano e siliva nu golide winu vyavula, swinya vyonsi vino muli navyo vyavula,¹⁴ nga imyenzo yinu yawa yikatuchile mupela nu kwiwilila Yawe e Leza winu, vino afumizye mwemwe munsu ya Ijiputi, ukufuma mu ng'anda ya wuzya.¹⁵ Mutakiwilile Weyo vino akolezile mwemwe mu lupalang'ang'a ulukulu swinya ulya kutinia, ni nzoka izya kutinia na wankhonya ninsi ya lusala kuno kutalinji aminzi, vino alesile mwemwe aminzi ukufuma mwiwe iwome.¹⁶ Weni alyesize mwemwe mu lupalang'ang'a na mana yano awanyenya winu watayamanyile, alyakuti Weni angachefya mwemwe nu kuyezya mwemwe ukuti awombele mwemwe ivizima ku wumalilo,¹⁷ ukuwa mungati mu myenzo yinu, 'Amaka yane na maka yi kasa lyane lyanzanila ichuma chonsi choo.¹⁸ Ukuwa muliyizuka Yawe e Leza winu, amuno a Weliwe vino akupa mwemwe amaka ukuti muzane ichuma; ukuti Weni angikazya ilayano lyakwe lino Weni afinjizile ku watata winu, ndivino chili ilelo.¹⁹ Chichitika ukuti, ndi muliyiwilila Yawe e Leza winu nu kukonkha wanjii awaleza, ukufukamila woliwo, nu kuchindika woliwo, Nene nkhuwika uwukamboni ukususya wewe ilelo ukuti nakawuziyenye mwemwe mulisila.²⁰ Ngati amaluko yano Yawe akupanga ukuti yasile paminso yinu, achaleka mwemwe mulisile, umulandu mwemwe mutivwiliye kwizwi lyakwe Yawe e Leza winu.

9

¹Yivwa, Izirayeli; wewe uli papipi ukuti ulowoke Yorodani ilelo, ukuti uye winjile nu kupoka amaluko ayakulu swinya aya maka ukulusya wewe, swinya imisumba yino ayikulu swinya iyichinjilizwe ukufika mwiwulu,² awanthu awakulu swinya awatali, awana awalumendo awa Anakimu, wano wewe wamanya, swinya awa wino wewe wivwile awanthu wakuti, 'Wuzye wewenu wino angimilila paminso ya wana wakwe Anaki?'³ Achaleka umanye ilelo kuno Yawe e Leza wako a Weni wino akuya pankholelo zya wewe ngati amulilo uwakocha; Weni aliyonona woliwo, swinya ukuchimvya woliwo paminso ya wewe; achaleka wewe ulisamazya woliwo nu kupanga woliwo wasile zuwa, ndimuno Yawe avwanzile kwe wewe.⁴ Utakati wavwanga mu mwendo wako, Iyo Yawe e Leza wako apalankha woliwo ukufuma pa nkholelo yako, 'A mulandu wa wulungamane wane aho Yawe alesile nene ukuti impoke insi yoo,' amuno walinji a mulandu wa wuwiye wa maluko yaa kuno Yawe akusamazya woliwo ukufuma pa nkholelo yako.⁵ Asa mulandu wa wulungamane wako pamwi uwusimichile wa mwendo wako kuno wewe wandi upoke izyansi zyoozino e Leza wako akusamazya woliwo ukufuma pankholelo zyako, swinya alyakuti Weni angapanga liwe a molimo izwi lino afinjizile ku wanyenya wako, kwe Abrahamu, Iyizeki, nu Yakobe.⁶ Achaleka umanye, kuno Yawe e Leza wako atakupa wewe insi inzima yoo ukuti upoke umulandu wa wulungamane wako, amuno wewe we munthu umuwome insingo.⁷ Yiwuchila swinya utakati wiwilile muno wewe wamutalisile Yawe e Leza wako ukuti afulwe mu lupalang'ang'a; ukufuma pa wanda wuno wewe wafumile munsu ya Ijiputi ukufika wewe wiza ku masyo yaa, wewe wawa nu lukani ukususya Yawe.⁸ Na pa Horebu nye wewe wapanzile Yawe ukuti afulwe, nga yawe afulizwe sana na wewe ukuti ayonone wewe.⁹ Pano nayile papela pa lupili ukuti inje impochelele amawe amapapate, amawe yi layano lino Yawe apanzile na wewe, nene nikazile pa lupili amanda 40 na mawusiku 40; nene nthalyanga nanthi a mukate pamwi ukung'wa aminzi.¹⁰ Yawe apile kwe nene amawe amapapate yawili ayawalikwe nu lusallala lwakwe; pakwe yoliyo pawalisilwe vyonsi ndimuno amazwi yonsi yano Yawe awizizye kwe wewe pa lupili ukufuma mukasi mu mulilo pa wanda wa kuwungana.¹¹ Chachitisile pa wumalilo wa yayo amanda 40

na mawusiku 40 kuno Yawe apile nene amawe amapapate yawili, amawe yi layano. ¹²Yawe atili kwe nene, 'Katuka, wike zuwazuwa ukufuma paa, amuno awanthu wako, wano wafumizye mu Ijiputi, awayifisizye awenecho. Awapiliwusile kumbali ukufuma mu nzila yino Nene nalamulizile woliwo. Awayipanjizile awenecho ikolania.' ¹³Ukunjelezya, Yawe avwanzile kwe nene nga atili, 'Nene imbaweni awanthu waa. A wanthu wa lukani. ¹⁴Undeke Nene nenga, alyakuti Nene nonone woliwo nu kuzimya amazina yawo ukufuma pansu piyulu, nga indipanga wewe ukuwa uluko lwa maka swinya ulukulu ukulusya woliwo.' ¹⁵Achaleka nene napilusile ukunyoka nu kwika ulupili, swinya ulupili lwalinji nu mulilo. Amawe yawili ayi layano yalinji mu makasa yane. ¹⁶Nene indola, nga lolani, mwemwe mwawembusile ukususya Yawe e Leza winu. Mwemwe amuyimatila mwewenecho umwana wa ng'ombe. Mwemwe mwapiliwusile ku mbali zuwazuwa ukufuma mu nzila yino Yawe alamulizile mwemwe. ¹⁷Nene nasenzile amawe yawili nu kuyataya ukufuma mu makasa yane. Nene namontholinie yoliyo paminso yinu. ¹⁸Nga swinya nene indambalala aminso pansu paminso yakwe Yawe amanda 40 na mawusiku 40; Nene nthalile nanthi a mukate pamwi ukung'wa aminzi, umulandu wa luwembu lwinu lonsi luno mwemwe mwachisile, mu kuwomba chocho chino chalinji a chiwipi mu minso yakwe Yawe, alyakuti, alyakuti mupanjisye weliwe ukuti afulwe. ¹⁹Amuno nene nalinji ni nthete ya wufulwe swinya ukocha kwa wukali wakwe wuno Yawe afulizwe ukususya mwemwe ukuti ayonone mwemwe. Ukuwa Yawe atonthezile kwe nene na mu mphindi yilyanye. ²⁰Yawe afulizwe sana nu Aroni alyakuti ayonone weliwe; Nene napefile muno na Aroni nye mu mphindi yili yonga. ²¹Nene nasenzile uluwembu lwinu, umwana wa ng'ombe wino mwamasile, nga nochizye wenewo, namontholinie wenewo, nga nasya ukuti tuwe tutichitichi, ukufika twawa ngati a lutukumbu. Nene natayile ulutukumbu mu kaluzi kano kikanga ukufuma mu lupili. ²²Pa Tabera, pa Masa, na pa Kiburoti Hatava, mwemwe mwamupanzile Yawe ukuti akalipe. ²³Pano Yawe atumizile mwemwe ukufuma ku Kadeshi Baraneya nga atili, 'Yanji swinya mupoke insi yino Nene impile mwemwe,' ngapano mwemwe amukana nu kususya ilamulo lyakwe Yawe e Leza winu, nga mwemwe mutasuwezile pamwi ukutonthela kwizwi lyakwe. ²⁴Mwemwe mwawa mwe wa nthivwila ukususya Yawe ukufuma uwanda wuno nene namanyile mwemwe. ²⁵Achaleka nalambalazile aminso pansu pankholelo yakwe Yawe yayo amanda 40 na mawusiku 40, umulandu Weni atli andi ayonone mwemwe. ²⁶Nene napefile kwe Yawe nga natili, 'We Mfumu Yawe, atakati uyonone awanthu wako pamwi imphyani yako yino wewe wakombozile ukupitila mu wukulu wako, wano Wewe waleta ukufuma mu Ijiputi ni kasa ilya maka. ²⁷Yizuka ku wawomvi wako Abrahamu, Iyizeki, nu Yakobe; utakati ulole pa lukani lwa wanthu waa, pamwi pa wuwiye wawo, nanthi a pa luwembu lwawo, ²⁸alyakuti insi yakwe yino wewe wasenzile sweswe ukuti yiti, "Umulandu Yawe apositwe ukuti alete woliwo ukwinjila muni yino alayizizye kwe woliwo, swinya umulandu apasile woliwo, Weni afumizye woliwo ukuti akome woliwo mu lupalang'ang'a." ²⁹Ukuwa kweni a wanthu wako swinya imphyani yako, wano wewe walesile ukufuma na maka yako ayakulu swinya ni chilolesyo cha maka yako.'

10

¹Pa mphindi yilyanye Yawe avwanzile kwe nene, 'Winza amawe ayapapate yawili ngati ayakutalichila, nga wize kwe Nene papela pa lupili, nga upange ingalawa ya matabwa. ²Nene indwalika pa yapapate amazwi yano yalinji pa mawe ayapapate ayakutalichila yano wamontholinie, nga wewe uliwika yeneyo mu ngalawa. ³Achaleka napanzile ingalawa ya matabwa ya akesha, nga nawinzile amawe yawili amapapate ngati ayakutalichila, nga nayile papela pa lupili, na mawe amapapate mwi kasa lyane. ⁴Weni awalizile pa mawe yawili. ndivino amawaliko yakutalichila, amalamulo ikumi (10) yano Yawe avwanzile na mwemwe pa lupili ukufuma mukasi mwa mulilo pa wanda wakuwungana; ngapano Yawe apile yeneyo kwe nene. ⁵Nene napiliwusile nga nika ukufuma mu lupili, nga imbika amawe mu ngalawa yino nene napanzile; yayo papo, ndivino Yawe alamulizile nene. ⁶(awanthu wa Izirayeli awapita pa wulendo ukufuma Beyeroti Bene Jakani ukuti Mosera. Kulyanye Aroni afwiliye, nga kulyanye wamuzyika; Eliyaza, umwana wakwe umulumendo, atewesile umulimo we nanzuwi mu malo yakwe. ⁷Ukufuma kulyanye awapita uwulendo ukuya ku Gugoda, nga ukufuma Gugoda ukuya ku Jotibatha, insi ya maluzi ya minzi. ⁸Pa mphindi yilyanye Yawe asozile uluko lwa Levi ukuti lunyamule ingalawa yi layano lyakwe Yawe, ukuti wimilile paminso yakwe Yawe ukuti watewetele Weliwe, swinya ukuti walote awanthi mwi zina Lyakwe, ndivino ilelo. ⁹Achaleka Levi asi nanthi ambali mu mphyana yansi na wanyina wakwe; Yawe a mphyana yakwe, ndimuno Yawe e Leza winu avwanzile kwe weliwe.) ¹⁰Nene nikazile mu lupili ndivino nikazile imphindi ya kutalichila, amanda 40 na mawusiku 40. Yawe ayivwiliye kwe nene na mu mphindi yilyanye. ¹¹Yawe atili kwe nene, 'Katuka, yanga paminso ya wanthu ukuti ukolele woliwo pa wulendo wawo; awaliyinjila nu kupoka insi yino Nene naphinjizile ku wanyenya wawo ukuti ape kwe woliwo. ¹²Nomba, Izirayeli, wuzye achani fwandi chino Yawe e Leza wako akulonda ku wewe, kandi ukuti uwatina Yawe e Leza wako, ukuti uwapita mu nzila zyakwe zyonsi, ukuti utemwe Weliwe, swinya ukuti uwafukamila Yawe e Leza wako nu mwendo wako wonsi swinya nu moyo wako wonzi, ¹³ukuti uwasunga amalamulo yakwe Yawe, ni vilolesyo vyakwe, vino nene nkhumulula wewe ilelo muno uwuzima wako wemwenecho? ¹⁴Lola, Yawe e Leza wako awa mwiwulu swinya mwiwulu lya mayulu, insi ya pansu, na vyonsi vino vili mwenemo. ¹⁵Yawe wenganye awino atemwizwe awatata winu alyakuti akunde woliwo, nga asozile mwemwe mwe wana wawo, awakukonkha woliwo, sana ukulusya wonsi awanthu awanji, ndivino Weni akuwombela ilelo. ¹⁶Achaleka putulani akamuwili ka myenzo yinu, swinya muleke ukuwomya insingo zinyu. ¹⁷Amuno Yawe e Leza winu, Weni we Leza wa waleza, swinya a Mfumu ya mabwana, e Leza umukulu, uwa maka swinya uwa kutinia, wino asitemwela nanthi wonga swinya asisenda iviphuphu. ¹⁸Weni akuwombela uwulungamane awana awafwilwe na wanachi awafwilwe, swinya akulolesya ulukundo ku mulendo muni pa kumupa ichakulya ni vizwalo. ¹⁹Achaleka muwakunda umulendo muni; amuno namwenye mwalinji mwe walendo muni ya Ijiputi. ²⁰Mwemwe muliwatina Yawe e Leza winu; Weliwe mwemwe

muliwafukamila. Kwe Weliwe mwemwe mufwile mumatilile, swinya mwi zina lyakwe mwemwe muliwafinga.²¹Weni a kusalifya nu kutima kwinu, swinya we Leza winu, wino awomvile kwe mwemwe ivinthu vyoo ivikulu swinya ivyakutinia, vino aminso yinu yaweni.²²Awatata winu awaya ku Ijiputi awantho amakumi munenulambali(70); lelo Yawe e Leza winu apanzile mwemwe mwe wavule ngati a nthanda zya mu mayulu.

11

¹Achaleka muliwatemwa Yawe e Leza winu nu kusunga amapanzyo yakwe penye, ivilolesyo vyakwe, imivwanjile yakwe, na malamulo yakwe.²Mwalola kuno nene nthakuvwanga ku wana winu, wano watamanyile pamwi wataweni ifundo lyakwe Yawe e Leza winu, uwukulu wakwe, ikasa lyakwe ilya maka, pamwi inyowe iyyololoswe,³ivilolwa ni milimo yino Weni awomvile pakasi pa wa Ijiputi kwe Farawo, imfumu ya ku Ijiputi, na ku yonsi insi yakwe.⁴Wataweni nanthi vyovyoo awomvile kuwa nkondo wa Ijiputi, ku zyamphunda zyawo, pamwi ku magaleta yawo, muno Weni apanzile aminzi ya Sumbi wa Matete yavwimbe woliwo lyo wakusamazya mwemwe, swinya muno Yawe ayononezile woliwo ukufika ilelo,⁵pamwi chino awomvile muno mwemwe mu lupalang'ang'a ukufika pano mwemwe mwiza ku masyo yaa.⁶Awataweni chino Yawe awomvile kwe Datani nu Abiramu, awana awalumendo awa kwe Eliyabu umwana umulumendo uwa kwe Rubeni, muno insi yiyusile nu kumila woliwo, izya ng'anda zyawo, amahema yawo na vyonsi ivya wumi vino vyakonsile woliwo, pakasi pe Izirayeli wensi.⁷Ukuwa aminso yinu yaweni imilimo yonsi iyikulu iyakwe Yawe yino Weni awomvile.⁸Achaleka muwasunga a malamulo yonsi yano Nene nkhumulula mwemwe ilelo, kuno mwemwe mungawa na maka, nga muye mwijile nga mupoke insi kuno mwemwe mukuya ukuti mupoke yeneyo,⁹swinya ukuti mungonjelezya amanda yinu muni yino Yawe afinjizile ku watata winu ukuti ape yeneyo kwe woliwo na ku wana wawo, insi yino yikupita umukaka nu wuchi.¹⁰Amuno insi, kuno mwemwe mukuya nukwinjila ukuti mupoke yeneyo, yisi ngati ansi ya Ijiputi, iya kuno mwemwe mwafuma, kuno mwakomelanga imbeyu zynu nu kupolela aminzi na matamba yinu, nga a chalo cha mulemvwe;¹¹kweni insi, kuno mwemwe mukuya ukuti muye mupoke yeneyo, ansi ya ma lupili na makombe, swinya yikang'wa aminzi aya mvula ya mu mayulu,¹²insi yino Yawe e Leza winu akusunjilila; aminso yakwe Yawe e Leza winu yali pe yeneyo mamnda yonsi, ukufuma pa kutalichila pa mwaka ukufika pa wumalilo wa mwaka.¹³Chilichitika ukuti, ndi mwemwe muliyivwila nu mwendo wonsi ku malamulo yane yano Nene nkhumulula mwemwe ilelo, ukuti mukunde Yawe e Leza winu nu kutewetela Weliwe nu mwendo winu wonsi swinya nu moyo winu wonsi,¹⁴kuno Nene indipa invula yansi yinu mu mphindi yakwe, invula yakutalichila ni mvula ya wumalilo, ukuti mwemwe mungavuna imbeyu zynu, e vinyo winu umupya, na mafuta yinu.¹⁵Nene indipa isote mu vyaloo vyinu ilya ng'ombe zynu, nga muliwalya nu kwikuta.¹⁶Mulolechesye mwewenecho alyakuti umwendo winu wutize wuwipwe, nga mupiluchile ku mbali nu kufukamila awaleza wangi swinya ukwinamila pansi ku woliwo;¹⁷alyakuti uwufulwe wakwe Yawe wutize wukatuchile mwemwe; swinya alyakuti Weni atize iyale amayulu alyakuti invula yatakize, nga insi yitize yivune ivikomwa vyakwe, swinya alyakuti mwemwe mutimuwafwa wangu ukufuma muni iyizima yino Yawe alinukupa mwemwe.¹⁸Achaleka sunganji amazwi yaa mu myendo na mu myoyo yinu, nyepani yoliyo ngati a chilolesyo pi kasa lyinu, swinya viwe ngati vyapankholelo vya minso yinu.¹⁹Mwemwe muliwasambilizya yeneyo ku wana winu nu kuvwanga ivya yoliyo pano mwemwe mwikala mu ng'anda yinu, pano mukupita pa musewo, pano mukulala pansi, na pano mukukatuka.²⁰Mwemwe muliwalika yoliyo pa visakati vya ng'anda zynu na pa winjililo wa musumba winu,²¹ukuti amanda yinu ni ya wana winu yangize yavule muni yino Yawe afinjizile ku wanyenye winu ukuti ape woliwo ukuyana nu wutali wa mayulu wuli papela kuni ya pansi.²²Amuno ndi mwemwe mukusunga ichete amalamulo yonsi yaa yano Nene nkhumulula mwemwe, alyakuti muchite woliwo, ukuti muwakunda Yawe e Leza winu, ukupita munsila zyakwe zyonu, swinya ukumatilila kwe Weliwe,²³apano Yawe alisamazya yonsi amaluko yaa ukufuma pa nkholelo zynu, swinya mwemwe mulipoka amaluko ayakulu swinya aya maka ukulusya mwemwe mwewenecho.²⁴amasyo yaliyonsi yano pansi pitamba lyinu lili lyata liliwa a lyinu; ukufuma ku lupalang'ang'a ukufika Lebanoni, ukufuma ku luzi, Luzi Yufereti, ukufika kwe sumbi ku winjililo wi lanzi yili a mphaka yinu.²⁵Pasi nanthi wonga umunthu wino aliyimilila pa nkholelo zynu. Yawe e Leza winu aliwika ukutinia ukwe mwemwe ni nthete iya mwemwe pakwe woliwo muni yonsi yino mukulyata, ndimuno avwanzile kwe mwemwe.²⁶Lolani, Nene nawika pankholelo zynu ukulotwa ni tipo:²⁷ukulotwa, ndi mwemwe mwanonthela amalamulo yakwe Yawe e Leza winu yano Nene nkhumulula mwemwe ilelo,²⁸swinya itipo ndi mwemwe mutakutonthela amalamulo yakwe Yawe e Leza winu, kweni mukupiliwuchila pa mbali ukufuma mu nzila yino Nene nkhumulula mwemwe ilelo, ukuti muwakonkha awaleza wangi wano mwemwe mutatela muwamanye.²⁹Chilichitika ukuti, pano Yawe e Leza winu aleta mwemwe muni yino mwemwe mukuya ukuti mupoke, kuno mwemwe muliwika ukulotwa pa Lupili Gerizimu, swinya itipo pa Lupili Ebali.³⁰Wuze yatali pa mbalama zya Yorodani, ku winjililo wi lanzi ukwa musewo wa kuwinjililo wi lanzi, muni ya wa Kanani wano wikala mu Araba, pambalama ya Giligo, pambali pa milombwa ya More?³¹Amuno muli nu kulowoka e Yoradani ukuti muye mwinjile ukuti mupoke insi yino Yawe e Leza winu ali nu kupa mwemwe, nga mulipoka yeneyo nu kwikala mwenemo.³²Mwemwe muliwasunga ivilolesyo swinya amawaliko yano Nene nawika pankholelo zynu ilelo.

12

¹Vyoo a vilolesyo swinya amawaliko yano mwemwe muliwasunga muni yino Yawe, e Leza wa watata winu, apile mwemwe ukuti mupoke, amanda yonsi yano mwemwe mwikala muni ya pansi.²Mwemwe nakawuzyenye muliyonona amasyo yonsi kuno amaluko yano mulisamazya yafukamilanga awaleza wawo, pa malupili ayatali, pa myamba, na pansi

pa miti yonsi iyikulu.³Mwemwe mufwile mumontholanie izyazuwo zyawo, mumontholanie izya mphanda zyawo izya mawe, swinya moche amazengo yawo iya Ashera. Mwemwe mufwile muputulanie ivinthu iviwinze ivya waleza wawo nga monone izina lyawo ukufuma ku masyo yayo.⁴Mwemwe mutalifukamila Yawe e Leza winu ngati wowonye.⁵Ukuwa ku masyo yano Yawe e leza winu alisola mu maluko yinu yonsi ukuti awike izina lyakwe, yayonye yaliwa amasyo kuno aliwayikala kweneko, swinya a kokonye kuno mwemwe muliya.⁶A kokonye kuno muliwaleta ivyawupe vyinu ivya kocha, izyanzuwi zyunu, ivyi kumi vyinu, ni vawupe ivipelwe ni kasa lyinu, ivyawupe vyinu ivya kufinga, ivyawupe vinu ivya kulonda kwinu, swinya awakatote awa vitekwa vwinu na wanang'onzi.⁷A kokonye kuno muliwalya pankholelo zyakwe Yawe e Leza winu nu kuzewela ivya vyonsi vino muwisile ikasa lyinu penepo, mwemwe na wa pa nga'anda winu, kuno Yawe e Leza winu alosile mwemwe.⁸Mwemwe mutaliwachita vyonsi vino sweswe tukuwomba paa ilelo; nomba aliwensi akuwomba chilichonsi chino a chilungamane mu minso yakwe umwenecho; ⁹amuno mwemwe muchile ukwiza ku kupuza, ku mphyani yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe.¹⁰Ukuwa pano mwemwe mwalowoka e Yorodani nga mwikala munsu yinu Yawe e Leza winu akupanjisya ukuti mupyane, nga Weni alipa mwemwe ukupuza ukufuma ku walwani winu wonsi ukuliwilizya mwemwe, alyakuti mwize mwikale umwa kuchinjililwa.¹¹Ngapano ku masyo kuno Yawe e Leza winu alisola ukuto apange izina lyakwe ukuti lyikale kulyanye-kulyanye muliwaleta vyonsi Nene nalamulila mwemwe: ivyawupe vyinu ivya kocha, izya nzuwi zyunu, ivyi kumi vyinu, ni vya wupe vino mukupa ni kasa lyinu, swinya ivyawupe vyinu ivisolwe muno ilayano mwemwe muliwa laya kwe Yawe.¹²Mwemwe muliwa zewela paminso yakwe Yawe e Leza winu-mwemwe, awana winu awalumendo, awana winu awakazyana, awawomvi winu awonsi, awawomvi winu awanachi, na wa Levi wano wali mukaya kinu, umulandu wasi nanthi amphyani pakasi pinu.¹³Ulolechese ku wemwenecho ukuti utakati wapa ivyawupe vyako ivya kocha pa masyo yaliyonsi yano wewe walola; ¹⁴ukuwa a pa masyo yano Yawe alisola mu wonga uwa maluko yinu kuno muliwapa ivyawupe vyinu ivya kocha, nga kulyanye mwemwe muliwawomba vilivyonsi vino Nene nalamulila mwemwe.¹⁵Ukuwakweni, mwemwe munga koma izya nyama mukasi mutwaya twinu, ndi muno mukulondela, ukupochelela ukulotwa kwe Yawe e Leza winu muno vyonsi vino apile mwemwe; u munthu umufite nu muswepe wonsi wangalya yeneyo, izyanya ngati awa mphombo pamwi awatungwa.¹⁶Ukuwa mwemwe mutaiwalya uwazi; mwemwe muliwapolela wenewo pansu ngati a minzi.¹⁷Mwemwe mutize muwalya mutwaya twinu ivikumi vya mbeyu zyunu, vinyo winu umupya, amafuta yinu, pamwi e katote wa vitekwa pamwi ing'onzi zyunu; swinya mutanga mulye yiliyonsi inyama mwemwe mukuzuwila ponga na lililyonsi ilayano lino mwemwe mukupanga, nanthi a lyolyo ilya vyawupe vyinu ivya kulonda, pamwi lyolyo ilya chawupe mwemwe mukupa ni kasa lyinu.¹⁸Mumalo mwakwe, mwemwe muliwalya vyenevyo paminso yakwe Yawe e leza winu mu masyo yano Yawe e Leza winu ali sola-mwemwe, umwana winu umulumendo, umwana winu umukazyana, umuwomvi winu umonsi, umuwomvi winu umwanachi, nu mu Levi wino ali mutwaya twinu; mwemwe mulizewela paminso yakwe Yawe e Leza winu ivya vyonsi kwe vino mwawika ikasa lyinu.¹⁹Mulolechesye ku mwemwenecho alyakuti mutize mumusye u mu Levi mulimonsi muno mwemwe muliyikala munsu yinu.²⁰Pano Yawe e Leza winu akuzya imphaka zyunu, ndimuno alayizizye mwemwe, nga mwati, 'Nene ndiwalya inyama,' umulandu mwemwe mukulonda ukuti mulye inyama, mwemwe mungalya inyama, ndimuno umoyo winu wukulonda.²¹Ndi amasyo yano Yawe e Leza winu asola ukuti awike izina lyakwe yali kuwutali na mwemwe, apano mwemwe muliwakoma ivitekwa vyinu swinya ing'onzi zyunu zino Yawe apile mwemwe, ndi muno Nene indamulizile mwemwe; mwemwe mungalya mukasi mutwaya twinu, ndi muno umoyo winu wukulondela.²²Ngati a wamphombo na watungwa wakulyelwa, amuno mwemwe muliwalyela zyenezyo; umunthu u mufite nu muswepenye waliwalya zyenezyo.²³Chonga mulolechesye ukuti mutakalye uwazi, amuno uwazi a wulanzi; mwemwe mutalilwalya uwulanzi ponga ni nyama.²⁴Mwemwe mutaliwalya wenewo; mwemwe muliwapolela wenewo pansu ngati a minzi.²⁵Mwemwe mutaliwalya wenewo, alyakuti vize vyapita ichete na mwemwe, swinya na wana winu mwisinda mwinu, pano muliwawomba chino a chakusimichila mu minso yakwe Yawe.²⁶Ukuwa ivinthu vino avyakwe Yawe vino mwemwe muli navyo ni vyawupe vya malayano yinu-muliwasenda vyoo nu kuya ku masyo yano Yawe akusola.²⁷Kulyanye muliwapa ivyawupe vi=yinu ivya kocha, inyama nu wazi, pa kazuwo kakwe Yawe e Leza winu; uwazi wa nzuwi zyunu muliwapolela pa kazuwo kakwe Yawe e Leza winu, nga muliwalya inyama.²⁸Lolechesyani nu kwivwila ku yonsi amazwi yaa yano Nene nkhumulila mwemwe, ukuti vipite ichete na mwemwe na wana winu wano wakukonkha mwemwe muyayaya, pano mwemwe mukuwomba chino a chizima swinya icha kusimichila mu minso yakwe Yawe e Leza winu.²⁹Pano Yawe e Leza winu aputula amaluko ukufuma pa nkholelo zyunu, pano mwemwe mukwinjila ukuti muye muwapoke woliwo, nga mwawapoka woliwo, nga mwikala munsu yawo, ³⁰mulolechesye ku mwemwenecho ukuti mwemwe mutize mulemwe mu chipingo cha kukonkha woliwo, lyo wononeka pa nkholelo zyunu--mwalemwa mu kuvwambilizya awaleza wawo, ukuti muwawuzichisya, 'Wuzye amaluko yaa yakufukamila wuliwuli awaleza wawo? Nanenye ndiwawomba wuliwonga.'³¹Mwemwe mufwile mutize mwafukamila Yawe e Leza winu mu nzila yoyo, amuno vilivyonsi vino a mwiko kwe Yawe, ivinthu vino Yawe wapata--awawomvile vyovyvo na waleza wawo; wochichizye awana wawo awa lumendo na wakazyana mu mulilo ku waleza wawo.³²Chilichonsi Nene nkhumulila mwemwe, lolecheyani chenecho. Mutize munjelezye pamwi ukufumyako ku chenecho.

13

¹Ndi kwakatuka pakasi pinu e kasema pamwi e kalota wa vilota, swinya ndi apa mwemwe ichilolesyo pamwi ichizungusyo, ²swinya ndi ichilolesyo pamwi ichizungusyo chiza, icha kwe chino weni avwanzile kwe mwemwe nga atili, 'zanji tuwakonkha awaleza awanji, wano mwemwe mutawamanyile, nga zanzi tuwafukamila woliwo,' ³mutize

mwakwivwila ku mazwi ayakwe kasema weyo, pamwi kwe weyo kalota wa vilota; amuno Yawe e Leza winu akwelezya mwemwe ukuti amanye ndi mwemwe mwakunda Yawe e Leza winu nu myenzo yinu yonsi swinya ni moyo winu wonsi. ⁴Mwemwe muliwapita ukukonkha Yawe e Leza winu, ukuchindika Weliwe, ukusunga amalamulo Yakwe, swinya ukutonthela izwi Lyakwe, swinya muliwafukamila Weliwe swinya ukumatilila kwe Weliwe. ⁵Weyo e kasema pamwi weyo e kalota wa vilota aliwikwa ku wufwe, umulandu avwanzile ukukatuchila ukususya Yawe e Leza winu, wwino afumizye mwemwe ukufuma muni ya Ijiputi, swinya wino akombozile mwemwe ukubumba ku ng'anda iya vingololo. Weyo e kasema akulonda akweme mwemwe ukufuma mu nzila mwakwe yino Yawe e Leza winu alamulizile mwemwe ukuti muwapita. Achaleka fumyani ichiwiye ukufuma mwakwe mwemwe. ⁶Chingawa wuli ukuti umunyina wako, umwana umulumendo uwakwe mama wako, pamwi umwana wako umulumendo, pamwi umwana wako umukazyana, pamwi uwako uwa mu mutembeleko mwako, pamwi ichiwiwa wako wino ali kwe wewe ngati a moyo wako, mu nkhamu akopa wewe nga ati, 'Zanga tuye nga tufukamile awaleza awanji wano mwemwe mutawamanya, nanthi a mwemwe pamwi awanyanya winu--' ⁷aliwensi mu waleza wa wanthu wano waliwilizizye mwemwe, kupipi na mwemwe, pamwi ukutali ukufuma kwe mwemwe, ukufuma kuwumalilo wonga uwansi ya pansu ukufika kuwumalilo wunji uwansi ya pansu. ⁸Wewe ufwiye utakatonthela kwe weliwe pamwi ukwivwila weliwe, swinya wewe ufwiye utakize uzumilizye ilinso lyako ukuti lifwiye inkhumbu weliwe, swinya ufwiye utakaleke weliwe pamwi ukuvwamika weliwe. ⁹Mu malo mwakwe, wewe nakawuziyenye ulikoma weliwe; ikasa lyako alino liliwa lyakutalichila pakwe weliwe ukuti uwike weliwe ku wufwe, nga lyize ikasa lya wanthu wonsi. ¹⁰Wewe uliponkhola weliwe ku wufwe na mawe, umulandu weni ayelezizye ukufumya wewe ukufuma kwe Yawe e Leza wako, wino alesile mwemwe ukufuma kuni ya Ijiputi, ukufuma ku ng'anda ya vingololo. ¹¹Izirayeli wensi aliyivwa swinya aliwatina, swinya atalitwalilila ukuti awomba umusango ngati woo pakasi pakwe mwemwe. ¹²Ndi mwemwe mwivwa aliwensi akuvwanga ivya wonga wu misumba yinu, kuno Yawe e Leza winu akupa mwemwe ukuti mwikale mwenemo: ¹³'Awanthu wamwi awawipe wafuma mwakwe mwemwe nga wasenda ukufumya awikala mu musumba wawo nga awavwanga, 'Zanji tuye nu kufukamila awaleza awanji wano mwemwe mutamanya.' ¹⁴Apano mwemwe muliyelezya uwukamboni, ukuvwambilizya, swinya ukuwuziyawuzya ichetenye. Pano mwazana ukuti a molimo swinya a kusimichila kuno ichinthu cha mwiko chichitisilwe mwakwe mwemwe, apano mwemwe muliwomba chimwi. ¹⁵Mwemwe nakawuziyenye mulitalika awikala wa musumba wowonye nu panga, ukonona pyutu wenewo na wanthu wonsi wano wali mwenemo, ponga ni vitekwa vyakwe, nu panga. ¹⁶Mwemwe muliwunganika vyonsi vino mwapoka ukufuma mwenemo pakasi pa musewo wakwe nga muliyocha umusumba, ponga ne vyonsi vino mwapoka--muno Yawe e Leza winu. U musumba wuliwa a mulundu wa vimontholanie muyayaya; wufwiye wutize wuzengwe swinya. ¹⁷Nanthi chimwi mu vinthu vino mwawika pambali ukuti vyononeke chifwiye chilemanthile mwikasa lyako. Choo chifwiye chiwe wowonye, alyakuti Yawe alitonholokwa ukufuma ku wukali wakwe uwakutinia, ukulanjizya mwemwe inkhumbu, iliwa nu wila pakwe mwemwe, nga alipanga mwemwe muvule mu mphendwa, ndivino Weni afinjizile ku watata winu. ¹⁸Weni aliwomba choo umulandu mwemwe mukwivwila kwizwi lyakwe Yawe e Leza winu, ukuti muwasunga yonsi amalamulo yakwe yano Nene nkhumulila mwemwe ilelo, ukuti muwawomba chocho chino a chilungamane mu minso yakwe Yawe e Leza winu.

14

¹Mwemwe mwe wanthu wakwe Yawe e Leza winu. Mutize mwayiputula mwenga, pamwi ukumeta imbali yiliyonsi iya kuminso kwinu muno awafwe. ²Amuno mwemwe mwe luko uluwikwe pambali kwe Yawe e Leza winu, swinya Yawe asozile mwemwe ukuti muwe mwe wanthu wano muli pansu muni ya pansu. ³Mwemwe mufwiye mutize mwalya chilichonsi ichinthu icha mwiko. ⁴Zyoo a nyama zino mwemwe mungalya: ing'ombe, ing'onzi ni mbuzi, ⁵e tungwa, e mphombo, inswala, imbuzi zya mumphanga, imbuzi mawe, ni mphala, ni ng'onzi zya mu lupili. ⁶Mwemwe mungalya inyama yiliyonsi yino yikugawa amatamba yakwe, ngati, zino zili na matamba ayagawe pawili, swinya zino zikusyola ivya munda. ⁷Ukuwakweni, mwemwe mufwiye mutakalye inyama zimwi zino zikusyola ivya munda pamwi amatanda yakwe ayagawe pawili:ingamila, e kalulu, ni mbila zya mu mawe; umulandu zikusyola ivya munda kweni amatamba yawo asa yagawe, azinyale kwe mwemwe. ⁸E kapoli amunyale kwe mwemwe nawenye umulandu amugawe amatamba kweni asisyola ivya munda; weni a munyale kwe mwemwe. Mutanga mulye inyama ya kapoli, swinya mutanga mupalamansye wino afwiye. ⁹Mu vyoo ivinthu vino vili mu minzi mwemwe mungalya: chilichonsi chino chili na mausinda swinya amamba; ¹⁰ukuwa chilichonsi chino chisi ni misinda na mamba mwemwe mufwiye mutakalye; avinyale kwe mwemwe. ¹¹Zyonsi inyuni inswepe mungalya. ¹²Ukuwa zyoo a nyuni zino mwemwe mufwiye mutakalye: inkhwazi, ni misango yakwe yonsi, ¹³e lyewe ni misango yakwe yonsi. ¹⁴Mwemwe mufwiye mutakalye umusango wuliwonsi uwa wa chigowe, ¹⁵swinya awa nansingo, ni nkhwazi zyonsi izya mu minzi, ¹⁶izya nkhitwa nawa wa mphugulu wonsi, ¹⁷awa kakowa ni misango yakwe yonsi. ¹⁸Mwemwe mufwiye mutakalye e namung'omba, awa kasyusu ni misango yakwe yonsi. ¹⁹Imisango yonsi iya mbewe na mazyenje ayinyale kwe mwemwe; vifwiye vitakalyewe. ²⁰Mwemwe mungalya vyonsi ivinthu ivya mapa iviswepe. ²¹Mwemwe mufwiye mutakalye chilichonsi chino chafwa chenga; mwemwe mufwiye mupe chenecho ku mulendo wino ali mukasi mu misumba yinu, ukuti weni angalya chenecho; pamwi mwemwe mungakazyana chenecho ku mulendo. Amuno mwemwe mwe luko uluwikwe pambali kwe Yawe e Leza winu. Mwemwe mufwiye mutakatende umwana wa mbuzi mu mukaka wa mama wakwe. ²²Mwemwe mufwiye mwawika ichi kumi cha mbeyu zinu zyonsi, chocho chino chafuma mu chalo umwaka nu mwaka. ²³Mwemwe mufwiye mulye paminso yakwe Yawe e Leza winu, mu masyo yano Weni alisola ngati a ng'anda yakwe, ichikumi cha mbeyu zinu, icha vinyo winu, icha mafuta yinu,

swinya e katote wa ng'ombe zininu ni ng'onzi zininu; ukuti mwemwe mungasambilila ukuti muwachindika penye Yawe e Leza winu.²⁴Ndi uwulendo a wutali nkhanu kwe wewe alyakuti wewe utanga ukwanisye ukunyamula chenecho, umulandu amasyo yano Yawe e Leza winu alisola ngati a ng'anda yakwe yali kuwutali na wewe, apano, pano Yawe Leza alota wewe,²⁵wewe ulipiliwila ichawupe ukuwa a ndalama, unyepe indalama mwi kasa lyako, nga uye ku masyo yano Yawe e Leza winu alisola.²⁶Kulyanye wewe uliwomvya indalama ku chilichonsi chino wewe ukulonda: ing'ombe, ing'onzi, ivinyo pamwi ipala, pamwi ku chilichonsi ukulonda. Ngapano wewe ulilya kulyanye paminso yakwe Yawe e Leza winu nga uzewe, wewe na wa pang'anda yako wonsi.²⁷U mu Levi wino ali mukaya kako—utize umuleke, amuno weni asi nanthi a mbali mu mphyani na wewe.²⁸Pa wumalilo wa myaka yitatu yonsi wewe ulipa ichikumi chonsi icha vino wasiza mu mwakanye wowo, nga ulivisunga mukasi mwa kaya;²⁹nga umu Levi, umulandu asi nanthi a mbali mumphyani na wewe, nu mulendo, umwana umufwilwe, umwanachi umufwilwe wino ali mukasi mwa kaya kako, aliyiza nu kulya nga ayikute. Womba choo alyakuti Yawe e Leza wako anga lota wewe mu milimo yonsi iyikasa lyako yino wewe ukuwomba.

15

¹Pa wumalilo wa myaka 7(munenulambali) yiliyonsi, mwemwe mufwile muwafufuta inkhongole.²Woo a musango wa mufufufute: Aliwensi uwa kukongozwa aliwafufuta chocho chino akongozizye umupalamani wakwe; weni ataliwalongelela yeneyo ukufuma ku mupalamani wakwe pamwi umunyina wakwe umulandu ukufufuta kwa nkhangole ukwakwe Yawe kuwizizwe.³Ukufuma ku mulendo ungalonjelela yeneyo; ukuwa chilichonsi ichako chino chili nu munyina wako ufwile umulechele.⁴Ukuwakweni, kutakatele kuwe umusaluke pakasi pinu (amuno Yawe nakawuzyenye aliwalota mwemwe muni yino akupa mwemwe ngati amphyani ukuti mupoke),⁵ndi mwemwe mukwivwila kwizwi lyakwe Yawe e Leza winu, ukuti musunje yonsi amalamulo yaa yano nene nkhumulila mwemwe ilelo.⁶Amuno Yawe e Leza winu alilota mwemwe, ndimuno alayizizye mwemwe; mwemwe muliwapa inkhangole ku maluko ayavule, kweni mwemwe mutaliyazymya; mwemwe mulilamulila amaluko ayavule, kweni ayatalilamulila pakwe mwemwe.⁷Ndi pali umunthu umusaluke pakasi pinu, wonga umunyina wako, mukasi mu kaya akansi yinu yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe, wewe utize uwomye umwendo wako nanthi akwiyala ikasa lyako ku munyina wako umusaluke;⁸kweni ufwile nakawuzyenye wiyule ikasa lyako kwe weliwe swinya nakawuzyenye wazyimye weliwe ivikwane vya vyakulondeka na weliwe.⁹Ulolechese ukuti utakawe na melengano ayawipe mu mwendo wako, ukuti, 'umwaka wa 7, umwaka wa kufufuta, wuli mupipi,' alyakuti wewe utaliwa we mukaka ukuyana nu munyina wako umusaluke nga umupe nanthi chimwi; weni angize alililile kwe Yawe ivya wewe, nga chiliwa a luwembu kwe wewe.¹⁰Wewe ufwile nakawuzyenye upe weliwe, swinya u mwendo wako ufwile wutakawe ni chilanda pano wewe ukupa kwe weliwe, umulandu umwakunyosezwa wewe choo Yawe e Leza winu alilota wewe mu milimo yako yonsi na ku vyonsi vyo wawika peneo ikasa lyako.¹¹Amuno awasaluke watalitela waleke ukuti wawe muni; acheleka nkhumulila wewe ukuti, 'Wewe ufwile nakawuzyenye wiyule ikasa lyako ku munyina wako, kwe wano wasinavyo, swinya ku wasaluke muni yinu.'¹²Ndi u munyina wako, umu Heberi, pamwi umwanachi umu Heberi, akazwa kwekwe nu kutewetela wewe imyaka mutanda(6), apano mu mwaka wa 7 wewe ufwile umuleke apite ukufuma kwe wewe pavye.¹³Pano wewe wamusya ukuti apite ukufuma kwe wewe pavye, wewe ufwile utakamuleke apite amakasavye.¹⁴Wewe ufwile umupe umwakulonda kwako ukufuma mu vitekwa vyako, ukufuma mu chaniko chako, swinya ukufuma ku vikomwa vyako. Ndimuno Yawe e Leza wako alosile wewe, momonye nawe ufwile upe kwe wiliwe.¹⁵Wewe ufwile wizuke kuno nawenye walinji we muzya muni ya Ijiputi, swinya ukuti Yawe e Leza winu akombozile wewe; achaleka nene nkhumulila mwemwe ukuti muwawomba choo.¹⁶Chilichitika ukuti ndi weni akuvwanga kwe wewe, 'Nene inthalifuma kwe wewe,' umulanda weni akunda wewe ni ng'anda yako, swinya umulandu akwivwa ichete na wewe,¹⁷apano wewe ufwile unyolole ikutwi ukulemenkhanu ni chisakati, nga weni aliwa a muwomvi wako uwulanzu wakwe wonsi. Wewe ufwile uchite chilichonga nu muwomvi wako umwanachi.¹⁸Chifwile chitakawe ngati a chitale kwe wewe ukuti uleke weliwe apita pavye ukufuma kwe wewe, umulandu akuwombazole wewe imyaka 6 swinya apile wewe kawili ukuchila uwa ganyu. Yawe e Leza wako alilota wewe mu vyonsi vino ukuwomba.¹⁹Wonsi awa katote awonsi mu vitekwa vyako na mu wa na ng'onzi wewe ufwile uwikile pa mbali Yawe e Leza wako. Wewe utaliwomba umulimo wuliwonsi nu katote mu vitekwa vyako pamwi ukufumya ameya ing'onzi zyako.²⁰Wewe ufwile uwalya e katote paminso ayakwe Yawe e Leza winu umwaka nu mwaka mu masyo yano Yawe alisola, wewe nawa pa ng'anda yako.²¹Ndi yili na kamphisa—umwa kuyanansiya, ndi ayilemale pamwi anthonkho, pamwi yili na kamphisa kalikonsi—wewe ufwile utakazuwile yeneyo kwe Yawe e Leza wako.²²Wewe ulilyela yeneyo mukasi mukaya kako; mwensi umunthu umuswepe nu munyale paliponga mufwile mulye yeneyo, ndimuno mungalyela e mphombo nu tungwa.²³Lelo wewe ufwile utakalye uwazi wakwe; wewe ufwile upolele uwazi wakwe pansu ngati a minzi.

16

¹Muwasunga umwezi wa Abibu, swinya muwasunga u Kupitililwa kwe Yawe e Leza winu, Auno mu mwezi wa Abibu Yawe e Leza winu aleta mwemwe ukufuma mu Ijiputi nu wusiku.²Mwemwe muliwa zuwila kwe Yawe e Leza winu ni ng'onzi zimwi swinya ing'ombe mu masyo yano Yawe aliwasola ngati a ng'anda yakwe.³Mwemwe mutaliwalya yeneyo nu mukate wuno wuli nu mutawa; amanda 7 mwemwe muliwalya umukate uwusita mutawa na yeneyo, umukate uwa machuzi; amuno mwafumile muni ya Ijiputi zuwazuwa. Muwawomba choo amanda yonsi a wumi winu alyakuti mungize muwayizuka uwanda pano mwemwe mwafumile muni ya Ijiputi.⁴Mufwile mutize mwaloleka umutawa muni

yinu mu manda 7 yayo; nanthi a nyama yino mwazuwila amanguzi ya wanda wakutalichila yifwile yitizye yasyala ukufika mutondo akatondotondo.⁵Mwemwe mutanga muzuwile u Kupitililwa mukasi mu misumba yinu yino Yawe e Leza ali nukupa mwemwe.⁶Mumalo mwakwe, muwazuwila pa masyo yano Yawe e Leza winu alisola ngati a ng'anda yakwe. Kulyanye mwemwe muliwachita inzuwi ya Kupitililwa amanguzi pano ilanzi likwinjila, pa mphindi ya mwaka yino mwemwe mwizile mwafuma mu Ijiputi.⁷Mwemwe mufwile moche yeneyo nu kulya yeneyo pa masyo yano Yawe e Leza winu alisola; umutondotondo mwemwe mulinyoka nu kuya ku mahema yinu.⁸Mu manda 6 mwemwe muliwalya umukate uwusita mutawa; pa wanda wa 7 kuliwa ukuwungana kwa muchinzi muno Yawe e Leza winu; pa wanda wowonye mwemwe mufwile mutakawombe nanthi a mulimo.⁹Mwemwe muliwapenda awa sabata 7 mwewenecho; ukufuma i mphindi yino mwatalika ukuwika insengo pa mbeyu zinyu izyimirile mwemwe mufwile mutalike ukupenda waw sabata 7.¹⁰Mwemwe mufwile musunge u Kuzewela kwa Sabata muno Yawe e Leza winu ni chakusangula ichawupe cha kulonda ukufuma mwikasa lyako chino wewe ulipa, ukuyana na muno Yawe e Leza wako alosile wewe.¹¹Wewe uliwazewela paminso yakwe Yawe e Leza wako--wewe, umwana wako umulumendo, umwana wako umukazyana, umuwomvi wako umonsi, umuwomvi wako umwanachi, umu Levi wino ali mukasi mu misumba wako, na ku wamulendo, uwana uwafwilwe, na wanachi awafwilwe wano wali pakasi pinu, pa masyo yano Yawe e Leza winu aliwasola muno ing'anda yakwe.¹²Wewe uliwayizuka kuno wewe walinji we muzya mu Ijiputi; wewe ufwile ulolechesya nu kuwomba ivilolesyo vyoo.¹³Wewe ufwile usunge u Kuzewela kwa Nsaka amanda 7 lya wewe wawunganika ivya kusinza ukufuma ku chaniko chako swinya ku vikomwa vyako.¹⁴Wewe uliwazewela mu mphindi ya kuzewela kwako--wewe, umwana wako umulumendo, umwana wako umukazyana, umuwomvi wako umonsi, umuwomvi wako umwanachi, u mu Levi, nu mulendo, swinya umwana umufwilwe nu mwanachi umufwilwe wana wali mukaya kako.¹⁵Mu manda 7 wewe ufwile uwalolechesya ukuzewela muno Yawe e Leza wako pa masyo yano Yawe aliwasola, umulandu Yawe e Leza aliwalota wewe mu kusinza kwako konsi ni milimo yonsi iya makasa yako, swinya wewe ufwile uwe we musekele sana.¹⁶Impindi zitatatu mu mwaka wonga wonsi awonsi wako wafwile waloleke paminso yakwe Yawe e Leza winu pa masyo yano alisola: pa Kuzewela kwe Mukate uwusita Mutawa, pa Kuzewela kwa wa Sabata, swinya pa Kuzewela kwa Nsaka. Nanthi wonga aliloleka paminso yakwe Yawe amakasa vye;¹⁷mu malo mwakwe, umunthu aliwensi alipa ndi muno angakwanisya, ukuti wewe ungamanya ukulotwa kuno Yawe e Leza wako apile kwe wewe.¹⁸Wewe ufwile upange awa kapanzya na wa bwana mukasu mutwaya twinu tuno Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe; awalisenda ukufuma ku luko lulilonsi, nga awafwile wapanzye awanthu ni panzyo lya kusimichila.¹⁹Wewe ufwilwe utize wasenda ukupoka ipanzyo umwa maka; wewe ufwile utize walanjiza ukutemwela pamwi ukusenda ichiphuphu, amuno ichiphuphu chikakwiyala aminso ya wanthu wa mano swinya chikakunyongania amazwi ya wanthu awalungamane.²⁰Wewe ufwile ukonkhe ukusimichila, ukonkhe ukusimichila kwenga, alyakuti ungawa we mulanzi nu kupyana insi yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe.²¹Wewe ufwile utakayipanjiye wenga e Ashera, pamwi izengo lililyonsi, pambali ya kazuwo ka Yawe e Leza winu lino uliypanjila we mwenecho.²²Swinya ufwile utize uyilundichile wenga amawe yamapepo chino Yawe e Leza winu akupata.

17

¹Mwemwe mufwile muta zuwila kwe Yawe e Leza winu ing'ombe pamwi e nang'onzi mwakwe yino muli akamphisya pamwi chilichonsi ichiwiye, amuno chocho chiliwa a mwiko kwe Yawe e Leza winu.²Ndi kulyanye kwazanwa pakasi pakwe mwemwe, mukasi mukaya kinu kano Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe, aliwensi umonsi pamwi umwanachi wino akuwomba chino a chiwiye mu minso yakwe Yawe e Leza winu nu kononela ilayano lyakwe,³aliwensi wino ayile nu kufukamila awaleza wangi nu kufukamila pansi kwe woliwo, nanthi lingawa a lilanzi pamwi umwezi pamwi chilichonsi icha mwiwulu--chino Nene nthalamulizile--⁴nga ndi awawanena mwemwe ivya choo pamwi mwivwa ivya chenecho, apano mwemwe mufwile muwuzichisye ichete. Ndi a molimo swinya mwasimichila kuno icha mwiko chiwomvilwe mu Izirayeli, choo achino mwemwe muliwachita.⁵Mwemwe mufwile mwize na weyo umonsinye pamwi umwanachi, wino awomvile choo ichinthu ichiwiye, ku misumba winu, kuno aliwensi umonsi pamwi umwanachi, nga mwemwe mufwile muponkhole weyo umunthu na mawe ku wufwe.⁶Pa milomo ya wakamboni wawili, pamwi awakamboni watatu, amo chiliwela kwe wino afwile afwe awikwe ku wufwe; ukuwa pa mulomo wa kamboni wonga afwile atize awikwe ku wufwe.⁷Ikasa lya kamboni lifwile liwe lyakutalichila ukuwika weliwe ku wufwe, ngapano ikasa lya wanthu wonsi; nga mulifumya ichiwiye ukufuma pakasi pakwe mwemwe.⁸Ndi ilyasi lyakatuka lino alitale kwe mwemwe ukuti mupingule--nanthi a liwuzyo lya kukoma pamwi uwufwe wa ngozi, ilya kusimichila kwa munthu wonga nu kusimichila kwa munthu wunji, pamwi iwuzyo lya musango wa kuchisa kuwomvilwe, pamwi umusango wunji uwi lyasi, pamwi amalyasi yano yatakumanyikwa ichetechete mu misumba yinu--apano mufwile muye papela ku masyo yano Yawe e Leza winu alisola ngati a ng'anda yakwe.⁹Mwemwe mufwile muye ku iwananzuw, awa luko lwakwe Levi, na kwe kapanzya wino aliwateweta pa mphindi yoyo; mwemwe muliwavwamba ipanzyo lyawo, nga awalipa mwemwe ipingulo lyawo.¹⁰Ngapano mwemwe mufwile muwombe ukuyana na kwe chino awapanzizye mwemwe ukuti muchite, pa masyo yano Yawe alisola. Mwemwe muwe minso ukuti muchite vyonsi vinyo awasambilizya mwemwe.¹¹Konkhani isundo awasambilizya mwemwe, swinya muchite ukuyana ku myelengano awapa mwemwe. Muti mpuliliwuchile kumbali ukufuma kwe chino wawanena mwemwe, ku ndilo pamwi ku kamani.¹²Aliwensi wino akuchita ulukani, mukusita kwivwila kwe nanzuwi wino ayimilizile ukuti atewete paminso yakwe Yawe e Leza winu, pamwi ukusita kwivwila kwe kapanzya--umunthunye weyo alifwa; mwemwe muliwika ichiwiye ukufuma mu Izirayeli.¹³Wonsi awanthu wafwile

wivwe swinya watine, nu kuleka kuwomba ulukani.¹⁴Pano mwemwe mwiza kungsi yino Yawe e Leza winu akupa mwemwe, swinya pano mwemwe mwapoka yeneyo nu kotalika ukwikala mwenemo, ngapano mwemwe mwati, 'Nene indiwika imfumu pakwe nemwenecho, ndivino amaluko yonsi yano yaliwizizye nene,'¹⁵ngapano mwemwe nakawuziyenye mufwile muwike ngati a mfumu pakwe mwewenecho wino Yawe e Leza winu alisola. Mwemwe mufwile muwike ngati a mfumu wumwi ukufuma mu wanyina winu. Mwemwe mutanga muwike umulendo, wino asa munyina winu, pakwe mwewenecho.¹⁶Lero afwile atize ayivuzizye amahachi muno umwenecho, pamwi ukupanjisa awanthu ukuti wanyochele ku Ijiputi alyakuti weni angavuziza amahachi, amuno Yawe avwanzile kwe mwemwe, 'Mwemwe mutalitela munyochele swinya inzila yoyo.'¹⁷Weni afwile atize ayisendele umwenecho awanachi awavule, alyakuti umwendo wakwe wutize wupiliwuke. Weni afwile atize awunganike e siliva nu golide umuvule.¹⁸Pano weni ayikala pa chilimba cha wufumu wakwe, afwile ayiwalichile umwenecho i buku lyi sundo lyoo, ukufuma kwi sundo lino lili paminso ya wananzuwi, wano a wa Levi.¹⁹I buku lifwile liwe na weliwe, alyakuti angasambilila ukuti achindamike Yawe e Leza wakwe, alyakuti asunje yonsi amazwi yi sundo lyoo ni vilolesyo vyoo, ukuti alolechese vyenevyo.²⁰Weni afwile achite choo alyakuti umwendo wakwe wutize wukwele papela pa wanyina wakwe, swinya alyakuti atakapiliwuke ukufuma ku malamulo, kwi kasa lya ndilo pamwi ku kamani, ukuti weni angonjeleziza amanda yakwe mu wufumu wakwe, weni na wana wakwe mukasi mwa Izirayeli.

18

¹Awa nanzuwi, wano awa Levi, swinya na wonsi awa luko lwakwe Levi, watiliwa ni chigawa nanthi a mphyana nu Izirayeli; awafwile walya ivyauwe vyakwe Yawe ivipangwe nu mulilo ngati a mphyani yawo. ²Awafwile watize wawe ni mphyani mu wanyina wawo; Yawe a mphyani yawo, ndi muno Weni avwanzile kwe woliwo. ³Choo a chigawa ichipelwe ku wa nanzuwi, ichipelwe kwe woliwo ukufuma ku wanthu wano wakupa inzuwi, nanthi yingawa a ngómbe pamwi ingónzi: ichipungo, amalusaya yawili swinya ivya munda. ⁴Ivikomwa ivya kotalichila ivya mbeyu zyunu, ivya vinyo umupya, na mafuta yinu, sinya amasepe aya ngónzi aya kotalichila ku ngónzi zyunu, mwemwe mufwile mupe weliwe. ⁵Amuno Yawe e Leza winu asozile weliwe ukufuma mu yonsi amaluko yinu ukuti ayimilile ukuti atewetele mwi zina lyakwe Yawe, weni na wana wakwe awalumendo muyayaya. ⁶Ndi u mu Levi ayiza mu wuliwonsi umusumba winu ukufuma mu Izirayeli wensi ukufuma kuno akwikala, nga akumbwa nu moyo wakwe wonsi ukuti ayize ku masyo Yawe alisola, ⁷apano weni afwile atewetele mwi zina lyakwe Yawe e Leza wakwe ndimuno awanyina wakwe wonsi wakuwombela, wano wakwimilila mulyanye paminso yakwe Yawe. ⁸Awafwile wawe ni vigawa iviyane ukuti walye, pambali pavye vino vikwiza lyo wakazya iphyani ya ng'anda yakwe. ⁹Pano mwemwe mwiza munsu yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe, mufwile muti musambilile imyiko ya maluko yayo. ¹⁰Pafwile patize pazanwe mwakwe mwemwe aliwensi wino akuzuwila umwana wakwe umulumendo pamwi umwana wakwe umukazyana mu mulilo, aliwensi wino akuwomvya amayeke pamwi ukunena ulongo, pamwi akuwelenga ivilolwa ivizanwe mwe komeji, pamwi akuwomba uwulizi, ¹¹aliwensi awa mayele, aliwensi wino akupunda imipasi, pamwi wino akuvina, pamwi wino akuvwanga ni mipasi ya wafwe. ¹²Amuno wensi wino akuchita vyoo ivinthu a mwiko kwe Yawe; a mulandu wa myiko yoo kuno Yawe e Leza winu akusamazya woliwo ukufuma paminso yinu. ¹³Mwemwe mufwile mutakawe nanthi a kamphisya paminso yakwe Yawe e Leza winu. ¹⁴Amuno amaluko yaa yano muliwapoka wakwivwila kwe wawo wano wakuwomba uwulizi nu wunganga; ukuwa mwewe, Yawe e Leza winu atazumilizize mwemwe ukuti mwawomba wowonye. ¹⁵Yawe e Leza winu alikatusya muno mwemwe e kasesema ukufuma pakasi pakwe mwemwe, wonga mu wanyina winu, ngati a nene. Mwemwe mufwile mwivwe kwe weliwe. ¹⁶Choo achino mwalenzile kwe Yawe e Leza winu pe Horebu pa wanda wa kuwungana, mwatili, 'Lekani sweswe tutakivwe swinya izwi lyakwe Yawe e Leza witu, nanthi a kulola woo umulilo uwukulu swinya, tungiza tufwe.'¹⁷Yawe atili kwe nene, 'Cho wavwanzile a chizima. ¹⁸Nene indikatusya e kasesema muno woliwo ukufuma mu wanyina wawo, umuyanane na wewe. Nene indiwika amazwi yane mu mulomo wakwe, nga liwavwanga kwe woliwo vyonsi vino Nene nalamulila weliwe. ¹⁹Chilichitika ukuti ndi wumwi atakwivwila ku mazwi ayakwe Nene yano weni akuvwanga mwi zina lyane, Nene indimalana na weliwe. ²⁰Ukuwa e kasesema wino akuvwanga izwi mu lukani mwizina lyane, izwi lino Nene nthalamulizile weliwe ukuti avwange, pamwi wino akuvwanga mwizina lya waleza awanji, e kasesemanye weyo afwile afwe.'²¹Choo achino wewe ufwile uvwange mu mwendo wako: 'Wuzye sweswe tulimanya wuliwuli inthumi yino Yawe atavwanzile?'²²Wewe ulimanya inthumi yino Yawe avwanzile pano e kasesema avwanga mwizina lyakwe Yawe. Ndi chocho ichinthu chitachitika pamwi ukuwombwa, apano ichinthunye chocho chino Yawe atavwanzile nga e kasesema avwanzile chenecho mu lukani, nga wewe utize uwe ni nthete na weliwe.

19

¹Pano Yawe e Leza winu aputula ukufumya amaluko, wawo insi yakwe wano Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe, swinya pano mwiza pansizi zyawo nu kwikala mu misumba yawo na mu zyang'anda, ²mwemwe mufwile muyisolele imisumba yitatu mwewenecho mukasi musni yinu yino Yawe e Leza winu alinukupa mwemwe ukuti mupoke. ³Mwemwe mufwile mulime umusewo nu kwankhania imphaka yansi yinu mu vigawa vitatu, insi yino Yawe e Leza winu akupanjisa mwemwe ukuti mupyane, alyakuti aliwensi wino akoma umuwuye angasamalila kweneko. ⁴Lyoo a lipanzyo ukuyana na weyo wino akoma umuwuye nga asamala ukufuma kweneko umwakuti asunjilile uwulanzu wakwe--weyo wino akoma umupalamani wakwe sita kulonda sita kupata weliwe pa mphindi ya ngozinye yoyo. ⁵Umwa kuyananyisa,

ndi umonsi aya mumphanga nu mupalamani wakwe ukuti waye waputule imiti, ngapano akuputula ni nthemo ukuti aputule umuti, nga inthemo yafuma mu chipinyi nga yuma umupalamani wakwe nu kukoma weliwe-ngapano umunthunye weyo afwile asamalile ku misumba yoo nu kusunga uwulanzu wakwe.⁶Suka e kanyosezya wa wazi angize akonkhe weyo wino afumizye uwulanzu, nga mukasi mukufulwa kwakwe amuzana, ndi akutali ko akuya, uyuma nu kukoma weliwe, napano umunthunye weyo atalinji wakuti afwe, umulandu atapasite umupalamani wakwe kali.⁷Achaleka Nene nkhumulila mwemwe ukuti musole imisumba muno mwewenecho.⁸Ndi Yawe e Leza winu akuzya izyampaka zwinu, ndi muno afinjizile ku wanyenya winu ukuti aliwomba, nga apa mwemwe insi yonsi yino Weni alayizizye ukuti alipa ku wanyenya winu; ⁹ndi mwemwe mukusunga yonsi amalamulo yaa ukuti muchite yeneyo, chino nkhumulila mwemwe ilelo-amalamulo ukuti mutemwe Yawe e Leza winu swinya ukupita munzila zyakwe penye, apano mufwile munjelezye imisumba yinji yitatu muno mwewenecho, ukonjelezya pakwe yoo yitatu.¹⁰Muchite choo alyakuti uwazi uwusita mulandu wutuze wupolelwe mukasi muni yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe ngati a mphyani, alyakuti uwazi wuliwonsi wutize wuwe pakwe mwemwe.¹¹Ukuwa ndi wumwi apasile umupalamani wakwe, nga avwamilila weliwe, ukukatuchila weliwe, nga achisa weliwe alyakuti weni afwe, nga ndi weni apano asamalila ku wonga wa misumba yoo--¹²apano awasongo wa musumba wakwe wafwile watume nu kuleta weliwe ukufuma kulyanye, nga wamulemeke mwi kasa lya mukamu wakwe, alyakuti weni angafwa.¹³Ilinso lyako lifwile litafwile weliwe inkhumbu; mumalo mwakwe, mwemwe mufwile mufumye awakakoma muni ya Izirayeli, ukuti vipite ichete na mwemwe.¹⁴Wewe ufwile utize wafumya ichimanyikwilo cha mphaka icha mupalamani wako chino wawisile amanda ya kali, mu mphyani yino mwemwe muliwapanya, muni yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe ukuti mupoke.¹⁵E kamboni wonga afwile atize akatichile ukususya umunthu ku mulandu, pamwi ulwembu lulilonsi, mu milandu yiliyonsi iya mawembuko; pa milomo ya wanthu wawili, pamwi pa milomo ya wanthu watatu, wufwile umulandu wuliwonsi wusimichilwe.¹⁶Ndi chingawa ukuti e kamboni e nthlungamana akutuka ukususya aliwensi umunthu ukuti asimichile ukususya weliwe ivya mulandu.¹⁷Ngapanowonsi awanthu, wawo pakwe wano umulandu wuli, wafwile wimilile paminso yakwe Yawe, paminso pakwe awananzuwi na wakapanzya wano wakuteweta mu mandanye yayo.¹⁸Awakapanzya wafwile wakolowozye; walole, ndi e kamboni a kamboni wa wufi swinya asimichizile umwawufi ukususya u munyina wakwe,¹⁹apano mufwile muchite kwe weliwe, ndi muno weni alondelanga ukuti achitile ku munyina wakwe; nga muliwapumya ichiwiye ukufuma mukasi mwakwe mwemwe.²⁰Ngapano wawo wano wasyala awaliyivwa swinya awalitina, nga ukufuma papo watiliwomba swinya ichiwiye ngati chicho mukasi mwakwe mwemwe.²¹Aminso yinu yatize yafwila inkhumbu; uwulanzu wulilipa uwulanzu, ilinso ku linso, ilino kwi lino, ikasa kwi kasa, itamba kwi tamba.

20

¹Pano mwemwe mukuya ku nkondo akulwa na walwani winu, nga mwalola amahachi, amageleta, na wanthu awavule ukususya mwemwe, mwemwe mufwile mutize muwe ni nthete na woliwo; amuno Yawe e Leza winu ali na mwemwe, Weyo wino alesile mwemwe ukufuma muni ya Ijiputi.²Pano muli mupipi ukuti mwinjile mukulwa, e nanzuwi afwile aye nu kuvwanga na wanthu.³Weni afwile ati kwe woliwo, 'Yivwa, Izirayeli, mwemwe mukuya ku nkondo ukulwa na wakwani winu. Mutakaleke imyenzo yinu yizilike. Mutakatine pamwi ukuzekema. Mutakawe ni nthete na woliwo.⁴Amuno Yawe e Leza winu awino akuya na mwemwe ukuti alwile mwemwe ukususya awalwani winu swinya ukuti apulumusye mwemwe.⁵Awabwana wafwile wawwange ku wanthu nu kuti, 'Wuzye a munthuchi ali koko wino azenzile ing'anda yakwe iyipya nga atapile yeneyo ku mapepo? Lekani aye nu kunyochela ku ng'anda yakwe, alyakuti atize afwe mu kulwa nga umonsi wunji ize ape yeneyo ku mapepo.⁶Wuzye pali wumwi wino akomezile ivikomwa nga atalile ivikomwa vyakwe? Lekani aye kukaya, alyakuti atize afwe ku wulwe nga umonsi wunji ayize alye ivikomwa vyakwe.⁷Wuzye a munthuchi ali koko wino alolesile ukuti atwale umwanachi kweni achili ukuti amutwale? Lekani aye kukaya alyakuti atize afwe ku wulwe nga umonsi wunji atwale umwanachinye weyo.⁸Awabwana wafwile wonjelezye ukuvwanga ku wanthu nu kuti, 'Wuzye amunthuchi ali koko wino wino akutina swinya ali ni nthete? Lekani aye nu kunyochela ku ng'anda yakwe, alyakuti atize apanjisye ukuti nawenye umunyina wakwe umwenzu wakwe wusunguluke ndivino uwakwe.⁹Pano awabwana wamala ukuvwanga ku wanthu, awafwile wasole awabwana awasongo pakwe woliwo.¹⁰Pano mwemwe mwakatuka ukuti muye mulwe nu umusumba, lanjizyani awanthu wawo ukuti mukulonda umutende.¹¹Ndi wazumilizya ukulonda kwinu nga awiyula ivisakati vyawo kwe mwemwe, awanthu wonsi wano wazanwa mwenemo wafwile wawe wazy kwe mwemwe swinya wafwile watewetele mwemwe.¹²Ukuwa ndi umusumba wakana ukulonda kwinu ukwa mutende, kweni mu malo mwakwe wapanga inkhondo na mwemwe, apano mufwile mulwe nawo,¹³nga pano Yawe e Leza winu apa mwemwe ukuchimvya, nu kuwawika pansu pakwe mwemwe, mwemwe mufwile mukome umonsi aliwensi mu musumbanye wowo.¹⁴Ukuwa awanachi, awana awatichi, ivitekwa, na vyonsi vino vili mu musumbanye wowo, na vyonsi vino mwapoka, mulisenda ukuti viwe a vyinu. Mwemwe mulilya vyonsi vino mwapoka awalwani winu, wano Yawe e Leza winu apile kwe mwemwe.¹⁵Mwemwe mufwile muchite wuliwonga ku misumba yonsi yino yili ukutali na mwemwe, imisumba yino asa misumba ya maluko yaa.¹⁶Mu misumba ya wanthu waa wano Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe ngati a mphyani, mwemwe mufwile mutize muleke nu wulanzu nanthi chimwi chino chikufuta.¹⁷Mu malo mwakwe, mwemwe mufwile monone vyenevyo pyutu: AwaHiti, swinya awaAmori, awaKanani, awaPerizi, awaHivi swinya awaJebusi, ndimuno Yawe e Leza winu alamulizile mwemwe.¹⁸Wombani choo alyakuti watize wasambilizye mwemwe imiwombe yawo yiliyonsi iya mwiko, ndimuno wawombezile na waleza wawo. Ndi mwemwe mwawomba, mwemwe muliwembuka ukususya Yawe e Leza winu.¹⁹Mwemwe ndi mwapatichizya

umusumba imphindi iyitali, pano mwemwe mukulwa inkhondo ukususya wenewo, mwemwe mufwile matakonone imiti yakwe pa kuputulania yeneyo. Amuno mungize mwalya ukufuma ku yeneyo, achaleka mufwile mutakaputule yeneyo. Wuzwe fwandi umuti wa mumphanga a munthu ukuti muwalwa nawo? ²⁰Yenga imiti yino mwemwe mwamanyanya ukuti asa ya vyakulya, mwemwe mungayiputula yeneyo; mwemwe mulizenga amaluwumba ukususya umusumba wuno wukulwa na mwemwe, ukufika pano umusumba wapona.

21

¹Ndi wumwi azanwa ukuti wamukomile mu nsi yino Yawe e Leza winu alinupa mwemwe ukuti mupoke, alambalilizilwe mu chalo, nga chatamanyikilwe ukut wewenu wino amukomile; ²apano awasongo winu na wakapanzya wafwile waye kunzi, nga awafwile wapime ku misumba yino yiliwilizizye weliwe wino akomilwe. ³Ngapano awasongo wa musumba kupipi ni chitumbu wafwile wasende ing'ombe iyanachi yino yitatela yiwiwe ukufuma muziwuye yino yitatela yiwikwe ku mulimo, swinya yino yitatela yinyamule ukatundu. ⁴Ngapano wafwile wayikolele ing'ombenye yoyo ukuya mu chikombe icha minzi yano yakupita, ichikombe chino chitatela chilimwe pamwi chikomelwe, nga mulyanye mu chikombe wafwile wakonthole insingo ya ng'ombenye yoyo. ⁵E nanzuwi, uwa muwana wakwe Levi, afwile ayize pankholelo, amuno Yawe e Leza winu asozile woliwo ukuti watewetele Weliwe swinya ukupa ukulotwa mwi zina lyakwe Yawe swinya ukupingula yonsi imilandu ya kupazinkhana nu kulwa nizwi lyawo. ⁶Wonsi awasongo wa musumba wuno wuli kupipi nu munthu wino akomilwewafwile wasambile mumakasa pa ng'ombe yino insingo yipyosezilwe mu chikombe; ⁷nga wafwile watolelele ku mulandu nu kuti, 'Amakasa yitu yasi wazi woo, na minso yitu yataweni wenewo. ⁸Tetela, Yawe, Izirayeli awanthu wako, wano Wewe ukombozile, swinya utakape umulandu muno ukukoma koo pakasi pa wanthu wako Izirayeli.' Ngapano ukukoma kulitetelwa kwe woliwo. ⁹Mu nzila yoo mulifumya uwazi ukufuma pakasi pinu, pano mwawomba chino a chizima mu minso yakwe Yawe. ¹⁰Pano mukuya kunzi ukuti mulwe na walwani winu nga Yawe e Leza winu apa mwemwe ukuchimvya nu kuwika woliwo pansi pakwe mwemwe, swinya mwemwe mwasenda woliwo ukuwa awazya, ¹¹ndi wewe walola umwanachi umuzima mukasi mu wazya, nga wewe ukulonda swinya wakumbwa ukuti uysisendele wemwenecho ukuti awe awako, ¹²apano wewe ulileta weliwe ku kaya ku ng'anda yako; umwanachinye weyo alifumya inywele ukuma mu mutwe wakwe swinya aliputula inzula zyakwe. ¹³Ngapano alizula ivizwalo vino wazwite pano wasendwanga ngati a uwuzya nga aliyikala mu ng'anda yako nu kullosya muno uyise nu nyina umwezi wonsi. Lyo chapita choo wewe ungize ulale nawe nga uwe we mulume, nga aliwa a muchi wako. ¹⁴Ukuwa ndi utakumulonda, apano ungamuleka aye kulikonsi kuno akulonda. Kweni wewe ufwile utamukazye ni ndalama, swinya utize wamulola ngati a muzya, umulandu wewe wamusamula. ¹⁵Ndi umonsi ali nawanachi wawili nga wonga atemwizwe nu muwuye amupatwe, nga wonsi wamukwasilwe awana--wonsi umukundwe nu mupatwe--ndi e katote umulumendo awakwe wino amupatwe, ¹⁶apano pa wanda wuno umonsi akulonda awana wakwe awalumendo wamupyane ku vinthu vyo alinavyo, weni atangasende asende umulumendo wakwe muchi umukundwe e katote ukuchila umulumendo wakwe muchi umupatwe, umwana umulumendo wino we katote umwenecho. ¹⁷Mu malo mwakwe, weni afwile atalichile e katote, umulumendo wakwe muchi umupatwe, ukuti amupe ivivule kawili mu vyonsi vino alinavyo; amuno eyo umulumendo a wakutalichila wa maka yakwe; uwenecho wa wukatote awakwe. ¹⁸Ndi umonsi ali nu mwana umulumendo winu asikwivwa swinya ali nulukani wino atalithonthele izwi lya yise pamwi izwi lya nyina, swinya wino, napano wangamuyololosya, ataliyivwila kwe woliwo; ¹⁹ngapano e yise nu nyina wafwile wamuleme nu kuleta weliwe ku wasongo wa mu musumba wakwe na ku chisakati cha musumba wakwe. ²⁰Awafwile wavwange ku wasongo wa musumba, 'Umwana witu wee awa lukani swinya atakwivwa; weni atakutonthela kwizwi lyitu; a mupafu swinya we chakolwa.' ²¹Ngapano wonsi awonsi wa mu musumba wafwile waponkhole weliwe ku wufwe na mawe; ngapano mulifumya ichiwiwe ukufuma mwakwe mwemwe. Izirayeli wensi aliyivwa ivya chenecho nga alitina. ²²Ndi umuthu achitile uluwembu ulwa kuyana ku wufwe nga weni awikwa ku wufwe, nga mwemwe mwapayika weliwe mu muti, ²³apano umuwili wakwe wufwile wutakawe pa muti uwusi wonsi. Mu malo mwakwe, mwemwe mufwile muziyike weliwe uwanda wowonye; amuno wenye wino apayisilwe pa muti amutipwe nu Leza. Tonthelani amalamulo yaa alyakuti mwemwe mutize muwifye insi yino Yawe e Leza winu ali nu kupa mwemwe ngati a mphyani.

22

¹Wewe ufwile utakalolela ing'ombe pamwi e nang'onzi iya mu Izirayeli umuwuye yikusowa nga wewe uyivwamike kwe zyzolizyo; wewe ufwile nakawuzyenye alete zyzelizyo ukunyoka ku mwenecho. ²Ndi umu Izirayeli umuwuyo asa kupipi kwe wewe, pamwi ndi wewe utamumanya, apano wewe ufwile ulete ivinyamana vyovyo kukaya ku ng'anda yako, swinya vifwile viwe na wewe ukufika pano umwenecho akuvilonda, ngapano wewe ufwile umunyosezwe vyenevyo. ³Wewe ufwile uchite chilichonga ni ndokwe; wewe ufwile uchite wuliwonga ni chizwalo chakwe; wewe ufwile uchite wuliwonga na chilichonsi ichisowe ichinthu icha mu Izirayeli umuwuyo, chichonsi ichinthu chino asovizye nga wewe uchizanile; wewe ufwile utize uyifisile wemwenecho. ⁴Wewe ufwile utize ulole indokwe iya mu Izirayeli umuwuyo pamwi ing'ombe yakwe yiponile pansi pa musewo nga iyifise wemwenecho kwe woliwo; wewe ufwile nakawuzyenye umwawwe ukuti ayinyamusye swinya. ⁵Umwanauchi afwile atize avwala ichizwalo chino achiyane kucha wonsi, nga swinya umonsi afwile atize azwale ichizyalo cha wanachi; amuno aliwensi wino akuwomba ivinthu vyoo a mwiko kwe Yawe e Leza winu. ⁶Ndi ichisalanzo cha nyunyi chili pa nkholelo zyako pa musewo, mu muti wuliwonsi pamwi pansi, chili nu twana pamwi pamwi amaye mwenemo, wewe ufwile utize usende unyina ayikazile pa twana pamwi pa amaye, wewe

ufwile utize usende unyina ponga nu twana.⁷Wewe ufwile nakawuzyenye umuleke u nyina apite, kweni utwana ungayisendela we mwenecho. Utonthele ilamulo lyoo alyakuti vize vipite ichete na wewe, swinya ukuti ungonjelezya amanda yako.⁸Pano wazenga ing'anda iyipya, apano wewe ufwile uwike ivilemelo muno ichisonje chakwe alyakuti wewe utize ulete uwazi pa ng'anda yako ndi wumwi apona ukufuma pa chisonje.⁹Wewe ufwile utize wacomela imbeyo zya mitundu tiwili iya vikomwa, alyakuti ukusinza konsi kutize kupokwe na masyo ayatele, imbeyo yino wewe ukomezile swinya ukusinza kwa vikomwa.¹⁰Wewe ufwile utize walimila ing'ombe ponga ni ndokwe.¹¹Wewe utize wazyala ivizwalo vya cheya cha ng'onzi ni vya pamba paliponga.¹²Wewe ufwile uyisumile wemwenecho ivyakulemba imbali zini(4) mu mwinjilo wakwe wuno ukuyizwika wemwenecho.¹³Ndi umonsi asenda umwanachi, nga ayinjila mwenemo, nga apata weliwe,¹⁴ngapano amuwipila ivinthu vya musamu nu kupa weliwe imbili iyiwipe pakwe weliwe, nga ati, 'Nene nasenzile wee umwanachi, ukuwa lyoo nene niza kuoipi kwe weliwe, nene nthazanile uwumwali mwakwe weliwe.'¹⁵Apano a baba nu nyino wa mukazyana wafwile watwale ichakusimichila uwumwali wa weliwe ku wasongo pa chisakati cha musumba.¹⁶E yise wa mukazyana afwile ati ku wasongo, 'Nene napile umwana wane umukazyana ku munthu wee ngati a muchi, lelo weni akupata weliwe.¹⁷Lolani, weni amuwipila ivinthu vya musamu nga atili, 'Nene nthazanile mu mwana wako umukazyana ivya kusimichila uwumwali wakwe." Ukuwa paa pali ukusimichila kwa wumwali wa mwana wane umukazyana. Apano awalilambalika umwenda paminso ya wasongo wa musumba.¹⁸Awasongo wa musumba wowo wafwile wasende umonsinye weyo nu kumusunda;¹⁹nga wafule wamulifye ama shekeli 100 aya siliva, nu kupa yeneyo kwe yise uwa mukazyana, umulandu umonsi weyo apanjisizye imbili iyiwipe kwe mwali wa Izirayeli. Umukazyana afwile awe a muchi; weni atanga ayize amusamaze mu manda yakwe yonsi.²⁰Ukuwa ndi ichinthu choo amolimo, ukuti ukusimichila kwa wumwali kutazanilwe mu mukazyana weyo,²¹apano wafwile waletе kunzi umukazyana weyo ku chisakati cha ng'anda ya yise, nga awonsi wa mu musumba wakwe wafwile waponkhole weliwe ku wufwe na mawe, umulandu awomvile ichinthu cha musamu mu Izirayeli, ukuti awombe ngati we malaya mu ng'anda ya yise; nga mulifumya ichiwipe ukufuma pakasi pinu.²²Ndi umonsi azanwa alazile nu mwanachi wino a muka munthu, awafwile wonsi wawili wafwe, umonsi wino alazile nu mwanachi nu mwanachinye; nga mwemwe mulifumya ichiwipe ukufuma mwakwe mwemwe.²³Ndi pali umukazyana wino we mwali, ali nu monsi wino akulonda ukumutwala, nga umonsi wunji azina weliwe mu musumba nu lulala na weliwe,²⁴sendani wonsi ukuya ku chisakati cha musumba, nga muponkhole woliwo ku wufwe na mawe. Mwemwe mufwile muponkhole umukazyana na mawe, umulandu weni atapunzile, napano alinji mu musumba. Mwemwe mufwile mupokhole umonsi na mawe umulandu asamuzile umuka mupalamani wakwe; nga muliwafumya ichiwipe ukufuma mwakwe mwemwe.²⁵Ukuwa ndi umonsi azana umukazyana wino ali nu kutwalwa mu mphanga nga ndi weni amulema nu kulala na weliwe, apano umonsi wenga awino afwile afwe.²⁶Ukuwa ku mukazyana mufwile mutakawombe nanthi chimwi; mutali uluwembu uluyane ni mfwa mu mukazyana. Amuno umulandu woo wuli ngati umunthu alwa nu kukoma umupalamani wakwe.²⁷Amuno azanile umukazyana mu mphanga; umukazyana wino alinji nu kutwalwa ayiza apunda, kweni kutalinji nanthi wumwi uwakuti atule weliwe.²⁸Ndi umonsi azana umukazyana wino we mwali kweni asi nu monsi uwakumutwala, swinya ndi alema weliwe nu kulala nawe, swinya ndi watawazanile,²⁹apano umonsi wino alizile na weliwe afwile alipe amashekeli 50 kwe yise wa mukazyana, nga afwile amutwale umulandu amuwifizye. Weni afwile atize amusamaze mu manda yakwe yonsi.³⁰U monsi afwile atize asende umka yise ukuwa a muchi wakwe umwenecho; weni afwile atakapoke inthwalwa yakwe yise.

23

¹Nanthi wonga umonsi wino uwonsi wakwe awufanthe pamwi awuputulwe angize ayinjile mu kuwungana kwe Yawe.

²Nanthi amwana e zumbwe angawa mu kuwungana kwe Yawe; ukufika ku mphendwa ya 10 iya nkhuo ya wana wakwe, nanthi wonga mwakwe woliwo angawa mu kuwungana kwe Yawe.³E Amori pamwi e Mowabi antanga awe mu kuwungana kwe Yawe; ukufika ku nkhuo ya 10 iya wana wakwe, nanthi wonga angawa mu kuwungana kwe Yawe.⁴Choo chili wowonye umulandu atizile ukusunkhana na mwemwe nu mukate na minzi pa musewo pano mwemwe mwafumanga ku Ijiputi, swinya umulandu awasenzile ukususya mwemwe e Balamu umwana umulumendo wakwe Biyo ukufuma ku Pito mu Aramu Nahayimu, uku atipe mwemwe.⁵Ukuwa Yawe e Leza winu akanile ukwivwile kwe Balamu; mu malo mwakwe, Yawe e Leza winu apiliwuzile itipo ukuwa a kulotwa muno mwemwe, umulandu Yawe e Leza winu atemwizwe mwemwe.⁶Mwemwe mufwile mutize mwakumbwa umutende pamwi ukuwa ni chuma kwawo, mu manda yinu yonsi.⁷Mwemwe mufwile mutize mwapata awa Edomu, amuno a munyina winu; mwemwe mufwile mutize mupate umu Ijiputi, umulandu mwemwe mwalinji mwe walendo munsu yakwe.⁸Awana wakwe ukufika mu nkhuo ya chititatu (3) iya woliwo angize awe mu kuwungana kwe Yawe.⁹Pano mukupita ngati mwe wa wasilikali ukulwa na walwani winu, apano mwemwe mufwile muyisunjilile mwenga ukufuma ku chinthu chilichonsi ichiwipe.¹⁰Ndi mukasi mwinu muli aliwensi umonsi wino amunyale umulandu wakwe chino chachitisile kwe weliwe mu wusiku, apano afwile ayifumye ku visakasa vya awasilikali; afwile atize anyochele ku visakasa.¹¹Pano amanguzi yafika, afwile ayisamvye wenga mu minzi; pano ilanzi linyinila, alinyoka mukasi mu visakasa.¹²Mwemwe mufwile muwe na masyo kunzi kwa visakasa kuno mwemwe muliwaya kunzi;¹³swinya mwemwe muliwa nachimwi ichiwombelo icha kukumbila pansu; pano mwemwe mwafukama pansu ukuti muyitule mwenga. mwemwe mufwile mukumbelo na chenecho nga muvwimbe vino vyafuma mwakwe mwemwe.¹⁴Amuno Yawe akupita mukasi mwakwe mwemwe mu visakasa vyinu ukupa mwemwe ukuchimvya swinya ukua mwemwe awalwani winu mu makasa yinu. Achaleka ivisakasa vyinu vifwile viwe vitele, alyakuti e Leza atakalole nanthi chimwi ichinyale ichinthu mwakwe mwemwe nga ayize afume kwe mwemwe.¹⁵Mwemwe mufwile

mutize mwanjosezwa ku mwenecho umuzya wino asamazile ukufuma kwe bwana wakwe.¹⁶ Lekani ayikale na mwemwe, mu musumba wulwonsi wuno weni asola ukuti awayikala. Mutize mwachuzya weliwe.¹⁷ Mutize mwawa nanthi wonga e malaya mu wana awakazyana awa Izirayeli, na muwana awalumendo mutize muwe nanthi wonga e malaya.¹⁸ Mwemwe mutize mwaleta amalipilo ya wuhule pamwi amalipilo ya mbwa mu ng'anda yakwe Yawe e Leza winu muno ifingo lililyonsi; amuno vyonsi vyoo a mwiko kwe Yawe e Leza winu.¹⁹ Mwemwe mufwile mutize mwayazyimya e katapila ku mu Izirayeli umuwuyo--e katapila wa ndalama, e katapila wa chakulya, pamwi e katapila wa chilichonsi a chakwazyimya mu katapila.²⁰ Ku mulendo mungamwazyimya mu katapila, ukuwa ku mu Izirayeli umuwuyo muntanga mumwazyimye mu katapila, alyakuti Yawe e Leza winu angalota wewe mu vyonsi vino wawika penepo ikasa lyako.²¹ Pano wewe wapanga ifingo kwe Yawe e Leza wako, wewe ufwile utize wazimba ukuti ukwanisye lyenelyo, amuno Yawe e Leza wako nakawuzenye alilonda ukwanisye; luliwa a luwembu kwe wewe ndi wapotwa ukukwanisya.²² Ukuwa ndi wewe uliyilesya wenga ukupanga ifingo, lutaliwa a luwembu kwe wewe.²³ Chocho chino chafuma pa mulomo wako wewe ufwile ulolechesye ukuchiwomba; ndimuno wewe ufinjizile kwe Yawe e Leza wako, chilichonsi chino wewe ulayizizye umwa kuyilondela kwe Yawe nu mulomo wako.²⁴ Pano wewe wayo mu chalo cha vikomwa icha mupalamani wako, wewe ungalya mwenemo muli monsi muno ukulondela, ukuwa utize usende nanthi vimwi ukuti uwike mwe basiketi wako.²⁵ Pano wewe waya mu chalo cha mupalamani wako icha malezi, wewe ungapyola yamwe mwikasa lyako, ukuwa utize usende ichikwakwa ukuti uvune amalezi ya mupalamani wako yano yatonile.

24

¹Pano umonsi asenda umuchi nga atwala wenewo, ndi atazanile ichitemwa mu monsinye weyo umulandu azanile chimwi chino asa chiyane mu mwanachi, apano afwile awalike e kalata wa chilekano, awike wenewo mwi kasa lyakwe, nga atume weliwe ukufuma mu ng'anda yakwe.² Pano umwanachi afuma mu ng'anda yakwe, angapita nu kuya ukutwalwa nu monsi wunji.³ Ndi umonsi wa chitiwili nawenye apata weliwe nu kuwalichila weliwe e kalata wa chilekano, nu kuwika mwi kasa lyakwe, nu kusamazya weliwe ukufuma mu ng'anda yakwe; pamwi ndi umulume wa chitiwili afwa, umonsi wino atwazile weliwe ukuwa a muchi-- ngapano umulume uwa kali, weyo wino asamazizye weliwe pakutalichila, atanga amusende swinya ukuwa a muchi wakwe, lyo umwanachichinye weyo awa a munyale; Mwemwe mufwile mutize mwapanjisa insi ukuti yiwe nu mulandu, insi yino Yawe e Leza winu alinukupa mwemwe ngati a mphyani.⁵ Pano umonsi atwala umuchi umupya, weni ataliwaya ku nkondo na wasilikali, swinya atanga apatichizwe ukuti aye ku mulimo wa kupatichizya; weni aliwa a mupusuke ukuwa pakaya umwaka wonga nu kumusechelezwa umuchi wakwe wino atwazile.⁶ Nanthi wonga umonsi afwile asende ulwala pamwi iwe lya pa lwala ngati chakulemela, amuno koko kuli ngati a kusenda uwulanzu ngati chakulemela.⁷ Ndi umonsi wamuzanile akwiwa umunyina wakwe ukufuma mu wanthu wa Izirayeli, nu kumusenda ngati a muzya nga amkazywe weliwe, umungo weyo afwile afwe; nga mulifumya ichiwiye ukufuma pakasi pinu.⁸ Muwachenjela ukuyana na chilichonsi ichiwaya cha mambombo, alyakuti mwemwe muwalolechesya nu kukonkha ichisambilizyo ichipilwe kwe mwemwe chino e nanzuwi, umu Levi, akusambilizya mwemwe; ndimuno Nene nalamulizile woliwo, amo mwemwe muliwachita.⁹ Mwizuke chino Yawe e Leza winu awomvile kwe Miriyamu pano mwafumanga mu Ijiputi.¹⁰ Pano wewe wapanga umupalamani wako umusango wuliwonsi uwa nkongole, wewe ufwile utakaye mu ng'anda yakwe ukuti usende ichilemelo chakwe.¹¹ Wewe uliyimilila kunzi, nga umonsi kwe wino wewe upile inkhongole aliyiza ni chilemelo kunzi kwe wewe.¹² Ndi amunthu umusaluke, wewe ufwile utize ulale utulo ni chilemelo chakwe mu makasa yako.¹³ Wewe ufwile nakawuzenye umunyosezwe ichilemelo lyo ilanzi litandi lyinjile, alyakuti angiza alale mu mwinjilo wakwe nga alote wewe; chocho chiliwa a wulungamane muno wewe paminso yakwe Yawe e Leza wako.¹⁴ Wewe ufwile utize wachuzya umuwomvi wino a musaluke swinya asi nanthi chimwi, nanthi angawa a mu Izirayeli umuwuyo, pamwi awalendo wano wali muni yinu mukasi mwa kaya kinu.¹⁵ Chila wanda wewe ufwile uwapa weliwe amalipilo yakwe; ilanzi lifwile litize lyinjile lyo wewe utani umalane nawe, amuno weni a musaluke swinya akuwelenjela amalipilo yayo. Chita choo alyakuti atize alilile kwe Yawe muno wewe, swinya alyakuti lutawe a luwembu chino uwomvile.¹⁶ Awakwasi wafwile watize wawikwe ku wufwe muno awana wawo, na wananye wafwile watize wawikwe ku wufwe muno awakwasi wawo. Mumalo mwakwe, aliwensi afwile awikwe ku wufwe muno uluwembu lwakwe umwenecho.¹⁷ Mwemwe mufwile mutawomvya amaka ukupoka ipanzyo lino alya mulendo pamwi umwana umufwilwe, mutize mwasenda ichizwalo cha mwanachi umufwilwe ngati a chilemelo.¹⁸ Mumalo mwakwe, mwemwe mufwile mwizuke ukuti mwemwe mwalinji mwe wazya mu Ijiputi, swinya ukuti Yawe e Leza winu aponizye mwemwe ukufuma mulyanye. Achaleka Nene nkhusambilizya mwemwe ukuti muwatonthela ilamulo lyoo.¹⁹ Pano mukusinja ivyalo vyinu, nga ndi mwemwe mwiwilizile vimwi ivya kusinja mu chalo, mwemwe mufwile mutanyoke ukuya nu kuvisenda; vifwile viwe vya mulendo, umwana umusita u yise, pamwi umwanachi umufwilwe, alyakuti Yawe angiza alote mwemwe mu ntchito zynu zyonsi izya makasa yinu.²⁰ Pano mwayinzanya umuti wa ma olivi, mwemwe mufwile mutakaye swinya na kunsamba; ziliwa a zya mulendo, umusita yise, pamwi umufwilwe.²¹ Pano mukuwunganika ama grepu mu chalo chinu, mwemwe mufwile mutize mwasala mwenemo swinya. Chilichonsi ichisyale chiliwa a cha mulendo, umusita yise, nu mufwilwe.²² Mwemwe mufwile mwizuke kuno mwemwe mwalinji mwe wazya muni ya Ijiputi; achaleka Nene nkhusambilizya mwemwe ukuti muwatonthela ilamulo lyoo.

25

¹Ndi pali ukupazinkhana pakasi pa wonsi nga awaya pi pembo, nga awakapanzya wapingula woliwo, apano awalimumuzana sita mulandu umulungamane nu kupa umulandu umuwipe. ²Ndi umonsi wino azwanwa nu mulandu kukulondekwa ukuti ayumwe, apano awakapanzya walimupanga alambalale pansi nga ayumwe mu kulola kwakwe ni mphendwa ya vikoti iyipingulwe, ndi muno umulandu uli. ³E kapanzya angapa weliwe ivikoti 40, ukuwa atanga ayonjelezwe ukuchila imphendwa yoyo; amuno ndi angonjelezwe imphendwa yoy nu kuma weliwe ni vikoti ivivule ukulusya, apano awa Izirayeli awawuyo wangize wachefwe pa minso yinu. ⁴Wewe ufwile utakiyalile ku mulomo ing'ombe pano ukuvulungania amalezi. ⁵Ndi awanyina wakwikala ponga nga wonga mwakwe woliwo wafwa, nanthi kuwa nu mwana umulumendo, apano umuchi wa mufwe afwile atakatwalwe ku munthu wunji kunzi kwa luko. Mumalo mwakwe, umunyina wa mulume wakwe aliyinjila mwakwe weliwe nu kuyisendela weliwe ku mwenecho ngati a muchi, nu kuwawomba umulimo wa munyina wa mulume ku mwanachinye weyo. ⁶Choo chili wonye alyakuti e katote wino wakwatwa aliyinjila mwi zina lya munyina wa monsi umufwe, alyakuti izina lyakwe litize lifwe mu Izirayeli. ⁷Ukuwa ndi umonsi atakulonda ukuti ayisendele wenga umuchi wa munyina, apano umuchi wa munyina afwile aye pa winjililo wa musumba ku wasongo nu kuti, 'U munyina wa mulume wane akukana ukuti akatusye izina lya munyina wakwe mu Izirayeli; weni ataliwomba umulimo wa munyina wa mulume wane kwe nene.' ⁸Ngapano awasongo wa musumba wakwe awalimwita weliwe nu kuvwanga kwe weliwe. Lero ndi atwalilila ukukana nga ati, 'Nene nthakulonda ukuti imutwale.' ⁹Ngapano umuchi wa munyina wakwe afwile ayize kwe weliwe mu kulola kwa wasongo, amuzule indyato ukufuma kwi tamba lyakwe, nga amuswilile amati kuminso kwakwe. Umuka munyina afwile atolelelele weliwe nu kuti, 'Choo acho chikawombwa ku monsi wino atakulonda ukuti azenge ing'anda ya munyina.' ¹⁰Izina lyakwe lilipundwa mu Izirayeli, 'Ing'anda ya weliwe wino wamuzula indyato yakwe.' ¹¹Ndi awonsi wakulwa, nga umuchi wakwe wonga ayiza ukuti atule umulume ukufuma mwikasa lyakwe weliwe wino akuma weliwe, nga ndi ayololosya ikasa lyakwe nga akwema uwonsi wakwe, ¹²apano mufwile muputule ikasa lya mwanachi weyo; ilinso lyinu litize liwe nanthi a nkhumbe. ¹³Wewe ufwile utakawe mu nyambi yako ivipimo vya wung'wame viwili ivipusane, ichikulu ni chitichi. ¹⁴Wewe ufwile utakawe mu ng'anda yako ivipimo viwili, ivikulu ni vitichi. ¹⁵Icha kuzumilizwa swinya chilungamane ichipimo cha wung'wame wewe ufwile uwe nacho; icha kuzumilizwa swinya ichilungamane wewe ufwile uwe nacho, alyakuti amanda yako yavule muni yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe. ¹⁶Amuno wonsi wano wakuchita ivinthu vyoo, wonsi wano wakuwomba uwunthalungamana, a mwiko kwe Yawe e Leza winu. ¹⁷Mwizuke chino Amaleki achitile kwe mwemwe pa musewo lyo mwemwe mukufuma ku Ijiputi, ¹⁸muno weni asunkhine na mwemwe pa musewo nu kutalika inkhondo na wano walinji pi sinda, pano mutalinji na maka swinya mwatonsile; weni atachindisile Leza. ¹⁹Achaleka, pano Yawe e Leza winu apile mwemwe ukupuza ukufuma ku walwani winu wonsi ukuliwilizya, muni yino Yawe e Leza winu ali nu kupa mwemwe ukuti mupoke ngati a mphyani, mwemwe mufwile mutize mwiwilile ukuti mwemwe mufwile muzimye ichizusyo cha Amaleki ukufuma pansi piyulu.

26

¹Pano mwiza kuni yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe ngati amphyani, swinya pano mwemwe mwapoka yeneyo nu kwikala mwenemo, ²apano mufwile musenda vimwi ivya kusinza kwinu kuni ukwa kutalichila ivyansi yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe. Wewe ufwile iviwiki mwe basiketi nga uye ku masyo yano Yawe e Leza winu aliwasola ngati a ng'anda yakwe. ³Wewe ufwile uye kwe nanzuwi wino aliwateweta mu manda yayo nu kuti kwe weliwe, 'Nene nkhumilizya ililo kwe Yawe e Leza wako kuno nene niza kuni yino Yawe afinjizile ku wanyenya witu ukuti ape sweswe.' ⁴E nanzuwi afwile asende e basiketi wako ukufuma mwi kasa lyako nu kuwika yeneyo pansi paminso yakwe Yawe e leza winu. ⁵Wewe ufwile uvwange paminso yakwe Yawe e Leza wako, 'U munyenya wane alinji a mu Aramiya uwa kupitana. Weni ayile mu Ijiputi nu kwikala kulyanye, swinya awanthu wakwe walinji awatichi mu mphendwa. Kulyanye ayiza awa a mukulu, uwa maka, swinya uluko uluvule.' ⁶Awa Ijiputi awachitila sweswe uuwu nu kuchuzya sweswe. Awapanzile sweswe ukuti tuwawomba umulimo wa wazya. ⁷Atulilila kwe Yawe, e Leza wa watata witu, nga ayivwile izwi litu swinya aweni amachuzi yitu, ukupyoka kwitu, ni nthazi zyitu. ⁸Yawe alesile sweswe ukufuma mu Ijiputi ni kasa ilya maka, ni nyowe iyiololosye, nu kutinia ukukulu, ni vilolwa, swinya ni vizungusyo; ⁹nga Weni alesile sweswe ku masyo yaa swinya apile sweswe insi yoo, insi yino yikupita umukaka nu wuchi. ¹⁰Nomba lolani, nene niza ni vya kusinza ivya kutalichila ivyansi yino wewe, Yawe, upile nene.' Wewe ufwile uviwiki pansi paminso yakwe Yawe e Leza wako nga ufukamile paminso yakwe; ¹¹swinya ufwile uzewe mu vyonsi ivizima vyo Yawe e Leza wako awomvile muno wewe, muno ing'anda yako--wewe, nu mu Levi, nu mulendo wino ali pakasi pinu. ¹²Pano wewe wamala ukupa ichikumi chonsi icha kusinza kwako mu mwaka wa chititatu, awuno, umwaka wa kupa ichikumi, apano wewe ufwile upe chenecho ku mu Levi, ku mulendo, ku musita yise, swinya ku mwanachi umufwilwe, alyakuti wangalya mu musumba wako nu kwikuta. ¹³Wewe ufwile uvwange paminso yakwe Yawe e Leza wako, 'nene naleta ukufuma mu ng'anda yane ivinthu vino a vyakwe Yawe, nga imphile vyenevyo ku mu Levi, ku mulendo, ku musita yise, swinya ku mwanachi umufwilwe, ukuyana na malamulo yako yano Wewe upile nene. Nene nthononile nanthi limwi mu malamulo yako, nanthi a kwiwilila yeneyo. ¹⁴Nene nthalile nati vimwi mwenemo pa kulosya kwane, nthawisile vyenevyo ukunji pano nene nalinji mu wunyale, nene nthawisile nthi vimwi ukuti intchindike awafwe. Nene nivwila kwizwi lyakwe Yawe e Leza wane; Nene inthonthezile vyonsi wewe ulamulizile nene ukuti imbombe. ¹⁵Lola pansi ukufuma pa masyo ayatele kuno wewe wikala, ukufuma mwiwulu, nga ulote awanthu wako Izirayeli, ninsi yino Wewe upile sweswe, ndi muno wewe wafinjizile ku watata witu, insi iyakupita umukaka nu wuchi. ¹⁶Ilelo Yawe e Leza wako akulamulila wewe ukuti utonthele ivilolesyo

vyoo ni mivwanjile; achaleka weme uliwasunga yoliyo nu kuwomba yeneyo nu mwendo wako wonsi swinya u moyo wako wonsi. ¹⁷Wewe ilelo walanjizya ukuti Yawe we Leza wako, swinya ukuti uliwapita mu nzila zyakwe nu kusunga iviwolesyo yakwe, amalamulo yakwe, ni mivwanjile yakwe, swinya ukuti wewe uliwayivwila kwizwi lyakwe. ¹⁸Ilelo Yawe alanjizizye ukuti mwemwe mwe wanthu wano a wakwe, ndimuno alayizizye mwemwe, swinya ukuti mwemwe muliwasunga amalamulo yakwe yonsi, ¹⁹swinya Weni aliwika mwemwe papela pa maluko yonsi yano Weni apanzile, swinya mwemwe muliwapochelela ukutumvya, ukumanyikwa, swinya umuchinzi. Mwemwe muliwa mwe wanthu wano awawikwe pambali kwe Yawe e Leza winu, ndimuno Weni avwanzile."

27

¹Mose na wasongo wa Izirzyeli walamulizile awanthu nu kuti, "Musunge yonsi amalamulo yano nene nkhumulila mwemwe ilelo. ²Pa wanda pano mwemwe mulipitilila e Yorodani ukuya kungsi yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe, mufwile mupamphike amawe nu kumata yeneyo ukuliwilizya. ³Mwemwe mufwile muwalike mu yeneyo yonsi amazwi ayisundo lyoo pano mwalowoka; ukuti munginjila muni yino Yawe e Leza winu ali nukupa mwemwe, insi yino yikupita nu mukaka swinya wuchi, ndimuno Yawe, e Leza wa wanyanya winu, alayizizye mwemwe. ⁴Pano mwalowoka e Yorodani, pamphikani a mawe yaa yano nene nkhumulila mwemwe ilelo, pa Lupili Eba, swinya mumate yeneyo nivu. ⁵Palyanye mufwile muzenge a kazuwo kwe Yawe e Leza winu, akazuwo ka mawe; ukuwa mwemwe mufwile mutakinusye ichiwombelo cha chisulo ukuwomba amawe. ⁶Mwemwe mufwile muzenge akazuwo ka Yawe e Leza winu na mawe ayasita kuwinza; mufwile muwapa penepo ivyauwe kwe Yawe e Leza winu, ⁷swinya muliwazuwila ichauwe cha wuponga nga muliwalya palyanye; mwemwe mulisechela paminso yakwe Yawe e Leza winu. ⁸Muliwalika pa mawe amazwi yonsi ayisundo lyoo ukuti aliwensi alole. ⁹Mose na wananzuwi, awa Levi, wavwanzile ku wonsi awa Izirayeli nu kuti, "Myalalani nu kwivwa, Izirayeli: Ilelo mwemwe mwawa mwe wanthu wakwe Yawe e Leza winu. ¹⁰Mwemwe achaleka mufwile mutonthele kwizwi lyakwe Yawe e Leza winu nu kutonthela amalamulo yakwe ni vilolesyo vino nene nkhumulila mwemwe ilelo. ¹¹Mose alamulizile awanthu uwanda wulyanye nga atili, ¹²Amaluko yaa yafwile yimilile pa Lupili Gerizimu ukuti walote awanthu lyo mwemwe mwalowoka Yorodani: Simiyoni, Levi, Yuda, Isaka, Yosefe, swinya Benjamini. ¹³Yaa a maluko yano yafwile yimilile pa Lupili Eba ukuti liwizye amatipo: Rubeni, Gadi, Asha, Zebuluni, Dani, swinya Nafutali. ¹⁴Awa Levi awalitolelela nu kuti kwe wonsi awonsi wa Izirayeli mwizwi ilikulu: ¹⁵Awe a mutipwe umunthu wino akupanga ichiwinze pamwi ukumata ichinthu, umwiko kwe Yawe, umulimo wa makasa ya misili, swinya wino akwimika chenecho mu mfizi. Ngapano awanthu wonsi awalitolelela nu kuti, 'Ameni.' ¹⁶Awe a mutipwe umunthu wino ukusamula u yise pamwi unyina. Ngapano awanthu wafwile wati, 'Ameni.' ¹⁷Awe a mutipwe umunthu wino akufumya ichilanjizyo cha mphaka icha mupalamani wakwe. Ngapano awanthu wonsi wafwile wati, 'Ameni.' ¹⁸Awe a mutipwe umunthu wino akupanjisa inthonkho ukuti yifume mu musewo. Ngapano awanthu wonsi wafwile wati, 'Ameni.' ¹⁹Awe a mutipwe umunthu wino akuwomvya amaka ukuti apoke ipanzyo lya ku mulendo, umusita yise, pamwi umufwilwe. Ngapano wonsi awanthu wafwile wati, 'Ameni.' ²⁰Awe amutipwe umonsi wino akulala nu mu yise, umulandu weni aposile ivya kwe yise. Ngapano awanthu wonsi wafwile wati, 'Ameni.' ²¹Awe a mutipwe umunthu wino akulala ni chinyamana chilichonsi. Ngapano wonsi awanthu wafwile wati, 'Ameni.' ²²Awe a mutipwe umonsi wino akulala ni nkhazi yakwe, umwana umukazyana uwakwe yise, pamwi umwana umukazyana uwakwe nyina. Ngapano awanthu wonsi wafwile wati, 'Ameni.' ²³Awe a mutipwe umonsi wino akulala ni nyinavyala. Ngapano wonsi awanthu wafwile wati, 'Ameni.' ²⁴Awe a mutipwe u monsi wino akukoma umupalamani wakwe mu mfizi. Ngapano awanthu wonsi wafwile wati, 'Ameni.' ²⁵Awe a mutipwe umonsi wino akusenda ichiphuphu ukuti akome umunthu umusita mulandu. Ngapano wonsi awanthu wafwile wati, 'Ameni.' ²⁶Awe a mutipwe umonsi wino atakusimichizya amazwi yi sundo lyoo, ukuti atonthele yoliyo. Ngapano awanthu wonsi wafwile wati, 'Ameni.'"

28

¹Ndi mukwivwila ichete kwizwi lyakwe Yawe e Leza winu ukuti muwasunga yonsi amalamulo yakwe nene nkhuwalamula mwemwe ilelo, Yawe e Leza winu aliwika mwemwe papela pa yonsi amaluko ya muni ya pansi. ²Konsi ukulotwa kuliyiza pakwe mwemwe nu kuwapitilila, ndi mukwivwila kwizwi lyakwe Yawe e Leza winu. ³Muliwa mwe walotwe mu musumba swinya muliwa mwe walotwe mu mphanga. ⁴Chiliwa a chilotwe ichikomwa cha munda yako, ichikomwa cha muchalo, swinya ichikomwa cha vitekwa vyako, swinya uwuvule wa ng'ombe zyako ni ng'onzi zyako. ⁵Chiliwa a chilotwe ichiseje chako swinya itui lyako. ⁶Uliwa we mulotwe pano ukwinjila mukasi, swinya we mulotwe pano wewe ukufuma kunzi. ⁷Yawe alipanjisya awalwani wako wano wakatuka ukulwa na wewe ukuti wakomwe paminso yako; awaliyiza ukulwa na wewe inzila yonga kweni awalizamala paminso yako inzila munenulambali (7). ⁸Yawe alilamulila uwulotwe ukuti wize mu nthamba yako swinya na mu vyonsi muno wawika ikasa lyako penepo; Weni alilota wewe muni yino ali nukupa wewe. ⁹Yawe aliwika mwemwe ngati a wanthu wano wawisilwe pambali muno Weliwe umwenecho, ndivino Weni afinjizile kwe mwemwe, ndi mwemwe mukusunga amalamulo yakwe Yawe e Leza winu, ni kupita mu nzila zyakwe. ¹⁰Awanthu wonsi awa muni ya pansi walilola ukuti mwemwe mwe witezwe ni zina lyakwe Yawe, nga awaliwa ni nthete yakwe mwemwe. ¹¹Yawe alipanga mwemwe ukuti muwe ni chuma mu chikomwa cha munda yinu, mu chikomwa cha vitekwa vyinu, swinya mu chikomwa cha muchalo muni yino Weni afinjizile ku watata winu ukuti alipa mwemwe. ¹²Yawe aliyula kwe mwemwe ing'anda ya kusunjila mwenemo iya mwiylulu ukuti yipe imvula kungsi yinu mu mphindi yakwe, swinya ukulota yonsi imilimo yi kasa lyako; wewe iliyazimya amaluko ayavule, kweni

wewe utaliyazimya.¹³Yawe alipanga wewe ukuti uwe we mutwe, asa musinda pole; wewe uliwa papela penga, utalitela uwe pansi, ndi ukwivwila ku malamulo yakwe Yawe e Leza wako yano nene nkhumulila wewe ilelo, alyakuti utonthele nu kuti uwombe yeneyo,¹⁴swinya ndi wewe utakutontholokwa ukufuma ku yaliyonsi amazwi yano nene nkhumulila wewe ilelo, ku ndilo pamwi ku kamani, alyakuti ukonkhe awaleza awanji ukuti utewetele woliwo.¹⁵Ukuwa ndi wewe utakwivwila kwizwi lyakwe Yawe e Leza wako, alyakuti usunje yonsi amalamulo yakwe ni vilolesyo vyakwe vino nene nkhumulila wewe mwemwe ilelo, apano yonsi amatipo yaa yaliyiza pakwe wewe nu kupitilila wewe.¹⁶Uliwa we mutipwe mu musumba wako, swinya uliwa we mutipwe mu mphanga.¹⁷Uliwa we mutipwe mu chiseje chako ni tuli lyakonye.¹⁸Chiliwa a chitipwe ichikoma cha munda yako, icikomwa cha mu chalo, awana wa ng'ombe zyako, awana wa wanang'onzi wako.¹⁹Uliwa we mutipwe pano wewe ukwinjila mukasi swinya uliwa we mutipwe pano wewe ukuya kunzi.²⁰Yawe alituma pakwe wewe amatipo, ukuvulungana, swinya ukukalipa mu vyonsi vino wewe wawika penepo ikasa lyako, ukufika pano wewe wononeka, swinya ukufika wewe umale wangu umulandu wa milimo yako iyiwiwe mwakwe yino wewe ulesile Nene.²¹Yawe alipanjisya ichiwaya chimanthilile kwe wewe ukufika Weni ayonona wewe ukufuma muni yino wewe uliyinjila ukuti upoke.²²Yawe aliwalwa na wewe ni zyandwala izya kupelana, ni chizekema, nu kuvimba, swinya nu kumuli kwansi ni chilungula ichikulu, swinya inkhungu iyikulu ponga ni ndwala ya mbeyu. Vyoo viliwasamazya mwemwe ukufika pano mwasila.²³Amayulu yinu yano yali pa mitwe yinu yaliwa a mukuwa, swinya insi ya pansi pakwe mwemwe yiliwa a chisulo.²⁴Yawe alipanga imvula ya muni yinu ukuwa a wusu nu lutukumbwi; ukufuma mwiwulu yiliyiza pansi pakwe mwemwe, ukufika pano mononeka.²⁵Yawe alipanjisya mwemwe ukukomwa paminso ya walwani winu; mwemwe muliya inzila yonga ukulwa na woliwo kweni muliwasamala paminso ya woliwo inzila munenulambali. Mwemwe mulisamazwa koo na koo mu mawufumu ya muni ya pansi.²⁶Ivitumbu vyinu viliwa a chakulya cha nyunyi zyonsi izya mwiwulu swinya ku vinyamana vya mumphanga ivya muni ya pansi; kutaliwa nanthi wonga uwa kutinia vyolivyo ukusamala.²⁷Yawe alilwa na mwemwe na mapumba ya mu Ijiputi ni vilonda, ichingumu, nu kunyenyela, ukufuma kwe yino mwemwe mutanga mupole.²⁸Yawe alilwa na mwemwe ni chipena, nu wunthonkho, swinya nu kuvulungana kwa mutwe.²⁹Mwemwe muliwapitapita umusanya ngati a nthonkho mu mfizi, swinya mwemwe mutaliya apatali mu nzila zyunu; mwemwe muliwamba penye swinya ukupokwa, swinya pataliwa nanthi wonga ukuti atule mwemwe.³⁰Wewe ulifichila umwanachi ukuti utwale, kweni wunji umonsi alipoka umwanachinye weyo nu kulala nawe pa maka. Wewe uliwazenga ing'anda kweni nanthi kwikala mwenemo; wewe ulikomela imiti ivikomwa kweni utalilya nanthi a chikomwa chakwe.³¹Ing'ombe yako yilikomwa pankholelo zya minso yako, kweni wewe utalilya inyama yakwe; indokwe yako yilisekwa pa maka ukufuma pa minso yako nga yitalinyosezwa kwe wewe. Ing'onzi yako yilipelwa ku walwani wako, nga wewe utaliwa nanthi wonga ukuti atule wewe.³²Awana wako awalumendo na wakazyana walipelwa ku wanthu awanji; aminso yako yalivwamba woliwo uwanda wonsi, kweni ulipotwa nu kuwalonda. Mutaliwa nanthi a maka mwi kasa lyako.³³Ukuvuna kwansi yako nu kupyoka kwako konsi--uluko luno wewe utalumanya luliwalya kweneko; wewe uliwa chuzwa swinya ukulyatwa penye,³⁴alyakuti wewe uliyiza uwe we muvulungane pakwe vino wewe uweni vikuchitika.³⁵Yawe alilwa na wewe mu vimphemvu na mu vinama na mapumba ayakali ukufuma kwe yano wewe utanga upole, ukufuma pansi pa matamba yako ukufika pa mutwe wako.³⁶Yawe alisenda mwemwe ni mfumu yino mwemwe muiyiwile mwewenecho papela pinu ku luko luno mwemwe mutalumanya, nanthi a mwemwe pamwi awanyanya winu; kulyanye muliwa fukamila awaleza wansi awa miti na mawe.³⁷Mwemwe muliwa a chakuleta ukutinia, ichili, swinya ichakusambilila penepo pakasi pa wanthu wonsi kuno Yawe alikolela mwemwe.³⁸Mwemwe muliwasenda imbeyu iyivule ukuya mu chalo, kweni tuliwa sinza ivichepe, amano awamakantha walilya vyonsi.³⁹Mwemwe muliwakomela ivikomwa nu kusunjilila vyenevyo, ukuwa mutaling'wa nanthi a vinyo, nanthi akusunjilila ivikomwa, amuno ivinyongolo vililya vyenevyo.⁴⁰Mwemwe muliwa ni miti ya ma olivi mukaya kinu konsi, kweni mwemwe mutalipakala nanthi a mafuta mwewenecho, amuno ama olivi yaliponia ivikomwa vyawo.⁴¹Mwemwe muliwa nawana awalumendo na wakazyana, ukuwa watalisyala a winu, amuno waliwasenda mu wuzya.⁴²Imiti yinu yonsi ni vikomwa vyansi yinu--awamakantha walipoka vyonsi.⁴³Umulendo wino ali pakasi pinu alikatuka ukuchila mwemwe ukuya papela na papela; mwemwe mwewenecho muliwaya pansi ukwika nu kwika.⁴⁴Weni aliwayazimya kwe mwemwe, ukuwa mwemwe mutalimwazimya weliwe; weni aliwa a mutwe, nga mwemwe muliwa a musinda.⁴⁵Yonsi amatipo yaliyiza pakwe mwemwe swinya yaliwasamazya nu kuwapitalila ukufika mwemwe mononeka. Choo chilichitika umulandu mwemwe mutivila kwizwi lyakwe Yawe e Leza winu, ukuti musunge amalamulo yakwe na masundo yano weni alamilizile mwemwe.⁴⁶Yaa amatipo yaliwa pakwe mwemwe ngati a vilolesyo ni vizungusyo, swinya apa wana winu muyayaya.⁴⁷Umulandu mwemwe mutafukamizile Yawe e Leza winu ni chimwemwe swinya ukusechela kwa mwemwe; mwemwe muliwatewela woliwo mu nzala, mu lusala, mu chitali, swinya mu wupina. Weni aliwika iching'wame mu nsingo zyunu ukufika pano weni ayonona mwemwe.⁴⁸Yawe alileta u luko ukulwa na mwemwe ukufuma ukutali, ukufuma ku wumalilo wansi ya pansi, ndivino a lyewe ukupululukila ku nyama, u luko luno mutamwivwichisye imvwango yawo;⁴⁹uluko lwa paminso pa kutinia pano pasi nu muchinzi na wakote swinya lusilola ukuti wee a mutichi.⁵⁰Awalilya awana wa vitekwa vyinu swinya ivikomwa vya muni yinu ukufika pano mwemwe mononeka. Awataliwasela nanthi a mbeyu, vinyo umupya, pamwi amafuta, nanthi awana wa ng'ombe zyunu pamwi awana wa ng'onzi zyunu, ukufika wapanjisizye ukuti mumale.⁵¹Awaliliwilizya mwemwe monsi mu misumba yinu, ukufika amaluwumba yinu ayatali swinya ayawome yaponi kulikonsi muni yinu, amaluwumba yano mwemwe mwasuwizile mwenemo. Awaliliwilizya mwemwe mu yonsi imisumba yinu muni yonsi yino Yawe e Leza winu apile mwemwe.⁵²Mwemwe muliwalya ivikomwa vyakufuma mu

miwili yinu, inyama ya wana winu awalumendo ni ya wana winu awakazyana, wano Yawe e Leza apile mwemwe, mu kuliwilizwa swinya inthete iyakwe yino awalwani winu wawisile mwemwe mwenemo.⁵⁴ Umonsi wino a mutonthe swinya umuzima ukulusya mwakwe mwemwe---weni aliwa nu mone nu munyina wakwe swinya umuchi umukundwe, swinya na waliwonsi awana wakwe wano awasyile.⁵⁵ Achaleka atalipa kwe nanthi wonga inyama ya wana wakwe yino ali nukuti alye, umulandu nawenya alisyala nanthi chimwi mu kuliwilizwa swinya inthete mwakwe yino awalwani winu waliwika pakwe mwemwe mu misumba yinu yonsi.⁵⁶ Umutonthe swinya umuzima umwanachi mwakwe mwemwe, wino ataliya nu kulyatisya pansi itamba lyakwe ku wuzima nu wutonthe--aliwa nu mone ku mulume umukundwe, ku mwana wakwe umulumendo, na kumwana wakwe umukazyana,⁵⁷ na kwe bonda wakwe wino akufuma pakasi pa vinama vyakwe, swinya na ku wana wano alikwata. Alilya wenewo mu mfizi muno ukusowa chilichonsi ichinji, mu wuliwilizwe swinya mu nthete yino aalwani winu waliwika pakwe mwemwe mu misumba yinu.⁵⁸ Ndi mwemwe mutakusunga amazwi yonsi ayisundo lyoo lino imbalisile mwi buku lyoo, alyakuti achindike izina lyakwe ilichindamane swinya izina lya kutinia, Yawe e Leza winu,⁵⁹ apano Yawe alipanga iviwaya vyinu vikule, swinya vyovyvo ivya wana winu; viliwa a viwaya ivikulu ukulusya, swinya ivyakusenda imphindi iyitali, swinya izyandwala izikali, izya mphindi iyitali.⁶⁰ Yawe alileta swina zyonisi izyandwala izya Ijiputi zino mwemwe mukuzitina; zililemanthila kwe mwemwe.⁶¹ Na swinya yonsi indwala ni chiwaya vino chitawalisilwe mwi buku lyi sundo lyoo, nazyonye zyozyo Yawe alileta pakwe mwemwe ukufika mwemwe mononeka.⁶² Mwemwe mulisyala awachepe mu mphendwa napano mwalinji mwe wavule ngati a nthanda mu mphendwa, umulandu mutivwiliye kwizwi lyakwe Yawe e Leza winu.⁶³ Ndimuno Yawe asechelelanga pakwe mwemwe mu kuwombela mwemwe ivizima, swinya mu kuvuzya mwemwe, achaleka ali sechelela pakwe mwemwe mu kupanga mwemwe musile swinya mu konona mwemwe. Mwemwe muli kwemwa ukufuma muni yino mwemwe mukuya mwenemo ukuti mupoke.⁶⁴ Yawe alisasya mwemwe mu wanthu wonsi ukufuma ku wumalilo wonga uwansi ya pansi ukuya ku wumalilo wunji uwansi ya pansi; kulyanye mwemwe muliwafukamila awaleza awanji wano mutamanyile, nanthi a mwemwe pamwi awanyenya winu, awaleza awa miti swinya amawe.⁶⁵ Mukasi mu maluko yaa mwemwe mutalizana uwupepuke, swinya mutaliwa nanthi a kupuza kwa pansi pa matamba yinu; mumalo mwakwe, Yawe alipa mwemwe kulyanye u mwenzo wa kuzekema, aminso ayapotwe, swinya u moyo wuno wukulosya.⁶⁶ Uwulanzi winu wuliwa mu wunthasuwila paminso yinu; mwemwe muliwatana uwusiku wuliwonsi nu musanya swinya mutaliwa nu kusimichila kulikonsi mu wulanzi winu.⁶⁷ Umutondotondo mwemwe muliwati, 'Nene ningalonda yawe a manguzi!' nga amanguzi mwemwe muliwati, 'Nene ningalonda kuwa amutondotondo!' umulandu wa nthete mu myenzo yinu ni vinthu vino aminso yinu yaliwa ukuti yalole.⁶⁸ Yawe alileta mwemwe swinya mu Ijiputi pa mawato, ukupitila inzila yakwe yino Nene navwanzile kwe mwemwe, 'Mwemwe mutalilola swinya Ijiputi.' Kulyanye muliyipa mwewenecho ukuti mukazwe ku walwani winu ngati a waza awonsi swinya awanachi, ukuwa nanthi wonga alikala mwemwe."

29

¹Yaa a mazwi yano Yawe alamulizile Mose ukuti awanene awanthu wa Izirayeli muni ya Mowabi, amazyi yano yasanizwe kwi layano linoweni weni apanzile na woliwo pe Horebu.² Mose apunda ku wonsi awa Izirayeli nga atili kwe woliwo, "Mwemwe muweni vilivyonsi vino Yawe achitile paminso yinu muni ya Ijiputi kwe Farawo, ku wawomvi wakwe wonsi, swinya kuni yakwe yonsi--³ ukuchula ukukulu kuno aminso yinu yaweni, ivililolesyo, swinya vyovyvo ivizungusyo ivikulu.⁴ Ukuwa ukufika ilelo Yawe atapile mwemwe umwenzo ukuti mumanye, aminso ukuti mulole, pamwi amakutwi ukuti mwivwe.⁵ Nene nkholezile mwemwe imyaka 40 mu lupalang'ang'a; ivizwalo vinu nanthi kusila pakwe mwemwe, swinya indyato zvinu nanthi kumala ku matamba yinu.⁶ Mwemwe mutalyanga nanthi a mukate, swinya mwemwe mutang'wanga nanthi a vinyo pamwi ivyakung'wa ivinji ivy pala, alyakuti mwemwe mungamanya ukuti Nene ne Yawe e Leza winu.⁷ Pano mwiza ku masyo yaa, Sihoni, imfumu ya ku Heshiboni, swinya Ogu, imfumu ya Bashani, awafuma kunzi ukuti walwe na sweswe, nga tumile woliwo pansi.⁸ Atusenda insi yawo nu kupa yeneyo ngati a mphyani ku wa Rubeni, ku wa Gadi, na ku nunsu iya luko lwakwe Manase.⁹ Achaleka sungani amazwi yi layano lyoo nu kuyachita, alyakuti mwemwe mungatwalilila mu vilivyonsi vino mwemwe mukuwomba.¹⁰ Mwemwe mwimilile ilelo, mwensi, paminso yakwe Yawe e Leza winu; imfumu zvinu, amaluko yinu, na wa bwana winu--wonsi awonsi wa Izirayeli,¹¹ awana winu awatichi, awachi winu, nu mulendo wino ali pakasi pakwe mwemwe mu visakasa vyinu, ukufuma pe weyo winu akuputula inkhwi zvinu ukufika weliwe wino akusemba aminzi yinu.¹² Mwemwe muli paa umwakuti mwinjile mwi layano lyakwe Yawe e Leza winu swinya mwi fingo lino Yawe e Leza winu ali nu kupanga na mwemwe ilelo,¹³ alyakuti Weni angapanga mwemwe ilelo ukuwa a wanthu awakwe umwenecho, swinya ukuti Weni awe we Leza uwakwe mwemwe, ndimuno avwanzile kwe mwemwe, swinya ndimuno afinjizile ku wanyenya winu, kwe Abrahamu, kwe Ayizeki, swinya kwe Yakobe.¹⁴ Amuno asa kwe mwemwe mwenga kuno Nene inkhupanga ilayano lyoo ni fingo lyoo--¹⁵ na aliwensi imilizile paa na sweswe ilelo paminso yakwe Yawe e Leza witu--kweni swinya na wawo wano wasi paa na sweswe ilelo.¹⁶ Mwemwe mwamanya wuli muno sweswe twikazile muni ya Ijiputi, swinya wuli muno twizile ukupitila pakasi pa maluko ukupitila mwe yano mwemwe mwapitizile.¹⁷ Mwemwe muweni amakolania yawo ayakunyalisa ayapangwe ni miti swinya amawe, e siliva nu goline, yano yalinji pakasi pakwe woliwo.¹⁸ Mulolechesye pasi nanthi wumwi mwakwe mwemwe umonsi, umwanachi, akaya, pamwi uluko luno umwenzo wakwe wukupiliwuka ilelo ukufuma kwe Yawe e leza witu, umwakuti aye afukamile awaleza awa maluko yayo. Mulolechesye mwakwe mwemwe ukuti musi nanthi awa luko wino akuleta iviwiye.¹⁹ Pano umunthunye weyo ayivwa amazwi yi tipo lyoo, weni aliylota umwenecho mu mwenzo wakwe nu kuti, 'nene indiwa nu mutend, napano nene nkhopita mu lukani lwa mwenzo wane.'

Choo chingize chonone ichiwisi apaliponga ni chumile.²⁰Yawe atalitetela weliwe, kweni mu malo mwakwe, uwufulwe wakwe wakwe Yawe swinya uwuzuwa wakwe wuliyaka ukususya umunthu weyo, swinya yonsi amatipo yano yawalisilwe mwi buku lyo yaliyiza kwe weliwe, swinya Yawe alizimya izina lyakwe ukufuma pansi piyulu.²¹Yawe alipatulila weliwe ku matamyo ukufuma mu maluko yonsi aya Izirayeli, ukuyana na matipo yonsi yano yawalisilwe mwi buku lyoo ilyi sundo.²²Awana wano walikonkha penepo, awana winu wana walikatuka pansizi ya mwemwe, swinya u mulendo wino akwiza ukufuma kungsi ya kutali, awalivwanga pano walola iviwaya pansi yoo swinya izyandwala mwakwe zino Yawe apanzile insi yilwale--²³swinya pano awalola kuno insi yonsi yawa a safuli swinya umuchehe chikukula, kuno nanthi chimwi chikukomelwa pamwi chikukwata ichikomwa, kuno nanthi chimwi mumphanga chikukula, ukuyana nu kupona kwe Sodomu nu Gomora, Adima swinya Zeboyimu, wino Yawe ayononezile mu wufulwe wakwe swinya uwukali--²⁴awalivwanga apaliponga na maluko ayanji yonsi, 'Wuzye fwani achani Yawe awomvile choo kungsi yoo? Wuzye uchilungula cha wufulwe choo chikusula chani?'²⁵Ngapano awanthu awalivwanga, 'A mulandu awalesile ilayano lyakwe Yawe, e Leza uwa wanyenya wawo, lino apanzile na woliwo pano Weni alesile woliwo ukufuma mungsi ya Ijiputi,²⁶swinya umulandu awayile nu kutewetela awaleza awanji nu kufukamia kwe woiwo, awaleza wano awatawamanyile swinya Weni atapie kwe woliwo.²⁷Achaleka u wufulwe wakwe Yawe wukolezilwe ukususya insi yoo, umwakuti wulete penepo amatipo yonsi yano yawalisilwe mwi buku lyoo.²⁸Yawe awafumizye woliwo ukufuma kungsi yawo mu wufulwe, mu wukali, swinya mu kufulwa ukukulu, nga asumbizile woliwo mungsi iyanji, ndimuno ilelo.'²⁹Ivinthu vya kufisa avyakwe Yawe e Leza witu wenganye; ukuwa ivinthu vino viwumbuzilwe avya muyayaya kwe sweswe na wana witu, alyakuti tungize twawomba amazwi ya mwi sundo lyoo.

30

¹Pano vyonsi ivinthu vyoo vyiza pakwe mwemwe, u kulotwa swinya a matipo yano Nene nawika paminso yinu, swinya pano mwemwe mwizuka vyenevyo mu maluko ayanji yonsi kuno Yawe e Leza winu asamazizyeke mwemwe,²nga pano mwemwe mwanyochela kwe Yawe e Leza winu nu kutonthela izwi lyakwe, ukukonkha vyonsi vino Nene nkhumulila mwemwe ilelo--mwemwe na wana winu--nu mwendo wako wonsi swinya nu moyo wako wonsi,³ngapano Yawe e Leza winu apiliwule uwuzya winu swinya awe ni nkhumu pakwe mwemwe; Weni alinyoka nu kuwunganika mwemwe ukufuma ku wanthu wonsi kuno Yawe e Leza asasizye mwemwe.⁴Ndi wamwi awa wanthu winu awasamazwe wali ku masyo aya kutali pansi piyulu, ukufuma kokonye Yawe e Leza winu aliwunganika mwemwe, nga ukufuma kokonye Weni alileta mwemwe.⁵Yawe e Leza alileta mwemwe mungsi yino awatata winu waposile, nga mwemwe mulipoka yeneyo swinya; Weni aliwombela mwemwe ichizima swinya alivuzya sana mwemwe ukulusya muno awombezele awatata winu.⁶Yawe e Leza winu aliputula u mwendo winu swinya umwendo wa wana winu, achaleka mwemwe mulitemwa Yawe e Leza winu nu mwendo winu wonsi swinya nu moyo winu wonsi, alyakuti muwe mwe walanzi.⁷Yawe e Leza winu aliwika yonsi amatipo yaa pa walwani winu na pe wawo wano wapata mwemwe, wawo wano wakuchuzya mwemwe.⁸Mwemwe mulinyoka nu kutonthela izwi lyakwe Yawe, swinya mwemwe muliawomba yonsi amalamulo yakwe yano Nene nkhumulila mwemwe ilelo.⁹Yawe e Leza winu alipanga mwemwe mutwalilile ukulusya mu yonsi imilimo ya makasa yinu, mu chikomwa cha munda yinu, mu chikomwa cha vitekwa vyinu, na mu chikomwa chansi yinu, muno ukukankhala. Amuno Yawe alisechela swinya ukupanga mwemwe mukankhale, ndi muno asechezele mu watata winu.¹⁰Weni aliwomba choo ndi mwatonthela izwi lyakwe Yawe e Leza winu, alyakuti musunge amalamulo na amasundo yakwe yano yawalisilwe mwi buku lyoo ilyi sundo, ndi mwemwe mwapiluchila kwe Yawe e Leza winu nu mwendo winu wonsi swinya u moyo winu wonsi.¹¹Amuno lyo ilamulo lino Nene nkhumulila mwemwe ilelo asa litale sana kwe mwemwe, lisi ukutali sana kwe mwemwe ukuti mulifichile.¹²Lisi mwiwulu, alyakuti mwemwe mungize muti, 'Wuzye wewenu aliya muno sweswe mwiwulu nu kuleta lyenelyo pansi kwe sweswe nu kupanga sweswe tukwanisye ukuti twivwe lyenelyo, alyakuti sweswe tungachita lyenelyo?'¹³Lisi ku mbalama ya sumbi, alyakuti mwemwe mungize muwati, 'Wuzye weweni alilowoka e sumbi muno sweswe nu kuleta lyenelyo kwe sweswe nu kupanga sweswe ukuti twivwe lyenelyo, alyakuti sweswe tungachita lyenelyo?'¹⁴Ukuwa izwi kupipi kwe mwemwe, mu mulomo winu swinya mu mwendo winu, alyakuti mwemwe mungawomba lyenelyo.¹⁵Lolani, ilelo Nene nawika paminso yinu uwulanzi swinya iwuzima, imfwa nu wuwipe.¹⁶Ndi mwemwe mwatonthela imivwanjile yakwe Yawe e Leza winu, ukuti mupite mu nzila zyakwe, swinya ukuti musunge amalamulo yakwe, amasundo yakwe, swinya iviwolesyo vyakwe, mwemwe muliwa mwe walanzi swinya mulivula, swinya Yawe e leza winu alilota mwemwe mungsi yino mwemwe mukwinjila ukuti mupoke.¹⁷Ukuwa ndi umwendo wako wapiluchila ukunji, swinya mwemwe mutakwivwa kweni mu malo mwakwe mukwinjilila ukunji nu kwina mila awaleza awanji swinya ukufukamila woliwo,¹⁸apano Nene nkhuwizya kwe mwemwe ilelo ukuti mwemwe nakawuzenye mulimala; mwemwe mutalijonjelezya amanda yinu mungsi yinu mwemwe mukulowochela Yorodani ukuti muye mwenemo nu kupoka.¹⁹Nene nkupunda iyulu ninsi ya pansi ukuti yiwe wukamboni ukususya mwemwe ilelo kuno Nene nawika paminso yinu uwulanzi ni mfwa, ukulotwa swinya amatipo; achaleka solani uwulanzi alyakuti mwemwe mungawa nu wumi, mwemwe na wana winu.²⁰Wombani choo alyakuti mutemwe Yawe e Leza winu, ukuti mutonthele izwi lyakwe, nu kulemanthila kwe Weliwe. Amuno Weni a wulanzi winu swinya a wutali wa manda yinu; wombani choo alyakuti mwemwe muwe mwe walanzi mungsi yino Yawe afinjizile ku wanyenya winu, kwe Abrahamu, kwe Ayizeki, swinya kwe Yakobe, ukuti ape woliwo."

31

¹Mose ayile nu kuvwanga amazwi yaa kwe Izirayeli wensi. ²Weni atili kwe woliwo, "Nene ndi ni myaka 80 nomba; nene nthanga intwalilile ukuya kunzi nu kwinjila mukasi; Yawe atili kwe nene, 'Wewe utandi ulowoke e Yorodani.' ³Yawe e Leza winu, Weni alilowoka pankholelo zyunu; Weni aliyonona amaluko yaa ukufuma paminso yinu, nga mwemwe muliwapoka woliwo. Yoswa, weni aliya pa nkholelo zyunu, ndimuno Yawe avwanzile. ⁴Yawe alichita kwe woliwo ndimuno awomvile kwe Sihoni na kwe Ogi, izyamfumu zya wa Amori, na kungsi yawo, yino ayononezile. ⁵Yawe alipa woliwo kwe mwemwe, nga mwemwe muliwomba ku woliwo vyonsi Nene nalamulizile mwemwe. ⁶Muwe mwe wamaka swinya awa kujimba ukuzima, mutakatine, swinya mutakawe ni nthete na woliwo; amuno Yawe e Leza winu, Weni awino akuya na mwemwe; Weni atalipotwa pamwi ukuleka mwemwe." ⁷Mose apunda Yoswa nu kuvwanga kwe weliwe mu kulola kwe Izirayeli wensi, "Muwe mwe wamaka swinya ukujimba ukuzima, amuno aliya na wanthu waa mumsi yino Yawe afinjizile ku wanyanya wawo ukuti ape woliwo; wewe ulipanjsiya woliwo wapyane yeneyo. ⁸Yawe, Weni awino akuya pankholelo zyunu, Weni aliwa na mwemwe; Weni ataiwapotwa mwemwe pamwi ukuleka mwemwe, mutakawe ni nthete, mutakanyoswe mwisinda." ⁹Mose awalisile isundo lyoo nu kupa lyenelyo ku wananzuwi, awana awalumendo awakwe Levi, wano wanyamulizile ingalawa yi layano lyakwe Yawe; weni apile amabuku ayi layano ku wonsi awasong wa Izirayeli. ¹⁰Mose alamulizile woliwo nga atili, "Pa wumalilo wa myaka 7 yiliyonsi, pa mphindi iyiwikwe muno ukutetetela izyankhongole, mu mphindi ya Kuzewela kwa Zyang'anda, ¹¹pano Izirayeli wensi ayizile ukuti aloleke paminso yakwe Yawe e leza winu mu masyo yano Weni asola muno ing'anda yakwe, mwemwe muliwawelenga isundo lyoo paminso ya Izirayeli wensi mu kwivwa kwawo. ¹²Wunganika awanthu, awonsi, awanachi, na watichi, u mulendo wako wino ali mukaya kinu, alyakuti wangivwa nu kusambilila, swinya alyakuti wangachindika Yawe e leza winu nu kusunga yonsi amazwi ayi sundo lyoo. ¹³Wombani choo alyakuti awana wawo, wano watamanyikwa, wangivwa nu kusambilila ukuchindika Yawe e Leza winu, mumsi muno muliyikalila mumsi yino mwemwe mukulowoka Yorodani ukuti upoke. ¹⁴Yawe atili kwe Mose, "Lola, uwanda wukwiza pano wewe ufwele ufwe; punda Yoswa nga mwize mwi hema lya musunkhano, alyakuti Nene ningapa weliwe i lamulo." Mose nu Yoswa wayile nu kwinjila mwi hema lya musunkhano. ¹⁵Yawe alolesile mwi hema mu mphanda yi wingo; imphanda yi wingo ayimilila pa chisakati chi hema. ¹⁶Yawe atili kwe Mose, "Lola, wewe ulilala na watata wako; awanthu waa awalikatuka nu kuwomba ngati a wamalaya ukukonkha awaleza awasita kumanyikwa wano wali pakasi pawo mumsi ye kuno wakuya. Awalileka Nene nu kumonthola ilayano lyane lino Nene napanga na woliwo. ¹⁷Ngapano, pa wanda wowonye, ukufulwa kwane kulikolela ukususya woliwo swinya Nene ndileka woliwo. Nene indifisa paminso pane ku woliwo nga awalilyeka. Amachuzi ayavule swinya inthazi zilizana woliwo alyakuti awaliti pa wanda wulyanye, 'Wuzye amachuzi yaa yatizile pakwe sweswe umulandu e Leza witu asi mukasi mwitu?' ¹⁸Nene nakawuzyenye indifisa paminso pane kwe woliwo pa wanda wulyanye umulandu na viwipe vino wawomvile, umulandu awapiluchila ku waleza awanji. ¹⁹Achaleka nomba walika inyimbo yoo muno mwewenecho ga usambilizye yeneyo ku wanthu wa Izirayeli. Wika yeneyo mu milomo yawo, alyakuti ulwimbo loo lungawa a wukamboni muno Nene ukususya awanthu wa Izirayeli. ²⁰Amuno pano Nene indawaleta woliwo mumsi yino Nene natinjizile ukuti ndipa ku wanyanya wawo, insi iyakupita nu mukaka swinya uwuchi, nga pano walile nukuwa awikute swinya wina, apano awalipiluchila ku waleza awanji nda awalitewetela woliwo nga walimphata Nene swinya awalimonthola ilayano lyane. ²¹Pano ivivule iviwiye ni zyanthazi zyiza pa wanthu waa, ulwimbo loolulisimichila paminso ya woliwo ngati we kamboni (amunu lutaliyiwililwa ukufuma pa milomo ya wana wawo). Amuno Nene imanyile ivyakulonda vino wakwelengania ilelo, napano ntchili ukuleta woliwo mumsi yino nalayizya woliwo." ²²Achaleka Mose awalisile ulwimbo loo uwanda wowonye nu kusambilizya lwenelo ku wanthu wa Izirayeli. ²³Yawe apile Yoswa umwana umulumendo uwakwe Nun ilamulo nu kuti, "Uwe we wamaka swinya uwujimbe uwuzima; amuno ulileta awanthu wa Izirayeli mumsi yino Nene natinjizile ku woliwo, swinya Nene indiwa na wewe." ²⁴Chachitisile ukuti pano Mose amalizizye ukuwalika amazwi yi sundo lyoo mwi buku, ²⁵kuno weni alamulizile awa Levi wano wanyamuzile ingalawa yi layano lyakwe Yawe, nga weni atili, ²⁶"Senda i buku lyi sundo nga uliweke pambali ya ngalawa yi layano lyakwe Yawe e Leza winu, alyakuti lingawa penepo ngati a wukamboni ukususya mwemwe." ²⁷Amuno nene namanya ukukatuchila kwinu nu wuwome wa nsingo zyunu; lolani, pano intchilini nu wawulanzi na mwemwe ni lelonye, mwawa mwe wa kukatuchila ukususya Yawe; wuzye kuliwa wuli pano nene nafwa? ²⁸Wunganika kwe nene awasongo wonsi awa maluko yinu, awa bwana winu, alyakuti ningavwanga amazwi yaa mu makutwi yawo nu kwita iyulu ninsi ya pansikuti viwichile uwukamboni ukususya woliwo. ²⁹Amuno namanya ukuti lyo ukufwa kwane kwachitika mwemwe muliyonona mwewenecho pyutu nu kufuma munzila yino nene indamulizile mwemwe; amachuzi yaliyiza pakwe mwemwe mu manda yakukonkha penepo. Choo chilichitika umulandu mwemwe muliwawomba chino a chiwape muminsi yakwe Yawe, alyakuti mupanjisye Weliwe ukuti afulwe ukupitila mu milimo ya makasa yinu." ³⁰Mose anyosizye amazwi mu makutwi yi wumba lyonsi ilya Izirayeli aya nyimbo yoo ukufika yamazile.

32

¹Mupe ikutwi, mwe mayulu, nga muleka nene imvwange. Lekani insi ya pansi yivwe ku mazwi ya mulomo wane. ²Lekani ichisambilizyo chane chiwe pansi ngati a mvula, lekani imivwanjile yane yisunguluke ngati a nganda, ngati a mvula yino yikupona katichikatchi pi sote ilitichi, swinya ngati a mvula mu miti. ³Amuno nene indiwizya izina lyakwe Yawe, swinya ukulanjizya uwukulu wakwe Leza witu. ⁴Iwe, umulimo wakwe a wuzima; amuno inzila zyakwe zyonsi a zilungamane. Wene we Leza umusuwilwa, umusita luwembu. Weni a mulungamane swinya umuyololoke. ⁵Awawomvile umwa wuwipe ukususya weliwe. Asa wana wakwe. A musamu wa woliwo, A nkholo iyinyongane swinya iyawufi. ⁶Wuzye mwemwe

mukunyosezwa Yawe mu nzila yoo, mwe mwe wanthu ivipuwa swinya awasita mano? Wuzye Weni asa tata winu, wonga wino alewuzile mwemwe? Weni apanzile mwemwe swinya ayikazizye mwemwe.⁷Yizukani amanda ya mphindi zya kali, mwelenganie ivya myaka ya nkhalo izivule izya kali. Muwuzichisye e tata winu nga ali lanjizya mwemwe, awa songo winu nga awaliwanena mwemwe.⁸Pano uwa Papela Ukulusya apile amaluko imphyani yawo—pano ayankhinie awanthu wonsi, swinya awisile imphaka pa wanthu, ndimuno swinya ayanizye imphendwa ya waleza wawo.⁹Amuno ichiwo chakwe Yawe a wanthu wakwe; Yakobi a mphyani yakwe iyigawe.¹⁰Weni azanile weliwe muni ya lupalang'ang'a, nga muni iyisita muvundo iya lupalang'anga; Weni achinjilile weliwe swinya asunjizile muno weliwe, Weni achinjilile weliwe ngati a li apu lyi linso lyakwe.¹¹Ngati a chikomankhanga chino chikuchinjilila ichisalanzo chakwe swinya akuvimba umwana wakwe, Yawe asasizye amapa yakwe, nga asenzile woliwo, swinya anyamulizile woliwo pa mapapa yakwe.¹²Yawe wenganye akolezile weliwe; patalinji e leza wa chilendo na weliwe.¹³Weni apanzile weliwe akwele amasyo ya papela muni, swinya alyesizye weliwe ni vikomwa vya muchalo; Weni alyesizye weliwe nu wuchi ukufuma kwiwe, na mafuta ukufuma kwivu ilya muvundo.¹⁴Weni alile bata ukufuma ku ng'ombe swinya ang'wile umukaka ukufuma ku ng'onzi, na mafuta ya wana wa ng'onzi, pongo wa ng'onzi zya Bashani ni mbuzi, nu wusu wa tiligu uwutinye— swinya mwemwe mwang'wile ivinyo witatafulo ukufuma kwe juwisi wa ma grepu.¹⁵Ukuwa Jeshuruni ayizile ayina nu kulyatanjila—mwemwe amukula nu kwina, mwemwe mwiza mwawa awine ukulusya, nga mwalile ukufika mwikuta—weni alesile e Leza wino apanzile weliwe, swinya akanile Iwe lya wutuli wakwe.¹⁶Awapanzile Yawe ukuwanu mone na waleza wawo awa chilendo; ni vwa mwiko vyawo awafulizwe Weliwe.¹⁷Awazuwizile ku ma demoni, yano asa wa Leza—awaleza wani wawamanyile, awaleza wano wiza nambavye, awaleza awatata winu watatinanga.¹⁸Mwemwe mwaloloka Iwe, wino ayizile awa we tata winu, swinya mwiwilizile e Leza wino apile mwemwe inkhwata.¹⁹Yawe aweni choo nga akanile woliwo, umulandu awana wakwe awalumendo na wakazyana watalisile Weliwe wowonye.²⁰"Nene insifisa paminso pane ukufuma ku woliwo," Weni avwanzile, "swinya Nene ndilola ukuti uwumalilo wawo wuliwa wuli; amuno awankhulo iyiwiye, awana wano a wanthasuwila."²¹Awapanjisizye Nene umone pakwe chino asa leza swinya wafulizwe Nene ni vinthu vino a vyavye. Nene indipanjisya woliwo ukukumbwa ukuwiye na wawo wano asa wanthu; nu luko ulupuwa Nene insipanjisya woliwo wafuwe.²²Amuno umulilo waka nu kufulwa kwane swinya wukwaka ukuya pansu ku Nkhungwe ya mfizi; yikulya insi ya pansu ni vya kuvuna vyakwe; yikwasya nu mulilo ulufula lwa malupili.²³Nene indiwunganika amachuzi pakwe woliwo; Nene indilasa imphalala zyane pakwe woliwo;²⁴Awalimala ni nzala swinya awalilyeka ni chilungula cha kwaka swinya ukononeka ukuwawe; Nene indiwatumila woliwo amino ya nyama zya mu mphanga, ponga nu wulumila wa vinthu vino vikwavula mu lutukumbu.²⁵Kunzi ulupanga lulilosya, swinya ku makasi inthete yiliwomba wowonye. Wuliyonona wonsi awonsi awatichi na wakazyana awatichi, umwana wa konkha, swinya umunthu songo wamvwi ziyakwe.²⁶Nene navwanzile ukuti indisasya woliwo ukuya ukutali, kuno Nene indipanga ukwizuswa kwa woliwo ukuti kumale ukufuma pakasi pa wanthu.²⁷Nanthi kutalinji ukuti nene nkhotina ukutalika kwa mulwani, swinya kuno awalwani wawo wangize wapingule umwakupuvya, swinya kuno waliwati, 'Ikasa lyitu lyinuswa,' Nene indiwa ukuti imbomvile vyonsi vyoo.²⁸Amuno Izirayeli a luko luno lusi na mano, swinya musi ukwivwichezisa mwakwe woliwo.²⁹Iyee, ukuti awalinji na mawo, kuno wivwichezizye choo, kuno waliyelengania ichinthu chino chikwiza kwe woliwo!³⁰Wuzye chingawa wuli ukuti wonga asamazye 1000, nga wawili wasamazye 10,000, ukuwakweni ndi Iwe lyawo likazizye woliwo, swinya Yawe awalesile?³¹Amuno iwe lya walwani witu lisi ngati a Liwe litu, ndivino na walwani witunye wakuzumilizya.³²Amuno ivikomwa vyawo vikufuma ku vikomwa vya Sodomu, swinya ukufuma ku vyalo vya Gomora; ama girepu yawo a magirepu ya wulumila; mukasi mwawo amwa kuwawa.³³E vinyo wawo a wulumila wa nzoka swinya uwukali wa wulumila wa mavwimvi.³⁴Wuzye imitanthichile yooyitasunzilwe munkhama na nene, iyimate mukasi mwa nsawu zyane?³⁵Ukunyosezwa akwane ukuti imphe, swinya ukuyania, pa mphindi pano amatamba yawo yatyelemuka; amuno uwanda wa machuzi aya woliwo yili mupipi, swinya ivinthu vino vyandi vyize pakwe woliwo vyandi vichitike nanthi kuzimba."³⁶Amuno Yawe alipa uwulungamane ku wanthu wakwe, swinya aliyiviyila inkhumbu awawomvi wakwe. Weni alilola ukuti amaka yawo yapisie, swinya nanthi wonga akusyala, wangawa awazya pamwi awasapuke.³⁷Ngapano Weni aliti, "Wuzye awaleza wawo wali kwinye, iwe mwakwe lino awavwamile,"³⁸awaleza wano walyanga amafuta ya nzuwi zyawo swinya wang'wile i vinyo uwa chawupe chawo icha kung'wa? Lekani wakatuke nu kwavwilizya mwemwe; lekani wawe a kuchinjilila kwinu.³⁹Lolani nomba ukuti Nene, Nenenye, ne Leza, swinya kuno kutawa e leza pambali Nene; Nene nkhekoma, swinya Nenenye nkhopanga uwulanzu; Nene nkhekisa, swinya Nenenye nkhopozya, swinya kusi nanthi wonga wino angatula mwemwe ukufuma ku maka yane.⁴⁰Amuno Nene nkhekwezwa ikasa lyane kwiyulu nu kuti, 'Ndivino ne mulanzi muyayaya, Nene indiwomba.'⁴¹Pano Nene nanola ulupanga lwane uluwale, swinya pano ikasa lyane lyatalika ukwiza nu kulungamana, Nene indipa ukunyosezwa pa walwani wane, swinya indinyosezwa wawo wano wakupata Nene.⁴²Nene indipanga imphalala zyane zikolwe nu wazi, swinya ulupanga lwane lulilya inyama nu wazi wa wakomwe swinya awanyepwe, swinya ukufuma mu mitwe ya wanankholelo wa mulwani."⁴³Zewelani, mwe maluko, na wanthu wakwe Leza, amuno alinyosezwa u wazi wa wawomvi wakwe; Weni alipa ukunyosezwa pa walwani wakwe, swinya alipanga akutetelwa kwansi yakwe, muno awanthu wakwe.⁴⁴Mose ayizile nu kunyosya yonsi amazwi ya lwimbo loo mu makutwi ya wanthu, weni, nu Yoswa umwana wakwe Nuni.⁴⁵Ngapano Mose amalizizye ukwimba amazwi yonsi yaa kwe Izirayeli wensi.⁴⁶Weni atili kwe woliwo, "Wikani amano yinu pa yonsi amazwi yano nene nawichila uwukamboni kwe mwemwe ilelo, alyakuti mwemwe mungalamulila awana winu ukuti wasunge yeneyo, amazwi yonsi ayi sundo lyoo."⁴⁷Amuno asa chinthu ichipepuke kwe mwemwe, umulandu a wulanzu winu, swinya ukupitila mu chinthu choo mwemwe muliyonjelezwa amanda yinu muni yino mwemwe mukuya

ukulowoka e Yorodani ukuti mupoke."⁴⁸Yawe avwanzile kwe Mose pa wanda wulyanye atili,⁴⁹"Yanji mukwele u muzele wa malupili ya Abarimu, mukwele u Lupili Nebo, luno luli muni ya Mowabu, imbali yinji iya iya Yeriko. Mwemwe mulilola pansi ya Kenani, yino Nene inkhupa ku wanthu wa Izirayeli ngati a yawo.⁵⁰Wewe ulifwila pa lupili luno wewe ulikwela, nga wewe uliwunganikwa ku wanthu wako, ndivino Aroni umu Izirayeli umuwuyo afwilile pa Lupili Hori nga awunganikizwe ku wanthu wakwe.⁵¹Choo chilichitika umulandu wewe wawomvile uwunthasuwila kwe Nene pakasi pa wanthu wa Izirayeli pa minzi ya Meriba mu Kadeshi, mu lupalang'ang'a lwa Zini; umulandu wewe utandemile Nene nu muchinzi swinya ukunchindamika pakasi pa wanthu wa Izirayeli.⁵²Amuno ulilola insi pankholelo zyako, kweni wewe utalinjila mwenemo, muni yino Nene inkhupa ku wanthu wa Izirayeli."

33

¹Koo a kulotwa kwakwe kuno Mose umonsi wakwe Leza alosile awanthu wa Izirayeli lyo atani afwe. ²Weni atili: Yawe ayizile ukufuma ku Sinayi nga akatusile ukfuma ku Seri pakwe woliwo. Weni awalilele ukufuma ku Lupili Parani, swinya ayizile na wanthu awatele 10,000. Mwi kasa lyakwe ilya ndilo mwalinji ukumekusya kwa kamisya.³Amolimonye, Weni akunda awanthu; wonsi awanthu wakwe awatele wali mwi kasa lyako, swinya awafukamizile pansi pa matamba yako; awapochezile izwi lyako. ⁴Mose alamulizile sweswe isundo, imphyani yakwi wumba lyakwe Yakobi.⁵Ngapano kwalinji imfumu mu Jashuruni, pano awasongo wa wanthu wawungine, amaluko yonsi aya Izirayeli apaliponga. ⁶Lekani Rubeni awe mulanzi swinya atakafwe, ukuwa lekani awonsi wakwe wawe awatichi.⁷Koo a kulotwa kwakwe Yuda. Mose atili: Yivwani, Yawe, kwizwi lyakwe Yuda, nga ulute weliwe ku wanthu wakwe swinya. Ulwile weliwe; uwe we wutuli wakwe ku walwani wakwe.⁸Ukuyana nu Levi, Mose atili: Thamimu wako nu Yurimu wako awakwe wonga umusuwilwa wako, weyo wonga wino Wewe wamwelezizye pa Masa, na wino Wewe walwisanizye pa minzi ya Meriba.⁹U monsi wino avwanzile ivyakwe yise nu nyina, "nene nthawaweni." Na wanyina wakwenye nawonye atazumila ukuti wali penepo, atawawisile na wana wakwenye mu mphendwa. Amuno weni achinjilile izwi lyako swinya asunzile ilayano lyako. ¹⁰Weni akusambilizya Yakobi imivwanjile yako nu Izirayeli isundo lyako. Weni aliwawika ivyakununtchizya paminso yako ni vyawupe vya kocha pa kazuwo kako.¹¹Mulote, Yawe, ivinthu vyakwe, swinya muzumile umulimo wi kasa lyakwe. Montholania imitenzi ya wawo wano wakukatuka ukususya Weliwe, na wawo mu wanthu wano wakupata Weliwe, alyakuti watize wakatuke swinya.¹²Ivyakwe Benjamini, Mose atili: Weyo wonga umukundwe nu Yawe akwikala mu wuchinjilile pambali yakwe; Yawe akuchinjilile weliwe uwanda wonsi, swinya akwikala pakasi pa nyowe zyakwe Yawe.¹³Ivyakwe Yosefe, Mose atili: Insi yakwe yiwe a yilotwe nu Yawe ponga ni vinthu ivizimwa ivya mwiwulu, ni nganda, swinya ukwiwila kuno kuli pansi pakwe.¹⁴Lekani insi yakwe yiwe yilotwe ni vinthu ivizima ivya kusinza kwi lanzi, ni vinthu ivizima ivya kuzanwa mu myezi,¹⁵ni vithu ivizima ivya ma lupili aya kali, swinya ni vinthu ivizima ivya myamba iya muyayaya.¹⁶Lekani insi yakwe yiwe a yilotwe ni vinthu ivizima ivyansi ya pansi na mu wuvule wakwe, swinya nu kulonda kwakwe weliwe wino alinji mu mphanga. Lekani ukulota kwize pa mutwe wakwe Yosefe, na pa mutwe pakwe weliwe wino wino alinji a mfumu pakasi pa wanyina wakwe.¹⁷E katote wa nkhabaku, umwa wufumu vino ali, ni mphembe zyakwe a mphembe zya nkhabaku ya mu mphanga. Na zylizyo aliwatuta awanthu, wonsi mu woliwo, ukufika ku wumalilo wansi ya pansi. Waa a 10,000 awakwe Efulemu; waa a ma 1000 ayakwe Manase.¹⁸Ivyakwe Zebuluni, Mose atili: Sechelela, Zebuluni, mu kufuma kwako kunzi, swinya wewe, Isaka, mu mahema yako. ¹⁹Awalipunda awanthu ku ma lupili. Kulyanye awalipa inzuwi zya wulungamane. Amuno awalifyompha uwuvule wa zyanyanja, swinya ukufuma ku musenga wa mumbali ya nyanja.²⁰Ivyakwe Gadi, Mose atili: Mulotwe weyo wino akukuzya Gadi. Weni aliyikala ngati a chimbwi ichanachi, nga alinyepulania inyowe pamwi umutwe.²¹Weni ayipile wenga umwenecho ichagawa ichizima, amuno kulyanye kwalinji ichigawa ichakwe nankholelo ichansi iyisungwe. Weni ayizile na wasongo awa wanthu. Weni anyamuzile ipanzyo lyakwe Yawe ni mivwanjile yakwe nu Izirayeli.²²Ivyakwe Dani, Mose atili: Dani a mwana wa chimbwi wino akudomoka ukufuma ku Bashani.²³Ivyakwe Nafutali, Mose atili: ukwikuta nu kutemwela, swinya umwizule nu kulotwa kwakwe Yawe, upoke insi ku winjililo wilansi na kumwela.²⁴Ivyakwe Asha, Mose atili: Asha awe a mulotwe nkhanu ukulunya awanji awana awalumendo; lekani weliwe awe muzumilizwe ku wanyina wakwe, swinya lekani weliwe alyate itamba lyakwe mu mafuta aya olivi.²⁵Ivya kuchinjilile umusumba wako viwe vya visulo swinya bronzi; uwutali ukuyana na muno amanda yako yaliwa.²⁶Kusi nanthi wonga wino ali ngati we Leza, Jeshuruni--wonga umuyololoke, wino akukwela ukupitila amayulu ku wutuli wako, swinya nu mwawufumu mu mawingo.²⁷E Leza uwa muyayaya a kuwuwamilo, swinya pansi pakwe pali inyowe zya muyayaya. Weni akusamazya kunzi awalwani ukufuma pankholelo zyako, nga atili, "Yonona!"²⁸Izirayeli ayikazile mu kuchinjilile. Ichifula chakwe Yakobi chalinji a chichinjilile muni ya mbeyu nu vinyo umupya; molimo, lukani amayulu yakwe yatonye inganda pakwe weliwe.²⁹Umwulotwe yako ayavule, Izirayeli! Weweni ali ngati a wewe, awanthu awatulwe nu Leza, icha kuchinjilile cha wutuli wako, swinya ulupanga lwa wufumu wako? Awalwani wako waliyiza wakuzekema kwe wewe: wewe ulilyatanjila pansi amasyo yawo aya kuzuwila utwa leza.

34 ¹Mose ayile akwela ukufuma mu chikombe cha Mowabu ukuya mu Lupili Nebo, ukuya papela pa Pisiga, wino ali pambalama pa Yeriko. Palyanye Yawe alanjizizye weliwe insi yonsi iya Giliyedi ukufika ku Dani, ²ne Nafutali wensi, ninsi ya Efulemu nu Manase, na yonsi insi ya Yuda, ukufika ku nyanja ya winjililo wi lanzi, ³na ku Negevu, nu wutengane wa chikombe cha Yeriko, u Musumba wa vikambalala, ukufika ku Zowa.⁴Yawe atili kwe weliwe, "Yoo ansi yino Nene nafinjizile kwe Abrahamu, kwe Iyizeki, swinya kwe Yakobi, natili, 'Nene indipa yeneyo ku wana wawo.' Nene

nazumilizya wewe ukuti uyilole na minso yako, kweni wewe utaliya kweneko." ⁵Achaleka Mose umuwomvi wakwe Yawe, afwilile kulyanye muni ya Mowabu, ndi muno izwi lyakwe Yawe lyalayizizwe. ⁶Yawe azyisile weliwe mu chikombe cha muni ya Mowabu pambalama zya Beti Piyo, ukuwa nanthi wonga atamanya kuno inkhungwe yakwe yili ukufika uwanda wi lelo. ⁷Mose alinji ni vyaka 120 uwasongo pano weni afwile; aminso yakwe yatafwile, na maka yakwe yalinji wulyanye. ⁸Awanthu wa Izirayeli walosizye Mose mu wutengane wa Mowabu amanda amakumi yatatu(30), nga pano amanda ya kulosya Mose yizile yamala. ⁹Yoswa umwana wakwe Nuni alinji amwizule nu muzimu wa mano, amuno Mose alambalisile amakasa yakwe pakwe weliwe. Awanthu wa Izirayeli awateyelezizye kwe weliwe swinya wawomvile chino Yawe alamulizile Mose. ¹⁰Kutatela kukatuke e kasesema ngati a weliwe mu vilolesyo swinya ivizungusyo vyonsi vino Yawe atumile weliwe ukuti achite muni ya Ijiputi kwe Farawo na ku wawomvi wakwe wonsi, na kuni yakwe yonsi. ¹²Kutatele kuwe e kasesema ngati weliwe mu wukulu wonsi, imilimo iyakutinia yino Mose awomvile mu kulola kwe Izirayeli wensi.

Ruti

1

¹Vya chisilwe mu manda yalyanje pano wakapanza wapinguzile ukuti kwalinji ichipowe muni, nga umunthu wumwi uwa ku Betelehemu mwe Yuda aya muni iya Mowabu ponga nu muchi wakwe swinya na wana wakwe wawili. ²Izina lya munthunye weyo walinji we Elimeleki, swinya izina ilya muchi wakwe walinji we Nawomi. Amazina aya wana wakwe wowili palinji e Maloni nu Kiliyoni, wano walinji awina Efuremu wa mu Betelehemu mwe Yuda. Wafisile muni iya Mowabu swinya awikala kulyanye. ³Ngapano Elimeleki, umulume wakwe Nawomi, afwa, nga wasyazile nawana wakwe awonsi wawili. ⁴Awananye waa awatwala awanachi ukufuma mu wanachi awa ku Mowabu; izina lya wenga lyalinji Oripa, swinya izina lya muwoyo lyalinji Ruti. Awikala kulyanye imyaka ngati ikumi(10). ⁵Ngapano wonsi Maloni nu Kiliyoni awafwa, nga umwanachi asyazile nanthi awana wakwe wawili swinya nanthi a mulume. ⁶Ngapano Nawomi ayelengania ivya kusya Mowabu ponga na wanyinavyala wakwe ukuti wanyochele ku Yuda ichifukwa weliwe wivyile ukuyana mu chipya cha Mowabu ukuti e Leza ayavwilizizye awanthu wakwe pe vino walondanga nga naswinya awapa ni chakulya. ⁷Achaleka akatuka awasya amasyo yayo kuno walinji ponga na wanyinavyala wowili, ngapano awapita awichilila kasika mu musewo ukunyochela muni yakwe Yuda. ⁸Nawomi avwanga ku wanyinavyala wakwe wowili, "Pitanji, nyochelani, mwemwe pe wenga na wenga, muye ku ng'anda zya wakwasi winu. Leka e Leza alanjizye inkhumbu pakwe mwemwe, ngati muno mwemwe mwalanjizya inkhumbu ukuyana na ku wafwe swinya ukuyana kwe nene. ⁹Leka Imfumu yiwivwile inkhumbu mwemwe nukuti muzane ukupuza, pe wenga na wenga wakwe mwemwe awe ni ng'anda iya monsi winji." Ngapano awafyompha woliwo, nga awapongomoka watalika ukulila. ¹⁰Awavwanga awati kwe weliwe, "Awe! Tufwile tunyochele ponga na wewe ku wanthu wako." ¹¹Ukuwa Nawomi atili, "Nyochelani kumwinu, wana wane! Achani chino muliwapita na nene? Wuzye ntchili ndi na wana munda yane awakwe mwemwe, alyakuti wakize wawe awalume winu? ¹²Nyochelani, mwe wana wane, mupite mu nzila zzinu, amuno nene nakota nthanga imbe swinya nu monsi. Ndi navwanga nati, 'Indi ni suwilo leka nsende umonsi uwusiku ilelo,' apano imphape awana awonsi, ¹³wuzye mwemwe mungalanga mukulindilila mphaka wize wakule? ukuti mutatwalwa ku wonsi awanji? Awe, wana wane! Acha kuluma nkhaninye kwe nene muno mwemwe kuno ikasa lyakwe Yawe alyo nkchulila mwenemo. ¹⁴Ngapano wanyivyala awapongmoka nukukwezya amazwi yawo awalila naswinya. Olipa amufyompha enyinyavyala nu kulaya, kweni Ruti weni nanthi kumusya e nyinyavyala. ¹⁵Nawomi atili. "Njivwa, umuchi muwuyo weni wanyochela ku wanthu wakwe na ku wa leza wakwe. Nyochela ponga nu muchi muwuyo." ¹⁶Kweni Ruti avwanga ati, "Utati wamphatichizya ukuti mpite ukuti inkhusye wewe, amuno konsi kuno wewe ukuya, naninye nkhuza; kuno wewe ukwikala, naninye ndiyikala; awanthu wako waliwa a wanthu wane, nu Leza wako aliwa we Leza wane. ¹⁷Konsi kuno ulifwila, naninye akuno ndifwila, swinya akuno nene ndizikwa. Lekani Yawe asunde nene, swinya umwakulusya, ndi pangawa chimwi kweni imfwa ayino yingatupawunkhania sweswe." ¹⁸Ala Nawomi walola ukuti Ruti wasimichizya ukuti apite na weliwe, wizile aleka ukupanzinkhana na weliwe. ¹⁹Achaleka wowili awapitila ponga ukufika pano wiza mu kaya ka Betelehemu. Choo chachisilwe ukuti pano wafisile mu Betelehemu, akaya konsi kalinji ni chimwemwe ivya woliwo. Awanachi awati, "Wuzye we Nawomi wee?" ²⁰Kweni Nawomi atili kwe woliwo, "Mutize muwanjita Nawomi. Muwanjita Mulule, amuno Uwamaka yonsi wawomba ivilule nkhanini na nene. ²¹Nene nafumile ne mwizule, kweni Yawe wambwezya makasavye. Nomba achani chino mukunjita nene Nawomi, mukulola ukuti Yawe wambika nawa ne wavya, ukuti Uwamaka yonsi waleka nkhayimba?" ²²Achaleka Nawomi nu Ruti u mu Mowabi, e nyinyavyala, wanyosile ukufuma kuni ya Mowabu. Awiza ku Betelehemu mu mphindi ya kutalika ukusiza ingano.

2

¹Kanonzi Nawomi nu wa luko lwa mulume, umunthu uwa chuma uwa mu luko lwakwe Elimeleki, izina lyakwe alinji we Bowazi. ²Ruti, umwanachi u mu Mowabu, atili kwe Nawomi, "Nomba leka nene inje mukusokota mu makutwi ya mphumba yano yasyazile muvya. Nene indiwakonkha aliwensi vino angamfwila inkhumbu." Achaleka Nawomi atili kwe weliwe, "Yanga mwana wane." ³Ruti ayile nga asokota vino vyasyazile mu vyalo lya wamala ukusiza. Vyachisilwe ukuti weliwe wiza pa chalo chino chalinji mu vyalo vyakwe Bowazi, vino walinji wa mu luko lwakwe Elimeleki. ⁴Lolani, Bowazi ayizile ukufuma ku Betelehemu nga atili ku wakasiza, "Leka Yawe awe namwe." Awamutolelela, "Leka Yawe

akupepe."⁵Ngapano Bowazi atili ku muwomvi wakwe wino walinji we kalolechesya kwe wa kasinza," Wuzye a monsichi kuno umwanachi umutichi wee awakwe?"⁶Umuwomvi uwakulolechesya awa kasinza atolelela nga atili, "A mwanachi umutichi u mu Mowabi wino awezile nu Nawomi ukufuma kungsi ya Mowabu."⁷Atili kwe nene, 'Nalambilizya lekani nsokote mu myanzi iya ngano wa kasinza wapita kali.' Achaleka wizile koo swinya atwalilizile ukufuma umutondotondo mphaka na nomba, ukufumyavye ukuti apuzila katichi mu ng'anda.⁸Ngapano Bowazi atili kwe Rutu, "Wuzye utakunjivwa mwana nene, mwana wane? Utakaye nu kusokota mu chalo ichinji; utakafumemo mu chalo chane. Mu malo mwakwe, yikala paa nu kuwomba na wawomvi wane awanachi awatichi."⁹Wenji walola aminso yako pa chalo chino awonsi wakusinza nga uwakonkha pansizi zya wanachi awanji. Wuzye nenji nthawanenile awonsinye wawo ukuti watakelezye ukukulema? Imphindi yonsi yino wivwa ulusala, ungaya ku nsembo nga ung'we aminzi yano awalumendo wasemvile.¹⁰Ngapano awile pansu paminso ya Bowazi nu kwina mila pansu. Atili kwe Bowazi, "Wuzye achani nenji inzanile ulongo mu minso yako ukuti wewe unjivwile inkhumbu nene, ne mulendo?"¹¹Bowazi atolelezile nu kuti kwe weliwe, "Wambuzizye nene, vyonsi vino wewe wawomba ukufuma pa mfwa ya mulume wako. Wewe wasya ne nyoko, swinya insi yino wakwatizilwe kweneko ukuti ukonkhe e nyokovyala nu kwiza ku wanthu wano utawamanya."¹²Leka Yawe akulambule wewe ku mulimo wako. Leka wewe upochele ichilipwa ukufuma kwe Yawe, e Leza wa Izirayeli, kungsi kuvyapa vyakwe wewe wazana uwusunzi."¹³Ngapano Rutu atili, "Leka nene inzane ulongo mu minso yako, we tatakulu, amuno wewe wansankhania nene, swinya wewe uvwanzile umwankhumbu kwe nene, napano asa ne wenga uwa wawomvi wako awanachi."¹⁴Pa mphindi ya chakulya Bowazi atili kwe Rutu, "Zanga paa, ukuti wize uye wumwi umukate, swinya utowe le itozi lyako mu vinyo wa viniga." Awikala pambali ya wakasinza, nga weliwenye apile Rutu yimwi ingano iyasalule. Rutu alile ukufika ayikuta nu kusya vimwi.¹⁵Lyo akatuka ukuti asokote, Bowazi alamulizila awalumendo wakwe, atinji, "Lekani asokote na mu myanzi iya mphumpha zino tuputuzile, swinya mutize mumusamule weliwe."¹⁶Nganaswinya mumufumizyeko yamwi amakutu ya mphumba ukufuma mu myanzi, nga muleke ukuti asokote, swinya mutakati mumukalipile.¹⁷Achaleka Rutu asokota mu chalo ukufika amanguzi. Ngapano apula ukufumya amakutwi ya mphumba zino asokotizile, nga imphumba zyalinji indupe ukuchila ziwili."¹⁸Weni anyamula nu kuya nazyo mu musumba. Ngapano e nyinavyala aweni vino asokotanga. Rutu afumizye na swinya imphumba izisalule zino zyasyazile pa chakulya chakwe nu kupa e nyinavyala.¹⁹E nyinavyala atili kwe weliwe, "Wuzye akwinye kuno wasokotanga ilelo? Wuzye akwinye kuno wayile ukuwomba? Lekani umunthu wino wafwilizile inkhumbu wewe asepwe." Apano Rutu amunenile nyinavyala ivya munthu wino alinji a mwenecho wa chalo kuno weni wawombanga. Atili, "U munthu wino a mwenecho wa chalo kuno natenkhuwomba we Bowazi."²⁰Nawomi atili kwe Rutu, "Lekani weni asepwe nu Yawe, wino ataleka uwufumu wakwe ku wapuma na kuwafwenye." Nawomi atili kwe weliwe, Umunthunye weyo awa muioi sana nu luko lwitu, wenga uwa wakawombola awa luko lwitu."²¹Rutu u mu Mowabu umwanachi atili, "Mwelimonye, weni atili kwe nene, 'Wewe uwe mupipi na walumendo wane ukufika wamalizizye ukusinza kwane konsi.'" ²²Nawomi atili kwe Rutu e nyinavyala, "Achizima mwana wane, kuno wewe uyile ponga na wawomvi wakwe awanachi, alyakuti watize wakuchise wewe mu chalo chinji."²³Achaleka ayikazile mupipi na wawomvi awanachi awa kwe Bowazi akulikuti asokote ukufika pa wumalilo wa kusinza ingano swinya nu tiligu. Rutu ayikalanga nu nyinavyala.

3

¹Nawomi, e nyinavyala, atili kwe weliwe, "Mwana wane, wuzye nthanga inkhuvyambile amasyo wewe ukuti upuze, alyakuti ivinthu vyapita ichete kwe wewe?"²Nomba Bowazi, u monsi wino awawomvi wakwe awakazyana wano walinji nawo, asa wa mphyani witu? Lola, weni wani akwelusye ingano uwusiku wi lelo ku lwano.³Achaleka, uyisamvyeye, uyipakazyeye amafuta, uzwale ivizwalo ivizima, nga uye kwisika ku lwano. Kweni wewe utakamanyikwe ku munthunye weyo ukufika pano wamala ukulya nu kung'wa.⁴Kweni pano walambalala, ulolechesye amasyo yano alazile alyakuti pisinda wewe ungiza uye kwe weliwe, umuvwimbule amatamba yakwe, nga ulale pansu palyanye. Ngapano weni alikunena ichakuti uchite." Rutu atili kwe Nawomi, "Nene indiwomba vyonsi vyo wavwanga."⁵Achaleka Rutu ayile ku lwano, swinya akonsile indyilizyo e nyinavyala apile weliwe.⁶Pano Bowazi walya nu kung'wa nga u mwendo wakwe wawa ni nsansa, weni ayile nukuya lala pansu pa wumalilo wa lutumbi lwa mphumba. Ngapano Rutu ayiza nanthi muswato, avwimbula amatamba yakwe, nu kulala pansu.⁸Walile wawa uwusiku pakasi kuno e Bowazi achuluchila. Weni izile apiliwuka, nga paponye umwanachi alazile pa matamba yakwe!⁹Weni atili, "Wuzye we weni wewe? Weni atolelezile, "Nene ne Rutu, umuwomvi wako umwanachi, amuno wewe we wamphyani."¹⁰Bowazi atili, "Mwana wane, leka wewe upepwe nu Yawe. Wewe walanga inkhumbu yako nomba iyizima ukulusya iya kutalichila, umulandu wewe utakonsile awalumendo, nanthi awa saluke pamwi awa chuma."¹¹Nomba, mwana wane, utakati utine! Nenji indiwombela wewe vyonsi vino ulivwanga, umulandu umusumba wonsi uwa wanthu wane wamanya ukuti we mwanachi umuzima.¹²Achakusimichila kuno nenji ne wamphyana, lelo kuli uwa mphyani mupipi ukuchila nene."¹³Yikala panye uwusiku woo, nga umutondotondo, ndi aliwomba umulimo wa chipyana, chingazipa, leka weliwe awombe umulimo wa chipyana. Kweni ndi weni ataliwomba umulimo wa chipyana kwe wewe, apano nenji ndiwomba wenewo, mu walanzi wakwe Yawe. Lala pansu ukufika kuche."¹⁴Achaleka Rutu alazile pa matamba yakwe ukufika umutondotondo. Kweni akatusile lyo pasi nanthi wumwi angalola umuwuyo. Amuno Bowazi atili, "Leka chitakamanyikwe ukuti umwanachi ayizile ku lwano ulwa kwelusizya."¹⁵Ngapano Bowazi atili, "Leta umwenda wako nga uwuzungulule." Pano awomvile wowonye, weni apimile indupe mutanda (6) izya ngano penepo nu kumutwika. Apano Bowazi ayile mu musumba.¹⁶Pano Rutu ayizile kwe nyinavyala wakwe, weni ati, "Vyapita wuli, mwana wane? Ngapano Rutu amunenile vyonsi vino umonsi weyo

amuchitizile weliwe. ¹⁷Weni atili, "Zyoo indupe izya ngano azyo weni apile nene, amuno weni atili, 'Utakaye makasavye kwe nyokovyala wako.'" ¹⁸Ngapano Nawomi atili, "Yikala konye, mwana wane, ukufika wewe umanye muno vyandi viwele, amuno umunthunye weyo atandi apuze ukufika weni amalizye choo ichinthu ilelo."

4

¹Nomba Bowazi ayile ku mphongolo nga ayikala palyanye. Zuwazuwa, uwa papipi pa chipyana wakwe wano Bowazi avwanzile awiza. Bowazi atili kwe weliwe, "We wane, twivwe zanga koo nga uyize wikale pansi paa." Umonsinye weyo awiza nu kwikala pansi. ²Ngapano Bowazi asenda awanthu ikumi(10) awa mwe wasongo wa mu musumba nga atili "Yikalani pansi paa." achaleka awikala pansi. ³Bowazi atili ku wa chipyana wa mupipi, Nawomi, wino anyosile ukufuma kungsi ya Mowabu, akukazya ichalo chino chalinji acha munyina witu Elimeleki. ⁴Acho nene njelenginie ukuti imvwimbule amakutwi yako nu kuti kwe wewe, 'Chikale pa minso ya wawo wano wikazile paa, swinya na paminso ya wa songo wa wanthu wane.' Ndi wewe ukulonda ukombole ichalo, chikombole. Kweni ndi wewe utakulonda ukuchikombola, apano unene nene, alyakuti imanye, amuno pasi nanthi wumwi uwa kuchikombola ukuchila wewe, swinya nene indi pansizi pakwe wewe." Ngapano umonsi umuwuye atili kwe Bowazi, "Nenji nandi intchikombole ichalo."⁵Ngapano Bowazi atili, "Pa wanda wuno wewe ulikala ichalo ukufuma mwi kasa lyakwe Nawomi, wewe ufwiwe usende ne Rutu nye umwanachi umu Mowabi, umufwilwe wa monsi umufwe, umwakuti ukatusye izina lya muyazi pa mpyani yakwe." ⁶Ngapano uwa chipyana cha mupipi atili, "Nenji nthanga intchikombolele nene nanthi konona impyani yane ne mwenecho. Wewe yisendele wemwenecho ulusa lwane lwa kukombola, amuno nene nthanga inkhombole chenecho." ⁷Kanonzi yoo ayino yalinji a mikalile ya mphindi zya kali mu Izirayeli ukuyana nu kukombola pamwi ukutanania ukatundu. Pa kusimichila ivinthu vyonsi, umonsi azulanga indyato yakwe nga apa yeneyo ku mupalamani wakwe; moo amuno wapanjilanga ukwivwana ukwenecho mu Izirayeli. ⁸Achaleka uwa chipyana cha mupipi atili kwe Bowazi, 'Yikalile wemwenecho ichalo,' ngapano ayizile azula indyato yakwe. ⁹Ngapano Bowazi atili ku wa songo na ku wanthu wonsi, "Mwemwe mwe wakamboni ilelo kuno nene nakala vyonsi vino vyalinji a vya Elimeleki swinya vyonsi vino vyalinji a vya Kiliyoni swinya vyonsi vino vyalinji a vya Maloni ukufuma mwikasa lyakwe Nawoni. ¹⁰Nu Rutu nye umwanachi umu Mowabu, umuchi wakwe Maloni, nene namukala ukuti awe a muchi wane, umwakuti nene ningize inkhatuseye izina lya monsi umufwe pa mpyani yakwe, alyakuti izina lykwe litize likatwe mu wanyina wakwe swinya na pa chimphongolo cha masyo yakwe. Ilelo mwe wa kamboni!"¹¹Awanthu wonsi wano walinji mu chimphongolo na wa songo awatili, "Swe wa kamboni. Muleke Yawe apange u mwanachi wino wiza ku ng'anda yako awe ngati we Rakelo nu Leya, wawili wano wazenga ing'anda ya Izirayeli; swinya leka wewe utwalilile mu Efurata swinya umanyikwe mu Betelehemu. ¹²Leka ing'anda yako yiwe ngati a ng'anda ya Perezi, wino Tamara akwasilwe kwe Yuda, ukupitila mu nkhwato yino Yawe alipa wewe nu mukazyana wee."¹³Achaleka Bowazi asenda Rutu, nga awa a muchi wakwe. Weni ayile kwe Rutu, nga Yawe apanjisizye awe ni chifuwa, nga apapa umulumendo. ¹⁴Umwanachi atili kwe Nawomi, "Muleke Yawe awe mupepwe, wino atasyile wewe nanthi a mupyana wa mupipi, umwana wee. Leka izina lyakwe lifumukwe mu Izirayeli. ¹⁵Leka weni awe we kanyosezya wa wumi swinya kalisya wa wukote wako, amuno e nyokovyala wino akutemwizwe wewe, wino a muzima kwe wewe ukulusya awana awalumendo 7, weni akwasile weliwe."¹⁶Nawomi asenda umwana, amufukatila, nu kusunjilila weliwe. ¹⁷Awanachi awapalamani wapile umwana nye weyo izina, watinji, "Umwana umulumendo akwatwa kwe Nawomi." Awamwita weliwe Obedi. Wizile awa we yisi wakwe Yese, wino wizile wawa we yisi wakwe Davidi. ¹⁸Nomba waa walinji a wana wakwe Perezi: Perezi wizile wawa we yisi wakwe Hezironi, ¹⁹Hezironi wizile wawa we yisi wakwe Ramu, Ramu wizile wawa we yisi wakwe Aminadabu, ²⁰Aminadabu wizile wawa we yisi wakwe Nashoni, Nashoni wizile wawa we yisi wakwe Salimoni, ²¹Salimoni wizile wawa we yisi wakwe Bowazi, Bowazi wizile wawa we yisi wakwe Obedi, ²²Obedi wizile wawa we yisi wakwe Yese, nga Yese wizile wawa we yisi wakwe Davidi.

Matthew

1

¹E kalata wikwatwa lyakwe Yesu Kristu, umwana wakwe Davide, umwana wakwe Abrahamu. ²Abrahamu walinji ayisi wakwe Ayizeki, nu Ayizeki e yisi wakwe Yakobi, nu Yakobe e yisi wakwe Yuda na wanyina wakwe. ³Yuda walinji e yisi wakwe Perezi nu Zera mwakwe Tamara, Perezi e yisi wakwe Hezironi, nu Hezironi e yisi wakwe Ramu. ⁴Ramu walinji e yisi wakwe Aminadabu, Aminadabu e yisi wakwe Nashoni, nu Nashoni e yisi wakwe Samoni. ⁵Samoni walinji e yisi wakwe Bowazi mwakwe Rahabu, Bowazi e yisi wakwe Obedi mwakwe Rutu, Obedi e yisi wakwe Yese. ⁶Yese walinji e yisi wakwe Davide Imfumu, Davide e yisi wakwe Solomoni mwakwe muka Uriya. ⁷Solomoni walinji e yisi wakwe Rehobowamu, Rehobowamu e yisi wakwe Abija, Abija e yisi wakwe Asa. ⁸Asa walinji e yisi wakwe Jehoshafati, Yohoshafati e yisi wakwe Yoram, nu Yoram umunyanya wakwe Uziya. ⁹Uziya walinji e yisi wakwe Yotamu, Yotamu e yisi wakwe Ahazi, Ahazi e yisi wakwe Hezekiya. ¹⁰Hezekiya walinji e yisi wakwe Manasi, Manasi e yisi wakwe Amoni, nu Amoni e yisi wakwe Yosiya. ¹¹Yosiya walinji amunyanya wakwe Yekoniya na wanyina wakwe pa mphindi uya kuwasamizizya kwe Babeloni. ¹²Wati wawasamizizya ku Babeloni, Yekoniya walinji e yisi wakwe Shiyatiyele, Shiyatiyele walinji amunyanya wakwe Zerubabelo. ¹³Zerubabelo walinji e yisi wakwe Abiyudi, Abiyudi e yisi wakwe Eliyakimu, nu Eliyakimu e yisi wakwe Azori. ¹⁴Azori walinji a yisi wakwe Zadoki, Zadoki e yisi wakwe Achimu, nu Achimu e yisi wakwe

Eliyudi.¹⁵ Eliyudi walinji e yisi wakwe Eliyaza, Eliyaza e yisi wakwe Matani, nu Matani e yisi wakwe¹⁶ Yakobi walinji e yisi wakwe Yosefe umuka Mariya, mwakwe weliwe amuno Yesu wakwasilwe, wino akakwitwa Kristu.¹⁷ Inkhulo zyonsi ukufuma pakwe Abrahamu ukufika pakwe Davide zyalinji iKumi na zini, ukufuma pakwe Davide ukufika pano wawasamazizya ku Babeloni inkhulo ikumi na zini, swinya ukufuma pano wawasamazizya ku Babeloni ukufika pakwe Kristu inkhulo ikumi na zini.¹⁸ Ukukwatwa kwe Yesu Kristu kwalinji yachisilwe munzila yoo. Enyina, Mariya, walinji nukuti atwalwe kwakwe Yosefe, kweni pano watani wawe apaliponga, wizile wzanwa ukuti ali na panji ku Muzimu Mwimichile.¹⁹ Kweni Yosefe, ewakwe, umunthu umulungamane swinya atalondanga ukumusonzya insoni pa wanthu, ukuwa welengania ukuti amusye muchimyanya.²⁰ Ala pano achili akwelengania ivinthunye vyovyvo, umungeli wakwe Mfumu amulolechela mu chilota, ati, "Yosefe mwana kwe Davide, utakatine ukusenda Mariya ukuwa ewako, umulandu wino ali munda mwakwe weliwe wawisilwe nu Muzimu Mwimichile.²¹ Alikwata umwana monsi, swinya uli mwita izina lyakwe Yesu, awino aliwatula awanthu wakwe kuluwembu kwawo."²² Vyonsi vyoo avichitika ilykuti chifiswe chino chavwangwa ni Mfumu ukupitila mu mutumwa, ukuti, "Lolani, e mwali aliwa napanji nu kukwata umwana, swinya walimwita izina lyakwe Imanuweli"—chino chikusula ukuti, "Leza alinaswe."²⁴ Yosefe waziwuka ukufuma mutulo swinya awomba ndivino umungeli wa Mfumu wamupatichisizye weliwe, nukumusenda weliwe ukuwa ewakwe.²⁵ Kweni atatela asunkhane nawe asuka akwata umwana. Apano amwita iina lyakwe Yesu.

2

¹Lyo Yesu akwasilwe mu Betelehemu ya mu Yudeya mu manda yakwe Herodi imfumu, awanthu awasambilile ukufuma ku wufumilo wi lanzi awafika mu Yerusalemu awati, ²"Wuzye ali kwi weni wino akwasilwe imfumu ya wa Yuda? Tuweni inthanda ku wufumilo wi lanzi nga twiza ukuti tufukamile weliwe. ³"Pano Herodi imfumu wivya chonye choo, weni atamika, nu Yerusalemu wensi na weliwe.⁴ Herodi aleta apaliponga wonsi a wasimapepo wakulu na wakawalika wa wanthu, nga awuzichizya woliwo, "Wuzye akwinye kuno Kristu andi akwasilwe?" ⁵Awati kwe weliwe, "Mu Betelehemu ya mu Yudeya, amuno choo achino chawalikwa nu mutumwa, ⁶Ukuwa wewe, Betelehemu, muni ya Yudeya, usi we mutichi mu wa nankholelo wa Yudeya, amuno ukuma mwakwe wewe muliyiza e katungulula wino ali dima awanthu wane Izirayeli."⁷ Apano Herodi munkhama awita awanthu awasambilile ukuti awuzichisye woliwo imphindi iyenecho inthanda yololesile. ⁸Weni atuma woliwo ku Betelehemu, ati, "Pitani nu kuvwamba ichetechete umwana umutichi. Ndi mwamuzana, letani izwi kwe nene alyakuti naninye ningiza nu kufukamila weliwe."⁹ Lyo wivwa imfumu, awapiilila nu wulendo wawo, nga ulutanda luno wayiweni ku wufumilo wi lanzi lyaya pankholelo yawo mpaka lwafika nu kwimilila myaa papela pano umwana umutichi walinji. ¹⁰Pano waweni ulutanda, awasechela ni chimwemwe ichikulu nkhaninye. ¹¹Awinjila mu ng'anda nga waweni umwana umutichi nu Mariya e nyina. Awapona pansu nu kufukamila weliwe. Awiyula insawo zawo nu kulenga wamupe ivyawila vya golidi, ivinuntchile, ni nthwilo. ¹²Leza achenjezwa woliwo mu chilota watakanyochele kwe Herodi, achaleka wakatusya ukuya kuni yawo ni yawo ukupitila inzila yinji. ¹³Lyo wakatuka ukuya, umungelo wakwe Mfumu alolesile kwe Yosefe mu chilota nu kuti, "Katuka, senda umwana umutichi nu nyina, nga musamalile ku Ijiputi. Mwikale kulyanye mpaka nenji nkhakunene, amuno Herodi alivwamba umwana umutichi ukuti amonone."¹⁴ Uwusiku wulyanye Yosefe akatuka nu kusenda u mwana umutichi nu nyina nga wakatusya ukuya mu Ijiputi. ¹⁵Wisile kulyanye mpaka imfwa ya Herodi. Choo chafisizye chino i Mfumu yavwanzile ukupitila mu mutumwa, "Ukufuma ku Ijiputi nenji napunzile u mwana wane umonsi."¹⁶ Ngapano Herodi, pano waweni kuno wakopekwa na wanthu awasambilile, wafuzilwe nkhaninye. Weni atuma nu kukoma wonsi awana awonsi wano walinji mu Betelehemu swinya mu chiputulwa chonsi wano walinji ninyaka yiwili ukwika, ukuyana ni mphindi iyenecho yino weni wakolowozizye ukufuma ku wanthu awasambilile. ¹⁷Ngapano chafisilwe chino chavwanzilwe nu Yereimiya umutumwa, ¹⁸"Izwi livwisile mu Rama, ukulila nu kulosya ukukulu, Rakelo akulilila awana wakwe, swinya weni akukana ukusuwalizwa, umulandu wamazile."¹⁹ Pano Herodi wafwa, lolani, u mungelo wa Mfumu alolesile mu chilota kwe Yosefe mu Ijiputi nga atili, ²⁰"Katuka nu kusenda umwana nu nyina nga uye kuni ya Izirayeli, amuno wawo wano wavwambanga uwumi wa mwana wafwile," ²¹Yosefe akatusile, asenda umwana nu nyina, nga wiza muni ya Izirayeli. ²²Ukuwa Pano wivwile kuno Akelasi walamulilanga Yudeya mu malo ya yisi Herodi, weni alinji ni nthete ukuti aye kulyanye. Lyo Leza wasochezizwe weliwe mu chilota, weni afuma kweneko ukuya mu chiputulwa cha Galileya ²³nu kuya yikala mu musumba wuno witwanga Nazareti. Choo chafisizye chino chavwangwa ukupitila mu watumwa, kuno weni aliwakwitwa amu Nazareti.

3

¹Mu manda yalyanye Yohani Kabatizya wizile akulumbilila mu lupalang'ang'a lwa mu Yudeya atinji, ²"Tontholokani, amuno uwufumu wa mwiylulu wuli mupipi." ³Amuno wee a weni wino wavwangwa nu Yeseya umutumwa, atinji, "Izwi lya wenga akupunda mu lupalang'ang'a, Yaniani inzila ya Mfumu, muziyololosye inzila zyakwe."⁴ Nomba Yohani azwite ivizwalo vya meya ya ngamila nu mupango wa mukowa ukuliwilizya mu mutembeleko wakwe. Ichakulya chakwe chalinji a makantha swinya uwuchi wa mulonde. ⁵Ngapano Yerusalemu, Judeya wensi, swinya ni viputulwa vyonsi ukuliwilizya uluzi lwa Yorodani wayile kwe weliwe. ⁶Awabatizwa ne weliwe mu luzi lwa Yorodani, ukuzumilizya amawembuko yawo. ⁷Ukuwa kweni weni waweni awavule awa wa Farisi na wa Saduki wakwiza kwe weliwe ku kubatizwa, weni atili kwe woliwo, "Mwemwe mwe wana wa nzoka, nga weweni awachenjezizye mwemwe ukuti musamale ukufuma ku wukali wuno wukwiza?" ⁸Komani ivikomwa ivya kuyana nu kutontholoka. ⁹Mutakelenganie

umuvwango wa pakasi pinu, 'Tuli nu Abrahamu ngati we tata witu.' Amuno nkhuwanena kuno Leza anga katusya awana wakwe Abrahamu ukufuma na mu mawe yaa.¹⁰ Nakanonzinye i mpasa yazunzulwa pansi pa muti. Acho umuti wuliwonsi wuno wusikoma ivikomwa ivizima wukuputulwa nu kusumbwa mu mulilo. ¹¹Nenji nkhubatizya mwemwe na minzi ku kutontholokwa, Ukuwa weni wino akwiza pansizi pakwe nene ali namaka ukulusya nenji, swinya nenji nthazipila nanthi akunyamula indyatu zyakwenye. Weni aliwabatizya nu Muzimu Mutele swinya nu mulilo. ¹²U lwelelo luli mu makasa yakwe ukuti ayele ichete ukufumya pa masyo ayakuyeleda nu kuwunganika u tiligu wakwe ukuwika mu ng'anda ya kusunjila mwenemo, Kweni weni aliyocho iviswaswa nu mulilo wuno wutalitela wuzime, ¹³Ngapano Yesu wiza ukufuma ku Galileya ukuya ku luzi lwa Yorodani ukuti aye abatizwe nu Yohani. ¹⁴Kweni Yohani wapitilizize ukweleleza ukukania weliwe, atinji, "Nenji nkholondeka ukuti imbatizwe na wewe nga wuzye ukwiza kwe nene?" ¹⁵Yesu atolelela swinya atili kwe weliwe, "Chizumilizye ukwa nomba, amuno chilichete ukuti sweswe tufisye uwulungamane wonsi." Ngapano Yohani wazumilizize weliwe. ¹⁶Ala weni wabatizwa, Yesu wizile paponapapo ukufuma mu minzi, nga lolni, mwiwulu mwiwulizile kwe weliwe. Weni waweni u Muzimu wakwe Leza wukwika ngati ankhunda nu kupuza pakwe weliwe. ¹⁷Lolani, izwi lyafuma mwiwulu likuti, "Wee a mwana wane umukundwe. Nenji nkhushechela nkhaninye mwakwe weliwe."

4

¹Ngapano Yesu akololelwa nu Muzimu ukuya mu lupalang'ang'a ukwelezwa nu satana. ²Ala pano wasolelizye amanda amakumi yani umusanya swinya amakumi yani uwusiku, weni izile awa ni nzala. ³E kelezya ayiza nu kuti kwe weliwe, "Ndi we Mwana wakwe Leza, layila amawe yaa ukuti yawe a mukate." ⁴Ukuwa Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe, "Lyawalikwa, 'Umunthu ataliwa nu wumi pa mukate wutupu, kweni ni lililyonsi lino likufuma mu mulomo wakwe Leza.'" ⁵Ngapano e kelezya amutwala mu musumba uwutele nga amuwika pansongo ya ng'anda iya tempeli, ⁶nga atili kwe weliwe, "Ndi we Mwana wakwe Leza, yiponie pansi, amuno lyawalikwa, 'Weni ali layila wawngelo wakwe ukuti wakusungilile,' swinya, 'Walikwankha mupela mu makasa yawo, alyakuti utakize wume itamba lyako ku liwe.'" ⁷Yesu atili kwe weliwe, "Swinya lyawalikwa, 'Utati uwakwelezya Imfumu e Leza wako.'" ⁸Swinya e kelezya amusendela papela pa mwamba uwutali nu kumulanjiza amawufumu yonsi iya muni ponga nu wuchindame wawo. ⁹Weni atili kwe weliwe, "Vyonsi ivinthunye vyoo ndipa wewe, ndi ungawa pansi nu kufukamila nene." ¹⁰Ngapano Yesu atili kwe weliwe, "Choka fuma paa, Satana! Amuno lyawalikwa, 'Ulifukamila i Mfumu e Leza wako, swinya uli tewetela weliwe wenganya.'" ¹¹Apano e kelezya wamulesile nga lolani, awangelo wizile nu ku tewetela weliwe. ¹²Nomba pano Yesu wivwa kuno Yohani walemwa, weni wafuma ukuya mu Galileya. ¹³Weni wasyile Nazareti nu kuya swinya ukwikala mu Kapenamu, wino ali mumbali ya sumbi waku Galileya muni ya Zubuluni nu Nafutali. ¹⁴Choo chachisilwe ukuti chifiswe chino chavwangwa nu Yesaya u mutumwa, ¹⁵"Insi ya Zebuluni ninsi ya Nafutali, wulunga nu sumbi, ukuchila e Yorodani, Galileya wa Makandi! ¹⁶Awanthu wano wisile mu mfizi awalola uwu tiswe, swinya wawo wano wisile mu chiputulwa na munzundila yamfwa, pakwe woliwo uwutiswe wakatuka." ¹⁷Ukufuma mu mphindi Yesu atalisile ukulumbilila nu kuti, "Tontholokwani, amuno uwufumu wa mwiwulu wiza mupipi." ¹⁸Ala pano wapitanga mumbali ya sumbi waku Galileya, weni waweni awanyina wawili, Simoni wino akakwitwa Peturo, nu Andriya umunyina wakwe, wakusumbila ikonde mwa sumbi, amuno walinji awalondo wanswi. ¹⁹Yesu atili kwe woliwo, "Zanji, mukonkhe nene, nga nenji ndipanga mwemwe awalondo wa wanthu." ²⁰Paponapapo awasya amakonde nu kukonkha weliwe. ²¹Ala pano Yesu wapitanga ukufuma kulyanye weni aweni wawili wanji awanyina, Yakobi umwana wakwe Zebediya, nu Yohani umunyina wakwe. Walinji mu wato nu Zebediya ne yisi wasumanga amakonde yawo. Awita, ²²nga paponapapo wasya uwato nu yisi nga wakonkha weliwe. ²³Yesu apitananga mu Galileya wensi, ukusambilizya mu ma sinagogi yawo, akulumbilila ilandwe zima lya wufumu, swinya ukupozya indwala zya misango yonsi na matenda pakasi pa wanthu. ²⁴Ilandwe ilya vwakwe Yesu lyayile konsi ku Siriya, swinya awanthu awaleta wonsi kwe weliwe wawo wano walinji awalwale ni ndwala izilekane na mawulume, wawo awalemwe na ma dimoni, swinya awa tuzilisi ni chinthendya. Yesu awapozya. ²⁵Amawumba amakulu yamukonkhanga ukufuma ku Galileya, mu Dekapolisi, Yerusalemu, na Yudeya, swinya ukufuma ukuchila e Yorodani.

5

¹Ala pano Yesu walola, iwumba, aya kumwamba. Pano wikala pansi, awasambilizyi wakwe awiza kwe weliwe. ²Ayiyla pamulomo wakwe awasambilizya, ati, ³"Awalotwe awasaluke mumuzimu, amuno uwufumu wamwiwulu awawo. ⁴Awalote wano wakulosya amuno walisansamuka. ⁵Awalotwe awamyalale, amuno walipyana insi yapansi. ⁶Awalotwe awawo wano wali ni nzala nu lusala lwa wulungamane, amuno waliyizuzwa. ⁷Awalotwe awa wila, amuno walipochela uwila. ⁸Awalotwe awaswepe mu mwendo, amuno walimulola Leza. ⁹Awalotwe wakaleta mutende, amuno waliyitwa awana wakwe Leza. ¹⁰Awalotwe wawo wano wakuyima umulandu wa wulungamane, amuno uwawo awufumu wa mwiwulu. ¹¹"Awalotwe amwemwe pano awanthu wakuwatuka swinya ukuwayimvya nu kuwawipila uwufi pa vinthu ivivule umulandu wakwe nene. ¹²Sechelani swinya musansamuke nkhanu, amuno ichawila chinu achikulu mwiwulu. Amuno mu nzila yonye yoo awanthu wayimvyanga wakasema wano walinji kweneko kunsizi mwemwe. ¹³"Mwe muchele muni ya pansi. Kweni ndi umuchele waleka ukulyompha, wungawa wuli a muchele swinya? Wutanga wuwe swinya ku chilichonsi kweni ukuwusumba kunzi nu kulyatanjilwa namatamba ya wanthu. ¹⁴Mwe wuswepe wansi. Umusumba wuno wazengwa pa lupili wutanga wawwame. ¹⁵Awanthu watanga wakozye ulukozyo nu kuluwika pansi pa chizanga, ukuwa wakawika pi beje, nga ayiwala kwe aliwensi mu ng'anda. ¹⁶Lekani uwuswepe winu wuwilile awanthu umwakuti wangalola imilimo yinu iyizima nga watumvye e Tata winu wino ali mwiwulu. ¹⁷"Mutakelenganie ukuti niza ukonona

isundo na wakasema. Nenji niza ukuti nthakonone woliwo, ukuwa ukuti imfisye woliwo. ¹⁸ Amuno nakauzyenye nkhuwanena suka mwiylulu ninsi ya pansi vipite, nanthi lyonga iwaliko pamwi umutwe vitalipita mu nzila ukufuma mwi sundo, suka ivinthe vyonsi vyachitika. ¹⁹ Achaleka aliwensi wino wamonthola ilitichi lyonga ilya masundo swinya akusambilizya awanji wowonye aliyitwa umutichi mu wufumu wa mwiylulu. Kweni aliwensi wino akuyasunga nu kuyasambilizya aliyitwa mukulu mu wufumu wa mwiylulu. ²⁰ Amuno nkhuvwanga kwe mwemwe suka uwulungamane winu wukulunya uwulungamane wa wakawalika na wa Farisi, mutaliyinjila mu wufumu wa mwiylulu munzila yiliyonsi. ²¹ "Mwivwa kuno chavwanzilwe kwe woliwo mu manda ya kali, 'Utakakome,' swinya, 'Aliwensi akukoma ukutinia kwi sundo kuli muzana.' ²² Ukuwa nkhuvwanga kwe mwemwe ukuti aliwensi wino wafulizwa umunyina ukutinia kwi sundo kuli muzana; swinya aliwensi wino akuvwanga kwe munyina, 'We wavye! ukutinia kwi panzyo kuliwa pakwe weliwe; swinya aliwensi wino akuti, 'Wechipuwa! aliwa mu kutinia kwa mulilo ni gahena. ²³ Achaleka ndi mukupa inzuwi nga mwizuka ukuti umunyina ali namwe nu mulandu, ²⁴ yisyani inzuwi palyanye pankholelo, nga ufume penepo. Ichakutalichila mutetelane nu munyina, nga wize nu kupa inzuwi yako. ²⁵ Muzumilizyane na wino ali nu mulandu na wewe pano muchilinjira ponga mukuya kwi pembo, ndi pole uwa mulandu na wewe angakulemeka kwe wavita, swinya angasumbila wewe mu ng'anda ya vingololo. ²⁶ Nakawuzyenye nkhuwanena, mutalifuma mwenemo suka mwanosya inkhongole yonsi. ²⁷ "Mwivwa ukuti kwavwanzwa, 'Mutakawombe uwuzelele.' ²⁸ Ukuwa nenji nkhuwi kwe mwemwe kuno wensi wino akulechesya umwanachi na melenganio ya wuzelele lyo wachita kali uwuzelele mu mwendo wakwe. ²⁹ Ndi ilinso lyako likukupunzya, lifolonkhole nu kulisumba ukutali na wewe. Amuno achizima kwe wewe ukuti chonga cha muwili wako chononeke ukulunya umuwili wako wonsi wuye ku gahena. ³⁰ Ndi ikasa lyako lya ndilo likulenga upunule, liputule nu kulisumba ukutali na wewe. Amuno achizima ukuti chonga mu muwili wako chononeka ukulunya umuwili wonsi wuye ku gahena. ³¹ Swinya chavwangwa, 'Wensi wino asamazya umuchi, lekani amupe e kalata wakumunya.' ³² Ukuwa nkhuwi kwe mwemwe ukuti aliwensi wino akusya umuchi, ukufumyako pa mulandu wa wuzelele, lyo wapa umuchi uwuzelele. Aliwensi wino angatwala umwanachi nye weyo, lyo nawenye wawomba uwuzelele. ³³ "Swinya, mwivwa ukuti chavwangwa mu manda ya kali nye yayo, 'Mutakati muchite ichilapo chaufi, kweni muye ni vilapo ku Mfumu.' ³⁴ Ukuwa nkhuwi kwe mwemwe, mutakale mulape, nanthi akupitila mwiylulu, amuno awikalo wakwe Leza; ³⁵ nanthi a muni ya pansi, amuno apano a pawulyatilo wakwe Leza; nanthi amu Yerusalemu, amuno amusumba wa Mfumu iyikulu. ³⁶ Nanthi akulapa pa mutwe wako, amuno utanga welewule ulunyele longa luwe luswepu pamwi lufite. ³⁷ Kweni lekani umuvwango winu wuwe 'Molimo, molimo,' pamwi 'Awe, awe.' chilichonsi chino chilulunya paa lyo chikufuma ku muwipi. ³⁸ "Mwivwa ukuti kwavwangwa, 'Ilinso ku linso, swinya ilino ku lino.' ³⁹ Ukuwa nkhuwi kwe mwemwe, mutakati muwalwa nu muwipi. Mumalo mwakwe, aliwensi angakuma ku lusaya lwa ndilo, mupe ni lya kamani nye. ⁴⁰ Ndi wumwi akulondesa aye kwi panzo na wewe nga akupoka ni chizwalo chako, muleke umunthunye weyo asende nu mwinjilonye. ⁴¹ Ndi wumwi akulonda umusuchilile katichi, wewe uyonjelezye katichi. ⁴² Mupe aliwensi wino akulenga, swinya utakati umunyonye wino akuvwamba inkhongole ukufuma kwe wewe. ⁴³ "Mwivwa ukuti chavwangwa, 'Muwakunda awa palamani winu nu kupata awalwani winu.' ⁴⁴ Ukuwa nkhuvwanga namwe, mukunde awalwani nu kupepela wano wakuyimvya mwemwe, ⁴⁵ alyakuti mungize muwe mwe wana wakwe Tata winu wino ali mwiylulu. Amuno akakatusizya ilanzi ku wawipi na ku wazimanye, swinya akatuma imvula walungamane na ku wa nthalungama. ⁴⁶ Amuno ndi mwakunda wano wakunda mwemwe, achawilachi chino mungapochelela? Wuzye awa kasonkhesya nsonkho wasiwomba vyovyonye? ⁴⁷ Ndi mukulamuka awanyina winu mphela, mukuwomba chani ukulunya awanji? Wuzye asa vyo na Makandinye wakawomba? ⁴⁸ Achaleka mufwile muwe wawololoke, ndivino e Tata winu wino ali mwiylulu amuwololoke.

6

¹ "Mulolechesye ukuti mutakuwomba imilimo ya wulungamane pa minso ya wanthu ukuti mulolwe, lyo mutalilipwa nu Tata wino ali mwiylulu. ² Achaleka pano mukupa iwa wila, mutakayilizize ipenga ndivino awa wufi wakuwombela mu ma sinagogi na mu nzila, alyakuti awanthu wawatumvye. Nakawuzyenye nkhuwanena, wapochezile kali amalipilo. ³ Ukuwa pano mukupa ivya wila, mutakaleke ikasa lyinu ilya kamani limanye chino ilya ndilo likuwomba ⁴ alyakuti icha wila chinu chingapwa mu nkhamu. Ngapano e Tata wino akalola mu nkhamu aliwalipa. ⁵ "Pano mukupepa, mutakawombe ngati awa wufi, amuno wakunda wakunda ukwimilila nu kupepa mu ma sinagogi na mu nzila indekana alyakuti awanthu wawalole. Nakawuzyenye nkhuwanena, wapochezile kali icha wila chawo. ⁶ Ukuwa mwemwe, pano mukupepa, muwayinjila mung'anda mukasi. Iyalani ichisakati nga mupepe kwe Tata, wino ali munkhama. Ngapano e Baba winu wino akalola munkhama alipa mwemwe icha wila chinu. ⁷ Pano mukupepa, mutakati mwanosyanyosya ivya kunena ivya vye ndivino aMakandi wakuwombela, amuno wakwelengania ukuti wangivwika umulandu wa mazwi ayavule. ⁸ Achaleka, mutakawe ngati awoliwo, amuno e Tata wamanya ivinthe wino mukuvwamba lyo muchile ukumulenga. ⁹ Achaleka muwapepa ngati vyoo: 'Tata witu uwa mwiylulu, izina lyako lichindikwe ngati aliswepu. ¹⁰ Uwumfumu wakwo wize. Ukulonda kwako kchitike pansi yapansi ndivino chilo mwiylulu. ¹¹ Utupe ilero ichaklya chitu icha manda yonsi. ¹² Ututetele, ndi wino naswenye tukutetela awanji. ¹³ Utakatulete mu vyelezye, kweni utupususe ku muwipi. ¹⁴ Amuno ndi mukutetela awanthu ivipunzyo vyawo, e Tata winu wa mwiylulu namwenye awatetela. ¹⁵ Ukuwa ndi mukutetela ivipunzyo vyawo, e Tata winu nawenye atalitetela ivipunzyo vyinu. ¹⁶ "Pano mukusala ukulya, utakawifye paminso ngati muno awawufi wakuwombela, amuno wakuwifya pa minso yawo alyakuti waloleke ku wanthu ngati wakusala ukulya. Nakawuzyenye nkhuwanena, wapochezile kali ichawila chawo. ¹⁷ Ukuwa mwemwe, pano mukusala ukulya,

pakalani amafuta kumutwe swinya musambe kuminso ¹⁸alyakuti mutakaloleke ku wanji ukuti mukusala ukulya, kweni kwe Tata winu wino ali mu nkhamu; swinya e Tata winu wino akulola mu nkhamu aliwapa ichawila.¹⁹ Mutakayisunjile mwenga insawo muni ya pansi, muno u zenye nu muloswa vikakonona, swinya kuno awang'o wanginjila nu kwiwa.²⁰ Mu malo mwakwe, muyisunjile insawo zynu mwiwulu, muno u zenye nanthi amuloswa wungonona, swinya muno awang'o watanga winjile nu kwiwa. ²¹Amuno kuno insawo zynu zili, akuno ni myenzo yinunye yiliwa.²² Ilinso awuswepe wa muwili. Achaleka, ndi ilinso lyako alizima, umuwili wonsi wukwizula nu wuswepe. ²³Lelo ndi ilinso lyako aliwape, umuwili winu wonsi wikwizula ni mfizi. Achaleka, ndi uwuswepe wuno wuli mwakwe mwemwe amfizi, yikule wuli imfizi! ²⁴Pasi nanthi wumwi angawombela awa bwana wawili, amuno alitemwa wenga nu kumupata wunji, pamwi aliyipa kwe wenga nu kumukana wunji. Utanga utewetele Leza ni nsawo.²⁵ Achaleka nkhuwanena, mutakati mu sakamane nu wulanzi winu, chino muliwalya pamwi chino muliwang'wa; pamwi umuwili winu, chino mulizwala. Amuno awumi wutazipa ukulusya ichakulya, swinya umuwili ukulusya ivizwalo? ²⁶Lolani inyuni zya mupela. Zisikomela pamwi ukusinza pamwi ukunganika mu nthamba, kweni e Baba winu wa mwiwulu akuzilyesya. Wuzye mwemwe mutawa nu mutengo uwukulu ukulusya inyuni?²⁷ Wewenu mwakwe mwemwe wino ukusakamana kungonjelezya uwulanzi wakwe? ²⁸Achani fwandi chino mukusakamana ni vizwalo? Yelenganiani amaluma ya mu vyalo, muno yakukulila. Yasiwomba intchito, swinya ukusona ichakuzwala. ²⁹Lelo nkhuwanena, ne Solomon ni mu wuchindame wakwe atazwite ngati lyonga lyakwe yaa.³⁰ Ndi Leza akuzwika isote mu vyalo, lino lilipo ilelo kweni mutondo likusumbilwa pa mulilo, angapotwa wuli ukuti azwike mwemwe, mwe wisuwilo ilitichi? ³¹Achaleka mutakasakamane nu kuti, 'Tuliwalya chani?' pamwi 'Tuliwang'wa chani?' pamwi 'Tuliwa zwala chani?'³² Amuno aMakandi yakuvwamba ivinthu vyoo, lelo e baba winu wa mwiwulu wamanya kuno mukuvilonda. ³³Ukuwa pakutaichila vwambani uwufumu wakwe nu wulungamane wakwe, nga vyonsinye vyoo vilipwa kwe mwemwe. ³⁴Achaleka, mutakati musakamane ivya mutondo, amuno ivya mutondo vilisakamila. Uwanda wuli wonsi wuli ni viwape ivikwane ivyakwe.

7

¹Utakapanzwe, nga nawenye utalipanzwa. ²Amuno ni panzyo uku panzya, wewe uli panzwa, swinya ni chipimo chino ukupimila, cheni chilipimwa kwe wewe. ³Achani chino ukulola akaswaswa kano kali mwi linso lya munyina, kweni utakulola ichizinkha chino chili mwi linso lyako? ⁴Ngafwandi unganena umunyina, 'Leka nkhuwumye akaswaswa kano kali mwi linso lyako,' pano ichizinkha chili mwi linso lyako? ⁵Wekachenjezya! Pakutalichila uchifumye ichizinkha mwi linso lyako, nga pano ungalola ichete ukuti ufumye akaswaswa kano kali mwi linso lya munyina. ⁶Mutakape chino achitele ku wa simbwa, swinya mutakasumbe uwukwazi winu ku wakapoli. Amuno wangalyatanjila pansi pa matamba, ngapano wapiluke nu kukunyonkhola. ⁷Lenga, nga chilipwa kwakwe wewe. Vwamba, nga ulizana. Kong'onsyani, nga chili yiyulwa kwakwe wewe. ⁸Amuno aliwensi wino akalenga, akapochelela; aliwensi wino akavwamba, akazana; swinya kwakwe munthu wino akakong'onsya, chili yiyulwa. ⁹Pamwi weweni wenga mwakwe mwemwe akalenga umukate, alimupa iliwe? ¹⁰Pamwi ndi weni akalenga inswi, amupa weliwe inzoka? ¹¹Achaleka, ndi mwemwe wano mwe wawipe mwamanyu ukupa ivya wila ivizima ku wana winu, wuliwuli ukulusya e Tata winu mwiwulu alipa ivinthu ivizima kwe wawo wano wakulenga weliwe? ¹²Achaleka, vilivonsi ivinthu mwemwe mukulonda awanthu wachitile mwemwe, namwenye muwachita kwakwe woliwo, Amuno lyoo a lisundo na watumwa. ¹³Yinjilani ukupitila pa mphongolo infyenkenkhane. Amuno wemwansa imphongolo swinya ayikulu inzila yino yikuya ku kononeka, swinya awavule awanthu wano wakipita ukupitila yeneyo. ¹⁴Ukuwa imphongolo ayifyenkenkhane ni nzila anthale yino yikuya ku wumi, swinya pali awatichi wano wakuyizana. ¹⁵Muwachenjela na watumwa awawufi, wano wakwiza kwe mwemwe mu vizwalo vya ng'onzi kweni mu wuchisinkha awa mumbwe awanzala. ¹⁶Ni vikomwa vyawo muliwamanya. Wuzye awanthu wakawunganika inthumbusya mu kapelekesi pamwi imphosya ku minthelembe? ¹⁷Mu nzilanye yoyo, wuliwonsi umuti uwuzima wukakoma ichikomwa ichizima, kweni umuti uwuwipe wukakoma ichikomwa ichiwiye. ¹⁸Umuti uwuzima wutanga wukome ichikomwa ichiwiye, achilichonganye nu muti uwuwipe wutanga wukome ichikomwa ichizima. ¹⁹Wuliwonsi umuti wuno wutakukoma ichikomwa ichizima wukuputulwa nu kusumbilwa pa mulilo. ²⁰Achaleka, mwemwe mulimanya woliwo ni vikomwa vyawo. ²¹Asa aliwensi wino akuti kwe nene, 'Mfumu, Mfumu,' aliyinjila nu wufumu wa mwiwulu, ukuwa wonga wawa wano wakuchita ukulonda kwakwe Tata wane wino ali mwiwulu. ²²Awavule awanthu waliti kwakwe nene mu wandanye wowo, 'Mfumu, Mfumu,' wuzye tutavwanjililanga mwizina lyako, mwizina lyako ukulinga ama dimoni, swinya mwizina lyako ukuchita imilimo iyikulu?' ²³Apano ndiwumbula pa lwenze kwakwe woliwo, 'Nenji nthatela mbamanye mwemwe! Fumaniko kwe nene, mwe wawombiwiye!' ²⁴Achaleka, aliwensi wino akwivwa amazwi yane nu kwivwila yoliyo aliwa ngati amunthu wa mano wino wazenga ing'anda yakwe pe mfuzi. ²⁵Imvula iwatonya, ni milamba iwanthala, nu muza uwapupa nu kuma ingandanye yoyo, ukuwa nanthi kupona pansi, amuno yazenzilwe pe mfuzi. ²⁶Ukuwa aliwensi wino akwivwa amazwi yane nga atakwivwila yoliyo aliwa ngati achipuwa cha munthu wino wazenga ing'anda yakwe pa luselesenga. ²⁷Imvula iwatonya, ni milamba iwanthala, nu muza uwapupa nu kuma ing'andanye yoyo, nga yaponi, swinya ukononeka kwakwe kwalinji akukulu. ²⁸Kwizile kwawa pano Yesu wamalizizye ukuvwanga amazwi yaa, amawumba ayazunguka ni misambilizye yakwe, ²⁹amuno weni wasambilizyanga woliwo ngati wenga wino walinji na maka, swinya asa vino awa kawalika wawo.

8

¹Pano Yesu wika ukufuma pa lupili, iwumba ikulu alimukonkha. ²Lolani, uwa mambombo wiza kwe weliwe nu kufukamila pankholelo zyakwe, atinji, "Mfumu, ndi ukulonda, unganswefya." ³Yesu ayololosya ikasa lyakwe nga amupalamansya, ati, "Nkhulondesya. Uswepe." Paponapapo aswefizwe ku mambombo. ⁴Yesu atili kwe weliwe, "Lolechesya ukuti atakanene ku munthu nanthi chimwi. Yanga pa nzila yako, uyilolesye kwe simapepo, nga uwike ichawila chino Mose wa patichizize, ukuti chiwe awukamboni kwe woliwo." ⁵Pano wizanga ku Kapenamu, e kenturiyo wiza kwe weliwe, amulenga ⁶nga ati, "Mfumu, umuwomvi wane alazile mulemale swinya ali mu wulumya uwukulu." ⁷Ngapano Yesu atili kwe weliwe, " Nandi nize nu kupoza weliwe." ⁸E kenturiyo atolelela nga wati, "Mfumu, nenji nthenelela ukuti unginjila na pansi pa musonje wane. Landavye izwi nu muwomvi wane alipola. ⁹Amuno nanenye ne munthu wino ali pansi pa wamaka, swinya ndi na wa vita pansi pakwe nene. Nenji nkhati kwe wee, 'yanga' nga akuya, swinya kwe wunji wenga, 'Zanga' nga ayize, swinya ku muwomvi wane, 'Womba choo,' nga akuchiwomba." ¹⁰Pano Yesu wivwa choo, azunguka nu kuti kwe wano wamukonkhanga, "Nakawuzenye nkhati kwe mwemwe, nthatele inzane wumwi uwisuwilo ngati alyoo mu Izirayeli. ¹¹Nkhuwanena, awavule walifuma kuwufumilo wi lanzi na kuwinjililo wi lanzi, swinya waliwayikala pachakulya nu Abrahamu, Iyizeki nu Yakobi, mu wufumu wa mwiwulu. ¹²Ukuwa awana wa mu wufumu wali tayilwa kunzi kumfizi, kuno kuliwa akulila nu lumania amino." ¹³Yesu atili kwe kenturiyo, "Yanga! Ndivino wasuwila, chiwombwe kwe wewe wowonye." Nga umuwomvi wapoziwe i ola lilyanye. ¹⁴Pano Yesu wiza ku ng'anda ya kwe Peturo, aweni unyina wakwe Peturo alazile mulwalwe ku nzegema. ¹⁵Yesu apalamansya ikasa lyakwe, nga ichizegema chafuma mwakwe weliwe. Ngapano ayimilila nu kutewetela weliwe. ¹⁶Pano amanguzi yiza, awanthu awaleta kwe Yesu awavule wano walemilwe ni mizimu imiwiye. Asamazya imizimu ni zwi nu kupoza wonsi wano walwile. ¹⁷Mu nzila yonyeyo chafisilwe chocho chino chawalisilwe ne kasema, ukuti, "Weni weliwenye asenda izya ndwala zyitu swinya wayitwika amawulwale yitu." ¹⁸Nomba pano Yesu aweni iwumba limuliwizize, awanenile ukuti waye imbali yinji yakwe sumbi wa Galileya. ¹⁹Apano e kawalika iyiza kwe weliwe nu kuti, "Musambilizya, nenji ndikonkha wewe kulikonsi kuno uliya." ²⁰Yesu atili kwe weliwe, "Wa mumbwe wali na mazonzi, ni nyuni zya mupela zili ni visalanzo, kweni u Mwana wa Munthu asi nanthi pamwi pano angalalika umutwe wakwe." ²¹Wunji mu wasambilizi atili kwe weliwe, "Mfumu, unzumilize tasi ukuti inje nu kuzyika e baba wane." ²²Kweni Yesu atili kwe weliwe, "Unkhonkho nene, swinya usye awafwe wazyike awafwe wawo." ²³Pano Yesu winjila mu wato, awasambilizi wakwe awakonkha weliwe ukuya mwenemo. ²⁴Lolani, akukatuka umuza pe sumbi, alyakuti uwato awuliwilizwa na minzi, Ukuwa Yesu alinji mu tulo. ²⁵Awasambilizi wakwe awiza kwe weliwe nga awa mukatusya, awati, "Tutule, Mfumu; tuli mupipi nu kufwa!" ²⁶Yesu atili kwe weliwe, "Wuzye achani fwandi muli ni nthete, mwe wi suwilo ilitichi?" Ngapano akatuka nu kukalipila umuza ne sumbi. Apano kwawa umyalale uwukulu. ²⁷Awanthu awazunguka awati, "Amunthuchi wee, ukuti nu muzanye ne sumbi kwivwila weiwe?" ²⁸Pano Yesu wiza kumbali yinji swinya mu kaya ka Gadalen, awanthu wawili wano walemizwe nama demoni wasunkhine na weliwe. Awafuma mu manda swinyawalinji awakalipe, alyakuti nanthi wumwi uwa pa wulendo angapitila inzila yoyo. ²⁹Lolani, ayapunda nizwi ikulu nga ayati, "Wuzye ukulonda chani kwe sweswe, Mwana wakwe Leza? Wuzye wizya koo ukuti utuyimvye pano imphindi yitu yitandi yize?" ³⁰Lelo wakapoli walyanga palyanye, papipi na woliwo. ³¹Ama demoni ayatwalilila ukulenga Yesu nu kuti, "Ndi ungatufumya, ututumwe mwe wakapoli." ³²Yesu atili kwe yoliyo, "Yanji!" Ama demoni ayafuma nu kuya mu wakapoli; nga lolani, awa kapoli wonsi awa samala ukwika ulupili ukuya mwe sumbi nga awafwila mu minzi. ³³Wawo wano wachemanga wakapoli awasamala swinya awaya mu musumba nga wawanena vyonsi, sana sana chino chachitisile ku wanthu wano wainji na ma demoni. ³⁴Lolani, umusumba wonsi awiza ukumusunkhania Yesu. Pano wamuweni weliwe, awa mulenga ukuti afume mu chiputulwa chawo.

9

¹Yesu ayinjila mu wato, ukuya pambalama ye sumbi, nga ayiza mu musumba wakwe. ²Lolani, awamuletela umunthu umulemale alazile pa chitanda. Ukulola isuwilo lyawo, Yesu atili ku mulemale, "Mwanane umulumendo, usechelele ichete. Amawembuko yako ya tetelwa." ³Lolani, wamwi mwe wakawalika awati ku wenecho, "Umunthu wee ali nu musamu kwe Leza." ⁴Yesu wamanyile amelenganio yawo nga atili, "Wuzye achani chino mukwelengnia iviwiye mu myenzo yinu?" ⁵Amuno achani chino achipepuke, ukuti uti, "Amawembuko yako yatetelwa, pamwi ukuti uti, 'Katuka swinya utalike ukupita?' ⁶Kweni ukuti mungamanya kuno u Mwana wa Munthu ali na maka muni ya pansi ukuti atetele amawembu, ... 'Atili kwe mulemale, 'Katuka, senda ichitanda chako, nga uye ku ng'anda yako.'" ⁷Ngapano u munthunye weyo akatuka nu kuya ku ng'anda yakwe. ⁸Pano ama wumba yaweni choo, awazunguka swinya awa tumvya Leza, wino wapa amaka ngati yaa ku wanthu. ⁹Lyo Yesu apitilanga ukufuma kulyanye, aweni umonsi wino witwanga Mateyu ikazile mu kang'anda ka wakasonkhesya wansonkho. Atili kwe weliwe, "Ukonkhe nene." Akatuka swinya akonkha weliwe. ¹⁰Lyo Yesu ayikala pansi ukuti alye mu ng'anda, lolani, awavule awasonkhesya wa nsonkho swinya awa wembuke awiza nga awalya nu Yesu na wa sambilizi wakwe. ¹¹Pano awa Farisi walola choo, awati ku wasambilizi, "Wuzye achani fwandi chino umu sambilizya winu akulya na sonkhesya wa nsonko na wa wembuke?" ¹²Pano Yesu wivwa choo, atili, "Awanthu wano walichete mu miwili yawo wasilonda ing'anga, lelo wawo wano awalwale. ¹³Mufwile mwaya swinya musambilile chino chikusula; 'Nkhuvwamba inkhumbu swinya nthakuvwamba inzuwi.' Amuno nthiza ukwita awa lungamane ukuti wapiliwuke, kweni awawembu." ¹⁴Ngapano awasambilizi wakwe Yohani awiza kwe weliwe nga awati, "Wuzye achani fwandi chino sweswe na wa Farisi tukasala ukulya papipi na papipi, kweni awa sambilizi wako wasi sala ukulya?" ¹⁵Yesu atili kwe woliwo, "Wuzye awateweti wa winga wangawa ni chilanda pano e siwanga achili ali na woliwo? Ukuwa amanda

yaliyiza pano e siwanga alipokwa ukufuma kwe woliwo, ngapano walisala ukulya.¹⁶Pasi nanthi wumwi umunthu wino akawika akenda akappa pa zizwalo icha kali, amuno ichigamba chili nyepuka ukufuma ku chizwalo, swinya ukunyepuka kuno kuliwa penepo kuliwa ukukulu.¹⁷Nawanthunye wasiwiki ipala ilipya mu chakusendela icha kali. Ndi wachita woo, ikwela lingapuntha, nu kutaya ipala, swinya ni chakusendelanye chingononeka. Mu malo mwakwe, wakuwika ipala ilipya mu chakusendela ichipya, nga vyonsi vilisungwa."¹⁸Pano Yesu wachilinjiki akuvwanga ivinthu vyoo, lolani, e katungulula ayiza nu kufukama kwe weliwe. Atili, "U mukazyana wane wafwa nambanye, ukuwa zanga swinya umupalamansye, nga aliwa nu wulanzi."¹⁹Ngapano Yesu wimilila nu kumukonkha, nga na wasambilizi wakwe nawonye wakonkha.²⁰Lolani, u mwanachi wino walinji ni ndwala ya wazi imyaka ikumi na yiwili wiza kunsizi ya Yesu swinya apalamansya mumbali mwa chizwalo chakwe.²¹Amuno atili kwe wenga umwenecho, "Ndi ningapalamansya ivizwalo vyakwe, lyo nandi imbe ichete."²²Ukuwa Yesu apiliwuka swinya amulola umwanachi, nga ati, "Mukazyana wane, jimba; isuwilo lyako lyakupoza." Nga umwanachi awa ichete i ola lilyanye.²³Pano Yesu wiza mu ng'anda yakwe katungulula, waweni wa kalizya wa mfwemfwe na mawumba yakupanga ichongo ichikulu.²⁴Atili, "Fumanimo, amuno umukazyana atafwile, kweni alazile utulo." Ukuwa awa museka.²⁵Pano iwumba lyawikwa kunzi, ayinjila mu ng'anda nga asenda umukazyana ni kasa lyakwe, nga umukazyana akutuka.²⁶Ilyasi lya choo alisata mu chiputulwa chonsi.²⁷Lyo Yesu apitila ukufuma kulyanye, Awonsi inhonkho awamukonkha. Azipunda nanthi kuleka swinya zyati, "Wanga ni nkhumbe pakwe sweswe, Mwana kwe Davide!"²⁸Pano Yesu wizile mu ng'anda, awanthu wanthonkho awiza kwe weliwe. Yesu atili kwe woliwo, "Wuzye mukusuwila ukuti ningawomba choo?" Awati kwe weliwe, "Molimo, Mfumu."²⁹Ngapano Yesu alema mu minso mwawo nga wati, "Lekani chichitike kwe mwemwe ukuyana ni suwilo lyinu,"³⁰nga aminso yawo yiyusile. Ngapano Yesu alamula woliwo nga ati, "Mulolechesye ukuti nanthi wenga amanye ivya choo."³¹Kweni awonsi wawili awafuma nga waya wasasya ilyasi lya choo mu chiputulwa chonsi.³²Lyo wawo awonsi wawili wakupita, lolani, e chinunu umonsi wino walinji ni demoni walesilwe kwe Yesu.³³Pano i demoni lyasamazwa, u munthu u chinunu atalika ukuvwanga. Amawumba ayazunguka nga ayati, "Choo chitatela chilolwe mu Izirayeli!"³⁴Ukuwa awa Farisi watinji, "Ukuwomvya e katungulula wa ma demoni, amo akusamazizya ama demoni."³⁵Yesu aya mu kupitana mu misumba na mu twaya. Watwalilizile ukusambilizya mu ma sinagogi yawo, akulumbilila ilandwe zima lya wufumu nu kupozya izya ndwala zyonsi.³⁶Pano waweni amawumba, wawa ni nkhumbe umulandu woliwo, muno wayimvile swinya amaka yasizile. Walinji ngati a ng'onzi zino zisi nu muchemi.³⁷Atili ku wasambilizi wakwe, "Ukuvuna akuvule, lelo awawomvi awatichi."³⁸Achaleka pitisyani ukupepa kwe Mfumu ya kuvuna, alyakuti wanga tuma awawomvi mu kuvuna kwakwe."

10

¹Yesu ayita awa sambilizi wakwe ikumi na wawili apaliponga swinya awapa amaka pa mizimu miwape, ukuyasamazya, swinya ukupoza indwala zya misango yonsi na mawulwale iya misango yonsi.²Nomba amita ya wasambilizi wakwe ikumi na wawili yalinji yaa. Uwa kotalichila, Simoni (wino Yesu wamwisile swinya Peturo), nu Andrew umunyina wakwe; Jakobe umwana kwe Zebediya, nu Yohane u munyina wakwe;³Filipu, nu Batolomyu; Thomasi, nu Mateyu e kasonkhesya wa nsonkho; Yakobe umwana kwe Alufeyasi, nu Thadeyu;⁴Simoni Kawombesya, nu Yudas Esikariyoti, wino alilemeka Yesu.⁵Waa ikumi na wawili Yesu atumile. Asambilizize woliwo nu kuti, "Mutakaye ku masyo kuno kwikala a Makandi, swinya mutakati mwinjile mu musumba wuli wonsi uwa wa Samaliya.⁶Mu malo mwakwe muye ku zisowe ing'onzi zya mu ng'anda ya Izirayeli;⁷swinya lyo mukuya, mulumbilile nu kuti, 'Uwufumu wa mwiwulu wiza papipi.⁸Mupozye awalwale, mukatusye awafwe, muswefye awa mambombo, swinya musamazye ama demoni. mwapochelela pavye, pavye muwapa.⁹Mutakasende e golide, siliva, pamwi ikopala munyambi zynu.¹⁰Mutakasende ichola cha pa wulendo pa wulendo winu, pamwi ichizwalo chakonjelezya, pamwi indyato, pamwi indisa, amuno umuwomvi achakwe ichakulya.¹¹Mu musumba pamwi akaya kalikonsi mukwinjila, muvwambe wino a muchindikwe, nga mwikale paponye ukufika pano muliwafuma mwenemo.¹²Pano mukwinjila mu ng'anda, mulamuke.¹³Ndi ing'anda ayichindikwe, lekani umutende winu wuwe penepo. Ukuwa ndi asa yichindikwe, lekani umutende winu wonyochele kwe mwemwe.¹⁴Lero ku wawo wano watani wawapochelele pamwi ukwivwa amazwi yinu, pano mukufuma pa ng'anda yoyo pamwi mu musumba, mukung'unthe ulutukumbwi mu matamba yinu.¹⁵Nakawuzyenye nkhuwanena, kuliwako ichete katichi ku kaya ka Sodomu nu Gomora muwanda wipungulo ukulusya na kaya kakonye.¹⁶"Lolani, natuma mwemwe ngati a ng'onzi pakasi pa wa mumbwe, achaleka muwe na mano ngati a nzoka swinya muwe ni myenzo iyizima ngati ankhunda.¹⁷Muchenjele na wanthu! Waliwalemeka mwemwe ku mapembo, swinya walisyempha mwemwe mu ma sinagogi yawo.¹⁸Apano mulilelwa paminso ya wa bwanamukubwa swinya izya mfumu umulandu wakwe nene, ngati awukamboni kwe woliwo na ku Makandi.¹⁹Pano wawalemeka, mutakati musakamale ivya wuli pamwi achani chino muliwavwanga, amuno icha kuvwanga chilipewa kwe mwemwe mu ola lilyanye.²⁰Amuno asa mwemwe wano muliwavwanga, ukuwa u Muzimu wakwe Baba winu wino wuliwavwanga mwakwe mwemwe.²¹Umunyina alilemeka umunyina ku mfwa, swinya uyise alilemeka umwanakwe. Awana walikatuka ukususya awakwasi nu kulenga ukuti wakomwe.²²Mwemwe mulipatwa na aliwensi umulandu wizina lyane, Ukuwa wino wajimba ukufika pa wumalilo alipokwa.²³Pano wakuyimvya mwemwe mu kaya kaa, samalilani mu kanji akaya, amuno nakawuzyenye nkhuwanena, mutalipita mu twaya tonsi twa Izirayeli lyo u Mwana wa Munthu atani ayize."²⁴Umusambilizi asa mukulu ukulusya u musambilizya wakwe, nanthi a muwomvi ukulusya e bwana wakwe.²⁵Chikwanine ukuti umu sambilizi afike awe ngati a musambilizya, nu muwomvi ukufika awe ngati we bwana wakwe. Ndi witanga e bwana wa ng'anda e Bezezebu, akuwape wuli ukulusya amita yangapundwa ya wano wa mu ng'anda yakwe!²⁶Achaleka mutati mwawatina, amuno pasi nanthi

chimwi chino chavwama chitaliwumbulwa, swinya pasi nanthi chimwi chino achifisame chino chitali manyikwa. ²⁷Chino nenji nkhuwanena mu mfizi, muchivwanje nu musanya, swinya chino mwivya nizwi ilitichi mu makutwi yinu, muwizye papela pa zya ng'anda. ²⁸Mutaki muwatina wawo wano wakukoma umuwili kweni wanga wakwanisye ukukoma umoyo. Mu malo mwakwe, utine weyo wino angakwanisya ukonona vyonsi viwili umoyo swinya umuwili mu gehena. ²⁹Wuzye impetha ziwili zisikazwa na kandalama akatichi? Lero nanthi yonga mwe zyzolizyo yingapona pansi e Baba winu nanthi kumanya. ³⁰Ukuwa ni nyelenye zya mu mutwe wako zyonsi zyapendwa. ³¹Mutati mwatina. Mwemwe muli papela ukuchila i mpheta. ³²Achaleka ali wensi wino ukuzumila nene paminso ya wanthu, nanenye ndimuzumila pa minso yakwe Baba wane wino ali mwiwulu. ³³Ukuwa weyo wino akunkhana paminso ya wanthu, nanenye ndimukana paminso yakwe Baba wane wino ali mwiwulu. ³⁴Mutakelenganie kuno nenji niza mukuleta umutende muni pa pansi. Nenji nthiza ukuleta umutende, kweni e panga. ³⁵Amuno niza ukumuwika umonsi ukusunya nu yise, swinya umukazania ukusunya nu nyina, swinya e manguvyala ukusunya nu nyinavyala. ³⁶Awalwani wa munthu a wawo wano wali mu ng'anda yakwe umwenecho. ³⁷Weyo wino watemwa e baba wakwe pamwi e nyina ukulunya nene umunthunye weyo nthamwenelela; weyo wino watemwa umwanakwe umonsi panwi umwanachi ukulunya nene umunthunye weyo nthamwenelela. ³⁸Weyo wino atanga anyamule uwuchingane wakwe nu kukonkha nene umunthunye weyo nthamwenelela. ³⁹Weyo wino wazana uwulanzu wakwe aluwusovya. Ukuwa weyo wino wasovya uwulanzu wakwe umulandu wakwe nene aliwuzuna. ⁴⁰Weyo wino awapochelela mwemwe akumphochelela nene, swinya weyo wino wapochelela nene akupochelela swinya weyo wino wanthuma nene. ⁴¹Weyo wino akupochelela e kasema umulandu we kasema alipochelela ichawila ukuyana na che kasema, swinya weyo wino akupochelela u mulungamane umulandu a munthu u mulungamane alipochelela ichawila ngati cha munthu umulungamane. ⁴²Aliwense akupa kwe wonga wakwe waa awatichi nu komejinye wa minzi amatalale ukuti ang'we umulandu a musambilizi, awenche nkhuwanena, chitalichitika ukuti atakapokwe ichawila chakwe.

11

¹Akuwa pano yesu wamala ukukomelezya awasambilizi wakwe ikumi na wawili, afuma kweneko mukusambilizya nu kuwizya mutwaya twawo. ²Lelo pano Yohani wivwa mung'anda ya vingololo pamulandu nintchito zye Yesu, atuma ilandwe nawasambilizi wakwe ³swinya ati kwe weliwe, "Wuzye awenuno ukwiza, nanthi tuwalindilila winji?" ⁴Yesu atolelela nu kuti kwe woliwo, "Yani nga mumunene Yohani vino mukulola nu kwivwa. ⁵Inthonkho zikupochelela ukulola, awalemale wakupita, awa mambombo wakuswefwa, awa kutwi wakwivwa swinya, awafwe wakukatuswa ukunyochela ku wumi, ni landwe zima likuwizwa kuwasaluke. ⁶Amulotwe wensi wino atanga apunuzwe na nene." ⁷Lyo waa awanthu wapitanga pa nzila yawo, Yesu atalika ukuvwanga kwi wumba ivyaYohani, "Wuzye achani mwayile mulupalang'ang'a ukulola -- itete likuyinganwa nu muza? ⁸Kweni achani mwayile ukulola - umunthu uwakuzwala ivizwalo ivipepuke? Nakawuziyenye, wawo wano wakuzwala ivizwalo ivipepuke wikala mu zyang'anda zya mafumu. ⁹Kweni achani mwayile mukulola - umutumwa? Molimo, nkhati kwe mwemwe, swinya nkhaninye ukulunya umutumwa. ¹⁰Wee awiliwenya wino chawalikwa, 'Lolani, Nenji nkhatuma inthumi yane pankholelo ya pa minso yinu, wino ali sengania inzila yinu pankholelo yakwe mwemwe." ¹¹Nkhuwanena nakawuziyenye, mwakwe wawo wakwatwa ku mmwanachi nanthi wenga amukulu ukulunya Yohani Kabatizya. Lelo umunthu wakulondeka katichi mu wufumu wa mwiwulu wakula ukulunya weni. ¹²Ukufuma mu manda ya Yohani Kabatizya ukufika nomba, uwufumu wa mwiwulu wukuyimba ulombwa, nga awanthu walombwa wakusenda wenewo ku kupatichizya. ¹³Amuno wonsi wa kasesema ni sundo wanenelanga mpaka Yohani; ¹⁴swinya ndi mukulonda ukuchizumilizya, weni a Eliya wino walinji nu kwiza. ¹⁵Weni wino ali namakutwi ukuti ayivwe, mulukani ayivwe. ¹⁶Ku chani ningakolania inkhulo yoo? Chili ngati awana wakwizya pa masyo ya kukazizya, wano wikala nu kupunda kwe wenga nu muwuye ¹⁷nu kuti, 'Twimbila mwemwe imfwemfwe, nga mwemwe nanthi kuchina. Twalosyanga, nga mwemwe nanthi kulila. ¹⁸Amuno Yohani wiza nanthi kulya umukate pamwi ukung'wa ipala, nga awati, 'Ali ni dimoni. ¹⁹U Mwana wa Munthu wiza akulya nu kung'wa nga awati, 'Lolani, a munthu umumilichisya swinya we chakolwa, e chiwiza wa wasonkhesya isonkho na wawembu! Ukuwa amano yalungamikwa ni milimo yakwe. ²⁰Ngapano Yesu atalika ukukalipila utwaya mwe tuno iviwombwa vyakwe ivya maka vyachisilwe, muno watatontholosile. ²¹Kalanda ka sikolo kwe wewe Chozani! Kalanda kwe wewe, Betisayida! Ndi iviwombwa vya maka vyachisilwe my Taya na mu Sidoni vino vyachisilwe mwe wewe, ngali watatontholosile kali sana mumasaka na matoyi mu miwili yawo. ²²Ukuwa viliwa ichete kweneko kwe Taya nu Sidoni pa wanda wipanzyo ukulunya kwe wewe. ²³Wewe, Kapenamu, wuzye ukwelengania ulikuzwa ukuya mwiwulu? Awe, uli letwa pansu ku Hade. Amuno ndi mu Sodomu mwawomvilwe iviwombwa vya maka vino vyawomvilwe mwe wewe, ngali achili alipo ukufika ilelo. ²⁴Ukuwa nkhekunena ukuti chiliwa chipepuke kuni ya Sodomu mu wanda wipanzyo ukulunya wewe. ²⁵Pa mphindi yilyanye Yesu atili, "Nkhutumvya wewe, Baba, Imfumu ya mwiwulu na muni, umulandu wafisa vyoo ivinthu ku wa mano na kwivichisya, nu kuviwumbula ku wana awatichi. ²⁶Amolimo, Baba, amuno choo chalinji chakusechelesya mu minso yako. ²⁷Vyonsinye ivinthu vyasuwalizwa kwe nene ukufuma kwe Baba wan; swiya pasi nanthi wenga wamanya umwana kandi e Baba wane, swinya nanthi wenga wamanya e Tata kandi umwana na wensi kwe wino u Mwana wasola ukumuwumbulila. ²⁸Zanji kwe nene, mwensi mwe wano mukutamika swinya mung'wamilwe ni chisenda, nga ndiwapa ukupuza. ²⁹Sendani ichikonkholi chane pakwe mwemwe nga musambilile ukufuma kwe nene, amuno ne chimyanya swinya muchefye mu mwendo, nga mulizana ukupuza kwa myoyo yinu. ³⁰Amuno ichikonkholi chane chitatala ni chisenda chane achipepuke."

¹Pa mphindi yilyanye Yesu apitila mu vyalo vya nkhumba pa wanda wa Sabata. Awa sambilizi wakwe walinji ni nzala nu kotalika ukufyanula inkhumba awapukusa nu kulya. ²Kweni pano awa Farisi waweni choo, wowonye, awati kwe Yesu, "Lola, awasambilizi wako wakuchita chino akuchila isundo pe Sabata." ³Ukuwa Yesu atili kwe woliwo, "Wuzye mutatela muwazye chino Davidi wachisile pano weni walinji ni nzala, swinya awanthu wano walinji na weliwe?" ⁴Weni wayile mu ng'anda yakwe Leza nu kulya umukate wa pa minso, chino akuchila isundo kwe weliwe ukuti alye swinya akuchila isundo kwe wawo wano walinji na weliwe, ukuwa alisundo ku wa simapepo watupu. ⁵Wuzye mutawazyza mwi sundo kuno pe Sabata awa simapepo mwi tempeli wakawifya e Sabata kweni nanthi kuwa nu mulandu? ⁶Ukuwa nenji nkhuwanena kuno wenga umukulu ukulusya i tempeli ali panye. ⁷Ndi mwamanyanya chino choo chasulanga, 'Nenji nkhekumbwa inkhumbe inzuwi pole,' mwemwe nge mutawapile umulandu wano wasi nu mulandu. ⁸Amuno Umwana wa Munthu a Mfumu ya Sabata. ⁹Apano Yesu afuma kulyanye nu kuya mu sinagogi yawa. ¹⁰Lolani, palinji umunthu wumwi wino walinji ni kasa ilikwinyane. Awa Farisi awamukolowozya Yesu, awati, 'Wuzye alisuno ukupozya pe Sabata?' Alyakuti wangapa weliwe umulandu uwa kuwembuka. ¹¹Yesu atili kwe woliwo, 'A munthuchi mwakwe mwemwe, wino, ndi alinji ni ng'onzi yonganye, swinya ndi ing'onzi yoyonye yaponela muchizinji ichitali pe Sabata, atanga ayileme nu kuyifumya mwenemo?' ¹²Nga amutengo uwapapela wuli, nomba, u munthu ali ukuchila ing'onzi! Achaleka alisundo ukuchita ichizima pe Sabata. ¹³Apano Yesu atili ku, "Tambalika ikasa lyako." Weni alitambalika, nga lyanyochela lyawa ichete, ndi vino ikasa iliwuye. ¹⁴Kweni awa Farisi awafuma nu kumuzanila umulandu weliwe. Wawwambanga muno wangakomela weliwe. ¹⁵Ala Yesu wamanyanya choo, afuma kweneko. Awavule awanthu awakomkha weliwe, nu kuwapozya wonsinye. ¹⁶Weni wapatichizye woliwo watakamuwumbule ku wanj, ¹⁷kuno chingawa achisinkha, chino chavwangwa ukupitila mwe Yesaya umutumwa, atinji, ¹⁸"Lolani, umuwomvi wane wino nasola; umukundwe wane wenga, mwakwe wino u mwendo wane wukusechela ichete sana. Nenji ndi wika Umuzimu wane pakwe weliwe, swinya weni aliwizya ipanzyo ku wa Makandi. ¹⁹Weni ataliwa ni mipanzi nanthi akupunda nkhan; nanthi wenga aliyivwa izwi lyakwe mu tunzila. ²⁰Weni atalikonyola nanthi alitete ifwanthike; weni atalizimya nanthi amunyeta wuno wukasuka, suka weni akolele ipanzyo ku kuchimvya, ²¹swinya mwizina lyakwe a Makandi yaliwa nu kuchetekela." ²²Apano yimwi inthonkho ni chiwiwi, wino walemwizwe ni dimoni, walesilwe kwe Yesu. Weni wamupozya, ichakukomkha penepo kuno e chiwiwi avwanga nu kulola. ²³Ama wumba yonsi ayazunguka swinya watili, "Wuzye u munthu wee angawa a Mwana wakwe Davidi?" ²⁴Ukuwa pano awa Farisi wivwa ivya chizungusyo choo, awati, "U munthu wee atakusamazya ama dimon kano mwe Bezezebu, umwana wa mfumu wa ma dimoni." ²⁵Ukuwa Yesu wamanyanya imelengano yawo nu kuti kwe woliwo, "U wufumu wonsi uwupawunkhane pakwe wonga wukusyala wenga, swinya u musumba pamwi ing'anda iyipawunkhane na yenga yitalitela yimilile. ²⁶Ndi Satana akuwanga Satana, weni apawunkhane na wenga. Nomba, uwufumu wakwe wungimilila wuliwuli? ²⁷Swinya ndi nkhuwanga ama dimoni mwe Bezezebu, awana winu wakuwanga yoliyo mwe wenu? Pa chifukwa choo, waliwa awakapanzya winu." ²⁸Ukuwa ndi nkhuwanga ama dimoni mu Muzimu wakwe Leza, lyo uwufumu wakwe Leza wiza pakwe mwemwe. ²⁹Wuzye wumwi anginjila wuliwuli mu ng'anda iya munthu wa maka nu kwiwa ivinthu vyakwe aleka anyepe tasi umunhu wa maka? Ngapano aliyiwa ivinthu vyakwe ukufuma mu ng'anda yakwe. ³⁰Weyo wenga wino asi na nene akususya nene, swinya weyo wenga wino asi wunganika na nene akusamphania. ³¹Achaleka nenji nkhati kwe mwemwe, uluwembu luli lonsi nu musamu wulitetelwa awanthu, kweni umusamu kwe Muzimu wutalitela wu tetelwe. ³²Wensi wino akuvwanga izwi lililyonsi ukususya u Mwana wa Munthu, lyolyo lilitelwa weliwe. Ukuwa wensi wino akulanda ukususya nu Muzimu Umwimichile, lyolyo litalitela litetele weliwe, nanthi a munsu yoo, pamwi mwe yoyo yino yandi yize. ³³Pangani umuti wuwe wuzama ni chikomwa chakwe ichizima, pamwi pangani umuti uwuwiye ni chikomwa chakwe ichiwiye, amuno umuti wakamanyikwa ni chikomwa chakwe. ³⁴Mwe nkhwatwa ku nzoka, Pano mwemwe mwe wawipe, wuzye mungalanda wuliwuli ivinthu ivizima? Amuno pa vivule ivya mu mwendo umulomo wakwe wukuvwanga. ³⁵U munthu umuzima ukufuma mu chuma cha mwendo wakwe akuleta chino achizima, swinya umunthu umuwiye ukufuma ku chuma ichiwiye icha mu mwendo wakwe akaleta chino achiwiye. ³⁶Nenji nkhati kwe mwemwe kuno mu wanda wakupanzya awanthu wali luwulula pizwi ilyavye lililyonsi waliwa wavwanzile. ³⁷Amuno na mazwi yako uli lungamikwa, swinya na mazwi yako ulisulwa." ³⁸Ngapano wamwi awakawalika na wa Farisi awamutotelele Yesu nu kuti, "Musambilizya, tukukumbwa tulole ichimanyisyo ukufuma kwe wewe." ³⁹Ukuwa Yesu atotelele nu kuti kwe woliwo, "Inkhwatwa imbipe ni ya wuzelele yikavwamba ichimanyikwilo. Ukuwa pasi nanthi chimanyikwilo chino chilipwa kwe woliwo kano ichimanyikwilo chakwe Yona umutumwa. ⁴⁰Amuno ndivino Yona walinji amanda yatatu nu wusiku wutatu mu wula wa nswi inkhulu, avyo nu Mwana wa Munthu aliwa amanda yatatu nu wusiku wutatu mu mwendo wansi. ⁴¹Awanthi wa mu Ninive waliyimila pi panzyo ni nkhwatwa ya wanthi yoo swinya waliyisula. Amuno watontolosile pa kulumbilila kwe Yona, nga lolani, wenga wumwi umukulu ukulusya Yona ali paa. ⁴²Imfumu yaku kambanzwa yili katuka pi panzyo na wanthi awa nkhwatwa yoo nu kusula woliwo. Wizile ukufuma ku nsilo yansi ukuti wivwe amano yakwe Solomoni, nga lolani, wenga wumwi umukulu ukulusya Solomoni ali paa. ⁴³Pano umuzimu umuwiye wafuma mu munthu, wukapitila mu masyo yano yasi n minzi nu kulonda ukupuza, kweni wusiyazana. ⁴⁴Ngapano wukati, 'Nenji nandi nyochele ku ng'anda yane kuno nafuma.' Wati wati wanyochela, wukazana ukuti mu ng'anda amupyele swinya chilichonsi chilichete. ⁴⁵Apano wukaya nu kusenda ponga na weliwe imizimu yinji munenulambali(7) imiwiye ukulusya iyinecho, swinya yonsi yikwiza nu kwikala mulyanye. Ngapano imiwele yawumalilo ya munthunye weyo yikulusya iya nthaliko. Avino chiliwa wowonye ni nkhwatwa imbipe yoo." ⁴⁶Ala pano

Yesu wachili akuvwanga ku ma wumba, lolani, enyina na wanyina wimilile panzi, ukuvwamba ukuti wavwange kwe weliwe. ⁴⁷Wenga wumwi atili kwe weliwe, "Lola, enyoko na wanyoko wimilila kunzi, ukuvwamba ukuti wavwange kwe wewe," ⁴⁸Ukuwa Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe wino wamunenile, "Wuzye e mayo weweni nga awanyina wane waweni?" ⁴⁹Ngapano atambalika ikasa lyakwe kuwa sambilizi wakwe nu kuti, "Lola, waa awili wa mayo na wanyina!" ⁵⁰Amuno wensi wino akuwomba ukulonda kwakwe Tata wane wino ali mwiwulu, weyonye umunthu awili a munyina wane, ni nkhazi, nu mayo."

13

¹Pawanda wowonye Yesu afuma mu ng'anda nu kwikala mu mbali mwe sumbi. ²Iwumba ikulu nkhaninye aliwungana ukuliwilizya weliwe, achaleka ayinjila mu wato nu kwikala mwenemo pano iwumba lyonsi aliyimilila pa chitunthu. ³Apano Yesu avwanga ivivule ivinthu kwe woliwo mu milumbe. Weni atili, "Lolani, u mulimi ayile ku chalo ukuti atande imbeyu. ⁴Lyo akutanda, yimwi imbeyu ayipona mumbali mwa nzila, nga ivinyunyi avyiza nu kulya yeneyo. ⁵Yinji imbeyu ayipona pansu ya mawe, pano patalinji umusili uwuvule. Paponapapo imbeyu yamela umulandu umusili wutayile pansu nkhanu. ⁶Ukuwa pano ilanzi lyakatuka, alyocha zyenezyo umulandu zitalinji nu musisi, nga zyumila. ⁷Zinji imbeyu azipona pa miti yamyunga. Imiti ya myunga ayikula nu kuyifyenyelezya. ⁸Zinji imbeyu azipona pa musili uwa muvundo nga ayikoma ivyakulya, yimwi umwanda ukulusya, yimwi amakumi mutanda, swinya yinji amakumi yatatu. ⁹Weni wino ali namakutwi lekani ayivwe. ¹⁰Awasambilizi awiza nu kuti kwakwe Yesu, "Ngafwandi achani chino ukulanda kwi wumba mu milumbe?" ¹¹Yesu atolelela nu kuti kwe woliwo, "Mwemwe mwapwa ulongo lwa kwivwicheya ivifiswe vya muwufumu wa mwiwulu, kwe kwe woliwo chitapwa. ¹²Amuno wensi wino alinavyo aliyonjelezwa, swinya aliwa navyo ivivule. Ukuwa wensi wino asi navyo, na vino ali navyonye vilipokwa ukuma kwe weliwe. ¹³Choo acho nenji nkhuwawanzya mu milumbe: Napano wakulola, watakulola; swinya napano wakwivwa, watakwivwa, pamwi ukwivwicheya. ¹⁴Kwakwe woliwo uwutumwa wakwe Yesaya wukufiswa, lyolyo lino likuti, 'Pano mukwivwa muliyivwa, kweni mutaliyivwicheya nanthi akatichi; pano mukulola mulilola, kweni mutaliyiluka nanthi akatichi. ¹⁵Amuno imyenzo ya wanthu waa ya yitumphe, swinya awawome ukwivwa, swinya wiyalizile aminso yawo, alyakuti watakalole na minso yawo, pamwi ukwivwa na makutwi yawo, pamwi ukwivwicheya ni myenzo yawo, alyakuti watontholokwe swinya, nga nenji ningapozya woliwo. ¹⁶Ukuwa ayalotwe aminso yinu, amuno yakulola; swinya amakutwi yinu, amuno yakwivwa. ¹⁷Nakawuzyenye nkhuwanena kuno awatumwa na wonsi awalungamane wakumbwanga ukulola ivinthu vino mukulola nga watawiweni. ¹⁸Teyezezyani nomba ku mulumbe wa mulimi wino atanzile imbeyu yakwe. ¹⁹Pano wumwi wivwa izwi lya wufumu kweni atakulivwicheya, umuwiye akwiza nu kusomphola chino chatandazwa mu mwendo wakwe. Yoo ambeyu yino yatanzwile mumbali ya nzila. ²⁰Yiino yatandazwa muni ya mawe a munthu wino akwivwa izwi nga paponapapo akulipochelela ni chimwemwe, ²¹kweni atali nanthi a misisi mwakwe weliwe wenga swinya weni akujimba pa kamphindi. Pano ukuchula nu kutamika kwakatuka umulandu wizwi, weni zuwazuwa akapona. ²²Yino yatandazwa pakasi pa miti ya myunga, wee amunthu wino akwivwa izwi, kweni ivyakulondeka ivya muni swinya uwukachenjezya wa vyuma wukufyenyelela izwi, nga akuwa sita vikomwa. ²³Imbeyu yino yatandazwa mu musili uwuzima, wee a munthu wino akwivwa izwi nu kulivwicheya. Weni akukoma ivikomwa swinya ayikoma ivyakulya, ukusinja mu masyo yonga umwanda, mu yanji amakumi mutanda, swinya mu yanji amakumi yatatu ukulusya yino wakomela. ²⁴Yesu avwanga u mulumbe wunji kwe woliwo. Weni atili, "Uwufumu wa mwiwulu wuli ngati a munthu wino atanzile imbeyu iyizima mu chala chakwe. ²⁵Ukuwa pano awanthi wachilinji wakusipula, umulwani wakwe wiza nga nawenye atanda isote mukasi mwe tirigu nga apita. ²⁶Pano vyamela ichetenye, ngapano isote nalyonye lyaloleka. ²⁷Umuwomvi wa mweni chalo ayiza nu kuti kwe weliwe, 'Mukwayi, wuzye utatandile imbeyu inzima mu chalo? Ngafwandi wuliwuli nomba muli inswaswa?' ²⁸Weni atili kwe woliwo, 'Umulwani awomvile choo,' 'Umuwomvi atili kwe weliwe, 'Nga ukulonda sweswe tuye swinya twipe lyenelyo?' ²⁹Umwendi chalo atili, 'Awe. Umulandu mungala pano mukwipila inswaswa, munganyunkhulila apaliponga ni nkhumbe. ³⁰Lekani vyonsi vikulile apaliponga yasuke yawe amasika. Pa mphindi ya masika nditi ku wakasinza, 'Pakutalichila munyunkhulile inswaswa nu kulinyepa mumyanzi nu kulyocha, ukuwa muwunganike inkhumbe mulonge mu nkhome yane. ³¹Apano Yesu awapa umulembe wunji. Weni atili, "Uwufumu wa mwiwulu wuli ngati ambeyu ya muzimwa yino umunthu akatanda mu chalo chakwe. ³²Yoo imbeyu amolimonye ayitichi akulusya imbeyu zyonsi. Ukuwa ndi yakula, yikuwa ayikulu ukulusya imbeyu zya muchalo. Aliwa a muti, alyakuti inyunyi zya mupelaazyiza nu kuzenga ivisalanzo munsamba zyakwe. ³³Apano Yesu anena woliwo umulumbwe wunji, "Uwufumu wa mwiwulu wuli ngati a mutawa wuno umwanachi asenzile nu kusanzya ni vipimo vitatu ivya wusu suka umunya wonsi watutumuka. ³⁴Vyonsi ivinthu vyoo Yesu avanzile ku mawumba mu milumbe; swinya weni atatela avwange nanthi chimwi kwe woliwo sita mulumbe. ³⁵Choo chalinji amwakuti chilya chino chavwanzilwe ukupitila mwakwe mutumwa chingize chiwe achisinkha, pano weni atili, "Ndiyiya umulomo wane mu milumbe. Neni ndivwanga ivinthu vino vyalinji avifise ukutalichila pa luwandi lwansi. ³⁶Ngapano Yesu asyile amawumba nu kuya mung'anda. Awasambilizi wakwe awiza kwakwe weliwe nukuti, "Londolola kwakwe sweswe umulumbwe wa nswaswa mu chalo." ³⁷Yesu atolelela nu kuti, "Weni wino akutanda imbeyu inzima a Mwana wa Munthu. ³⁸I chalo ansi; nga imbeyu inzima, waa awana wa mu wufumu. Inswaswa a wana wa muwipi, ³⁹swinya u mulwani wino watanzile zyenezyo a muwipi. Ukusinja ayili nsilo ya nkhuulo, nga a wakasinza a wangelo. ⁴⁰Achaleka, pano inswaswa zikuwunganikwa azyochwa nu mulilo, avyo chiliwa pa nsilo ya nkhuulo. ⁴¹U Mwana wa Munthu alituma awangelo, nga waliwunganika ukuma mu wufumu wakwe ivinthu vyonsi vino vikupanga uluwembu swinya wawo wano watakwivwila amasundo. ⁴²Waliwasumbila mwi lungu lya mulilo,

kuno kuliwa ukulila nu kusyekula amino. ⁴³Ngapano awalungamane waliwala ngati a lilanzi mu wufumu wakwe Tata wawo. Weni wino ali namakutwi, lekani ayivwe weliwe. ⁴⁴Uwufumu wa mwiwulu wuli ngati a nsawo infisame mu chalo. U munthu ayizanile nu kuyifisa. Mu chimwemwe chakwe weni akupita, akazya chilichonsi weni ali nacho, nga akala ichalonye chocho. ⁴⁵Swinya, uwufumu wa mwiwulu wuli ngati a munthu wino akachuluzya akulonda uwukasi wamutengo wapapela. ⁴⁶Pano wazana uwukasi uwa mutengo uwukulu nkhaninye, weni aya nu kukazya chili chonsi chino chalinji achakwe nu kukala wenewo. ⁴⁷Swinya, uwufumu wa mwiwulu wuli ngati awukonde wuno wasumbilwa mwe sumbi, wuno wawunginie ivilewulwa vya misango yili yonsi. ⁴⁸Pano lyizuzwa, awalondo awalikwemela pa chitunthu. Ngapano awikala pansi nga awawunganika ivizima muvise, ukuwa vino visi nintchito awavitaya. ⁴⁹Chiliwa wonye woo pa nsilo ya nkholo. Awangelo waliyiza nu kulesania awawembu ukufuma ku walungamane. ⁵⁰Walisumba woliwo mwilungu lya mulilo, kuno kuliwa ukulila nu kusyekula amino. ⁵¹"Wuzye mwiluka vyonsi ivinthu vyoo?" Awasambilizi watili kwe weliwe, "Eee." ⁵²Ngapano Yesu atili kwe woliwo, "Achaleka e kawalika aliwensi wino wawa a musambilizi ku wufumu wa mwiwulu ali ngati a munthu wino a mweni ng'anda, wino akufumyanga ivya kali ni vipya ivinthu ukufuma munkhoma yakwe." ⁵³Apano chizile chawa kuno pano Yesu amalizizye imilumbe yoo, afuma pa masyo yayo. ⁵⁴Apano Yesu ayinjila mu chiputulwa chakwe swinya asambilizya awanthu mu sinagogi. Icha kusula chalinji kuno wazungusile nga watili, "Wuzye akwinye kuno umunthu wee akufumya amano yakwe swinya swinya ivizungusyo vyoo?" ⁵⁵Umunthunye wee asa mwana wa kapala wa matabwa? E nyina asa wino akwitwa Mariya? Wa munyina asa Yakobi, Yosefu, Simoni, nu Yudas? ⁵⁶Wankhazi zyakwe wonsi wasi na sweswe paa?" Wuzye akwinye kuno wazana ivinthu vyonsi vyoo?" ⁵⁷Wizile wachisika na weliwe. Kweni Yesu atili kwe woliwo, "Umutumwa akachindikwa suka kungsi yakwe na pamwawo." ⁵⁸Weni atawomvile ivizungusyo ivivule koko umulandu wa kunthasuwila kwawo.

14

¹Pamphindinye yoyo, Herodi e kalola wivwile ivya Yesu. ²Weni watili ku wawomvi wakwe, "Wee a Yohani kabatizya; weni akatusile ku wafwe. Achaleka amaka yaa yakuwomba mwakwe weliwe." ³Amuno Herodi walemile Yohani, anyepa weliwe, nu kumuwika mu vingololo umulandu e Herodiyasi, umuka Filipi umunyina wakwe. ⁴Amuno Yohani atili kwe weliwe, "Asa lisundo ukuti wewe umutwale." ⁵Herodi nge wamukomile, ukuwa watinanga awanthu, umulandu wamulolanga weliwe ngati amutumwa. ⁶Ukuwa pano uwanda wakukwatwa uwa kwe Herodi wafisile, umwana umwanachi wakwe Herodiyasi awachina mu luwungo nu kumusechelezya Herodi. ⁷Achaleka, weni walayizizye ni chilapo ukuti alipa weliwe chilichonsi angalonda. ⁸Lyo wasambilizwa nu nyina, weni atili, "Mpani paa, pa mbale, umutwe wakwe Yohani e Kabatizya." ⁹Imfumu yafulizwe nkhaninye nu kulenga kwakwe, kweni umulandu wi layizyo lyakwe swinya umulandu wakwe wonsi wano walinji pa chakulya na weliwe, weni walamula ukuti chichitwe. ¹⁰Weni watumile nu kuputula umutwe wakwe Yohani mu vingololo. ¹¹Ngapano umutwe wakwe walesilwe mu mbale nu kupwa kwe mukazyana nga weni awusendela kwe nyina. ¹²Apano awasambilizi wakwe awiza, awasenda ichala, nu kuchizika. Ala choo chapita, awaya nu kumunena Yesu. ¹³Nomba pano Yesu wivwile choo, weni afunthusile ukufuma kulyanye mwi wato ukuya masyo yano yalinji ukutali na wanthu. Pano amawumba yivwa choo, ayamukonkha ulwa pansi ukufuma mu misumba. ¹⁴Apano Yesu wizile paminso yawo nu kulola iwumba ikulu. Weni walinji nu luse pakwe woliwo nga wapozizye awalwale wawo. ¹⁵Pano amanguzi yafisile, awasambilizi wakwe awiza kwe weliwe nu kuti, "Paa amasyo yano yali ukutali nu twaya, swinya uwanda wasila kali. Yanene amawumba yapite, alyakuti wangaya mutwaya nu kuyikalila ichakulya." ¹⁶Ukuwa Yesu atili kwe woliwo, "Watakulondeka ukuti wapite." ¹⁷Mwemwe mupe woliwo chimwi ukuti walye." Awati kwe weliwe, "Sweswe paa tuli mikate yisano ninswi ziwili." ¹⁸Yesu atili, "Viletani kwe nene." ¹⁹Apano Yesu alamula iwumba ukuti lyikale pansi pisote. Weni asenda imikate yisano ni nswi ziwili. Apunamila mwiwulu, weni aviyepepa nu kumonthola imikate nu kupa awasambilizi, nga awasambilizi awapa kwi wumba. ²⁰Awalya wonsinye swinya awikuta. Ngapano awasenda vino vvasazyile ivongonyo ya vyakulya -- ivise ikumi na viwili ukwizula. ²¹Wawo wano walile walinji papipi ni myanda ikumi na yisano awonsi, nanthi kusanzya awanachi na wana. ²²Paponapapo aleka awasambilizi winjile mu wato nu kuya ukukolelela weliwe ku mbali yinji, pano weni atumanga iwumba ukuti liwele. ²³Ala awezya amawumba, weni wayile wenganye pa mwamba mukupepa. Ngapano amanguzi yafika, weni walinji kulyanye wenga. ²⁴Ukuwa iwato nomba lyalinji ukutali nu mulundu, amuno lyatela lyafunthuka na minzi, amuno umuza waputanga woliwo. ²⁵Pi ola lya chini uwusiku Yesu apalamila kwe woliwo, akupita paminzi. ²⁶Pano awasambilizi waweni weliwe akupita pa minzi, awayilizyana nga awati, "Choo achiwa." nga awapunda muno nthete. ²⁷Ukuwa Yesu avwanga kwe woliwo palyanye nu kuti, "Muwajimba anene! Mutakati mwatina." ²⁸Peturo atolelela kwe weliwe nu kuti, "Mfumu, ndi aweve, mphatichizya ukuti nize kwe wewe pa minzi." ²⁹Yesu atili, "zanga." Achaleka Peturo wafumile mu wato nu kupita pa minzi ukuya kwe Yesu. ³⁰Ukuwa pano Peturo waweni umuza, weni wizile watina. Nga weni watalisile kusiwila, weni wapundile nu kuti, "Mfumu, nthula!" ³¹Yesu paponapapo ayololosya ikasa lyakwe, alema Peturo, nga atili kwe weliwe, "We wisuwilo itichi, achani chino ukuvwilika?" ³²Ngapano Yesu nu Peturo waya winjila mu wato, umuza wizile waleka ukuputa. ³³Apano awasambilizi mu wato awamutumphula Yesu nu kuti, "Nakawuzyenye wewe we Mwana wakwe Leza." ³⁴Pano wizile walamba, awiza kungsi ya Genisareti. ³⁵Pano awonsi wa masyo yalyanye wamumanya Yesu, awatuma inthumi kulikonsi ukuliwilila amasyo yalyanye, swinya awaleta kwe weliwe aliwensi wino walinji amulwale. ³⁶Awalenga weliwe kuno wangalemavye mu mbali ya vizwalo vyakwe, nga wonsi wano walemile chenecho awapola.

15

¹Apano wamwi awa Farisi na wakawalika wiza kwakwe Yesu ukufuma ku Yerusalemu. Awati, "²Ngamuno achani chino awasambilizi wako wakusuya imiwele yawa songo?"³Atolelela nukuti kwakwe woliwo, " Ngapano chani chino mukususya isundo lyakwe Leza umulandu wa miwele yinu?"⁴Amuno Leza ati, 'Uwachindika eso nu nyoko,' swinya "wensi wino akuvyanjila uwuwipe uwa yisi nanthi wenyina nakawuzyenye alifwa. ⁵Kweni mukuti, 'Wensi wino wanena yisi nanthi wenyina, " Wuliwonsi uwutuli wino ungapochelela ukuma kwakwe nene nomba nandi imupe e Leza, " ⁶umunthunye wee atakulonda ukuchindika e yisi.' Mu nzila yoo mwaleka lyononeka izwi lyakwe Leza umulandu wa miwele yinu.⁷mwemwe mwewawufi! Achizima ndivino Yesaya walawuzile ivya mwemwe pano watili, ⁸Awanthu waa wachindika nene nimilomo yawo, kweni imyenzo yawo yili ukutali nanene. ⁹Wakamfukamila nene achavye umulandu wakasambilizya amasundo yaviwanza na masundo ya wanthu."¹⁰Apano ayita iwumba kwakwe weliwe nu kuti kwakwe woliwo, " Teyeleyzani nu kwivwichisya-- ¹¹Pasi nanthi chimwi chino chikakwinjila mu mulomo chino chikakombezya u munthu. Ukuwa, chino chikafuma mu mulomo, choo achino chikakombezya umunthu."¹²Apano awasambilizi wizile nukuti kwakwe Yesu, "Wuzye umanyile kuno awa Farisi walumilwe pano wivwile umuvwango yoo?"¹³Yesu atolelela nu kuti, "Umuti wonsi wuno e tata wane uwa mwiwulu atakomela wulinyunkhulwa. ¹⁴Walekani wonga, wakalanjizya wanthonkho. Ndi umunthu wino we nthonkho akukolela umuwuye umunthu wino anthonkho, wonsinye wawili wangaponela muchizinji."¹⁵Peturo atolelela nukuti kwakwe Yesu, " Utwilulile umulumbenye woo." ¹⁶Yesu ati, " Namwenye mutani muwe nukwivwichisya? ¹⁷Mutakulola ukuti chonsi chino chikaya mu mulomo chikapitila munda swinya apano chikafuma ukuya kulonde?"¹⁸Ukuwa ivinthu vino vikafuma mumulomo vikufuma mu mwenzo. Vyovyonye avino vika kombezya umunthu. ¹⁹Amuno mumwenzo mukakolelela amelenganio amawipe, uwuchikoma, uwuzelele, uwumalya, uwifi, uwukamboni waufi, nu kuwipila awanthu. ²⁰Ivinthunye vyoo avino vikakombezya awanthu. Ukuwa ukulya sita kupwizya amakasa kutanga kukombezye umunthu."²¹Apano Yesu afuma kweneko nukuya ku viputulwa vya misumba ya Taya nu Sidoni. ²²Awala, umwanachi umu kanani wiza ukufuma muchiputulwa chilyanye. Wizile apunda nu kuti, " Mfwila inkhumbu, Mfumu, Mwana kwe Davide! Umwanane umukazyana akolizwe nkhaninye numuzimu muwipe." ²³Kweni Yesu atasi amutolelele nanthi a lizwi. Awa sambilizi wakwe wiza nukumulenga, ukuti, " Muwinge apite, umulandu akutukonkha nichongo."²⁴Kweni Yesu atolelela ati, " Nenji nthatumilwa kwakwe aliwensi kano ku ng'onzi nsowe izya mung'anda mwakwe Izirayeli. " ²⁵Kweni wizile nu fukama pansi paminso pakwe weliwe, ukuti, " Mfumu, unjavwe." ²⁶Atolelela nu kuti, Chitangandi chizipe ukusenda ichakulya chawana nukusumbila utwana twambwa."²⁷Nawe ati, "Molimonye, Mfumu, kweni nutumbwanye tukalya utumelemenswa tuno tukupona pansi pano e tatakulu wawo akulya." ²⁸Apano Yesu atolelela nu kuti kwakwe weliwe, " Mwanachi, alikulu isuwilo lyako; leka chiwombwe kwakwe wewe ndimuno ukulondela." Umwanakwe umukazyana wizile wapola imphindi yoyonye. ²⁹Yesu wafumile pa masyo yayonye nukuya papipi nakwe sumbi wa Galileya. Apano waya ku lupili nukwikala kulyanye. ³⁰Iwumba ikulu lyizile kwakwe weliwe. Awaleta na woliwo awalemale, inthonkho, na wakontha, nawavule wano walwile. Wizile wawaleta pa matamba yakwe Yesu, nukuwapoza woliwo. ³¹Achaleka iwumba lyazunguka pano walola wiwi akuvwanga, uwa chikonda awa ichete, umulemale akupita ni nthonkho yikulola. Awatumvya e Leza uwa Izirayeli. ³²Yesu ayita awasambilizi kwakwe weliwe nukuti, " Indinichilanda kuwanthu waa amuno wikala nani amanda yatatu yapita nanthi chimwi ichakulya. Nthakulonda ukuti imbawezye nanthi kulya chimwi, suka wawe ulupwe munzila. ³³Awa sambilizya watili kwakwe weliwe, " Akwinye kuno tungazana imikate iyivule mulumphalang'ang'a chino chingalela iwumba ikulu lyoo?" ³⁴Yesu ati ku woliwo, " Muli nimikate yinga?" Awati, "Munenulambali(7) ninswi inthichi vyenye." ³⁵Apano Yesu apatichizya iwumba akuti lyikale pansi. ³⁶Ngapano asenda imisumba munenulambali ni nswi, ngapano asalifya, amenyulania imikate nukuwapa awasambilizi. Awasambilizi awapa kwi wumba. ³⁷Awanthu wonsi awalya awikuta. Ngapano wawungania ivitundu munenulambali ukwizula invongonyo ya vino vyasyazile. ³⁸Wano walile walinji imyanda ikumi imphindi zini, ukufumyako awanachi na wana. ³⁹Apano Yesu atuma iwumba lyapita nu kwinjila mu ngalawa nu kuya mu chipatulwa chakwe Magadani.

16

¹Awa Farisi nawa Saduki wizile nu kumwelezya weliwe ukumukolowozya kuno awalanjizye ichimanyisyo ukufuma kwi kupela. ²Kweni weni atolelela nu kuti kwe woliwo, "Pano kwawa manguzi, mukati, 'Kwasi kuwe impindi nzima, amuno kupela akuwenzu."³Ndi amutondotondo, mukati, 'Kwandi kuwe imphindi iyiwape, amuno kupela kwawenza swinya kwafita.' Mwamanya kali ukupiliwula imilolechele ya mupela, kweni mutanga mupiliwule ivimanyikwilo ivya mphindinye yoyo. ⁴Inkhwatwa imbipe niya wuzelele ikavwamba ichimanyikwilo, kweni pasi nanthi chimanyikwilo chino chingapwa ukufumyavye ichimanyikwilo chakwe Yona." Ngapano Yesu wawasile nu kufumapo.⁵Pano awasambilizi wafisile imbali yinji, wiwilizile ukusenda umukate. ⁶Yesu watili kwe woliwo, "Lolechesyani swinya muchenjele nichakuvimvya chwa wa Farisi na wa Saduki." ⁷Awa sambilizi walandine pakasi pakwe woliwo nu kuti, "Amuno tutasenzile umukate." ⁸Yesu wachimanyile choo nga watili, "Mwemwe mwewisuwilo ilyakuchepa, achani chino mukulandana swinya mukuti amulandu mutasenzile nanthi amukate?"⁹Wuzye mutanga mwiluke pamwi ukwizuka imikate yisano iya wano walinji imyanda yisano ikumi ni mphindi zisano (5,000), swinya vyalinji vinga ivitundu mwawunginie? ¹⁰Pamwi imikate munenulambali (7) iya wano walinji imyanda ikumi ni mphindi ziwili (4,000), swinya vyalinji vinga ivitundu vino mwasenzile?"¹¹Ngamuno chani chino mutanga mwiluke kuno nsina kuwanena ivya mukate? Chenjelani swinya mwiluke ivya mutawa uwa wa Farisi na wa Saduki." ¹²Ngapano awivwichisya kuno atawanenanga ukuti wiluke ivya mutawa uwa mukate, kweni ukuti wiluke ivya misambilizye yawa Farisi nawa Saduki.¹³Nomba pano

Yesu wiza ku chiputulwa mupipi ne Kesariya Filipi, weni akolowozya awa sambilizi wakwe, ukuti, "Wuzye awanthu wakuti u Mwana wa Munthu weweni?" ¹⁴ Watili, "Wamwi wakati we Yohani kabatizya; wamwi, Eliya; swinya wanj, Yeremiya, pamwi wenga uwa watumwa." ¹⁵ Atili kwe woliwo, "Kweni mwemwe mukuti ne weni?" ¹⁶ Ukwasuka, Simoni Peturo atili, "Wewe we Kristu, u Mwana wakwe Leza mumi." ¹⁷ Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe, "We mupepwa, Simoni umwana kwe Yona, amuno umuwili nu wazi vitawumbula choo kwe wewe, kweni e Tata wane wino ali mwi Yulu. ¹⁸ Naninye nkhati kwe wewe kuno we Peturo, swinya pi lyalawe lyoo ndizenga ichiwanza chane. Imipinjilichizyo ya mfwa yitalitela yichimvye kwe chenecho. ¹⁹ Ndikupa iviyulilo vya wufumu wa mwiwulu. Chilichonsi uli nyepa muni chile nyepwa mwiwulu, swinya chilichonsi uli sapula muni chile sapulwa mwiwulu." Ngapano Yesu akomelezya awa sambilizi wakwe ukuti watize wanene umunthu wumwi kuno walinji we Kristu. ²⁰ Ukufumila paponye Yesu atalika ukuwanena awasambilizi wakwe kuno afwile aye mu Yerusalemu, achule ivinthu ivivule mu makasa ya wasongo na wasimapepo wakulu na wakawalika, wamukome, swinya akatuswe ukunyochela ku wumi pa wanda wa chititatu. ²¹ Ngapano Peturo akwemela Yesu pambali nu kumukalipila, ati, "Choo chiwe ukutali na wewe, Mfumu; choo chitakize chitele chiwombwe kwe wewe." ²² Kweni Yesu apiluka nu kuti kwe Peturo, "Yanga kunsizi yane, Satana! We chakupunzya kwe nene, amuno utasakamana nivinthu vya kwe Leza, kweni ni vinthu vya ku wanthu." ²³ Ngapano Yesu ati kuwa sambilizi wakwe, "Ndi wumwi akulonda ukunkhonkha, afwile ayilesya, akutusye uwuchingane wakwe, nu kunkhonkha. ²⁴ Amuno wensi wino akulonda ukukakatizya uwumi wakwe ali wusumba, swinya wensi wino akusumba uwumi wakwe muno anene ali wuzana. ²⁵ Muno chani chingazipila umunthu ndi akakatila insi yonsi kweni akulovya uwumi wakwe? Achani chino umunthu angapa ukukankhania nu wumi wakwe. ²⁶ Amuno u Mwana kwe Munthu aliyiza mu wuchindame wakwe Tata na wangeli wakwe. Ngapano weni alilambula umunthu wensi ukulingana ni milimo yakwe. ²⁷ Achisinkha nkhuwanena, pali wamwi mwakwe wano wimilizile paa wano watalifwa mpaka walole u Mwana kwe Munthu akwiza nu wufumu wakwe."

17

¹ Amanda umutanda pankholelo Yesu asenda na weliwe Peturo, Yakobi, nu Yohani umunyina wakwe, nu kuwaleta woliwo papela pa mwamba pa lwawo. ² Weni apiliwuka paminso yawo. imphumi yakwe yawalisilwe ngati a lilanzi, swinya ivizwalo vyakwe avyawa ivitiswe ngati a akuwala. ³ Lolani, palyanye kwaloleka kwe woliwo Mose nu Eliya wakuvwanga na weliwe. ⁴ Peturo atolelela nu kuti kwe Yesu, "Mfumu, chazipa ukuti sweswe tuwe paa. Ndi ukukumbwa, nandi inzenge paa imitanda yitatu— wonga uwako, swinya wonga uwakwe Mose, swinya wonga uwakwe Eliya." ⁵ Ala pano achili akuvwanga, lolani, iwingo tiswe aliwawwimba, nga lolani, kwilinj izwi ukufuma mwi wingo, aliti, "Wee a mwana wane umukundwe, mwakwe wino nkhushechela nkhaninkhaninye. ⁶ Pano awa, sambilizi wachivwa, awapona ni mphumi pansu swinya awatana nkhaninye. ⁷ Ngapano Yesu ayiza awakumvya nga atili, "Katukani swinya mutakatine." ⁸ Ngapano awinuka kweni wataweni nanthi wenga suka Yesu mutupu. ⁹ Awala pano wikanga umwamba, Yesu awapingula, ukuti, "Mutakanene nanthi wumwi ichilolwa asuke u Mwana wa Munthu akatusizwe ku wafwe." ¹⁰ Awasambilizi wakwe awamukolowozya, awati, "Ngachani fwandi awakawalika wakuti Eliya afwile atalichile ukwiza?" ¹¹ Yesu atolelela nukuti, "Eliya amwelimonye aliyiza nu kunyosezya ivinthu vyonsi. ¹² Ukuwa nkhuwanena, Eliya wiza kali, kweni nanthi kumumanya. Mu malo mwakwe, awamuchita chilichonsi chino walondanga. Munzila yoyonye u Mwana wa Munthu nawenye aliyimba mu makasa yawo. ¹³ Ngapano awasambilizi awiluka kuno wanenanga kwe woliwo ivya Yohani Kabatizya. ¹⁴ Pano wizile kwi wumba, umunthu ayiza kwe weliwe, asokowala pankholelo pakwe weliwe, nu kuti, ¹⁵ "Mfumu, fwila inkhumbu pakwe mwanane, amuno ali nu sinsa swinya akutamika nkhaninye. Amuno pipipi akaponela pa mulilo pamwi mu minzi. ¹⁶ Imulesile kuwa wasambilizi wako, kweni wapotwa ukumupozya." ¹⁷ Yesu atolelela nukuti, "Mwe nthatuwila ni nkhuulo imbipe, nga ndilanga nikala na mwemwe mpaka linye? Ningayijimbiliza uwutali wuli na mwemwe? Muletani koo kwe nene." ¹⁸ Yesu akalipila i dimoni, nga awufuma mwakwe weliwe, nga umulumendo apola imphindinye yoyo. ¹⁹ Ngapano awasambilizi awiza kwe Yesu palwawo nga awati, "Ngamuno chani chino swenji tatalifumizye lyenelyo? ²⁰ Yesu atili kwe woliwo, "Amuno isuwilo linu ilitichi. Amuno nakawuzyenye nkhuwanena, ndi muli ni suwilo napano lingawa ilitichi ngati alupumba lwa mbeyu ya muzimwa, mungavwanga ku mwamba woo, 'Syembuka ukufuma paa uye koko,' Nga wulisyembuka, swinya nanthi chimwi chiliwa achitale kwe mwemwe." ²¹ Ukuwa imizimu ya mwata woo yisifuma kandi amapepo nu kusolezya. ²² Pano wikazile mu Galileya, Yesu atili ku wasambilizi wakwe, 'U Mwana wa Munthu alilemekwa mu makasa ya wanthu, ²³ swinya walikoma weliwe, nga pawanda wa chititatu alikatuswa." Awasambilizi awawa na malanda nkhaninye. ²⁴ Pano wizile ku Kapenamu, awanthu wano wasontchenga imisonkho ya tumphiya tuwili wiza kwe Peturo nga awati, "Wuzye umusambiliza winu asilipila imisonkho ya tumphiya tuwili?" ²⁵ Weni atili, "Mwelimo." Pano Peturo wiza mung'anda, Yesu avwanga kwe weliwe pakutalichila nu kuti, "Wuzye ukwelengania chani, Simoni? Wuzye amafumu yakasontchezya imisonkho ukufuma ku wawenu? Ukufuma ku wana wawo pamwi ukufuma ku wanj?" ²⁶ "ukufuma ku wanj," Peturo atolelela. "akulikuti awana awapusuke," Yesu atili. ²⁷ Ukuwa alyakuti tutize tupanjisye wakasontchezya ukuti wawembuke. yanga kwe sumbi, usumbile indowani, nu kulema inswi yino ya fuma pakutalichila. Pano wiyula umulomo, wandi uzane ulumphiya. Lusende nu kupa

18

¹ Pa mphindinye yoyo awasambilizi awiza kwe Yesu nga awati, "Wuzye weweni amukulu mu wufumu wa mwiwulu?" ² Yesu ayita kwe weliwe ukana akatichi, akawika pakasi pakwe woliwo, ³ nga ati, "Nakawuzyenye nkhuwanena, suka

mutontolokwe nu kuwa ngati atwana ututichi, mutalitela mwinjile mu wufumu wa mwiwulu.⁴Achaleka, wensi wino akuyichefya ngati kaa akana akatichi a mukulu mu wufumu wa mwiwulu.⁵Wensi wino akupochelela akana akatichi ngati kaa mwi zina lyane akupochelela nene.⁶Kweni wensi wino akupanjisa wenga mu waa awatichi wano wakusuwila mwakwe nene ukuti wawembuke, chingawa ichete kwe weliwe ukuti ulwala ulukulu lunyepwe munsinga yakwe, swinya ukuti weni asumbilwe pansi apatali pe sumbi.⁷Akalanda kungsi umulandu wa mawe yakupunuzya! Amuno chazipila ukuti yayo amawe yakupunuzya yize, kweni akalanda ku munthu wino yayo amawe yakupunuzya yakupitila mwenemo pakwiza! ⁸Ndi ikasa lyako pamwi itamba lyako likupanjisa wewe upunule, liputule nu kusumbila ukutali na wewe. Chilichete ukuti wewe winjile mu wumi umuputulwe pamwi umulemale ukulusya ukuti usumbilwe mu mulilo wa muyayaya uli na makasa yawili pamwi amatamba yawili.⁹Ndi ilinso lyako likupanjisa wewe ukuti upunule, lifolowole nu kulisumba ukutali na wewe. Chilichete kwe wewe ukuti uyingile mu wumi ni linso lyonga ukulusya ukuti usumbilwe mu mulilo wa muyayaya ukuwa na minso konsi.¹⁰Muwalola ukuti mutize muwasula waa awatichi. Amuno nenji nkhuwanena ukuti mwiwulu awangelo wawo wakulola penye pa minso ya Tata wane wino ali mwiwulu.¹¹Amuno u Mwana wa Munthu wizizile ukupususya chocho chino chasovile.¹²Wuzye ukwelengania chani? Ndi wumwi wenga ali ni ng'onzi umwanda, nga yonga mwakwe zyenezayo yasowa, weni atanga asye amakumi mufundikambali na mufundikambali (99) mu mbali ya mwamba nu kuya mukuvwamba yonga yino yisovile? ¹³Ndi weni ayizana, nakawuzyenye nkhuwanena, weni akasechela ivya yonga ukulusya pakwe imakumi mufundikambali na mufundikambali zino zitasovile.¹⁴Achilichonganye, asa kulonda kwakwe Tata winu mwiwulu kuno wenga uwa waa awatichi wononeke.¹⁵Ndi umunyina wako wawembukila wewe, yanga nu kumunena iwembuko lwakwe, pakasi pakwe wewe na weliwe mwenga. Ndi weni wivwila wewe, lyo wanyosya umunyina.¹⁶Kweni ndi weni ativwiliye wewe, senda wenga pamwi wawili awanji apaliponga na wewe alyakuti pa milomo ya wawili pamwi watatu awakamboni izwi lililyonsi linga simichizwa.¹⁷Swinya ndi weni wakana ukwivwa kwe woliwo, kanene umulandu ku chiwanza. Ndi nakonye wakana ukuvwa ku chiwanza, lekani awe kwe mwemwe ngati we Makandi swinya e kasonkhezaya wa misonkho.¹⁸Nakauzyenye nkhuwanene, chilichonsi mwanyepa munsu ya pansi vilinyepwa mwiwulu, swinya chilichonsi mwasapula munsu ya pansi chili sapulwa mwiwulu.¹⁹Swinya nenji nkhuuti kwe mwemwe, ndi wawili mwakwe mwemwe mwazumilizyana munsu ya pansi ukukwafya chilichonsi walenga, chili wombwa kwe woliwo nu Tata wane wino ali mwiwulu.²⁰Amuno pano wawili pamwi watatu wawungana apaliponga mwi zina lyane, paponye apo indi pakasi pawo.²¹Ngapano Peturo ayiza nu kuti kwe Yesu, "Mfumu, wuzye amphindi zinga zino umunyina wane aliwembukila nene nga imutetele? Ukufichila imphindi munenulambali (7)?"²²Yesu atili kwe weliwe, "Nenhi nthakuwanena imphindi munenulambali, kweni ukufichila imphindi amakumi munenulambali ziwe munenulambali."²³Achaleka uwumu wa mwiwulu wukolana nia ku mfumu yimwi yino yalondanga yilipwe inkhongole ukufuma ku wawomvi wakwe.²⁴Lyo weni watalisile ukupochelela, wenga umuwomvi awamuleta kwe weliwe wino walinji ni inkhongole amatalenti 10,000.²⁵Ukuwa lyo weni atalinji nanthi kamwi ikakuti angalipa, e bwana wakwe walamulizile weliwe ukuti wamukazye, apaliponga nu muchi na wana na vyonsi vino walinji navyo, nu kulipwa.²⁶Achaleka umuwomvi awile pansi, afukamila pankholelo yakwe weliwe, nga atili, 'Bwana, nthechelela, nga ndikulipila chilichonsi.'²⁷Achaleka e bwana wa muwomvi weyo, pakuti ichilanda chamulemile, amwasapula nu kutetela weliwe inkhongole.²⁸Ukuwa umuwomvi weyo aya kunzi nu kuzana wenga uwa wawomvi awawuye, wino alinji inkhongole yakwe ama denari umwanda. Weni amuvumbatila, amulema pa nsingo, nu kuti, 'Ndipila inkhongole yane.'²⁹Ukuwa umuwomvi umuwuye awa pansi swinya amulambilizya, pakuti, 'Unthechelele, nga ndikulipa.'³⁰Kweni umuwomvi wakutalichila akana. Mu mala mwakwe, weni ayile nu kumusumbila mu ng'anda ya vingololo suka weni alipe weliwe inkhongole yakwe.³¹Pano umuwomvi umuwuye waweni chino chachitisile, awavulungana nkhaninye. Awiza nu kumunena e bwana wawo chilichonsi chino chachitisile.³²Ngapano e bwana wa muwomvi wulyanye ayita weliwe swinya atili kwe weliwe, 'We muwomvi umuwipe, nenji natetezile wewe inkhongole yonsi umulandu walambilizize nene.'³³Wuzye wewe utanga ufwile inkhumbu pakwe muwomvi umuwuye, ndivino nenji nafwizile inkhumbu pakwe wewe?³⁴E bwana wakwe wafulwa nu kumulemeka kwe wakasunda asuke ayize alipe.³⁵Achilichonganye ne Tata wane wa mwiwulu aliwomba kwakwe wewe ndi utakutetela umunyina wako ukufuma mu mwendo wako."

19

¹Chiza chawa pano Yesu wamalizize yaa amazwi, Yesu afuma mu Galileya nga aya ku chiputulwa cha Yudeya ukuchila u luzi lwa Yorodani.²Amawumba ayakulu ayamukonkha, swinya ayapozize yeneyo kulyanye.³Awa Farisi awiza kwe weliwe, ukumweleza, awatinji kwe weliwe, "Wuzye alisundo ukuti umonsi asye umuchi pa mulandu wuliwonsi?"⁴Yesu atolelela nga ati, "Wuzye mutatela muwengelele ukuti weyo wino walewuzile woliwo ukufuma kunthaliko walewuzile woliwo umonsi nu mwanachi?"⁵Weyo wino walewuzile woliwo awino atili swinya, 'Pa mulandu woo umonsi alisya e baba wakwe nu nyina nu kulemanthila ku muchi, nga waa wawili wiliyiza wawe amuwili wonga.'⁶Achaleka watanga wawe wawili swinya, kweni umuwili wonga. Achaleka chino Leza alamenkhinie apaliponga, mutakaleke nanthi wonga alesyanie."⁷Watili kwe weliwe, "Nga wuliwuli fwindi e Mose watunenile ukuti tuwapa e kalata wa kulekana nga pano tumusamazye?"⁸Weni atili kwe woliwo, "Muno imyenzo yinu iyiwome, Mose wazumilizyanga mwemwe ukuti mungawasya awachi winu, lelo ukufuma kunthaliko chitalinji wowonye."⁹Nenji nkhuwanena, aliwensi wino wasya umuchi, ukufumyako pa mulandu wa wuzelele, nga atwala wunji, lwo wawomba uwuzelele; nu munthunye weyo wino atwala umwanachi wino wamusya akuwomba uwuzelele."¹⁰Awa sambilizi awati kwe Yesu, "Ndi chili wowonye ivya

monsi nu muchi, asa chizima ukuti utwale." ¹¹Ukuwa Yesu atili kwe woliwo, "Asa wensi wino angazumilizya ichisambilizyo choo, kweni wawo mphela wano awazumilizwa ukuti wachizumilizye. ¹²Amuno kuli wamwi wanthatwala wano wali wowonye ukufuma munda zya wa mama wawo, swinya pali wamwi wanthatwala wano uwu nthatwala wawo wafuma ku wanthu, swinya kuli wamwi wa nthatwala wano wayiwika awenecho umulandu wa wufumu wa mwiwulu. Weyo wino angakwanisya ukupochelela ichisambilizyo choo, mulekani achipochelele." ¹³Ngapano wamwi awana awatichi wizile waletwa kwe weliwe alyakuti angawika ikasa lyakwe pakwe woliwo nga apepe, ukuwa awa sambilizi awakalipila woliwo. ¹⁴Ukuwa Yesu atili, "Zumilizyani awana awatichi, swinya mutakati muwalesye ukuti wize kwe nene, amuno uwufumu wa mwiwulu awawo ku wanthu ngati waa." ¹⁵Yesu awika amakasa yakwe pa wana, nga pano afuma kweneko. ¹⁶Lolani, umunthu ayiza kwe Yesu nga ati, "Musambilizya, achizimachi chino mfwile intchite ukuti ningawa nu wulanzi wa muyayaya?" ¹⁷Yesu atili kwe weliwe, "Wuzye achani fwani chino ukukolowozya nene ivya chizimachi? Wonganye mphela amuzima, lelo ndi ukulonda ukuti winjile mu wulanzi, sunga amasundo." ¹⁸Umunthunye weyo atili kwe weliwe, "Isundochi?" Yesu atili, "Utakakome, utakawombe uwuzelele, utakiwe, Utakawe nu wukamboni wawufi, ¹⁹chindika uwuso nu nyoko, swinya kunda umupalamani ndivino wayikunda we mwenecho." ²⁰Umulumendo atili kwe weliwe, "Vyonsi ivinthu vyoo nkhwivwila. Wuzye ntchili nkholonda chani?" ²¹Yesu atili kwe weliwe, "Ndi ukulondesya ukuti uwe ichete, yanga, kakazyze vino uli navyo, nga upe ku wasaluke, nga uliwa ni nsawo mwiwulu; nga wize, ukonkhe nene." ²²Ukuwa pano umulumendo wivwa chino Yesu wawwanga, afumile penepo ni chilanda, amuno alinji ni vyakwe ivivule. ²³Yesu atili ku wasambilizi wakwe, "Awenche nkhuwanena, achitale ukuti umunthu umukankhale ayinjile mu wufumu wa mwiwulu. ²⁴Nkhuwanena swinya, achipepuka ukuti ingamila yingapulunsania mwi linso lya sindano ukulusya ukuti umunthu umukankhale ayinjile mu wufumu wakwe Leza." ²⁵Pano wa sambilizi wakwe wachivwa, walinji awazunguke sana nga watili, "Wuzye weweni fwandi angapususwa?" ²⁶Yesu alolecheya woliwo nga ati, "Na wanthu choo achitale, ukuwa ne Leza ivinthu vyonsi vingawombwa." ²⁷Ngapano Peturo atolelela nga ati kwe weliwe, "Lola, sweswe tusyile vyonsi nu kukonkha wewe. Wuzye achani nomba chino tuliwa nacho?" ²⁸Yesu atili kwe woliwo, "Nakawuzyenye nkhuwanena, mu nkholo impya pano u Mwana wa Munthu wikala chipuna cha wuchindame wakwe, mwemwe wano mwakonkha nene namwenye muliyikala pa vipuna ikumi na viwili, mukupanzya amaluko ikumi na yawili aya Izirayeli. ²⁹Aliwensi wino wasya izya ng'anda, awanyina, inkhazi, yisi, unyina, awana, pamwi ichalo muno izina lyane alipochelela ivivule umwanda swinya alipyana uwumi wa muyayaya. ³⁰Ukuwa awavule wano wali pankholelo waliza wasyale, swinya awa pansizi waliwa pankholelo.

20

¹Amuno u wufumu wa mwiwulu wuli ngati a mweni chalo wino akachelechelo ayilo mu kulonda awawomvi wa mu chalo chakwe cha vikomwa. ²Lyo wivwana na wa womvi ukufola e denari wonga pa wanda, atuma woliwo ukuya ku chalo. ³Wizile waya swinya mwi ola lya chititatu nu kulola wanji awawomvi wasi nanthi chimwi icha kuwomba pa masyo ya kukazizya. ⁴Kwe woliwo atili, "Mwemwe namwenye, yanji ku chalo cha vikomwa, swinya yiliyonsi yino yili chete nandi imbape." Achaleka wayile pa kuwomba. ⁵Aya swinya mwi ola lya mutanda nga swinya mwi ola lya mufundikambali (9), nu kuchita wuliwonga. Nga ⁶swinya mwi ola lyikumi na lyonga iyizile aya nu kuzana wanji watakuomba nanthi chimwi wimilizilevye. Atili kwe woliwo, 'Achani fwandi chino mutakuwomba nanthi chimwi awanda wonsi?' ⁷Awati kwe weliwe, 'Umulandu pasi nanthi wumwi wino atupile umulimo.' Atili kwe woliwo, 'Namwenye yanji mu chalo cha vikomwa.' ⁸Pano amanguzi yiza, umweni chalo atili kwe kalola, 'Yita awawomvi nga uwape imphiya zyawo, ukutalichila iwa wumalilo ukuya wano watalilichizile.' ⁹'Pano awawomvi wano watalisile intchito pi ola lyi kumi na lyonga, aliwensi apochelele e denari wonga. ¹⁰Pano awawomvi wakutalichila wiza, welenganianga kuno wandi wapochelele imphiya izivule, ukuwa nawonye wapochezile e denari wonga aliwensi. ¹¹Pano wapochezile imphiya zyawo, awayilizyana ivya mweni chalo. ¹²Awati, 'Awawomvi wa wumalilo wawomvile i ola lyonga, kweni wawapa imphiya iziyane na sweswe, sweswe swe wano twawombesya mu wanda woo swinya ni chilungula chonsi.' ¹³'Ukuwa umweni chalo atolelela nu kuti kwe wonga mwe woliwo, 'Chiuza, nenji nthawomvile nanthi chimwi ichiwiye kwe mwemwe. Wuzye tutivwine ukuti a denari wonga?' ¹⁴Sendani zino azyinu muwapita. Nenji nasola ukuti imphe awawomvi wawumalilo iziyane na mwemwe. ¹⁵Wuzye nsi na maka ukuti imbombe muno nkholondela ku vinthu vino avyane? Pamwi muli nuwuzuwa umulandu wa wila wane?' ¹⁶Achaleka awawumalilo waliwa wakutalichila, swinya awakutalichila waliwa wawumalilo." Amuno awavule wakakwitwa, lelo awatichi wakusolwa. ¹⁷Pano Yesu wachilinjiki akuya ku Yerusalemu, wizile asenda ikumi na yawili pambali, nga pa nzila atili kwe woliwo, ¹⁸'Lolani, tukuya ku Yerusalemu, swinya u Mwana wa Munthu wandi alemekwe ku wa simapepo awakulu na wakawalika. Walipingula ukuti wamukome weliwe ¹⁹swinya wali mulemeka ku Makandi ukuti wamukwelengule, ukusyempha, swinya ukupamanthila weliwe pa wuchingane. Ukuwa pa wanda wa chititatu alikatuswa. ²⁰Ngapano e nyina wa wana wakwe Zebediya ayiza kwe Yesu na wakwe. Afukamila pa nkholelo yakwe Yesu nga alenga chimwi ukufuma kwe weliwe. ²¹Yesu atili kwe weliwe, "Wuzye ukuvwamba chani?" Atili kwe Yesu, "Upingule ukuti awana wane awalomenda wangikala, wonga kundilo yako swinya wonga ku kamani kwako, mu wufumu wako." ²²Ukuwa Yesu atolelela nu kuti, "Utamanya chino ukulenga. Wuzye ungakwanisya ukung'wa e komeji wino indi mupipi ukung'wa? Awati kwe weliwe, "Tungakwanisya." ²³Atili kwe woliwo, "Amolimonye e komeji wane muling'wa. Lelo ukuti mwikale ku ndilo na ku kamani kwane asa nene wino angawapa, kweni akwa wawo kwe wano kwasenganwa nu Baba wane." ²⁴Pano awa sambilizi wanji ikumi wivwa choo, awafulwa na wanyina waa yawili. ²⁵Lelo Yesu ayita woliwo ku kwakwe umwenecho nga atili, "Mwamanya kuno wakatungulula wa Makandi wali na maka pakwe woliwo, swinya

awanthu wawo awachindikwe wakawomvya amaka pakwe woliwo.²⁶ Kweni chitakawe wowonye mwakwe mwemwe. Mu malo mwakwe, wensi wino akulondesya ukuwa amukulu mwakwe mwemwe afwile awe amuwomvi winu,²⁷ swinya wensi wino akulondesya ukuwa wakutalichila mwakwe mwemwe afwile awe a muwomvi winu,²⁸ ndivino u Mwana wa Munthu atizile ukutewetelwa, kweni ukuteweta, swinya ukupa uwumi wakwe ngati achilipo cha wavule."²⁹ Lyo wakufuma mu Yeriko, iwumba ikulu alimukonkha weliwe.³⁰ Kwalinji awanthu wanthonkho wawili wikazile pambali ni nzila. Pano wivwa ukuti Yesu akupita, wizile wapunda, "Mfumu, Mwana wakwe Davidi, tufwile inkhumbu."³¹ Iwumba aliwakalipila, ukuwanena ukuti wamyalale, ukuwa awapundisya ukulusya ni chongo ichikulu, "Mfumu, Mwana wakwe Davidi, tufwile inkhumbu."³² Ngapano Yesu ayimilila mya swinya ayita woliwo nga ati, "Wuzye mukuvwamba nene imbachtile chani mwemwe?"³³ Awati kwe weliwe, "Mfumu, ukuti aminso yitu yiyulwe."³⁴ Ngapano Yesu, akulemwa ni chilanda, apalamansya aminso yawo. Paponapapo wapochezile ukulola kwawo nga wamukonkha weliwe.

21

¹Lyo Yesu na wasambilizi wakwe wapalamila ukufika mu Yerusalemu swinya wiza ku Betifegi, pa lupili lwa Olivi, apano Yesu atuma awa sambilizi wawili, ²atinji kwe woliwo, "Yani mu kaya ka pankholelo, swinya pano mwinjilavye mulizana indokwe yipinyilwe palyanye, nu mwana wakwe. Muzisapule nu kwiza nazyo kwe nene. ³Ndi wumwi wavwanga chimwi kwe mwemwe ivya ndokwe, mwandi muti, 'Imfumu yikuzilonda,' nga umunthunye weyo andi azitume na mwemwe."⁴ Nomba choo chiza ukuti chilya chino chavwangwa ukupitila mwe kasema chingafiswa. Kasema atili, ⁵"Mumunene u mwana umwanachi wa Ziyoni, 'Lolani, Imfumu yinu yikwiza kwe mwemwe, Umwakuyichefya swinya akwe.ile indokwe -- pa mwana wa ndokwe, indokwe yino yakunyamula.⁶ Ngapano awa sambilizi awaya nu kuwomba ndivino Yesu awanenile. ⁷Awaleta indokwe nu mwana wakwe nga wawika ivizwalo vyawo penepo, nga Yesu ayikala pa vizwalo vyawo. ⁸Awavule mwi wumba awalambalika ivizwalo vyawo mu musewo, swinya awanji awaputula insambaukufuma mu miti nu kulambalika mu musewo.⁹ Ngapano amawumba yano yayile pa nkholelo ya Yesu na yano yalinji pansizi zya weliwe wapundanga, "Hosana kwe mwana wa Davidi! Amulotwe wino akwiza mwi zina lya Mfumu! Hosana mu pela!"¹⁰ Pano Yesu wizile mu Yerusalemu, umusumba wonsi awuyingana swinya awati. "Wuzye wewenu wee?"¹¹ Iwumba alitolelela, "Wee we Yesu e kasema ukufuma ku Nazereti mu Galileya."¹² Apano Yesu ayinjila mwi tempeli. Asamazya ukuya kunzi wonsi wano wakalanga nu kukazya mwi tempeli, nga asamphania ama tebulo ya wakapilula wa mphiya ni vipuna vya wawo wano wakazyanga inkhunda. ¹³Atili kwe woliwo, "Chawalikwa, 'Ing'anda yane yiliwayitwa ing'anda ya mapepo,' kweni mwayiwika yiwe ya wakapoka."¹⁴ Ngapano inthonkho na walemale awiza kwe weliwe mwi tempeli, nga wawapozya. ¹⁵Ukuwa pano e simapepo mukulu na wakawalika waweni ivizungusyo vino wachitanga, swinya pano wivwa awana wakupunda mwi tempeli swinya wakuti, "Hosana kwe Mwana wa Davidi," Awafulwa nkhaninye. ¹⁶Awati kwe weliwe, "Wuzye ukwivwa cho wakuvwanga?" Yesu atili kwe woliwo, "Molimo! Lelo mutatela muwelenge, 'Ukufuma mu malomo ya wana awacheche swinya awana awakonswa uyisenganizizye ukutumvya?'"¹⁷ Ngapano Yesu awasya nga afuma mumusumba ukuya ku Betane nu kulala kulyanye. ¹⁸Nomba akachelochelo lyo akunyochelela mu musumba, wivwa inzala. ¹⁹Pakulola umuti wa nthumbusya mumbali ya musewo, aya ku muti nga azana nanthi chimwi suka amatundu. Ati ku muti, "Mutakize mutele muwe ichikomwa ukufuma mwakwe wewe nanthi lumwi swinya," nga paponapapo umuti wanthumbusya awufota. ²⁰Pano awa sambilizi wachiweni, awazunguka nu kuti, "Wuzye chawa wuli ukuti umuti wufote paponapapo?"²¹ Yesu atolelela nga ati kwe woliwo, "Awenche nkhuwanena, ndi muli ni suwilo swinya mutakukayika, mutaliwomba chenga chino chawomvilwe ku muti wa nthumbusya, kweni mulilanda ku mwamba woo, 'Unyunkhulwe swinya usumbilwe mwe sumbi,' nga chiliwombwa wowonye. ²²Chilichonsi chino mwalenga mwi pepo, mwisuwilo, mulipochelela."²³ Pano Yesu wiza mwi tempeli, e simapepo mukulu swinya awasongo wa wanthu awiza kwe weliwe pano wachilinji akusambilizya nga awati, "Wuzye amakachi yano ukuwomvya ukuti uwombe ivinthu vyoo, swinya wewenu wino apile wewe amaka yaa?"²⁴ Yesu atolelela nu kuti kwe woliwo, "Nanenze nandi imbakolowozye ni wuzyo lyonga. Ndi mwanena nene, nandi imbanene amakachi yano nkhuwombela ivinthu vyoo. ²⁵U batizyo wakwe Yohani -- akwinye kuno wafuma? Ukufuma mwiwulu pamwi ku wanthu?" Awavwanzania pakasi pawo, awati, "Ndi twati, 'Ukufuma ku wanthu,' wandi ati kwe sweswe, 'Achani fwandi nomba mutasuwizile weliwe?'"²⁶ Ukuwa ndi twati, 'Ukufuma ku wanthu,' iwumba lyandi litutinie, amuno lyachindika e Yohani ndivino e kasema."²⁷ Ngapano awatolelela Yesu nu kuti, "Tutamanyile." Nawenye atili kwe woliwo, "Nanenze nthandi imbanene ukuti amakachi yano nkhuwomvya ukuwomba ivinthunye vyoo. ²⁸Lelo mukwelengania chani? Umunthu walinji na wana wawili awalumendo. Ayile kuwa kutalichila nu kuti, 'Mulumendo, yanga uye uwombe mu chalo cha vikomwa.'²⁹ Umulumendo atolelela nga ati, 'Nakana,' ukuwa lyo papita imphindi iyitichi wiza wayilonga nga aya. ³⁰"Ngapano umunthunye weyo ayile kuwa chitiwili nu kulanda chilichonga. Umulumendo atolelela nga ati, 'Nandi inje, mukwayi,' ukuwa atayile. ³¹Wuzye pa walumendo wawili weweni wino awomvile ukulonda kwakwe yisi?" Awati, "Uwakutalichila." Yesu atili kwe woliwo, "Nakawuzyenye nkhuwanena, awa kasonkhesya wa nsonkho na wa malaya waliyinjila mu wufumu wakwe Leza lyo mwemwe mutani mwinjile. ³²Amuno Yohani iyizile kwe mwemwe mu nzila ya wulungamane, kweni mutamusuwizile. Ukuwa awa kasonkhesya wa nsonkho na wa malaya wamusuwizile. Kweni mwemwe, napano mwaweni choo, mutatontholosile pa nkholelo nukusuwila weliwe."³³ Teyeleyani ku mulumbe wunji. Kwalinji umunthu, u mweni chalo. Akomezile ivikomwa mu chalo, achiliwilizya ni miti, nukwimba ichisuyilo chi pala mwenemo, azenga ing'anda ya wakalindilila, nga ayazimya chenecho ku wakalima wa vikomwa. Ngapano aya kuni iyinji. ³⁴Pano imphindi ya kuvuna yapalamila, atuma wamwi mu wawomvi wakwe ukuti waye ku wakalima ukuti waye wasende ivikomwa vyakwe.

³⁵Ukuwa wa kalima wa vikomwa awasenda awawimvi, wuma wonga, wakoma wunji, swinya waponkhola na mawe wunji. ³⁶Na swinya, umweni chalo atuma awawomvi waji, awavule ukulusya pakutalichila, ukuwa wakalima wa vikomwa awawachita ndi vino wawachitile awa kutalichila. ³⁷Lyo papita vyoo, umweni chalo atuma umwana wakwe umulumendo umwenecho kwe woliwo, ati, 'Walichindika umulumendo wane.' ³⁸'Ukuwa pano wakalima waweni umulumendo, awavwanzania pakasi pawo, 'Wee a mpyani. Zaji, lekani tumukome nga tupokwe ivyakupyana vyakwe.' ³⁹Achaleka awamusenda, nu kusumbila weliwe kunzi kwa chalo nga awamukoma. ⁴⁰Nomba pano umweni chalo akwiza, wuzye alichita chani ku wakalimanye wawo?' ⁴¹Awati kwe weliwe, 'Aliyonona awanthunye awatumphe wawo umwa wukali nkhaninye, nga aliyazimya ichalo ku wa kalima waji, awanthu wano walimupa ivya muchalo vino avyakwe pa mphindi ya kuvuna.' ⁴²Yesu atili kwe woliwo, 'Wuzye mutatela muwelenge mu mawaliko, 'Iwe lino wakazenga walikanile alyo lyawa lyakulondeka. Choo chafuma ku Mfumu, swinya achizima mu minso yitu?' ⁴³Achaleka nkhati kwe mwemwe, uwufumu wakwe Leza wulipokwa kwe mwemwe nga wulipewa kungsi yino yikakoma ivikomwa vyakwe. ⁴⁴Aliwensi wino waponela piwe lyoo alifwanthika mwalwe. Ukuwa aliwensi wino iwe lyamuponela alitinzwa.' ⁴⁵Pano awa simapepo awakulu na wa Farisi wivwa imulumbe yakwe, awivwichisya kuno wawwanganga ivya woliwo. ⁴⁶Pakuvwamba ukuti wamuleme, watinanga iwumba, umulandu awanthu wamulolanga ngati we kasema.

22

¹Yesu wawavwanzizye swinya mu milumbe, atinji, ²'Uwufumu wa mwiwulu wuli ngati imfumu yimwi yino yapekinie uwinga wa mwanakwe umulumendo. ³Ayituma awawomvi wakwe ukuti waye wite wawo wano wisilwe ku winga, kweni wakanile ukwiza. ⁴Swinya imfumu ayituma awawomvi waji, yatili, 'Muwanene wano twisile, 'Lolani, imphekinie ichakulya cha manguzi. Inkhabaku yane ni ng'ombe iziyine zyakomwa, swinya ivinthu vyonsi avisenganie. Zaji ku winga.' ⁵'Ukuwa nanthi kusumba kweneko amano swinya awapita, wonga ku chalo chakwe, wunji ku milimo yakwe. ⁶Awanji awalema awawomvi, awawakwelengula, nga wawakoma. ⁷Imfumu yafulizwe, nga ayituma awavita wakwe nga awakoma wawo wakakoma nu kucha umusumba wawo. ⁸Ngapano atili ku wawomvi wakwe, 'Twasengania uwinga, ukuwa wawo wano twisile watenelile. ⁹Achaleka yani ku nzila indekana nga mwite awanthu awavule ku winga wonsi wano mungawazana.' ¹⁰Awawomvi awaya ku nzila indekana nu kuwunganika apaliponga awanthu wonsi wano wazanile, awawipe na wazima ponga. Achaleka ing'anda ya winga ayizula na walendo. ¹¹'Ukuwa pano imfumu yiza ukulola awalendo, yaweni umunthu mulyanye wino atazwite ivizwalo vwa pa winga. ¹²Imfumu yatili kwe weliwe, 'Chiwuza, wiza wuliwuli koo sita ivizwalo vya pa winga?' Ukuwa umunthunye weyo atalinji ni chakuvwanga. ¹³Ngapano imfumu yatili ku wawomvi, 'Munyepani umunthu wee amakasa na matamba, nga mumusumbe kunzi kumfizi, kuno kuliwa ukulila nu kusya amino.' ¹⁴Amuno awavule awanthu wakakwitwa, kweni awatichi wakasolwa.' ¹⁵Ngapano awa Farisi wayile nu kuyisengania muno wanga muteyela Yesu mu mivwanjile yakwe. ¹⁶Ngapano awatuma kwe weliwe awa sambilizizi wawo, ponga nawa Nakamba. Awati kwe Yesu, 'Musambilizya, twamanya kuno ukalanda ichisinkha, swinya ukasambilizya inzila yakwe Leza mu chisinkha. Usi navyo ni ntchito vino awanji wakulanda, swinya usisenda imbali pakasi pa wanthu. ¹⁷Nomba tunene sweswe, wuzye ukwelengania chani? Alisundo ukusunkha insonkho kwe Kayisala pamwi awe?' ¹⁸'Ukuwa Yesu wivwichisizye uwuwipe wawo nga atili, 'Achani fwandi chino munelezya nene, mwe wawufi? ¹⁹Ndanjizyani ulu ndalama luno mukakomela insonkho,' Ngapano waleta e denari kwe weliwe. ²⁰Yesu atili kwe woliwo, 'Ali picha ni zina lyawenu lyoo?' ²¹Awati kwe weliwe, 'Vya Kayisara.' Ngapano Yesu atili kwe woliwo, 'Apo mupe kwe Kayisara ivinthu vino avya Kayisara, swinya mupe kwe Leza ivinthu vino avya kwe Leza.' ²²Pano wivwa choo, awazunguka. Ngapano wamusya nu kufuma penepo. ²³Pawandanye wowo awa Saduki wamwi, wano wakalanda ukuti kutawa ukuzyulupuka, wizile kwe weliwe. Awa kolowozya weliwe, ²⁴awati, 'Musambilizya, Mose atili, 'Ndi umonsi afwa, nanthi kusya awana, u munyina wakwe afwile apyane umuchi ukuti nga akwate awana wa munyina wakwe wino afwile.' ²⁵Kwalinji awanyina munenulambali (7). Uwakutalichila atwala nga pano wafwa. Nanthi kuleka awana, asyile umuchi ku munyina wakwe. ²⁶Ngapano umunyina wa chitiwili awomba wuliwonga, ngapano uwa chititatu, chawa wowonye ukufika pakwe munyina wakwe uwa munenulambali. ²⁷Lyo wonsi wafwa, nawenye umwanachi afwa. ²⁸Nomba pakuzulupuka, umwanachi aliwa wakwe wenu mu wanyina munenulambali? Amono wonsinye wamutwazile umwanachi.' ²⁹'Ukuwa Yesu atolelela nga ati kwe woliwo, 'Mukupuywa umulandu mutamanya amawaliko pamwi amaka yakwe Leza. ³⁰Amuno mu kuzyulupuka mutawa ukutwala pamwi ukutwalwa. mu malo mwakwe, wali ngati awa ngelo mwiwulu. ³¹'Ukuwa ukuyana nu kuzyulupuka kwa wafwe, wuzye mutawelenga chino chavwangwa kwe mwemwe nu Leza, ukuti, ³²'Nenji ne Leza wakwe Abrahamu, Leza wakwe Iyizeki, swinya Leza Leza wakwe Yakobi' Leza asa we Leza wa wafwe, kweni uwa walanzi.' ³³Pano amawumba yivwa choo, awazunguka pa chisambilizyo chakwe. ³⁴'Ukuwa pano awa Farisi wivwa kuno Yesu wamyalalika awa Saduki, awa yiwungania apaliponga. ³⁵Wonga mwe woliwo, e kamanya mwi sundo, akolowozizye weliwe ni wuzyo, ukwelezya weliwe -- ³⁶'Musambilizya, alisundochi ikulu mu masundo?' ³⁷Yesu atili kwe weliwe, 'Uwaunda Imfumu e Leza wako nu mwendo wako wonsi, nu moyo wako wonsi, na melengano yako wonsi.' ³⁸'Lyoo alikulu swinya isundo lyakutalichila. ³⁹Swinya ilya chitiwili nalyonye achilichonga -- 'Uwakunda umuwuyo ndivino wayikunda wemwenecho.' ⁴⁰'Pa masundo yaa yawili apo lyeyamila isundo lyonsi na .'' ⁴¹Nomba pano awa Farisi wachilinji wawungine apaliponga, Yesu awakolowozizye ni wuzyo. ⁴²Atili, 'Wuzye mukwelengania chani pavya Kristu? A mwana wakwe wenu?' Awati kwe weliwe, 'A mwana wakwe Davidi.' ⁴³Yesu atili kwe woliwo, 'Nga wuliwuli e Davidi mu Muzimu akumwita Mfumu, atinji, ⁴⁴Imfumu yatili ku Mfumu yane, 'Yikala kwi kasa lyane ilya ndilo, suka awalwani wako wawe pansa pa matamba yako?' ⁴⁵'Ndi Davidi akwita Kristu 'Mfumu,' angawa wuli mwana wakwe Davidi?' ⁴⁶Nanthi wonga

uwakukwanisya ukutolelela weliwe nizwi, swinya nanthi wumwi umunthu uwakwelezya ukukolowozya weliwe na mawuzyo ukufuma uwandanye wowo ukutwalilila.

23

¹Apano Yesu avwanzile ku mawumba na ku wasambilizi wakwe. ²Weni atili, "Awa kawalika na wa Farisi wikala pa chilimba chakwe Musa. ³Achaleka chilichonsi chino wapatchizya mwemwe ukuti muwombe, mukuwomba ivinthunye vyovyo nu kuvikonkhelezya. ⁴Molimo, wakanyepa iviya iving'wame vino avitale ukunyamula, nga pano wakuviwika paviweya vya wanthu. Ukuwa weni awenecho wasisyembusya nanthi alusalala ukuti wavinyamule. ⁵Wakuwomba imilimo yawo yonsi ukuti walolwe na wanthu. Amuno wakukuzya ivyola vyawo, swinya wakukuzya mumbali mwa vizwalo vyawo. ⁶Wakunda amasyo ya papela pa masika swinya ivilimba ivya papela mu ma sinagogi, ⁷ni ndamuchile ya muchinzi pa masyo yakukazizya, swinya ukuti wakwitwa 'Rabi' na wanthu. ⁸Ukuwa mwemwe mutakwitwa 'Rabi,' amuno muli nu musambilizya wenga, swinya mwensi mwe wanyina. ⁹Swinya mutakite nanthi wumwi umunthu munsu Tata, amuno muli nu Tata wenganye, e Kristu. ¹⁰Namwenye mutakitwe 'musambilizya,' amuno muli nu musambilizya wenganye, e Kristu. ¹¹Ukuwa weni wino amukule pakasi pinu aliwa a muwomvi winu. ¹²Wensi wino akuyikuzya ali alichefya, swinya wensi wino ukuyichefya wenga ali kuzwa. ¹³Ukuwa akalanda kwe mwemwe, awakawalika na wa Farisi, wakachenjezya! Mukwiyala uwufumu wa mwiwulu ku wanthu. Amuno namwenye mwenga musikwinjila, swinya mutakuzumilizya wawo wano wali mupipi ukwinjila ukuti winjile. ¹⁴Akalanda kwe mwemwe mwe kawalika na wa Farisi, wakachenjezya! Amuno mukulila wamama awafwilwe mu ng'anda zyawo, swinya muno ukukopechezya mukupepa ipepo ilitali; achaleka mulipochela ukusundwa ukukulu. ¹⁵Akalanda kwe mwemwe, wakawalika na wa Farisi, wakachenjezya! Amuno mukuya mwe sumbi na mumulundu ukuti mukufunkhule wumwi, nga pano wawa mufunkhule, mukumupanga ukuwa kawili ukuyana nu mwana wi lungu ndi vino mwemwe. ¹⁶Akalanda kwe mwemwe, mwe nthonkho izya kukolelela, mwe wano mukati, 'Wensi wino akalapila pi tempeli, choo achavye. Ukuwa wensi wino akulipila pe golidi wa mwi tempeli, weni amunyepe kwi layizyo lyakwe.' ¹⁷Mwe nthonkho mwe vipuwa! Achani ichikulu, e golidi pamwi i tempeli lino likupanga ukuti e golidi awe amutele? ¹⁸Swinya, 'Wensi wino akalapila pa ka vuwa, achavye. Kweni wensi wino akalapila pa chawila chino chili penepo, weni amunyepe kwi layano lyakwe.' ¹⁹Mwe nthonkho zya wanthu! Achani ichikulu ukulunya, icha wila pamwi akavuwa kano kakupanga icha wila chiwe achitele? ²⁰Achaleka, Weni wino akalapila pa kavuwa akalapila peneponye swinya pe chilyonsi chino chili penepo. ²¹Weyo wenga wino akalapila mwi tempile akalapila mwenemonye swinya na pe wenga wino akakwikala mwenemo. ²²Swinya weyo wenga wino akalapila mwiwulu akalapila ku ndulu yakwe Leza sinya pakwe weliwe wino akakwikala penepo. ²³Akalanda kwe mwemwe, wakawalika na wa Farisi, wakachenjezya! Amuno mukafumya ichikumi pa tumphiya, nutunthwilo nutwa kununtchila, kweni mulesile sita kuwomba ivya masundo ivikulu – ipanzyo nu wila ni suwilo. Ukuwa vyoo avyo mufwile nge muviwombile nanthi kuleka ivinji nanthi kuwombwa. ²⁴Mwe nthonkho zya kukolela, mwemwe wano mukufumya inyenye kweni amumulula ingamila! ²⁵Akalanda kwe mwemwe, wakawalika na wa Farisi, wakachenjezya! Amuno mukaswehya kunzi ku lupindi ni mbale, kweni mukasi mwizula nu wulamba ni chilumba. ²⁶Mwe nthonkho zya wa Farisi! Swefyani tasi mukasi mu lupindi na mu mbale, alyakuti ivya kunzi navyonye viswepe. ²⁷Akalanda kwe mwemwe, wakawalika swinya awa Farisi, wakachenjezya! Amuno muli ngati a nkhungwe yino yipasilwe iviswepe kunzi, zino kunzi zikaloleka inzima, kweni mukasi zyizula amafupa ya wanthu awafwe na vyonsi ivinyale. ²⁸Avino chili na mwemwenye, namwenye kunzi mukuloleka mwe walungamane ku wanthu, ukuwa mukasi mwizula nu wukachenjezya nu wu suita amasundo. ²⁹Akalanda kwe mwemwe, wakawalika na wa Farisi, wakachenjezya! Amuno mukuzenga inkhungwe zya watumwa nu kuyemvya inkhungwe izya walungamane. ³⁰Mukuti, "Ndi twikalanga mu manda aya wa tata witu, nge tutalinji nawo ponga pakwisa uwazi wa watumwa. ³¹Achaleka mukusimichizya ukususya mwenga kuno mwe nkhwatwa ya wawo wano wacomile awatumwa. ³²Namwenye mukufisya chino wa tata winu wachisile. ³³Mwe nzoka, mwe nkhwatwa za mphili, mulisamala wuluwuli ipanzyo lyilungu? ³⁴Achaleka, lolani, nenji nkhutumila mwemwe awatumwa na wamano, na wakawalika. Wamwi mwe woliwo mulikoma nu kuwapamanthila, swinya wamwi muli wavwapula mu ma sinagogi yinu nu kuwasamazya ukufuma mu musumba ukuya ku musumba. ³⁵Ichakukonkha achakuti pakwe mwemwe paliyiza uwazi wa wonsi awalungamane wuno mwisile pansu, ukufuma ke wazi wa mulungamane Abelo, ukufika ku wazi wakwe Zakariya umwana kwe Barachiya, wino mwacomile pakasi pa masyo amimichile na kavuwa. ³⁶Nakawuzyenye nkuti kwe mwemwe, vyonsi ivinthu vyoo viliyiza pa nkhwatwa yoo. ³⁷Yerusalemu, Yerusalemu, mwemwe wano mukukoma awatumwa nu kuponkhola wawo wano watumwa kwe mwemwe! akanga kano nalondanga ukuti mbunganike awana winu apaliponga, ndivino inkhoko yikuwunganika utwana twakwe muvyapa, ukuwa mutalondanga! ³⁸Lolani, ing'anda yinu yasyala yenga. ³⁹Amuno nenji nkhuwanena, mutalindola nene ukufuma nomba ukufika pano muliti, 'Amulotwe weni wino akwiza mwi zina lya Mfumu.'"

24

¹Yesu afuma mwi tempeli nu kuya pa wulendo. Awa sambilizizi wakwe awiza kwe weliwe nu kumusonthela izyang'anda izya tempeli. ²Ukuwa weni atolelela nu kuti kwe woliwo, "Wuzye mutakulola ivinthu vyonsi vyoo? Nakawuzyenye nkhuwanena, nanthi a liwe lyonga lilisyalala pa liwuye lino litalimongolwa." ³Ala wikala pa mwamba wa Olivi, awa sambilizizi awiza kwe weliwe ku mbali nu kuti, "Tunene, alinye pano ivinthunye vyovyo viliwombwa? Wuzye ichimanyikwilo chakwiza kwako chiliwa achani nu wumalilo wa nkhuulo yoo?" ⁴Yesu atolelela nu kuti kwe woliwo,

"Chenjelani ukuti nanthi wenga atakati awasovye. ⁵Amuno awavule waliyiza mwi zinz lyane. Waliti, 'Nenji ne Kristu,' nga wali sovyawavule. ⁶Muliyivya ivya vita ni mbili ya vita. muwe minso ukuti mutakatamike, amuno ivinthu vyoo vifwile vichitike; kweni insilo yiliwanga yichili. ⁷Amuno insi yikutuchilana ni nsi, swinya uwufumunu wufumu. Kuliwa izya nzala ni vizumanji mu masyo yakulekanalekana. ⁸Ukuwa vyonsinye ivinthu vyoo akuli kutalikanye kwa wulume wa mphapo. ⁹Apano walilemeka mwemwe ku mayimba nu kuwakoma. Muli patwa ninsi zyonsi amuno izina lyane. ¹⁰Ngapano awavule walipunula, nu kukolowekana wenga nu muwuye swinya ukupatana wenga nu muwuye. ¹¹Awavule awatumwa wawufi walikatuka nu kusovya awavule. ¹²Umulandu ukusita masundo kulivula, ulukundo lwa wavule lulitalala. ¹³Ukuwa weyo wenga wino akujimba ukufika kunsilo alitulwa. ¹⁴Ilandwe izima lyoo ilya wufumu lili lumbililwa munsu yansi ngati akusimichila ku myiko yonsi. Ngapano insilo yiliyiza. ¹⁵Achaleka, pano mwalola icha mwiko icha konona, chino chavwangwa nu mutumwa u Daniyeli, ukwimilila mu masyo amatele" (leka uwa kuwazya ayivwichisye), ¹⁶Lekani wawo wano wali mu Yudeya wasamalile ku myamba, ¹⁷Leka weyo wino ali papela pa ng'anda ata kike ukuti asende chilichonsi ukufuma mu ng'anda yakwe, ¹⁸swinya leka weliwe wino ali mu chalo atakanyochele ukuti asende ichizwalo chakwe. ¹⁹Kweni akalanda kwe wawo wano wali nu wula swinya wano wakonsya awana mu manda yayonye! ²⁰Mupepe kuno ukusamala kwinu kutakachitike pano akutalale pamwi pa Sabata. ²¹Amuno kuliwa ukuchula ukukulu, kuno kutatela kuweko ukufuma ku nthaliko yansi ukufika nomba, awe, kutalitela kuweko swinya. ²²Suka amanda yayo yafupika, nanthi amuwili wuliwa pusuka. Ukuwa muno umulandu wa wasolwa amanda yayo yalifupilwa. ²³Apano ndi wumwi akuti kwe mwemwe, 'Lolani, kuli e Kristu!' pamwi, 'Koko kuli e Kristu!' Mutakasuwile chenecho. ²⁴Amuno wa Kristu wawufi na watumwa wawufi waliyiza nu kulanjizya ivimanyikwilo ni vizungusyo, alyakuti wangasovya, ndi achakuchitika, na wasolwenye. ²⁵Lolani, nenji mbanenile mwemwe lyankhani. ²⁶Achaleka, ndi wakuti kwe mwemwe, 'Lolani, ali mu lupalang'ang'a,' mutakaye ku lupalang'ang'a. Pamwi, 'Lolani, weni ali mu vipinda mukasi,' mutakasuwile chenecho. ²⁷Amuno ndivino akamesya kakuwalila ukufuma kwilanzi nu kumekuka konsi ukufika kuno ilanzi likakwinjilila, avyo chiliwa nu kwiza kwakw Mwana wa Munthu. ²⁸Konskuno inyama imfwe, kokonye amawimba yali wungana. ²⁹Ukuwa paponapapo lyo ukutamika kwapita mu manda yalyanye ilanzi lilifiswa, umwezi wutalipa uwuswepe wakwe, inthanda ziliwa ukufuma mupela, swinya amaka ya mwiylulu yali yingana. ³⁰Ngapano ichimanyikwilo cha Mwana wa Munthu chili loleka mupela, swinya imyiko yonsi iya munsu yiliwalosya. Walilola u Mwana wa Munthu akwiza pa mawinga aya mupela na maka swinya uwuchindame uwukulu. ³¹Weni alituma awangelo wakwe nu kulila ukukulu ukwa nkhang'ombe, nga wili wungania apaliponga awasolwa wakwe ukufuma ku mphepo zini, ukufuma ku wumalilo wonga uwa mupela ukufika kuwuwuye. ³²Sambililani isambilo ukufuma ku muti wa mukuyu. Lyo insamba zyatonthavye na mafwa yalemba, mukumanya kuno aminjililo yapalamila. ³³Awowonye, pano mwalola ivinthu vyonsi vyoo, mufwile mumanye kuno ali mupipi, paponye pa mulyango. ³⁴Nakawuzyenye nkhuwanena, inkulo yoo yitalisila suka ivinyhu vyonsi vyoo viliwa vichitisile. ³⁵Mwiylulu ninsi vilipita, kweni amazwi yane yatalitela yapite. ³⁶Ukuwa ukulingana uwanda wowo ni ola nanthi wenga wamanya, nanthi awangelonye awa mwiylulu, nanthi a Mwana, ukuwa e Tata wenganye. ³⁷Ndivino amanda yakwe Nowa yalinji, avino kuliwa pakwiza kwakwe Mwana wa Munthu. ³⁸Amuno ndi vino mu manda yayo pano inthalala yachilini walyanga nu kung'wa, watwalanga nu kutwalwa ukwizafika pano Nowa winjila mu ngalawa, ³⁹swinya watamanyile nanthi chimwi ukufika inthalala yiza nukwasenda wansinye -- avino chiliwa ukwiza kwakwe Mwana wa Manthu. ⁴⁰Apano awanthu wawili waliwa mu chalo -- wenga alisendwa swinya wenga alisyala. ⁴¹Awanachi wawili wali wasya pa lwala -- wenga alisendwa, swinya wenga alisyala. ⁴²Achaleka muwe minso, amuno mutamanyile pa wandachi Imfumu yinu yiliyizila. ⁴³Ukuwa mumanye choo, kuno ndi e bwana uwa ng'anda wamanyile mu mphindichi iya wusiku umung'o akwizila, weni afwilu kuwa minso swinya nanthi kuzumilizya ing'anda yakwe yinjilwe pa kufwantha. ⁴⁴Achaleka namwenye mufwile muyisenganie, amuno u Mwana wa Munthu aliyiza pi ola lino mutakuchetekela. ⁴⁵Ngafwandi weweni umuwomvi umusuwilwa swinya uwamano wino e bwana wakwe amuwisile papela pa vinthu vyakwe alyakuti awape ichakulya chawo pa mphindi iyakulondeka? ⁴⁶Mulotwe a muwomvi weyo wino e bwana wakwe alizana akuwomba chochonye pano akwiza. ⁴⁷Nakawuzyenye nkhuwanena kuno e bwana aliwika weliwe pa chilichonsi chino achakwe. ⁴⁸Ukuwa ndi umuwomvi umuwipe ati mu mwendo wakwe, 'E bwana wane wacheleswa,' ⁴⁹nu kutalika ukuma awawomvi awawuye, swinya ukulya nu kung'wa na wa chakolwa, ⁵⁰ngapano e bwana wa muwomvi aliyiza pa wanda wuno weyo u muwomvi ataku chetekela swinya pi ola lino weni ata kumanya. ⁵¹E bwana wakwe alimuputulania nu kumuwika ponga na wawufi, kuno kuliwa ukulila nu kusya amino.

25

¹Apano uwufumu wa mwiylulu wuliwa ngati awamwali ikumi wano wasenzile inyale zyawo awaya nu kusunkhania e siwanga. ²Wasano mwakwe woliwo walinji awatumphe na wasano walinji awachenjele. ³Amuno pano awamwali awatumphe wasenda inyale zyawo, watasenzile nanthi amafuta yansi. ⁴Ukuwa awamwali awachenjele awasenda amafuta mumisazi apaliponga ni nyale zyawo. ⁵Nomba pano e siwanga wachinji akuzimba, awasipula nu kuponechela. ⁶Ukuwa pakasi pa wusiku kwalinji ukupunda, 'Lolani, e siwanga! Yani kunzi nu kusunkhana nawe.' ⁷Ngapano wosinye wawo awamwali awakutuka nu kukozya inyale zyawo. ⁸Awatumphe awati ku wachenjele, 'Tupaniko yamwi amafuta yinu amo inyale zyitu zikuzimichila.' ⁹Kweni awachenjele awatolelela nu kuti, 'Amuno patanga pawe ayakukwila sweswe na mwemwe, yansi mumalo mwakwe ku wawo wano wakakazya nu kukala yamwi aya mwewenecho,' ¹⁰Pano wali munzila ukuya mukukala, e siwanga wiza, nga wawo wano wayisenginie awaya nawe ku chakulya cha winga, ni chisakati achiyalwa. ¹¹"Pansizi awamwali wansi nawonye awiza awati, "Tatakulu, tatakulu, twiyulile." ¹²Ukuwa

awatolelela nu kuti, "Nakawuzyenye nkhuwanena, nenji nthawamanyile." ¹³ Achaleka lolelanji, amuno mutamanya uwanda nanthi amphindi. ¹⁴ "Amuno chili ngati pano umunthu ali mupipi ukuya kungsi yinji. Wisile awawomvi wakwe nu kuwapa insawo yakwe. ¹⁵ Kwakwe wenga mwe woliwo apile ama talenti yasano, kwe wunji apile yawili, swinya kwe wunji apile italentu yonga. Wensi apochezile ivya kulingana na maka yakwe, nga alema umusinzo awapita. ¹⁶ Wenga wino wapochezile amatalenti yasano paponye aya mukuwasandulula nu kuzana yanji amatalenti yasano. ¹⁷ Nawenye wenga wino wapochezile ama talenti yawili azanila yanji yawili. ¹⁸ Ukuwa umuwomvi wino wapochezile i talenti lyonga apita aya ayimba ichizinji, nga azichila tatakulu wakwe indalama. ¹⁹ Nomba lya papita imphindi iyitali e tatakulu wa wawo awawomvi anyoka, nga awaza nawo indalama. ²⁰ Umuwomvi wino apochezile amatalenti yasano wiza nu kuleta yanji amatalenti yasano. Atili, 'Tatakulu, wamphile nene amatalenti yasano. lola, nenji nasandulula ayanji ayasano. ²¹ "E tatakulu wakwe atili kwe weliwe, 'Wachita ichete, we muwomvi umuzima swinya umusuwilwa! Wawa we musuwilwa pa vinthu ivitichi. Nandi nhuwike we kalola pa vinthu ivivule. Yinjila mu kuzewela kwakwe tatakulu wako. ²² "U muwomvi wino apochezile ama talenti yawili wiza nu kuti, 'Tatakulu, wamphile ama talenti yawili. Lola, nasandulula penepo yanji yawili. ²³ "E tatakulu wakwe atili kwe weliwe, 'Wachita ichete, we muwomvi umuzima nu musuwilwa! Wawa we musuwilwa pa vinthu ivitichi. Nandi nkhuwike uwe we kalola pa vinthu ivivule. Yinjila mu kuzewela kwe tatakulu wako. ²⁴ "Ngapano umuwomvi wino wapochezile italentu lyonga nga atili, 'Tatakulu, namanya kuno we munthu umutamuye. Ukasinza napano utatanda, swinya ukawunganika napano utasamphania. ²⁵ Nalinji ni nthete, achino nayile nu kufisa italentu lyako pansu mu musili. Lola, ulinacho paa chino achako. ²⁶ "Ukuwa e tatakulu wakwe atolelela nu kuti kwe weliwe, 'We muwomvi umuwipe nu mukata, wamanya kuno nkhasinza pano nthatanda swinya nkawunganika pano nthasamphania. ²⁷ Achaleka wewe nge wapile imphiya zyane ku wakasunga, nga pakwiza kwane nenji nge mphochezile ukunyosya izyane ni zinjila izya papela. ²⁸ Achaleka mupoke i talentu ukufuma kwe weliwe nu kupa lyenelyo ku muwomvi wino ali na matalenti ikumi. ²⁹ Amuno kwe wensi wino alinavyo, alipwa ivya konjelezya -- ni vivule nkhaninye. Ukuwa ukufuma kwe wensi wino asi nanthi chimwi, na chino alinacho chilipokwa. ³⁰ Sumbani umuwomvi uwavye mu mfizi ya kunzi, kuno kuliwa ukulila nu kulumania amino. ³¹ "Pano u Mwana wa Munthu akwiza muwuchindame wakwe na wangelo wonsi na weliwe, apano aliyikala pa ndulu yakwe iya wuchindame. ³² Paminso yakwe paliwunganikwa amaluko yonsi, swinya alilesania awanthu wenga ku muwuyi, ndivino umuchemi akalesania ing'onzi ukufuma ku mbuzi. ³³ Aliwika ing'onzi mwi kasa lyakwe ilya ndilo, kweni imbuzi kwe kamani. ³⁴ Ngapano Imfumu yilivwanga kwe wawo kwi kasa lyakwe ilya ndilo, 'Zanji, mwe wano mwalotwa nu Tata wane, mupyane uwufumu wasenganizwa mwemwe ukufuma kulwalo lwa nsi. ³⁵ Amuno nalinji ni nzala nga mwamphile ichakulya; nalinji nu lusala nga mwamphile achakung'wa; nalinji ne mwene nga mwamphochezile; ³⁶ nalinji chinthakwa nga mwanzwisile imyenda; nalinji ne mulwale nga mwansunjilila; nalinji mu ng'anda ya vingololo nga mwiza mwansyungula. ³⁷ "Ngapano awalungamane wali tolelela nu kuvwanga, 'Mfumu, wuzye a mphindichi twakuweni uli ninzala nga twalyesya wewe? Pamwi uli nu lusala nga atukupa ichakung'a? ³⁸ Wuzye amphindichi twakuweni we mwene nga atukupochelela? Pamwi chinthakwa nga atukuzwika imyenda? ³⁹ Wuzye amphindichi twakuweni we mulwale pamwi mu ng'anda ya vingololo nga atukusyungula? ⁴⁰ "Ngapano Imfumu yili tolelela nu kuvwanga kwe weliwe, 'Nakawuzyenye nkhuwike kwe mwemwe, chino mwachitizile wenga mwakwe watichi wakwe waa awanyina wane, mwachitizile chenecho kwe nene. ⁴¹ "Ngapano aliti kwe wawo kwi kasa lyakwe ilya kamani, 'Fumani kwe nene, mwe watipwe, muye mu mulilo wamuyayaya wuno wasenganizwa e satana na wangelo wakwe, ⁴² umuno nalinji ni nzala kweni mutamphile ichakulya; nalinji nu lusala, kweni mutamphile ichakung'wa; ⁴³ nalinji ne mwene, kweni mutamphochezile; chinthakwa, kweni mutanzwisile imyenda; ne mulwale swinya indi mu ng'anda ya vingololo, kweni nanthi kunsunjilila. ⁴⁴ "Ngapano nawonye awatolelela nu kuti, 'Mfumu, amphindichi twakuweni ni nzala, pamwi nu lusala, pamwi we mwene, pamwi we chinthakwa, pamwi we mulwale, pamwi mu ng'anda ya vingololo, nga tutapyunjilile wewe? ⁴⁵ "Ngapano alitolelela woliwo nu kuti, 'Nakawuzyenye nkhuwanena, chino mutachitizile wenga mu watichi waa, mutachitizile kwe nene. ⁴⁶ "Waa waliya mukusundwa kwa muyayaya, ukuwa awalungamane ku wumi wamuyayaya."

26

¹ Kwizile kwawa pano Yesu malizizye yonsi amazwi yaa, atili kuwa sambilizi wakwe, ² "Mumanyile kuno ala yapita amanda yawili, i Chakupitilila chikwiza, swinya u Mwana wa Munthu alilemekwa ukuti apamanthilwe. ³ Ngapano wa simapepo wakulu nawa songo wa wanthu wawungine apaliponga mu ng'anda yakwe simapepo mukulu, wino witwanga Kayafasi. ⁴ Awavyanzania apaliponga ukuti wamuleme Yesu ku nkhamu nu kumukoma. ⁵ Amuno watinji, "Yitakize yiwe a mphindi ya masika, alyakuti ukupazinkhana kutakakatuke pakasi pa wanthu. ⁶ Nomba pano Yesu walinji mu Betaniya mu ng'anda yakwe Simoni uwa mambombo, ⁷ pano walambalazile pa kabechi, u mwanachi wizile kwe weliwe walinji ni nsembo ya mafuta iya mutengo uwukulu, nga apungulila pa mutwe wakwe. ⁸ Kweni pano awa sambilizi wakwe wachilola, wizile wafulwa nukuti, "Wuzye achifukwachi ichakonona wonye woo? ⁹ Vyoo ngetukazizye pa mtengo uwukulu nu kupa awasaluke. ¹⁰ Kweni Yesu, akumanya choo, atili kwe woliwo, "Achani chino mukumuchuzya umwanachi wee? Amuno awomvile ichinthu ichizima kwe nene. ¹¹ Awasaluke muli nawo penye, kweni mutaliwa nane penye. ¹² Amuno pano apungulila amafuta yaa pa muwili wane, awomvile choo pakuzikwa kwane. ¹³ Nakawuzyenye nkhuwike kwe mwemwe, kulikonsi ilandwe zima likulumbilila kungsi yonsi, chino umwanachi wee awomvile nachonye chili vvangwa mukumwizuka weliwe. ¹⁴ Ngapano wenga mu ikumi na wawili, wino wamwisile Yudas Isikariyoti, wayile kuwa simapepo wakulu ¹⁵ nu kuti, "Wuzye achani chino mukulonda ukumpha ukuti imbalemeke weni kwe mwemwe."

¹⁶Ukufuma imphindi yilyanye wavwambanga ulongo ukuti awalemeke weni kwe woliwo.¹⁷Nomba pa wanda wakutalichila uwa mukate wuno wusi nu mutawa awa sambilizi wizile kwe Yesu nu kuti, "Akwiye kuno ukulonda tukusenganizye ukuti ulye ichakulya ichakupitililwa?"¹⁸Weni atili, "Muye mu musumba ku munthu wumwi nu kuti kwe weliwe, 'U musambilizya akuti, 'Imphindi yane yili nukufika. Nenji nandi nsunge Ukupitililwa pa ng'anda yako na wa sambilizi wane.'"¹⁹Awa sambilizi wawomvile ndimuno Yesu wanenile kwe woliwo, nga wasenganizye ichakulya cha Kupitililwa.²⁰Pano amanguzi yafika, ayikala pansu ukuti alye na wa sambilizi ikumi na wawili.²¹Awala awalyanga, weni atili, "Nakawuzenye nkhati kwe mwemwe kuno wenga mwakwe mwemwe alinkhutilila nene."²²Awafwilimana nkhaninye, nga wenga na wenga watalisile ukumukolowozya, "Awenche asa nene, Mfumu?"²³Weni atolelela, "Weyo wino akusomfezya ikasa lyakwe na nene mu mbale awili wenga wino alikutilila nene."²⁴U Mwana wa Munthu aliya, ndivino wawalikwa ivya kwe wewe. Kweni akalanda ku munthu mwe wino alikutililwa! Changa chizipe kwe weyo u munthu ndi atakwasilwe."²⁵Yudas, wino walinji nu kumukutilila weliwe atili, "Anene, Rabi?" Weni atili kwe weliwe, "Wayivyanjila wenga wemwenecho."²⁶Ala pano wakulya, Yesu asenda umukate, awupepela nu kuwumonthola. Weni awupile ku wa sambilizi nu kuti, "Sendani, lyani. Woo amuwili wane."²⁷Asenda ulupindi nu kusalifya, nu kuwapa woliwo nu kuti, "Ng'wani, mwensinye."²⁸Amuno woo a wazi wane uwipangani wuno wazwila awavule kwi tetelo lya mwawembu.²⁹Kweni nkhati kwe mwemwe, nene nthalitela ing'we swinya ku chikomwa cha tumpheya, ukufichila uwanda wowo pano nkhang'wa uwupya na mwemwe mu wufumu wakwe Tata."³⁰Pano wimbile ulwimbo, awaya kunzi ku lupili lwa Olivi.³¹Ngapano Yesu atili kwe woliwo, "Mwensinye mwandi muwe uwisiku woo umulandu wakwe nene, amuno kwa walikwa, 'Ndikoma umuchemi ni ng'onzi zya mwenecho zilisalangana.'³²Kweni Ala nene nakatuswa, nenji ndiwakolela ikuya mu Galileya."³³Ukuwa Peturo atili kwe weliwe, "Naponye ndi wonsi wangapona umulandu wakwe wewe, nenji nthalitela imphone."³⁴Yesu atili kwe weliwe, "Nakawuzenye nkhekunena, uwusiku wonye woo, pano e mukwelo atani alamule kawili, ulinkhana katatu."³⁵Peturo atili kwe weliwe, "Napano ningafwila ukufwa nawewe, Nenji nthalitela inkhekane." Nawa sambilizi awanji wonsinye awavwanga ichili chonga.³⁶Ngapano Yesu aya na woliwo ku maso yano yitwanga Getisemani nga atili ku wa sambilizi wakwe, "Yikalani paa pano nene nkhuja papo nu kupepa."³⁷Asenda Peturo na wawili awana wakwe Zebediya na weliwe nu awatalika ukuwa nu malanda nu kutamika.³⁸Ngapano weni atili kwe woliwo, "U mwendo wane wuli na malanda nkhaninye, na kumfwanye. Syalani paa nu kulolela na nene."³⁹Weni wayile pawutali katichi, apona pa minso yakwe, nu kupepa. Weni atili, "Tata wane, ndi chingachitika, lekani ulupindi loo lumphitilile. Lelo, asa ndivino nene nkulonda, kweni ndi muno ukulonda."⁴⁰Weni wizile ku wa sambilizi nga azana walazile utulo, nga atili kwe Peturo, "Achani, mutanga mulolele nane pa ola lyonga?"⁴¹Lolani nu kupepa kuno mutakinjile mukwelezwa. U muzimu mwelimonye wukulonda, ukuwa umuwili uwutonthe."⁴²Weni wizile wapita aka chitiwili nu kupepa. Atili, "Tata wane, ndi choo chitanga chipitilile suka ing'we chenecho, ukulonda kwako kuwombwe."⁴³Weni wizile wiza swinya nu kuwazana walazile utulo, amuno aminso yawo yalinji amang'wame.⁴⁴Apano akuwasya swinya, weni ayile nu kupepa imphindi yachititatu, ukulanda amazwi yonga.⁴⁵Ngapano Yesu wizile kuwa sambilizi nu kuti kwe woliwo, Wunze muchili mulazile utulo nu kupuza? Lolani, imphindi yili nukufika, swinya u Mwana wa Munthu akukutililwa ukuya mu makasa ya wawembu.⁴⁶Katukani, tuyani. Lolani, weyo wino akukutilila nene ali mupipi."⁴⁷Pano wachilinjil akulanda, Yudas, wenga uwa ikumi na wawili, wizile. Iwumba ikulu lyizile na weliwe ukufuma kwe simapepo mukulu na wasongo wa wanthu. Awiza na wapanga ni zyandugu.⁴⁸Lelo umunthu wino walinji ukumukutilila Yesu wawapile ichimanyisyo, ukuti, "Weyo wino ndifyompha awili munthu. Mulemani."⁴⁹Paponapapo weni wizile kwe Yesu nu kuti, "Tulamuke, Rabi!" nu kumufyompha weliwe.⁵⁰Yesu atili kwe weliwe, "Chiwuzya, womba chino wewe wiza mu kuchita." Ngapano awiza, wawika amakasa yawo pakwe Yesu, nu kumulema.⁵¹Lolani, wenga wakwe wawo wano walinji nu Yesu ayololosya ikasa lyakwe, nukufumya e panga wakwe, nu kumuma umuwomvi wakwe simapepo mukulu, nu kuputula ikutwi lyakwe.⁵²Ngapano Yesu atili kwe weliwe, "Nyosezya e panga wako mu maso yakwe, amuno wonsi wawo wano wakawomvya awa panga walifwila ku wapanga."⁵³Wuze mukwelengania kuno nthanga mphunde kwe Tata wane, swinya weni anganthumila awangelo amakumi ikumi na wawili?⁵⁴Kweni chingawa wuli nomba ukuti amawaliko yize yafiswe, kuno choo chifwile chiwombwe?"⁵⁵Pa mphindi yoyonye yesu atili kwi wumba, "Wuze mukwiza na wapanga ni zyandugu ukuti mundeme ngati ne kapoka? Chila wanda nikalanga ukusambizya mwi tempeli, kweni mutandemile."⁵⁶Kweni vyonsi vyoo vyachitika alyakuti amawaliko ya watumwa yangafiswa." Ngapano wansi awa sambilizi wamusyile nu kusamala.⁵⁷Wawo wano walemile Yesu wamusenzile ukuya kwe Kayafasi e simapepo mukulu, kuno awakawalika na wasongo wawungine apaliponga.⁵⁸Ukuwa Peturo wamukonkhanga pawutali katichi ukuya ku musolo wakwe simapepo mukulu. Winjizile mukasi nu kwikala pansu na wakalindilila ukuti alole ichakukonkha."⁵⁹Lelo awa simapepo wakuli ni panzyo lyonsi walondanga ukusimichila kwa wufi ukwakususyanya nu Yesu alyakuti wangamukoma.⁶⁰Watazanile nanthi chimwi, napano awakamboni wawufi awavule wizile pankholelo. Ukuwa pansizi wawili wizile pa nkholelo⁶¹nu kuti, "U munthu wee atili, 'Nenji ningakwanisya ukonona i tempeli lakwe Leza nu kulizenga mu manda yatatu.'"⁶²E simapepo mukulu wimilizile nukuti kwe weliwe, "Wuze usi nanthi akutolelela? Wuze achani choo chino wakusimichila ukususyanya na . wewe?"⁶³Kweni Yesu alanga myalile. E simapepo mukulu atili kwe weliwe, "Nkhukupatichizya mwakwe Leza uwa wumi, tunene wewe we Kristu, u Mwana wakwe Leza."⁶⁴Yesu atolelela kwe weliwe, "Wewe wataka wemwenecho. Ukuwa nkhuwanena, ukufuma nomba ukuya ku nkholelo muli mulola u Mwana wa Munthu ayikazile kwi kasa ilya ndilo ilya maka, swinya akwiza pa mawingo iya mwiwulu."⁶⁵Apano e simapepo mukulu alepula ivizwalo vyakwe nu kuti, "Wavwanga ivya musamu! Nga chani chino tuchili tukulonda awakamboni? Lolani, nomba mwivwile umusamu."⁶⁶Wuze mukwelengania chani?" Awatolelela nu kuti, "Weni wazapila

impfwa.¹⁶⁷ Ngapano awamuswilila kuminso nu kumuma, nu kumuma namapi yamu makasa yawo,⁶⁸ nu kuti, "Tulotele, wewe Kristu. Wuzye wewenu wino wakuma?"⁶⁹ Nomba Peturo wisile panzi paluwanza, nga umuwomvi umwanachi ayiza kwe weliwe nu kuti, "Nawenye walinji nu Yesu wamu Galileya." ⁷⁰Ukuwa weni wakanile paminso yawo wonsi, atinji, "Nenji ntachimanyile chino mukulanda." ⁷¹Pano wayile kunzi ku chimphongolo, wunji umuwomvi umwanachi wamuweni nga atili kwe wawo palyanye, "U munthu wee nawenye walinji nu Yesu waku Nazareti." ⁷²Weni swinya wakanile nu kulapa, "Nenji nthamumanyile u munthu!"⁷³ Lyo papita akamphindi wawo wano wimilile papipi awiza nu kuti kwe Peturo, "Nakawuzyenye nawenye a wenga wakwe woliwo, amuno umuvwango wako wukukulemesya." ⁷⁴Ngapano watalisile ukutuka nu kulapa, "Nenji nthamumanyile u munthu," nga paponapapo e mukolwe alamula. ⁷⁵Peturo wizusile amazwi yano Yesu avwanzile, "Wala pano e mukolwe atani alamule ulinkhana katatu." Ngapano aya panzi nu kulila nkhaninye.

27

¹Nomba pano kwacha, awa simapepo wakulu wonsi na wa songo wa wanthu awivwana ukususya Yesu ukuti wamukome. ²Awamunyepa, awamusenda, nu kumulemekaka kwe Pilato e kalolechesya. ³Ngapano Yudasi, wino walemesile weliwe, waweni ukuti Yesu azanwa nu mulandu, atonthosile nu kunyosya indalama amakumi yatatu ya siliva kwe simapepo mukulu na wa songo, ⁴nga atili, "Nawembuka pa kukutilila uwazi wa kayele wuno wusi nu mulandu." Kweni watili, "Achani chocho kwe sweswe? Ulole muno ungawombela." ⁵Ngapano asumba pansi indalama zya siliva mwi tempeli, nga afuma penepo, nu kuya kunzi nga wayinyonga. ⁶E simapepo mukulu asenda indalama zya siliva nga atili, "Asa lisundo ukuti tuwike zyoo mu nsawo umulandu achilipwa cha wazi." ⁷Awavwanzania ponga ilyasi, nga awakala ni ndalama ichalo kamata wa nsontha chino wakazichila awalendo. ⁸Pa mulandu woo ichalonye chocho chitwa, "Ichalo cha Wazi" ukufika nilelo. ⁹Ngapano chocho chino chavwanzilwe nu Yeremiya kasesema chafisilwe, atinji "Wasenzile amakumi yatatu ya ndalama zya siliva, ichilipwa ichipangwile weliwe na wana wa Izirayeli, ¹⁰nga awapa chenecho ku chalo cha kamata wa nsontha, ndivino Imfumu yalanjizize nene." ¹¹Nomba Yesu ayimilila paminso ya kalolechesya, nga e kalolechesya wakolowozizye weliwe, "Wuzye we Mfumu ya wa Yuda?" Yesu atolelela weliwe, "avyo ukulanda." ¹²Ukuwa pano wamupa umulandu wa simapepo wakulu na wa songo, atavwanzile nanthi chimwi. ¹³Ngapano Pilato atili kwe weliwe, "Wuzye utakwivwa imilandu yino wakupa wewe?" ¹⁴Ukuwa weni nanthi kutolelela izwi na lyonganye, alyakuti e kalolela azunguka nkhaninye. ¹⁵Nomba pa masika yalinji a miwele yakwe bwanamukulu ukusapula uwavingololo wonga uwa kusolwa ni wumba. ¹⁶Pa mphindi yilyanye walinji nu wavingololo umuwipe nkhaninye witwanga Barabasi. ¹⁷Achaleka pano wawungine ponga, Pilato atili kwe woliwo, "Wuzye mukulonda mbasapulile weni? Barabasi, pamwi Yesu wino akakwitwa Kristu?" ¹⁸Wamanyilenye kuno wamulemesile Yesu kwe weliwe umulandu wa wuzuwa. ¹⁹Pano wachilinji wikazile pa chilimba chi panzyo, umuchi atuma izwi kwe weliwe nga atili, "Utakati uchite nanthi chimwi nu munthu musita mulandu weyo. Amuno ntchuzile sana ilelo umulandu wa chilota chino nalinji nacho ivya weliwe." ²⁰Lelo awa simapepo wakulu na wa songo awa pepelezya iwumba ukuti lilenge Barabasi, nu kuleka Yesu akomwe. ²¹E bwanamukulu awuzya woliwo, "Wuzye weweni pa wawili mukulonda mbasapulile mwemwe? Awati, Barabasi." ²²Pilato atili kwe woliwo, "Wuzye ntchite chani nu Yesu wino akakwitwa Kristu?" Awatolelela wonsinye, "Mupamanthilani." ²³Ngapano atili, "Ngafwandi, amulanduchi wuno wachita?" Ukuwa awapunda umwa kupongomoka, "Mupamanthilani." ²⁴Achaleka pano Pilato waweni kuno atani achite nanthi chimwi, kweni mu malo mwakwe imphekoto yatalikanga, asenda aminzi, asamba ku makasa pankholelo pi wumba, nga atili, "Nsi nu mulandu pa wazi wa munthu wee. Nawalechela." ²⁵Awanthu wonsi awati, "Lekani uwazi wakwe wuwe pakwe sweswe na wana witu." ²⁶Ngapano wasapuzile Barabasi kwakwe woliwo, ukuwa wamuvwapuzile Yesu nu kumulemekaka ukuti wamupamanthile. ²⁷Ngapano awa vita wakwe bwanamukulu awasenda Yesu ukuya ku wukulu wa boma nu kuwunganika awa vita wonsi. ²⁸Awamuzula nu kumuzwika umwinjilo uwuwenzu. ²⁹Awaluka ichisote cha myunga nu kumuzwika ku mutwe, awa mulemekaka insonzo kwi kasa lya ndilo. Awa sokowala pansi pankholelo pakwe weliwe swinya awamwalangania, watinji, "Wukali, Imfumu yawa Yuda!" ³⁰Awamuswilila, swinya awasenda insonzo nu kumuponkhola pa mutwe wanyosya swinya wanyosya. ³¹Pano wamwalangania, awasenda umwinjilo ukufuma kwe weliwe nu kumuzwika ivizwalo vyakwe, nga awamukolela ukuya mukumupamanthila. ³²Pano wafumila kunzi, awazana umunthu ukufuma ku Sayirini witwanga Simoni, wino wamupatichizize ukuti aye na woliwo alyakuti angatwika uwuchingane wakwe. ³³Awiza pa masyo yano yitwanga Gologota, lino likusula, "Amasyo ya Mafupa ya ku Mutwe." ³⁴Awamupa ipala ukuti ang'we lino lyasanzinkhine na kaluzya. Ukuwa pano walyelezya, lyakana ukuti angang'wa. ³⁵Pano wamupamanthila, awankhania ivizwalo vyakwe pawomvya amaye, ³⁶nga awikala nu kumulola ukuti atakasamale. ³⁷Papela pa mutwe wakwe awawika ichimanyilo, chatili, "Wee we Yesu, imfumu yawa Yuda." ³⁸Awa kapoka wawili wapamanthilwe na weliwe, wenga ku ndilo yakwe swinya wenga ku kamani. ³⁹Wawo wano wapitanga awamutuka, awapuzya imitwe yawo ⁴⁰nga awatinji, "Wewe wino walinji mukumongolania i tempeli nu kulizenga amanda amanda yatatu, yipususye wenga! Ndi we mwana wakwe Leza, zanga pansi ukufuma pa wuchingane!" ⁴¹Mu nzila yoyonye wa simapepo wakulu awamwalangania, ponga na wakawalika na wasongo, nga watili, ⁴²"Wapususyanga awanji, kweni atanga ayipususye umwenecho. Amfumu ya Izirayeli. Lekani ayike pa wuchingane, nga apano tuli musuwila." ⁴³Weni asuwila, lekani Leza amutule nomba, ndi Leza angazumiliza ukuti amusapule. Amuno nawe atili, "Nene ne Mwana wakwe Leza." ⁴⁴Munzila yoyonye wapakoka wano wapamanthilwe na weliwe nawonye wamutukanga. ⁴⁵Nomba ukufuma pi ola lya mutanda infizi ayiza munsu yonsi ukufika i ola lya mufundikambali. ⁴⁶Papipi ni ola lya mufundikambali, Yesu apunda nizwi kulu nu kuti, "Eli! Eli! lama

sabakitani?" Chino chikusula, "Leza wane, Leza wane, ngachani chino wanthaya?"⁴⁷ Pano wamwi wano wimilizile palyanye wivwa choo, awati, "Akwiya Eliya."⁴⁸ Paponapapo wumwi uwakwe woliwo asamala nga asenda pamba, atumphika mwipala, amuwika kunsonzo yitete kunsongo, nga apa weliwe ukuti ang'we.⁴⁹ Awanji mwakwe woliwo awati, "Mulekani wenga. Zanzi tulole ndi Eliya angiza amutule."⁵⁰ Ngapano Yesu apunda swinya nizwi ikulu nga awulechelezya umuzimu wakwe.⁵¹ Lolani, ichimwenda cha mwi tempeli achilepuka pakasi ukufuma papela ukufika pansi, ninsi ayiyingana, ni mfuzi azilepukhana.⁵² Inkhungwe aziyuka, ni miwili ya wanthu awatele wano walazile utulo awakatuswa.⁵³ Awafuma mu nkhangwe pansizi ya kuzulupuka kwakwe, awinjila mu musumba uwutele, nu kulolechela ku wavule.⁵⁴ Nomba pano e kenturiyo na wawo wano walindililanga Yesu awalola ichizumanzi ni vinthu vino vyachitisile, awawa ni nthete nga awati, "Nakawuziyenye wee alinji we Mwana wakwe Leza."⁵⁵ Awanachi awavule wano wakonsile Yesu ukufuma ku Galileya ukuti wamusunjilile walinji palyanye walolanga nu pawutali.⁵⁶ Mwakwe woliwo mwalinji Mariya Magadalen, Mariya unyina wakwe Yakobi nu Yosefe, nu nyina wa wana wakwe Zebediya.⁵⁷ Pano kwalinji amanguzi, akwiza umunthu umukankhale ukufuma ku Arimathey, witwanga Yosefe, wino nawenye walinji a musambilizi wakwe Yesu.⁵⁸ Ayile kwe Pilato nu kulenga umuwili wakwe Yesu. Apano Pilato⁵⁹ Yosefe asenda umuwili, awuvwimba mu mwenda uwutelepe,⁶⁰ nu uwulambalika mu nkhangwe yakwe imphyia yino imvile muliwe. Ngapano akunkhulusya iwe ikulu pa mulyango wa nkhangwe nu kufuma penepo.⁶¹ Mariya Magadalen nu Mariya winji walinji palyanye, wisile wulunga ni nkhangwe.⁶² Uwanda wakonsilepo, wuno walinji awanda Wakusengania, e simapepo mukulu na wa Farisi wawungine apaliponga nu Pilato.⁶³ Awati, "Bwana, twizuka ukuti pano weyo uwawufi alinji amumi, atili, 'Ndi papita amanda yatatu alikatuka swinya.'⁶⁴ Achaleka patilichizyani kuno inkhangwe yisungwe ichete ukufika pa wanda wa chititatu, amuno awa sambilizi wakwe wangiza nu kumwiwa nu kuti ku wanthu, 'Akatusile ukufuma ku wafwe,' nga uwufi wa kupelechelezya wuliwipa ukulusya uwa kutalika."⁶⁵ Pilato atili kwe woliwo, "Sendani wakalindilila. Yanji mukiyalile ichete inkhangwe."⁶⁶ Achaleka wayile nu kulindilila inkhangwe, awamatilila iwe nu kuwika penepo e kalindilila.

28

¹Nomba kuwumalilo wa Sabata, pano kwatalika ukucha kupipi nu wanda wakutalika pa mulungu, Mariya Magadalen nu Mariya wunji awiza ukuti walole inkhangwe.² Lolani, kwalinji ichizumanji ichikulu, amuno umungelo wa Mfumu wika ukufuma kwiwulu, ayiza nu kukunkhulusya ichiliwe, nga ayikala penepo.³ Imilolechele yakwe yalinji ngati akamesya, ni vizwalo vwakwe iviswepe ngati we susuwe.⁴ Wakalindilila awazakaza ni nthete nga awawa ngati awanthu awafwe.⁵ Umungelo avwanza awanachi nga atili kwe woliwo, "'Mutatina, amuno manyile kuno mukuvwamba Yesu, wino wapamanthizile.⁶ Asi paa, kweni akatusile, ndivino wavwanzile. Zanzi mulole amasyo pano Imfumu yalazile.⁷ Yanji zuwa zuwa nukuwanena awasambilizi wakwe, 'Akatusile ukufuma ku wafwe. Lolani, ukuwakolela ukuya mu Galileya. Kulyanye mulilola weliwe.' Lolani, nawanena."⁸ Awanachi zuwa zuwa awafuma pa nkhangwe ni nthete swinya ni chimwemwe, nu kusamalila mukunena awasambilizi wakwe.⁹ Lolani, Yesu asunkhine nawo nukuti, "Tulamuke!" Awanachi awiza, awalema amatamba yakwe nu kumufukamila.¹⁰ Ngapano Yesu atili kwe woliwo, "Mutakatine. Yanji muwanene awanyina wane ukuti waye ku Galileya. Kulyanye walindola."¹¹ Nomba pano awanachi wapitanga, lolani, wamwi wa wakalindilila wayile mukaya nu kuwanena wasimapepo wakulu vyonsi ivinthu vino vyachitisile.¹² Pano wa simapepo wasunkhine na wasongo nu kuvwanzania ilyasi na woliwo, awawapa imphiya izivule sana awa vita¹³ nu kulanda kwe woliwo, "Muwati kuwanji, 'Awasambilizi wakwe Yesu wizile uwusiku nukwiwa umuwili wakwe pano sweswe te tulazile."¹⁴ Ndi ilyasi lyoo lyamuzana e kalolechesya wa chipya, twandi tumupepelezye nu kufumya kweneko ukusakamana kulikonsi kufumeko kwe mwemwe."¹⁵ Achaleka awa vita awasenda imphiya nukuwomba ndivino wasambilizizwe. Ilyasi lyoo alisata pakasi pa wa Yuda swinya likutwalilila nilelo.¹⁶ Ukuwa awasambilizi wakwe awaya ku Galileya, ku mwamba wuno Yesu walanjizizye woliwo.¹⁷ Pano wamuweni weliwe, awamufukamira, ukuwa wamwi watasuwizile.¹⁸ Yesu ayiza kwe woliwo nga avwanga kwe woliwo nu kuti, "Uwulamuliwo wonsi wapewa kwe nene mwiwulu na muni.¹⁹ Achaleka yanji swinya mukapange awasambilizi insi zyonsi. Mubatizye woliwo mwizina lyakwe Tata, lyakwe Mwana, ni lyakwe Muzimu Mwimichile."²⁰ Muwasambilizya ukwivwila vonsi ivinthu vino nalamulizile mwemwe. Lolani, indi namwe lyonsi, na kumalechelezyo ya nkholo."

Mark

1

¹Iyoo anthaliko yilondwe izima lya kwe Yesu Kiristu umwa wakwe Leza.² Ndimu lyawalisila ndimuno lyawalisilwe nu mutumwa Yesaya, "Lolani, inthumwi yane yino nandi nthume pankholelo pakwe mwemwe, kukuyania inzila yinu.³ Izwi lya kwe wumwi likupunda mulumpalang'ang'a, likuti yaniani ekumba wa Mfumu e Leza; mulole inzira yakwe iyakupita mwenemo."⁴ Achaleka Yohani, walolesilwe mulumphalang'ang'a, awabatizya awanthu nukuwawichizya ilandwe nzima ilyakukuntolokwani kuluwembu lwinu.⁵ Wonsi wino wafumile mu Yudeya na wano wafumile mukaya kakwe Yerusalem, wayile mukwivwa kwe Yohani. Awazumilizya amawembuko, awa batizya muluzi mwe Yorodani, ukulapa uluwembu lwawo.⁶ Yohani wazwalanga ivizwalo ivya meya ya ngamila numupango wamukwela mumutembeleko wakwe, walyanga makantha nu wuchi wamulonde.⁷ Wawumbulilanga awanthu ukuti, "umunthu wino asyalichile penene wakula wandusya; wino nthazipila nanthi akwinama ukusapula indyatu zyakwe.⁸ Nene nkhuwabatizya naminzi ukuwa wene

aliwa batizya nu Muzimu Umwimichile.⁹ Apala pazimba katichi Yesu afuma mwe Nazareti wamwe Galileya, aya abatizwa nu Yohani mwe Yorodani.¹⁰ Napaponapapo ala vino waziwuka muminzi alola ilyulu aliyuka nu Muzimu wukwika pakwe weliwe ngati ankhuda.¹¹ Nizwi alifuma mwiwulu, "Wemwana wane ekankhundwa wane. Nkhusechela nawe nkhaninye."¹² Napaponapapo Umuzimu awuleka aya mulumphalang'ang'a.¹³ Aya ayikala kokonye amanda amakumi yani, alanga akwelezwa nu satana. Ni nyama zyalonde zyalinji kokonye, ukuwa awa ngelo awaya kwenwko awamupyunjila.¹⁴ Walile pano Yohani wiyalilwa mu vingololo, Yesu aya ku Galileya mukuwizya ilandwe zima ilya kwe Leza.¹⁵ Ati, "imphindi yafichila, nu Wufumu wakwe Leza wapalamila. Tontholokani kuluwembu lwinu musuwile ilandwe zima."¹⁶ Ala pano Yesu akupita mumbali yakwe sumbi wakwe Galileya, alola e Simoni ne Andreyu umunyina, wakulema inswi inswi nikonde mwe sumbi, walinji awakulema wanswi.¹⁷ Yesu awanena ati, "Zanji, nkhonkhani nandi njize wawika muwe mwe walondo wawanthu."¹⁸ Napaponapapo nanthi kuzinguluka awasya amakonde wamukonkha.¹⁹ Ala vino wapita katichi, alola Yakobi umwana wakwe Zebediya ne Yohani umunyina; walinji muwato wakuyania amakonde.²⁰ Ala Yesu awita, awasya yise Zebediya muwato apaliponga nawanthu wano walalisilwe, weni awamukonkha.²¹ Awaya kukaya kakwe Kapenamu, nga pawanda Wasabata. Yesu aya mu Sinagogi atalika ukusambilizya.²² Awanthu wano walinji mwenemo awazunguka kumisambilizye yakwe, weni atalinji ndivino awawaliki awa masundo ukuwa weni wasambilizyanga namaka.²³ Mu Sinagogi akwiza umunthu wumwi wino walinji nu muzimu uwuwipe, apunda nkhaninye,²⁴ ati, "Nga ukasi uchite chani, we Yesu wamwe Nazareti? Siwiza mukutonona? Nkhumanyile. We Nthumi Nthele iya kwe Leza!"²⁵ Yesu akalipila umuzimu ati, "myalala, ufume mumunthu!"²⁶ Umuzimu uwuwipe awumusumba pansi nga apunda afwina nkhaninye, awufuma mweweliwe.²⁷ Awanthu wonsi awazunguka awatalika nukuvwanzania wakuti, "ngachonyecho achani? Umunthunye wee ali namaka yakusundila imizimu miwipe, yimutonthele nukumutonthele."²⁸ Achaleka ilandwe lyakulumbililwa kwakwe Yesu akukwila muni ya Galileya monsi.²⁹ Awafuma mu Sinagogi awalungama kung'anda kwakwe Simoni nu Andreyu, awapita paliponga ne Yakobi ne Yohani.³⁰ E nyinavyala Simoni walwile inzekema, awamunena e Yesu ivya ndwala.³¹ Aya kumulwale, amulema ikasa, amukatusya; inzekema ayimutaya, atalika awapyunjila.³² akula kwila pano ilanji lyinjila, awanthu watwalila Yesu awalwale wonsi wano walwile imizimu miwipe.³³ Awanthu wonsi awawungana pa mulyango.³⁴ Apozya wonsinye wano walwile indwala zya misangomisango afumya imizimu miwipe, amyalika imizimu imiwipe amuno yamumanyile.³⁵ Uwacha mwe pwii, pano kwachilinjini imfinzi; akatuka afuma mukaya aya mukupepa.³⁶ E Simoni na wonsi wano walinji nawo wamuvwambanga weliwe.³⁷ Awamuzana awamunena awati, wonsinye wakukuvwamba.³⁸ Weni atolelela ati, "tuyani kunji, mutwaya utwa mumbali nakonye nkhwizye ilandwe zima. Achino nizizile."³⁹ Achaleka wapisile muni ya Galileya monsi, alanda ukuwizya mu ma Sinagogi mbali nu kufumya imizimu miwipe.⁴⁰⁴¹⁴² uwamambonbo aya kuweliwe. Amulenga weliwe; asokowala pansi ati kweweliwe, "Ndachino ukulonda, unganswefya." Ichilanda achimulema, Yesu atambalika ikasa lyakwa mulema, ati, "nkhlulonda telepa." Paponapapo amambombo ayafumakweweliwe nga aswepa.⁴³ Yesu amuchenjezya weliwe aleka apita.⁴⁴ Ati kwe weliwe, utize ukanene umwi, kweni pitanga, "ukayilanjizye kwe wasimapepo ngapano ufime inzuwi zino Musa wakomelezya kwe wonsi kuno kanonzi waswepa."⁴⁵ Awapita wasasya ilandwe monsinye, achino chalesizye nu Yesu ukuya mukaya kalyanye ukuwa alanga ali wenga ukuvwama. Ukuwa awanthu awavule awaya kweweliwe awafuma monsinye.

2

¹Lyo kwapita amanda amatichi, Yesu anyochela ku Kapenamu, amazwi yakwila monsi kuno Yesu walinji mung'anda.
²Awanthu awavule wawungine kweneko awizula mung'anda yonsi, namumulyangonye namasyo, ayasowela kumwi, Yesu wawawazizyanga ilandwe zima.³ Awanthu wano wasenzile umunthu wino walwazile ichinthendya wamutwalanga kwe Yesu.⁴ Umulandu wiwumba, awapotwa awapotwa ukufisya umulwale weyo kwe Yesu. Achaleka awasasula pamusonje papela wulunga, apano Yesu walinji⁵ Yesu walola isuwilo lyawo awanena ati ku mulwale, "mwanane, amawembuko yako yatetelwa."⁶ Wakawalika wamwi wisile pambali, awakwelengania mumenzo yawo,⁷ "Ngamuno chani chino akuvwanjila Leza umusamu wonye woo! Pasi umunthu wumwi wino angateteliwa uluwembu nkhanini e Leza wenganye nsu?"⁸ Paponye e Yesu mu muzimu wakwe amanya amelengano yawo. Awanena ati, "Ngamuno chani chino mukwelengania ivintunye vyoo mu myenzo yinu?"⁹ Wuzye mukuti achinthele ichipepuka ukunena umunthu wachinthendya weyo ukuti, 'amawembuko yako yatetelwa' pamwi ukuti, 'katuka senda ichitala chako uwapita?'¹⁰ Pakuti mumanye ukuti umwanamunthu ali namaka muni ayakutetela amawumbuko, apo ati kuwa chinthendya,¹¹ "Nkukunena nkhati, katuka, sendi chitala chako uye kumwinu."¹² Paponapapo akatuka asenda ichitala chakwe afuma mung'anda aliwilila, wonsinye awazunguka awamutunvya Leza awatusitela tulole ichamwata woo.¹³ Yesu akatuka aya mumbali ye sumbi waku Galileya swinyeye iwumba ali mukonkha weliliwe atalika nukusambilizya.¹⁴ Pano waputunsonga uwa e kasontchezya uwamusonkho, e Levi umwana wakwe Alufeyo wisile mung'anda ye kasontchezya apo ati, "nkhonkha." Akatuka amukonkha.¹⁵ Yesu wakatuka ukuya mukulya ichakulya mung'anda yakwe Levi apo iwumba likulu liya kwe wakasonkhezya uwamusonkho, nawawembu, wikala apaliponga nawa sambilizi.¹⁶ Pano awakawalika wamasundo wano walinji awa Falisi, walola Yesu kuno walyanga ichakulya nawawembu nawa kasontchezyamusonkho, achaleka awawuzya awasambilizi wakwe awati, "Ngachani chino akulya nawanthunye wawoo?"¹⁷ Walile Yesu wivwa awatolelela ati, "awapuma wasilonda ing'anga; nkhandi awalwale. Nthatunjila ukwita awalungamane, nkhandi awawembu."¹⁸ Awasambilizi akwe Yohani paliponga nawa Falisi wasozile ichakulya. Awanthu wamwi awaya kwe Yesu awamuwuzya wati, "Ngamuno chani chino awasambilizi wakwe Yohani wakasola kweni awako wasisola?"¹⁹ Yesu

awatolelela ati, " Wuzye esiwinga angikala nanthi kulya awe; ponsinye po ali esiwinga afwile ukulya.²⁰ Amanda yalifika pano nawinga aliyiza mukusendwa siwina mumanye yayo, mumandanye yayo walisolezwa. ²¹Pasi wino akasuma nukuwika ichigamba pilaya ipya kano ngawufyumiapo, ichipya kuchikali. ²²Pasi nanthi wumwi wino angasanzinkhania umutawa uwupya nu wukali. Ndiwachita wowonye wa mutawa wangalepuka. Kandi umupya kumupya. ²³Pawanda wa Sabata Yesu wapisile muvuyo nawasambilizwa wakwe awatalika ukufyanula imitwe ya mphumba. ²⁴Awa Falisi awati kwe Yesu, "Lola, achani chino mukuwomba uwanda wape Sabata wuno isundo lyalesya. ²⁵Watili kwe woliwo, "Wuzye mutawazya chino Davide wachisile pano inzala yamulumile nawano walinji nawo. ²⁶Achaleka winjizile munganda ya kwe Leza pano Biyata walinji wesimapepo mukulu, alya ichakulya chimichile isundo lyazumilizwa wasimapepo ukuwe apo nawanthu wino walinji nawo?"²⁷²⁸E Yesu ati, " Uwanda uwa Sabata wapanjizile umunthu, asa munthu uwakumupanjila Sabata. Achaleka umwanamunthu awili mweni Sabata."

3

¹Yesu wanyochela ku Sinagogi, kuno kwalinji umunthu wikasa ikwinyanye. ²Awanthu wamwi walondanga ukunsumbichila Yesu walinji kokonye achaleka awalolechesya ukuti walole ndi angapozya wumwi pawanda wa Sabata. ⁴Yesu anena uwikasa ikwinyane ati, "Katuka zanga pankholelo." ³Ngapano awuzya awanthu ati, "wuzye isundwe litu lyatuzumilizwa ukuvwa pamwi ukonona; ukupususya pamwi ukuwulovya?" Ukuwa awasowa ni chakuvwanga. ⁵Ala Yesu wawachecheta awavitilwa, ukuwa pamphindi yoyo anyoka awlolela inkhumbu ichilanda achimulema amuno walinji awanthu watumbe awawipe, achaleka anena umukwinyane ikisa ati, "tambalika ikasa lyako." Atambalika ikasa lyakwe aliwa ichete. ⁶Awa Falisi wafuma mwenemo nanthi kuzinguluka awaya awasunkhanya nawanthu wakwe Herodi wamwi awavwamba ukuti wakome Yesu. ⁷Apo Yesu, nawasambilizwa wakwe, awaya kwe sumbi wakwe Galileya niwumba kulu alimukonkha wafumile ku Galileya namwe Yedeya ⁸namwe Yerusalemu na muni ya Idumeya na muni yinji iyamumbalama mwe Yorodani nu twaya tuno twapalamine nu Taya nu Sidon. iwumba kulunye lino lyayile kwe Yesu, muno wivwile vino Yesu achitanga. ⁹Iwumba lyakuzile kutaluvile achaleka Yesu anene awasambilizwa wakwe ukuti wamusenganizye uwato, ilyakuti awanthu watize wamititichizye. ¹⁰Wapozizye awanthu awavule nawalwale wonsi awalanga wakusenjelela wakuya kwa kweliwe ukuti wakamukumbye. ¹¹Napano wano walwele imizimu miwape wamuweni, awapona pankholelo pakwe weliwe, awapunda wati, " we mwana wakwe Leza." ¹²Yesu akomelezwa imizimu miwape nkhaninye ukuti ita muwumbula. ¹³Ngapano Yesu akwela umwamba, ayita wano walondanga, awaya kweneko. ¹⁴Asola awanthu ikumi na wawili (awita awa positole) ukuti wawa nawe, awatume pakukukawizya, ¹⁵swinya wasi wawe namaka ayakuwinjila imizimu miwape. ¹⁶Waa awano wasozile ikumi na wawili; a Simoni wino swinya Yesu wamwisile ilya kwa Peteri; ¹⁷Ayita Yakobi, nu Yohani umunyina awana wake Zebediya, wano wawita Boanejesi, lino likusula ukuti awankuya; ¹⁸ne Andreyu, Filipu, Bateromeyu, Mateyu, Tomasi, Yakobi mwana Alifeyo, Tadeyu, Simon umuchintchile, ponga ¹⁹ne Judasi Esikaliyoti wino wamukutilizile e Yesu. ²⁰Apano waya kung'anda na wanthu awavule aakolonganikwa swinya achalenga awanthu wawilwe ukulya umukate. ²¹Po ulupwa lwivwa wayile ponga awamulema pakuti welenganianga ukuti sawati, "awapena." ²²Wakawalika wano wafumile mu Yerusalemu awati, "wee walemwa numuzimu umuwipe uwe Belizebulu" munzuto zya kwe chiwa cha imizimu imiwipe akusamazya imizimu imiwipe. ²³Yesu wawisile kwaweliwe awanena wati, " mumilumbe nga satatana angayiwinga wuli?" ²⁴Nanthi uwufumu wapaunkhanya utanga wimilile. ²⁵Ing'anda ndi yapaunkhanya itanga itwalilile. ²⁶Nanthi e satana waikatuchila wenga nukuyipaukania, atanga yimilile, avyo afika pa nsilo. ²⁷Pasi nanthi wumwi wino anginjala mung'anda ya munthu wa maka nukwiwa iviya vyakwe suka ndi watela anyepa umunthu wamaka weyo, apano angasapa ing'anda yakwe. ²⁸Nakauzyenye nkhuwanena mwemwe, mwewana wa wanthu imbembu zyawo zilitetelwa niwape vyonsi vino wawwanga, ²⁹kweni kwe wino wiza wawwanjila Umuzimu Mwimichile uluwi atangatetelwe amuno lyo watula uluwembu lwa muyayaya. ³⁰Yesu wawwanzile vyoo mulandu wawwanganga, " ali nimizimu miwape" ³¹Apano unyina we Yesu nawanyina wizile palonde awimilila. nukutumilizwa wamulonda ukumupa umulandu. ³²Iwumba lya wanthu aliliwizya awamunena ati, " e nyoko nawa nyoko wimilizile palonde, wakukulonda" ³³Yesu atolelela ati, " nge mayo weweni? nga awana witu awaweni? ³⁴Atalangania pawanthu wano wisile wamuliwilizye ati, "Lolani waa awali wamayo nawana witu!" ³⁵Amuno wensi wino akachita ukulonda kwakwe Leza, awili mwana witu, ni nkhazi yane, ne mayo."

4

¹Swinya atalika ukusambilizwa mumbali mwakwe sumbi, apo iwumba ikulu lyawanthu alimuwunganila. Akwela muwatowuno walinji mumbali mwe sumbi, ayikala muwato. Iwumba lyonsi lyalinji mumbali mwakwe sumbi. ²Awasambilizwa ivinthu ivivule mu milumbe, apo mukusambilizwa kwakwe, vyoo avyo wawwanzile kweweliwo. ³"Teyelezanyi! Umulimi apita ukutanda imbeyu yakwe. ⁴Pano watanda, imbeyu yimwi ayiponela munzira, inyuni azizya azisola. ⁵Imbeyu yimwi ayiponela pamawe, pano patalinji umusili uwuvule. Paponye ayimela nokuzimba pano yitalinji numusili wuvule pansu. ⁶Aliya ilanji alikwela, alyocha imbeyu yino yamezire, amuno imisisi itinjizile nkhanu ukuti ikale ayikala. ⁷Imbeyu yinji ayipaona pakasi pa miti yamyunga. imiti yamyunga ayikula nukuyitilizwa, apo yitalinji nivikomwa. ⁸Yinji imbeyu ayipona pamuvundo ayimela ayikula aicha nukucha yimwi amakumi yatatu, yimwi amakumi mutanda, nayinji umwanda nukuchilapo." ⁹Yesu awawuzya swinya ati, "wino ali namakutwi ayakwivwila, leka ayivwe!" ¹⁰Pano Yesu wasyala wenga, wano walinji kupipi naweliwe ponga nawikumi nawawili awamuwuzichisya ukuti awanene izya milumbe. ¹¹Awanena ati, " kwe mwemwe chapelwa ukumanya ivifisame vya mwiwulu ivya kwe Leza. Suka

kwewawo awakunzi vyonsinye amilumbe,¹² akuli kuti pano wakulola, ee wakulola, kweni watakulolechesya, swinya ukuti panowakwivwa, ee wakwivwa, kweni nokwiluka, amuno ndiawangawa woonye waye kwe Leza awatetele.¹³ Awanena ati, "Dutakwiluka umulumbe woo? Ngapo mwandi mwize mwiluke wuli imilumbe yonsi?"¹⁴ E katanda akatanda izwi.¹⁵ Wanye waa awano wali munzira mo izwi likatandwa, ndiwivwa, satana paponye ayiza nukusenda amazwi yano yatandwa kwe weliwo.¹⁶ Nawaa ayili mbeyu yoyatanzilwe pa mawe; Ndiwivwa amazwi, nanthi kuzimbanye wakalipochelela nichimwemwe.¹⁷ Kweni wasi nimisisi mweweliwo, kweni wakakwikala pampindi inthichi. Pakamphindi pano inthamyo nukuyimba ndivyafika mo wali namazwi, imphindi yoyonye wakapona.¹⁸ Swinyanye wanj awaa wano watanzirwe pakasi pa myunga. Awali wawo wanondiwivwa amazwi,¹⁹ kweni akusayilila kwa vya muni moo, iyakukunda insao, nukulonda kuwipewukwa vinthu vinji akutitichizya amazwi ayakana ukucha.²⁰ Wawo wano wanzilwe pamuvundo awawo wano wivwa amazwi, nukuyazumilizya, nga ayakoma ivikoma amakumi yatatu, amakumi mutanda, nanthi pamwi umwanda ukonjelezya penepo.²¹ Yesu awanena ati, "Wuzye mukawika inyali mukasi mung'anda amuyiwika mu chise pamwi pansi pachitala? mukakwiza nayo mu ng'anda mukuyiwika pachikowochelo chanyale."²² Amo pasi chimwi chino chafisama chino chitaliwa palwenze nukuloleka, swinya pasichimwi ichankhama chino chitaliloleka palwenze.²³ Nanthi kuli wumwi wino ali namakutwi ayakwivwila, leka ayivwe.²⁴ Awawuzya ati, "Muwateyelezya ichete vyomukwivwa, amo amasundo yomukawomvya ayo waliwomvya kwe mwemwe, swinya waliyonjelezya nakwe mwemwe."²⁵ Amo wensi wino wali navyo, kwa weliwe walimonjelezya na vinji, swinya we asinacho, nacho alinachonye walimupoka.²⁶ Swinya avwanga ati, "Uwufumu wakwe Leza tungakolania numunthu wino akutanda imbeyu yakwe muchalo."²⁷ Akalala uwusiku nukukatuka lyo kwacha, apo imbeyu ayimela nukukula, napano atamanyile nga vyawa wuli.²⁸ Insi yikamezya impumba kwa yonga: Ukatalika ulunsanga, amafwa yakutalichila, apakonkha umutwe nga iyenecho.²⁹ Nanthi imphumba zyakula, paponapapo atuma awakusinja amo umusinzo wafika.³⁰ Swinya ati, "Tungakolania nachani uwufumu wakwe Leza, pamwi umulumbechi wino tungawomvya pakulondolola?"³¹ Chili navyo imbeyu iyamuzimwa, yino ndi yatandwa yikawa akambeyu akatichi patumbeyu tonsi pansi.³² Kweni ndikatandwa, yikakula nukuwa inkulu ukuchila ivyakutanda vyonsi mu vyalo, yikamezya insamba inkulu, mo inyuni izyamupela zingazenga mwenemo ivisalanzo muvisawu vyawo.³³ Mumilumbe imivule ndivyo yoo avwanga amazwi kweweliwo, ukulingana na muno wakwivwila,³⁴ atavwanzile kwe weliwo aleka ukuwomvya imilumbe. Lyo wasyala wenga, alondolola vyonsi kuwasambilizwa wakwe.³⁵ Uwandanye woo, pano amanguzi yafika, anena kwe weliwo ati, "Tuyani tupite kumbali yinji."³⁶ Nga awaleka iwumba na Yesu walinji mwenemo, vyo ali mulanye muwato. kwalinji amawato yanji yano yapisile ponga nawe.³⁷ Paponapapo ichipunga chamuza uwukalambane achikatuka nukuma ku wato, namang'wimbi ayasamphuchila muwato, ukusyala katichi uwato aminzi ukwizula.³⁸ Kweni Yesu mwenecho walinji kunyalichilo kuwato, alala muchakulalila. Awamuziusya awti, "Musambizi, mutakulola ukutu twawafwa?"³⁹ Anyamuka, akalipila ichipunga nukuti kwe sumbi, "Umutende! Myalala!" Apo umuza awuleka, apo akuwa myaa.⁴⁰ Swinya anena kweweliwo ati, "Achani cho mukutina? Muchili musi nисуwilo?" Awizula ninthete nkhaninye swinya awawuzania ukuti, "nga swinya weweni wee, amo numuzanye ne sumbi vikamwivwila?"

5

¹ Nga awaya mumbalama yakwe sumbi ku chiputulwa cha .² Ala pano Yesu wafuma muwato, zuwazuwa akwiza kwe weliwe umunthu wino wafumile ku manda wino walinji ni mizimu miwape.³ Umunthu wino wikalanga ku malalo. Awanthu wapotwanga ukumunyepa, niminyololonye.⁴ Wanyepwanga imphindi mvule niminyololo. Waputulanianga iminyololo, wakonholanianga navino wamunypelelana kweneko. Kutalinji nanthi wumwi wino wanga amuleme.⁵ Uwusiku wonsi numusanya wikalanga ku malalo namu myamba, walilanga nu kuyilembanianga na mawe amakole.⁶ Pano walola e Yesu apatali, amusamalila afika amusokowalila.⁷ Alila nkhanizwi kulu, "ningakuchitila chani Yesu mwana wamwi Lewelewe e Leza? Nkhukulenga mwekwe Leza umwenecho, ati utakati unjonone."⁸ Pakuti watinji kwe weliwe, "Fuma mu munthu wee, we muzimu wuwipe."⁹ Amukolowozya ati, "Izina lyako weweni?" Amutolelela ati, "Izina lyane ne Liumba, pakuti swe wavule."¹⁰ Atwalilila ukumulenga Yesu ukuti atakize afumye imizimu munsinye yoyo.¹¹ Nomba kwalinji iwumba lya kapoli lyalyanga mumwamba,¹² apano imizimu imulenga ukuti, "Tutume mwa kapoli, leka twinjile mwenemo."¹³ Apano ayizumilizya; imizimu miwape ifuma iyingila mwakapoli' awasamala awichilila umwamba awaponela mwe sumbi, imphendwa ya wakapoli wano wamwezile mwe sumbi kwalinji 2000.¹⁴ Wawo wano wachemanga wakapoli awasamala awaya awavwanga chino chichisilwe mukaya na muni yawo, apano awanthu awaya mukulola vino vyachitisile.¹⁵ Apano awaya kwe Yesu apano awalola umunthu wino walinji ni mizimu iyiwape, nga umunthu wino walinji nimizimu iyiwape, ayisile paponye, wazwitwe apano mumenganio yakwe amazima; apano atina.¹⁶ Wawo wano waweni chino chachitisilwe ku munthu wamizimu miwape awawuzya pamulandu na cholicho muwulondolozu, swinya awawuzya pamulandu nawa kapoli.¹⁷ Apano awatalika ukumulenga ukuti afume mukaya.¹⁸ Pano winjilanga muwato, umunthu wamuzimu wuwipe amulenga ukuti awe nawe.¹⁹ Nomba e Yesu ata zumilizizye, apano ati kwe weliwe, "Pitanga kung'anda yako naku wanthu wako mukawawuzye vino Imfumu yiwomvile kwe wewe, navino akulanjizizye inkhumbu."²⁰ Nga apita atalika atalika awalumbilila mu malo ivinthu vikulu vino Yesu wachisile kwe weliwe, nawonsi awazunguka.²¹ Pano Yesu walamba swinya kumbali yinji muwato, iwumba kulu alimiliwilizya, pano walinji mumbali ye sumbi.²² Apano wenga uwa nthunguluzi zya Sinagogi izina lyakwe Jayilosi ayiza amulola, apona pamanama yakwe.²³ Awalenga swinya ati, "Umwana wane umukazyana ali papipi nukufwa. Nkhulenga zanga uwiike amakasa pakwe weliwe alyakuti apole awa nuwumi."²⁴ Apano apita nawe niwumba alyamukonkha awamupalamila papipi.²⁵ Apano

umwanachi walinji penepo wino wafumanga uwazi pamyaka ikumi na yiwili.²⁶Wayimvile nkhaninye wasing'anga wavule nukusumba vyonsi vino walinji navyo nomba indwala yapitilizile.²⁷Pano wivwile ichimanyisyo pamulandu nu Yesu, amukonkha munsizi mwi wumba nga alema umwinjila.²⁸Pakuti watili, " Ndi ningalemavye umwinjilo, nandi mpole." ²⁹Ala walema, ukufuma kwa wazi akuleka, ayivwa umuwili wakw ukuti wapola kundwala.³⁰E Yesu mwezuzazuwa ayizuka ukuti amaka yafuma mwe kwe weliwe. Apiluluka kwiwumba ati, " weweni wino wankhumya ku mwinjilo?" ³¹Awasambilizi wakwe awati kwe weliwe, " Lolani awanthu wano wakuliwizizye, apano mukuti, 'weweni wawakumya?'" ³²Nomba Yesu alolecheya azyunguluka ukuti weweni wachiomvile.³³Umwanachi amanya chino chachisilwe kwakwe weliwe atina azakaza. Ayiza apona kwe weliwe amuwuzya ichisinkha chonsinye. ³⁴Ati kwe weliwe, " Mukazyana, isuwilo lyako lyakupozya. Pita umutende pola kundwala yako." ³⁵Pano achili akuvwanga, awanthu wamwi awiza ukufuma kunthunguluzi zye Sinagogi, awati, " Umwana umukazyana afwile. Ngachani chino ukutwalilila ukutamya umusambiliza?" ³⁶Ngapano Yesu wizile ayivwa ilandwe lino lya vwanzilwe, ati kunthunguluzi zya Sinagogi, " Utakati uwatina. Suwila." ³⁷Atazumilizye nanthi wenga, suka e Petulo, Yakobi nu Yohani, awanyina ne Yakobi. ³⁸Awiza afika pang'anda ya nthunguluzi iya Sinagogi alola awanthu awavule wakupanga ichongo; walila ngawakupundisya. ³⁹Pano winjizile mung'anda, alanda kwe weliwo, " Achani mukuyilizyana mukulila chani? Umwana atafwile ukuwa alazile. ⁴⁰Awamuseka. awafumizya panzi asenda eyisi, enyina wamwana nawano alinji nawo, ayinjila aya pano umwana walinji. ⁴¹Wasenzi ikasa lya mwana wamunena ati, "Talita Kumi" chino chasulanga, 'mukazyana, inkhuti kwe wewe katuka." ⁴²Paponapapo umwana ayimilila, awapita pakuti walinji ni myaka ikumi na yiwili. Paponapapo awazunguka nkhaninye. ⁴³Wizile awalesya ukuti patakawe uwakumanya pe choo. Awanena ati, " Mupani chimwi ichakulya.

6

¹Afuma kukaya ko walinji aya ku kaya kakwe, nawasambilizi wakwe awamukonkha. ²Awula uwanda wa Sabata wafika, watalika ukuwasambiliza mu Sinagogi. awanthu awavule wivwile awazunguka awati, "' Azanile kwinye imisambilizye yoo? Ngamanochi yano yapwa kwe weliwe? Ngavizungusochi vino akuwomvya namakasa yakwe?" ³" Wuzye wee asawekawazu wamiti, e mwana Mariya umunyina wakwe Jakobi ne Yosesi ne Yuda ne Simoni? Wuzye inkhazi ziyakwe zisikwikala nasweswe monyemoo?" Wizile awapunuzya umulandu wakwe Yesu. ⁴Yesu awanena ati, " Umutumwa asichindikwa mukaya kano wikala." ⁵Atalinji nukuchita chimwi ichamaka ukufumiavye ukuwika amakasa pawalwale nu kuwapozya. ⁶Wizile azunguka ukunthasuwila kwawo. Apano waya kutwaya tunji ukusambiliza. ⁷apano wawita swinya awasambilizi wakwe ikumi nawawili awankhania wawili wawili, awapa amaka amaka ayakuchimvizya imizimu imiwiye, ⁸Apo wawakomelezizye ati, " Mutakasende nanthi chimwi ichakulya paulendo, kano insonzo nthupu, nanthi amukate, nanthi kusenda indalama mwitumba. ⁹Lelo muzwale indyato, swinya mutazwale amalaya yawili. ¹⁰Awanena ati, " Ndimwiza mwinjila mung'anda yimwi amwikala momonye." ¹¹Akaya konsi kokataliwapochelela nanthi kuti wivwe pakufuma pa masyo, syalani mwakuntha itukumbu kumatamba alyakuti luwe lusimichizyo kwakwe woliwo. ¹²Wafumile nukutalika ukuwizya kuwanthi ukuti watontholokwe ukufuma kuluwembu. ¹³Wakalipizile imizimu imiwiye, nukuwapakazyama amafuta nukuwapozya awalwale. ¹⁴Imfumu Herodi ayivwa wonye, pakuti izina lya kwe Yesu alivwika insi yonsi. Apo wamwi watinji, " We Yohani kabatizya azyulupusile, acho vyonsi vino akuwomba vikutuzungusa." ¹⁵Wamwi nawo watinji, " We Eliya." awanji swinya watinji antchimi, nge antchimi imphindi ziyakali" ¹⁶Walile Herodi wivwa ndivyo wowo watili, "Yohani we namuputuzire umutwe wazyululupusile." ¹⁷Vyo Herodi atuma ukuti wamuleme Yohani ukumutwala kuchifungwe pamulandu wakwe Herodiya (we walinji amukamuzuna wakwe Filipu) mo wamutwite. ¹⁸Yohani anena Herodi ati, " Wewe chitayanine ukuti wala emuka muzuna wako." ¹⁹Nomba Herodiya wafuzilwe lyo wivwa alonda mukumukoma, nomba atawomvile wowo, ²⁰Mo Herodi wamutinile e Yohani; walinji amulungamane swinya umutele, amusunga ichete. Awateyelezya kwe weliwe wizile afulwa nkhaninye, kweni ndiwivwa walinji ni chimwemwe. ²¹Walile wafika uwanda wo wakwatizilwe Herodi apo wawasenganizizye ichakulya wasongowasongo awavita ni nthunguluzi zya mu Galileya. ²²Umwana umukazyana we Herodiya wizile mukasi awachinila swinya wamusecheliszizye Herodi nawalendo awa pa chakulya. Imfumu ayiti kumukazyana, " Landa chonsinye cho ukulonda nandi nkhupe." ²³Amulapila ati, " Chonsi cho ungavwamba kwe nene, ndikupa, ni chiputulwa chimwi icha ufumu wane." ²⁴Wafumile panzi walande kwe nyina, " Wuzye ningamulenga chani?" Watili, " Umutwe we Yohani Kabatizya." ²⁵Ukwambula ukuzimba wapitisizye ukunyochela kwe mfumu, akolowozya ati, " Nkulonda wewe umphe nene, nombanye, umutwe we Yohani Kabatizya mulupe." ²⁶Chochalenzile Imfumu yayilulumbusya, atanga akane mowalapizile pa chakulya cha weni. ²⁷Apo imfumu yatumile wumwi uwavita amupatichizya ukuti wamuletele umutwe wakwe Yohani. E kalindilila aya amuputula muvigololo. ²⁸Walesile umutwe wakwe palupe amupa umukazyana, nawe umukazyana apa enyina. ²⁹Awasambilili wakwe wati wivwa choo, wizile wasenda ichitumbi nukuwika mumanda. ³⁰Awasambilizi wizile ponga ne Yesu nukumuwuzya vonsi vyowawomvile navyo wawasambilizizye. ³¹Apo watili kwe weliwo, " Fumani pakwe mwenga nukwikala pa masyo yanji nukupuza kamphindi katichi." Mo awavule wizanga nukupita watalinji nanthi amphindi iyakulya. ³²Apo wayile muwato kumasyo pakwe wonga. ³³Apo awalola wakupita, wawakolania, awawasamalila ponga pamanama mukaya, awasamalila ponga pamanama mukaya, awasamala awawalechelela. ³⁴Lyo wafika pambali, awalola iwumba alifwila inkhumbi mo walinji ngati ang'onzi zyozi sinumucheni. Apo watalisile ukuwasambiliza ivinthu ivivule. ³⁵Lyo imphindi yasila, awasambilizi wakwe wayile kuweliwe nukuti, " Yaa amasyo yoyayiwezile ni mphindi yasila. ³⁶Watume wafume nukuya mutwaya totwaliwilizya umusumba ukukala vimwi vyo wangalya awenecho." ³⁷Kweni awatolelela awati, " Wapani vimwi ivyakuti walwe." Watili kwe weliwe, "

Tungaye tukale umukate uwakukwana imyanda amakumi yawili nukuwapa ukuti walye?"³⁸ Awawuzya ati, "Muli nimikate yinga? pitani mukalole." Lyo wamanya, awati, " Imikate yisano niswi ziwili."³⁹ Awapaticizya wonsinye ukuti wikale pansu mutuwukutula pamasote awawisi.⁴⁰ Awikala pansu mutuwukutula utwa myanda namakumi yasano yasano.⁴¹ Wasenzile imikate yisano ninswi ziwili, apunamila kwi yulu asalifya apo amontola imikate apa awambilizi wakwe awuzya awasambilili wakwe wape awanthu. Asenda ninswi ziwili asankhania awanthu.⁴² Awanthu wonsi awalyaawikuta.⁴³ Awasenda utuvongonyo twa mikate, ivitundu ivyizule, ikumi lyonga na yawili nutuvongonyo twanswi.⁴⁴ Awanthu wano walile ichakulya walinji imyanda ikumi imphindi zisano.⁴⁵ Paponapapo aleka awasambili wakwe Yesu awinjila muwato awakolela ukuya ku Betisayida, apano wasyala tuma iwumba.⁴⁶ Watili wapita, wayile kumwamba mukupepa.⁴⁷ Amanguzi uwato walinji pakasi pe sumbi, asyala wenga kuchitunthu.⁴⁸ Alola kuno awasambili watamikanga pakusika uwato, amuno umuza wawalungime, achaleka kumachacha mwepwi ayiza kuweliwo, apita papela pe sumbi, awa ngati akasi awapitilile.⁴⁹ Ukuwa lyo wamulola akupita papela pe sumbi, awelengania awati chitumbu awapunda,⁵⁰ umulandu lyo wamulola wasayile. Paponapapo alanzile awati kuweliwo, " Simphani! Anene! Mutati mutine!"⁵¹ Ayinjila mu wato mwe weliwo, nu muza awutekana. Awazunguka.⁵² Avyo watilusile imisumba chino yasuzile. Imyenzo yawo yawomile.⁵³ Lyo walamba, awaya muni ye Genesareti, awanyepela uwato.⁵⁴ Awala vino wafuma muwato, awanthu awamumanya nanthi kuzimba,⁵⁵ Achaleka wasamalila muni zyonsi awamutwalila wano walwile pavitala vyawo konsinye kuno wamwivwile.⁵⁶ Monsinye mutwaya muno winjilanga mutwaya namuno wakazizyanga. Wamulenganga ukuti waleme nanthi amwinjilo wakwe, wonsi wano wamulemanga awapozile.

7

¹ Awa Falisi nawa nawa Kawalika wamwi wano wafumile mu Yerusalemu wawungine ponga.² Awalola kuno awasambilizi wakwe wamwi walyanga ponga mukate niviko, nokusamba mumakasa.³ (Pakuti awa Falisi na wa Yuda wonsi watalyanga nokusamba amakasa yawo, ukuti wasunge amasundo yawa kwasi yawo.⁴ Imphindi yino wa Falisi wafumanga kuno wakazizya, watalyanga pano watani wasambe mumuwili yawo, swinya vilipo vimwi vinthu ivivule wavipochelezile, swinya wakonkha vino wasazyanga ndivino ukupwiza izampindi kufumya inyungu ni mbale zino walilanga ponga nivipuna.)⁵ Awa Falisi nawa sambilizi wakwe wawuzichizye kwe yesu, " Ngachani chino awa sambilizi wako wataku konkha amasunde yawakwasi kweni wakulya umukate nokusamba mumakasa?"⁶ Yesu awatolelela awati, " Yeseya awanena kwe mwemwe ichete, mwewakachenjeza. Ngati vino chawalikwa ukuti, ' mwewanthu mukunzumiliza nimilomo yinu kweni imyenzo yinu yili ukutali nanene.⁷ Umuchinzi winu wuno mukumpha wusi nanthi chimwi, mukusambiliza imisundo yawanthu nimwikalile yawo.⁸ Mukasya amasundo yakwe Leza, amuwatonthela imisambilizye iya wanthu.⁹ E Yesu avwanga awanena ati, " Mulininzila yamuchenjelo yaku nkhanila yamuchenjelo yaku kankhamulila insundo lyakwe Leza, ukuti mwawomvya insundo zinyu!"¹⁰ Musa watili, 'Chindika e wuso ne nyoko,' nga, vino akulanda uwuwipe we wisi ne nyina nadinye alifwa.¹¹ Kweni mukuti, ' Ndi umunthu akuti kwe yisi n nyina, " chonsinye chino ningavwilizwa a kobani (akuli kuti, 'chipwa che Leza)¹² swinya musimuzumiliza ukupanga chimwi ichakwe yisi ne nyina.¹³ Tukulola ngati izwi lya kwe Leza lisi ni ntchito kweni amasundwe yitu yano awakwasi watulechela. Ni vivule mukuomba.¹⁴ E Yesu ayita iwumba awanena ati, " Yivwa kwe nene mwensinye swinya munjivwichisye.¹⁵ Kusi nanthi chimwi kunzi chino chinginjila mwe weliwe chingamufisya. Nga chino chikufuma mwakwe weliwe achino chingamufisya.¹⁶ Wino ali namakutwi ayivwe.¹⁷ Pano Yesu waleka iwumba nga winjila munganda, awasambilili wakwe wamukolowozizye ivya chile.¹⁸ Yesu watili, " Muchili mutani mwivwichisye? Mutakulola ukuti, chonsinye chino chinjila mu munthu ukufuma kunzi chitanga chimufisye,¹⁹ umulandu chitangandi chinjile mumwenzu wakwe, kweni chikaya muwula wakwe apano chikaya choloni. Na mazwi yaa Yesu wati ichakulya chonsi chilichete.²⁰ Yesu watili, " Chino chikufuma mukasi mwe munthu achino chikumufisya.²¹ Amuno mukasi mwe munthu, ukufuma mumwenzu, kukakwiza amelengania mawipe aya mukolelela, kukuzentha, uwakapoka, uwachikoma,²² uwuzelele, ukufuka, nukuchita iviwipe ivyamisango misango, ukuchenjeza, ukukwelengula, uwuzuwa, ichinenenia, ichilumba nu wuwelewele.²³ Vyonsinye iviwipe vyoo vikufuma mumunthu, avimukombeza.²⁴ Yesu akatuka aya kusi yino yapalamine nakaya ka Taya na Sidoni. Aya ayinjila munganda, nanthi kulonda wumwi amanye ndi walinji kokonye, ukuwa naponye atavwamile.²⁵ Paponapapo, umwanachi wino umwanakwe alinji nu muzimu uwuwipe ayivwa ivya kwe Yesu, aya kweneko nanthi kuzinguluka, afika apona pamanama yakwe.²⁶ Nomba umwanachi weyo walinji a mu Giriki, umu Sayilofonisha. Alambiliza Yesu ukuti afumye umuzimu wuwipe mumwana wakwe.²⁷ Yesu watolelela ati, " Tutele tupe awana ichakulya pakutalika. Asa chizima ukusenda ichakulya cha wana ukusumbila imbwa."²⁸ Apano umwanachi atolelela ati. " Nadi, mfumu, nimbwanye ngayikala papipi napana awana wakulya, yikalya vino vikupona.²⁹ Ngapano, Yesu amunena ati, " Umulandu wa vino wavyanga, pitanga kumwinu. Umuzimu uwuwipe wafumwa mu mwana wako."³⁰ Wayile kumwawo wazanile uwana alazile pachitala, umuzimu uwuwipe wufumile.³¹ Yesu afuma muni yino yipalamine ne Taya, wapitana ukuchila Sidoni ukuya kwe sumbi we Galileya ukufika mu Dekapolisi.³² Wamwi awamutwalila umunthu wino walinji we puli swinya wewiwi, awalambiliza Yesu ukuti awike ikasa lyakwe pe weliwe.³³ Achino Yesu amusenda wenga palwakwe, amufumya piwumba aya asomfya iminwe yakwe mumakutwi ya munthunye weyo, aswila amati akumvya ululimi lwakwe wino walinji wewiwi.³⁴ Ngapano Yesu apunamila mwiyulu, ufutayika ayisya umwenzu, awati kwe weliwe, "Efuphata," achili kuti " Iyula!"³⁵ Paponapapo amakutwi ya munthu ayafunduka, nululimi lwakwe alusapuka atalika atalika ukulanda ichetenye.^{36,37} Ngapano Yesu awakomelezya wonsi ukuti watize wawwanga chochonye kumunthu wumwi. Kweni pano

wawakomelezyanga, apo nawo wapunda nkhani. Awanthu awazunguka, wavwanga wati, " Vyonsinye wawomba ichetenye. Akuleka nawakutwi wakwivwa, nawa wiwi wakuvwanga."

8

¹Mumanda yayo, kwalinji iwumba likulu swinya watalinji ni chakulya ichakuti walye. Nga Yesu ayita awa sambilizi wakwe nga awanena ati, ²"Ichilanda chandema nkhaninye kuwanthu waa amuno wikala nani amanda yawa yatatu kanonzi wasini chakulya nanthi chimwi. ³Nga chakuti ningawawezya ukuti wanyochele kumisololo yawo nanthi kulya, wanganyuluka pakuwela muzanzila. Amuno wamwi wafumile kutali. " ⁴Ngawasambilizi wakwe awatolelela awati kwakwe weliwe, "Wuzye akwinye kuno tungawuzana umukate mumphanga yalupalang'ang'a ndivino moo ukuti awanthu waa walye wikute. ⁵"Nga awakolowozya ati, " Nga muli ni mikate yinga?" ⁶Awasuka awati, "Munenula mbali (7). ⁷Ngawanena iwumba umwakupatichizya ati yikalani pansi. Nga asenda imikate yoyo munenula mbali asalifya, nga amontola. Awapa awasambilizi wakwe ukuti walele iwumba, avyo awasambilizi wachita wowonye. ⁸Swinya walinji ninswi nthichi, ukufuma papo asalifya, awapatichizya awasambilizi ukuti wape awanthu. ⁹Nga walya awikuta, awasola nimvongonyo zino zyaponanga pansi, ivitundu munenulambali ivikulu. ¹⁰Kwalinji awanthu awakuyana imyanda ikumi imphindi zini (4000). Avyo awtuma ati pitani. ¹¹Mwezuzwazuwa akwela muwato ponga nawasambilizi wakwe, nga awaya muvipya vya kaya ka Dalamanutha. ¹²Apo awa Falisi awapanzanie ivya kumwelezya. Achaleka awamunena ukuti achite chimwi ichizungusyo ichakulanjizya ndi uwufumu Leza ali naye. ¹³Achuchutika mumwenzu wakwe nkhaninye nga awanena ati, "Wuzye ngachani chino inkhwatwa yoo yikuvwamba yimanye ichimanyikwilo? Nkhuwanena ivisinkha mwemwe ukuti, pasi chimwi ichimanyikwilo chino chilipwa kwe mwemwe kunkhulo yoo." ¹⁴Avyo awasya afumapo aya ayinjila mu wato swinya, nga aya kumbali yinji. ¹⁵Avyo awa awasambilizi wiwilizile ukusenda umukate watalinji nanthi kamwi akakulusya pekonga akamukate muwato. Apano awalanjilila, ati, "Muwe aminso, nukuchenjela ku mutawa wawa Falisi nu wakwe Herodi." ¹⁶Awasambilizi awapanzania wonganye, " Umulandu muno tutasenzile umukate." ¹⁷Yesu walanga amanyile kali pakwe vyoo, nga avwanga kwe woliwo ati, " Ngachani chino mukupanzania muno musi nichakulya cha mukate? Wuzye mutani mumanye? Mutani mwiluke? Wuzye imyenzo yinu mutani muwe namano? ¹⁸Aminsi muli nayo, wuzye mutakulola? Amakutu muli nayo wuzye musikwivwa? Wuzye mutakukumbuka? ¹⁹Pano namontholanianga imikate yisanu pakasi piwumba lwawanthu imyanda ikumi imphindi zisano (5000), wuzye avitundu vinga vino mwasenzile" Nga awamutolelela awati, " Ikumi natuwili." ²⁰Pano namontholanianga imikate munenulambali, kuwanthu imyanda kumi imphindi zini, wuzye ivitundu vinga ivyamvongonyo ivya mukate vino mwasenzile?" awati kwe weliwe, "munenulambali." ²¹Nga avwanga ati, " Wuzye nanombanye muchili ukwivwichisya?" ²²Nga awiza ku Betisayida. Avyo awanthu wakulyanye awiza nu munthu wino walinji anthonkho kwe weliwe, nga inthonkho ayilenga kwe Yesu ukuti amuleme. ²³Yesu alema inthonkho namakasa nga awamukolelela awafuma mukaya, Nga Yesu aswila amati muminsu yanthonkho, awika amakasa yakwe pe weliwe amuzya ati, " Wuzye ukulola chimwi?" ²⁴Nga alola mupela, avwanga ati, "Nkhulola awanthu ngati amiti yino yikuzyelenguka." ²⁵Nga Yesu nayoka awika amakasa yakwe pa minso yanthonkho, nga umunthu alolecheya nkhaninye, aminso yakwe ayapola, alola ivinthu vyonsi ichete. ²⁶Yesu amunena ati yanga kumwini nukumukomelezya ukuti, "utize unyochele mukayaka naswinya." ²⁷Yesu afuma mukaya ponga nawasambilizi awaya mukaya ka Sizeliya Filipi. Lyo wali munzila awakolowozya awasambilizi wakwe, " Wuzye awanthu wakuti ne weni?" ²⁸Awamwasuka awati, " Yohani Kabatizya. Wanji wakuti, 'Eliya', nga swinya wanji wakuti, 'we wumwi wawa nthumwi.'" ²⁹Ngawakolowezya woliwo, " Nga mwemwe mukuti neweni?" Apano Peturo avwanga kwe weliwe ati, " Wewe we Kristu." ³⁰Yesu awachenjezya woliwo kusikwenza ukunena wumwi ivya kwenene. ³¹Nga atalika ukuwasambiliza ukuti umwana wa munthu afwile ukuyimba nkhaninye, swinya wasongo wamukaya, nawazyamfumu, nawachemi nawa Kawalika wamasundo, nga wamukome, palipita amanda yatatu ali zyulupuka. ³²Achaleka awanena ichetenye. Nga Peteri asenda Yesu kumbali atalika ukumukalipila. ³³Yesu apiliwuchila kuwasambilizi wakwe nga amukalipila Peteri ati, " Fuma paa, we satana! Amelengano yako ayano yatakusakamala ku vya u Leza, ukuwa wasakamala nivinthu ivy wanthu." ³⁴Nga ayita iwumba ponga nawasambilizi wakwe, nga awawuzya ati, ndi wumi akisi ukwiza kwe nene wazipila ayiwilila umwenecho, asende uwuchingane wakwe, ankhone. ³⁵Ndi wensi akulond ukutula uwumi wakwe aliwulovya, swinya ndi wensi wino ukulovya uwumi wakwe muno anene swinya alilandwe zima aliwuzana. ³⁶Wuzye umunthu angafungulachi ndiwawa ninsi yonsi ukuwa alovye uwumi wakwe? ³⁷Patawa chimwi chino umunthu angakawunkhania nu wumi wakwe? ³⁸Amuno wensi wino wafwila nene insoni na na mazwi yane mumphindinye yoo imbipe iyukana manya Leza, naye Umwana wa Munthu alimufwila insoni pano wiza wiza mukuchindamikwa kwe Tata wakwe nawangelo awimichile.

9

¹Wavwanzile kwe weliwo, " Nichisinkha nkulanda kwe mwemwe, " Paliwamwi mwe mwemwe wano wimizile paa watalifwa watani walole uwufumu we Leza wukwiza namaka." ²Papita amanda masano na lyonga, e Yesu wasenzile e Peteri, Yakobe ne Yohani apita nawo pa mwamba papela, awasye wonga, e Yesu wizile waya pankholelo pe weliwo. Apo wapiluwuka paminso ya weliwo. ³Ivizwalo vwakwe awiwala nukulangalila nkhaninye ukuchila ukulangalila konsi muni moo. ⁴Apano Eliya ne Musa walolesile kwe weliwo awalanda ne Yesu. ⁵Peteri awatolelela alanda kwe Yesu, " Kasambilizya, achizima kwe sweswe ukuwa paa, lekani tuzenge insaka zitatu, yonga yemwemwe, yonga ye Musa na yimwi ye Eliya." ⁶(Pakuti atamanyile ichakuti angalanda, pakuti walinji ni nthete.) ⁷Iwanga aliza kupichila wonsi. Apano

amazwi ayayivwika ukuma mwiwingo, " Wee amwanane umukundikwa. Mwivwanji. ⁸Umwakwuwuchizya napaponapapo, awatalangania, ukuwa nanthi kulola wumwi swinya kweni e Yesu. ⁹Pano wikanga ukufumila pa mwamba, awapatichizya awanena ati mutakawuzye wumwi pa vino mwalola ukufichila Umwana wa Munthu azyulupuka. ¹⁰Avyo wasunzile inkhama nukutwalilizya uku vwanzania ichipiliwulo pi lizwi lya "kuzulupuka." ¹¹Awakolowozya ati, "Ngachani muno awakatalika wakuti e Eliya alitalichila ayize?" ¹²Awatolelela awati, "E Eliya aliyiza ukunyosezisa vyonsi panthaliko. Amulandu muno chawalikwa ukuti Umwana Wamunthu achula muvivule nu kuyimba? ¹³Kweni nkhuwanga kwa kwe mwemwe ukuti e Eliya wafika, awachita chonsi chiwalondanga kwe weliwe, ndi vino vyawalikwa kwa kwe weliwo. ¹⁴Lyo wiza kuwasambilizya, wizile walola iwumba kulu aliwaliwilila, pano awakawalika awaawapazikana nawo. ¹⁵Pano wizile lola e Yesu, iwumba lyonsi alizunguka awasamalila kwe weliwe nu kumulamuka. ¹⁶Awuzichisya awasambilizi, " Achani chino mukupazikana pachani?" ¹⁷Wumwi uwa mwiwumba atolelela ati, " Musambilizya, nalesile umwanane uwa chonsi wino ali numuzimu uno ukamulesya ukuvwanga. ¹⁸Ukamulema nukumuponia pansi, afumia itatafulo ku mulomo nukusya amino, awayumilila. nalezile awasambilizi wako ukuti wayifumye awa potwa." ¹⁹Awatolelela ati, " Mwenkhwatwa iyasita isuwilo, pakamphindichi pano nene fwile ukuwa namwemwe? Pa kamphindichi kano ndiwajimbilizya na mwemwe? Muletani kwenene." ²⁰Walesile umulumendo kwe weliwe pano umuzimu wizile lola e Yesu, paponapapo ichizilisi chimulema. Umulumendo apona pansi ngafumya itatafulo kumulomo. ²¹Yesu amutolelela e yisi ati, " Papita imphindichi pano awawa nge woo?" E yisi atolelela ati, " Kutalichila kuwutichi wakwe. ²²Imphindi imvule chamusumbilanga pa mulilo pamwi mumenzi nukumuvwambilizya ukumonona. Nanthi mungachita chimwi, tufwilani uwila twavani." ²³E Yesu awamutolelela ati, " Nga ukulonda, ichinthu chonsi chingachitwa ku munthu wino ali nisuwilo." ²⁴Paponapapo e yisi wa mulumendo apunda ati, " Nkhusuwila! Njavwani ukuwula isuwilo kwane!" ²⁵Pano e Yesu walola iwumb likumusamalila, wizile kalipila imiziu miwape ati, " Umuzimu we chiwiwi ne khutwi, nkhekupatichizya fumamo mwe weliwe, utayinjile mweweliwe swinya." ²⁶Wizile alila nkhanu mulumendo apona sisa awafuma. Umulumendo wizile loleka nge wino wafwile, achili awavule awati "awafwa." ²⁷Kweni e Yesu amusenda amulema pikasa nukumwinusya, nga umulumendo wimilila. ²⁸Pano e Yesu winjizile mung'anda, awasambilili awamutolelela kumbali awati, " Achifukwachi chino twaposilwe ukufumya umuzimu?" ²⁹Awatolelela awati, "Umwata woo utangandi ufume kweni nipepo. ³⁰Awafuma papa awapitila mu Galileya. Atalondanga wumwi ukumanya kuno wali, ³¹pakuti wasambilizyanga awasambilili wakwe. Ati kwa weliwe, " Umwana Wamunthu alilemekekwa mumakasa ya wanthu nga wamukoma. Ngawamukoma, palipita amanda yatatu alizyulupuka. ³²Kweni wativwile amazyu yaa, walinji ninthete po wamukolowozyanga. ³³Apano wiza ku Kapenamu. Ayinjila mung'anda ati kweweliwe, " Mwatemukuvwanga chani munzila?" ³⁴Awamyalala. Pakuti wakhazikananga munzila pawino angawa e songo. ³⁵Po wikalanga pansi, wapunda ikumi na wawili ponga ati kwe weliwo, " Ndiwumwi akulonda unankholelo afwile ukuwa ukulechelezisa nukuwa umuzya kwe wonsi. ³⁶Wasenzile umwana umutichi awamuwika pakasi. Apakata ati kwe weliwo, " ³⁷Wensi wino akupochela umwana muzina lyane apochela nene; wensi wino akupochelela nene atakupochelela nene kweni wino wanthuma. ³⁸Yohani ati kwe weliwe, " Musambilizi, twaweni wumwi akufumya imizimu iyiwape mwizina lyinu atumulesya pakuti tusiponga." ³⁹Kweni e Yesu ati, " Mutamulesya, pakuti pasi nanthi wumwi wino angachita umulimo uwukulu mwizina lyane apiliwuka alanda uwuwape pe nene. ⁴⁰Wesi wino tuliponga awitu. ⁴¹Wensi wino akukupula ulupindi lwa minzi ukuti mumwe mwizina lyane pachifukwa mwewa kwe Kristu, chisinkha nkhuwanena atalipokwa ichilambu. ⁴²Wensi wino akpunusya waa awatichi wano wali nisuwilo mwenene ukupunulwa, chazipa kwe weliwevukumunyepelela iliwe munsingo nukusumbila mwe sumbi. ⁴³Ndi ikasa lyako likukupanjisya ukonona, liputule chingazipa kwe wewe ukwinjila muwumi uwa muyayaya nichilema ukuchila ukuwa namakasa yonsi nu kwinjila mu moto wamuyayaya. ⁴⁴Muno iviwunguzi visifwa nu mulilo usizima. ⁴⁵Nga chinama chako chikupangisya ukonona, chiputule. Chingazipa ukwinjila mu wumi wamuyayaya nichilema ukuchila ukuwa namana yonsi nukusumbwa ku mulilo. ⁴⁶Muno ivinyong'onyo visifwa nu mulilo wusizima. ⁴⁷Nga iliso lyako likukupanjisya ukonona, likolowole. Chingazipa ukwinjila mu wufumu wakwe Leza ni liso lyonga ukuchila ukuwa naminso yonsi, awakusumbila ku mulilo, ⁴⁸muno iving'onyo visifwa nu mulilo wusizima. ⁴⁹Pakuti wensi alipita mu mulilo nu muchele. ⁵⁰U muchele a wuzima kweni nga umuchele wasupa ungawunyosezisa? Muwe numuchele mwesi amuwa nu mutende pankasi pakwe mwemwe."

10

¹Yesu afuma pa masyo yano walinji aya mukaya aka Yudeya naku kaya kamwi kali ukuchila uluzi lwe Yorodani, swinya iwumba likulu lyiza kuweliwe. Awasambilizya swinya ndivino wachitanga penye. ²Awa Falisi wamwi awaya kwe weliwe ukuti wamuteye, awamuwuzya awati, " Wuzye mwisundo lyitu umunthu angawinga umuchi?" ³Yesu atolelela ati, "Nga Musa awapatichizise ati chani?" ⁴Awatolelela awa Falisi awati, "Musa wawazumilizizye awonsi ukuwalika e kalata uwakutayana numuchi apo amuwinge. ⁵Amulandu imyenzo yinu yakalala sana acho wawalisile mwisundo, " Yesu avwanzile kwe weliwo. ⁶" Kweni ukufuma ukwelewulwa kwansi, ' Leza welewuzile umonsi nu mwanachi. ⁷Achaleka umonsi akasya yisi nu nyina awikala paliponga numuchi, ⁸nawonsi wawili awuwa amuwili wonga. ' Nomba asawawili, kweni umuwili wonga.' ⁹Apo chino Leza wawika ponga, kusi nanthi wumwi angapawulania. ¹⁰Walile pano winjila mung'anda, awasambilili awawuzichizya e Yesu kwakwe vyovyonye. ¹¹Avwanga ati, " Wensi wino wizawawinga umuchi nukuya twala umwanachi winji lye wazeleleluka ku mwanachi wako. ¹²Nanthi umwanachi wataya umulume waya watwalwa ku monsi winji lyo watela wazeleluka. ¹³Awanthu awatwala utwana kwe Yesu ukuti akatukumye, kweni awasambilili awakalipila awanthunye wawo. ¹⁴Ala pano Yesu wamanya, afulwa ati, " Wazumilizyani awana awatichi wize

⁵²Yesu amunena ati, " Pitanga. Isuwilo lyako lyakupozya." Napaponapapo atalika ukulola swinya, akonkha Yesu munzila.

nga qwapalamila wazana amafwa matupu, amuno yitalinji amphindi ya makuyu. ¹⁴Alanda kumukunyu ati, " nanthi wumwi wo alilya amakuyu ukufuma kwe wewe swinya." Awasambilizi wakwe awivwa. ¹⁵Powafika mu Yerusalemu, winjila mu ng'anda yakwe Leza ayinjila atalika ukuwanga wonsi wano wakalanga nu kukazyza mung'anda yakwe Leza awatalika ukupenula ama beche yano awanthu wano wakaunkhanianga indalama swinya wapenulyania ivilimba vya wano wakazyanga inkhunda. ¹⁶Walesya wonsi ukusenda chimwi ukufumya mung'anda yakwe Leza ichakuti wangakazyza. ¹⁷Ngapano asmbilizya awanthu ati, ' Chitawalikwa ukuti, ing'anda yane yiliwakwitwa ing'anda yo imyiko yonsinye yiliwapepa mwenemo? ' Kweni mwawika ing'anda yawa yavipondo." ¹⁸Wasimapepo wakulu nawakawalika wa masundo awivwa vyo walandanga, awavwamba inzila iyakuti wamukomele. Watinanga amuno waweni iwumba lyonsi lyazungukanga nimisambilizizye yakwe. ¹⁹Pano kwila, awafuma mukaya. ²⁰Pano wachilingania umutondo, awalola umukuyu wukazile ukufuma kupela mpaka kumisisi. ²¹Petelo ayizuka ati, " Musambilizi, lola! Umukuyu wo watifile ukazile." ²²Yesu awatolelela ati, " Muwe nisuwilo mwe Leza." ²³Nakawuzenye nkhuwawuzya ukuti ndi wumwi angati kumwamba, 'swembuka kayisumbile mwe sumbi,' ndi asakuvwilika mumwenzo wakwe chowavwanga chingachitwa, avyo Leza aliwomba. ²⁴Achino nkhuwanena ukuti: Chonsinye chino mukupepa nukulenga, suwilani ukuti mwapochelela, chiliwa achinu. ²⁵Ndi mwimilila amupepa, mufwile ukutetela wano muli nawo numulandu, ukuti a Tata winu wino ali mwiwulu awatetele imilandu yinu. ²⁶Ngamutakutetela wani, namwenye e Tata winu wino ali mwiwulu ataliwatetela ukuwifya kwinu. ²⁷Awanyochela swinya mu Yerusalemu. Pano Yesu akupitapita mung'anda mu ng'anda yakwe Leza, wasimapepo nawa sikawalika masundo, na wasongo wasongo awaya kwe weliwe. ²⁸Awamuwuzya awati, " Ngaamakachi wano ukupanjila ivinthunye vyoo? Swinya wewenu wowakupa amaka yakuvichitila?" ²⁹Yesu awatolelela ati, "Nandi mabkolowozye iwuzyo lyonga. Mbuzyani nandi imbanene amaka yano nkhwombela. ³⁰Uwubatizyo wakwe Yohani, wafumile kwiwulu pamwi ku wanthu? Njasukani. ³¹Awatalika ukulandandana nukupanzania awiti, " Ndi twati 'yafumile kwiwulu' wand atunene ukuti ngachani chino mutamusuwizile?" ³²Swinya ngatwati, 'yafumizile kuwanthu,'" watinanga awanthu umulandu wakuti wasuwazile ukuti Yohani walinji amutamwa. ³³Achaleka watolelela Yesu ati, " Tutamanyile." Nawe Yesu ati, "nanthi anenenye nthandi mbanene amaka yano nkuchitila ivinthunye vyoo."

12

¹Apano Yesu watalisile ukuwasambilizya mu vyili. Awanena ati, " Amunthu walimile ichalo, aliwilizya mumbali, azimba ichizinji chakufinila ivikomwa. Azenga uwulunza apano azumilizyana nawanji ukuti wikale muchalo wawalya ivya mwenemo, wamulipa, weni alema umusinza apita. ²Pamphindi ya vikomwa, atuma umuzya wakwe ku wanthunye wawo ukuti wakamupe ivisezwa vimwi. ³Wakalima wawo awalema umuzya, awamuma, nukumunyosya nanthi kumupa vikomwa vimwi. ⁴Atuma swinya umuzya winji, nukumuchisa mumutwe nukumusonzi nsoni. ⁵Atumanye swinya winji, awamukoma. Awachita wowonye kuwonsinye, ukuma wamwi nukukoma wamwi. ⁶Watumile swinya umunthu winji, umwana umukundikwe wakwe. Walinji awakumalizya ukumutuma kweweliwo. Ati, ' wandiwa wakamuchindike kumwana wane.' ⁷" Kweni wakalima awalandizyana wati we awamphyani wakwe. Zani, tumukome nga twizen tupyane sweswe. ⁸Wamulemile awamukoma, awamusumba, ukumufumya muchalo. ⁹Ngalelo, umweni chalo aliti chani? Aliyiza ayonone wakalima wavikomwa nukuwapa awanji. ¹⁰Wuzye mutawazya amawaliko? ' Iwe lino wakazenga walikanile ilino lyizile lyawa aliwe ilyenecho. ¹¹Choo achakufuma ku mfumu e Leza, swinya achakunzungusya mu minso yitu.' ¹²Wanankholelo wawa Yuda walonda ukulema e Yesu amuno wamanyile ukuti wawumilanga weliwo umulumbe. Kweni wasayanga iwumba. Apano wamusyile awapita. ¹³Apano awafalisi wamwi nawanthu wakwe Herodi watumile wamwi ukuti wamuteye namazwi. ¹⁴Watili wiza awati kweweliwe, "musambilizya tumanyile kuno musipechela amelezyanio ya wanthu, usitina umunthu ndi amwatachi, ukuwa ukasambilizya awanthu ukulonda kwe Leza mukusimichila. Ale tunene, wuzye chawipa mwisundo ukusonkha umusonkho kwe Kasale? Wuzye tuwasonkha pamwi pole? ¹⁵"Kweni e Yesu wamanyile umuchenjelo wawo awanena ati, ngachani chino mukunjelezya? letani ulundalama ndulole." ¹⁶Awatwala ulundalama longa kwe Yesu. Awanena ati, "imphumi ayakwaweni ni zina aly kwewenu? Awatolelela wati, "e Kesali." ¹⁷Yesu ati, "Panji e Kesale vino avye Kesali, nivya Leza panji e Leza." Awanthu awamuzunguka nkhaninye. ¹⁸Apano awa Saduki, wano watinji kusu kuzyulupuka, awaya kwe Yesu. Awamuwuzichisa, awati, ¹⁹"Musambilizya Musa watuwalichizile, kuno ndi umunthu wafwa nukusya umuchi, nanthi kukwata, umunyina atwale umuchi, nukukwatila wino wafwa ikwata." ²⁰Kwalinji awa pawunyina munenulambali; uwakutalika watwala, afwa nanthi kusya ikwata. ²¹Nga uwachitiwili atwala umuchi, afwa nanthi kusya ikwata, nuwachititatu wowonye. ²²Wonsinye wanenulambali wafwa nanthi kusya ikwata. Pakupolelechezya numwanachinya afwa. ²³Mukuzyulupukwa pano wazyulupukwa swinya, nga umwanachi aliwa umu ka weni? vino wonsinye munenulambali awaliwonga wamutwazile ukuwa umuchi. ²⁴Yesu avwanzile ati, " wuzye asachino mukasowa, kumulandu mutamanyile amawaliko nanthi kumanya amaka yakwe Leza? ²⁵Amuno pano awafwe wazyulupuka, kutaliwa ukutwala nanthi kutwala, kweni muliwa ngati awangeli mwiwulu. ²⁶Kweni ukuwa ivyakuzulupulwa kwa wafwe, wuzye mutawazya amazwi mwe kalata uwa kwe Musa, ivya chimpunza chemulilo, muno e Leza walandizile kwe weliwe ati, " ne Leza wakwe Aburham swinya e Leza wakwe Ayizeki swinya e Leza wakwe Jekapu? ²⁷Asa we Leza uwawafwe, kweni we Leza uwawawumi. Mwe waluvya nkhaninye. ²⁸Wenga wumwi uwa Wakawalika wizile nu kwivwa ukupanzania kwawo; waweni kuno e Yesu wawatolelela ichete. Awuzichizya Yesu ati, " nga alisundochi lyino lyakula ukulunya amasunda yonsi? ²⁹Yesu atolelela, "'isundo ikulu alyoo 'yivwa Izilayeli, imfumu e Leza witu, wili mfumu wenganye nsu. ³⁰Uwakunda imfumu e Leza nu mwendo wako wonsi, nu muzimu wako wonsi, namano yako yonsi, namaka yako yonsi. ³¹Insundo lyachitiwili alyoo, ' Uwakunda umuwuyo ndi vyo wayikunda.

Pasi insundo ikulu ukulusya kwe yaa."³²Ekawalika avwanga kuno, " Chazipa, Musambilizya wavwanga ichisinkha kuno Leza ali wenga nsu, nukuwa kuno kusi winji peweliwe. ³³Ukumukunda nu mwenzu wonsi nu kwivwichisya konsi na maka yonsi, nukukunda umuwuyo nge vyo wayikunda kwalusya ukufima inzuwi zya nyama nukochela Leza inzuwi pileza. ³⁴Pano Yesu watili walola kuno watolelela ichete, amunena ati, "" usikutali nuwufumu wakwe Leza." Pansizi pakwe chocho, nanthi wumwi wimo wakolowozizye e Yesu amawuzyo yanji. ³⁵Pano Yesu wasambilizyanga mung'anda ya kwe Leza, ati, " ngachani chino wakawalika wamasundo wakuti e kiristu amwana wakwe Davide? ³⁶A Davide nye mu Muzimu Umwimichile, ati, ' Imfumu e Leza wanenile imfumu yana ati, "yikala kwikasa lyane ilye ndilo nkhandi nsuke mbike awalwani wako wawe pansu pamatamba yako." ³⁷Davide nye wamwitanga 'Imfumu,' nga nomba Kiristu angitwa wuli mwana kwe Davide?" Iwumba kulu aliteyelezya kweweliwe ni chimwemwe. ³⁸Muchisambilizyo chakwe Yesu ati, "Muwachenjela nawakawalika wamasundo wano wakalonda ukupita mu myinjililo mitali ukuti walamukwa mumasyo ayaku kazizya. ³⁹Swinya wali ni vilimba ivya papela muma Sinagogi na masyo yakuchindikikwa pa vya kulya. ⁴⁰Wakakonona swinya ing'anda zya wanachi awafwilwe, wakapepa amapepo ayatali ukuti waloleke ku wanthu. Wawanthu ukusundwa kwawo kuliwa ukukulu. ⁴¹Pano Yesu wayile wikala mupipi nichisengulilo icha mung'anda yakwe Leza; walolanga pano wakuponzia indalama zyawo muchisengulilo. Wachinondo awavule waponzianga indalama imvule. ⁴²Apano umwanachi umufwilwe umusaluke wizile sumbila, utu ndalama tuwili. ⁴³Ayita awasambilili wakwe ati, kweweliwo, "Nakawuzyenye nkhuwanena, wee umwanachi umufwilwe wasumbila ukulusya wonsi wano wasumbila muchisengulilo. ⁴⁴Amuno wonsi wasumbizile mwenemo kukutavuzya kwawo. Ukuwa weni kukusowelwa kwakwe, wasumbila mwenemo vyonsi vino walinji navyo.

13

¹Pano Yesu wakatuka ukufuma mung'anda yakwe, wamwi awasambilizi wakwe wati kwe Yesu," Lola amawe uwuzima ni ng'anda nzima sana!" ²Awatolela ati, " Walola ing'anda nkulu? Patalisyala nanthi yimwi zyonsinye zilimongolwa. ³Pano wiza wikala pamwamba we Olivi papipi ni ng'anda yakwe Leza, Petulo, Yakobe, Yohani ne Andreyu awamuwuzichizya pambali, ⁴" Tunene, nkhe zyoo ziliwombwa linyi? Kuliloleka wuli pano viliwombwa?"⁵Yesu awatalika ukuwanena, " Muwe aminso, patakawe nanthi wumwi wino awasovye. ⁶Awavule waliyiza mwizina lyane nukuti, 'Anene,' swinya walisovya awavule. ⁷Ndimwivwa impozela nivyakwivwa nivya kwivwa ivya wite mutakasakamale; viliwa wowonye, insilo yitandi yifike. ⁸Insi ninsi vilisambuchilana, uwufumu nu wufumu uwuwuye. Kuliwa ivinzumanji mutwaya utuvule, ninzala. Koo akuli kutalika kwa uwulumila wa mphapo. ⁹Muwachenjela. Waliwatwala pi pembo, waliwa wawuma munsaka. Muliyimila paminso ya nkhombe nawa mwene umulandu wakwe nene, fwe achiyanjililo ku weliwe. ¹⁰Kweni ilandwe zima litalichila ukuwizya kusi zyonsi. ¹¹Ndi wawalema nukuwatwala, mutakasakamale vino muliawavwanga. Pakuti mumphindi yoyo, chino mulivwanga mulipwa; mutaliwa amwemwe wano wavwanga, kweni Umuzimu Utele. ¹²Awanyina walitwalana kumfwa, e baba nu mwana. Awana walipiluchila aw baba wawo nukulenga ukuti wakomwe. ¹³Waliwapata umulandu wizina lyane. Kweni wensi wino wajimba mphaka pawumalilo alipusuka. ¹⁴¹⁵Ndimwiza mwalola ichmwiko chino chikatinya chili pana asapelipo, "(wino wasambilila wandi wivwichisye) "" Lekani wonsinye wawo wano wali mu Judeya wasamalile mu Myamba, lekani wano wali papela ipa ng'anda watakanyochele swinya pakusenda chino wiwilizile mwenemo, nawino ali muchalo atakanyochele swinya ukusenda ichakuvwimbana. ¹⁷Kweni yiliwa nthazi kwa wano wali nuwula na wano wali nawana awatichi mu manda yeliwo. ¹⁸Amwapepa yitakize yiwe mphindi iyakutalala. ¹⁹Yaliwa amanda ayawipe sana, patatela pawe imphindi inchuzye ukutalichila pakutalika pano wapela insi, na nomba, swinya nakunkholelo chitalitela chiwombwe. ²⁰Penga pano Leza wafupizya amanda, pataliwa nanthi wumwi alipusuka kweni umulandu wa wana wo wasola, amanda yalifupila. ²¹Apo ndi wamwi wati, ' Lola, ali paa kiristu!' pamwi ' Lola weyo papo!' mutakasuwile. ²²Amuno awa kiristu awawufi nawatumwa awawufi waliloleka nukuleta uvilolesyo nivya kuzungusya ukuti wanga wepa wamwi, ndiachakuchitwa, nawano nasola. ²³Chenjelani! Imbanenile mwensi vyoo kali. ²⁴" Kweni ndi ukutamika kwa manda yayo, ' Ilanzi lilifita, umwezi wulifita, ²⁵inthanda zilipona ukufum mupela, namaka yano yali mwiwulu yaliyingana.' ²⁶Apo walilola Umwana Wamunthu aliyayiza mumawingo namaka amavule nuwuchindami. ²⁷Apo alituma awangelo wakwe ukufuma mu vikontchi ivine, ukufuma kuwumalilo wonsi na kuwumalilo wiyulu. ²⁸Sambililani kuchisambilizyo icha mukuyu. ndiyalembuka, tukamanyu ukuti invula yilimupipi. ²⁹Apo swinya, ndiwalola ivinthu vyo vikuchitika, muli manya ukuti ali mupipi, mupipi ni milyango. ³⁰Nakuwuzyenye nkhuwanena, imphapo yoo yitalisila ukusita kulola vino vyoo ukuti vyachitika. ³¹Iyulu ninsi vilisila kweni amazwi yane yatalitela yasile. ³²Kweni ivilanzi ni mphindi, pasi nanthi wumwi alimanya, nanthi awangelonye, kweni e Tata wakwe mphela. ³³"Chenjelani! Iyula aminso, umulandu mutamanyile ukuti amphindichi. ³⁴Vilingati amunthu wino waya paulendo-- awasya ing'anda yakwe nukuwawika wawombantchito wakwe mwenemo, wensinye nichakuchitwa cha weliwe, awapatichisya malonda ukuti awe minso. ³⁵Apano muwe minso umulandu mutamanyile uwanda wino umweweni ng'anda alinyochela ukwiza kung'anda; lumwi paliwa amanguzi, pakai pawusiku, pamwi kuwuche, pamwi umutondotondo. ³⁶Ndiwiza zuwazuwa, atakize akuzane ulazile. ³⁷Vino nkhuwanena, nawanjinye avyonye: Iyilani aminso!"

14

¹Kwatezile kwasyala amanda yawili ukuti kuwe ichakulya chakupitililwa iche mukate wino asi numutawa. Wasimapepo wakulu na wakawalika welenganianga muno wangamulemela Yesu mukwiwa nukumukoma. ²Awati, " Tutize tuchite

choo pamphindi ya chakulya ilyakuti patakawe imphokoto pakasi pa wanthu.³ Pano Yesu walinji mu Betaniya walinji mu ng'anda ye Simoni wa mambombo, pano ayinama pi beche ilyakulyela, a mayo ayiza ninsupa ya musanzi yinuntchile. Afwantha insupa nukupungulila amafuta manuntchile pamutwe wakwe. ⁴Kweni kwalinji wamwi wino wizile awafulwa. Awalanda ati, "Amulanduchi uwakononela choo? ⁵Umusanzi wununtchile wanga wakazye indalama ukulusya imyanda yitatu, nukuwapa awalanda." Wamukalipila. ⁶Kweni Yesu awanena ati, " Musyani wenga. ngamuno chani chino mukumuchuzya? Wachita ichinthu ichizima kwe nene. ⁷Mukawa nawalanda imphindi yonsi, mukasi mungachita ivizima kwe woliwo kweni mutaliwa na nene imphindi zyonsi. ⁸Wachita chino akasi wapakazyu umuwili wane ukuzikwa. ⁹Muchisinkha nkhuwanena nkhati konsi kuno ilandwe zima lililumbililwa muni yonsi, chino enamyoo wee wachita chililandwa nukumwizuka."¹⁰ Apano e Yudas Kaliyoti wenga mwikumi nawawili, waya kuwasimapepo wakulu uwakuti awatwalwe kwe woliwo. ¹¹Pano e simapepo esongo wivwa hoo, wizile sechela awalayilizya ukumupa indalama. Atalika ukuvwambilizya ulongo ulwakumutwalila kwe woliwo.¹² Po uwanda wakutalika wachakulya chino chisi nu mutawa, pawanda wuno awanang'onzi wachakulya chakupitililwa wakomile. Awasambilizi wati kwe weliwe, " Ukulonda tuye kwinye ukusengania umwakuti ungalya ichakulya chakupitililwa. ¹³Atuma awasambilizi wakwe ati kwe woliwo, " Yanji mukaya mwandi musunkhanye umunthu wino anyamuzile aminzi munsembo, mukonkhani. ¹⁴Pano akwinjila mung'anda, mukonkhani mwenemo swinya mumunene umwenecho uwang'anda, ' Umusambilizi akuti, " Ing'anda yane yawalendo yilikwi muno nandi ndile ichakulya chakupitililwa nawa sambilili?"¹⁵ Aliwalanjizya ing'anda inkulu iyakusengania kali iya papela. Mutusenganizye sweswe kokoo." ¹⁶Awasambilizi awafumapo waya mukaya. Wazanile ivinthu vyonsi muno wawalanjizye, swinya awpekania ichakulya chakupitililwa.¹⁷ Kumphindi yakumanguzi ayiza nawo ikumi lyonga nawawili. ¹⁸Pano wisile pakulya, Yesu ati, " Nkhuvwanga kwa kwe mwemwe, wumwi wenga mwakwe mwemwe wino tukulya nawe alinkhutlila." ¹⁹Awaluwaluwa wenga na wenga awatalika ukumuwaya awati, " Chisinkha asanene?"²⁰ Yesu awatolelela ati kwe woliwo, "Wumwi uwa kwe mwemwe uwikumi na wawili, wino akusofya nani itozi mulweso. ²¹Umwana Wamunthu ndi apite ndivino chawalikwa kweweliwe akalanda kumunthu wino andi akutlile Umwana Munthu! Changa chizipe ndi umunthu weyo atangandi akwatwe."²² Po walyanga, Yesu asenda ichakulya apepa asalifya, swinya amonthola. Apa awasambilizi wakwe ati, " Mulye. Woo umuwili wane." ²³Asenda ulupindi asalifya swinya awapa swinya awamwela mwenemo. ²⁴Anena kwakwe woliwo, " Woo awazi wane uwilayano, uwazi wino wazwila awnthu awavule. ²⁵Nakawuzyenye nkhuwanena mwemwe, Nthalitela swinya ing'we vyoo swinya ivikomwa vyamutawa mphaka uwanda woo wuno nding'wa uwupya mu Wufumu wa kwe Leza." ²⁶Pano wimbila ulwimbo, awapita kunzi kumwamba wa Olivi. ²⁷Yesu anena kwe woliwo, " Mwensinye mwemwe mulipona, amo lyalembwa, ' ndikoma umuchemi swinya ning'onzi zilisamphanika." ²⁸Kweni ndi nazyulupukwa ndiwakolela ukuya ku Galileya." ²⁹Petulo amunena ati, " Napano wonsinye wangapona, nenji pole." ³⁰Yesu awanena ati, " Nakauzyenye nkunena ne wewe, ilelo-ee, uwusiku wilelonye-pano mukolwe atani alile kawili wandi unkhane nene katatu , " ³¹Kweni Petulo anena ati, " Nanthi kufwa nawewe, inthalitela inkhukane. " Wonsinye awavwanga chilichonga.³² Awiza kumasyo aya Getisemani, swinya Yesu awanena awasambilizi wa wakwe, "Ikalani paa pano nkhupepa." ³³Asenda Petulo na Yakobi na Yohani apita nawo swinya watalika ukutamika swinya nukuyimba nkhaninye. ³⁴Awanena ati, " Umuzimu wana awuchulika nkhaninye ukwiza ukufika nakumfwa. Ikalani paa namuwalola. ³⁵Apita katichi pankholelo, Yesu apona pansi swinya apepa nga chingazumilizwa imphindi yoo yimupitilile. ³⁶Alanda ati, " Aba, Tata, vyonsinye vingachitwa nawewe. Syembusya ulupindi loo kwenene. Kweni asakulonda kwane, suka mwemwe." ³⁷Anyoka azana walazile, amunena Petulo, " Simoni ulazile? Mutanga muwe minso ni ola lyonga?" ³⁸Pepanji nukulola ilyakuti mwize mupone mukwelezwa. Umuzimu nakuzyenye wukulonda, kweni umuwili wusi namaka." ³⁹Swinyanye apita apepa, swinya awomvya amazwi yalyanye. ⁴⁰⁴¹⁴² Pano wiza swinya, azana walazile, amo aminso yawo yang'wamile. Awasowa ivyakumunena. Ayiza ilya chitatu nukuwanena ati, " Muchili nanomba mulazile swinya mukupuza? Amphela! Imphindi yafika. Lolani! Umwana wa Munthu wamulonjelela mumakasa yawawembu. Nyamukan.i; Tuyani tupite. muno wino akundonjelela nene ali papipi." ⁴³Pano achili akulanda, e Yuda wumwi mwawawo ikumi na wawili, afika swinya iwumba ilikuli lyalinji nawe, nawapanga ni ndugu, ukufuma kuwa simapepo awasongo nawa kawalika, nawasongo wachiwanza. ⁴⁴Nomba kalonjelela wakwe wizile lanjizya ichilanjililo, anena, " Wino nkhumufyofyontha awili munthu. Mulemani swinya musendani nawavita. ⁴⁵Pano Yudas wafika, paponapapo afika kwe Yesu ati, " Rabi, " Amufyofyonyontha. ⁴⁶Apo awamulema, nukumunyepa. ⁴⁷Kweni wenga wino wimilizile wasenda e panga nuku mupupa nuku muputula umuwomvi wawa simapepo awasongo ikutwi. ⁴⁸Yesu awanena ati, " Mukwiza kwenene nge achipondo, namapanga, nindugu pakundema nene?" ⁴⁹Pano nalinji namwe amanda yonsi swinya nukusambiliziya mung'anda yakwe Leza, mutandemanga. Choo chachitisilwe ukuti amawaliko yafichiliswe." ⁵⁰Wonsi wano walinji ne Yesu awamusya nukumusamala. ⁵¹Umonsini wino wazwite umwenda ukumuliwizya wakonkhanga e Yesu. Pano awanthu wamulema ⁵²walesile umwenda wasamala ichitali. ⁵³Awamyusenda Yesu kuwa simapepo wasongo. Awamuwunganila wonsi wasimapepo wasongo, awasongo wachiwanza nawamanya masundo. ⁵⁴Apano Petulo amukonkha patali, ukufuma kwipembo lya wasimapepo wasongo. Ayikala pakasi pawa vita wano wotanga umulilo. ⁵⁵Nomba wasimapepo wasonga nawonsi wasongo wasongo wipembo lyawa Yuda wawwambilizyanga uwumboni uwakususyana na Yesu umwakuti wamukome, kweni watauzanile. ⁵⁶Pakuti awavule wizile nuwumboni uwawufi peweliwe, nuwumboni wawonye wutalemelananga. ⁵⁷Wamwi wizile nuwumboni uwawufi pe weliwe ati, ⁵⁸"Twivwile alanda ati, 'Ndiyonona ing'anda yakwe Leza namakasa yane mumanda yatatu ndizenga yinji ukwaula ukuzenga namakasa.'" ⁵⁹Naponye uwumboni wawo wutayanine. ⁶⁰Awasimapepo awasongo awayimilila awamukolowozya e Yesu, "Utakwasuka?" Achani chino awanthu waa wakulandana pe wewe?" ⁶¹Kweni

amyalala swinya nokwasuka? Swinya wasimapepo awasongo wamukolowozya awati, "Awewe Kiristu Umwana wa Mulotwe?"⁶² Yesu wati, "Anene; swinya mulilola Umwana wa Munthu yisile pachilimba nukwiza pamawingo yakupela."⁶³ E simapepo esongo alepula ichizwalo ati, "Tukuvwamba swinya uwumboni wunji?"⁶⁴ Mwayivwila amasiku, Amelengano yinu yakuti chani? Wonsinye wizile wamusya ukuti afwange.⁶⁵ Wamwi wizile watalika ukumuswilila amati nukumukupikila kuminso swinya nukumuyempha swinya nukulanda peweliwe ati, "Lota! Awasongo wizile musenda nukumuma."⁶⁶ Peturo wachilinj ali pa musolo pano umuwomvi wakwe simapepo mukuluumukazyana apolamila kweweliwe.⁶⁷ Walile walola e Peturo akota uulilo, amulolechesya nkhaninye ati, "Nawewenye walinji nu Yesu waku Nazareti."⁶⁸ Ukuwa akana ati nthamumanyile nanthi akwiluka nthilusile chino ukutaka, afumila kumulyango napaponye emukolwe ati nukulila.⁶⁹ Umukazyanyane weyo amulola swinye atalika ukunena wano wimilile ati, "wee awumwi wakwe woliwo!" Swinyanye akana. Apala pazimba wano wimilile awasinila Peturo awati, "Amwelimonye we wonga wa woliwo amulandu we mu Galileya nawenye."⁷¹ Apano atalika nukuyitipilila swinya nu kulapa ati, "Nthamumanyile umunthunye weyo wino mukutaka."⁷² Paponapapo mukolwe ati nukulamula imphindi yachitiwili angapano Peturo ayizuka amazwi wano Yesu wamuwuzizye ukuti, "Mukolwe atati alamule kawili lyo wankhana katatu." Apo watalika ukulila.

15

¹Akula kwacha umwa phwii awasimapepo wakulu awusunkhana nawa songo, wakawalika ni wungwe lya wa Yuda. Awamunyepa Yesu awamutwala kwe Pilato. ²Pilato amuwuzichizya ati, "Wuzye wemfumu ya wa Yuda?" Yesu amutolela ati, "Wavwanga molimonye." ³Awasimapepo awavwanjila Yesu uwuwi ivinthu ivikulu. ⁴Pilato amukolowozya swinya ati, "wuzye utakwasuka? Silolani ivinthu ukuvula vino wakukuvwanjila uwuwi!" ⁵Kweni Yesu atasusile Pilato, nga achimuzungusya. ⁶Penye pe mphindi yavyakulya, Pilato walinji numwata wakupusula uwa vingololo wumwi wino iwumba lyalondanga, ⁷kwalinji umuntu wumwi wino witwanga Barabasi walinji muvingololo apaliponga nachisanguka wano wakomile awanthu mumphonzela. ⁸Lyayile iwumba lyawungana awawuzya Pilato ukuti awachitile ndimuno wachitilanga kali. ⁹A Pilato awasuka ati, "Mukulonda mbasapulile imfumu ya wa Yuda?" ¹⁰Wamanyilenye kuno wasimapepo walinji nuwuzuwa ne Yesu acho wamulesile kuli weliwe. ¹¹Ukuwa wasimapepo awakulu wasonjelezya iwumba ukuti wapunde Barabasi afume. ¹²Pilato atolelela swinya ati, "Ngafwandi mukulonda ntchite wuli ni mfumu yawa Yuda?" ¹³Awapunda swinya awati, "Mumupamanthile." ¹⁴Pilato awawuzya ati, "Nga watala umulanduchi?" Wonsinye awatwalilila, "Mupamantilani." ¹⁵Pilato awalondanga ukuti atimye iwumba, achaleka awasapulila Barabasi. Ngapano awavyapula Yesu awalemeka ukuti wakamupamantile. ¹⁶Ngapano awavita awatwala Yesu mwisano lyamulasi nga awita iwumba lya vita. ¹⁷Awazwika Yesu umwinjilo uwuwenzu, awaluka kamba ka myunga awamuzwika kumutwe. ¹⁸Nga awamulamuka awati, "Imfumu yawa Yuda!" ¹⁹Aawmuponkhola pa mutwe nisonzo awamuswilila amati. Awasokowala namakokola yawo awamufukamila. ²⁰Awala wamala ukumwalangania, awamuzula umwinjilo umuwenzu awamuzwika imyenda yakwe, ngapano awaya nawe ukumupamanthila. ²¹Umunthu wumwi walinji e Simoni wafumile ku Keleni, wizanga mukaya kaa (wuno walinji we yisi we Alekizanda nu Rufusi) awamupatichizya ukunyamula uwuchingame wakwe. ²²Awvita awatwala Yesu kumasyo yano yitwanga Gologota (chino chikusula ukuti "amasyo yipnga"). ²³Paponye wamupa ipala isanganie nu mulembo, ukuwa Yesu atamwile. ²⁴Achaleka wamupamanthila nga awankana ivizwalo vyakwe awapenda ukuti walole wino wandi wasende. ²⁵Yalinji amphindi ya chititatu pano wa mpamanthizile. ²⁶Awawika ichimanyilo chino chawalisilwe penepo uwakuti, "Imfumu ya wa Yuda." ²⁷Ngapano wapamanthila apaliponga na awang'o wawili, wumwi kwikasa ilya ndilo numunye kwe kamani. ²⁸Amasimbo yamwisinda yalemelana iyakuti, "wamuwazyanga ponga nawa sikwivwa," ²⁹Awanthu wano wapitanga penepo, awapuzya imitwe yawo wakuti, "Wenji ungamongola ing'anda yakwe Leza, unyoke wize uzenge swinya mu manda yatatu, ³⁰Ale, sifwandi yika pauchingane uyitule!" ³¹Awuliwonganya nawa simapepa wakulu pamo nawawaliki awakwalangania Yesu wakuti, "Watulanga wanj, ukuwa atanga ayitule umwenecho. ³²Leka Kiristu, imfumu ya Izilayeli yike pawuchingane, apano twamusuwia." Apano nawawilinye wawo wano wasayisilwe apaliponga nu Yesu, awamutuka. ³³³⁴³⁵Pa maola yatatu infizi ayikoma muni yonsi yilanga ikomile mpaka amaola mufundika mbali. pamaola fundika mbali Yesu alila nizwi kulu, "Eloyi, Eloyi lamasaba katani?" Kuno akuli kuti, "Leza wane, Leza wane, Ngawansyila chani?" Awanthu wamwi wano walinji paponye awivwa awati, "Lolani, akwita Eliya." ³⁶Wumwi asalalila kweneko nupamba, atumphika mwipala, awika kunsonzo kunsongo, amupa amwe. Wumwi anena ati, "Twalola ndi Eliya wandi ayize amwisye pawuchingamane." ³⁷Apano e Yesu alila nizwi ikulu nkhaninye apo afwa. ³⁸Apano umwenda uno ukachinga mu ng'anda yakupepela a walepuka pawili ukufumila papela mpaka pansi. ³⁹Enakolelo e kenturo wavita wino wimilizile pankholelo pauchingane walola vino Yesu walizile afwa, avwanga ati, "Nachawuzimanye umunthu wee walinji e Mwana w kwe Leza." ⁴⁰Wanachi wamwi walinji paponye, walolanga lwapatali. Pawanachinye wawo palinji e Mariya waku Magadalen, Mariya (enyina wakwe Yakobi mutichi ne Yosesi) nu Salome. ⁴¹Pano walinji mu Galileya awamukonkha nukumwawwa. Nawavulenye wanamayo wizile nawe mu Yerusalemu. ⁴²Lyatezile lyatamba, pakuti walinji awanda wakusengania, pano, e Sabata atafile, ⁴³Joseph uwa ku Alimateya aya koko. Walinji amuchindikwe, mwi wungwe lino walolelenga ukwiza kwa Uwufumu wa kwe Leza. Ayijimbilizya aya kwe Pilato amulenga umuwili wa kwe Yesu. ⁴⁴Pilato wazunguka pakwivwa kuno Yesu wafwile; ayita e kentuliyo amuwuzichizya ukuti Yesu afwile. ⁴⁵Pano Pilato wivwa ukulongola kwe kentuliyo ukuti Yesu afwile, wamupa Yosefe umuwili. ⁴⁶Yosefe wayile numwenda wutelepe. Ayisya umuwili ukufuma pawupingane, awuvwimba mu mwenda, aya

azika mu kungwe yino yatezile yafolonkhotwa mu mwemfunzi. Nga akunkhulusizya iwe kulu pankhungwe. ⁴⁷Mariya waku Magadeleni nu Mariya enyina wa kwe Yosesi awalolechesya pano Yesu walambalisilwe.

16

¹Pano i Sabata lyasila, Mariya Magadalen, ne Mariya e mama wakwe Yakobi, ne Salome walesile amafuta manuntchileayakuti wamupake Yesu. ²Umutondotondo uwanda wakutalika mwesa sabata awaya kumanda pano ilanji lyafuma. ³Wawuzyananga umuwuye ku muwuye wakuti, "ngeweni wo afumizye iliwe pa mulyango wa manda?" ⁴Awalolechesya, awalola ilewe lifumilepo mo lyalinji alikulu. ⁵Awinjila mu manda awalola umulumendo azwite umwinjila uwutiswe, ayisile kwi kasa lye ndilo, awachiluchila. ⁶Ati kwawoliwo, " Mutachuluchila. Mukuvwamba Yesu, uwa ku Nazareti wo wasayisilwe. Azyulupusile! asimoo. Lolani pano wamulambalisile. ⁷Kweni pitani, kawuzyani awasambilili ne Petulo, " Wandi akolele pankholelo kwe mwemwe ukuya ku Galileya. Ako mwandi mukamulole, mo wawawuzizizye." ⁸Awafuma munkhungwe wakusamala; walinji nintete nukuzakaza. Watalanzile nathi chimwi kumunthu amuno watinanga. ⁹Umutondotondo pa sabata po wazyulupuka, aloleka kwe Mariya Magadalen, wino wamufumizizye imizimu miwipe munenulambali (7). ¹⁰Aya wanene wanjani wano walinji nawe, awatalika ukulosa nululila. ¹¹Awivwa ukuti wazyulupusile swinya wamuweni, kweni watazumilizyanga. ¹²Pansizi pe vyoo alolechela mumwata unji ku wanthu wawili po wakupita mukaya kanji. ¹³Awapita awawuzya awasambilili wanjani, kweni watawasuwizile. ¹⁴Pakulelechezya Yesu aloleka ku wayi ikumi na wonga pano walyanga ichakulya pi beche, awakalipila amuno watasuwizile wano wamuweni po wazyulupusile ku wufwe. ¹⁵Awanena ati, " Pitani munsu yonsi mukawizye ilandwe zima ku weleulwa wonsi. ¹⁶Wano wasuwila nukubatizwa walipusukwa, wano wakana ukusuwila walisuswa. ¹⁷Ivmanyisyo vyoo viliya kwe wano wasuwila; Mwizina lyane walifumya imizimu miwipe. Walivwanga na ndimi mphya. ¹⁸Walinyamula inzoka mumakasa yawo, ndiwiza wamwa chimwi ichakuwakoma, chitaliwachisa. Waliwika amakasa pawalwale, walipola. ¹⁹Pano Imfumu walanda kwe woliwo, asendwa ukuya mwiwulu swinya ayikala kwi kasa lye ndilo ilya kwe Leza. ²⁰Awasambilili wakatusile mukuwizya apali ponsi, pano Imfumu yawombanga nawoliwo nukusimichizya ivimanyilo vino vyalinji nawoliwo.

Luke

1

¹Awavule wasenzile umulimo ukuti wawalike ivinthu vino vyafiswa pakasi pitu, ²ndivino vwapewa kwe sweswe na wawo wano ukufuma ku kunthaliko walinji a wakamboni swinya awawomvi wizwi. ³Achaleka chawa achizima na kwe nenenye, umulandu nakonkhelezya ichete sana vyonsi ukufuma ku nthaliko, ukuti imbalike ichetechete ilyasi muno wewe, we muchindikwe nkhaninye Tiyofilasi, ⁴alyakuti ungamanya ukusimichila kwa vinthu vino wasambilizwa. ⁵Mu manda ya mfumu Herodi ya ku Yudeya kwalinji wumwi e simapepo witwanga Zakariya ukufuma mwakwe Abija; umuchi u Elizabeti nawenye walinji wa chifumo chakwe Aroni. ⁶Wonsinye walinji awalungamane pa minso yakwe Leza, wapitanga mu masundo yonsi na mu myiko yakwe Mfumu. ⁷Ukuwa watalinji nu mwana umulandu Elizabeti walinji amwiyale, swinya wonsinye walinji awakote pakufika imphindi yoo. ⁸Nomba kwizile kwawa ukuti Zakariya alinji paminso yakwe Leza, ukuwomba imilimo ya wu simapepo ukuyana ni ng'anda yino wafuma mwenemo. ⁹Ukuyana ni myikalile yawo yakusola we simapepochi anga teweta, asolizye pakuwomvya amayekele ukuti ayinjile mwi tempeli lyakwe Mfumu ukuti oche ivinunkhile. ¹⁰Twumba lya wanthu lyonsi lyapepenga kunzi pi ola lino ivinunkhile vikochwa. ¹¹Nomba umungelo wakwe Mfumu alolesile kwe weliwe swinya wimilizile kundilo ya masyo iya vinunkhile. ¹²Pano Zakariya waweni weliwe, izile ayimba, swinya inthete yaponi pe weliwe. ¹³Ukuwa umungelo atili kwe weliwe, "Utakatine, Zakariya, umulandu ipepo lyako lyivwika. Umuchi wako Elizabeti alikwatila wewe umwana umulumendo. Ulimwita izina lyakwe Yohani. ¹⁴Uliwa ni chimwemwe ni nseko, swinya awavule walizewela nu kukwatwa kwakwe. ¹⁵Amuno aliwa a mukulu mu kalolele ka Mfumu. Atize ateke ang'we ipala pamwi ichakung'wa ichilule, swinya aliyizuzwa nu Muzimu Mutele ukufuma munda yakwe mama wakwe. ¹⁶Awavule mwi kwata lyakwe Izirayeli walipiluchila kwe Mfumu e Leza wawo. ¹⁷Aliya paminso yakwe Mfumu mu muzimu na maka yakwe Eliya, ukupiliwula imyenzo ya wa tata ukuya ku wana swinya wanthivwila ku mana ya wulungamane -- ukusenganizizya i Mfumu awanthu wano wapekanyiziyilwa weliwe." ¹⁸Zakariya atili ku mungelo, "Wuzye ningamanya wuli choo? Amuno ne mukote nu muchi wanenye amukote nkhaninye." ¹⁹U mungelo atolelela nga atili kwe weliwe, "Nene ne Gabiriyele, wino akakwimilila paminso yakwe Leza. Natumilwe ukuti imvwange kwe wewe, ukuti ndete ilandwe zima lyoo. ²⁰Lola! wandi umyalale, nanthi akuvwanga, ukufika uwanda wuno ivinthu vyoo vilichitika. Chandi chiwe wonye umulandu utasuwizile amazwi yane, yano yalifiswa mu mphindi yakwe." ²¹Nomba awanthu walindililanga Zakariya. Awazunguka kuno wikazile imphindi iyitali mwi tempeli. ²²Ukuwa lyo afumila kunzi, alinji amumyalale nanthi kuvwanga kwe woliwo. Awiluka ukuti aweni ichilola pano alinji mwi tempeli. Atwalilile ukuwomvya ivimanyikwilo na makasa kwe woliwo nga awa amumyalale. ²³Kwiza kwawa pano amanda ya kutewetela kwakwe yasila, ayile ku ng'anda yakwe. ²⁴Lyo amanda yaa yapita, umuchi wakwe Elizabeti awa nu wula swinya imyezi yisano ayifisile. Weni atili, ²⁵"Choo achino Leza wantchitila nene pano andola nu kukundila alyakuti afumye insoni zyane paminso ya wanthu." ²⁶Mu mwezi wa mutanda(6), umungelo Gabiriyele atumwa ukufuma kwe Leza ukuya ku musumba mu Galileya wuno witwanga Nazareti, ²⁷kwe mukazyana wino alinji nukuti atwalwe kwe wino witwanga Yosefe, wino alinji wa luko lwakwe Davidi, swinya umukazyana weyo izina lyakwe Mariya. ²⁸Umungelo ayiza

kwe weliwe nga ati, "Tulamuke, wewe wino wakundilwa nkhaninye! Imfumu yili na wewe." ²⁹Ukuwa weni avulungine nkhaninye na mazwi yaa swinya azunguka ukuti amusangochi ya milamuchile yoo. ³⁰Umungelo atili kwe mukazyana, "Utati uwatina, Mariya, amuno wazana ukukundila nu Leza. ³¹Lola, wandi uwe nu wula swinya wandi uwe nu mwana umulumendo. Uli mwita izina lyakwe 'Yesu.' ³²Aliwa amukulu sana swinya aliyitwa Mwana wakwe Wapapela Nkhaninye. Imfumu Leza yilimupa weliwe ichipuna chakwe tatakulu wakwe Davidi. ³³Aliwa amfumu mu ng'anda yakwe Yakobi muyayaya, swinya uwufumu wakwe wutaliwa ni nsilo. ³⁴Mariya atili ku mungelo, "Wuzye chilichitika wuli choo, amuno nthatela imbe nu monsi?" ³⁵Umungelo atolelela nga atili kwe Mariya, "U Muzimu Mutele aliyiza pa kwe wewe, swinya amaka yakwe Wapapela Nkhaninye yaliyiza pakwe wewe. Amuno u mutele wino alikwatwa aliyitwa umwana wakwe Leza. ³⁶Lola, umukamu wako u Elizabeti ali nu wula wa mwana umonsi mu wukote wakwe. Woo a mwezi wa mutanda kwe weliwe, weyo wino witwanga nthalikwata. ³⁷Amuno nanthi chimwi chilipotwa nu Leza." ³⁸Mariya atili, "Lola, ne muwomvi umwanachi wakwe Mfumu. Lekani chiwe kwe nene ukuyana ni lyasi lyako." Ngapano umungelo afuma kwe weliwe. ³⁹Ngapano Mariya akatusile mu mandanye yayo nga aya paponapapo ku kaya ka malupili, ukuya ku musumba mu Yudeya. ⁴⁰Ayile ku ng'anda yakwe Zakariya nu kulamuka Elizabeti. ⁴¹Nomba chachitisile ukuti pano Elizabeti wivwa ukulamuka kwakwe Mariya, umwana munda yakwe izile aluka, nga Elizabeti wizwile nu Muzimu Mutele. ⁴²Elizabeti izie apunda nizwi ikulu ati, "We mulotwe pa wanachi wonsi, swinya achilotwe ichikomwa cha mu wula mwako. ⁴³Wuzye chachitika wuli fandi ukuti e mama wakwe Mfumu ayize kwe nene? ⁴⁴Amuno lola, pano izwi lya kulamuka kwako kwiza mu makutwi yane, umwana mu wula mwane alusile ni chimwemwe. ⁴⁵Amulotwe weni wino akusuwila ukuti kuliwa ukufiswa kwa vinthu vya vwanzilwe kwe weliwe ukufuma ku Mfumu." ⁴⁶Mariya atili, "U moyo wane wukutumvya Imfumu, ⁴⁷swinya umuzimu wane wazewela mwakwe Leza e katula wane. ⁴⁸Amuno aweni ukuchefwa kwa muwomvi wakwe umwanachi. Amuno lola, ukufuma nomba ukuya pankholelo inkhulo zyonsi zilinjita nene mulotwe. ⁴⁹Amuno weni wino ali namaka awomvile ichinthu ichikulu kwe nene, swinya izina lyakwe alitele. ⁵⁰Uwila wakwe wukutwalilila ukufuma ku nkhuulo ukuya kunkhuulo kwe wawo wano wakatina weliwe. ⁵¹Alolesya amaka ni nyowe yakwe; asaphanizye wawo wano wakuyikwezya ivya melengano ya mu myenzo yawo. ⁵²Aponezizye pansi awana wa zya mfumu ukufuma muvipuna vyawo swinya akatusizye wawo wano wakuyichefya. ⁵³Ayizuzya wano wali ni nzala ni vinthu ivizima, ukuwa awakankhale awasamazya amakasavye. ⁵⁴Apa uwutuli kwe Izirayeli umuwomvi wakwe, alyakuti ayizuke ukuti alanjizye uwila ⁵⁵(ndivino avwanzile ku wakwasi witu) kwe Abrahamu na maluko yakwe myayaya. ⁵⁶Mariya ayikala nu Elizabeti imyezi ngati yitatu ngapano anyoka ukuya ku ng'anda yakwe. ⁵⁷Nomba imphindi yalinji mupipi ukuti atule u mwana wakwe nga akwata umwana umonsi. ⁵⁸Awapalamani wakwe swinya awakamu wakwe wivwa ukuti Imfumu yalanjizya uwila wakwe uwukulu kwe Elizabeti, swinya awazewela na weliwe. ⁵⁹Nomba chachitisile pa wanda wa kananimonsi(8) kuno wiza ukuputula umwana. Walinji nukumwita "Zakariya," izina lyakwe baba wakwe. ⁶⁰Ukuwa unyina atolelela nga atili, "Awe. Andi ayitwe Yohani." ⁶¹Awatili kwe Elizabeti, "Pasi nanthi wumwi mu wakamu wani wuno akakwitwa ni zina lya." ⁶²Awamulanjizya ni vimanyikwilo vya makasa kwe baba wakwe muno walondelanga umwana wakwe ayitwe. ⁶³E baba wakwe alenga ichakuti awalikile penepo nga awalika, "Izina lyakwe we Yohani." Wonsinye awazunguka pakwe choo. ⁶⁴Paponapapo umulomo wakwe awiyuka swinya ululimi lwakwe alusapukwa. Weni avwanzile nu kutumvya Leza. ⁶⁵Inthete ayiza pakwe wonsi wano wikalanga ukuwaliwilizya waliwo. Ivinthunye vyoo vyonsi avisata mu kaya konsi ka myamba ka Yudeya. ⁶⁶Wonsi wano wivwile vyenevyo awavisunga mu myenzo yawo, awati, "Achani chino umwananyee wee aliwa?" Amuno ikasa lyakwe Mfumu lyalinji na weliwe. ⁶⁷E baba wakwe Zakariya ayizula ni Muzimu Mutele nga anenera, ati, ⁶⁸"Ukutumvya kuye ku Mfumu, e Leza wa Izirayeli, amuno ayizile ukutula swinya amalizizye ukupokwa kwa wanthu wakwe. ⁶⁹Akatusizye imphembe ya kupusukwa kwitu mu ng'anda yakwe Davidi umuwomvi wakwe ⁷⁰(ndivino Leza wavwanzile ukuwomvya imilomo ya wakasema awatele ukufuma kali), ⁷¹ukupusukwa ukufuma ku walwani witu swinya ukufuma mwi kasa lya wonsi wano wapata sweswe. ⁷²Aliwomba choo ukulanjizya uwila kwe Tata witu swinya ukwizusya ilayano lyakwe ilitele, ⁷³ifingo lino avwanzile kwe Abrahamu e baba witu. ⁷⁴Afinjizile ukuti ape kwe sweswe ukuti sweswe, pano twapusuka kwi kasa lya walwani witu, tunga tewetela weliwe nanthi akutina ⁷⁵mu wutele swinya uwulungamane paminso yakwe amanda yitu yonsi. ⁷⁶Molimo, swinya wewe, mwana, uliwayitwa e kasema wakwe wa Mupela Nkhaninye, amuno uliya pankholelo pakwe Mfumu ukusengania inzila yakwe, ukusengania awanthu ku kwiza kwakwe, ⁷⁷ukuti ape ukumanya kwe kupusukwa kwa wanthu wakwe ukupitila mu kutetelwa ku mawembu yawo. ⁷⁸Choo chilichitika umulandu uwila wakwe Leza witu, umulandu wakwe choo ilanji lya kupela liliyiza ukututula sweswe, ⁷⁹ukuwalila kwe wano wikalala mu mfizi swinya mu chiyanwa cha wafwe. Aliwomba choo ukuti alanjizye amatamba yitu mu nzila ya mutende. ⁸⁰Nomba umwananyee wee akula swinya awa na maka mu muzimu, swinya alinji mu lupalang'ang'a ukufika uwanda wuno wiza alolekera pa wanthu mu Izirayeli.

2

¹Nomba mu mandanye yayo, chizile chawa ivya kuti Kayisale Agasitasi wizile atuma ipingulo ukuti kuwe ukupenda kwa wuvule wa wanthu wano wikalala muni yansi iya pansi. ²Koo kwalinji akupenda kwa wanthu kwa kutallichila pano Kwiriniyasi walinji we bwanamukubwa wa Siriya. ³Achaleka aliwensi ayile ku musumba wakwe ukuti aye apendwe. ⁴Yosefe nawenye ayile ukufuma mu Galileya, ukufuma mu musumba wa Nazareti, ukuya mu Yudeya, ku musumba wakwe Davidi, wuno wuwitwa Betelehemu, umulandu alinji mu ng'anda ya luko lwakwe Davidi. ⁵Ayile kulyanye ukuwalisya ponga nu Mariya, wino alinji nukuti awe amuchi swinya alinji ⁶Nomba kwiza kwawa pano walinji kulyanye, imphindi iyifika ukuti akwate umwana wakwe. ⁷Akwasile umwana umulumendo, e katote wakwe, swinya wavwansile

weliwe mu tumyenda ututali utulepuke nga amulambalika mwi pondo, umulandu kutalinji ikasi mu ng'anda ya walendo. ⁸Mwalinji wakachema mu chiputulwa chilyanye wano wikalanga mu mphanga, ukulolela ivichemo vyawo uwusiku. ⁹U mungelo wa Mfumu alolesile kwe woliwo, nga uwuchindame wakwe Mfumu awuwala ukuliwilizya woliwo, nga awizuzwa ni nthete iyikulu. ¹⁰Ngapano umungelo atili kwe woliwo, "Mutati mwatina, umulandu nawaletela ilandwe zima lino lilileta ichimwemwe ichikulu ku wanthu wonsi. ¹¹Ilelo e katula akwasilwe muno mwemwe mu musumba wakwe Davidi! A Kristu Imfumu! ¹²Choo achimanyikwilo chino chilipewa kwe mwemwe: Mulizana umwana umuvwintchile mu tumyenda utulepuke swinya alazile mwi pondo." ¹³Paponye apaliponga nu mungelo palinji iwumba ikulu ukufuma mwiwulu, alitumvya leza nga aliti, ¹⁴"Uwuchindame kwe Leza mupela ukulusya, swinya leka kuwe umutende muni ya pansi pakasi pa wanthu mwakwe wano Leza akusechela." ¹⁵Kwiza kwawa ivya kuti pano awangelo wapita ukufuma kwe woliwo ukuya mwiwulu, wakachema awati kwe wenga nu muwuye, "Lekani tuye nomba ku Betelehemu nga tuye tulole ichinthu choo chino chichitisile, chino Imfumu yatumanyisya sweswe." ¹⁶Awapitisa ukuya kulyanye nga wazana Mariya, Yosefe, nu mwana, wino walazile mwi pondo. ¹⁷Lyo wamulola weliwe, wizile wamanyisya chino chavwanzilwe kwe woliwo ivya mwana. ¹⁸Wonsi wano wivwile choo wazungusile pe chino chavwanzilwe kwe woliwo na wachemi. ¹⁹Ukuwa Mariya atwalilizile ukwelengania ivya vinthu vyonsi vino ayivwile, ukuchindika vyolivyo mu mwendo wakwe. ²⁰Awachemi awanyoka, wachindamika nu kutumvya Leza pa vinthu vyonsi vino wivwile swinya waweni, ndivino chavwanzilwe kwe woliwo. ²¹Pano uwanda wa kananimonsi(8) wasila, pano umwana alemvilwe, wisilwe Yesu, izina lino wapilwe nu mungelo lyo achili ukuwa mu wula. ²²Pano impendo ya mamanda yakulondekwa ukuyiswefya yasila, ukuyana ni sundo lyakwe Mose, awamuleta Yesu kwi tempeli mu Yerusalemu ukuti wape weliwe ku Mfumu. ²³Ndivino chawalikwa mwi sundo lya mfumu, "Aliwensi umonsi wino wiyula uwula alipewa ku Mfumu." ²⁴Achaleka watwazile inzuwi ukuyana kwe chino chavwanzilwe mwi sundo lya mfumu, "Inkhunda ziwili nawana wanthozi wawili." ²⁵Lolani, kwalinji umonsi mu Yerusalemu wino izina lyakwe lyalinji Simiyoni, swinya umonsi wee alinji amulungamane swinya uwakuyipa. Weni alindililanga ukupozwa kwe Izirayeli, swinya u Muzimu Mutele alinji pakwe weliwe. ²⁶Chavumbusilwe kwe weliwe nu Muzimu Mutele kuno atalilola imfwa lyo ataweni e Kristu wakwe Mfumu. ²⁷Ukutungululwa nu Muzimu, Simiyoni ayiza mwi tempeli. Pano awakwasi wiza nu mwana Yesu, ukuti wachitile weliwe ukuyana nu musango wi sundo, ²⁸asenda weliwe mu nyobe zyakwe nga atumvya Leza, nga ati, ²⁹"Nomba muleke umuwomvi wako afwe mu mutende, Mfumu, ukuyana nizwi lyako. ³⁰Amuno aminso yane yalola ipususyo lyako, ³¹luno usenganizizye mukulola kwa wanthu wonsi: ³²uwuswepe kwi wumbulo ku Makandi swinya uwuchindame ku wanthu wako Izirayeli." ³³E yise nu nyina awazunguka pakwe chino chavwanzilwe ivya weliwe. ³⁴Simiyoni alota woliwo nga atili kwe Mariya e nyina, "Lola, umwana wee asozilwe ku kupona nu kukatuka kwa wanthu awavule mu Izirayeli swinya pa chimanyikwilo chino chikukanwa -- ³⁵swinya e panga alilasa u moyo wako wemwenecho -- alyakuti amelengano ya myenzo iyivule yingawumbulwa." ³⁶E kasema umwanachi izina lyakwe Anna alinji palyanye. Alinji a mwana umwanachi e Fanuwelo ukufuma ku luko lwakwe Asha. Alinji amukote nkhaninye. Ikazile nu mulume imyaka munenulambali(7) ukufuma pano wakuzile uwanachi, ³⁷nga umulume afwa nga ayikala wenga imyaka amakumi kananimonsi na yini sita umonsi. Atatela afume mwi tempeli ukuwa atewetanga nu kufunga na mapepo, umusanya nu wusiku. ³⁸Pi ola lilyanye ayiza papipi na woliwo nga atalika ukusalifya Leza, swinya avwanzile ivya mwana kwe aliwensi wino alindililanga ukupusukwa kwakwe Yerusalemu. ³⁹Lyo wamala vyonsi vino walondekanga ukuti wawombe ukuyana ni sundo lya Mfumu, awanyochela ku Galileya, kukaya kawo ka Nazareti. ⁴⁰U mwana akula swinya awa na maka, ayonjerewa amano, swinya inkhumbu yakwe Leza yalinji pakwe weliwe. ⁴¹Awakwasi wakwe wapitanga mu Yerusalemu umwaka wuli wonsi mukuzewela pa chakupitililwa. ⁴²Pano Yesu awa ni myaka ikumi na yiwili, awaya swinya pa mphindi ya misango ya kuzewela. ⁴³Lyo wikala amanda yakufikapo mu mphendo ya chakulya, awatalika ukunyochela kukaya. Ukuwa Yesu asyala kwisinda swinya awakwasi wakwe nanthi kumanya. ⁴⁴Welenganianga kuno Yesu ali mwi wumba lino lyalinji nawo pawulendo, achaleka wapisile uwulendo wa wanda wonga. Ngapano awatalika ukumuvwamba mu wakamu wawo ni viwuzwa vyawo. ⁴⁵Pano watamuzanile Yesu, awanyochela ku Yerusalemu nga watalika ukumuvwamba kulyanye. ⁴⁶Kwiza kwawa pano amanda yatatu wizile wamuzana mwi tempeli, ayikazile pakasi pa wasambilizya, akwivwichisya kwe woliwo swinya akuwakolowozya woliwo na mawuzyo. ⁴⁷Wonsi wano wamwivwanga awazunguka nu kwivwichisya kwakwe swinya nu kutolelela kwakwe. ⁴⁸Pano wamuweni, awazunguka nkhaninye. E nyina atili kwe weliwe, "Mulumendo, wuzye achani fwani chino ukutuyimvya? Lola, e baba wako na nene twasakamine ukukuvwamba." ⁴⁹Yesu atili kwe Mariya, "Wuzye achani fwandi chino mukumvwamba? Wuzye mutamanyanya kuno mfwile imbe pa mulimo wakwe Tata wane?" ⁵⁰Ukuwa wativwichisizye chino wasulanga na mazwinye yayo. ⁵¹Ngapano Yesu anyochela na woliwo ukuya ku Nazareti swinya atonthezile kwe woliwo. E nyina asunjilile ichete ivinthunye vyovyvo mu mwendo wakwe. ⁵²Lelo Yesu atwalilizile ukukula mu mano swinya mu wutali wa muwili, swinya onjelezwa mu kukundila nu Leza na wanthu.

3

¹Mu myaka ikumi na yasano iya wufumu wakwe Tiberiyasi Siza -- pano Ponshasi Pilato walinji amulasi uwa Yudeya, Herodi walinji amfumu ya mu Galileya, nu muniyina wakwe Filipu walinji a mfumu mu chiputulwa cha Itureya na Trakonitis, swinya Lisaniyasi walinji a mfumu ya Abilene, ²mu mphindi ya simapepo mukulu u Anasi nu Kayafasi -- izwi lyakwe Leza alyiza kwe Yohani umwana kwe Zakariya mu lupalang'ang'a. ³Ayile mu chiputulwa ich kuliwilizya Yorodani, akulumbilila uwubatizyo wa kutontholokwa ukutetelwa ku mawembuko. ⁴Ndivino chawalikwa mwe kalata wakwe

Iyizaya umutumwa, "Izwi lya wenga akupunda mu lupalang'ang'a, 'Mupekanie inzila yakwe Mfumu, muziwiki inzila zyakwe ziyololoke.⁵ Imikongho yonsi yiliyizuzwa, swinya imyamba ni vyulu viliwulumukwa, ni nzila nyongane zili yololoswa, swinya mu masyo amawipe mulizengwa imisewo,⁶ swinya awanthu wonsi walilola ukutulwa kwakwe Leza."⁷ Nga Yohani atili ku mawumba yano yizanga ukuti yabatizwe na weliwe, "Mwe wana wa vipili! Wuzye weweni wino wasoka mwemwe ukuti musamale ukufuma ku wukali wuno wukwiza?⁸ Achaleka, mukome ivikomwa vino viyanine nu kutontholokwa, swinya mutakatalike ukuvwanga mukasi mwinu, 'Tuli nu Abrahamu e tata witu,' amuno nkhuwanena ukuti Leza angakatusya awana wakwe Abrahamu ukufuma ku mawe yaa.⁹ Na nombanye imphasa yazunzulwa mwisika lya miti. Achaleka wuliwonsi umuti wumo wusikoma ivikomwa ivizima wukaputulwa nu kusumbwa mu mulilo."¹⁰ Ngapano amawumba yatwalilila ukukolowozya weliwe, yatinji, "Achani nomba chiono tungachita?"¹¹ Atolelela nu kuti kwe woliwo, "Ndi wumwi ali na malaya yawili, ape lyonga kwe wino asi nanthi limwi, swinya weyo wenga ali ni chakulya achite wowonye."¹² Awa kasonkhesya misonkho nawonye wizile ukuti wabatizwe, nga awati kwe weliwe, "Musambilizya, tufwile tuchite chani?"¹³ Atili kwe woliwo, "Mutize mwasenda indalama izivule ukulusya zino mwalamulwa ukusenda."¹⁴ Awa vita nawonye wamuwuzichisya, ukuti, "Nga sweswe? Tufwile tuchite chani?" Atili kwe woliwo, "Mutakapoke imphiya ku maka ukufuma kwe aliwensi, swinya mutakanenele nanthi wumwi ivya wufi. Muwayikuta na malipilo yinu,"¹⁵ Nomba lyo awanthu walinji wakulindilichisya e Kristu ukuti ayize, aliwensi alinji amuzunguke mu myenzo yawo ivya kwe Yohani, ndi pamwi angawa we Kristu.¹⁶ Yohani atolelela pa kuvwanga kwe woliwo wonsi, "Nene, nkhuwabatizya na minzi, kweni wumwi akwiza wino ali na maka ukusya nene, swinya nenji nthenelela nu kusapula indyatu zyakwenye. Aliwabatizya nu Muzimu Mwimichile swinya nu mulilo.¹⁷ Ichakweyela chakwe chili mwi kasa lyakwe ukuti ayele ichetechete ukufumya ipa kweyela nu kuwunganika imphumba mu nkhome yakwe. Ukuwa aliyocha ilyelelo nu mulilo wuno wutalitela wuzime."¹⁸ Ni mikweze yinji iyivule swinya, Yohani wawizizye ilandwe zima ku wanthu.¹⁹ Pano Herodi imfumu yakalipizilwe muno watwazile e Herodiya emuka munyina, na pe vyonsi vinji iviwiwe ivinthu vino Herodi wawomvile,²⁰ wonjelezizye choo ku vyonsi vyoo, acho wiyalizile Yohani mu ng'anda ya vingololo.²¹ Nomba chiza chawa, pano awanthu wonsi wabatizwa, Yesu nawenye abatizwa, nga pano achilinjiki akupepa, kwiyulu akwiyuka,²² nga u Muzimu Mutele mu miwele ya muwili awika ngati ankhunda, nga izwi ukufuma mwiwulu, "Wewe we Mwanana wane, wino nakunda. Nkhusechela na wewe."²³ Pano Yesu atalika umulimo wakwe, alinji ni myaka amakumi yatatu mu nkholo. Alinji a mwana (ndivino chalinji) wakwe Yosefe umwana kwe Heli,²⁴ umwana kwe Mathati, umwana kwe Levi, umwana kwe Meleki, umwana kwe Yanayi, umwana kwe Yosefe.²⁵ Yosefe alinji a mwana kwe Matiyasi, umwana kwe Amosi, umwana kwe Nahumu, umwana kwe Esili, umwana kwe Nagayi,²⁶ umwana kwe Maati, umwana kwe Matiyasi, umwana kwe Semeyini, umwana kwe Yosechi, umwana kwe Yoda.²⁷ Yoda alinji a mwana kwe Yoanani, umwana kwe Resa, umwana kwe Zerubabelo, umwana kwe Salatiyele, umwana kwe Neri,²⁸ umwana kwe Melechi, umwana kwe Adi, umwana kwe Kosamu, umwana kwe Elimadamu, umwana kwe Eri,²⁹ umwana kwe Yoswa, umwana kwe Eliyeza, umwana kwe Yorimu, umwana kwe Mathati, umwana kwe Levi.³⁰ Levi alinji a mwana kwe Simiyoni, umwana kwe Yuda, umwana kwe Yosefe, umwana kwe Yonamu, umwana kwe Eliyakimu,³¹ umwana kwe Meleya, umwana kwe Mena, umwana kwe Matatha, umwana kwe Natan, umwana kwe Davide,³² umwana kwe Yese, umwana kwe Obedi, umwana kwe Bowazi, umwana kwe Salimoni, umwana kwe Nashoni.³³ Nashoni alinji a mwana kwe Aminadabu, umwana kwe Adimini, umwana kwe Arini, umwana kwe Hezironi, umwana kwe Perezi, umwana kwe Yuda,³⁴ umwana kwe Yakobi, umwana kwe Isaki, umwana kwe Abrahamu, umwana kwe Tera, umwana kwe Nahori,³⁵ umwana kwe Serugi, umwana kwe Rewu, umwana kwe Pelegi, umwana kwe Eberi, umwana kwe Shela.³⁶ Shela alinji amwana kwe Kayinani, umwana kwe Arifakadi, umwana kwe Shemu, umwana kwe Nowa, umwana kwe Lameki,³⁷ umwana kwe Methusela, umwana kwe Enoch, umwana kwe Yaredi, umwana kwe Mahalaleli, umwana kwe Kayinani,³⁸ umwana kwe Enosi, umwana kwe Seti, umwana kwe Adamu, umwana kwe Leza.

4

¹ Apano Yesu, umwizule nu Muzimu Mutele, anyoka ukufuma ku luzi lwa Yorodani nga akolezwa nu Muzimu mu lupalang'ang'a, ² kuno pa manda amakumi yani weni welezizwe nu muwipe. Weni atalile nanthi chimwi mu manda yayonye, nga pa wumalilo wa mphindinye yoyo ayivwa.³ Umuwipe atili kwe weliwe, "Ndi we Mwana wakwe Leza, lilamule iwe lyoo liwe a mukate."⁴ Yesu amutolelela, "Chawalikwa, 'Umunthu atanga awe nu wumi nu mukate wutupu.'"⁵ Ngapano umuwipe akolela Yesu papela nu kulanjizya weliwe yonsi ama wufumu ya muni pa mphindi inthichivyenye.⁶ Umuwipe atili kwe weliwe, "Nenji ndipa kwakwe wewe yonsi amaka yaa swinya wonsi uwuchindame wawo, amuno vyapewa kwe nene, swinya ningapa vyenevyo aliwensi wino nkholonda.⁷ Ngapano, ndi ungafukama pansu nu kumphepa nene, vyandi viwe avyako."⁸ Ukuwa Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe, "Chawalikwa, 'Ulipepa i Mfumu e Leza wako, swinya mulitewetela wenganye.'"⁹ Apano u muwipe akolela Yesu ukuya mu Yerusalemu nu kumuwika papela nkhani pa ng'anda ya tempeli, nga atili kwe weliwe, "Ndi we Mwana wakwe Leza, yisumbe wemwenecho pansu ukufuma paa."¹⁰ Amuno chawalikwa, "Weni alilamula awangelo wakwe ku vyakwe wewe, ukukupususya,"¹¹ swinya, 'Walikunyamula mupela na makasa yawo, alyakuti utize upunule itamba lyako pa liwe."¹² Pakutolelela weliwe, Yesu atili, "Chavwangwa, 'Utakayiwike i Mfumu e Leza wako mu melezuyo.'" ¹³ Pano umuwipe wamala ukweleza Yesu, weni afumapo nu kumuleka mpaka pa mphindi yinji.¹⁴ Apano Yesu wanyochela ku Galileya mu maka ya Muzimu, swinya ilandwe lyakwe alisata konsi ukuliwilizya ichiputula chonsi.¹⁵ Ngapano weni atalika ukusambizya mu ma sinagogi yawo swinya weni watumvizwe na wonsi.¹⁶ Weni ayiza ku Nazareti, kuno wikalanga nu kukulila, nga, ndivino imiteto yakwe,

ayinjila mu sinagogi pa wanda wa Sabata nga ayimilila ukuti awazye umwakupundilila.¹⁷ E kalata wa mutumwa Yesaya yapilwe kwe weliwe. Weni ayiyula e kalata nu kuzana amasyo pano chawalikwa,¹⁸¹⁹ "U Muzimu wa Mfumu wuli pakwe nene, umulandu weni apasile nene ukuti indande ilandwe zima ku wasaluke. Weni anthuma nene ukuwizya uwunthungwa ku wanyepwa sinya ukunyosya ukulola ku nthonkho, ukusapula wawo wano wakutitichizwa,¹⁹ ukuwizya umwaka wakulondelekwa kwakwe Mfumu."²⁰ Ngapano avunga e kalata, anyosya kwe kayamwite, nu kwikala pansi. Aminso ya wonsi wano walinji mu sinagogi yatonthomezile pakwe weliwe.²¹ Weni atalika ukuvwanga kwe woliwo, "Ilelo amawaliko yaa yafiswa mu kwivwa kwinu."²² Aliwensi palyanye avwanzile ivizima vyakwe weliwe swinya awazunguka pa nkhumu mu mazwi yano yafumanga mu mulomo wakwe, nga awawuzichizya, "Wuzye wee asa mwana wakwe Yosefe?"²³ Atili kwe woliwo, "Nakawuzyenye muli nena umulumbe woo kwe nne, 'Ng'anga, yipozye wenga. Chilichonsi twivwile chino wawomvile mu Kapenamu, womba chilichonga kumwinyu."²⁴ Kweni weni atili, "Nakawuzyenye nenji nkhuvwanga kwe mwemwe, pasi nanthi a mutumwa wino akapochelelwa kumwawo."²⁵ Ukuwa mu chisinkha nkhuwanena ukuti kwalinji awavule awanachi awafwilwe mu Izirayeli mu mphindi ya Eliya, pano kupela kwiyalizilwe imyaka yitatu ni myezi mutanda swinya inzala iyikulu ayiza muni yonsi.²⁶ Kweni Eliya atatumilwe nanthi kwakwe wenga wa woliwo, kwenivye ku Zarepati mu Sidoni, ku mwanachi umufwilwe wino wikalanga kulyanye.²⁷ Kwalinji awavule awa mambombo mu Izirayeli mu mphindi ya Elisha umutumwa, ukuwa nanthi uwa woliwo wapoizwe ukufumyako Namani wa ku Siriya."²⁸ Wonsi awanthu mu sinagogi wizwile nu kufulwa pano wivwile ivinthu vyoo.²⁹ Awakatuka, nukupatichizya weliwe afume mu musumba, nu kumukolela pamutwe wa mwamba wuno umusumba wawo wazengwa, alyakuti wangasumba weliwe ukufuma pa mutwe.³⁰ Ukuwa weni achilingania pakasi pakwe woliwo nu kuya ku masyo yanji.³¹ Apano weni aya ku Kapenamu, umusumba mu Galileya, nga atalika ukusambilizya woliwo pa Sabata.³² Awazunguka ni misambilizizye yakwe, umulandu weni avwanganga na maka.³³ Nomba mu sinagogi mwalinji umunthu wino walinji nu muzimu wa dimoni iyinyale, nga apunda nizwi ikulu,³⁴ "Iye! Achani chino tungawomba na wewe, Yesu wa ku Nazareti? Wuzye wiza ukuti utonone sweswe? Nenji nkhumanyile -- u Mutele wakwe Leza!"³⁵ Yesu akalipila i dimoni, ati, "Utakalande! Fumamo mwakwe weliwe!" Pano i dimoni yasumvile umunthu pansi pakasi pakwe woliwo, afumamo mwakwe weliwe, swinya nanthi kumuchisa mu nzila yiliyonsi.³⁶ Awanthu wonsi awazunguka, swinya awapitilila ukuvwanga vilyanye wenga nu muwuye. Awati, "Wuzye amazwichi yaa? Weni akulamula imizimu iyinyale nu wulamulilo na maka swinya yikufuma."³⁷ Achaleka ilandwe ilya weliwe lyatalika ukusata ukuya imbali zyonsi zya kuliwilizya ichiputulwa.³⁸ Ngapano Yesu afuma mu sinagogi nu kwinjila mu ng'anda yakwe Simoni. Nomba e nyinavyala wakwe Simoni walwile inzekema, nga awamupepelezya umulandu wakwe nyinavyala.³⁹ Achaleka Yesu wimilile papipi nawe nu kukalipila inzekema, nga yamusya. Paponapapo akatuka nu kutalika ukuwapyunjila.⁴⁰ Pano ilanji lyalinji nu kwinjila, awanthu awaleta aliwensi wino walinji amulwale ni ndwala zya misango iyivule iyilekane. Weni alambalika ikasa lyakwe pa aliwensi mwakwe woliwo nu kuwapozya.⁴¹ Na madimoni nayonye ayafuma mu wavule wakwe woliwo, yakupunda nu kuti, "Wewe we Mwana wakwe Leza!" Yesu akalipila ama dimoni swinya ayilesya ukuvwanga, umulandu yamanyile kuno weni walinji we Kristu.⁴² Pano kwacha, weni aya ku masyo aya wenga. Amawumba ya wanthu yamulondanga nga ayiza ku masyo yano weni walinjiko. Awelezya ukumulesya ukuti atakufume kwe woliwo.⁴³ Ukuwa weni atili kwe woliwo, "Nenji mfwilenze indumbilile ilandwe zima ilya wufumu wakwe Leza ku misumba yinji iyivule, amuno woo awuli mulandu natumwa koo."⁴⁴ Ngapano apitilizya ukulumbilila mu ma sinagogi monsi mu Yudeya.

5

¹Nomba chachitisile pano awanthu wamuliwilizizye Yesu swinya wivwanga kwizwi lyakwe Leza, kuno Yesu wimilile mumbali mwe sumbi wa Genesareti.² Yesu aweni amawato yawili yali mumbali mwe sumbi. Awa kasikula wanswi wafumile mu mawato swinya waswefyanga ivyandaluwa vyawo.³ Yesu ayinjila mwe wonga wa mawato, wuno walinji awa kwe Simoni, nga amulenga weliwe ukuti asuntchilizye iwato mukasi katichi ukufuma pa mulundu. Ngapano Yesu ayikalala pansi nu kusambilizya awanthu ukufuma mu wato.⁴ Pano Yesu wamala ukuvwanga, atili kwe Simoni, "Senda iwato uye kuno akwiwile nga uleke ivyandaluwa ukuti uleme inswi."⁵ Simoni atolelela nga ati, "Bwana, tuwomvile uwusiku wonsi, tutalemile nanthi yimwi inswi, ukuwa pizwi lyako, nandi nisy e ivyandaluwa."⁶ Pano wawomvile choo, wizile walema inswi invule nkhaninye, swinya ivyandaluwa avitalika ukulepuka.⁷ Achaleka awapunda awanji awawomvi mu mawato ayanji ukuti wize wawavwilizye. Awiza nga wizuzya amawato yonsi, alyakuti amawato yatalika ukuya pansi.⁸ Ukuwa Simoni Peturo, pano aweni choo, apona pansi pa vimphevu vya Yesu, ati, "Fumako kwe nene, amuno ne muwembu, Mfumu."⁹ Amuno azungusile, ponga na wonsi wano walinji nawe, panswi zino walemile.¹⁰ Ponga nu Yakobi nu Yohani, awana awalumendo wakwe Zebediya, wano wawombanga ponga nu Simoni. Yesu atili kwe Simoni, "Atati watina, umulandu ukufuma nomba uliwalema awanthu."¹¹ Pano wiza na mawato yawo ku mulundu, wasyile vyonsi nu kukonkha Yesu.¹² Kwiza kwawa ukuti pano alinji mu wonga wa misumba, u monsi uwa mambombo alinji kulyanye. Pano waweni Yesu, izile apona pansi nu kulenga Yesu, atinji, "Mfumu, ndi ukulonda, unganswehya nene."¹³ Ngapano Yesu ayololosya ikasa lyakwe nu kumupalamansya, atinji, "Nenji nkhumulonda. Swepa." Paponapapo amambombo yamusyile weliwe.¹⁴ Yesu amunenile ukuti atakamunene nanthi wu kumwi kweni amunenile ukuti apite, swinya ayilanjizye kwe simapepo nga ape inzuwi ku kuswefwa kwakwe, ukuyana ne vino Mose apinguzile, ukuti wuwe wukamboni kwe woliwo.¹⁵ Ukuwa ilyasi ilya wamambombo alisata ukuya ukutali, swinya amawumba makulu ya wanthu ayiza apaliponga ukuti yivwe Yesu akusambilizya swinya ukuti wapoizwe ku zyandwala zyawo.¹⁶ Ukuwa Yesu ayanga penye ku masyo ayamyalale nga apepa.¹⁷ Kwiza kwawa pa wonda wonga wa manda yayo yano Yesu wasambilizyanga,

swinya palinji awa Farisi na wasambilizya wa masundo wikazile palyanye wano wafumile mu twaya tonsi twa Galileya nu Yudeya nu kufuma mu Yerusalemu. Amaka yakwe Mfumu yalinji nu Yesu ukuti apozye.¹⁸ Nomba awanthu wamwi wanyamuzile umunthu wumwi pa chitanda wino alinji a mulemale, swinya wavwambanga inzila iya kuti wangaleta weliwe mukasi alyakuti wamulambalike paminso ya Yesu.¹⁹ Watazanile inzila nanthi yimwi iyakuti wanga muleta mukasi umulandu wi wumba, achaleka wayile pamusoni nga wamwisya pansu ukupiila mwisote, pa chitanda chakwe, ukuya muwanthu, paminso ya Yesu apenecho.²⁰ Ukulola isuwilo lyawo, Yesu atili, "Monsi, amawembu yako yatetelwa kwe wewe."²¹ A wakawalika na wa Farisi awatalika ukukolowozya choo, watinji, "Wuzye weweni wee wino akuvwanga ivya musamu? Wuzye weweni angatetela amawembu kweni Leza wenganye?"²² Ukuwa Yesu, Iyo wamanya chino welenganianga, atolelela nga atili kwe woliwo, "Wuzye achani chino mukukolowozya choo mu myenzo yinu?"²³ Wuzye achani chino achipeuke akuvwanga, 'Amawembu yinu yatetelwa kwe mwemwe' pamwi ukutu, 'Katuka swinya uwapita?'²⁴ Lelo ukuti mumanye kuno u Mwana wa Munthu ali namaka munsu ya pansu ukutetela amawembu, "-- Yesu atili ku mulemale--" Nengi nkhekunena, katuka, nyamula ichitanda chako nga uye ku ng'anda yako."²⁵ Paponapapo akatuka paminso ya woliwo nga anyamula ichitanda chino walazile penepo. Ngapano ayile ku ng'anda yakwe, akutumvya Leza.²⁶ Aliwensi wazungusile swinya watumvizye Leza. Awizula ni nthete, watinji, "Tuweni ivinthu ivizungusyo uwanda wilelo."²⁷ Iyo ivinthu vyoo vyachitika, Yesu ayile kunzi ukufuma mulyanye nga aweni e kasonkhesya wansonkho izina lyakwe Levi wikazile mukatutu ka kasonkhesya wansonkho. Yesu atili kwe weliwe, "Ukunkhe nene."²⁸ Achaleka Levi ayimilila nu kukonkha Yesu, asya vyonsi kwisinda.²⁹ Ngapano Levi apile Yesu ichakulya chakuzewela mu ng'anda yakwe. Kwalinji awasonkhesya wansonkho awavule kulyanye na wanthu wani wano wikazile pa tebulo swinya Yesu alyanga na woliwo.³⁰ Ukuwa awa Farisi na wakawalika wawo awayilizania kuwasambilizi wakwe, watinji, "Wuzye achani fwandi chino ukulya swinya ukung'wa na wasonkhesya wansonkho na wawembu?"³¹ Yesu atolelela kwe woliwo, "Awanthu wano awazima wasilonda ing'anga; kandi wawo wano awalwale."³² Nengi nthiza ukwita awalungamane, kweni awawembu ukuti watontholokwe."³³ Awatili kwe weliwe, "Awasambilizi wakwe Yohani wakafunga nu kupepepa penye, na wasambilizi wa wa Farisi nawonye wakawomba chilichonga. Ukuwa awasambilizi wako wakulya swinya wakung'wa."³⁴ Yesu atili kwe woliwo, "Wuzye pali wumwi wino angaleka awasindisi wa siwanga wafunge pano e siwanga achili ali pakasi pa woliwo?"³⁵ Lelo amanda yaliyiza pano e siwanga alisendwa ukufuma kwe woliwo, apano mu mandanye yayo walifunga."³⁶ Ngapano Yesu avwanzile swinya kwe woliwo mu mulumbe. "Pasi nanthi wumwi wino akasenda ichigamba pa chizwalo ichipya nukuwika pa chizwalo ichakali. Ndi awomba chocho, alinyepula ichizwalo ichipya, swinya ichigamba cha kufuma pa chizwalo ichipya chitanga chiyanane nu mwenda wa chizwalo ichakali."³⁷ Nanthi wumwi akawika ipala lya nomba mwikwela ilya kali. Ndi wawomba chocho, ipala lya nomba lingapunsya amakwela, swinya ipala lingasata, nga ichakusendela chingoliononeka.³⁸ Ukuwa ipala lya nomba lifwile liwikwe mwikwela ilipya.³⁹ Nanthi wonga Iyo ang'wa ipala lya kali akalonda ilya nomba, amuno akati, 'Ilya kali lyazipa.'

6

¹ Nomba chachitisile ukuti pa wanda wa Sabata kuno Yesu wapitilanga mu vyalu vya malezi, nga awasambilizi wakwe wasolanga imitwe ya malezi, awayipukusa mu makasa yawo, nga awalya imphumba.² Ukuwa wamwi mu wa Farisi awati, "Wuzye achani fwandi chino mukuwomba chino asa lisundo pa wanda wa sabata?"³ Pakutolela woliwo, Yesu atili, "Wuzwe mutawelenga chino Davidi wachitile pano alinji ni nzala, weni na wanthu wano walinji na weliwe?"⁴ Ayile ku ng'anda yakwe Leza nu kusenda umukate wa kuzanwa nga alyu wumwi mu mikate swinya apa wumwi ku wonsi wano alinji nawo ukuti walye, napano chalinji a lisundo ku wasimapepo watupu ukuti walye wenewo."⁵ Ngapano atili kwe woliwo, "U Mwana wa Munthu a Mfumu yakwe Sabata." Chachitisile pe Sabata winji kuno ayile mu sinagogi swinya asambilizye awanthu kulyanye. Kulyanye kwalinji umunthu wina ikasa lyakwe lyalinji alilemale.⁶ Wakawalika na wa Farisi wamulolechesyanga ukuti walole ndi angapozya wumwi pe Sabata, alyakuti wangazana chimwi ichakuti wamupe umulandu.⁷ Ukuwa amanyile chino welenganianga nga atili ku monsi wino ikasa lyakwe lyalinji a lilemale, "Katuka swinya wimilile paa pakasi pa wanthu." Achaleka umonsi akatusile swinya ayimilila palyanye.⁸ Yesu atili kwe woliwo, "Nengi nkhekolowozya kwe mwemwe, wuzye a lisundo pe Sabata ukuwomba ichiwiye pamwi ichizima, ukupususya uwulanzu pamwi ukuwonona?"⁹ Ngapano aliwilila ukulola ukuwalola wonsi nga atili ku monsi, "Yololosya ikasa lyako." Ayololosya, nga ikasa lyakwe lyapola.¹⁰ Ukuwa awizula nu kufulwa swinya awavwanzania ivya kuti wamuchite Yesu.¹¹ Chichitisile mu mandanye yayo ukuti Yesu ayili kunzi ku lupili mukupepa. Atwalilizile uwusiku wonsi ukupepa kwe Leza.¹² Pano kwacha, ayisile awasambilizya kwe weliwe, nga asozile ikumi na wawili, wano ayisile awa positole.¹³ Amita ya wa positole yalinji e Simoni (wino amwisile swinya Peturo) nu munyina wakwe Andireya, Yakobi, Yohani, Filipu, Bateromyu,¹⁴ Mateyu, Tomasi, Yakobi umwana wakwe Alufeyasi, Simoni wino witwanga uwa Bwangu,¹⁵ Yudasu umwana wakwe Yakobi, nu Yudasu Ikariyoti, wino ayiza awa mulyalya.¹⁶ Ngapano Yesu ayika umwamba ponga na woliwo nga ayimilila apayane na pano iwumba ikulu lya wasambilizi wakwe wimilile ni mpendo iyikulu ya wanthu ukufuma mu Yudeya na mu Yerusalemu swinya mu mbali mwe sumbi mu Taya na mu Sidoni.¹⁷ Awiza ukukwivwa kuli weliwe swinya ukuti wapozwe ku zya ndwala zyawo. Awanthu wano walinji mu machuzi ni mizimu iyinyale nawonye wapoizwe.¹⁸ Aliwensi mwi wumba watwalilizile ukwelezya ukuti waleme Yesu umulandu amaka ya kupozya yafumanga mwakwe weliwe, nga apozizye wonsinye pyuu.¹⁹ Ngapano alolechisizye pa wasambilizi wakwe nga atili, "Mwe walotwe mwemwe wano mwe wasaluke, amuno awinu uwufumu wakwe Leza."²⁰ Mwe walotwe mwemwe wano muli ni nzala nomba, amuno muliyizuzwa. Mwe walotwe wano mukulila nomba, amuno muliwa ni nseko.²¹ Mwe walotwe mwemwe pano awanthu

wakuwapata, swinya pano wakuwalesania swinya wakutuka mwemwe nu kukana izina lyinu ngati liwipe, umulandu wakwe Mwana wa Munthu. ²³Sechelelani mu wandanye wowo swinya muzewele, umulandu molimonye muliwa ni chisalifyo ichikulu mwiylulu, amuno awa tatakulu wawo wawawombelanga chilichonga awa kasema. ²⁴Ukuwa akalanda kwe mwemwe wano muli ni chuma, amuno mupochezile kali uwupole. ²⁵Akalanda kwe mwemwe wano mwikuta nomba, amuno muliwa ni nzala pa nkholelo. Akalanda kwe mwemwe wano muli ni nseko nomba, amuno muliwalosya nu kulila pa nkholelo. ²⁶Akalanda kwe mwemwe pano awanthu wonsi wakuwawwanjila ivizima vyakwe mwemwe, amuno avino awa tatakulu wawo wachitanga ku wakasema wawufi. ²⁷"Ukuwa nenji nkhuwanga kwe mwemwe wano mukwivwa, muwakunda awalwani winu swinya wombelani ivizima kwe wawo wano wapata mwemwe. ²⁸Muwalota wawo wano wakutipa mwemwe swinya muwapepa muno wawo wano wakuyimvya mwemwe. ²⁹Kw weyo wino wakuma ku lusaya longa, mupe swinya nu lunji. Ndi wumwi asenda ichizwalo chako, mulekele ni nu mwenda wakonye. ³⁰Muwapa kwe aliwensi wino akulenga. Ndi wumwi asenda chimwi chino achako, utakamunene ukuti akunyosezye. ³¹Ndivino mukalondela awanthu wawawombe, muwawomba wuliwonga kwe woliwo. ³²Ndi mwakunda awanthu wano wakunda mwemwe, achizima chani kwe mwemwe? Amuno na waluwembunye wakakunda wano wakunda woliwo. ³³Ndi mukuwombela ivizima awanthu wano wakawombela ivizima mwemwe, chingawa wuli achizima kwe mwemwe, amuno na wauwembu wakawomba wuliwonga. ³⁴Ndi mukwazimya awanthu wano mukuchetekela ukuti walinyosya, achizichi kwe mwemwe? Na waluwembu nawonye wakakwazimya, ukuti wawanyosezye wuliwonga. ³⁵Ukuwa muwakunda awalwani winu swinya muwawomba ivizima kwe woliwo. Muyazimye, nanthi akuchetekela ukuti walinyosya, nga ichisalifyo chinu chiliwa achikulu, swinya muliwa awana awakwe Wapapela Nkhaninye, amuno weni umwenecho ali nu wila ku wanthu wano wasisalifya swinya awawipe. ³⁶Muwe nu wila, ndivino e Tata winu ali nu wila. ³⁷Mutakti mupingule, nga namwenye mutalipingulwa. Mutakawifye, nga namwenye mutaliwifwa. Mutetele wanj, nga namwenye mulitetelwa. ³⁸Muwapa, nga chilipwa kwe mwemwe. Ivivule, ivisindile, ivisunkhanie swinya ivifulukile -- vilikunkhumulilwa pa manama yinu. Amuno ni chipimo mukuwomvya, achipimo chochonye chino waliwombela kwe mwemwe." ³⁹Ngapano swinya avwanzile kwe woliwo umulumbe. "Wuzye inthonkho yingakolela inthonkho iyiwuye? Ndi yingakolela, wonsinye wangaponela mwizonzi, asamwelimo? ⁴⁰Umusambilizati atanga awe amukulu ukulusya umusambilizya wakwe, ukuwa aliwensi pano wasambilizwa ukufikapo aliwa ngati a musambilizya wakwe. ⁴¹Wuzye achani fwandi wewe ukulola a kalisote kano kali mwi linso lya munyoko, kweni utakulola ichizinkha chino chili mwilinsio lyako? ⁴²Wuzye ungavwanga wuli kwe munyina wako, 'Mwana witu, leka nkhuwumye akalisote kano kali mwilinsio lyako,' pano wewe wemwenecho utakulola ichizinkha chino chili mwilinsio lyako wemwenecho? We wawufi! Talichila ukufumya ichizinkha mwilinsio lyako wemwenecho, ngapano ulilola ichete ukuti ufumye akalisote kano kali mwilinsio lya munyina wako. ⁴³Amuno kutawa umuti uwuzima wuno wukaleta ichikomwa ichiwole, nanthi amuti uwuwole wuno wukaleta ichikomwa ichizima. ⁴⁴Amuno umuti wukamanyikwa nu musango wa chikomwa chino wukaleta. Amuno awanthu wasiwunganika amasuku ukufuma mu muti we pupwe, swinya wasiwunganika inthumbusya ukufuma ku muti wa ponda. ⁴⁵U munthu umuzima ukufuma ku chuma ichizima cha mu mwendo wakwe akaleta chino achizima, swinya umunthu umuwipe ukufuma ku chuma ichiwepe cha mu mwendo wakwe akaleta vino awiwepe. Amuno ukufuma ku vivule vya mu mwendo umulomo wakwe wukavwanga. ⁴⁶"Wuzye achani fwandi mukwita nene, 'Mfumu, Mfumu,' napano musikwivwila ivinthu vino nkhuwanga? ⁴⁷Umunthu wensi wino akwiza kwe nene nu kwivwa amazwi yane nu kuvwa, nandi imbanene chino ali ngati. ⁴⁸Ali ngati a munthu akuzenga ing'anda, wino wimvile pansi nkhanini nga azenga ing'anda yakwe pa lufula lwiwe. Pano aminzi yizula, yaliyuma ing'anda kweni nanthi kuyiyingania, umulandu yazengwa ichete. ⁴⁹Ukuwa umunthu wino akwivwa amazwi yane nga nanthi kwivwila, ali ngati a munthu wino wazenga ing'anda papela pansi nanthi a lufula. Pano aminzi yakwiza nu kuyumizya ku ng'andanye yoyo, paponapapo yikupona, nga ukumongoka kwa ng'andanye yoyo akukulu."

7

¹Ala Yesu wamala vyonsi weni wanenanga mukwivwa kwa wanthu, weni wizile winjila mu Kapenamu. ²Nomba e kenturiyo walinji nu muzya wino wimichilwa nkhaninye na weliwe, nga walwile na mupipi nu kufwa. ³Pano e kenturiyo wivwa ivya Yesu, weni watumile kwe weliwe awasongo wa wa Yuda, ukulenga weliwe ukuti ayize nu kupozya umuwomvi wakwe. ⁴Pano wafika kwe Yesu, awalambilizya weliwe, watinji, "Weni wazipila ukuti wewe uchite choo muno weliwe, ⁵umulandu weni wakunda insi yitu, swinya awili wenga wino watuzenjela e sinagogi." ⁶Achaleka Yesu wapitilila mu nzila yakwe na woliwo. Ukuwa pano weni walinji mupipi ni ng'anda, e kenturiyo watuma iviwuzya vyakwe ukuti wati kwe weliwe, "Mfumu, utakayitamye, umulandu nenji nthazipila ukuti wewe ungiza mu ng'anda yane. ⁷Pa chifukwa choo nenji nthelazizye pe nenga ukuwa muzipile ukuti njize kwe wewe, kweni nenavye izwi nga umuwomvi wane alipola. ⁸Amuno nenji nanenye ne munthu wino ali pansi pa maka, na wavita pansi pakwe nene. Nanthi nkhati kwe wee wenga, 'Yanga,' nga weni akuya, swinya kwe wunji wenga, 'Zanga,' nga weni akwiza, swinya ku muwomvi wane, 'Womba choo,' nga weni akuchiwomba." ⁹Pano Yesu wivwile choo, weni wazungusile kwe weliwe, nu kupiluchila kwi wumba lino lyakonkhanga weliwe atili, "Nanthi nkhati kwe mwemwe, na mu Izirayelinye nthazana isuwilo ngati lyoo." ¹⁰Pano wawo wano watumilwe wanyosile ukuya kung'anda, awazana umuwomvi ali chete. ¹¹Lyo chachitikavye choo, Yesu wayile ku musumba uwakwitwa Nayini, nga awasambilizya wakwe ni wumba ikulu lyayile na weliwe. ¹²Lyo wafika mupipi ni chimphongolo cha musumba, lolani, umunthu wino wafwile walinji nukuya ukumuzyika, umulumendo wenganye kwe nyina (wino walinji amufwilwe), swinya iwumba ikulunye ukufuma mu musumba lyalinji naye. ¹³Pano i Mfumu yaweni

weliwe, ichilanda chamulema nkhaninye amuno weliwe nga atili kwe weliwe, "Utalosya." ¹⁴Ngapano weni wayile nu kulema mumbali mwa chino wanyamuzile penepo ichala, nga wawo wano wachinyamuzile wimilizile myaa. Weni atili, "Mulumendo, nenji nkhati kwe wewe, katuka." ¹⁵Umufwe ayikala nu kutalika ukulanda, nga Yesu apa weliwe kwe nyina. ¹⁶Apano inthete yalema wonsinye, awapitilila ukutumvya Leza, watinji, "Umutumwa umukulu wakatuswa pakasi pakwe sweswe" swinya "Leza akulolechesya pa wanthu wakwe." ¹⁷Ilandwe lyoo ilya Yesu lyasata mu kaya konsi ika Yudeya nu twaya twaya tonsi utwa mupipi. ¹⁸Awasambilizi wakwe Yohani awamuvyanjila vyonsi ivinthonye vyovyo. ¹⁹Ngapano Yohani ayita wawili iwa wasambilizi wakwe nu kuwatuma kwe Mfumu ukuti wati, "Wuzye awewe wenga wino wandi ayize, pamwi tulolele wunji?" ²⁰Pano wizile papipi nu Yesu, awonsi watili, "Yohani Kabatizya atutumile sweswe kwe wewe ukuti tuti, 'Wuzye awewe wenga wino ukwiza, pamwi tulolele wunji?'" ²¹Pi ola lyolyo weni apozizye awavule awanthu ukufuma ku ndwala ni nthazi nu kufuma ku mizimu miwipi, swinya na ku wanthu awavule wano walinji a nthonkho wapile ukulola. ²²Yesu atolelela nu kuti kwe woliwo, "Ndi mwapita pa nzila yinu, munene kwe Yohani chino muweni nu ukwivwa. Inthonkho zikupochelela ukulola, awalemale wakupita, awamambombo wakuswepa, awakutwi wakwivwa, awanthu wano wafwa wakukatuswa ukunyochela ku wumi, awasaluke wakuvwangwa ilandwe zima. ²³Umunthu wino atakuleka ukusuwila mwakwe nene umulandu wa milimo yane a mupepwe." ²⁴Ala pano intumwi zyakwe Yohani zypita, Yesu atalika ukuti ku mawumba ivya Yohani, "Wuzye mwayile mu lupalang'ang'a ukulola chani? A litete lino likayinganwa nu muza?" ²⁵Ukuwa mwayile ukulola chani? U munthu wino wazwite ivizwalo ivitonthe? Lolani, wawo wano wakuzwala ivizwalo vya kuyitopwa swinya wano wakakwikala ichete wali mung'anda zya mafumu. ²⁶Kweni mwayile ukulola chani? U mutumwa? Amolimo, nenji nkhati kwe mwemwe, nu kulusya nu mutumwanye. ²⁷Wee a weni wino chawalikwa, 'Lolani, nenji nkhatuma inthumwi pa minso yinu, wino alisengania inzila yinu yinu.' ²⁸Nenji nkhati kwe mwemwe, pakasi pe wano wakwatwa ku wanachi nanthi wenga amukulu ukulusya Yohani. Kweni wenga wino wachepesya mu wufumu wakwe Leza a mukulu ukumulusya." ²⁹(Pano awanthu wivwa choo, ponga na wakasonchezya wa musonkho, awazumilizya kuno Leza a mulungamane, umulandu wabatizizwe nu wubatizyo wakwe Yohani. ³⁰Ukuwa awa Farisi na wakamanya masundo wakanile ukulonda kwakwe Leza umulandu wakwe woliwo awenecho, amuno watabatizizwe nu Yohani.) ³¹"Ku chani, nomba, ningakolania awanthu awa nkhwatwa yoo? Wuzye wali ngati achani?" ³²Wali ngati awana wakwizya mu masyo yakukazizya, wano wakwikala nu kwitana wenga nu muwuye nu kuti, 'Twawimibilizile imfwemfwe, kweni mutachinile. Twimibilizile indwimbo zya pamfwa, kweni mutalosizye.' ³³Amuno Yohani kabatizya wizile atakulya umukate nu kung'wa nanthi alipala, nga mwatinji, 'Weni ali ni dimoni.' ³⁴U Mwana wa Munthu wizile akulya nu kung'wa, nga mwati, 'Lolani, weni watemwa ukulya swinya we chakolwa, ichi wuza cha wakasonchezya wa musonkho na wawembu!' ³⁵Ukuwa injelu zikalungamikwa na wana wakwe wansi." ³⁶Nomba wenga uwa wa Farisi wisile Yesu ukuti alye na weliwe. Ala pano Yesu ayinjila mu ng'anda ya mu Farisi, ayikala pa beche ukuti alye. ³⁷Lolani, kwalinji umwanachi mu musumba wino walinji a muwembu. Pano weni wizile wamanya kuno Yesu ali pa chakulya mu ng'anda ya mu Farisi, weni izile aleta infungo ya mafuta amanunchile. ³⁸Pano wachilinji ayimilile kunsizi ye weliwe papipi na matamba yakwe, akulila, atalika ukunyesya amatamba yakwe namansozi, apyela yeneyo ni nyele zyakwe swinya afyompha amatamba yakwe nga apaka yeneyo na mafuta amanunchile. ³⁹Pano u mu Farisi wino wisile Yesu waweni choo, welenginie kwe wenga umwenecho, atinji, "Ndi umunthu wee walinji a mutumwa, wanga amanye ukuti umwanachinye wee wino akumulema weweni swinya achani, kuno a muwembu." ⁴⁰Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe, "Simoni, nenji ndi na chimwi ichakuti nkunene." Weni atili, "chinene, Musambilizya!" ⁴¹Yesu atili, "E kakopesya wa ndalama walinji na wa nkhangole wawili. Wenga walinji ninkhangole ama denari imyanda yisano(500), nga wunji amakumi yasano. ⁴²Pano waposilwe ukuti wamunyosezye, weni wizile watetela wonsi ponga. Ngafwandi, weweni mwakwe woliwo angamukundisya?" ⁴³Simoni atolelela weliwe nu kuti, 'Nkhwelengania weyo wino wamutetela ukulusya,' Yesu atili kwe weliwe, "Wapanzya molimonye." ⁴⁴Yesu apiluchila ku mwanachi nu kuti kwe Simoni, "Ukulola umwanachi wee. Nenji ninjila mu ng'anda yako. Utamphile nathi aminzi yakusamba ku matamba, kweni wee wanyesya amatamba yane na mansozi yakwe swinya wayasyumula ni nyele zyakwe. ⁴⁵Wewe utampile nanthi akufyompha, ukuwa ukufuma pa mphindi nenji ninjizile moo atalesile ukufyompha amatamba yane. ⁴⁶Wenji nanthi kupaka amafuta umutwe wane, ukuwa weni apasile amanama yane na mafuta amanunchile. ⁴⁷Achaleka nkhati kwe wewe, amawembu yakwe, yano yalinji ayavule, yatetelwa – amuno weni wakundisya. Ukuwa weyo wenga wino watetelwa akatichi, akakunda akatichi." ⁴⁸Ngapano weni atili kwe mukazyana, "Amawembu yako yatetelwa." ⁴⁹Wawo wano wikazile ponga watalisile akuvwanga mukasi muwenecho, "Wuzye weweni wee wino akutetela na mawembukonye?" ⁵⁰Ngapano Yesu atili ku mwanachi, "Isuwilo lyako lyakutula. Pitanga mu mutende."

8

¹Chachisilwe zuwa pankholelo kuno Yesu watalisile ukupita mu misumba na mutwaya utupusane, ukulumbilila nu kuwizya ilandwe zima ilya wufumu wakwe Leza. Awi kumi na wawili walinji nanwe, ²na wanachinye wamwi wano wapoizizwe ku mizimu miwipi ni zyandwala: Mariya wino witwangwa Magadalen, ukufuma mwakwe wino ama demoni munenula mbali(7) yasamazizwe; ³Yoana, umuchi wakwe Chuza, e kalolechesya wakwe Herodi; Suzana; na wanjji awavule, wano, mwe vino walinji navyo, wapanga ivya kulondeka vyawo. ⁴Pano iwumba ikulu lya wanthu lyachilinji likuwungana, swinya awanthu wiza kwe weliwe ukufuma mu musumba nu musumba, wanenile umulumbe: ⁵"U mulimi ayile mukutanda imbeyu. Lyo akutanda, zimwi zyaaponizile mu mbali ya nzila nga azilyatwa pansa pa matamba, nga inyunyi zya mupela azilya zylenezyo. ⁶Yimwi ayiponela piwe, nga zuwazuwa pano yakula, ayinyala, umulandu patalinji

aminzi.⁷Yimwi ayiponela mu minga, nga iminga ayikula ponga ni mbeyu nu kuyititichizya.⁸Ukuwa yimwi ayipona pa muvundo nga ayiwapa ivizuwalo vino vyalinji umwanda(100) uwukulu." Ukufuma pano Yesu avwanga ivinthunye vyoo, wapunzile, "Aliwensi ali na makutwi iya kwivwa, mulekani ayivwe."⁹AZwasambilizi wakwe awamukolowozya achani umulumbe woo wukupiliwula.¹⁰Weni atili, "Ukumanya kwa nkhamu zya mu wufumu wakwe Leza chapwa kwe mwemwe, kweni ku wangi nkhuwanga mu milumbe, alyakuti 'ukulola waliwalola nanthi kulolechesya, swinya ukwivwa waliyivwa nanthi kwivwichisya."¹¹Lelo koo akusula kwa mulumbe: Imbeyu alizwi lya kwe Leza.¹²Zino zyalinji mu mbali munzila a wawo wano wivwa, ukuwa pano satana wiza nu kufumya izwi ukufuma mu myenzo yawo alyakuti watati wasuwile nga wapusuke.¹³Zino zyalinji pa liwe a wawo wano, pano wivwa izwi, wakulipochelela ni chimwemwe. ukuwa wasi ni misisi; wakusuwila pa mphindi iyitichi, nga mu mphindi ya melezyo wakapona.¹⁴Imbeyu zino zyaaponzile mu myunga a wanthu wano wakwivwa izwi, kweni lya wakupita mu nzila zyawo, wakakopekwa na makumbuchila aya chuma nu lwizyo lwa wulanzi woo, nga ichikomwa chawo chisicha.¹⁵Ukuwa imbeyu yino yaponile pa muvundo, waa awali wano, wakwivwa izwi nu mwendo wa chisinga nu wuzima, wakusunjilila swinya ukukoma ichikomwa nu kutepwa kwa kujimba.¹⁶"Nanthi wumwi akukozya inyale nga ayikupichile nu lweso pamwi ayiweke mwivungululu lya chitala. Ukuwa, akayiwika pa chilemelo alyakuti aliwensi wino akwinjila angalola uluswepo.¹⁷Amuno nanthi chimwi ichifisame chino chitalimanyikwa, nathi chimwi icha nkhamu chino chitalimanyikwa nu kwiza mu luswepo.¹⁸Acho teyelezyani mwivwichisye, amuno kwe wenga wino alinavyo, ivivule vilipwa kwe weliwe, ukuwa weyo wenga wino asinavyo, ne vino akwelengania weni alinavyo vilipokwa ukufuma kwe weliwe."¹⁹Apano e nyina na wanyina awiza kwe weliwe, kweni awapotwa ukupalamila kwe weliwe umulandu ni wumba.²⁰Wamunenile, "E nyoko na wanyoko wimilile panzi, wakuvwamba mulolane."²¹Ukuwa Yesu atolelela nu kuti kwe woliwo, "E mayo na wanyina wane a wawo wano wakwivwa izwi lyakwe Leza nu kuliwomba."²²Nomba uwanda wumwi Yesu ayinjila mu wato na wasambilizi wakwe nga atili kwe woliwo, "Tuyani tulambe tuye kumbalama yinji iyakwe sumbi." Awakatuka.²³Ala lya wakupita uwulendo wapa minzi Yesu aponechela. Ichimuza ichikulu achiza pe sumbi, swinya mu wato mwinjilanga aminzi, swinya walinji mu chakutinia.²⁴Apano awasambilizi wakwe Yesu awiza kwe weliwe awamuziwasya, awavwanga, "Bwana, bwana! Tuli mupipi ukufwa!" Yesu aziwuka nga akalipila umuza ni pwizi lya minzi, nga vyamyalala nu kutekania.²⁵Ngapano atili kwe woliwo, "Wuzye isuwilo linu lili kwinye?" Kweni walinji ni nthete swinya awazunguka, nga awakolowozyania wenga nu muwuye, "Wuzye nomba weweni wee, wino akupingula ni chimuzanye na minzi, swinya vikumwivwila?"²⁶Awapita pa chipya cha Geraseni, chino chilinji wulunji ne sumbi ukufuma ku Galileya.²⁷Pano Yesu wika walyata pa chitunthu, asunkhine nu monsi wumwi ukufuma mu musumba wino walinji na mademoni. Mumphindi iyitali atazwalanga ivizwalo, swinya atikalanga mu ng'anda kweni wikalanga pakasi pa nkhangwe.²⁸Pano waweni Yesu, wizile wapunda nu nukupona pansu pankholelo ya weliwe nga atili nizwi ikulu, "Wuzye ukulonda uchite chani na nene, Yesu, Mwana wakwe Leza Umukulu Ukulusya? Nkhukulenga, utakansunde."²⁹Amuno Yesu wapinguzile imizimu iyinyale yifume mu monsi. Amuno imphindi izivule yamulemanga, swinya chingatenga wamunyelele ni minyololo ku vimiti nu kumulindilila, waputulanianga iminyololo yakwe swinya ayimusamazya ukuya mu mphanga.³⁰Ngapano Yesu akolowozya weliwe, "Wuzye izina lyako weweni?" Atili, "Chiliwumba," amuno ama demoni ayavule yinjizile mwakwe weliwe.³¹Ama demoni ayatwalilila ukumulenga ukuti atakayasamazizye mwizongolela.³²Nomba iwufyo lya wakapoli awavule lyalinji palyanye wakulya mumbali ya mwamba. Ama demoni ayalenga weliwe ukuti aleke yaye mu wakapoli, nga ayazumilizya.³³Achaleka ama demoni ayafuma mu monsi nu kuya mu wakapoli, nga uwufyo awusamala nu kutelemuchila mwe sumbi swinya awung'wela.³⁴Pano wawo wano wachemanga wakapoli walola vino vyachitisile, awasamala nu kusasya vyenevvo mu musumba na mutwaya.³⁵Achaleka awanthu wayile mukulola vino vyachitisile, nga awiza kwe Yesu nu kuzana umonsi wino ama demoni yafumilemo. Wikazile pa matamba yakwe Yesu, azwite swinya ali na mano yakwe; Awawa ni nthete.³⁶Apano wawo wano wachiwani wawanena woliwo muno u monsi wino walemilwe na ma demoni wapolezile.³⁷Ngapano wonsi awanthu wa mu chipya cha Geraseni walenzile Yesu ukuti afume kwe woliwo, amuno walinji ni nthete nkhamu nkhaminye. Achaleka winjizile mu wato alyakuti watalike ukunyoka.³⁸U monsi mwakwe wino ama demoni yafumile alenga Yesu ukuti amuleke apite na weliwe, ukuwa Yesu amusamazizye, atinji,³⁹"Nyochela ku musolo wako swinya uye uwanene chino Leza wakuwombela." U monsi izile apita, akuwiza monsinye mu musumba wonsi chino Yesu wamuchitizile weliwe.⁴⁰Walile Yesu ala wanyoka, iwumba ali mupochelela, amuno wonsinye walindililanga weliwe.⁴¹Lolani, u monsi wino witwanga Jayirasi, wino walinji wenga wa wanankholelo mu sinagogi, awiza nu kupona pansu pa matamba yakwe Yesu, nga walenga weliwe ukuti aye ku ng'anda yakwe⁴²umulandu umwana wakwe umukazyana wenganye, uwa myika ikumi na yiwili, alinji mupipi nu kufwa. Lya Yesu ali munzila, amawumba ya wanthu yamutitichizya ukuliwilizya weliwe.⁴³Nomba palinji umwanachi palyanye wino wafumanga uwazi imyaka ikumi na yiwili swinya wasumvile indalama zyakwe zyonsi, lelo patalinji nanthi wumwi uwa kumupozya.⁴⁴Aya kunsizi kwe Yesu nu kukumvya insongo ya mwinjilo wakwe, nga paponapapo ukufuma kwa wazi akuputuka.⁴⁵Yesu atili, "Ngafwandi weweni wino wankhumvya?" Nga lya wonsi wakana, Peturo atili, "Bwana, iwumba lya wanthu likuliwilizizye swinya likukufyenyechezya."⁴⁶Kweni Yesu atili, "Wumi wankhumvya, amuno namanya kuno amaka yamwi yafuma mwakwe nene."⁴⁷Pano umwanachi wamanya kuno atanga asamale ukumanyikwa, ayiza akuzakaza nu kupona pansu pankholelo ya weliwe. Mukulola kwa wanthu wonsi awumbula umulanduchi akumvyizizye weliwe swinya muno paponapapo wapolela.⁴⁸Ngapano atili ku mwanachi, "Mwanane, isuwilo lyako lyakupozya. Upite mu mutende."⁴⁹Pano wachilinji akuvwanga, akwiza wumwi ukufuma ku ng'anda yakwe nankholelo mu sinagogi, akuti, "Umukazyana wako wafwa. Utakatwalilile ukuchuzya."⁵⁰Ukuwa pano Yesu wivwa choo, atolelela kwe Jayirasi, "Utakatine; usuwilevye, nga

alipola."⁵¹Pano wiza ku ng'anda, atazumilizizye nanthi wenga ukuti ayinjile nawe, nkhani Peturo nu Yohani nu Yakobi, ne tata wakwe mukazyana nu nyina. ⁵²Nomba wonsinye walosyanga nu kuchichima umulandu wa mukazyana, kweni Yesu atili, "Mutakati mwalosya; atafwile kweni aponechezile." ⁵³Ukuwa awamuseka, umulandu wamanyile kuno wafwile. ⁵⁴Ukuwa alema ikasa lya mukazyana nu kupunda, ati. "Mwana, katuka!" ⁵⁵U muzimu wa mukazyana awunyochela, nga wakatuka paponapapo. Awalamulila ukuti wamupe chimwi ukuti alye. ⁵⁶Awakwasi wakwe awazunguka, lelo Yesu awakomelezya watakanene nanthi wenga chino chachitisile.

9

¹Wizile wapunda ikumi na wawili ponga nukuwapa amaka ni nsambu nu kusamazya imizimu miwipe nukupozya izya ndwala. ²Awatuma wolio ukuwizya uwufumu wakwe Leza nukupozya awalwale. ³Ati kwe woliwo, " Mutakasende nanthi chimwi pa wulendo-- nanthi a sozo, nanthi akakwama, nanthi amukate, nanthi a ndalama swinta nathi a amwinjilo uwa konjelezya. ⁴Yiliyonsi ing'anda yino mwiza mwinjila, yikalani poponye mphaka pano mulifuma. ⁵Kulikonsi kuno wataliwapochela, pano mukufuma mukayanye kako, muwakungutila itukumbu kumatamba yinu ngati awukamboni uwakusyanya nawo." ⁶Apano wafuma nukupitila mutwaya, wakuwizya ilandwe zima nu kupozya pliponsi. ⁷Nomba Herodi e bwanamkubwa wivwile ivya vyonsi vino vyachitikanga, swinya azungusile, umulandu chavwanzilwe na wamwi ukuti Yohani akatusile ukufuma kuwafwe, ⁸swinya wanjani watili Eliya alolesile, na wanjani swinya ukuti wonga mu wa kasema awa kali akatusile. ⁹Herod atili, "Naputuzile umutwe wakwe Yohani. Wuzye weweni wee wino nkhwivwa ivyakwe ivya musango woo. ¹⁰Pano awa positole wanyoka, awa munena Yesu vilivyonsi vino wawomvire. Ngapano Yesu awasenda ponga na weliwe, nga waya ukutali ukumyalale ku musumba wuno witwanga Betisayida. ¹¹Ukuwa pano amawumba yivwile choo, ayamukonkha weliwe. Yesu apochezile woliwo nu kuvwanga kwe woliwo ivya wufumu wakwe Leza, swinya apozizye wawo wano walondanga ukupola. ¹²Nomba uwanda walinji nukuti wumale, nga awikumi na wawili wizile kwe Yesu nga awatili, "Usamazye iwumba ukuti waye mutwaya twa mupipi ukuliwilizya paa ukuti waye wazane apakulala ni chakulya, umulandu tuli koo ukutali nu twaya." ¹³Ukuwa Yesu atili kwe woliwo, "Mwemwe muwape chimwi ichakuti walye." Awatili, "Imikate yino tulinayo yitanga yichile yisano ni nswi ziwili--kandi ndi tungaye nu kukala ichakulya cha wanthu wonsi waa." ¹⁴(Palinji awonsi papipi ni myanda yisano.) Yesu atili ku wasambilizizi wakwe, "Wikazyani pansi mu viwunga vya kufika amakumi yasano chonga." ¹⁵Achaleka awawomba choo, nu kwikazya awanthu pansi. ¹⁶Ukusenda imikate yisano ni nswi ziwili, Yesu winusizye aminso mwiwulu, avilota nu kuvimenulania, nga apile vyolivyo ku wasambilizizi ukuti wape iwumba. ¹⁷Wonsinye walile swinya wikusi, nga vino vyasyazile awavisenda-- ivitundu ikumi na viwili vya tumontholanie. ¹⁸Kwizile kwawa pano Yesu asepanga wengavyenye, awasambilizizi walinji na weliwe. Yesu awakolowozizye ati, "Wuzye amawumba yakuti nene ne weni?" ¹⁹Awatolelela, "Yohani e Kabatizya. Kweni awanji wakuti Eliya, swinya awanji wakuti wonga mu wakasema ukufuma kali akatusile." ²⁰Ngapano Yesu atili kwe woliwo, "Ukuwa wuzye mwemwe mukuti nene ne weni?" Peturo atolelela, "E Kristu wakwe Leza." ²¹Kweni Yesu awachenjezizye ukuti watumunene nanthi wonga choo, ²²atinji, "U Mwana wa Munthu afwile achule ivinthu ivivule swinya akanwe na wasongo na wasimapepo na wakawalika, swinya alikomwa nga pa wanda wachititatu ali katuswa." ²³Ngapano atili kwe woliwo wonsi, "Ndi wumwi akulonda akonkhe nene, afwile ayikane wenga swinya asende uwuchingane wakwe imphindi zyonsi nga akonkhe nene. ²⁴Aliwensi anga tula uwulanzi wakwe aliwusovy, kweni wensi wino asovy uwulanzi wakwe umulandu wakwe nene aliwutula. ²⁵Wuzye achizimachi ukuti umunthu azane insi ya pansi yonsi, kweni ayisovy pamwi ayipoke wenga?" ²⁶Wensi wino ali ninsoni muno nene na mazwi yane, muno weliwe u Mwana wa Munthu aliwa ninsoni pano akwiza mu wuchindame wakwe umwenecho swinya uwuchindame wakwe Tata wakwe nu wa wangelo awatele. ²⁷Ukuwa nkhuwanena mu chisinkha, pali wamwi wano wimilizile paa wano watalitela wawonje imfwa lyo wachili wataweni uwufumu wakwe Leza." ²⁸Nomba papipi amanda kananimonsi(8) ukufuma pano Yesu avwanzile amazwi yaa, asenzile ponga na weliwe Peturo, nu Yohani, nu Yakobi nga wayile mu mwamba mu kupepa. ²⁹Pano wapepanga, imilolechele ya paminso pakwe papiliwusile, ni vizwalo vyakwe vyawa iviswepe ukulusya. ³⁰Lolani, awonsi wawili wavwanganga na weliwe, Mose nu Eliya, ³¹wano walolesile mu wuchindame, wakuvwanzania nu Yesu ivya wulendo wakwe, wuno alinji nukuwumalizya mu Yerusalemu. ³²Nomba Peturo na wano walinji na weliwe walinji nu tulo utukulu, ukuwa pano waziwuka ichete, waweni uwuchindame wakwe na wonsi wawili wano wimilile na weliwe. ³³Pano wayanga apatali nu Yesu, Peturo atili kwe weliwe, "Bwana, achizima ukuti sweswe tuwe paa. Uleke sweswe tuzenge utututu tutatu, konga kakwe wewe, konga kakwe Mose, na konga kakwe Eliya." (Atamanyile chino wavwanganga.) ³⁴Lyo achilini akuvwanga choo, iwingo lizile nga lyawavwimba woliwo, swinya awawa ni nthete pano winjilanga mwi wingo. ³⁵Izwi lyizile ukufuma mwi wingo, lyatinji, "Wee a Mwana wane, wonga wino amusolwe; muteyelezye kwe weliwe." ³⁶Pano izwi lyavwanzile, Yesu azanilwe ali wenga. Awamyalala swinya nanthi kumunena wumwi mu mandanye yayo chilichonsi icha vino waweni. ³⁷Nomba pa wanda wakukonkha, pano wizile wika ukufuma mu lupili, iwumba ikulu lyasunkhine na weliwe. ³⁸Lolani, u monsi mwi wumba izile apunda, atinji, "Musambilizya, nkukulenga ukuti ulole umwana wane umulumendo, amuno amwana wane wenganye. ³⁹Wewe ulole, u muzimu wukuwa na maka pakwe weliwe ngapano akutalika ukukuta; wukupanjisa ukuti asalamanthe alyakuti itatafulo alifuma mu mulomo. Umuzimu nanthi kumusa swinya wukamusyotolania uuwu. ⁴⁰Nakomelezizye awasambilizizi wako ukuti wawupatichizye wufume, kweni awapotwa." ⁴¹Yesu atolelela nga atili, "Mwe wanthasuwila swinya inkhulo iyiwape, wuzye pangapita imphindi wuli ukuti nene injimbe muno mwemwe? Mulete umwana wako paa." ⁴²Pano umulumendo wizanga, i demoni alimumisya pansi swinya ukumuyingania nu kusalamantha. Ukuwa Yesu akalipila umuzimu uwunyale swinya

apozizye umulumendo, nga amunyosya kwe baba wakwe.⁴³ Ngapano awazunguka wonsinye nu wukulu wakwe Leza. Pano wonsinye wazungukanga pakwe vilivyonsi Yesu wachitanga, atili ku wasambilizi wakwe,⁴⁴ "Lekani amazwi yaa yinjile mukasi nkhanu ya makutwi yinu: U Mwana wa Munthu alilemekwa ukuya mu makasa ya wanthu." ⁴⁵Ukuwa wativwichisizye imivwanjile yakwe. Chalinji achifisame kwe woliwo, alyakuti watakamanye chino chikusula, ukuwa lelo awatina ukuti wangakolowozya ivya mivwanjile yoo. ⁴⁶Ngapano ukupazinkhana akutalika pakasi pakwe woliwo ivyakuti weweni mwakwe woliwo aliwa amukulu ukulusya. ⁴⁷Ukuwa Yesu, ukumanya amelenganio mu myinzo yawo, wizile asenda umwana umutichi nu kumuwika pa mbali yakwe ⁴⁸nga atili kwe woliwo, "Wensi wino apochelela umwana wee mwi zina lyane, akupochelela nene; swinya wensi wino akupochelela nene, akupochelela wonga wino wanthuma nene. Amuno wensi wino amuchepe mwakwe mwemwe mwensi a wonga wino amukulu."⁴⁹Yohani atolelela, "Bwana, sweswe tuweni wumwi akusamazya ama demoni mwi zina lyako kweni twamulesizye, umulandu asipita ponga na sweswe." ⁵⁰"Matakamulesye," Yesu atili, "Umulandu wensi wino atakususya mwemwe awinu."⁵¹Pano amanda yapalamila ukuti asendwe, alondesizye ukuti aye ku Yerusalemu. ⁵²Atumile inthumwi pa nkholelo zyakwe, nga awaya winjila mu kaya ka Samariya ukuti wasenganie vilivyonsi kwe weliwe. ⁵³Kweni awanthu kulyanye watamupochelezile weliwe umulandu alondesiyanga ukuti aye ku Yerusalemu. ⁵⁴Pano awasambilizi u Yakobi nu Yohani waweni choo, awatili, "Mfumu, wuzye ukulonda sweswe tuingule umulilo ukuti wize pansi ukufuma mwiwulu nu kuwonona woliwo?" ⁵⁵Ukuwa apiliwusile swinya awakalipilizile woliwo, ⁵⁶nga awaya ku kaya akanji. ⁵⁷Pano wapitanga mu musewo, wumwi atili kwe Yesu, "Nenji nandi inkhonkhe wewe kulikonsi kuno ukuya." ⁵⁸Yesu atili kwe weliwe, "Awa mumbwe wali ni vipompho, ni nyunyi zya mupela zili ni visalanzo, kweni u Mwana wa Munthu asi nanthi pamwi ukuti alambalike umutwe wakwe."⁵⁹Ngapano atili kwe wunji, "Konkha nene." Ukuwa weni atili, "Mfumu, pakutalichila leka inje nzyike e baba wane." ⁶⁰Ukuwa Yesu atili kwe weliwe, "Waleke awafwe ukuti wazyike awafwe wawo. Ukuwa pano ukuya, yanga swinya uwizye ukutali na mu mbali uwufumu wakwe Leza."⁶¹Ngapano wunji wumwi nawenye atili, "Nenji ndikonkha wewe, Mfumu, kweni pakutalichila leka inje imbalaye wawo mu kaya kane." ⁶²Yesu atolelela kwe weliwe, "Nanthi wonga wino walema inkhundi nga akulola kwisinda amuyane ku wufumw wakwe Leza."

10

¹Ala pano vyapita ivinthu vyoo, i Mfumu yasozile amakumi munenulambali na wawili awanji, nu kuwatuma wawili wawili pankholelo pakwe weliwe ukuya mu musumba yonsi na masyo kuno walinji mupipi ukuya. ²Watili kwe woliwo, "Amasika ayvule, kweni wakawomba awatichi. Fwandi lambilizyani umweni masika ukuti atume wakawomba mu masika yakwe." ³Yani panzila yinu. Lolani, nkhuwatuma ngati mwe wana wa ng'onzi pakasi pa mphumphi. ⁴Mutakasende nanthi a chola icha ndalama, pamwi ichola icha pawulendo, pamwi indyato, swinya mutakalamuke nanthi wumwi mu nzila. ⁵Ing'anda yiliyonsi yino mwinjila, pakutalichila muti, 'Umutende wuwe mu ng'anda yoo!' ⁶Ndi umunthu wa mutende alimo, umutende winu wuliyikala pakwe weliwe, kweni ndi awe, wulinyochela kwe mwemwe. ⁷Yikalani mu ng'andanye yoyo, amulya nu kung'wa vino waleta, amuno e kawomba akayana na malambulo yakwe. Mutakati muwapita pita ing'anda ni ng'anda. ⁸U musumba wuliwonsi muliwayinjila, nu kuwapochelela, amulya vino waleta pa minso yinu ⁹swinya amupozya awalwale wano wali kulyanye. Muwati kwe woliwi, 'Uwufumu wakwe Leza wiza papipi namwemwe.' ¹⁰Pano mwinjila mu musumba nga watakuwapochelela, yani kunzi mu tunzila nu kuti, ¹¹Nitukumbunye ukufuma mu musumba winu lino likakakatila ku matamba yitu twawakunkhumulila! kweni mumanye choo: Uwufumu wakwe Leza wiza papipi. ¹²Nkhuwanena ukuti pa wanda wakupanzya vino vyachisilwe mu Sodom viliwa ichete ukulusya u musumba wowo. ¹³Akalanda kasikolo kwe wewe, Chorazini! Akalanda kasikolo kwe wewe Betisayida! Ndi imilimo iyikulu yachisilwe mwakwe wewe yachisilwe mu Taya nu Sidoni, ngali watontholosile kalinye, awikala pansi awazwala amasankho awayikuntchila ni toyi. ¹⁴Kweni alifwila inkhumbu u Taya nu Sidoni pakupanzya, mwenji pole. ¹⁵Wewe, Kapenamu, wuzye ukwelengania uliyitumphulila mwiwulu? Awe, ulilelwa pansi ku Hade. ¹⁶Winsi wino akwivwa kwe mwemwe akunjivwa, na wensi wino akuwakana akunkhana, swinya wino akunkhana akukana wino wanthuma."¹⁷Wawo amakumi munenulambali awanyoka ni chimwemwe, awati, "Mfumu, ni mizimu miwipenye yatutonthelanga mwizina lyako." ¹⁸Yesu atili kwe woliwo, "Namulolanga satana waponi ukufuma mwiwulu ngati ankhuwa." ¹⁹Lola, nawapa insambu izya kulyatanjila inzoka na makalayila, swinya pa maka yonsi iya mulwani, swinya pasi nanthi chimwi mu nzila yiliyonsi chiliwachisa. ²⁰Ukuwa kweni mutakasechelele pa choo chenga, kuno imizimu yikutonthela mwemwe, kweni muwe ni chimwemwe kuno amazina yinu yawalikwe mwiwulu."²¹Pa mphindinye yoyo awa ni chimwemwe ichikulu mwakwe Muzimu Mutele, nga wati, " nkhekutumvya, Tata, we Mfumu ya mwiwulu na munsu, umulandu wavifisile ivinthonye vyoo kuwamano na wakwiluka nu kuyiwumbula kwa kwe wano watasambilila, ngati awana watichi. Nakawuzyenye, Tata, pakuti choo chasechelesizye pa minso yakwe wewe." ²²Ivinthu vyonsi vyasungwa kwe nene ukufuma kwe Tata, swinya pasi nanthi wenga wamanya umwana we weni kandi e Tata, swinya pasi nanthi wumwi wama ukuti e Tata we weni kandi u Mwana na kwe wawo wano u Mwana wasola ukuwumbula weliwe. ²³Ngapano apiluchila kuwa sambilizya kumbali ni wumba nu kuti, "awalongo wano wakulola ivinthu vino mukulola. ²⁴Nkhuwanena, awatumwa awavule nizya mfumu wakumbwanga ukulola ivinthu vino mukulola, nga wataviweni, swinya ukwivwa ivinthu vino mukwivwa, kweni wativwile."²⁵Lolani, kamanya wa masundo wimilizile ukuti angamwelezya weliwe, ati, "Musambilizya, wuzye ntchite chani ukuti nkhapayane uwumi wamuyayaya?" ²⁶Yesu atili kwe weliwe, "Wuzye mwawalikwa chani mu masundo?" Mukuwelenga wuli?" ²⁷Weni atolelela nu kuti, "Uwakunda Imfumu e Leza wako nu mwendo wako wonsi, nu moyo wako wonsi, na maka yako yonsi, na mano yako yonsi nu mupalamani wako ndi vino awewe." ²⁸Yesu atili kwe weliwe,

"Watolelela molimonye. Chita choo, apano uliyikala."²⁹Kweni weni, ukukumbwa ukuti ayilungamisye, atili kwe Yesu, "Nga umupalamani wane weni?"³⁰Yesu amutolelela nu kuti, "U munthu wumwiwafumile ku Yerusalemu wayanga ku Yeriko. Wakapoka awamuvundumuchila, awamuzula nu kupoka vyonsi vino walinji navyo, awamuma, awamusya papipi nukufwa."³¹Kulongo e sinapepo wumwi wapitanga munzila yilyanye nga pano wamulola, apita inzila yinji.³²Nu mu Levi nawenye, pano wafika pa masyo yalyanye nu kumulola, apitilila ku mbali yinji.³³Kweni u mu Samali wumwi, pa wulendo wakwe, wizile pano walinji. Pano wamulola, amalanda yamulema.³⁴Apalamila kwe weliwe nu kunyepa ivilonda vyakwe, amwitila amafuta ni pala mwenemo. Amukwezuya napa nyama yakwe, nu kumuleta ku ng'anda yawa pitanzila nu kumusunga.³⁵Uwacha asenda indalama a denari wawili nu kumupa umweni ng'anda, nukuti, 'Musungange swinya chilichonsi ichakonjelezya chino ungalipa, pano nanyochela, ndiza nkholiwe."³⁶Nga weweni pa watata waa alinji amupalamani wakwe wino wasunkhine nawa kapoka?"³⁷Atili, "Weni wino wamulanjizizye uwila." Yesu atili kwe weliwe, "Pitanga ukawombange ichili chonga."³⁸Nomba pano wapitanga pawulendo wawo, weni winjizile mu kaya kamwi, nga umwanachi izina lyakwe Marita wamupochezile mu ng'anda yakwe.³⁹Walinji ninkhazi yakwe izina lyakwe Mariya, wino wikazile pa matamba ya Mfumu nu kwivwa izwi lyakwe.⁴⁰⁴¹⁴²Kweni Marita watangwanisile nukupekania ichakulya. Weni wizile kwe Yesu nukuti, "Mfumu, wuzye utakusakamala kuno inkhazi yane yinsizile nenga ukuteweta? Wowonye muwuzanyi ukuti ayize anjavwa." Kweni Imfumu yatolelela nukuti kwe weliwe, "Marita, Marita, ukuvwulika nu kuchulika ni vinthu ivivule, kweni chonga ichinthu achakulondeka. Mariya wasola ichinthu chino achizima, chino chitalitela chipokwe ukufuma kwe weliwe."

11

¹Chachitisile uwanda wonga pano Yesu wapepanga mu masyo yamwi. Pano wamalizizye, wenga uwa wasambilizile wakwe atili kwe weliwe, "Mfumu, tusambizye ukupepa ndivino Yohani wasambilizizye awa sambilizile wakwe."²Yesu atili kwe woliwo, "Pano mukupepa muwati, 'Tata, izina lyako lichindikwe ngati litele. Uwufuma wako wize.'³Utupe sweswe u mukate uwanda nu wanda. 'Ututetele amawembuko yitu, ndivino tukutetela aliwensi wino ali ninkhongole kwe sweswe. Utakatukolele sweswe mukwelezwa.'"⁴Yesu atili kwe woliwo, "Weweni mwakwe mwemwe aliwa ni chiwuzi, nga aliya kwe weliwe pakasi pa wusiku nu kuti kwe weliwe, "Chiwuzi njazimya imikate yitatu, 'pakuti ichiwuzi wane wiza nomba nomba ukufuma pa wulendo, swinya nenji nsi nanthi chimwi ichakuti ningamupa.'"⁵Ngapano uwa mukasi atolelela weliwe angati, 'Utize wanthamya. Ichisakati achiyale kali, swinya awana wane, apaliponga na nene, tulazile. Nthanga inkhatuke nu kupa umukate kwe wewe.'"⁶Nenji nkhati kwe mwewe, naponye nanthi atanga akatuke nu kupa umukate kwe mwemwe umulandu we chiwuzi wakwe, ukuwa pa mulandu wakupatichizya ukwasita kosozwa insoni kwako, alikatuka nu kukupa imukate iyivule muno ukulondela."⁷Nenji swinya nkhati kwe mwemwe, Lenganji, swinya chilipwa kwakwe mwemwe; vwambanji, swinya mulizana; Kong'osyani, swinya chilyiyulilwa kwakwe mwemwe.⁸Amuno wensi umunthu wakulenga akapochelela; swinya umunthu wakuvwamba akuzana; swinya kwakwe weyo umunthu wino akukong'osya, kuliyiyulilwa."⁹Weweni u tata pakasi pakwe mwemwe, ndi umwana wako akulenga inswi, alimupa inzoka mumalo yansi?"¹⁰Pamwi ndi akulenga ilenza, ungapa ikala kwe weliwe?"¹¹Ngafwandi, ndi mwemwe mwe wawipe mwamanyanya ukupa ivya wila ivizima ku wana winu, ngawuli e Tata winu uwa mwiwulu ukupa u Muzimu Mutele kwe wawo wano wakumulenga?"¹²Nomba Yesu wafumyanga kunzi e dimoni wino walinji chinunu. Pano e dimoni wafuma kunzi, u munthu wino walinji we chinunu avwanga, ni wumba alizunguka.¹³Ukuwa awanthu wamwi watili, "Ukupitila mwakwe Bezebeu, e songo wa madimoni, weni wafumyanga kunzi amadimoni."¹⁴Wanji welezizye weliwe swinya awavwamba ukufuma kwakwe weliwe ichimanyilo ukufuma Mwiwulu.¹⁵Ukuwa Yesu amanyile amelenganio yawo swinya atili kwe woliwo, "U wufumu wonsi wuno wukupawunkhana wonga wukusyala wenga, swinya ing'anda iyipawunkhane mwe yonga yikupona."¹⁶Ndi satana wayipawunkhania wenga, u wufumu wakwe wungimilila wuliwuli? Amuno mukuti nkhuwinjila amadimoni ukupitila mwakwe Bezebeu.¹⁷Ndi nkhuwinjila kunzi amadimoni ukupitila mwe Bezebeu, nga mwemwe mukawinjila yoliyo ukupitila mwakwe weni? Umulandu we choo, waliwa awakapanzya winu.¹⁸Kweni ndi mukuwinjila kunzi amadimoni ukupitila mwakwe Leza, Iyo uwufumu wakwe Leza wiza kwe mwemwe."¹⁹Ndi umunthu umukazawane wino ali vilwilo akulindilila ing'anda yakwe wenga, e katundu wakwe akasungika,²⁰kweni pano munthu umukazawane ukuchila wamuchimvya, u munthu umukazawane sana wapoka ivilwilo mwakwe vino wasuwizile nu kupoka u katundu wensi uwa munthunye weyo."²¹Weyo wino asi na nene akususyana na nene, swinya winga wino asi wungania na nene akusamphania."²²Pano umuzimu muwape wapita ukufuma mu munthu, wukapitila mu masyo yano yasi na minzi nu kulonda ukupuza. Ukuzana nanthi yamwi, wukati, 'Nandi nyochele ku ng'anda yane kuno nafuma.'"²³Pano wanyochela, wukuzana ing'andanye yoyo ayipyele swinya ayiyanie."²⁴Ngapano wukuya nu kusenda apaliponga nayo imizimu yinji munenulambali imiwiye ukulusya swinya yonsinye ayinjila mwenemo. Ngapano imiwele yawumalilo iya muntunye weyo yikulusya na pakutalichila."²⁵Chachitisile kuno, pano wawwanga ivinthu vyoo, wumwi umwanachi apunda izwi lyakwe ukulusya iwumba nu kuti kwe weliwe, "Awupepwe uwila wuno wakunyamuzile na maweile yano yakonsizye wewe."²⁶Ukuwa atili, "Nkhati, awapepwe a wawo wano wakwivwa izwi lyakwe Leza nu kulisunga."²⁷Pano amawumba yavulanga, Yesu watalisile ukuti, "Inkhwatwa yoo a nkhwatwa imbipe. Yikuvwamba ichimanyilo, ukuwa pasi nanthi achimanyilo chino chilipwa kwakwe woliwo suka ichimanyilo chakwe Yona."²⁸Amuno ndivino Yona walinji achimanyilo ku wa Ninive, achilichonga nu Mwana wa Munthu aliwa chimanyilo ku nkhwatwa yoo."²⁹Imfumukazi iyakukambazya yili katuka pipanzyo na wanthu wankhwatwa yoo nu kususya woliwo, amuno weni wizile ukufuma kunsilo yansi mukwivwa amano yakwe Solomoni, ukuwa lolani, wumwi

umukulu ukulusya Solomoni ali paa.³² Awanthu waku Ninive wali yimilila pi panzyo ni nkhwatwa yoo iya wanthu swinya wali susya yeneyo, amuno watontholosile pa kulumbilila kwakwe Yona, ukuwa lolani, wumwi umukulu ukulusya Yona ali paa.³³ Nanthi wumwi, ndi wakozya ulokozyo, akaluwika pa masyo amafisame, pamwi mwivungululu lya chitundu, kweni pachilemelo, alyakuti wawo wano winjila wangelola uluswepo.³⁴ Ilinso lyako alukozyo lwa muwili. Pano ilinsol yako lili chete, umuwili wonsi wukwizula nu luswepo. Kweni ndi ilinso lyako aliwape, umuwili wako wuli mmfizi iyikulu.³⁵ Achaleka, chenjelani kuno uluswepo mwakwe wewe asa mfizi.³⁶ Ngapano ndi umuwili wako wonsi yizwile nu luswepo, nanthi ambali yimwi mu mfizi, apano umuwili wako wonsi wuliwa ngati pano ulukozyo lukukozya uluswepo lwakwe pakwe wewe.³⁷ Ngapano wamala ukuvwanga, umu Farisi walenga weliwe ukuti alye na weliwe ku ng'anda yakwe, achaleka Yesu winjila nu kulambalala.³⁸ Umu Farisi azungusile kuno Yesu atasamvile tasi mu makasa pa chakulya.³⁹ Kweni Imfumu yatili kwe weliwe, "Nomba pano, mwemwe mwe wa Farisi mukaswefya kunzi kwa zyamphindi ni zyambale, kweni mukasi mwinu mwizula ukuyitemwa ni viwape.⁴⁰ Mwe wasowe amano! Wuzye weyo wino wapanzile kunzi asa weliwe wino wapanzile mukasi?"⁴¹ Panji awa saluke chino chili mukasi, nga pano ivinthu vyonsi viliwa viswepe kwe mwemwe.⁴² Kweni akalanda kwe mwemwe awa Farisi, umulandu mukapa ichikumi vya kununkhila, ni vya nthwilo na vyonsi ivya muchalo, kweni mukusya ipanzyo nu lukundo lwakwe Leza. Achakulondeka ukuwomba ni panzyo nu kukunda Leza, nanthi kupotwa ukuwomba ivinji ivinthu navyonye.⁴³ Akalanda kwe mwemwe awa Farisi, amuno mwakunda ivilimba vya nkholelo mu ma sinagogi nu kulamukwa ukwa muchinzi mu masyo yakukazizyamo.⁴⁴ Akalanda kwe mwemwe, amuno muli ngati ankhungwe zino zitamanyikwa zino awanthu wapakita papela nanthi kumanya.⁴⁵ Wenga uwa wa kamanya masundo atili kwe weliwe, "Musambilizya, chino ukulanda chikututuka naswenye."⁴⁶ Yesu atili, "Akalanda kwe mwemwe, wasambilizya wi sundo! Amuno mwemwe mukuwika awanthu pansi pa wung'wame wuno chatala ukunyamula, kweni mutakulema iving'wame ni kasa linu nanthi lyonga.⁴⁷ Akalanda kwe mwemwe, umulandu mukuzenga inkhungwe izya watumwa, kweni awa tatakulu winu wano wakoma woliwo.⁴⁸ Acho mwe wakamboni swinya mukuzumilizya ku milimo ya watatakulu winu, amuno amwelimonye wakomile woliwo nga mwemwe mwazenga inkhungwe zyawo.⁴⁹ Pa mulandu woo swinya, amano ya kwe Leza yatili, 'enji ndituma kwe woliwo awatumwa na wa positole, nga waliyimvya nu kukoma wamwi mwe woliwo,'⁵⁰ Inkhwatwa yoo, apano, yilisundwa amuno uwazi wonsi uwa watumwa wuno wapungulwa ukufuma pano insi yatalika,⁵¹ ukufuma pa wazi wakwe Abelo ukufika uwa Zakariya, wino wamukomile pakasi pakavuwa na masyo yakupepela. Nakawuzyenye, nkhuwanena, inkhwatwa yoo yilisundwa.⁵² Akalanda kwe mwemwe wamanya masundo, umulandu mwasenda imfungulo ya kumanya; Mutakwinjila mukasi mwewenecho, swinya mukulesya wawo wano wakwinjila.⁵³ Ala pano Yesu wafuma penepo, awa kawalika na wa Farisi ukumususa nu kupazinkhana na weliwe ivya vinthu ivivule,⁵⁴ ukwelezya ukuti wateye weliwe mu mazwi yakwe umwenecho.

12

¹Mu mphindi yoo, pano imyanda iyivule ya wanthu awawungana apaliponga awalyatana nu kulyatana wenga nu wunji, weni atalisile ukuvwanga ku wasambilizi ukutalichila mu vyonsi, "Chenjelani nu mutawa wa wa Farisi, wuno awu kachenjezya.² Ukuwa pasi nanthi chimwi ichivwintchile chino chitaliwumbulika, swinya nanthi chimwi ichifisame chino chitalimanyikwa.³ Achaleka chonsinye muvwanzile mumfizi chili yivwika apatiswe, swinya chino muvwanzile mu makutwi ya muvipinda vya mukasi vili wizwa papela pa ng'anda.⁴ Nenji nkhuwanena, viwuzwa vyane, mutakatine wawo wano wakukoma umuwili, nga pansizi pa chocho pasi nanthi chimwi chino wangachita.⁵ Ukuwa nandi mbachenjezye ivya wino muwatina. Mwatina wenga wino, pansizi yakukoma, ali ni nsambu izya kuwasumbila mwi lungu. Eta, nenji nkhuwanena, mutine weliwe.⁶ Asa mpheta zisano zikukazwa nu tumphiya ututichi tuwili? Kweni nanthi yonga ya zyzolizyo yikwiwililwa mu minso yakwe Leza.⁷ Kweni ni nyelenye zya mu mitwe yinu zyonsi zyaependwa. Mutakatine. Mwemwe muli nu mutengo uwukulu ukulusya impheta.⁸ Nenji nkhuwanena, aliwensi wino ukuzumila nene paminso ya wanthu, u Mwana wa Munthu nawenye alikuzumila paminso ya wangelo wakwe Leza,⁹ ukuwa weni wino akunkhana nene paminso ya wanthu ali kanwa paminso ya wangelo wakwe Leza.¹⁰ Aliwensi wino akuvwanga izwi ukusamula u Mwana wa Munthu, chilitetelwa weliwe, ukuwa kwe weliwe wino akusamula u Muzimu Umwimichile, chitalitetelwa.¹¹ Pano waleta mwemwe pankholelo ya masinagogi, awalasi, swinya awa nsambu, mutakasakamane ivya nga mwemwe muli vwanga wuliwuli ukuyichingilila, pamwi muliti chani,¹² amuno u Muzimu Mutele alisambizya mwemwe mu ola lilyanye chino munganena."¹³ Ngapano wumwi kwi wiumba atili kwe weliwe, "Musambilizya, munene umunyina wane twankhane ivi pyana na nene."¹⁴ Yesu atili kwe weliwe, "We munthu, weweni apanga nene ne kapanzya pamwi ukuwa pakasi pakwe mwemwe?"¹⁵ Weni atili kwe woliwo, "Lolechesyani ukuti muyisunge mwenga ukufuma ukukumbwa ukuwape, umulandu uwumi wa munthu wusiwa mu vivule vino alinavyo."¹⁶ Ngapano Yesu avwanzile umulumbe kwe woliwo, atili, "Ichalo chakwe munthu wa nsawu chafumizye ivivule sana,¹⁷ nga elengania mwakwe weliwe umwenecho, atili, "Nandi nchite chani, umulandu nsinawo amasyo yakusunjila ivizawalo.¹⁸ Weni atili, 'Choo acho nandi ntchite. Ndivongolania inkhoma zyane nu kuzenga izikulu, nga mulyanye ndisunga ivisaka vyane ni nsawo zinji.¹⁹ Nenji nditi ku moyo wane, "Moyo, wewe uli ni nsawo izivule insunge ku myaka iyivule. Puza, lyanga, ng'wanga, usankhane."²⁰ Ukuwa Leza atili kwe weliwe, 'Chipuwa cha munthu, uwusiku woo u moyo wako wukulondekwa kwe wewe, swinya ivinthu vino usenginie, viliwa vya weni?'²¹ Chochonye achino wumwi akuwa wino akuyisunjila insawu ziyakwe umwenecho nga amusaluke kwakwe Leza."²² Yesu atili kwa sambilizi wakwe, "Achaleka nkhuwanena, mutakasakamane ivya wumi winu, chino mulilya; pamwi ivya muwili winu, chino mulizwala."²³ Amuno uwumi wukululusya ukulya, swiya umuwili wukululusya

ivizwalo.²⁴ Mwelenganie wakungwa, kuno wasitanda pamwi ukusinja. Wasi nanthi ang'anda zya kusunjila pamwi inkhoma, kweni Leza akulyesa woliwo. Mungawa wuli ukukula umutengo ukulusya inyunyi!²⁵ Wuzye weweni mwakwe mwemwe akusaya angonjelezya nanthi akapimo ku wumi wakwe.²⁶ Ndi mutanga mukwanisye ukuchita akatichinye kanye, nga chani fwandi mukusakamana ni vinji?²⁷ Mwelenganie amaluka yalonde -- muno yakakulila. Yasichulika nanthi akupota. Kweni nkhuwanena, nu Solomoninye mu wuchindame wakwe wonsi atazwala ngati wenga wa yaa.²⁸ Ndi Leza akuzwika isote mu chalo, lino lilipo ilelo, swinya mutondo lukusumbilwa mwiziko, chingalusya wuli ukuti weni azwike mwemwe, Iyee mwemwe wa suwilo itichi!²⁹ Mutakavwambe chino mwandi mulye swinya chino muling'wa, swinya mutakasakamane.³⁰ Amuno amaluko yonsi ya muni yakuvwamba ivinthu vyoo, swinya e Tata winu amanyile kuno mukuvilonda.³¹ Ukuwa vwambani uwufumu wakwe, nga vyoo ivinthu viliyonjelezwa kwe mwemwe.³² Mutakatine, kawufyo akatichi, umulandu e Tata winu umusechele nkhaninye ukuwapa uwufumu.³³ Kazyani ivinu vyonsi nga mupe ku wasaluke. Muyipanjile mwenga utumyuwa tuno tusinga -- ichuma mwiwulu chino chisinga, kuno nanthi amung'o angapalamila swinya nanthi amuloswa wukonona.³⁴ Amuno kuno ichuma chako chili, kokonye umwendo wako swinya wuliwa.³⁵ Lekani ivizwalo vyinu ivitali vinyepwe pa mipango yinu, swinya lekani inkhozozyi zinyu zipitilile ukwaka,³⁶ swinya muwe ngati awanthu wakuvwamba e bwana wawo pano akunyoka ukufuma masika ya winga, alyakuti pano wiza nu kukong'osya, paponapapo wangamwiwulila ichisakati.³⁷ Awalotwe wawo awawomvi wano e bwana alizana walaminsu pano akwiza. Nakawuziyenye nkhuwanena, alinyepa ivizwalo vyakwe ivitali pa mipango wakwe nu kuleka wikale pa chakulya, nga aliyiza nu kuwatewetela.³⁸ Ndi e bwana ayisa mukulola kwa chitiwili ukwa wusiku, pamwi na mukulola kwa chititaturye, nu kuzana wayipekinie, awalotwe wawo awawomvi.³⁹ Ukuwa mwivwichezise choo, kuno ndi e bwana wa ng'anda amanyile i ola umung'o akwizila, nge atazumilizizye ukuti ing'anda yakwe yifwanthike na wang'o.⁴⁰ Muyipekanie swinya, umulandu mutamanyile i ola pano u Mwana wa Munthu akwiza.⁴¹ Peturo atili, "Mfumu, wuzye ukunena u mulumbe woo kwe sweswe swenga, pamwi na kwe aliwensi?"⁴² I Mfumu yatili, "Weweni fwandi e bwana wino musuwilwa swinya uwa mano wino imfumu yakwe yilimuwika papela pa wawomvi wakwe ukuti ape ichakulya chawo pa mphindi yakwe?"⁴³ Amulotwe umuwomvi weyo wino imfumu yakwe yilimuzana akuwomba choo pano weni akwiza.⁴⁴ Nakawuziyenye nkhuwanena kuno weni aliwika weliwe papela pa vyonsi ivyuma vyakwe.⁴⁵ Ukuwa ndi umuwomvi akuti mu mwendo wakwe, 'Imfumu yane yachelwa ukunyoka kwakwe,' nga atalika ukuma awawomvi awonsi na wanachi nu kuwa amukolwe,⁴⁶ imfumu ya muwomvinye weyo yiliyiza ppi ola lino weni atakumanya swinya alimuputulana nu kumuwika kumasyo ya wanthasuwila.⁴⁷ Umuwomvi weyo, pakumanya ukulonda kwakwe mfumu yakwe nanthi akupekanie pamwi ukuwomba ukuyana nu kulonda kwakwe, aliyumwa ningumi izivule. Ukuwa wenga wino atamanyile kweni awomvile chino chazipila ukumwa, aliyumwa ni ngumi izitichi.⁴⁸ Ukuwa aliwensi wino apile ivivule, ukufuma ku vyenevyo ivivule vililondeka, swinya wenga wino asuwilwa ni ivivule, ivivule ukulusya vililondeka.⁴⁹ Nenji nizile ukusumbila imulilo pansu ya pans, swinya nkhuwondesa sana kuno wapembwa kale.⁵⁰ Ukuwa nenji ndi nu wubatizyo uwa kuti mbatizwe nawo, swinya nenji insakamine wuli ukufika pano chimalizile!⁵¹ Wuzye mukwelengania ukuti nenji nizile ukuti ndete umutende muni ya pansu? Awe, nenji nkhuwanena, ukuwa kweni akupawunkhania.⁵² Amuno ukufuma nomba ukuya kunkholelo kuliwa awasano mu ng'anda yonga awapaunkhane -- watatu awanthu na wawili, swinya wawili awanthu na watatu.⁵³ Wali paunkhane, tata nu mwana umulumendo swinya umwana umulumendo nu tata, unyina nu mwana umukazyana swinya umwana umukazyana nu nyina, wanyinavyala na wanyinavyala wana swinya wanyinavyala wana na wanyinavyala.⁵⁴ Yesu anenanga ku na ku mawumbanye, "Pano mwalola iwingo likukwela ku minjililo yi lanzi, paponapapo mukuti, 'Imvula yikwiza,' nga avichitika wowonye."⁵⁵ Pano umuza kambazwa wukupupa, mukuti, 'Kwandi kuwe ichilungula nkhanu,' nga wowonye vikuchitika.⁵⁶ Wakachenjezya, mwamanyu ukupilula akalolechele kansu ya pansu na mwiwulu, kweni wuli mutakumanya ukupilula imphindi yoo?⁵⁷ Nga munochani mutakupanza chino achizima ku mwewenecho?⁵⁸ Amuno pano mukuya nu mulwani winu paminsu ya kapanzya, pano muli mu nzira yezezyani ukwivwana na weliwe alyakuti atakakwemele wewe kwe kapanzya, swinya alyakuti weyo e kapanzya atakakwike ku wa vita, swinya u wavita atakakusumbile mu ng'anda ya vingololo.⁵⁹ Nenji nkhuwanena, utalitela ufume mwenemo suka ulipe imphiya iya kupelechezya."

13

¹Pa mphindinye yoyo, awanthu wamwi kulyanye awamunena Yesu ivya awa Galileya wano uwazi wawo Pilato awisile ponga ni nzuwi zyawo.² Yesu atolela nga atili kwe woliwo, "Wuzye mukwelengania ukuti awa Galileya waa walinji awa wembuke ukulusya awa Galileya wanjil umulandu wayimvile mu nzila yoo?"³ Awe, Nenji nkhuwanena. Ukuwa ndi mutakutontholokwa, mwensinye mulifwa munzila yiliyonga.⁴ Pamwi wawo awanthu ikumi nu kananimonsi (18) mu Silowamu pakwe wano ing'anda yawaponezile nu kuwakoma woliwo, wuzye mukwelengania ukuti walinji awa wembuke ukulusya awawanjil awanthu mu Yerusalemu?⁵ Awe, nenji nanena. Ukuwa ndi mutakutontholokwa, namwenye mwensi mulifwa.⁶ Yesu avwanzile umulumbe woo, "Umunthu wumwi alinji nu muti wa nthumbusya mu chalo chakwe nga ayiza ukulola ichikomwa mwenemo kweni atazanile nanthi chimwi.⁷ Umunthunye weyo atili ku mulimi, 'Lola, amuno pa myaka yitatu nkhwizwa nu kwelezya ukuti inzane ichikomwa mu muti wa nthumbusya lelo nanzile nanthi chimwi. Liputule. Wuzye fandi angalisya wuli lyakonona ichalo?"⁸ Umulimi atololela nga atili, 'Ulisye umwaka woo wenga pano nandi indilimilile nu kuliwika umuvundo.⁹ Ndi lyakoma ivikomwa mu mwaka wakukonka, achizima; Kweni ndi lyapotwa, uliputule!"¹⁰ Nomba Yesu asambilizyanga pe sinagogi yongo mumphindi ya Sabata.¹¹ Lolani, umwanachi alinji mulyanye wino pa myaka ikumi na kananimonsi wino alinji nu muzimu wa sita amaka. Alinji amwiname swinya apotwa

ukuti angayololoka.¹² Pano Yesu aweni weliwe, amupunda nga atili, "Mwanachi, wapusukwa ku wusitamaka wako."¹³ Awika ikasa lyakwe pakwe weliwe, nga paponapapo ayololosizwe nu kuchindamika Leza.¹⁴ Ukuwa e katungulula wa sinagogi ayilizyanizye umulandu Yesu apozizye pe Sabata. Achaleka e katungulula atolelela nga atili kwi wumba, "Pali amanda mutanda mwakwe yano chilichete ukuwomba. Wize nga upozwe mwenemo, chitakachitike pa wanda wa Sabata."¹⁵ Imfumu ayitolelela kwe weliwe nga yatili, "Mwe wawufi mwemwe! Wuzye nanthi wenga mwakwe mwemwe akasapula ing'ombe pamwi indokwe yakwe nu kuyitungulula ku minzi pe Sabata?"¹⁶ Achilichonga nu mwana umukazyana wee uwakwe Abrahamu, wino satana amunye file imyaka iyitali ikumi na kananimonsi, wuzye inkhusa zyakwe zitanga zisapulwe pe Sabata?"¹⁷ Lyo akuvwanga ivinthunye vyoo, wonsi wawo wano wamususyanga insoni zyawalema, ukuwa iwumba lyonsi alisechelela pakwe chichindame chino Yesu awomvile.¹⁸ Ngapano Yesu atili, "Wuzye uwufumu wakwe Leza wui ngati achani, a kuchani kuno ningawukolania?"¹⁹ Wuli ngati ambeyu ya muzimwa wuno umunthu asenzile nu kutaya mu chalo chakwe, nga awukula ukuwa amuti uwukulu, nga inyunyi ya mwiwulu azizenga ivisalanzo mu nsamba zyakwe."²⁰ Swinya Yesu atili, "Wuzye akuchani ningakolania uwufumu wakwe Leza?"²¹ Wuli ngati a mutawa umwanachi asenzile swinya asanzizye ni vipimo vitatu vya wusu wa mukate ukufika pano wasata mu wusu wonsi."²² Ngapano Yesu apitila mu misumba nu twaya, ukusambilizya swinya akupita ukuya ku Yerusalemu.²³ Wumwi atili kwe weliwe, "Mfumu, wuzye awatichivye awanthu awakuti wapokwe?" Achaleka atili kwe woliwo, "²⁴Mulwisye ukuti munginjila ukupitila pa chisakati ichifinye, umulandu, nenji nkunena kwe mwemwe, awavule walilonda ukuti winjile, ukuwa watalikwanisya ukuti winjile."²⁵ Ndi umweni ng'anda akatuka nu kuyala ichisakati, apano uliyimilila kunzi swinya ulikong'onsya pa chisakati swinya uliyi, 'Mfumu, Mfumu, twinjizyani.' "Alitolelela nu kuti kwe wewe, 'Nenji nthawamanyile pamwi akwinye kuno mwafuma.'"²⁶ Ngapano muliti, 'Twalyanga nu kung'wa pankholelo yako swinya watusambilizyanga mu tunzila twitu.'"²⁷ "Ukuwa alitolelela, 'Nenji nkhuwanena, nthawamany kuno mwafuma. Fumaniko ku kwane, mwe wachita iviwiwe!'"²⁸ Kuliwa ukulila nu kusya kwa mino pano mwalola Abrahamu, Iyizeki, Yakobi, na wa kasema wonsi mu wufumu wakwe Leza, kweni mwemwe mwasumbilwa kunzi.²⁹ Waliyiza ukufuma ku mbali zyonsi zyansi ya pansi, nu kwikala pa tebulo mu wufumu wakwe Leza.³⁰ Mumanye choo, wawo wano awakulondeka katichi waliwa wa kutalichila, swinya wawo wano awa kulondeka nkhanu waliwa wa wumalilo."³¹ Lyo papita akamphindi, awa Farisi wamwi wiza nga watili kwe Yesu, Yanga swinya ufume kweneko koo umulandu Herodi akulonda akukome."³² Yesu atili, Yanga swinya mumunene mumbwe weyo, 'Lola, nkhusamazya ama demoni swinya nkhuipoza ilelo, mutondo, nu wanda wa chititatu ndikwanisya ichakulonda chane.'"³³ Munzila yiliyonsi, achakulondeka kwe nene ukuti intwalilile ilelo, mutondo, nu wanda wuno wakonkha amuno asa chakuzumilizwa ukukoma e kasema kuno asa ku Yerusalemu.³⁴ Yerusalemu, Yerusalemu, wino ukukoma awa kasema na wawo wano watumwa kwe wewe. Akuvule wuli nenji nalondesiyanga ukuwunganika awana wako muno inkhoko yikawunganika utwana twakwe pansi pa vyapa vyakwe, lelo utalondesiyanga choo.³⁵ Lola, ing'anda yako yasyala yenga. Nenji nkhuhi kwe wewe, 'A Mulotwe wino akwiza mwizina lyakwe Mfumu.'"

14

¹Chachitisile e Sabata wonga, pano Yesu ayile mu ng'anda ya wonga wa wakatungulula wawa Farisi ukuti aye alye umukate, kuno walolechesiyanga weliwe.² Lolani, palyanye paminso yakwe palinji umonsi wino walwalanga indwala ya nkhole zya wazi.³ Yesu akolowozizye wakamanya wa masundo ya wa Yuda na wa Farisi, "Wuzye alisundo ukupoza pe Sabata, pamwi awe?"⁴ Lelo awawa wamyalale. Achaleka Yesu alemile umulwale, nu kumupoza, nga Yesu amusamazya penepo.⁵ Yesu atili kwe woliwo, "Wuzye wewenu mwakwe mwemwe wino ali nu mwana umulumendo pamwi ing'ombe yino yaponela mu chifula pe Sabata atalimufumya mwenemo paponapapo?"⁶ Awapotwa ukuti wangatolelela ku vinthu vyoo.⁷ Pano Yesu aweni muno wawo wano wisilwe wakusola imipando iyichindikwe, avwanzile umulumbe, atinji kwe woliwo,⁸ "Pano witwa na wumwi ku chakulya cha pa winga, utakati wikale pansi pa masyo ayachindikwe, umulandu wumwi ayisilwe wino amuchindikwe ukulusya wewe."⁹ Pano umunthu wino ayisile mwensi mwe wawili afika, aliti kwe wewe, 'Upe wee amasyo yako,' nga pano munsoni ulifumapo nukuya yikala pa masyo yano asa yachindikwe."¹⁰ Ukuwa pano witwa, yanga swinya uyikale pansi pa masyo yano asa yachindikwe, alyakuti pano weyo wino akwisile wewe ayiza, angati kwe wewe, 'Chiwuza, yanga papela papo.' Apano ulichindikwa pa minso ya wonsi wano walikala na wewe pa tebulo.¹¹ Amuno aliwensi wino akayikwezya wenga ali yiswa, swinya weyo wino akuyisya ali kwezwa."¹² Nawenye Yesu atili ku munthu wino amwisile, "Pano wita ku chakulya cha manguzi pamwi ichivule, utakite iviwuza vyako pamwi awanyoko pamwi awa luko lwako pamwi awapalamani awachinondo, pakuti nawonye wangize wakwite, nga wewe ulilipwa."¹³ Ukuwa ndi ukulonda wite awanthu ku chakulya ichivule, yita awasaluke, awalemale, na wanthonkho, apo ulilotwa, umulandu watanga wakunyosezeze.¹⁴ Amuno ulinyosezwa mu kuzulupukwa kwa walungamane."¹⁵ Pano wonga mwe woliwo wino wikazile nu Yesu pi tebulo iyivwa ivinthu nye vyoo, atili kwe Yesu, "Amulotwe weyo wino aliwalya umukate mu wufumu wakwe Leza!"¹⁶ Ukuwa Yesu atili kwe weliwe, "U munthu wumwi asenginie ichakulya chamanguzi ichivule swinya ayita awavule."¹⁷ Pano ichakulya cha manguzi chawa chipekanie, atuma umuwomvi wakwe ukuti awanene wawo wano wisilwe, 'Zanji, umulandu vonsi vyapekanwa nomba.'"¹⁸ Wonsinye umwa kuyana watalisile ukupa ivifukwa. Awakutalichila watili kwe weliwe, 'Nkhazile ichalo, swinya nkululonda inje ntchilole. Nazina unthetele.'"¹⁹ "Wunji atili, 'Nkhazile inkhambaku ikumi, swinya nkululonda inziyezeze. Nazina unthetele.'"²⁰ Ngapano u monsi wunji atili, 'Nenji natwalavye umwanachi, nga achaleka nthanga nize.'"²¹ "U muwomvi ayiza nu kumunena e bwana wakwe ivinthunye vyoo. Ngapano e bwana wapa ng'anda afulwizwe swinya atili ku muwomvi wakwe, 'Yanga kunzi zuwa mu

nzira na mu misewo ya mu musumba nga uye ulete koo awasaluke, awalemale, awanthonkho, na wano wakugolontha.²² "Umuwomvi atili, 'Bwana, chino wapinguzile chiwomvilwe, ukuwa kweni amasyo yatani yizule."²³ "E Bwana atili ku muwomvi, 'Yanga kunzi ku misewo iyikulu na mu zyamphaso swinya uye uwakomeleze ukuti wize winjile, alyakuti ing'anda yane yingizula.²⁴ Amuno nkhati kwe mwemwe, nanthi wonga kwe wano nisile pakutalichila waliwonja ichakulya chane."²⁵ Nomba amawumba ayakulu yapitanga nu Yesu, nga apiliwuka swinya atili kwe woliwo,²⁶ "Ndi wumwi akwiza kwe nene nga nanthi kupata e baba wakwe uwa mwenecho, e nyina, umuchi, awana, awanyina, swinya inkhazi, nu wulanzi wakwenye, atanga awe a musambilizi wane.²⁷ Wensiwino atanga anyamule uwu chingane uwakwe nu kwiza ukunkhonkha nene atanga awe a musambilizi wane.²⁸ Amuno weweni mwakwe mwemwe wino akulondesya ukuti azenge ing'anda iyitali atakutalichila ukwikala pansi nga apende uwuvule wa vyo vikulondekwa ukuti ayimalizye yeneyo?²⁹ Ndi achakuti, pano alambalika ulufula nga apotwe ukumaliza, wonsi wano walola ulufula walitalika ukumuwozoza,³⁰ awalitini, 'U munthu wee atalisile ukuzenga lelo apositwe ukuti amale."³¹ Pamwi a Mfumuchi, pano yikulonda ukuti yitalike imfumu yinji ku nkondo, yitaliyikala pansi pakutalichila nga yipanzwe ndi na wa wanthu imyanda ikumi(10,000) yingalwa ni mfumu yino yili na wanthu imyanda amakumi yawili?³² Ndi awe, pano awa vita wanj wachilini ukutali, angatuma inthumwi nga alambilizye ukuti wawwanzanie ivya mutende.³³ Lelo achaleka, aliwensi mwakwe mwemwe wino atanga asye vyonsi vino alinavyo atanga awe a musambilizi wane.³⁴ Umuchele awuzima, kweni ndi umuchele waleka ukunona, wuzye wungapangwa wuliwuli ukuti wunone swinya?³⁵ Wusi nanthi a ntchito ku livu pamwi na ku muvundonye. Wukasumbwa ukutali. Weyo wino ali na makutwi ukuti ayivwe, muleke ayivwe."

15

¹Nomba wonsi awakasontchezya misonkho na wembuke awiza kwe Yesu ukuti wateyeleze kwe weliwe. ²Wonsinye awa Farisi na wakawalika awayilizania wenga ku muwuye, awati, "U munthu wee akupochelela awawembu, swinya akulya nukulya na woliwo.³ Yesu avwanga umulumbe woo kwe woliwo, ati, ⁴"Wuzye weweni mwakwe, ndi ali ni ng'onzi umwanda nga pano yonga mwakwe zyzolizyo yasowa, atalisya amakumi mufundikambali ni mfumila mufundikambali mu lupalang'ang'a nu kukonkha insowe suka ayizane?⁵ Ngapano ndi ayizana, ayiwika pa viweya vyakwe awazewela. ⁶Pano wiza kung'anda, ayita apaliponga iviwuzya vwakwe nawa palamani, ati kwe woliwo, 'Muzewele na nene, amuno nayizana ing'onzi yane insowe. ⁷Nkhuti kwe mwemwe, awuliwonga, muliwa ichimwemwe mwiwulu pa muwembuke wonga wino watontholokwa, awavule ukulusya awanthu amakumi mufundikambali ni mfumila mufundikambali wano watakolendeka ukuti watontholokwe.⁸ Pamwi mwanachi chi wino ali ni ndalama ikumi, ndi angasovya yonga, atanga kozye inyali, apyela ing'anda, nu kuvwamba ichete chete suka ayizane?⁹ Pano ayizana, akakwita apaliponga iviwuzya vyakwe na wapalamani, ati, 'Muzewele na nene, amuno injizanile indalama yino nasovizye.'¹⁰ Awuli wonga, nkhati kwe mwemwe, kuli ichimwemwe pa minso ya wangelo wakwe Leza pakwe wonga umuwembuke wino watontholokwa."¹¹ Ngapano Yesu atili, "U munthu wumwi alinji na walumendo wawili,¹² nga umutichi mwakwe woliwo atili kwe yisi, 'Tata, mpa imbali ya nsawo yino ayane.' Achaleka ayankhania ivyakwe pakasi pakwe woliwo."¹³ Nanthi amanda yavule ukupita, umutichi awunganika apaliponga vyonsi ivyakwe nga aya kungsi yakutali, nga kulyanye ayonona insawo zyakwe zyonzi pa kwikala sita sayila. ¹⁴Lelo pano wasumbania chilichonsi, inzala inkhulu ayisata kungsi yonsi yilyanye, nga atalika ukulonda.¹⁵ Aya nu kwinjila intchito kwe wonga uwa kungsi yilyanye, wino atuma weliwe kuvyalo vyakwe ukuzuwila wakapoli. ¹⁶Angatemwa nu kulya amapapa yano wakapoli walyanga umulandu nanthi wenga apile weliwe chilichonsi.¹⁷ Ukuwa pano umulumendo umutichi ayiluka, atili, 'Wuzye wanga awawomvi wakwe tata wane wali ni chakulya ichivule ukulusya, apo ndi paa, nkhuftwa ni nzala!¹⁸ Nandi mfume koo nu kuya kwe tata wane, nga nditi kwe weliwe, 'Tata, nawembuka kwiwulu nakwe wewe. ¹⁹Nthyanine ukuti nitwe u mwana wako; umbike ngati ne wonga wa wawomvi wako."²⁰ Achaleka umulumendo umutichi afuma nu kwiza kwe tata wakwe. Pano wachilini ukutali, e tata wakwe amulola nga ichilanda chamulema, nga amusalilila nu kumukukula, nu kumufyompha. ²¹U mulumendo atili kwe weliwe, 'Tata, nawembukila mwiwulu na kwe wewe. Nthyanine ukuti nitwe umwana wako."²² E tata atili ku wawomvi wakwe, 'Letani wangu umwinjilo wuzima, nu kumuzwika, nu kuzwika imbalaminwe mwi kasa lyakwe, ni ndatu kumatamba yakwe. ²³Ngapano letani umwana wa ng'ombe umwine nu kumukoma. Muleke tuzewele ni chakulya!²⁴ Amuno umwana wane walinji amufwe, nga nomba amumi. Walinji amusowe, nga nomba wazanwa.' Nga awatalika ukuzewela. ²⁷Lelo umulumendo wakwe e songo walinji ku chalo. Pano akwiza nu kupalamila ku ng'anda, ayivwa indwimbo swinya ukuchina. ²⁸Ayita wonga wa wawomvi nu kukolowozya ivinthu vyoo vingawa achani. ²⁹Umuwomvi atili kwe weliwe, 'Umunyoko awezile nga a tata wako akomile umwana wa ng'ombe umwine umulandu awezile umutende.'³⁰ Umulumendo e songo avitwa swinya akana nu kuya mwenemo, nga e tata wakwe afuma kunzi nu kumulambilizya. ³¹Ukwa umulumendo songo atolelela nu kuti kwe tata wakwe, 'Lola, yoo imyaka iyivule nakuwombelanga ngati ne muzya, swinya nthatela nsule amasundo yako, lelo utatela umphe nene umwana wa mbuzi ukuti ningazewela ni viwuzya vwane, ³²kweni umwana wako wiza, wino wonona insawo zyako na wa malaya, wamukomela umwana wa ng'ombe umwine."³³ E yisi atili kwe weliwe, 'Mulumendo, wunji uli nane, penye, swinya vyonsi vino avyane avyako. ³⁴Ukuwa chalinji achizima kwe sweswe ukuti tuwe ni nsansa, amuno wee umunyoko walinji amufwe, nga nomba amumi; wasovile, nga nomba wazanwa."

16

¹Yesu atili swinya ku wasambilizi, "Kwalingi umunthu wumwi e chinondo wino walingi nu wakulolechesya imilimo yakwe, nga kwavwanzilwe kwe weliwe ukuti e kalolechesya wee wononanga insawo yakwe. ²Achaleka e chinondo amwita nu kuti kwe weliwe, 'Wuzye achani choo chino nkhwivwa ivya kwe wewe? Ndongolela imphendwa ya wukalolechesya wako, amuno utanga upitilile ukuwa we Kalolechesya.' ³E kalolechesya atili kwe weliwe wenga, 'Wuzye ntchite chani, amuno e bwana akumphoka intchito ya wukalolechesya wane? Nsi nanthi amaka yakulimila, swinya nenji ndi ninsoni ukulenga. ⁴Nenji imanyile chino nandi ntchite, alyakuti pano wamfumizye ku ntchito yane ya wukalolechesya, awanthu walipochelela nene mu ng'anda zyawo. ⁵Ngapano e kalolechesya awita wenga na wenga mwe wano walinji ninkhongole ya bwana wakwe, nga weni awuzichisya uwa kutalichila, 'Wuzye uli na zinga inkhongole zya bwana wane?' ⁶"Weni atili, 'Awamboni wa mafuta umwanda.' ⁷"Weni atili kwe weliwe, 'Senda amakalata yako, yikala pansu zuwa uwalike penepo imakumi yasano.' ⁸"Ngapano e kalolechesya atili kwe wunji, 'Wuzye uli na zinga inkhongole?' ⁹"Weni atili, 'Amasaka ya nkhumbe umwanda.' Weni atili kwe weliwe, 'Senda amakalata, uwalike penepo amakumi kananimonsi.' ¹⁰Ngapano e bwana amusalifya e kalolechesya umusita kulungamana umulandu wawomvile ivya mano. Amuno awana wansi yoo wali na mano ukuchila pano wakuwomba na wanthu wawo ukulusya awana wa wuswepe. ¹¹Nenji nkhati kwe mwemwe, panganji iviwuza ivya kwe mwemwe mwenga ukuwomvya insambu zya sitakulungamana alyakuti pano mwasaluka, wangapochelela mwemwe mu muyayaya kuno wikala. ¹²Weni wino amusuwilwa mututichi amusuwilwa na muvivulenze, swinya weni wino asa mulungamane mu vitichi nkhanu asa mulungamane na mu vivulenze. ¹³Ndi mwemwe mutakusuwilwa pa kuwomvya insawo zya sita kulungamana, wuzye weweni angasuwila mwemwe ni nsawo izya chisinkha? ¹⁴Ndi mwemwe mutakusuwilwa pa kuwomvya insawo zya wanthu, wuzye weweni alipa mwemwe imphiya izyinu ni zynu. ¹⁵Pasi umuwomvi wino angatewetela awa bwana wawili, amuno pamwi angapata wenga nu kutemwa wunji, pamwi swinya weni aliyipa kwe wenga nu kumusula wunji. Mwemwe mutanga mutewetele Leza ni nsawo." ¹⁶Nomba awa Farisi, wano walinji wakatemwa wa mphiya, awivwa vyonsi ivinthu vyoo, nga awaseka weliwe. ¹⁷Weni atili kwe woliwo, "Mwemwe mukuyilungamika mweka pa minso ya wanthu, ukuwa Leza akumanya imyenzo yinu. Chocho chino chikukwezwa pakasi pa wanthu achinyale mu minso yakwe Leza. ¹⁸Isundo na watumwa walinji namaka ukufika pano Yohani wiza. Ukufuma imphindinye yoyo ukuya kunkholelo, ilandwe zima ilya wufumu wakwe Leza likulumbililwa, swinya aliwensi akwelezya ukuyipatichiza ukukwinjila mwenemo. ¹⁹Ukuwa achipepuke ukuti iyulu ninsi ukuzimanjika ukulusya ukuti akawaliko konga mwi sundo kawe kasita amaka. ²⁰Aliwensi wino wawinga umuchi nu kutwala wunji akuzelewuka, swinya weni wino watwala wenga wino wawingwa ukufuma ku mulume nawenye akuzelewuka. ²¹Nomba kwalingi e chinondo wumwi wino wazwalanga iviwenzu swinya ivisone ichete nkhaninye swinya walyanga nu kuyitopwa insawo zyakwe izikulu amanda yonsi. ²²Wumwi umusaluke izina lyakwe Lazaro wikalanga pa mumphongolwe wakwe akulenga, umuwili wakwe wonsi walinji ni vilonda, ²³swinya walondesya ukulya vino vyaponanga pano e chinondo walyanga. Na wasimbwa awiza nukumyantha mu vilonda vyakwe. ²⁴Ayiza imphindi umusaluke afwa nga asendwa na wangelo ukuya pambali yakwe Abrahamu. E chinondo nawenye afwa nga azyikwa, ²⁵nga mu Hade, akuyimvwa, ayinula aminso yakwe nga alola Abrahamu apatali nu Lazaro pambali yakwe. ²⁶Achaleka wine apunda nukuti, 'Tata Abrahamu, uwe ninkhumbu pakwe nene swinya tuma Lazaro, ukuti atimphike insongo yakwe mu minzi alyakuti apozye u lulimi lwane, amuno nenji indi mumayimba mumbiri yamulilo moo.' ²⁷"Ukuwa Abrahamu atili, 'Mwana, yizuka kuno mu mphindi ya wumi wako wapochela ivyako ivinthu ivizima, nu Lazaro mu musango wowonye ivinthu iviwiye. Kweni nomba weni akwivwa ichete koo, lelo wewe uli mu mayimba. ²⁸Pambali ya chonsi choo, iyenjezike ikulu yiwisilwe, alyakuti wawo wano wakulonda walambe ukufuma koo ukuya kwe wewe watanga walambe, swinya nanthi wenga angalamba ukufuma koko ukwiza kwe sweswe.' ²⁹"E chinondo atili, 'Nenji nkukulenga, Tata Abrahamu, ukuti ungatuma weliwe ku ng'anda yakwe tata wane -- ³⁰amuno indi na wanyina wasano -- ukuti pamwi weni angawasoka, alyakuti watize wize ku masyo yaa aya mayimba.' ³¹Ukuwa Abrahamu atili, 'Wali nu Mose na watumwa; walekani wateyelezye kwe woliwo.' ³²"E chinondo atolelela, 'Awe, Tata Abrahamu, Kweni ndi wumwi angaya kwe woliwo ukufuma ku wafwe, walitontholoka.' ³³"Ukuwa Abrahamu atili kwe weliwe, 'Ndi watanga wateyelezye kwe Mose na watumwa, naponyi watanga wakopelezwe ndi wumwi angakatuka ukufuma ku wafwe.'"

17

¹Yesu wavwanzile kuwa sambilizi, "Amolimo ukuti kuliwa ivinthu vino vililenga ukuti tuwembuke. kweni akalanda kumunthu wino vilipitilamo ukuti vyize! ²Chingazipa kwakwe weliwe ukumunyepelela iwe munsingo nukumusumbila mwe sumbi ukuchila ukupunuzya wumwi uwawatichinye waa. ³Muyilolechesye. Ndi umunyina akuwembuka, mukalipile, ndi watontholokwa, umutetele. ⁴Ndi wawembuka kwe wewe imphindi munenulambali pawanda wonga, swinya imphindi munenulambali wanyoka kwe wewe, akuti, 'Natontholokwa,' ufwile ukumutetela!' ⁵Awapositole awati ku Mfumu, "Tonjelezye isuwilo lyitu." ⁶Imfumu yati, "Ndi mwalinji nисуwilo ngati a mbeyu ya muzimwa, munganena ku muti wa muposya, 'Yinyunkhule, nukuya yilembeka mwe sumbi,' swinya wulikwivwila.' ⁷Nomba wewenu wakwe mwemwe, wino ali nuwa ntchito akulima pamwi akuchema ing'onzi, aliti kwe weliwe pano wiza ukufuma ku vyalu, 'Zanga zuwa uyikale paa tuwalya?' ⁸Atangize ati kwe weliwe, 'Sengania chimwi indye, nukunyepa umupango muvizwalo vyako nukumbombela mpaka imalizye ukulya nukumwa. Apano pankholelo ulye nu kumwa?' ⁹Atangasalifye umuwomvi umulandu wachisile ivinthu vino wamupatichizizye, angatela? ¹⁰Avimo namwenye, pano mwachita ivinthu vyonsi vino mwakomelezwa, amuti, 'Swe wawomvi wavye. Twachita muno tukawombela.' ¹¹Ala pano watela akuya mu Yerusalemu,

wapitanga mumphaka pakasi pe Samaliya nu Galileya. ¹²Pano winjilanga mukaya kamwi, kokonye wasunkhana na wonsi ikumi wano walinji namambombo. Wimilile apatali na weliwe ¹³nga awapunda nizwi papela, awati, "Yesu, tatakulu, twivwile inkumbi." ¹⁴Ala pano wawalola, avwanga kwe woliwo, " Pitani mukayilanjizyekwe wasimapepo." Pano wapita awaswefya. ¹⁵Apano wumwi uwakwe woliwo alola kuno wapoza, anyoka, nizwi ikulu atumvya Leza. ¹⁶Apano pansi pa matamba ya Yesu, akumusalifya. Walinji amu Samariya. ¹⁷Apano Yesu ati, " Watalinji ikumi wano waswefizwe? Wali kwinye wa mufundikambali (9)? ¹⁸Wuzye pasi wani wano wanyochezile ukutumvya Leza, lelo awenye umulendo?" ¹⁹Ati kwe weliwe, " Katuka, swinya pitanga. Isuwilo lyako lyakupoza" ²⁰Pano wamukolowozya awa Farisi imphindi yino uwufumu wakwe Leza wuliyiza, Yesu atolelela ku woliwo ati, "Uwufumu wakwe Leza wusikwiza pano tukulolechesya. ²¹Pasi wumwi wino aliti, 'Lolani, woo koo!' pamwi, 'wowo koko' Amuno uwufumu wakwe Leza wuli mwakwe mwemwe." ²²Ati ku wasambilizi, " Amanda yakwiza pano mulilonda ukuti mulole uwanda wumwi uwa Mwana wa Munthu, kweni mutaliwulola. ²³Apano waliti kwe mwemwe, 'Lola, koko! Lola, paa!' Kweni mutakaye kweneko pamwi ukuwasamalila, ²⁴chili ndi vino ukumesya kukawala pano kakuchilingania ukufuma imbali yonga iya mupela ukuya kumbali yinji iya mupela, avino chiliwa nu Mwana Munthu pawanda wakwe. ²⁵Ukuwa alitalichila ayimbe nivinthu vivule swinya alikanwa nu loko loo. ²⁶Ndivino chachisilwe mu manda yakwe Nowa, avino chiliwa mu manda ya Mwana Munthu. ²⁷Walyanga, wamwanga, watwalananga, watwazyana nukuwiza fika imphindi yino Nowa winjilanga mu ngalawa -- nintalala ayiza ing'wenzya wonsi ²⁸Ndivino, chiliwa ngati achino chachisilwe mu manda ya Lot -- walyanga nu kumwa, wakazyanga nu kukala, wakomelanga nu kuzenga. ²⁹Ukuwa pa wanda wino Loti wafumile mu Sodom, kwatonyile umulilo ne safule ukufuma mwiwulu ayonona wonsinye. ³⁰Wowonye avino chiliwa na pawanda wuno Umwana Munthu ali wumbulika. ³¹Pa wandanye wowo umunthu wino ali pa musonje atakize awakwika ukuti akasende ivinthu vyakwe mung'anda, swinya mutakaleke wino ali kuchalo anyochele. ³²Yizuka umuchi wakwe Lot. ³³Wensi wino akulonda ukusunjilila uwumi wakwe aliwusumba, kweni wensi wino wasumba uwumi wakwe aliwusunjilila. ³⁴Nkhuwanena, uwusiku wulyanye awanthu wawili pa chitala. Wonga alisendwa wumwi alisyala. ³⁵Paliwa awanachi wawili walisya ponga. Wonga alisendwa, swinya wumwi alisyala. ³⁶Awonsi wawili waliwa mu chalo; wonga alisendwa, wumwi alisyala. ³⁷Awamukolowozya awati, "Kwinye, Mfumu?" Awati kwe woliwo, " Kuno kuli Ichala, akuno mawimba nayo yakawungana ponga."

18

¹Ngapano Yesu avwanga u mulumbe kwe woliwo ivya kuti wangapepa wuliwuli penye swinya watakatontha, ²atinji, "Mu musumba wumwi kwalinji a kalonzya wino atatinanga Leza swinya atachindikanga awanthu. ³Nomba kwalinji u mufwilwe mu musumba wulyanye, swinya ayizanga penye kwe kalonzya, atinji, 'Unjavwe pa mulandu wane nu mulwani wane.' ⁴Pa mphindi iyitali e kalonzya atalondanga ukuti amwawwilizye weliwe, ukuwa lyo papita akamphindi akatichi e kalonzya atili mu mwendo wakwe, 'Napano nsitina e Leza pamwi ukuchindika umunthu, ⁵lelo umulandu wee umufwilwe akuntchuzya, nenji nandi imwawwilizye pa mulandu wakwe, alyakuti atakanthonsye nu kwiza kwakwe ukwa penyepe.'" ⁶Ngapano i Mfumu yatili, "Teyelezanyi kwe chino e kalonzya u nthalungamana akulanda. ⁷Nomba wuzye e Leza nawenye atanga alete uwulungamane kwe wasolwa wakwe wano wakulilila kwe weliwe umusanya nu wusiku? Wuzye alizimba pakwe woliwo? ⁸Nenji nkhuwanena ukuti alileta uwulungamane kwe woliwo nanthi kuzimba. Naponye, pano u Mwana wa Munthu wiza, wuzye molimonye alizana isuwilo muni ya pansi?" ⁹Ngapano Yesu avwanzile u mulumbe woo kwe wamwi wano wayilolanga awenecho ngati walinji awa lungamane swinya wano wakachefya awawuye, ¹⁰"Awanthu wawili wayile mwi tempeli ukuti wapepe -- wonga alinji amu Farisi swinya wunji alinji e kasonkhesya wa nsonkho. ¹¹Umu Farisi ayimilile swinya asepanga ivinthu vyoo ivya mwenecho, 'Leza, nenji nkhusalifya ukuti nene nthawa ngati awanji awanthu --Wakapoka, wanthalungamana, awazelele -- pamwi na wenye wee e kasonkhesya wansonkho. ¹²Nenji nkhafula kawili mwe sabata. Nenji nkhwika ichikumi cha vyonsi vino nkhasana. ¹³Ukuwa e kasonkhesya wansonkho, ayimilile pawutali katichi, nanthi akwinula amino yakwe mwiwulu, kweni wuma pa chifuwa chakwe, atinji, 'Leza mfwila inkumbi nene, ne muwembu.' ¹⁴Nenji nkhuwanena, u munthu wee anyosile ku ng'anda yakwe alungamisilwe ukuluya wunji weyo, umulandu aliwensi wino akuyikwezya weka aliiswa, kweni aliwensi wino akuyisya weka ali kwezwa." ¹⁵Awanthu nawonye wizanga kwe Yesu na wana wawo alyakuti angawapalamanya, ukuwa pano awasambilizi waweni choo, awawakalipila awanthu. ¹⁶Ukuwa Yesu ayisile awana kwe weliwe, atinji, "Zumilizyani awana awatichi ukuti wize kwe nene, swinya mutakati muwalesye. Amuno uwufumu wakwe Leza awawo. ¹⁷Nakawuziyenye nkhuwanena, aliwensi wino atalipochelela uwufumu wakwe Leza ngati amwana atalitela ayinjile mwenemo." ¹⁸E katungulula wumwi akolowozizye Yesu, atinji, "Musambilizya umuzima, wuzye ningawomba wuli ukuti nkhappyane uwulanzi wamuyaya?" ¹⁹Yesu atili kwe weliwe, "Wuzye achani fwandi ukunita umuzima? Pasi nanthi wonga umuzima, kandi Leza wekanye. ²⁰Wewe wamanya amasundo--Utakachite uwuzelele, utakakome, utakiwe, utakasimichile ivyau, uchindike e wuso nu nyoko." ²¹E katungulula atili, "Vyonsinye ivinthu vyoo nenji navitonthela ukufuma ku wulumendo wane." ²²Pano Yesu ayivwa chocho, atili kwe weliwe, "Chonga chino usi nacho. Ufwile ukazyeye vyonsi vino uli navyo nga upe kuwasaluke, ngapano wewe uliwa ni chuma mwiwulu--nga wize, unkhonke nene." ²³Ukuwa pano e katungulula wivwile ivinthuwe vyoo, ayizile awa ni chilanda nkhaninye, amuno alinji we chinondo nkhaninye. ²⁴Apano Yesu, akulola weliwe ukuwa ni chilanda atili, "Achitale wuli ukuti wawo wano a wachinondo ukuti winjile mu wufumu wakwe Leza! ²⁵Amuno achipepuke ukuti umutwe wa ngamila winjile pa lyinso lya sindano, ukuluya ukuti umunthu umukankhale ayinjile mu wufumu wakwe Leza." ²⁶Wawo wano wivwanga chenecho awatili, "Nomba

weweni wino angapokwa?"²⁷ Yesu atolelela, "Ivinthu vino vitanga vichitike na wanthu vikachitika nu Leza."²⁸ Peturo atili, "Achizima, sweswe tulesile vilivyonsi vino avyitu nga tukonsile wewe." Ngapano²⁹ Yesu atili kwe woliwo, "Awenche, nenji nkulanda kwe mwemwe ukuti pasi nanthi wonga wino alesile ing'anda, pamwi umuchi, pamwi awanyina, pamwi awakwasi, pamwi awana, ku mulandu wa wufumu wakwe Leza,³⁰ wino atalipochelela ivivule ukulusya munsu yoo, swinya munsu iyakwiza, uwulanzu wa muyayaya."³¹ Lyo awunganika iwikumi na wawili kwa mwenecho, atili kwe woliwo, "Lolani, sweswe tukuya ku kupela ku Yerusalemu, swinya ivinthu vyonsi vino vyawalikwa na wakasema ivya Mwana wa Munthu vili fiswa."³² Amuno alipwa ku Makandi, swinya aliwowedza, swinya alisamulwa, swinya ukuswililwa amati.³³ Lyo wamuvwapula, walimukoma, nga pa wanda wachititatu alikatuka swinya."³⁴ Wativwisizye nanthi chimwi mu vinthu vyoo, swinya izwi lyoo lyalinji alifisame kwe woliwo, swinya wativwichisya ivinthu vino vyavwanzilwe.³⁵ Chiza chawa ukuti, lyo Yesu alinji ukuti afike mu Yeriko, u munthu wumwi uwa nthonkho wikazile mumbali mwa musewo akulenga,³⁶ lyo wivwa iwumba likupita mupipi, akolowozizye chino chachitikanga.³⁷ Awamunena ukuti Yesu waku Nazareti wapitanga mupipi.³⁸ Achaleka umunthu inthonkho yapundisizye, yatinji, "Yesu, Mwana wakwe Davidi, uwe ni nkhumu pakwe nene."³⁹ Wawo wano wapitanga pankholelo awakalipila umunthu wa nthonkho, awamunena weliwe ukuti amyale. Ukuwa apundisizye amwakonjeleza, "Mwana wakwe Davidi, uwe ni nkhumu pakwe nene."⁴⁰ Yesu ayimilizile myaa nga alamulizile ukuti u munthu aletwe kwe weliwe. Ngapano pano umunthu inthonkho yawa mupipi, Yesu akolowozizye weliwe,⁴¹ "Wuzye wewe achani chino ukulonda ukuti nene nkuchitile wewe?" Atili, "Mfumu, nenji nkulonda ukupochelela ukulola kwane."⁴² Yesu atili kwe weliwe, "Pochelela ukulola kwako. Isuwilo lyako lyakupozya wewe."⁴³ Paponapapo apomezile ukulola kwakwe nga amukonkha Yesu, achindamika Leza. Awanthu wionsinye, pano waweni choo, awapa ukutumvya kwe Leza.

19

¹Yesu ayinjila nga wapitanga ukupitila mu Yeriko. ²Lolani, kwalinji umunthu kulyanye izina lyakwe Zakeyu. Weni walinji e kasonkhezya wa musonkho swinya walinji wa chinondo. ³Weni welezyanga ukuti alole ukuti Yesu walinji weweni, ukuwa wapositwe ukulola ukupitilila iwumba, umulandu walinji amufupi. ⁴Achaleka weni asalilila pa nkholelo ya wanthu nu kukwela umuti uwukulu ukuti am,ulole, umulandu Yesu walinji mupipi ukupitila inzilanye yoyo. ⁵Pano Yesu wizile fika pa masyo, apunamila nu kuti kwe weliwe, "Zakeyu, pitisya yika, amuno ilelo nenji mfwile nikale pa ng'anda yako." ⁶Achaleka weni wika nanthi kuzimba nu kupochelela weliwe ni chimwemwe. ⁷Pano aliwensi waweni choo, awakwinuluka wonsinye, watinji, "Weni ayinjizile ukulola a munthu wino a muwembu."⁸ Zakeyu wimilila nukuti kwe Mfumu, "Lola, Mfumu, insawu ya viya vyane nkhopa awasaluke, swinya ndi nachenjezya nanthi wenga chilichonsi, nenji ndinyosezya uwuvule imphindi zini." ⁹Yesu atili kwe weliwe, "Ilelo itulwa lyiza mu ng'anda yoo, umulandu weni nawenye a mwana wakwe Abrahamu." ¹⁰Amuno u Mwana wa Munthu wiza ukuvamba nu kutula awanthu wano wasowa. ¹¹Ala awivwa ivinthu vyoo, weni alandalila ukuvwanga nu kunena ichinilo, umulandu weni walinji papipi nu Yerusalemu, swinya awelengania kuno uwufumu wakwe Leza walinji mupipi ukuti wuloleke paponapapo. ¹²Achaleka weni atili, "U munthu wumwi umuchindikwe ayile kuni iya kutali ukuti akapochele kumwenecho uwufumu nga pano anyoke." ¹³Weni ayita awawomvi wakwe ikumi nu kupa woliwo imphiya ikumu nga watili kwe woliwo, "Muwomvye ukukala nu kukazya suka njize nyochele." ¹⁴Ukuwa awanthu wakwe awamupata swinya awatuma awanthu ukuya kwe weliwe, watinji, "Tutanga tuzumile ukuti umunthu wee atulamulile." ¹⁵Chachitsile pano wizile wanyoka swinya, atili apochelela uwufumu, wapachizizye awawomvi wakwe kwe wano wapile imphiya ukuti witwe kwe weliwe, kuno angamanya vino wasandulizile pa kukala nu kukazya. ¹⁶"Uwakutalichila wiza pankholelo yakwe, atili, 'Mfumu, ulundalama lwako lwasandulula izinji ikumi.' ¹⁷Umunthunye weyo atili kwe weliwe, 'Wachiti chete, we muwomvi umuzima. Umulandu walinji we musuwilwa mu vitichi sana, wandi uwe na maka pa misumba ikumi.' ¹⁸Uwa chitiwili ayiza, atinji, 'Ulundalama lwako, mfumu, lwasandulula zinji zisano.' ¹⁹Umunthu umuchindamikwe atili kwe weliwe, 'Senda amaka pa misumba yisano.' ²⁰Wunji ayiza, atinji, 'Mfumu, senda ulundalama lwako, luno nasunzile ichete ku mwenda, ²¹amuno natinanga wewe, umulandu wewe we munthu umutale. Ukasenda chino utawika mwenemo, swinya ukuvuna chino utakomela.' ²²Umunthu umuchindamikwe atili kwe weliwe, 'Na mazwi yakonye nandi nkhopanzye wewe, we muwomvi umuwipe. Wewe wamanya kuno ne munthu umutale, nkhasenda chino nthawika mwenemo, swinya nkuvuna chino nthakomela.' ²³Nomba achani chino utawisile imphiya zyane ku wakakopezya, ilyakuti pano nanyoka ningaye nzisende ponga niya papela." ²⁴Umunthu umuchindikwe atili kwe woliwo wano wimilile papipi, 'Mupokani ulundalama, nga mupe weliwe wino ali ni kumi.' ²⁵"Awati kwe weliwe, 'Mfumu, ali nazyo indalama ikumi.' ²⁶Nenji nkhati kwe mwemwe, kuno aliwensi wino ali navyo alipewa ivivule, ukuwa kwakwe wino asinavyo, na chilyanye chino ali nacho chilipokwa. ²⁷Kweni waa awalwani wane, wawo wano watalondanga imbe ne mfumu yawo, waletani koo swinya muwakome pa minso yane." ²⁸Pano weni wavwanzile ivinthunye vyoo, weni apitilila nu wulendo, ukuya ku Yerusalemu. ²⁹Kwizile kwawa pano wizile fika papipi nu Betifegi nu Betaniya, ku mwamba wuno witwanga Oliveti, weni watumile wawili mu wasambilizi, ³⁰atinji, "Yani mukaya ka pa nkholelo. Pano mukwinjila, mwandi muzane umwana wa ndokwe wino atatela akwelwe. Mumusapule nu kumuleta kwe nene." ³¹Ndi aliwensi akukolowozya mwemwe, 'Achani chino mukumusapulila?' Muti, 'Imfumu yikumulonda.' ³²Wawo wano watumilwe awaya nu kuzana umwana wa ndokwe ndimuno Yesu wanenile woliwo. ³³Pano wasapulanga umwana wa ndokwe, awenecho watili kwe woliwo, "Achani chino mukusapulila umwana wa ndokwe?" ³⁴Awati, "Imfumu yikumulonda." ³⁵Awamuleta kwe Yesu, nga awasumbila imyinjilo yawo pa mwana wa ndokwe nu kwikazya penepo Yesu. ³⁶Pano weni wapitanga, awanza imyinjilo yawo pa nzila. ³⁷Pano

nomba walinji nu kufika pa masyo yano umwamba wa Olive wukwikila, Iwumba lyonsi lya wa sambilizi lyatalisile ukusechelela swinya ukumutumvya Leza nizwi ikulu pa milimo iyikulu yino waweni, ³⁸ watinji, "Ayilotwe imfumu yino yikwiza mwizina lya Mfumu! Umutende mwiwulu nu wuchindame mupela!"³⁹ Wanji mu wa Farisi mwi wumba watili kwe weliwe, "Musambilizya, kalipila awasambilizi wako." ⁴⁰ Yesu atolelela nu kuti, "Nkhuwanena mwemwe, Ndi waa walinji wamyalale, amawe yangapunda."⁴¹ Pano Yesu wapalamila mu musumba, walosizye pakwe wenewo. ⁴² atinji, "Ndi mwemwenye mwamanyile mu wanda woo, namwenye, ivinthu vino vikaleta umutende! ukuwa nomba viwvamisilwe ku minso yinu." ⁴³ Amuno amanda yaliyiza pakwe mwemwe pano awalwani winu walizenga ilinga ukuliwilizya mwemwe nu kuliwilizya mwemwe swinya ukuwafyenyeeleza mu mbali zyonsi. ⁴⁴ Waliyuma mwemwe ukuya pansi swinya na wana winu na mwemwe. Watalileka nanthi lyonga iwe piwuye umulandu mutalimanyile pano Leza welezyanga ukuwatula."⁴⁵ Yesu winjizile mwi tempeli nu kutalika ukuwanga wawo wano wakazyanga, ⁴⁶ atinji kwe woliwo, "Kwawalikwa, 'Ing'anda yane yiliwa a ng'anda ya mapepo,' ukuwa mwayiwika yiwe yakwikalamo wakapoka."⁴⁷ Achaleka Yesu wasambizyanga penye mwi tempeli. E simapepo mukulu na wakawalika na wasongo wa wanthu walondanga ukuti wakome weliwe, ⁴⁸ ukuwa nanthi kuzana inzila yakuchitila chochonye umulandu awanthu wonsi wateyelezizye sana kwe weliwe.

20

¹ Kwizile kwawa uwanda wumwi pano Yesu wachilinjiki akusambilizya awanthu mwi tempeli nu kulumbilila ilandwe zima apano awa simapepo wakulu, swinya awakawalika awiza kwe weliwe ponga na wa songo. ² Awavwanga, awati kwe weliwe, "Tunene amakachi yano ukuwombela ivinthonye vyovyvo, pamwi weweni wino awapile amakanye yaa."³ Atolelela nga atili kwe woliwo, "Nanentye nandi imbakolowozye, swinya munene. ⁴ Uwubatizyo wakwe Yohani: Wuzye walinji a wakufuma mwiwulu pamwi ukufuma ku wanthu?"⁵ Awa pazinkhana awenecho, awati, "Ndi twati, 'Ukufuma mwiwulu,' andi ati, 'Ngachani fwandi chino mutasuwizile weliwe?'" ⁶ Ukuwa ndi twati, 'Ukufam ku wanthu,' awanthu wonsi wandi watupole namawe, amuno wapamichisya kuno Yohani walinji amutumwa."⁷ Achaleka awatolelela ukuti watamanyia kuno wafuma. ⁸ Yesu atili kwe woliwo, "Nanentye nthandi imbanene ukupitila mu makachi nkhuwombela ivinthonye vyoo."⁹ Wawanenile awanthu umulumbwe woo, "Umunthu akomezile ivikomwa mu chalo, awasya mwenemo awakalima, nga aya kungsi yinji imphindi iyitali. ¹⁰ Pa mphindi yino wivwine atuma umuwomvi ku wakalima, ukuti waye wamupe ivikomwa vya mu chalo. Kweni wakalima awa muma, nga awamunyesya amakasavye. ¹¹ Atuma swinya umuwomvi wunji nga wamuma nawenye, awamukwelengula, nga awamunyesya makasavye. ¹² Atuma swinya uwa chititatu nga nawenye awamuchisa, nu kumusumbila kunzi. ¹³ Achaleka umweni chalo atili, 'Wuzye ni ngachita wuli? Nandi inthume umwana wane umukundwe. Pamwi wangaya wamuchindike.' ¹⁴ Ukuwa pano wakalima wamuweni, awavwanzania wonga, awati, 'Wee amphyani. Tuyani tumukome, ukuti vyonsi ivya mpyani viwe avwitu.' ¹⁵ Awamusumbila kunzi ya chalo cha vikomwa nga awamukoma. Wuzye umweni chalo cha vikomwa angawawombela chani wakalima? ¹⁶ Aliyiza nu konona waa wakalima wa vikomwa, nga alipa ichalo chavikomwa kwe wanji." Pano wivwa choo, awati, "Sa vyo chifwile ukuwa!"¹⁷ Kweni Yesu alolechasya woliwo, nga ati, "Wuzye chikusula chani choo chino chawalikwa: 'Iwe lino wakazenga walikana aliwa ilyenecho?'" ¹⁸ Aliwensi wino akuponela pa lyoo iliwe alimonthoka, na wino lyamuponela alisonongoka."¹⁹ Achaleka wa kawalika na wa simapepo wakulu awavwamba ukuti wamuleme imphindinye yoyo, amuno wamanyile kuno wavwanzile umulumbwe ukususyanya na woliwo. Kweni watinanga awanthu. ²⁰ Awamuchema weni icheteche, awatuma awa kateya wano wayilolesyanga ngati awalungamane, ukuti wazane uwupunuzyo mu mivwanjile yakwe, alyakuti wangamulemeka ku kutungulula na maka ya Bwanamukubwa. ²¹ Awamukolowozya, awati, "Musambilizya, twamanyia kuno ukuvwanga nu kusambilizya umwakusimichila, swinya utawa na kapatulula, kweni ukusambilizya ivya nzila yakwe Leza. ²² Wuzye alisundo kwakwe sweswe ukuti twalipa umusonkho kwe Kayisara, pamwi pole?"²³ Ukuwa Yesu wamanyile umuchenjelo wawo, nga ati kwe woliwo, "Ndanjizyani ulupiya. Wuzye ichikolania ni zina vino vili penepo avya weni?" Awati, "Vya Kayisara."²⁵ Awati kwe woliwo, "Fwandi mupe kwe Kayisara ivinthu vino avya kwe Kayisara, swinya kwakwe Leza mupe ivinthu vino avya kwakwe Leza."²⁶ Awapotwa ukuzana ichifukwa pe vino wavwanga paminso ya wanthu, ukuwa awazunguka nimitolele yakwe, awamyalala.²⁷ Pano wamwi awa wa saduki wiza kwe weliwe, waa wano wakuti kutawa ukuzyulupuka, ²⁸ awa kolowozya weliwe, awati, "Musambilizya, e Mose watuwalichizile sweswe ukuti ndi umunthu umunyina wakwe wafwa, ali nu muchi, swinya asi nanthi awana, umunthu afwile atwale umuchi wa munyina, nga amupapile umwana umunyina. ²⁹ Kwalinji awanyina munenulambali(7) nga uwa nthaliko atwala umwanachi, nukufwa nanthi amwana, ³⁰ swinya uwa chitiwili nawenye. ³¹ Uwa chititatu wapyana, nga wonsi munenulambali nanthi kusya umwana, nga awafwa. ³² Pakupelechezya umwanachi nawenye wafwa. ³³ Nomba pakuzylupuka, umwanachi aliwa waweni? Amuno wonsi munenulambali walinji awalume."³⁴ Yesu atili kwe woliwo, "Awana awalumendo wa munsu yoo wakutwala swinya wakupwa ku nthwala. ³⁵ Ukuwa wawo wano walizumilizwa munkhulo yoyo ukupochela ukuzyulupuka ukufuma kawafwe watalitwala pamwi ukuwa munthwala. ³⁶ Watalitela wafwe swinya, amuno waliyana na wangelo swinya awana wakwe Leza, wawa awana wa kuzylupuka. ³⁷ Ukuwa pakuti awafwe wakukatuswa, nu Mose nye walanjizya, pa masyo yakuyana ne vupa, kuno wita Imfumu a Leza wakwe Abrahamu, swinya e Leza wakwe Isaki swinya e Leza wakwe Yakobi. ³⁸ Lelo asa we Leza wa wafwe, kweni uwa wapama, amuno wonsi wali nuwumi kwe weliwe."³⁹ Wamwi wa wakawalika awatolelela, "Musambilizya, watolelela ichete sana." ⁴⁰ Amuno watelezizye ukuti wangamukolowozya weliwe na mawuzyo yakonjelezya. ⁴¹ Yesu atili kwe woliwo, "Wuzye wuliwuli wakuti e Kristu a mwana wakwe Davide? ⁴² Amuno

Davide umwenecho akuvwanga mwe kalata wa Masalimo, Imfumu yatili ku Mfumu yane, 'Yikala kwi kasa lyane ilya ndilo,'⁴³ suka ndeke awalwani wako wawe awakulyata amatamba yako penepo.'⁴⁴ Davide achaleka akwita e Kristu 'Mfumu,' Nomba wuliwuli Kristu amwana wakwe Davide?"⁴⁵ Mukwivwa kwa wanthu wonsi atili kuwa sambilizya wakwe,⁴⁶ "Chenjelani na wakawalika, wano wakulondesya ukupita mu myinjilo imitali swinya wakunda ukulamukwa numuchinzi uwawo mu masyo yakukazizya swinya ukwikala pa vipuna ivizima mu ma sinagogi swinya amasyo ayazima pa chakulya.⁴⁷ Nga na swinya wakatondowezya mu ng'anda zya awanachi awafwilwe, nga pakuyilolesya wakupepa amapepo amatali. Awanthu wa mwata woo walipochela ichilambu ichikulu."

21

¹Yesu alalo mupela nu kulola awachinondo wano wawikanga ivya wila vyawo mu nsengulilo. ²Alola umwanachi wumwi umufwilwe umusaluke ukuwika mwenemo utundalama tuwili. ³Achaleka atili, "Nakawuzyenye nkhuwanena, umufwilwe umusaluke wee awika mwenemo izivule ukulunya wonsi mwakwe woliwo. ⁴Wonsinye waa awapa ivyawila vyoo ukufuma mu vivule ivyawo. Ukuwa u mufwilwe wee, mu wupina wakwe, awika vyonsi vino walinji navwo pa wumi wakwe."⁵ Vino wamwi awavwanga ivya tempel, muno lyayemvizwe na mawe ayazima ni vwawupe, weni atili ⁶"Ndi a vinthu vyoo vino mukulola, amanda yaliyiza pano nanthi lyonga iliwe lilisyalapa papela pa liwuye lino litalimongolwa."⁷ Achaleka awamukolowozya, watinji, "Musambilizya, wuzye alinye lino ivinthonye vyoo vili chitika? Wuzye ichilolwa chiliwa achani pano vyoo ivinthu viliwa mupipi ukuti vichitike?" ⁸Yesu atolelela, "Chenjelani ukuti mutaka wipwe uwufi. Amuno awavulewalyiza mwizina lyane, walitinji, "Nenji anene." swinya, 'Imphindi yili mupipi.' mutakawakonkhe. ⁹Pano mwivwa inkhondo ni vyongo, mutakatine, amuno vyoo ivinthu vifwile vitalichile vichitike, ukuwa insilo yitalichitika paponapapo."¹⁰ Ngapano atili kwe woliwo, "Insi yilikatuka ukususya insi, swinya uwufumu ukususya uwufumu. ¹¹Kuliwa ivizumanji ivikulu, swinya mu masyo ya kulekanalekana inzala ni zyandwala. Kuliwa ivyakutinia ni vilolwa mwiylu. ¹²Ukuwa pansizi pa vinthu vyonsi vyoo, waliwika amakasa yawo pakwe mwemwe swinya waliwayimvya, ukuwalemeka ku masinagogi ni ng'anda zya vingololo, ukuwaleta paminso ya mafumu na wakapanzaya umulandu wi zina lyane. ¹³Chilitungulila ku longo lwa kusimichila kwinu. ¹⁴Achaleka muwike mu myenzo yinu ukuti mutakapekanie ukuyichinjilila kwinu zuwa, ¹⁵amuno ndiwapa amazwi na mano yano wonsi awalwani winu watalikwanisya ukuwakana pamwi ukuwasusya. ¹⁶Ukuwa mulilemekwa swinya nawa kwasi, awanyina, awaluko, ni viwuzi, nga walikoma wamwi mwakwe mwemwe. ¹⁷Muliwapatwa na aliwensi umulandu wi zina lyane. ¹⁸Ukuwa nanthi a lunyele lwa mu mutwe wako luli ononeka. ¹⁹Mukusimphisa kwinu muli pususya imyoyo yinu. ²⁰"Pano mwemwe mwalola Yerusalemu aliwilizizwe na wa nkondo, apo mumanye ukuti ukononekwa kuli mupipi. ²¹Ngapano muleke wawo mu Galileya wasamalile ku myamba, muleke wawo wano wali mu mu musumba wawuleke, swinya wawo wano wali kunzi kwa musumba watakatele wanyochele mwenemo. ²²Amuno yaa a manda kunyosezya, alyakuti ivinthu vonsi vino viwalisilwe vilifiswa. ²³Akalanda kwe wawo wano wali nu wula swinya kwe wawo wano wakonsya mu mandanye yayo! Amuno kuliwa ukuchula muni, swinya uwukali ku wanthu waa. ²⁴Walipona pansi nawa panga, swinya walilemwa uwuzya kuni zyonsi, nga Yerusalemu aliyatwa mwalwe na Makandi ukufika pano imphindi zya Makandi zyafiswa. ²⁵"Kuliwa ivimanyikwilo mwi lanzi, mu mwezi, na nzota, na muni ya pansi. Insi ziliwa mu machuzi, ukusaya umulandu wa chongo cha pe sumbi nu wukali wa minzi. ²⁶Kuliwa awonsi wano walizilika ni nthete na mu kuchetekela kwa vinthu vino viliwa nu kwiza muni ya pansi. Amuno amaka ya mwiylu yaliyinganwa. ²⁷Ngapan, o walilola u Mwana wa Munthu akwiza mwi wingo na maka nu wichindame uwukulu. ²⁸Ukuwa pano inthonye vyoo vyatalika ukuchitika, yimililani swinya mwinusye kupela imitwe yinu, umulandu uwutuli winu wapalamila."²⁹ Yesu awanenile woliwo umulumbe, "Lolani umuti wa nthumbusya, ni miti yonsi. ³⁰Pano yafuma umulemvwe, mukuyilolela mwe wenecho swinya mukamanya ukuti ichilungula chili mupipi. ³¹Achaleka swinya, pano mwalola ivinthu vyoo vikuchitika, mukumanya ukuti u wufumu wakwe Leza wuli mupipi. ³²Awenche nkhuvwanga kwe mwemw, inkhulo yoo yitalisila ukufika pano ivinthu vyonsi vyoo vyachitika. ³³Mwiylu ninsi ya pansi vilifwa, kweni amazwi yane yatalitela yafwe. ³⁴"Ukuwa muteyezeze ku mwewenecho, alyakuti imyenzo yinu yitakang'wamwe kung'wa ukukulu swinya ukukolwa nu kusayila kwa wulanzi, swinya nu kuti uwanda wutakiyalwe umwakupitisa kwe mwemwe ngati a chipingo. ³⁵Amuno wuliyiza pakwe aliwensi wino wikala muni ya pansi yonsi. ³⁶Ukuwa muwe minso pa mphindi zyonsi, ukupepa ukuti mungawa na maka ayakwane ukuti musamale ku vinthonye vyoo vyonsi vino vilichitika, swinya ukuti mwimilile pa minso yakwe Mwana wa Munthu."³⁷ Achaleka mu manda yano wasambilizyanga mwi tempeli, nga nu wusiku ayile nu kwikala mu lupili lwa Olivi. ³⁸Awanthu wonsi awiza akachelochelo ukuti wivwe Yesu mwi tempeli.

22

¹Nomba amasika ya mukate wuno wusi nu mutawa yalinji mupipi, chino chikakwitwa Kupitililwa. ²Wa simapepo wasongo nawa kawalika wavwanzyanianga muno wangamukomela Yesu, amuno watinanga awanthu³ Ngapano Satana ayinjila mwakwe Yudas Isikariyoti, wino walinji wenga mwi kumi na wawili. ⁴Yudas aya ku wa simapepo wasongo nawa kalola nu kuvwanzyania nawo vino angize awalemechele Yesu kwe woliwo. ⁵Awasechela nkhaninye nu kuzumila ukuti wamupe imphiya. ⁶Azumilizya nu kulonda ulongo ulwa kulemechela weliwe kwe woliwo ukutali ni wumba. ⁷Apano kwiza uwanda wa mukate wuno wusi nu mutawa, pano ing'onzi ya Kupitililwa yifwile yikomwe. ⁸Nga Yesu atuma Peturo nu Yohani, ati, "Yanji mutusenganizye ichakulya cha Kupitililwa, alyakuti twice tuchilye." ⁹Awavwanga kwe weliwe, "Wuzye akwinye kuno ukulonda tuye tusenganizye?"¹⁰ Weni awatotolelela, "Lolani, mwala mwinjila mu musumba, u

monsi wino anyamuzile insembo ya minzi wandi akawasunkhanie. Mumukonkhe ukuya mu ng'anda yino wandi ayinjile. ¹¹Ngapano munene kwe mwening'anda, "U musambilizya akuti kwe wewe, 'Wuzye ing'anda ya walendo yili kwi, muno nandi ndile ichakukya cha Kupitililwa na wa sambilizi wane?"¹²Wandi akawalanjizye ing'anda nkulu injanie iya papela. Mukasenganie kokonye." ¹³Nga awapita, nu kuzana vyonsi ndimuno wavwanjizile kwe woliwo. Ngapano awasengania ichakulya cha Kupitililwa. ¹⁴Lyo impindi yafichila, weni wizile yikala pansi nawa positole. ¹⁵Ngapano atili kwe woliwo, "Nene nakumbwanga sano ukuti indye choo icha Kupitililwa na mwemwe pano nthani ntchule. ¹⁶Amuno nkhati kwe mwemwe, nthalitela intchilye swinya chisuke chifiswe mu wufumu wakwe Leza." ¹⁷Ngapano Yesu asenda ulupindi, ala pano wasalifya, atili, "Senda choo, nu kuyankania mwa kwe mwemwe mwenga. ¹⁸Amuno nkhati kwe mwemwe, nthalitela ing'we swinya ivya chipaswa cha muti wusuke uwufumu wakwe Leza wizewize." ¹⁹Ngapano asenda umukate, ala pano wasalifya, amonthola, nu kuwapa, akuti, "Woo amuwili wane, wuno wapwa kwe mwemwe. Chitanji choo ngamuwanjizuchila nene." ²⁰Asenda ulupindi chilichonganye, ati, "Loo ulupindi alipanganopya muwazi wane, wino witichila mwemwe, ²¹Kweni teyelezanyi. Weni wino akunkhutilila alinanene panye pakabechi. ²²Amuno u Mwana wa Munthu amolimonye wandi apite ndimuno chatanthizilwe. Kweni akapelu ku munthu weyo wino ukukutilila kwandi kupitile mwenemo!" ²³Awatalika ukuvwanzania awenechonye weweni mwe woliwo angachita choo. ²⁴Ngapano kwakatuka imipanzi pakasi pe woliwo ivya kuno weweni mwakwe woliwo walolekanga ngati we songo ukulusya. ²⁵Weni watili kwe woliwo, "Imfumu zya Makandi zili papela pe woliwo, na wano wali na maka pakwe woliwo wakakwitwa kwe wawo wano wakachita ivizima ku wanthu wawo. ²⁶Kweni chitakawe wonye na mwemwe. Lelo, lekani weyo wino amukulu mwakwe mwemwe ize awe amutichi, swinya lekani weyo wino awakulondeka sana awe ngati weyo wino akuteweta. ²⁷Amuno weweni wakula, weyo wino akakwikala pa kabechi, pamwi weyo wino akuteweta? Asa weyo wino akakwikakala pa kabechi? Lelo indi mwakwe mwemwe ndivino weyo wino akuteweta. ²⁸Kweni mwemwe mwe wawo wano mwapitilila ukuwa nani mumyelezyo yane. ²⁹Nene nkhupe mwemwe uwufumu, ndivino e Tata wane wapa uwufumu kwe nene, ³⁰kuno mungalya nu kung'wa pi bechi lyane mu wufumu wane, swinya muliyikala pazyandulu ukupanzya amaluko ikumi na wawili wa mu Izirayeli. ³¹Simoni, Simoni, uwe aminso, Satana alenzile ukuti awe nawewe, kuno akusole ngati avisaka. ³²Ukuwa nene nkhupepelezile, kuno isuwilo lyako litize lilongoloke. Ndi wiza wanyoka swinya, uyize usimphisye awanyina." ³³Peter atili kwe weliwe, "Mfumu, nene nasinama ukuti inje na wewe apaliponga ku vingololo na kumfwa." ³⁴Yesu atolelela, "Nkhukunena, Peturo, e mukolwe atani alamule uwanda woo, uliwa wankhana katatu kuno utamanyile nene." ³⁵Ngapano Yesu atili kwe woliwo, "Pano nawatumile nanthi kusenda akachola aka mphiya, nanthi achola cha vyakulya, pamwi andyatu, wuzye mwasowezilwe chimwi? Awatolelela, "Nanthi chimwi." ³⁶Ngapano atili kwe woliwo, "Ukuwa nomba, weyo wino ali ni chola icha mphiya, mulekani asende, ni chola cha vyakulya nachonye. Weyo wino asi nu lupanga afwile akazyu umwinjilo wakwe nu kukala lumwi." ³⁷Amuno nkhati kwe wewe, chino chawalikwa ukuyana nene chifwile chifiswe, 'Weni wasanzizwe ponga sikwivwila masundo.' Amuno chino chalolwa kunkholelo ivya kwe nene chili mukasi chikufiswa." ³⁸Ngapano awati, "Mfumu, lola! Paa pali yawili amalupanga." Weni atili kwe woliwo, "Viyine." ³⁹Yesu wapita, ngati muno wachitilanga penye, ukuya ku lupili lwa Olivi na wasambilizi wakwe wakonsile weliwe. ⁴⁰Pano wafika, watili kwe woliwo, "Pepanji ukuti mutakinjile mu myelezyo." ⁴¹Weni apita ukutali na woliwo ndi pano iwe lyakuzukuzi lingafika, nga asokowala pansi nu kupepa, ⁴²ati, "Tata, ndi wewe ukulonda, funthusya ulupindi loo pe nene. Naponye asakulonda kwane, kweni kwakwe wewe kuchitwe." ⁴³Ngapano umungelo ukufuma mwiwulu al oleka kwe weliwe, ukusimphisya weliwe. ⁴⁴Ali mukulwilwita, apepa ni chikonkho nkhaninye, ni twinsi lyakwe lyawa ngati akutonya ukukulu ukwa wazi awutonya pansi. ⁴⁵Ngapano wakatuka ukufuma kumapepo yakwe, weni wizile kuwa sambilizi nu kuzana wakuponechela umulandu wa malanda yawo ⁴⁶nga awuzichisya woliwo, "Nga muno chani muponechile? Katukani nu kupepa, ukuti mutakinjile mu myelezyo." ⁴⁷Pano achili akulanda, lolani, iwumba lyalolesile, nu Yudas, wenga wikumi na wawili, akuwakolela. Weni wizile papipi nu Yesu akuti amufyomphe, ⁴⁸kweni Yesu atili kwe weliwe, "Yudas, wuzye ukukazya u Mwana kwe Munthu pa kufyompha?" ⁴⁹Pano wawo wano wamuliwilizile Yesu walola vino vyawombwanga, awati, "Mfumu, wuzye tuwakome nu lupanga?" ⁵⁰Ngapano wenga mwe woliwo wamuma umuzya wakwe simapepo mukulu, nu kusenga ikutwi lyake ilya ndilo. ⁵¹Yesu atili, "Vyoo viyine!" Weni alema ikutwi, nu kumupozya. ⁵²Yesu atili kuwa simapepo wakulu, kuwa kalola wa mwi tempeli, na kuwa songo wano wizile ukususya weliwe, "Wuzye mukwiza ngati mukulonda kapoka, ni zya mphanga ni ndugu?" ⁵³Pano nalinji namwe amanda yonsi mwi tempeli, mutatela muwike amakasa yinu pakwe nene. Kweni lyoo a li ola lyinu, swinya amaka ya mfizi." ⁵⁴Ukumulema, awamukolelela ukufuma nu kumuleta mu Ng'anda ya simapepo mukulu. Ukuwa Peturo akonkha akatalamuchila. ⁵⁵Walile pano wapemba umulilo mukasi mulusasa swinya watezile wikala pansi apaliponga, Peturo wikazile pakasi pakwe woliwo. ⁵⁶U muwomvi wumwi umwanachi wamuweni pano wikalanga mu kuwala kwa mulilo nu kumulolechesya nkhaninye nukuti, "Wee umunthu nawenye walinji nawe." ⁵⁷Kweni Peturo wachikanile. ati, "Mwanachi, nene nthamumanyile." ⁵⁸Lyo patani pazimbe winji nawenye wamulola, nukuti, "Newenye we wenga wakwe woliwo." Kweni Peturo atili, "Monsi, nenji pole," ⁵⁹Lyo pazimba katichi umunthu winji apanichisya nukuti, "Achisinkha umunthu wee nawenye walinji na weliwe, amuno weni amu Galileya." ⁶⁰Kweni Peturo atili, "Monsi, nene nthamumanyile chino ukulanda." Paponapapo, achilini akulanda, e mukolwe alamula. ⁶¹Akupiliwuka, i Mfumu alola Peturo, nga Peturo ayizuka izwi lyakwe Mfumu, pano watili kwe weliwe, "Wala pano e mukolwe atani alamule ilelo ulinkhana nene katatu." ⁶²Peturo aya kunzi nukulila nkhaninye. ⁶³Ngapano awanthu awavita wano walindililanga Yesu awatalika ukumusoweka nu kumuma. ⁶⁴Awamuvwimba kuminso nu kumuwuzichisya, ukuti, "Lotela! Nga wewenu wino wakuma?" ⁶⁵Awavwanga ivinji ivivule ukususya Yesu, awamukwelengula. ⁶⁶Mwezuwazuwa kwalinji kwacha, awasongo wa wanthu wawungine

apaliponga, wonsinye awa simapepo wakulu nawa kawalika. Awamukolela ukuya mwi pembo⁶⁷ nu kuti, "Ndi we Kristu, tunene." Kweni weni atili kwe woliwo, "Ndi nawanena, mutandi musuwile,"⁶⁸ swinya ndi nawakolowozya, mutandi mutolelele.⁶⁹ Kweni ukufuma nomba nu muyayaya, u Mwana kwe Munthu aliyikala kwi kasa lya ndilo ilya maka y Leza."⁷⁰ Wonsinye awati, "Ala fwandi we Mwana wakwe Leza? Yesu atili kwe woliwo, "Mukuti anene." Awati, ⁷¹"Nga chani chino tukulonda e kamboni? Amuno sweswenye twayivwila ukufuma pamulomo wakwe wenga."

23

¹Iwumba lyonsi lya woliwo alikatuka nu kumuleta Yesu paminso yakwe Pilato. ²Awatalika ukumupa umulandu, ati, "Twamuzana umunthu wee akuvulungania insi yitu, ukulesya ukupa imisonkho kwe Kayisare, nu kuti kuno weni umwenecho we Kristu, imfumu." Pilato amukolowozya, ati, "Wuzye wewe we Mfumu ya wa Yuda?" Yesu atolelea weliwe swinya atili, "Acho walanda." ⁴Pilato atili kwe simapepo mukulu na kwi wumba, "Nthazanile nanthi amulandu mu munthu wee." ⁵Ukuwa walemansyanga, watinji, "Weni akuvulungania awanthu, ukusambilizya mwe Judeya wonsi, ukutalichila ukufuma mu Galieya na ku masyo yanye yaa." ⁶Ala Pilato wivwa choo, weni wakolowoz, izye ndi wee umunthu alinji a mu Galileya. ⁷Pano wamanya kuno walinji pansi pa maka yakwe Herodi, weni watuile Yesu kwe Herodi, wino umwenecho nawenye walinji mu Yerusalemu amanda yalyanye. ⁸Pano Herodi waweni Yesu, akunda nkhaninye, umulandu walondesyanga ukuti angalola weliwe pa mphindi inthali. Weni wivwile ivyakwe weliwe swinya wachetekelanga ukuti alole chimwi ichizungusyo ichakuwombwa na weliwe. ⁹Herodi amukolowozizye Yesu mu mazwi amavule, kweni Yesu atamutolelezile nanthi chimwi. ¹⁰Awa simapepo wakulu na wakawalika awimilila, awamusonthelezya kuno ali nu mulandu. ¹¹Herodi na wa vita awatuka Yesu swinya wamusoweka. Ngapano awamuzwika ivizyalo ivizima sana nu kutuma weliwe ukunyochela kwe Pilato. ¹²Amuno Herodi nu Pilato wizile wawa viwuza winga nu muwuye pa wanda wulyanye, amuno pansizi pakwe vyoo walinji awapatane wenga nu muwuye. ¹³Pilato nga apunda apaliponga wa simapepo wakulu swinya inthunguluzi ni wumba lya wanthu ¹⁴nu kuti kwe woliwo, "Mulesile kwe nene umunthu wee ngati a munthu wino akukolelela awanthu ukuwomba iviwiye, lolani, nenji, lya namukolowozya paminso yakwe mwemwe, nthazana nanthi amulandu mu munthu wee ukuyana nivinthu vino mukumupa umulandu. ¹⁵Awe, nanthi we Herodinye, amuno wamutuma ukumunyosa kwe sweswe, lolani, nanthi chimwi ichakulonda akomwe chiwomvilwe na weliwe. ¹⁶Nenji acho nandi musunde nu kumusapula." ¹⁷Apano Pilato ayelengania ukusapula kuwa Yuda wenga umunyepwe pa wanda wakuzevya. ¹⁸Ukuwa awapunda apaliponga, watinji, "Ukutali nu munthu wee, nga utusapulile Barabasi!" ¹⁹Barabasi walinji amunthu wino wawisilwe mu vingololo umulandu wa chongo chimwi mu musumba swinya uwuchikoma. ²⁰Pilato avwanzya woliwo swinya, ukulonda asapule Yesu. ²¹Kweni awapunda, watinji, "Musayikani, musayikani." ²²Weni atili kwe woliwo imphindi ya chititatu, "Munochani, achani ichiwiye chino umunthu wee awomvile? Nenji nthazanile nanthi chimwi chino chikulonda ukusunda kwa mfwa mwe weliwe." Achaleka ndi namusunda, nenje nandi musapule. ²³Ukuwa walondesyanga na mazwi aya papela, ukupatichizya ukuti asayikwe. Amazwi yawo yamulema Pilato. ²⁴Acho Pilato welenginie ukupa chino walondanga. ²⁵Weni wasapula weyo wenga walenzile wino wawisilwe mu vingololo umulandu wa chongo nu wuchikoma. Kweni awapa Yesu ku kulonda kwawo. ²⁶Wala pano wapita nawe, awalema wenga Simoni wa ku Sayirini, wizanga ukufuma mukaya, awawika uwuchingane pakwe weliwe ukuti anyamule, kukonkha Yesu. ²⁷Iwumba ikulu lya wanthu, ni lya wanachi wano walinji namalanda nu awalosyela weliwe, wakonkhanga weliwe. ²⁸Kweni pakupiliwuchila kwe woliwo, Yesu atili, "Wakazyana wa mu Yerusalemu, mutakati mwandosezye, kweni muyilosezye mwewenecho na wana winu. ²⁹Amuno lolani, amanda yakwiza yano waliti, 'Awapepwe awanyepwe nu wula wuno wutapapa, na mawele yano yatatela yalele.' ³⁰Ngapano walitalika ukuti ku myamba, 'Tuponele,' na ku tumyamba, 'Tuvwimbani.' ³¹Amuno ndi wangawomba vyoo ku muti uwuwisi, achani chino chiliwombwa pano wakala?" ³²Awanji awanthu, wawili ivipondo, wakolelezilwe na weliwe ukuti waye wawakome. ³³Ngapano wafika pa masyo yano yakwitwa "Ifupa lya Mutwe," palyanye awamupamanthila swinya ni vipondo -- wenga ku ndilo yakwe swinya wenga kwe kamani wakwe. ³⁴Yesu atili, "Tata, watetelani, amuno watakumanya chino wakuwomba." Ngapano awapanga amayeke, ukwankhana ivizyalo vyakwe. ³⁵Awanthu awimilila ukulolela pano inthunguluzi nazyonye zyamusowekanga, zyatinji, "Wapususyanga wanj. Mulekani ayipususye umwenecho, ndi weni we Kristu wakwe Leza, umusolwa." ³⁶Awa vita nawonye wamusamulanga, ukusenjelela kwe weliwe, ukupa weliwe ipala isase, ³⁷swinya watinji, "Ndi we Mfumu ya wa Yuda, yipususye wemwenecho." ³⁸Palinji swinya ichimanyikwilo pakwe weliwe, "Wee a Mfumu ya wa Yuda." ³⁹Wenga uwa vipondo wino wapamanthizilwe palyanye wamutuka watinji, "Wuzye asa we Kristu? Yipususye wemwenecho na sweswe." ⁴⁰Ukuwa wunji wamukalipila, atinji, Wuzye usitina Leza, pakuti uli pi panzyo lililyonga? ⁴¹Sweswe ichisinkhanye tuyine ukuwa paa, amuno tukupochelela chino chiyine ni milimo yitu. Ukuwa u munthu wee atachita nanthi chimwi ichiwiye." ⁴²Ngapano weni atili, "Yesu, unjizuke nene pano wiza mu wufumu wako." ⁴³Yesu atili kwe weliwe, "Nakawuzyenye nkhati kwe wewe, ilelonye wandi uwe na nene mu paradiso." ⁴⁴Nomba kwalinji mupipi ni ola lya mutanda, swinya imfizi ayiza muni yonsi ukufika pi ola lya mufundikambali (9) ⁴⁵alila uluswepe lwi ilanzi lwapotwa. Ngapano ichimwenda cha mwi tempeli chalepusile vyawa viwili. ⁴⁶Ukulila nizwi kulu, Yesu atili, "Tata, mu makasa yako nkhuwika umuzimu wane." Watili walanda choo, weni afwa. ⁴⁷Pano kenturiyo waweni chino chachisilwe, weni wachindisile Leza, pakuti, "Amolimonye wee walinji a munthu umulungamane." ⁴⁸Pano awavule wonsi wano wizile ponga ukuti wawe wakamboni ku chilolwa choo waweni ivinthu vino vyachisilwe, wanyochezile wakuma pachifuwa. ⁴⁹Ukuwa wonsi wawo wano wamumanyile weliwe, swinya awanachi wano wamukonsile ukufuma mu Galileya, wimilile apatali katichi, wakulola ivinthu vyoo. ⁵⁰Lolani, kwalinji umunthu

izina lyakwe Yosefe, wino alinji awa mwiwumba lya pi pembo. Weni walinji amunthu umuzima swinya umulungamane, ⁵¹Umunthu wee atazumilizinie ni panzyo lya pi pembo ni vyakuchitika vyawo. Weni wafumile mu musumba wa Arimasiya uwa mu Yudeya, swinya walondanga uwufumu wakwe Leza. ⁵²Umunthu wee, akupalamila kwe Pilato, walenzile umuwili wakwe Yesu. ⁵³Weni awisya pansi, apomba mu mwenda uwutelepe, nu kuwuwika mu nkhungwe yino wimvile mwiwe, muno nanthi wenga atatela alambalikwe. ⁵⁴Walinji a Wanda wa Kusengania, swinya e Sabata walinji mupipi ukutalika. ⁵⁵Awanachi wano wizile nu Yesu ukufuma ku Galileya wakonsile nu kulola inkhungwe swinya vino walambalisile umuwili wakwe. ⁵⁶Awanyochela nu kusengania ivyakununtchila na mafuta. Ngapano pe Sabata awapuzza ukuyana na masundo.

24

¹Mwepwi pa wanda wakutalichila uwa mulungu, awiza ku nkhungwe, ukuleta ivinuntchile vino wayipekinie. ²Awazana iwe litanthazilwe ukufuma pa nkhungwe. ³Awinjila mukasi, kweni watazanile umuwili wakwe Mfumu Yesu. ⁴Chachitisile kuno, pano wachilinji wakuzunguka ivya choo, napaponapapo, awonsi wawili awimilila papipi na woliwo mu mwinjilo iyiwale iyizikimile. ⁵Ala pano awanachi wizwile ni nthete nu kufukamila pansi ivisyo vyawo pansi, awati ku wanachi, "Ngamuno chani mukuvwamba umupuma mu wafwe?" ⁶Weni atali paa, ukuwa akatusizwe! Yizukani muno weni wavwanzile kwe mwemwe pano wachilinji ali mu Galileya, ⁷ukuti u Mwana wa Munthu afwile alemekwe mu makasa wanthu awawembu swinya apamanthilwe, nga pa wanda wachititatu akatuke swinya. ⁸Awanachi awizuka amazwi yakwe ⁹nga awanyoka ukufuma ku nkhungwe nu kunena vyonsi ivinthu vyoo kwi kumi na wenga na wansi wonsi. ¹⁰Nomba Mariya Magadalen, Joana, nu Mariya unyina wakwe Yakobi, na wanachi wansi wano walinji nawo awanena vyoo ivinthu ku wa positoli. ¹¹Ukuwa ilandwe lyoo lyalinji ngati alyavye ku positoli, swinya watasuwizile awanachi. ¹²Kweni Peturo wakatusile nu kusamalila ku nkhungwe, nga, ayinama nu kusungamila mukasi, weni aweni imyenda yili payenga. Ngapano Peturo anyamuka ukuya ku ng'anda yakwe, akuzunguka chino chachitisile. ¹³Lolani, wawili wakwe woliwo awaya pa wanda wulyanye ku kaya ikakwitwa Emawusi, kano kalinji amakumi mutanda ichipimo ukufuma ku Yerusalemu. ¹⁴Awavwanzania wenga nu muwuye ivya vyonsi ivinthu vino vyachitisile. ¹⁵Chachitisile kuno, pano wachilinji wakuvwanzania nu kuwuzichisya apaliponga, Yesu umwenecho apalamila nu kuya na woliwo. ¹⁶Ukuwa aminso yawo yawakanizya ukuti wamanye weliwe. ¹⁷Yesu atili kwe woliwo, "Wuzye achani chino mwe wawili mukuvwanga pano mukupita?" Awimilila palyanye wakuloleka na malanda. ¹⁸Wenga mwakwe woliwo, izina we Kiliyopasi, atolelela weliwe, "Wure we wenganye mu Yerusalemu wino utamanyile ivinthu vino vyachitisile kulyanye amanda yaa?" ¹⁹Yesu atili kwe woliwo, "Ivinthuchi?" Awatolelela weliwe, "Ivinthu ivya kwe Yesu umu Nazareti, wino alinji amutumwa, uwamaka mu milimo na mu mazwi paminso yakwe Leza na wanthu wonsi, ²⁰swinya muno awasimapepo wakulu nawa nankholelo walesile weliwe ukuti akomwe nga awamupamanthila. ²¹Ukuwa twachetekelanga kuno weni alinji wenga wino walinji nu kukomola Izirayeli. Eta, nukonjelezya, nomba awanda wachititatu ukufuma pano ivinthu vyoo vyachitisile. ²²Kweni swinya, wamwi awanachi wano tuliponga watuzungusizye, pano walinji ku nkhungwe akachelochelo. ²³Pano watazanile umuwili wakwe, awiza, awati kuno waweni ichilolwa cha wangelo wano watili kuno amumi. ²⁴Awonsi wamwi wano walinji na sweswe awaya ku nkhungwe, nga awazana ndivino awanachi wavwanzile. Kweni watamuweni, ²⁵Yesu atili kwe woliwo, 'Mwe vipuwa vya wanthu swinya wa myenzo iyisitakupitisua mu kusuwila mu vyonsi awatumwa wavwanzile! ²⁶Wuzye chitalinji chakulondeka ukuti Kristu ayimbe kwe vyonye vyoo, swinya ukwinjila mu wuchindame wakwe?" ²⁷Apano ukutalichila ukufuma pakwe Mose swinya ukufika ku watumwa wonsi, Yesu apilula kwe woliwo ivinthu ivya kuyana nu mwenecho mu mawaliko yonsi. ²⁸Walile pano wapalamila mu kaya kano wayanga kweneko, Yesu alolesizye ngati akupitilila. ²⁹Kweni awamusinjiliza, awati, "Yikala naswe, amuno likuya kupipi na manguzi swinya wanda wuli nukusila." Achaleka Yesu winjila nu kwikala na woliwo. ³⁰Chachitisile kuno, pano weni wikala pansi na woliwo ukuti walye, weni asenda umukate, awupepela, nu kuwumonthola, weni wizile apa wenewo kwe woliwo. ³¹Apano aminso yawo ayiuka, swinya awamumanya weliwe, nga weni azimatila ku kulola kwawo. ³²Awati wenga ku muwuye, "Wuzye yitalungulanga imyenzo yitu mukasi mwitu, pano weni wachilinji akuvwanga kwe sweswe munzila, pano wiyulanga amawaliko?" ³³Awakatuka pi ola lilyanye nu kunyochela ku Yerusalemu. Awazana ikumu na wenga wawungine apaliponga na wawo wano walinji na weliwo, ³⁴watinji, "I Mfumu amwelimonye yikatusile, swinya yilolesile kwe Simoni." ³⁵Nga awavwanga ivinthu vino vyachitisile munzila, swinya wuliwuli Yesu alolesizye kwe woliwo mu kamontholanizye ka mukate. ³⁶Lyo wakuvwanga vyoo ivinthu, Yesu weliwenye imilizile pakasi pakwe woliwo. nga atili kwe woliwo, "Umutende kwe mwemwe." ³⁷Kweni awawa ninthete nu kwizuzwa nu kutina, swinya walinji ngati waweni i chiwa. ³⁸Yesu atili kwe woliwo, "Nga munochani mukutamika? Nga muno chani amawuzyo yakukatuka mu myenzo yinu?" ³⁹Lolani amakasa na matamba yane, kuno anenenyene. Ndemani nu kulola. Amuno umuzimu wusi nu munyafu na mafupa, ndivino mukulolela nene ndinavyo." ⁴⁰Pano wavwanzile choo, weni alanjizizye woliwo amakasa yakwe na matamba yakwe. ⁴¹Ukuwa naponye nanthi kusuwila umulandu wa chimwemwe, swinya awazunguka. Yesu atili kwe woliwo, "Wuzye muli na chimwi ukuti mulye?" ⁴²Awamupa weliwe inswi iyitende, ⁴³nga ayisenda nu kuyilya paminso yawo. ⁴⁴Weni atili kwe woliwo, "Pano nalinji namwe, nawanenile kuno chonsi chino chawalasilwe mwi sundo lya kwe Mose na Watumwa na Masalimo chifwile chifswiwe." ⁴⁵Ngapano weni ayiyula imelengano yawo, kuno wangeluka amawaliko. ⁴⁶Weni atili kwe woliwo, "Amo chawalikwa, kuno e Kristu afwile atamike nu kukatuka swinya ukufuma ku wafwe pa wanda wachititatu. ⁴⁷Ukutontholokwa swinya ukutetelwa ku luwembu kulumbililwe mwi zina lyakwe ku myiko yonsi, ukutalichila mu Yerusalemu. ⁴⁸Mwe wakamboni ku vinthu vyoo. ⁴⁹Lolani, nenji nkhumila mwemwe chino e Tata wane

alayizizye. Kweni yikalani mumusumba wonye ukufika mwemwe mwazwikwa na maka ukufuma papela.¹⁵⁰ Ngapano Yesu akolela woliwo ukufuma kunzi ukufichila walinji mupipi nu Betaniya. Weni ayimika amakasa yakwe mupela nu kuwalota.⁵¹ Chachitisile kuno, pano wachilini akuwalota, weni wasyile woliwo nga wanyamuzilwe mupela ukuya mwiwulu.⁵² Achaleka awamufukamila nu kunyochela ku Yerusalemu ni chimwemwe ichikulu.⁵³ Awalanga sitakulechelezya ukuwa mwi tempeli, ukupepa leza.

John

1

¹Munthaliko mwalinji Izwi, Nizwi Iyalinji nu Leza, swinya Izwi Iyalinji we Leza. ²Wee walinji panthaliko nu Leza. ³Ivinthu vyonsi vyaletwuzilwe mwe weliwe, swinya ndi atalinji penepo nge pasi nanthi chimwi ichakupangwa chino chapanzilwe. ⁴Mwakwe weliwe mwalinji uwumi, nga uwumi walinji awuswepe ku wanthu. ⁵Uwuswepe wukawalila mu mfizi, nayo imfizi nanthi kuwuchimvya. ⁶Kwilingi umunthu wino watumilwe ukufuma kwe Leza, wino izina walinji we Yohani. ⁷Weni wizile ngati we kamboni uwa kusimichila ivya wuswepe, ilyakuti wonsi wangasuwila ukupitila mwe weliwe. ⁸Yohani atalinji awuswepe, ukuwa wizile ilyakuti angasimichila ivya wuswepe. ⁹Uwuswepe wa chisinkha, wuno wukapa uwuswepe ku wanthu wonsi, wizanga munsu. ¹⁰Weni walinji munsu, ninsi yapanzilwe ukupitila mwe weliwe, ninsi yitamumanyile. ¹¹Wizile kuwa luko lwakwe, ukuwa iwa luko lwakwe watamupohezile. ¹²Kweni ku wavule wano wapohezile weliwe, wano wasuwizile mwi zina lyakwe, wawapile amaka ukuti wize wawe awana wakwe Leza. ¹³Waa watakwalilwe nu wazi, nanthi akulonda kwa muwili, nanthi akulonda kwa munthu, kweni kwe Leza. ¹⁴Izwi liza lyawa muwili nu kwikala pakasi pe sweswe. Tuweni uwuchindame wakwe, uwuchindame ngati awa wenganye nsu wino wafumile kwe Tata, wizula inkhumbu ni chisinkha. ¹⁵Yohani wasimichizile ivya weliwe nu kupunda nkhaninye, ukuti, "Wee awino navwanzile, 'Weliwe wino akwiza pansizi yane wakula wandusya nene, amuno weni walinjiwo kali pano ntchili ukawako.'" ¹⁶Amuno ukufuma kuwukwane wakwe swensinye tupohezile inkhumbu pansizi pankhumbu. ¹⁷Amuno isundo lyapiwe ukupitila mwe Musa. Inkhumbu ni chisinkha chizile ukupitila mwe Yesu Kristu. ¹⁸Pasi nanthi wumwi wino watela wamulola Leza; Leza wenganye nsu, wino ali pambali pe Tata, wapanga leza amanyikwe. ¹⁹Koo akusimichila kwe Yohani pano awa Yuda watumile wasimapepo nawa Levi kwe weliwe ukufuma mu Yerusalemu ukuti wamuwuzichisye, "We weni wewe?" ²⁰Wazumilizizye -- atakanile, ukuwa wazumilizizye -- "Nene asa Kristu." ²¹Nga awamuwuzichisya, "Nga weweni fwandi? We Eliya?" Atili, "Awe." Awati, "Wuzye we mutumwa?" Atolelela, "Awe." ²²Ngapano awati kwe weliwe, "Wuzwe weweni, ilyakuti tungatolelela wano watutumile? Wuzye ukuti chani wenji ivya wewe?" ²³Atili, "Nenji ne lizwi, likupunda mu lumpalang'anga: 'Pangani inzila ya Mfumu yololoke, 'ndimuno Yesaya umutumwa atili.'" ²⁴Nomba wamwi ukufuma kuwa Farisi watumilwe, ²⁵swinya awamuwuzichisya nu kuti kwe weliwe, "Nga chani chino ukabatizya ndi usi we Kristu nanthi Eliya nanthi amutumwa?" ²⁶Yohani atolelela woliwo, anena, "Nkhubatizya na minzi. Kweni pakasi pe mwemwe pimilile wumwi mutamumanyile. ²⁷Weliwe awili wino akwiza pansizi yane, utumikowa twa ndyatu zyakwe nthazipila ukuti ningasapula." ²⁸Vyoo ivinthu vyachisilwe mu Betaniya ku mbali yinji iya Yorodani, kuno Yohani wabatizya. ²⁹Pa wanda wakukolela Yohani waweni Yesu akwiza kwe weliwe nu kuti, "Lolani, umwana ng'onzi wakwe Leza wino akusenda uluwembu lwansi!" ³⁰Wee awili wino natili, "weni wino akwiza pansizi yane wakula wandusya, amuno walinji penepo pano nene nthane." ³¹Nene nthamumanyile, kweni chalinji wonye ilyakuti angawumbulika kwe Izirayeli kuno nizile ukubatizya na minzi. ³²Yohani wasimichizya, wawwanga, "Naweni u Muzimu wukwika ndivino inkhunda ukufuma mwiwulu, nukwiza yikala pakwe weliwe. ³³Nene nthizile namumanya weliwe, ukuwa weni wino wanthumile ukubatizya mumenzi watili kwe nene, 'Pakwe wino uliyiza ulole u Muzimu wukwika nu kusyala pe weliwe, awino alibatizya mu Muzimu Mwimichile.'" ³⁴Nene nalola nu kusimichila kuno wee a Mwana wakwe Leza." ³⁵Swinya, uwanda wino wakonkha, pano Yohani wimilile nawa sambilizi wakwe wawili, ³⁶awalola Yesu akupita mupipi, Yohani watili, "Lolani, ing'onzi yakwe Leza!" ³⁷Awa sambilizi wakwe wawili awivya vino weni akuvyanga awamukonkha Yesu. ³⁸Ngapano Yesu apiluka nu kulola woliwo wakumukonkha nga ati kwe woliwo, "Wuzye mukulonda chani?" Awatolelela. "Rabi" (chino chikupilula "Musambilizya"), "Wuzye ukakwikala kwinye?" ³⁹Ati kwe woliwo, "Zanji swinya mulole." Ngapano wiza nu kulola kuno wikalanga; wisile nawe uwanda wulyanye, amuno Iyalinji papipi ni ola lyi kumi. ⁴⁰Wumi uwakwe wawili wino wivwile Yohani akuvwanga nu kukonkha Yesu walinji we Andireya, umunyina wakwe Peturo. ⁴¹Weni pakutalichila wazanile umunyina Simoni nu kuti kwe weliwe, "Twamuzana Mesiya" (chino chikupilula: Kristu). ⁴²Weni wamuleta weliwe kwe Yesu, nga Yesu wamulolechesya nu kuti, "Wewe we Simoni umwana wakwe Yohani. Wewe wandi wakwitwa Kefasi" (chino chikupilula Peturo). ⁴³Uwanda wuno wakonkha, pano Yesu walondanga ukukatuka ukuya ku Galileya, weni wazanile Filipu nu kuti kwe weliwe, "Konkha nene." ⁴⁴Nomba Filipu walini waku Betisayida, umusumba wakwe Andireya nu Peturo. ⁴⁵Filipu wazanile Nataniyele nu kuti kwe weliwe, "Weni wino Musa wawalisile mwi sundo, nawa watumwa, twamuzana: Yesu umwana wakwe Yosefe, ukufuma ku Nazareti." ⁴⁶Nataniyele watili kwe weliwe, "Wuzye kungafuma chimwi ichizima ku Nazareti?" Filipu atili kwe weliwe, "Zanga swinya ulole." ⁴⁷Yesu wamuweni Nataniyele akwiza kwe weliwe nga ati ivya kwe weliwe, "Lolani, umu Izirayeli wa chisinkha, mwakwe wino musi uwufi!" ⁴⁸Nataniyele atili kwe weliwe, "Wuzye wamanya wuli?" Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe, "Pano Filipu atane akupunde, pano walinji pansu pa muti wamukuyu, nkuweni." ⁴⁹Nataniyele atolelela, "Rabi, wewe we mwana wakwe Leza! Wewe we Mfumu ya Izirayeli!" ⁵⁰Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe, "Umulandu nene nati kwe wewe, 'Nkhuweni pansu pa muti wa mukuyu,' apo ukusuwila? Ulilola ivinthu ivikulu ukulusya choo." ⁵¹Apano weni

ati, Achisinkha, achisinkha, nkhuwanena, mulilola mwiylu mwiyyuka, swinya awangeli wakwe Leza wakukwela nu kwika pakwe Mwana wa Munthu."

2

¹Ala pano papita amanda yatatu, kwalinji uwinga ku Kana waku Galileya, nu nyina wakwe Yesu walinji kulyanye. ²Yesu na wasambilizi wakwe wizile witwa ku winga. ³Pano umutawa wasila, e mama kwe Yesu atili kwe weliwe, "Watali nu mutawa." ⁴Yesu atili kwe weliwe, "Mwanachi, achani chino ukwiza kwe nene? Imphindi yane yitani yifike." ⁵E nyina atili kuwawomvi, "Chilichonsi weni andi anene kwe mwemwe, muchichite." ⁶Nomba palyanye palinji insembo izya mawe mutanda izya kusembela iminzi zino wawomvyanga pa mansundo yawa Yuda yakukomelezya ukusamba, zyalinji ankhulu ivipimo viwili ukuya ku vitatu. ⁷Yesu atili kwe woliwo, "Izuzyani insembo na minzi." Achaleka wizuzizye ukufika munsingo. ⁸Apano wawanenile awawomvi, "Sendani zimwi muye nazyo kwe songo wa vyakulya." Achaleka wawomvile wowonye. ⁹E songo wavyakulya wizile wawonja aminzi yano yizile yawa amutawa, kweni atamanyile kuno yafumile (kweni awawomvi wano wasembanga aminzi wamanyile). Ngapano apunda u mweni winga umonsi ¹⁰nu kuti kwe weliwe, "Wensi umunthu akaleta umutawa uwuzima pakutalika nga pano wakolwa apo akaleta wuno wusi chete. Kweni wenji wasyile umutawa uwuzima ukufika nomba." ¹¹Choo chalinji achilolesyo chakutalichila Yesu wawomvile mu Kana waku Galileya, swinya wizile wawumbula uwuchindame wakwe, nga awasambilizi wakwe wasuwizile mwakwe weliwe. ¹²Lyo papita choo Yesu, e nyina, awanyina wakwe, na wasmbilizi wakwe wayile ku Kapenamu nga waya wikala kweneko amanda matichi. ¹³Nomba ukupitililwa kwa wa Yuda kwalinji mupipi, nga pano Yesu waya mu Yerusalemu. ¹⁴Weni wazanile awa kukazya inkhambaku ni ng'onzi ni nkunda mwi tempeli, wa kapilula wa mphiya wikazile mulyanye. ¹⁵Achaleka wapanzile umusanu watukusa nu kusamazya wonsi ukufuma mwi tempeli, apali ponga ni ng'onzi swinya ing'ombe. Weni wasasizye imphiya zya wakapilula nu kupenyulania vino wawisile penepo. ¹⁶Kwe wano wakazyanga inkhunda atili, "Sendani ivinthu vyoo ukuma moo. Muleke ukuwomvya ing'anda ye Baba wane ngati amasyo yakukazizya. ¹⁷Awa sambilizi wakwe awizuka kuno kwawalikwa, "Ukupitisa kwa pa ng'anda yako kukundya." ¹⁸Apano awakazumilizya wawa Yuda awatolelela nukuti kwe weliwe, "Wuzye ichilolwachi chino ulitulanjizya, muno ukuwombela ivithu vyoo?" ¹⁹Yesu atolelela, "Mongolania i tempeli lyoo, swinya mu manda yatatu ndiyikatusya." ²⁰Ngapano wakapanzya wachi Yuda awati, "I tempeli lyoo lyazenzilwe mu myaka amakumi yani nu mutanda, ngapano ungayikatusya mu manda yatatu?" ²¹Lelo, wawwanzile ivya tempeli ya muwili wakwe. ²²Watali wazyulupuka ku wafwe, awasambilizi wakwe wizile wizuka kuno wawwanzile choo, achaleka wasuwizile mwizwi nu muvwango wino Yesu wawwanzile. ²³Nomba pano walinji mu Yerusalemu pakusunkhana kwe chakupitililwa, awavule wasuwizile mwi zina lyakwe pano waweni ivilolwa vino wawomvile. ²⁴Kweni Yesu atasuwizile mwe woliwo umulandu wawamanyile wonsinye, ²⁵amuno atalondanga nanthi wumwi ukumusimichila ivya munthu, amuno weni wamanya chino chawa mu munthu.

3

¹Nomba kwalinji umu Farisi wino izina walinji we Nikodemasi, e kalongolela wawa Yuda. ²Wee umunthu wizile kwe Yesu uwusiku nu kuti kwe weliwe, "Rabi, tumanyile kuno we musambilizya wino wafuma kwe Leza, amuno pasi nanthi wenga wino angawomba ivilolwa vino ukuchita penga pano Leza ali nawe." ³Yesu atolelela ati kwe weliwe, "Awenche, awenche, penga pano wumwi wakwatwa swinya, wine atanga lole uwufumu wakwe Leza." ⁴Nikodemasi ati kwe weliwe, "Chinga wuli ukuti umunthu akwatwe pano we songo? Weni atanga ayinjile aka chitiwili mu wula wakwe nyina nu kukwatwa, vwile?" ⁵Yesu atolelela, "Awenche, awenche, penga pano wumwi wakwatwa ku minzi nu Muzimu, wine atanga yinjile mu wufumu wakwe Leza. ⁶Chilya chino chakwatwa ku muwili amuwili, swinya chilya chino chakwatwa ku Muzimu amuzimu. ⁷Utaka zunguke kuno nati kwe wewe, 'Ufwile wakwatwa swinya.' ⁸Inkhungu yikaputa konsi kuno yikulonda; ukakwivwa ichongo, kweni utangandi umanye kuno yikufuma pamwi kuno yikuya. Avyo chili kwe wensi wino wakwatwa ku Muzimu." ⁹Nikodemasi atolelela nu kuti kwe weliwe, "Vingawa wuli ivinthunye vyoo?" ¹⁰Yesu atolelela ati kwe weliwe, "Wuzye we musambilizya wa Izirayeli, kweni utakwivwichisya ivinthu vyoo?" ¹¹Awenche, awenche, nene nkunena kwe wewe, tukulanda chino twachimanya, swinya tukusimichila ivya chino twachilola. Kweni utakuzumila ukusimichila kwitu. ¹²Ndi nakunenile ivya nsi ya pansi kweni utakusuwila, wuzye uli suwila wuli ivinthu vya mwiylu? ¹³Nanthi wenga atela akwela mwiylu kweni wino wika ukufuma kwiylu – u Mwana wa Munthu. ¹⁴Ndi vino Musa ayinusya inzoka mu lupalang'ang'a, acho afwile u Mwana wa munthu ayinuswe papela, ¹⁵ilyakuti wonsi wano wasuwila mwe weliwe wangawa nu wumi wa muyayaya. ¹⁶Ndi vino Leza wakundisya insi, ilyakuti wapa u Mwana wakwe wenga, ukuti wensi wino akusuwila mwe weliwe atalifwa kweni aliwa nu wumi wamuyayaya. ¹⁷Ndi vino Leza ata tuma u Mwana munsu ukuti ayisusye insi, kweni ilyakuti apususye insi ukupitila mwakwe weliwe. ¹⁸Weni wino wasuwila mwe weliwe watangamususya, kweni weni wino atakusuwila wamususya kali umulandu weni atasuwizile mwi zina lya wenganye u Mwana wakwe Leza. ¹⁹Choo achili chifukwa cha kupingula: Uwuwepe wiza munsu, kweni awanthu wakunzile ifisi ukuchila uwuswepe umulandu imilimo yawo ayiwiye. ²⁰Ndi vino wensi wino akawomba iviwiye wapata uwuswepe, swinya atanga yize ku wuswepe, ilyakuti imilimo yakwe yitalilolechela. ²¹Kweni, weni wino akachita ichisinkha akiza kuwuswepe ilyakuti chinga loleka pa lwenze kuno imilimo yakwe yawombwa mwe Leza. ²²Pansizi pe choo, Yesu na wasambilizi wakwe wayile kunsu yaku Yudeya. Kulyanye wasumba imphindi yimwi nu kubatizya. ²³Nomba Yohani nawenye wabatizyanga mu Ayenoni papipi ku Salimu umulandu kwalinji aminzi ayavule kulyanye. Awanthu wizanga

kwe weliwe swinya wabatizwanga,²⁴ amuno Yohani wachilinj ukumutayila mu vingololo.²⁵ Ngapano pawa ukupokota pakasi pa wamwi awasambilizi wakwe Yohani na wa Yuda ivya kupwila.²⁶ Awaya kwe Yohani nu kuti kwe weliwe, "Rabi, wenga wino walinji na wewe ku mbali yinji iya luzi lwe Yorodani, ivya weliwe wenji ukusimichila, lola, weni akubatziza, swinya wonsi wakuya kwe weliwe."²⁷ Yohani atolelela, "Umunthu atanga pochelele chimwi kanonzi chipelwe kwe weliwe ukufuma mwiwulu."²⁸ Mwemwe mwenga mungasimichila kuno natili, 'Nene asa ne Kristu,' kweni ukuwa, 'Nene natumwa ukukolela weliwe.'²⁹ U nawinga umwenecho we siwanga. Nomba umuwuye wakwe siwanga, wino akimilila nu kwivwa weliwe, akusechela nkhaninye umulandu wa lizwi lyakwe siwanga. Choo, nomba, achimwemwe chane ichikwane.³⁰ Weni afwile akule nene mfwile ntchepe.³¹ Weni wino akufuma kupela ali papela pe wonsi. Weni wino ukufuma panshi yapansi akufuma panshi swinya akulanda ivya nsi ya panshi. Weni wino akufuma mwiwulu ali pamwanya pa wonsi.³² Weni akusimichila ivya chino waweni nu kwivwa, kweni nanthi wumwi akuzumiliza ukusimichila kwakwe.³³ Weni wino wapochelela uku simichila kwakwe wuvwichisa kuno Leza achisinkha.³⁴ Amuno wenga wino Leza watuma akuvwanga amazwi yakwe Leza. Amuno weni atanga ape u Muzimu pa chipimo.³⁵ E Tata wakunda u Mwana swinya amupile ivinthu vyonsi mwikasa lyakwe.³⁶ Weni wino wasuwila mwe Mwana ali nu wumi wamuyayaya, kweni wino asikwivwila u Mwana atalilola uwumi, kweni uwukali wakwe Leza wuliyikala pakwe weliwe."

4

¹Nomba pano Yesu wamanya kuno awa Farisi wivwile ukuti wapunda nu kubatziza awa sambilizi awavule ukuluya Yohani ²(ukuwa Yesu umwenecho atabatzizanga, kweni awa sambilizi wakwe awano), ³afuma mu Yudeya nukunyochela swinya ku Galileya.⁴ Kweni chalinji chakulondeka kwe weliwe ukuti apitile mu Samaliya.⁵ Nga wiza mu musumba wa Samaliya, witwanga Sayika, papipi na kachalo kano Yakobi wapile umwanakwe Yosefe.⁶ Ichifula chakwe Yakobi chalinji kulyanye. Yesu wizile watontha pa wulendo wakwe ayikala pa chifula. Lyalinji a ola lya mutanda.⁷ Umwanachi umu Samaliya ayiza ukusemba aminzi, nga Yesu atili kwe weliwe, "Mphako aminzi ing'we."⁸ Avyo awasambilizi wakwe wayile mu musumba mukukala ichakulya.⁹ Ngapano umwanachi umu Samaliya atili kwe weliwe, "Chingawa wuli, we mu Yuda, ukundenga nene, ne mu Samaliya umwanachi, chimwi ichakung'wa?" Amuno awa Yuda wasikwivwana na wa Samaliya.¹⁰ Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe, "Ndi wamanyile icha wila chakwe Leza, swinya weweni wino akuvwanga kwe wewe, 'Mpha ichakung'wa,' wewe nge walenga kwe weliwe, swinya nge akupile aminzi ya wumi."¹¹ U mwanachi atili kwe weliwe, "Mukwayi, nga vino usinichakusembela ni chifula nacho chazika. Wuzye akwinye kuno uli na minzi yawumi?"¹² Utalusizye uwukulu, amolimo, ukulusya e tata witu Yakobi, wino wapile sweswe ichifula nawenye wang'wanga mwenemo, ngati awana wakwe ni vitekwa vyakwe.¹³ Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe, "Wensi wino akung'wa ukufuma mu manzi yaa atalitela awe nulusala swinya,¹⁴ ukuwa wensi wino akung'wa ukufuma mu minzi yano ndimupa atalitela awe nu lusala swinya. Kweni, aminzi yano ndimupa yaliwa miminuka ya minzi mwe weliwe, akatopwezi ukuya ku wumi wamuyayaya.¹⁵ Umanachi atili kwe weliwe, "Mukwayi, simpha aminzinye yayo ilyakuti nthakawe nu lusala swinya nthakize koo ukusemba iminzi."¹⁶ Yesu atili kwe weliwe, "Yanga, kite ewakwako, nga unyochele koo."¹⁷ U mwanachi atolelela nu kuti kwe weliwe, "Nsi nu wakwane." Yesu atolelela, "Wasimichilanye pano wati, 'Nsi nu wakwane,'¹⁸ amuno uli nawakwako wasano, swinya wino uli nawe nomba asa wakwako. Chino wavwanga achisinkha."¹⁹ Umwanachi atili kwe weliwe, "Mukwayi, nakulola kuno we mutumwa."²⁰ Awa tata witu wapepanga Leza pa mwambanye woo, kweni ukuti Yerusalemu ayali amasyo yano awanthu wanga pepela kweneko."²¹ Yesu atili kwe weliwe, "Suwila nene, mwanachi, ilyakuti i ola likwiza pano mutali pepa Tata pa mwambanye woo nanthi a mu Yerusalemu."²² Mukupepa chino mutachimanyile. Sweswe tukupepa chino tumanyile, ilyakuti ukupusuka kukufuma kuwa Yuda.²³ Ukuwa imphindi yikwiza, swinya yili paa, pano wakapepa wachisinkha wali pepa e Tata mu muzimu na mu chisinka, alyakuti Tata akuvwamba awanthunye wawo ukuti wawe wa kapepa wakwe.²⁴ Leza a Muzimu, swinya awanthu wano wakapepa wafwile wapepe mu muzimu na mu chisinkha.²⁵ Umwanachi ati kwe weliwe, "Manyile kuno Mesiya akwiza (wino akwitwa Kristu). Pano wiza, alitulondolela vyonsinye."²⁶ Yesu atili kwe weliwe, "Anene, wino nkhuvwanga kwe wewe."²⁷ Pa mphindinye yoyo awa sambilizi awanyoka. Nomba awazunguka kuno ukulanda nu mwanachi, kweni pasi nanthi wumwi wino watili, "Wuzye ukulonda chani?" pamwi "Achani chino ukuvwanga na weliwe?"²⁸ Achaleka umwanachi asya insembo yakwe, anyochela ku kaya, nu kuti ku wanthu,²⁹ Zanzi, mulole umunthu wino anenile vyonsi vino natela ntchite. Wee atangawe we Kristu, vwile?"³⁰ Wasya akaya nu kwiza kwe weliwe.³¹ Mu mphindi yoo, awasambilizi walambilizyanga weliwe, awati, "Rabi, lyanga."³² Kweni atili kwe woliwo, "Ndi ni chakulya ichakuti indye chino mutachimanyile."³³ Nga awasambilizi awati ku muwuye, "Pasi nanthi wumwi wino amuletezile chimwi ukuti alye, vwile?"³⁴ Yesu watili kwe woliwo, "Ichakulya chane akuwomba ukulonda kwe wino wanthuma nukumalizya umulimo wuno wamphile."³⁵ Wuzye musiti, "Kwasyal imyezi yini ngapano amasika yakwiza? Nkhuwanena, lolani kupela nu kulola ivyalo, kanonzi vyacha zuwa ukuti tusizye!"³⁶ Wensi wino akusiza akapoka amalipilo nu kuwunganika ivikomwa vya wumi uwa muyayaya, ilyakuti wino akutanda na wino akusiza wize wasechelele apaliponga.³⁷ Pa choo akamulumbe, 'Wumwi akatanda, nawe umuwuye akasinza,' achisinkha.³⁸ Nawatuma ukusinza vino mutawomvile nanthi chimwi. Awanji wawomvile, lelo amwemwe mwinjizile mu mulimo wawo."³⁹ Awavule awa Samariya mu musumba wuyanye wasuwizile mwe weliwe umulandu wamuvwango wa mwanachi wino wasimichilanga, "Anenile vyonsinye yano nachita."⁴⁰ Achaleka pano awa Samariya wiza kwe weliwe, awalenga weliwe ukuti ayikale nawo, nga ayikala nawo amanda yawili.⁴¹ Awavule awanji wasuwizile umulandu wizwi lyakwe.⁴² Awati ku mwanachi, "Tutakuswila pamulandu amuno amazwi yako, ukuwa swswe swe wenecho twivwile, swinya tumanyile kuno wee amolimonye e katula wansi."⁴³ Ala pano amanda

yawili yalyanye, wafuma kulyanye ukuya ku Galileya.⁴⁴ Amuno Yesu umwenecho wasimichizize kuno umutumwa atachindikwa mu kaya kakwe.⁴⁵ Pano wiza mu Galileya, awa Galileya awamupochelela. Waweni vyonsi vino wawomvile mu Yerusalemu paku chimvyanja, amuno nawonye wayile ku kuchimvyanja.⁴⁶ Nomba wizile swinya ku Kana mu Galileya, kuno inkhombe iyakuyitwala yino umulumendo wakwe walwile mwe Kapenamu.⁴⁷ Pano wivwa ukuti Yesu wiza ku Galileya ukufuma ku Yudeya, wayile kwe Yesu nu kumulenga ukuti ayize nukupoza umulumendo wakwe, wino walinji papipi ukuti afwe.⁴⁸ Yesu pano wati kwe weliwe, "Nkhandi mulole ivimanyikwilo ni vizungisyo, mutalisuwila."⁴⁹ Inkhombe yati kwe weliwe, "Mukwayi, tuye pano umwana atandi afwe."⁵⁰ Yesu atili kwe weliwe, "Pitanga. Umwanako ali nuwumi." Umunthu wasuwila izwi lino Yesu wavwanzile ne weliwe, nga wapita.⁵¹ Ala pano akupita, awawomvi wakwe wasunkhine na weliwe, wakuvwanga wakuti umwanakwe ali nuwumi.⁵² Nga awawuzichisya i ola lino watalisile ukupola. Awamutolelela, "Mutondo pi ola lya munenulambali(7) inzekema yamusyile."⁵³ Ngapano e yisi ayizuka kuno lyalinji a liola lilyanye pano Yesu watili kwe weliwe, "Umwanako ali nuwumi." Achaleka weliwe wenga na wonsi pa ng'anda yakwe wasuwila.⁵⁴ Choo chalinji a chimanyikwilo che chitiwili chino Yesu wawomvile pano wafumile mu Yudeya ukuya mu Galileya.

5

¹Pakukolelela palinji ivyakuchitika ivya wa Yuda, nga Yesu aya ku Yerusalemu.² Nomba mu Yerusalemu papipi nu mulyango pali ichiziwa, chino mu muvyango we chi Aramayiki chikakwitwa Betesida, swinya chalinji namapembo yasano.³ Awanthu awavule wano walwile, inthonkho, awalemale, pamwi wano wasinthukanga walalanga kokonye. Walindililanga ukuti aminzi yavundulwe.⁴ Pakuti umungelo wa Mfumu Leza wachililanga mukuvundula aminzi mu mphindi zimwi. Wino wafika waponela pano aminzi yachili yavundusile wapolanga kundwala yonsi yino walwazile.⁵ Palinji umunthu wumwi wino walwile imyaka amakumi yatatu na kananimonsi (38). Pano Yesu wamulola alazile palyanye, alola kuno wikalanga paponye imphindi nthali, ati kwakwe weliwe, "Wuzye ukulonda ukupola?"⁷ Umulwale atolelela ati, "Tatakulu, nsi nanthi wumwi uwakuti ambike muchiziwa pano aminzi yavundulwa. Pano nkhwiza, winji akwinjila pano ntchili."⁸ Yesu ati kweakwe weliwe, Katuka, nyamula ichitanda chako uwapita.⁹ Paponapapo umunthu apola, anyamula ichitanda chakwe awapita. Nomba uwandanye wowo walinji apa Sabata.¹⁰ Apano awa Yuda awatiku munthu wino wapozele, "Ilelo a Sabata swinya asa chakuzumilizwa ukuti ukutwika ichitanda chako."¹¹ Atolelela, "Wino wamphozizye watili kwe nene, 'Nyamula ichitanda chako uwapita?'"¹² Awamukolowozya, "Amunthuchi wino wavwanzile kwe wewe, 'Nyamula ichitanda uwapita?'"¹³ Ukuwa, wino wapozele atamanyile ukuti weweni umulandu Yesu wafumile penepo munkhama, amuno palinji iwumba kulu pa maso.¹⁴ Apala pazimba, Yesu aya amuzana mwi tempeli ati kwe weliwe, "lola, wawa we mupole! Utakize uwembuke swinya, ukuti chimwi ichiwiwe nkhandi chitize chichitike kwe wewe."¹⁵ Umunthu wizile afumapo nukuwanena awa Yuda kuno walinji e Yesu wino wamupozele.¹⁶ Nomba umulandu wa vinthunye vyoo awa Yuda awamuchizya Yesu, amuno wawomvile ivinthunye vyoo pe Sabata.¹⁷ Yesu atolelela kwe woliwo, "E Tata wane na nombanye achili akuwomba, swinya nene, naninye, nkhuwomba."¹⁸ Umulandu we choo, awa Yuda awavwambilizya ukuti wamukome umulandu atawifize e Sabata wenga, kweni swinya wapunda Leza nge e Tata wakwe umwenecho, ukuyiwika muyane nu Leza.¹⁹ Yesu atolelela woliwo, "Awenche, awenche, Umwana ataga awombe nanthi chimwi icha weliwe, kanonzi chenga chino e Tata akuwomba, amuno chilichonsi chino Tata akuwomba, nu Mwana akawomba chochonye."²⁰ Amuno Tata watemwa u Mwana swinya akamusonthela chilichonsi chino wene weliwe akawomba, swinya alimusonthela ivikulu ivinthu ukulusya vyoo ilyakuti muli zunguka.²¹ Ndivino Tata akazyulupula awafwe nu kupa woliwo uwumi, achaleka nawenye u Mwana akapa uwumi kwe wensi wino akumulonda.²² Amuno e Tata asipanzya nanthi wumwi, kweni apile ukupanzya konsi ku Mwana,²³ ilyakuti wensi alichindika u Mwana ndivino wakachindika e Tata. Wensi wino asichindika u Mwana asichindika e Tata wino watuma weliwe.²⁴ Awenche, awenche, weni wino akwivwa izwi lyane nu kusuwila weliwe wino watuma nene ali nu wumi wa muyayaya swinya atalipanzwa, kweni weni apululila ukufuma wafwe ukuya ku wumi.²⁵ Awenche, awenche, nkhuwanena imphindi yikwiza, swinya a nomba, pano awafwe wiliyivwa izwi lyakwe Mwana kwe Leza, nga wonsi wano wivwa waliwa nu wumi.²⁶ Ndivino e Tata ali nu wumi mwakwe weliwenye, achaleka weni nawenye apile u Mwana ilyakuti weni awe nuwumi mwe weliwe,²⁷ swinya e Tata apile u Mwana amaka ya kupanzya umulandu weni a Mwana wa Munthu.²⁸ Mutakazunguke pe choo, amuno pali imphindi yino yikwiza yino wensi wino ali mwi nkhangwe aliyivwa izwi lyakwe²⁹ nga alifuma kunzi: walya wano wawomvile ichete ukuya kukuzyulupuka ku wumi, swinya walya wano wawomvile iviwiwe kukuzyulupuka kwa kupanzwa.³⁰ Nene nthanga mbombe nanthi chimwi ukufuma nene nenga. Pano nkhwivwa, nkhupanzya, swinya ukupanzya kwane akulungamane amuno naninye nthakuvwamba ukulonda kwe nene nenga kweni ukulonda kwakwe wino watuma nene.³¹ Ndi nkhusimichila ivya kwe nene nenga, ukusimichila kwane kutanga kuwe ni chisinkha.³² Kuli winji wino akusimichila ivya kwe nene, swinya manyile ukuti ukusimichila kuno weni akupa ivya kwe nene achisinkha.³³ Mwemwe watuma kwe Yohani, nga weni wasimichila ichisinkha.³⁴ Kweni ukusimichila kuno nkhuwomba kufuma ku munthu. Nkhuwanga vyoo ivinthu kuno mwemwe munga pusuka.³⁵ Yohani walinji a nyali yino yakolelana nu kuwala, swinya mwemwe mwalandanga ukusechela mu wuswepe wakwe mu kamphindi.³⁶ Ukuwa ukusimichila kuno ndinako akukulu ukulusya akwakwe Yohani, amuno imilimo yino e Tata wampha ukuti imale, imilimo yoyonye yino nkhuwanga, yikusimichila ivyakwe nene kuno e Tata watuma nene.³⁷ E Tata wino watuma nene a weliwe akusimichila ivya kwe nene. Mwemwe mutatela mwivwe izwi lyakwe pamwi ukulola imilolechele yakwe pa mphindi yimwi.³⁸ Mwemwe musi nanthi a lizwi lyakwe lino lyasyala mukasi mwinu, amuno mutakusuwila mwakwe wenga wino weni atuma.

³⁹Mukuvwamba amawaliko umulandu mukwelengania kuno mwakwe yeni amuno muli nu wumi wamuyayaya, swinya amawaliko yanye yaa yakusimichila ivya kwe nene, ⁴⁰swinya mutakulonda ukwiza kwe nene ilyakuti muwe nuwumi. ⁴¹Nene nthakupochela uwuchindame ukufuma ku wanthu, ⁴²kweni manyile kuno musu nu lukundo lwakwe Leza mukasi mwinu. ⁴³Nene niza mwizina lyakwe Tata wane, swinya mutakumphochela. Ndi wunji angiza mwi zina lyakwe, mungize mupochele weliwe. ⁴⁴Wuzye mungasuwila wuli, mwemwe wano mukuzumila uwuchindame ukufuma kwe wenga nu muwuye kweni mutakuvwamba uwuchindame wuno wukwiza ukufuma kwe Leza wenganye? ⁴⁵Muta kelenganie kuno nene nenganye ndi wasusya paminso yakwe Tata. Wenga wino akususya mwemwe we Musa, mwakwe weliwe mukulindilila. ⁴⁶Ndi mwasuwizile Musa, mungasuwila naninye, umulandu weni wawalika ivya kwe nene. ⁴⁷Ndi mutakusuwila amawaliko yakwe, chingawa wuli ukutii musuwile amazwi yane?"

6

¹Pansizi pa vinthu vyoo, Yesu waya kumbali yinji iya sumbi waku Galileya, yino yitwanga swinya e sumbi waku Tiberiyasi. ²Iwumba lya wanthu ilikulu alyakonkha weliwe umulandu waweni ivilolesyo vino wawombanga kwe wano walinji awalwale. ³Yesu akwela mulupili nga kulyanye weni wikala pansi nawa sambilizi wakwe ⁴(Nomba ukupitililwa, amasika yawa Yuda, kwalinji mupipi.) ⁵Pano Yesu walola mupela nga waweni iwumba ikulu likwiza kwe weliwe, weni watili kwe Filipu, "Wuzye tungaya kwinye ukuti tukale umukate ilyakuti awanthu waa walye?" ⁶(Kweni Yesu wawwanga choo ukuti ayelezye Filipu, amuno weni wenganye wamanyile chino wandi achite.) ⁷Filipu atolelela weliwe, "Imyanda yiwili iya mphiya zino zingakala imikake zitanga zikwane ukuti alye nanthi akatichinye." ⁸Wenga muwa sambilizi, Andrey, umunyina nu Simoni Peturo, atili kwe Yesu, ⁹"Pali umulumendo wino ali nimikate yisano ninswi ziwili, kweni vingachita chani pa wanthu awavule waa?" ¹⁰Yesu atili, "Lekani awanthu wikale pansi." Nomba palinji umulemvele uwuvule sana pa masyo yayonye. Nga awanthu wikala pansi, walinji imyanda amakumi yasano mu mpendwa. ¹¹Ngapano Yesu asenda imikate nga pansizi pa kusalifya, wapile ku wano wikazile pansi. Weni achita chilichonga ninswi, monsi muno walondelanga. ¹²Pano awanthu wikuta, atili ku sambilizi, "Mwunganike ivimonthoke vino vyasyala, ilyakuti patakawe nanthi chimwi icha kononeka." ¹³Achaleka wawunganisile nukwizuya ivitundu nivimonthoke ukufuma ku mikate yisano vino vyasyazile kwe wano walile. ¹⁴Lelo, pano awanthu waweni ichilolesyo chino wawomvile, awati, "Wee achisinkha we mutumwa wino wandi wize kungsi." ¹⁵Pano Yesu wiluka kuno wali mupipi ukuti wize nu kumulema pamaka ukuti wamuzwike uwufumu, weni wanyochezile swinya ku lupili wenganye. ¹⁶Pano kawa kamanguzi, awasambilizi wakwe awisika ukuya kwe sumbi. ¹⁷Awinjila mwi wato, nu kuya ukupitilila e sumbi ku Kapenamu. Kwalinji imfizi pa mphindi yoyonye, kweni Yesu atani ayize kwe woliwo. ¹⁸Imphepo iya maka ayiputa, ne sumbi watalisile ukalipa. ¹⁹Pano wapita apatali amatamba amakumi yawili na masano pamwi amakumi yatatu, awalola Yesu akupita pa minzi akwiza kupipi ni wato, nga awawa ni nthete. ²⁰Kweni atili kwe woliwo, "Anene! Mutakati mutine." ²¹Ngapano awawa nukulonda kuno wangapochelela weliwe mu wato, nga paponapapo uwato wafika pamulundu kuno wayanga. ²²Uwanda wa kukonkha, iwumba lino lyimilile kumbali yinji iya sumbi lyaweni kuno kutalinji nanthi a wato linji kweni lyonga, swinya kuno Yesu atinjizile mwenemo nawa sambilizi wakwe kweni awasambilizi wakwe wapisile wonga. ²³Ukuwa, palinji amawato yamwi yano yafumile ku Tiberiyasi kupipi na masyo yano walile imikate pansizi pakusalifya kuno i Mfumu yapile. ²⁴Pano iwumba lyazana kuno Yesu nanthi awasambilizi wasimwenemo, awinjila mu wato nu kuya ku Kapenamu ukuvwamba Yesu. ²⁵Watili wamuzana ku mbali yinji iya sumbi, awati kwe weliwe, "Rabi, wuzye wiza linye koo?" ²⁶Yesu atolelela kwe woliwo, akunena, "Awenche, awenche, mukuvwamba nene, asa mulandu wa vilolwa vino mwaweni, kweni mwalile imikate swinya amwikuta. ²⁷Mutakati mwawombela ichakulya chino chikakononeka, kweni wombani umulandu wa chakulya chino chingafika ku muyayaya chino u Mwana wa Munthu alipa mwemwe, amuno Leza e baba wakwe wawika ichimanyisyo pakwe weliwe." ²⁸Ngapano awati kwe weliwe, "Wuzye tungachita chani, ilyakuti tungawomba imilimo yakwe Leza?" ²⁹Yesu atolelela nu kuti kwe woliwo, "Woo awuli mulimo wakwe Leza: Kuno musuwile mwe wenga wino weni watuma." ³⁰Nga awati kwe weliwe, "Wuzye ulichita chilolwachi fwandi, ilyakuti tungakulola nu kusuwila wewe?" ³¹Awa tata witu walyanga amana mulupalang'ang'a, ndivino kwawalikwa, "Weni wapile woliwo umukate ukufuma mwiwulu ukuti walye." ³²Ngapano Yesu atolelela kwe woliwo, "Awenche, awenche, asa Musa wino wapile mwemwe umukate wa chisinkha ukufuma mwiwulu, kweni walinji we Tata wane wino akuwapa umukate wa chisinkha ukufuma mwiwulu. ³³Amuno u mukate wakwe Leza awili wuno wukwiza pansi ukufuma mwiwulu nga wukupi uwumi pansi yapani." ³⁴Nga awati kwe weliwe, "Mukwayi, tupani umukate wowonye penye." ³⁵Yesu atili kwe woliwo, "Nene ne mukate wa wumi; weni wino akwiza kwakwe nene ataliwa ni nzala, swinya weni wino akusuwila mwakwe nene atalitela awe ninyota. ³⁶Kweni nene nawanena kuno amolimo mwalola nene, nga mutakusuwila. ³⁷Aliwensi wino Tata wampha aliyiza kwe nene, swinya weni wino akwiza kwe nene nthalitela mutaye kunzi. ³⁸Amuno nene niza ukufuma mwiwulu, asakuti ntchite ukulonda kwane, kweni ukulonda kwe weliwe wino watuma nene. ³⁹Koo akulonda kwe wino watuma nene, kuno nthakize nthaye nanthi wenga kwe wano weni wampha nene, kweni ndiwazyulupula pa wanda wawumalilo. ⁴⁰Amuno choo akulonda kwakwe Tata wane, kuno wensi wino akulola u Mwana nu kusuwila mwe weliwe aliwa nu wumi wamuyayaya swinya ndi zylupula weliwe pa wanda wawumalilo." ⁴¹Ngapano awa Yuda wivwile uwuwu ivya kwe weliwe umulandu watili, "Nene ne mukate wuno wukwika ukufuma mwiwulu." ⁴²Awati, "Wee asa Yesu umwana wakwe Yosefe, wino e yisi nu nyina tuwamanyile? Chawa wuli kunonomba akuti, 'Nene niza pansi ukufuma mwiwulu?' ⁴³Yesu atolelela nu kuti kwe woliwo, "Muleke ukuyilizyana pakasi pakwe mwemwenye. ⁴⁴Nanthi wonga angiza kwe nene suka e Tata wino watuma nene wanyuntha weliwe, nga ndimukatusya pa wanda wawumalilo. ⁴⁵Chawalikwa

mu watumwa, 'Aliwensi alisambilizwa ne Leza.' Aliwensi wino wivwa nu kusambilila ukufuma kwe Tata akakwiza kwe nene.⁴⁶ Asa kuti wensi amuwili e Tata, nga ndi wino wafuma kwe Leza – weni aweni e Tata.⁴⁷ Achisinkha, achisinkha, weni wino akusuwila ali nu wumi wamuyayaya.⁴⁸ Nene ne mukate wawulanzu.⁴⁹ Watata winu walile imana mu lupalang'ang'a, nga awafwa.⁵⁰ Woo a mukate wuno wukwiza pansu ukufuma kwiyulu, alyakuti umunthu alye chimwi icha cho nanthi kufwa.⁵¹ Nene ne mukate wawumi wuno wika ukufuma mwiylulu. Ndi wumwi walya icha mukate woo, aliyikal muyayaya. Umukate wuno ndipa amuwili wane kuwulanzu wansi ya pansu.⁵² Awa Yuda awafulwa mwe woliwo nga awatalika ukupanzinkhana, awati, "Wuzye umunthu wee angatupa wuli umuwili wakwe tulye?"⁵³ Ngapano Yesu atili kwe woliwo, "Achisinkha, achisinkha, suka mulye umuwili wa Mwana wa Munthu nu kung'wa uwazi wakwe, mutaliwa nu wumi mwakwe mwemwe mwenga."⁵⁴ Wensinye wino akulya umuwili wane nu kung'wa uwazi wane ali wumi wamuyayaya, swinya ndimukatusya pa wanda wawumalilo.⁵⁵ Amuno umuwili wane achakulya icha chisinkha, nu wazi wane achakung'wa icha chisinkha.⁵⁶ Weni wino akulya umuwili wane nu kung'wa uwazi wane akawa mwakwe nene, swinya nani mwe weliwe.⁵⁷ Ngevino e Tata wawulanzu wanthuma, swinya ndivino ndi nuwulanzu umulandu wakwe Tata, achaleka winno akulya nene, aliwa nu wulanzu umulandu wakwe nene.⁵⁸ Woo amukate wuno wika ukufuma kwiyulu, asa muno watata walile nukufwa. Weni wuno akulya umukate woo aliwa nuwulanzu penape."⁵⁹ Kweni Yesu wawwanga vyoo mu sinagogi pano wasambilizyanga mu Kapenamu.⁶⁰ Ngapano awa sambilizizi wakwe awavule wano wivwile choo awati, "Choo achisambilizyo ichitale; wuzye weweni wino angachivwa."⁶¹ Yesu, umulandu weni amanyile mwe weliwe wenga kuno awa sambilizizi wakwe awayilizyaniape choo, ati kwe woliwo, "Wuzye choo chikuwalizyania?"⁶² Ngapano chingawa wuli ndi mungalola u Mwana wa Munthu akupita kuno walinji pakutalichila?⁶³ A Muzimu wino wukamphanjisa ukuwa nu wulanzu; umuwili wusilundulusya chimwi. Amazwi yano navwanga kwe mwemwe a Muzimu, swinya ya wulanzu.⁶⁴ Chingatenga pali wamwi mwakwe mwemwe wano watakusuwila." Amuno Yesu wamanyile pa nthaliko awawenu wano watalisuwila swinya wewenu wino alimupatika.⁶⁵ Weni atili, "A mulandu we choo chino navwanzile kwe mwemwe kuno kusi nanthi wumwi angiza kwe nene suka chipewe kwe weliwe ne Tata."⁶⁶ Umulandu we choo, awavule wa wasambilizizi wakwe wamusamazile nanthi kpita nawe swinya.⁶⁷ Ngapano Yesu atili kwi kumi na wawili, "Nawenye utakulonda unsamale, vwile?"⁶⁸ Simoni Peturo amutolelela, "Mfumu, wuzye tungaya kwe weni? Wewe uli na mazwi aya wulanzu wapenape," swinya tusuwizile nu kumanya kuno we Mutele wonga wakwe Leza."⁶⁹ Yesu atili kwe woliwo, "Wuzye nthasola mwemwe, ikumi na wawili nga wonga uwe mwemwe a chiwa?"⁷¹ Kanonzi wawwanganga vye Yudasu umwana we Isikariyoti, amuno walinji weni, wonga mwi kumi na wawili, wino alipatika Yesu.

7

¹Ala pano vyo vyasila Yesu wapitananga mu Galileya, amuno atakasi ukupita mu Yudeya umulandu awa Yuda wawwambanga ukumukoma.² Nomba ukuzewela kwa wa Yuda ukwa ku mapombo kwanenentchezile.³ Achaleka awanyina wakwe awati kwe weliwe, "Usye amasyo yaa nu kuya ku Yudeya, ukuti awasambilizizi wako nawo walole imilimo yino ukuwomba." Pasi wino akawomba chimwi munkhama ndi akulonda weliwenye amanyikwe palwenze. Ndi ukuwomba vyoo, uyilolesye wewenye kusi yapansi.⁴ Amuno nawanyinye watasuwilanga mweweliwe.⁵ Achaleka Yesu ati kwe woliwo, "Impihindi yane yitani yifike, kweni impihindi yinu yiliko penye." Insi yitanga yiwapate, kweni yiphasile nene umulandu nkhusimichizya ivyakwe kuno imilimo yakwe ayiwiwe.⁶ Mwensi yani ku kuzewela; Nene nthasinje ku kuzewela koo umulandu impihindi yane yitani yifiswe."⁷ Walile pano wawwanga ivinthu vyoo kwe woliwo, ayikala mu Galileya.¹⁰ Kweni pano awanyina wakwe wapita ku kuzewela, nga nawe apita, asa palwenze kweni munkhama.¹¹ Awa Yuda awamuvwamba weliwe pa kuzewela nu kuti, "Alikwinye?"¹² Kwalinji ukuvwanzania ukukulu mu mawumba ivya kwe weliwe. Wamwi awati, "Wee amunthu umuzima." Wanji awati, "¹³Awe, akusovya amawumba." Kweni pasi wino avwanganga pa lwenze ivya kwe weliwe watinanga awa Yuda.¹⁴ Pano ukuzewela kwafika pakasi, Yesu wakwezile nu kwinjila mu tempeli, nga atalika ukusambilizya.¹⁵ Ngapano awa Yuda awazunguka awati, "Nga umunthu wee amanyile wuli ivivule? atatela asambilizile."¹⁶ Yesu awatolelela nu kuti, "Ukusambilizya koo asakwane, kweni akwe wino wanthuma."¹⁷ Ndi wensi akasi awombe ukulonda kwekwe, alimanya ivya chisambilizyo choo, ndi chikufumila kwe Leza, pamwi ndi nkhuvwanga ivya kufuma kwe nene nenga.¹⁸ Wensi wino akuvwanga ukufuma kwe weliwe wenga akavwamba uwuchindame wakwe, kweni wensi wino akuvwamba uwuchindame we wino wamutuma, umunthunye weyo awachisinkha, swinya musi chino asachilungamane mwe weliwe.¹⁹ Wuzye Musa atawapile isundo? Naponye pasi nanthi wumwi uwe mwe weliwe wino asunzile isundo. Nga amulandu chani mukuvwamba ukunkhoma?"²⁰ Iwumba alitolelela, "Uli nimphepo imbipe. Weweni akuvwamba ukuti akukome?"²¹ Yesu atolelela nu kuti kwe woliwo, "Nawomvile umulimo wonga, nga mwensi amwazunguka umulandu wa chonye."²² Musa wawapile uwusilamo (asakulikuti awakufuma kwe Musa, kweni awakufuma kuwa tatakulu), nga pa Sabata mukalemba uwusilamo u monsi.²³ Ndi umunthu wapochelela uwusilamo pe Sabata ukuti isundo lye Musa litakamongolwe, nga mukumfululwa chani umulandu napozizye umunthu pe Sabata?²⁴ Mutati mupanzye ukulingana nimilolechele, kweni mupanzye muwulungamane,"²⁵ Wamwi mwe woliwo ukufuma mu Yerusalemu awati, "Wuzye asa wenye wino mukuvwamba ukumukoma?"²⁶ Lola, akuvwanga pa lwenze, nga pasi chino wakuvwanga kwe weliwe. Chitanga chiwe kuno awatunguluzi nakawuzyenye zimanyile kuno wee we Kristu, avino chingawa?²⁷ Naponye tumanyile kuno wee wafuma. Kweni pano e Kristu akwiza, pasi wino alimanya kuno akafuma."²⁸ Ngapano Yesu apunda mu tempeli, asambilizya ati, "Mwensinye mumanyile nene nu kumanya kuno nkhafuma. Inthizile mwe nene nenga, kweni wino wanthuma a chisinkha, swinya mutamumanyile."²⁹ Nene mumanyile umulandu nafuma kwe weliwe swinya wanthumile.³⁰ Welezyanga ukuti wamuleme, kweni pasi wino wawisile ikasa pe

weliwe umulandu imphindi yachilini ukwiza.³¹ Kweni awavule mwi wumba wasuwizile mwe weliwe, awati, "Pano Kristu wiza, aliwomba ivimanyiso ukulusya pe vino wee wawomba?"³² Awa Farisi awivwa amawumba yakutokotezya vyo ivinthu ivya Yesu, swinya wa simapepo awakulu nawa Farisi awatuma awa nsambu ukuti waleme weliwe.³³ Ngapano Yesu ati, " Ntchili ndi na mwemwe pa kamphindi akafupi, nga kanonzi nkhopita kwe wino wanthumile.³⁴ Muli wamvwamba kweni, mutalinzana; kuno napita, mutalikwanisya ukuti mwize."³⁵ Achaleka awa Yuda awati mwe woliwo, " Wuzye umunthu wee alipita kwinye kuno tulivilwa ukumuzana? wuzye aliya mu kusata pakasi pa wa Griki nukuwasambilizya awa Griki? ³⁶Nga alizwichi lyoo lino atili, " Muliwamvwamba kweni mutalinzana; kuno nkhopita, milivilwa ukwiza?"³⁷ Nomba pakulechelezya, pawanda uwukulu uwakuzewela, Yesu ayimilila nu kupunda, ati, "Ndi wensi ali nulusala, ayize kwe nene amwe. ³⁸Wensi wino akusuwila mwa kwe nene, ndivino iwaliko likati, induzi zya minzi yawulanzi zilitanthala ukufuma muwula wakwe."³⁹ Kweni avwanga choo ku vya muzimu, wawo wano wasuwila mwe weliwe walipochela; Umuzimu walinji wutani wupwe umulandu Yesu walinji atani achindamikwe.⁴⁰ Limwi iwumba, pano livwa amazwi yaa, aliti, "Wee nakawuzyenye amutumwa." ⁴¹Awanji awati, "Wee we Kristu." Kweni wamwi awati, "Wuzye Kristu akufuma mu Galileya? ⁴²Wuzye amawaliko yatavwanga kuno Kristu aliyiza afume mu luko lwa Davidi nu kufuma mu Betelehemu, akaya kuno Davidi walinji?"⁴³ Ngapano kwanyamusile ukupawunkhana mwi wumba imulanda wakwe weliwe. ⁴⁴Wamwi awa woliwo nge wamulemile, kweni pasi wino wawisile amakasa pe weliwe.⁴⁵ Nga awansambu awanyochela kwa simapepo wakulu na wa Farisi, wano watili kwe woliwo, "Ngachani chino mutamuleta?" ⁴⁶Awansambu awatolelela, "Pasi wino watela avwange ndivyo choo."⁴⁷ Ngapano awa Farisi awatolelela, "Wuzye namwenye wawa wipa? ⁴⁸Wuzye pali wumwi uwa watunguluzi wasuwila mwe weliwe, pamwi wumwi uwa wa Farisi? ⁴⁹Kweni iwumba lyoo lino litamanyile isundo, awatipwe."⁵⁰ Nikodemu (wumwi uwawa Farisi, wino wizile kwe weliwe pakutalichila) ati kwe woliwo, ⁵¹"Wuzwe isundo lyitu likapanzya umunthu pano kutani kuwe ukwivwa ukufuma kwe weliwe nu kumanya chino akuwomba?" ⁵²Awatolelela awati kwe weliwe, "Wuzye nawenye ufumile mu Galileya? Vwambilizyani nukulola kuno kusi umutumwa wino akwiza ukufuma mu Galileya."⁵³ Ngapano awiliwensinye wayile ku nganda yakwe.

8

¹Yesu ayile pa mwamba wa Olivi. ²Akachelochelo weni ayiza ku tempeli swinya, na wanthu wonsi awiza; Weni ayikala pansi nga asambilizya woliwo. ³Awakawalika na wa Farisi awiza nu mwanachi wino alemizwe ali pakasi pa wuzelele. Awawika weliwe pakasi.⁴ Ngapano awati kwe weliwe, "Musambilizya, umwanachi wee alemwizwe pakasi pa wuzelele. ⁵Nomba mwi sundo, Mose alamulizile sweswe ukuti tuponkhole na mawe awanthu wa musango woo; wuzye wewe ukuti chani ivya weliwe?" ⁶Wavwanzile choo ukuti watye weliwe alyakuti wangazana chimwi ichakuti wape weliwe umulandu, ukuya Yesu afukama pansi nu kuwalika pansi nu lusallala lwakwe.⁷ Pano wapitilizize ukukolowozya weliwe na mawuzyo, weni ayimilila nukuti kwe woliwo, "Wenga mwakwe mwemwe wino asi nu luwembu, mulekani awe wakutalichila ukusumba iliwe pakwe weliwe." ⁸Swinya ayinamila pansi, nu kuwalika pansi ni lusallala lwakwe⁹ Pano wivwa chenecho, awafuma wenga na wenga, ukutalichila nu songo nkhan. Pakupelechela Yesu wasazyile wenga, nu mwanachi wino alinji pakasi. ¹⁰Yesu ayimilila nu kuti ku mwanachi, "Mwanachi, walikwinye awakukusya? Wuzye nanthi wenga akukusunda? ¹¹Umwanachi atili, "Nanthi wenga, Mfumu." Yesu atili, "Naninye nthakukusunda. Yanga swinya utakonjelezye ukuwembuka."¹² Yesu avwanzile swinya kwe woliwo, atinji, "Nene ne wuswepe wansi ya pansi; weni wino akunkhonkha atalipita mu mfizi ukuwa aliwa nu wuswepe wa wulanzi." ¹³Awa Farisi watili kwe weliwe, "Unyamuzile uwukamboni uwako wemwenecho; uwukamboni wako asa wakusimichila."¹⁴ Yesu atolelela nu kuti kwe woliwo, "Napano inyamuzile uwukamboni uwa nemwenecho, uwukamboni wane a chisinkha. Nengi imanyile kuno nafuma swinya kuno nkhuja. ¹⁵Mukupanza ukuyana nu muwili; nengi nthakupanza nanthi wenga. ¹⁶Kweni ndi nkhopanza, ipanzo lyane a chisinkha umulandu nengi nthali nenga; ukuwa indi nu Tata wino watuma nene. ¹⁷Amolimo, swinya mwi sundo lyinu chawalikwa kuno ukusimichila kwa wanthu wawili a chisinkha. ¹⁸Nene ne weni wino nsenzile uwukamboni uwa nemwenecho, swinya e Tata wino watuma nene ali nu wukamboni uwavyakwe nene. ¹⁹Awati kwe weliwe, "Alikwinye e Tata wako?" Yesu atolelela, "Mwemwe mutamanyan nanthi anene pamwi e Tata wane; Ndi mwemwe mwamanyile nene, nge mwamumanya ne Tatanye." ²⁰Weni wavwanga yaa amazwi mu masyo ya nsawu lyo akusambizya mwi tempeli, ukuwa nanthi wenga alemile weliwe umulandu i ola lyakwe litani lifike.²¹ Achaleka atili swinya kwe woliwo, "Nengi nkufuma penepo; muliavwamba nene swinya mulifwa mu luwembu lwinu. Kuno nene nkhuja, mwemwe mutanga mwize." ²²Awa Yuda watili, "Wuzye aliyikoma wenga?" Acho fwandi weni akuti, 'Kuno nengi nkhuja mutanga mwize?'²³ Yesu atili kwe woliwo, "Mwemwe mukufuma pansi; Nengi nkufuma kupela. Mwemwe mwe wansi yoo; Nengi asa ne wansi yoo. ²⁴Achaleka, nengi nkuti kwe mwemwe kuno mulifwa mu mawembu yinu. Amuno suka musuwile kuno NENJI ANENE, mwemwe mulifwa mu mawembu yinu."²⁵ Achaleka awati kwe weliwe, "Wuzye we wenu wewe?" Yesu ati kwe woliwo, "Chino mbanenile mwemwe ukufuma pakutalichila. ²⁶Nengi indi ni vinthu ivivule imvwange nu kupanza ivya mwemwe. Ukuwa, weni wino wanthuma a chisinkha; swinya ivinthu nivwa ukufuma kwe weliwe, ivinthonye vyoo nene nkhuvwanga kuni ya pansi." ²⁷Wativwichisizye kuno weni wavwanganga kwe woliwo ivya Tata.²⁸ Yesu ati, "Pano mwamukwezya u Mwana wa Munthu, apano mulimanya kuno NENJI ANENE, swinya kuno nsiwomba nanthi chimwi icha nemwenecho. Ndimuno Tata wasambilizya nene, nkhuvwanga ivinthonye vyoo. ²⁹Weni wino watuma nene ali nane, swinya atansyile nenga, umulandu nengi nkhuwomba penye chino chikumusechelezya." ³⁰Lyo Yesu akuvwanga ivinthonye vyoo, awavule wasuwizile mwakwe weliwe.³¹ Yesu ati kwe wawo Awa Yuda wano wasuwizile weliwe, "Ndi mwikala mwizwi lyane, apano muliwa awa sambilizi wane mu chisinkha; ³²swinya mulimanya ichisinkha, nga ichisinkha

chiliwasupula mwemwe." ³³Awatolelela weliwe, "Sweswe swe mbeyu yakwe Abrahamu swinya tutatela tuwe swe wazywa wa aliwensi; wuliwuli ungati, 'Mwemwe mulisapulwa?'" ³⁴Yesu atolelela woliwo, "Awenche, awenche, nkhuwanena, aliwensi wino akuwembuka a muzya ku luwembu. ³⁵Umuzya asikwikala mu ng'anda myayaya; umwana akakwikala mwenemo myayaya. ³⁶Achaleka, ndi u Mwana wasapula mwemwe, muliwa awasapulwe muchisinkha. ³⁷Nene imanyile kuno mwe mbeyu yakwe Abrahamu; mukuvwamba ukuti munkhome umulandu izwi lyane lisi na masyo mwakwe mwemwe. ³⁸Nkhuvwanga vino mviweni nu Tata wane, swinya namwenye mukuwomba vino mwivwa ukufuma kwe tata winu." ³⁹Awatolelela awati kwe weliwe, "E Tata witu we Abrahamu." Yesu atili kwe woliwo, "Ndi mwalinji mwe wana wakwe Abrahamu, nge mukuwomba imilimo yakwe Abrahamu. ⁴⁰Kweni, nomba mukuvwamba ukuti mukome nene, u munthu wino awanenile ichisinkha nivwa ukufuma kwe Leza. Abrahamu atawomvile choo. ⁴¹Mwemwe mukuwomba imilimo yakwe tata winu." Awati kwe weliwe, "Tutakwatwa mu wuzelele; tuli nu Tata wenga: Leza." ⁴²Yesu ati kwe woliwo, "Ndi Leza alinji we Tata winu, ngali mwakunda nene, amuno nene niza ukufuma kwe Leza nga indi koo; Amuno nenji nthizile mwakwe nenga, ukuwa weni wanthuma. ⁴³Fwandi achani chino mutakwivwa amazwi yane? aAmulandu mutanga mwivwe amazwi yane. ⁴⁴Mwewa kwe Tata winu, umuwipe, swinya mukulondesya ukuwomba ivya kukumbwa vyakwe Tata winu. Alinji we chikoma ukufuma kunthaliko swinya atanga ayimilile mu chisinkha umulandu musu nanthi achisinkha mwakwe weliwe. Pano akuvwanga uwufi, akuvwanga ukufuma ku miwele yakwe umwenecho umulanda awa wawufi swinya e tata wa wufi. ⁴⁵Kweni, umulandu nkhuwanga ichisinkha, mutaku suwila nene. ⁴⁶Weweni mwakwe mwemwe ukundema nene mu luwembu? Ndi nkhuwanga ichisinkha, achani fwani mutakunsuwila nene? ⁴⁷Weni wino awakwe Leza akwivwa amazwi yakwe Leza; mwemwe mutakwivwa yeneyo umulandu asa mwe wakwe Leza." ⁴⁸Awa Yuda awatolelela nu kuti kwe weliwe, "Tutakulanda ichisinkha pano tukuti we mu Samariya swinya uli ni demoni?" ⁴⁹Yesu atolelela, "Nenji nsinayo i demoni, ukuwa nkhuwindika Tata wane, nga mwemwe mukusamula nene." ⁵⁰Nenji nthakuvwamba uwuchindame wane; pali wenga akuvwamba nu kupanzya. ⁵¹Nakawuzyenye nkhuwanena, Ndi wumwi akusunga izwi lyane, weni atalitela alole imfwa." ⁵²Awa Yuda awati kwe weliwe, "Nomba twamanya kuno uli ni demoni. Abrahamu na watumwa wafwa; kweni ukuti, 'Ndi wumwi akusunga izwi lyane, weni atalitele awonje imfwa.' ⁵³Wewe asa we mukulu ukulusya e tata witu Abrahamu wino wafwa, amolimo? Awatumwa nawonye wafwa. Wuzye ukuyipanga ukuti wewe wenga we ukuwa weweni?" ⁵⁴Yesu atolelela, "Ndi nkhuychindamika nenga, uwuchindame wane awavye; a Tata wane wino akuchindamika nene -- ivya wino mukuti weni we Leza winu. ⁵⁵Mutamumanyile, ukuwa nenji imumanyile. Ndi ningati, 'Nenji nthamumanyile,' nenji nge nalinji ngati amwemwe, wawufi. Ukwa, nenji imumanyile swinya nkhusunga izwi lyakwe. ⁵⁶E tata winu Abrahamu alinji ni chimwemwe pa kulola uwanda wane; weni wawuveni uwanda swinya asechelela." ⁵⁷Awa Yuda awati kwe weliwe, "Uchili utani ufike imyaka amakumi yasano uwa songo, nga umuweni Abrahamu?" ⁵⁸Yesu ati kwe woliwo, Nakawuzyenye, nkhuwanena, pano Abrahamu atani, NENJI ANENE." ⁵⁹Ngapanno wasewa amawe ukuti wasumbile pakwe weliwe, kweni Yesu ayifisa wenga nu kufuma mu tempeli.

9

¹Ala vino Yesu akupita papipi, alola umunthu wino wakwasilwe anthonkho. ²Awa sambilizi wakwe wamuwuzya, "Rabi, weweni wawembusile, umunthu wee pamwi awakwasi wakwe, ilyakuti weni akwatwe anthonkho?" ³Yesu atolelela, "Asa luwembu lwa munthu wee, pamwi awakwasi wakwe, kweni ilyakuti imilimo yakwe Leza yingawumbulika mwe weliwe. ⁴Tufwile tuwawomba imilimo yakwe wino wanthuma pano kuchili amusanya. Uwusiku wukwiza pano wumwi atanga wombe. ⁵Pano inchili indi munsu, Nene ne kuwala kwansi." ⁶Ala Yesu wawwanga ivinthu vyoo, weni aswilila pansu, akanda ivu namati, swinya apaka ivu mu minso yakwe. ⁷Weni atili kwe weliwe, "Yanga, usambe muchiziwa che Silowamu (chino chikupilula 'Tumwa'). Achaleka umunthu aya, asamba, swinya anyoka akulola. ⁸Ngapano awa palamani wa munthunye weyo swinya walyanye wano wamuweni panthaliko akulenga watinji, "Asa wee umunthu wino wikalanga nu kulenga?" ⁹Wamwi awati, "Awenye wee." Wanji awati, "Awe, kweni wakola nawe." Kweni weni ati, "Anene." ¹⁰Awati kwe weliwe, "Ngafwandi aminso yako yiyulwa wuli?" ¹¹Atolelela, "Umunthu wino akwitwa Yesu wakanzile ivu nu kupaka muminsu yane nga ati kwe nene, 'Yanga ku Silowamu uye usambe.' Achaleka nayile nasamba, nga natalika ukulola." ¹²Awati kwe weliwe, "Wuzye ali kwi?" Atolelela, "Nene nthamanyile." ¹³Awamuleta umunthu wino walinji we nthonkho kuwa Farisi. ¹⁴Nomba uwandanye wowo walinji pe Sabata pano Yesu wakanzile ivu nu kwiyula aminso yakwe. Apano swinya awa Farisi wakolowozya weliwe vino wapochzile ukulola. Weni watili kwe woliwo, "Wapasile ivu muminsu yane, nasamba, acho nomba nkholola." ¹⁵Wamwi awa wa Farisi awati, "Umunthu wee atafumile kwe Leza amuno atakusunga e Sabata." Awanji awati, "Chingawa wuli umunthu wino amuwembu ukuchita ivilolwa nge vyoo?" Achaleka palinji ukupawunkhana pe woliwo. ¹⁶Achaleka wakolowozizye swinya umunthu wa nthonkho, "Wuzye ukuti wuli ivya weliwe, pakuti weni iyuzile aminso yako?" Inthonkho yati, "Weni amutumwa." ¹⁷Nomba awa Yuda naponye watasuwizile ivya weliwe ukuti walinji anthonkho swinya wapochezile ukulola kwakwe wasuka wapunda awakwasi wakwe wino wapochezile ukulola. ¹⁸Awakolpwozya awakwasi, "Wuzye amwana winu wee wino mukuti wakwasilwe anthonkho? Nga chawa wuli pano nomba akulola?" ¹⁹Achaleka awakwasi wakwe awatolelela woliwo, "Tumanyile kuno wee amwana witu swinya wakwasilwe anthonkho. ²⁰Chawa wuli ukuti nomba weni akulola, tutamanyile, swinya weweni wino iyula aminso yakwe, tutamanyile. Kolowozya weliwe, weni we songo. Weni angayivwanjila." ²¹Awakwasi awawwanga ivinthinnye vyoo, amuno watinanga awa Yuda. Munu awa Yuda wazumilizyanie zuwa ukuti ndi wumwi anga zumilizya weliwe ukuwa we Kristu, aliwingwa mu sinagogi. ²²Umulandu wakwe choo, awakwasi wakwe awati, "Weni we songo, mukolowozyani. ²³Achaleka pa mphindi ya chitiwili wizile punda u munthu wino walinji anthonkho nu kuti kwe weliwe, "Mupe

uwuchindame Leza. Tumanyile kuno umunthunye wee amuwembu." ²⁵Ngapano umunthunye weyo atolelela, "Nthamanyile kuno umunthu wee amuwembu. Chonga chino nene imanyile: Nalinji ne nthonkho, kweni nomba nkholola." ²⁶Apano watili kwe weliwe, "Nga wawomvile chani kwe wewe? Wiyuzile wuli aminso yako?" ²⁷Atolelela, "Nenji mbanenile kali, kweni mutateyelizize! Achani chino mukulonda mwivwe swinya? Namwenye mutakulonda muwe mwe wasambilizi wakwe, vwile?" ²⁸Awamutuka nu kuti, "Wenji we musambilizi wakwe, kweni swenji swe wasambilizi wakwe Musa." ²⁹Tumanyile kuno Leza wavwanzile kwe Musa, kweni tutamanyile kuno wee wafuma." ³⁰Umunthunye weyo atolelela nu kuti kwe woliwo, "Choo achakuzungusya, ukuti mutamanyile kuno wafuma, kweni ayizwile aminso yane." ³¹Tumanyile kuno Leza asiteyeleza ku wawembu, kweni ndi wumwi akuyitwala swinya akuwomba ukulonda kwakwe, akateyeleza kwe weliwe." ³²Muno insi yatalikila chitatele chivwike ukuti wumwi wiyula aminso ya munthu wino wakwasilwe anthonkho." ³³Ndi umunthunye wee atafumile kwe Leza, weni atangawombe nanthi chimwi." ³⁴Awatolelela nu kuti kwe weliwe, "Wewe wakwasilwe mu luwembu lutupu, nga ukusambiliza sweswe? Ngapano awamusumbila panzi." ³⁵Yesu wivwile ukuti wamusumbizile panzi pe sinagogi. Weni wamuzanile nu kuti, "Wuzye ukusuwila mwakwe Mwana wa Munthu?" ³⁶Weni atolelela nu kuti, "Wuzye weweni, Mfumu, ilyakuti insuwile mwakwe weliwe?" ³⁷Yesu atili kwe weliwe, "Wewe wamulola, swinya aweliwe wino akulanda na wewe." ³⁸Umunthu atili, "Mfumu, nkhusuwila," ngapano wamupepela weliwe." ³⁹Yesu atili, "Avyo akupanzya kuno kwandeta muni yoo ilyakuti waa wano watakulola wangalola swinya wano wakulola wawe anthonkho." ⁴⁰Wamwi awa Farisi wano walinji nawe wivwile ivinthunye vyoo nga wamukolowozya, "Wuzye naswenye anthonkho?" ⁴¹Yesu atili kwe woliwo, "Ndi mwalinji mwe nthonkho, nge musi nu luwembu, kweni nomba mukuvwanga, 'Tukulola,' acho uluwembu lwinu lusyala."

10

¹Awenche, awenche, nkunene kwe mwemwe, weni wino asikwinjila ukpitila pachimphongolo cha chipimpho cha ng'onzi, ukuwa akwela papela yimwi inzila, umunthu weyo amung'o swinya we kapoka. ²Weni wino akakwinjila pachimphongolo atela amuchemi wa ng'onzi. ³E kasunga wa mphongolo ukumwiyulila. Ing'onzi azivwa izwi lyakwe, swinya akazyita ing'onzi zyakwe ukuwombela izina nu kuzikololela kunzi. ⁴Ngapano wazifumya kunzi zyonsi izyakwe, weni azikololela, nga ing'onzi zyakonkha weliwe, amuno zyamanya izwi lyakwe. ⁵Zitanga zikonkhe wino zitamumanye kweni zingamusamala, amuno zitamanya izwi lya wino zitamumanya." ⁶Yesu avwanga umulumbe kwe woliwo, ukuwa nanthi kwiluka kuno avinthuchi vino wavwanga kwe woliwo. ⁷Apano Yesu ati kwe woliwo swinya, Awenche, awenche, nkhuwanena, nene ne mphongolo iya ng'onzi. ⁸Wonsi wano wakwiza pankholelo pakwe nene amung'o swinya kapoka, kweni ing'onzi zitateyezize kwe woliwo. ⁹Nene ne mphongolo. ndi wumwi angapitila mwakwe nene, ali pusuka; aliwayinjila nu kufuma swinya alizana umulemvwe. ¹⁰Umung'o atanga ayize kanonzi pakwiwa nu kukoma nu konona. Nenji niza ilyakuti ziwe nu wumi swinya uwuvule nkhaninye. ¹¹Nene ne muchemi umuzima. umuchemi umuzima akuwika uwumi wakwe pansu umulandu wakwe ng'onzi. ¹²Umuwalikwa wino asa muchemi swinya ing'onzi asazyakwe. Weni akalola imphumpi yikwiza azisya ing'onzi nu kusamala, nga imphumphi yazilema nu kuzisamphania. ¹³Weni akasamala umulandu weni amuwalikwa swinya atapechela ing'onzi. ¹⁴Nene ne muchemi umuzima, swinya nene manyile awane, swinya awane wamanya nene. ¹⁵E Tata wamanya nene, swinya nani namumanta Tata, swinya nkhalambalika pansu uwumi wane umulandu wa ng'onzi. ¹⁶Ndi ning'onzi zinj zino asa zya muchipompho choo. Mfwile nzilete nazyonye, swinya ziliyivwa izwi lyane ilyakuti uwufyo wongo nu muchemi wonga. ¹⁷Achaleka e Tata wankhunda nene: Nene nkhalambalika uwumi wane pansu ilyakuti ningawusenda swinya. ¹⁸Nanthi wumwi akawusenda ukufuma kwe nene, kweni nkhuwulambalika pansu nemwenecho. Nene ndi maka ukuwulambalika pansu, swinya nene ndi maka aya kuwukatusya swinya. Nene napochezile ukukomeleza koo ukufuma kwe Tata wane. ¹⁹Ukupawunkhana akuchitika swinya pakasi pa wa Yuda umulandu wa mazwi yanye. ²⁰Awavule mwakwe woliwo awati, "Weni ali nivimuzimu swinya ali nichipena. Nga chani chino mukumuvwila?" ²¹Wanji watinji, "Yaa asa mazwi yakwe munthu wino ali nichimizimu. Wuzwe ichimuzimu chingiyula aminso ya nthonkho?" ²²Ngapano yalinji amphindi yamasika iya kwimichila mu Yerusalemu. ²³Yalindi amanda yakutalala sana, nu Yesu wapitananga mwi pembo lyakwe Solomoni. ²⁴Ngapano awa Yuda awamuliwiliza nu kuti kwe weliwe, "Ngafwandi wandi utuwike mfizi mphaka linye? Ndi we Kristu, tunene palwenze." ²⁵Yesu atolelela kwe woliwo, "Nene nawanena, kweni mutakusuwila. Imilimo yino nkhuwomba mwi zina lyakwe Tata wane, yoyonye yikusimichila ukuyana na nene. Kweni mutakusuwila amuno asa mwe ng'onzi zyane. ²⁷Ing'onzi zyane zikakwivwa izwi lyane; nene nazimanya, swinya nazyo zikakonkha nene. ²⁸Nene nkhuzipa uwumi wa muyayaya; zitalitela zifwe, swinya pasi wumwi angize asomphole ukufuma mwikasa lyane. ²⁹E Tata wane, wino wapa zyzolizyo kwe nene, amukulu ukulusya wonsi awanji, swinya pasi nanthi wumwi wino angasomphola ukufuma mwikasa lyakwe Tata. ³⁰Nene nu Tata swe wonga." ³¹Ngapano awa Yuda wasewa amawe ukuti wapole weliwe. ³²Yesu atolelela woliwo, "Nawalanjiza imilimo iyizima iyivule ukufuma kwe Tata. Amulimochi pa milimo yoyo wuno mukulonda mupole nene?" ³³Awa Yuda watolela weliwe, "Tutakupola wewe pa milimo iyizima, kweni pa kukwelengula, amuno wewe, umunthu, ukuyiwika wenga ngati we Leza." ³⁴Yesu atolelela woliwo, "Wuzye kutawalikwa mwi sundo lyinu, 'Nene natili, 'Mwemwe mwe twaleza'"? ³⁵Nanthi weni wisile woliwo twaleza, kwe wano izwi lyakwe Leza lyizile (swinya amawaliko yatanga yaputulwe), ³⁶wuzye mukumunena wino e Tata wasola nu kutuma kuni, 'Wewe ukukwelengula,' umulandu nati, 'Nene ne Mwana wakwe Leza'? ³⁷Ndi nene nthakuwomba imilimo iya kwe Tata wane, mutakasuwele nene. ³⁸Kweni ndi nkhuwulambalika, naponye nanthi mutangasuwa nene, suwilani mu milimo ilyakuti mungamanya nu kwivwichisya kuno Tata ali mwakwe nene swinya naninye ndi mwakwe Tata." ³⁹Aweleza ukuti wamuleme swinya,

kweni weni afyunthumuka mu makasa yawo.⁴⁰Weni waya swinya mumbalama mwe Yorodani ku masyo yano Yohani pakutalichila wabatizyanga, nga wikala kulyanye.⁴¹Awanthu awavule awiza kwe weliwe nu kuti, "Amwelimo Yohani atawomvile nanthi avilolesyo, kweni ivinthu vyonsi vino Yohani wavwanga ivya munthu wee achisinkha." ⁴² Awanthu awavule awasuwila mwakwe weliwe kulyanye.

11

¹Nomba umunthu wumwi izina lyakwe Lazaro walwile. Walinji waku Betaniya, akya ke Mariya ni nkhazi yakwe e Marita. ²Walinji we Mariya wino wapasile Imfumu ne Mure nu kumupukuta amatamba yakwe ni nyele zyakwe, wino indume yakwe Lazaro walwile.³Inkhazi zyakwe apano watuma kwe Yesu awati, "Mfumu, lola, wino watemwa alwile." ⁴Ngapano Yesu wivwa choo, ati, "Uwulwale woo asa wa kuwufwe, Kweni achakuti awuchindame wakwe Leza ilyakuti Umwana wakwe Leza achindamikwe na woliwo." ⁵Lelo Yesu watemwile Marita ni nkhazi yakwe ne Lazaro. ⁶Ala pano wivwa kuno Lazaro walwile, Yesu wisile amanda yawili ku chipya chino walinji kweneko. ⁷Apano papita choo, watili kuwa sambilizi, "Tuyani ku Judeya swinya."⁸Awasambilizi watili kwe weliwe, "Rabi, nombanombanye awa Yuda walondanga ukukupola na mawe, apo ukunyochela koko na swinya?" ⁹Yesu atolelela, "Pasi amawola ikumi na yawili iya musanya? Ndi wumwi akupita mumusanya, atanga apunule, umulandu akulola uluswepo wansi yoo."¹⁰Ukuwa kweni, ndi akupita uwusiku, alipunula amulandu uluswepo lutali mwe weliwe."¹¹Walanzile ivinthu vyonye vyoo, pansizi pakwe vyoo, watili kwakwe woliwo, "Ichiwuza chitu e Lazaro aponechile utulo, kweni nandi inje ukuti nkhamukatusye mutulo."¹²Awasambilizi achaleka watili kwe weliwe, "Mfumu, ndi aponechile utulo, wandi apole."¹³Lelo Yesu wavwanzile kuvwa mfwa yakwe. ukuwa welenginile ukuti walondanga pa tulo utwa kupuza. ¹⁴Apano Yesu ati kwe woliwo umwakuvwika, "Lazaro afwile."¹⁵Nthemilwe umulandu wakwe mwemwe, muno nthalinji kweneko ilyakuti musuwile. Tuyani kwe weliwe."¹⁶Tomasi, wino witwanga Didimu, watili kuwawuye awasambilizi, "Tuyani nasweswenye swensi ukuti tukafwe nu Yesu."¹⁷Pano Yesu wizile, wazanile kuno Lazaro ali munkhungwe amanda yani. ¹⁸Nomba Betaniya walinji papipi nu Yerusalemu, mufupi nimbali amakumi yasano mukuya. ¹⁹Awavule awa Yuda wizile kwe Marita nu Mariya, mukuwasuwaliza pa mulandu we ndume yawo. ²⁰Apano Marita, pano wivwa kuno Yesu akwiza, wayile mukumusunkhania, kweni Mariya wisile mu ng'anda.²¹Marita watili kwe Yesu, "Mfumu, wanga uwe penepo, indume yane nge yitafwile. ²²Nakanonzinye, manyile ukuti chino ungalenga kwe Leza, alikupa wewe."²³Yesu ati kwe weliwe, "Indume yako yilizyulupuka swinya."²⁴Marita ati kwe weliwe, "Imanyile kuno alizyulupuka swinya mu wakuzyulupukwa pa wanda wakulechelezya."²⁵Yesu ati kwe weliwe, "Ne kuzyulupuka nu wumi; wensi wino wasuwila mwe nene, napano afwe, aliwa nu wumi; ²⁶swinya wino ali nu wumi nu kusuwila mwe nene atalitela afwe. Ukusuwila vyoo?"²⁷Atili kwe weliwe, "Molimo, Mfumu, nkhusuwila ukuti we Kristu, Umwana wakwe Leza, win akwiza munsu."²⁸Pano walanzile choo, wayile ku kwita inkhazi yakwe Mariya kumbali. Atili, "Umusambilizya ali paa swinya akukwita."²⁹Ngapano wivwa choo, wakatusile zuwa aya kwe weliwe.³⁰Lelo Yesu wachilinjiki ukfika mu kaya kweni walinji pa masyo yano Marita wasunkhine nawe. ³¹Achaleka pano awa Yuda, wano walinji na weliwe mu ng'anda wano wamusuwalizyanga, waweni Mariya wakatuka zuwa ukuya panzi, wamukonsile, welenganianga wakuti waya kunkhungwe mukulila kulyanye. ³²Ngapano Mariya wafika pamasyo yano Yesu walinji nu kumulola, wizile pona pansu pamanama yakwe nu kuti kwe weliwe, "Mfumu, wanga uwe penepo, indume yane ngali itafwile."³³Pano Jesus wamuweni akulosya, swinya awa Yuda wano wizile nawe nawonye wakulosya, walinji na malanda nkhaninye mu muzimu wakwe swinya wachulisile; ³⁴Watili, "Ngamumulalisile kwi?" Watili kwe weliwe, "Mfumu, zanga swinya ulole."³⁵Yesu alosya. ³⁶Ngapano awa Yuda awati, "Lola vino wamutemilwe Lazaro!" ³⁷Ukuwa wamwi mwe woliwo watili, "Chitanga chiwe ukuti umunthu wee, wino wiyuzile aminso yanthonkho, Alenge umunthunye wee ukuti atakafwe?"³⁸Apano Yesu swinya, akuyilizyanya nkhaninye mwe weliwe, wayile ku nkhungwe. Lelo chalinji achizinji, swinya iliwe lya lazile penepo. ³⁹Yesu ati, "Fumyani iliwe." Marita, inkhazi yakwe Lazaro, wino wafwile atili kwe Yesu, "Mfumu, ukufika imphindi yoo umuwile wukuwola, amuno amufwe amanda yani." ⁴⁰Yesu atili kwe weliwe, "Nthakunenile ukuti, ndi ukusuwila, ulilola ukuchindamikwa kwakwe Leza?"⁴¹Achaleka wafumizye iliwe. Yesu winuzile aminso nu kuti, "Tata, nkhusalifya amuno ukanjivwa. ⁴²Namanyile kuno lyonsinye ukanjivwa, kweni muno aliwumba lino limilile ukundiwilizya alyakuti nkulanda choo, ukuti wasuwile ukuti wanthuma."⁴³Pano wavwanzile choo, wapunzile nizwi kulu, "Lazaro, fuma panzi!" ⁴⁴Umufwe afuma panzi; Amatamba na manama yakwe yanyefilwe ni myenda, swinya paminso pakwe panyefilwe umwakuliwilizya nu mwenda. Yesu atili kwe woliwo, "Musapulani nu kumuleka apite."⁴⁵Achaleka awavule awa Yuda wano wizile kwe Mariya nu kulola vino Yesu wawomvile, wasuwizile mwe weliwe. ⁴⁶Kweni wamwe mwakwe woliwo wayile kuwa Farisi nu kuwanena ivinthu vino Yesu wawomvile. ⁴⁷Apano awa simapepo wakulu na wa Farisi awawungana ponga swinya awati, "Twandi tuchite chani? Umunthu wee akuchita ivilolesyo ivivule. ⁴⁸Ndi tungamusya wenga woonye, wonsi wandi wasuwile mwe weliwe; awa Roma waliyiza swinya nu kupoka ponga amasyo yitu nu luko lwitu."⁴⁹Ndachino umunthu wumwi mwakwe woliwo, Kayafasi, wino walinji we simapepo mukulu mu mwaka wowo, watili kwe woliwo, "Mutamanyile nanthi chimwi. ⁵⁰Mutakwelengania ukuti achizima kwe mwemwe ukuti umunthu wenga angafwila awanthu ukuchila ukuti insi yonsi yifwe."⁵¹Lelo choo walanzile asa chakufuma mwe weliwe. Kweni, ukuwa e simapepo mukulu mu mwaka wulyanye, wachimile ukuti Yesu afwile ukufwila insi yonsi; swinya asa kungsi konga, ⁵²kweni ukuwa awana wakwe Leza wano wasalangine wangawungana ponga. ⁵³Achaleka ukufuma uwanda wulyanye ukuya kunkholelo wapanzanianga muno wangawika Yesu kumfwa. ⁵⁴Yesu walesile akupita apatiswe muwa Yuda, kweni wafumile kulyanye nukuya mu makaya kupipi nu lupalang'ang'a ukuya mu musumba wuno witwanga Efurayimu. Kokonye wikalanga nawa wasambilizi.

⁵⁵Nomba ipitililwa lya wa Yuda lyalinji mupipi, nga awavule wayile ku Yerusalemu ukufuma mukaya pano kwachilini ipitililwa ukuti wakayiswefye. ⁵⁶Wavwambanga Yesu, nga pano wakuvwanga wenga nu muwuye pano wimilile pa tempeli, "Mukwelengania chani? Ukuti wandi apotwe ukwiza ku kwipitililwa?" ⁵⁷Nomba e simapepo mukulu nawa Farisi wapinguzile ukuti ndi pali wumwi wino amanyile kuno Yesu ali, angatunena ukuti waye wakamuleme.

12

¹Lyo amanda umutanda yatani ku chakulya cha kupitililwa, Yesu wizile ku Betani, kuno Lazaro walinji, wino Yesu wamuzyulupuzizye ku wafwe. ²Nga awapekania ichakulya cha manguzi kulyanye, nu Marita watewetelanga, kweni Lazaro walinji wumwi uwawano walambalazile mumbali mwe tebulo ne Yesu. ³Apano Mariya wasenzile ichipimo cha mafuta ayanunchile yano yapangwa ukufuma kwe naradi umuzima sana, amupakazya nayo Yesu mumatamba yakwe, apuputa amatamba yakwe ni nyele zyakwe. Ing'anda yizwile numunusi wa mafuta. ⁴Yudasi Isikaliyoti, wenga uwa wasambilizi wakwe, wino walinji nukumulemeke, watili, ⁵"Ngachani chino amafuta ayanuntchile yaa nanthi kukazwa ni mphiya imyanda yitatu nu kupwa ku wasaluke?" ⁶Lelo wavwanzile choo, asamulandu ukuti wasayanga ivya wasaluke, kweni umulandu walinji a mung'o. Walinji ni chola icha mphiya nga wiwanga vinyo vyawikangwa mwenemo. ⁷Yesu ati, "Muzumilizyani ukusunga chino ali nacho pawanda wa kuzikwa kwane. ⁸Muliwa na wasaluke penye. Kweni mutaliwa nane penye." ⁹Lelo iwumba kulu lya wa Yuda lyamanyile kuno Yesu ali kulyanye, nga wizile, asa kwa Yesu mutupu, kweni ukulola swinya e Lazaro, wino Yesu wamuzyulupusile ku wafwe. ¹⁰Wa simapepo wakulu awawa ponga ukupangana ukuti wakome ne Lazaro nye; ¹¹amuno a mulandu wakwe weliwe ukuti awa Yuda awavule wafume nukusuwila mwe Yesu. ¹²¹³Pa wanda wunji iwumba kulu alyiza ukuzewela. Pano wivwa kuno Yesu wandi wize mu Yerusalemu, ¹³wasenzile insamba zya myangaluwa nukufuma ukusunkhana nawe nga awapunda, "Hosana! Amupepwe wino akwiza mwizina lya Mfumu, Imfumu yawa Izirayeli." ¹⁴¹⁵Yesu wazanile umwana wa ndokwe nga ayikala penepo; ndi vinyo chawalikwa, "Utatina, mwana umwanachi we Ziyoni; lola, Imfumu yako yikwiza, yikazile pa mwana wa ndokwe." ¹⁶Awasambilizi wakwe wativwisya choo pa nthaliko; Kweni lya Yesu wachindamikwa, wizuze kuno ivinthunye vinyo vyawalikwa ivya weliwe swinya nukuti wamuwombela vyovyonye weliwe. ¹⁷Lelo iwumba lyasimichizile kuno walinji na weliwe pano wapundanga Lazaro ukufuma munkhungwe nukumuzyulupusya ku wafwe. ¹⁸Chalini achifukwa chonye swinya ukuti iwumba lifume ukusunkhana nawe, umulandu wivwile kuno wawomvile ichimanyikwilo choo. ¹⁹Awa Farisi achaleka awavwanga mwe woliwo, "Lola, utanga uwombe nanthi chimwi; lola, insi yikumukonkha." ²⁰Nomba wamwi awa Griki walinji mwe wawo wano wapitanga ukupepa pa kuzewela. ²¹Waa wayile kwe Filipu, wino wafumanga ku Betisayida mu Galileya, nukumuwezichisya weliwe, ukuti, "Mukwayi, tukulonda tulole Yesu." ²²Filipu wayile nu kumunena Andrey; Andrey wayile nu Filipu, nu kumunena Yesu. ²³Yesu awatolelela nu kuti, "Imphindi yafika ukuti Umwana wa Munthu achindamikwe. ²⁴Nakawuzye, nakawuzye, nkhuwanena, suka imbeyu ya mapemba yiponele mumusili nu kufwa, ayisyalape yonga yitupu; kweni ndi yafwa, yilikoma ivikomwa ivivule. ²⁵Weyo wino akunzile uwumi wakwe aliwusumba; kweni wino apasile uwumi wakwe muni yonye aliwusunga kuwumi wa muyayaya. ²⁶Ndi wumwi akutewetela nene, lekani akonkhe nene; swinya kuno kuli nene, akuno kuliwa umuwomvi wane. Ndi wumwi akunthetwetela nene, e Tata alimuchindika. ²⁷Nomba umupasi wane watamika nga fwandi nandi imvwanga chani? Tata pusuya nene ku mphindi yoo? Kweni pachifukwa chonye nizile ku mphindi yonye. ²⁸Tata, chindamikani izina lyinu." Apano izwi lyiza ukufuma mwiwulu nu kuti, "Nalichindamika ukuwa nandi ndichindamike naswinyanye." ²⁹Apano iwumba lyino lyimilile palyanye nu kwivwa awati yatyi wuluma. awanji awati, "U mungeli avwanga kwe weliwe." ³⁰Yesu atolelela nu kuti, "Izwi lyoo litizile kwe nene, kweni kwe mwemwe. ³¹Kanonzi alipanzyo lya nsi yoo: Lelo e kavinda wansi yoo alisumbwa panzi. ³²Pano natumphulwa kungsi, ndipalamizya wensi kwe nenenye." ³³Wavwanzile chonye pakulanjizya umwata wamfwa yino akwizu ukufwa. ³⁴Iwumba alimutolelela, "Twivwa mwisundo kuno Kristu aliyikala muyayaya. Ungavwanga wuli, 'Umwana wa Munthu afwilwe atumphulwe'? Wuzye Umwana wa Munthu weweni? ³⁵Yesu ngapano wati kwe woliwo, "Ulukozyo luliwa luchili na mwemwe pa kamphindi katichi. Mwapita pano muli nu lukozyo ukuti imfinzi yitakawazane. Weyo wino akupita mu mfinzi atamanyile kuno akuya. ³⁶Pano muli nulukozyo, suwilanji mulukozyo akuli kuti muwe awana walukozyo." Yesu wavwanzile vinyo nga apano akatuka nukufisama ku woliwo. ³⁷Chingatenga Yesu wachisile ivimanyikwilo ivivule pa minso yawo, naponye watasuwizile mwe weliwe ³⁸akuli kuti amazwi ya kwe Yesaya umutumwa yafiswe, yano watili: "Mfumu, weweni ati asuwila ukuwizya kwitu, nga akwe wenu kuno ikasa lya Mfumu lyati liwumbulike?" ³⁹Pachifukwa chonye watalinji nu kusuwila, amuno Yesaya wavwanzile swinya nukuti, ⁴⁰"Achitisya unthonkho aminso yawo, nu kuwomya imyenzo yawo; alyakuti wangelola naminso yawo nukumanya ni myenzo yawo, nukupiluka nga ningawapozya." ⁴¹Yesaya wavwanzile vyonye umulandu waweni uwuchindame we Yesu nu kuvwanga ivya kwe weliwe. ⁴²Kweni naponye, awavule awatunguluzi wasuwizile mwe Yesu; kweni umulandu wawa Farisi, achizumilizizye akuli kuti watakimikwe mu sinagogi. ⁴³Wakunzile ukutumvya kuno kukafuma ku wanthu ukulusya ukutumvya ukwa kufuma kwe Leza. ⁴⁴Yesu apunda nu kuti, "Wino akusuwila mwe nene, atakusuwila mwe nene mutupu kwen mwe weyo wino wanthuma, ⁴⁵swinya wino walola nene akulola wino wanthuma. ⁴⁶Nene niza ngati alukozyo muni, ukuti wensi wino akusuwila mwe nene atasyala mu mfinzi. ⁴⁷Ndi wumwi akwivwa amazwi yane, kweni nanthi kuyasunga, nthakumupanza; amuno nthiza ukupanza insi, kweni ukupusuya insi. ⁴⁸Wino akunkhana nene na wino atapochelela amazwi yane, alinawe wino ukupanza weliwe. Amazwi yano navwanga yali mupanza pa wanda wa nsilo. ⁴⁹Amuno nthavwanzile mwe nene nenga, kweni we Tata wino wanthumile, wino wamphile insambu kwe vinyo nginga taka

na kwe chino ningavwanga.⁵⁰Imanyile kuno insambu yoo aya wumi wa muyayaya, akuli kuti achino nkhutaka–ndivino e Tata avwanzile kwe nene, achino nkhuvwanga."

13

¹Nomba palinji apansizi pa kusechelela ichakupitililwa. Yesu wamanyile kuno i ola lyafika ukuti aye kunzi kwa nsi nu kuya kwe Tata. Watezile wakunda awakwe wano walinji munsu, wawakunzile ukufika pakulechelezya.²Nomba satana wawisile zuwa mu mwendo wakwe Yudas Isikariyoti umwana wakwe Simoni, ukuti akazye Yesu.³Weni wamanyile kuno Tata wapile vyonsi mu makasa yakwe nu kuti wafumile kwe Leza swinya wanyochelanga kwe Leza.⁴Wakatusile pa chakulya nu kuzula ichizwalo cha kunzi. Ngapano asenda umwenda nukuyinyepa mumutembeleko.⁵Apano ayitila aminzi mu mbeza atalika ukupwizya amatamba ya wa sambilizi swinya awapukuta nu mwenda wuno wanyefile mu mutembeleko.⁶Wizile kwe Simoni Peturo, nga Peturo atili kwe weliwe, "Mfumu, wandi upwizye amatamba yane?"⁷Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe, "Chino nkuchita wewe utanga wivwichisye nomba, kweni uli yivwichisya choo pa nkholelo."⁸Peturo atili kwe weliwe, "Utalitela upwizye amatamba yane." Yesu atolelela weliwe, "Ndi nthakupwizya wewe, utali ponga na nene."⁹Simoni Peturo atili kwe weliwe, "Mfumu, utakapwizye amatamba matupu, kweni na makasa yane nu mutwe wane."¹⁰Yesu atili kwe weliwe, "Weni wino asmvile asi nichakulondeka nkhandi ukupwizya amatamba yakwe, kweni weni amuswepe; wewe uswefile, ukuwa asa wonsi."¹¹(Amuno Yesu wamanyile zuwa wino alimukazya; achino weni watili, "Asa mwensi wano muswefile.")¹²Ala pano Yesu wapwizya amatamba yawo swinya asenzile imyenda yakwe nu kwikala pansu swinya, atili kwe woliwo, "Wuzye mumanyile chino nawachitila nene?"¹³Mwemwe mukunjita 'musambilizya' swinya 'Mfumu' vyo mukuvwanga vili chetenye, umulandu avinondi.¹⁴Ndi nene pano, ne Mfumu nu musambilizya, nawapwizya amatamba yinu, namwenye mufwile mupwizyane amatamba yinu.¹⁵Muno nene nawapa ichilolelo alyakuti namwenye muwachita ndivino nene nachita kwe mwemwe.¹⁶Awenche, awenche, nkhuwanena, umuzya atakula ukulusya yisikulu; nanthi we mutumwa ukulusya wino wamutuma.¹⁷Ndi mumanyile ivinthu vyoo, muli ninkhumbu ndi mukuviwomba.¹⁸Nthakuvwanga ivya mwensi; nene manyile wano nsozile -- kweni vili wonye ukuti amawaliko yafiswe: 'Weni wino akulya ichakulya chane winusya itamba ukususyana na nene.'¹⁹Nkhuwanena choo nomba pano chitani chichitike ilyakuti pano chachitika, mungasuwila kuno ANENE.²⁰Awenche, awenche, nkhuwanena, wensi wino wapochelela wino nthumile wapochelela nene, swinya wino akupochelela nene akupochelela wino watuma nene.²¹Pano Yesu wavwanga choo, wizile wachulika mu muzimu. Asimichizya nu kuti, "Awenche, awenche, nkhuwanena kuno wenga mwakwe mwemwe alinkhazya."²²Awasambilizi awa chewelana, awazunguka avyaweni vno akuvwanga.²³Wenga uwa wasambilizi wakwe, wino Yesu wakunzile, walazile pansu pachakulyela penepo eyamizile Yesu.²⁴Simoni Peturo asontha umusambilizi wee nu kuti, "Mwuzichiche aweni wino akuvwanga."²⁵Achaleka eyamila swinya ku mbali yakwe Yesu nu kuti kwe weliwe, "Mfumu, weweni?"²⁶Ngapano Yesu atolelela, "Wandi awe wino nandi timphike itozi nu kumupa." Ala ngapano atimphika itozi, wizile wapa Yudas umwana wakwe Simoni Isikariyoti.²⁷Walile wamupa itozi, satana ayinjila mwe weliwe, achaleka Yesu atili kwe weliwe, "Chino ukuwomba, womba zuwazuwa."²⁸Nomba patalinji nanthi wumwi pachakulya wino wamanyile umulandu wavwanzile choo kwe weliwe.²⁹Wamwi welenginie awati, muno Yudas walinji nichola cha mphiya, Yesu atili kwe weliwe, "Kala vyo tukulonda pa kusechelela," pamwi ilyakuti awape chimwi awalanda.³⁰Watili Yudas wapochelela itozi, paponapapo afuma kunzi. Kwalinji awusiku.³¹Ala pano Yudas wapita, Yesu atili, "Nomba Umwana wa Munthu akuchindamikwa, swinya Leza akuchindamikwa mwe weliwe."³²Leza alichindamikwa mwe weliwe, swinya alimuchindamika paponapapo.³³Wana watichi, nene indi na mwemwe impindi nthichi. Muliwa vwamba nene, swinya ndimuno natili kuwa Yuda, 'Kuno nene nkhuya, mutanga mwize.' Nomba na nene nkhuwanena choo.³⁴Nene nkhuva mwemwe isundo ilipya, ilyakuti mukundane wumwi nu muwuye; ndivino nene nakunda mwemwe, avino namwenye muwakundana.³⁵Pe choo wonsi walimanya kuno mwe wasambilizi wane, ndi mwemwe muwakundana wenga nu muwuye.³⁶Simoni Peturo atili kwe weliwe, "Mfumu, wuzye ukuya kwinye?" Yesu atolelela, "Kuno nene nkhuya, mutanga munkhonkhe nomba, kweni mulikonkha pansizi."³⁷Peturo atili kwe weliwe, "Mfumu, ngachani chino nene nthanga nkhonkhele wewe nomba? Ndi wulambalika uwumi wane umulandu we mwemwe."³⁸Yesu atolelela, "Wuzye mulilambalika uwumi winu umulandu wakwe nene? Awenche, awenche, nkhuwanena, e mukolwe atani alile ulikana nene katatu."

14

¹Mutakaleke imyenzo yinu yichulike. Musuwile mwakwe Leza, musuwile swinya mwe nene.²Mu ng'anda yakwe Tata muli vipitu vivule. Ndi chatalinji wonye, nge mbanenile, amuno naya ukuyania amasyo yinu.³Ndi napita nu kuyania amasyo yinu, ndiyiza swinya nu kupochelela mwemwe kwe nene, alyakuti kuno indi namwenye muliwa kweneke.⁴Mwamanya inzila iya kuno nkhuva."⁵Tomasi ati kwe Yesu, "Mfumu, sweswe tutamanyile kuno ukuya, nga tungamanya wuli inzila?"⁶Yesu atili kwe weliwe, "Nene ne nzila, ichisinkha, nu wumi; pasi wenga wino akwiza kwe Tata suka ndi wapitila mwe nene."⁷Ndi mwamanyile nene, nge mumumanyile Baba wane nawenye. Ukufuma nomba ukuya kunkholelo mwamumanya swinya mwamulola."⁸Filipu atili kwe Yesu, "Mfumu, utusonthele Tata, apo chiliwa chakufiswa kwe sweswe."⁹Yesu atili kwe weliwe, "Nalinji nawwe impindi yitali na nombanye utamanyile, Filipu? Wensi wino walola nene wamulola Tata. Wuliwuli ukuti, 'Tusonthele Tata?'¹⁰Wuzye mutakusuwila kuno nene ndi mwe Tata swinya Tata ali mwe nene? Amazwi yano nkhuwanena nthakuvwanga ukufuma mu maka yane, kweni Tata wino akakwikala mwe nene akuwomba umulimo wakwe."¹¹Suwilani mwakwe nene kuno ndi mwakwe Tata, swinya Tata ali mwekwe nene, pamwi

suwilani umulandu wa milimo yoliyo.¹² Awenche, awenche, nkhuwanena, weni wino akusuwila mwe nene aliwawomba imilimo yino nkhuwita, swinya weni aliwachita imilimo iyikulu ukulusya yoo amuno nene nkhuwita kwe Tata.

¹³Chilichonsi chino muli lenga mwi zina lyane, ndiwachita ilyakuti e Tata aliwachindamikwa mu Mwana. ¹⁴Ndi mukulenga nene chilichonsi mwi zina lyane, ndiwachita chenecho. ¹⁵Ndi mwatemwa nene, mulisunga amasundo yane, ¹⁶swinya ndipepa Tata, nga ape mwemwe wunji Kavwilizya ilyakuti weni awe na mwemwe muyayaya -- ¹⁷u Muzimu wa chisinkha. Insi yitanga yipochelele weliwe umulandu yitakumulola pamwi ukumumanya. Kweni mwemwe mumumanyile, amo akakwikala na mwmwe swinya aliwa mwakwe mwemwe. ¹⁸Nthanga mbasye mwenga; nene ndinyoka kwe mwemwe. ¹⁹Naponye akamphindi akafupi nga insi yitalindola, kweni mwemwe mulindola. Amuno ndi nu wumi, namwenye muliwa nu wumi. ²⁰Pa wanda wowo mulimanya kuno ndi mwe Tata, swinya muli mwakwe nene, swinya kuno ndi mwakwe mwemwe. ²¹Weni wino ali na masundo yane, swinya akuwasunga awino wanthemwa nene, swinya weni wino wanthemwa nene alikundwa nu Tata wane, swinya ndimutemwa nu kuyilanjizya nemwenecho kwe weliwe." ²²Yudasi (asa Isikariyoti) atili kwe Yesu, "Mfumu, kwawa chani chino uliyilanjizya wenga kwe sweswe kweni pole kungsi?" ²³Yesu atolelela nu kuti kwe weliwe, "Ndi wumwi wakunda nene, ali sunga izwi lyane. E Tata wane alitemwa weliwe, swinya tuliya kwe weliwe swinya tuliwika akaya ponga na weliwe. ²⁴Weni wino atankhunda atanga sunge amazwi yane. Amazwi yano mukwivwa asa yakufuma kwe nene kweni yakufuma kwe Tata wino watuma nene. ²⁵Mvwanzile ivinthu vyoo kwe mwemwe, pano ntchili ndi namwe. ²⁶Ukuwa, e Kavwilizya -- u Muzimu Mutele wino e Tata alituma mwizina lyane -- weni alisambilizya mwemwe vyonsinye swinya weni aliwizusya vyonsi vino nawanena. ²⁷Nawasyila umutende; nkhuwapa umutende wane. Nene nthakuwapa ndivino insi yikupa. Utakaleke imwenzo wako ukuti wutamike, swinya mutakawe ni nthete. ²⁸Mwivwa kuno nati kwe mwemwe, 'Nkhupita, nga ndinyoka kwe mwemwe.' Ndi mwakunda nene, ngali mwasechela kanonzi nkhuwita kwe Tata, amuno Tata wakula wandusya nene. ²⁹Nomba mbanenile lyo vichili ukuchitika alyakuti, ndi vyachitika, mulisuwila. ³⁰Nthandi mvwange ivivule na mwemwe, amuno kalanjizya wansi yoo akwiza. Weni atali nanthi amaka pakwe nene, ³¹ukuwa alyakuti insi yize yimanye kuno nakunda Tata, nkhuwita ndi vino Tata wasunda nene. Zanzi Tukatuke nu kuya ukufuma koo."

15

¹Nene ne muti uwa chisinkha, nu Tata wane awili a mulima. ²Akafumya insamba yili yonsi mwe nene yino yisi komwa ichikomwa, swinya akasanzulila insamba zyonsi zino zikakomwa ivikomwa ilyakuti zyonjelezye ivikomwa. ³Wewe uswelele kali umulandu wi lyasi lino nkhuwita. ⁴Uwe mwakwe nene, naninye mwakwe wewe. Ndivino insamba pe yonga yitangandi yikomwe ivikomwa kanonzi yiwe ku muti, achaleka nanthi awewe, kanonzi uwe mwakwe nene. ⁵Nene ne muti, mwemwe mwe nsamba. Weni wino ali mwakwe nene swinya nene mwakwe weliwe, akakomwa ivikomwa ivivule, amuno nanthi nsimwenemo mutanga muwombe nanthi chimwi. ⁶Ndi wumwi atakwikala mwakwe nene, weni wakumutaya ngati ansamba nu kufota, wakuwunganika insamba nukutayila pa muilo, swinya zikupya. ⁷Ndi mwikala mwakwe nene, swinya amazwi yane yikala mwakwe mwemwe, lengani chilichonsi chino mukulonda, chili wombwa kwe mwemwe. ⁸E Tata wane akuchindama mwe choo, kuno mukukomwa ivikomwa nu kusimichila kuno mwe wasambilizya wane. ⁹Ndivino Tata wakunda nene, naninye nakunda mwemwe. Yikalanji mu lukundo lwane. ¹⁰Ndi mukusunga amasundo yane, muliwayikala mu lukundo lwane, ndivino nsunzile amasundo yakwe Tata wane nu kusyala mu lukundo lwakwe. ¹¹Mvwanzile ivinthu vyoo ilyakuti ichimwemwe chane chiliwa mwakwe mwemwe swinya ilyakuti ichimwemwe chinu chifiswe. ¹²Lyoo ali sundo lyane, ukuti mukunde wenga nu muwuye ndivino nene nawakunda. ¹³Pasi nanthi wumwi wino ali nu lukundo lukulu ukulusya choo -- kuno wenga angawika pansu uwumi wakwe umulandu waviwuzya vyakwe. ¹⁴¹⁵Mwemwe mwe viwuzya vyane ndi mukuchita ivinthu vino napatichizya mwemwe. Ntalitela mphunde mwemwe awawomvi, amuno umuwomvi atanga manye chino e songo wakwe akuwomba. Nene napunda mwemwe viwuzya, amuno vyonsi vino nivwile kwe Tata nene mbamanyisizye. ¹⁶Mwemwe mutasozile nene, kweni nene nsozile mwemwe swinya nasola mwemwe ilyakuti mungaye mukome ichikomwa, swinya ilyakuti ichikomwa chinu chiwe cha muyayaya. Choo chili wonye ilyakuti chilichonsi mungalenga kwe Tata mwi zina lyane, alipa chenecho kwe mwemwe. ¹⁷Ivinthu vyoo nene nkhuwita ilyakuti mwemwe, ilyakuti mukundane. ¹⁸Ndi insi yapata mwemwe, mumanye kuno yamphata nene pano yichili ukupata mwemwe. ¹⁹Ndi mwalinji mwewa muni, insi nge yiwakunzile ngati amwe yakwe. Kweni umulandu asa mwe wansi swinya umulandu nawasozile mwemwe ukufuma muni, achaleka insi yikupata mwemwe. ²⁰Izukani izwi lino nawanenile, 'Umuwomvi atakula ukulusya e songo wakwe.' Ndi wantchuzya nene, namwenye wali wachuzya; Ndi mwasunga izwi lyane, nawonye walisunga izwi lyinu. ²¹Waliwomba vyonsinye ivinthu kwe mwemwe umulandu wizina lyane, amuno watamumanyile winu watuma nene. ²²Ndi nthizile nu kulanda kwe woliwo, nge watali nu luwembu, kweni nomba watali nanthi achakulanda pa luwembu lwawo. ²³Weni wino wapata nene wapata ne Tata wanenye. ²⁴Ndi nthawomvile imilimo yino pasi nanthi wumwi wunji wawomba mwakwe mwemwe, nge watali nanthi aluwembu, kweni nomba walola nu kupata nene nu Tata wane. ²⁵Kweni choo chili wonye woo ilyakuti izwi lifiswe lino lyawalikwa mwi sundo, 'Wapata nene sita umulandu.' ²⁶Ngapano e Kavwilizya wiza -- wino nene ndituma kwe mwemwe ukuma kwe Tata, awuno, a Muzimu uwa chisinkha, wino akuya kunzi ukufuma kwe Tata -- weni alisimichila ivya kwe nene. ²⁷Namwenye mufwile musimichile, umulandu muli nane ukufuma pakutalichila.

16

¹"Nawanena ivinthunye vyoo ukuti mutakize mupunuzwe. ²Waliwataya kunzi kwa ma sinagogi. Kweni i ola likwiza lino wensi wino akuwakoma aliyelengania ukuti ali pa mulimo wakwe Leza. ³Walichita ivinthunye vyovyo umulandu watamumanyile e Tata nanthi anene. ⁴Nawanena ivinthu vyoo ukuti pano i ola lyawo lyafika, muliyizuka kuno nawanenile ivya woliwo. Nthawanenile ivinthu vyoo pakutalichila, umulandu nalinji na mwemwe. ⁵Kweni nomba nkhuuya kwe wino watumile nene, lelo pasi nanthi wumwi uwa mwemwe wino akunkholowozya, "Wuzye ukuya kwinye?" ⁶Kweni umulandu nawanena ivinthu vyoo, amalanda yizula mu myenzo yinu. ⁷Kweni ichisinkhanye nkhuwanena, chingazipila mwemwe ukuti napita. Amuno ndi nthapisile, e kavwilizya ataliyiza kwe mwemwe, kweni ndi napita, ndimutuma kwe mwemwe. ⁸Ndi wiza, e kavwilizya alisimichila insi ukuti yitamanyile ivya luwembu, ivya wulungamane, nivya wukupanza – ⁹ivya luwembu, umulandu watasuwizile mwakwe nene; ¹⁰ivya wulungamane, amuno nkhuuya kwe Tata, swinya mutalitela mundole; ¹¹nu wukapanza, umulandu nankholelo wansi yoo wapanzwa kali. ¹²Ndi ni vinthu ivivule ivyakuwanena, lelo mutangandi muvivwischise nomba. ¹³Kweni pano weliwe, u Muzimu wa Chisinkha, wiza, alawakolelela mu chisinkha chonsi, amuno atalilanda ukufuma mwe weliwe. Kweni alilanda chonsi chino akwivwa, swinya aliwanena ivinthu vyo vikwiza. ¹⁴Alintchindamika, umulandu alisenda ukufuma mwe vyo avyane nu kuwanena. ¹⁵Ivinthu vyonsi vino Tata ali navyo avyane. Achaleka, natili u Muzimu alisenda ukufuma ku vyane nu kuwanena. ¹⁶Pa kamphindi akafupi mutandi mundole, ndi papita akamphindi akafupi kanji mulindola. ¹⁷Ngapano wamwi awasambilizi awavyanzania, "Wuzye achani choo chino akuvwanga kwe sweswe, 'Muka mphindi akafupi mutalindola swinya kanji akamphindi akafupi mulindola,' swinya, 'Umulandu nkhuuya kwe Tata?'" ¹⁸Achaleka awati, "Achani choo chino akuvwanga, 'Akamphindi akafupi?' Tutamanyile chino akuvwanga," ¹⁹Yesu waweni ukuti wakulonda ukumu wuzichisya, nga ati kwe woliwo, "Achoo chino mukuwuzichisya, chino napilulanga pakuti, 'Mu kamphindi akafupi mutalindola, nga swinya mukamphindi akafupi mulindola?'" ²⁰Nakawuzyenye, nkhuwanena, mulilila nu kulosya, kweni insi yiliwa sechela. Muliyizula na malanda, kweni amalandanye yayo yalipiluka ichimwemwe. ²¹Pano umwanachi akukwata akawa namalanda umulandi i ola lyafika, ala wapapa umwana, ayiwilila uwulumila wonsi umulandu wa chimwemwe chakwe ukuti umunthu wakwatwa muni. ²²Avino muli namalanda nomba, ukuwa ndiwalola swinya, nu mwendo wako wuliwa ni chimwemwe, swinya pasi nanthi wumwi wino alikwanisya ukuwapoka ichimwemwenye chocho. ²³Pawandanye wowo mutalimbuzichisya nanthi chimwi. Nakawuzyenye, nkhuwanena, ndi mwalenga chilichonsi kwe Tata mwi zina lyane, aliwapa. ²⁴Ukufika paa mutatela mulenge chilichonsi mwi zina lyane. Lengani mwandi mupochelele, ilyakuti ichimwemwe chinu chifiswe. ²⁵Nawanena vyonsinye vyoo mu milumbe, ukuwa i ola likwiza pano nthaliwawanzya mu milumbe, ukuwa ndiwanena apatiswe ivya Tata. ²⁶Pawandanye wowo muli lenga mwizina lyane swinya nthakuti kwe mwemwe ndiwapepela kwe Tata, ²⁷amuno e Tata umwenecho wawakunda umulandu mwankhunda nene nu mulandu musuwizile kuno nafuma kwe Tata. ²⁸Nafuma kwe Tata, swinya njiza muni. Kanonzi, nandi insye insi nkhuuya kwe Tata. ²⁹Awasambilizi wkwe watili, "Lola, nomba ukuvwanga apatiswe swinya utakuwomvya imilumbe. ³⁰Lelo tumanyile kuno umanyile vyonsi, swinya utakulonda nanthi wumwi akuwuzichisye ama wuzyo. Umulandu wa choo, tukusuwila kuno wafuma kwe Leza." ³¹Yesu awatolelela, "Mukusuwila nomba?" ³²Lolani, i ola likwiza, swinya nakawuzyenye lyafika, pano mulisalangana, wensi ku ng'anda yakwe, swinya mulinsya nenga. Ukuwa nsi nenga umulandu e Tata ali nani. ³³Nanena ivinthunye vyoo kwe mwemwe ilyakuti muwe numutende mwe nene. Muni muli namayimba, kweni mujimbe, nachimvya insi."

17

¹Ala Yesu avwanga ivinthu vyoo, apunamila aminso mwiylulu nu kuti, "Tata, imphindi yafichilachindamika u Mwana alyakuti u Mwana alikuchindamika – ²Ndivino wamupa amaka pa wanthu wonsi alyakuti ape uwumi wa muyayaya wonsi wano wamupa. ³Woo awuli wumi wamuyayaya: Kuno wakumanye, wenganya Leza wachisinkha, na wino wamutuma, Yesu Kristu. ⁴Nkhukuchindamika muni ya pansi. Nene namala umulimo wuno wamphile ukuti mbombe. ⁵Nomba, Tata, ntchindamika apaliponga nawewenye nu wuchindame wuno nalinji nawo na wewe pano insi yachili ukwelewulwa. ⁶Nawumbula izina lyako ku wanthu wano wamphile ukufuma muni. Walinji awako, uwampha, swinya awatonthela izwi lyako. ⁷Nomba wamanya kuno ivinthu vyonsi vino wampha vikufuma kwe wewe, ⁸amuno mbapile amazwi yonsi yano wampha. Awayapochela nu kumanya achisinkha kuno nafuma kwe wewe, nga wasuwila kuno wewe wanthuma. ⁹Nkhuwapepela. Nthakupepela insi kweni wawo wano wampha, amuno awako. ¹⁰Vyonsi vino indinavyo avyako na vyonsi vino ulinavyo avyane swinya nkhuwuchindamila mwenemo. ¹¹Nene nthali muni, kweni waa awanthu wali muni, nga nene inkhwiza kwe wewe. Tata Mutele, wasunge mwi zina lyako lino wampha ilyakuti wawe awaliwonga, ndivino sweswe swe waliwonga. ¹²Pano nalinji nawo, nawasunganga mwi zina lyako, lino wampha. Nawachinjililanga swinya pasi nanthi wenga mwakwe woliwo wononesile, suka u mwana wa chononeko, alyakuti amawaliko yafiswe. ¹³Nomba inkhwiza kwe wewe, kweni nkhuwanga ivinthu vyoo muni alyakuti waliwa ni chimwemwe chane ichikwanile mwe woliwo. ¹⁴Nawapa izwi lyako, nga insi yawapata umulandu wai awa muni, nivino naninye insi ne wa muni. ¹⁵Nthakulenga kuno wewe uwafumye muni, kweni ukuti wewe uwawachinjilila kumuwipe. ¹⁶Wasi awamuni ndivino naninye asa wa muni. ¹⁷Wawike pambali ni chisinkha chako. izwi lyako achisinkha. ¹⁸Ndivino wanthuma muni, avyo nawatuma muni. ¹⁹Pa mulandu wakwe woliwo, nayiwika pambali, alyakuti nawonye wangawikwa pambali mu chisinkha. ²⁰Nthakupepela woliwo wonga, kweni swinya naku wawo wano walisuwila mwakwe ukupitila mwizwi lyawo ²¹alyakuti wonsinye wawe wonga, ndivino wewe, Tata, uli mwakwe nene, swinya nene mwakwe wewe. Lekani nawonye wawe mwakwe sweswe alyakuti insi yilisuwila kuno wanthuma. ²²Ukuchindama kuno wamphile,

nawapa, alyakuti waliwa wongo, ndivino sweswe swe wonga: ²³Nene mwakwe woliwo, swinya wewe mwakwe nene -- ukuti wanga letwa ku wuponga, alyakuti insi yilimanya kuno wanthuma, swinya kuno wawakunda ndivino wankhunda. ²⁴Tata, nkholonda wawo umphile wawe nani kuno indi, nu kolola ukuchindama kwane, uwuchindame wampha umulandu wankhunda kunsizi ya kulewulwa kwansi. ²⁵Tata Mulungamane, insi yitakumanya, kweni nkhumanyile; swinya waa wamanya kuno wanthuma. ²⁶Naleka izina lyako limanyikwe kwe woliwo, swinya ndileka limanyikwe alyakuti ulukundo luno wankhunzile nalo nene luwe mwakwe woliwo, nga nani ndiwa mwakwe woliwo."

18

¹Walile Yesu wavwanga amazwi yaa, wafumile nawa sambilizi wakwe awaya kumbali yinji ya chifwansi che Kidironi, kuno kwalinji ichalo muno weliwe nawasambilizi wakwe winjizile. ²Nomba Judasi, wino waynga ukumulemeka, nawenye wamanyile amasyo, amuno Yesu wayanga kulyanye penye nawa sambilizi wakwe. ³Apano Yudas, mukutungulula iwumba lya wa vita nawa kalindilila ukufuma kuwa simapepo wakulu nawa Farisi, wayile kulyanye ni nyali, inkhozyo ni vyanzo. ⁴Apano Yesu wino wamanyile ivinthu vyonsi vino vyawombwanga kwe weliwe, wayile kunkholelo nukuwa kolowozya, "Wuzye weweni wino ukuvwamba?" ⁵Awa mutolelela, "Yesu waku Nazareti." Yesu atili kwe woliwo, "Anene." Yudas, wino wamulemesile, nawenye wimilile nawa vita. ⁶Achino pano watili kwe woliwo, "Anene," awapita ichansizi nukupona pansi. ⁷Apano wakolowozya swinya, "Wuzye weweni wino mukuvwamba?" Awati swinya, "Yesu waku Nazareti." ⁸Yesu atolelela, "Mbanenile kuno anene. Achino ndi mukuvwamba nene, wasyani waa wapita." ⁹Chalinji acha kufisya amazwi yano watili: "Mwe wawo umphile, nthasumba nanthi wenga." ¹⁰Apano Simoni Peturo, wino walinji nu lupanga, asomola nu kumuma umuzya wa simapepo mukulu nu kumusenga ikutwi lye ndilo. Lelo izina lya muzya walinji we Malikusi. ¹¹Yesu ati kwe Peturo, "Someka ulupanga mu chipata chakwe. Fwandi nthanga ing'we e komeji wino Tata wapile nene?" ¹²Apo iwumba lya wavita ne musika, nawa kalindilila wawa Yuda, awalema Yesu nu kumunyepa. ¹³Wamutunguluzile pakutalika kwe Anasi, amuno walinji we yisivyala we Kayafasi, wino walinji we simapepo mukulu umwaka wulyanye. ¹⁴Nomba Kayafasi walinji weliwe wino wapile isochezyo ku wa Yuda kuno achizima umunthu wenga afwile awanthu. ¹⁵Simoni Peturo wakonsile Yesu, nu musambilizi winji wawomvile wowonye. Lelo umusamb ilizi weyo amumanyikwe kwe simapepo mukulu, nga winjizile ne Yesu muluwungo lwe simapepo mukulu; ¹⁶kweni Peturo wimilile pa mulyango kunzi. Achino umusambilizi winji, wino walinji amumanyikwe kwe simapepo mukulu, wafumile kunzi nukuvwanga kwe mukazyana wino walolelanga pa mulyango, nga aleta Peturo mukasi. ¹⁷Apano umuwonvi uwa chanachi, e kayamwite, ati kwe Peturo, "Wuzye asawe wenga uwa wasambilizi wa munthu wee?" Ati, "asanene." ¹⁸Nomba awawomvi nawa kalindilila wimilile palyanye, wapemvile umulilo wa malasha, amuno kwatalile, nga awa yilunguzya. Peturo nawenye walinji nawo, wimilile palyanye akuyilunguzya. ¹⁹Apano e simapepo mukulu akolowozya Yesu ivya wasambilizi wakwe ni chisambilizyo chakwe. ²⁰Yesu amutolelela, "Mvwanzile pa lwenze kuni ya pansi. Nasambilizyanga penye mu ma sinanagogi na mu tempeli kuno awa Yuda wonsi wasunkhananga. Nthavwanzile nanthi chimwi munkhama. ²¹Achani chino mukumbuzichizya? kolowozyani wawo wano wanjivwile pe chino navwanzile. Lolani, awanthu waa wamanyile chino navwanzile." ²²Pano Yesu wavwanzile choo, wenga uwa wakalindilila wimilile palyanye ang'anza Yesu nu kuti, "Avinu ungatolelela e simapepo mukulu?" ²³Yesu amutolelela, "Ndi mvwanzile uwuwipe, simichila ivya uwuwipe, kweni ndi a chisinkha, ukunumila chani?" Apano ²⁴Anasi wamutumile weliwe umunyepwe kwe Kayafasi e simapepo mukulu. ²⁵Nomba Simoni Peturo wimilile nu kuyilunguzya. Apano awanthu watili kwe weliwe, Asa we wenga wa wasambilizi wakwe?" Weni wakanile nu kuti, "Asanene." ²⁶Wenga uwa wawomvi wa simapepo mukulu, wino walinji amukamu wa munthu wino ukutwi lyakwe Peturo wachenyenthuzile, ati, "Wuzye nthakuweni mu chalo muli ne weliwe?" ²⁷Apano Peturo wakana swinya; nga paponapapo e mukolwe alamula. ²⁸Apano awatungulula Yesu ukufuma kwe Kayafasi nukuya u masano. Kwalinji akatondotondo umwapwii, nga watinjizile ku masano akuli kuti watize wayifisye kweni wawe awa kulya ichakulya icha kupitililwa. ²⁹Achino Pilato wafumile kunzi kwe woliwo nu kuti, "Wuzye amulanduchi wuno mukwiza nawo nu munthu wee?" ³⁰Awatolelela awati kwe weliwe, "Ndi u munthu wee atalinji a muwape, nge tutamupile weliwe kwe wewe." ³¹Achaleka Pilato ati kwe woliwo, "Musendani mwenga, nukumupanzya ukulingana ni sundo lyinu." Awa Yuda awati kwe weliwe, "Asa lisundo ukuti tukome umunthu wumwi." ³²Wavwanzile chonye ukuti amazwi ye Yesu yafiswe yano wavwanzile pakulanjizya umwata wamfwa yino akwizu kufwa. ³³Apano Pilato ayinjila kwi sano swinya nu kumwita Yesu nga ati kwe weliwe, "Wuzye we Mfumu yawa Yuda?" ³⁴Yesu atolelela, "Wuzye mukuvwanga mwe mwemwe mwenga, pamwi wamwi wavwanzile kwe wewe ivya kwe nene?" ³⁵Pilato atolelela, "Asane mu Yuda, vwile? Awanthu wako nawa simapepo wakulu wampile wewe kwe nene. Uwomvile chani?" ³⁶Yesu atolelela, "Uwufumu wane asa wansi yoo iya pansi. Ndi Uwufumu wane wutele wuwe awansi yoo iya pansi, ngali awawomvi wane walwa ukuti nthakapwe ku wa Yuda. Kweni lelo Uwufumu wane wusi wa koo. ³⁷Apano Pilato ati kwe weliwe, "Wuzye we Mfumu fwandi?" Yesu atolelela, "Wavwanga ukuti ne Mfumu. Nakwasilwe kwe chonye choo, na kwe chonye niza muni ya pansi, ilyakuti nsimichile ku chisinkha. Wensi wino awa ku chisinkha akateyelezya amazwi yane." ³⁸Pilato ati kwe weliwe, "Wuzye ichisinkha achani?" Watili wavwanga choo, wafumile kunzi swinya ukuya ku wa Yuda nga ati kwe woliwo, "Nthakuzana umulandu mu munthu wee. ³⁹Kweni muli nu mwata wuno nkhasapula umunthu wenga kwe mwemwe pa chakulya cha kupitililwa. Wuzye mukulonda imbasapulile Imfumu ya wa Yuda?" ⁴⁰Apano awapongomoka awati, "Umunthu wee pole, kweni e Barabasi." Nomba Barabasi walinji we kapoka.

19

¹Ngapano Pilato wasenda Yesu nu kumuvwapula. ²Awa vita awaluka imphumphu ya myunga. Awazwika kumutwe wakwe Yesu, nu kumuzwika umwinjilo umuwenzu. ³Wizile kwe weliwe nu kuti, "Eta, Imfumu yawa Yuda!" Nga awamuvwapula. ⁴Ngapano Pilato aya kunzi swinya nu kuti kwe woliwo, "Lolani, nkhumuleta panzi kwe mwemwe ilyakuti mumanye ukuti nthamuzanile numulandu." ⁵Achaleka Yesu wafumile panzi, azwite imphumphu ya myunga nu mwinjilo umuwenzu. Pilato atili kwe woliwo, "Lolani, wee awili munthu!" ⁶Achaleka pano wa simapepo wasongo nawa kalindilila walola Yesu, wizile awapunda nu kuti, "Musayikani, musayikani!" Pilato ati kwe woliwo, "Musendani mwewenecho swinya mukamusayike, muno nthazanile umulandu nanthi wumwi mwe weliwe." ⁷Awa Yuda awamutolelela, "Tuli ni sundo, swinya ukulingana ni sundo afwile afwe umulandu wayitumvyanga ukuwa Umwana wakwe Leza." ⁸Pano Pilato wivwa imvwango yoo, wizile watina nkhaninye, ⁹nu kwinjila swinya mu ng'anda nkulu nu kuti kwe Yesu, "Wuzye ukafuma kwi?" Kweni Yesu atamipile nanthi akutololela. ¹⁰Ngapano Pilato atili kwe weliwe, "Utakulanda kwe nene? Utamanyile kuno ndi na maka iya kukusapulila wewe, swinya amaka iya kukusayichila wewe?" ¹¹Yesu amutolelela, "Usinamaka nanthi yamwi pakwe nene kano yano yapilwe kwe wewe ukufuma kupela. Achaleka, wino andemesile nene kwe wewe ali nu luwembu ulukulu." ¹²Pakutolelela koo, Pilato ayelezya ukuti amusapule, kweni awa Yuda awapunda, awati, "Nga wasapula umunthu wee, usi we chiwuzya chakwe Kesari." Wensinye wino akuyiwika uwufumu wenga akulanda umwakusunya nu Kesari. ¹³Pano Pilato wivwile amazwi yaa, amufumya Yesu panzi nu kwikala pa chilimba icha kupanzizya pa masyo yano yitwanga "Apapamanthile" mu mvwango ya chi Aramayiki, "Gabatha." ¹⁴Nomba walinji a wanda uwakusengania ichipitililwa, pi ola lya mutanda. Pilato watili ku wa Yuda, "Lolani, paa pali imfumu yinu!" ¹⁵Awapunda nkhanu, "Ukutali nawe, ukutali nawe; musayikani!" Pilato atili kwe woliwo, "Wuzye insayike imfumu yinu?" E simapepo mukulu atolelela, "Tusi ni mfumu yinji suka Kesari." ¹⁶Ngapano Pilato wawapile Yesu ukuti wamusayike. ¹⁷Ngapano wasenda Yesu, nu kufuma panzi, ayisendela uwuchingane umwenecho, ukuya ku masyo ayakwitwa "Amasyo yi Fupa," chino mumvwango yachi Aramayiki yakwitwa "Gologota" ¹⁸Awamusayika Yesu kulyanye, weliwe na wanthu wawiri, wenga kumbali ni mbali, ne Yesu pakasi. ¹⁹Pilato nawenye wawalisile ichimanyikwilo swinya achiwika pa wuchingane. Palyanye pawalisilwe: YESU WAKU NAZARETI, IMFUMU YAWA YUDA. ²⁰Awavule awa Yuda wawazyanga ichimanyilo umulandu wakuti amasyo yano wamupamanthizile Yesu yalinji papipi nu musumba. Ichimanyilo chawalisilwe muchi Aramayiki, Latini ni chi Griki. ²¹Apano wasimapepo wakulu awa wa Yuda awati kwe Pilato, "Utakawaliwe 'Imfumu ya wa Yuda' kweni kano. 'Wee watinji, 'Ne Mfumu ya wa Yuda.'" ²²Pilato atolelela, "Vyo mbalisile avyo mbalisile." ²³Pano awa vita wamupamanthila Yesu, wasenzile ivizwalo vyakwe, awankhana mu vipya vini, wenga chonga wenga chonga; Swinya ni chilundwa. Lelo ichilundwa chitalinji nu musumwa, wakovile ichipya chonga ukufuma kupela. ²⁴Ngapano awati wenga ku muwuye, "Tutize tuwulepule, kweni ukuwa tuwombe amayeke ilyakuti tusole wuno wandi wuwe awakwe." Choo chawomvilwe ukuti amawaliko yafiswe yano yatili, "Wankhine ivizwalo vyane nukuwomba amayeke pa vizwalo vyane." Vyoo avino awa vita wawomvile. ²⁵Nomba awimilile pambali pa wuchingane wakwe Yesu walinji enyina, inkhazi yakwe nyina, Mariya umuchi we Kulopasi, nu Mariya Magadalen. ²⁶Pano Yesu waweni nyina swinya nu musambilizi wino wamukunzile wimilile apafupi, atili kwe nyina, "Mwanachi, lola umwana wako!" ²⁷Ngapano atili kwe musambilizi, "Lola, u nyoko!" Ukufuma pi ola lyolyonye u musambilizi wamusenda ukuya ku ng'anda yakwe. ²⁸Pansize yakwe choo, wamanya ukuti vyonsi vyasila swinya ilyakuti amawaliko yali fiswa, Yesu atili, "Ndi nulusala." ²⁹Ichilanga ichizule ni pala ikanthuke wawisile palyanye, apano watumphika e pamba mwipala ikanthuke kwitete awanyamula awamuwika ku mulomo. ³⁰Pano Yesu wang'wa ipala ikanthuke, atili, "Chasila." Ayinamika umutwe nu kutaya umuzimu wakwe. ³¹Ngapano awa Yuda, umulandu walinji awanda uwakusengania, swinya ilyakuti imiwili yitakasyale pawuchingane mu wanda wa Sabata (muno i Sabata lyalinji alikankhala), awalenga Pilato ukuwakonthola ivinama swinya nukuwafumya. ³²Ngapano awa vita wiza nu kukonthola ivinama vya munthu uwakutalichila nu wachitiwili wano wapamanthizilwe ponga ne Yesu. ³³Pano wizile pe Yesu, waweni ukuti afwile kali, achaleka watakonthozile ivinama vyakwe. ³⁴Chingatenga, wonga uwa vita alasa Yesu paluwazu ni sumo, nga paponapapo uwazi na minzi avifumamo. ³⁵Wenga wino waweni choo wasimichizize, swinya ukusimichizya kwakwe achisinkha. Amanyle ukuti chino wawanzile achisinkha ilyakuti namwe musuwile. ³⁶Ukuwa ivinthunye vyoo vyachitise alyakuti amawaliko yafiswe, "Nanthi limwi ifupa lyakwe lilikonthoka." ³⁷Swinya, amawaliko yanji yakuti, "Walimulola wino wamulasile." ³⁸Pansizi pakwe vyoo, Yosefe waku Arimatiya, muno walinji a musambilizi wakwe Yesu (kweni munkhama muno watinanga awa Yuda), walenzile e Pilato ndi angawusenda umuwili wakwe Yesu. Pilato wamuzumilizize. Nga Yosefe wizile asenda umuwili wakwe. ³⁹Nikodemasi nawenye wizile, wulyanye wino pakutalichila wayile kwe Yesu uwusiku. Walesile ivisazinkhane ivya mure nu wubani, malita umwanda wonga. ⁴⁰Apano awasenda umuwili we Yesu nu kuwunyepa umwenda uwutelepe nu tununtchile, amuno yalinji amiwele yawa Yuda ukuzika ivyala. ⁴¹Nomba pa masyo pano wamupamanthizile palinji ichalo, swinya muchalonye chocho mwalinji inkhungwe imphyay yino pasi umunthu nanthi wumwi wino wazisilwe. ⁴²Muno walinji u wanda wakuyipekania uwa wa Yuda swinya umulandu inkhungwe yalinji papipi, wamulalisile Yesu mwenemo.

20

¹Nomba akachelochelo pa wanda wakutalika uwa sabata, pano kwachilinji imfizi, Mariya Magadalen wiza ku nkhungwe nu kulola iliwe lifumizwe ku nkhungwe. ²Achaleka weni asamala nu kwiza kwe Simoni Peturo na kumusambilizi wunji wino Yesu akunda, nga atili kwe woliwo, "Wayifumizye i Mfumu ukufuma mu nkhungwe lelo tutamanyile akwinye kuno wamusunzile weliwe." ³Apano Peturo nu musambilizi wunji waya kunzi, nga awaya ku nkhungwe. ⁴Wonsi wawili

awasamala ponga, nga umusambilizi wunji asamala wangu ukukolela Peturo nu kufika pankhungwe umwakutalichila.⁵ Apano akufukamila pansi, weni alola imyenda yili palyanye, kweni atinjizile mukasi.⁶ Ngapano Simoni Peturo wafika pansizi pakwe weliwe nu kuya mukasi mu nkhangwe. Weni aweni imyenda yili palyanye⁷ swinya umwenda wuno walinji ku mutwe wakwe. Wutalinji ponga nimyenda yinji kweni yalinji ayipeteke pa yenga.⁸ Ngapano umusambilizi wunji, wenga wino atalichizile ukufika pa nkhangwe, nawenye aya mukasi, nga aweni nu kusuwila.⁹ Amuno ukufichila pa mphindinye yoyo wachilinj ukumanya amawaliko yano yatinji weni alikatuswa ku wafwe.¹⁰ Achaleka awasambilizi awanyochela swinya kukaya.¹¹ Ukuwa Mariya wimilile kunzi kwa nkhangwe akullosya. Lyo akullosya, weni afukama pansi mu munkhungwe.¹² Mariya aweni awangelo wawili mu vizwalo iviswepu wikazile, wenga ku mutwe, swinya wenga ku matamba kuno umuwili wakwe Yesu walambalisilwe.¹³ Awati kwe weliwe, "Mwanachi, ngafwandi ukulosezya chani?" Weni ati kwe woliwo, "Umulandu wasenda i Mfumu yane, nga nthamanyile kuno wayiwisile."¹⁴ Pano Mariya alanda choo, apiliwuka umwakuliwilila nga alola Yesu ayimilizile palyanye, ukuwa atamanyile kuno alinji we Yesu.¹⁵ Yesu atili kwe weliwe, "Mwanachi, achani fwandi chino ukullosya? Weweni wino ukumulonda? Mariya ayelenginile kuno weni alinji a mulimi, achaleka atili kwe weliwe, "Mukwayi, ndi mumufumizye, unene kuno mumuwisile, nga nandi imusende."¹⁶ Yesu atili kwe weliwe, "Mariya." Weni apiliwuka, nukuti kwe Yesu mu mvwango ya chi Aramayiki, "Raboni" (akuli kuti "Musambilizya").¹⁷ Yesu atili kwe weliwe, "Utakamphalamansye nene, amuno ntchili ukuya kwe Tata, ukuwa yanga ku wanyina wane nu kuti kwe woliwo kuno nenji ndiya kwe Tata wane nu Tata wako, swinya e Leza wane nu Leza wako."¹⁸ Mariya Magadalen ayiza nu kuwanena awasambilizya, "Nenji njiweni i Mfumu," nukuti Yesu avwanzile ivinthunye vyoo kwe weliwe.¹⁹ Pa manguzi ya wandanye wowo, uwanda wakutalichila mwe sabata, imilyango iyiyale kuno awasambilizi walinji pa kutina awa Yuda, Yesu ayiza nu kwimilila pakasi pakwe woliwo nu kuti kwe woliwo, "Umutende kwe mwemwe."²⁰ Pansizi yakuvwanga choo, weni alanjiza woliwo amakasa yakwe swinya ni mbali yakwe. Awasambilizi awawa ni chimwemwe pano waweni i Mfumu.²¹ Yesu ati swinya kwe woliwo, "Umutende kwe mwemwe, Ndivino e Tata watuma nene, naninye nkhutuma mwemwe."²² Pano Yesu avwanzile choo, weni aputa pakwe woliwo nu kuti kwe woliwo, "Pochelelani u Muzimu Mutele."²³ Wensiwinu amawembu yakwe mwatetela, yalitetelwa; wensiwinu amawembu yakwe mwasunga, yaliwa amasunge."²⁴ Tomasi, wenga uwa ikumi na wawili, uwakwitwa Didimasi, atalinji ponga na woliwo pano Yesu wiza.²⁵ Awasambilizi wanj pansizi watili kwe weliwe, "Tuyiweni i Mfumu." Weni atili kwe woliwo, "Suka indole amakasa yakwe na mawamba ya misomali, swinya imbike inyowe zyane mumawamba ya misomali, swinya ukuwika ikasa lyane mu mbali yakwe, nenji nthalisuwila."²⁶ Pansizi ya manda kananimonsi awasambilizi awawa swinya mukasi, ne Tomasi alinji nawo. Yesu wiza pano ivisakati vyalinji aviyale, nukwimilila pakasi pakwe woliwo, nga atili, "Umutende kwe mwemwe."²⁷ Ngapano atili kwe Tomasi, "Fika paa nu lusallala nga ulole amakasa yane. Fika paa nikasa lyako nu kuliwika mu mbali yane. Utakawe we nthasuwila, kweni usuwile."²⁸ Tomasi atolelela nu kuti kwe weliwe, "Imfumu yane swinya e Leza wane."²⁹ Yesu atili kwe weliwe, "Umulandu wandola nene, wasuwila. Awalotwe a wawo wano wataweni, kweni wasuwizile."³⁰ Lelo Yesu wawomvile ivilolwa ivivule pamonso ya wasambilizi wakwe, ivilolwa vino vitawalisilwe mwe kalata wee,³¹ ukuwa vyoo viwalisilwe alyakuti mungasuwila kuno Yesu awili we Kristu, u Mwana wakwe Leza, swinya alyakuti pakusuwila, mungize muwe nu wumi mwi zina lyakwe.

21

¹ Pansizi pa vinthunye vyoo Yesu wayilolesizye swinya kuwa sambilizi pa sumbi wa Tiberiyasi. Vyoo avino wayilolesizye: ² Simoni Peturo walinji ponga ne Tomasi wino witwanga Didimu, Nataniyele uwa ku Kana mu Galileya, awana wakwe Zebediya, swinya wawili awanji awasambilizi wakwe Yesu. ³ Simoni Peturo atili kwe woliwo, "Naya pakuvwima inswi." Awati kwe weliwe, Naswenye, twandi tukukonkhe." Awapita nu kyingila mu wato, kweni watalemile nanthi yimwi uwusiku wonsi.⁴ Nomba, pano kwachinji akatondotondo, Yesu wimilile mumbali mwe sumbi, ukuwa awasambilizi watamanyile ukuti we Yesu. ⁵ Achaleka Yesu atili kwe woliwo, "Walumendo, wuzye muli nachimwi ichakulya?" Awatolelela kwe weliwe, "Awe." ⁶ Weni ati kwe woliwo, "Sumbilani amakonde yinu ku ndilo iya wato, apo mwandi muzane zimwi." Apo wasumbila amakonde yawo nga wapotwa nukunyunthila mwenemo umulandu mphendwa iyikulu ya nswi.⁷ Apano umusambilizi wino Yesu wakunzile ati kwe Peturo, "Amfumu." Ngapano Simoni Peturo wivwa kuno yalinji a Mfumu, wizile wanyepa ichizwalo chakwe icha kunzi (amuno walinji ichitali), nga ayisumbila mwe sumbi. ⁸ Wanj awasambilizi awiza mu wato (amuno watalinji ukutali ninsi, kupipi inthampulo imyandi yiwili), swinya wanyunthanga ikonde lino lizwile ninsi. ⁹ Ngapano wafika pamulundu, awalola umulilo wa malasha ninswi zili penepo, ni nsima.¹⁰ Yesu atili kwe woliwo, "Letani zimwi inswi zino mwalema nomba." ¹¹ Ngapano Simoni Peturo aya swinya akwema uwukonde ukwiza pamulundu, uwizule ninswi nkulu, zyalinji 153, chingatenga zyalinji amvule, uwukonde nanthi kulepuka.¹² Yesu atili kwe woliwo, "Zanji mulye ichakulya cha mutondotondo." Patalinji nanthi wumwi umusambilizi wino welezizye ukukolowozya weliwe, "Wuzye we weni?" Wamanyilenye kuno a Mfumu. ¹³ Yesu wiza, wasenda insima nu kuwapa, swinya ninswi nayonye. ¹⁴ Yoo yalinji a mphindi ya chitatu ukuti Yesu ayilanjizye kuwa sambilizi wake ukufuma pano wazyulupusile ku wafwe.¹⁵ Awala walya ichakulya cha mutondotondo, Yesu atili kwe Simoni Peturo, "Simoni mwana kwe Yohani, wuzye wankhunda ukullosya waa?" Peturo atili kwe weliwe, "Eta Mfumu, umanyile kuno nakukunda." Yesu ati kwe weliwe, "Zuwila ing'onzi zyane." ¹⁶ Weni watili kwe weliwe swinya aka chitiwili, "Simoni mwana kwe Yohani, wuzye wankhunda?" Peturo atili kwe weliwe, "Eta Mfumu, umanyile kuno nakukunda." Yesu atili kwe weliwe, "Sunjilila ing'onzi zyane."¹⁷ Weni watili kwe weliwe imphindi yachitatu, "Simoni mwana kwe Yohani, wuzye wankhunda?" Peturo awa na malanda umulandu Yesu watili kwe weliwe imphindi yachitatu, "Wuzye wankhunda

nene?" Weni atili kwe weliwe, "Mfumu, Umanyile vyonsi ivinthu, umanyile kuno nakunda wewe." Yesu atili kwe weliwe, "Zuwila in'gonzi zyane. ¹⁸Awenche, awenche, nkhuwanena, pno walinji we mutichi, wayizwikanga wenga nu kupita konsi kuno ukulonda, ala pano wakota, uliwayololosya amakasa yako, swinya wunji aliwakuzwika nu kukutwala kuno wewe utakulonda ukuya." ¹⁹Nomba Yesu wavwanzile choo ukuti alanjizye umusango wamfwa Peturo alichindamichila Leza. Pano walanjile choo, weni atili kwe Peturo, "Konkha nene." ²⁰Peturo apetuka kunsizi nu kulola umusambilizizi wino Yesu wakunzile akukonkha woliwo, wulyanye wino weyamizile Yesu pachakulya swinya wino watili, "Mfumu, wuzye wewenu wino alikukazya?" ²¹Peturo wamuweni nga pano atili kwe Yesu, "Mfumu, wandi achite chani umunthu wee?" ²²Yesu atili kwe weliwe, "Ndi nkholonda awepo nukufika pano ndinyoka, chingati wuli kwe wewe? Konkha nene." ²³Achaleka amazwinye yaa yasata pakasi pa wanyina, kuno umusambilizizinye weyo atalifwa. Ukuwa Yesu atalili kwe Peturo kuno wunji umusambilizizi atalifwa, kweni, "Ndi nkholonda wenji awepo nsuke nyoke, chingati wuli kwe wewe?" ²⁴Wee amusambilizizi wino akusimichila ivya vinthunye vyoo swinya awino wawalisile ivinthunye vyoo, swinya tumanyile kuno ukusimichila kwakwe achisinkha. ²⁵Kuli ivinthu vinji ivivule vino Yesu wawomvile. Ndi chili chonsi chawalisilwe chonga chonga, nkhwelengania ukuti ninsi iyenecho yitangandi yisunge awa kalata wano wangawalikwa.

Acts

1

¹Mwekalata ukutalika wino nawalisile, Tiyoofilasi, nawawuzizye vyonsi vino watalisile ukuwomba nimisambilizizye, ²Ukwiza fika pawanda wuno wasenzilwe, pasizi wawapile amasundo ya Muzimu Umwimwichile, kuwa positoli wano wasozile. ³Pasizi ya mayimbo, wayilanjizizye wenga ali nu wumi kwa kwe woliwo apanichisya. Pa manda amakumi yani alolechela kwe woliwo nukuvwanzania nawo ivy wufumu wakwe Leza. ⁴Walile wawungana apaliponga nawo, wawakomelilizizye, mutize mufume mwe Yerusalemu, ukuwa mulindilile ilayano lya mukwasi, chino wavwanzile, nani nawanenile ⁵Yohani wabatizyanga naminzi, mwenji muliwbabatizyanga nu Muzimu Umwimichile kwasyala amanda matichi. ⁶Walile pano wawungana apaliponga awamuwuzya awati, " Mfumu, wuzye imphindi yoo ayino wand unyosezye Uwufumu uwa Izirayeli?" ⁷Awanene ati kwe woliwo, chisi acha mwemwe ukumanya vyovyonye ukuwa ivya mphindi nama lanzi vweni Umukwasi awino wavimanya. ⁸Ukuwa muliyizuzwa namaka pano Umuzimu Umwimichile wiza kwa kwe mwemwe, mwize muwe mwewakalola wane mwe Yerusalemu, na mwe Yudeya wensi namwe Samaliya ukufika nakono insi yapakula. ⁹Ala Imfumu Yesu wavwanga ivinthunye vyovyoo, apano wakulola mwiwulu, asendwa mupela, iwinga alimuvwimbilichizya asowa muminsu yawo. ¹⁰Awala wasyala wakulolechesya mwiwulu pano wakupita, paponapapo, awanthu wawili wimilila pe woliwo nivizwalo ivitiswe. ¹¹Awati, " Mwe wanthu wa mwe Galileya, ngachani chino mwimiliye mukulola mupela? Wee Yesu wino wasendwa waya mwiwulu, alinyoka ndivino mwalola akuya mwiwulu." ¹²Awanyochela kwe Yerusalemu ukufuma kumwamba wino witwanga Olivi, wuno walinji mupipi ne Yerusalemu, uwulendo fwe uwa pa Sabata. ¹³Awala wafika, waya mung'anda iyapapela, amuno wikalanga. walinji we Petulo, Yohani, Yakobi, Andreya, Filipi, Tomasi, Batolomeyo, Mateyu, Yakobi umwana wakwe Alufeyo, e Simoni umuchinchile, nu Yudasu umwana wakwe Yakobi. ¹⁴Wonsinye wawanga apaliponga mukupepa, apaliponga nawanachi, nu Mariya enyina wa Yesu, nawanyina. ¹⁵Mumanda yayonye e Petulo ayimilila avwanga ukuti kuwa suwizi, umwanda wonga namakumi yawili, "awati, ¹⁶Wanawitu chazipa ukuti amawaliko matele yafiswe, yano Umuzimu Mwimichile wavwanjizile mu mulomo wa kwe Davidi, ivya kwe Yudasu wino walinji we nankholelo wano walemile Yesu. ¹⁷Pakuti walinji wenga uwa mwakwe sweswe swinya wapochezile ivyakwe mu milimo yoo." ¹⁸(Nomba umunthu wee wakazile ichalo ni ndalama zino wapochezile pa wuwipe wakwe, swinya wizile wawa pakukolela umutwe, nu muwili wakwe walemphunkhana, na mawula yakwe yafumila na kunzi. ¹⁹Wonsi wano wikalanga mu Yerusalemu wivwile choo, apano awita ichalonye chocho mu mvwango yawo "Akedama," ukupiliwula, "Ichalo icha wazi.") ²⁰Pakuti kwawalikwa mwe kalata wa Masalimo, 'Lekani ichalo choo chitipwe, swinya mutakatele muzumilizye ukuti umunthu nanti wenga ayikale mwenemo.; 'Lekani wumwi uwunji asende uwunankholelo wakwe. ²¹Achakulondiwa, ukuwa, ukuti umunthu wenga wino walinji nasweswe imphindi zyonsi zino Imfumu Yesu winjilanga mukasi na kunzi pakasi pakwe sweswe, ²²ukutalichila pawubatizyo wakwe Yohani ukufika pa wanda wuno wasendwa ukuya mwiwulu ukufuma kwakwe sweswe, awa we kamboni na sweswe pa kuzulupukwa kwakwe." ²³Wizile waleta awonsi wawili, Yosefe wino witwanga Barasabasi, u wizina lye Jasitasi, nu Matiyasi. ²⁴Wizile awapepa nukuti, " Wewe, Mfumu, wamanya imyenzo ya wanthu wonsi, ale tuwumbulile wewenu pa wawili waa wino watusolela ²⁵ukusenda amasyo mu mulimo woo nu wupositoli wuno Yudasu wawupiluchila nukuya ku masyo yakwe." ²⁶Wizile wasola umwakuchimvyanina, ukuchimvya kwaya kwe Matiyasi, swinya wawa mumphendwa muwa positole ikumi na wenga.

2

¹Walile wafika uwanda uwa kwe Pentekosti, awikala amasyo yonga. ²Paponapapo awivwa ichiwulumo chikufuma kupela nga muza, achizuya ing'anda yonsi yini wisile mwenemo. ³Swinya awalola vino vyalinji nga ndimi zya mulilo zya nsalansande azifuma azikwila kwa kwe wonsi, wano walinji penepo. ⁴Wonsinye awizula nu Muzimu Mwimichile awatalika ukuvwanga mundimi, ndi muno Muzimu walesile awavwanjila. ⁵Mu Yerusalemu mwikalanga awa Yuda, awi suwilo, wano wafumile mu myiko yonsi iya muni. ⁶Walile wivwa ichongo, iwumba likulu aliwungana apaliponga awatalika ukuvwanga wonsinye awivwanga amasundo. ⁷Wazungusile awatalika ukuyilizyana nkhaninye awati, "

Mwelimo asawonsi wano wakuvwanga awa Galileya?⁸ Ngachani amo tukuwivwa, wesi muvwango yino wakwasile nayo?⁹ Awa Paritiani, awa Mede, nawa Elamite, na wonsi wano wikala mu Mesopotamiya, mu Yudeya na mu Kapadosiya, mu Pontusi, na mu Asiya,¹⁰ mu Filigiya na mu Pamfiliya, mu Eguputo na mu masyo yamwi ku Libiya ukuya ku Sayirini, na walendo wano wafumile ku Roma,¹¹ awa Yuda na makandi, awa Kiretani nawa Arabu, tukuwivwa wakuvwanga umuvwango witu ivya milimo yikulu ya kwe Leza.¹² Wazungusile sana wonsinye; awavwanga ku munye awati, "Chikusula chani choo?"¹³ Kweni wanji awatalika kuwatombozya awati, "Awanthu waa wakozilwe ni pala."¹⁴ Peturo ayimilila na wamwi kumwi na wenga, akwezya izwi, awawuzya ati, "Mwe wanthu wamu Yudeya nawano mwikala mu Yerusalemu, leka vyoo vimanyikwe kweweliwo; teyelezyani kumazwi yane."¹⁵ Awanthu waa watakozilwe ndimuno mukwelenganizya, uwanda wowo walinji amutondotondo.¹⁶ Vyoo avyo vyavwanzilwe mu mulomo wakwe kasesema Jowelo:¹⁷ 'Mumanda yakupelelechezya,' Leza awavwanga, 'Ndipungulila umuzimu wane pa wanthu wonsi. Awana wachonsi nawanachi wali sesema. awonsi awatichi waliwalola nkholelo, swinya awasongo waliwalota ivilota.¹⁸ Nakawuzyenye awazya wane awanachi mu manda yayonye ndipungulila Umuzimu wane swinya wali sesema.¹⁹ Ndichita ivizungusyo mupela mwiylulu nivya kulesya munsu ya pansu, uwazi, umulilo, nu pumphu lya chusi.²⁰ Ilanzi lilipiluka ifinzi nga umwezi wuli piluka uwazi awuli uwanda wukulu wuno Imfumu yelifika.²¹ Chiliwa ukuti wensinye wino aliwapunda pizina lya Mfumu alitulwa.²² Awanthu wa mu Izilayeli, ivwani amazwi yaa: Yesu waku Nazareti walinji amusuwalilwa kwe mwemwe ukufuma kwe Leza achita ivya mayele nivizungusyo nga nivimanyilo vino Leza wawombanga nge muno mwemwe mumanyile.²³ Umunthu wee nukulonda kwakwe na mano ye Leza wapanzizye kalikali; ne mwemwe, awanthu waluwembu, amumukome nga awamapamanthila pawuchingane.²⁴ Ukuwa Leza wamuzyulupula wamusapula kuwulumila wamfwa, chitazipile ukuti avino chingawa.²⁵ Amuno Davide wavwanzile vya kwe weliwe ati, 'Impindi yonsi nalolanga Imfumu pankholelo pakwe nene, ali kumbali kwikasa lyane ilya ndilo nthanga nthine.²⁶ Umwenzu wane awutemwa, awusechela nga pano umuwili wane wuliwa nisuwilo.²⁷ Amuno atalisumbila umuwili ku Hadesi, achaleka atalileka ukuti umuwomvi Umwimichile wakwe ayize awole.²⁸ Mwaleka namanya inzila iya wumi; nga pano alinjizuya ni chimwemwe na paminso yakwe.²⁹ Wanawitu, lekani imvwange apatiswe ivyakwe mukwasi Davide, wafwile azikwa, ninkhungwe yakwe yichili ili naswe nilelo.³⁰ Avyo, walinji kasesema swinya wamanyile kuno Leza wamulayizizye walafile ukuti ayize aleke uwikwata wumwi ayize awe amfumu.³¹ Waweni chino chililoleka munkholelo nukuvwanga ukuzyulupuka kwakwe Kristu, atamusya mu Hadesi swinya umuwili wakwe wutaliwola.³² Yesu nye wee wino - Leza wamuzyulupuzile swensinye nalwitu swe wakalola.³³ Amuwika kwikasa lyakwe ilya ndilo ilya kwe Leza awamulemeku nu Muzimu Mwimichile ndimuno walayizile achino mukulola nu kwivwa.³⁴ Amuno Davide weni atatela aye mwiylulu, ukuwa watili, 'Imfumu wananile Imfumu, "Yikala kwi kasa lyane ilya ndilo³⁵ nsuke ndeke awalwani wako wawe achilimba chakulyatanji penepo pamanama yako."³⁶ Achaleka awa Izilayeri wonsi wandi wamanyichisye nukusimichila konsi kuno Yesu nye awino wamupamanthizile pawuchingane, awino Leza wamupa uwu Fumu swinya wawa we Kristu."³⁷ Ndipano wivwa vyoo, awalaswa mumwenzu wawo, awalanda kwe Peturo nawapositole wanji, "mwe wanawitu ngafwandi tuchite wuli?"³⁸ Peturo awanena ati, "'Tontholokwani mufume muluwembu lwinu, mwensinye, mubatizwe mwizina lya kwe Yesu Kristu ilya kuti uluwembu lwinu lutetelwe mwize mupochele ichawila chakwe Muzimu Mwimichile.³⁹ Amuno ilayizyo lyakwe lili pakwe sweswe ponga nawana witu wonsi wano wali ukutali ni Mfumu e Leza witu ukuti waye kwe weliwe na wonsi wano Leza ali wita.⁴⁰ Namazwi yanji asimichizya nu kuvwanga ati, "yisefyani mwewenechonye nukusundwa."⁴¹ Awapochele namazwi wakwe wakabatizwa wano wawonjelezizye kwiwumba ikumi impindi zitatu.⁴² Wayisanzye nawa positole nukusambilila mu wunyina, nukulya ponga nu kupepa.⁴³ Inthete aziwalema awanthu wonsi nivizungusyo vivule vyachitwanga nawa positole.⁴⁴ Wonsi wano wasuwizile walinji ponga nuwunyina nukupana vino walinji navyo.⁴⁵ Awakazya insawo zyawo na vino walinji navyo awapana ndimuno wila munthu wasowezile.^{46,47} Uwanda nu wanda wawisile amano nu mwenzu wonga ku ntchito yamu tempeli. Walyanga apoliponga ni myenzo iya kuyichefya swinya walinji ni chimwemwe, walanga wakutumvya Leza nukusochela wonsi nukulanjililana vyonsi vino Imfumu yonjelezzyanga kwiwumba lyawo wonsi wano watulwanga.

3

¹Nomba Peturo nu Yohani awayaya ku tempeli pano ilanzi lyapona akamanguzi, impindi ya mapepo.² Palinji umunthu wino walemazile ukufuma muwula we nyina wasendwanga amanda yonsi awikwa pa mphongolo yi tempeli yino yitwanga nzima. Wamuwikanga penepo amanda yonsi ukuti walenga indalama wano wakuya mwi tempeli.³ Walile walola Peturo nu Yohani wakwinjila mwi tempeli, walenga ukuti wamupe indalama.⁴ Peturo amunthonthomela na minso apaliponga nu Yohani, ati, "Lola kwe sweswe." Umulemale awalolechesya, nisuwilo ukuti asi apochelele chimwi kwa kwe woliwo.⁵ Kweni Peturo amunena ati, "Siliva ne Golide nsinawe, kweni chino ndinacho, nandi nkhupe. Mwizina lya kwe Yesu Kristu uwa mwe Nazareti nkhu, pitanga."⁶ Ngapano wamulema ikasa lya ndilo, Peturo amukatusya, napaponapapo amanama ya munthu weyo ayawa namaka.⁷ Alunduchila mupela, ayimilila namanama yakwe atalika ukupita; ayinjila na Peturo nu Yohani mu tempeli, akupita, akulunduchila, swinya akutumvya Leza.⁸ Twumba lyonsi alimulolechesya akupita swinya akutumvya Leza.⁹ Awala wamumanya kuno a munthu wino wikalanga pamphongolo nzima iya tempeli; apano wonsinye wizula nukuzunguka swinya awasukumila kwe chino chachisilwe kwe weliwe.¹⁰ Avino wamukakatila Peturo nu Yohani, awanthu wonsi awasamalila apaliponga kwi pembo lino litwanga Solomoni, awazunguka nkhanthaninye. Lyo¹¹ Peturo walola choo, ayasuka ku wanthu, "Mwe wanthu wamu Israyeli mwe, ngachani chino mukuzunguka? Achani chino muwisile aminso pakwe sweswe, ngati asweswe wano wamupisya na maka

yitu pamwi uwu leza witu?¹³ E Leza wakwe Aburahamu, nu Iyizeki, nu Yakobi, e Leza wakwe wa tata witu, wachindamika umuwomvi wakwe Yesu. Wino mwemwenye mwamulemesile amumukana paminso yakwe Pilato, pano weni wapezile ukumu satula.¹⁴ Amumukana Umwimichile nu Mulungamane, swinya amulenga ukuti awasapulile e chikoma.¹⁵ Amukoma umwenecho wawumi, wino Leza wamuzyulupusile kuwafwe - sweswenye swewakalola kuchochonye choo. Ngavino nисуwilo pizina lyakwe, amuno alizina lino amunthu wee, wino mukumulola swinya mwamumanya, uwamaka.¹⁶ Ukusuwila Yesu akuno kwapozya umunthunye wee pa minso yinu.¹⁷ Nomba, wanawitu, namanya kuno vino mwachisile, mwachitizile muwumbuzi winu ponga nawa kapanzya.¹⁸ Kweni ivinthu vino Leza walandizile mu milomo ya watumwa, ukuti ali chula, waleka chafiswa.¹⁹ Tontholokani, fwandi, swinya mupiwuke, ilyakuti amawembuko yinu yavulunganwe, ukuti zize imphindi izyakuwowesya ukufuma ku Mfumu; ²⁰ilyakuti atume Kristu wino wawasolela kali, Yesu.²¹ Alange ali mwiylunye isuke imphindi yifike pano ivinthu vyonsi vilipiluwulwa kuwupya, ndi muno Leza wawumbulizile mumilomo ya watumwa kali.²² Amuno Musa watili, ' Imfumu Leza winu ali watumila umutumwa ndivino wanthumile nene wino alifuma mwe wanyina winu. Mwize muwamwivwa mwakwe vyonsi vino aliwawwanga.²³ Wensi wino wakana ukwivwa umunthunye weyo alipatulwa afume pawanthu wakwe Leza walowe.²⁴ Nadi, awatumwa ukufumila pakwe Samuel nawano wizile pansizi pakwe weliwe namazwi nawonye wawumbuzile ivinthu vya mandanye yaa.²⁵ Mwe wana wawatumwa nawa ilayano lino Leza walayizile nawa tatakulu ngati vino Abrahamu wawwanzile, " Mu mbeyu yako, amakwatwa yonsi muni yali pepelwa." ²⁶Lyo Leza wazyulupula umuwomvi wakwe, watalisile ukumutuma kwenene tasi, ukuti akulote afumye uluwembu lwinu."

4

¹Pano Peturo nu Yohan na wa wachili wakuvwanga ku wanthu, wasimapepo na wakalolesya wamu tempeli na Saduki awiza pe woliwo. ²Achiwaluma nkhaninye umulandu Peturo nu Yohani wasambilizyanga awanthu nu kuwizya mwe Yesu ukuzyulupuka ku wafwe. ³Wizile wawalema nukuwawika mu vingololo ukufika mutondo, amo yalinji amanguzi. ⁴Kweni awavule awanthu wano wivwile ilandwe wizile wasuwila; swinya imphendwa ya wanthu wano wasuwizile walinji imyanda ikumi imphindi zisano (5,000).⁵⁶⁷ Chalinji pano uwacha ukuti wakalamulila wa woliwo, awasongo na wakawalika wizile wungana ponga mu Yerusalemu. Anasi simapepo mukulu walinji penepo, nu Kayafasi, nu Yohani, nu Alekizanda, na wonsi wano wali,nji awaluko lwakwe simapepo mukulu. Pano wamwikazya Peturo nu Yohani pakasi pawo, awawuzichizya woliwo, " Amakachi, pamwi mwizinach, mwachitila choo?"⁸ Ngapano Peturo, wizwile nu Muzimu Umwimichile, ati ku woliwo, " Mwe wakalamulila wa wanthu, nawa songo, ⁹nanthi tukuwuzichiswa ilelo ukuyana ni milimo iyizima yawombwa ku munthu umulwale, swinya amunzilachi yino umunthu wee wizile wapola, ¹⁰leka chimanyikwe kwa kwe mwemwe mwensi naku wanthu awa ku Izirayeli ukuti umunthu wee wino wayimilila paminso yinu umupole mwizina lya Yesu Kristu waku Nazareti, wino mwamupachikanga, kweni wino Leza wamuzulupusya ku wafwe.¹¹ Yesu Kristu a liwe lino mwemwe mwe wakazenga mwalikana kweni lino lyawa aliwe lyakulondeka. ¹²Mutawa ukupusuka mu winji umunthu, pakuti patawa linji izina pansi piyulu lino lyapelwa pakasi pa wanthu lino tungapusuchila."¹³ Nomba pano walola ukusimpha kwakwe Peturo nu Yohani sinya nukwiluka ukuti awavye, wano watasambilila, wizile wazunguka, ukwiza ukumanya ukuti Peturo nu Yohani walinji nu Yesu. ¹⁴Umulandu waweni umunthu wino wapozele wimilila na woliwo, awasowa vimwi ivyakususya pa vyoo.¹⁵ Kweni lyo wawapatichizya awa positoli ukuti wafume mwipembo ilyiwungano, awavwangana walowonga. ¹⁶Awati, " Tungachita chani ku wanthu waa? Amo achisinkhanye ukuti ichizungusyo ichakuloleka chawombwa ukupitila mwe woliwo chamanyikwa kwakwe wonsi wano wakikala mu Yerusalemu; tutangandi tuchikane. ¹⁷Kweni ukuti chitakamanyikwe ukuchila pakasi pawanthu, tuyani tuwachenjezye ukuti watakalande swinya ku aliwensi mwizina lyoo. ¹⁸Apano awawita mukasi nu kuwapatichizya woliwo watakalande pamwi ukusambilizya nanthi katichi mwizina lyakwe Yesu. ¹⁹Kweni Peturo nu Yohani awatolelela nu kuti kwakwe wolilwo, " Nanthi chingazipa pa minso yakwe Leza ukuwivwila mwemwe ukusya weliwe, panzyani. ²⁰Tutangatukwanisye ukuleka ukuvwanga pa vinthu vyo twavilola nu kwivwa."²¹ Pansizi pakuchenjezya swinya Peturo nu Yohani, awawaleka wapita. Wizile wapotwa ukuzana ichakuti wangawasundila woliwo, umukandu awanthu wonsi watumvyanga Leza kuvino vyachitisilwe. ²²Umunthu wino wapochelele ichizungusyo choo icha kupozwa walinji nimyaka ukupitilila amakumi yane uwasongo.²³ Pansizi pakuwasapula, Peturo nu Yohani wizile ku wanthu wawo nu kuwanena vyonsi vino wa simapepo wakulu nawa songo wawwanzile kwakwe woliwo. ²⁴Awala wivwa vyovyonye, awakwezya amazwi yawo paliponga kwakwe Leza nukuti, " Mfumu, walewula kupela ninsi ne sumbi na vyonsi vino vili mwenemo. ²⁵Wawwanzile mu Muzimu Mwimichile ukupitila mumulomo uwa muwomvi wako, umukwasi Davide, " Ngachani chino amaluko ya makandi yakalaluchila, na wanthu awavule wakakwelengania ivinthu vino visinintchito?"²⁶ Watili, " Izyamfumu zya muni wikala apaliponga, nawa kalamulila wawungana apaliponga ukususyana ni Mfumu, nukususyana ne Kristu wakwe.²⁷ Amolimo, ponga Herodi nu Pontiyasi Pilato, apaliponga na makandi na wanthu wa mu Izirayeli, wawungine apaliponga mu musumba woo ukususyana nu muwomvi wako Yesu, wino wamwitila amafuta pamutwe. ²⁸Wizile wawungana apaliponga ukuwomba vyonsi vino ikasa lyako nu kupanza kwako ukwankholelo vili chitika. ²⁹Nomba, Mfumu, lola ukuchenjezwa kwakwe woliwo swinya uzumilizye awawomvi wako ukuti wawwange izwi lyako nukusinga konsi. ³⁰Konzolola ikasa lyako pakupozya nukupa ivimanyikwilo ni vizungusyo mwizina lya muwomvi wako umwimichile Yesu. " ³¹Awala wapepa, amasyo powawungine wonsi ayayingana, swinya wonsinye awizula nu Muzimu Mwimichile nu kuvwanga izwi lyakwe Leza nukusinga.³² Imphendwa inkulu yawasuwi awawa umwenzongwa na melengano. Patalinji wumwi wino watinji chino alinacho chalinji achakwe, kuno vyonsinye vyalinji vya

aliwensi.³³ Na maka amakulu awa positole wawizyanga uwukamboni wawo ivya kuzyulupuka kwa Mfumu Yesu, swinya inkhumbu inkhulu yalinji pakwe woliwo wonsi.³⁴ Kutalinji nanthi wumwi umunthu pewoliwo wino wasowezile chimwi, amo wonsi wano walinji nivyalo pamwi izyan'ganda awakazya nu kuleta indalama ukufuma kuvinthu vino wakazya³⁵ nu kuviwika pa matamba yawa positole, swinya awapa aliwensi ukuyana namo wasowezile.³⁶ Yosefe, wino awa positole wamwisile Banabasi (kuno akuti Umwana wa Nsimpo), umu Levi, u monsi ukufuma ku Sayipulsi, wakazya ichalo chino walinji nacho nu kuleta indalama nu kuziwika pa matamba aya wa positole.

5

¹Nomba umuntu uwizina lyakwe Ananiya, nu Safira umuchi, awakazya impanga yimwi, ²Nga awasunga ichipya chimwi chino wakazizye indalama (umuchi nawenye wachimanyile), apano ala ichipya chimwi pamanama yawa positile. ³Apano ePetulo ati, "Ananiya, achani chino satana wizula mumwezo wako ukuwipa umuzimu mwimichile wafisa ichipya chimwi ichampanga?" ⁴Pano mwachilinj ukukazya, wuzye chitalinji achinu, pano mwakazizye, wuzye chitalinji munsambu zinu? Ngachani chino wizile welengania mumwezo wako? Utawifile umuntu, ukuwa kwakwe Leza." ⁵Ukwivwa amazwinye yaa, Ananiya apona pansi afuta ilyakulechelezya, ninthete inkhulu azilema wonsi wano wivwile. ⁶Awalumendo awakatuka awamuvunga, awamunyamula awaya awamuzika. ⁷Lyo kwapita ama ola yatatu, umuchi ayiza nanthi kumanya chino chachisilwe. ⁸Peturo wati kwe weliwe, "Nena ndichakuti mwakazizye imphanga pamutengo woo," ati, "molimonye, awowonye." ⁹Apano Peturo ati kwe weliwe, "Ngachani chino mwivwine ponga ukwelezya Umuzimu Mwimichile uwa kwe Leza? Lola, amanama ya wano wafuma mukuzika ewa kwako yali pamulyango nawewenye wandi wakusende." ¹⁰Zuwazuwa apona pansi pamanama yakwe afuta ilya wumalilo. Pano awalumendo winjila, awazana afwile, awamufumizya kunzi awaya awazika pambali nu wakwakwe. ¹¹Inthete inkhulu aziza pachiwanza na pakwe wonsi wano wivwile ivinthu nye vyoo. ¹²Ivimanyilo ivivule ni vizungusyo vyachitwanga pakasi pakwe woliwo ukupitila mu makasa yawa positole. Wonsi walinji ponga mwipembo lya kwe Solomoni. ¹³Patalinji nanthi wumwi pakwe woliwo wino wajimvile ukuyisanzya na woliwo; kweni, wachindikwanga nkhaninye nawanthu. ¹⁴Ukuwa awanthu aw, avule wayisazyanga ku Mfumu, iwumba lya wonsi nawanachi, ¹⁵ichakuti wizile awasenda awalwale nukuwaleta minzila nu kuwalalika pa vitala na mu vipuna, ukuti pano Peturo akupita munzila, ichizyungani chakwe chiponele pakwe woliwo. ¹⁶Apano wizile ponga imphendwa inkhulu iya wanthu ukufuma mutwaya ukuliwilizya Yerusalemu, ukuleta awalwale nawano walwile ni mizimu miwape, swinya wonsinye awapola. ¹⁷Kweni e simapepo mukulu wakatuka, nawano walinji nawo (Akaliwumba ka wa Saduki), swinya wizile wizula nu wuzuwa ¹⁸awawika amakasa yawo pawa positole, nga awawatwala nuku wasunga muvingololo. ¹⁹Kweni uwusiku umungelo wa Mfumu ayiyula ivisakati vya vingololo nukuwafumya, swinya ati, "Yani, mwimilile mu chiwanza nu kulanda ku wanthu yonsi amazwi aya wumi woo." ²¹Pano wivwile choo, awinjila mwi tempeli pano kwacha nu kusambilizya. Kweni e simapepo mukulu wiza, na wano walinji nawe, nga awita inkhombe ponga, awasongo wonsi awa wanthu wa mu Izirayeli, nga awawatuma ku ng'anda ya vingololo ukuti walete awa positole. ²²Kweni awa vita wano wayile watawazanile muvingololo, awanyoka nu kuwanena, " ²³Twazanile muvingololo mwiyaliziwe ichetenye nu kalindilila ayimilizile pa chisakati, kweni twati twiyula ichisakati, twazanile musi nathi wumwi mukasi." ²⁴Nomba pano e kalolechesya wa mwi tempeli na simapepo wakulu awivwa amazwi yayo, wizile wazunguka nkhaninye ukulingana nakwe chino chingiza kwe cholicho. ²⁵Apano wumwi iza awanena, "Awanthu wano mwawawisile mung'anda ya vingololo wimilile mu tempeli swinya wakusambilizya awanthu." ²⁶Apano kalolechesya wapita nawavita, waya wiza nawo, nanthi chongo, pakuti watinanga ukuti wangawuma na mawe. ²⁷Pano wawaleta, awawatwala kwi wumba lya wakapanzya. E simapepo mukulu wawakolowozya, ²⁸ati, "Twawapatichizye mwemwe ukuti mutakatele musambilizye mwizina lyoo, kweni mwizuzya Yerusalemu ni misambilizye yinu swinya mukulonda uwazi wa munthu nye wee wuwe pakwe sweswe." ²⁹Kwe Peturo na wa positole awatolelela, "Tufwile ukwivwila Leza ukulusya awanthu. ³⁰E Leza wakwe watata wazulupusizye Yesu, wino mwamukomile nukumumulelemvya pa muti. ³¹Leza wamukwezizye ukuwa kwi kasa lyakwe ilya ndilo awa Uwana wa Mfumu, swinya e Katula, kukuleta ukutontholoka kuwa Israyeli, swinya inthetelwa ku luwembu lwawo. ³²Swe wakamboni wa vinthunye vyoo, nawenye Umuzimu Mwimichile, wino Leza wapile wano wakamwivwila." ³³Pano wakapanzya wivwa vyoo, wafuzilwe swinya walonda ukukoma awa positole. ³⁴Kweni umu Falisi witwanga Gamaliyeli, umusambilizya wa masundo wino wachindisilwe na wanthu wonsi, ayimilila nukuwapatichizya ukuti awa positole wawafumye kunzi imphindi nthichi. ³⁵Apano ati kwe woliwo, "Mwe wanthu mwe wa mwe Izirayeli, mwivwichisye ku vino mukwelengania akuwombela awanthu waa. ³⁶Akamphindi kamwi kunsizi, Siyudasi wakatusila ukuyiwika ngati awakulondekwa, nimphendo ya wanthu, imyanda yini, awasanzinkhana nawe. Akomwa, na wonsi wano wamwivwilanga wasalngine awawa nanthi chimwi. ³⁷Pano wapita umunthunye wee, Yudasi wamwe Galileya wizile wakatuka mu manda yalyanye aya kupenda awanthu nu kusenda awanthu wamwi ukuti wamukonkhe. Nawenye wafwa, swinya wonsi wano wamwivwilanga awasalangana. ³⁸Nomba nkhuvwanga kwekwe mwemwe, fumani kuwanthu waa nu kuwaleka wonga, ndi achakuti amelengania yaa pamwi intchito aya wanthu, wandi wavulunganike. ³⁹Ukuwa ndi wafuma kwe Leza, mwandi mupotwe ukuwawulungania; amuno mwandi muzane ukuti mukulwisya Leza." Apano wala wivwichisya. ⁴⁰Apano awita awapositole mukasi awavwapula nukuwapatichizya ukuti watakatele wawange mwizina lyakwe Yesu, nga awasapula ukuti wapite. ⁴¹Awafuma kuwa kapanzya ni chimwemwe ukuti na woliwo wawazizwe ukuwa paliponga nawano walinji mu mayimba umulandu wi Zina. ⁴²Apano nomba uwanda wonsi, mwi tempeli na kung'anda ni ng'anda, wapitilizye ukusambilizya nu kuwizya ilandwe izima ilya kwi Yesu awili Kristu.

6

¹Nomba mumanda yalyanye, pano imphendwa yawa sambilizi yakulanga, ukuyilumbusya ukwa wa Yuda wachi Greshani awatalikana nawa Heberi, umulandu wamfwilwa wawo watawasakamile pa kagawile ika uwutuli uwa wanda nu wanda. ²Tkumi na wawili wizile awita iwumba lya wasambilizi kwakwe woliwo nu kuti, "Asachizima kwe sweswe ukuleka ukuwizya izwi lyakwe Leza ukuti tuwagawa ichakulya. ³Achaleka mwemwe musole, awanyina, munenulambali(7) ukufuma pakasi pakwe mwemwe, , awamiwele imizima, wano wizula nu Muzimu na mano, wano tungasola pantchito yoo. ⁴Kweni sweswe, twandi tutwalilile ukupepa namu milimo yizwi." ⁵Umuvwango wawo wahobosizye iwumba lyonsi. Apo wamusozile Stefani, umunthu umwizule ni suwilo swinya uwa Muzimu Mwimichile, nu Filipu, Prokolasi, Nikano, Timoni, Paminasi, nu Nikolasi umupiliwuke wamu Antiyoki. ⁶Awasuwilo wizile waleta awanthu waa paminso ya wa positoli, awawapepela nukuwika amakasa yawo pakwe woliwo. ⁷Apo izwi lyakwe Leza lyatwalilizile ukusata, swinya imphendwa ya a sambilizi ayonjelezya nkhaninye mu Yerusalemu, swinya imphendwa inkhulu yawa simapepo wizile wawa nukwivwila mu suwilo. ⁸Nomba Stefani, wizula nu wila na maka, wawombanga ivizungusyo ivivule ni vilolwa pakasi pa wanthu. ⁹Kweni kwizile kwa katuka wamwi awanthu wano walinji muchiputulwa icha sinagogi chino chitwanga sinagogi ya wonsi awapusuke, iyawa Sireni nawa Alekizandiriya, swinya nawamwi ukufuma ku Silisiya nu Asiya. Waa awanthu walandananga umwakususyana nu Stefani ¹⁰Kweni watalinji nukwiminkhana na mano nu Muzimu wuno Stefani walandilanga mwenemo. ¹¹Apano wizile wapa wamwi awanthu ivilipwa vya munkhama ukuti wawati, "Twivwile stefani akuvwanjila amazwi ya masulo ukususania ne Musa nu Leza." ¹²Awasonjelezya awanthu, awasongo, na wakawalika, nu kuya kwe Stefani nu kumulema nu kwiza nawe paminso yawakapanzya. ¹³Awaleta awakamboni waufi, wano watili, "U munthu wee atakuleka ukuvwanga amazwi ukususyana na yaa masyo amatele na masundo. ¹⁴Pakuti twivwile akulanda ukuti wee Yesu waku Nazareti aliyonona amasyo yaa nu piliwula imiwele yino Musa watupile." ¹⁵Aliwensi wino wikazile muwa kapanzya walolechesyanga aminso pakwe swinya waweni paminso pakwe palinji ngati apa minso pa mungeli.

7

¹E simapepo umukulu ati, " Wuzye ivinthu vyoo vili wonye woo?" ²Stefano ati, " Wanawitu nu watata, teyelezyani kwe nene: E Leza wakuchindamikwa walolesile kwe tatakulu Abrahamu pano wikalanga mwe Masopotamia, pano atani ayikale mu Harani; ³ati kwe weliwe, ' Fuma munsu moo na munkho zyako, uye munsu yino nandi nkhlunjizye. ⁴Achaleka afuma munsu ya Chadiya aya awa kwikala mwe Harani; ukufuma kweneko, pano e yisi afwa, Leza amuleta munsu yoyonye, muno mwikala nomba. ⁵Atmupile nanthi yimwi ukuti yiwe ayakwenye, nukuti angalyata itamba penepo. Kweni walayizizye Abrahamu wonye woo napano atalinji numwana-- ukuti alimupa insi yiwe ayakwe ni kwat lyakwe ilya pansizi pakwe weliwe. ⁶Leza walandanga nawo ngati vyonye, ikwata lyako lili yikala munsu yinji akamphindi, aweninsi kokonye waliwaleta mu wuzya swinya waliwayinvyo nkhaninye kumyaka imyanda yini (400). ⁷Kweni ndisunda insi yino waliwayiwombela, ' Ati Leza, ' Apano walifuma nukwiza nchindika munsu yoo.' ⁸Apano Leza wamupile Abrahamu ipangano lya wusilamo, ngapano Abrahamu ayiza awa e baba kwe Iyizeki swinya amulemba uwusilamo pano wamala amanda munenulambali(8); Ayizeki wiza wawa e baba kwe Yakobe, ne Yakobe wawa we baba kwe ikumi na wawili awakwasi witu. ⁹Umulandu awakwasi wawa nikhwini nu Joseph, amukazya ku wuzya mu Ijiputi; kweni Leza walinji ku mbali yakwe ¹⁰swinya amufumya mukuyimba kwakwe konsi. Wamupile Yakobe umwata na mano paminso ya Falawo, imfumu iya ku Ijiputi, wino wamupa uwu nankholelo pawonsi wano walinji pang'anda yakwe. ¹¹Ngapano ichipowe chiza mu Ijiputi namu Canaan, achileta ulunkhuwa nkaninye, swinya awakwasi witu watalinji ni chakulya. ¹²Kweni pano Yakobe wivwa kuno kuli ivisaka ku Ijiputi, wizile watuma awa tatakulu pawulendo uwakutalichila. ¹³pawulendo uwa chitiwili Yosefe ayimanyisa kuwanyina, ngapano awaluko lwa kwe Joseph lwamanyikwa kwe Falawo ¹⁴Yosefe watuma awanyina kuno wakamunene e Yakobe yisi kuno ayize ku Ijiputi, apaliponga nu luko lonsi, ikumi munenulambali na wasano paliponga. ¹⁵Achaleka Yakobe wayile ku Ijiputi, wafwa, weliwenye na watatakulu. ¹⁶Wawanyamulizile ukuya ku Shekemu kuno wayile wazika ivyala vyawo mu nkhangwe yino Abrahamu wakazile pa mutengo wa siliva wino wafumile ku wana wa kwe Hama mu Shekemu ¹⁷Ukuwa imphindi vino yapalamila, yino Leza walayizizye Abrahamu, awanthu wakula swinya wavula mu Ijiputi, ¹⁸kwazuka kwiza imfumu yinji mu Ijiputi, imfumu yino yitamanyile Yosefe. ¹⁹Chochonye achino chiwachitila watatakulu umuchenjelo iwapatichizya kuti wasumba utwana tulowe. ²⁰Pa mphindinye yoyo ayino Musa wakwasilwe; walinji umuzima nkhaninye paminso pakwe Leza swinya walelelwa mumwawo kumwezi yitatu mung'anda yayisi. ²¹Pano wamufumya nukumuwika kunzi, umwanakwe Farawo umwanachi amusenda awa amwanakwe. ²²Musa walinji amusambilile namano yonsi aya wanthu wamu Ijiputi, walinji namaka mumvwango namu ntchito. ²³Pano wakula wawa nimyaka amakumi yani, ayipanzya ukuti akusyungule awawuye, awa luko lwa Izirayeli. ²⁴Alola umu Izilayeli wakumuchuzya, Musa wamuwika kunsizi wamutula pakumukoma umu Ijiputi. ²⁵Weni welenginie ati awanthu wakwe wandi wiluke wati Leza akulonda Musa awafumye mu wuzya, kweni weni watilusile. ²⁶Ukucha kwa wanda alola awanthu wawili wakulwa, ayeleza ukuti awatasye, ati, ' Mwewanthu mwe wanawitu siyivwani ngachani chino mukuchisana mwenga?' ²⁷Ukuwa wino wachichizyanga umuwuye amusunchilizya, swinya ati, ' Wewenu wakupa uwufumu nukuwa nakapanzya kwe sweswe? ²⁸Wuzye ukasi unkhome, ndivino wacomile umu Ijiputi iyolo?' ²⁹Musa asamala lyo wivwa wakulanda; waya wikala munsu ya Midiyani, kokonye wawa e baba kuwana awonsi wawili. ³⁰Pano imyaka amakumi yani yasila, umungelo aloleka kwe weliwe mulupalang'ang'a mupipi nu mwamba we Sinayi, mu mulilo

wuno wakanga muphanga.³¹ Ala Musa alola umulilo, wazunguka navino walolanga; pano wapalamila ukuti alolechese, ukuwa ayivwa izwi lye mfumu, aliti, ³² 'Nene ne Leza uwa watatakulu, Leza wakwe Abrahamu, nu wakwe Iyizeki, na kwe Yakobe.' Musa inthete azimulema nkhamphankhampha atina nukulola.³³ Imfumu yimunena, Zula insapato kumanama yako, amuno amasyo yano uyimilile penepo amimichile.³⁴ Nalolechesya nalola ukuyimba kwawanthu wano wali mu Ijiputi; nivwa ukulweta kwawo, nika pansi nukwiza ukuwatula; nomba zanga, nandi nkhutume ku Ijiputi.³⁵ E Musa nye wee wino wamukanile, pano watili, ' Ngaweweni wino wakupile uwufumu nuwukapanzya? ' Weyonye Leza wamutumile ukuwa we Kapanzya nu katula. Leza wamutumile nikasa lya mungelo wino walolesile kwe Musa mu mphanga.³⁶ Musa wawafumya mu Ijiputi, awachita ivizyungusyo ni vyakulolesya mu Ijiputi namwe sumbi wamatete, namulupalang'ng'a kumyaka amakumi yani.³⁷ E Musa nye wee wino watili kuwanthu wa Izirayeli, ' Leza aliwatumila umutumwa alifuma muwanyina, umutumwa ndivino watumile nene.³⁸ Wee awili amunthu wino walingi mwiwumba mulupalang'ang'a nu mungelo wino wamuvwanzizye ku lupili lwe Sinayi, wino walinji nawa tata, swinya wapochezile mazwi yawumi ichakuti atupe sweswe.³⁹ Kweni awakwasi wakanile ukumwivwila; awamufumya kwe woliwo, nga namumyenzo yawo awanyochela ku Ijiputi.⁴⁰ Pa mphindi yilyanye awati kwe Aroni, ' Tupanjile twa leza tuno twandi tuwe pankholelo pakwe sweswe. Ndivino e Musa wee, wino watukolela ukufuma muni ya Ijiputi, tutamanyile chino chichitisile kwe weliwe.⁴¹ Paponye awapanga chimwi nge amwana wa ng'ombe mumanda yalyanye awaletela inzuwi kwe makolania, swinya awawa nichimwemwe pamulandu nimilimo ya makasa yawo.⁴² Kweni Leza wapiluluka awapa ukuti wapepa inthanda mwiwulu, ndivino chawalikwa mwe kalata wawatumwa ukuti, ' Wuzye mwatela mundetele inyama inkhomwe ni nzuwi ku myaka amakumi yani muchipalang'ang'a, ng'anda ya Izilayeli?⁴³ Mwa zumila ihema lyakwe Molechi ni nthanda yakwe leza Refani, na makolania yano mwapanzile ukuti mwayapepa: swinya ndiwasenda nukuwasumba ukuchila Bebeloni.⁴⁴ Wa tata walinji ni hema lyachimanyisyo mu chipalang'ang'a, ndimuno Leza wapatichezile pano wavwanzile kwe Musa, ukuti avino alichite ndi muno walanjilizizwe.⁴⁵ Pankholelo, watata, pansi pe Yoswa, wapochezelele ihema nukwiza nalyo pano wasenzile insi. Leza wasenzile insi ni zyansi nukuwafumya paminso yawatata. Ihema lyikala muni ukwiza fika imphindi yakwe Davide,⁴⁶ wino wakundisilwe paminso yakwe Leza, nga alenga ndi angayania amasyo yakwikala e Leza wakwe Yakobi.⁴⁷ Kweni walinji e Solomononi wino wazenjezile ing'anda e Leza.⁴⁸ Ukuwa, Uwapapela Sana asikwikala mu ng'anda zino zyazengwa namakasa, ndivino umutumwa wanena,⁴⁹ Iyulu a ndulu yane, nayo insi achilimba cha matmba yane. Wuzye a ng'anda yamusangochi yino munganzenjela? Yati Imfumu, pamwi yalikwi amasyo yane ayakupuza penepo? ⁵⁰ Wuzye asa likasa lyane lino lyalewuzile ivinthu vyonsinye?⁵¹ Mwe wakalangukinsino mwewanthunye mwemwe, wasita kulembwa uwusilamo mu mwenzo na mukutwi, lyonsinye mukukana Umuzimu Umwimichile; wakuwomba ndivino wa tata winu wawombanga.⁵² Amutumwachi wino watata winu wasitela wamuyimvye? Wakomile awatumwa wano wawumbuzile ivya kwiza kwa Mulungamane; apano kanonzi mwawa mwewamukutilila swinya nawa chikoma wakwe weliwe,⁵³ mwe wanthu wano wapochezile isundo lino lyawikwa nawangelo, kweni mutalisunzile."⁵⁴ Lyalile pano iwumba lya wakapanzya lyivwa vyovyo, awalaswa mumwenzo, awalumana amino yawo pakwe Sitefano.⁵⁵ Ala pano, wizula nu Muzimu Mwimichile, apunamila mwiwulu alola uwuchindame wakwe Leza; swinya walola Yesu ayimilila kwi kasa lya ndilo lya kwe Leza.⁵⁶ Sitefano ati, " Lolani, nalola mwiwulu amwiwuke, swinya Umwana wa Munthu wimilila kwi kasa lya ndilo lyakwe Leza."⁵⁷ Pe vyoo, awiwumba lya wakapanzya awafundika amakutwi, nukupunda amazwi papela, wasamalila kwe weliwe nu mwenzo wonga.⁵⁸ Awamusunchilizya kunzi yamusumba swinya watalika kumupola na mawe. Awakamboni awawika ivya kuzwala pa vinama vya mulumendo witwanga Sauli⁵⁹ Awala pano wakumuponkhola Stefano, wapundanga ku Mfumu ati, " Mfumu Yesu, pochelela umuzimu wane."⁶⁰ Asokowala pansi apunda nizwi ikulu ati, " Mfumu utize uwasunde ku luwembu loo." Ala wavwanga vyoo, walala utulo.

8

¹ Sauli nawenye wazumilizizye ivya kukomwa kwakwe. Uwanda wowonye iviwanza vino vyalinji mwe Yerusalemu avitalika ukuyimba nkhaninye; swinya nawasuwiya wasangana mukaya konsinye aka Yudeya nu Samariya, ukufumyavye awa postole.² Awapefi awonsi awazika Stefani ngaswina awa mulosya nkhaninye.³ Nga Sauli amongolania ama ekeziya. Swinya winjilanga ing'anda ni ng'anda, alema awonsi na wanachi, awasumbila mung'anda ya vingololo.⁴ Awapefi wano wasalagine awaya muni yonsi ukuwiza izwi lyi landwe zima.⁵ Filipu aya kusika mukaya ka Samariya nga nukuwiza kwe woliwo ivya kwe Kristu.⁶ Twumba lya wanthulyizile kupipi nu mwenzo wonga nukuteyelezya kwe vino Filipu wavwanganga; nukwivwichisya kwa mwenzo wonga. Nga awalola ivizyungusyo vino wachitanga.⁷ Imizimu miwipi yafumile ku wavule kwe wano walinji nayo, awalila nichongo chikulu, apano wonsi wano walwile indwala zya chinthendya nawalemale wapozele.⁸ Achaleka kwalinji ichimwemwe ichikulu mukayanye kako.⁹ Kwalinji wumwi umunthu mukaya wino witwanga simoi, wino wachitanga amanjelengwe; wazungusizye awanthu wamwe Samariya swinya awayilizania ukuti walinji amunthu umuchindame.¹⁰ Wonsinye awa Samaliya awatichi nawa songo, wamwivwanga weliwe; nga awavwanga awati, " Umunthunye wee ayali maka yakwe Leza yano yamanyikwa amakulu."¹¹ Awivwichisya kwa weliwe pamulandu nivizyungusyo kwe woliwo imphindi nthali ivya manjelengwe.¹² Walile wamusuwila Filipu pano wawizyanga ilandwe zima ilya wufumu wakwe Leza swinya nizina lya kwe Yesu Kristu, awabatizwa, imbalizi zyonsi awonsi nawanachi.¹³ Nga nu Simoninye asuwila watili wabatizwa, Ayikala nu filipu kulyanye. ala walola ivimanyikwilo nga swinya nimilimo imikalambane awazunguka.¹⁴ Lyo awa positole mwe Yerusalemu wivwa kuno e Samariya apocheleziwe amazwi ye Leza, awatuma kwe woliwo Peturo nu Yohani.¹⁵ Lyo wiza kasika, awa

wapepela, ukuti wapochele umuzimu mwimichile. ¹⁶Ukufuma imphindi yilwanye, e Muzimu Mwimichile asitela ayize mwakwe woliwo; wababatizizwevyenye mwizina ilya Mfumu Yesu. ¹⁷Apano Peturo nu Yohani awawika amakasa peweliwo, awapochelela e Muzimu Mwimichile. ¹⁸Ala Simoni swalola e Muzimu Mwimichile wapwa kwewoliwo pano awapositole awawika amakasa yawo pe woliwo. Achaleka awapa indalama. ¹⁹Ati, " Naninye, mphani amaka, ya ayakuti ndinawika amakasa yane pakwe wumwi awapochelela e Muzimu Mwimichile. ²⁰Nga Peturo avwanga kwe weliwe, " Ufwile ukutali ni ndalama zyako, amuno wenji welengania ukuti ungakala ichawila chakwe Leza nindalama. ²¹Usi nichipya chimwi nanthi akanthu kamwi ichifukwa amuno imyenzo yinu yitalungamana kwe Leza. ²²Acho tontholokwani kumyelenganio yinu amawipe, pepanga ku Mfumu, amuno imphindi zimwi angiza akutetele wewe mumelenganyo ya mumwenzo. ²³Amuno nalola kuno uli muwulumila ukulu swinya we muzya waluwembu. ²⁴Simoni atolelela ati, "Mumphepele ku Mfumu, ukuti pasichino mwavwanga chingawombwa. ²⁵Watili wavwanga ukusimichizya izwi lya Mfumu, e Peturo ne Yohani awa nyochela ku Yerusalemu, ukuwizya ilandwe zima mutwaya tuvule mu Samaliya. ²⁶Paponye umungeli wa Mfumu avwanga kwe Filipu ati, " Katuka ulungamane kunzila ya kambazwa yino yafuma ku Yerusalemu yaya ku Gaza. " (inzila yoo yili mu lumphalng'ang'a.) ²⁷Wakatusile apita. Achaleka, kwalinji umunthu ukufuma kwi Etopiya, inkhome ikulu iya mfumukazi ya ku Etopiya walinji weka sunga wamasawo umukulu wizile ku Yerusalemu mukupepa. ²⁸Wanyochelanga nukwikala mu galeta lyakwe, wawazyanga izy mutumwa Yesaya. ²⁹Umuzimu awuti kwe Filipu, " Pitani mwikale kupipi ni geleta. " ³⁰Apano Filipu asalalila kwe weliwe, nga ayivwa akuwazya izya mutumwa Yesaya, " Wuzye ukuwoloka vino ukuwazya. " ³¹Nga pano wati, " Nga ningawoloka wuli, nkandi wumwi anthungulule?" Alambilizya Filipu ukuti aye ayikale nawe mu geleta. ³²Amasyo ya mawaliko yano wawazyanga ayaa, " Walinji ngati ang'onzi yino yisenzilwe ukukomwa, walinji ngati mwana wang'onzi wino akulanga amyalile. Pano watani wasenya meya; atavwanzile nanthi chimwi. ³³Mukuyichefya kwakwe, ichisinkha achifuma kwe weliwe. Wuzye weweni wino angalondolola ikwatwa lyakwe amuno uwumi wakwe wasila muni. ³⁴ngapano inkhombe yakolowozya Filipu, ati, " Nkhukulenga , mbuzya umutumwa wino akutaka, weliwenye pamwi wunji?" ³⁵Filipu atalika ukuvwanga, atalika namawaliko ukuwizyi landwi zima ilya kwe Yesu. ³⁶Awala pano wapita munzila, awafika pa minzi yamwi nga inkhombe iti, " lola, pala minzi paa. Ngachani chino chingandesya ukubatzwa?" ³⁷Filipu ati, " Ndi wasuwila mu mwendo wako , ufwilu ubatizwe. Uwaku Etopiya atolelela ati, " Nkhusuwila kuno e Kristu amwana we Leza. " ³⁸Apano uwa ku Etopia apatichizya geleta ukuti lyimilile. Ngapano awatanthamuchila pa minzi, woliwonye e Filipu ni nkhombe, nga Filipu amubatziza. ³⁹Awala wafuma pa minzi, umuzimu wa Mfumu awusenda Filipu nga inkhombe nanthi kumulola swinya, kweni apita nichimwemwe. ⁴⁰Kweni Filipu alolechela mu Azotasi nga awapitila mutwaya, ukuwizya ilandwe zima mutwaya tonsi ukufika nakwe Kaseriya.

9

¹Kweni Sauli, achili akulanda ivyakutinia nivyakukoma nye awasambilizi wa Mfumu, wayile kwe simapepo mukulu ²nu kuvwamba kwe weliwe amakalata iya ma sinagogi mu Damasikasi, umwakuti nanthi wazana wumwi wino walinji ponga mu Nzila, ukuti awonsi pamwi awanachi, pamwi angawasenda awanyepwe ukuwaleta mu Yerusalemu. ³Pana wapitanga, ala pano wapalamila mu Damasikasi, paponapapo kwizile wala ukumuliwilizya uluswepo ukufuma kupela; ⁴ala apona pansu nu kwivwa izwi likuti kwakwe weliwe, " Sauli, Sauli, achani chino ukunjimvya?" ⁵Sauli atolelela, " Wuzye weweni wewe Mfumu? Imfumu yati, " Nene ne Yesu, wino ukumuyimvya; ⁶kweni katuka, yinjila mu musumba, wandi wakunene chino ufwile ukuwomba. " ⁷Awanthu wano wapitanga ponga nu Sauli watanji nichakuti wangavwanga, pakwivwa izwi, kweni sita kulola nanthi wumwi. ⁸Sauli akatuka ukufuma pansu, ngapano iyula iminso yakwe, ayiza aleka ukulola; awamusenda pakumulema ikasa nu kumuleta mu Damasikasi. ⁹Pa manda yatatu atalolanga, swinya ukulya nanthi kumwa. ¹⁰Nomba kwalinji musambilizi ku Damasikasi wino witwanga Ananiyasi. Imfumu yati kwe weliwe mu chilolwa, "Ananiyasi!" Ati, "Lola ndipaa, Mfumu. " ¹¹Imfumu yati kwakwe weliwe, " Katuka, yanga nu kuya munzila yina yikwitwa Kololoke, pang'anda yakwe Yudasu uwuzichizwe ivya monsi wino wafuma ku Tasasi izina we Sauli, umulandu akupepa. ¹²Aweni ichilolwa chino umonsi izina lyakwe Ananiyasi akwinjila amuwusile ikasa pakwe weliwe, uwakuti angalola swinya. ¹³Kweni Ananiyasi atololela ati, " Mfumu, nivwa kuwavule izya munthu wee, pa vivule iviwiye vino wachita ku wanthu awatele mu Yerusalemu. ¹⁴Ali namaka ukufuma kawa simapepo awakulu ukuti anyepe wonsi koo wano wakupunda pizina lyako. " ¹⁵Kweni Imfumu ayiti kwakwe weliwe, " Yanga, pakuti weliwe a chiya ichisolwa chakwe nene, ukusendela izina lyane ku makandi, amafumu, swinya na wana wa Izirayeli; ¹⁶pakuti ndimulanjizya weliwe muno and achulile pamulandu wizina lyane. " ¹⁷Apano Ananiyasi afuma, nu kwinjila mu ng'anda. Awika amakasa pakwe weliwe, ati, " Munyina Sauli, Imfumu Yesu, wino walolesile kwe wewe pa nzila pano wizanga, wanthuma nene uwakuti ungapochelela ukulola kwako nukuti wizuzwe nu Muzimu Mwimichile. " ¹⁸Paponapapo chimwi nge amamba avipona ukufuma mu minso ya Sauli, ngapano apochelela ukulola kwakwe; akatuka nu kubatziza; ¹⁹nga walya wawa namaka. Wikazile nawa sambilizi mu Damasikasi amanda amavule. ²⁰Paponapapo awizya Yesu muma sinagogi, ukulanda ukuti weliwe a Mwana kwe Leza. ²¹Wonsi wano wamwivwile wazungusile nu kuti, " Asa munthu wewe wino wononanga awa mu Yerusalemu wano wapundanga pizina lyoo? Wiza koo ukuwasenda woliwo awanyepwe ukuya ku wa simapepo awakulu. " ²²Kweni Sauli wizile kulila kulila namaka, swinya aleta inthethe pakasi pa wa Yuda wano wikalanga mu Damasikasi awalanguluka pakusimichizya ukut Yesu awili Kristu. ²³Apapita amanda mavule, awa Yuda wizile welengania ponga ukumukoma. ²⁴Kweni amelenganio yawo yizile manyikwa kwe Sauli. Walolechesyanga pa mulyango umusanya nu wusiku ukuti wanga mukoma weliwe. ²⁵Kweni awasambilizi wamusenda pa wusiku nukumwisya pachimphongolo,

wamwisizye mu chitundu.²⁶Pano wizile fika mu Yerusalemu, Sauli wizile welezya ukuyisanzya kuwa sambilizi, kweni wonsinye walinji ninthete na weliwe, watalinji nisuwilo ukuti walinji amusambilizi.²⁷Kweni Banabasi wizile musenda nu kumuleta kuwa positoli, nu kuwanena waliwo muno Sauli wizile lola Imfumu pa nzila nukuti Imfumu yavwanzile kwakwe weliwe, ndi vino mu Damasikasi Sauli wavwanzile sita inthete mwi zina Iya Yesu.²⁸Walinji ponga na waliwo, ukuya mukasi na kunzi ukuliwilila Yerusalemu. Wavwanzile sita nthete mwizina lyakwe Mfumu Yesu²⁹ nukususyana nawa Yuda wa ku Greshani; ukuwa wavwambilizyanga ukumukoma.³⁰Pano awanyina wizile manya choo, wizile wisika nawe ku Kesariya nukumutuma ukumufumya ukuya ku Tasasi.³¹Apano, ichiwanza monsi mwe Yudeya, Galileya, nu Samaliya walinji nu mutende, awajimba; swinya, watinanga Imfumu mu mipitile swinya nukuchimvya nu Muzimu Umwimichile, ichiwanza chakula mu mphenywa.³²Nomba pafika chochonye, pano Peturo wapitananga ponsinye mu chiputulwa, wizile yikila swinya ku wanthu wakwe Leza Umutele wano wikalanga mu musumba uwa Lida.³³Akuno wazanile umunthu wumwi izina lyakwe Ayeniyasi, wino walambalavaye pachitala imyaka kananimonsi, pakuti walinji e chitendya.³⁴Peturo ati kwe weliwe, "Ayeniyasi, Yesu Kristu akukupozya. Katuka nukusengania ivya kulalila vyako," Napaponapapo wakatuka.³⁵Wonsi wano wikalanga mu Lida namu Sharoni wizile lola umonsinye weyo awapiliwuchila kwakwe Mfumu.³⁶Nomba mwalinji mu Yopa wumwi umusambilizi izina e Tabita (ukupiliwula "Dokasi"). Umwanachi wee walinji amwizule ni milimo iyizima, ni milimo iyawila yino wachitanga kuwapina.³⁷Kwizile kwawa amandanye yayo wizile lwala nu kufwa; pano wizile musambika, nukumulalika muchipitu ichapapela.³⁸Pakuti Lida walinji papipi ne Yopa, swinya awasambilizi wizile wivwa ukuti Peturo ali kulyanye, wizile tuma awanthu kwe weliwe, nukumwita, "Zanga kwe sweswe utakazimbe."³⁹Peturo akatusile nu kuya nawo. Wati wafika, wizile muleta muchipitu icha papela, ngapano wanafwilwa wimilila papipi awalila, wamulanjizya amalaya ni vizwalo vino Dokasi wasumanga pano walinji amumi.⁴⁰Peturo wizile fumya wonsi muchipitu, afukama pansi, nu kupepa, apiliwukila kuchitumbi, ati, "Tabita, katuka." Apano wizile iyula aminso, pa kulola Peturo ayikala.⁴¹Peturo amulema ikasa nukumukatusya; Nga pano wizile punda awanthu awatele wakwe Leza na wafwilwa, awalemeka umupuma kwakwe waliwo.⁴²Choo chizile ivwika mu kaya konsi ke Yopa, swinya awavule awanthu wizile wasuwila Imfumu.⁴³Vyachitisile ukuti Peturo wizile ikala amanda ayavule mu Yopa nu monsi izina lyakwe Simoni munyuki.

10

¹Nomba kwalinji umunthu wumwi mu musumba wakwe Kesariya, Koneliyasi izina, e musika wavita lino litwanga iwumba lyawa Itale.²Walinji amunthu wakuyitwala, wino watinanga Leza na wonsi iwa mung'anda yakwe, wawapanga imphiya imvule awalanda, nu kupepa kwakwe Leza nanthi kuleka."³Papipi ni mphindi yakwe mufundikambali(9) iya wanda, wizile walola ichetechete ivilolwa umungeli wakwe Leza akwiza kwakwe weliwe. Umungeli ati kwakwe weliwe, "Koneliyasi!"⁴Koneliyasi alolechessa umungeli swinya walinji ninthete nkhaninye nukuti, "Ngachani choo, mukwayi?" Umungeli watili kwakwe weliwe, "amapepo yako ni vyawila ku walanda chawa achizyusyo ichawupi pa minso yakwe Leza.⁵Kanonzi tuma awanthu wakaya ke Yopa wakaleta umunthu izina a Simoni wino akakwitwa Peturo.⁶Akwikala ne kanyuka inzina lyakwe Simoni, wino ing'anda yakwe yili mumbali ye sumbi."⁷Pano umungeli wino wavwanganga nawe wapita, Koneliyasi ayita wawili awawomvi wa mung'anda yakwe, ne kalwa wavita uwakuyitwala pakasi pa wano wamupyunjilanga.⁸Koneliyasi awanena vyonsi vino vyachitisile apano awatuma ku Yopa.⁹Nomba pawanda uwakukonkha papipi nimphindi yamawola mutanda, pano walinji pawulendo swinya lyo wapalamila ukufika mu musumba, Peturo aya papela pa ng'anda pakupepa.¹⁰Apano iyivwa inzala sinye wavwambanga ichakuti alye, kweni lyo awanthu wachili wakutenda ichakulya, wapilwe ichilolwa,¹¹swinya alola kwiwulu kwiwuka ni chiya chimwi chikwika, chilinji ngati achimwenda ichikulu chikwika ukwiza pansi, chikwika muvikonchi vini.¹²Mwecholicho mwalinji ivinyamana ivya vinama vini navinji ivya kusela pansi ya pansi, ni nyunyi zya mupela.¹³Apano izwi alinena kwakwe weliwe: "Katuka, Peturo, koma nu kulya."¹⁴Kweni Peturo ati, "Asavyo, Mfumu; muno nthatela indye chimwi ichakulya ichikombelwe nachino asachiswepe."¹⁵Kweni izwi lyiza kwakwe weliwe swinya imphindi iya chitiwili: "Chino e Leza waswefya, utakize uchite achikombele."¹⁶Vyoo vyachitisile imphindi zitatu; Apno ichiya achinyochela mupela.¹⁷Nomba pano Peturo wachilinji avulungine ukuyana nichilolwa chino waweni vino chasulanga, paponapapo, awanthu wano watumilwe ne Koneliyasi awimilila paminso ya mulyango wamphongolo, watili wakolowozya inzila iyakuyila kung'anda.¹⁸Awapunda awawuzya ngachakuti e Simoni, wino akakwitwa Peturo, wikalanga palyanye.¹⁹Pano Peturo wachilinji akwelengania ivya chilolwa, Umuzimu watili kwakwe weliwe, "Lola awonsi watatu wakukuvwamb."²⁰Katuka yanga kweneko swinya upite nawo. Utakazimbe ukuya nawo, umulandu anene mbatumile waliwo."²¹Apano Peturo wayile ku wanthu nukuti, "Anene wino mukuvwamba. Achani chino mwizila?"²²Awati, "E Kenturiyo wino witwanga Koneliyasi, umunthu umulungamane swinya wino akatina Leza, swinya ululumbi lwakwe lwivwisile insi yonsi iya wa Yuda, wamunenile umungeli umutele uwakwe Leza ukuti wakwite uye ku ng'anda yakwe weliwe, umwakuti angivwichisya ilandwe ukufuma kwe wewe."²³Apo Peturo awita ukuti winjile nukwikala nawe. Kuwacha akatuka nu kuya nawo, na wanyina wamwi wowafumile ku Yopa awapita nawe.²⁴Pa wanda wuno wakonkha wizile ku Kesariya. Koneliyasi wawalindililanga; wizile apunda apaliponga awaluko lwakwe nivuwiza vyakwe.²⁵Kwizile kwawa pano Peturo winjila, Koneliyasi wamusunkhania nukuwa pamatamba yakwe ukuti amupepe.²⁶Ukuwa Peturo wamwawwilizya ukukatuka, ati, "Katuka! naninye ne munthu."²⁷Pano Peturo achili akulanda nawe, wizile winjila nukuzana awanthu awavule wawungine apaliponga.²⁸Ati kwakwe waliwo, "Mwemwenye mwewenecho mwamanyu ukuti asalisundo ukuti umu Yuda ayisanzye pamwi ukuwapemphula nawano wafuma kuni izinji. Kweni Leza wandanjizya ukuti nthakize njite

umunthu aliwensi ukuti amukombe pamwi asamuswepe.²⁹ Achaleka nizile nanthi kususya, pano wanjita. Nomba nkhuwawuzichisya mwemwe achani chino mwanjita?"³⁰ Koneliyasi ati, "Amanda yani yano yapita pamphindi yonye yoo, napepanga pa wola lya mufundikambali (9) mu ng'anda yane; umunthu wizile imilila paminso yane azwite ivizyalo ivizikimile.³¹ Ati, 'Koneliyasi, amapepo yako yivwika kwe Leza, swinya ivya wila ku walanda vyamwizusya leza ivya wewe.³² Nomba tuma wumwi ku Yopa, nu kwita kwakwe weliwe umunthu izina we Simoni wino akakwita Peturo. Akakwikala mu ng'anda ye kanyuka wamikwela izina lyakwe Simoni, pambali ne sumbi.³³ Apano paponapapo nizile nakwita. Uli nuwila ukuti wize. Nomba pano, swensinye tuli paa paminso yakwe Leza ukuti twivwe vyonsinye vino waloleswa ni Mfumu ukuti ulande."³⁴ Apano Peturo wiyula umulomo wakwe nu kuti, "Nakawuziyenye, nasimichizya ukuti Leza asisola imbali ya wumwi.³⁵ Achaleka, muni zyonzi wensi wino akatina weliwe nukuwomba imilimo imilungamane akazumilizwa kwakwe weliwe.³⁶ Mwemwe mwamanya ilandwe lino watumile ku wanthu wamu Izirayeli, pano wawuzizye ilandwe ilya mutende ukupitila mwakwe Yesu Kristu, wino a Mfumu kwe wonsi --³⁷ mwemwe mwenganye mwamanya ivinthu vino vyachitisile, vino vwizile wombwa monsinye mu Yudeya, ukutalichila mu Galileya, wati wachitika uwu batizyo wuno Yohani wawuzizye;³⁸ Ivyakuchitika vyakwe Yesu waku Nazareti, muno Leza wamupungulizile weliwe nu Muzimu Mwimichile na maka. Wapitananga ukuwomba ivizima nu kupozya wonsi wano wachulanga ukupitila mwe satana, muno Leza walinji nawe.³⁹ Swe wakamboni wavinthu vyonsi vino Yesu wawombanga, monsi muni yawa Yuda na mu Yerusalemu. Wamukomile pa kumulelemvya pa muti,⁴⁰ ukuwa Leza wamuzyulupuzile pa wanda wachititatu nu kupanjisya ukuti aloleke,⁴¹ asakuti ku wanthu wonsi, kweni ku wakamboni wano wasozilwe pakutalichila ne Leza -- na sweswe wano twalyanga nukumwa nawe pano wazyulupuka ku wafwe.⁴² Atukomelezya ukuwizya kuwanthu nu kupa uwukamboni ukuti awili wino wasozilwe nu Leza ukuwa wekapanzya kuwapuma na wafwe.⁴³ Akwakwe weliwe kuno wonsinye awatumwa wawa nuwu kamboni, ichakuti wensi wino wasuwila mwakwe weliwe alipochelela ukutetelwa ku luwembu mwi zina lyakwe."⁴⁴ Ala pano Peturo achili akulanda ivinthonye vyovyoy, u Muzimu Mwimichile wizile wawa pakwe wonsi wano watetezile kwi landwe.⁴⁵ Awanthu wano walinji ponga nawalembwe uwusilamo awasuwile -- wonsinye wano wizile nu Peturo -- awazunguka, umulandu ichawila cha Muzimu Mwimichile chitilizile napa makandi vyenye.⁴⁶ Amuno wivwile amakandi yaa wakulanda imivywango yinji nu kutumvya Leza. Apano Peturo atolelela, " ⁴⁷ Pali wumwi angalesya aminzi ukuti awanthu waa watakabatizwe, awanthunye waa wano wapochezile u Muzimu Mwimichile ichete ngati asweswe?" ⁴⁸ Apano awakomelezya woliwo ukuti wabatizwe mwi zina lyakwe Yesu Kristu. Ngapano awamulenga ukuti ayikle nawo amanda ayavule.

11

¹ Kwalinji awa positoli na wanyina awa mwe Yudea awivwa ukuti namakandinye wapochezile izwi lya kwe Leza. ² Ala pano Peturo waya kwe Yerusalemu, wano walinji awalembwe uwusilamu awamukanuzya; ³ awati, " Mukuwa ponga nawano watalembwa uwusilamu swinya mukulya ponga!" ⁴ Apano Peturo awalandila ilandwe lyonsi vino chalinji, awatanthila, ukufumulila pakutalika, ati. " ⁵ Napepanga mukaya ka kwe Yopa, nga nalota ichilota ndola chimwi chino chalinji ngati achilundo chikukulu chikwika, chilemelwe nivikonthi vini ukufuma mwiwulu. ⁶ Nalanga nalolechesya injelenga pakw cholicho. Indola ivinyamana ivya manama yani, ivinyama ivya mphanga, ivyakusela, ni nyunyi zya mupela. ⁷ Apano njivwa izwi aliti kwe kwe nene, ' Katuka Peturo; koma ulye!' ⁸ Natili, ' Muta chita wowo, mfumu; avyo pasi nanthi chimwi ichikombezayo chino chatela chinjile mu mulomo wane.' ⁹ Apano izwi ilyasuka swinya ukumu mwiwulu, ' Chino Leza wachiswefya, utakalande uti achiwape. ¹⁰ Vyoo vyachitisile imphindi zitatatu ngapano vyonsi avisendwa mwiwulu. ¹¹ Lolani, paponapapo awanthu watatu wimilile pankholelo pa ng'anda pano twalinji; watumile kwenene ukuma kwe Kesaliya. ¹² Umuzimu Mwimichile wamphatichizye ukuti tupite nawo, ukuti nthakapusanie nawo. ¹³ Awanyina mutanda awapita nawe, swinya atupita nawo ku ng'anda yamonsi. Atuwuzya ati waweni umungelo ayimilile mung'anda yakwe akuti, " Tumani awanthu ku Yopa wanyosye Simoni wino witwangwa e Peturo. ¹⁴ Alivwanga kwa kwe mwemwe amazwi muno mulipususwa - mwemwe nawa mung'anda yinu. ¹⁵ Pano natalisile ukuvwanga kwa kwe woliwo, Umuzimu Mwimichile awiza kwa kwe woliwo, ndi vino chawezile pakutalika kwa kwe sweswe. ¹⁶ Injuzuka amazwi yakwe Mfumu, muno wawanzile, ' e Yohani nakauzyenye wabatizyanga na minzi; kweni mwemwe mulibatizwa nu Muzimu Mwimichile. ¹⁷ Nanthi e Leza kwakwe woliwo angawapa ichawila muno watupezile sweswe pano twasuwila ku Mfumu Yesu Kristu, Nalinji ne weni uwakuti ningasusyanie ne Leza?" ¹⁸ Pano wivwile vyonye vyoo, awati nachimwi chino tungasuka kweni awachindika e Leza swinya awati, " apano Leza wawapa ukutontholokwa kuwanthu awa makandi. ¹⁹ Apano wonsi wano wasalanginge nu kuchulika kuno kwazanile Sitefani kwaya kwafika na ku Fonisha, Sayipulasi, nakwe Antiyoki, awalanga wakulanda amazwi ku wa Yuda. ²⁰ Apano wamwi, awanthu ukufuma ku Sayipulasi na ku Sayirini, awiza ku Antiyoki awawizizya na makandinye, awawalandila ilandwe zima ilya kwe Yesu. ²¹ Ikasa lya Mfumu lyalinji pakwe woliwo; na wanthu awavule awasuwila awapetuchila kwe Mfumu. ²² Amazwi yawo ayafika ku makutwi yamuviwanga vya mu Yerusalemu, achaleka awatuma Banabasi ku Antiyoki. ²³ Pano wiza walola uwila wa kwe Leza, walinji ni chimwemwe swinya awachintchizya ukutwalilila ku Mfumu Leza ni myenzo yawo yonsi. ²⁴ Walinji amunthu muzima swinya wizile nu Muzimu Mwimichile ni suwilo, na wanthu awavule awonjelezwa ku Mfumu. ²⁵ Banabasi aya ku Tasasi ukuvwamba Pauli. ²⁶ Ala pano wamuzana, wamuleta ku Antiyoki. Apano ku mwaka uwupuma awawungana ponga nichiwanga swinya awasambilizya awanthu wawavule. Awasambilizi watalisile ukutitwa awa kristu mu Antiyoki. ²⁷ Apano mumanda yayonye apano awatumwa wamwi wafumile ku Yerusalemu na ku Antiyoki. ²⁸ Wumwi uwakwewoliwo, e Egabasi, wimilile atunguludwa nu Muzimu Mwimichile ati ichipowe chilipona insi yonsi. Vyoo vyachitisile mu manda

yakwe Kulodiya.²⁹ Awasambilizi, ukulingana navino walinji navyo, awalengania ukutuma vyonsi vino wasanguzile ukwavya awanyina ku Yudeya.³⁰ Wapanzile choo; watumile indalama kuwasongo wachiwanza mwikasa lya kwe Banabasi ne Sauli.

12

¹Pa mphindinye yoo Imfumu e Herodi awika amakasa kwe wamwi awa chiwanza ukuti awayimvye. ²Wakomile Yakobi umunyina wa Yohani nu lupanga. ³Lyo walola chino chawasechelesya awa Yuda, atwalilila swinya ukulema Peturo. Yalinji amanda aya mukate wuno wusi nu mutawa. ⁴Ala pano wamulema, amuwika mu vingololo, aya nawe kwi wumba yani aya vita ukuti wamuchingilile; wavwambanga ukuya nawe kuwanthu pano ichakulya ichakipitililwa chasila. ⁵Apano Peturo asungwa muvi ngololo, kweni ipepo alitwalilila kwe Leza ukumupepela na wanthu wamu chiwanza. ⁶Uwusiko lyo e Herodi achili ukumufumya ukuya ukupanzwa, Peturo walazile pakasi pa wa vita wawili anyepwa niminyololo yiwili, pano awalinzi pamulyango wawtwalilila ukulinda muvingololo. ⁷Ala lola, umungelo wa Mfumu aloleka paponapapo pe weliwe, nuluswepo aluwala mung'anda ya vingololo ayuma Peturo pambali amukatusya ati, "Katuka zuwa," ni minyololo ayipona mumakasa yakwe. Umungelo ati kwe weliwe, "Yinyepe inzwalu ni ndyatu zyako." Peturo achita wowonye. Umungelo ati kwe weliwe, "Zwala ichizwalo chako unkhonkhe." ⁸Nga Peturo akonkha umungelo afuma kunzi. Atamanyile kuno chino chawombwa achachine. Welenganizye kuno akulola ichilolwa. ⁹Awala pano achila ing'anda iyakutalichila iya vingololo niya chitiwili, awafika pa mphongolo yachela yino yalungume kukaya; ayiyuka yonganye. Awafuma awaya mwekumba, nu mungelo wamunya palyanye. ¹⁰Ala pano Peturo wiluka, ati, "Kanonzi nakawuzyenye nkhumanya Imfumu yitumile umungelo wakwe ukunsapula mumakasa ya Herodi, na kwe vyonsi vino awanthu wachi Yuda walondanga viwe. ¹¹Wati wiluka, wayile kung'anda ye Mariya e nyina wa Yohani, wino witwanga Mariko, kuno awanthu awvule wawungine nukupepa. ¹²Walile pano wakong'onsya pachisakati, umuwomvi umukazyana wino witwanga Roda ayiza atolelela. ¹³Walile wamanya amazwi ye Peturo, awa ni chimwemwe nanthi kwiwila ichisakati; ngalelo wasamalila mung'anda avwanga ukuti Petulo ayimilile pa chisakati. ¹⁴Ngapano awati kwe weliwe, "Uvulungine wewe." Kweni akana ati awowonye. Awati, "Amungelo wakwe." ¹⁵Kweni Peturo atwalilila ukukong'onsya walile pano wiyula ichisakati, awamulola awazunguka. ¹⁶Peturo awasinizya nikasa ukuti wamyalale, apano awanena muno Imfumu yamufumizye muvingololo. A'ti, "Manyisyani Yakobi na wanyina." Apano akatuka aya ku masyo yanji. ¹⁷Kwatili kwacha, apawa ukuywayuwa pakasi pa wavita pecho chiwomvilwe kwe Peturo. ¹⁸Lelo pano Herodi amuvwamba atamuzana, akolowozya awavita nukupingula ukuti wakomwe. Nga pano afuma mwe Yudeya aya ku Kesariya ayikala kulyanye. ¹⁹Nomba Herodi avitwila awanthu waku Taya nu Sidoni. wayile kwe weliwe ni mfudo yonga, wala lyo watonsya Blasitasi, ekavwilizya wamfumu, ukuti awavwe woliwo, awalenga umutende pasipo insi yawo yapochelanga ichakulya ukufuma muni ya Mfumu. ²⁰Pwanda wusontholwe Herodi azwala umwinjilo wa chifumu ayikala pandulu; avwanga nawo. ²¹Awanthu awapunda, "Lyoo a lizwi lya kwe leza, asa lya munthu. ²²Paponapapo umungelo wa Mfumu amuma, umulandu atachindikanga Leza; ing'onyo azimulya afwa nukufwa. ²³Kweni amazwi ye Leza ayakula nukunyama. ²⁴Pano Banabasi nu Sauli watili wamala umulimo wawo, awanyochela ukufuma ku Yerusalemu, awawela nu Yohani, wino witwanga swinya Mariko.

13

¹Nomba mu chiwanza mu Antiyochi, palinji wamwi awatumwa na wasambilizya. Walinji we Banabasi, Simiyoni (wino witwanga Nayija), Lusiyasi wuku Siyirini, Manayeni (u munyina wakwe Herodi e kalamula), nu Sauli. ²Pano wachili wakupepa kwe Mfumu nu kukana ukulya umwenzu, u Muzimu Mutele watili, "Mbikilani pambali u Banabasi nu Sauli, ukuti waye wawombe intchito yino na wapundila woliwo. ³Watili wakana ukulya umwenzu, awapepa, nu kuwika amakasa yawo pa wanthu waa, awasya ukuti awapita. ⁴Banabasi nu Sauli awivwila u Muzimu Mutele nu kuya pansu mu Selewusiya; Ukufuma koko wayile paminzi ukuya ku chilila chakwe Siyipulasi. ⁵Pano walinji mu musumba we Salamisi, wizile wawizya inzwi lyakwe Leza muma Sinagogi aya wa Yuda. Walinji ne Yohani Mariko nawenye ngati awakuwawwilizya. ⁶Ngapano wapitilila ichilila chonsi ukuya ku Pafosi, wizile wazana umunthu wumwi uwa mayele, umutumwa wawufi uwa chi Yuda, wino izina lyakwe walinji e Ba Yesu. ⁷U wamayelee wee wakwafyananga ne kalola, Sejijasi Pawulasi, wina walinji amunthu uwamano. Umunthu wee wizile apunda Banabasi nu Sauli, umulandu walondanga ukwivwa izwi lyakwe Leza. ⁸Kweni Elimasi "uwamayelee" (amo izina lyakwe likusula) wasusyana na woliwo; Wizile elezya ukumukanila e kalola ukuti atakapochele isuwilo. ⁹Kweni Sauli, wino wamwitanga Pauli, wizwile nu Mwimichile Umuzimu, wamulolechesya weliwe ¹⁰nukuti, "Wewe mwana kwe satana, wizula ni misango iya wufi sinya uwuwipe. We mulwani wa chilichonsi chino acha wulungamane. Utalitela uleke ukunyongania ingololoke inzila zyakwe Mfumu, vwile?" ¹¹Nomba lola, ikasa lye Mfumu lili pakwe wewe, swinya wandi uwe wenthonkho. Utandi ulole ilanzi p mphindi iyitali." Paponapapo pizile pawa pakwe Elimasi iwingo nu kufita; wizile watalika ukuliwilila nukuwuzya awanthu ukuti wamukolele pakumulema ikasa. ¹²Pano kalola waweni chino chachitisile, wasuwizile, umulandu wazungusile na kasambilizizye muvya kwe Mfumu. ¹³Nomba Pauli nawawuye watalika uwulendo wa pa minzi ukufuma ku Pamfosi nukwiza ku Periga mu Pamfiliya. Kweni Yohani wasyile woliwo nu kunyochela ku Yerusalemu. ¹⁴Pauli na wawuye wapisile ukufuma ku Periga nukwiza ku Antiyochi uwa ku Pisidiya. Kulyanye wayile mu sinagogi pa wanda we Sabata nukwikala pansu. ¹⁵Watili wawazya isundo na watumwa, awa nankholelo wa mu sinagogi wizile watuma inthumi, watili, "Wanawitu, ndi mulinalyo izwi ilya kuwomya awanthu waa, lilandani." ¹⁶Acho Pauli wizile wimilila

nukutambalasya ikasa lyakwe; watili, " Wanthu wamu Izirayeli na mwemwe wano mukachindika Leza, ivyani. ¹⁷E Leza wa wanthu waa wa Izirayeli wasozile awatata witu swinya walenzile ukuti awanthunye wawo wavule pano wikalanga munsu ya Ijiputi, swinya nikasa mupela wawakolela ukufuma mwenemo. ¹⁸Pa myaka papipi namakumi yani wizile wayijimbiliza kwakwe woliwo mulupalang'ang'a. ¹⁹Watili wonona insi munenulambali munsu ya Kenani, wizile wawapa awanthu witu insi ngati aphyani. ²⁰Vyonsinye vyoo vyachitisile mu myaka ukuchila imyanda yini na makumi yasano(450). Lyo papita ivinthunye vyovy, wizile wawapa wa kapanzya ukufika pe Samweli umutumwa. ²¹Ngapano awanthu wizile walonda imfumu, apano Leza awapa Sauli umwana wakwe Kish, umonsi uwakufuma muluko lwakwe Benjamini, ukuwa imfumu imyaka amakumi yani. ²²Ngapano Leza wamufumyapo pa wufumu, wizile wakatusya Davide ukuti awe amfumu yawo. Kwalinji a kwe Davide kuno Leza watili, 'Nazana Davide umwana wakwe Yese ukuti awe a munthu uwakuyana nu mwenzu wane, wino akawomba vino nkhalonda ukuti awombe.' ²³Akufuma mu luko lwa munthu wee Leza waleta kwe Izirayeli u mutuli, Yesu, ngati ndimono alayizizye ukuchita. ²⁴Pano achili ukufika Yesu, Yohani wawizizye uwubatzizo lwa kupiliwuka ku wanthu wonsi awa mu izirayeli. ²⁵Pano Yohani wamalizyanga itchito yakwe, watili, 'Wuzye mukwelengania ukuti ne weni nene? nene asa weliwe. Kweni teyelezyani, wumwi akwiza pansizi yakwe nene, wino indato zya kumatamba yakwe nthayana ukuti ningasapula,' ²⁶Wanawitu, awana awa mu luko lwakwe abrahamu, swinya na wonsi wano wakatina Leza, akwe sweswe kuno ilandwe ilya kupusuka lyatumilwe. ²⁷Pakuti woliwo wano wikala mu Yerusalemu, nawa kapanzya wawo, watamumanyile, swinya wafisa imivwango ya watumwa iya watumwa yano yakawazwa pe sabata aliwensi pakumususa weliwe. ²⁸Napano watazanile ichifukwa ichakuti wamukomele, wizile walenga Pilato ukuti wamukome. ²⁹Ngapano wamala vyonsi ivinthu vino vyawalisilwe ivya kwe weliwe, wizile wamwisa pa muti nukumuzika mwi pute. ³⁰Kweni Leza wamuzulupusa ku wafwe. ³¹Wizile walolwa amanda ayavule nawano wafumile na weliwe ku Galileya ukuya ku Yerusalemu. Awanthu waa nomba awali wa kamboni ku wanthu. ³²Nomba tukuwanena ilandwe ukuti chino Leza walayizizye kuwa tata witu ³³weliwe wakwanilisa kwakwe sweswe, awana wakwe woliwo, pakumuzuylupusa Yesu. Ndivino kwawalikwa mwe Masalimo uwa chitiwili: 'Wewe we Mwana wane, Ilelo nawa ne Baba wako.' ³⁴Achisinkha ukuti wamuzuylupusa ku wafe ukuti umuwili wakwe wutize wononeke, Leza avwanzile ngati woo: 'Ndiza nkhupe wewe umwimichile nu wulotwa wuno walayizilwe kwakwe Davide.' ³⁵Achaleka wanena swinya mwe Masalimo yansi, 'Utalizumiliza u Mwimichile Wako ukuti alole ukuwola.' ³⁶Pakuti pano Davide wakwanilisa ukulonda kwakwe Leza mu nkhwatwa yakwe, wizile walala; wizile wamulalika apaliponga na wa tata wakwe swinya umuwili wakwe wizile wawola. ³⁷Kweni weliwe wino Leza wamuzuylupusa ataweni nanthi akuwola. ³⁸Nomba lekani chimanyikwe kwakwe mwemwe, wanawitu, ichakuti ukupitila mwe munthu wee ukuwiza kwakwe mwemwe ukutetelwa kwa luwembu. ³⁹Mwakwe weliwe wensi wino wasuwila atakawe numulanda ukufuma ku vinthu vyo isundwe lyakwe Musa lyaposilwe ukuwawilizwa ku mulandu. ⁴⁰Apano muwachenjela ukuti ivinthu vino awatumwa wawwanzile vitakawombwe kwakwe mwemwe: ⁴¹'Lola, mwewakasula, swinya muzunguke swinya apano mononeke; Pakuti nene nkhuwomba imilimo mu manda yinu, imilimo yino mutalitela musuwile, napano winji angize alande kwakwe mwemwe.' ⁴²Lyo Pauli na Banabasi wapita, awanthu wizile walenga woliwo ukuti wangavwanga amazwi yanye yaa pe Sabata wino wakwiza. ⁴³Pano ukusunkhana mu sinagogi kwizile kwasila, awavule awa Yuda na wa kuyipa awapinduke wakonsile Pauli nu Banabasi, wano wawwanzile kwakwe woliwo nukuwakomelezya ukuti watwalilile mu nkumbi yakwe Leza. ⁴⁴Pe sabata wino wakonsile, papipi umusumba wonsi wawungine apaliponga ukuti wivwe izwi lyakwe Mfumu. ⁴⁵Pano awa Yuda waweni iwumba, wizile wizula nuwuzuwa swinya watalisile ukumutuka weliwe. ⁴⁶Kweni Pauli nu Banabasi wizile wawwanga umwa kujimba nukuti, "Chalinji achakulondekwa ukuti izwi lyakwe Leza litalichile ukuvwangwa kwakwe mwemwe. Ukulola mwemwe mukulisuntchiliza ukufa kwekwe mwemwe swinya mukuyilola ukuti mutayana ku wumi wuno watalimala, lolani, twandi tuye ku makandi. ⁴⁷Pakuti acho Imfumu yatupatichiza sweswe, yatili, 'Nakuwika ukuti uwe we wuswepu kuwa makandi, ukuti wewe ufwile ulete ukupusuka' ⁴⁸Pano amakandi yivwa vyoo, wizile wawa ni chimwemwe swinya awatumvya izwi ilya kwe Mfumu. Wonsi wano wasolizwe ku wumi wuno watalitela wumale wizile wasuwila. ⁴⁹Izwi lya Mfumu lizile lyasata ukuya muchiputulwa chonsi. ⁵⁰Kweni awa Yuda awasonjelezya awanachi awakuyipa wano wachindikwa na wonsi awanankholelo mu musumba. Awavundulania ukuyimba kwakwe Pauli nu Banabasi nukuwasamazya muchiputulwa chakwe woliwo. ⁵¹Kweni Pauli nu Banabasi awakung'untha ulutukumbwi kumatamba yawo ukususyana na woliwo. Apano wizile waya mu musumba wa Ikoniya. ⁵²Swinya awasambilizile wizile wizula nichimwemwe nu Muzimu Mwimichile.

14

¹Yayile imphindi yafika mu Ikoniya pano Pauli ne Banabasi awasunkhana awinjila mu sinagogi ya wa Yuda awavwanga nkhaninye ichakuti awa Yuda na wa Griki wasuwila. ²Ukuwa awa Yuda wano wakanile ukusuwila wawulungania imyenzo ya wa makandi swinya awalenga ukuti wafulizwe wanyina. ³Wisile kokonye imphindi nthali, awalanga wakuvwanga mbali nukusinga ivya Mfumu yino yapnichisyanga inya nkumbi zyakwe. Wawomvile vyoo pakupa ivilolesyo ni vizungusyo mu makasa yakwe Pauli nu Banabasi. ⁴Awanthu wamusumba awapawunkhana; wamwi awakonkha awa Yuda ukuwa wansi awakonkha awa positole. ⁵Amakandi na wa Yuda apaliponga nawasongo wawo awapanzania ukuti wawaponye namawe, ⁶walile wamanya chochonye, awasamalila ku Likawonia mu misumba ye Listra ne Debe nu twaya tuno twaliwilizile mumbali, ⁷kokonye akuno awaya mukuwiza ilandwe zima. ⁸Mu Listra mwalinji umunthu wumwi, wino amatamba yakwe yatalinji namaka, wakwasilwe wonye kwe mama wakwe, atatela pita.

⁹Umunthu wee wivwile Pauli akuvwanga. Pauli amulolechesya apano walola ukuti umunthu wee ali nисуwilo ukuti angapola. ¹⁰Apo avwanga nizwi kulu ati kwe weliwe, "Katuka pa manama yako." Apano umunthunye weyo atoloka atalika ukupita umwakuliwilila. ¹¹Ayala iwumba lyalola chino Pauli wachita, awatalika ukupunda nichongo mu lulimi lwawo ulwa chi Likaonia, "'Twa leza twiza kwe sweswe nge tuwanthu." ¹²Awamwita Banabasi "Zeyusi" nawe Pauli "Heremesi," amuno awino wavwanganga sana. ¹³E simapepo wakwe Zeyusi, wino walinji ni tempeli lyakwe lino lyalinji kunzi kumusumba, waleta inkhambaku na maluwa pa chisakati; weliwe ni wumba ukuti wamupe inzuwi. ¹⁴Ala pano awa postole, Banabasi nu Pauli awivwa kuno wakulonda ukuchita chochonye, awalepulanisa ivizwalo vyawo awasamalila mwiwumba, awalila, ¹⁵"Mwe wanthu mwe ngachani chino mukuchitila wonye woo?" Naswenye swe wanthu, tuli chilichonga. Swenji twiza koo mukuwizya ilandwe zima, kukuwafumya kuvinthu vyavye vyoo muye kwe Leza umumi, wino walewuzile iyulu, ninsi, e sumbi ni vinthu vyonsi vino vili mwenemo. ¹⁶Imyaka yaku nsizi wazumilizize ukuti imyiko yonsi yapitilananga ndimuno walondanga. ¹⁷Ukuwa atalechelezya ukuyilanjiza muvinthu nivizima vino akachita akuwapanga imvula yitonya ukufuma mwiwulu awapa nivizwalo mphindi yakwe, izuzya imyenzo yawo ni vyakulya ni chimwemwe." ¹⁸Chingatenga wavwazile amazwi, Pauli nu Banabasi chatezile ukulesya kwiwumba ukuti wawafimile inzuwi. ¹⁹Awawiza wamwi wafumile Antiyochi naku Ikoniya wize awafunkhula amawumba. Awawupola Pauli namawe awamukwema awamufumya mukaya wati wafwa. ²⁰Ukuwa wala wasambilizi wamuwunganila, akutuka anyochela mukaya. Nga uwacha weliwenye nu Banabasi awaya ku Debe. ²¹Awawizya ilandwe zima mu kaya kalyanye ayaleka awavule awawa wasambilizi, ngapano wanyochela ku Lisitira, ukuya ku Ikoniya, na ku Antiyochi. ²²Awawizya awasambilizi awawapa isimphe ukuti walemansye isuwilo, awati, "Twandi tuwapita mu nthanzi imvule pakwinjila muwu Fumu wakwe Leza." ²³Lawalasika awasongo wonsi mu viwanza vyonsi mbali namapepo nukukana ukulya chimwi awawalemeka ku Mfumu, yino wasuwizile. ²⁴Awala wapita muni ya Pisidiya awaya kwe Pamfliya. ²⁵Awawizya amazwi mu Periga, awaya naku Ataliya. ²⁶Ukufuma kokonye awaya ku Antiyochi, kuno Leza wawapefile ninkhumbu zyakwe kumulimo wino watezile wamala ukuwomba. ²⁷Walile wafika mu Antiyochi awawunganika awanthu wamwi mu chiwanza apaliponga, awalandila vyonsi vino Leza wawachitizile nakuno wiyuzile inzira namakandi yasuwile. Nga awikala nawa sambilizi imphindi nthali.

15

¹Awanthu wamwi wafumile ku Yudeya ukuya ku Antiyochi awasambiliza awanyina, awati, "Mutanga mwize mutulwe suka ndi mwalembwa uwusilamo ndimuno isundo lyakwe Musa lyatachila." ²Choo chalenga Pauli nu Banabasi awapazikana nawo nkhaninye. Achalek Pauli nu Banabasi nawanji wano walinji mwe Antiyochi ukuti waye kwe Yerusalemu wakalolane nawa positole nawasongo wakavwanzanie iwuzyo lyoo. ³Apano weliwo, wasuchiliwa nawa chiwanza, nga awala wapita mwe Fonisha nu Samariya awawumbula vino amakandi yapiliwusile. Nukuleta ichimwemwe ku wonsi awanyina. ⁴Lyo wafika mu Yerusalemu, awapochelelwa ni chiwanza, nawa positole, nawa songo, awawalandila vyonsi vino Leza wawachitizile. ⁵Ukuwa awanthu wamwi wano wasuwizile, wano walinji mwiwumba lya wa Farisi, awimilila awavwanga awati, "wazipila ukulembwa uwusilamo nukusambila isundo lya kwe Musa. ⁶Awa positole nawa songo awawungana apaliponga ukuti wapanzanie chonye choo. ⁷Lyo wapazinkhana nkhaninye, Peturo ayimilila nga avwanga ati, "Wanawitu, mumanyile ukuti kwisinda Leza wapazile ukusola pakwe mwemwe ukuti amakandi yivwe ilandwe izima. ⁸Leza wino wamany mukasi mumenzo ya wanthu, apatichizya kwe woliwo pakuwapa Umuzimu Umwimichile, ndivyo watupa sweswe. ⁹Patalinji ipusano pakasi pa woliwo na sweswe, awaswefya imyenzo yawo mukusuwila. ¹⁰Ngachani chino mukwelezya Leza, pakuwika ichikokoli munsingo izya wasambilizi zino awakwasi witu napano asweswe tutangatunyamule? ¹¹Kweni twasuwila swinya twatulwa muno ankhumbu zyz Mfumu Yesu, ndivino vyalinji. ¹²Iwumba lyonsi lyamyalile pano lyateyelezyanga kwe Banabasi nu Pauli wakuvwanga ivya kuzungusya vyonsi nivya mayele vino Leza walesile awachita ku makandi. ¹³Lyo wamala ukuvwanga, Jakobi asimphuka ati, "Wanawitu, yivwani kwe nene. ¹⁴Simoni walondolola vino pakutalika Leza wapechezile amakandi ilyakuti asende wamwi awa kwe woliwo wawe mwizina lyakwe. ¹⁵Amazwi yawatumwa yazumilizyana nkhaninye na choo, ndivino kwawalikwa, ¹⁶Pansizi pakwe choo ndinyochela, swinya ndizenga ing'anda yakwe Davide yino yapona; Ndilimbuza ivipompha vyakwe, nzenge swinya, ¹⁷ichakuti awanthu wano wasyala wize wavwambe Imfumu, apaliponga namakandi wano wakwitwa nizina lyane." ¹⁸Avino Imfumu e Leza akuvwanga, wewenu wino wachita vyoo vino vyamanyikwa ukufuma ku mphindi izya kali. ¹⁹²⁰Apano, amelengania yane ayakuti tutize twawatamya amakandi wano wakupetuchila kwe Leza. Kweni tuliwawalichila ukuti wafumeko kuwononi wama kolania, ukufuma ku wuzelele, ukufuma kunyama yakunyongwa, swinya nu wazi. Pakuti Musa walumbilikwa mu misumba yonsi ukuma imphindi zya kali swinya wasambilizwanga mu ma sinagogi pe Sabata, ²²Pano chalolekanga nga achizima kuwa positole nawa songo, nichiwanza chonsi, ukusala Judasi wino witwangwa Barasabasi, nu Sila wano walinji awasongo mu chiwanza, nukuwatuma ku Antiyochi ponga nu Pauli ne Baranabasi. ²³Wawalisile vyoo: "Ukufuma kuwa positole na wasongo, awanyina winu, kuwa makandi awanyina mu Antiyochi, Siriya, ne Silisiya: Tulamuche!" ²⁴Twivwa kuno awanthu wamwi wafumile mwekwa sewswe, pano kutalinji nukuwazumilizya, nukuwawulungania mwemwe nivisambilizo vino vyachizya imyenzo yinu, ²⁵chatuzipila sweswe, atuwa namelengania yonga, ukusola awanthu nukuwatuma kwa kwe mwemwe nawakundwe Banabasi ne Pauli, ²⁶awanthu wano wayipelesile uwumi wawo umulandu nizina lya Mfumu Yesu Kristu. ²⁷Achaleka twatuma Judasi nu Silasi, wano wandi wize wawanene woliwo vilivyonga mu mazwi yawo. ²⁸Pakuti chikuloleka achizima ku Muzimu Umwimichile na kwe sweswe, tutakati tuwonjelezye e katundu ukulusya pavino vinthu vino vikulondwa;

²⁹Ukuthi muyileme muvinthu ivya nzuwi ku makolania, ku wazi, ivyakunyongwa, naku wuzelele. Nanthi mungasolezya kwe vyoo, vyandi viwawele ichete. Musyale ichete." ³⁰Pano weni, walile wawasamazya, wizile ku Antiyoki; walile wawunganika iwumba ponga, watwazile e kalata. ³¹Walile pano wawazya, awasechelela nkhaninye umulandu nukusipwa. ³²Judasi nu Sayilasi, na watumwa, awawapa amaka wanyina na mazwi amavule nu kuwawomya. ³³Lyo wikalako imphindi kulyanye, awawatuma mumutende ukufuma ku wanyina wano wawatumile. ³⁴Kweni chamuzipile Siyilasi ukusyala kulyanye. ³⁵Kweni Pauli nu Banabasi wikazile ku Antiyoki, mukusambilizya nukuwizya (apaliponga na wawuye) izwi lya Mfumu. ³⁶Lyo papita amanda Pauli awati kwa Banabasi, " Tuye tunyoke tuwatandalile awanyina mu mutwaya tonsi kuno twawizizye izwi lya Mfumu, ilyakuti tulole mo wikalila. ³⁷Banabasi walondanga ukusenda Yohani wuno witwanga Mariko. ³⁸Ukuwa Pauli welenganizye ukuthi chitangandi chizipe ukuya nu Mariko, wino wawasyile mu Pamfiliya swinya atayile na woliwo ku tchito. ³⁹Apano kwawa imphokoto nkhaninye, awa pawunkhana pa woliwo, apo Banabasi asenda Mariko nukuya nawe pa wato ukuya ku Sayipulasi. ⁴⁰Nawe Pauli asola Sayilasi awapita, pano wasuwilwa na wanyina ku nkhumbe ya ku Mfumu. ⁴¹Apano wapitila mu Siriya namu Silisiya, awawomya iviwanza.

16

¹Pauli nawenye wiza ke Deribe naku Lisitira, apo walola, umusambilizi wumwi izina lyakwe Timoti walinji kweneko, umwana wa mu Yuda umwanachi wino walinji amusuwile, kweni e baba wakwe walinji amu Griki. ²Wamuvwanga ivizima awanyina wano walinji ku Lisitira naku Ikoniyamu. ³Pauli walondanga ukuthi apite nawe, acho wamusenda nu kumuputula uwusilamo ukulingana nawa Yudawano walinji mu masyo yayo, amo wonsi wamanyile ukuthi e yisi walinji amu Griki. ⁴Awala pano wakupita munzila ukupitila mu misumba. wasyanga mu viwanza indayilo yakwe woliwo ukuthi wakonka, indayilo zino zyawalikwilwe nawa positole na wa songo mu Yerusalemu. ⁵Apo iviwanza vyiza vawoma mwi suwilo nu kuvula mu mphendwa chila wanda. ⁶Pauli na wawuye wayile ukupitila mu viputulwa vya Pirigiya nu Galatiya, pakuthi wawakanile u Muzimu Mwimichile ukuwizya izwi mu chiputulwa chaku Asiya. ⁷Pano wiza papipi napa Mayisiya, wizile welezya ukuya mu Bithiniya, kweni Umuzimu wakwe Yesu awuwalesya. ⁸Achaleka wapitilila Mayisiya, wiza wafika mu musumba wa Trowasi. ⁹E Kalolankholelo alolesile kwe Pauli pawusiku: U monsi waku Masedoniya wimilile palyanye, akumulenga swinya akuthi, " Zanga ku Masedoniya nu kutwavwa." ¹⁰Pano Pauli walola wowonye ivya kalolankholelo, paponapapo twizile twakatuka ukuya ku Masedoniya, Twikazya mumenzo ukuthi Leza watwita ukuwizya ilandwe kwakwe woliwo. ¹¹Pano twakatuka pa ngalawa ukufuma ku Trowasi, twizile tololoka ukuya mu Samotiresi, pano kwacha twiza ku Niyepolisi. ¹²Ukufuma koko twaya ku Filipi, wino a musumba wa mu Masedoniya, umusumba uwakulondeka mu chiputulwa na muwufuma wa Roma, swinya twizile yikala mu musumba wonye woo amanda ayavule. ¹³Pa wanda wa Sabata atufumila kunzi ku mulyango waku luzi, kuno twelenginie ukuthi kungawa amasyo aya kupepela. Nga twikala pansi swinya atuvwanga kuwanachi wano wizile ponga. ¹⁴Umwanachi wumwi witwanga Lidiya, e kakazya wa viwenzuluchile ukufuma ku waku Tiya-tira, wino walinji amupefi wakwe Leza, ateyelezya kwe sweswe. Imfumu yamwiyula umwenzo ukuthi ukwivwizizya ku vino Pauli avwanganga. Pano weliwe niwa mu ng'anda yakwe wabatizwa, atulenga sweswe, ati, "Ndi mwazana nene ukuwa nисуwilo ku Mfumu, zanjani nu kwikala mu ng'anda yane." Swinya atupepelezya. ¹⁶Kwizile kwawa, pano twapitanga ku masyo yakupepela, wumwi umwanachi umutichi wino walinji nu muzimu uwa kulawulila wasunkhine naswe.. Wawizilanga awa kumuwo mva ichuma ichivule pakulawula. ¹⁷Umwanachi wee wakonkhanga pansizi Pauli na sweswe nukupunda, akuthi, " Awanthu waa awawomvi wakwe Leza Umukulu Nkhani. Wakuwizya kwe mwemwe inzila yakupusuchila. ¹⁸Wachitanga vyoo amanda amavule. Kweni Pauli, ukuwa amukalale nkhaninye na weliwe, apiliwuka nukuthi ku muzimu, "Nkhukupatichizya wewe mwizina lyakwe Yesu Kristu ukuthi fuma mwe weliwe." Swinya awufuma paponapapo. ¹⁹Pano awawomvi wakwe walola kuno ulungo lwawo ulwakuzanila indala nomba lwapita, awamulema Pauli nu Silasi nu kuwakwema ukuya mu masyo yakukazizya paminso ya wamafunde. ²⁰Awala wawaleta kuwa namasundo, watili, " Awanthu waa wakuvulungania umusumba witu. Awa Yuda. ²¹Waku wizya imiwele yino asa yamasundo ya Roma ukuthi tuzumile nu kuwomba. ²²Apano iwumba lyakatuchila mupela apaliponga ukususyana nu Pauli ne Silasi; awa namasundo awalepulanisa imyenda yawo ukufuma mu miwili yawo nu kuwapatichizya woliwo ukuthi wawume ni nsondo. ²³Awala wawuma nkhaninye, wawasumba mu vingololo nuku patichizya kasunga wa vingololo ukuthi awasunge ichete. ²⁴Pano wivwa ukupatichizwa koo, e kasunga wizile wawasumba woliwo mukasi mu vingololo nukunyepa amanama yawo kuvikonkholo. ²⁵Papipi na pakasi pausiku Pauli nu Silasi wapepanga nukwimba inyimbo kwakwe Leza, swinya awanyepwe awawuye wivwizisya ku woliwo. ²⁶Paponapapo akuya ichizumanzi ichikulu nkhanini, umwakuthi amasyo ya vingololo yizile yingana; swinya paponapapo ivisakathi vyonsi viyuka, swinya iminyololo ya wonsi ayisapuka. ²⁷E kasunga aziwuka mutulo nu kulola imilyango yavingololo iyusile; izile akwema e panga wakwe nukuwa papipi ukuyikoma, umulandu welenginie ukuthi awavingololo wasamazile. ²⁸Kweni Pauli wizile wapunda nizwi ikulu, alanda, " Utakayichise, umulandu swensi tulimonye moo." ²⁹E kasunga apunda ulukozyo nukusamalila mukasi swinya, akuzakaza ku nthete, apona pansi paminso pe Pauli nu Silasi, ³⁰swinya awafumya panzi nukuthi, " Wasongo, ningachitha chani ukuthi mphusuke?" ³¹Awati, " Suwila mwe Mfumu Yesu, apo wandi uli upusuke, wewe ni ng'anda yako. ³²Awavwanga amazwi ya Mfumu kwakwe weliwe, apaliponga na wonsi mu ng'anda yakwe. ³³Apano e kasunga awasenda mu mphindi yilwanyane iya wasiku, nu kuwapwizya ivilonda vyawo, apano weliwe na wonsi awa pa ng'anda yakwe wabatizwa paponapapo. ³⁴Ngapano akwiza ne Pauli nu Silasi ukuya mu ng'anda yakwe nu kuwika ichakulya paminso yawo, asechela nkhaninye ponga nawa mu ng'anda yakwe, ukuthi wawa nисуwilo mwakwe Leza. ³⁵Nomba lyo kwacha, e namasundo atuma izwi kuwa kalindilila,

ukuti, " walekani awanthu wawo wapita."³⁶E kasunga waya wamunena Pauli, wati, "Awanamasundo watuma izwi kwe nene ukuti imbasapule mwapita. Nomba kanonzi fumani kunzi, swinya mupite mu mutende."³⁷Kweni Pauli ati kwakwe woliwo, " Watuvwapula pa wanthu pano tusi numulandu, napano swe wakaya wamu Roma--swinya watutaya na muingololo. Wuzye nomba wakulonda watufumye kumbali? Awe! Walekani wize awenecho nu kutukololela pakuya kunzi. ³⁸Wakalindilila awatuma amazwi kuwa namasundo, ngapano wivwa ukuti Pauli nu Silasi awa Roma, awawa ninthete. ³⁹Awa namasundo wizile awalambiliza kwe woliwo nu kuwafumya kunzi, nukuwalenga ukuti waye ukutali nu musumba. ⁴⁰Apano Pauli nu Silasi wafuma muingololo nu kwiza ku ng'anda ye Lidiya. Ngapano Pauli nu Silasi walola awanyina, awawawomya woliwo swinya awafuma mu musumba.

17

¹nomba wachilingania mu misumba ya Amfipolisi namwe Apoloniya, wizile wafika mu musumba wa kwe Tesalonika, kuno kwalinji e sinagogi wawa Yuda. ²Pauli, ngati amwata wakwe, wizile kwa kwe woliwo, swinya pa manda ya wa Sabata yatatu welengania apali ponga nawo ukufuma mu mawaliko.³Wiyulanga amawaliko swinya nu kuyalondolola ukuti chalinji chakulondekwa kwakwe Kristu ukuyimba, nukuzylupuka swinya ku wafwe. Ati, " Wee Yesu wino nkhuwizya kwa kwe mwemwe awili Kristu." ⁴Wamwi awa Yuda wizile wasuwila ngapano wayisanzya kwakwe Pauli nu Silasi, apaliponga nawavule wano wayipile muwa Griki, swinya asawatichi wanankholelo ku wanachi.⁵Kweni awa Yuda ano watasuwizile, wati wawa nuwuzuwa, wasenzile wamwi awawembu ukuma kumasyo yakukazizya, awawungana iwumba ponga, awakatusya ichongo mukaya. Awaya nu lombwa mu ng'anda yakwe Yasoni, wawwambanga ukumuleta Pauli nu Silasi ku wanthu. ⁶Kweni watawazanile, wanyintha Yasoni na wamwi awanyina paminso yawa songo wa musumba, wapundanga, " ⁷Awanthu waa wano wavulunginie insi yonsi wiza swinya na konye koo. Awanthu wano Yasoni wawapochelezile wakuwomba umwa kulekani ni nsundo izya kwakwe Kesari; wakuti kuli imfumu yinji -- Yesu."⁸Iwumba na wasongo wa musumba wizile wavulungana pano wivwa vinthunye vyoo. ⁹Kweni awasongo wamulipilisizye indalama Yasoni ngeti a chikole, awaleka awapita.¹⁰Uwusiku nye wowo awanyina awatuma Pauli nu Silasi ku Beriya. Pano wafisile koko, wayile mu sinagogi ya wa Yuda. ¹¹Nomba awanthu nye waa walinji wakuchindikwa ukuchila wano walinji mu Tesalonika, pakuti wapochelezile izwi nu kuyipa konsi ukwa mwenzo, ukulolechesya amawaliko uwanda nu wanda ichakuti avino chalinji. ¹²Akulikuti awavule awakwe woliwo wasuwizile, ukusanzya nawa pankholelo awa Griki awanachi nawavule awonsi. ¹³Nomba pano awa Yuda wa mu Tesalonika wivwile kuno Pauli nawe wapundanga izwi lya kwe Leza mu Beriya, wayile kweneko awavundula nu kutamya amawumba. ¹⁴Apano paponapapo, awanyina wizile awatuma Pauli ukuti aye kwe sumbi, kweni Silasi nu Timoti wasyazile kulyanye. ¹⁵Wawo wano watungululanga Pauli wamusenda ukufikamu musumba wa Ateni. Pano wamusynga Pauli kulyanye, awapochelela ukufumila kwakwe weliwe uwutanthiko wakwe Silasi nu Timoti ukuti wize kwe weliwe mwe zuwa. ¹⁶Nomba pano Pauli wawalindilinga mu Ateni, umuzimu wakwe uwafulwa mukasi mwakwe weliwe pano walola mumusumba mwizwile amakolania. ¹⁷Apano welenganianga nawo mu sinagogi nawa Yuda na wanjani wano wapepanga kwe Leza, na mu masyo yakukazizya ponga nawano walinji kweneko. ¹⁸Kweni wamwi awa Epikuliya nawa Stoyiki awa mano yakwelengania wasunkhana na weliwe. Wamwi awati, " Achani chino ichipuwa choo chikulonda ukulanda?" Wanjani awati, " Akuloleka ukuwa wenga wa wano wa kapunda awanthu ukuti wakonkhe twa leza utwa sita kumanyikwa," umulandu wakuti wawizyanga ilandwe lya kwe Yesu nu kuzylupukwa. ¹⁹Wasenzile Pauli nukumuleta kuwa Ariyopagasi, awati, " Tukulenga tumanye imisambilizizye imipya yino walandanga? ²⁰Pakuti mwaleta ivinthu vya chilendo mu makutwai yitu. Akulikuti, tukulonda tumanye chino ivinthu nye vyoo vikusula." ²¹(Nomba wonsinye awa Ateni na weni wano wikala kokonye pasi nanthi chimi chino wasumbilanga kweneko imphindi ukuchila ukuvwanga pamwi ukwivwa chimwi ichipya.)²²Pauli ayimilila pakasi pawa Ariyopagasi nukuti, "Mwe wonsi wa mu Ateni, nalola ukuti mwe wakapepa munzira iyili yonsinye. ²³Pano nizile inchilingania indolechesya ivinthu vya mapepo yinu, nazanile apakochela inzuwi na mawaliko yakuti, " Kwe Leza Nthamanyikwa." Chino amuno mukapepa sita kumanya, NKhuwizya kwakwe mwemwe. ²⁴E Leza wino walewuzile insi navyonsi vino vili mwenemo, pakuti awili Imfumu ya mwiwulu na muni, asikwikala mu matempeli yano yazengwa namakasa. ²⁵Atatela awombelwe na makasa ya wanthu, ngati fweni akalonda chimwi, amuno aweliwe akapa uwumi nu muza na vyonsi ivinji. ²⁶Ukufuma ku munthu wenga walewuzile insi yonsi iya wanthu ukuti wikale papela pansi, watela wawawikila nukuwasolela izyamphindi swinya nimipaka iyakwikalila mu vipya, ²⁷umwakuti wamuvwambilizye Leza swinya pamwi wangivwichisya inzila yakuya kwakwe weliwe nukumuzana. kweni asukutali kwakwe wensi wamwe sweswe. ²⁸Amuno mwakwe weliwe tuli nu wumi, tukupita swinya tukumanyikwa, ndivino wumwi uwa wavwanzi winu wavyanga, ' amuno nasweswe swe wakwe.' " ²⁹Achakuti, umulandu naswenye swe wakwe Leza, tutakati twelengania ukuti imiwele yakwe ili ndivino ikolano lyakwe golide, nanthi we siliva, nanthi aliwe -- ikolano lyapangwa na mano swinya amelengano ya munthu. ³⁰Achaleka Leza wasuzile vye mumphindi zya kunthamanyika, kweni nomba akupatichizya wonsi awanthu ukuti watontholekwe. ³¹Choo amulandu wapanzile uwanda pano alipanzya insi muwulungamane na wanthu wano wasola. Leza wawika ichisinkha pa munthu wee kwe wensi pakumuzylupula ku wafwe. ³²Nomba pano awanthu waku Ateni wivwile pa vya kuzylupuka ku wafwe, wamwi awasoweka Pauli; kweni wanjani awati, "Twandi twivwe swinya kwe wewe pamulandu woo." ³³Pano vyoo vyapita, Pauli awasya. ³⁴Kweni umunthu wumwi ayisanzya kwakwe weliwe swinya asuwila, ponga ne Diyonisiyasi umu Ariyopagayiti, umwanachi izina lyakwe Damarisi, na wanjani wano walinji nawo.

¹Vyalile vyapita ivinthu vyoo, Pauli wafuma mu Atheni and waya ku Korinthe. ²Kulyanye wasunkhune nu mu Yuda izina we Akwila, u mwikalansi waku Pontusi, wino wafumile ku umwa nomba ukufuma ku Itale nuwakwe e Prisila, umulandu Kulodiyasi wawakomelezizye wonsi awa Yuda ukuti wafume mu Roma. Pauli wayile ku woliwo, ³swinya umulandu wawombanga pa ntchito iya kuyana, wizile wikala nawo nu kuwomba, pakuti wasumanga utung'anda twa vipapa wuno walinji a mulimo wawo. ⁴Pauli wawapepekanga mu sinagogi amanda yonsi aya sabata, welezizye ukuwapatichizya wonsinye awa Yuda nawa Griki. ⁵Nomba pano Silasi nu Timoti wizile ukufuma Masedoniya, Pauli ayipa kwizwi, wasimichizyanga kuwa Yuda ukuti Yesu alinji we Kristu. ⁶Kweni pano awa Yuda wasusya nu kumutuka, Pauli akuntha ichizwalo chakwe pakwe woliwo ati, "Leka uwazi winu wuwe pa mitwe yinu; Nene nthali nu mulandu. Ukufuma nomba ukuya kunkholelo nandi inje ku Makandi." ⁷Apano wizile afuma nukuya ku ng'anda yakwe Tito nu Jasitasi, u munthu wino wamupepanga Leza. Ing'anda yakwe yalinji papipi ni sinagogi. ⁸Krisipasi, u nthunguluzi wa sinagogi, wasuwizile mwakwe Mfumu, apaliponga na wonsi wano wikalanga mu ng'anda yakwe; swinya awavule awa ku Korinthe wano wivwile pachochi wasuwizile swinya wizile wabatizwa. ⁹Imfumu ayati kwakwe Pauli muwusiku muchilolwa, "Utize watina, lelo vwanga swinya utakamyalale. ¹⁰Pakuti indi nawewe, swinya nawumwi aliyelezya ukukuchisa, pakuti indi nawanthu awavule mu musumba." ¹¹Pauli wikazile kulyanye u mwaka ni myezi umutanda, akusambilizya izwi lyakwe Leza pakasi pakwe woliwo. ¹²Kweni pano Galiyo wizile wawa we mwimilili wa Achayiya, awa Yuda wakatuchizile mupela na melengano yonga ukususyana ne Pauli nukumuleta paminso ya wakanpanza; ¹³woliwo watili, "Wee umunthu wapepelezanga awanthu ukuti wamupepe Leza ukususyana ni sundo." ¹⁴Ukuwa pano Pauli walinji ukuti avwange, Galiyo watili kuwa Yuda, "Mwe wa Yuda, ndi amwelimu chalinji achakuti achakonona pamwi a mulandu, changa chivwike ukuti imbombe namwemwe. ¹⁵Kweni pakuti yaa amawuzo iyakukwafyana na mazwi na mazina na masundo yinu, mwivwane mwewenecho. Nthakulonda ukuti imbe na kapingula pamazwi yaa. ¹⁶Galiyo wapanjisizye ukuti wafume pamphanda yawa kapanza. ¹⁷Ngapano wonsinye wawo walema Sosteni, e kapingula wa sinagogi, nu kumuma paminso wa kapanza. Kweni Galiyo atasakamine vyowachisile. ¹⁸Pauli, walile wikala kulyanye amanda ayavula ayakonjelezya, wasya awanyina nu kupitata uwulendo wapa minzi nu Prisila nu Akwila. Lyo atani akatuke pe sumbi, Kenkiriya, wizile apela inyele pamulandu wilayano lyo alayizizye. ¹⁹Pano wiza ku Efeso, Pauli asyile Prisila nu Akwila kulyanye, kweni weni umwenecho wizile waya mu sinagogi nu kulandana nawa Yuda. ²⁰Pano wamukolowozya Pauli akuti ikale imphindi nthali, akana. ²¹Kweni watili wafuma ku woliwo, watili, "Nene ndinyochela swinya kwe mwemwe ndi akulonda kwakwe Leza." Ngapano watalisile uwulendo ukufuma ku Efeso. ²²Pano Pauli watili wafika pa Kesariya, wizile waya kumulundu walamuka ichiwanza cha Yerusalemu swinya aya kusika ku Antiyoki. ²³Watili wikala imphindi katichi kulyanye, Pauli wizile wakatuka nukuya ukupitila muviputulwa ifya mu Galatiya nu Pirigiya swinya ukuwomya wonsi awasambilizi. ²⁴Nomba wumwi umu Yuda izina Apolosi, umu Alekizanda kunkhwatwa, wiza ku Efeso. Wamanyile sana ukuvwanga swinya uwamaka pizwi. ²⁵Apolosi wasambalizizwe mu visambilizyo vyakwe Mfumu. Watili wawa mu muzimu, wavwanzile nuku sambilizya ichete ivinthu vyakukwafyana nu Yesu, kweni wamanyile uwubatzizyo wakwe Yohani mphela. ²⁶Apolosi wizile talika ukuvwanga sita kutina mu sinagogi. Kweni pano Prisila nu Akwila wamwivwa, awamusendela pambali nukumulandulila inzila yakwe Leza ichete. ²⁷Pano walondanga ukuti atakapitile mu Achayiya, awanyina wamukomelezya nu kuwa walikila sambilizya mu Achayiya ukuti wamupochelele. Ngapano wafika, wawavwilichizizye sana wano wasuwizile mu wila. ²⁸Apolosi wasusizye nkhaninye awa Yuda pakususania pi wumba, ukuwalanjizya ukupitila mu mawaliko ukuti Yesu awili Kristu.

¹Ala pano Apolosi walinji ku Kolinthe, Pauli wapululila muni ya mupela wiza wafika mu musumba wa Efeso, aya azana wamwi awasambilizi kweneko. ²Pauli ati ku woliwo, "Wuzye mwapochelezile Umuzimu Umwimichile pano mwasuwizile?" Awati kwe weliwe, "Awe, tutivwa nanthi kwivwa kuno kuli Umuzimu Umwimichile." ³Pauli ati, "Ukuya muchani muno mwabatizizwe?" Awati, "Muwubatzizyo wakwe Yohane." Apo Pauli awatolela, Yohane wabatizizyanga nu wubatzizyo uwakutontholokwa. Awanena awanthu awati wasuwile mwakwe wino waliyiza pansizi pakwe weliwe, ukuti, mwe Yesu." ⁴Awala awanthu wivwa vyoo, wabatizizwe mwizina lye Mfumu Yesu. ⁵Ngapano Pauli awika amakasa yakwe pakwe woliwo, Umuzimu Mwimichile awiza pakwe woliwo swinya walanda mumvwango zinji nu kuvwanga ivya nkholelo. ⁶Apaliponga walinji awanthu ikumi na wawili. ⁷Pauli winjizile mu sinagogi avwanga nukusinga ku mphindi ya myezi yitatu, awavwanzania nawanthu nukuwafunkhulila ku wufumu wakwe Leza. ⁸Ukuwa pano wamwi awa Yuda watumvile awakana ukusuwila, watalika ukuvwanga uwuwi wa Nzila paminso yiwumba. Achaleka Pauli afuma kwe woliwo swinya asenda na wasambilizi apita nawo, nga awlanda nawo mu ng'anda iya kusambilyizya mwenemo yakwe Tiranasi. ⁹Choo chapitilila kumyaka yiwili, wonsi wano wikalanga muni ya Esiya wivwa izi lya Mfumu, wonsinye awa Yuda na wa Griki. ¹⁰Leza wawombanga imilimo iyikulu ukuwomvya amakasa ya Pauli, ¹¹apano nututambala, ninyenda yino yamupalamansizye yasendwa ukuya ku walwale, uwulwale wapola ni mizimu miwipe yafuma mwakwe woliwo. ¹²Palinji wamwi awa Yuda awa mayele wapitanga mu masyo. Wapundanga mwizina lya Mfumu Yesu ichakuti wawe namaka ku mizimu miwipe pano watinji, "Pi zina lya Yesu wino Pauli akawizya, nkukupatichizya fuma panzi." ¹³E simapepo umukulu uwa Chiyuda, wino izina lyakwe walinji Skeva, wanji nawana munenulambali(7) wano wachitanga vyoo. ¹⁴Umuzimu muwipe awatolelela, "Yesu namumanya, Pauli namumanya, Nga mwewawenu mwemwe?" ¹⁵Umuzimu

muwipe wuno walinji mwe munthu wee wavundumuchila awa mayele nu kuchimva nukuwuma. Awa samala ukufuma mung'anda sita kuzwala swinya amphondo. ¹⁷Choo chizile chamanyikwa ku wonsi, awa Yuda na wa Griki, wano wikalanga mu Efeso. wawa ninthete sana, swinya izina lyakwe Mfumu Yesu lyachindikwa. ¹⁸Swinya, awavule wawasuwizi wiza nuku wumbula swinya ukuzumilizya iviwiye vino wachisile. ¹⁹Awavule wano wawombanga ivya mayele yakutumphika wiza nawa kalata wawo paliponga swinya awocha paminso pakwe wonsinye. Pano wapenda uwuvule pa ndalama, wazanile imyanda ikumi imphindi amakumi yasano (50,000) iya siliva. ²⁰Ukuwa izwi lya Mfumu lyasata ukufika ukutali umwa maka. ²¹Nga pano Pauli wamalizizye umulimo wakwe mu Efeso, wizile yelengania mu Muzimu ukuti apitile mwe Masedoniya nu Achalia panzila ukuya mu Yerusalemu; ati weliwe, " Ndi nikala kokonye, mfwile inje ndole Roma. ²²Pauli wizile tuma ku Masedoniya wawili mu wano wamutulanga, Timoti nu Erasitasi. Kweni weni ayikala mu Esiya paka mphindi. ²³Pa mphindi ngati yoyo patalinji nanthi kamwi katichi akakuvulungania mu Efeso pa mulandu wa Nzira. ²⁴E kasula wumwi izina lyakwe Dimetiriyasi, wino wapanga ivikolania vye Atemisi, walesile uwukasi kuwakawomba wa ntchito zya makasa. ²⁵Ngapano wizile wawa wunganika ponga awawombi wantchito yoyo ati, " Mwe wanthu, mumanyile kuno muwukazimo muli indalama sana. ²⁶Mukalola nu kwivwa vyoo, as pa Efeso patupu, kweni mukaya konsi aka Esiya, Pauli wizile limbichisya mukutonholosya awanthu awavule. Akuvwanga ukuti kutawa twa leza tuno tukapangwa namakasa. ²⁷Asachakuti pali ichakutinia ukuti uwukaziyi witu wutalilondekwa swinya, kweni swinya i tempeli yakwe leza umwanachi Atemisi yiliwa yisi nu wuchindame. Apo uwukulu wakwe wulimala, weliwenye wino Esiya ninsi yikamupepa. ²⁸Pano wivwile choo, wizula nukufulwa swinya wapunda, awati, " Umukulu we Atemisi wa mu Efeso." ²⁹Akaya konsi kizile kavulungana, swinya awanthu wonsi nu mwendo wonga wasamalila kuno iwumba likawungana. Wizile wamulema wano wakapita ponga ne Pauli, e Gayasi nu Aristachasi. wano wafuma mu Masedonia. ³⁰Pauli walondanga ukwinjila mwi wumba lya wanthu, kweni awasambilizi wamulesizye. ³¹Swinya, wakapanzira wa kaya ka Esiya wano walinji awamanyani wakwe weliwe watuma inthumwi ukumulenga ukuti atakinjile muno iwumba likasunkhana. ³²Awanthu wamwi wapundanga ichinthu chonga, na wansi ichinji, pakuti iwumba lyavulungine. Awavule watamanyile ukuti achani chino wasunkhine apaliponga. ³³Wamwi mwiwumba awapanzizye Alekizanda, wino awa Yuda wamusuntchilizyanga kunkholelo. Apano Alekizanda wizile tumphula ikasa lyakwe, ukulonda ukuyikopolola kwi wumba. ³⁴Kweni pano wizile wamanyika ukuti amu Yuda, wizile wapunda nichongo pa mawola yawili nizwi lyonga, ukuti, " Umukulu we Atemisi uwa wa Efeso." ³⁵Pano e kawalika wizile myalalika iwumba, watili, " Mwe wanthu wa mu Efeso, wuzye amunthuchi wino atamanyile ukuti akaya ke Efeso akano kakasunga e tempeli lya Atemisi umukulu ni ichikolania chino chaponile ukufuma mwiwulu? ³⁶Ukulola pano ivinthu vyoo asa vya kukanwa, mufwile mumyalale mutakawombe nanthi chimwi umwakusamazanyia. ³⁷Ichakuti mwizile na wanthu waa mu ng'anda ya masundo wano asa wang'o mu tempeli pamwi wano wakusewana leza witu umwanachi. ³⁸Akuli kuti, nanthi Dimetiriyasi na wa womvyamakasa wano waliponga na weliwe wali nichakususyana nawumwi, ing'anda zya masundo azivule na wakapanzira walipo. Walekeni wasusyane nawawuye. ³⁹Kweni ndi mukulonda vinji vino asa vyoo, muliya navyo kuno tukasunkhana. ⁴⁰Nichisinkhanye tuli numulandu pachongo icha wanda woo. Pasi nanthi chimwi chino chaleta ichongo, swinya tutandi tulinganie." ⁴¹Ala wavwanga vyoo, asasya iwumba.

20

¹Chalile ichongo achisila, Pauli atuma awasambilizi wonsi apali ponga awawomesya, nga avwanga ati umutende kwe mwemwe avyo awasya aya ku Masedoniya. ²Ala waselenkhania munsu zyozyo swinya wavwanzile amazwi aya pusaneputane ayakuwawonya woliwo, ngawaya kunsu ya ku Grisi. ³Lyo wamala imyezi yitatu kweneko, ayivwa kuno wamupanjilanga awa Yuda lyo ali mupipi nukukatuka ukuya ku Siliya pawulendo wa pa minzi apno ayelengania ukunyoka ukuchilingania ku Masedoniya. ⁴Awamukonkha nukufika ku Esiya walinji e Sopata umwana kwe Pirus uwa ku Beriya; Alistachasi ne Sekundusi, wonsinye waa wafumile mukaya ka wasuwizi ake Tesalonika, Gayusi wa kwe Debu; Timomotoyo; and Tichikasi ne Trofimus ukuma ku Esiya. ⁵Swinya awanthunye waa wakolezile pakw sweswe nga awatulindilila sweswe mukaya ke Trowasi. ⁶Twapisile uwulendo wapa minzi pakuya mukaya ke Filipi lyo amanda yasila aya chakulya cha mukate wuno wutalinji nu mutawa, nga mumanda yasano twizile kwe woliwo mukaya ke Trowasi. Twikazile mwenemo amanda munenulambali(7). ⁷Uwanda wanthaliko uwa pa Mulungu, pamo twawungine ponga pa kumontholania umukate, Pauli wavwanzile kuwasuwizi. Walinji namelengania nukuyipekania ukuti akukatuka kuwacha, nga atwalilila ukuvwanga landwe zima mphaka uwusiku pakasi. ⁸Kwalinji inyale mvule muchiputulwa chang'anda papela pano twizile atuwa mwauponga. ⁹Pawindo pikazile umulumendo izina lyakwe we Yutikasi, alala utulo utukalambane nkhaninye. Pano Pauli walandalizile nukuvwanga, umwana wenye, walanga alazile, apona pansu ukufuma pang'anda yechitatu iyapapela awaya wamusola awazana afwile kali. ¹⁰Pauli afika, apona umwenecho pa chala, amufukila, nga avwanga ati, " Mutalosya awe, amuno amupuma." ¹¹Nga anyochela mu ng'anda yapapela naswinya amontholania umukate alya. Ala avwanga nawanthu kumphindi nthali mpaka ku macho, nga akatuka awapita. ¹²Awanyosya umulumendo amupuma ngana swinya awazewela nkhaninye nu kusanguluka. ¹³Twenji atukolela tusya Pauli pawulendo wapa ngalawa ukuya ku Asosi, kuno tupekinie ukuti tusende pauli tupite ponga. Vyoo avino umwenechonye walondanga ukuti viwombwe, amuno chifukwa wapanzizye ukuya pita pamulundu. ¹⁴Pano watusunkhinie sweswe mu Asosi, atumusenda mu ngalawa ngatuya ku Mitilini. ¹⁵Apano atupita uwulendo wapaminzi ukuma kulyanye nga atufika pa wanda uwakukonkhapo ukulozyana ni mbalama iya chipya chino chili paminzi pakasi pe sumbi icha Chiosi. Uwanda uwa kukonkhapo atufika mukachipya aka pakasi pakwe sumbi ake Samosi, nga uwanda wakukonkhapo, atwiza mukaya

ka Miletasi. ¹⁶Pano Pauli welenganianga ivwa ulendo wakwe uwapaminzi pano wachilinganianga mu Efeso, ukuti nga nukuti weliwe atasumba imphindi mu Esiya; amuno wasamalilanga ukuti azanwe mwe Yerusalemu pa wanda wa Pentekositi, Ngachayine ukuti angafika muno chawezile kwakwe weliwe. ¹⁷Ukufuma ku Miletasi atuma awanthu ku Efeso nga ayita wasongo wa chiwanza kweweliwe. ¹⁸Watili wafika kwakweweliwe, nga avwanga ati kwewoliwo, " Mwemwe mwewenwcho mumanye kuno, ukufumila uwanda wa nthaliko wuno nalyasile itamba mu Esiya namuno nazumbizile imphindi yane yonsi namwemwe. ¹⁹Nawombelanga Imfumu nukuyichifya mbali nukwelengania nminsozi swinya mumphindi yane imbipe yino vyachitwanga kwe nene ichifukwa chatuwukalilo twa Yuda. ²⁰Swinya mwamanya kuno nthatela indechelezye ukuwawumbulila ichinthu chimwi kwe mwemwe chino achakulondwa nkhaninye, swinya navino nawasambilizize, pa lwenze na mu zya ng'anda ni ng'anda, ²¹nasochelanga imbali zyonzi izya wa Yuda nawa Griki ukuti watontholokwe wize kwe Leza. ²²Nomba lola, nkhuza ku Yerusalemu, nkhutungululwa nu muzimu nanthi kumanya chili chitika ku nkholelo, ²³ukufumya chino Umuzimu ukusimichila kwenene ukuti mumusumba umunyollo ninthanzi avino vinkundindilila. ²⁴Nkhulola uwulanzi usi awuchindamikwe, kweni ndi nene ningamalizya ukuchinvyana nga nukumalizya umulimo wuno napochelezile ukufuma ku Mfumu e Yesu, ukusimichilwa kwizwi lya nkhumu lyakwe Leza. ²⁵Nomba lola, imanyile ukuti mwemwe mwensi mwewano nawapatizile nukuwizya uwufumu wakwiwulu, watalitela walole ichinso chane swinya. ²⁶Ukufuma papo nkhuwasimichizyakwe mwemwe uwanda woo, nemuswepe kuwazi uwa munthu wensi. ²⁷Pakuti nthasya chimwi pakuwumbula ukulonda kwe weliwe e Leza. ²⁸Nomba muwe minso mwa kwe mwemwe, nga napa ng'onzi zino e Muzimu Mwimichile wawasola mwemwe ukuwa mwe nthunguluzi nkulu. Nomba muwe minso pakuchewa iviwanza vya kwe Leza, vino wakala nuwazi wakwe. ²⁹Manyile ukuti ndi napita wamumbwe awakali waliyiza mukasi mwakwe mwemwe swinya watalizileka ing'onzi. ³⁰Manyile ukuti namukasi mwakwe mwemwe awanthu wamwi walikatuka nukuvwanga amazwi ayawipe yano siyeliyo umwakuti wawakope kwe woliwo. ³¹Acho muwe minso. Kumbukani ukuti pa myaka yitatu nsitela indeke ukuwachenjezya mwewenga uwa kwe mwemwe uwusiku nu musanya naminsozi. ³²Nomba nkhuwawika mwe Leza namazwi aya nkhumu, yano yakuwakuzya mwemwe nganukuwapa uwupyani muwonsi wano wakutwalila nuku swepa. ³³Nthasendapo, golide na siliva nathi avyakuzwala ku munthu wumwi. ³⁴Wewe wemwenecho umanyile kuno amakasa yaa yanjavwanga pavya kusowelwa vyane nivyakusowelwa ivye wonsi wano twalinji nawo. ³⁵Muvinthu vyonsinye vyoo vino nawapa kali ivifwani muno mungavilizizya awatonthe, pakuwomba, ngana muno mukakwizuchila amazwi ya Mfumu Yesu, amazwi yano umwenecho wawwanzile: " Achipepwe ukupa ukuluya ukupochelela. ³⁶Pano walile wawwanga vyoo, afukama pansi apepa ponga nawo wonsi. ³⁷Kwalinji ukulila kukalambane swinya nukumukukutula nu kumufyofyompha. ³⁸Walinji nichitima wonsinye ichifukwa chakwe vino wawwanzile, umwakuti watalilola swinya ichinso chakwe swinya nga awamusuchilila ku Ngalawa.

21

¹Pano twizile pita apatali kwakwe woliwo nukutalika uwulendo wa pa minzi, twizile yololoka ukukonkha mukaya aka Kosi, uwanda wakukonkha mu musumba uwa Rodisi, ukufuma koko twaya mu musumba uwa Patara. ²Pano twizile zana ingalawa yino yalowokanga ukuya ku Finisha, twizile injila nu kutalika uwulendo. ³Pano twizile twalola Sayiplasi, ukuyisya ku mbali ya kamani iya wato, twaya ku Siriya nu kwisika ku Taya, kuno ingalawa yisyanga e katundu wakwe. ⁴Pano twizile wazana awasambilizi, twizile twikala papo amanda umunenula mbali. Ukupila mu Muzimu wizile watwalilila ukumuchintchizya Pauli ukuti atakay ku Yerusalemu. ⁵Pano amanda yitu kulyanye yizile yasila, twizile twakatuka nukuya panzila, wonsinye, ponga nawanchi nawana wawo, watusuchilila ukufuma mu musumba. Nga twizile fukama mumbali iya sumbi, atupepa, ⁶nu kalayana. Apano twinjizile mu ngalawa, nga wanyochela kukaya. ⁷Pano twizile twamala uwulendo wapa minzi ukufuma ku Taya, atufika pa Putolemazi. Koko twizile lamunkhana nawanyina nukwikala nawo uwanda wonga. ⁸Pa wanda uwa kukonkha twizile twafuma nu kuya ku Kesariya. Twinjizile mu ng'anda yakwe Filipu, e kawizya wino waliji wumwi uwa wamunenulambali, atatwikala nawe. ⁹Nomba umunthu wee walinji nawakazyana wani wano wasesemanga. ¹⁰Pano twikazile koko pa manda yamwi, kwizile ukufuma ku Yudeya e kasema wumwi izina lyakwe Agabasi. ¹¹Wizile kwe sweswe nukusenda nukusenda umupango wakwe Pauli. Ayinyepa amatamba yakwe na makasa nukuti, " Vyoo avino Umuzimu mutele akulanda, ' Amuno awa Yuda awa mu Yerusalemu walinyepa umunthu wino amwenecho wa mupango woo, swinya walimulemeka ku makasa ya makandi. ¹²Pano twivwile ivinthu vyoo, swensi ponga na wanthu wano wikalanga kulyanye wamulambilizya Pauli ukuti atakaye ku Yerusalemu. ¹³Apano Pauli atolelela ati, " Achani chino mukuchita, mukulila nu kumpha ichitima? Pakuti nemupekanie, asakunyepwa kwenga, kweni nukufwila mu Yerusalemu pa mulandu wa Imfumu Yesu. ¹⁴Pakuti Pauli tutalinji ukuti tungamunyosya, twizile twamyalala swinya atuti, " Ukulonda kwa Mfumu kuchitwe. ¹⁵Pano yamala amanda yaa, twizile twanyamula ivyola vyitu nukuya ku Yerusalemu. ¹⁶Kokonye twayile na wamwi iwa wasambilizi awa ku Kesariya. Wizile nu munthu wumwi wino witwanga Munasoni, umonsi uwa ku Sayipulasi, umusambilizi waku nthaliko, wino nge twisile nawe. ¹⁷Pano twafisile mu Yerusalemu, awanyina watupochelezile nichimwemwe. ¹⁸Uwanda wapa nkholelo Pauli wayile naswe kwe Yakobi, na wasongo wonsi walinji penepo. ¹⁹Wati wawalamuka, wawanenile ivinthu chonga na chonga vino Leza wachisile pakasi pa makandi mu mulimo wakwe. ²⁰Pano wivwile choo, wizile wamutumvya Leza, awati kwe weliwe, " Mukulola, mwana witu, imyanda yinga iya wa Yuda wano wasuwizile. Wonsinye wakulondesya ukusunga isundo. ²¹Wawa nena vyonsi ivya kwe wewe, ukuti ukasambilizya awa Yuda wonsi wano wakakwikala pakasi pa makandi ukuti wamusye Musa, swinya ukuwanena watakalembe uwusilamo awana wawo, nukuti watakawankhe imiwele aya kali. ²²Wuzye tuchite chani?

Nakawuzyenye wandi wivwe ukuti mwizile.²³ Nomba wombani chino tukulanda kwe mwemwe. Tuli na wanthu wani wano wali mwilayizyo.²⁴ Wasendani awanthu waa nga muyiswefye na woliwo, nu kuwalipilila, uwakuti wanga pela kumutwe. Ukuti wonsinye wangamanya ukuti ivinthu vino wawanenile ivya kwe wewe avya wufi. Wandu wasambilile ukuti nawenye ukakonkha isundo.²⁵ Kweni ivya mkandi wano wasuwizile, twawalisile nukupa amasundo ukuti wayisunge ukufuma ku vinthu vino anzuwi ku vikolano, ku wazi, ku vino vyanyongwa, naku wuzelele.²⁶ Apano Pauli asenda awanthu, uwanda uwa kukonkha wizile wayiswefya ponga na woliwo. Apano wizile waya mu tempeli, ukuwapa ichimanyisyo pano ukuyiswefya kuliwombwa swinya ichawila chilipelwa kwakwe aliwensi.²⁷ Pano amanda munenulambali yalinji papipi ukusila, wamwi awa Yuda wano wafuma ku Esiya, pano walola Pauli mu tempeli, wavundula iwumba lyonsi nukuwika amakasa yawo pakwe weliwe.²⁸ Wapundanga, "Wanthu wa mu Izirayeli, twavwani. Wee awili munthu wino akasambilizya ivinthu vino vikasusyanina na wanthu, isundo, ne masyo choo. Pambali, wizile waleta awa Griki mu tempeli swinya wonona amasyo amimichile."²⁹ Pakuti wizile lola pakutalichila Trofinasi wa mu Efeso wali ponga mu musumba, wizile elengania ukuti Pauli wamuleta mu tempeli.³⁰ Umusumba wonsi wizile wivwa ichete, swinya awanthu wasamalila ponga nu kumulema Pauli. Awamukwema ukufuma mu tempeli, paponapapo wiyalila ivisakati.³¹ Pano welezyanga ukuti wamukome, izwi liza lyafika kwe kalindilila umukuli ukuti mu Yerusalemu wensi muli amayowe.³² Poponye awasenda awa vita na kenturiyo nukusamalila kwi wumba. Pano awanthu walola awa e kalolechesya nawa vita, awaleka ukumuma Pauli.³³ Apano e kalolechesya wapalamila nu kumulema Pauli, swinya wapatichizya weliwe ukuti wamunyepe ni minyololo yiwili. Apano wamuwuzichisya ukuti aweni swinya achani chino wawomvile.³⁴ Wamwi mwi wumba apundanga chonga wanjini ichinji. Pakuti e kalolechesya wizile apaotwa ukulema ichisinkha pakuti palinji ichongo, walamuzile ukuti Pauli wamulete muno musikwinjilwa mwalwe.³⁵ Pano wafisile pa nthampulo, wizile munyamula awa vita umulandu iwumba lyalinji alifulwe.³⁶ Pakuti iwumba lya wanthu lyakonsile nukutwalilila ukupunda sana. "Tutakumulonda!"³⁷ Pano wapalamila ukumwinjizya Pauli mwi linga, wizile wati kwe kalolechesya umukulu, "Ningavwanga chimwi kwe wewe?" Kalolecheswa ati, "Ukavwanga ichi Griki?" Asa we mu Egiputi wino imphindi zya kwisinda wizile talika ukupiluchila nu kutanjilila imyanda amakumi yane awanthu wano wakakoma ukuya mu lupalang'ang'a?"³⁹ Pauli ati, "Nene ne mu Yuda, nkhafuma ku musumba we Tasasi mu Silisiya. Ne mukaya wa mukaya akamanyikwe. Nkhuwalenga, nzumilizyani ukuti mvwange ku wanthu." Pano e kalindilila wamupile isambu, Pauli wimilile pa nthampulo nu kutumphula ikasa kuwanth. Pano kwalinji myaa, wavwanzile kwe woliwo mu chi Heberi. Ati,

22

¹"Wanyina na watata, teyelezyani ukuyichinjilila kuno nandi ntchite nomba kwakwe mwemwe." ²Pano iwumba lyivwile Pauli akuvwanga mu Chiheberi, wizile wamyalala. Ati,³"Nene ne mu Yuda, nakwatwa mu Tasasi yamu Silisiya, kweni nasambilila mu musumba woo pa matamba yakwe Gamaliyele. Nasambilizizwe ukuyana nuwutanthiko nu kulolechesya amasundo yawa tata. ⁴Nayimvyanga Inzira yoo ukuya kumfwa, ukunyepa nu kuwaleta mu vingololo wonsinye awonsi na wanachi, ⁵ndimuno e simapepo mukulu anwasongo wangamvwanjila. Napochezile awakalata ukufuma kwakwe woliwo awa wanyina wamu Damasikasi, swinya nayile kulyanye nu kuwaleta ukuwanyosya awanyepwe ukwiza mu Yerusalemu ukuti waye wasundwe⁶ Kwachisilwe ukuti pano nalinji pawulendo nu kupalamila damasikasi. Lyo ilanji lyafika pamutwe mwezuwazuwa ukuwala ukukulu ukufuma mwiwulu kwatalisile ukuwala ukundiwilizya. ⁷Nizile naponi pansu nu kwivwa izwi lyati kwe nene, 'Sauli, Sauli, achani chino ukuntchuzya?' ⁸Natolelezile, "We weni Mfumu?" Ati kwakwe nene, 'Nene ne Yesu waku Nazareti wino ukumuchuzya.' ⁹Wano walinji na nene waweni ukuwala, kweni wativwichezile izwi lya wino walandanga kwe nene. ¹⁰Natili, "Ntchite chani, we Mfumu?" Imfumu yatili kwe nene, 'Katuka uye mu Damasikasi.' Kokonye walikunena vyonsi vino ufwiwe uchite. ¹¹Noposilwe ukulola umulandu waluswepo, mukutungululwa na makasa ya wano walinji nani, nafisile mu Damasikasi. ¹²Kokonye nakanile umunthu wizina Anania, umunthu wakuyipa ngati ku masundo swinya uwakuchindikwa na wonsi awa Yuda wano wikalanga kokonye. ¹³Wizile kwakwe nene, nukwizayimilila pano indi, nu kuti, 'Munyina Pauli, pochelela ukulola kwako.' Pa olanye lyolyo nizile namulola. ¹⁴Apano watili, 'E Leza wa watata witu wasola wewe ukuti umanye ukulonda kwakwe, ukuti ulole Umulungamane, nu kwivwa izwi likufuma mu mulomo wakwe weliwe. ¹⁵Pakuti wewe uliwa we kalola uwa weliwe ku wanthu wonsi pavino walola nukwivwa. ¹⁶Nomba achani chino ukulindilila? Katuka, ubatizwe, nukuswefya amaluwembu yako, pakwita izina lyakwe.' ¹⁷Lyo nanyochela ku Yerusalemu, swinya pano napepanga mu tempeli, vyachitisile ukuti napilwe ichilola. ¹⁸Naweni weliwe akuvwanga kwe nene, 'Womba wangu nukufuma mu Yerusalemu zuwa, umulandu watalizumila ukuwizya kwako ivya kwe nene.' ¹⁹Natili, 'Imfumu, waa awenecho wakumanya ukuti nawawisile muvingololo nu kuwuma wano wasuwizile mwakwe wewe muma sinagogi yonsi. ²⁰Pano uwazi wakwe Stefani e kalola winu wazwisile, naninye nimilile palyanye nu kuzumilizya, swinya nene nalinji ne kalindilila wa vizwalo vya wano wamukomanga.' ²¹Kweni watili kwakwe nene, 'Yanga, umulandu ndikutuma wewe ukutali ku wa makandi.' ²²Wateyelezizye kwakwe weliwe ukufika pano walanda choo. Apano wizile wapunda nukuti, "Mufumyani weyo ukufuma munsinye yoo, chitazipila ukuti awe nuwalanzi." ²³Pano wapundanga woliwo, ukusumba ivizwalo vyawo, nukusumba itukumbu mulwelele, ²⁴e kalola mukulu wapatichisizye Pauli ukuti wamulete kwi linga. Wapinguzile ukuti wamukolowozye nukumuvwapula, ukuti weliwe angamanya umulandu wuno woliwo wapundanga wowonye. ²⁵Ngapano wamunyepe ni vipapa, Pauli watili kwakwe Kentuliyo wino wimilile paipi, "Wuzye chazumilizwa kwakwe mwemwe ukuma umunthu uwa hi Roma wino umulandu wakwe wutani wivwike?" ²⁶Pano e kentuliyo wivwa choo, wizile waya

kwe kalola mukulu nukumunena, ukuti, " Achani chino ukasi uchite? Pakuti umunthu wee a mwikalansi wa Roma."²⁷E kalola mukulu wizile nukuti kwakwe weliwe, "Mbuzyani, wuzye we mwikalansi wachi Roma?" Pauli ati, " Molimonye."²⁸E kalola mukulu atolelela, " Kwalinji ni ndalama imvule sana kuno nazanile uwikalansi." Kweni Pauli atili, " Nene nakwatwa a mwikalansi yachi Roma." ²⁹Apano awanthu wano walondanga ukumu wuzichisya weliwe wizile wamuleka paponapapo. E kalola mukulu nawenye walinji ninthete, pano wamanya ukuti Pauli walinji a mwikalansi wachi Roma, umulandu wamunye file.³⁰ Pa wanda wuno wakonsile penepo, e kalola mukulu wavwambanga ukuti amanye ichisinkha chino awa Yuda walinji numulandu ne Pauli. Apano wamusatuzile ivinyololo vyakwe swinya wapinguzile ukuti e simapepo mukulu na wakapanza wonsi ukuti wasunkhane. Ngapano wamuleta Pauli kweneko nukumu wika pakasi pakwe woliwo.

23

¹Pauli alolechessa umwakutonomela kwiwumba lyawakapanza, "wanawitu nikala muwulanzi wakwe leza mukuyipa ukufika nilelo." ²E simapepo mukulu Ananiya awapingula wonsinye wano wimilile papipi nawe ukuti wamupame pamulomo. ³Apano Pauli amunena ati, "Eleza alikupama, weluwumba lutakase nivu itiswe. Mmwisile ukuti mumpanze namasundo namasundo, pano mukulonda ukunjuma, mukususyana namasundo?"⁴Wano wimilile awati, "amo ukutuchila e simapepo mukulu uwakwe Leza?" ⁵Pauli ati, "ntatemanyile, wana witu, ukuti walinji we simapepo mukulu. Amuno amazwi yavwanga ukuti kusikwezaya ukuvwanga iviwiwe kwe kapanza wa wanthu winu."⁶Pano Pauli walola ukuti umwi wuno walinji mwiwumba lya kapanza walinji a amu Saduki na winji amu Farisi, apunda nkhaninye mwi wungwe lye wakapanza ati, " Wanawitu nenji ne mu Farisi, umwana wa wa Farisi. Amuno ndi ni suwilo lya kuzulupuka ku wufwe ndi pazwa. ⁷Ala vwanga vyonye vyoo, imphokoto ayitalika pa wa Farisi na wa Saduki, ni wumba ali pawunkhana. ⁸Muno awa Saduki watinji kutaliwa ukuzulupuka, nanthi awangeli, nanthi amizimu, ukuwa awa Farisi wasuwile vyonsinye vyoo."Ngapano pawa imphokoso yikulu, swinya wamwi awakawalika mwi wumba lya wa Farisi wimilila awakana, awati, " Tutazanyile nanthi chimwi ichiwiwe mu munthunye wee. Pamwi umuzimu nanthi amungeli awino wumuvwanzile?"¹⁰Pano imphokoto iyikulu yanyamuka, e songo wawa kapitawo atina kuno Pauli walimunyaonkhola, awapatchizya awa vita ukuti waye wamusende nukumuleta mwi wumba lya wakapanza munina.¹¹Uwusiku wino wakonsile iMfumu ayimilila lyapapipi ayiti, " Jimba, ngati muno wantchitila uwukalola mu Yerusaremu, uchite uwukalola na mu Roma. ¹²Pano uwanda wafika, wamwi awa Yuda awawungana apaliponga nukulapa, awati watiza walwe nanthi ukumwa mpaka wakome Pauli. ¹³Walinji awavule ukuchila imyanda yini apaliponga wano wivwine ukupanga ichiwiwe. ¹⁴Awapita kwa simapepo wakulu na kwa songo awati, " Tulafile ichilapo ichikulu ukuti tutize tulye chimwi mphaka tukome Pauli. ¹⁵Achaleka nombanye mwmemwe niwumba kulu wamumanyisa ne e musika wavita ukuti wamulete kwa kwe mwemwe, ngati mukulonda ukwivwischisya umulandu ichete. Kwe sweswe tuisenginie ukuti tumukome po atani wafike koo."¹⁶Ukuwa umwipwa wakwe Pauli umonsi ayivwa ukuti walazile wakulindilila, aya ayinjila munina anena Pauli. ¹⁷Pauli ayita wenga uwa ma Kenturiyo ati, " Senda umulumendo umutichi umutwale kwe musika wa vita ali na vino akulonda ukumu wuzya."¹⁸Apano a Kenturiyo atwala umulumendo umutichi kwe musika ati, " Pauli umunyepe te anjisile ukuti, wambuzya ukuti ndetele umulumendo umutichi kwe wewe. Ali nachino akulonda akunene. ¹⁹U musika mukulu amusenda amulema ikasa ku masyo amafisame amuwuzya ati, " Ngachani chino ukulonda ulande kwe nene?"²⁰Umulumendo ati, " Awa Yuda wazumilizinie ukutwala e Pauli mutondo kwiwungwe, ngapano wayile mukusimichizya ukuyana nu mulandu wakwe. ²¹Ukuwa utize uwivwe, muno awavule ukuchila awanthu amakumi yani wano walazile wakumulindilila. Walafile ichilapo nanthi kulya nanthi kumwa mphaka wamukome. Nambanye wayisenginie, ukulindilila uwupinguzi winu."²²Apano musika wavita aleka umulumendo apita, pano wamulingania, " Utakanene nanthi wumwi ivinthu vino wambuzya nene." ²³Apano awiza kwa kwe weliwe wawili awa vita ati, " Senda awavita imyanda yiwili wapite mukaya ke Kesariya, nawa kakwela wa ndokwe amakumi munenulambali swinya, nawakasumba wa masumo imyanda yiwili. mukatuke pano kwafita. ²⁴Awanene swinya ukuti wasende ivinyama vino Pauli akakwela mumusende ichete mumutwale kwe Felikisi umulasi. ²⁵Ngapano awalika kalata ati: " ²⁶Kulodiyasi Lisiyasi kwa kwe kapanza mukulu Felikisi, nkhumuka. ²⁷Umunthu weyo wamulemle awa Yuda swinya walonda ukumukoma nalile po nafika nawa vita naya namupoka, muno namanyile ukuti amu Roma.²⁸Nalondanga ukumanya chino wakumupela umulandu, apano namusenzile ukumutwala ku nkombe. ²⁹Namanyile ukuti wakumususa pamawuzyo aya kukumya ku masundo yawo, kweni patalini ukumususa ukwakuti kungamusendela kumfwa pamwi kung'anda ya vingololo. ³⁰Ngapano nalile pano nivwa ukuti kuli ukwivwana ukuwiwe pakwe weliwe umunthu, ngapano paponapapo awamutuma weliwe kwe wewe awalingania wano wasusyananga nawe swinya nga waleta umulandu wawo kwa kwe paminso yako. Musyale ichete."³¹Apano aa vita awivwila uwutanthiko wawo. ³²Awasenda Pauli uwusiku awamutwala kwe Anthipatirisi. Pa wanda wuno wakonsile, wamwi awavita wasya awakakwela wa ndokwe ukuti wapite nawe wanyochele kwi linga. ³³Pano wakwela wa ndokwe wafika mukaya ke Kesariya awapa kalata kwe kapanza, ukuti wapite ne Pauli kwe weliwe. ³⁴Pano kapanza wawazya kalata, wawuzichisya Pauli kumwawo. Pano wivwa ukuti wafuma ku Silisiya, ³⁵ati, " nandi njivwisise kwa kwe mwemwe nanthi wano wakuwasusa wiza paa." Apano awamulamulila weliwe ukuti asungwe mu musumba wukulu uwa kwe Herodi.

24

¹Ayala amanda yasano yasila, Ananiya e simapepo mukulu, nawasongo wamwi, nukamanya ukuvwanga wino witwanga Tetulasi wayile kulyanye. Awanthu wanye waa awalongola Pauli ku mwimilili wa pa chipya. ²Walile pano Pauli wimilila pa mwimilili wa pa chipya, Tetulasi atalika ukumulongola ati kumwimilili, " Umulandu wa kwe wewe tuli numutende kulu, nu wutesi wako wukuleta ivinthu vizima muni yitu; ³apano nukusalifya tukupochelela vyonsi vino mukuwomba, uwakuchindikwa Felix. ⁴Alyakuti nthangawasumbila imphindi, nkhuwalenga muwila ukuti mutwivwischiswe katichi. ⁵Pakuti twazana umuntu wee ukuti we akachuzwa swinya akavulungania awa Yuda muni zyonsi ukuti wapiluchile. Weliwe awino wenankholelo wa wa Nazareni. ⁶Walondanga swinya ukukombeza ing'anda zya kwe Leza, achaleka twamulemile. Twalondanga ukumupazya ukulingana ni sundo lyitu. ⁷Kweni e kalola mukulu Layisiyasi wiza pakwe sweswe, nuwukali amufumya mu makasa yitu. ⁸Ndi mwamuwuzichisya Pauli pa vyonsi ivinthu vyoo, mwandi mwize mumanye pa yoo imilandu yino twaleta ukusyanya na weliwe. ⁹Awa Yuda nawonye wizile wawa ponga pakupa imilandu, nukuzumilizyanya ukuti imilandu yalinji achisinkha. ¹⁰Kweni pano e kalola walanjiza ukuti Pauli avwange, Pauli watolelela, "Nkhuvwischisya ukuti pa myaka imivule we kapanzira kuni yoo, swinya nichimwemwe nkhuvitontholola kwakwe wewe. ¹¹Mwandi mwize mumanye ukuti patapisile amanda nanthi alikumi na yawili ukutalichila pano nayile pakupepa mu Yerusalemu. ¹²Pano wanzanile mwi tempeli, nthatezile napokota nanthi wumwi, swinya nthavilunginie nanthi aliwumba, mungawa nanthi amu sinagogi, pamwi mu musumba. ¹³Watangandi wasimichizye kwakwe mwemwe umulandu wuno wali nawo uwa kusyanya na nene. ¹⁴Kweni nkhuzumilizya choo kwakwe mwemwe, ukuti ukuyana ni Nzira yino wakuyita kapatulula, munzila yoyonye amuno nkhamuwombela Leza uwa watata witu. Nene ndini suwilo ku vyonsi vino vili mwi sundo nu kuwalika kwakwe watumwa. ¹⁵Nene ndi ni chilindilila ichakuyana mwakwe Leza ngati awanthu waa, ukuti kuliwa ukuzyulupuka kwakwe wonsi awalunamane na wawipe. ¹⁶Acho nkulwa ukuti imbe namelengano aya kuloleka ichete pa minso yakwe Leza na wanthu. ¹⁷Nomba lyo papita imyaka iyivule nizile ukuti nize indete uwavwilizyo kuni yane ni vyawila ivya ndalama. ¹⁸Pano nawomba choo, wamwi awa Yuda ukufuma ku Asiya wanzanile ndi muchakuchitika icha kuyiswefya mu tempeli, nanthi aliwumba pamwi imphokoto. ¹⁹Awanthunye waa wafwile wawe paminso pakwe wewe nu kulanda ukuti achani chino walinacho icha kusyanya na nene, ndi walinacho chimwi. ²⁰Pamwi swinya, awanthunye waa wangalanda ukuti achani ichiwipe chino wachizanile mwakwe nene pano nimilile paminso yawakapanzira awa chi Yuda, ²¹ndi chikukwafyanya na choo ichinthu chino napundile pano nalinji pakasi pa woliwo, ' vikukwafyanya nu kuzyulupuka ku wafwe achino ndi pamulandu paminso ilelo. ²²Ngapano Felikisi, wino wamanyile ichete ivya Nzira, wiza walekelezya ukwivwa umulandu. Watili, "" Pano Lisiyasi e kalamula wiza ukufuma ku Yerusalemu, ndiza mphingule umulandu wako. ²³Apano wizile wapaticizya e kenturiyo ukuti wamusunge mu vingololo, kweni awe nuwusapuke katichi ilyakuti awawuye watakapotwe ukumupa vino akulonda. ²⁴Pati papita amanda, Felikisi wizile wanyochela nu Drusila uwakwe, umkwivwa ukufuma kwakwe weliwe anchi wachi Yuda, nu kupunda Pauli swinya awivwa ivya suwilo mwakwe Kristu Yesu. ²⁵Kweni pano Pauli welengania nawe ivya wulungamane, ukuyilesya, nu kupingula kuno kukwiza, Felikisi wizile wawa ni nthete nu kuti, "Fumapo ukwa nomba. Kweni pano ndi nu lusa pisinda, nandi nkhuwunde. ²⁶Pa mphindi yilyanye walinji nukulindilila ukuti Pauli wandi amupe indalama, acho wamupundanga pipipi nu kuvwanga na weliwe. ²⁷Kweni pano imyaka yiwili yapita, Poshasi Fesitasi wizile wawa e kalola pisinda pakwe Felikisi, kweni Felikisi walondanga awa Yuda wamutemwe, acho wamusyile Pauli ukuti apitilile ukuwa mu vingololo.

25

¹Nomba Fesitasi ayinjila muchipya swinya lyo papita amanda yatatu wayile ku Kesaria mphaka mwe Yerusalemu. ²Wasimapepo wakulu nga nawa nankholelo wakulu awawa Yuda awaleta uwupinguzi uwakwivilichizya Pauli, nga wamulenga Fesitasi - ³ukuti awavwilizye ukuchisa Pauli. Ukumukolowozya weliwe ukuyana nu mwendo walupato ukuti wakamunyepele mwe Yerusalemu, Amuno walinji ninkhama nukusengania ukuti waye wamukomele munzila. ⁴Festasi atolelela ati, pauli walinji amunyepele kwe Kesali nukuti nawenye wandi waye nanthi kuzimba. ⁵"" Apano, wano wangakwanisya, " Avwanga wonye, " Wafwile ukuya naswe ponga ndi kungawa chimwi ichiluwo nu munthunye wee, apano mungaliyilizyanya pakwe weliwe. ⁶Fesitasi atikazile amanda yakupitilila kananimonsi(8) nanthi alikumi(10) nga akutuka aya kasika ku Kesaliya, nga nu wanda uwa kukonkhapo wikazile pavya wupanguzyi pa chilimba apano apingula Pauli ukuti wamulete kwe weliwe. ⁷Ala pano wafika, awa Yuda ukufuma mu Yerusalemu wimi lile papipi apano waleta imilandu nayinji imivule imikalambane yino watatela wasimichizye. ⁸Pauli ayichinjilila umwenenye nga avanga ati, " Nsitemba mbombe lumwi uluwembu nanthi akusula limwi isundo lyawa Yuda nanthi amung'anda yakwe Leza nanthi we Kesali. ⁹Kweni Fesitasi wavwambanga nu mwendo wakwe ukusechelesya awa Yuda, nga mukuwa wowo amwasuka Pauli nga avwanga ati, " Wuzye ukuvwamba ukuya mphaka mwe Yerusalemu nga amuno nene nkhuwupanzizye ukuyana na vyoo kulyanye. ¹⁰"" Pauli avyanga ati, " Ngachino njimilile mwipembo ilye ekapanzira e Kesali muno mfwile ukupingulwa nthavuyana chimwi kuwa Yuda, ngati namwenye vyo mwati mumanye ichetenye sana. ¹¹Chingatenga nduvini chimwi achiwipe nga ndinaluvyanya chinjipizile imfwa, amuno nthakukana ukufwa. Ndi achakuti pasi imilandu, nanthi wumwi wino andemeka nene kwewoliwo. Acho nene umulandu woo nkhuwamba wuye ku Mfumu nkulu e Kesari. ¹²Pano Festasi watezile wavwanga kali ninkhombe zyakwe, nga awatolelela ati, " Vino walonda ukuti umulandu wako wuye kwe Kesari. Kwe Kesari leka wuye kokonye. ¹³Ngapo kwapita amanda yamwi, imfumu Agripa nu Benisi awafika kwe Kesari ukuti wamutandalile Fesitasi. ¹⁴Lyo wali kulyanye amanda ayavule Fesitasi alandila imfumu umulandu wa kwe Pauli; nga avwanga ati, " Umunthu wumwi wamusyile kunsizi konye nu Felikisi ali muvingololo. ¹⁵Pano nalinji mwe Yerusalemu, wa

wa simapepo wakulu nawa songo wachiwanza muwa Yuda awamupingula uwupinguzi uwa kususania nanene, swinya nga awuzichisya uwupinguzi nukumusunya kwakwe weliwe.¹⁶ Nga imbasuka woliwo inthi, yatalinji amasundo ya Roma ukuwalemeka nukuwasila wumi pano wino wakumusunya achili akulolana nawano wakumusunya nukupochelela ulongo ulwa kuyichinjilila pa mulandu wakwe.¹⁷ Ngapano, wizile ponga kuno, nthatela ndindilile, suka uwanda wunji wuno wakonkhapo wuno nikalizile amazwi yawupinguzi nga mphingula ukuti umunthu wamulete ayinjile.¹⁸ Pano wasimulandu awimilila, awapotwa ukumupingula nanthi akumusinila ichiwiye chimwi.¹⁹ Mumalo mwakwe awatalika ivyonga naweliwe ivyakuyana nakapepele kawo swinya ne yesu wumwi wino wafwa wino e Pauli akuti amupuma.²⁰ Nthalinji newakuyisengania ukuvwambilizya pakwe vyoo, ngapano umutuma weliwe ndi ungawa wewa kuyipa ukuya ku Yerusalemu mukwimilila pamulandu nuwu pinguzi woo.²¹ Apali pano Pauli wizile alenga ukuti wamusunge, mung'anda yakusungila awa milandu mpaka injize mutume kwe Kesali."²² Agripa anena Fesitasi ati, " Nkhulonda njivwe nemwenecho kumunthunye wewe." " Mutondo, " Fesitasi ati, "Mulimwivwa weliwe."²³ Uwanda wuno wakonsile penepo, Agripa ne Benisi awafuma wakuzevya; Awiza awinji mung'anda iyakuvwanji imilandu na wamusika wa vita nawasonga wamukaya. Apano Fesitasi alanda isundo, awa mutwala peturo kwakwe woliwo.²⁴ Fesitasi ati, " Mfumu Agripa, namwensi mwe wanthu muli moo ponga na sweswe, mwalola umunthu wee; Iwumba kulu ilya wa Yuda lanjisile nene mu Yerusalemu na konye swinya awapunda nene ukuti chitalingine ukuti uyikale moo.²⁵ Namanyile ukuti atpanzile chimwi ichiwiye chino chiyine nimfwa; Amuno chino wakusile umwenecho ku fumu nkulu, njelenganie ukumutuma.²⁶ Ukuwa nene insi nanthi chimwi ichakusimichizya ichenecho ichakuti ningawalika ku mfumu nkulu. Pakwecho, namuleta kwa kwe wewe, nkhani nkhanu kwa kwe wewe mfumu Agripa pakuti imbe nivivule ivya kuti ningawalika pa mulandu woo.²⁷ Amuno nene chantalila ukutuma umukungwe nanthi kuwumbula chino wapingwa kwe weliwe.

26

¹Apano Agripa avwanga kwakwe Pauli, "ungayivwanjila." Apano Pauli atambalika ikasa swinya ayivwanjila. " ²Nene nkhaiyilola ukuti nthemilwe, imfumu Agripa, ichakuti njivwanjile paminso yako ilelo pakususyana ni milandu yino yikufuma kuwa Yuda, ³sansana ukuwa wewe wamanya sana amasundo yawa Yuda namauzyo. Nkhukulenga ukuti unjivwe muwuchinyanya.⁴ Ichisinkhanye, wonsi awa Yuda wamanya vino nikala ukufuma kuwutichi muni yane naku Yerusalemu. ⁵Wamanya nene ukufumilila pakutalichila swinya wangazumilizya ukuti nikalanga ngati ne mu Farisi, wano wakakonkhelezya mu musumba witu. ⁶Nomba njimilile paa ukuti imphanzwe mulandu wisuwilo lyane lino lya layilizwa ukupangwa nu Leza kwakwe watata witu. ⁷Alipangano lyoo lino ama luko ikumi na wawili wasuwizile ukupochelela pano wapepanga Leza ni myenzo yawo yonsi uwusiku nu musanya, swinya api suwilo lyoo, imfumu, lino awa Yuda wakususya. ⁸Amulanduchi wumwi uwamwemwe akwelengania ukuti chitangandi chiwombwe ukuti Leza akazyulupula awafwe?⁹ Nomba mwelimo, nene nenga injelengania ukuti ntchite ivinthu ivivule ivya kususyana ni zina lyakwe Yesu wamu Nazareti. ¹⁰Nachisile choo mu Yerusalemu. Niyazile mu vingololo awanthu wimichile awavule na maka yano nizile imphochelela ukufuma kwe simapepo mukulu; pano wizile awawakoma, nimisile ikasa ukususyana nawo. ¹¹Nawasuntchilizyanga imphindi invule muma sinagogi nukuwapatichizya ukuti watuke. Nawafulizilwe nkhaninye swinya nukuwayimvya na mu misumba iyakuwutali.¹² Pano nachitanga choo, nayile ku Damasika namaka na masundo ukufuma kwakwe simapepo mukulu; ¹³ngapano panzila ukuya koko, pakasi pawanda, imfumu, nizile ndola ukuwala ukufuma mwiwulu kuno kwalinji ukuwala ukuchila ilanji, nga akuwala umwakundiwilizya nene nawanthu wano twapitanga nawo. ¹⁴Apano twizile atupona pansu, nizile njivwa izwi likulanda kwe nene ilivwanga mu mvwango ya Chiheberi, 'Sauli, Sauli, achani chino ukunjimvya? Utangandi upanthe insonzo yakwe sokulu.¹⁵ Apano natili, ' weweni, mfumu?' Imfumu iyasuka, 'Nene ne Yesu wino ukumuyimvya. ¹⁶Nomba katuka swinya uyimilile; amulandu woo nalolesile kwakwe wewe, ukusola ukuti uwe wemuwumvi swinya ekalola pa vinthu vino wamanya ivya kwenene pamphindi yoo ni vinthu vino ndikulanjizya pankholelo; ¹⁷ndikupususya ku wanthu na makandi wano nene nkhekutuma kweneko, ¹⁸ukuyula amainso nukuwafumya kumfinzi nukuwaleta muwu swepu swinya ukufuma ku maka yakwe satana ukuya kwakwe Leza, ilyakuti wapochelele ukufuma kwakwe Leza ukutetelwa ku luwembu swinya nimpiani yino nkhuwapa wano waswefizwe ni suwilo mwe nene.¹⁹ Akulukuti, Imfumu Agripa, nthatela nthivwile ichilolwa cha mwiwulu; ²⁰kweni, kuwano wali mu Damasika pakutalichila, apano mu Yerusalemu, na mutwaya tonsi mu Yudeya, swinya naku makandi, nawapile izwi ukuti watontholokwe wapiliwukile kwe Leza, nukuwomba imilimo yakulanjizya ukutontholokwa. ²¹Pamulandu nye woo awa Yuda wandemile nene mwi tempeli nukulonda ukunkhoma.²² Leza wampha uwutuli ukufika paa, apano injimilila nu kuvwanga ku wanthu awavye nawa kulu ivya sita kuchila vino awatumwa nu Musa watili viliwombwa -- ²³Ukuti Kristu afwile ukuchula swinya ayize atalichile ukuzyulupuka kuwafwe, awumbule ukuwala ku wanthu wakwe witu na ku makandi.²⁴ Ala Pauli wachinjilila wonye woo, Fesitasi alanda nizwi ikulu, " Pau, wechipena; ukusambilila kwako ukukulu kwakupenia." ²⁵Kweni Pauli wati, " Nene ntapena, muchindikwa nkhaninye Fesitasi, kweni chino nkhuwizya achisinkha nu wupinguzi uwenecho. ²⁶Pano Imfumu yamanyile pa vinthu vyoo; swinya, indanda namaka kwe weliwe, nkhusimichila ukuti pasichimwi ichakufiswa kwe weliwe; vino choo chitawombwa mumfiso.²⁷ Mwasuwila awatumwa, Mfumu Agripa? imanyile ukuti wasuwila." ²⁸Agripa ati kwe Pauli, "Wuzye mukamphindi katichinye kaa kano ukulonda imbe ne mu Kristu?" ²⁹Pauli atolelela ati, nandi mphepe kwa kwe Leza, ukuti nanthi amu kamphindi akatichi nanthi imphindi inthali, asa wewe wenga, kweni nawonsi wano wakuteyelezya ilelo, muwe ndivino nene, kweni sita kunyepwa muvingololo.³⁰ Ngapano Imfumu yimilila, na kapanzya, nu Benisi nye, nawanji wonsi wano wisile nawo; ³¹awala wafunthuka ukuma mu ng'anda yamfumu, awanenana wumwi nuwuye awati,

" Umunthu wee pasi nanthi chimwi chino wachita ukuti angakomwa pamwi ukunyepwa. ³²Ngapano Agripa anena Fesitasi wati, " Umunthunye wee nge wasapulwa ndi atalenganga ukuti umulandu wakwe wuye kwe Kesari."

27

¹Achila chapazya ukuti tufwile tupite uwulendo wa mu wato tuye ku Itale, awalemeka Pauli nawa kungwe na kwe Kenturio wino witwanga Juliyaasi we musika wa vita mwiwumba kulu. ²Atukwela mu wato wuno wafumile ku Adramitiyamu wuno wayanga muma lambwa mumbali mwe sumbi waku Asiya. Atupita kwe sumbi. Aristachasi wakwe Thesalonika wa ku Masedoniya wapisile na sweswe. ³Uwanda wo wakonkhapo atufika mukaya ke Sidoni, kuno Juliyaasi wamusunzile Pauli ichete amuzumilizya ukuti akalolane niwuzya vyakwe ukuti apochelele uwavwilizyo. ⁴Ukufuma kuno twayile kwe sumbi swinya atuliwilila kumbali ye Sayipulasi, kupipi na kachipya akapakasi paminzi, amuno ichimuza chino chatulungine. ⁵Pano twalamba sumbi wakwe Silisiya ne Pamfiliya atufika ku Mira, muni ya Lisiya. ⁶Kokonye, e Kenturiyo azana uwato muno wafumile kwe Alekizandira wuno wayanga ku Italy. Atwinjila momonye. ⁷Pano twapita uwulendo wa paminzi katich katichi ku manda amavule swinya atukumana ninthazi mupipi nakaya kakwe Sinidasi swinya ichimuza chitatusile atupambatila chakwe Kireti atupitilila Salimoni. ⁸Atupambatila lwa ku chitundu lelo ninthanzi nkulu, mphaka atufika pamasyo yamwi ayizina lye fair Havens, apapipi nakaya kakwe Lasiya. ⁹Atulanga tusi paponye imphindi nthali, imphindi ya wa Yuda uwa kufunga ukuleka ukulya watezile wapita, chalinji achakutinia ukulamba pa minzi. Achaleka Pauli awapa ilango, ¹⁰ati, " mwe wanthu nalola ukuti uwulendo wandi wutusende uchisika nuku kononeka asaviya vitupu nuwatonye apaliponga nu wumi witu. ¹¹Ukuwa musika azumilizyana ne Kenturiyo swinya numwenecho wa awato ukuti nanthi kupechela vino Pauli walanzile. ¹²Patalinji ilambwa zima ilyakulimichila penepo imphindi ya mphepo, wamwi wawanenile ukuti wapitilile swinya ndi achakuchitika waye wafike mu mukaya ke Fonekisi mukumalizya imphindi ya mphepo, Fonekisi ali lilambwa lyakwe Kileti, lino lyalozya kasika. ¹³Pano umuza wakwe kabazwa watalikaukupupa, wakapisya wangala awelengania ukuti wandi wa chino walondanga. Ngapano awa zutayichela awinjila muwato ukuya kwe Kileti. ¹⁴Pano wapita imphindi umuza awukatuka, chakukambazwa, achuwa puma uwato ukufuma muchilila. ¹⁵Pano umuza wuma kuwato achilesya uwato ulozye ku muza. ¹⁶Atuya atupita lwakambazya aka kwe Kauda, swinya achitala nkhaninye ukuti tusuke tutule na kawato. ¹⁷Pano wakwemela akawato mupela, awanyepelela akawato, awaliwilizya inkhusa achiwoma, walinji ninthete, watili pamwi wangakupukila mumusesenga wa kwe Silitisi, awisya ichimwenda chino chikapisya uwato nga wasendwa nu muza. ¹⁸Twalwisyananga namangwimbi achaleka awanda wachitiwili awatalika ukusumbila iviya mu minzi ukufuma muwato. ¹⁹Uwanda wachititatu wakapisya wa ngalawa awasumbula iviwombelo vyawo namakasa yawo. ²⁰Pano ilanji ni nthanda zitani ziwale pa kwe sweswe pa manda ayavule, nichimuza ichikulu ichilanga chikuma pe sweswe, nanthi kusuwila ukuti tukatulya. ²¹Pano wapita imphindi nthali nanthi kulya, Pauli ayimilila pakwe wakapisya wawato ati, " Mwe wanthu, ngachino mwanga munjivwe, nanthi kuti mufume ku Kileti, ngasi ukuchisika nukusovya navimwi. ²²Achino nkhumilambilizya nkhati jimbani, muno pasi nanthi kononeka uwumi pakasi pakwe mwemwe, mwe kano ingalawa mphela. ²³Ukusiku wuno wapisile, umungelo we Leza wondinawe, swinya wino nkhapepa - umungelo wakwe wimilile pambali nanene ²⁴Ati, 'utatina, Paulo. Wandi uyimilile papipi ne Kesali, ulole, Leza muwuzima wakwe akupile wonsinye wano walinji nawo mungalawa'. ²⁵Achino sechelani, wonsi! muno nkhusuwila Leza kuno chandi chiwe muno wambuzizizye. Tufwile tuye pakansi kamwi akapa minzi, ²⁷Pano ikumi na tuni uwusiku wafika, pano twapitanga kumbali yinji pano uwakupisya ingalawa wamanya kuno twafika kuchitunthu. ²⁸Awapima pa minzi awazana uwutali amakumi, apapita imphindi awapima swinya awazana uwutali imyanda na tusano. ²⁹Apano awivwa inthete ukuti tungaponela pamawe awasumbila ivyela vini ukuti walindilile ukuti kuche. ³⁰Wakapisya wa ngalawa awalonda ukusamala ingalawa, awawika uwato mu muminzi, swinya awati wasumbila ichela kunkholelo. ³¹Pauli ati kwe Kenturiyo na wa vita, " Ndi mwikala mu ngalawa, mwandi mupusuke. " ³²Paponye awavita awaputula inkhusa zya ngalawa awapita. ³³Apo kwatezile kwacha, Pauli awawuzya ukuti walye, ati, " Ilo awanda wi kumi na tuni wuno mwapochelezile, nanthi kulya kamwi. ³⁴Achino nkhuwanena musende kamwi akakulya, muno kuno tukuya akwakuti mukapusuke muno mutalisovya inyele nanthi longa mutwe. " ³⁵Pano walanzile vyoo, asenda umukate swinya apepa kwe Leza kwa wonsinye, amonthola umukate awalya. ³⁶Apano wonsinye awasankhana swinya wonsinye awalya. ³⁷Swensi twalinji imyanda yiwili na makumi munenula mbali na wanthu mutanda(276) mu ngalawa. ³⁸Pano walya wikuta, awalenga uwato awupepuka ukusumbila mwe sumbi e tirigu. ³⁹Akula kwacha, awapotwa ukumanya amasyo, awalola ichitunthu awapanzania nga chakuti wanga pisya ingalawa mwenemo. ⁴⁰Ngapano waputula ivyela awasumbila mwe sumbi, pamphindi yoyonye awasapula inkhusa zya makwelelo aya kupisizya ingalawa ngapano awakwezya ichimwenda kunkholelo ukuti umuza uwaputa: ukusuntchilizya ingalawa kunkholelo uwalungama ku chitunthu. ⁴¹Ukuwa ingalawa iyiyalemwa mu musesenga swinya ayisimpha pansu, ichakunsizi chatalika ukulepuka muno amagwimbi yachumanga. ⁴²Awavita awapanzania ukuti wakome awakungwa ukuti nanthi wumwi atize asambe insamvi asamale. ⁴³Ukuwa awavita walondanga ukupulumusya Pauli, achaleka awalesya chino walondanga ukupanga; ukuwa anena wano wamanyile ukusamba ukuti ukuti wasamphuchile muwato panthaliko ukuya kumulundu. ⁴⁴Apano wano wasyazile awanthu awakunkha, wamwi awalema amatabwa, wamwi kwe vino vyapandusile. Vyonsinye vyoo vyachitisile ukuti swensinye tupusuke ichete tufike kuchitunthu.

28

¹Pano wizile watuleta nanthi kuchulika, twizile twamanya ukuti akansi kapa minzi kitwanga Mata. ²Awikalansi watupile asa wila wenga, kweni wizile watupembela umulilo nu kutupochelela swensinye umulandu kwalinji imvula nu kutalala. ³Kweni pano Pauli wizile wateza inkhuni nukuwika pa mulilo, inzoka yizile fuma umulandu wachilungula nukumuliwilizya pi kasa. ⁴Pano awikalansi walola ichinyamana chikulelemba kwi kasa lyakwe, wizile awati winji ku muwuye, "Umunthunye wee e kakoma wino wizile wapusuka kwe sumbi, Isundo litakumuzumilizya ukuti awe nu wumi." ⁵Kweni wizile wakunyunthila ichimana pa mulilo swinya chitamuchisile. ⁶Walindililanga ukuti wandi wizule, nukupya umuwili pamwi ukufwa paponapapo. Kweni wati wamulolechesya imphindi iyitali swinya nukuloa ukuti patalinji ichachilenda pakwe weliwe, wizile wapiliwuka amelenganio yawo nukuti walinji we ka leza. ⁷Nomba pa masyo yapapipi palinji ichalo chakwe songo wapansi ypa minzi, umonsi witwanga Pabuliyasi. Wizile watupochelela sweswe nukutusunga pa wila amanda yatatu. ⁸Vyachitisile ukuti e baba wakwe Pabuliyasi wizile walwala ukupya umuwili na muwula. Pano Pauli wayile kwakwe weliwe, wizile wapepa, ukuwika amakasa pakwe weliwe, nu kumupozya. ⁹Lyo chawombwa choo, wonsi awanthu pa masyo yalyanye wano walinji nindwala nawonye awiza nu kupozwa. ¹⁰Awanthunye wawo wizile watupa umuchinzi ponga nimichinzi iyivule. Pano twasenganianga uwulendo, waliwo watupile sweswe vino twalondanga. ¹¹Patili papita imyezi yitatu twakatusile pa ngalawa yino yikazile palyanye amanda aya kutalala, ingalawa yaku Alekizanda, yalinji "wanthemba awa leza" ngati achimanyisyo. ¹²Twatili twafika pa musumba wa Silakuzi, twizile yikala kulyanye amanda yatatu. ¹³Ukufuma kulyanye twapisile nukufika pa musumba wa Regiyamu. Patili papita uwanda wonga ya, katuile inkhungu, swiya pa manda yawili twizile twafika mu musumba wa Puteyoli. ¹⁴Kulyanye twazanile wamwi awanyina nukutulenga ukuti twikale nawo amanda munenulambali(7). Amuno twizile twafika mu Roma. ¹⁵Ukufama kulyanye awanyina, lyo wivwa ivya kwe sweswe, wizile ukusungana naswe kupipi naku masyo yakukazizya iya Apiyasi ni vilabu viyatatu. Pano Pauli waweni awanyina, wizile salifywa Leza nu kujimba. ¹⁶¹⁷¹⁸Pano twinjizile mu Roma, Pauli wizile wamuzumilizya ukuti angikala pa wenga ponga nu wavita wino wamulindililanga. Pano yapita amanda yatatu Pauli wizile wapunda apaliponga awonsi wano walinji wanankholelo pawa Yuda. Pano wizile wungana, atili kwakwe waliwo, "Wanawitu, napano nthawomvile nanthi chimwi ichiwipe ichakususyana na wanthu pamwi imyiko yawa tata witu, wa ntwazile ngati ne munyepwe ukufuma ku Yerusalemu ukuya mumakasa yawa Roma. Watili wambuzichizya nene, wizile walonda ukuti wamphusule, umulandu patalinji nanthi akwelengania ukuti wangankhoma pa mulandu uwa kwe nene. ¹⁹Kweni pano awa Yuda walanzi ukususyana nukulonda kwawo, Nizile nayipatichizya ukudandawula kwe Kesari, chingatenga chalinji nge asanene nalesile ukupazinkhana ukususyana ninsi yane. ²⁰Pamulandu wakwe choo, achalenga, nizile mpunda wewe ukuti nigakulola nu kuvwanga na wewe, pakuti amulandu wi suwilo lyakwe Izirayeli lino nomba nene nkhezwa umunyalolo woo. ²¹Apano watili kwakwe weliwe, "Tutatela atupochelela e kalata ukufuma ku Yudeya akukwafyana na mwemwe, swinya wasitela wize wamwi awanyina nu kuvwanga chimwi ichiwipe chakwe mwemwe. ²²Kweni tukulonda twivwe ukufuma kwekwe mwemwe cho mukwelengania ukulinga ni wungwe lyoo, umulandu vyamanyikwa kwakwe sweswe ukuti vikalandwa umwakususyana ponsinye. ²³Ngapano wawika uwanda kwakwe weliwe, awvule awanthu wizile kwakwe weliwe ku masyo yano wikalanga. Wizile watwala umulandu ku waliwo, nukuvwanga ivya wufumu wakwe Leza. Welezizye ukuwalambilizya ivye Yesu, imbali zyonsi ukufuma ku masundo yakwe Musa nukufuma kuwa watumwa, ukufuma umutondotondo mphaka amanguzi. ²⁴Wamwi wizile watichizya ivya vinthu vino walandanga, po wamwi watasuwizile. ²⁵Pano wativwine wenga nu muwuye, wizile wafuma watili Pauli wizile wawwanga izwi lyonga: U Muzimu Mutele walanzi ukupitila mwakwe Yesaya u mutumwa kuwa tata winu. ²⁶Alanda ati, 'Yanga kuwanthu waa nukuti, " Ukwivwa muliyivwa, kweni mutaliyivwichisya; nu kulola muli lola, kweni mutalilolechesya. ²⁷Pakuti imyenzo ya wanthu waa avikopo, swinya na makutwi yawo watakwiwva, swinya wizile awaziwata aminso yawo. Imphindi zimwi wangize walole naminso yawo, nukwiwva namakutwi yawo, nu kwivwichisya nu myenzo yawo nukupiliwuka swinya, swinya ningize mbapozye." ²⁸Achaleka, mufwile mumanye itulwa lyoo lyakwe Leza lyatumilwe ku makandi, swinya waliteyelezya." (Yamwi ama kalata yali niviputulwa) ²⁹Walile walanda ivinthu vyoo, awa Yuda awapita. Wizile wawa nichongo pakasi pawo. ³⁰Pauli wikazile imyaka yiwili iyipuma mu ng'anda yakuyilipilila, nu kuwapochelela wonsi wano wizanga kwakwe weliwe. ³¹Wawizyanga izwi lya uwufumu wakwe Leza nukusambilizya ivinthu ivya Mfumu Yesu Kristu umwa kujimba nanthi kuti chimwi chiwalesye.

Romans

1

¹Pauli, umuwomvi wakwe Yesu Kristu, nitwa ukuwa ne mu positole swinya nawikwa pambali muno ilandwe zima lyakwe Leza, ²lino Leza alayizizye kali na wa kasema wakwe mu mazwi amatele, ³ukuyana nu Mwana wakwe wino alinji a nkhuo yakwe Davidi ku muwili. ⁴Ukupitila mu Muzimu wa wimichile Yesu alolesizwe na maka ukuwa a Mwana wakwe Leza mu kuzyulupukwa ukufuma ku wafwe, Yesu Kristu Imfumu yitu. ⁵Ukupitila mwakwe weliwe tupochezile uwila nu wutumwa ku kutonthela kwi suwilo mu maluko yonsi, muno izina lyakwe. ⁶Mu maluko yaa, namwenye mwitwa ukuti muwe wakwe Yesu Kristu. ⁷Ku wonsinye mu Roma wano awakundwe nu Leza swinya wisilwe ukuwa a wanthu wakwe awatele: Uwila kwe mwemwe nu mutende ukufuma kwe Leza e Tata witu ni Mfumu Yesu kristu. ⁸Ichakutalichila, nenji nkhusalifya e Leza wane ukupitila mwakwe Yesu Kristu muno mwemwe mwensi, umulandu isuwilo lyinu liwizizwe munsi yonsi iya pansu. ⁹Amuno Leza a kamboni wane, wino nenji nkhutewetela mu muzimu mwi landwe zima ilyakwe

Mwana wakwe, muno nkahwanga ivya kwe mwemwe penye.¹⁰Nenji nkhalenga penye mu mapepo yane ukuti mu nzila yiliyonsi ukuti pawumalilo ningachimvya nomba mu kulonda kwakwe Leza pakwiza kwakwe mwemwe.¹¹Amuno nkulondesya ukuti imbalole mwemwe, alyakuti ningawapa mwemwe vimwi ivyawila vya muzimu, umwakuti imbawomye.¹²Akulikuti, nanenye nkulondesya ukuti imbe ne muwome ngati a mwemwe, ukupitila mwi suwilo lya aliwensi, ilyinu ni lyane.¹³Nomba nthakulonda ukuti mwemwe mutakamanye, wanawitu, ukuti nkhalonda ukwiza kwe mwemwe penye (ukuwa nthazumilizwa ukufika nomba), umwakuti nzane wamwi mwakwe mwemwe, ndivino vichitisile pakasi pa Makandi wonsi.¹⁴Nene indi ni nkhangole ku wa Griki na ku walendo, ku wa mano na ku vipuwa.¹⁵Achaleka, kwe nene nenga, njipekinie ukuti indumbilile ilandwe zima na kwe mwemwenye wano muli mu Roma.¹⁶Amuno nene insi nanthi ansoni ni landwe zima, Amuno a maka yakwe Leza ku kutulwa kwa aliwensi wino akusuwila, awa Yuda pakutalichila ngapano awa Griki.¹⁷Amuno mwi landwenye lyolyo uwulungamane wakwe Leza wukuwumbulwa ukufuma kwi suwilo ukuya kwi suwilo, ndivino chawalisilwe, "Awalungamane waliyikala nu wulanzi ukupitila mwi suwilo."¹⁸Amuno uwukali wakwe Leza wawumbulikwa ukufuma mwiylulu ukususya wonsi uwunthalinuleza nu nuwunthalungamana wa wanthu wano ukupitila mu wunthalungamana wakunyosya ichisinkha.¹⁹Choo a mulandu ukuti chocho chino chamanyikwa ivyakwe Leza vikuloleka kwe waliwo. Amuno Leza awalolisizye waliwo.²⁰Amuno imiwele yakwe iyifisame, iyakwitwa amaka ya muyayaya swinya uwuleza, vyaloleka ichete sana, ukufuma pano ukulewukwa kwansi ya pansu, mu vinthu vino vyapangwa. achaleka wasi nanthi akuvwama.²¹Choo chiliwonye umulandu, napano wamanyile ivya kwe Leza, watatumvizye weliwe ngati we Leza, pamwi watamusalifizye. Mumalo mwakwe, wiza wawa avipuwa mu melengano yawo, swinya imyenzo yawo iyisitamano yawa yifite.²²Wakuyiwika ukuwa awa mano, kweni wiza wawa avipuwa.²³Awa chenjanja uwuchindamane wakwe Leza umusitakufwa ni milolechele ya chikolania cha munthu wino akafwa, wa vinyunyi, wa vinyama vya manama yani, ni vinthu vino vikasela.²⁴Achaleka Leza awalemeka ku wuzelele wa myenzo yawo ku wunyale, ukuti imiwili yawo yiwe yisamuke pakasi pakwe waliwo awenecho.²⁵Awaliwo wano wachenjanja ichisinkha chakwe Leza ku wufi, wano walambilanga swinya watetelanga ichilewulwa mumalo mwa e kalewula, wino tukumutumvya muyayaya. Amen.²⁶Umulandu wakwe choo, Leza awalemeka waliwo ku vya kukumbwa ivisamuke, amuno awanachi wachenjanja imiwombe yansi ukuwa yoyo yino amwiko.²⁷Achilichonga, na wonsinye wasya imiwombe yawo ku wanachi nga awakumbwa awonsi awawuyo amwiko. Waa a wonsi wano wachitile ivya musamu na wanthu ngapano wapochezile mwakwe wenecho ichilipwa chino chalingine muno kuluvyana kwawo.²⁸Umulandu watuzumilizizye ukuti wali nu Leza mu melengano yawo, Leza awalemesile ku myelenganizizye iyinyongane, ukuti waliwo wawombe vyovyovyovinthu vino asa vizima.²⁹Wizuzwa na vyonsi vino ivi nthalangamana, iviwiwe, ivikumbwa, nu wulwe. Wizula nu wuzuwa, ukukoma, ivyongo, uwufi, nu ivilondwa iviwiwe. Awa luyewo,³⁰wakawipila, wakapata Leza, awavikanza, awakuyivuna, awakuyikwezya, ukupanga inzila zya kuwombela iviwiwe; wasikwivwila ku wakwasi yawo.³¹Wasi nanthi a mano, nanthi a suwilo, nanthi a mwanzo, swinya nanthi ankumbi.³²Wakakwivwichisya amasundo yakwe Leza, ukuti wawo wano wakaomba ivinthu ngati avyoo imfwa yiwayanane. Ukuwa wasiwomba ivinthu vyoo vyenga, wakazumilizya na wanjinye wano wakaviwomba.

2

¹Achaleka usi nanthi kulewuchizya, we munthunye wewe, wewe wino akapanzya, amuno vino ukupanzizya mu wanji wewe ukuyisusya mwakwe wemwenecho wenga. Amuno wewenye wino ukupanzya ukuwomba ivilivyonga.²Ukuwa twamanya kuno ukupanzya kwakwe Leza ku mu chisinkha pano kwapona kwe wawo wano wakachita ivinthu umusango woo.³Kweni welenganizye choo, we munthu wewe, wewe wino ukupanzya wawo wano wakuwamba ivinthu vya musango woo napano namwenye mukuwomba ivinthu vilivyonga. Wuzye mulisamala ukufuma kwi panzyo lwakwe Leza?⁴Pamwi ukwelengania uwutichi nkhaninye uwukankhale wa wuzima wakwe, ukuzimba kwa kusunda kwakwe, nu kutepwa kwakwe? Wuzye utamanya kuno uwuzima wakwe wuksula ukutungulula ku kutontholokwa?⁵Ukuwa chili ku vino ukuwoma kwako nu mwanzo wasita kutontholokwa wuno wewe ukuyisunjila wenga uwukali pa wanda wa wukali, akulikuti, uwanda wa kuwumbulika kwi pingulo ililungamane lyakwe Leza.⁶Alinyosezya ku munthu aliwensi ukuyana ni milimo yakwe:⁷kwe wawo wano ukuyana nu kunanthi kuleka, imilimo iyizima awavwamba ukutumvya, umuchinzi swinya uwusita kuwola, weni alipa uwumi wa muyayaya.⁸Ukuwa kwe wawo wano wakuyitemwa, wano wasikwivwila ichisinkha kweni wakwivwila uwusita kulungamana, uwukali nu kufulwa ukukulu kuliya.⁹Leza alileta ukuyimba na malanda pa munthu aliwensi wino akuwomba iviwiwe, ukutalichila awa Yuda, na ku wa Griki nye.¹⁰Ukuwa ukutumvya, umuchinzi, nu mutende wuliyikwe kwe aliwensi wino akuwomba ivizima, ku wa Yuda pakutalichila, na ku wa Griki nye.¹¹Amuno kutawa ukutemwela nu Leza.¹²Amuno ndivino awavule wawembuka kunzi kwi sundo nawonye walifwa kunzi kwi sundo, swinya ndivino awavule wawembuka nu muchinzi kwi sundo walipingulwa ni sundo.¹³Amuno asa wakwivwa isundo wano awalungamane paminso yakwe Leza, kweni awa kachita wi sundo wano walilungamikwa.¹⁴Amuno pano amakandi, wano wasi nanthi a lisundo, wakuwomba mu miwele ivinthu vyi sundo, wakuwa li sundo ku wenecho, napano watali ni sundo.¹⁵Pakwe choo wakulanjizya ukuti imilimo yakulondeka mwi sundo yawalikwa mu myenzo yawo. Ni nthwitwi yawonye zikuwa wukamboni kwe waliwo, swinya na melengano yawo awenecho yakususya pamwi yakuchinjilila waliwo kwe waliwo,¹⁶swinya na kwe Leza nye. Chocho chiliwombwa pa wanda pano Leza alipingula inkhama zya wanthu wonsi, ukuyana ni landwe zima lyane, ukupitila mwakwe Yesu Kristu.¹⁷Kweni ukwiyita wenga mu Yuda nu kwikala pi sundo nu kuyikuzya mwakwe Leza,¹⁸swinya wamanya ukulonda kwakwe nga mukuzumilizya chino

achizima ukulusya umulandu mwemwe mwasambilizwa ukufuma kwi sundo; ¹⁹swinya ndi mwasimichila kuno wano wali mu mfizi, ²⁰e kayolosya wa vipiwa, u musambilizya wa wana awatichi, swinya kuno wewe uli mwi sundo imilolechele ya kumanya ni ya chisinkha, ngapano fwandi wuzye wuliwuli choo chikupalamansya muno ukakwikalila uwumi wako? ²¹Wewe wino ukasambizya awanji, wuzye utakuyisambizya wenga? Wewe wino ukulumbilila ukususya ukwiwa, wuzye ukakwiwa? ²²Wewe wino ukuti nanthi wenga achite uwuzelele, wuzye wewe ukuchita uwuzelele? Wewe wino wapata amakolania, wuzye ukapoka ama tempile? ²³Wewe wino ukuyikuzya mwi sundo, wuzye ukusamula Leza pakumongolania isundo? ²⁴Amuno "Izina lyakwe Leza lyasamulwa pakasi pa makandi umulandu wakwe mwemwe," ndivino chawalisilwe. ²⁵Amuno ukulembwa uwusilamu (ukuputulwa) mwelimonye kukazipila wewe ndi ukutonthela isundo, kweni ndi ukumongolania isundo, ukuputulwa kwako kukawa wu nthaputulwa. ²⁶Nomba, ndi, umunthu wino ataputulwa akusunga ivya kulondeka mwi sundo, wuzye uwu nthaputulwa wakwe wutanga wuwe ngati a kuputulwa? ²⁷Swinya wuzye wenga wino ataputulwa mu miwele atanga akususye wewe ndi akusunga isundo. Choo chili muno wewe uwalisile isundo nu kuputulwa, kweni ukumongola isundo! ²⁸Amuno asa mu Yuda wino alivye mu Yuda mumilolechele; nanthi a kuputulwanye koko kuno kulivye mu milolechele ku muwili. ²⁹Kweni amu Yuda wino aliwonye mukasi, swinya ukuputulwa akuli ukwa mu mwendo, mu Muzimu, asa mu chivaliko. Ukutumvya kwa munthu wa musango woo kusifuma ku wanthu kweni ukufuma kwe Leza.

3

¹Ngapano wuzimachi wuno awa Yuda wali nawo? Swinya muli wuzimachi mu kulembwa? ²Achikulu mu nzira yiliyonsi, Ukutalika mu vyonsi, awa Yuda wasuwizilwe ni wumbuliko ufuma kwe Leza. ³Amuno chingawa wuli ndi wamwi awa Yuda walinji awasita suwilo? Wuzye uwu nthasuwila wawo wungamazya ukusuwilwa kwakwe Leza? ⁴Chitakatele chiwe! Mumalo mwakwe, muleke Leza awe chisinkha, napano umunthu aliwensi amufi. Ndivino chawalikwa, "Ukuti ungaloleswa ukuwa mulungamane mu mazwi yako, swinya ukuti ungachimvya pano wiza mu wupinguzi." ⁵Ukuwa ndi uwu nthalumamane wukulolesya uwu lungamane wakwe Leza, tungati chani? Wuzye tungalanda ukuti Leza asa mulungamane pakwiza nu wukali wakwe pakwe sweswe? (Nkhuwomvya ukususania kwa wanthu.) ⁶Chitakatele chiwe! Amuno nomba Leza angapingula wuliwuli insi? ⁷Ukuwa ndi ichisinkha chakwe Leza ukupitila mu wufi wane wukupi ukutumvya ukuvule ukwa weliwe, wuzye muno chani nkhipingulwa ngati ne muwembu? ⁸Munochani mutanga muti, ndivino wakutuwapila ukufi, swinya ndivino wamwi wakuzumila ukuti tukuti, "Lekani tuwombe iviwiye, alyakuti uwuzima wungiza"? Ukupingula pakwe woliwo akulungamane. ⁹Achani nomba? Wuzye tukuyetetela swenga? Awe na katichi. Amuno twapingula kali ponga awa Yuda na wa Griki, wonsi mwe woliwo, ukuwa pansi pa luwembu. ¹⁰Choo chili ndi vino chawalikwa: "Pasi nanthi wenga umulungamane, nanthi wenga." ¹¹Kusi nanthi wenga wino ukwivwichisya. Kusi nanthi wenga wino akuvwambilizya Leza. ¹²Wonsinye wafutatila. Wonsinye ponga wawa awavye nanthi ntchito. Pasi nanthi wumwi wino akuwomba uwuzima, awe, nanthi wenga nye. ¹³"Iminkholomila yawo a nkhangwe insamvuchile. Indimi zyawo zya wipa uwufi. Insalile zya nzoka zili mumbali ya milomo yawo." ¹⁴Imilomo yawo yizula nu kutipa swinya uwulumila. ¹⁵"Amatamba yawo yakusamalila ukuzwisya uwazi. ¹⁶Ukumongolania nu kuyimba vili mu nzila zyawo. ¹⁷Waa awanthu watamanyanzila ya mutende." ¹⁸Mutawa nanthi akutina kwakwe Leza pankholelo ya minso yawo. ¹⁹Nomba twamanyanzila kuno chilichonsi isundo likuvwanga, chikuvwangwa ku wawo wano wali pansi pi sundo. Choo achakuti umulomo wonsi wungafumpha, swinya insi yonsi yitolelele kwakwe Leza. ²⁰Choo amulandu kusi umuwili wuno wulilungamane ni milimo yi sundo mu kulola kwakwe. Amuno ukupitila mwi sundo kukwiza ukumanya uluwembu. ²¹Ukuwa nomba ukufumyako isundo uwulungamane wakwe Leza wamanyikwa. Chawasilwe uwukamboni ni sundo swinya awatumwa, ²²akulikuti, uwulungamane wakwe Leza ukupitila isuwilo mwakwe Yesu Kristu kwe wonsi wawo wano wakusuwila. Amuno pasi nanthi kupusania. ²³Amuno wonsi wawembuka swinya wapotwa ukufika pa wuchindamane wakwe Leza, ²⁴swinya walungamikwa pavye mu nkumbi yakwe ukupitila mu kupusukwa kuno kuli mwakwe Kristu Yesu. ²⁵Amuno Leza wapa Kristu Yesu ngati akutetelwa ukupitila mwi suwilo mu wazi wakwe. Apile Kristu ngati akusimichizya ipanzo lyakwe, umulandu wakusulania uluwembu lwa kali ²⁶mu wutonthela wakwe. Vyonsinye vyoo vyachisilwe ukulanjizya uwulungamane wakwe pa mphindi yoo. Chalinji wowonye alyakuti ayisimichizye wenga mulungamane, swinya ukuti alanjizye ukuti akalungamika aliwensi umulandu wi suwilo mwakwe Yesu. ²⁷Kulikwinye nomba ukuyikwezya? Nakumwi. Mwisundochi? Mu milimo? Awe, kweni mwi sundo iyi suwilo. ²⁸Tukumalizya nomba ukuti umunthu akulungamikwa ni suwilo sita imilimo yi sundo. ²⁹Pamwi wuzye Leza we Leza wawa Yuda watupu? Wuzye asa Leza wakwe na makandinye? Amolimo, na makandinye. ³⁰Ndi, amolimo, Leza ali wenga, ali lungamika ukuputulwa mwi suwilo, swinya sita kuputulwa ukupitila mwi suwilo. ³¹Wuze nomba tukumazya isundo ukupitila mwi suwilo? Chitakatele chiwe! Mumalo mwakwe, tukuzumilizania ni sundo.

4

¹Nga nomba tungati chani kuno Abrahamu, u tatakulu witu ukulingana na ku muwili, wazanile? ²Amuno Abrahamu wapanzizwe ni milimo, weni wanga wawe nu mulandu wakuyitumvya, ukuwa asa paminso yakwe Leza. ³Amuno achani chino amawaliko yakulanda? "Abrahamu wasuwizile Leza, nga chawelengelwa kwe weliwe ngati a wulungamane." ⁴Nomba kwe weni wino akuwomba, chino akulipwa chisiwelengelwa ngati achawila. ukuwa ngati chino wachiwombela. ⁵Ukuwa kwe weliwe wino asi womba kweni mu malo mwakwe akasuwila mwakwe wenga wino akapanziza wano wasi nu leza, isuwilo lyakwe likawelengelwa ngati awulungamane. ⁶Davide nawenye akupunda

amapepo pakwe munthu kwe wino Leza akapenda uwulungamane nanthi amilimo.⁷Weni akati, "Awapepwe a wawo wano wunthasundwa watetelwa, swinya wano amawembu yakupichilwa.⁸Amupepwe umunthu wino Imfumu yitaliwelenjela uluwembu."⁹Nomba wuzye ukupepwa koo kukawizwa penga pe wawo awa lembwe uwusilamo, pamwi na pe wawonye awa sita wusilamo? Amuno tukuti, "Isuwilo lyawelenjelwa kwe Abrahamu ngati awulungamane."¹⁰Wuzye lyawelenjelwa wuliwuli kwe weliwe? Wuzye palinji apa nkholelo pamwi pisinda pa wu silamo? Patali pisinda kweni pankholelo!¹¹Abrahamu wapochezile ichimanyikwilo cha wusilamo ngati achisimichilo cha wulungamane wuno walinji nawo mwi suwilo pano wachilinjira asa mulembwe uwusilamo. Chio chalondekanga achakuti wamuwike weliwe awe amukwasi wakwe wonsi wano wakusuwila kweni watalembwa uwusilamo, alyakuti uwulungamane wowo wungawelengelwa kwe woliwo.¹²Weni awili swinya tata wakwe awalembwa uwusilamo wano asa kulembwa uwusilamo wenga kweni wano wakapita swinya mu matamba ya suwilo lino e tata witu Abrahamu wapitanga pano wachili ukulembwa uwusilamo.¹³Amuno ilayizyo kwe Abrahamu na ku nkhwatwa yakwe kuno aliwa a mphyani ya munsu yitizile ukupitila mwi suwilo kweni ukupitila mu wulungamane wi suwilo.¹⁴Amuno ndi wawo wano wakwikala mwi suwilo waliwa amphyani, isuwilo nanthi chimwi, swinya ilayizyo a lyavye.¹⁵Amuno isundo lukuleta ivya wukali, kweni kuno kusi nanthi alisundo, kusi nanthi kuchilania.¹⁶Pa chifukwa choo amwisuwilo, alyakuti ilayizyo lingikala pa nkumbi nu kuwa chisuwilo kwe wonsi awa nkhwatwa yakwe Abrahamu -- asa kwe wawo wenga wano wali pansu pi suwilo, kweni swinya ku wawo wano ponga mwi suwilo yakwe Abrahamu, Weni awili we tata wakwe sweswe swensi,¹⁷ndivino kuwalisilwe, "Nene nkhuwisile uwe we tata wa maluko ayavule." Abrahamu walinji pa minso pakwe wino wasuwizile, akulikuti, Leza, wino akupa uwumi ku wafwe swinya akwita ivinthu vino visiko viweko.¹⁸Mu kuchetekela weni wasuwizile ukusunya ukuchetekela, kuno aliwa e tata wa maluko ayavule, ukuyana na vyo wamunenile, "Avyo uluko lwako luliwa."¹⁹Sita kuwa amutonthe mwi suwilo, weni wawisile umuwili wakwe umwenecho ngati wufwile (umulandu walinji ni myaka papipa umwanda uwasongo), nu wufwe wa wula wakwe Sara.²⁰Ukuwa umulandu wi layizyo yakwe Leza, Abrahamu nanthi kuzimba mwi suwilo. mu malo mwakwe, weni wasimphizwe mwi suwilo nu kutumvya Leza.²¹Walinji nu kusimichila kuno chino Leza walayizizye, weni alinji nako ukuti angakwanisya.²²Achaleka choo nachonye "Chawelengelwa kwe weliwe ngati awulungamane."²³Ukuwa amazwi "Chawelengelwa kwe weliwe" yatawalisilwe kwakwe weni wenga.²⁴Yawalisilwe nakwe sweswenye, swinya chilwelengelwa kwe sweswe wano wasuwila mwe weliwe wino wakatusya Yesu Imfumu yitu ku wafwe.²⁵Wee awili wenga wino wapilwe ku kuchilania kwitu swinya wakatusizwe ku kupanzwa kwitu.

5

¹Amuno twapanzwa ni suwilo, twawa nu mutende nu Leza ukupitila mwe Mfumu yitu Yesu Kristu.²Ukupitila mwakwe weliwe naswenye tuli nukufichila kwitu mwi suwilo mu wila woo muno twimilila, swinya tukusechela mu kuchetekela ku wuchindame wakwe Leza.³Asa choo chonga, kweni naswenye tukusechelela mu nthazi zwitu. Tumanyile kuno inthazi zikaleta ukusimphisa.⁴Ukusimphisa kukaleta imiwele, swinya imiwele yikaleta ukuchetekela,⁵swinya ukuchetekela kusisonzwa insoni umulandu ulukundo lwakwe Leza lwa pungulilwa mu myenzo yitu ukupitila mwakwe Muzimu Mwimichile, wino wapwa kwe sweswe.⁶Amuno pano tuchilinjira nanthi amaka, pa mphindi inzipile Kristu watufwizile swe wawembu.⁷Amuno nanthi wenga angafwila u munthu umulungamane, chingatenga pamwi wumwi angelezya ukufwila umunthu umuzima.⁸Ukuwa Leza akalanjizya u lukundo lwakwe umwenecho kwe sweswe, umulandu pano twachilinjira swe wawembu, Kristu watufwizile.⁹Muwuvule, pano, nomba kuno tutasundwa ukupitila mu wazi wakwe, tuli tulwa nawonye ukufuma kuwukali wakwe Leza.¹⁰Amuno ndi, pano twalinji swe walwani, twivwine nu Leza ukupitila mumfwa ya Mwana wakwe, mu wuvule, ala pano twivwana, tuli tulwa nu wumi wakwe.¹¹Asa chonye chonga, kweni naswenye tukusechela mwakwe Leza ukupitila mwe Mfumu Yesu Kristu, ukupitila mwakwe wino nomba tupochezile ukuvwana koo.¹²Akuli kuti, ndivino ukupitila mu munthu wenga uluwembu lwinjizile munsu, munsila yoyonye imfwa yinjizile ukupitila mu luwembu. Nga uluwembu lwasata ku wanthu wonsi, umulandu wonsi wawembusile.¹³Amuno ukufichila isundo, uluwembu lwalinjira munsu, kweni patalinji ukuwaza uluwembu pano patalinji isundo.¹⁴Chingatenga, imfwa yichimvize ukufumilila pe Adamu ukwizafika pe Musa, na pe wawo wano watawembusile ngati kunthivwila kwe Adamu, wino wakoline na weliwe wino walinji nukwiza.¹⁵Kweni ichawila chisi ngati akuchilania. Amuno ndi akuchilania kwakwe wenga awavule wafwile, chingawa wuli nu kuwomba kwa wila wakwe Leza swinya icha wila ukufuma ku wila wakue munthu wenga, Yesu Kristu, wungapwa ku wafwile!¹⁶Amuno ichawila chisi ngati achakukonkha pa luwembu lwa munthu wenga. Ipanzira lyakonsile ukuchilania kongu nu kuleta ukusundwa, kweni ichawila chakonsile ukuchilania ukuvule nu kuleta ukunthasundwa.¹⁷Amuno ndi, ukupitila ukuchilania kwakwe wenga, imfwa yachimvize ukupitila weyo wenga, chingavulila wuli wawo wano wakupochelela uwila uwuvule ni chawila cha wulungamane wungachimvya mu wumi ukupitila mu wenga, Yesu Kristu.¹⁸Achaleka nomba, ndivino ukuchilania kwakwe wenga kwaleta ukusundwa kwa wanthu wonsi, na nombanye ukupitila mwe chonga ichakuchitika cha wulungamane akwiza ukunthasundwa nu wumi wa wanthu wonsi. Ndi muno ukupitila mu kunthivwila kwe munthu wenga awavule wizele awawembuka, nanombanye ukupitila muwuni nthivwila wakwe wenga awavule walilungamikwa.²⁰Kweni isundo lyizile mukasi ukonjelezya ukuchilania, Kweni kuno uluwembu lwavulisa, uwila wavulisa ukuchila.²¹Choo chachisilwe alyakuti, ndivino uluwembu lukuchimvya mumfwa, nanombanye uwila wungachimvya ukupitila mu wulungamane uwa wumi wamuyayaya ukupitila mwe Yesu Kristu Imfumu yitu.

6

¹Achani nomba chino tulilanda? Wuzye tutwalilile mu luwembu alyakuti uwula wungavula? ²Chitakize chiwe wowonye. Sweswe wano twafwa kali ku luwembu, wuzye tungatwalilile wuliwuli ukwikala mwenemo? ³Wuzye mwamanya ukuti wonsi wano wabatizwa mwakwe Kristu wabatizwa na kumfwa yakwenye? ⁴Sweswe twazyikwa, kali, nu Yesu ukupitila mu kubatizya ku mfwa. Choo chachitisile umwakuti ndivino Kristu akatusizwe ukufuma ku wafwe nu wuchindamane wakwe Tata, achaleka naswenye tuwapita mu wupya wa wulanzi. ⁵Amuni ndi twalemenkhana ponga na weliwe mu miyanile ya mfwa yakwe, sweswe tuliwa twewalemenkhane ponga swinya mu kukatuka kwakwe. ⁶Sweswe twamanya choo, ukuti uwunthu witu uwa kali wapamanthilwa ponga nu Yesu umwakuti umuwili wa luwembu wungize wononeke. Choo chachitisile alyakuti sweswe tutakatwalilile ukuwa mu wuzya ku luwembu. ⁷Weyo wino wafwa akuwizwa umulungamane ndi tukuvwanga ivya luwembu. ⁸Ukuwa ndi sweswe twafwa ponga nu Kristu, tukuswila swinya ukuti tuliwa wa wumi apaliponga na weliwe. ⁹Sweswe twamanya kuno pakuti Kristu akatusizwe ukufuma ku wafwe, atanga afwe swinya; imfwa yitali swinya nu wulamulilo pakwe weliwe. ¹⁰Amuno ukuyana yino wafwile ku luwembu, afwile lyonga muno wonsi. Ukuwa kweni, uwumi wuno akakwikala, akwikala muno Leza. ¹¹Munzila yiliyonga, namwenye mufwile muyisende mwenga ukuwa mwe wafwe ku luwembu, lelo mwe walanzi kwe Leza mwakwe Kristu Yesu. ¹²Achaleka mutakati muleke uluwembu lulamule mu miwili yinu iya kufwa alyakuti mwemwe mutonthela iviwiye vino wukalonda. ¹³Mutakape iviputulwa vya miwili yinu ku luwembu, viwe aviwombelo ku wunthalungamana. Lelo muyipe mwenga kwe Leza ndivino wawo wano wafuma ku wafwe ukuya ku wulanzi, swinya muwapa iviputulwa vya miwili yinu kwe Leza ngati aviwombelo vya kuwombela ku wulungamane. ¹⁴Mutakazumilizye u luwembu ukuti lulamule pakwe mwemwe. Amuno mwemwe musi pansi pa masundo, kweni pansi pa wila. ¹⁵Wuzye achani nomba? Wuzye tuli wembuka umulandu tusi pansi pa masundo, kweni pansi pa wila? Chitakawe wowonye nazina. ¹⁶Wuzye mutamanya ukuti ndi mwayilolesya mwnga ngati mwe wazya, kwakwe wino mukatonthela mwe wazya? Mwe wazya ku luwembu, luno lukawatungulula kumfwa, pamwi mwe wazya ku kutonthela, kuno ku katungulula ku wulungamane. ¹⁷Lelo ukusalifya kuye kwe Leza! Amuno mwalinji mwe wazya ku luwembu, kweni mwatonthela ukufuma ku mwenzu ukuwatika kwa chisambilizya chino chapilwe kwe mwemwe. ¹⁸Mwapangwa ukuwa mwe wapusukwe ukufuma ku luwembu, swinya mwemwe mwapangwa ukuwa mwe wazya wa wulungamane. ¹⁹Nene nkhuvwanga ngati a munthu umulandu wa kutontha kwa miwili yinu. Amuno ndivino mulolesizye iviputulwa vya miwili yinu ngati mwe wazya ku wunyale swinya uwuwipe, munzila yiliyonga, nomba muwalolesya iviputulwa vya miwili yinu ngati mwe wazya ku wulungamane muno ukuwikwa pambali nu kuswefwa. ²⁰Amuno pano mwalinji mwe wazya wa luwembu, mwalinji mwe wapusuke ukufuma ku wulungamane. ²¹Pa mphindi yoyo, ichikomwachi chino walinji nacho mu vinthu vino nomba ukwivwa navyo insoni? Amuno uwumalilo wa vinthunye vyovyvo amfwa. ²²Lelo nomba ukuti mwapusukwa ukufuma ku luwembu nga mwawa mwe wazya kwe Leza, muli ni chikomwa chinu ku kuwikwa pambali nu kuswefwa. Umalilo wakwe a wulanzi wa muyayaya. ²³Amuno amalipilo ya luwembu amfwa, ukuwa ichawila chakwe Leza a wulanzi wa muyayaya mwakwe Kristu Yesu Imfumu yitu.

7

¹Pamwi mwemwe mutamanyile, wanawitu (amuno nenji nkhuvwanga ku wanthu wano wamanya ivyi sundo), kuno isundo likatungulula umunthu mu mphindi yonsi yino ali nuwumi? ²Amuno umwanachi umutwalwe akunyepwa ni sundo ku mulume pano achilinji ali nu wumi, ukuwa ndi umulume wafwa, umwanachi akusapulwa ukufuma kwi sundo lyi twalwa. ³Achaleka nomba, pano umulume achilinji amumi, ndi akwikala nu wunji umonsi, aliyitwa amuzelewuke. Kweni ndi umulume wafwa, a musapuke kwi sundo, achaleka asa muzelewuke ndi akwikala nu monsi wunji. ⁴Achaleka, wanawitu, namwenye mwe wafwe kwi sundo ukupitila mu muwili wakwe Kristu. Chiliwonye ukuti mwemwe mulemenkhane kwe wunji, akulikuti, kwe weliwe wino wakatusizwe ukufuma ku wafwe, alyakuti tungakoma ichikomwa kwe Leza. ⁵Amuno pano twalinji mu muwili, ivikumbuchilwa vya luwembu, ivikatuswe ni sundo, vyalinji pa mulimo mu mbali zya muwili witu ukukoma ivikomwa vya mfwa. ⁶Ukuwa nomba tusapulizilwe ukufuma kwi sundo. Sweswe tufwile kwe chocho chino chatunye file. Choo chili wonye ukuti tungatwetela mu wupya wa Muzimu, swinya asa mu wukale wa mawaliko. ⁷Achani chino tulilanda nomba? Wuzye isundo ilyenecho aluwembu? Chitize chitele chiwe. Chingatenga, nenji nge nthatela imanye uluwembu, ndi chitalinji ukupitila mwi sundo. Amuno nene nge nthamanyile ukukumbwa suka isundo lyatili, "Wewe ufwile utakakumbwe." ⁸Ukuwa uluwembu lwasenda ulongo ukupitila mwisundo nga alileta ukukumbwa kulikonsi mwakwe nene. Amuno kusita isundo, uluwembu alufwe. ⁹Pa mphindi yimwi nalinji ne mumi sita isundo, kweni pano ipatichizyo alyiza, uluwembu aluzana uwumi, nga nenji nafwile. ¹⁰Ipatichizyo lino lyalinji nu kuleta uwumi alipiluka ukuwa amfwa kwe nene. ¹¹Amuno uluwembu lwasenda ulongo ukupitila mwi patichizyo nga alikopeka nene. Ukupitila mwi patichizyo lyankhomile. ¹²Achaleka isundo alitele, ni patichizyo alitele, lilungamane swinya alizipe. ¹³Nga wuzye chino achizima achiwa amfwa kwe nene? Chitakatele chiwe. Kweni uluwembu, ukuti luloleke ukuwa luwembu, lwaleta imfwa mwakwe nene ukupitila mu chino chalinji achizima, swinya ukupitila mwi patichizyo uluwembu lungize luwe luwembuke ukulusya. ¹⁴Amuno twamanya kuno isundo achawuzimu, kweni nene ne waku muwili. Nenji nakazwa pansi pa wuzya ku luwembu. ¹⁵Amuno chino nkhuwomba, nenji nthakuchivwichisya ichete. Amuno chino nkhuwomba, nenji nthakuwomba, swinya chino nachipata, nenji nkhuwomba. ¹⁶Kweni ndi nkhuwomba chino nenji nthakulonda, nkhuwumilizania ni sundo kuno isundo alizima. ¹⁷Ukuwa nomba asa nenenye wino

akuchiwomba, ukuwa uluwembu luno lukakwikala mwe nene.¹⁸ Amuno imanyile ukuti mwe nene, muno amu muwili wane, mutakwikala ichinthu ichizima. Amuno ukukumbwa kwa vizima kuli na nene, kweni nthanga intchiwombe.¹⁹ Amuno ichizima chino nenji nkholonda, nthakuchiwomba, ukuwa ichiwiye chino nenje nthakuchilonda, chochonye nkhuhiwomba.²⁰ Nomba ndi nenji nkhuwomba chino nthakuchilonda ukuchiwomba, ngapano asanenenye wino nkhuhiwomba, ukuwa kweni uluwembu luno lwikala mwe nene.²¹ Achaleka, nkhuwana isundo lyoo: Pano nkholonda ukuwomba chino achizima, uwuwiye wulipenepo na nene.²² Amuno nenji indi nichimwemwe mwi sundo lyakwe Leza nu munthu wa mukasi.²³ Kweni nkholola isundo lyakupusana mu mbali zya muwili wane. Likulwa ukususania ni sundo ilipya mu melengano yane. Likusenda ne munyepwe ni sundo lya luwembu luno luli mu mbali zya muwili wane.²⁴ Nenji ne munthu wamalanda! Wuzye weweni alimphusya nene ku muwili wamfwa? ²⁵Ukuwa ukusalifya kuwe kwe Leza ukupitila mwe Yesu Kristu i Mfumu yitu! Achaleka nomba, nene nemwenecho nkhutewetela isundo lyakwe Leza na melengano yane. Ukuwa, nu muwili nkhutewetela isundo lya luwembu.

8

¹Achaleka nomba kusi nanthi akususwa mu wawo wano wali mwe Kristu Yesu. ²Amuno isundo lya Muzimu wa wulanzi mwe Kristu Yesu lyakuwika uwe we mupusuke ukufuma kwi sundo lya luwembu ni mfwa.³ Amuno chino isundo lyaposilwe ukuchita umulandu lyalinji alitonthe ukupitila mu muwili, Leza wachiwomvile. Leza atumile u Mwana wakwe umwenecho mu wukolane wa muwili wa luwembu ukuti awe anzuwi muno luwembu, swinya asusizye u luwembu mu muwili. ⁴Leza awomvile choo umwakuti ukulondekwa kwi sundo kungafiswa mwakwe sweswe, sweswe wano tukapita asa mwakuyana na ku muwili, ukuwa ukuyana na ku Muzimu. ⁵Wawo wano wakakwikala ukuyana na ku muwili wakatonthela ivinthu vya ku muwili, ukuwa wawo wana wakakwikala ukuyana na ku Muzimu wakatonthela ku vinthu vya ku Muzimu. ⁶Amuno amelengano yano yali pa muwili amfwa, kweni amyelengano yano yali pa Muzimu awulanzi nu mutende. ⁷Amelengano yano yali pa muwili yasitonthela Leza, amuno yasitonthela kwi sundo lya kwe Leza, swinya litanga lichite wowonye. ⁸Wawo wano wali ku muwili watanga wamusechelesye Leza. ⁹Ukuwa, mwemwe musi mu muwili kweni mu Muzimu, ndi amolimonye u Muzimu wakwe Leza wukakwikala mwakwe mwemwe. Lelo ndi wumwi asi nanthi a Muzimu wakwe Kristu, atanga awe awakwe. ¹⁰Ndi Kristu ali mwakwe mwemwe, umuwili wafwa ku luwembu, kweni u muzimu awulanzi ukuyana na ku wulungamane. ¹¹Ndi u Muzimu wakwe weyo wino wakatusya Yesu ukufuma ku wafwe wukakwikala mwakwe mwemwe, weyo wino wakatusya Yesu ukufuma ku wafwe alipa uwulanzi na ku miwili yinunye yino yikafwa ukupitila mu Muzimu wakwe, wino akakwikala mwakwe mwemwe. ¹²Achaleka nomba, wanawitu, tuli ni nkhangole, ukusa asa ku muwili ukuti tuwayikala ukuyana na ku muwili. ¹³Amuno ndi mukwikala ukuyana na ku muwili, muli mupipi ukuti mufwe, ukuwa ndi nu Muzimu mwemwe mukuwika kumfwa imiwombe ya muwili, muliwa mwe wumi. ¹⁴Amuno wonsi awavule wano wakatungululwa nu Muzimu wakwe Leza, waa awana wakwe Leza. ¹⁵Mwemwe mutapochelela u muzimu wa wuzya alyakuti muwayikala mu nthete swinya; kweni mwemwe mwapochelela u Muzimu wa kulela, mwakwe wuno tukupunda, "Abba, Tata!"¹⁶U Muzimwi umwenecho akuchitila uwukamboni nu muzimu witu ukuti swe wana wakwe Leza. ¹⁷Ndi swe wana, akulikuti swe mphyani, mphyani zya kwe Leza. Swinya swe mphyani ponga nu Kristu, ndi amolimo tukuchilila ponga na weliwe alyakuti naswenye tungachindamikwa ponga nu Yesu. ¹⁸Amuno nkholola ukuti amachuzi ya mphindi yoo yatenelela ukuti tyanisye nu wuchindamane wuno wuliwumbulika kwe sweswe. ¹⁹Amuno ukuchetekela kwakwe vilewulwa kukulindilila ukukuwumbulika kwa wana wakwe Leza. ²⁰Amuno u kulewulwa kwalinji akwavye, asa mu kulonda kwakwe, kweni umulandu wakwe wino wakuwisile, mukuchetekela ²¹ukuti ukulewula ukwenecho kulipokwa ukufuma ku wuzya ukuti kuwole, swinya ukuti kuliletwa ku kupusukwa kwa wuchindamane wa wana wakwe Leza. ²²Amuno twamanya kuno ichilewulwa chonsi chikutampha swinya chikuwomba mu wuwawe apaliponga na nomba nye. ²³Asa chocho chenga, kweni naswenye swewenecho, wano wali ni vikomwa vya Muzimu, vikutampha icha mukasi, pano sweswe tukulindilila ku kulelwa kwitu, ukupusukwa kwa miwili yitu. ²⁴Amuno mukuchetekela mwakwe choo sweswe twapusukwa. Nomba ukuchetekela kuno kukalolwa asa kuchetekela. Amuno wuzye weweni wino akachetekela kwe chino akuchilola? ²⁵Ukuwa ndi tukuchetekela kwe chino tutakuchilola, tukachilindilila nu wutepwe. ²⁶Mu nzila yiliyonga, u Muzimu nawonye wukakwawwiliza mu wusitamaka witu. Amuno tutamanya ukuti tungapepa wuliwuli, ukuwa u Muzimu umwenecho akapepa muno sweswe ni mitamphile yino tutanga tuyivwange. ²⁷Weyo wino akakolowozya imyenzo wamanya amelengano ya Muzimu, umulandu akatupepela swe wanthu awatele wakwe Leza ukuyana nu kulonda kwakwe Leza. ²⁸Twamanya kuno kwe wawo wano wakunda Leza, akawombela ivinthu vyonsi apaliponga ku wuzima, kwakwe wawo wano witwa ukuyana na ku chakulonda chakwe. ²⁹Umulandu wawo wano wawamanya kali, wawonye wawika pambali ukuti wayane ni milolechele ya Mwana wakwe, ukuti Yesu angawa e katote mu wanyina awavule. ³⁰Wawo wano wawikwa pambali, awawonye wano witwa. Wawo wano witwa, awawonye wano Leza walungamika, awawonye wano Leza wachindamika. ³¹Wuzye achanyi chino tulivwanga pa vinthunye vyoo? Ndi Leza awitu, wuzye weweni wino angatususya? ³²Weyo wino atatasizye u Mwana wakwe umwenecho kweni amulemesile mu mwalo mwitu swensi, wuzye atanga atupe swinya ponga nu mwana wakwe pavye sweswe ivinthu vyonsi? ³³Wuzye weweni wino anga umulandu ukususya wano wasolwa nu Leza? Leza awili wino akachindamika. ³⁴Weweni wuzye wino akususya? Kristu Yesu a wonga wino wafwa -- ukulusya papo, wino wakatuswa-- wino ali pi kasa lya ndilo lyakwe Leza, swinya wino akutupepela sweswe. ³⁵Weweni wuzye wino alipawula sweswe ukufuma ku lukundo lwakwe Kristu? Amachuzi, pamwi inthazi, pamwi ukuyimba, pamwi inzala, pamwi ukusita nzwalo, pamwi ivya kutinia, pamwi ichipeni? ³⁶Ndivino chawalikwa, "Muno ku longo lwinu tukomwa uwanda wonsi.

Twalolwanga ngati ang'onzi zya kokomwa.³⁷ Mu vinthu vyonsi vyoo swe wakankhale ukupitila mwakwe wonga wino watukunda sweswe. ³⁸Amuno nasimichila ukuti asa mfwa, pamwi uwumi, pamwi awangelo, pamwi ama boma, pamwi ivinthu vyilelo, pamwi ivinthu vino vikwiza, pamwi amaka, ³⁹pamwi uwutali, pamwi ukwinjila pansi, pamwi chili chonsi ichilewulwa, chilitupawunkhania sweswe ukufuma ku lukundo lwakwe Leza, luno luli mwakwe Kristu Yesu i Mfumu yitu.

9

¹Nkuwanena ichisinkha mwakwe Kristu. Nthakuwipa, swinya injuwi zyane zikuntchitila uwukamboni mu Muzimu Umwimichile ²kuno kwakwe nene kuli amalanda ayakulu nu kuluma ukunthasila mu mwendo wane. ³Amuno ningalonda ukuti nene nemwenecho nkhatipwe nukupatulwa ukufuma kwe kristu pa mulandu wa wanyina wane, wawo awa lupwa lwane ukuyana naku kumuwi. ⁴Awa Izirayeli. Wali nu wana, uwuchindame, akwivwana, ichawila chi sundo, ukulamba kwe Leza, na malayano. ⁵Awawo awa yisikulu ukufuma kwe wano Kristu wafuma ukuyana na ku muwili -- weni wino a Leza pe vyonsi. Afwile atumvwe ku muyayaya. Amen. ⁶Ukuwa asenge pano ilayizyo lyakwe Leza lyapotwa. Amuno asa aliwensi mu Izilayeri wino muchisinkha wawa mu Izilayeri. ⁷Pamwi asa wonsi awikwata lyakwe Abrahamu wano mu chisinkha a wana wakwe. Ukuwa, "Ukupitila mwakwe Ayizeki muno ikwata lyako liliyitwa." ⁸Akuli kuti, awana waku muwili asa wana wakwe Leza. Kweni awana wi layizyo wakulolwa ngati a likwata. ⁹Amuno lyoo a lizwi ilyi layizyo: "Pa mphindi yoo ndiyiza nga umwana umonsi alipwa kwe Sara." ¹⁰Asa choo chonga, kweni pansizi Rabeka nawenye aliwa nu wula nu monsi wenga, e tata witu Ayizeke - ¹¹amuno awana watalinji wakwatwe swinya wachilinji watani wachite chimwi ichizima pamwi ichiwiye, alyakuti icha kulonda chakwe Leza ukuyana ni chisolwa chifiswe, asa mulandu wa milimo, kweni umulandu wakwe weyo wino akakwita - ¹²chavwanzilwe kwe Rabeka, "E songo aliwa a muza wa mutichi." ¹³Chili ngati ndi vino chawalikwa: "Yakobi na mukunda, kweni Esawo na mupata." ¹⁴Achani fwandi chino tulivwanga? Wuzye kwawa uwu nthalungamana ne Leza? Chitizi chitele chiwe. ¹⁵Amuno akuti kwe Mose, "Ndiwa nu wila kwe wino nkulonda imbe nu wila, swinya ndiyivwila ichilanda kwe wino ndimuwila ni chilanda." ¹⁶Achaleka nomba, asa mulandu wakwe wino akulondo, pamwi u mulandu wakwe wino akusamala, kweni a mulandu wakwe Leza, wino akulanjizya uwila. ¹⁷Amuno ama waliko yakuvyanga kwe Farawo, "Muno chonye choo, nakukatusya wewe, alyakuti ningalanjizya amaka yane mwakwe wewe, swinya alyakuti izina lyane lingawizwa monsi munsu yapani." ¹⁸Achaleka nomba, Leza ali nu wila pakwe wino weni akulonda, swinya wino weni akulonda, akamuwomya umwendo. ¹⁹Nomba muliwavwanga kwe nene, "Achani fwandi chino achili nanomba akuzana uwupotwe? Amuno weweni wino watela wapazinkhana nu ukulonda kwakwe?" ²⁰Umwakusuya, we munthu we, wuzye weweni wewe ukuti ungapanzinkhana ne Leza? Wuzwe chino chatwa chingavwanga kwe wino wachimata, "Achani fwandi chino wamata woo?" ²¹Wuzye e kamata wa nsontha atawa ni nsambu papela pivu ukumata ni nivu lililyonga insontha iya kuwomvya pa milimo iyichindame, swinya linji insontha yakuwomvya amanda yonsi? ²²Wuli ndi Leza, wino akulondesya ukulanjizya uwukali swinya ukuti amaka yakwe yamanyikwe, ajimbilizize nu kutepwa ukukulu ivyakusunjila uwukali wuno wasenganizya ku konona? ²³Wuli ndi wawomvile choo alyakuti angamanyisa uwukankha wa wuchindame wakwe pa vakusunjila vya wila, vino wavisenganizye kali ku wuchindame? ²⁴Wuli ndi wawomvile na chonye choo muno sweswe, wano weni nawenye watwita, asakufuma ku wa Yuda watupu, kweni na ku makandi nye? ²⁵ndi vino akulanda swinya mwe Hoseya: "Ndiwita awanthu wane wano walinji asa wane, swinya awakundwe wano watalinji awakundwe. ²⁶Ngapano chiliwa ukuti kuno kwavwanzilwe kwe woliwo, 'Asa mwe wanthu wane,' kulyanye waliyitwa 'awana awonsi wakwe Leza.'" ²⁷Yesaya akupunda ukuyana na wa Izirayeli, "Napano imphendwa ya wana awonsi wa Izirayeli walinji ngati amusesenga wa kwe sumbi, kuliwa awatichi awasyale wano walipokwa, ²⁸amuno Imfumu yilipingula umulandu wansi ya pansu yonsi pyu swinya nanthi kuzimba." ²⁹Ndivino Yesaya wavwanzile kunsizii, "Ndi e Leza wa wavule atatusyile sweswe swe khwata, nge twalinji ngati we Sodomo, swinya nge twiza twawa ngati we Gomora." ³⁰Wuzye tuliti chani nomba? Kuno amakandi, wano watakonkhanga uwulungamane, wapochezile uwulungamane, uwulungamane wi suwilo. ³¹Lelo Izirayeli, wano watakonkhanga isundo lya wulungamane, watafisile penepo. ³²Wuli fwandi? umulandu watakonkhanga ni suwilo, kweni ni milimo. Wapunuzile piwe lya kupunuzya, ³³ndi vino chawalikwa, "Lolani, nkulambalika mu Ziyoni iwe lyakupunuzya niwe lya mulandu. Weyo wino akusuwila mwakwe lyenelyo atalikozwa insoni."

10

¹Wana witu, ukukumbwa kwa mwendo wane nu kulambilizya kwane kwe Leza akwe woliwo, kukutulwa kwawo. ²Amuno nene nkhusimichila ivya kwe woliwo kuno awakuyipa kwe Leza, kweni asakulingana ni mimanyile. ³Amuno, ukuvilwa ukumanya u wulungamane wuno wukafuma kwe Leza, nu kuvwamba ukuti wikazyu uwulungamane uwawo nu wawo, watayichefize kuwu lungamane wakwe Leza. ⁴Amuno Kristu akufiswa kwi sundo lya wulungamane kwe wensi wino akusuwila. ⁵Amuno Musa akuwalika ivya wulungamane wuno wukufuma mwi sundo: "U munthu wino akuwomba uwulungamane wama sundo aliyikala mu wulungamane wowonye." ⁶Kweni uwulungamane wuno wukufuma mwi suwilo wukuti vyoo: "Utati wati mu mwendo wako, 'Weweni alikwela ukuya mwiwulu?' (akuli kuti, amulete Kristu pansu); ⁷swinya utakati, 'Weweni aliyika ukuya ku kwilowelwe?'" (akuli kuti, amulete Kristu ukufuma kuwafwe). ⁸Kweni likuti chani? "Izwi lili papipi nawewe, mu mulomo wako na mumwendo wako." Alizwi lya suwilo, lino tukuwizya. ⁹Amuno ndi nu mulomo wako ukuzumilizya Yesu a Mfumu, nu kusuwila nu mwendo wako kuno Leza wamukatusya ku wafwe,

ulipusuka.¹⁰ Amuno nu mwendo wumwi akusuwila swinya ali nuwulungamane, swinya nu mulomo wumwi akazumilizya nga apusuka.¹¹ Amuno iwaliko likuti, "Aliwensi wino akusuwila pakwe weliwe ataliwikwa ku nsoni." ¹²Amuno pasi ukupusana pakasi pa wa Yuda na wa Griki. Amuno yiliyonga Imfumu a Mfumu yawonsi, swinya amukankhala kwe wonsi wano wakwita pe weliwe. ¹³Amuno aliwensi wino akakwita pi zina lya Mfumu alipusuka. ¹⁴Ngafwandi wangita wuli pe weliwe mwe wino watasuwizile? Ngafwandi wangasuwila wuli pe weliwe mwewino watamwivwa? Ngafwandi wangivwa wuli ukwawula e kawizya? ¹⁵Ngafwandi wangawizya wuli, suka ndi watumwa? -- Ndivino chawalikwa, "Awuzimachi kuwa matamba ya wawo wano wakuwizya ilandwe zima!" ¹⁶Kweni asawonsi wivwizile ilandwe zima. Amuno Yesaya akuti, "Mfumu, nga weweni wasuwila chino wivwile ukufuma kwe sweswe?" ¹⁷Achaleka ukusuwila kukwiza ukufuma pakwivwa, nu kwivwa mwizwi lya Kristu. ¹⁸Kweni nkhuti, "Wuzye wativwile?" Eta, amolimonye, "Ichiwulumo chawo chiyile muni yonsi, swinya amazwi yawo yayile kunsilo yansi." ¹⁹Umwakonjelezya, nkhati, "Wuzye Izirayeli atamanyile?" Ukutalichila Musa akuti, "Ntali kuyoyomvya wewe kuwuzuwa pe chino asa luko. Pakusula uluko sita kwivwisya, nene ndiwavulungania ku kuvitwa." ²⁰Apano Yesaya wayitutuwalisile nkhaninye pano akuti, "Nazanilwe na wawo wano watamvwambanga nene. Nalolesile kwe wawo wano watawuzichizya nene." ²¹Ukuwa kwe Izirayeli weni akuti, "Uwanda wonsi uwutali nayolosizye amakasa yane ku wanthayivwila swinya chinthivwa."

11

¹Nomba nkulanda, wuzye Leza wawakanile awanthu wakwe? Chitakize chiwe wowonye. Amuno nanenye ne mu Izirayeli, uwa nkhwatwa yakwe Abrahamu, mu luko lwa kwe Benjamini. ²Leza atawakanile awanthu wakwe, wano weni wawamanya lya watakwasilwe. Wuzye mutamanya chino amawaliko yakuvwanga ivya Eliya, vino walambilizize Leza ukususya Izirayeli? ³Mfumu, wacomile wakasesema wako, wamongolinie amasyo yako iya nzuwi. Nene nenganye nsyazile, swinya wakuvwamba uwumi wane? ⁴Kweni ukupilula kwakwe Leza ku kuvwanga chani kwe weliwe? "Nayisunjila nenga awanthu imyanda amakumi munenulambali(7000) wano watasokowalizile kwe Bala." ⁵Naponye, pa mphindi yoo pali wamwi wano wasyazile pa mulandu wa kusola kwa nkhumbe. ⁶Ukuwa ndi amuno nkhumbe, chitanga chiwe muno antchito. Ukuvwanga kunji lya inkhumbe yitanga yiwe swinya a nkhumbe. ⁷Achani nomba? Ichinthu chino Izirayeli wavwambanga, atachizanile, kweni awasolwe wachizanile, nga awanji wonsi wawomilwe. Chili ndivino chawalikwa: ⁸"Leza wawapa umuzimu uwutumphe, aminso alyakuti watakalole, na makutwi alyakuti watakivwe, ukufika ilelo." ⁹Apano Davide akuti, "Lekani i tebulo lyawo liwe alikonde ni chipingo, ichakupunuzya swinya ichakuwanyosezya kwe woliwo. ¹⁰Lekani aminso yawo yawe ni mfizi alyakuti watakalole, swinya munyonganike insizi zyawo nanthi kuleka." ¹¹Apano nkhati, "Wuzye wapunuzile ukuti wapone?" Chitakawe wowonye. Mu malo mwakwe, muno ukupotwa kwawo, ukupusuka kwiza ku Makandi, ukuti wawasonjelezye ku wuzuwa. ¹²Nomba ndi ukupotwa ansawo zya nsi ya pansu, swinya ndi ukusowezya kwawo ansawo zya Makandi, wuliwa wuli uwukulu ukufichilisa kwawo? ¹³Ukuwa nomba nkhuwanga kwakwe mwemwe mwe Makandi, swinya pano intchili ne mu positole ku Makandi, nene nkhuwitutumula mu mulimo wane. ¹⁴Pamwi ningasonjelezya ku wuzuwa wawo wano awa muwili wane. Pamwi tungapusuya wamwi mwakwe woliwo. ¹⁵Amuno ndi ukukanwa kwawo kukupiliwila ukunyuswa ponga insi ya pansu, wuzye ukuzumilizwa kwawo kungawa wuli kweni uwumi ukufuma ku wafwe. ¹⁶Ndi ivikomwa ivya kutalichila avitele, nu munya nye achilichonga. Ndi imisisi ayitele, ni nsambanye achilichonga. ¹⁷Ukuwa ndi insamba zimwi zyaufumako ku muti, ndi wewe, wensamba zya mu mphanga, mwamamanthilwa mwakwe zyzolizyo, swinya ndi mwankhine na zyzolizyo mu musisisi uwukankhale wa muti wa mungungu, ¹⁸utakayikwezye ukulusya insamba. Kweni ndi ukuyikwezya, asa wewe wino ukakwawwilizya umusisi, kweni umusisi wuno wukakwawwilizya wewe. ¹⁹Apano muliwati, "Insamba zyakonthosileko alyakuti ningamamanthilwa mwenwemo." ²⁰Amweliwo. Umulandu wa wunthasuwila wawo wakonthosilweko, ukuwa wewe wasimphisya umulandu wa suwilo lyako. Utakati uyikwezye mu myelenganizye, ukuwa awatina. ²¹Amuno ndi Leza atasyile insamba izyelewuzilwe ponga, namwenye atanga awasye. ²²Lolani, fwandi, imiwombe swinya uwu lumila wakwe Leza: uwulumila wizile pa wa Yuda wano waponile, kweni uwila wakwe Leza wukwiza pakwe wewe, ndi watwalilila mu wila wakwe. Ndiwapotwa nawenye uliputulwa. ²³Swinya nawonye, ndi watakutwalilila mu wu nthasuwila wawo, walimanthililwa mwenemo. Amuno Leza ali namaka iya kuwamanthilila swinya mwenemo. ²⁴Amuno ndi waputuzilwe ukufuma ku chino acha chikomwa mu cha mumphanga mumiwele, swinya umwakulekana ni miwele mwamatilizilwe ku muti wa chikomwa ichizima, chingawa wuli ukulusya vyoo, ivya miwele iyiyane, yimanthililwe ukunyokela ku muti wuno yafuma kweneko? ²⁵Amuno nthakulonda ukuti mwemwe mutakamanye, wanawitu, kwe choo icha nkhamu, alyakuti mutakawe na mano mu myelengizizye yinu: Ukuwoma kwa myenzo ukutichi kwiza pakwe Izirayeli ukufika imphendwa iyikwane iya Makandi yinjile mwenemo. ²⁶Amo wonsi iwa Izirayeli walipusuka, ndivino chawalikwa: "Ukufuma mu Ziyoni kuliyiza e Katula. Alifumya uwu nthamanyu, Leza ukufuma kwe" ²⁷Yakobi, swinya lyoo liliwa a lilayizyo lyane na woliwo, pano ndifumya imbembu zyawo. ²⁸Ukuyana na muno ilandwe zima lyatanthikwa, awalwani umulandu na mwemwe. Ukuwa ukuyana na muno ichisolwa chatanthichizilwe, awakundwe umulandu wa wakwasi awa kale. ²⁹Amuno ivya wila nu lwito uwa kwe Leza visipiluka. ³⁰Amuno kali mwalinji wa nthivwila kwe Leza, ukuwa nomba mwapochelela uwila umuandu wa wunthivwila wawo. ³¹Mu nzila yiliyonga, nomba awa Yuda waa wawa wanthivwila. Ichakukonkha penepo chalinji kuno ukupitila mu wila wuno walanjizizwe kwe mwemwe nawonye nomba wakupochelela uwila. ³²Amuno Leza wiyalila wonsi mu wunthivwila alyakuti angalanjizya uwila pe wonsi. ³³Iye, uwukulu wa nsawo zya yonsi amano nu kumanya kwe Leza! kuli wuli ukunthavwambilizya kwa ma pnzyo yakwe, ni nzila zyakwe zyalusya ukuzana! ³⁴Amuno weweni wamanya amelenganio

yakwe Mfumu pamwi weweni angawa a nkhombe yakwe?³⁵ Pamwi weweni wino watalichila ukupa chimwi e Leza, ukuti Leza amunyoseze?"³⁶ Amuno ukufuma kwe weliwe swinya ukupitila mwakwe weliwe swinya kwe weliwe kuli vyonsi ivinthu. Kwakwe weliwe kuwe uwuchindame muyayaya.

12

¹Achaleka nene nkhuwakomelezya, wanawitu, mu nkhumbe zyakwe Leza, ukuti mupe imiwili yinu yiwe anzuwi ya wumi, iyitele, iyakuzumilizwa kwe Leza. Koo akuteweta ukwakwivwika. ²Mutakati muyikolanie ninsi yoo iya pansi, ukuwa mupiluke pakunyosezya ku wupya amelenganio yinu. Muchite choo ukuti mumanye chino achizima, chakuzumilizwa, swinya ukulonda kwa kufikapo kwakwe Leza. ³Amuno nu wila wuno wapilwe kwe nene nkuti aliwensi mwakwe mwemwe: Mutati mwakwelengania ivya mwewenecho ukuwa papela nkhani ukulusya vino mungawa, ukuwa kweni, mwelenganie nipanzyo lyakuyilesya, wensi ukulingana ku chipimo cha suwilo Leza wapa mwemwe. ⁴Amuno tuli ni vizawalo ivivule mu muwili wonga, ukuwa asa vizawalo vyonsi vili ni ntchito iyilingane. ⁵Mwachonye, sweswe wano twe wavule swe muwili wonga mwakwe Kristu, swinya pa swenga swe vizawalo vya wenga nu muwuye. ⁶Tuli ni vyawupe ivipusane ukuyana ku wila wuno wapilwe kwe sweswe. Ndi ichawupe cha wenga akunenela, lekani chiwombwe ukuyana ku chipimo cha suwilo lyakwe. ⁷Ndi ichawupe cha wenga akuteweta, lekani atewete. Ndi wenga ali nichawupe chakusambilizya, mulekani asambilizye. ⁸Ndi ichawupe cha wenga akuwomya, lekani awomye. Ndi ichawupe cha wenga a kupa, lekani achiwombe nu mwendo wonsi. Ndi ichawupe cha wenga akutungulula, lekani chiwombwe umwa kusayila. Ndi ichawupe cha wenga akulanjizya inkhumbe, lekani chiwombwe ninsansa. ⁹Lekani ulukundo luwe ulwasita uwukachenjezya. Muchipate chino achiwipe; lemensyani kwe chino achizima. ¹⁰Ukukwafyana u lukundo lwa wanyina, muwe ni chitemwa wenga ku muwuye. Ukukwafyana nu muchinzi, muchndinkhane wenga nu muwuye. ¹¹ukukwafyana ukukazana, mutakwawe awakata. Ukukwafyana nu muzimu, mukankhale. Ukukwafya i Mfumu, tetwetelani weliwe. ¹²Muwe ni chimwemwe mu kuchetekela, mutekanie mu kuchula, muwe ni suwilo mwi pepo. ¹³Gawilani ivya kulondeka ku wanthu watele wakwe Leza. Muzane inzila iziule pa kulolesya uwusunji. ¹⁴Muwalote wawo wano wakuyimya mwemwe; mulote swinya mutakatipe. ¹⁵Muwe ni chimwemwe na wawo wano wali ni chimwemwe; lilanji na wawo wano wakulila. ¹⁶Muwe na melenganio yaliyonga wenga nu muwuye. Mutakelenganie mu nzila zya kuyikuzya, kweni zumilizyani awanthu awa pansi. Mutati muwe awa mano mu melengano yinu mwewnecho. ¹⁷Mutakalipe nanthi wenga ichiwipe ku chiwipe. Wombani iinthu ivizima mu minso ya wanthu wonsi. ¹⁸Ndi achakuchitika, vinonye chikupechela pe mwemwe, mwikale mu mutende na wanthu wansi. ¹⁹Mutakanyoseze mwenga, wakundwe, ukuwa mulekele uwukali wakwe Leza. Amuno chawalikwa, ""Ukunyosezya akwa kwe nene; Nenji ndinyosezya," yikuti Imfumu." ²⁰Ukuwa "Ndi umulwani wako ali ni nzala, umulesye. Ndi weni ali nu lusala, mupe ichakung'wa. Amuno ndi ukuwomba choo, ulimuwunganichila amalasha ya mulilo pa mutwe wakwe. ²¹Mutati muchimvwe ni chiwipe, ukuwa muchimvye ichiwipe ni chizima.

13

¹Lekani u moyo wonsi wuwe wutonthele insambu zya papela, amuno kutawa insambu suka zifume kwe Leza. Insambu zino zilipo zyasolwa nu Leza. ²Achaleka weni wino akukana insambu akusuya isundo lyakwe Leza; swinya wawo wano wakusuya lyenelo walipochelela ukupindulwa pakwe wenecho. ³Amuno awa katungulula asa wakatinia wa milimo iyizima, kweni ku milimo iyiwipe. Wuzwe ukukumbwa ukuti uwe sita kutina wakwe wenga uwa nsambu? ⁴Womba chino achizima, nga ulipochelela ukusimichila kwakwe. Amuno weni amuwomvi wakwe Leza kwe wewe ku wuzima. Kweni ndi ukuwomba chino achiwipe , uwatina; amuno weni asinyamula e panga sita mulandu. Amuno umuwomvi wakwe Leza, e kalanduzya wa wukali pakwe wenga wino ukuwomba iviwipe. ⁵Achaleka mufwile mutonthele, asa mulandu wa wukali wonga, kweni swinya umulandu wa nthwitwi. ⁶Umulandu wa choo namwenye mukulipila imisonkho. Amuno insambu awawomvi wakwe Leza, wano wakusumba amano pachinthonye choo umwakupitilila. ⁷Lipilani kwe aliwensi chino achawo: Umusonkho kwe wano umusonkho awawo, ukulipa kwe wano wanga lipwa, ukutinwa kwe wano wanga tinwa, umuchinzi kwe wano wanga chindikwa. ⁸Mutakawe nanthi ankhongole na wumwi, suka ulukundo wenga nu muwuye. Amuno weni wino akakunda umupalamani (umuwuye) akufisya isundo. ⁹Amasundo, "Utakachite uwuzelele, utakakome, utakiwe, uta kakumbwe," swinya ndi pali linji isundo lyawikwa ponga nga vyoo, "Kunda umupalamani ndivino wayikunda wemwenecho." ¹⁰Ulukundo lusiwomba ichiwipe ku mupalamani. Achaleka, ulukundo ukuli kukwana kwi sundo. ¹¹Pamulandu wakwe choo, mwamanya imphindi, ukuti yifisile kali imphini iyakuti mukatuke ku tulo. Amuno nomba ukupusukwa kwitu kuli mupipi sana ukulusya pano mwasuwizile pakutalichila. ¹²Uwusiku wapitisa, swinya ukucha kuli mupipi. Lelo lekani tuwike pambali imilimo ya mu mfizi, nga tuzwale ichilwilo cha wuswepe. ¹³Lekani tuwapita ichete, ngati amusanya, asa mu kuzewela kwi pala pamwi mu wuchakolwa; swinya tuleke ukupita mu wuzelele pamwi ivya kukumbwa iviwipe ivyasita kuyilesya, pamwi muvyongo pamwi mu wuzuwa. ¹⁴Ukuwa muzwale i Mfumu Yesu Kristu, swinya mutakasye nanthi chimwi icha ku muwili, ukuti mukwanise ivya kulonda vyakwe iviwipe.

14

¹Pochelanji aliwensi wino amutonthe mwi suwilo, sita kuwika ipanzyo ivya kususyana. ²Wenga umunthu ali ni suwilo ukulya chilichonsi, wunji wino amutonthe akalya izyamafwa matupu. ³Chilichete wenga wino akalya chilichonsi

atakasule weyo wenga wino asilya; swinya wenga wino asilya chilichonsi atapanzye umuwuye wino akalya chilichonsi. Amuno Leza wamuzumila. ⁴Nga wenji weweni, wewe wino ukupanzya umuwomvi uwa wumwi wunji? Apa minso pakwe mwenecho pano akakwimilila pamwi ukupona. Kweni weni walileka ayimilile, amuno Imfumu yingaleka ayimilile. ⁵U munthu wenga wachindika uwanda wonga pamwanya pa wunji uwanda. Wunji wachindika amanda yonsi umwakuyana. Lekani wensi umunthu awe wakusimichila mu mwendo wakwe umwenecho. ⁶Weni wino akalolechesya uwanda, akalilolechesya muno i Mfumu; swinya weni wino akulya, akulya muno i Mfumu, amuno akusalifya kwakwe Leza. Weni wino asilya, akuyilesya ukufuma ukulya muno a Mfumu; weni nawenye akusalifya kwakwe Leza. ⁷Amuno nanthi wumwi mwakwe sweswe akayikalila, swinya nanthi wumwi akayifwila. ⁸Amuno ndi tukwikala, tukukwikalila muno i Mfumu, swinya ndi tukufwa, tukufwila i Mfumu. Ngapano ndi tukwikala pamwi tukufwa, swe wakwe Mfumu. ⁹Amuno pakwe chakulondeka choo Kristu wafwa nga wawa nuwulanzi swinya, ukuti angawa amfumu wa wonsi awafwe na wawo wano wali nu wumi. ¹⁰Ukuwa wenji, nga muno chani ukupanzya u munyina wako? winya wewe, ngamuno chani ukuchefya umunyina wako? Amuno swensinye tuliyimilila paminso pa chipuna icha kupanzya ichakwe Leza. ¹¹Amuno kwawalikwa, "Pano ne mumi," Imfumu yikuti, "Kwe nene ichinama chilichonsi chilisokowala, nu lulimi lulizumilizya kwe Leza." ¹²Achaleka, aliwensi mwakwe sweswe aliyilondolola weliwe wenga kwakwe Leza. ¹³Achaleka, zanzi tuleke ukupanzania swenga, ukuwa mu malo mwakwe mwelenganie choo, kuno nanthi wenga alimuwikila icha kupunzya pamwi ichipingo u munyina ¹⁴Nenji manyile swinya nkukopelezwa mwakwe Mfumu kuno nanthi chimwi chanyala mwe cholicho chenga. Kweni kwe weni wino akulola chilichonsi ukuwa chinyale, kwakwe weliwe achinyale. ¹⁵Ndi amuno ichakulya u munyina akuchiswa, wewe utakupita mu lukundo. Mutakonone ni chakulya chinu wino Kristu wafwila. ¹⁶Nomba mutakazumilizye chino mukuchilola ukuwa chizima chivwangwe ngati achiwipe. ¹⁷Amuno u wufumu wakwe Leza asa wa kulya nu kung'wa, kweni awa wulungamane, umutende, nu kusechela mwakwe Muzimu Mutele. ¹⁸Amuno wenga wino akatewetela Kristu mu nzila yoo akuzumilizwa kwakwe Leza swinya akusechelezwa na wanthu. ¹⁹Acho nomba, tuyani tukonkhelezye ivinthu ya mutende ni vinthu vino vikuzenga wenga nu muwuye. ²⁰Mutakonone imilimo yakwe Leza umulandu wa chakulya. Ivinthu vyonse aviswepe, kweni vitanga viwe ichete ukuti umunthu alye chilichonsi chino chikupunzya wumwi. ²¹Chilichete mutakalye inyama, nanthi kung'wa umutawa, nanthi chilichonsi chino chikulenga umunyina wako ayivwe uwuwi. ²²Iswilo lino ulinalyo, lisunga pakasi pakwe wewe nu Leza. Amupepwe wenga wino asiyipanza umwenecho pe chino weni akasechelezya. ²³Weni wino akuvwilika wapanzwa ndi weni akulya, umulandu chitakufuma kwi suwilo. Swinya chilichonsi chino chitakufuma kwi suwilo a luwembu.

15

¹Nomba sweswe wano tuli na maka tufwile tunyamule uwutonthe wa watonthe, swinya tufwile tutakayisechelezye swenga. ²Lekani aliwensi mwakwe sweswe asechelezye umupalamani wakwe pa chino achizima, umwakuti amuzenge. ³Amuno ne Kristu nye atayisechelezyanga umwenecho wenga. Mumalo mwakwe, chalinji ndivino chawalisilwe, "Inthusi zya wawo wano watukanga mwemwe zyaponela pakwe nene." ⁴Amuno chonsi chino chawalisilwe pansizi chawalisilwe ukutusalibizya umwakuti ukupitila mu kuteywa nu kupitila mu kuwomelezya kwa mawaliko tungize tuwe nu kuchetekela. ⁵Nomba e Leza wa wutepwa swinya nu kuwomya awape mwemwe ukuti muwe na melengano yaliyonga wenga nu muwuye ukuyana nakwe Kristu Yesu. ⁶Awombe choo umwakuti na melengano yonga mungatamvya nu mulomo wonga e Leza nu Tata wakwe Mfumu Yecv su Kristu. ⁷Achaleka mupochelelane wenga nu muwuye, ndivino Kristu nawenye wapochelela mwemwe, ku kukutumvya kwakwe Leza. ⁸Amuno nkunena ukuti Kristu wawa we muzya wa kuputulwa mu malo mwa chisinkha chakwe Leza, umwakuti ya simichilwe amalayizyo yapelwa kwa wa tata, ⁹swinya ukuti amakandi yachindamike Leza pa wila wakwe. Ndivino chawalikwa, "Achaleka ndikupa ukutumvya mu makandi nu kwimba ukutumvya kwi zina lyako." ¹⁰Swinya likuti, "Muwe ni chimwemwe, mwe makandi, na wanthu wakwe." ¹¹Na swinya, "Tumvyani Imfumu, mwe makandi mwensi; lekani awanthu wonsi watumvye weliwe." ¹²Swinya, Yeseya akuti, "Ikwatwa lyakwe Yese liliyiza, weyo wenga wino akukatuka ukulamulila pa makandi; mwakwe weliwe amakandi yaliwa nu kuchetekela." ¹³Nomba e Leza wa chetekelo ayizuzye mwemwe ni chimwemwe chonsi nu mutende mwi suwilo, alyakuti mu maka ya Muzimu Mutele muliwa ni chetekelo. ¹⁴Nene nemwenecho nanenye nasimichila ivyakwe wewe, wanawitu. Nenji nkhusimichila ukuti namwenye mwewenecho mwizula nu wuzima, mwizwile nu kumanya konsi. Nene nasimichila kuno namwenye mungawomyana wenga nu muwuye. ¹⁵Ukuwa nkhuwawalichila nu kusinga ukukulu kwe mwemwe ivya vimwi ivinthu umwakuti imbizusye mwemwe swinya, umulandu wa nkhumbe zipilwe kwe nene nu Leza. ¹⁶Ichawila choo chalinji achakuti imbe ne muwomvi wakwe Kristu Yesu natumilwe ku makandi, ukuti imphe ngati ne simapepo ilandwe lyakwe Leza, alyakuti ichawupi cha makandi chingazumilizwa, wapatulwa nu Muzimu Mutele. ¹⁷Mwakwe Kristu Yesu ndi ni chifukwa ukuti injikweze ku milimo yane muno Leza. ¹⁸Amuno nthalitela mvwange icha chilichonsi ukufumavye chino Kristu wakwanilisya ukupitila mwakwe nene mu kwivwila kwakwe makandi. Vyoo avili vinthu vikuwombwa mu mazwi ni milimo, ¹⁹mu maka ya vimanyilo ni vizungusyo, na mu maka ya Muzimu Mwimichile. Choo chalinji alyakuti ukufuma mu Yerusalemu, swinya ukuliwilila ukufika mu Ilirikumu, ningawizya ukufikapo ilandwe zima lyakwe Kristu. ²⁰Mu nzila yoo, ukukumbwa kwane kwalinji ukuwizya ilandwe zima, ukuwa asa kuno Yesu wamanyikwa ni zina, umwakuti nthakazenge pa lufula lwakwe winji. ²¹Chili ndivino chawalikwa: "Wawo kwe wano watanenwa ivya kwe weliwe walimulola, swinya wawo wano wativwile wali yivwichisya." ²²Achaleka nanenye wandesizye impindi mvule ukuti nthakize kwe mwemwe. ²³Ukuwa nomba, nsi nanthi amasyo mu viputulwa vyoo, swinya nalondanga mu myaka iyivule ukuti nize kwe mwemwe. ²⁴Nkhuchetekela ukuti imbalole pano ndipita ukupitila

koko pakuya ku Sipeni, swinya ukuti munjavwilizye pa wulendo wane koko, Iyo nawa ni chimwemwe pakuwa namwe pa kamphindi.²⁵ Ukuwa nombamba nkhuza ku Yerusalemu, ukuleta uwutuli ku wanthu watele wakwe Leza.²⁶ Amuno kwalinji akuzima awa Makedoniya nu Achayiya ukuti wapange umusangulo wumwi ku wasaluke mu wanthu awatele wano wali mu Yerusalemu.²⁷ Molimo, walinji a wuzima wawo, swinya chalinji wowonye umulandu wakwe woliwo. Amuno ndi amakandi yankhine mu vinthu vyawo vya wuzimu, muno awa Yuda ukuti wapyunjile woliwo ni vinthu vyawo ivya kuloleka.²⁸ Achaleka, pano namala umulimo woo swinya nalolechesya ukuti wapochelele vyonsi vino napochezile, ndiya ku Sipeni swinya ndiwalola pa kupita.²⁹ Imanyile kuno pano niza kwe mwemwe ndiyiza ni chizuzye cha chilotwa chakwe Kristu.³⁰ Lelo nkhuwakomelezya, wanawitu, mwakwe Mfumu Yesu Kristu, swinya lukundo lwa Muzimu, ukuti mulwe ponga na nene mu mapepo yinu kwakwe Leza muno nene.³¹ Mupepe ukuti mphokwe ukufuma ku wawo wano wanthivwila mu Yudeya, nu kuti umulimo wane kwe Yerusalemu wungazumilizwa ku wanthu wakwe Leza awatele.³² Mupepe ukuti ningiza kwe mwemwe mu chimwemwe ukupitila mu kulonda kwakwe Leza, swinya ukuti ninga, apaliponga na mwemwe, zana ukupuza.³³ U mutende wakwe Leza wuwe namwe mwensi. Amen.

16

¹Nene napa kwe mwemwe Febe inkhazi yitu, wino amuwomvi wa chiwanza chino chili ku Kentchiliya,² alyakuti mungamupochelela mwakwe Mfumu. Wombani choo mu miwele yino yinelela awanthu awatele wakwe Leza, swinya mumupe wuliwonsi uwavwilizyo wuno angalonda ukufuma kwe mwemwe, amuno Febe alinji amutuli ku wavule na kwe nenenye.³ Mulamuke Prisila nu Akwila, awawomvi na nene mwakwe Kristu Yesu,⁴ wano muno uwumi wane watasayizile uwumi wawo awenecho. nenji nkhusalifya woliwo, asa nene nenga, ukuwa niwanzanye vonsi ivya Makandi.⁵ Mulamuke ichiwanza chino chili mu ng'anda yawo. Mumuyanzye Epinetasi umukundwe wane, wino a chikomwa chakutalichila mu Asiya ukuya kwe Kristu.⁶ Mumulamuke Mariya, wino awomvile ukulusya muno mwemwe.⁷ Mumulamuke andronikasi nu Juniya, awa luko lwane swinya iviwa vyane mu vingololo. Awamanyikwe ichete sana ku wa positole, swinya walinji mwakwe Kristu Iyo nene ntchili.⁸ Mumuyanzye Ampuliyatasi, umukundwe wane mwakwe Mfumu.⁹ Mumulamuke Arubansi, umuwomvi ponga na sweswe mwakwe Kristu, nu Stachisi, umukundwe wane.¹⁰ Mumuyanzye Apelesi, umuzumilizwa mwakwe Kristu. Muwalamuke wawo wano awa mu zyang'anda zya kwe Arisitobalasi. Mumuyanzye Herodiyoni, uwa luko lwane.¹¹ Muwalamuke wawo awa mu zyang'anda zyakwe Narasisasi wano wali mwakwe Mfumu.¹² Mumuyanzye Trayifina nu Trayifosa, wano wakawomba ukulusya mwakwe Mfumu. Mumulamuke Perisisi umukundwe, wino wawomba ukulusya mwakwe Mfumu.¹³ Mumulamuke Rufasi, umusolwa mwakwe Mfumu, nu mama wakwe swinya uwane nanenye.¹⁴ Mumulamuke Asinkiritasi, Flegoni, Herimesi, Patrobasi, Herimasi, na wanyina wano wali ponga na woliwo.¹⁵ Mumulamuke Filologasi nu Juliya, Nereyasi ni nkhazi yakwe, nu Olimpasi, na wonsi awanthu wakwe Leza awatele wano wali na woliwo.¹⁶ Mulamunkhane wonga nu muwuye nu kufyompa ukutele. Awiwanza vyonsi ivyakwe Kristu vikulamuka mwemwe.¹⁷ Nomba nkhuwomelezya mwemwe, wanawitu, ukuti mwelengane ivya wawo wane wakupanjisa ukwankhana nu kupunula. Wakonjelezya ukuchila ichisambilizyo chino mwemwe musambilizile. Mupiliwuke ukufuma kwe woliwo.¹⁸ Amuno awanthu wa musango ngati woo wasi tewetela i Mfumu yitu Kristu, kweni munda zyawo awenecho. ukuwomvya imivwanjile yawo iyizima swinya iya wufi ukuwipila imyenzo ya wano awa sita mulandu.¹⁹ Amuno ichelezelo cha kutontha kwinu kwivwika kwe aliwensi. Achaleka, nene nkhusachela, pakwe mwemwe, lelo nkhuwomelezya mwemwe muwe mwe wamano pakwe chocho chino achizima, swinya muwe awa sita mulandu pakwe chocho chino achiwiye.²⁰ E Leza uwa mutende nombanye andi amulyatanjile Satana pansa pa matamba yinu. Uwila wakwe Mfumu yitu Yesu Kristu wuwe na mwemwe.²¹ Timoti, umuwomvi na nene, akuwalamuka, nu Lusiyasi, Yasoni, nu Sosipata, awa luko lwane.²² Nene, Teritiyasi, wino nkhuwalika e kalata wee, nkhuwayanzya mwakwe Mfumu.²³ Gayiyasi, wino akunsunga mu ng'anda yakwe ni chiwanza chonsi, chikuwayanzya. Erasitasi, e kasunga wa chuma mu musumba, akuwayanzya, panga nu Kwatasi umunyina.²⁴ Uwila wakwe Mfumu Yesu Kristu wuwe namwe. Amen.²⁵ Nomba kwe wino angakwanisa ukupanga mwemwe ukuti mwimilile ukuyana na kwi landwe zima nu kulumbilila kwakwe Yesu Kristu, ukuyana nu kuwumbulika kwakwe chitamanyikwa chino chafisilwe pa mphindi iyitali,²⁶ kweni nombamba chawumbulika swinya chamanyikwa ukupitila mu mawaliko ya wakasema ukuya ku maluko yonsi, nu kulumulila kwakwe Leza wa muyayaya, ukuti alete ivya kutonthele kwi suwilo.²⁷ Kwakwe wenganye Leza uwa mano, ukupitila mwakwe Yesu Kristu, kuwe uwuchindame wa muyayaya. Amen.

1 Corinthians

1

¹Pauli, witwa nu Kristu Yesu ukuti awe amu positole muno kulonda kwakwe Leza, nu Sositeni umunyina witu,² ku chiwanza chakwe Leza ku Korinti, wawo wano waswefizwe mwe Kristu Yesu nu kwitwa ukuti wawe a wanthu awatele, apaliponga na wonsi wawo mu yaliyonsi amasyo wano wakakwita pi zina Mfumu yitu Yesu Kristu, wino a Mfumu yawo swinya ayitu.³ Inkumbi nu mutende viwe kwe mwemwe ukufuma kwe Leza Tata witu ni Mfumu Yesu Kristu.⁴ Nengi nkhusalifya penye kwakwe Leza wane muno amwemwe umulandu wa nkumbi zyakwe Leza zino Kristu Yesu wapile kwe mwemwe.⁵ Weni wapanga mwemwe wawotoke munzila zionsi, Mu kuvwanga konsi nu kumanya konsi,⁶ ndivino uwukamboni ku vyakwe Kristu kwasimichilwa ngati achisinkha pakasi pinu.⁷ Achaleka mutasoweka nanthi achawila cha muzimu pano nu mwendo mukulindilila ukuwumbulika kwakwe Mfumu Yesu Kristu.⁸ Weni swinya alisimphisa

mwemwe ukufika kunsilo, alyakuti mwite muwe nanthi amulandu pa wanda wakwe Yesu Kristu i Mfumu yitu.⁹ Leza amusuwilwa, wino wawitizile mwemwe mu wuponga wa mwana wakwe Yesu Kristu i Mfumu yitu.¹⁰ Nomba nenji nkchuchintchizya mwemwe, wanawitu, ukupitila mwi zina lyakwe Yesu Kristu i Mfumu yitu, kuno mwazimilizyana mwensi swinya kuno kutakawe nanthi kupawunkhana mwakwe mwemwe. Nenji nkchuchintchizya ukuti mwemwe musanzinkhane ni myenzo yiliyonga swinya chakulonda chilichonga.¹¹ Amuno chaloleka pa lwenze kwe nene, wanawitu, na wanthu wakwe Kulowe ukuti muli mphokoto mwakwe mwemwe.¹² NKhusula choo: wenga wakwe mwemwe akuti "Nenji indi nu Pauli," pamwi "Nenji indi nu Apolosi," pamwi "Nenji indi nu Kefasi," pamwi "Nenji indi nu Kristu."¹³ Wuzye Kristu wapawunkhana? Wuzye Pauli wasayisilwe muno mwemwe? Wuzye mwabatizizwe mwi zina lyakwe Pauli?¹⁴ Nenji nkhusalifya Leza ukuti nthabatizya nanthi wenga uwakwe mwemwe, suka Krispasi nu Gayiyusi.¹⁵ Choo chalinji woo alyakuti nanthi wenga angalanda ukuti mwemwe mwabatizwa mwizina lyane.¹⁶ (Nenji nabatizizye swinya awa mu ng'anda yakwe Stefano. Ukulusya papo, nenji nthamanyile ndi nabatizizye na wanj.)¹⁷ Amuno Kristu atatuma nene ukuti imbatizye kweni ukulumbilila ilandwe zima -- asa nu muvwango wa kuchenjela, alyakuti uwuchingane wakwe Kristu watakachefwe amaka yakwe.¹⁸ Amuno ilandwe lyavya wuchingane awupuwa ku wawo wano wakufwa. Ukuwa mwakwe wawo wano Leza akutula, ayali maka yakwe Leza.¹⁹ Amuno chawalikwa, "Nenji ndiyonona amano yawa mano. Nenji ndikandanziza ukwiluka kwa wamano."²⁰ Alikwinye umunthu wa mano? Alikwinye umusambile? Alikwinye e kakonkelezya wansi yoo? Wuzye Leza atapilula amano yansi ukuwa vyawupuwa? ²¹ Amuno insi mu mano yakwe yitamumanyile Leza, chamusechelesizye Leza ukupitila mu wupuwa wa kulumbilila ukuti atule wawo wano wakusuwila.²² Amuno awa Yuda wakulenga ivi lolesyo vya kuzungusya na wa Griki wakuvwamba amano.²³ Ukuwa swenji tukulumbilila Kristu umusayike, icha kupunuzya ku wa Yuda swinya icha wupuwa ku wa Griki.²⁴ Ukuwa ku wawo wano Leza wita, wonsi awa Yuda na wa Griki, tukulumbilila Kristu ngati amaka na mano yakwe Leza.²⁵ Amuno uwupuwa wakwe Leza wuli na mano ukulusya awanthu, swinya uwutonthe wakwe Leza akuli kuzawana ukulusya awanthu.²⁶ Lolani ukwitwa kwinu, wanawitu. Asa wavule wa mwemwe walinji na mano mu kulingana na wanthu. Asa wavule wa mwemwe walinji na maka. Asa wavule wa mwemwe walinji awachindame mu nkhwatwa.²⁷ Ukuwa Leza wasola ivinthu vya wupuwa ivya muni ukusozya insoni awamano. Leza wasola chino achitonthe muni ukusozya insoni chino achizawana.²⁸ Leza wasola chino acha pansi swinya ichisulwe muni. Weni wasola ni vinthu vino vikuloleka avyavye, ukuti alete ku nanthi chimwi ivinthu vino vikuloleka ngati avili vinthu.²⁹ Weni wawomvile choo alyakuti nanthi wenga angawa ni chifukwa chakuyikuzya paminso yakwe.³⁰ Umulandu wa chino Leza wawomvile, nomba muli mwakwe Kristu Yesu, wino wizile wawa kwe sweswe amano ukufuma kwe Leza. Weni wizile wawa a wulungamane witu, uwutele, swinya ukukombolwa.³¹ Muno acho, ndi vino amawaliko yakuvwanga, "Lekani wenga wino ukuyikuzya, ayikuzye mwakwe Mfumu."

2

¹ Pano nizile kwe mwemwe, wanawitu, nthizile ni mivwanjile iyikalambane pamwi iya mano lyo nkhuwizya ukusimichila ukufisame kuvya kwe Leza.² Amuno nene nachinyefile mu mwendo wane ukuti nthakamanye nanthi chimwi pano nalinji pakasi pinu ukufumyako Yesu Kristu mphela, na weliwe umupamanthilwe.³ Swinya nalinji namwe mu wulope, na mu nthete, na mu kuzekema ukukulu.⁴ Swinya ilyasi lyane nu kuwizya kwane kutalinji akwa mazwi ya kupepelezya aya mano. Mumalo mwakwe, yalinji ni vilolesyo vya Muzimu ni vya maka,⁵ alyakuti isuwilo lyinu litakatele liwe mu mano ya wanthu, kweni mu maka yakwe Leza.⁶ Nomba tukuvwanga amano pakasi pa wawome, ukuwa asa mano yansi yoo, pamwi aya wakatungulula awa nkhuulo yoo, wano wa wakufwa.⁷ Mumalo mwakwe, tukuvwanga amano yakwe Leza mu kusimichila ukufisame, amano ayafisame yano yano Leza ayawisile penepo lyo pasi nanthi a nkhuulo muno wuchindame witu.⁸ Nanthi wumwi mu wa katungulula wa nkhuulo yoo achivwichezizye choo, amuno ndi wachivwichezizye chenecho, nge watapamanthizile i Mfumu ya wuchindame.⁹ Ukuwa ndivino chawalisilwe, "Nanthi limwi ilinso lyalola, nanthi limwi ikutwi livwa, nanthi wumwi umwendo wa munthu welengenia chino Leza asenganizizya muno wawo wano wakunda weliwe"--¹⁰ Ukuwa Leza awumbulizile ivinthu vyoo kwe sweswe ukupitila mu Muzimu. Amuno u Muzimu wukavwambilizya ivinthu vyonsi, ni ivinthu ividwiwe ivya kwe Leza.¹¹ Amuno weweni fwandi wino angamanya amelenganio ya wanthu kandi umuzimu wa munthunye weyo umwenecho? Achaleka swinya, pasi nanthi umunthu wino akamanya ivinthu ividwiwe vyakwe Leza kandi u Muzimu wakwe Leza.¹² Ukuwa tusipochelela u muzimu wansi ya pansi kweni u Muzimu wino wukufuma kwe Leza, ayakuti tungamanya ivinthu vino vyapewa kwe sweswe pavye nu Leza.¹³ Tukuvwanga ivya vinthu vyoo mu mazwi asa kusambilizwa na mano ya wanthu kweni nu Muzimu, ukupiliwula ivinthu vya mu muzimu ukuya ku wanthu wa muzimu.¹⁴ Umunthu wino asi mu muzimu atanga apochelele ivinthu vino avya ku Muzimu wakwe Leza, amuno avawupuwa kwe weliwe. Atanga avimanye vyenevyo umulandu vikamanyikwa nu wuzimu.¹⁵ Weyo wino ali nu wuzimu akapingula vyonsi ivinthu, kweni weni atanga apingulwe na wanj.¹⁶ Amuno wuzye weweni fwandi wino angamanya amelenganio yakwe Leza, ukuti asambilizye weliwe?" Ukuwa tuli ni myelenganizye yakwe Kristu.

3

¹ Swinya nene, wanawitu, nthanga mvwange kwe mwemwe ngati a kuwanthu awa wuzimu, ukuwa mu malo mwakwe ngati a kuwanthu wano wali kumuwi, ngati a ku twana ututichi mwakwe Kristu.² Nene nawalyesizye umukaka, asa chakulya ichiwo, amuno mutayisengania ukuti mungalya chenecho; swinya na nombanye muchili ukuyisengania.

³Amuno muchili muli ku muwili. Amuno kuno uwuzuwa ni mphokoto zikuzanwa pakasi pinu, wuzye mutakwikala ukuyana nu muwili, swinya mutakupita ukuyana ni chipimo cha wanthu? ⁴Amuno pano wonga akuti, "Nene nkhekukonkha Pauli," swinya wunji akuti, "Nene nkhekukonkha Apolosi." mutawa mwe wanthu awavenye? ⁵Wuzye Apolosi weweni fwandi? Wuzye Pauli weweni fwandi? Awawomvi mwakwe wano mwemwe mwasuwizile, kwakwe aliwensi wino Leza apile umilimo. ⁶Nenji nakomela nga Apolosi ayitila aminzi, kweni Leza apile ukukula. ⁷Achaleka nomba, asa weyo wino akakomela pamwi weyo wino akakwitilila akalondeka. ukuwa a Leza wino akupa ukukula. ⁸Lelo weyo wino akukomela na weyo wino akwitilila a wonga, swinya wensi alipochelela amalipilo yakwe umwenecho ukuyana nu mulimo wakwe. ⁹Amuno swe wawomvi apaliponga nu Leza. Mwemwe mwe chalo chakwe Leza, ichizengwa chakwe Leza. ¹⁰Ukuyana nu wila wakwe Leza wuno wapilwe kwe nene ngati ne kazenga umumanyile, nene natalisile ulufula nga wunji azenga papela pakwe. Lelo lekani umunthu wensi achenjele muno akuzenga penepo. ¹¹Amuno pasi nanthi wumwi wino angazenga ulufula lunji ukulusya luno lwazengwa kali, awili, Yesu Kristu. ¹²Nomba ndi wumwi akuzenga pa lufula nu golide, siliva, amawe ya ayazima, pa miti, pi sote pamwi pa mulemvwe, ¹³umulimo wakwe wuliwumbilikwa, amuno uwuswepe wa musanya wuliwumbula vyenevyo. Amuno viliwumbukwa mu mulilo. U mulilo wuliyezya uwuwome wa chilichonsi chino aliwensi achiomvile. ¹⁴Ndi umulimo wa wumwi wasimpha, alipochelela icha wila; ¹⁵ukuwa ndi umulimo wa wumwi wapya, atalipindula, kweni umwenecho alitulwa, ndivino asamala ukufuma mu mulilo. ¹⁶Wuzye mutamanya ukuti mwe tempeli yakwe Leza swinya ukuti umupasi wakwe Leza wuli mwakwe mwemwe? ¹⁷Ndi wumwi akonona i tempeli lyakwe Leza, Leza aliyonona u munthunye weyo. Amuno i tempeli lyakwe Leza alitele, swinya namwenye acho mwawa. ¹⁸Mutakaleke nanthi wonga ayiwipile. Ndi wumwi mwakwe mwemwe akwelengania ukuti ali na mano mu nkhuulo yoo, lekani awe achipuwa alyakuti angize awe wa mano. ¹⁹Amuno chawalikwa, "Leza akalema awa mano mu wuchenjele wawo." ²⁰Nga swinya, "Imfumu yamanya kuno imelenganizwe ya wa mano a yavye." ²¹Pa chifukwa choo, mutakaleke nanthi wonga uyitumvye mu wanthu. Vyonsi ivinthu a vyinu, ²²anagwa we Pauli, pamwi Apolosi, pamwi Kefasi, pamwi insi ya pansi, pamwi uwulanzi, pamwi imfwa, pamwi ivinthu vya nomba, pamwi ivinthu vyo vikwiza. Vyonsi ivinthu avyinu, ²³na mwemwe mwe wakwe Kristu, nu Kristu a wakwe Leza.

4

¹Moo amuno umunthu afwile atumanye sweswe, ngati awawomvi wakwe Kristu na wakasunjilila wa kusimichila ukufisame kwakwe Leza. ²Nomba chino chikulondekwa kuwa kasunjilila a chakuti wazanwe ukuwa awasuwalilwe. ³Ukuwa kwe nene achinthu ichitichi sana kuno nene imphanzwe na mwemwe pamwi pi pembo lya wanthu lili lyonsi. Amuno naninye nthanga injipanzye nene nenga. ⁴Nenji nthamanyile nanthi wumwi umulandu pakwe nene, ukuwa choo chitakusula kuno nsi nu mulandu. A Mfumu yino yikupanzya nene. ⁵Achaleka mutakati muwizye ukupanzya ivya chilichonsi pano imphindi yichili. Pano Imfumu yichili ukwiza. Alileta kwe mwemwe uwuswepe ivinthu ivifiswe mu mfizi nu kuwumbula ukulonda kwa mwendo. Ngapano aliwensi alipochelela ukutumva kwakwe ukufuma kwe Leza. ⁶Nomba, awanyina, nenji nkhuwomvya imfundo zyoo kwe nene ne mwenecho nakwe Apolosi amulandu wakwe mwemwe, alyakuti ukufuma kwe sweswe mungasambilila ukusula kwa muvwango, "Mutakaye ukupitilila cho chawalikwa." Choo chili wowonye alyakuti nanthi wenga uwa mwakwe mwemwe angayitutumula pakusola wenga ukusuyana nu muwuye. ⁷Amuno weweni akulola kumwi ukupusana pakasi pakwe mwemwe na wanjji? Achani cino muli nacho chino mutapochezile? Ndi muchipochezile, achani chino mukuyitumvya ngati mutachipochezile? ⁸Mupochezile kali vyonsi vino mukulonda! Mwawa mwe wachinondo kali! Mutalisile ukulamula -- swinya chocho chatulesyana na sweswe! Amolimo! Nenji nkhuwomvya mulamule, alyakuti tungalamula na mwemwe. ⁹Amuno nkhwelengania Leza atuwisile swe wa positole swe wakwisinda pa muzele, tukupitila ponga swinya ngati awanthu wano wapanzizwe kumfwa. Twawa swe chilolesyo muni -- ku wangelo, na kuwanthu. ¹⁰Swe vipuwa pa mulandu wakwe Kristu, kweni mwe wa mano mwakwe Kristu. Swe watonthe, kweni mwenji muli namaka. Mwenji mwachindikwa, kweni sweswe twakwelengulwa. ¹¹Ukufika i ola ilya nomba tuli ni nzala swinya ulusala, watuzwisile ivinyankha, watumile uwuwipe, swinya tusi nanthi akaya. ¹²Tukuwombesya, tukuwomba na makasa yitu. Ngapano twatukwa, tukuwapepwa. Pano wakatuyimvya, tukujimba. ¹³Pano watukalipila, tukulanda ni nkhumbe. Twawa, swinya wachili wakatulola twawa, viswaswa vya muni swinya ivinunkhe ukuchila vyonsi. ¹⁴Nene nthakuwalika ivinthu vyoo ukuti imbasonzye insoni, kweni ukuti mbayanie mwe wana awakundwa wane. ¹⁵Amuno naponye ndi mungawa ninyanda ikumi awakalindilila mwakwe Kristu, mutali na wa tata awavule. Amuno nenji nawa e tata winu mwakwe Kristu Yesu ukupitila mwi landwe zima. ¹⁶Achaleka nkhekomelezya ukuti muwakontchelezwa nene. ¹⁷Acho natumile kwe mwemwe Timoti, umukundwe wane nu mwana umusuwilwe mwakwe Mfumu. Weni aliwizusya mwemwe ivya nzila zyane mwe Kristu, ndivino nkhusambilizya zyenezyo kulikonsi swinya swinya chila chiwanza. ¹⁸Nomba wamwi mwakwe mwemwe mwawa ni chilumba mukuwa ngati nenji nthizanga kwe mwemwe. ¹⁹Kweni ndiyiza kwakwe mwemwe nombanomba, ndi i Mfumu yikulonda. Ngapano ndimanya asa mivywango yenga ya waa wano wali ni chilumba nkhaninye, kweni ndilola amaka yawo. ²⁰Amuno uwufumu wakwe Leza wutawa mu mvyango kweni mu maka. ²¹Wuzye mukulonda chani? Wuzye ndiyiza kwakwe mwemwe nu lusyanzu pamwi nu lukundo na mu muzimu uwa wuchimyanya?

5

¹Twivwile ilyasi kuno kuli u wuzelele pakasi pakwe mwemwe, umusango wa wuzelele wuno wutangandi wuzumilizwe na pakasi pa Makandinye: U monsi ali nu muka yisi. ²Muli ni chimeka! Mutanga mwalosya mu malo mwakwe? Wenga

weyo wino wachisile choo mufwile mumufumye pakasi pakwe mwemwe.³ Amuno ndivino nenji nsipenepo ku muwili, nenji ndipo ku muzimu. Nenji mphapanzizye kali weyo wino awomvile choo, ngati ndimuno nalinji kweneko. ⁴Pano mwawungana mwi zina lya Mfumu yitu Yesu swinya nenji ndi namwe mu muzimu, na amaka ya Mfumu yitu Yesu yalipo, ⁵mulemekani umunthu weyo kwe Satana ukuti umuwili wakwe wononeke, alyakuti umuzimu wakwe wukize wutulwe pa wanda wowo uwa Mfumu. ⁶Ukuyitumvya kwinu asa kuzima. Wuzye mutamany kuno umutawa wutichi wukatutumula itozi lyonsi? ⁷Yiswefyani ku mutawa uwa kali alyakuti mungawa umunya uwupya, alyakuti mangawa mukate wuno wusi nu mutawa. Amuno Kristu, ing'onzi yitu iya Kupitililwa, yizuwilizilwe. ⁸Tulekani tusechelele ukuchimvya, asa nu mutawa uwa kali, umutawa wa myikalile imiwiye nu wuwi. Mu malo mwakwe, lekani tusechelele nu mukate wuno wutatutumusile uwa kusimichila ni chisinkha. ⁹Nawalisile kwe mwemwe mwe kalata wane mutakawe ponga na wanthu awazelele. ¹⁰Nthatakanga awanthe awazelele awa muni yoo, pamwi awa milichisye, pamwi awang'o, pamwi awa kapepamakolania, amuno ukuti muwe kuwutali kwe woliwo mulilondeka mufume muni. ¹¹Kweni nomba nkhuwalikila kwe mwemwe mutakawe ponga wensi wino akakwitwa munyina kweni wino akakwikala mu wuzelele, pamwi wino we chimilichisye, pamwi we kapepamakolania, pamwi awalwambo, pamwi we chakolwa, pamwi we mung'o. Mutakize muwalya nanthi akulya nu munthu wa mwatanye woo. ¹²Amuno chingawa wuli kuno imbe mwenemo ukupanzya wawo wano wali kunzi? Mu malomwakwe, mutanga mupanzye wawo wano wali mukasi muchiwanza? ¹³Kweni Leza akapanzya wawo wano wali kunzi. "Mufumyani umunthu umuwipe pakasi pakwe mwemwe."

6

¹Pano wenga wakwe mwemwe ali nu mulandu nu wunji, akakwelezya ukuya kwi pembo lya wanthe paminso pa wakapanzya wanthasuwila, nanthi kuya paminso ya wanthe awatele wakwe Leza? ²Wuzye mutamany ukuti awanthe awatele wakwe Leza walipanzya insi ya pansi? Nomba ndi mulipanzya insi, mutanga mukwanisye ukupanzya imilandu iyitichi? ³Wuzye mutamany kuno tulipanzya awangelo? Nga wuliwuli ukulusya, nomba, tungapanzya imilandu ya wumi woo. ⁴Nomba ndi mungapingula vino vikupalamansya uwumi wanda nu wanda, nga chani fwandi chino mukuwika imilandu ya misango ngati yoo paminso pa wawo wano awaye mu chiwanza? ⁵Nenji nkulanda choo ukuti imbasozye insoni. Wuzye musi nanthi wenga mwakwe mwemwe uwamano ukuti ankgapanzya imilandu pakasi pa wanyina? ⁶Ukuwa wenga umunyina akunyepa umunyina wunji, nga choo chikuwombwa paminso ya wa nthasuwila? ⁷Pakuti mwemwe muli nimilandu wenga nu muwuye chikulanjizya ukupotwa kwinu. Achani fwandi mutanga mutamike ukuyifwa. Achani fwandi mutanga muyizumilize mwenga ukuti mutumphikwe? ⁸Ukuwa mwemwe mwenga mukuwomba iviwiye, mukuwipa uwufi, swinya mukuwomba choo ku wanyina winu mweka! ⁹Wuzye mutamany ukuti awanthalumana watalipyana uwufumu wakwe Leza? Mutakasuwile uwufi. Awazelele, awa makolania, awa chilende, awa malaya awonsi, na wonsi wano wakuzelewula awonsi, ¹⁰awang'o, awapafu, awachakolwa, wakatukana, na wakachenjezya -- nanthi wumwi mwakwe woliwo alipyana uwufumu wakwe Leza. ¹¹Moo amuno wamwi mwakwe mwemwe walinji. Ukuwa mwemwe mwapwizwa, muswefizwe, mwemwe mupanzilwe walungamane nu Leza mwizina lyakwe Mfumu Yesu Kristu na mu Muzimu wakwe Leza witu. ¹²"Vilivyonsi vikuzumilizwa kwe nene," ukuwa nthaliwa mulamulilwe na chimwi mwakwe vyolivyo. ¹³"Ichakulya acha nu wula, swinya u wula awa chakulya," kweni Leza alivimala vyonsi. Umuwili wusi wa wuzelele. Kweni, umuwili awa Mfumu, swinya i Mfumu yilitewetela umuwili. ¹⁴Leza akatusizye wonsi i Mfumu nga alitukatusya swinya na maka yakwe. ¹⁵Wuzye mutamanyile kuno imiwili yinu avyawi vyakwe Kristu? Wuzye nomba ningafumya ivyawi vyakwe Kristu nu kulemenkhania vyolivyo kwe malaya? Chitakawe wowonye nazina. ¹⁶Wuzye mutamany kuno weni wino wayilemenkhania nu malaya ukuwa muwili wonga na weliwe? Ndivino amawaliko yakuvwanga, "Wawo wawili waliwa muwili wonga." ¹⁷Kweni weni wino walemenkhania kwe Mfumu akuwa muzimu wonga na weliwe. ¹⁸Samalani kweneko ku wuzelele! Lililyonsi linji iwembuko a munthu akuchita lyawa kunzi ku muwili, ukuwa umunthu umuzelele akuwembuchila umuwili wakwe wenga. ¹⁹Wuzye wewe utamanyile ukuti umuwili wako ali tempeli ya Muzimu Mutele, wino akwikala mwakwe wewe, wino uli nawo ukufuma kwe Leza? Wuzye utamanyile ukuti wewe usa wakwe wewe we mwenecho? ²⁰Amuno wakalwa nu mutengo. Achaleka umuchindamike Leza nu muwili wako swinya mu muzimu wako, wuno wawa uwakwe Leza.

7

¹Nomba ukuyana ni vya milandu yino mwawalisile: "Achizima ukuti umonsi atakapalamansye umwanachi." ²Ukuwa pa mulandu wa myelezyo muno imilimo iyiwiye iyivule, umonsi wensi awe nu muchi wakwe wenga, swinya umwanachi wensi awe nu mulume wakwe wenga. ³U monsi afwile ape ku muchi chino amutwalila nu muchinye afwile ape u mulume chilichonga. ⁴Asa mwanachi wino ali na maka pa muwili wakwe umwenecho, kweni u mulume a wino. Achilichonganye, u mulume atawa na maka pa muwili wakwe umwenecho, kweni u muchi a wino. ⁵Mutakati mwakanizyana, ukufumyako ndi mwivwana swinya muno imphindi zimwi. Muwombe choo alyakuti muyipe mweka ku mapepo. Ngapano mwize muwe ponga swinya, alyakuti e satana atakelezye mwemwe umulandu musi nanthi akuyelesya. ⁶Ukuwa nkhuvyanga ivinthu vyoo kwemwe ndivino ukwivwana swinya asa kulamula. ⁷Nkulondesya ukuti wensi angawa ndivino nene indi. Lelo aliwensi mwakwe mwemwe ali ni chawila chakwe umwenecho ukufuma kwe Leza. Wonga ali nu musango woo uwa cha wila, nu muwuye umusango wowoo. ⁸Kwe wano watatwalwa na wafwilwe nenji nkhati achizima kwe woliwo ndi wangikala nanthi kutwalwa, ndivino nene indi. ⁹Ukuwa ndi watanga wayilesye, wafwile watwalwe. Amuno chilichete

kwe woliwo ukuti watwalwe ukulusya ukuti wachule ni vyakulonda mu miwili yawo.¹⁰ Lelo kwe wano wali pa nthwalwa nkhupe ipingulo lyoo--asa nene, kweni Imfumu--u mwanachi atakalekane nu mulume¹¹ (ukuwa ndi ayifumya ku mulume, ayikale nanthi kutwalwa pamwi iynji inzila anyochele ku mulume), swinya u monsi atakatele amazye inthwalwa nu muchi.¹² Ukuwa kwe wano wasyala nenji nkhati--nene, asa Mfumu awe--ukuti ndi u munyina witu ali nu muchi wino we nthasuwi, swinya ndi u muchinye weyo asi ni nthazi na weliwe, u mulume atakati amuleke umuchi.¹³ Ndi u mwanachi ali nu mulume e nthasuwi, swinya ndi u mulumenye weyo asi ni nthazi nawe, u muchi atakatele amazye isendwa nu mulume.¹⁴ Amuno u mulume e nthasuwi akasolwa muno u muchi, swinya u muchi e nthasuwi akasolwa muno u munyina. Ndi chitalinji wonye lya awana winu awa nthasamba, ukuwa nomba nawonye awasolwa.¹⁵ Ukuwa ndi u wakwe e nthasuwi apita, muleke apite. Mu milandu ngati yoo, umunyina pamwi inkhazi yitanyepwa ku malayizyo yawo. Leza atwisile sweswe ukuti twayikala mu mutende.¹⁶ Amuno wuzye wamanya wuliwuli, we mwanachi, ukuti pamwi ulitula u mulume wako? Pamwi ungamanya wuli, monsi, ukuti pamwi ulitula uwako?¹⁷ Muleke aliwensi ayikale uwulanzu Imfumu yimupile weliwe, wensi ndivino Leza iyisile weliwe. Choo achili chisambilizyo chane mu viwanza.¹⁸ Wuzye pali wumwi wino waputulwa pano ayisilwe ukuti asuwile? Atakelezye ukuti ayilolesye ngati ataputulwa. Wuzye wumwi ataputulwa pano ayisilwe kwi suwilo? Atakaputulwe.¹⁹ Amuno asa kuputulwa pamwi kunthaputulwa kuno kukalondeka. Ichakulondeka achili kutonthela amasundo yakwe Leza.²⁰ Aliwensi ayikale mu mwito muno alinji pano Leza amwisile weliwe ukuti asuwile.²¹ Wuzye walinji we muzya pano Leza akwisile wewe? Utakati usakamale. Kweni ndi ungize uwe we mupusuke, womvya ulongo lwenelo.²² Amuno wumwi wino Imfumu yamwisile ndivino a muzya a mupusukwe wa Mfumu. Achilichonga, wonga wino amupusukwe pano Leza amwisile kwi suwilo a muzya wakwe Kristu.²³ Mwemwe mwakazilwe nu mutengo, achaleka mutakatele muwe mwe wazywa wa wanthu.²⁴ Wanawitu, mu wuliwonsi uwumi wuno aliwensi mwakwe sweswe alinji mwenemo pano sweswe twisilwe ukuti tusuwile, lekani tuwe wowonye.²⁵ Nomba ukulingana na wonsi wano watatela wawe mwi twalwa, nenji nsi nipingulo ukufuma kwe Leza. Ukuwa nkhupe amelengano yane ndivino wonga wino, mu nkhumbe yakwe Mfumu, a musuwililwa.²⁶ Achaleka, nene nkhwelengania ukuti pa umulandu wa nthazi zino zikwiza, a chizima ukuti umonsi ayikale nanthi kutwala.²⁷ Wuzye wewe watwala ku mwanachi, Utakati uvwambe ukumusya. Ndi utatwala, utakati uvwambe u mwanachi.²⁸ Ukuwa ndi watwala, utawembusile, swinya ndi u mwanachi usita kutwalwa atwalwa, atawembusile. Ukuwa wawo wano wakwinjila muntwalwa wali mu nthazi izivule zya munsu yapanzi, acho nene nkulonda ukuti imbachinjilize mwemwe ukufuma kwe choo.²⁹ Ukuwa choo nkhati, wanawitu: Imphindi ayifupi. Ukufuma nomba ukuya kunkholelo, muleke wawo wano wali na wachi wikale ngati wasi nawo.³⁰ Wawo wano wakulila wachite ngati watakulila, watakuzewela, swinya wawo wano wakulala ngati wasi nanthi chimwi,³¹ swinya wawo wano wakuyiwomvya insi ya pansu wawombe ngati watakuyiwomvya nkhati. Amuno insi ya pansu ndivino yili nomba yandi yimale.³² Nenji ningalonda ukuti mutakasakamale. U monsi wino atali munthwala akasakamala ni vinthu ivya kwe Mfumu, ukusechelezya wuliwuli.³³ Ukuwa umonsi umutwale akasakamala ni vinthu vya munsu ya pansu, ukuti angasechelezya wuliwuli umuchi wakwe--³⁴ akuyigawa. U mwanachi wino atwalwa pamwi umukazyana akasakamala ni vinthu vya kwe Mfumu, ukuti awe pambali mu muwili na mu muzimu. Ukuwa umwanachi umutwalwe akasakamala ni vinthu ivya nsi ya pansu, ukuti angasechelezya wuliwuli u mulume wakwe.³⁵ Nene nkhuvwanga choo ku longo lwinu, swinya ukuti nthawike icha kuwanyosya pakwe mwemwe. Nenji nkhuvwanga choo muno achili chisinkha, alyakuti muyipe kwe Mfumu nanthi kuwapo ichakupinzania.³⁶ Ukuwa ndi wumwi akwelengania ukuti ata ayileme ndi ali nu mukazyana wakwe -- ndi ali mu nkhupe ya nthwala swinya achakuzumilizwa -- afwile awombe chino kulonda. Atakuwembuka. Awatwalane.³⁷ Kweni ndi wajimba mu mwanzo wakwe, ndi asi nanthi achakumukomelezya kweni angayilema mu kulonda kwakwe, ukusunjilila umukazyana wakwe, aliwomba ichete.³⁸ Achaleka wonga wino akutwala umukazyana akuwomba ichete, swinya na wonga wino asola ukuti atakatwale alichita ichete ukulusya.³⁹ U mwanachi amunyepwe ku mulume wakwe lya achili amulanzu. Kweni ndi umulume wakwe afwa, amupusapukwe ukuti atwalwe kwe aliwensi wino akumulonda, kweni makwe Mfumu mwenga mphela.⁴⁰ Lelo mu melengano yane u mwanachi angawa amusechele ndi angikala wenga. Swinya nkhwelengania ukuti nanenye indi Mupasi wakwe Leza

8¹ Nomba ukuyana ni nzuwi ku makolania: Tumanyile kuno swensi twamanya. Ukumanya kukayitumvya, kweni ulukundo lukazenga.² Ndi wumwi akwelengania ukuti wamanya chimwi, umunthunye weyo achili ukumanya muno angamanyila.³ Ukuwa ndi wino wakunda Leza, umunthunye weyo akamanyikwa na weliwe.⁴ Achaleka fwandi, ukuyana nu kulya ichakulya cha nzuwi ku makolania: Twamanya kuno ikolania munsu yoo alyvye swinya kusi Leza winji kweni wenganye nsu.⁵ Amuno naponye ndi pali tumwi tukwitwa twa leza, mwiwulu pamwi munsu yapanzi (ndivino kuli u twa "leza" swinya nizya "mfumu" imvule),⁶ lelo kwe sweswe kwawa e Leza wenganye nsu, e Tata, kwe wino vyonsi ivinthu vikafuma swinya kwe wino tuli nuwulanzu, swinya Imfumu yonganye Yesu Kristu, ukupitila mwe wino ivinthu vyonsi vikuzanwa, swinya ukupitila mwe wino sweswe tukuzanwa.⁷ Muno vingawela, ukumanya koo kusi mwakwe aliwensi. Mumalo mwakwe, wamwi kunsizi wafukamilanga amakolania swinya wakulya ichakulya choo ngati a chimwi chino chalinji a nzuwi ku makolania. Imyelenganizye yawo yononeka umulandu yifoke.⁸ Ukuwa ichakulya chatalituleta kwe Leza. Tutawifile nkhati ndi tutakulya, pamwi tukuwa ichete sana ndi tukulya.⁹ Ukuwa muchenjele ukuti uwunthungwa winu wutakawe a chifukwa cha wumwi wino akufoka mwi suwilo ukuti apunule.¹⁰ Amuno chingawa wuli ukuti umunthunye weyo kulole, wino ali nu kumanya, ukuti uli pakulya ichakulya mwi tempeli lya makolania. Wuzye ukufoka kwakwe mu melengano kutanga kumupe amaka ukuti alye vino vipilwe ku makolania?¹¹ Achaleka umulandu

wakivwile kako ivya chisinkha cha miwele ya makolania, wee umufoke, umunyina wino Kristu wamufwila, angononeka.¹² Achaleka, pano wawembukila awanyoko nu kuchisa imyelenganizye yawo iyifoke, Iyo wawembukila Kristu.¹³ Achaleka fwandi, ndi ichakulya chikulenga umunyina apunule, nthalitela indye swinya inyama yoyo, alyakuti nthakalenge umwanawitu ukuti apone.

9

¹Wuzye nthé ne musapukwe? Wuzye nthé ne mu positole? Wuzye nthamulola Yesu Imfumu yitu? Wuzye mwemwe asa mwe milimo yane mwakwe Mfumu? ²Ndi asa ne mu positole kwe wanji, kwe mwemwe ne mu positole. Amuno mwemwe mwe kusimichila ku wupositole wane mwakwe Mfumu.³ Choo achili kuchinjilila kwane kwe wawo wano wakwelezya nene: ⁴Wuzye asa wasapukwe witu ukuti tulye nu kung'wa? ⁵Wuzye asa swe wasapukwe ukuti tupite apaliponga nu muchi wino a musuwile, ndivino awa positole awanji, na wanyina wakwe Mfumu, nu Kefasi? ⁶Pamwi wuzye a Barabasi mphela na nene wano wafwile wawomba? ⁷Wuzye weweni wino akateweta ngati a wa vita nanthi kulipwa? Wuzye weweni akakomela imiti ya vikomwa nanthi kulya ivikomwa vyakwe? Pamwi wuzye weweni akachema ivichema nanthi kung'wa umukaka ukufuma kweneko? ⁸Wuzye nkhuwanga vyoo ivinthu ukuyana na maka ya wanthu? Wuzye ni sundo nye lisivwanga chonye choo? ⁹Amuno chawalikwa mwi sundo lyakwe Mose, "Mutakiyale ku mulomo wa ng'ombe yino yikukwawwilizya ukuvuna amalezi." Wuzye a ng'ombe nye yino Leza akuyisakamalila? ¹⁰Wuzye atakuvwanga ivya kwe sweswe? Chawalikwa muno sweswe, umulandu weyo wino akulima alime nu kuchetekela, swinya wino akwawwilizya ukuvuna akuchetekela ukuti walimupa vimwi. ¹¹Ndi twakomela ivinthu vya wuzimu mwakwe mwemwe, wuzye tutanga tulipwe ni vinthu vya kufuma kwe mwemwe? ¹²Ndi awanji wakawomvya uwupusukwe woo ukufuma kwe mwemwe, wuzye sweswe tutanga tulonde ukulusya? Lelo tutawomvyizye uwupusukwe woo. Mumalo mwakwe twajimbilizizye vilivyonsi ukuchila ukuti tulesye ilandwe zima lyakwe Kristu. ¹³Wuzye mutamanyia ukuti wawo wano wakateweta mwi tempeli wakuzana ichakulya chawo ufuma mwi tempeli? Wuzye mutamanyia ukuti wawo wano wakateweta pa nzuwi wakulya ukufuma mwakwe vino vyaletwa ku nzuwi? ¹⁴Mu nzila yiliyonga, Imfumu yapinguzile ukuti wawo wano wakuwizya ilandwe zima walilipwa ukufuma mwi landwe zima. ¹⁵Ukuwa nene nthavwambile nanthi chimwi cha vyoo. Swinya nthakuwalika choo ukuti chimwi chingawombwa kwe nene. Chingawa a chizima ukuti imfwe ukulusya wumwi amphoke nene ukuyitumvya koo. ¹⁶Amuno ndi nkhumumbilila ilandwe, insi nanthi a chifukwa cha kuyitumvya, umulandu a ntchito yane. Swinya akalanda kwe nene ndi nthakulumbilila ilandwe zima! ¹⁷Amuno nkhuwomba choo mumayilondele, nene ndilipwa. Ukuwa ndi asa mumayilondele, nenji ntchili indi nu mulimo wuno wasuwizilwe kwe nene. ¹⁸Achani nomba wuzye i chilipwa chane? Ukuti ndi nkhumumbilila, nene ningapa ilandwe zima sita kulonda amalipilo nga nthakasende ukuwomvya uwupusukwe wane mwi landwe zima. ¹⁹Amuno napano nenji ne mupusukwe ukufuma ku vyonsi, nenji nawa ne muwomvi wa wonsinye, umwakuti nonjelezye awanthu. ²⁰Ku wa Yuda nizile nawa ngati ne mu Yuda, umwakuti nonjelezye awa Yuda. Kwe wawo wano wali pansi pi sundo, nizile nawa ngati ne wino ali pansi pi sundo nonjelezye wawo awa pansi pi sundo. Nawomvile choo napano nthalinji pansi pi sundo. ²¹Kwe wawo wano wali kunzi kwi sundo, nenji nawa ngati wino ali kunzi kwi sundo, napanonye nenji nthalinji kunzi kwi sundo lyakwe Leza nemwenecho. Nawomvile choo alyakuti nene ningonjelezya wawo wano wali kunzi kwi sundo. ²²Ku wa foke nizile nawa ngati ne mu foke, alyakuti ningonjelezya awa foke. Nizile nawa a vinthu vyonsi ku wanthu wonsi, alyakuti mu nzila yiliyonsi ningatula wamwi. ²³Nenji nkhuwomba vyonsi ivinthu muno ilandwe zima, alyakuti ningawa mwenemo mu vilotwa vyakwe. ²⁴Wuzye mutamanyia kuno mu mukuchimvinyia wonsinye wakasamala, kweni wengavyenye awino akapochelela ichisalifyo? Achaleka muwasamala ukuti mupochelele ichisalifyo. ²⁵Aliwensi wino akasamala akayinyosya wenga ku vinthu vyonsi. Wakaviwomba ukuti wapochelele ichisalifyo chino chikusila, ukuwa sweswe tukuchiwomba ukuti tupochelele icha muyayaya. ²⁶Achaleka nene nsisamala nanthi achakulonda pamwi ukulwa ni mphepo. ²⁷Ukuwa nkhuwika umuwili wane wuwe a muzya, alyakuti ndi namala ukulumbilila ku wanji, nene nemwenecho nthakize imphotwe.

10

¹Nenji nthakulonda ukuti mwemwe muwe nanthi akumanya, wanawitu, kuno awakwasi witu wonsinye walinji pansi pi wingo swinya wonsinye awapitila pe sumbi. ²Wonsinye awabatizwa mwakwe Mose mwi wingo na mu mwe sumbi, ³swinya wonsinye walyanga chilichonga ichakulya cha muzimu. ⁴Wonsinye wang'wanga chilichonga ichakumg'wa cha muzimu. Amuno awang'wa ukufuma kwiwe lino lyawakonkhanga, swinya iwenye lyolyo alinji we Kristu. ⁵Ukuwa Leza atatemwizwe na wavule mwakwe woliwo, swinya ivitumbu vyawo vyasumbilwe paliponsi mu lupalang'ang'a. ⁶Nomba ivinthu vyoo vyalinyi avisambilizyo kwe sweswe, lyakuti tutize tukumbwe ivinthu iviwiwe ndivino wachitanga. ⁷Mutakawe mwe watemwa ivikolania, ndivino walinji wamwi mwakwe woliwo. Choo chili ndivino chawalisilwe, "Awanthu wikazile pansi ukuti walye nu kung'wa, nga awakatuka ukwizya." ⁸Tutakati twombe uwuzelele, ndivino awavule mwakwe woliwo wachitilanga. Mu wanda wonga awanthu 23,000 awafwa umulandu wa wuzelele. ⁹Tutakati swinya tumuwike Kristu ku vyelezyo, ndivino awavule mwakwe woliwo wononosilwe ni nzoka. ¹⁰Na swinya mutakati mwayilizania, ndivino awavule mwakwe woliwo wachisile nga wononosilwe nu mungelo wa mfwa. ¹¹Lelo ivinthunye vyovyovyachisilwe kwe woliwo ngati a chisambilizyo kwe sweswe. Vyawalisilwe muno ichisambilizyo chitu--muno sweswe pakwe wano insilo ya nkhuulo yifichilizile. ¹²Achaleka lekani aliwensi wino akwelengania ukuti ayimilizile awe minso ukuti atakapone pansi. ¹³Pasi nanthi achelezyo chino chingawatalila chino chisi ku wanthu wonsi. Mu malo

mwakwe, Leza a musuwilwe. Atalitela aleke mwemwe mwelezwe ukuchila amaka yinu. Pa chelezyo chonsi Leza alipa mwemwe inzila yakusamalila, alyakuti mungakwanisya ukujimba.¹⁴ Achaleka, mwe wakundwe wane, fumaniko ku kupepa amakolania.¹⁵ Nkhuvwanga kwe mwemwe ngati a kuwanthu wano wali nukwivwichisya, achaleka mungapingula chino nkulanda.¹⁶ U lupindi lwa mapepo luno tukupepa, wuzye asa kugawana mu wazi wakwe Kristu? U mukate wuno tukumonthola, wuzye asa kugawana mu muwili wakwe Kristu? ¹⁷Umulandu pali umukate wonga, sweswe wano swe wavule swe muwili wonga. Swensi ponga tukulya umukate apaliponga.¹⁸ Mulolechesye pa wanthu wa Izirayeli. Wuzye asa wawo wano wakalya inzuwi ponga na wano pi pembo? ¹⁹Wuzye nkhati chani nomba? Kuno ikolania a chimwi? Pamwi ichakulya cha nzuwi kwi kolania achimwi?²⁰ Lelo nkhuwanga ivya vinthu Amakandi wa nthasuwila wa zuwila, kuno wakupa ivinthu vyoo ku ma demoni asa kuli Leza. Nene nthakulonda ukuti muwe ponga na mademoni! ²¹Mutanga mung'we ulupindi lwa Mfumu nu lupindi lwa ma demoni. Mutanga muwe pa chakulya cha Mfumu ponga na pa chakulya cha ma demoni. ²²Pamwi tukulonda tutalisye uwuzuwa wa Mfumu? Wuzye tuli na maka ukulusya Weni?²³ "Vilivyonsi vikazumilizwa," lelo asa vyonsi vikulondekwa. "Vilivyonsi vikazumilizwa," Lelo asa vilivyonsi vikazenga awanthu.²⁴ Nanthi wumwi avwambe ivizima vyakwe umwenecho. Mu malo mwakwe, aliwensi avwambe ivizima ku wapalamani wakwe.²⁵ Mwemwe mungalya chilichonsi chino chikukazwa, nanthi kuwuzichisya mu mwendo. ²⁶Amuno "Insi aya Mfumu, swinya nu wukulu wansi wonsi." ²⁷Ndi e nthasuwila wakwita ku chakulya, nga wewe ukulonda ukuti uye, lyanga chilichonsi chino chili pankholelo yako nanthi kuwuzichisya amawuzyo mu mwendo. ²⁸Ukuwa ndi wumwi akuti kwe wewe, "Choo chipilwe ngati anzuwi," Utakati uye chenecho, pa mulandu wa weyo wino wakunena, swinya nu mulandu wa mu mwendo wako-- ²⁹mu mwendo wa munthu wunji weyo, acho nkhusula, asa uwako. Amuno amulandu chani ukusapulwa kwane ku ngapingulwa ni vya mu mwendo wa wunji umunthu? ³⁰Ndi nkulya ichakulya ni salifyo, wuzye achani nkhatukwa muno chino nsalifize?³¹ Achaleka, ndi mukulya pamwi mukung'wa, pamwi chilichonsi chino mukuwomba, muwombe ku wuchindame wakwe Leza. ³²Mutakati mupe umulandu ku wa Yuda, pamwi awa Griki, pamwi ku chiwanza chakwe Leza. ³³Nene nkakwelezya ukusechelezya awanthu wonsi mu vinthu vyonsi. Nene nthakuvwamba ivizima kwe nene nenga, ukuwa ivya wavule. Nkhuwomba choo alyakuti wangapusukwa.

11

¹Muwe awa kuluka nene, ndivino nenji ne kaluka wa Kristu. ²Nomba nenji nkhatumvya mwemwe umulandu mukanjizuka mu vilivyonsi. Nkuwatumvya umulandu mulemansizye umwambo ndivino napile woliwo kwe mwemwe. ³Nomba nkulonda mwivwichisye ukuti Kristu a mutwe wa munthu wensi, kuno umonsi a mutwe wakwe mwanachi, swinya kuno Leza a mutwe wakwe Kristu. ⁴Aliwensi umonsi wino akupepa pamwi akunenela nu mutwe wakwe awuvwimbe asichindika umutwe wakwe. ⁵Ukuwa aliwensi umwanachi wino akupepa pamwi akunenela nu mutwe wakwe nanthi kuvimba asichindika umutwe wakwe. ⁶Amuno achilichonga ndi umutwe wakwe awupele. Amuno ndi umwanachi asakuvimba umutwe wakwe, afwile apele inyele zifupile. Ndi acha nsoni ukuti umwanachi ukuti apele inyele zakwe pamwi awe nu lupala, muleke avimbe umutwe wakwe. ⁷Amuno umonsi atatele awe nu mutwe wakwe uwuvimbe, amuno weni a chikolania nu wuchindame wakwe Leza. Kweni umwanachi awuchindame wa monsi. ⁸Amuno umonsi atelewuzile ukufuma ku mwanachi. Mu malo mwakwe, umwanachi apanzilwe ukufuma ku monsi. ⁹Amuno pasi umonsi alewuzwile ukuwa wa mwanachi. Mumalo mwakwe, umwanachi alewuzwile ukuwa uwa monsi. ¹⁰Achino fwandi umwanachi afwile awe ni chimanyisyo cha nsambu pa mutwe wakwe, pa mulandu wa wangelo. ¹¹Naponye, mwakwe Mfumu, umwanachi atanga ayimilile pe wenga ukufuma ku monsi, nu monsinye atanga ayimilile pe wenga ukufumwa ku mwanachi. ¹²Amuno ndi vino umwanachi akufuma ku monsi, acho nu monsinye akufuma ku mwanachi. Swinya ivinthu vyonsi vikufuma kwe Leza. ¹³Uyipingule wemwenecho: Chilichete ukuti umwanachi apepe kwe Leza nu mutwe wakwe nanthi kuvimba? ¹⁴Wuzye ni chilengwanye ichenecho chisi sambilizya mwemwe kuno ndi umonsi ali ni nyele inthali, ach nsoni kwe weliwe? ¹⁵Wuzye ni chilengwanye chisi sambilizya mwemwe kuno ndi umwanachi ali ni nyele inthali, awuchindame wakwe? Amuno inyele zyakwe zypawa kwe weliwe ngati achakuvimba. ¹⁶Kweni ndi wumwi kulonda ukukana ivya choo, tutawa nanthi achakusambilila chinji, nanthi aviwanza vyakwe Leza. ¹⁷Ukuwa mukukonkha amasundo, nenji nthakukutumvya. Amuno pano mwiza apaliponga, asakuti chiwe chizima kweni chiwe chiwape. ¹⁸Amuno pakutalichila, nenji inkhwivwa kuno pano mwiza apaliponga muchiwanza, pali ukhwankhana pakasi pakwe mwemwe, swinya katichi nkhusuwila. ¹⁹Amuno pafwile swinya pawe imbali zyakulekana pakasi pinu, alyakuti wawo wano wazumilizwa wangamanyikwa pakasi pinu. ²⁰Amuno pano mwiza apaliponga, asa chakulya cha manguzi icha Mfumu chino mukulya. ²¹Pano mukulya, aliwensi akulya ichakulya chakwe pano awanji wachili ukulya ichakulya chawo. Wenga ali ninzala, swinya wunji awa mukolwe. ²²Wuzye mutuli ni ng'anda izyakuti mulyele nu kung'wa mwenemo? Wuzye mutwimvya ichiwanza chakwe Leza nu kusozya insoni wawo wana wasi nanthi chimwi? Wuzye ningati chani kwe mwemwe? Wuzye imbatumvye? Nenji nthalitumvya mwemwe muno choo! ²³Amuno napochezile ukufuma ku Mfumu chino nenji naninye navipululizya kwe mwemwe. kuno i Mfumu Yesu, pa wusiku wuno walemesilwe, wasenzile umukate. ²⁴Lyo weni asalifya, amonthola nu kuti, "Woo a muwili wane, wuno awa mwemwe. Muwachita choo pakwizuka nene."²⁵ Munzila yiliyonganye weni wasenzile ulupindi lyo walya, swinya weni atili, "Ulupindi loo achilayana ichipya mu wazi wane. Muwachita choo imphindi zyonsi pano mwemwe mukung'wa chenecho, ukuti munjizuke nene. ²⁶Amuno imphindi zyonsi pano mukulya umukate woo nu kung'wa ulupindi loo, mukuwizya imfwa ya Mfumu ukufika weni ayize. ²⁷Achaleka, wensiwinu, akulya umukate pamwi ukung'wa ulupindi lwa Mfumu mu musamu ali yononela umuwili swinya uwazi wakwe Mfumu. ²⁸Lekani umunthu ayiyezeze wenga pakutalichila, nga munzila yoyonye lekani alye ku mukate

swinya ang'we ku lupindi. ²⁹Amuno weni wino akulya nu kung'wa sita kwivwichisya umuwili akulya nu kung'wa kukuyipanzya wenga. ³⁰Achilichino awavule mwakwe mwemwe awafoke swinya awalwale, swinya wanj mwakwe mwemwe walazile utulo. ³¹Ukuwa ndi twaiyezya swenga, tutalipanzwa. ³²Kweni pano twapanzwa ni Mfumu, tukayichindika, alyakuti tutakasulwe ponga ninsi. ³³Achaleka, wanawitu, pano mwiza ponga mukulya, muwalindililana. ³⁴Ndi wumwi ali ninzala, muleke alye ku ng'anda, alyakuti pano mwiza ponga litize liwe alipanzyo. Swinya pa vinji ivinthu mwawalika, ndiwalanganizya pano niza.

12

¹Ivya wupe ya muzimu, wanawitu, nenji nthakulonda mwemwe mutakamanye. ²Mwenji mwamany kuno pano mwalinji mwe wakunzi, mwasovizwe ku makolania yano yatavwanganga, mu nzila zilizyonsi mwatunguluzizwe na woliwo. ³Achaleka nenji nkulonda mwemwe mumanye kuno pasi nanthi wenga wino ukupitila mu muzimu wakwe Leza angati, "Yesu amutipwe" Nanthi wenga angati, "Yesu a Mfumu," kano ukupitila mu Muzimu Mutele. ⁴Nomba kuli ivyawupe ivipusane, kweni u Muzimu wuliwonga. ⁵Kuli uwutumwi uwupusane, kweni i Mfumu yiliyonga; ⁶swinya kuli imisango ya milimo iyipusane, kweni we Leza aliwonga wino akuwomba vyonsi mu yonsi. ⁷Nomba kwe aliwensi kwapwa imilolechele ya kunzi iyakwe Muzimu ukuti wonsi wapindule. ⁸Amuno kwe wenga kupilwe nu Muzimu izwi lya mano, na kwe wunji izwi lya kumanyisisya nu Muzimu wuliwonga. ⁹Kwe wunji kupilwe isuwilo nu Muzimu wuliwonga, na kwe wunji ivyawupe vya kupozya nu Muzimu wonga. ¹⁰Kwe wunji kupilwe imilimo ya maka, na kwe wunji uwuneneli. Kwe wunji kupilwe amaka ya kupusania imizimu, kwe wunji indimi zya misango yakulekana, nga kwe wunji ukilulile ka ndimi. ¹¹Vyonsinye vyoo a milimo ya wenga swinya aliwonga u Muzimu, ukupa ivyawupe kwe aliwensi pa wenga, ndimuno weni akusola. ¹²Amuno ndivino umuwili wuli wonga swinya wuli ni vizawalo ivivule nga ivizawalo vyonsi vya muwili wuliwonga, avyo chili nu Kristu. ¹³Amuno nu Muzimu wonga swensinye twabatizwa mu muwili wonga, wangawa awa Yuda pamwi awa Griki, wangawa awanyepwe pamwi awasapulwe, nga wonsinye wapangwa ukung'wa u Muzimu wonga. ¹⁴Amuno umuwili asa chizawalo chonga, kweni ivivule. ¹⁵Ndi itamba likuti, "Pakuti asa ne likasa, nenji asa ne chiputulwa cha muwili," asa chiputulwa chino chitakulondeka mu muwili. ¹⁶Swinya ndi ikutwi likuti, "Umulandu nenji asa ne linso, asa ne chiputulwa cha muwili. asa chiutulwa chino chitakulondeka. ¹⁷Ndi umuwili wonsinye walinji alinso, chingawa pinye ichakupanjisya ukuti wivwe? Ndi umuwili wansinye walinji a likutwi, chingawa pinye ichakupanjisya ukununsya?" ¹⁸Ukuwa Leza wawatika ichiputulwa chilichonsi cha muwili ndi muno wavilondelanga. ¹⁹Ndi vyalinji avizowalo vilivyonga vyonsinye, akwinye kuno nge umuwili walinji? ²⁰Achaleka nomb a vizawalo ivivule kweni umuwili wonga. ²¹Ilinso litangati kwi kasa, "Nenji nthali nanti chimwi ichakulondela wewe." Nu mutwenye wutanga wuti ku matamba, ²²"Nenji nthali nanthi chimwi ichakulondela wewe." Ukuwa ivizowalo vya muwili vino vikuloleka ukuwa avitonthe avyakulondeka, ²³swinya iviputulwa vya muwili vino tukwelengania asa vya kuchindikwa, tukuvipa umuchinzi, swinya ni vizawalo vyitu vino tusilolesya vili nu muchinzi ukulusya. ²⁴Nomba ivizawalo vyitu vino tukalolesya visilondeka ukuti tuvipe umuchinzi, amuno vili nawo kali umuchinzi. Kweni Leza alimbinkhinie vyonsi ivizawalo apaliponga, swinya apa umuchinzi uwukulu ku vyovyovo vino vitalinji nawo. ²⁵Weni wawomvile choo ukuti kutakawe ukupawunkhana mu muwili, kweni ukuti avyawi visunjililane chonga ni chiwuye mu lukundo longa. ²⁶Achaleka pano Chonga chatamika, vyonsi ivyawi vikutamika ponga; pamwi pano ichawi chonga chachindikwa, vyonsi ivyawi vikuwa no chimwemwe ponga. ²⁷Nomba mwemwe mwe muwili wakwe Kristu ni vyawi pavyeka. ²⁸Nga Leza asola mu chiwanza ukutalichila awa positole, chitiwili awatumwa, chititatu awasambilizya, apano wawo wano wakuwomba imilimo ya maka, ngapano ichawupe chakupozya, wawo wano wakupa ukwawwilizya, wawo wano wakuwomba ivipanzo, na wawo wano wali ni ndimi zya luko nu luko. ²⁹Wuzye wonsinye awa positole? Wuzye wonsinye awatumwa? Wuzye wonsinye awa sambilizya? Wuzye wonsinye wakuwomba imilimo ya maka? ³⁰Wuzye wonsinye wali ni vyawupe vya kupozya? Wuzye wonsinye wakuvwanga ni ndimi? Wuzye wonsinye wakakwilula indimi? ³¹Nu mwenzo wonsi muvwambe ivyawupe ivikulu. Ukuwa nenji ndisonthela mwemwe inzila inzima nkhaninye ukulusya.

13 ¹Ndi chingawa ukuti nkhuvwanga ni ndimi zya wanthu ni zya wangelo. Kweni ndi insi nu lukundo, nawa ngati a chikweta cha chongo pamwi akulila kwa chikopo. ²Wuli fwandi ndi ningawa ni chawila cha chakuwizya swinya nukwiluka vyonsi ivisinkha nu kumanya, swinya ukuti indi ni suwilo lyonsi alyakuti ningasyembusya ni myambanye. Kweni ndi nsi nu lukundo, lyo ne wavye. ³Ndi chingawa ukuti napa vyonsi ivyane ukulisa awasaluke, swinya ukuti imphe umuwili wane ukuti wawoche. Kweni ndi nsi nu lukundo, nthalipindula nanthi chimwi. ⁴Ulukundo alufwase swinya alwa wila. Ulukundo lutawa nu wuzuwa pamwi ukuyikwezya. Lutawa ni vikanza ⁵pamwi ichilumba. Lusiyiwombela. Lusisamalila ukuvitwa, pamwi nanthi kupenda iviwiwe. ⁶Lusi zewela nu wu nthalongamana. Mumalo mwakwe, lukazewela mu chisinkha. ⁷Ulukundo lukutwika vonsi ivinthu, lukusuwila vyonsi ivinthu, lukuchetekela vyonsi ivinthu, swinya lukujimba mu vinthu vyonsi. ⁸Ulukundo lusiwila. Ndi kuli ivya kuwizya, navyonye vilipita. Ndi kuli indimi, zilizimatila. Ndi kuli ukumanya, kulipita. ⁹Amuno tukumanya katichi swinya tukuwizya umwakusowela. ¹⁰Ukuwa ndi ichenecho chiza, chocho chino chikusowelwa chilipita. ¹¹Pano nalinji a mwana, navwanganga ngati a mwana, nelenganianga ngati a mwana, nasusyanga ngati a mwana. Pano nawa ne songo, navitaya vyonsi ivya wucheche. ¹²Amuno nomb a tukulola ichizyungani pe kayilole, ukuwa lelo a paminso na paminso. Lelo nkhumanya katichi, kweni ndimanya umwa kufikapo ndivino namanyikwa umwakufikapo. ¹³Ukuwa nomb a vyoo vitatu vitalitela visile: isuwilo, ukuchetekela, nu lukundo. Kweni ichikulu pa vyonsi a lukundo.

¹Mukonkhelezye ulukundo swinya muwalondesya ivyawupe vya muzimu, nkhaninkhani ukuti munganenela. ²Amuno wenga wino akuvwanga mu ndimi asivwanga ku wanthu kweni kwakwe Leza. Amuno pasi nanthi wenga akakwivwichisya weliwe umulandu akuvwanga ivinthu ivifisame mu Muzimu, ³Ukuwa wenga wino akunenela akuvwanga ku wanthu ukuti awazenge, nu kuwachintcizya, swinya ukuwasechelezya. ⁴Wenga wino akuvwanga mu ndimi ukuyizenga wenga, kweni wenga wino akunenela akuzenga ichiwanza. ⁵Nomba nenji nkhuwalondela kuno mwensi amuvwanga mu ndimi. Ukuwa nukulusyanye chocho, nenji nkhuwalondela kuno mwemwe munganenela. Wenga wino akunenela amukulu ukulusya wenga wino akuvwanga mu ndimi (kano pano wumwi wenga akwilula alyakuti ichiwanza chingazengwa). ⁶Ukuwa nomba, wanawitu, ndi niza kwe mwemwe nkhuwvanjila mu ndimi, ngafwandi nigawavwilizya wuliwuli? Ntanga, kano ndande kwe mwemwe nu kuwumbulika, pamwi ichimanyisyo, pamwi ukunenela, pamwi ichisambizyo. ⁷Ndi ivyakulizya ivisitawumi vikufumya imivwikile -- ngati a chitolilo pamwi ichilimba -- nga vitakufumya imililile iyakupusaa, ngafwandi wumwi angamanya wuliwuli amilililechi yino ichitolilo pamwi ichilimba chikulizya? ⁸Amuno ndi ipenga likulizwa nu kwivwika kumwi ukwa sita kumanyikwa, ngafwandi angayisengania wuliwuli ku nkondo? ⁹Avyo chili na wewe. Ndi ukufumya umuvwango wuno wutakwivwika, wangamanya wuliwuli chino wewe ukunena. Uliwavyanga, ukuwa nantthi wenga alikwivwichisya. ¹⁰Amolimonye kuli imivule izyakulekana imvwango munsu ya pansu, swinya nanthi wumwi wusi ni chakusula. ¹¹Ukuwa ndi nthamanyile ukusula kwa mvwango, ndiwa a wa kunsu yinji kwakwe wino akuvwanga, swinya wino akuvwanga aliwa wansi yinji kwakwe nene. ¹²Avyo chili na mwemwe. Muno mukalondesya ku kachitile ka Muzimu, yelezyani ukuchimvya mu vya wila vino vikuzenga ichiwanza. ¹³Achaleka wenga wino akuvwanga mu ndimi apepe ukuti angapilula. ¹⁴Amuno ndi nkhupepa mu ndimi, umuzimu wane wukupepa, kweni amelenganio yane yatakukoma ivikomwa. ¹⁵Achani chino nene imbombe? Nandi mpepe mu muzimu wane, ukuwa nandi mphepe swinya mu melenganio yane. Nandi nimbe mu muzimu wane, swinya nandi nimbe swinya mu melenganio yane. ¹⁶Pamwi swinya, ndi ukutumvya Leza nu muzimu, ngafwandi uwa kunzi angati wuli "Ameni" pano ukusalifya ndi weni atamanyile chino ukuvwanga? ¹⁷Amuno amolimonye ukusalifya ichetenye, kweni wunji umunthu atakuzengwa. ¹⁸Nkhusalifya Leza kuno nkavyanga mu ndimi nkhanu ukulusya mwensi. ¹⁹Kweni mu chiwanza chingawa ichete ndi ningavwanga amazwi yasano nu kwivwichisya kwane alyakuti indinganie wansi, ukulusya amazwi imyanda ikumi mu lulimi. ²⁰Wanawitu, mutakawe mwe wana wa melenganio yinu. Ukuwa, mu viwape, muwe ngati awana awacheche. Kweni mukwelengania kwinu muwe awawome. ²¹Mu masundo chawalikwa, "Na wanthu wa ndimi zya chilendo swinya ni milomo ya walendo ndivwanga ku wanthu waa. Naponye watalinjivwa, " yati i Mfumu. ²²Acho pano, indimi a chimanyikwilo, asa ku wasuwilwa, kweni ku wa nthasuwila. Ukuwa ukunenela a chimanyikwilo, asa ku wanthasuwila, kweni kuwasuwilwa. ²³Achaleka, ndi, ichiwanza chonsi chiza apaliponga nga wonsi wakuvwanga mu ndimi, nga awakunzi na wanthasuwila winjila, watanga wati mwe wavipena? ²⁴Ukuwa ndi mwemwe mwensi mwanenelanga nga e nthasuwila pamwi uwakunzi winjila, weni angiza asuswe na vyonsi vino wivwa. Angiza apanzwe na vyonsi vino vikuvwangwa. ²⁵Inkhama zya mu mwendo wakwe zingawumbulika. Pakwe choo, angapona pansu nu kufukamila Leza. Weni aliwizya kuno Leza alinadi mwakwe mwemwe. ²⁶Achani ichakukonkha nomba, wanawitu? Pano mukwiza apaliponga, wenga ali ni lumbo (salimo) ichisambilizyo, ukuwumbulika, ululimi, pamwi ni piliwulo. Muwombe vyonsi alyakuti muzenge ichiwanza. ²⁷Ndi wumwi akulanda mu ndimi, lekani pawe wawili pamwi watakapululile watatu, nga wenga pa mphindi yakwe, nga pano wumwi apiliwule chino chavwangwa. ²⁸Kweni ndi pasi nanthi wenga ukuti apiliwule, lekani wensi mwakwe woliwo amyalale mu chiwanza. Lekani wenga alande kwe wenga umwenecho na kwe Leza. ²⁹Lekani wawili pamwi watatu awananeli walande, swinya lekani awanji wivwe nichimanyisyo kwe vino vikuvwangwa. ³⁰Ukuwa ndi kwapwa iwumbuliko ku wenga wino ayisile mulyanye, lekani wenga wino walandanga awe mya. ³¹Amuno wenga mwakwe mwemwe anganenela wenga wenga alyakuti wensi angasambilila swinya wonsi wangachintchizwa. ³²Amuno imizimu ya wananeli yili pansu pa maka ya wananeli. ³³Amuno Leza asa we Leza wa vivulunganio, kweni uwa mutende. Lyoo alisundo ku vyonsi iviwanza vya wanthu awatele awakwe Leza. ³⁴Awanachi wafwile wamyalale mu viwanza. Amuno watazumilizwa ukuvwanga. Mu malo mwakwe, wafwile wawe awatonthe, ndi vinonye isundo likulanda. ³⁵Ndi pali chimwi chino wakukumbwa ukuti wangasambilila, lekani wawuzye awalume wawo ku ng'anda. Amuno achakusozya insoni ukuti umwanachi akuvwanga mu chiwanza. ³⁶Wuzye izwi lwakwe Leza lyiza ukufuma kwe mwemwe? Amwemwenye mwenga lyafichila? ³⁷Ndi wumwi akwelengania ukuwa a muneneli pamwi wawuzimu, weni afwile azumile kuno ivinthu nkhuwalika kwe mwemwe a lisundo lyakwe Mfumu. ³⁸Ukuwa ndi wumwi atakumanya choo, lekani atakamanyikwe. ³⁹Achaleka pano, wanawitu, mulondesye ukunenela, swinya mutakalesye nanthi wumwi ukuvwanga mundimi. ⁴⁰Kweni lekani ivinthu vyonsi viwombwe ichite swinya muluwatiko.

¹Nomba nkhuwizusya, wana witu, ivya ilandwe nawizizye kwe mwemwe, lino mwapochezile swinya pe lino mwimilila, ²swinya pe lino mukupokwa, ndi mwalemesya kwizwi lino nalumbilila kwe mwemwe, suka mwasuwizile pevyo. ³Amuno napa mwemwe ngati achakutalichila ichakulondeka chino naninye napochezile, kuno Kristu wafwile pamulandu wa luwembu lwitu ukulingana na mawaliko, ⁴kuno wazisilwe, swinya kuno wakatusizwe pa wanda wa chititatu ukulingana na mawaliko. ⁵Kristu walolesile kwe Kefasi, Ngapano swinya ku wikumi na wawili; ⁶ngapano walolesile kuwavule ukuchila imyanda yisano awanyina pa mphindi yonga. Awavule mwakwe woliwo wachili wali nu wumi, kweni wamwi

walazile.⁷ Apano walolesile kwe Yacobi, ngapano kuwa positole.⁸ Pakulechelezya vonsi, walolesile kwe nene, ndivino kwe wano wakwasilwe imphindi yichili.⁹ Amuno nene ne mupelechezya ku wa positole. Inthayanine ukwitwa ne mu positole umulandu nayimvizye ichiwanza chakwe Leza.¹⁰ Ukuwa mu wila wakwe Leza nenji ndi vino indi, swinya inkhumbu yakwe mwe nene yitalinji yavye. Mumalo mwakwe, nawomvile namaka ukulusya wonsinye. Lelo nthalinji anene, kweni inkhumbu yakwe Leza yino yili na nene.¹¹ Akulikuti napano ningawa anene pamwi woliwo, amo tukulumbilila swinya amo mwasuwizile.¹² Nomba ndi Kristu akuwizwa amukatuke ku wafwe, nga wangalanda wuliwuli wamwi mwakwe mwemwe ukuti kutawa ukuzyulupuka ku wafwe?¹³ Kweni ndi kutawa ukuzyulupuka kwa wafwe, akulikuti nu Kristunye atazulupusilwe;¹⁴ swinya ndi Kristu atazulupusilwe, akulikuti ukulumbilila kwitu akwavye, ni suwilo lyinu nalyonye alyavye.¹⁵ Ichinji, twazanwa ukuwa wakamboni wawufi kuvya kwe Leza, umulandu twasimichile kuno Leza wakatusizye Kristu ukufuma ku wafwe. Kweni weni atamuzyulupuzile, ndi amolimonye awafwe wasi katuswa.¹⁶ Amuno ndi awafwe wasi katuswa, ne Kristu nawe atakatuswa;¹⁷ swinya ndi Kristu atani akatuswe, isuwilo lyinu alyavwe swinya muchili muli mu luwembu lwinu.¹⁸ Alyakuti wawo wano wafwile mwe Kristu nawonye wasovile watali zyulupuka.¹⁹ Ndi mu wulanzi woo tukuchetekela mwe Kristu mphela, kuwanthu wonsi aswenga wano wakwivwisya amalanda.²⁰ Ukuwa nomba Kristu, wino achikomwa chakutalichila ku wawo wano wafwa, wazulupusilwe ukufuma kawafwe.²¹ Amuno vino imfwa yizizile ukupitila mu munthu, ukupitila mu munthu ukuzyulupuka kuwafwe nakonye kwizizila.²² Amuno vino mwe Adamu wonsi wakufwa, achilichonganye mwe Kristu wonsi walipwa uwumi.²³ Kweni wensi mu wutanthiko wakwe: Kristu, wino achikomwa chakutalichila, nga pano wawo wano awakwe Kristu walipwa uwumi pakwiza kwakwe.²⁴ Ngapano kuliwa insilo, pano alilemeka uwufumu kwe Leza e Tata, pano alimazya konsi wulamulilo, na konsi ukupanzya na maka.²⁵ Amuno afwile ukulamulila mpaka wawika awalwani wonsi pansi pa matamba yakwe.²⁶ U mulwani wakupelechela ukuti ayononwe amfwa.²⁷ Amuno "weni awisile vyonsi pansi pantamba yakwe." Kweni pano likuti, "weni awisile vyonsi," chikuloleka ichetenye kuno choo chitakusanzya weyo wino awisile vyonsi umwakumwivwila pansi pe weliwe.²⁸ Pano vyonsi ivinthu vikulamulilwa pansi pe weliwe, ngapano u Mwana umwenecho alilamulilwa pansi pe wenga wino akuwika ivinthu vyonsi mu wulamulilo pansi pe weliwe, ukuti Leza angawa vyonsi mu vyonsi.²⁹ Pamwi swinya wuzye waliti wuli wawo wano wabatizwa ku wafwe? Ndi awafwe wasi katuswa nadi,³⁰ wuzye achani lelo tuli umwa kutinia i ola lyonsi?³¹ Inkhafwa chila wanda! Choo chili achisinkha ngati akuyitumvya kwane makwe mwemwe, kuno ndi nako mwakwe Kristu Yesu Imfumu yitu.³² Wuzye nkhezana chani, ukufuma kukalolechele ka wanthu, ndi nalwile ni vinyamana ku Efeso, ndi awafwe wasi katuswa? "Tuyani tulye nu kung'wa, amuno mutondo tukufwa."³³ Mutakatumphikwe: "Ukuyisanzya na wawipe kukanyongania imiwele mizima."³⁴ Nyokelani ku melenganie amazima! Yikalani muwulungamane! Mutakapitilizye ukuwembuka. Amuno mwewanji musinukumanya kwakwe Leza. Nkhulanda choo ku nsoni zyunu.³⁵ Kweni wumwi aliti, "Wuzye awafwe wakakatuswa wuli, swinya waliza na muwilichi?"³⁶ Mwe vipuwa nkhaninkhaninye! Chino mwakomela chitalimela suka chifwe.³⁷ Chino mukakomela asa muwili wuno chiliwa, kweni ambeyu nthupu. Chingawa angano pamwi chimwi ichinji.³⁸ Ukuwa Leza alichipa umuwili wuno weni wasola, swinya kumbeyu iyili yonsi umuwili wakwe wenga.³⁹ Asa muwili wonsi awuli wonga. Mumalomwakwe, kuli umuwili wonga uwa wanthu, nu muwili wunji uwa vinyamana, nu muwili wunji uwa vinyuny, nu wunji uwa nswi.⁴⁰ Pali yinji imiwili yamwiyulu swinya miwili ya yamunsi. Ukuwa uwuchindame wa miwili ya mwiwulu yili nu musango wonga swinya uwuchindame muwili wa munsi awunji.⁴¹ Kuli uwuchindame wonga uwilanzi, nu wuchindame wunji uwa mwezi, swinya uwuchindame wunji uwa uwanthanda. Amuno ulutanda longa lukapusana nu lunji ulutanda muwuchindame.⁴² Avyo chawa mu kuzyulupuka kuwafwe. Chino chakomwa chikawola, swinya chino katuka chitanga chiwole.⁴³ Chikukomwa mu musamu; chikukatuswa mu wuchindame. Chikukomwa mu wutonthe; chikukatuswa mu maka.⁴⁴ Chikukomwa mu muwili uwa nyama; chikukatuswa mu muwili wa muzimu. Ndi kuli umuwili uwa nyama, kuli swinya umuwili uwa mu muzimu.⁴⁵ alyakuti swinya kwawalikwa, "Umunthu wakutalika Adamu wizile wawa awumi wawulanzi." Adamu wakupelechezya awa muzimu wakupa uwumi.⁴⁶ Ukuwa icha muzimu chitizile pakutalichila kweni icha muwili nga pano icha muzimu.⁴⁷ U munthu wakutalichila awa wa munsi, walewuzile ni tukumbu. U munthu wachiwili wafuma mwiwulu.⁴⁸ Ngati vino wenga wafuma ku tukumbu ali, avyo chili na wawo wano awa kwi tukumbu, swinya ndivino u munthu wa mwiwulu ali, ndi muno swinya wali wawo wano awa mwiwulu.⁴⁹ Ndivino sweswe tuli ni milolechele ya munthu wa kwi tukumbu, tuliwa ni milolechele iya munthu wa mwiwulu.⁵⁰ Nomba choo nkhati, wanawitu, kuno umuwili nu wazi vitanga vipyane uwufumu wakwe Leza. Chino chikuwola chitanga chipyane chino chisiwola.⁵¹ Lola! Inkhuwanena inkhama yachisinkha: Tatalifwa swensi, kweni swensinye tulipilulwa.⁵² Tulipilulwa mu kamphindi, pakakapizyo ki linso, pinkhakang'ombe yakupelechezya. Amuno inkhakang'ombe yililila, nga awafwe walikatuswa sita kuwola, swinya tulipilulwa.⁵³ Amuno umuwili woo wuno wukuwola wufwile wuzwale chino chisiwola, nu muwili woo uwakufwa wuzwale wuno wutanga wufwe.⁵⁴ Kweni pano umuwili wakufwola woo wazwala uwu sita kuwola, nga umuwili uwakufwa woo wazwala wuno wutanga wufwe, apano kuliyiza ukuvwanga kuno kwawalikwa, "Imfwa yamilulwa mu kuchimvya."⁵⁵ Wemfwa, kuli kwinya ukuchimvya kwako. Wemfwa, uluwolelwa lwako luli kwine?⁵⁶ Uluwolelwa lwa mfwa aluwembu, na maka ya luwembu alisundo.⁵⁷ Ukuwa ukusalifya kuye kwe Leza, wino watupa ukuchimvya ukupitila mwe Mfumu yitu Yesu Kristu!⁵⁸ Akulikuti, wanawitu wakundwe, simphisanyi nanthi kusyembuka. Imphindi zyonsi mulandatile mu milimo yakwe Mfumu, umulandu mumanyile kuno imilimo yinu mwakwe Mfumu asa yavye.

¹Nomba ukuyana ni vyakusangula ku wanthu awatele wakwe Leza: ndi muno natunguluzile iviwanza vyaku Galatiya, amo muwawombela. ²Pa wanda wakutalichila wa sabata, wenga mwakwe afwile awike chimwi pambali nu kusunga chinecho ndi muno mungakwanisya. Muwombe choo alyakuti patakawe ivyakusangula pano niza. ³Pano nafika nenji ndipa awakalata tumanyane ku wanthu mwemwe mukuzumilizya swinya ndituma woliwo ni chawila chinu ukuya ku Yerusalemu. ⁴Ndi achizima ukuti naninye inje, waliya na nene. ⁵Ukuwa ndiyiza kwe mwemwe pano napitila ku Masedoniya. Amuno ndipitila ku Masedoniya. ⁶Pamwi ningiza nikale na mwemwe, pamwi nu kwikalisa mu mphindi yakutalala, alyakuti munganjavwilizya nene pa wulendo wane, kulikonsi kuno nkhuza. ⁷Amuno nthakulonda ukuti imbalole mwemwe nomba muno nkhipitilavyenye ukuti mbasyungule. Amuno nenji nkchuchetekela ukuwa ni mphindi iyitali na mwemwe, ndi i Mfumu yazumilizya. ⁸Kweni nenji ndiyikala mu Efeso ukufika mphaka pa wanda wa Pentekositi, ⁹amuno umulyango uwukulu wiyuchila nene, keni indi na walwani awavule. ¹⁰Nomba pano Timoti wiza, mulole ukuti ali namwe nanthi kutina, amuno akuwomba umulimo wakwe Mfumu, ndi vino nkhuwomba. ¹¹Mutakaleke nanthi wenga amusule weliwe. Mumwawwilizye pa wulendo wakwe mu mutende, alyakuti weni angiza kwe nene. Amuno nenji nkchuchetekela weliwe ukwiza ponga na wanyina. ¹²Nomba ukuyana nu munyina Apolosi, nenji nachintchizizye weliwe namaka ukuti awasyungule panga na wanyina. Ukuwa kutalinji akulonda kwakwe ukuti ayize nomba. Kweni, weni aliyiza pano imphindi anzima. ¹³Lolechesyani, musimphisye mwi suwilo, muwombe ngati awonsi, muwome. ¹⁴Muleke vyonsi vino mukuwomba viwombwe mu lukundo. ¹⁵Mwemwe mwamanyanya ivya oa ng'anda yakwe Stefano, ukuti walinji wa kupiluka wa kutalichila mu Achayiya, swinya wayipile wonga awenecho ku kutewetela awanthu awatele wakwe Leza. Nomba nkuwachintchizya mwemwe, wanawitu, ¹⁶ukuti mutonthele awanthu ngati awaa swinya wonsi wano wakwavwa mu milimo na muntchito na sweswe. ¹⁷Nenji nichemwemwe pa kwiza kwakwe Stefano, Fotchunato, nu Achayikasi. Awanyosezya penepo ukusita kuwapo kwawo. ¹⁸Amuno wanyosezya amaka mu muzimu wane nu winu. Achaleka, nomba, musalifye awanthu ngati waa. ¹⁹Iviwanza vya ku Asiya vikulamuka mwemwe. Akwila nu Prisila wakulamuka mwemwe mwakwe Mfumu, ni chiwanza chino chili mu ng'anda yawo. ²⁰Awanyina wonsi wakulamuka mwemwe. Mulamunkhane wenga nu muwuye nu kufyomphana ukutele. ²¹Nene, Pauli, nawalika choo ni kasa lyane nenga. ²²Ndi wumwi atakunda i Mfumu, afwile atipwe. I Mfumu yitu, zanga! ²³Uwila wakwe Mfumu Yesu wuwe na mwemwe. ²⁴Ulukundo lwane luwe namwe mwensi mwakwe Kristu Yesu. (Iwatichi wakulondeka amakalata ya mu chi Griki chakali na yimwi imipiliwulile yakali yali nu Ameni pawumalilo. Kweni ayakulondeka amakalata ya chi Griki icha kali, swinya iyivule imipiliwulile iya kali, yisi nu Ameni pawumalilo.)

2 Corinthians

1

¹Pauli, umu positole wakwe Kristu Yesu ku kulonda kwakwe Leza, nu Timoti umwana witu, ku chiwanza chakwe Leza chino chili mu Korinthe, swinya na ku wanthu wonsi awatele wakwe Leza mu chiputulwa chonsi mu Achayiya. ²Inkhumbu yiwe pakwe mwemwe nu mutende ukufuma kwe Leza e Tata witu swinya ni Mfumu Yesu Kristu. Lekani e Leza nu Tata wakwe Mfumu yitu Yesu Kristu atumvwe. Weni we Tata wa chilanda swinya we Leza wa kutenganika imyenzo. ⁴Leza akatutenganika imyenzo mu nthazi ziyitu zionsi, alyakuti naswe tungatenganika awanji nu kutenganika kuno Leza wawelezile ukutenganika sweswe. ⁵Amuno ndivino ukuyimba kwakwe Kristu kwavula muno sweswe, acho swinya ukutengana kwitu kwavula ukupitila mwakwe Kristu. ⁶Lelo ndi wakutuyimvya, akuli kutengana swinya utulwa kwinu; swinya ndi tukutenganikwa, akuli kutengana kwinu. Ukutengana kwinu kukuwombesya pano muchimyeke mukugawana ukuyimba kulikonga kuno naswenye tukuyimba. ⁷Ukuchetekela kwitu ukuyana na mwemwe nanthi akuyingana, amuno twamanyanya kuno ndi mukugawana amayimba, nu kutengananyane nako mukugawana. ⁸Amuno tutakulonda ukuti muwe nanthi akumanyanya, wanawitu, ivya mayimba yano twalinji nawo ku Asiya. Twalinji mu mayimba sana ukuchila amaka yitu alyakuti tupasile nu wulanzinye. ⁹Amolimo, twalinji nu kupingula kwa mfwa pakwe sweswe. Lelo chocho chalinji ukuti tutakawike isuwilo lyitu mwakwe sweswe, lelo mu malo mwakwe liwe mwakwe Leza, wino akakatusya ku wafwe. ¹⁰Weni watuposile sweswe ukufuma ku mayimba ya kuwufwe, swinya andi atupoke. ¹¹Weni aliwomba choo pano namwenye mukututula sweswe ukupitila mu mapepo yinu. Ngapano awavule walisalifiza sweswe muno ukutemwelwa kwa wila kuno kwapilwe kwe sweswe ukupitila mu mapepo ya wavule. ¹²Tukuyikwezya pakwe choo: Imyenzo yitu yikuwikila uwu kamboni ukuti twayisunjilila muni ya pansu nu wutele swinya uwu leza uwakusimichila, asa kusuwila mu mano ya muwili kweni mu wila wakwe Leza. ¹³Sweswe tutakuwalika nanthi chimwi chino mutanga muwelenge pamwi ukuvwichisya, swinya nkchuchetekela ukuti mwandi mwivwichisye ichete sana. ¹⁴ndivino mwatwivwichisizye sweswe katichi, ukuti mungayitumvya muno sweswe pa wanda wakwe Mfumu yitu Yesu, ndivino sweswe naswenye tungayitumvya muno mwemwe. ¹⁵Umulandu naysuwizile nenga ivya choo, nalondanga ukuti nize tasi kwe mwemwe, alyakuti munga pochelela uwuzima wa kulolwa kawili. ¹⁶Nayipekinie ukuti indole mwemwe pano ndiyanga ku Masedoniya. Apano nalondanga swinya ukuti imbalole swinya pa wulendo wane ukufuma ku Masedoniya, ngapano ukuti mwemwe munthume panzila yane ukuya ku Yudeya. ¹⁷Pano nelenganianga munzila yoo, wuzye nazimbanga? Wuzye nkhupekaniya ivinthu ukuyana ni miwombe ya wanthu, ayakuti inthi "Molimo, molimo" swinya "Awe, awe" pa mphindi yonga? ¹⁸Lelo ndivino Leza amusuwilwa, tutanga tuvwanjile ponga "Molimo" nu "Awe." ¹⁹Amuno u Mwana wakwe Leza, Yesu Kristu, wino Silivenasi, Timoti na nene twawizyanga pakasi pinu, asa "Molimo" nu "Awe." Mumalo mwakwe, Weni mu mphindi zionsi "Molimo." ²⁰Amuno amalayano yonsi aya kwe Leza a "Molimo" mwakwe

weliwe. Acho swinya ukupitila mwakwe weliwe tukati "Amen" ku wuchindame wakwe Leza.²¹Nomba we Leza wino akuwika apaliponga sweswe na mwemwe twimilile mwakwe Kristu, swinya atupakazya sweswe,²²Weni wawika ichidindo chakwe pakwe sweswe nga atupa u Muzimu mu myenzo yitu ngati a chikole chakwe chino chandi chize.²³Mu malo mwakwe, nkhipunda Leza ukuti awe we kamboni wane ukuti ichifukwa nthizile ku Kolinthi chalinji akuchinjilila mwemwe.²⁴Choo asa mulandu wakuti tuwalesye mwemwe ukuti isuwilo lyinu liwe achani. Mumalo mwakwe, tukuwomba na mwemwe muno ichimwemwe chinu, pano mwimilizile mwi suwilo lyinu.

2 ¹Achaleka nene napinguzile ku mbali yane ukuti nthalitele nize swinya kwe mwemwe mu mphindi zya kuluma. ²Ndi nalenzile ukuti mwivwe ukuluma, wuzye weweni wino alinsechelezya nene ndi asa weliwenye weyo wino na muchisile?³Nene nawalisile wonye woo alyakuti pano niza kwe mwemwe nthakize intchiswe na wawo wano walilenga ukuti imbe ni chimwemwe. Nene nkhuwiyomya mu mwendo ivya mwemwe mwensi ukuti ichimwemwe chane a chilichonga ni chimwemwe chino mwemwe mwensi muli nacho. ⁴Amuno nawalisile kwe mwemwe ukufuma mu mayiyimba ayakulu, nu kuyilizyanya ukwa mwendo, swinya na minsozi ayavule. Nthalondanga ukuti imbivwisye ukuluma. Mu malo mwakwe, nalondanga ukuti mumanye ulukundo ulukulu luno ndinalo pakwe mwemwe.⁵Ndi wumwi alenzile ukuluma, atalenzile kwe nene nenga, kweni mu chipimo chimwi--nanthi akonjelezya--na kwe mwemwe mwensi. ⁶Choo ichipingulo cha munthunye weyo ukufumila kwi wumba achikwane. ⁷Achaleka nomba mu malo ya chipingulo, mumutetele swinya tumutenganike. Muwombe choo alyakuti atakawe ni chilanda ichikulu.⁸Acho nkhuwawomya mwemwe ukuti mulolesye ulukundo pakwe weliwe pi wumba. ⁹Choo achili chifukwa nawalisile, alyakuti ningawelezya mwemwe nga imanye ndi mukakwivwila vyonsi.¹⁰Ndi mwatetela wumwi, nanenye nkhutetela umunthu weyo. Chino natetela--ndi natetela chilichonsi--lyo chitetelezilwe muno mwemwe paminso yakwe Kristu. ¹¹Choo chili wowonye alyakuti e Satana atakatuteye sweswe. Amuno te swe wa nthamanya ku nzila zyakwe.¹²U chisakati chiwulizilwe kwe nene ni Mfumu pano nizile ku musumba a Trowasi ukuti indumbilile ilanwe zima lya kwe Kristu kulyanye.¹³Nthivwile ichete mu muzimu wane umulandu nthamuzanile u munyina wane e Tito kulyanye. Acho nawasyile woliwo nu kuya ku Masedoniya.¹⁴Lelo ukusalifya kuye kwe Leza, wino mwakwe Kristu akatukolela ku kuchimvya. Ukupitila mwakwe sweswe weni akusasya ukununkhila ukuzima ku chimanyisyo cha weliwe kulikonsi. ¹⁵Amuno kwakwe Leza tuli ngati akununkhila ukuzima ukwa Kristu, kwe wonsi mu wawo wano awapusukwe swinya na mu wawo wano wakononeka.¹⁶Ku wanthu wano wakononeka, akununkhila ukuma ku wafwe ukuya ku wafwe. Ku wawo wano wakupusukwa, akununkhila ukufuma ku wulanzi ukuya ku wulanzi. Wuzye wewenu wino ivinthu vyoo vimuyanane?¹⁷Amuno tusi ngati awanthu wano wakukazya izwi lya kwe Leza ukuti wazane chimwi. Mu malo mwakwe, ni myenzo ya kusimichila, tukuvwanga mwakwe Kristu, ndivino twatumwa ukufuma kwe Leza.

3

¹Wuzye twatalika ukuyitumvya swinya? Wuzye tutakulonda e kalata wa kusimichizya ukwiza kwe mwemwe pamwi ukufuma kwe mwemwe, amolimo? ²Mwemwe mweweneche mwe kalata witu wa kusimichizya, wawalisilwe mu myenzo yitu, awamanyikwe swinya ayakuwelengwa na wanthu wonsi. ³Mukuloleka ukuti mwe kalata ukufuma kwe Kristu, uwakuletwa na sweswe. Atawalisilwe ni viwalisyo kweni nu Muzimu wakwe Leza umulanzi. Atawalisilwe piwe, kweni pa myenzo ya wanthu.⁴Swinya choo achakutuwomya chino tuli nacho ukupitila mwe Kristu paminso yakwe Leza. ⁵Sweswe tutayanine paswenga ukuti tulolesye chimwi ngati chafuma kwe sweswe. Mu malo mwakwe, ukuyana kwitu akwa kufuma kwe Leza. ⁶A Leza wino wapanga sweswe tukwanisye ukuwa swe wawomvi wi layano lipya. Lyoo asa li layano lya kalata kweni aly Muzimu. Amuno e kalata akukoma, kweni u Muzimu akupa uwulanzi.⁷Npmba u mulimo wuno walenzile uwufwe--uwuwalikwe mwe kalata wa mawe--wizile nu wuchindame wuno awana wakwe Izirayeli wapotwe ukumulolechesya e Mose paminso. Choo chalinji umulandu wa wuchindame wa paminso pakwe, uwuchindame wuno walinji wakumala. ⁸Wuzye wungawa wuli ukulusya uwuchindame wuno wuliwa a mulimo wa Muzimu?⁹Amuno ndi umulimo wakonona walinji nu wuchindame, wuliwuli ukulusya u mulimo wa wulungamane wuno wuli mu wuchindame! ¹⁰Amuno molimonye, chocho chino chalinji a chichindame asa chichindame mu musango woo, umulandu wa wuchindame wuno wukuchilusya. ¹¹Amuno ndi chino chalinji nu kumala chalinji nu wuchindame, chiliwa wuliwuli ukulusya mu wuchindame chino chitalimala!¹²Nomba ndi tuli nu kuchetekela kwa musango woo, tutanga tutine. ¹³Tusi ngati we Mose, wino avwimbile kuminso alyakuti awana w Izirayeli wapotwe ukulolechesya pa wuchindame wuno walinji kuwumalilo.¹⁴Lelo imyelenganio yawo yiyalizilwe. Amuno ukufika ilelo, pano wakuwelenga ilayano lya kali, ichivwimbo chili wulyanye. Watachifumizye, umulandu a mwakwe Kristu mwenga amo chikufuma. ¹⁵Kweni ni lelonye, lyonsi lino wakuwelenga ivya Mose, ichivwimbo chikwiyala imyenzo yawo. ¹⁶Ukuwa ndi amunthu apiluchila ku Mfumu, ichivwimbo chikufuma.¹⁷Lelo Imfumu a Mupasi. Pano u Mupasi wa Mfumu wuli, pali ukusapukwa. ¹⁸Nomba sweswe swensi, swe wasita kuvwimba kuminso, tukulola uwuchindame wa Mfumu. Tuli mukupiliwulwa ukuya mu wuchindame uwuyane ukufuma pa wuchindame wonga ukuya pa wunji, ndivino ukufuma ku Mfumu, yino a Mupasi.

4

¹Achaleka, umulandu tuli nu wutumiki woo, swinya ndivino tupochezile inkhumbu, tutakuwa awakunyochezwa mwisinda. ²Mu malo mwakwe, sweswe tukanile inkhama ni miwele ya kusozya insoni. Tusikwikala mu kuchenjezya, swinya tutakonona izwi lyakwe Leza. Pakupa ichisinkha, tukuyizumilizya swenga ku melenganio ya aliwensi mu minso

yakwe Leza.³Ukuwa ndi ilandwe zima alifisame, likufisama kwe wawo wenga wano wakononeka.⁴Mu wano, e leza wansi yoo wapa inthonko amelengano yawo aya wunthasuwila. Achaleka, watanga wakwanisye ukulola uwuswepe wa ilandwe zima lya wuchindame wakwe Kristu, wino achikolano chakwe Leza.⁵Amuno tutakuyiwizya swenga swewenecho, ukuwa Kristu Yesu ngati a Mfumu, swinya swewenecho ngati awawomvi wa mulandu wakwe Yesu.⁶Amuno Leza awili wenga wino atili, "Uwuswepe wuliwala ukufuma mumfizi." Weni awalile mu myenzo yitu, ukuti ape uwuswepe wa kamanyikwe ka wuchindame wakwe Leza mukuzanwa kwakwe Yesu Kristu.⁷Ukuwa tuli ni nsawo mu nsembo ziyiwumba, alyakuti chiwe palwenze kuno amaka amakululu nkhaninkhaninye aya kwe Leza na asakwe sweswe.⁸Tukutitichizwa munzila zyonsi, kweni nanthi kutontha. Tukuvwilika kweni nanthi kusumba umwendo.⁹Tukuchuzwa ukuwa nanthi kusyala swenga; wakutuma kweni nanthi kononeka;¹⁰tukupita tunyamuzile penye mu miwili yitu imfwa yakwe Yesu, alyakuti uwumi wakwe Yesu wungawumbulika swinya mu miwili yitu.¹¹Amuno sweswe wano wali nu wumi tukupwa penye kumfwa umulandu wakwe Yesu, alyakuti uwumi wakwe Yesu wungawumbulika mu miwili yitu yino yikafwa.¹²Akulikuti imfwa yili pa ntchito mwakwe sweswe, kweni uwumi wuli pa ntchito mwakwe mwemwe.¹³Ukuwa tuli na wuliwonga umuzimu wa suwilo ukuyana na chocho chino chawalikwa: "Nasuwila, swinya achaleka nenji navwanga." Naswenye tukusuwila, swinya achaleka naswenye tukuvwanga,¹⁴umulandu twamanya kuno wenga wino wakatusya i Mfumu Yesu naswenye alitukatusya nu Yesu nu kuleta sweswe na mwemwe mu kuzanwa kwakwe.¹⁵Amuno chilichonsi amulandu wakwe mwemwe, ayakuti inkhumbu yino yikufika ukulusya swinya awavule awanthu ukulusya wangaleka ukusalifya kukule ku wuchindame wakwe Leza.¹⁶Achaleka tutakulonda tuwanyochela munsizi. Chingatenga kunzi tukuwola katichi katichi, mukasi tukuwa swe wapya uwanda nu wanda.¹⁷Amuno pakamphindi kaa, ukuchuzwa ukutichi kukutusengania ku wuchindame wa muyayaya wuno wukuchila ivipimo vyonsi.¹⁸Amuno tutakulolechesya ivinthu vino vikuloleka, kweni ivinthu vino visiloleka. Ivinthu vino tungavilola avya kamphindi akatichi, kweni ivinthu vino vitakuloleka avya muyayaya.

5

¹Tumanyile kuno ndi ichakwikalamo icha munsii moo chino tukwikalamo chamongolwa, tuli ni ng'anda ukufuma kakwe Leza. Ang'anda yino yitazengwa namakasa ya munthu, kweni ing'anda yamuyayaya, mwiwulu.²Amuno mumusakasa woo tukulweta, tukwiluchila ukuti tuzwikwe ni ng'anda yitu ya mwiwulu.³Tukwiluchila choo umulandu pakuchizwala choo tutalisanwa chinthakwa.⁴Amuno nakawuzyenye pano tuchili tuli mu musakasa woo, tukulweta, po tung'wamizilwe. Tutakulonda ukuti tuwe awazulwe. Mumalo mwakwe, tukulonda tuwe awazyike, alyakuti chino chikafwa chimilulwe nu wumi.⁵Weyo wenga wino watusenginie ku chinthunye choo we Leza, wino watupile u Muzimu ngati achikole chakwe chino chandi chize.⁶Akulikuti muwe wakuyiwomya mumwendo penye. Mumanye kuno pano tuchili tuli pa kaya mu muwili, tuli apatali nu Leza.⁷Amuno tukapita mwi suwilo asa mwa milolechele.⁸Akulikuti tuli nu kuyiwomya mu myenzo. Chingawa ichete tuwe ukutali nu muwili kweni tuwe pakaya ni Mfumu.⁹Achaleka tukuchipanga chiwe chakukwanisya chitu, ndi tungawa pa kaya pamwi ukutali, ukusechelesya weliwe.¹⁰Amuno swensi tufwile tuloleche paminso ya chilimba cha kupanza ichakwe Kristu, alyakuti aliwensi anga pochelela chino icha kufana ku vinthu vyo wawombanga mu muwili, ndi ku vizima pamwi iviwiwe.¹¹Akulikuti, ukumaya u kutina kwakwe Mfumu, tukukopelezya awanthu. Vino tuli tukuloleka ichete sana nu Leza, swinya nkchuchetekela kuno chili chetenye mu nthwitwi zinu.¹²Tutakwelezya ukuwakopa swinya ukuti mutulole ngati swe wachisinkha. Kweni, tukuwapa ichakuti muyitumve amuno sweswe, alyakuti mwemwe mungawa nu wasuko ilya wawo wano wakuyitumvya ni milolechele kweni asa chino chili mu mwendo.¹³Amuno ndi twafuma mu melengano yitu, amulandu wakwe Leza; swinya ndi twafuma mu melengano ayazima, amulandu wakwe mwemwe.¹⁴Amuno ulukundo lwakwe Kristu kukutupatichizya, umulandu tuli ni chisinkha pe choo: Kuno umunthu wenga wafwila wonsi, swinya kuno akulikuti wonsi wafwile.¹⁵Weni wafwizile wonsi, alyakuti wawo wano wali nu wumi watakatele wawe nu wumi pakwe woliwo wonga ukuwa kwakwe weliwe wino pa mulandu wawo wafwile swinya wazyulupuzilwe.¹⁶Pa mulundo woo, ukufuma nomba ukuya ku kunkholelo tusipanza umunthu ukuyana ni milolele ya wanthu, napaponye twamulolanga Kristu mu nzila yoo. Kweni nomba tutakupanza aliwensi mu nzila yoo swinya.¹⁷Akulikuti ndi wumwi ali mwe Kristu, weni achilewulwa chipya. Ivinthu ivya kali vyapita. loloni, viza vyawa vipya.¹⁸Vyonsi ivinthu vyoo vikufuma kwe Leza. Weni watunyosezya sweswe kwe weliwe wenga ukupitila mwakwe Kristu wino watupile umulimo wakonyosezya.¹⁹Achakuti, mwakwe Kristu Leza akunyosezya insi kwe weliwe, nanthi kuwazya ukuchilania ukususya woliwo. Weni akutulemeka sweswe ilandwe lya kunyosezya.²⁰Achino twasontha ngati swe wimilizi wakwe Kristu, ngati vino Leza walambilizyanga ukupitila mwakwe sweswe. Tukulambilizya na mwemwe, pa mulandu wakwe Kristu: "Munyosezwe kwakwe Leza!"²¹Wapezile Kristu ukuwa a nzuwi ya luwembu lwitu. Weni a wenga wino atatela awembuke. Wawomvile choo alyakuti tungize tuwe uwulungamane wakwe Leza mwakwe weliwe.

6

¹Ukuwombela ponga na weliwe, tukuwachintchizya swinya mutakapochelele uwila wakwe Leza apavye.²Amuno weni akuti, "Mumphindi inzima nateyelezizye kwe mwemwe, swinya mu wanda wakupusukwa nenji nawavwilizizye mwemwe." Lolani, nomba a mphindi inzima. Lolani, nomba a wanda wakupusukwa.³Sweswe tusiwika ichakupunuzya mu nkholelo ya nanthi wumwi, amuno tutakukumbwa uwutumwi witu wuwe sita musamu.⁴Mu malomwakwe, tukuyisimichizya swenga na yonsi imiwombe yitu, kuno swe wawomvi wakwe Leza. Swe wawomvi wakwe mu kukulu

ukujimba, ukuchula, ukutinya, ukutamika, ⁵ukumwa, ukuyepwa mu vingololo, ivyongo, milimo iyiwome, mu uwusiku uwa sita tulo, mu nzala, ⁶mu wuswepe, ukumanyisisya, ukutepwa, inkhumbu, mu Muzimu Mutele, u lukundo ulwenecho. ⁷Swe wawomvi wakwe mwizwi lya chisinkha, mu maka yakwe Leza. Tuli ni vilwilo vya wulungamane ivya kwi kasa lya ndilo na ku kamani. ⁸Tukawomba mu mucinzi na mu musamu, mukutukwa swinya mu kutumvya. Tukupwa umulandu ukuwa swe walyalya kweni lelo swe wa chisinkha. ⁹Tukuwomba ngati tutamanyikwa kweni swe tuchili swe wamanyikwe ichete sana. Tukawomba ngati tukufwa nga -- lolani! -- tuchili swe wa wumi. Tukuwomba ngati tukusundwa pa milimo yitu kweni asakupingulwa ku wufwe. ¹⁰Tukuwomba ngati awalanda, kweni swe wa chimwemwe penye. Tukuwomba ngati swe wasaluke, ukuwa tukupanga awavule wawe ninsawo. Tukuwomba ngati tusi nanthi chimwi nga kweni tuli navyo vyonsi. ¹¹Tuvwanzile uwuchisinkha wonsinye kwe mwemwe, wa Korinti, swinya umwenzo witu wulikwasi. ¹²Mutakuleswa na sweswe, kweni mukuleswa ni myenzo yinu ni yinu. ¹³Nomba mu kupana kwakuzumilizwa -- Nenji nkhuvwanga ngati aku wana -- muyiyule nkhanu mwewenecho namwenye. ¹⁴Mutakanyepwe ponga na wanthasuwila. Amuno awulipongachi uwulungamane wungawa nu wusita masundo? Awulipongachi wuno uwuswepe wuli ni mfizi? ¹⁵Akwivwanachi e Kristu angawa nako nu demoni? Pamwi akulanjililanachi umusuwila angawa ponga nu nthasuwila? ¹⁶Swinya akwivwanachi kuno kuli pakasi pa tempeli yakwe Leza na makolania? Amuno swe tempeli yakwe Leza umulanzi, ndivino Leza atili: "Nenji ndiyikala mwakwe woliwo nu kupita mwakwe woliwo. Nenji indiwa ne Leza wawo, nga weni waliwa awanthu wane." ¹⁷Achaleka, "Fumani mwenemo mwakwe woliwo, nga muyipawule," yikuti i Mfumu. Mutakaleme ichinyale nanthi chimwi, nga nenji indiwapochelela mwemwe. ¹⁸Nenji indiwa ne Tata kwe mwemwe, swinya mwemwe muliwa awanane awalumendo na wakazyania," yikuti i Mfumu ya Maka yonsi.

7

¹Wakundwe, pano tuli na malayano yaa, zanzi tuyiswefye twenga ku vyonsi vino vikutufisya mu muwili na mu mupasi witu. Zanzi tulemansye uwutele mu kutina kwakwe Leza. ²Mutufunthuchile! Tutononezile kwe nathi wumwi. Tutachile nanthi wumwi pamwi ukuwipila nanthi wumwi. ³Asa kuwapingula mwemwe chino navwanjila choo. Amuno imbanenile kali ukuti muli mu myenzo yitu, ukuti sweswe tufwe apaliponga na mwemwe swinya tuwe swe walanzi apaliponga. ⁴Nene ndi ni suwilo ikulu mwakwe mwemwe, swinya nkhuitemwa muno mwemwe. Nene nizula nu kutenganikwa. Nene nizula ni chimwemwe na mumachuzyo yitu yonsinye. ⁵Pano twiza ku Masedoniya, imiwili yitu yalinji nanthi kupuza. Mu malo mwakwe, twachuzizwe munzila yonsi nu kupazinkhana kwa kunzi nu kutina kwa mukasi. ⁶Ukuwa Leza, wino akatenganika awafoke, atutenganisile sweswe nu kufika kwe Tito. ⁷Asa kufika kwakwe kwenga kuno Leza watutenganisile nako sweswe. Kweni swinya nu kutanganikwa kuno Tito apochezile ukufuma kwe mwemwe. Atunenile ivya lukundo lwinu ulukulu, amalanda yinu, swinya ukunsayila nene kwinu ukukulu. Achaleka ichimwemwe chane chakulisya. ⁸Napano e kalata wane awapile ichilanda, nthakusakamala. Lelo nasakamazile lya nalola ukuti e kalata wane awapile mwemwe ichilanda, naponye pa kamphindi akatichi. ⁹Nomba indi ni chimwemwe, asa pa mulandu uwa kuti mwasakamazile, kweni umulandu ichilanda chinu chiza nu kutontholokwa. Mwaweni ichilanda cha wu leza, achaleka musovizye nanthi chimwi muno sweswe. ¹⁰Amuno ichilanda cha wu leza chikaleta ukutontholokwa kuno kukafisya ukupokwa nanthi kuyilizania. Ichilanda chansi ya pansu, cheni, chikakwiza nimfwa. ¹¹Lolani ukulondesya kuno ichilanda cha wu leza choo chikuleta mwakwe mwemwe. Awukulu wuli ukulondesya mwakwe mwemwe ukuti muyilanjizye kuno musu nanthi a luwembu. Akukulu wuli ukuyilizania kwinu, ukutina kwinu, ukulonda kwinu, amaka yinu, nukulondesya ukuti mulole kuno ukupingula kwa kusimichila kuchitwe! Mu vyonsi mwayilolesya ukuti mu vyoo mwemwe musu nanthi a luwembu. ¹²Napano nawalisile kwe mwemwe, nthawalisile muno awa wawembu, pamwi wino wapochezile ichiwiye, kweni alyakuti ukulonda kwinu ukuzima ukwiza kwe sweswe kumanyikwe kwe mwemwe mu minso yakwe Leza. ¹³A kupitila mu choo tukuyiwomya. Ukunjelezya pa kutenganikwa kwitu, twalinji swinya ni chimwemwe muno ichimwemwe chakwe Tito, umulandu u mupasi wakwe wawilizizwe na mwemwe mwensi. ¹⁴Amuno ndi nayikwezyanga kwe weliwe ivya kwe mwemwe, nthalinji ni nsoni. Ukuwa, ndivino vilivyonsi twawanenile mwemwe vyalinji vya kusimichila, ukuyikwezya kwitu kwe Tito kwiza kwawa kwa kusimichila. ¹⁵Ulukundo lwakwe pakwe mwemwe lwakulisya lya akwizuka ukutonthela kwa mwemwe mwensi, muno mwamupochezile ni nthete nu kuzekema. ¹⁶Indi ni chimwemwe umulandu indi ni suwilo lyonsi mwakwe mwemwe.

8

¹Tukulonda mwemwe mumanye, wanawitu, ivya wila wakwe Leza wuno wupilwe ku viwanza vya mu Masedonia. ²Mumphindi yakwelezwa mu machuzyo, uwuvule wa chimwemwe chawo swinya nu wusaluke wawo uwukulu vyalenga ukuyipa ukukulu pavya wupi. ³Amuno ne kamboni ukuti wapile ivivule ukulsa vino wangakwanisya, swinya nu ukuchilanye vino wangakwanisya, swinya mukulonda kwawo ⁴awatukomelezya wanguwangu ivya longo lwa kugawana mu mulimo woo ku wanthu awatele wakwe Leza. ⁵Choo chitawomvilwe ndivino wachetezile, kweni wayipile ichakutalichila awenecho ku Mfumu ngapano kwe sweswe mu kulonda kwe Leza. ⁶Achaleka twamukomelezizye Tito, wino atalisile kali u mulimo woo, ukuti amale mwakwe mwemwe u mulimo woo uwa wila. ⁷Lelo mwe wavule mu vilivyonsi--mwi suwilo, mu mivwanjile, mu chimanyisyo, mu kuwombesya, swinya na mu lukondo lwinu pakwe sweswe. Achaleka mulolechesye swinya ukuti muwombe ichete ukulunya mu miwombele iya wila yoo. ⁸Nthakuvwanga choo ngati akulamula. Mu malo mwakwe, nkhuvwanga choo alyakuti injezye ukusimichila kwa lukundo lwinu paku luyanansiya ku kulondesya kwa wanji awanthu. ⁹Amuno mwamanya u wila wakwe Mfumu Yesu Kristu. Napano alinji we chinondo,

umulandu wakwe mwemwe awa a musaluke, alyakuti ukupitila mu wusaluke wakwe mungawa mwe wa chinondo.¹⁰ Mu vinthu vyoo nandi imbape ifunde lino liliyavwilizya mwemwe. Umwaka wonga wapita, mutatalisilevyenye ukuwomba chimwi ichinthu, kweni mwalondesizye ukuchiwomba.¹¹ Nomba chimalizyani. Ndivino mu mphindi yilyanye kwalinji ukulondesa nu kulonda ukuti muchiwombe, nkulenga muchimalizye, ndi muno mungawombela.¹² Amuno ndi mukulondesya ukuti muwombe ichakuwomba choo, Achizima swinya achinthu chakuzumilizwa. Chifwile chiwe pakwe chino umunthu ali nacho, asa chino asi nacho.¹³ Amuno umulimo woo asa wakuti awanji wapuze nga mwemwe mupyoke. Mu malo mwakwe, pawe ukuyana.¹⁴ Ivivule vino muli navyo nomba vyandi vikwanisye vyo wakulonda. Choo chili alyakuti ivivule vyawo vingakwanisya vyo mukulonda, swinya alyakuti pangawa ukuyana.¹⁵ Chili ndivino chawalikwa: "Wenga weyo wino alinji ni vivule atasunzile nanthi chimwi, swinya wenga weyo wino alinji ni vitichi atalinji amusowe."¹⁶ Lelo ukusalifya kuye kwe Leza, wino wawika mu mwendo wakwe Tito ukusunjilila ukuyane na kuno ndi nako pakwe mwe.¹⁷ Amuno atazumilizile ukulenga kwitu kweka, kweni nawenye walondanga. Ayizile nu kulonda kwakwe umwenecho.¹⁸ Tumutumile weliwe nu munyina wino wakumutumvya mu viwanza vyonsi muno u mulimo wakwe uwa kuwizya ilandwe zima.¹⁹ Asa chenga choo, kweni swinya asozilwe ni viwanza ukuti apite na sweswe mukutwalilila u mulimo wa wila woo. Choo acha kuchindika Imfumu iyenecho swinya ku kulonda kwitu ukwawwa.²⁰ Sweswe tukulesya ndi pangawa wumwi uwa kudandawula ivya kuyana nu kuyipa koo kuno tukuwomba.²¹ Sweswe tukusunjilila ukuti tuwombe chino acha muchinzi, asa paminso pa Mfumu penga, kweni na paminso ya wanthunye.²² Twandi tutume swinya u munyina wunji na woliwo. Tumuyezizye mu nzila izivule nga tumuzanile ukuti akuyipa pa milimo iyivule. Weni akulondesya nkhanu nomba umulandu wa suwilo ikulu lino ali nalyo pakwe mwemwe.²³ Lelo e Tito, a kawomba ponga na nene swinya a muwomvi nane wakwe mwemwe.²⁴ Lelo awanyina witu, watumilwe ni viwanza. Wawa a muchinzi kwe Kristu. Achaleka walanjizyani ulukundo, swinya mulanjizye ku viwanza ichifukwa cha kuyikwezya kwitu ivya mwemwe.

9

¹Ukuyana nu kutewetela awanthu awatele wakwe Leza, asa chakulondeka kwe nene ukuwalichila kwe mwemwe.² Nengi imanyile ukukumbwa kwinu, kuno nengi nayikuzyanga ku wanthu waku Masedoniya. Nengi nanenile woliwo kuno Achayiya alinji akuyipekania ukufuma umwaka wuno wapita. Ukuchintchila kwinu kwakatusya awavule ukuti wawombe.³ Nomba nengi natuma awanyina alyakuti ukuyikwezya kwitu ivya mwemwe kutakawe kwavye, swinya alyakuti mungayipekania, ngati muno nanenile ukuti muliwa.⁴ Munzilayinji, ndi aliwensi umu Masedoniya iyiza na nene nu kuzana mwemwe mutayipekinie, tungasozwa insoni -- nengi nthakulanda nanthi chimwi ivyakwe mwemwe -- pakuwa nisuwilo mwakwe mwemwe.⁵ Achaleka nengi nelenginie chalinji chakulondeka ukuti inkhomelezye awanyina ukuti wize kwe mwemwe swinya ukuti wayanie nzila ichawila mulayizizye. Choo chili alyakuti chingasengania ngati a chilotwa, swinya ngati asa chimwi ichakupatichizya.⁶ Ichisinkha achoo: Wenga wino akatanda ivitichi ivitichinye alisinza, swinya wenga wino akatanda pakulonda ichilotwa, alisinza ichilotwanye.⁷ Lekani aliwensi ape ngati mu apekanizizye mu mwendo wakwe, nanthi kukwinuluka pamwi umwakupatichizwa, amuno Leza wakunda uwakupa ni chimwemwe.⁸ Nga Leza angakwanisya ukupanga uwila wonsi wizule kwe wewe, alyakuti, mu vinthu vyonsi, mwemwe mungawa na vyonsi mukulonda. Choo chiliwa wonye alyakuti mungonjelezya yiliyonsi imilimo iyizima.⁹ Chili ngati muno chawalikwa: "Weni wagawania insawu zyakwe nu kupa zyenezyo ku wasaluke. Uwulungamane wakwe awa muyayaya."¹⁰ Weni wino akapa imbeyu ku mulimi wino akatanda nu mukate awa chakulya alipa swinya nu konjelezya imbeyu yinu iya kutanda. Weni aliyonjelezya ukusinza kwa wulungamane winu.¹¹ Mwemwe muliwa kankhalwa mu nzila yonsi ukuti mwemwe mungawa mwe wakupa. Choo chilileta ukusalifya kwe Leza ukupitila mwakwe sweswe.¹² Amuno ukuwomba umulimo woo wusifisya ivyakulonda vyakwe wanthu watele watupu wakwe Leza, kweni swinya yikufika mu milimo iyivule iya kusalifya kwakwe Leza.¹³ Umulandu wa kwelezwa kwinu swinya ukusimichizwa nu mulimo woo, namwenye mulichindamika Leza pa kutonthela ku kuzumilizya kwinu kwi landwe zima lyakwe Kristu. Namwenye muli chindamika Leza na kapele ka chawila chinu kwe woliwo na kuwonsi.¹⁴ Wakuwalondesya mwemwe, swinya wakuwapepela mwemwe. Wakuchita choo umulandu wa wila uwukulu nkhaninye uwakwe Leza wuno wuli pakwe mwemwe.¹⁵ Ukusalifya kuwe kwakwe Leza muno ichawila chakwe chino tutanga tulondole!

10

¹Nene, Pauli, nenenye nkhuylizyana kwe mwemwe, mu kuyichefya nu wunthu wakwe Kristu. Nengi ne mutonthe pano indi pa minso yinu, ukuwa ne wakujimba kwe mwemwe pano indi ukutali.² Cho nkhuwalenga achoo, pano nene indi namwe, nthalilondeka ukuti imbe wakujimba nu kuyisuwila. Ukuwa ndilondeka ukuti imbe wakujimba pano nkhususya wawo wano wakwelengania ngati tukwikala ukuyana nu muwili.³ Amuno napano tukupita mu muwili, tusilwa ukuyana nu muwili.⁴ Amuno ivilwilo tukulwila asa vya ku muwili. Mu malo mwakwe, avya maka ya mwiylulu ya komongolania amawe amazenge. Vikamazya imipanzi yakusovya.⁵ Tukamongolania swinya chilichonsi ichinthu cha mupela vino vikukatuka ukususya ukumanya kwakwe Leza. Sweswe tukusenda yaliyonsi amelengano yanyepwe mu kutonthela Kristu.⁶ Swinya tukuyipekania ukuti tupanike yiliyonsi imilimo iya sita kutonthela, napaponapapo ukutonthela kwinu kwafikapo.⁷ Lolani pakwe chino chikuloleka ichete pa nkholelo yakwe mwemwe. Ndi wumwi asimichila kuno awa kwakwe Kristu, naswenye swe wakwe.⁸ Amuno naponye nengi nkhuylitumvya ukuchila ivya nsambu zyitu, zino i Mfumu yapa ukuti sweswe tuwazenge kweni tutakonone mwemwe, nengi nthandi insozwe insoni.⁹ Nengi nthakulonda indoleke

ngati nenji nkhuwatinia na makalata yane. ¹⁰Amuno awanthu wamwi wakuti, "Wakalata wakwe awa kusimichizya swinya wamaka, ukuwa kumuwili weni amutonthe. Amazwi yakwe yatakuyana ukuti tungayateyelezya." ¹¹Lekani awanthu ngati waa wamanye kuno chino tuli mu mazwi ya mu wakala witu pano tusikweneko acho tuliwa mu milimo yitu pano tuli koko. ¹²Tutakutwalilila ukuyipawula swenga pamwi ukuyikolania swenga na wawo wano wakuyitumvya wenga. Ukuwa pano wakuyipima awenecho na wenga nu muwuye swinya ukuyikolania awenecho wenga nu muwuye, wata nanthi akuwumbulika. ¹³Sweswe, ukuwa, tutaliyikuzya ukulunya. Ukuwa tuliwomba wowonye penga pakuyana na chino Leza apile kwe sweswe, ukuyana kuno kukufika ukutali ngati mwemwe. ¹⁴Amuno tutayonjelezizye swenga pano twawazanile mwemwe. Sweswe twalinji awakutalichila ukufika ukutali ngati mwemwe ni landwe zima lyakwe Kristu. ¹⁵Tutayikuzizye umwa kulunya ivya milimo ya wanj. Ukuwa, ukuchetekela kwitu akuli kutu isuwilo lyinu litwalilile ukukula, imilimo yitu pakasi pakwe mwemwe yilikula yilusye. ¹⁶Tukuchetekela pakwe choo, alyakuti tungalumbilila ilandwe zima na muviputulwanye ukutali na mwemwe. Sweswe tutaliyitumvya ivya milimo yikuwombwa mu masyo ya wunji. ¹⁷"Ukuwa lekani wenga wino akuyikuzya, ayikuzye mwakwe Mfumu." ¹⁸Amuno asa wenga wino akuyizumiliza wenga wino akuzumilizwa. Ukuwa a wenga wino i Mfumu yikuzumiliza.

11

¹Nkholondesa ukuti munthechelele mu vimwi ivya wutumphe. Ukuwa mwemwe nakawuzenye munthechelezile!

²Amuno ndi nuwuzuwa umulandu na mwemwe. Nawa nuwuzuwa wawu leza umulandu mwemwe kwe mwemwe, umulandu nalayizizye mwemwe mwisendwa ku monsi wenga. Nalayizizye ukupa mwemwe ngati amwanachi umuswepe kwe Kristu. ³Ukuwa indi ni nthete kuno munzila yimwi, ndi vino inzoka yawifile Eva mu wuchenjelo wakwe, amelenganio yinu yangawasovya ukufuma ku chisinkha nu kuyipa ukuswepe kwakwe Kristu. ⁴Amuno ndi wumwi angiza nu kuwizya Yesu winji ukulunya weyo wenga tukulumbilila. Pamwi ndi ukuti mupochelele umuzimu uwulekane na wowo wuno mwapochelela. Pamwi chingawa ukuti mwapochelela ilandwe zima ililekane na lino mwapochelela. Ndi mukutonthelel ivinthu vyoo achizima! ⁵Amuno nkhwelengania ukuti asa ne mutich umuchepe ku wano wakwitwa awa positole awakulu. ⁶Ukuwa na pano nthsambilila mu mivwango ya pi wumba, asa ne nthsambila mu kumanya. Mu nzila zyonsi swinya mu vinthu vyonsi twapanga choo ukumanyikwa kwe mwemwe. ⁷Wuzye nawembuka pa kuyichefya nenga alyakuti ninga kuzwa? Amuno pawila nalumbilila ilandwe zima lyakwe Leza kwe mwemwe. ⁸Niwila iviwanza vinji pakuzumila uwutuli ukufuma kwe woliwo ukuti nthewetele mwemwe. ⁹Pano nalinji na mwemwe swinya nasowezile, nthatamizye nanthi wumwi. Amuno ivya kulonda vyane wamphile awanawitu wano wafumanga ku Masedoniya. Mu vyonsinye nayilesizye nenga ukuti nthakatamye mwemwe, swinya nandi nthwalilile ukuwomba wowonye. ¹⁰Ndimuno uwuchinkha wakwe Kristu wuli mwakwe nene, ukuyikwezya kwane koo kutali myalalwa mu viputulwa vya mu Achaiya. ¹¹Muno chani? Umulandu nthawatemwa? E Leza amanyile. ¹²Swinya vyo nkhuwomba ndi twalilila ukuwomba, alyakuti ningapoka ukunsusya kwawo, ukwawo kuno wakulonda wayikwezye -- ukuti wangazanwa wakuwomba intchito yili yonga na yino sweswe tukuwomba. ¹³Amuno awanthu ngati awaa awa positole wawufi swinya awawomvi awakachenjezya. Wakuyifisa awenecho ngati awa positole wakwe Kristu. ¹⁴Swinya choo asa chakuzungusya, amuno ne satanye umwenecho akayifisa ngati amungelo wa kuwala. ¹⁵Asa chizungusyo ichikulu ndi awawomvi wakwe nawonye wakuyifisa awenecho ngati awawomvi awa wulungamane. Uwumalilo wawo wuliwa ndivino amilimo yawo. ¹⁶Nkhuvwanga swinya: Lekani nanthi wumwi ayelenganie kuno nene nu mutumphe. Ukuwa ndi awowonye, mumphochelele ngati ne mutumphe alyakuti ningayikwezya katichi. ¹⁷Chino nkhuvwanga nu kuyikwezya kwa chisinkha koo -- nthakuvwanga ndivino i Mfumu yingavanjila -- nkhuvwanga ngati ne mutumphe. ¹⁸Muno awanthu awavule wakuyikwezya ukuyana na kumuwili, nanenye ndiyikwezya. ¹⁹Amuno mwemwe nichimwemwe mukutechelela awatumphe. Muli na mano mwewenecho! ²⁰Amuno mukutechelela wumwi ndi akuwawika ku wuzya, ndi akumazya mwemwe, ndi akuwola mwemwe, ndi akuyilola ngati alichete ukulunya mwemwe, pamwi ndi akukuma ulupi kuminso. ²¹Ndivwanga kunsoni zytu kuno tutalinji na maka ukuti tuwombe chocho. Ukuwa ndi wumwi akuyikwezya -- nkhuvwanga ngati ne mutumphe -- nanenye ndiyikwezya. ²²Wuzwe awa Heberi? Achinondi nanenye. Wuzye awa Izirayeli? Achinondi nanenye. Wuzye awankhwatwa yakwe Abrahamu? Achinondi nanenye. ²³Wuzye awawomvi wakwe Kristu? (Nkhuvwanga ngati ne chipena.) Nene ukulunya. Nawa penepo mu ntchito iyikulu ukulunya, mu ng'anda zya vingololo izivule ukulunya, ukumwa ukuchila ichipimo, mu kusunkhana ni vyakutinia ivivule ivya mfa. ²⁴Ukufuma ku wa Yuda napochezile ukuyana kasano "ivikoti amakumi yani ukufumyako chonga." ²⁵Katatu wanumile ni nsonzo. Longa wanumile na mawe. Katatu ingalawa yononesile. Nikala uwusiku wonga nu wusiku wonga pa sumbi. ²⁶Nilinji na mawulendo ayavule, mu vyakutinia vya mu luzi, mu vya kutinia ukufuma ku wakapoka, mu vya kutinia mu musumba, mu vya kutinia m lupalang'ang'a, mu vya kutinia vya mwe sumbi, mu vya kutinia vya wanyina wa wufi. ²⁷Nalinji mu ntchito iyiwome swinya mu mumachuzi, mu wusiku uwuvule sita kulala, mu nzala swinya mu lusala, akavule nanthi akulya, umwakutalala swinya ichtali. ²⁸Ukufumya ichili chonsi, pali ukutitichizwa penye muno nkhuwalamanswa ni viwanza vyonsi. ²⁹Wuzye weweni asi namaka, nga ne muwome? Weweni apunuswa, nga nthakufulwa? ³⁰Ndi ningayikwezya, ndiyikwezya ivya vino vikulolesya ukusowa amaka kwane. ³¹E Leza swinya Tata wakwe Mfumu Yesu, weyo wino wakumutumvya muyayaya, akamanya kuno nthakuwipa. ³²Pa Damasika, umulasi pansi pa mfumu Atetasi walindililanga umusumba wa Damasikasi ukuti andeme. ³³Kweni wanisizye pansi ukupitila pa chimphongolo cha pa luwumba, nga nasamazile ukufuma mu makasa yakwe.

12

¹Nene mfwile njikuzye, kweni nanthi chimwi chikuzanwa. Ukuwa nene nandi nthwalilile ku vilolwa na mawumbuliko ukufuma ku Mfumu. ²Nene namumanya umuthu mwe Kristu wino imyaka ikumi na yini yapita wino -- nanthi amu muwili pamwi kunzi kumuwi, nene nthakumanya, Leza akumanya -- nasomphozilwe ukuya mwiwulu lya chititatu. ³Swinya nene namanya kuno umunthu wee -- nanthi amu muwili pamwi kunzi ku muwili, nene nthakumanya, Leza akumanya -- ⁴nasomphozilwe ukuya mu paradayizi swinya nivwile ivinthu vyakitinia ukuti wumwi angavwanga. ⁵Ukumwimilila umunthu ngati awee ndiyikuzya. Kweni ukuyimilila nemwenecho nene nthiliyikuzya, suka ivya wutonthe wane. ⁶Ndi ningasola ukuyikuzya, nene nthaliwa ne chipuwa, umulandu ndiwavwanga ichisinkha. Ukuwa nene ndiyilesya ukuyikuzya, alyakuti nanthi wenga iliyelengania ivivule ivya nene ukulusya chino akulola mwakwe nene pamwi akwivwa kwe nene. ⁷Ukuti nene indeke ukuyikuzya umulandu wa mawumbuliko ayakulu ukulusya, uwulumila mu muwili wapilwe kwe nene, inthumi ukufuma kwe Satana ukuti yintchuzye nene -- alyakuti nthakize imbe ni vikanza ukulusya. ⁸Imphindi zitatatu nalenzile ku Mfumu ivya choo, ukuti weni achifumye mwakwe nene. ⁹Kweni weni atili kwe nene, "Uwila wane awukwane kwe wewe, amuno amaka yakukalambana nkhanu mu wutonthe." Achaleka ningayikuzya nkhaninye ivya wutonthe, alyakuti amaka yakwe Kristu yangikala pakwe nene. ¹⁰Achaleka nene nemukwane muno we kristu mu wutonthe, mu kukwelengulwa, mu nthazi, mu mayimba na mumiwele ya kutinia. Amuno pano ne mutonthe, apano ne muwome. ¹¹Nene nawa ne chipuwa! Mwamphatichizya nene ku choo, amuno nge chili nukuti mwemwe mutumvye nene. Amuno nthalinji ne muchepe kwe wano wakakwitwa awapositole-awakulu, naponye ndivye. ¹²Ivimanyilo vya chisinkha ivya mu positole vyachisilwe mwakwe mwemwe nu wutepwe wonsi, ivimanyilo ni vizungusyo na mu milimo ya maka. ¹³Amuno wuliwuli fwandi wewe walinji awakulondeka katichi ukulusya iviwanza vino vyasyala, suka kuno nene nthalinji a chisendo kwe mwemwe? Nthetelani nene ku wononi woo! ¹⁴Lolani! Nenji njipekinie ukwiza kwe mwemwe imphindi ya chititatu. Nenji nthaliwa achisendo kwe mwemwe, amuno nthakulonda chino achinu. Nenji nkholonda mwemwe. Amuno awana watakati wasunjila awakwasi. Mu malo mwakwe awakwasi wasunjile awana. ¹⁵Nenji nkunda nkhaninye ukusumba nu kusumbwa muno imyoyo yinu. Ndi nene nawakundisya ukulusya, wuzye nene mungankhunda katichi? ¹⁶Ukuwa ndi vino chili, nenji nthawavunile mwemwe. Ukuwa muno nenji nachenjela nkhaninye, nenji a nene nawalemile mwemwe nu wufi. ¹⁷Wuzye nene nasendelapo ulongo pe mwemwe ukuwomvya wumwi nenji natuma kwe mwemwe? ¹⁸Nenji nakomelezizye Tayitasi ukuya kwe mwemwe, swinya natumile wunji umunyina na weliwe. Wuzye Tayitasi asenzilepo ulongo pakwe mwemwe? Wuzye tutapitanga mu nzila yiliyonga? Wuzye tutapitanga mu matamba yaliyonga? ¹⁹Wuzye mukwelengania yonsi imphindi yoo twayichinjililanga senga kwe mwemwe? Mu milolele yakwe Leza, mwakwe Kristu tukuvwanga vilivyonsi ku kuyiwomya kwinu. ²⁰Amuno nene nkhutina kuno pano niza nthanga imbazane ndimuno nkholondela. Nenji nkhutina kuno mutanga munzane ndimuno mukulondela. Nkhutina kuno kungangawa imphokoto, inkhwini, uwukali, ukulekana, umusamu, iyewo, ivikanza, ni chongo. ²¹Nenji nkhutina kuno pano nanyoka, e Leza wane angachefya nene paminso yinu. Nkhutina kuno ningiza imbe namalanda na wavule wa wawo wano wawembuka kale swinya wano watatontholoka pa chinyale nu wuzelele ni vyakulonda iviwiwe vino wachitanga.

13

¹Yoo a mphindi ye chititatu yino nkhwiza kwe mwemwe. "Umulandu wuliwonsi wufwile wakazwe nu kusimichila kwa wawili pamwi watatu awa kamboni." ²Nenji mvwanzile kali kwe wawo wano watela wawembuke na kwe wonsi awasyale pano nenji nalinji koko aka mu mphindi ya chitiwili, nga nenji nkchuchivwanga swinya; Pano nizwa swinya, nenji nthali walekelele. ³Nkhuwanena choo umuandu mwemwe mukulonda ukusimichila kuno Kristu akvwanga ukupitila mwe nene. Weni asa mutonthe kwe mwemwe. Mu malo yakwe, weni ali namaka mwakwe mwemwe. ⁴Amuno weni apamanthilwe mu wutonthe, kweni weni amumi mu maka yakwe Leza. Amuno naswenye swe watonthe mwakwe weliwe, ukuwa tuliyikala na weliwe mu maka yakwe Leza mwakwe mwemwe. ⁵Muyilolechesye mwewenecho, ukuti ndole ndi muli mwi suwilo. Yiyezyani mwewenecho. Wuzye mutakwiluka vyoo ivya mwewenecho, kuno Yesu Kristu ali mwakwe mwemwe? -- suka, mwelimonye, mwemwe mwavilwa ichelezyo. ⁶Swinya nkchuchetekela kuno mwemwe muli manyichisya kuno tutavizwile ichelezyo. ⁷Kanonzi tukupepa kwe Leza ukuti mutakawombe ichiwiwe nanthi chimwi. Nenji nthakupepa kuno tunga loleka ukuti twakwela ichilezyo. Mu malo mwakwe, nkhupepa kuno mungawomba chino chilungime, naponye tungaloleka ukuti twapotwa ichelezyo. ⁸Amuno tutanga tuwombe nanthi chimwi ukususyana ni chisinkha, kweni pachisinkhanye chitupu. ⁹Amuno tuli ni chimwemwe pano swe watonthe nga mwemwe muli namaka. Tukupepa swinya kuno mungapangwa wakufikapo. ¹⁰Nkhuwalika ivinthonye vyoo pano intchili indi ukutali na mwemwe alyakuti pano indi namwe nthamalane muwukali na mwemwe mukuwomvya insambu zyane -- zino Leza wapa kwe nene alyakuti ningawazenga, swinya nathi kuwavongolania. ¹¹Umwakupelelechezya, wanawitu, muwe ni chimwemwe! Wombelani ukunyosezya, wani awajimbe, zumilizyanani na wenga nu muwuye, yikalani mu mutende. Nga e Leza wa lukundo nu mutende aliwa na mwemwe. ¹²Mulamunkhane wenga nu muwuye nu kufyomphana ukutele. ¹³Awanthu awatele wonsi awakwe Leza wawalamuka. ¹⁴Uwila wakwe Mfumu Yesu Kristu, ulukundo lwakwe Leza, nu wuponga kakwe Muzimu Mutele kuwe namwe mwensi.

Galatians

1

¹Paulo, umutumwa-wino atafumila ku wanthi pamwi mwiwumba lya wanthu, kweni ukwizila mwizina lya Yesu Kristu ne Leza Tata, wino wakatusizye weliwe kuwafwe- ²Nga nawonsi awanyina wano wali na nene, muchiwanza cha Wagalatiya: ³Inkhumbu kwa kwe mwemwe nu mutende uwakufuma kwe Leza, Mukwasi witu ni Mfumu Yesu Kristu, ⁴Wino wayilesile wenga umulandu wa mawembuko ukuti atupususe ku nkhwatwa yonye yoo, ukulingana nukulonda kwakwe Leza witu Mukwasi. ⁵Kwa weliwe kuwe uwuchindame uwa muyayaya. Amen. ⁶Newakuzunguka pakuti mukunyochela wangu kwe wino wawisile mwemwe muluse lwakwe Kristu. Nene nazunguka pano mwanyochela kwizwi linji, ⁷asa chakuti kuli amazwi yanji. kweni pali wamwi wano wakuwachuzya swinya wakulonda ukuluvyana elandwe lyakwe Kristu. ⁸Kweni ndi sweswe pamwi awangelo awakufumilila kwiwulu wakuwizya amazwi ayakupusana nayano twawawilizile, atipwe. ⁹Ndivino twalanzile kali panthaliko, nkhuwanga swinya nkhati, " Nanthi wumwi akuwizya amazyu yano yakupusana nayano mwivwa, atipwe." ¹⁰Wuzye nene nkulonda ukukundwa na wanthu pamwi ne Leza?Pamwi nkulonda ukusechelesya awanthu? Nanthi nene nkulonda ukusechelesya awnthu, asa ne muwomvi wakwe Kristu. ¹¹Wanawitu nkulonda mumanye, ukuti, ilandwe lino nawawizizya asa landwe lya wanthu. ¹²Nthapochelela ukufuma ku munthu wumwi pamwi ukusambilila. Mumalo mwakwe, kwalinji akuwumbulika kwe Yesu Kristu kwe nene. ¹³Mwivwa kali imyikalile yane iya chi Yuda, muno nachuzizyanga ichiwanza cha kwe Leza pasi nanthi chipimo swinya navwambanga ukochonona. ¹⁴Nachimviyize mu chi Yuda ukuluse awavule wakwe woliwo awankhulo, awakufumila mu wanthu wane. Moo amuno nawombnga ukuluse inthambi zya wakwasi wane. ¹⁵Kwe pano e Leza, wino wansozile nene muwula wakwe mama wane, wino wansozile kuluse lwakwe, ¹⁶wasechelesizwe ukuwumbula ivya mwana wakwe mwa kwe nene ukuti nkhamuwizizye kumakandi, nthawuzichizye paponapapo ku muwili nu wazi. ¹⁷Nthatela inkhwele nanthi akuya ku Yerusalem muku wawo walinji awatumba lya nthanimbeko, Kweni nayile ku Arabiya nga inyochela ku Damasika. ¹⁸Kweni lya kwapita imyaka yitatu, nizile naya kwe Yerusalem ukuti imumanye e Kefasi swinya nikazile nawe amanda ikumi na yasano. ¹⁹Kweni naponye nsitela ndole umutumwa wiliwensi ukufumya Yakobi umunyina ni Mfumu. ²⁰Kweni vino nkhuwawalichila, nkhuwasimichila ukuti paminso yakwe Leza ukuti nthakuwawipa. ²¹Naponye nayile mutwaya twamu Siriya na mu Silisiya. ²²Kweni nthamanyikwanga ichinso chane kuviwanza vyaku Yudeya wano wali mwe Kristu. ²³Kweni wivwangavye ukuti, " Umunthu wino watuchuzyanga sweswe kanonzi ukuwizya amazwi matele isuwilo lino welezizye ukonona." ²⁴Apano watumvizye e Leza ukupitila mwakwe nene

2

¹Ila pano imyaka kumi na yini yasila nanyochezile swinya ku Yerusalem ne Barabasi asenda nu Tayitasi apita nawe. ²Nayile umulandu uwakuwumbulika nukuwika pa woliwo ilandwe lino kuwizya kuwa makandi nanenezile pambali kwe wano awakulondekwa, ukuti indolechesye ukuti nthasamalanga pamwi nthasamazile vye. ³Kweni nu Tayitasi nye wino walinji na nene wino wa linji amu Giriki, awamupatichizya ukulembwa uwu silamo. ⁴Awanyina waufi wizile umwasita kumanyikwa ukuti walolechesye umutende wino twalinji nawo mwe Kristu Yesu. Wakumbwanga ukuti tuwe swe wazya, ⁵kweni tutawatonthezile nthi katichi ukuti ukusimichila kwi landwe zima lisyale na mwemwe. ⁶Ukuwa wano walolekanga ukuti wanankholelo (monsinye muno wawezile visi nanthi chimwi kwenene, e Leza asipusania)- wano, nati, wawanga ngati awakulondwa watatela wonjelezye chimwi kwe nene. ⁷Umwakupusania, waweni kuno nawasuwilanga ni landwe zima kwe wano waputulwa. ⁸Pakuti e Leza wino wawombanga mwe Peturo muwupositole kwe wano waputulwa, swinya na kwe nene kuwa makandi. ⁹Pano yakobi, Kefasi, nu Yohani, wano walinji nimbili ngati awamutunji, ukumanyisisya inkhumbu zino zypika kwe nene, awapa ikasa lye ndilo ukuwombela ponga e Barabasi na nene. Awazumilizyana ukuti tuye kuwamakandi apano weni waye kuwaputulwe. ¹⁰Walenzilenye kuno twizuke awapina, chochonye achino navwambanga nkhanu ukuwomba. ¹¹Walile pano Kefasi waya ku Antiyochi, imukanuzya umulandu wawifize. ¹²Ala pano awanthu wamwi watani wize ukufuma kwe Yakobi, e Kefasi walyanga nawamakandi. Wala pano awathuwa wiza, wizile leka nukufuma kuwa makandi. Watinanga kwe wano wawwambanga ukuputulwa. ¹³Apo swinya awa Yuda wamwi awawa ponga muwufi. Ne Barabasinye wamusovyizye muwufi wawo. ¹⁴Ala pano nalola imiwele yawo watakonkhanga ichisinkha ichilandwi zima, lalanzile kwe Kefasi pa nkholelo pakwe woliwo, " Ndi we mu Yuda kweni ukwikala ndivino e makandi musi ngati amu Yuda, nga mungawapatichizya wuli wa makandi ukuti wakwikala ngati awa Yuda?" ¹⁵sweswe twakwatwa ukuwa swe wa Yuda tusi swe wamakandi wakachita waluwembu; ¹⁶ukuno muno tumanyile kuno kusumunthu wino akulungamika ku milimo wi sundo kweni mulisuwila mwa kwe Kristu Yesu. Naswe twasuwila mwe Kristu Yesu ukuti tulungamikwe nulusuwilo mwe Kristu asakuchita ukulonda kwa masundo. ¹⁷Achaleka fwandi pano tukulonda ukulungamikwa mwe Kristu, naswenye twazanwa kuno swe wawembu, wuzye Kristu amuwomvi wa wawembu? Nakatichi! ¹⁸Amuno ndi ningazenga swinya ivinthu vino nonona, nazana kuno nkhuwila amasundo. ¹⁹Amuno ukupitila mu masundo nafwile kumasundo, alyakuti imbe nuwumi kwa kwe Leza. ²⁰Nemupamnthilwe ne Kristu. Insi nu wumi nenga, ukuwa we kKristu wino ali mwe nene. Uwumi kanonzi wuno indi nawo mumuwili kwikala mulusuwilo mu Mwana wakwe Leza, wuno wankhunda nukuyipa wenga kwe nene. ²¹Nthakufumyamo inkhumbu yakwe Leza, nanthi ukulungamikwa umulandu namasundo lya e Kristu wawile apavye.

3

¹Mwe watumphe wa Galatiya! Weweni wino wawavinile? Palinji apa minso yinu ni wumba pano Yesu Kristu wamuwisile pawuchingami? ²Achonye chino nalondanga insambilile ukufuma kwe mwemwe. Wuzye mwapochelizile e Muzimu umulandu wa ntchito pamwi pakusuwila vyo mwizile mwivwa. ³Muchili mwatumpha? Mwatalisile nu Muzimu kanonzi mupelecheze namaka yinu? ⁴Wuzye mwa chulikanga pa vinthu ivivule ivyavye-ndi mwelimonye vyalinja avyavye? ⁵Wuzye wino akawapa Umuzimu swinya awomba ivizungusyo mwe mwemwe akawomvya amasundo, pamwi ukwivwichisya nulusuwilo? ⁶Kano muno Abrahamu " wasuwilanga Leza acho Leza wamupochelezile ngati amulungamane," ⁷achili chonga, ivwichisyani, awa suwilo awali awana wakwe Abrahamu. ⁸Amazwi matele yavwanzile kali kuno Leza alilungamika amakandi muno suwilo, achaleka amazwi mateleayano yawilizilwe kwe Abrahamu kalikali ayakuti, " Mwakwe wewe amuno insi yonsi yili lotwa." ⁹Achili chino, awasuwilo wakalotwa ponga ne Abrahamu umunthu uwa suwilo. ¹⁰Wonsi wano intchito zyawo zyealamila amasundo awatipwe; amo kwawalikwa, " Amutipwe wonsi wino atakutonthele amasundo yano yawalikwa mwe kalata wamasundo swinya nawoliwo, nukukonkha." ¹¹Ukuwa chamanyikwa kuno pasi nanthi wenga wino walungamikwa pa minso yakwe Leza namasundo, umulandu " awalungame wali yikala mulusuwilo" ¹²Amuno amasundo asayamu lusuwilo, kweni, " Umunthu wino akachita intchito zya masundo akakwikalila kwe yoliyo." ¹³Ukuwa Kristu watukomola kukutipwa kwa masundo pakuwa alutipo kwe sweswe - amuno chawalikwa, "amutipwe wensi wuno akayinyepelela pa muti" - ¹⁴Ayakuti ukulotwa kwe Abrahamu kuwe kuwa makandi mwe Kristu Yesu, ukuti mulisuwilo tufwile tupochelele ilayano lye Muzimu ¹⁵Wanawitu, lekani invwange muwunthu. nanthi mwawa mwilayano mwisundo, pasi wino angafumya kweneko pamwi ukonjelezya. ¹⁶Nomba ilayizyano lyanenilwe kwe Abrahamu nawikwatwa lyakwe. Chitakuti, " Kuwikwatwa," Ukuvwanga kuwavule, kweni mumalo yakwe wenganye, " nuwikwatwa lyakwe, " wino we Kristu. ¹⁷Chino nkhuwanena achoo: Isundo, lino lyizile, imyaka imyanda yini namakumi yatatu(430), litangandi lyonone ifingo lino Leza wawikapo kali. ¹⁸Amuno ndi chino chikupanwa chikwiza nisundo, fwandi lye chisifuma kwilayizyo lwakwe. Ukuwa Leza wapile Abrahamu kwi layizyo. ¹⁹Nga, fwandi, amasundo yalinji ya chani? Yonjelezizye kukulanjizya amawembu, ukufika pano uwikwatwa lyakwe Abrahamu yangiza kwe wino walayizwe. Amasundo yizile yawa namaka pakuwomvya awangelo nawino aliwawilizya. ²⁰Nomba uwakwawilizya kukawa pawanthu awavule, kweni Leza ali wenganye nsu. ²¹Wuzye fwandi amasundo yakavulungania ilayizyo lyakwe Leza? Awe nanthi katichi! Avino ndi isundwe lyapiwa ukuti lipe uwumi, fwandi uwulungame nge wizile nisundo. ²²Kweni izwi lyanyepa vyonsinye pansi pa luwembu, Leza wachitile vyoo ukuti atupususye mu lusuwilo mwakwe Yesu Kristu lumwi wangapelwa wano wali ni suwilo. ²³Ukuwa pano isuwilo, lyachilinj ukwiza, yatwiyalizile swensinye pansi pisundo, mulingololo lisuke isuwilo lyize liwumbulike. ²⁴Achaleka twasungwanga namasundo asuka Kristu ayiza, alyakuti tulungamikwe nulusuwilo. ²⁵Achino kononzi pano isuwilo lyiza, tutalemwa namasundo. ²⁶Muno mwensinye amwe wana wakwe Leza ukupitila mu lusuwilo mwakwe Kristu Yesu. ²⁷wonsinye wano wabatizizwe mwakwe Kristu mwayizwika nu Kristu. ²⁸Achaleka pasi umu Yuda nanthi mu Griki, umuzya nanthi amwanangwa, umonsi nanthi amwanachi, mwensinye awuliwonga amuno muli mwakwe wenga e Kristu Yesu. ²⁹Avino ndi mwe wakwe Kristu, mwe likwatwa lyakwe Abrahamu, swinya chipenwa fwe ilayizyo.

4

¹Nkuwanena ukuti uwamphyani, akawa ngati amuzya pano achili amutichi, chingatenga ivinthu vyonsi vikalanga avyakwe. ²Kweni walinji mumakasa yawachinjilizi nivyakwe isuke imphindi yino yisi watasile yifike. ³apo swinya twalinji swewana, twalinji swe wanyepwe mu masundo aya kutalika iyansi. ⁴Pano imphindi iyenecho yiliyiza e Leza watumile umwana wakwe, uwakukwatwa kumwanachi swinya uwakukwatwa mwisundo. ⁵Wachisile ukuti atula wano wali mwisika mu masundo, umwakuti tuwe swe wana wakwe. ⁶Pachifukwa chakuti mwe wana, Leza watumwa mumenzo yitu Umuzimu uwa Mwana wakwe wino wukupunda, " Abba Tata." ⁷Achaleka fwende kanonzi usi wemuzya kweni mwe wana, nanthi pano amwana, acho wemphyani ukupitila mwe Leza. ⁸Kweni pamphindi yoyo, pano mutamanyile Leza, mwalinji mwe waza kumaka yonsi yano asawa kwe Leza. ⁹Ukuwa kanonzi pano mwamanyile Leza pamwi inthi kanonzi vino nawe Leza wawamanyia ndi mukulonda muwanyochela kuvinthu vino visi namaka nakumizimu miwipe. Mukulonda muwe mwe waza kwe woliwo swinya? ¹⁰Walolechesya amanda nu mwezi umupya ni mphindi ya mwaka! ¹¹Ndi nintete na mwemwe pa mulimo wonsi wuno nawawombela awavye. ¹²Inkhuwalambilizya wanawitu mukole nene, nenji indi ndivino mwemwe. Mwantchitile iviwiye. ¹³Amuno amulandu wandwala yamumuwi nga awawizya ilandwe zima. ¹⁴Ukuwa mutatela munkhwelengwe nanthi aku nkhanthamula chingatenga mumwata uwa mumuwili nawelezizwe ukuwa mwapochezile ndimuno mungapochelela umungelo wakwe Leza. Mwamphochezile ngati ne Kristu nye e Yesu. ¹⁵Nga ukupwepwe kwinu kuli pinyi? Nakawuzyenye nkhuwanena, ndi achali chakuchitika, mwanga mufolowole aminso yinu ndivino chingawa nu kumpha nene. ¹⁶Wuzye kanonzi nawa ne mulwani winu muno nkhuwanena ivya kusimuchila? ¹⁷Awanthu wamwi wawo wakuwapeleleza ukuwa akulonda akuwapeleleza chino wakulonda achakuti wawapaule wawafumye kwenene ilyakuti muwapelelezyania nawo. ¹⁸Ukuwa achizima ukupepelezyania kwechino chiyine peni choo chazipanye pano indi namwe. ¹⁹Wana watichi swinyanye indi ngati amwanachi wino ali mulupanda ndi nuwulumila uliwongo muno amwemwe isuke imiwele yaku Kristu yiloleke mwakwemwemwe. ²⁰Chingasechelesya nkhaninye ndacho ingalanga indi namwe kunonzi alyakuti imbachitile chinji, amuno nkhanthamika nkhaninye muno amwemwe. ²¹Nenani, mwemwe wino mukulonda ukuwa pansi pa masundo, mutakwivwila amasundo? ²²Ndimuno kwawalichila ukuti Abrahamu walinji nawana chonsi wawili, wumwi wakwasile mumwanachi imuzya awinji mumwanachi umwanangwa. ²³Umwanakwe wino wakwasile mumuchi umuzya, wakwasile ndimuno awawonsi

wakakwatilwa ukuwa umwanakwe uwamumwanachi mwanangwa weni wakwasilwe mwilayilizyo lyakwe Leza.

²⁴Chonye choo chilingati amulumbwe, awanachinye waa wawili amalayilizyo yawili wenga, akuli kuti we Hagari. ²⁵Wee Hagari awili mwamba Sinayi wino wuli mu Arabiya; wuli ngati akaya aku Yerusalemu, kuno kanonzi kali muwuzya nawana wakwe weliwe. ²⁶Ukuwa e Yerusalemu weni amwanangwa we mayo. ²⁷Amuno amawaliko amatele yawalikwa yati zewelanga mwe wanachi ng'umbawe, pongomokonga awalila nichimwemwe wemunthu usitela uyivwe uwulumilo wampo, amuno umwanachi wino wawingwa aliwa nawana wavule, ukulusya umwanachi wino ali kumulume. ²⁸Amuno mwewana witu, mwe wana wakwe ndimuno walayilizizye muli ngati we Iyizeki. ²⁹Pamphindinye yoyo umwana wino wakweweliwo ndimuno awana wonsi wakakwatilwa wayimuya nga winowakwasile ku Muzimu wakwe. Avino chili nilelo. ³⁰Ukuwa ngafwandi amawalika matele yakuti wuli? "Yavwanga yati tayilizya umwanachi apaliponga nu mwanakwe amuno umwana wa muzya atalipyana paliponga nu mwana mwanangwa." ³¹Achaleka fwandi wanawitu, tusi swewana wamwanachi umuzya ukuwa swewa mu mwanangwa.

5

¹Amuno umutende Kristu atusapusile sweswe swewawunthungwa. Aleni simphasyani, amo mutize mwize muwe mwewazya swinya. ²Lola, nene, Pauli nkhuwanga kwe mwemwe ukuti nanthi mwazumilizya mwewenecho ukuti muputulwe. Kristu atandi awawombole nanthi chimwinye munzila yonsi. ³Nkhusimichizya swinya kumunthu wensi wino wazumilizya ukuputulwa wafwile akukonkha amasundo yonsi. ⁴Muputulwa ukufuma kwe Kristu, mwemwe mwewano mwalinji nukuti tutetelwe mumasundo; Mutakuwa nuwumanyi wa nkhumbe. ⁵Amo mumuzimu, mulusuwilo, tuli ni nkhumbe chila ukulindilila ulusuwilo lwa walungamane. ⁶Mwe Kristu Yesu wonsinye umuputulwa na wino ataputulwa wasi numulimo kwenivyenye isuwilo ukuwomba mulukundo. ⁷Mwasamalanga ichete. Nga weweni wawalesya ukuti mutize mutotele ukusimichila. ⁸Ukufunkhulwanye koko kusi akwakwe wawita mwemwe. ⁹Utumutawa ututichinye tukatutumula umunya wonsi. ¹⁰Nene ndini suwilo mu Mfumu ukuti mutandi mwelenganie nanthi chimwi chinji. Wumwi wino akuwawulunganya alila ale asundwe, wensi we angawa. ¹¹Wanawitu, nanthi nchili kuwizya ukuputulwa, achani chino wachili wakumvwima? Pamulandu woo ichipunuzyo cha wuchinganike wachifumya. ¹²Pa wawo wano wakuvulungania wewe, nkholonda wakayitungulange awenecho. ¹³Amo mwisilwe mumutende, wanawitu. Kweni mutakawombye umutende winu luwe alongo kumuwili, nanthi ukupitila mulukundo muwakwawwana wenga nawenga. ¹⁴Amuno isundo lyonsi lyakwaniliswa mwizwi lyonga: "Uwatemwa umupalamani ndivyo wemwenecho! ¹⁵Kweni nanthi mwalumana nukunangania wenga na wenga, lolechesyani ukuti mutakalyane nukumululana. ¹⁶Kweni nkhu, "Pitanji mumuzimu apo mutize munyamule ukukumbuchila kwa muwili. ¹⁷Pakuti ulunkhumbwa lya muwili lukasusyana nu Muzimu, nu lukumbwa lwa Muzimu lukasusyana nu muwili. Amo vyoo vikasusyana wenga na wenga, utanga uwombe ichinthu chino ukulonda uwombe. ¹⁸Kweni nanthi ulungululwa nu Muzimu, muni pansi pi sundo. ¹⁹Nomba imilimo ya muwili yili apatiswe: ukuzenkhetuka ni vyawunyali, nuwukwelengusi, ²⁰mukupepa pa makolano, nukupandapanda, ukulolana uwunyama, ukulwa, uwuzuwa, ukuvitwa, nukufwituchizyana, ukupawulana, ²¹inkhwini, ukukolwa, nukuzevya muwuchakolwa na vinji vino vyakolana na vyoo. Nkhuwasochela ndino nawasochezile pakutalika ukut wonsi wano wakachita ivya mwata nye woo, watalipyana pa Ufumu wakwe Leza. ²²²⁴Kweni ichikomwa cha Muzimu alukundo, ichimwemwe, umutende, ukupupuza, inkhumbe, uwuzima, uwusuwizi, ukuyichefya, nukuyisunga; ²³kusi amasundo yano yangakania ivinthu nye vyoo. Wano awakwa Kristu Yesu ²⁵Nanthi tuli nuwumi wa Muzimu, tuyani tuwapitila mu muzimu. ²⁶Tutayitutuwalika nanthi akufyengana nanthi akukwina

6

¹Mwe wanyina, ndi wumwi angalemwa pamasyo yaowalesya, mwemwe mwawano muli nu Muzimu amuleka alungamana mwe Muzimu. Mufwile amuposako amano mwewenecho, nga alyakuti mwemwe mutize mwellezwe. ²Muwakwawwana ukusenda ivisendo, nga alyakuti mufisye isundo lyakwe Kristu. ³Ndi pali wumwi akwelengania nu kuyitumvya ukuti ali nuwunthu pano asi nuwunthu, atela akuyiwa umwenecho. ⁴Chilamunthu afwile ayilolechesya imilimo yakwe. Ngapano ivifukwa vyakwe avyakuyikuzya nukuyipa umunthu napano awevye nanthi kukolania wumwi. ⁵Pano chilamunthu ali nyamula uluwembu lwakwe. ⁶Umunthu wino wasambilizwa izwi afwile ukwankhana ivinthu ivizima nawino akasambilizya. ⁷Mutize mwatumphikwa, e Leza asi tumphikwa, amuno chino umunthu akatanda achili chino akasinza. ⁸Amuno wino akatanda imbeyu kumuwili wakwe, walisinza ukononeka. Wino akukomela imbeyu yakwe ku Muzimu, alisinza uwulanzi wa muyayaya. ⁹Tutize twatontha ukuchita ivizima, achino kumphindi nzima tuli gowola ivizwilo, ndi achakuti tukuwombesya nanthi kuleka. ¹⁰Ngapano, pano tuchili tuli nulongo, lekani sweswe tuwombe ivizimakuwanthu wonsi. Nkhani nkhanu kwewano wapalamizile kung'anda yisuwilo. ¹¹Lolechesya wakalata wakulu wano nawalisile kwakwe mwemwe namakasa yanenye yaa. ¹²Wonsi wakuvwamba ukuyitumvya nimiwele yaku muwili awali awano wakuvwamba ukuwachintchizya ukuti walembe uwusilamu. Wakuchita wonye mphela alyakuti watize wachulila uwuchingane wakwe Kristu. ¹³Nanthi nakwewanonye walembe uwusilamu wasitonthela amasundo, kweni wakavwamba ukuti mwemwe mulembwe uwusilamu ngapano wayitutumula awati mwachinvyile amulembwa uwusilamu ku muwili yinu. ¹⁴Ukuwa nenji nsitela njitutuwalike suka neyamila kuwuchingane wakwe Mfumu Yesu Kristu, ukupitila monye insi ayimusayika pawuchingane kwe nene, nga nene naku nsi. ¹⁵Amuno nanthi ungalembe uwusilamunye awa papela nanthi kunthalembwanye, suka ukweleulwa swinya kuwupya. ¹⁶Wonsi wano wakapita ukuyana namumiwele yoo, umutende ninkhumbe viwe paweliwo, apaliponga nawemwe Izirayeli awakwe Leza.

¹⁷Ukufuma nomba pasi wumwi uwakunthamya nene swinya, amuno nsenzile mumuwili wane amawamba yakwe Yesu.

¹⁸Inkhumbu zya mfumu yitu Yesu Kristu ziwe nu muzimu winu, wamunyina. Amen.

Ephesians

1

¹Pauli, umupositoli we Kilisitu Yesu ukupitila mukuonda kwe Leza, ku wantu watele wakwe Leza mu Efeso, wano awasuwalikwa mwe Kilisitu Yesu ²nkumbu kwe mwemwe nu mutende ukufuma kwe Leza Etata witu ni Mfumu Yesu Kilisitu. ³Lekani Eleza ne Tata wa Mfumu Yesu Kilisitu alumbulwe, wino ati apepa sweswe nuwupepwe wa cha muzimu chonsi mumasyo ya mwiwulu mwe Kilisitu. ⁴Eleza wasozile sweswe mwakwe weliwe ukufuma pantaliko yansi, ukuti tuwe swe watele nasita akampifya muminsyo yakwe mulukundo. ⁵Eleza wasozile sweswe pantaliko pakulelwa vino awana ukupitila Yeau Kilisitu, ukulingana nuwuzima wakusechelesya uwakulonda kawakwe. ⁶Ukulelwa kwitu kukukonka mukutuvya kwa wuchindami wa nkumbu zyakwe zino atupilevye sweswe mwe wino amukunzile. ⁷Mwakwe Yesu Kilisitu tuli ni pususyo ukupitila muwazi wakwe nukutetelwa kwa mbembu, ukulingana ni nsawu zya nkumbu zyakwe.

⁸Wavuzizye inkumbu yoo pakwe sweswe ni njeru zyonsi nuwumanyichisane. ⁹Eleza wapanzile ukumanyikwa kwe sweswe imfundo invwame mukulonda kwakwe, ukulingana kwe chino chamusechelezizye weliwe, nachino walolesizye mwe Kilisitu, ¹⁰Nakalolele ku melengano pa mpindi yakukwana, pakuwika ivintu vyonsi ponga, ivintu vyonsi mwiwulu napansi, panso pa mutwe wonga, ne Kilisitu nye. ¹¹Mwakwe Kilisitu twasozile ukuwa awampyani. twelenginie pecho pakutalika ukulingana namelengano yakwe weliwe wino akawomba chilichonsi ukulingana ni mfundo yakulonda kwakwe. ¹²Eleza wasozile sweswe ukuwa awampyani alyakuti sweswe, wano awantaliko pakusuwila mwe Kilisitu, kuliwa akutunvya kwa wuchindami wakwe. ¹³Mwe Kilisitu, namwe swinya, pano mwalile mwivwa amazwi ayachine, ilandwe lyipusyo lyinu, mwasuwizile mwakwe weliwe mwawisile ichimanyikwilo chilayano lya muzimu mwimichile, ¹⁴wino ansalamu yampyani yitu ukufichila twasenda insawu imfichilikwe kwe choo, kulutunvya lwa wuchindami wakwe. ¹⁵Pamulandu wakwe choo, ukufuma lya nivwa ivya wusuwalikwa winu mu Mfumu Yesu nu lukundo lwinu ku wantu wonsi watele wakwe Leza, ¹⁶Intatela ndeke ukusalifya Leza pakwe mwemwe pano nkulumbula mwemwe mumapepo yane. ¹⁷Nkupepa ukuti eLeza wa Mfumu Yesu Kilisitu, eTata wauchindami, alipa mwemwe umuzimu wa njelu nukuwumbulika muwumanyinsyane wakwe weliwe. ¹⁸Nkupepa kuno aminso ya mwendo winu yazipizile yawalilichilwe, ukuti mumanye ukusuwila kwe cho wawawita mwemwe ni nsawu zyawuchindami ya mpyani wakwe muwantu wakwe Leza wonsi awatele. ¹⁹Mumapepo yane nkulenga kuno mufwile mumanye uwukulu wamaka yakwe ayalusye kwakwe sweswe wano tukusuwila, ukulingana nakumiwombe yawukulu wanzuto zyakwe. ²⁰Amaka ayaliyonga yano Leza wawombezele mwe Kilisitu pano wamuzulupusizye kuwufwe nukumwikazya kwi kasa lyendilo mumasyo yamwiwulu. ²¹Wikazizye Kilisitu papela uwukavinda wonsi ni nsambu namaka nukuchinva, nga ni zina lyonsi lino likutakwa. Kilisitu alivinda, asampindivye yoo, kweni nimpindi yino yikwiza. ²²Leza wawisile ivintu vyonsi panso pamatamba ye Kilisitu nukupa weliwe ku Keleziya ukuwa amutwe pa vintu vyonsi. ²³Ikeleziya amuwili wakwe, ukufichilikwa kwakwe weliwe akafichilisa mwakwe vyonsi

2

¹Lelo kwakwe mwemwe, mwafwile mumawembuko na mbembu zynu. ²Mwalinji amumawembuko yaa na mumbembu zino mwatezile mwawamo ukulingana ni nzila zyansi yoo. Mwikalanga ukulingana ne kavinda wansambu zyamwilewelewe, umuzimu wuno wukuwombela muwana wantayivwila. ³Twatezile twikala muwantu waa, ukufichilisa ivikumbuchilwa viwipi vya mbembu zytu zyamumiwele, nukufumya ivikumbuchilwa vyamuwili ni vya melengano. Twalinji swe wana wawukalale wamiwele yitu, ndivino ku wantu wonsi. ⁴⁻⁶Kweni Leza amwizule muwila pamulandu wawukulu walukundo lawkwe kwe luno wakunda sweswe. Pano tawlinji swe wafwe mumawembuko, wapanzile sweswe awawumi ponga mwe Kilisitu mwati mupusukwa ni nkumbu. Leza wazulupusizye sweswe ponga ne Kilisitu, swinya Leza wapanzile sweswe ukwikala ponga mumsyo ya mwiwulu mwakwe Yesu Kilisitu, akulikuti ku mpindi yino yikwiza afwile alanjizye kwe sweswe uwukulu wa nsawu zyakwe izintapimwa izya nkumbu zyakwe zino zikulondololwa mu chikuku chakwe kawakwe sweswe mwe Kilisitu Yesu. ⁸Amunomwati mupusukwa pawila ukupitila mwisuwilo, swinya choo chitafumile kwe mwemwe, achawupi che Leza, ⁹asacha kufuma mumilimo, ukuti wumwi atayitutuwalika. ¹⁰Amuno swe wuwombeli we Leza, awelewulwe mwe Kilisitu Yesu pawomba imilimo mizima yino Leza welenginie kali pakwe sweswe, ukuti twapita mwakwe yoliyo. ¹¹Achaleka yizuka kuno mwatezile mwawa awamakandi mumuwili. Mukwitwa "uwuntaputulwa" pakwe chino chikwitwa "uwuputulwa" mumuwili uwupangwe namakasa ya wantu.

¹²Amuno pampindi lyanye mwapawusile kwe Kilisitu, wamwizilila kuwantu wawina Israyeli, aweni kwi pangano lyi layano, ukuntawa nukusuwila nukusita kuwane Leza munsu yansi. ¹³Kweni kanonzi mwe Kilisitu Yesu mwemwe wano mwatezile mwataluka kwe Leza mwati muletwa kupipi nu wazi we Kilisitu. ¹⁴Amuno weni amutende witu. Wapanzile wawili wenga. Numuwili wakwe wononile uluwumba lwawalwani luno lwankinie sweswe. ¹⁵Achino, wamazizye isundo lyankomelezayo ni nkochelezayo ukuti azipozile ayelewule wumwi umuntu umupya mwakwe weliwe wenga, nga apanga umutende. ¹⁶Kilisitu akumanyania awantu wonsi mumuwili wonga kwe Leza ukupitila uwuchingane, pakukoma uwulwani. ¹⁷EYesu wizile nukuwizya umutende kwe mwemwe wano mwatalusile numutende kwe wano walinji kupipi.

¹⁸Amuno ukupitila eYesu sweswe swensi tuli nuwuwombeli mumuzimu wonga kwe Tata. ¹⁹Apano, kanonzi mwe

wamakandi musi aweni swinya nawa mwizilila. ukuwa mwe wikazi awanji nawantu watele awe Leza ni vyawi vya ng'anda ye Leza.²⁰ Mwati muzengwa palufula lwa wapositoli nawakasesema, ne Kilisitu Yesu weliwenye aliwe lye pekona.²¹ Mwakwe weliwe uwuzengwe wonsi wukuwika ponga nukukula vino ang'anda yakupepelamo mu mfumu.²² Amwakwe weliwe kuno namwe swinya mwati muzengwa ponga vino amasyo yakulala Leza mumuzimu

3

¹Pamulandu wakwe choo nene, Pauli, ne wamuingololo we Kilisitu Yesu kwakwe mwemwe wa makandi.
²Nakawuzyenye nkuti mwati mwivwa izya wufulo wankumbu zye Leza zino z Yapilwe kwe nene kwakwe mwemwe.
³Nkuwalika ukulingana nukuwumbulika ukumanyikwe kwe nene. Awuchisinka uwuvwame kwakwe vino nawalisile umwakuputula kwe mwemwe.⁴ Ndimwawazya choo, muliwa nukwivwichisya ichimanyisyo chane muchisinka ichivwame kuvye kilisitu.⁵ Munkwatwa zinji ichisinka choo chitamanyisilwe ku wana wawantu. Kweni kanonzi chati chiwumbulika numuzimu kuwa positoli wakwe nawakasesema wano watantisilwe pamulimo woo.⁶ Uwuchisinka uwuvwame woo awakuti wamakandi awampyani, nawanji wavyawi vyauwili, swinya awakwankana ilayizyo mwe Kilisitu Yesu ukupitila mwilandwe.⁷ Amuno nizile nawa ne muwonvi wilandwe lyoo ni chawupi cha nkumbu zye Leza ichipwe kwe nene ukupitila ukuwombela kwa maka yakwe.⁸ Kwakwe nene_chingatenga nemuchepelwe ku wantu wonsi awatele awa kwe Leza_inkumbu yoo yapilwe, ukuwizya kumakandi uwuwotoke wakuvwambilizya uwe Kilisitu,⁹ ukuti nkalete ku lukozyo kwe wensi ukwelengania_ inkama iyivwame mu mpindi ni mpindi mwe Leza, wino welewuzile ivintu vyonsi.¹⁰ Amelengano yaa yamanyisilwe ukupitila Ekeleziya apano wakavinda nawansambu mumasyo yamwiyulu wize wamanye uluko nuluko ulwa njelu zye Leza.¹¹ Cho chawonvilwe ukulingana namelengano yamuyaya yano wafichilisizye mwe Kilisitu Yesu Imfumu yitu.¹² Amuno mwakwe Kilisitu tulinukuyikungula nuwuwombeli lya kusuwila pamulandu wisuwilo lyitu mwe weliwe.¹³ Achaleka nkulenga mwemwe muta languluka pamulandu nachino nkutamika pakwe mwemwe, chino awuchindami winu.¹⁴ Pamulandu wakwe choo nkupetamika amakokola yane kwe Tata,¹⁵ Kwe wino imbumba yonsi mwiylu napansi yapansi yikwitwa.¹⁶ Nkupepa kuno azumilizye mwemwe, ukulingana nuwuwotoke wawuchindami wakwe, pakuwomelezwa namaka ukupitila mumuzimu wakwe, wuno wli mwakwe mwemwe.¹⁷ Nkupepa kuno Kilisitu ayine ayikale mu mwenzo yinu ukupitila isuwilo, ukuti mumele imisisi nukusimpa mulukundo lwakwe.¹⁸ umwakuti mufwile ukkwivwichisya, apaliponga nawantu watele wakwe Leza wonsi, uwufupi wuliwuli, uwutali, mupela, nuwuzike,¹⁹ nukumanya ulukundo lwe Kilisitu, luno luchizile uwumanyinsanie, ukuti muyine mwizuzye nuwizule wonsi uwe Leza.²⁰ Kanonzi kwe wino ayine ukuwomba ukupitilila vyonsi vino tukalenga pamwi ukwelengania, ukulingana namaka yakwe yano yakuwomba mwakwe sweswe,²¹ Uwuchindami wuwe kwe weliwe mu keleziya namwe Kilisitu Yesu kunkwatwa zyonsi penye napenaye. Amen.

4

¹ Achaleka nene, vino awa muvingololo wa Mfumu, nkuwachinchizya ukupita muwutele walwito wuno mwitwa.² Nene nkuwachinchizya ukwikala muwuntu uwukulu nukuyichefya nukuzizimichizya, pakuyiweka ponga we numuwuye mulukundo.³ Wombani umwakufikapo pakusunga uwuponga wamuzimu muwunyepe wonga uwa mutende.⁴ Pali umuwili wonga numuzimu wonga, ndivino namwenye swinya mwisilwe mwisuwilo lyonga ilya lwito.⁵ Nga pali Imfumu yonga, isuwilo lyonga, uwusavyi wonga,⁶ ne Leza wenga ne Tata wewonsi, wino awavyonsi namwakwe vyonsi namwe vyonsi.⁷ Inkumbu zipilwe chila wensi ukulingana ni chipimo chawila we Kilisitu.⁸ Chilivino iwaliko likuti: "Walile wakwela mupelapela, watunguluzile awanyepwe muwunyepe, nga apa ivyawila ku wantu."⁹ Chikusula chani" wakwezile," ukufumya ukuti wakwezile swinya muvipya ivitichi ivyansi?¹⁰ Weyo wino wisile amuntu uwuliwenga wino wakwezile swinya papela pamayulu yonsi, ukuti afichilisye ivintu vyonsi.¹¹ Kilisitu wapile wamwi ukuwa awapositoli, wamwi awakasesema, wamwi awakawizya, nga nawamwi awachemi nawasambilizya.¹² Wapile ivifulo ukusengania awantu wakwe Leza watele pamulimo wakupyunjila, pakuzenga umuwili we Kilisitu . Akutwalilila ukuzenga umuwili wakwe ukufichila swensi twafika uwuponga wisuwilo nuwumanyinsanie wamwana we Leza, nukuti tuwe swe wawome nga nukufika pachipimo cha wizule we Kilisitu.¹⁴ Kilisitu akutuzenga sweswe kuti tutakawe swinya awana wano wakusumbwa namawimbi, ukunyamulwa numuza wuliwonsi wachisambilizyo na wantu awalyalya muwuchenjele wawupupu wawo.¹⁵ Nkano, ukuvwanga ichisinka mulukundo, twandi tukule munzila iyiliyonsi kwakwe weyo wino amutwe, wino we, Kilisitu.¹⁶ Kilisitu akuzenga umuwili wonsi, wukuluminchizania nukulemana ponga nichawi chonsi ichakwawilizya, nga apondi ichawi chonsi chikuwombela ponga, achino chikulenjesya umuwili ukukula ukuti chiyizenge chonga mulukundo.¹⁷ Achaleka, nkuvwanga nukuchenyentezya pakwe choo mu Mfumu, ukuti mutafwile mwakwikalaswi vino amakandi yikalanga, mumelengano yawo yawukaleza.¹⁸ Wati wafitilwa mukwivwichisya kwawo, wasi nuwumi wakufuma kwe Leza umulandu nuwumafoloto wuno wuli mwewoliwo, umulandu wawuwome wa myenzo yawo.¹⁹ Wasi ninsoni wati wayilemeka wonga ku vikumbuchilwa, nga wakutwalilila ukuwomba umusango wachikandamane chonsi.²⁰ Kweni asamuno mwasambilizile kuvye Kilisitu.²¹ Nkwelengania ukuti mwivwile ivya kweweliwe, nukuti mwasambilizile mwakwe weliwe, vino ichine chili mwe Yesu.²² Mwasambilizile ukufumya vino amiwele yawumi winu wakali, ukufumya umuntu wakali. Umuntu wakali awino amuwekwa pamulandu wavikumbuchilwa vyawulyalya.²³ Mwasambilizile ukuyiyanaswi mumuzimu wa melengano yinu, nga nukuzwala umuntu umupya wino welewulwa muchikozyo che Leza_ muwulungamane wawuchisinka nuwutele.²⁵ Achaleka, mufufute uwufi, swinya muleke wensi uwe mwemwe avwanga ichisinka numupalamani wakwe, pamulandu swevyawi

we numuwuye.²⁶Ufulwe nga utawembuka. Utaleka ilanzi lyichilile nuwukalale wako.²⁷Utapa echiwa ulongo.²⁸Wino wiiwawanga atafwile ayiwe swinya. Afwile awawomba, awomba imilimo iyakulondwa namakasa nyakwe, akulikuti azipizile awa nichakwankana nawawo wano awapotwe.²⁹Mutaleka inkombe zifume mumulomo winu. Wonvyani vyenye amazwi yano ayakwawwa ukuzenga wani, ukulingana nivyakulonda vyawo, Ukuti amazwi yinu yawe ayakwawwa kwe wawo wano wakwivwa.³⁰Mutalwilintisa umuzimu we Leza, amuno akwakwe weilwe kuno mwawikwa ichimanyikwilo pawanda wa wipususo.³¹Fumyani uwulumilwa wonsi, uwulamba, uwukalale, ukupanzinkana, ni ntusi, apaliponga nachonsi chino achiwipe.³²mwawa nichikuku kwe we numuwuye, nu mwendo uwutonte, ukutetelana, ndivino Kilisitu watetezile mwemwe.

5

¹Achaleka wani awamiwele ye Leza, vino awana awakundikwe. ²Nga muwapita mulukundo, ndi vino Kilisitu wakunzile sweswe nga ayipa wenganye umulandu nasweswe, ichawupi ichinunchile ni nzuwi kwe Leza. ³Kweni patafwile pawa nanti kupamuzya mwakwe mwemwe ivya wuzelele pamwi ichamusango wawukandamane pamwi ichawumfu, amuno vyoo aviwipe pa wantu watele awe Leza. ⁴Mutaleka pawe uwukombe, ivwango yawukaleza, nanti anchozyo zino zitayine vyonsi vino aviwipe. Nkano fwendi kwawa ukusalifya.⁵Amuno mufwile ukusimichila kwakwe choo, kuno nanti awuzelele, pamwi umuntu umumfu kuno, uwamakolania ali nuwupyani muwu fumu we Kilisitu nu Leza. ⁶Mutaleka wumwi awawipe namazwi ayavye; amuno umulandu ni vintu vyoo uwukalale we Leza wukwiza pawana wantayivwila. ⁷Achaleka, mutaluminkana nawoliwo.⁸Amuno mwatezile muwa amfinzi, kweni kanonzi mwe lukozyo mu mfumu. Mwapita vino awana walukozyo ⁹(amuno ichikomwa chalukozyo chikazanwa nuwuzima wonsi, uwulungamane, nuwuchisinka), ¹⁰nga muzane chino achakusechelesya ku mfumu. ¹¹Mutawa ponga nimilimo ya mfinzi iyintafungula, lelo kweni vilolesyani kwewoliwo. ¹²Amuno achakusozwi nsoni napakulumbula ivintu vino wakuwomba munkama.¹³Kweni pano ulukozyo lwawalila pakwe chilichonsi, chikalolechela. ¹⁴Amuno chonsi chino chikulolechela alukozyo. Achaleka chikuti, "ziwuka, wemulale wewe, nga uzyulupuke kuwufwe, nga Kilisitu aliwalila pakwe wewe."¹⁵Lolechesya umwakusayilila vino ukwikala utawa vino umusita mano kweni vino uwa mano. ¹⁶Wani awazalampuke umulandu amanda ayawipe. ¹⁷Achaleka, mutawa awakaleza, kweni mumanyichisye chino achakulonda cha mfumu.¹⁸Mutawa awakukolwa ni pala, amuno wukakolelela ku misango yakuyilechelesya. Nkano fwendi, mwizule numuzimu mwimichile, ¹⁹ukuvwanga kumuwuye mumalumbo namukutunvya ni ndwimbo zyawuzimu, ukwimbila nukwimbili mfumu nu mwendo winu wonsi, ²⁰Mwasalifya penye pakwe chonsi, mwi zina lya mfumu yitu Yesu Kilisitu kwe Leza eTata, ²¹pakutontelana mwenga kwe we numuwuye umwakutina Kilisitu.²²Mwewanachi tontelanji awalume winu vino aku mfumu. ²³Amuno umonsi amutwe wa mwanachi ndivino Kilisitu nawe amutwe wa Keleziya, ne Kilisitu mwenecho we katula wakwe. ²⁴Kweni ndivino Ikeleziya likutontela Kwe Kilisitu, achino swinya awanachi wazipizile watontela awalume wawo mwakwe chilichonsi.²⁵Mwewonsi kundani awachi winu, ndivino Kilisitu wakunzile Ikeleziya nukuyipa wenganye umulandu nayoliyo. ²⁶Kilisitu wayipile wenga umulandu ni Keleziya ukuti ayine ayipange yiwe ayitele, lyo wayiswefya pakupwizwa namenzi namazwi, ²⁷ukuti ayine ayilolesye wenga kwe weliwenye vino awuchindami, ukusita iviko namankwinya pamwi ichintu chonsi, kweni ilitele ilisita ikampifya.²⁸Munzila iyliyonga awonsi wafwile wakunda awachi wawo wonga vino amiwili yawonye. Weyo wino akukunda umuchi wakwe ati ayikunda umwenechonye. ²⁹Amuno pasi wino wapata umuwili wakwenye, kweni akawulyesya nukuwusayilila, ndivino Kilisitu akalyesya nukusayilila Ikeleziya, ³⁰umulandu swe vyawi vya muwili wakwe.³¹Pamulandu wakwe choo umonsi alisya eyisi wakwe nu nyina nga aliypatika kumuchi wakwe, nga wawili waliwa amuwili wonga. " ³²Uwuchisinka uwuvwame woo awukulu kweni nkuvwanga ivye Kilisitu ni Keleziya. ³³Chingatewuli, wensi uwe mwemwe swinya ayine akunde umuchi wakwe vino weliwenye, nu mwanachi azipizile achindike umulume wakwe.

6

¹Mwewana, tontelanji awakwasi winu mu mfumu, muno choo achizima. ²"Chindika eso nenyoko" (lino alisundo lyilayano lyakutalichila), " ³ukuti viwe ichete namwemwe nukuti mwikalise muni yapani."⁴Mwewakwasi, mutafyenga awana winu kuwukalale. Nkano fwendi, muwalele nukuwambilizya ninkomelezyo zya mfumu.⁵Mwewazya, tontelanji watatakulu winu numuchinzi wenecho nukuzakaza, muwuswalikwe wa myenzo yinu. ⁶Wani mwewakutontela kwe woliwo ndivino mwandi muwe mwewakutontela Kilisitu. Wani awakutontela asapatunye pano watatakulu winu wakulola, alyakuti muwasechelesye. Nkano fwendi, wani awakutontela vino awazya we Kilisitu, wano wakuwomba ukulonda kwe Leza ukufuma mumyenzo yinu. ⁷Pyunjilani nu mwendo winu wonsi, ngati apano ukupyunjila imfumu awantu pole, ⁸umulandu tumanyile kuno pamulimo wonsi uwuzima wuno umuntu akuwomba, alipochela ichilambu ukufuma ku mfumu, ndi amuzya pamwi amusapulwe.⁹Watatakulu, yikalanji nawazya winu munzila iyliyonga. Mutati mwawatinia. Mumanye kuno weyo wino wetatakulu wawo nuwinu alimwiyulu, nga kusi nanti akutemwela naweliwe. ¹⁰Uwumalilo, wani awawome mu mfumu namuwuwome wamaka yakwe. ¹¹Zwalani vyanzo vyonsi ivye Leza, ukuti muwe mwe wakwimilila muwulyalya wakwe chiwa. ¹²Amuno ukulwisya kuti asakwamuwili nuwazi, kweni tukulwisania nawakapanzya, nawansambu, nawamaka wamfinzi wakanonzi, nimizimu iyiwipe yamasyo yamwiyulu. ¹³Achaleka zwalani ivyanzo vyonsi ivye Leza, ukuti muwe mwewakwimilila mumpindi yoo imbipe, ala pano mwawomba ichilichonsi, yimililani nukusimpa. ¹⁴Ale simpisyanji, numupango wachisinka uwe awakuzutula mumitembeleko yinu, lyo mwati muzwala ichakuchinga chawulungamane, ¹⁵nga namatamba yinu yano yakwiza ukusengania kwi landwe lya

mutende.¹⁶Penye mwasenda isuwilo lya nkelwa, kwe lino muliwa muyine ukuzimya imivwi yamulilo iya muwipe weyo.¹⁷Sendani ichisote chipususyo nulupanga lwamazimu, luno amazwi ye Leza.¹⁸Nipepo lyonsi nukulenga, pepanji impindi zyonsi mumuzimu. pakupelelechezya, muwaminso penye nukutwalilila pano mukupepela awantu watele wonsi awe Leza.¹⁹Mwampepela nanene, ukuti ilandwe lipwe kwe nene pano nku fumpula umulomo wane. Pepanji ukuti manyikwe kuwusinge wachisinka wawuvwame kuvyi landwe.²⁰Akwilandwe kuno nene nentambikwa wino akusungwa muvingololo, ukuti nawizya muwusinge, vino injine pakuvwanga.²¹E Tikikasi, umwanitu umukundwe numuwonvi umusuwilwa mu Mfumu, ali wanena chonsinye, ukuti mumanye muno nkuwombela.²²Namutuma kwe mwemwe pakwe chonyecho, ukuti mufwile mumanye vino tuli, swinya nukuti awomye imyenzo yinu.²³Umutende wuwe kuwanitu, mbali nulukundo lwisuwilo ukufuma kwe Leza eTata ni Mfumu Yesu Kilisitu.²⁴Inkumbu ziwe kwe wonsi wano wakunda Imfumu yitu Yesu Kilisitu nulukundo uluntawekwa.

Philippians

1

¹Pauli ne Timoti, awawonvi wakwe Kilisitu Yesu, kwewonsi awatele wakwe Leza mwe Kilisitu Yesu wano wali mufilipu, nawakalolechesya nawa kayamwite.²Inkumbu ziwe kwe mwemwe umutende ukufuma kwe Leza e Tata witu swinya ni Mfumu Yesu Kilisitu.³nkasalifya Leza wane⁴impindi yonsinye nkakwizuka mwemwe, penyee mwipepo lyonsi lyane kwakwe mwemwe mwensi mukalenjeya yane nichimwemwe⁵pamulandu wawulilano winu mwilandwe ukufumulila pawanda wakutalika ukufika kanonzi.⁶Ndinukusimpa mwakwe chonye choo, kuno wino watalika umulimo wuzima woo mwakwe mwemwe alitwalilila pakumalizya ukufichila pa wanda we Kilisitu.⁷Achizima kwakwe nene ukufisa inzila yoo pakwe mwemwe mwensi muno nawa namwemwe mumwenzo wane. Mwemwe mwensi mwalinji wakavwa munkumbu ponga namuwu nyepwe wane namukuyichinjiliza kwane nukusimichizya ilandwe.⁸Amuno Leza wekasimichizya wane, ukufichila linyi kwakwe mwemwe mwensi ni chikuku che Kilisitu Yesu.⁹Lelo lyo ali pepo lyane: ukuti ulukundo lwinu lunyepwe nkani nankani mukumanyichisya namukwivwischisya¹⁰akulikuti mufwile musimichizye chino acha papela nkani, ukuti muwe mwewa kufichilikwa nu wantakampisya ukufichila uwanda we Kilisitu,¹¹uwizulwe ni chikomwa chawulungamane chino chikwiza ukupitila e Yesu Kilisitu ku wuchindmi namukutunvya Leza.¹²Kanonzi nkasi mumanye, wanyina, chino chiwonvilwe kwe nene nakawuzyenye chipususizye ilandwe ukuya inkolelo.¹³Ivya kukonkapo, ivingololo vyane mwe Kilisitu vyizile viwalila isano lyonsi lyawulinzi nakwe wensi.¹⁴Wamunyina wonsi walinukusimpinsya ukwa kulusya mu Mfumu pamulandu wavingololo vyane, swinya wali nukuwoma nanti antete paku vwanga izwi lyakwe Leza.¹⁵Wamwi nakawuzyenye napo wakawizya Kilisitu nuwuzuwa nimpokoto, swinya nawanji muwuzima.¹⁶Wanji mukutemwa, pakumanya ukuti nati mbikwapa pakuchinjilila ilandwe.¹⁷Kweni awakali wawizyanga Kilisitu umwakuyiwunganichila, asamwachine. Wakwelengania kuno wandi walinjinvyo pano indi muvingololo.¹⁸Achani nomba? munzila yonsinsu_ pamwi amumelenganio yawufi pamwi ayachine_Yesu akuwizwa, nga mwakwe choo nkuzewela. Ata, swinya ndizewela,¹⁹amuno manyile kuno chilikonka muwusapulwe wane ukupitila mumapepo yinu nuwutuli wamuzimu we Yesu Kilisitu.²⁰Akulondesya kwane ukukulu nukusuwila kuno intalitela insozwi nsoni, kweni nuwuwome wonsi, kanonzi nape, Kilisitu alikwezwa munuwili wane, pawumi pamwi pa mfwa.²¹Amuno kwenene pakuwa nuwumi we Kilsitu nga napakufwa amuzano.²²Kweni ndi nkwikala mumuwili, chikusula achikomwa chakuchulila kwenene. Nga insole chani? Ntamanyile.²³Amuno nkufyenyechezwa pakwe viwili vyoo. Ukuluchila kwane akukatuka ukuwaponga ne Kilisitu, chino achizima ichakulusya,²⁴pano ukwikalila mumuwili ichakulondwa nkani mukulonda kwako.²⁵Nalile pano nawuzwa choo, manyile kuno ndisyalichila nukutwalilila namwe mwensi, ni nkoledlo yinu ni chimwemwe mwi suwilo,²⁶akulikuti mwakwe nene mufwile muwe ni vifukwa vivule ivyakuyitutuwalika mwakwe Yesu Kilisitu pano nkwezasi kwakwe mwemwe.²⁷Fwendi muyipange mwenga mumiwele yizima yi landwe lye Kilisitu, akulikuti pano niza mukuwalola n apano nsipo, fwile nakwivwa ivya kwemwemwe, ukuti mwimilile mukusimpa mumuzimu, namelenganio yonga pakulimbana ponga kwi suwilo lyi landwe.²⁸Mutati mwize mutina kwe vyonsi kwakwqe wawo awalwani winu. Achimanyikwilo kwakwe woliwo kwilowelo lyawo, kweni kwipususyo lyinu_ nga nacho ukufuma kwe Leza.²⁹Amuno chati chipwa umwavye kwakwe mwemwe pakulonda kwe Kilisitu asakusuwilavye mwakwe weliwe, kweni swinya nukutamika pamulandu naweliwe,³⁰pakuwa nukupanzika ukulikonga kuno mwaweni mwakwe nene, nga kanonzi mukwivwa mwakwe nene.

2

¹Ndipali ukuwomelezwa kumwi mwe Kilisitu, ndipali ukumyalalichizya kumwi ukwapwa nu lukundo, ndipali uwulilani wumwi mumuzimu, ndipali uwutonte wa vyaluse vimwi, ni vikuku,²apano pangani ichimwemwe chane chizule pakuwa namelenganio ayaliyonga, pakuwa ponga mumuzimu, nukuwa nimpundo yonga.³Mutawomba chimwi kuwimi pamwi kumelenganio ayavye. Mumalo yakwe ukuyichefya nukwelenganizya wani ukuwa awazima ukulusya mwemwe.⁴Lekani wensi uwe mwemwe atalolechesya ivya kweweliwe wenga, kweni swinya nivya wani.⁵Mwakwelengenia choo mwakwe mwemwe mwenga chino swinya chalinji mwe Kilisitu Yesu,⁶wino , chingatenga walinji mumiwele ye Leza. Atelenginie uwuyane wakwe ne Leza vino achimwi ichakulemelako.⁷Nkano fwendi, wayiwisile ukuwa mumiwele yamuwonvi, nga swinya wakwasilwe umwakuyana na wantu.⁸Wayichefize nga ayiza wawa awakwivwila ukufichila imfwa, ni mfwanye pawuchingane!⁹Achaleka swinya Leka wamwinuzile weliwe. Wamupile izina lino lilipapela pa mazina yonsi.

¹⁰Wawonvile choo ukuti mwi zina lyakwe Yesu ikokola lyonsi lizipizile ukufukama, amakokola ya wawo awa mwiwulu nawa munsu yapani nawa pansu yansi. ¹¹Wawonvile choo ukuti ululimi lonsi luzipizile luzumilizye ukuti Yesu Kilisitu a Mfumu, kuwu chindami we Leza eTata. ¹²Achilichino, wakundikwe, ndivino mukakwivwila penye, asapano ndipo vye kweni ukulunya pano nsipo, womba ukutontolokwa kwako ni ntete nukuzakaza. ¹³Amuno we Leza wino akuwomba mwakwe wewe vyonsi kukulonda naku mulimo pawuzima wakuyisechelesya. ¹⁴Mutawomba ivintu vyonsi nukuyilumbusya pamwi ukupazika ¹⁵ukuti mutawa nakampifya nuwutiswe, wana wakwe Leza ukwawula akampifya mukasi munkwatwa ya walyalya nawakawipizya, muno muwala munsu yapani. ¹⁶Lemansyani kwi zwi lya wumi ukuti pa wanda we Kilisitu zipizile ukuyitutuwalika ukuti intawomba pamwi ukusamala apavye. ¹⁷Kweni ndi nati njitilwa vino achawupi pa zuwi nukupyunjila kwi suwilo lyinu, ne wakutemwa nukuzewela namwe mwensi. ¹⁸Mumiwele iyiliyonga namwe swinya muzipizile ukutemwa nukuzewela nanene. ¹⁹Kweni ndi nisuwilo mu Mfumu Yesu pakutuma Timoti kwakwe mwemwe kanonzi, ukuti nzipizile swinya ukuwomelezwa pano nkumanya ivintu ivya kwakwe mwemwe. ²⁰Amuno nsi nati wumwi umulingane namwemwe, wino nakawuzenye akukwanfya ivya kwe mwemwe. ²¹Amuno wonsi wakuvwamba ivya kulonda vyawo, asavintu vye Yesu Kilisitu. ²²Kweni mumanyile ukulondwa kwakwe, umulandu vino umwana ne Yisi wakwe, achino wawonvile nanene mwi landwe. ²³Lelo nkusuwila ukumutuma kwakwe mwemwe ukufichila pano nalola muno ivintu vikupitila nane. ²⁴Kweni ndi nisuwilo mu Mfumu ukuti nene nenga nkwiza swinya nombanye. ²⁵Kweni nkwelengania achizima ukutuma Epafuloditusi ukunyochela kwakwe mwemwe. Amunyanane nekawomba uwunji nuwa vita uwunji, nekayamwite nu muwonvi pavya kulonda vyane. ²⁶Amuno walinji awa kulanguluka, nga wawwambilizyanga ukuwa namwe mwensi umulandu mwivwile kuno amulwale. ²⁷Amuno nakawuzenye walinji amulwale wafisile pakufwa. Kweni Leza walinji nuwila pakwe weliwe, nga asakweweliwe mutupu, kweni swinya nape nene, ukuti nzipizile nichitima pa chitima. ²⁸Lelo achino nkulimbichisya nkaninye ukuti nkutuma weliwe, ukuti ndi wamulola swinya wandi uzewe, nga ningawa nichitima katichi. ²⁹Mwapochelelwa Epafuloditusi mu Mfumu nichitemwa chonsi. Chindikani awantu ndivyo weliwe. ³⁰Amuno walinji amulimo we Kilisitu wino wasyazile katichi ukufwa. Wawisile uwumi wakwe pawutale ukupyunjila nene nukufichilisya chino mutawombanga kwakwe nene.

3

¹Pawumalilo, wanyinane, zewelanji mu Mfumu. Amuno nene pakuwalika ivintu ivili vyonga kwakwe mwemwe swinya asantazi kwe nene, nga chiwa chinjilizya mwemwe. ²Chenjanji nawa simbwa. Chenjanji nawa wonvi wawo awawipe. Chenjanji nuwuputulwa. ³Amuno asweswe wano awuputulwe wano wakusokowalila umuzimu we Leza, nukumeka mwe Kilisitu Yesu, nga wasi nati asuwilo mumuwili. ⁴Nati awonye, nene nenga ndi nisuwilo mumuwili. Nge nati imba navyo ukulunya. ⁵Naputuzilwe pawanda we kananimonsi, uwa wantu wawa Israyeli, awa luko lwe Benjamini, umuhebeli awawahebeli; ukulingana ni sundo, umufalisayi. ⁶Vino muno ukuyipa, navwimile ikeleziya; vino awulungamane pansu pisundo, ntalinji nakampifya. ⁷Ukuwa ivintu vino vyalinji amuzano kwakwe nene, navisenzile ukuwa avintamuzano umulandu ne Kilisitu. ⁸Nakawuzenye, kanonzi nkupenda ivintu vyonsi ukuwa asamuzano wawumanyinsanie wapapela uwe Kilisitu Imfumu yane. Amuno nati mbika ivintu vyonsi mwakwe weliwe swinya nkuvisenda ukuwa avi swaswa ukuti umuzano awe we Kilisitu ⁹nga nukuzanwa mwakwe weliwe, asawulungamane wakwe nene nenga ukufuma kwisundo, kweni chino chili ukupitila mwisuwilo mwe Kilisitu uwulungamane wakufuma kwe Leza wu no asuwilo. ¹⁰Achino kanonzi kasi mumanye namaka yakuzyulupuka kwakwe nuwulilani wamatamyo yakwe, ukuwa vino weliwe mumfwa yakwe, ¹¹achino munzila yimwi nginga manyinchisya ukuzyulupuka ukufuma mumfwa. ¹²Asakuti nati zana kali vyo ivintu, pamwi ne mutele kali, kweni nkutwalilila ukulemelela kwakwe chocho chino nalemile mwakwe Kilisitu Yesu. ¹³wamunyina, ntakwelengania kuno nene nenga nati ndemeleza kwakwe chocho. kweni chonga chino nkuwomba: ukwiwilila chino chili kunsizi nukwelenganizya inkolelo chino chili kunkolelo, ¹⁴Nkutwalilila kwe chino nkuluchila pakulolechesya pa chawila cha lwito lwapapela lwe Leza mwe Kilisitu Yesu. ¹⁵Sweswe swensi wano awakule, zanzi twelenganie munzila yoo; nga ndi ukwelengania umwakupusana pakwe chonsinye, eLeza aliwumbula swinya kwakwe wewe. ¹⁶chingatenga, ponsi pano twati tufika, zanzi tulemelele pakwe chocho. ¹⁷Wanji awakusendela nene, wamunyina. Palamilani mulolechesye wawo wano wakupita muchikolano chili mwakwe sweswe. ¹⁸Awavule wano wakupita wawo kuvye wino natalika nkawanena, nga kanonzi nkuwanena namansonzi vino awalwani wawuchingane we Kilisitu. ¹⁹Uwumalilo wawo awononi. Amuno kaleza kawo awula, nuwuchindami wawo ansoni zyawo. Wakwelengania kuvya munsu yapani. ²⁰Ukuwa uwikazi witu wuli mwiwulu, kuno swensi swinya tukulindilila katula, Imfumu Yesu Kilisitu. ²¹Alipilula Imiwili yitu iyitonte kumiwili iyipangwe iyilingane nuwuchindami wamuwili wakwe, ayapangwe namaka yanzuto zyakwe pakuwika ivintu vyonsi kwakwe weliwe wenga.

4

¹Achaleka, wakundwe wane wamunyina wano nkuvwambilizya ichimwemwe chane nimpumpu, munzila yoo umusimpe mu Mfumu, wachiwiza awakundikwe. ²Nkulambilizya ne Yudiya, nga nkulambilizya ne Sayinteke, wani namelengano ayaliyonga mu Mfumu. ³molimo, nkuwalenga wachiwiza wane awachine, pakwawwa wamama waa wawobesizye nanene muku lambilizya ilandwe, ponga ne Clementi nawa wonvi awanji wano wasyala, wano amazina yawo yali mwi buku lyawumi. ⁴Zewelanji mu Mfumu penyee. Swinyanye nditi, zewelanji. ⁵Lekani ukufwasa kwinu kumanyikwe ku wantu wonsi. Imfumu yapalamila. ⁶mutati mulotelele pakwe chimwi. Lelo fwandi, mwakwe chonsi ni

pepo nukuelnga nukusalifya, lekani ivyakulenga vyinu vimanyikwe kwe Leza,⁷ nu mutende we Leza, wuno wukutozola uwumanye wonsi, wuli chinjilizya imyenzo yinu namelengano yinu mwe Kilisitu Yesu.⁸ Pawumalilo, wamunyina, pakwe vintu vyonsi vino avya chisinka, pa vintu vyonsi ivichindikwe, pa vintu vyonsi ivilungamane, pa vintu vyonsi ivitele, pa vintu vyonsi ivikundikwe, pavintu vili ni landwe zima, ndi pali chimwi ichizima nkani, ndi pali chimwi icha kulumbula, yelengania ku vintu vyoo.⁹ Ku vintu vino wati usambilila nukupochelela nukwivwa nukulola mwakwe nene, wombanji vyo ivintu, ne Leza wamutende aliwa namwe.¹⁰ Nkuzewela nkaninye mu Mfumu umulandu kanonzi pawumalilo mwayania ukukwamfika kwinu umulandu na nene. Nakawuzyenye mwalinji nuku kwamfika umulandu nanene lyokutani, kweni kutalinji ulongo kwakwe mwemwe ukunjavwa.¹¹ Ntakuvwanga choo umulandu nsoweziwe. Amuno nati nsambilila ukwikuta mumiwele yonsi.¹² Imanyile chino chingawa achisaluke, manyile swinya ukuwa navyonsi. Munzila iyiliyonsi namu vintu vyonsi nati nsambilila inkama muno ningalila ichete pamwi ukuwa ni nzala, namuno ningawela ni vivule pamwi pakuwa mukusowelwa.¹³ Ningawomba ivintu vyonsi mwakwe weliwe wino akumbomya.¹⁴ Chingatengawuli, mwawonvile ichete pakwankana nanene muwutale.¹⁵ Mwemwe wafilipu mumanyile kuno mukutalika kwi landwe, pano nafumile ku Makedonia, pasi nanti akeleziya yino yanjavwizye mwi lyasi lya kupa nuku pochelela ukufumyako mwemwe mwenga.¹⁶ Naponye pano nalinji mu Tessalonika, mwatumile ukwawwa pamulandu nusowelwa kwane ukuchila pe lyonga.¹⁷ Asakuti Nkuvwamba ichawila. Nkano fwendi, Nkuvwamba ichikomwa chino chikuvulilila kuwuzima winu.¹⁸ Napochelela chonsi umwa kukwana, nukulusya. nati impewa ichete kanonzi pano nati mpochelela Epafuloditusi ivintu vino mwatumile. Avya kununchila ichete, inzuwi yakuzumilizwa ni yakusechelezya Leza.¹⁹ Leza wane aliwapa vyonsi vvino mukusowelwa ukulingana naku nsawu zyakwe mwu chindami mwe Kilisitu Yesu.²⁰ Kanonzi kwe Leza witu ne Tata kuwe uwuchindami umuyaya napenye. Amen!²¹ Vwanzya awantu we Leza wonsi awatele mwe Kilisitu Yesu. Wamunyina wano wali nani wawalamuka.²² Awantu watele wonsi awa kwe Leza wano wali koo wawalamuka, nkaninkani wawo wano awa ng'anda ye Kesale.²³ Inkumbu zya Mfumu Yesu Kilisitu ziwe nu muzimu winu

Colossians

1

¹Pauli, umupositoli we Kilisitu Yesu ukupitila mukulonda kwe Leza, ne timoti umwanitu,² ku wantu wakwe Leza watele nawanitu awasuwalikwa mwe Kilisitu wano wali kukolosayi. Inkumbu ziwe kwe mwemwe, nu mutende ukufuma kwe Leza, Etata witu.³ Tukulalifya kwe Leza, Etata wamfumu yitu Yesu Kilisitu, nga tukawapepelela penye.⁴ Twivwile uwusuwalikwa winu mwe Kilisitu Yesu nga nulukundo luno mulinalo ku wantu watele wonsi awe Leza.⁵ Muli nulukundo lolo pamulandu wisuwilo lino lyasungwa namwemwe mwiwulu. Mwiwile ivyisuwilo lyoo lyomutani muwe mumazwi aya chine, ilandwe, Lino lyati lyiza kwe mwemwe. Lyoo ilandwe likukoma ivikomwa nga likukula muni yonsi yapansi. lyawa alyakuwomba wonye mwa kwemwemwe swinya ukufumilila uwanda wuno mwiwile nga nukusambilila izya nkumbu zye Leza muchisinka.⁷ Lyo alilandwe ndi vino mwasambilizile ukufuma kwe Epafulati, umuwonvi uwunji umukundikwe, wino amusuwalikwa we Kilisitu mumasyo mwakwe sweswe.⁸ Epafulati ati amanyikwa kwe sweswe ulukundo lwako mumuzimu.⁹ Pamulandu walukundo loo, ukufuma pawanda wuno twivwile choo twalesile ukuwapepelela.¹⁰ Swasewakulenga kuno muliyizulwa nuwumanyinsanie wakulonda kwakwe munjelu zyakwe numuzimu wakwivwichisya. Swa swewakupepelela kuno muli pita muwutele wa Mfumu munzila zyakusechelesya. Swa swewakupepelela kuno muli koma ivikomwa mumulimo uwuzima wuliwonsi nukuti muli kula muwumanyinsanie we Leza.¹¹ Tukupepelela mwemwe muwe nukuwomya mumiwombe yonsi ukulingana namaka yawuchindami wakwe mukuzizimichizya nukujimbilizya.¹² Tukupepelela mwemwe ukuti chimwemwe mulipa ukusalifya kwe Tata, wino apanzile mwemwe muwe mwe wayane pakuwa nukwankana mumpyani ya wantu watele awe Leza mulukozyo.¹³ Ati apususya sweswe kuwulu kavinda wamfinzi nukutusamusizya muwufumu wa mwana wakwe umukundikwe,¹⁴ mwakwe wino tuli nipususyo, lyakutetelwa kwa mbembu.¹⁵ Achikolano chakwe Leza uwuntaloleka, ekatote wavyelewulwa vyonsi.¹⁶ Amuno mwakwe weliwe ivintu vyonsi vyelewuzilwe, ivya mwiwulu nivya muni yapansi, ivya kuloleka nivintaloleka. Nanti andulu pamwi akuvinda pamwi awutunguluzi, pamwi insambu, ivintu vyonsi vyelewuzilwe ukupitila mwakwe weliwe nakwe weliwe.¹⁷ Weni wenganye walinjipo lyo vyonsi vitani, nga mwakwe weliwe ivintu vyonsi viliponga.¹⁸ Weni amutwe wamuwili, ikeleziya. Awakutalichila nenakatote mwakwe awafwe, achilichino ali namasyo yakutalichila muvintu vyonsi.¹⁹ Amuno Leza wasechelezile kuno ukufichilikwa kwakwe kuzipizile kwikale mwakwe weliwe,²⁰ nukutamwanisya ivintu vyonsi ukupitila mu mwana wakwe nsu. Leza wapanzile umutende ukupitila muwazi wawuchingane wakwe. Leza watemwanisizye ivintu vyonsi kwakwe weliwe, nanti avintu pansi yapansi pamwi ivintu vya mwiwulu.²¹ Pampindi yimwi namwenye mwalinji mwe weni swinya kwe Leza nga mwalinji mwe walwani wakwe mumelengano nimilimo iyiwipe.²² Kweni kanonzi ati awatemwanisya numuwili uwe necho ukupitila mumfwa. Wawonvile choo umwakuti alolesye uwtele, nanti akampifya, napapela pakusimichizya pankolelo pakwe weliwe,²³ ndi mwatwailila mwisuwilo, mwikalisa nukusimpa, nanti ukufuma kwi suwilo lyi landwe lino mwiwile. Alilandwe lino lyawizizwe ku muntu wensi umwelewulwe pansi piyulu. Alilandwe lino nene, Pauli, nalinji nemuwonvi.²⁴ Kanonzi nkuzewela mumatamyo pakwe mwemwe, nga nkuwichilapo umuwili wane chino chikusowelwa ku kuchulika kwe Kilisitu pamulandu nu muwili wakwe, wuno akeleziya.²⁵ Aku keleziya lyonye lino nemuwonvi, ukulingana nuwufulo ukufuma kwe Leza wuno wapilwe kwakwe nene pamulandu namwemwe, pakufichilisa izwi lye Leza.²⁶ Yoo ankama yawuchisinka yino yafisilwe kumpindi ntali naku nkwantwa kanonzi lyati liwumbulwa ku wantu watele wakwe Leza.

²⁷ Akwakwe woliwo kuno Leza wavwambanga ukwizukumanyikwila insawu zyawu chindami ya nkama yawu chisinka mwakwe wamakandi, wino we Kilisitu mwakwe mwemwe, isuwilo lyawunkankala. ²⁸ Tukuwizya weliwe, ukusoka nukusambilizya wensi ni njelu zyonsi, ukuti tulolelesye umuntu wensi ukukula mwe Kilisitu. ²⁹ Pakwe choo nkukangalika nukuyikungula ukulingana naku maka yakwe yano yali pakuwomba mwakwe nene mumaka.

2

¹ Amuno nkasi mumanye ukulwisya ukukulu ko ndinako pakwe mwemwe, nawawo wali kuladisiya, nga nawavule wano watani walole ichinsyo chane mumuwili. ² Nkuwomba ukuti imbomye imyenzo yawo pakuletwa ponga mulukundo nga nakunsawu zyonsi izyakusimichila infichilikwe iya kivwichisizye, mukumanyinchisya inkama ya chisinka iye Leza, wino, we Kilisitu. ³ Mwakwe weliwe mwati muvwama insawu zyonsi izya njilu nuwumanyinchisye. ⁴ Nkuwawnga choo ukuti patawa wumwi ukuwa chenjezya numuvwango uwa kuwazembeleka. ⁵ Chingatenga insi namwewmwe mumuwili, ukuwa ndi namwemwe muwuzimu. Nkuzewela pakulola umutantiko wuzima namaka yisuwilo lyinu mwe Kilisitu. ⁶ Pano mwapochelezile Kilisitu I mfumu, pitani mwakwe weliwe. ⁷ Musimpe mwakwe weliwe, muzengwe pakwe weliwe, mwikalise mwisuwilo ndivino mwasambilizizwe, nga muvuzye mukusalifya. ⁸ Lolechesyani kuno wumwi atakawapoke ukupitila mumano namuwufi uwavye, ukulingana nu mwata wawantu, pakukonka imizimu yakutalichila iyansi, nanti akukonka kwe Kilisitu. ⁹ Amuno mwe weliwe uwufichilikwe we Leza wukakwikala mumiwele yamuwili. ¹⁰ Mwati mwizulwa mweweliwe, wino amutwe wa cha maka chonsi ni nsambu. ¹¹ Mwakwe weliwe mwaputuzilwe nuwuputulwe wuno asawuwombwe nawantu mukufumya umuwili wamutande, kweni uwuputulwe we Kilisitu. ¹² Mwazisilwe naweliwe muwubatizo, nga mwakwe weliwe mwazyulupusilwe ukupitila isuwilo mumaka yakwe Leza, wino wamuzylupusizye kuwufwe. ¹³ Pano mwazyulupusizwe mumawembuko yinu namuwuntaputulwa wa muwili winu, wawapanzile mwemwe awawumi ponga naweliwe nga nukutetela sweswe swensi uwononi witu. ¹⁴ Wakomile amawaliko yankongole yano yimilile ukususania naswe namasundo yakwe. Wayafumizye pakuyapamantila pawuchingane. ¹⁵ Wafumizye ivyanzo awamaka ninsambu nukuwapanga woliwo ukuloleka apatiswe, nukuchinvyia pewoliwo pawuchingane. ¹⁶ Achino pawa wumwi uwakupanzya mwemwe mukulya namu pamwi mukung'wa, pamwi pawanda wakuzewela pamwi umwezi umupya, pamwi kuvye manda ya sabata. ¹⁷ Vyoo achizungwani cha vintu vino vikwiza, kweni umuwili awe Kilisitu. ¹⁸ Mutaleka wumwi wino akulonda ukuyichefya nuwakufukamila awangeli awapanzye ku chilambu chinu. Umuntu vino wenye akakwinjila muvintu vino aviweni nga ayitutuwalika nimelengano yamuwili wakwe. ¹⁹ Atakulematila ku mutwe. Akumutwe kuno umuwili wonsi muminyepwa namunkole likapwa nukuwa ponga, likakula nukukula ukupwe ne Leza. ²⁰ Ndiwafwile ponga ne Kilisitu ukulekana nimizimu yansi yapansi ayantaliko, nga wuzye achani ukwikala vino awachinwwe kungsi yapansi. ²¹ Utalema, nanti akuwonja, nanti akukumya"? ²² Ivintu vyonsi vyo viliononeka mumiwonvezye, ukulingana nakalinganizizye nivisambilizyo vya wantu. ²³ Insambu zyo zili ni njelu izipangwe zyonga izyawupepelo nukuyiochefya nukusita ukusayilila umuwili. Kweni yasi namaka ayakulesya ichakwikusya cha muwili.

3

¹ Lelo ndi Leza wazyulupusizye mwemwe ne Kilisitu, vwambani vintu mwiwulu, kuno Kilisitu ayisile kwikasa lyendilo ilye Leza. ² Yelengania kuvya vintu mwiwulu, kuvya vintu vya pansu awe. ³ Amuno mufwile, nga nuwumi winu wufisime ne Kilisitu Mwe Leza. ⁴ Pano Kilisitu waloleka, wino awumi winu, apano namwe swinya muliloleka naweliwe muwuchindami. ⁵ Ale, komani, ivyawu vyansi yapansi ivyawuzelele, uwukandamane, ukuvwambichizya, ivikumbuchilwa iviwiwe, nuwumfu, chino amakolania. ⁶ Aku vintu vyoo vino uwukalale we Leza wukwiza pa wana wantayiwila. ⁷ Amuvintu vyoo vino namwenye mwatezile mwapitamano pano mwalinji mwenemo. ⁸ Kweni kanonzi mufwile mufumye ivintu vyonsi vyoo_ uwukalale, ukufulwa, uwuzuwa, intusi, nivikandamane vyakufuma mumulo winu. ⁹ Mutati mwawipana, pakuti mwati mufumya umuntu wakali ni milimo yakwe, ¹⁰ nga mwati muwika umuntu umupya wino ati apangwa amupya muwumanyinsanie ukulingana kuchimanyikwilo che weyo wino welewuzile choo. Akulikuno kusi nanti amu Giliki nu Yuda, uwuputulwa nuwu ntaputulwa, uwakunzi, umusizyani, umuzya, umusapulwe, kweni Kilisitu awensi, swinya ali mwevyonsi. ¹² Achaleka, vino awasolwe we Leza, awatele nawa kundikwa, awa mwanzo wawila, awachikuku, ukuyichefya, uwufwase, nukuzizimichizya. ¹³ Ukuzumilizania. Wani awankumbu kwewe numuwuye. Ndiwumwi ali nukuyilumbusya nawumwi, mutetele munzila iyiliyonga yino imfumu yati yiwatetela mwemwe. ¹⁴ Papela pavintu vyonsi, muwe nulukundo, chino awunyepe wakufichilikwa. ¹⁵ Lekani umutende wutungulule mu mwanzo yinu. Chalinji acha mutende woo ukuti mwisilwe mumuwili wonga. Swinya muwe awakusalifya. ¹⁶ Lekani amazwi ye Kilisitu yawe mwakwe mwemwe muwuvule. Nijelu zyonsi sambilizyani nukutalichilana we numuwuye na malumbo ni ndwimbo ni ndwimbo zyawuzimu. Yimbilanji nukusalifya mu mwanzo yinu kwe Leza. ¹⁷ Chonsinye chino mukuwomba, mumazwi pamwi mumilimo, wombani vyonsi mwi zina lya mfumu Yesu. Salifyani kwe Leza Etata ukupitila mwakwe weliwe. ¹⁸ Wanachi, tontelani awalume winu, vino chiyine mu mfumu. ¹⁹ Mwewonsi, temwani awachi winu, swinya mutati muwe nuwulamba nawoliwo. ²⁰ Mwewana, yivwilanji awakwasi winu muvintu vyonsi, amuno achakusechelesya mu mfumu. Watata, mutafyenga awana winu, akulikuti watakatombololwe. ²² Mwe wazy, yivwilanji watatakulu winu ukulingana nakumuwili mwakwe vyonsi, asawuzya wapa minso, ngati awakusechelesya-wantu, kweni nu mwanzo wachine. Tinani Imfumu. ²³ Chonsi chino mukuwomba, wombanji ukufuma mu mwanzo vino aku mfumu asakwa wantu. ²⁴ Mumanye kuno muli pochelela ku mfumu ichawupi cha mpyani. Amfumu Kilisitu wino mukupyunjila. ²⁵ Amuno wensi

wino akuwomba uwuntalungama alipochelela ichilambu pa wuntalungama wuno wawonvile, nga kusi nanti akutemwela.

4

¹Watatakulu, panji awazya chino achizima ni chiyanane, pakumanya kuno namwenye swinya muli nu tatakulu mwiwulu. ²Twalilani umwamute mukupapa. Muwe aminso mwakwe vyovy musalifya. ³Pepelanji ponga naswe swinya, ukuti Leza ayiyule ichisakati pa mazwi, pakuvwanga inkama yachisinka iye Kilisitu. Pamulandu wakwe choo, ndi muvingololo. ⁴Pepanji kuno zipizile nchipange ichete, vino nfwile nvwange. ⁵Pitanji munjelu kwe wawo wano wali kunzi, nga muchite wangu pa mpindi. ⁶Lekani amazwi yinu impindi nzyonsi yawe aya nkumbu. Walekani walungwe ni membe, akulikuti mumanye muno mungasuchila muntu wensi. ⁷Ukuwa ku vintu ukulingana nanene, Etikasi alivimanyisa kwe mwemwe. Amwanitu umukundikwe, umuwonvi umusuwalikwa, nu muzya uwunji mu Mfumu. ⁸Namutuma kwe mwemwe pakwe choo, ukuti muzipizile mumanye ivintu ivya kwakwe sweswe, nga nukuti awomye imyenzo yinu. ⁹Namutuma ponga ne onesimasi, umusuwalikwa nu mwanitu umukundikwe, wino awenga uwe mwemwe. Wandi wawanene chonsi chino chiwonvilwe koo. ¹⁰Aristakos, uwamuvingololo uwunji, wawavwanzya, ne Mariko nye, umuvyala we Banaba(kuvye wino mwapochelezile umutantiko; ndi kwiza kwe mwewe, mumupochelele), ¹¹nga swinya ne Yesu wino akwitwa Justus. Waa wonga awaputulwe awawonvi awanji ku wufumu we Leza. Walinji awakumyalilika kwe nene. ¹²Epaphras wawavwanzya. Awenga uwe mwemwe nu muzya we Kilisitu Yesu. Impindi zyonsi akatamichila mwemwe mwipepo, ukuti mufwile mwimilile ukufikapo nukusimichilwa nkani mwakwe vyonsi ukulonda kwe Leza. ¹³Amuno ne kamboni wakwe weliwe, ukuti akawomba ukufwilichila pakwe mwemwe, kwe wawo awa lawodikaya, nga nawawo awa mu Hirapolis. E ¹⁴Luka ekalola umukundikwe ne Demas wawavwanzya. ¹⁵Wwanzyani awanitu mu lawodikaya, ne Nayimpha, nga ni Keleziya lino lili mung'anda yakwe. ¹⁶Pano kalata wee wawazwa mwakwe mwemwe, awazwe swinya mu Keleziya ya wa Lawodikaya, nga mulole swinya ukuti mwemwe muwazye ekalata ukufuma ku Lawodikaya. ¹⁷Uti kwe Archippus, "Lola ku mulimo wuno watupochelela mu Mfumu, ukuti ufichilise." ¹⁸Ukuvwanzya koo kuli ni kasa Iyanenye_Pauli. Yizuka ivingololo vyane. Inkumbu ziwe namwemwe.

1 Thessalonians

1 ¹Pauli, Silvanasi, ne Timoti ku keleziya yawa Tesalonikayi mwe Leza ni Mfumu Yesu Kilisitu . Leka inkumbu nuwutengane wumwe namwe. ²Tukasalifya penye kwe Leza pakwe mwemwe mwensi pano tukulumbula mwemwe umwakutwalilila mumapepo yitu. ³Tukwizuka pankolelo ye Leza witu ne Tata nilimo yinu iyisuwalikwa, ukuwombela mulukundo, nga nuwukakatile wakuswila mu mfumu yitu Yesu Kilisitu. ⁴Wanitu awakundikwe nu Leza, tumanyile asozile mwemwe, ⁵umulandu ilandwe lyitu lyizile kwe mwemwe asa mumazwi matupu, kweni namumaka swinya, mumuzimu umwimichile, nu mwakusimichila nkani. Munzila iyiliyonga, namwe swinya mumanyile umwata wawantu wano twalinji mwakwe mwemwe pamulandu namwemwe. ⁶Nga wemwe mwizile mwawa mwewakunkonka sweswe nga ni Mfumu, mwilile pano mwapochelela amazwi muwuwome nkani ni nsansa ku muzimu wutele. Ichakukonkapo, mwizile mwawa achilolelo kwe wonsi mu masidonia namu makayiya wano wasuwila. ⁷Amuno ukufuma kwe mwemwe amazwi ya Mfumu yivwika, asamumasidonia vye namu akaya, kweni isuwilo lyinu mwe Leza lyati lipita paliponsi. Achaleka tutakuvwamba ukuvwanga ichilichonsi pakwe choo. ⁸Amuno woliwonye wonga wakulangasa ukulingana nasweswe umwata wakupochelelwa wuno twalinji nawo mwakwe mwemwe, namuno mwizile mwapiluchila kwe Leza ukufuma ku makolania nukupyunjila uwawumi ne Leza wachisinka, ⁹nukuti mukulindilila umwana wakwe ukufuma mwiwulu, wino wazulupusizye ku wafwe_ Yesu, wino akusapula sweswe kuwukalale wuno wukwiza.

2

¹Amuno mwemwe mwenga mumanyile, wanitu, kuno ukwiza kwitu kwakwe mwemwe kutalinji akwavye. ²mumanyile kuno twatamisile kali nga atusozwa ni nsoni pa filipi. Twawomile mwe Leza witu pakuvwanga kwe mwemwe ilanndwe lye Leza umwakuyikungula nkani. ³Amuno ukuchinchizya kwitu kutalinji akufuma kuwononi; nanti awukandamane, nanti kuwufi. ⁴Nkano fwendi, ndivino twati tusimichilwa nu Leza pakusuwilwa ni landwe zima, achino tukuvwanga, asakusechesya wantu, nkano eLeza. Awuluwino akalolechesya imyenzo yitu. ⁵Amuno tutatezile twize namazwi yakuyiwanzya ayawufi, ndivino mumanyile, nanti akuwa nichakuyivwimba uwuwunuke_ eLeza wekasimichila witu. ⁶Tutatezile twvambe uwuchindami ukufuma ku wantu, ukufuma kwe mwemwe pamwi kuwa wuye. Nge twalonganga umuzano nge awapositole we Kilisitu. ⁷Nkano fwendi twalinji awatekanie mwakwe mwemwe ndivino emayo ukumyalalika awana wakwe. ⁸Munzila yoo twalinji nulukundo namwemwe. Twatemilwe ukwankana namwe asa lilandwe izima ilye Leza litupu kweni swinya namawumi yitu. Amuno mwizile wa awakundikwe nkani kwakwe sweswe. ⁹Amuno mukwizuka; wanitu, ukuwombesya nukuyikungula. Umusanya nuwusiku twawombanga ukuti tutafwile tatalenga wumwi uwe mwemwe pano twawizyanga kwe mwemwe ilandwe zima ilye Leza. ¹⁰Mwewaka simichizya, ne Leza swinya, uwutele vino wuli, uwulungamane, nuwunta kampisya kalinji kawele kitu kwakwe mwemwe mukusuwila. ¹¹Munzila iyiliyonga mumanyile vino twalinji wenga namwe, vino Etata nawanakwe, ¹²ukuwachinchizya nukuwawomya nukuwalambilizya ukupita mumiwele iyizima iye Leza, wino akwita mwemwe muwu fumu wakwe nuwuchindami. ¹³Pamulandu wakwe choo naswenye tukusalifya Leza muwulandalile, ukuti pano mwapochezile ilandwe lye Leza lino

mwivwile kwe sweswe, mwachizumilizizye asangati amazwi ya muntu, kweni vino uwuchisinka wuli, amazwi ye Leza, chino chili swinya pamulimo mwakwe mwemwe wano wakusuwila.¹⁴ Muno mwemwe, wanitu, mwizilewa awakakonga wamakeleziya ye Leza yano yali muyudeya mwe Kilisitu Yesu. Muno namwe swinya mwatamisile muvintu ivlivyonga ukufuma ku wantu winu, ndivino wachisile kuwa ukufuma ku wa Yuda¹⁵ wano wacomile Imfumu Yesu nawa kasesema, nawano wafumizye sweswe. Watasechelezizye Leza. Nkano fwendi, awalwani kuwantu wonsi.¹⁶ Wakutulesya ukuvwanga ku makandi ukuti weni watulwe. Ichakukonkapo achakuti wakakwizuzya penye imbembu zyawo kuchifiko. Kweni uwukalale wapitilila mumpetelechezya.¹⁷ Kweni sweswe, wanitu, twapawusile kwe mwemwe pakampindi, muwuntu asa mumwendo. Twalinji nkani nkani ukuvwambilizya, nukuluchila ukukulu, ukulola impumi zinyu.¹⁸ Amuno twambanga ukwiza kwe mwemwe _ nakawuzyenye nene, Pauli, swinya naswinya _ esatana watwimisile.¹⁹ Mo ukusuwila kwitu achani, pamwi insansa, pamwi impumpu yachipale pankolelo pa mfumu yitu Yesu pa kwiza kwakwe? wuzye asa kwe mwemwe? ²⁰amuno mwe wuchindami witu ninsansa.

3

¹Acaleka, pano tutalinji nukuvwilika, twelenginie chalinji achizima ukusyala ku pa Ateni swenga. ²Twatumile Timoti, umwanitu numuwonvi uwunji kwe Leza mwi landwe zima ilye Kilisitu, ukuwawomya nukuwamyalilika ukulingana nisuwilo lyinu, ³ukuti patawa wumwi uwakuzakaza ni ntamyo zyoo. Amuno mwemwe mwenga mumanyile kuno twasolwa kwakwe chonye. ⁴Nakawuzye nye pano twaliji namwemwe, twawanenile nzila twalinji nukutamika uwuchuzi, nga aviwombwa ndivyo wonye, vino mumanyile. ⁵pamulandu wakwe choo, pano ntalinji nukwimilila, natumile chino nazipizile manye ivyi suwilo lyinu. Pamwi umwelezyi walinji nukuwelezya mwemwe, nga nukuyikungula kwitu kwalinji akwavye. ⁶Ukuwa Timoti wizile kwe sweswe ukfuma kwe mwemwe nukutuletela ilandwe zima ilya wusuwalikwa winu nulukundo. Watunenile kuno mukatwelenganizya ivizima penye, nukuti mukuvwamba ukulolona nasweswe vino naswenye tukuvwamba ukulolona namwemwe. ⁷Pamulandu wakwe choo, wanitu, twamyalilisilwe namwemwe umulandu ni suwilo lyinu, mumatamyo yitu yonsi namuwuchuzi. ⁸Amuno kanonzi tuli nuwumi, ndi mwasimpisya mu Mfumu. ⁹Amuno akusalifyachi kuno tungapa kwe Leza umulandu namwe, pansansa zyonsi zino tuli nazyo pankolelo ye Leza witu pakwe mwemwe? ¹⁰Uwusiku numusanya tukupepa nkani ukuti tulole impumi zinyu nukupa chino chikusowelwa mwisuwilo lyinu. ¹¹Eleza witu ne Tata wenganye, ni Mfumu yitu Yesu, atungulule inzila yitu kwe mwemwe. Lekani ¹²Mfumu yilenjesye mwemwe muvule nukunyepwa mulukundo we numuwuye nga nakuwantu wonsi, ndivino naswenye tukawomba kwakwe mwemwe. ¹³Lekani awomye imyenzo yinu ukuti watawa nakampimfya muwutele pankolelo ye Leza witu ne Tata pakwiza kwa Mfumu yitu Yesu nawantu wakwe wonsi awatele.

4

¹Pampelelechezya, wanitu, tukuwawomya nukuwakwezya mu Mfumu Yesu. Ndivino mwapochelezile ivisambilizyo kwakwe sweswe kwe vino muzipizile mwapita, ukusechelezya Leza, swinya mwapita munzila yonye, ukuti mwawomba ukulusya. ²Amuno mumanyile ivisambilizyo vino twawapile ukupitila mu Mfumu Yesu. ³Amuno ko akulonda kwe Leza, uwutele winu, ukuti mulewuke uwuzelele, ⁴kuno wensi uwe mwemwe amanyile muno ni nsembo yakwe muwutele namumuchinzi, ⁵asamulukundo ulwa chikumbuchilwa (ngati awamakandi wano watamanyile Leza). ⁶Patawa umuntu uwakutala nukononola umunyina mwakwe choo; amuno Imfumu ayakulanduzya mwakwe vyo vyonsi, ngati vino twawasochezile zila nukusimichizya mwemwe. ⁷Amuno Leza atatwisile sweswe kuwukandamane, kweni kuwutele. ⁸Achaleka, weyo wino akukana choo atakukana awantu, kweni Eleza, wino akupa umuzimu wakwe umwimichile kwe mwemwe. ⁹Ukuyana nulukundo lwapawunyina, musi nukuvwamba wumwi ukuwawalichila, amuno mwemwenye mwati musambilizwa nu Leza ukukundana; ¹⁰Nakawuzyenye, muwomba choo kuwa munyina wonsi wano wali ku Makedoniya. Kweni tukuwachinchizya, wamunyina, ukuwomba ukulusya. ¹¹Tukuwachinchizya swinya ukwezya pakwikala uwumyalale, sayililani imiwombe yinu, nga muwombe namakasa yinu, ndivino twawapinguzile, ¹²Alyakuti mupite ichete pankolelo pawa makandi nga mutasowelwa chimwi. ¹³Tutakuvwamba mwemwe ukuwa awantamany, wamunyina, kwe wawo wano waponechile, ukuti mutalwilwinta ndivino wangi wano wasi nukusuwila. ¹⁴Muno ndi tukusuwila kuno Yesu wafwile nukuzylupuka swinya, wowonye Eleza aliwaleta ne Yesu wawo wano wati waponechela mwakwe weliwe. ¹⁵Muno tukuvwanga kwe mwemwe na mazwi ya Mfumu, kuno sweswe wano tuli kuwumi, swewano tusyazile pakwiza kwa Mfumu, nawuchisinkanye tutaliwakolelela wawo wano wati waponechela. ¹⁶Mo Imfumu yoliyo yilisika kwiylulu. Yiliyiza nukupongomoka, namazwi ya mungelo umukulu, ni mbata yakwe Leza, nga awafwe mwe Kilisitu walitalichila ukuzylupuka. ¹⁷Nga pano sweswe wano tulikuwumi, wano tusyazile, apaliponga nawoliwo tulisompolwa mwi wingo ukusunkana ni Mfumu mwilewelewe. Munzila yoo tuliwawa penye ni Mfumu. ¹⁸Achaleka, myalalikani we numuwuye na mazwi yaa.

5

¹Kanonzi ukulingana ni mpindi nizimpindi, wanitu, mutakuvwamba chimwi ukuti chiwalikwe kwe mwemwe. ²Amuno mwemwe mwenga mumanyile ukufikapo ichete kuno uwanda wa Mfumu wukwiza ngati amung'o uwusiku. ³Ndiwakuti, "umutende nukuchinjililwa," apano uwononi uwakwiwuchizya wuliyiza kwakwe woliwo. Chiliwa vino awulumilwa wa mu mwanachi wino alipakukwata. Kutaliwa nanti anzila yakupusuchila. ⁴Kweni mwemwe, wanitu, musi mumfinzi ukuti

uwanda wungawiwuchizya ngati amung'o. ⁵Amuno mwensi mwewana walukozyo nawana wa musanya. Tusi awana wamfinzi wawusiku pamwi awa mfinzi. ⁶Achilichino, tutati twalala vino wani wakawomba. Nkno fwendi, tuwe minso nawantakolwa. ⁷Amuno wonsi wano wakalala wakawomba wonye uwusiku, nawano wakakolwa wakawomba wonye uwusiku. ⁸Kweni pano swewa ku musanya, tuzipizile tuwe awantakolwa nukuwa pisuwilo napa lukundo ngati achakuyichinjilila pachifuwa, nisuwilo lyipususyo lya chisoti chitu. ⁹Muno Leza atasozile sweswe pawukalale, kweni pakusenda ipususyo ukupitila mu mfumu yitu Yesu Kilisitu. ¹⁰Aweliwe wino wafwizile sweswe ukuti, ndi tuziwusile pamwi tulazile, twikale apaliponga naweliwe. ¹¹Achaleka myalalikalanani we nu muwuye nukuzengana, ngati vino mukuwombela. ¹²Tukulenga mwemwe, wamunyina, pakusalifya wawo wano wakuyikungula mwakwe mwemwe na wawo wano wali mwakwe mwemwe mu mfumu nawano wakawasoka mwemwe. ¹³Tukuwalenga swinya pakuchindika wawo mulukundo pamulandu numulimo wawo. wani pamutende mwakwe mwemwe mwenga. ¹⁴Tukuwachinchizya, wamunyina: sochezanyi wantalemi sundo, womyani awalanguluke, yavwani awalombotoke, nukuzizimichizya kwakwe wonsi. ¹⁵Mulolechesye kuno kusi nawenga ukunyosya ichiwiwe pachwiwe kwe wumwi. Nkano fwendi, vwambilizyani chino achizima kwakwe numuwuye nakwe wonsi. ¹⁶Zewelani penye. ¹⁷mwapepa nanti kuleka. ¹⁸Mwakwe chonsi mwasalifya. Muno akulonda kwe Leza mwakwe Kilisitu Yesu pakwe mwemwe. ¹⁹Mutamazya umuzimu ulusala. ²⁰Mutati mwasulania wakasesema. ²¹Yeleyani ivintu vyonsi. Mulemansye kwe chino achizima. ²²Funtukani kumiwele yonsi iyawuwiwe. ²³Leka Eleza wamutende awapange awatele wakufikapo. Leka umuzimu winu wonsi, umwenzu numuwili viwe nanti akampifya pakwiza kwa mfumu Yesu Kilisitu. ²⁴Amusuwalikwa weyo wino akwita mwemwe, wino aliwomba swonya choo. ²⁵Wamunyina, mwatupepelaswi naswswe. ²⁶Vwanzyani wamunyina wonsi nulufyopo ulutele. ²⁷Nkuwawomya mukusimichizya mu mfumu ukuti ekalata we awazwe kuwa munyina wonsi. ²⁸Inkumbu zya mfumu yitu Yesu Kilisitu ziwe namwe.

2 Thessalonians

1

¹Pauli, siluvanasi, ne Timoti, ku Keleziya yawa Tesalonika mwe Leza e Tata witu ni mfumu Yesu Kilisitu. ²Nkumbu kwe mwemwe numutende ukufuma kwe Tata witu ni mfumu Yesu Kilisitu. ³Tuzipizile penye tuwasalisya kwe Leza umulandu namwemwe, wanitu, umulandu isuwilo lyinu likukulilakulila nulukundo wensi mwakwe mwemwe luno ali nalo kumuwuye lukuvulilila. ⁴Achino sweswe swenga tukuvwanga umwakuyiwanzya pa vya kwe mwemwe muma Keleziya ye Leza pakuzizimichizya kwinu nisuwilo mukuvwimwa kwinu konsi, nivyakusunkana vino mukujimibiliza. ⁵Awukamboni wi panzyo lyawulungamane uwe Leza, ukuti mwize mwelenganizwe ukuwa awayane muwufumu we Leza, nawuno swinya mukutamichila. ⁶Amo nakawuzyenye, achawulungamane kwe Leza pakunyosya iviponelwa kwe wano wakuwaponezya, ⁷nuwutalale kwe mwemwe wano muponezilwe nasweswe, ala pano mfumu Yesu yawumbulikwa mwiwulu nawangelo wakwe awamaka ⁸mwilungu lya mulilo, pakulanduzya pakwe wawo wano watamanyile Leza napa kwe wawo wano awantatontela ilandwe lya mfumu yitu Yesu. ⁹Walisundwa nuwononi wamuyaya pakufuma paminso ya mfumu nuwuchindami wa maka yakwe. ¹⁰Aliwomba choo pano wiza pawanda wakuchindamikwa muwantu wakwe awatele nukuwa achizungusyo pakwe wawo wonsi wano wasuwizile, umulandu ukusimichila kwitu kwakwe mwemwe kwasuwalizilwe. ¹¹Pamulandu wakwe choo naswe tukutwalilila ukupepela mwemwe, ukuti Leza witu ayelenganizye mwemwe mwe awayane ulwito lwinu nga namaka yakwe afwile afichilise uwuzima wamfundo yonsi numulimo wonsi uwisuwilo. ¹²Tukupepela choo ukuti izina lya mfumu Yesu lichindamikwe mwakwe mwemwe, namwe mwakwe weliwe, ukulingana ni nkumbu zye Leza witu ni mfumu Yesu Kilisitu.

2

¹Nomba pavya kwiza kwa mfumu Yitu Yesu Kilisitu nga nukukolonganika kwitu ponga ukuwa naweliwe, tukuwalenga, wamunyina, ukuti ²mutati muvulungane muwutonte pamwi ukutamika pamwi numuzimu pamwi ni landwe, pamwi ne kalata wino akuloleka ukuwa wafuma kwakwe sweswe, wino akuti uwanda wa mfumu wufisile kali. ³Mutalaka wumwi awawipa munzila iyili yonsi. Muno litaliyiza ukufichila pano ukupona kwafika, nga numuntu umuntalemi sundo wawumbukwa, umwana wawononi. ⁴Aweyo wino akupanzika nukuyikwezya wenga kwakwe chonsi chino chikwitwa Leza pamwi chino chikufukamilwa Ichakukonkapo, mung'anda yakupepelamo Leza nukuyillanjizya weliwe ngati we Leza. ⁵Wuzye mutakwizuka kuno pano nalinji namwe nawanenile vyo ivintu? ⁶Kanonzi mumanyile chino chikumulesya, ukuti aliwumbukwa vyenye pampindi yakwe. ⁷Amuno inkama yamuntalemi sundo yili pakuwomba kali, lelo pali wumwi wino akumulesya kanonzi ukufichila wafuma munzila. ⁸Apano umuntasungi sundo ali wumbukwa, wino mfumu Yesu alimukoma numufuto wamulomo wakwe nukuwika apavye pakuwumbulika kwakwiza kwakwe. ⁹Ukwiza kwa muntasungi sundo kuliwa umulandu wamilimo yakwe Satana namaka yakwe yonsi, ivimanyikwilo, nivizungusyo ivyawufi, ¹⁰nga nimiwele yawuwiwe wuli wonsi wuno wukukopeka wawo wano wakonononeka, umulandu wakanile ukukunda ichisinka alyakuti wapusukwe. ¹¹Pamulandu wakwe choo Eleza akuwa tumila amaka yakusovya akulikuti wasuwile uwufi ¹²nukuti wapanzwe wonsi wano watasuwizile ichine kweni kano fwendi wasechelezile walinji nukusechela muwuntalungama. ¹³Kweni tuwasalifya penye kwe Leza pakwe mwemwe, wamunyina wakundwe mu mfumu, umulandu wasozile mwemwe ngati avikomwa vyakutalichila pakupusukwa ukupitila mukuswefya kwa muzimu nukusuwila muwuchisinka. ¹⁴Wawisile mwemwe kwakwe choo ukupitila mwilandwe zima, ukuti muzipizile mupochelele

uwuchindami wa Mfumu yitu Yesu Kilisitu. ¹⁵Achilichino, wamunyina, tusimpisye nukukakatila kumyata yino mwasambilizile, ndi amumazwi pamwi mwe kalata witu. ¹⁶Kanonzi leka Imfumu yitu Yesu Kilisitu wenganye ne Leza Tata witu, wino wakunzile sweswe nukutupa sweswe ukumyalalika kwa muyaya nuwuzima wisuwilo ukupitila munkumbu, ¹⁷Ukumyalalika nukwikazya imyenzo yinu mumulimo wonsi uwuzima namazwi.

3

¹Kanonzi, wamunyina, mwatupepela, ukuti amazwi ya Mfumu yapitisye nukuchindamikwa, ndimuno chiwezile swinya namwemwe, ²nga nukuti tusapulwe ukufuma kuwuwipe nuwuwipe wawantu, amuno sawonsi wano wali nisuwilo. ³Kweni Imfumu ayisuwalikwa, wino aliyikazya mwemwe nukuchinjilila mwemwe ukufuma kumuwi. ⁴Tuli nuwusuwizi mu Mfumu pavya kwe mwemwe, ukuti mwemwe mwensi mukuwomba swinya muli twalilila ukuwomba ivintu vino tukupingula. ⁵Imfumu yizipizile yitungulule imyenzo yinu kulukundo lwe Leza nukuzizimichizya kwe Kilisitu. ⁶Kanonzi tukupingula mwemwe, wamunyina, mwizina lya Mfumu yitu Yesu Kilisitu, ukuti mulewuke emunyina wensi wino akwikala uwumi wawukata nga nanti kwikala ukulingana nakumyata yino mwapochelezile kwakwe sweswe. ⁷Amuno namwenye mwenga mumanyile kuno achizima kwakwe mwemwe ukukonchelela sweswe. Umulandu tutalinji awapwalale pano twalinji namwemwe. ⁸Tutalyanga ichakulya chakwe wumwi ukwawula ukulipila, kweni twawombanga uwusiku numusanya mu mukuyikungula ukutale namuwuwome, ukuti tutawa achipunuzyo kwe wumwi uwe mwemwe. ⁹Twawonvile woo asakuti asamulandu wakuti tutalinji ninsambu, kweni twawonvile woo ukuti tuwe achilolele kwakwe mwemwe, ukuti munkonchelele sweswe. ¹⁰Amuno pano twalinji namwemwe, twawapinguzile, " weyo wino atakasi ukuwomba atazipizile ukulya. " ¹¹Amuno tukwivwa kuno wamwi mwakwe mwemwe wakupita muwupwalale, nanti akutanganika pamulimo, kweni ukuwombela wanj. ¹²Lelo ngati wawo tukupingula nukuwachinchizya mu Mfumu Yesu Kilisitu, ukuti wazipizile wawombe muwumyalale umulimo nukulya ichakulya chawo. ¹³Kweni mwemwe, wamunyina, mutatonta ukuwomba ivizima. ¹⁴Nga ndi wumwi atakutontela amazwi yitu mwe kalata wee, mumumanye nga mutawa ponga naweliwe, ukuti asozwe insoni. ¹⁵Lelo mutamusenda ukuwa amulwani, kweni mumusochele ngati amunyina. ¹⁶Kanonzi umutende wa Mfumu weliwenye awape umutende pampindi zyonsi munzila zyonsi. ¹⁷Nene, Pauli, nkuwalika choo ni kasa lyane, chino achimanyikwilo pe kalata wensi wino nkuwalika. ¹⁸Inkumbu zya Mfumu yitu Yesu Kilisitu ziwe namwe mwensi. Amen.

1 Timothy

1

¹Pauli, u mu positole wakwe Kristu Yesu ukuyana nu wulamulilo wakwe Leza u Mutuli witu nu Kristu Yesu u kuchetekela kwitu, ²Kwe Timoti, u mwana wane wa chisinkhamwi suwilo: Uwila, inkhumbu, nu mutende ukufuma kwe Leza e Tata swinya Kristu Yesu i Mfumu yitu. ³Ndivino nakomelezizye mwemwe ukuti muwombe pano nayanga ku Masedoniya, yikalani mu Efeso alyakuti m emwe mungalamulila awanthu wamwi ukuti watakasambilizye ichisambilizyo ichipusane. ⁴Swinya watakivwile ku malyasi ni vya maluko yawo aya kali. Vyoo vikuleta ukupazinkhana ukulusya ukuti vyavwilizye ukutantika kwakwe Leza, kuno akwi suwilo. ⁵Lelo ichifisyo cha wulamulilo a lukundo ukufuma ku mwenzu uwuswepe, ukufuma ku melengano ayazima, swinya ukufuma kwi suwilo lya kusimichila. ⁶Awanthu wamwi wasya vyoo ivinthu kunsizi swinya wapiliwukila ku vya kuvwanga vya wupuwa. ⁷Wakulonda wawe awasambilizya wi sundo, ukuwa watakivwischizya vino wakuvwanga pamwi vino wakusimichizya. ⁸Lelo twamanya kuno isundo alizima ndi wumwi akuliwomvya umwi sundo. ⁹Tumanyile choo, kuno isundo litapangwa muno umunthu umulungamane, kweni muno musita lisundo na awanthu wanthivwila, muno awanthu wasita leza wa nthasuwila swinya awawembu, na wawo wano wasi nu leza swinya wanthivwila. Lyapangwa muno wawo wano wakukoma awa baba wawo na wanyina, muno wakakoma, ¹⁰awanthu awazelele, muno awonsi wa wuzelele na wonsi, muno wawo wano wakupoka awanthu ukuwa awazya, muno awa wufi, muno awakamboni wawufi, swinya muno chilichonsi chino chikususya ichisambilizyo ichizima. ¹¹Choo ichimanyisyo chikuyana ni landwe zima ilichindame lyakwe Leza umulotwa mwe lino nasuwilwa. ¹²Nenji nkhusalifya Yesu Kristu i Mfumu yitu. Weni awomizye nene, amuno andolanga ne musuwilwa, nga ambika nene mu mulimo. ¹³Nenji nalinji ne kawifya, e kachuzya, swinya uwa lombwa. Ukuwa napochezile inkhumbu umulandu nawomvile sita kumanya mu wu nthasuwila. ¹⁴Swinya u wila wakwe Mfumu yitu wizula ukulusya ponga ni suwilo nu lukundo luno luli mwakwe Kristu Yesu. ¹⁵Lyoo izwi alisuwilwe swinya alikwane konsi ukuzumilwa, kuno Kristu Yesu wiza muni ya pansu ukupoka awa wembu. Nenji nalinji ne muwipe ukuchila waa. ¹⁶Ukuwa muno ichifukwa choo napilwe inkhumbu, alyakuti mwakwe nene, ichapapela, Kristu Yesu angalolesya ukutonthela konsi. Awomvile choo ngati a chimanyikwilo mwe wawo wano walisuwila weliwe ku wulanzi wa muyayaya. ¹⁷Lelo ku mfumu ya nkhuulo zyonsi, e nthalfwa, nthaleleka, e Leza wenganye, kuwe umuchinzi nu wuchindame pe na pe. Amen. ¹⁸Nenji nkhuwika ilamulo lyoo pankholelo zynu, Timoti, mwana wane, ukuyana na mazwi ya wa kasesema pavya kwe wewe, kuno ungalwa ukulwa ukuzima, ¹⁹ukulemansya isuwilo swinya uwusita mulandu. Pakukana choo, wamwi wononile isuwilo lyawo. ²⁰Ngati e Hayimeniyasi nu Alekizanda, wano napile kwe Satana alyakuti wangasamilizwa uku ntha kawifye.

2

¹Achaleka, ichakutalichila mu vyonsi, nenji nkhuwakomeezya ukuti ukulenga, amapepo, ukupepelana, nu kusalifya kuchitikile awanthu wonsi, ²muno izya mfumu na wonsi wano wali mu nsambu, alyakuti tungikala uwulanzu wa mutende swinya umyalale mu wonsi uwuleza swinya uwuchindikwa. ³Choo achizima swinya chakuzumilizwa pa minso yakwe Leza u Mutuli witu. ⁴Akalondesya awanthu wonsi ukuti watulwe swinya ukuti wize ku chimanyiso cha wu chisinkha. ⁵Amuno kuli Leza wonga, swinya kuli wenga kimililapakasi wakwe Leza nu munthu, u munthu weyo we Kristu Yesu. ⁶Ayipile wenga umwenecho a chilipo ku wonsi, ngati a wukamboni pa mphini iyenecho. ⁷Muno mulimo woo nasolizwe ne mutumwa swinya mu positole—nenji nkhuwanga ichisinkha, nenji nthakuwipa—swinya umusambilizya wa Makandi mwi suwilo ni chisinkha. ⁸Achaleka, nenji nkulonda awonsi mu maso yonsi ukuti awapepa swinya ukuti winusye mupela amakasa ayatele nanthi kufulwa pamwi ukupazinhana. ⁹Achilichonga awanachi wazwale ivizwalo ivizima, nu muchinzi swinya ukuyilesya, asa ni sisi ililuke pamwi na makoza ayayembe pamwi ivizwalo vya mutengo uwukulu, ¹⁰kweni na vino vilichete ku wanachi wano wakulanda ivya wu leza ukupitila mu milimo iyizima. ¹¹U mwanachi afwile asambilizya mu chimyanya nu kutonthela konsi. ¹²Nenji nthakuzumilizya umwanachi ukuti asambilizye pamwi alolesye insambu papela pa monsi, kweni ukwikala mu chimyanya. ¹³Amuno Adamu amatilwe pakutalichila ngapano Eva. ¹⁴Adamu atawefilwe, kweni umwanachi awefilwe nga awa muwembuke. ¹⁵Mulimonsi, umwanachi alitilwa ukupitila mu kukwata awana, ndi watwalilila mwi suwilo na mu lukundo swinya ukuwikwa pambali ni myelengano iyizima.

3

¹Ukuvwanga koo akusuwilwa: Ndi wumwi akulondesya ukuwa we katungulula, akulondesya umulimo uwuzima. ²Achaleka e katungulula afwile awe nanthi akamphisya. Afwile awe nu mwanachi wonga, afwile awa uwakwivwichisya, uwa mano, uwikala ichete, swinya umusunzi. Afwile akwanisye ukusambilizya. ³Afwile atakawe we chakolwa, nanthi alombwa, lelo mu malo mwakwe, umumyalale, uwa mutende. Afwile atakawe mukundwe wa mphiya. ⁴Awe wino akapisya ichete ing'anda yakwe, swinya awana wakwe wamutonthele nu muchinzi wonsi. ⁵Amuno ndi umonsi akupotwa ukupisya ichete ing'anda yakwe, wuze angasunjilila wuliwui ichiwanza chakwe Leza? ⁶Atakawe a mupiliwuke umupya, alyakuti atakizule nu kuyitumvya nga aponene mu kupingula kwe muwipe. ⁷Afwile awe wino awakunzi wamuchindika, alyakuti atakaponele mu musamu ni chipingo chaku muwipe. ⁸Ama dikoni, nawonya, wawe awa chindikwe, nanthi akulanda kwa wufi. Watakati wakung'wa nkhanu ipala pamwi awa maphangandyanje. ⁹Wasunjilile ichisinkha ichiwumbulwe icha suwilo nanthi akamphisya. ¹⁰Wawe awazumilizwe icha kutalichila, nga pano wawomba umulandu wasi nanthi akamphisya. ¹¹Mu nzila yiliyonga, awawo wawe awachindikwe, asa wano wali nichongo, kweni wano awa myalale swinya awi suwilo mu vinthu vyonsi. ¹²Awa Dikoni wafwile wawe awalume wa mwanachi wonga. Wafwile wapisye ichete awana wawo ni ng'anda zyawo. ¹³Amuno wawo wano wawamba ichete wakuyizanila wonga awanecho imiwele swinya ukuyisuwilamwi suwilo lino lili mwakwe Kristu Yesu. ¹⁴Pano nkhuwalika ivinthu vyoo kwe wewe, nkuchetekela ukuza kwe wewe nombanomba. ¹⁵Ukuwa ndi nazimba, nenji nkhuwalika alyakuti wewe ungamanya muno ungikalila mu ng'anda yakwe Leza, yino a chiwanza ichakwe Leza umulanzi, ilya kwimichila swinya ukwawwilizya ichisinkha. ¹⁶Sweswe tukwivwana kuno ichizungusyo cha wuleza achikulu: "Weni alolesile mu muwili, azumilizwe nu Muzimu, alolesilwe na wangelo, awizizwe mumaluko, asuwizilwe muni ya pansu, swinya asendwa mupela mu wuchindame."

4

¹Lelo u Muzimu wukuvwanga pa lwenze ukuti mu mphindi zaku nkholelo awanthu wamwi walitaya isuwilo nu kwivwila ku muzimu ya wufi ni visambilizyo vya ma demoni ukuwawipa mu miwombe, swinya imyelengano yawo yochizwe. ²Awalilesya awanthu ukuti watakasende pamwi ukusendwa swinya ukuwalondela ukuti waleke ukulya vimwi ivyakulya vino Leza walewuzile ukuti vipochelezwe nu kusalifya na wawo wano wakusuwila swinya wamanya ichisinkha. ³Amuno chilichonsi chino chawulwa nu Leza a chizima. Nanthi chimwi chino tukulya nu kusalifya chingakanizwa. ⁴Amuno chipatuluzilwe nizwi lyakwe Leza ni pepo. ⁵Ndi ukuwika vyoo ivinthu paminso ya wanyina, uliwa we muwomvi umuzima uwa Yesu Kristu. Amuno ukuliswa na mazwi yi suwilo swinya ni chisambilizyo ichizima chino wakonsile. ⁶Ukuwa kanani amalyasi yansi ya pansu yano awanachi awakote watemwa. Mu malo mwakwe, uyisambilizye we mwenecho mu wuleza. ⁷Amuno ivisambilizyo vya kuyolola umuwili avyakulondeka katichi, kweni uwuleza awakulondeka pa vinthu vyosi. Wukulemeleza ilayano ku wulanzi woo nu wulanzi wuno wukwiza. ⁸Ilandwe lyoo alisuwilwa swinya lyenelizwe ukuzumilwa kwakufikapo. ⁹Amuno akwe choo kuno tukulwa nu kulemansya ukuwomba. Amuno tukuchetekela e Leza umulanzi, wino a Mutuli wa wanthu wonsi, ukuwa sana sana ku wasuwilwa. ¹⁰Wizyani swinya musambilizye ivinthu vyoo. ¹¹Patakawe nanthi wumwi uwakukwelengula uwutichi wako. Mu malo mwakwe, kwe wawo wano wakusuwila, uwe chakusambilizyo mu kavwanjile, michitile, ulukundo, ukusuwilwa, nu wuswepe. ¹²Ukufika pano niza, uwombe ivya kuwelenga, ku miwomelezyo, na kuvisambilizyo. ¹³Utakati uchilekelezwe ichawupe chino chili mwakwe wewe, chino chapilwe kwe wewe ukupitila mu kusesema, ponga nu kulmbalika kwa makasa ya wa songo. ¹⁴Usunjilile ivinthu vyoo. uwe muvyenevyo, alyakuti ukufikapo kwako kungaloleka mu wanthu wonsi. ¹⁵Uwe minso pakuyilolela wemwenecho na ku chisambilizyo. Utwalilile mu vinthu vyoo. Amuno pakuwomba wowonye, uli yitula wonga na wawo wano wakwivya kwe wewe.

5

¹Utakakalipile umunthu songo kwe wewe. Mu malo mwakwe, umuwomye weliwe ngati we tata. Uwomelezeye awalumendo ngati awanyina wako, ²awanachi awasongo ngati wa mayo, na wakazyana ngati ankhazi, mu wuswepe wonsi. ³Uchindike awanachi awafwilwe, awafwilwe mu chisinkha. ⁴Ukuwa ndi umufwilwe ali nawana pamwi awizukulu, waleke woliwo pakutalichila wasambilile umuchinzi mu zyang'anda zyawo. Wasyani wayosezeze awakwasi wawo, umulandu choo acha kusechelezya kwe Leza ⁵Lelo weyo wino amufwilwe umwenecho, wino asyazile wenganye, ukuchetekela kwakwe kuli mwakwe Leza swinya akatwalila ukwiwuchizya nu kupa amapepo umusanya nu wusiku. ⁶Lelo, umwanachi wino akakwikalila ukuzewela amufwe napano achili a mulanzi. ⁷Usambilizye na vyonye vyoo, alyakuti atakize wawe na pakusamalila. ⁸Ukuwa ndi wumi atakusunjililaawa luko lwakwe, sanasana kwe wawo wano awa mung'anda yakwe, weni akanile isuwilo swinya amuwipe ukuchila wa nthasuwila. ⁹Lekani umwanachi awalikwe ngati amufwilwe wino imyaka yakwe yitandi yifike 60 (amakumi mutanda), e muka monsi wonga. ¹⁰Afwile amanyikwe ni milimo iyizima, ndi achakuti asunjilile awana wakwe, pamwi akapochelele awalendo, pamwi asukuzizye amatamba ya wanthu awatele wakwe Leza, pamwi ayavwilizizye awayimbe, pamwi ayipile ku milimo iyizima. ¹¹Ukuwa awafwilwe awatichi, mukane ukuwalika woliwo pa mita ya wafwilwe. Amuno ndi wapotwa ukulesya ku vwakulonda vya muwili ukususya Kristu, wakulonda ukuti watwalwe. ¹²Mu nzila yoo wakuwa na kamphisa umulandu wakusya chino wasozile pakutalichila. ¹³Pa mphindi yiliyonga, wakusambilila ukuwa nu wukata swinya wakupitapita mu zyang'anda. Asa wukata wenga wuno wakuwa, ukuwa wakalanda swinya ivya wupuwa swinya awawufi, ukuvwanga ivinthu vino visilondeka ukuti vivwangwe. ¹⁴Achaleka nenji nkulonda awanachi awatichi ukuti awatwalwe, ukuti wakwate awana, awasunjilile izya ng'anda zyawo, nga ukuti umulwani akapelwe ulongo lwa kutusamula. ¹⁵Amuno wamwi wapiliwuchizile kwe Satana. ¹⁶Ndi wumi umwanachi umusuwile ali na wafwilwe, mulekani awavwilizye, alyakuti ichiwanza chitakapyoke, alyakuti chavwilizye awafwilwe awenecho. ¹⁷Lekani awasongo wano wakutungulula ichete wawe awayane umuchinzi kawiri, sansana wawo wano wakuwomba nizwi swinya mu kusambilizya. ¹⁸Amuno amawaliko yakuti, "Utanga uvwimbe kumulomo inkhambaku yino yikwawwilizya ukusinja" swinya "Umuwomvi ayanine amilipilo yakwe." ¹⁹Mutakapochelele umulandu ukususya e songo penga ndi pali awa kamboni wawili pamwi watatu. ²⁰Uyololosye awawembuke paminso ya wonsi alyakuti awanji wawe ni nthete. ²¹Nenji umwakuyisya nkulamulila wewe, paminso yakwe Leza nu Kristu Yesu na wangelo awasolwe, ukuti usunge amalamulo yaa nanthi kuwikila kunsizi awakundwe witu, swinya utakawombe nanthi chimwi umwa kutemwela wamwi. ²²Utakalambalike amakasa zuwazuwa pakwe nanthi wumwi. Utakankhane amawembuko ya winji umunthu. Usunjilile uwuswepe wako wemwenecho. ²³Utakati wakung'wa aminzi yeka mphela. Mu malo mwakwe, wakung'wa utupala katichi muno mu uwula ni zyandwala zyako izya pipipipi. ²⁴Amawembuko ya wanthu wamwi yakamanyikwa pa lwenze, swinya yakuwatungululula ukuya kuwupinguzi. Lelo amawembuko yamwi yakakonkha pisinda. ²⁵Achilichonga, imilimo yimwi iyizima yakamanyikwa pa lwenze, ukuwa yamwinye yatanga yafisame.

6

¹Lekani wonsi wano wali mu wuzya walole awa bwana wawo ngati wayanine umuchinzi wonsi. Awawombe choo alyakuti ilyita lyakwe Leza swinya ichisambilizyo chitakasumulwe. ²Awazya wano wakusuwila awa bwana wawo watakasamule woliwo umulandu a wanyina. Mu malo mwakwe, wawatewetele umwa konjelezya. Amuno awa bwana wano wakakwawwilizwa ni milimo yawo awasuwile swinya awakundwa. Usambilizye nu kwikazya ivinthu vyoo. ³Ndi wumwi ukusambilizya ichisambilizyo cha wufi swinya atakwivwana ni visambilizyo ivizima ivyaku Mfumu Yesu Kristu swinya ni visambilizyo vya wuleza, ⁴weni akuyitunthumula swinya atakwivwichisya nanthi chimwi. Ali nivya kulondesya iwiwile mu vyakususyana swiya ukupazinkhana ivya mazwi vino vikuleta uwuzuwa, ulombwa, ukutuka, sita kusuwilana, ⁵nu kulya kwa penye pakasi pa wanthu wano imyenzo yawo ayiwiwe. Awasovizye ichisinkha swinya wakwelengania ukuti uwuleza awakuzanila imphiya izivule. ⁶Lelo uwuleza uwakwikuta awuzima nkhan, ⁷amuno tutaleta nanthi chimwi muni ya pansi, swinya tutanga tusende nanthi chimwi ukufuma mwenemo. ⁸Mu malo mwakwe, zanj twikute ni chakulya swinya ivizwalo. ⁹Lelo wawo wano wakulonda wawe wachinondo wakuponela mu vyelezyo, mu vipingo. Awakuponela mu vyawupuwawswinya ivyakulonda iwiwile, swinya mu vilivyonsi ivinji vino vikapanga awanthu winjile mu chononeko. ¹⁰Amuno ulukundo lwa mphiya awuli a musisi wa yonsi imisango ya viwile. Wamwawanthu wano wakulondesya zyenezyo wasovylwe ukufuma kwi suwilo swinya wachisile awenecho ni chilanda ichikulu. ¹¹Ukuwa wewe, munthu wakwe Leza, samala ukufuma ku vinthu vyoo. Usamazye uwulungamane, uwuleza, uwusuwilwa, ulukundo, ukujimba, nu wuzima. ¹²Ulw uwulwe uwuzima wi suwilo. Lemansya uwumi wasita kumala kwe wuno twapundwa, swinya ivya wuno mwapile ukuzumilizya ukuzima paminso pa wakamboni awavule. ¹³Nenji nkukupa ipatichizyo wewe paminso yakwe Leza, wino akupa uwumi ku vinthu vyonsi, na paminso pakwe Kristu Yesu, wino apanzile ukuzumilizya ukuzima paminso ya Pontyasi Pilate, ¹⁴ukuti asunge ipingulo nanthi akanyale pamwi akamphisa ukufika pano Imfumu yitu Yesu Kristu yilileka. ¹⁵Leza aliwumbula ukuloleka kwa Kristu pa mphindi iyilungame--Leza, umulotwe swinya wenganye e Kayiwele, Imfumu wuno ukulamula swinya i Mfumu yino yikutungulula. ¹⁶Wenganye ali nu wuntalifwa swinya akakwikala pa wuswepe wutakapalamile. Pasi nu munthu wino akulola weliwe pamwi angalolechesya weliwe. Kwe weliwe kuwe umuchinzi na maka yamuyayaya. Amen. ¹⁷Wanene awa chinondo wansi ya pansi ukuti watakawe wakuyitutumula swinya watakachetekele mu chuma, chino chitanga

chisuwilwe. Mu malo mwakwe, wachetekele mwakwe Leza. Akupa sweswe ichuma chonsi chakusimichila ukuti tuzewe. ¹⁸Wenene ukuti wawombe ichizima, ukutu wawe ni chuma mu milimo iyizima, swinya wawe nu kupa swinya ukuyipa pa kupa. ¹⁹Munzila yoo waliyusunjila awenecho ulufula uluzima kwakwe chino chili nukwiza, alyakuti walilemansya pa wumi uwenecho. ²⁰Timoti, uchinjilile chino nkupile wewe. Uleke ivya kuvwanga vya wupuwa swinya ukususyanya wachino chikwitwa umwa wufi ukuti chimanyisyo. ²¹Awanthu wamwi wakuwizya vyoo ivinthu ngapano wawinda isuwilo. Uwila wuwe na wewe.

2 Timothy

1

¹Pauli, umupositole wakwe Kristu Yesu ukupitila mu kulonda kwakwe Leza, ukuyana ni layano lya wulanzi wuno wuli mwakwe Kristu Yesu, ²ukuya kwe Timoti, umwana umukundwe: Uwila, inkhumbu, nu mutende ukufuma kwe Leza e Tata swinya Kristu Yesu Imfumu yitu. ³Nenji nkhusalifya Leza, wino nene nkhatwetela ukufuma ku watatakulu wane, na melenganio ayaswepe, ndimuno nene nkhwizuchila wewe penye mu mapepo yane uwusiku nu musanya. ⁴Ndimuno nkhwizuchila a minsozi yako, nkhekumbwa ukuli inkhulole wewe, ukuti nenji njizule ni chimwemwe. ⁵Nene niyuziswa ivya suwilo yako lya kusimichila, lino lyalinji pakutalichila mwakwe mamakulu wako e Loyisi na mwe mama wako e Yunisi, swinya nenji nkhusimichila kuno lyikala na mwakwe wewenye. ⁶Cho achili chifukwa nenji nkhwizusya wewe ukuti ukatusye ichawupe chakwe Leza chino chili mwakwe wewe ukupitila mu kulambalikwa amakasa yane pakwe wewe. ⁷Amuno Leza atatupa swewe umuzimu wa nthete, kweni uwa maka swinya ulukundo swinya ukutonthela.

⁸Achaleka mutakawe ni nsoni mu kusimichila ivya Mfumu yitu, nanthi a nene, Pauli, uwa muvingololo wakwe. Mu malo mwakwe mu ponga mu machuzi muno ilandwe zima ukuyana na maka yakwe Leza. ⁹A we Leza wino watupusuya swswe swinya atwita sweswe nu kwitwa ukutele. Awomvile choo, asa kuyana ni milimo yitu, kweni ukuyana nu kutanthika kwakwe nu wila wakwe. Leza apile sweswe ivinthonye vyoo mwakwe Kristu Yesu lyo insi yoo yitani yiweko.

¹⁰Ukuwa nomba ipususyo lya kwe Leza lyawumbulwa pa kuloleka kwakwe Kristu Yesu umutuli witu. A Kristu wino amaza imfwa nga waleta uwumi wuno wutalitela wumale ukuti wuswefwe ukupitila mwi landwe zima. ¹¹Umulandu wa choo, nenji nasozilwe e kawizya, umu positole, swinya u musambilizya. ¹²Pa mulandu wakwe choo nanenye nkhwizuchila ivinthu vyoo. Ukuwa nenji nsi nanthi a nsoni, amuno namanya wino nenji nsuwizile. Nenji nkhusimichila kuno angakwanisya ukusunga chilya chino namulemeka weliwe ukufika wulya uwanda. ¹³Sunjilila ichakulolela penepo icha chisambilizyo ichizima chino wewe wivwile kwe nene, ponga ni suwilo nu lukundo vino vili mwakwe Kristu Yesu.

¹⁴Ichinthu ichizima chino Leza apile kwe wewe, uchinjilile ukupitila mwakwe Muzimu Mutele, wino akakwikala mwakwe sweswe. ¹⁵Wewe umanyile choo, kuno wonsi wano wikala mu Asiya wapiliwusile ukufuma kwe nene. Mwi wungwe lyoo muli Figelasi nu Hemogenesi. ¹⁶Imfumu yipe inkhumbu ku ng'anda yakwe Onesifolasi, amuno asunjilile nene swinya atalinji nanthi a nsoni nu wunyolo wane. ¹⁷Mu malo mwakwe, pano alinji mu Roma, weni amvwambile nene sana, nga anzanile nene. ¹⁸Imfumu yipe weliwe ukuti azane inkhumbu ukufuma kwe weliwe pa wanda wuno wukwiza. Mu nzila zyonsi anjavwilizize nene mu Efeso, wewe umanyile ichetenye.

2

¹Achaleka wewe, mwana wane, uwe muwomye mu wila wuno wuli mwakwe Kristu Yesu. ²Ivinthu vino wivwile ukufuma kwe nene muwasuwilwe awavule, upe vyolivyo ku wanthu awasuwilwe wano walikwanisya ukusambilizya na wanjinye.

³Uyimbe mu machuzi na nene ngati we wavita umuzima uwakwe Kristu Yesu. ⁴Pasi nanthi wumwi uwa vita wino akateweta pano anyefilwe nivya kuchitika vya wumi woo, alyakuti asechelesye awa songo wakwe. ⁵Swinya, ndi wumwi akuchimvyanisa ngati e kasamala, atanga apochelele impumphu penga pano akuchimvya umwa kukonkha amasundo.

⁶Achakulondeka ukuti u mulimi wino akalemansya apochelele umwakutalichila ivya kusinza vyakwe. ⁷Welenganie ivya vino nkhuvwanga, amuno Imfumu yilipa wewe ukwivwichisya mu vilivyonsi. ⁸Wizuke Yesu Kristu, ukufuma mu mbeyu yakwe Davide, wino azulupuziswe ukufuma ku wafwe. Choo acha kuyana na kwi landwe zima lyane, ⁹muno lino nkhwizuchila penepo ukufika nu kunyepwa nu wunyolo ngati ne chigawenga. Lelo izwi lyakwe Leza asa linyepwe.

¹⁰Achaleka nkhwizuchila mu vinthu vyonsi muno wawo wano awasolwe, alyakuti nawonye wangapochelela ipususyo lino lili mwakwe Kristu Yesu, ponga nu wuchindame wa pe na pe. ¹¹Cho acha kusuwilwa pakuvwanga: "Ndi twafa ponga na weliwe, tuliwa nu wulanzi ponga na weliwe. ¹²Ndi twajimba, naswenye tulilamulila na weliwe. Ndi tukukana weliwe, nawenye alitukana sweswe. ¹³Ndi swe wa nthasuwilwa, weni akusuwilwa, amuno atanga ayikane wenga umwenecho.

¹⁴Utwalilele ukwizusya woliwo ivya vinthu vyoo. Chenjezya woliwo paminso pakwe Leza ukususya impokoto kuvya mazwi; chisi ni ntchito, swinya chikakonono wano wakwivwa. ¹⁵Uyezese ukuyilolesya wenga kwe Leza ndivino wino amuzumilizwa, u muwomvi wino asi ni chifukwa chakuwa ni nsoni, wino akusambilizya ichete izwi lya chisinkha. ¹⁶Uleke ivya kuvwanga vyavye, vino vikakwinjiza ku wusitaleza. ¹⁷Ukuvwanga kwawo kukusata ngati a ndwala ya muwazi. Mukasi mwawo muli Himeniyasi nu Filetusi, ¹⁸wano wasovile ukufuma kwizwi lya chisinkha. Wakuti vyile ukuzyulupuka kwachitika kali, nga wakonona isuwilo lya wamwi. ¹⁹Ukuwa kweni, ulufula uluwome lwa kwe Leza luli palyanye. Luli ni chilolesyo choo: "Imfumu yawamanya wano awakwe weliwe" swinya "Aliwensi wino akupunda izina lyakwe Leza afwile afume kweneko ku wunthalungamana." ²⁰Mu ng'anda ya chinondo musi iviya ivya golide nu siliva vyenga kweni swinya muli iviya vya miti ni vyivu. Vimwi avyi kuwombela imilimo iyichindikwe, vimwi iya musamu. ²¹Ndi wumwi ayiswefya

ku milimo ya musamu, a chiya cha muchinzi. Akuwikwa pa mbali, uwakuwombela imilimo e bwana, swinya umusenganie ku milimo iyizima.²²Samala ku vya kukumbwa vya wutichi. Konkha uwulungamane, isuwilo, ulukundo, nu mutende na wawo wano wakakwila pa Mfumu ukufuma mu mwenzo uwuswepe.²³Ukuwa ukane amawuzyo ya wupuwa swinya aya wunthamany. Umanyile ukuti yakuleta ivyongo.²⁴Umuwomvi wakwe Mfumu afwile atakawe ni mphokoto. Mu malo mwakwe afwile awe ninkhumbu ku wonsi, akwanisye ukuti asambilizye, swinya awe mumyalale.²⁵Afwile mu kutonthela asambilizye wawo wano wakumususa weliwe. Leza pamwi angize ape woliwo ukutontholokwa kwa kumanyisisya ichinkha.²⁶Wangize wawe nanthi kupalamanswa swinya wafume pa chipingo cha muwipe, lyo walemwizwe na weliwe ku kulonda kwakwe.

3

¹Ukuwa umanye choo: Mu manda ya kuwumalilo kuliwa imphindi zya machuzi. ²Amuno awanthu waliyitemwa awenecho, awakatemwa imphiya, awakuyitutumula, awakuyivwa, awamusamu, wanthivwila ku wakwasi, wanthasalifya, swinya awawipe. ³Waliwa nanthi a lukundo, waliwapotwa ukutetelana, awawufi, nanthi akuyinyosya, awalombwa, wa nthatemwa ichizima. ⁴Wa kalemeke wa wawuye, wanthasayila, awakuyikunda, wakatemwa ukwiza ukulusya ukutemwa Leza.⁵Waliwa ni milolechele ya wuleza, kweni walikana amaka yakwe. Tontholoka ukufuma ku wanthu waa. ⁶Amuno wamwi awano wakakwinjila mu zya ng'anda wawipa awanachi awapuwa. Waa awanachi wano wizua na mawembuko swinya wakukolelewa ukuya ku vikumbwa ivilekane. ⁷Awanachi waa wakusambilila penye, kweni nanthi kwiza ku chimanyisyo cha chisinkha.⁸Mu nzila yiliyonga muno Janesi nu Jamburesi wimilizile ukususya Mose, Awasambilizya wa wufi waa nawonye wakwimilila ukususya ichisinkha. Awanthu wano imyenzo yawo ayiwiwe, swinya nu kuyana ni suwilo wazanwa ukuti awa wufi. ⁹Lelo watalitwalilila ukuya ukutali. Amuno uwupuwa wawo wulileleka ku wonsi, ndivino awa wanthu walya.¹⁰Ukuwa wewe, ukonsile ivisambilizyo vyane, imiwombe, ichakulonda, isuwilo, ukujimba, ulukundo, ukutonthela, ¹¹amayimba, amachuzi, na vino vyachitisile kwe nene pa Anthiyochi, pa Ikoniyamu, na pa Lisitira. Nenji najimvile ku mayimba. Pa vyonsinye vyoo, Imfumu yanjavwizwe nene. ¹²Wonsi wawo wano wakulonda ukwikala mu wuleza mwakwe Kristu Yesu waliwayimvya. ¹³Awanthu awawipe na wakayipatichizya walifuma ku kuyipa ukuya kuyipa nkhan, ukukolela kukusovya awanji na woliwo awenecho.¹⁴Ukuwa wewe, wikale mu vinthu vino wasambilizile swinya usuwizile na maka. Wewe wamanya akufuma kwinye kuno wasambilizile. ¹⁵Wewe wamanya kuno ukufuma kuwutichi wewe umanyile amawaliko amatele. Vyoo vingakwanisya ukupanga wewe uwe na mano ya kupususyo ukupitila mwi suwilo mwakwe Kristu Yesu. ¹⁶Amawaliko yonsi yapepwa nu Leza. Ayakulondeka ku chisambilizyo chi suwilo, ku kusimichizya, ku kuyololosya, swinya ku kusambilila mu wulungamane. ¹⁷Choo chili wonye ukuti u munthu wakwe Leza awe amumanye, amupekanie ku milimo yonsi iyizima.

4

¹Nenji nkhupe isundo lyoo paminso pakwe Leza nu Kristu Yesu, wino alipingula awumi na wafwe, swinya umulandu wa kuloleka kwakwe nu wufumu wakwe: ²Ulumbilile izwi; uyisenganie pano vili chete na pano visi chete. Ukalipe, ususye, ukomelezye, na konsi ukutonthela swinya ukusambilizya. ³Amuno imphindi yili yiza pano awanthu watalijimba ni chisambilizyo ichiizima. Mu malo mwakwe, waliyiwunganikila awasambilizya awenecho ukuyana ni vya kukumbwa vyawo, wano wakuvyanga chino amakutwi yawo yakulonda ukwivwa. ⁴Awalitontholola ukwivwa kwawo ukufuma ku chisinkha, swinya walitontholekela ku mivwango yavye. ⁵Ukuwa wewe, uwe minso mu vinthu vyonsi. Uyimbe ni nthazi; uwombe umulimo wa muvangele; ukwanisye umulimo wako. ⁶Amuno nenji njipekinie ukuti imbe ne nzuwi. Imphindi ya wulendo wane yafika. ⁷Nenji nalwa mu kuchimvya ukuzima; nafika pawumalilo; nenji nsunjizile isuwilo. ⁸Imphumphu yane ya wulungamane yiwisilwe pambali muno nene, yino Imfumu, e kapingula umulungamane, alipa kwe nene pa wanda wulyanye, swinya asa kwe nene nenga, kweni swinya kwe wonsi wawo wano watemwizwe ukwiza kwakwe. ⁹Womba muno ungawombela ukuti wize kwene wangu. ¹⁰Amuno Demasi ansyle. Akukunda insi ya pansi iya nomba swinya ayile ku Tesalonika. Kireseni ayile ku Galatiya, nu Tito ayile ku Dalamatiya. ¹¹Wenganye Luka awina ali na nene. Usenda Mariko nga uyize nawe umulandu awa kulondeka kwe nene mu mulimo. ¹²Tichikasi nenji namutumile ku Efeso. ¹³Ichizwalo chino nachisyle pa Trowasi nu Kapasi, uyize nacho pano ukwiza, swinya ama kalata sanasana ivya kuwalikila penepo. ¹⁴Alekizanda e kasyana alolesizye imilimo iyiwiwe ukususya nene. Imfumu yilimulipa ukuyana ni milimo yakwe. ¹⁵Wewe nawenye ufwele uchenjele na weliwe, umulandu wasusizye sana amazwi yitu. ¹⁶Pakuyilondolola nenga ukwa kutalichila, nanthi wumwi alinji imbali yane. Mu malo mwakwe, aliwensi ansyle nene. Patakawe nanthi a mulandu pakwe woliwo. ¹⁷Ukuwa Imfumu yimilizile pa mbali yane swinya yamphile amaka alyakuti, ukupitila mwe nene, ilandwe linga wizwa lyonsi, swinya ukuti a Makandi yonsi yivwe lyenelo. Swinya napususizwe ukufuma mumulomo wa nsama. ¹⁸Imfumu yilipususya nene ukufuma ku milimo iyiwiwe yonsi swinya yilitula nene muno uwufumu wakwe uwa mwiwulu. Kwe weliwe kuwe uwuchindame pe na pe. Amen. ¹⁹Ulamuke Prisila, Akwila, na wa mung'anda ya Onesiforasi. ²⁰Erasitasi achili ali mu Kolinthi, kweni Trofiasi namusyle amulwale ku Miletasi. ²¹Uyelezye ukuti wize pano kuchili ukutalala. Yubulasi akukulamuka, swinya ne Pudeni, Linasi, Kulodiya, na wonsi awanyina. ²²Imfumu yiwe nu mupasi wako. Uwila wuwe na wewe.

Hebrews

1 ¹KALI Eleza wavwanzile kuwatatakulu witu ukupitila mu watumwa pa mpindi invulane na munzila izivule. ²Kweni mumanda yansilo yaa, ati avwanga kwakwe sweswe ukupitila umwana, wino wamusozile ukuwa ampyani ya vintu vyonsi. Amwakwe weliwe kuno Eleza wapanzile insi. ³Akuwala kwa wuchindami wa kwe Leza, umwimilili umwenecho uwa wuntu wakwe. Akalemaswi chonsinye ponga na mazwi ya maka yakwe. Walile wapanga ukuswefya imbembu, wisile pansi kwi kasa lye ndilo papela. ⁴Wawa vino awa papela kuwa ngeli vino alizina lino apyanile alyapapela ukulusya mazina yawo. ⁵Amuno akuwangeli chi kuno Leza watezile wavwanga, "ilelo nawa neTata wako" ⁶"pamwi akwa wa ngeli chi kuno Leza wavwanzile, "ndiwa ne Tata kwe weliwe, nga aliwa amwana kwe nene"? ⁷Kweni swinya, pano Leza akuleta uwa ntaliko pakukwatwa mumsi yapansi, akuti," awangeli wonsi awa kwe leza wa zipizile wamupepa." ⁸Kuvya wa ngeli akuti,"Awino akapanga imizimu ya wa ngeli wakwe, nawa wonvi wakwe ukulilima kwa mulilo." ⁹Kweni ku mwana akuti,"indulu yako,Leza awapenape. Insonzo ya wufumu winu a nsonzo ya wulungamane. mwati mukunda uwulungamane nuku pata ukuntasunga ¹⁰amasundo. Achaleka Leza, Eleza winu, wawapakazya mwemwe nama futa ya nsansa ukulusya wa chiwuzwa winu. ¹¹"Pantaliko, Mfumu mwanzile ulufula Lwansi. imyilu amilimo ya makasa yinu. ¹²Walitamika. kweni muli twalilila. Walisila ndivino akachipya kachizwalo. ¹³Muli wazyola ndivino ankoloko, nga walipiluka vino akachipya kachizwalo. Kweni mwewaliwonga, nga ni myaka yinu yitakusila." ¹⁴Kweni akuwa ngeli chi kuno Leza wavwanzile pampindi iyoliyonsi, "Yikala kwi kasa lyendilo lyane ukufichila pano napanga awalwani winu achakwikalila cha matamba yinu"? ¹⁵wuzye asawangeli wonsi wano wakapyunjila, nawano watumwa ukusayilila wano walipyana ipususyo?

2

¹Achaleka tuzipizile twawa awakwivwichisya nkani kwe vino twivwa, akuti tutati tutelemuke mwakwe choo. ²Amuno ndi landwe lino lyavwanzilwe ukupitila awangeli lyasimichizilwe ukuwa aly kusuwalila nkani, uwononi wonsi nuwunta yivwila ukupochelela vyenye ukupanikwa, ³ngawuzye tungapusuka wuli ndi tukusulania ipususyo lya papela ndivino lyoo? Alipususyo lino pantaliko lyawizizwe ni mfumu nunkusimichizwa kwe sweswe kwe wawo wano wi vwile choo. ⁴Pampindi iyiliyonga Leza wasimichizizye kwe choo muvi manyikwilo, ni vizungusyo, ni milimo ya maka iyilekanelekane, napakugawa ivyawila ivya muzimu uwutele ukulingana nukulonda kwakwe. ⁵Amuno asakuwangeli kuno Leza awachinvizizye insi yino yikwiza, icha kwe tukutaka. ⁶Nkandi, wumwi kumwi wasimichizizye, ati, "Nga umuntu weweni, ukuti mwakwizuka ivya kwe weliwe,? pamwi umwana wa muntu, wino mukamusayilila?" ⁷Mwapanzile umuntu awapansi katichi ukulusya wangeli; mwamuzwisile nuwuchindami numuchinzi. ⁸mukachinvya chilichonsi pansi pamatamba yakwe."Amuno akwe weliwe kuno Leza wachinvizizye ivintu vyonsi. Lelo kanonzi tutakulola ichakuchinvya kweweliwe. ⁹Ukuwa tukulola wino wapanzile ukuyichefya ukulusya awangeli pampindi intichi, Yesu, wazwikwa nuwukankala numuchinzi umulandu wamatamyo yakwe ni mfwa, ukuti pankhumbu zya kwe Leza afwile awonje imfwa pa kwe wensi. ¹⁰Amuno achizima kwe Leza, pamulandu ichilichonsi chikuzanwa kwakwe weliwe nukupitila mweweliwe, ukuleta awana awavule kuwukankala. chazipizile kweweliwe pakuwa ni ntunguluzi awi pususo lyawo ukumalizya ukupitila mumatamyo yakwe. ¹¹Amuno wonsinye wino akuswefwa nawonsi wano wakuswefwa wali intaliko yonga. Achino atakusozwa insoni ukuwita wamunyina, ¹²Akuti, "ndiwizya izina lyinu kuwa nyinane, ndiyimbila ivya kwe mwemwe ukufuma mukasi muluwungo." ¹³Ala naswinya, "ndisuwila mwakwe weliwe." Nganaswinya, "lolani, nene nawawo nawanane wano Leza ampile." ¹⁴Achaleka, pakuti awana wakwankana mumuwili nuwazi, weni nawenye wankinie ichilichonga, ukuti ukupitila mu mfwa afwile amazye weyo wino ali namaka yamfwa, wino, wechiwa. ¹⁵Avino chalinji kuti asapule wonsi wano ukupitila mukusaya imfwa wisile uwumi wawo wonsi muwuzya. ¹⁶Nakawuzyenie asawangeli wano akwawwa, ikwata lyakwe Abrahamu. ¹⁷Achino chazipizile kwa weliwe ukuwa ndivino awanyinakwe munzila zyonsi, akulikuti awe awachikuku ne simapepo mukulu umusuwalikwa muwuponga nivintu vya kwe Leza, nga nukuti ayize atetele awantu imbembu zyawo. ¹⁸Umulandu Yesunye ati atamika nukuyezyeka, ali namaka ukwawwa wano wakuyezyeka.

3

¹Achaleka, wanyina watele, mukwankana ulwito lwiwulu. Yelengania izye Yesu, umupositole ne simapepo mukulu kukuzumilizya kwitu. ²Walinji amusuwalikwa kwa Leza, wino wasozile weliwe, ndivino Musa nawenye walinji amusuwalikwa mung'anda yonsi iya kwe Leza. ³Amuno yesu ati asendwa ukuwa awakufichiliswa nuwukankala wukulu ukulusya Musa, umulandu wino akuzenga ing'anda awakuchindikwa ukulusya ing'andanye. ⁴Amuno ing'anda iyiliyonsi yazengwa nawumwi, ukuwa wino wazenga vyonsi we Leza. ⁵Amuno Musa walinji amusuwalikwa mung'anda yonsi iye Leza, ukuwa nuwukamboni ku vintu vyalandwanga kweneko ivya munkolelo. ⁶Kweni Kilisitu amusuwalikwa ndivino amwana wino ali ni nsambu mung'anda yakwe Leza. swe ng'anda yakwe ndi tukusimpa nukuyipanvya nuwupechezi wuno tukuyitutuwalika. ⁷Achaleka, chilivino umuzimu umutele wukuti:" ilelo, ndi wivwa izwi lyakwe ⁸mutati muwomye imyenzo yinu ndivino umwa kupiluchila, mumpindi yakuyezyeka mulumpalang'ang'a. ⁹Chalinji pano watatakulu winu wakatuchizile pakunjelezya nene, nga lelo napampindi yamyaka amakumi yani, waweni imilimo yane. ¹⁰Achaleka itasechelezile ni kwatwa lyolyo. Natili, impindi zyonsi wakasowa mumenzo yawo. Watamanyanya inzila zyane. ¹¹Chili ndivino nalapizile mukufuluchilwa: Watalitela winjile mukupuza kwane." ¹²Chenjelani, wanitu, ukuti pakasi pakwe mwemwe pataliwa nanti wumwi wino aliwa numwenzo uwuwiye uwuntasuwila, umwenzo ukufuma kwe Leza uwawumi. ¹³mumasyo mwakwe, muwomyane we numuwuye penye, ndi chikwitwa "ilelo," alyakuti patawa wumwi

mwakwe mwemwe wino chili muwomela nuluchenjelo lwa luwembu lwinu.¹⁴ Pakuti twawa apaliponga nu Kilisitu ndi tukusimichizya mwakwe weliwe ukufuma kuntaliko nukwizafika kunsilo.¹⁵ Mwakwe choo chavwangwa, "ilelo izwi lyakwe, mutati muwome imyenzo yinu ndivino mwewa kupiluchila¹⁶ weweni wino wivwile Leza nukumukatuchila? wuzye asawonsi wano wafumile mu Egypt ukupitila mwe Musa? ¹⁷ wamufulizilwe weni pamyaka amakumi yani. wuzye chitalinji ponga nawano wawembusile, wano ivitumbi vyamiwili yawo vyazanilwe mumayondo? ¹⁸ Akwe weni wino wamulapizile ukuti atalitela ayinjile mukupuza kwakwe, ndi chitalinji kwewano watatontezile kweweliwe? ¹⁹ Twalola kuno chawaposile ukwinjila mukupuza pamulandu uwakuntasuwila

4

¹ Achaleka fwandi, pano ilayano lyakwiza kwa kupuza apoliponga nawo wuchili wulipo, tuyani tuchenjele ukuti wumwi uwakwe mwemwe atize ayize apone apotwe ukwinjila. ² Amuno twayivwila ilandwe zima, ndivino wivwile. Kweni ilandwe lyolyo litalitela wafungulile chimwi wano watayiwisile ponga nисуwilo paliponga nawawo wano wasuwizile³ Amuno swewano tukakwinjila mukupuza, nge muno wa vwanjizile, "nge nalafile mukuvitwa kwane, watalitela winjile mumasyo yane aya kupuza." Chingatenga, imilimo yakwe yasizile ukufuma palufula lwansi. ⁴ Amuno wawwanzile pamwi izyawaanda wa sabata: " ⁵ swinya eLeza wapuzile pawanda wasabata kumilimo yakwe yonsi." ⁶ Achaleka chasyalila pamwi ukwinjila mukupuza momo, nawawo wano watalichizile awivwa ilandwe izima watatela winjile mukupuza kwane nawanda amuno amuno ukuntasuwila kwawo. ⁷ Ngapano eLeza swinya asola uwanda wunji, ayita ati " ilelonye lyoo, " pano wawwanjizile mwakwe Davidi ivivule vyawalikwa kali: " Ilelonye lyoo ndimwivwa izwi lyakwe mutawomya imyenzo yinu. " ⁸ Ndi achakuti Joswa wawapile ukupuza, eLeza nge atavwanzile ivyawaanda ⁹ wunji. Achaleka kweni kulukupuza kwa wanda wakwe sabata uwa wantu wakwe Leza. ¹⁰ Amuno wensi wino winjila mukupuza kwakwe Leza ekalata wakupuza nakumilimo yakwenye , ndivino Leza wapuzile. ¹¹ Aleni fawandi tulungame mukupuza koko, ukuti kutize kuwe wumwi nanti wenga uwakuti akane ukutontela ndivino wachisile. ¹² Amuno izwi lyakwe Leza alyawumi swinya likawomba nkaninye swinya lwatwa ukulusya ukulusya ulupanga luno lwatwa konsinakonsi. Likalasa alilepulania mpaka nakuno kwapawunkania uwumi numuzimu, ukusunkania nimifyompa, ukulonda kwa melengania mumyenzo. ¹³ Pasi chimwi ichelewulwa chino chafisama paminso yakwe Leza. Mumasyo yakwe ichntu chonsi chili palwenze chatumbulwa paminso yakwe wumwi wuno tulingine tuluwulule. ¹⁴ Achaleka, tuli nusimapepo mukulu umukulu nkani wino waya winjila, mwiwulu, eYesu umwanakwe Leza, zani tulemansye vino twazumilizya. ¹⁵ Amuno tusi nusimapepo mukulu wino angakana atufwile inkumbu muwutonte witu. Mumasyo mwakwe, tulinawumwi wino welezizwe mwakwe vyonsi ndivino sweswenye, ukuwa atatela awembuke. ¹⁶ Fwandi aleni tusinge tukapalamile pandulu ya nkumbu alyakuti akatufwile uluse luno lungatwawwa mumpindi yakulondwa.

5

¹ Kwe wensi e simapepo mukulu, akasolwa ukufuma muwantu, akasolwa ukuwomba ukwimilila awantu ivy akulingana nu Leza, alwakuti awafima konsinye ivyawila ni nzuwi ku melezyo. ² Angalwisya umutende nawoliwo wano watakumanya swinya wano wawwamanga weweliwe wenga achisambilizyo kukutomboloka. ³ Pamulandu we choo, akalondwa ukufima inzuwi ku luwembu lwakwe weliwe wenga ku mbembu zya wantu. ⁴ Asachakwe weliwe ukuti wensinye asende umuchinzi woo. Mumasyo mwakwe, witwa nu Leza, ndivino Aaron walinji. ⁵ Munzila iyiliyonga, nanti we Kilisitu atayichindamisile wenga uwusimapepo wukulu. Mumasyo mwakwe, wenga wino wawwanzile kwe weliwe watili, " Wewe we mwana wane, " ilelo nawa ne mukwasi wako. " ⁶ Chilinge muno swinya wawwanzile muchipwa chinji wewe we simapepo uwa penape mumiwele ye Melikizedeki. " ⁷ Mumpindi ya muwili wakwe, Kilisitu wayipile mumapepo vyonsi nukulenga nizwi kulu ilya kulila swinya walizile ni minsozi kwe Leza, wino ali maka ya kumupususya ku mfwa, nga wamwivwichizye umulandu wa wumi wawuleza wakwe. ⁸ Chingatenga walinji amwana wasambilizile ukwivwila kwe chino wachulizile. ⁹ Weni wapanzilwe umutele swinya walinji weliwe kwe wensi wino akamutontela, weliwe akaleta itulwa lya muyaya. ¹⁰ Wimisilwe ne Leza nge we simapepo mukulu ukufuma muntampulo yemelekezedeke. ¹¹ Tuli nivivule ivya kuvwanga ukufuma nu Yesu, kweni achitale ukulondolola pakuti mwawa nuwuntamanya mukwivwichisya. ¹² Chingatenga ku mpindi yoo mwandi muwe mwe wasambilizya mukulondwanye wumwi ukusambilizya mwemwe inzila izyakukonka amazwi ya kwe Leza. Mukulonda umukaka, mutakulonda ichakulya ichiwome! ¹³ Amuno wensi wino akang'wa umukaka akasambilizya amazwi amatele pamulandu achili amwana umutichi. ¹⁴ Kweni ichakulya ichiwome achawa songo. Vyoo avili vyovywo kwewo pa mulandu wawusongo wawo wali nukwivwichisya kwawo ukusambilila ukupusania uwuzima kuwuwipe.

6

¹ Ukuwa nomba, leka tusye inthaliko iyilandwe nzima ilye Kilisitu swinya ukuya inkolelo muwukulu. Tutakanze swinya ulufula lwakutontolokwa ukufuma ku milimo iyifwe ni suwilo mwa kwe Leza, ² Nche ulufula lwa chisambilizyo pavya wubatizyo, ukuwika amakasa penepo, ukuzulupuka kwa wafwe, nga nukulongwa kwa muyaya. ³ Naswswe tuli womba woo ndi e Leza wazumilizya. ⁴ Amuno chitanga chiwombwe kwewo watatela wakozele wowanzile ivyawila ivya mwiwulu, wowalinji awa kwankana ivya muzimu umutele, ⁵ nawano wawonzile izwi zima ilye Leza swinya ni mpindi yamaka yino yikwiza, ⁶ kweni kwewano waponi chitanga chiwombwe ukuwanyochezya swinya kukutontolokwa. Wo

awuli mulandu wakumupachika umwana we Leza weliwonye swinya, nukumusozya insoni palwenze.⁷ Amuno umusili wuno wukang'wa aminzi ya mvula yano yakakwiza penepo akavulane, nachino chipa imbewu ukukoma pakuwombela kwakwe wawo kwe wino umusuli wawonvilwe--amusili wuno wuka pochelela uwupepwe ukufuma kwe Leza.⁸ Ukuwa ndi wamezya imyunga ninswaswa, awutela wawa awavye swinya lyo ali papipi ukuwutipa. Nuwumalilo wakwe akuwu pemba..⁹ Kweni sweswe twivwana navyo ivizima ivyakulingana nawewe, mwe wakundwe, ivintu vino vilingine itulwa, chingatenga tukala ndi vyo woo.¹⁰ Amuno eLeza asalyakuti awawwufi. Ataliyiwilila imilimo yako nulukundo luno walanjizizye kwi zina lyakwe, wapyunjilize awantu wakwe awatele, swinya uchili ukuwa pyunjilila.¹¹ Ukulondesya kwitu akwa kuluchila ukuti wila muntu mwakwe mwemwe ukulolela ukwiza fika ku nsilo, alya kuti isuwilo lyinu lifike apenecho.¹² Vyoo vili wonye ukuti mutakawe awakata, kweni tuwe swe wakusendela kwe wawo wano pi suwilo nukuzizimichizya impyani yiyalano¹³ amuno Leza walayizizye kwe Abrahamu, wayilapizile umwenecho wenga, pakuti patalinji nanti wumwi e songo we angalapako.¹⁴ Watili, " achakusimichila ndi kupepa wewe nukukuzya wewe mumpendwa." ¹⁵ Munzila yoo, e Abrahamu wapochelezile chino chalayizizwe walile pano wajimbilizya mukulindilila.¹⁶ Pasipo awantu wakalapa pakwe wumwi umukulu ukulusya woliwonywe. pawumalilo wachilichonsi pakupelelechezya kwawo ukulapa kukawa vino akusimichila.¹⁷ Walile pano Leza welengania ukulanjizya icheteche kuwa mpyani wilayano ilya miwele iyintachinja ya mulandu wakwe wasimichizizye ni chilapo.¹⁸ Wawonvile choo ukuti pa vintu viwili ivintachinja-- achitale kwe Leza ukuwipa uwufi ---sweswe, wano twasamala ukuti tuvwameko, twandi tuwe nukulimbichiswa chino chiliwa achakutuwo mya kwisuwilo pakasi pitu.¹⁹ Tuli na vyoo nge achakuchinjililwa ichisuwalikwe chawumi witu, nisuwilo ilya kwinjila mumasyo yamukasi ya mwenda.²⁰ Kuno Yesu, wino wayile lyotutani winjizile mumasyo yitu. ati awa wesimapepo mukulu uwa muyaya pamutantiko wakwe melekizedeki.

7

¹Walinji we Melekizedeki, wee Imfumu ya salemu, umupefi wakwe Leza uwapapela, wino wansunkinie Abrahamu pakunyochelela kwisumo kuno wakomile izyamfumu nga amupepa. ²Chalinji kweweliwe ukuti Abrahamu amupe ichikumi chonga pakwe vyonsi. Pakutalika ukusula kwi zina lyakwe, "Imfumu yawulungamane"; nga swinya" wino walinji amfumu ya salemu," lino likusula imfumu ya mutende."³ Wino atalinji ne tata, ne mayo awasita awatatakulu, nanti amanda yantaliko yakwe nuwumalilo wawumi. mumasyo mwakwe, akoline nu mwana we Leza, umulandu we simapepo wamuyaya.⁴ Lolani uwukulu wa muntu we vino walinji kwe wino etatakulu Abrahamu ichikumi pe chonsi muvita.⁵ Ikwata lyakwe levi wano wapochelezile uwusimapepo nukukomelezya isundo pakupochelela ichikumi kufuma ku wantu, akulikuti, ukufuma ku wanyina, chingatenga weni, nawonye wafuma kwe Abrahamu. ⁶ukuwa Mekizedeki wino atalinji awa mwi kwatwa lyakwe wapochelezile ichikumi ukuma kwe Abrahamu. Pamwi amupepela weni wino walinji namalayilizyo.⁷ Kusi ukukana kuno umutichi atanga asepwe nu mukulu . ⁸pamulandu na choo, wakafwa wano wakapochela ichikumi kweni mwakwe choo chikusimichilwa kuno ali kuwulanzi. ⁹Nga namumiwele yakalandile, eLevi, wuno wapochelezile iwikumi, swinya wawisile ichikumi ukupitila mwe Abrahamu, ¹⁰amuno levi walinji mumuwili we tatakulu wakwe pano Mekizedeki wasunkine ne Abrahamu.¹¹ Nomba ndi uwufiko walinji awakuwombwa ukupitila muwusimapepo wachilevi [amuno pansi pakwe choo awantu wapochelezile isundo], Chingawa chani swinya ichakulondwa chino chingize chiwe cha kwe simapepo winji kukatuka pansizi pamiwele ye Mekizedeki, nga atayenganizwa ukuwa pansizi yamiwele ye Aaron? ¹²Amuno ndi uwusimapepo wapilulwa, namasundonye yafwile yapilulwe.¹³ Amuno kwe wino ivintu vyoo vikulandwa avya kuwa luko lunji, ukufuma mwakwe wino asitela awombebe paka vuwa. ¹⁴Nomba achakusimichila ukufuma kwe Yuda kuno Imfumu yitu yakwasilwe, uluko luno Musa watambuzile ukulingana nawa simapepo.¹⁵ Chino tukuvwanga achakumanyikwa ndi wumwi e simapepo angakatuka uwakukolana ne Mekizedeki. ¹⁶Chitalinji achapamiwele wisundo lya muwili ukuti awe we simapepo, kweni mumasyo mwakwe chalinji pamaka ya wulanzi wamuyeye. ¹⁷Amuno amawaliko yakusimichizya ivye weliwe: " We simapepo wamuyaya ukulingana nuwutantiko we Mekizedeki."¹⁸ Amuno inkomelezyo zya kali zyapawuzilwe azitomboloke ni zyavye, ¹⁹[Amuno isundo litapanzile nanti chimwi ichakufikapo], nuwuzima wisuwilo lyitu lyati litalika, ukupitila pano tukupalamila kwe Leza.²⁰ Nga kutalinji ukulapa! wanjizile wawa awa simapepo awa sita ichilapo ichilichonsi, ²¹Kweni wizile wawa we simapepo lyo e Leza wawwanga kwe weliwe, " Imfumu yalafile nga swinya atalichinja amelengano yakwe: ' we simapepo wamuyaya."²² Pakwe choo swinya Yesu ati apa ukupanichizya kwi layano zima. ²³Wasimapepo wakali wawuzile mu mpendwa, pakuti imfwa yawa chinjilizizye ukufuma mukutwalilila mung'ada yakuwombelamo. ²⁴Ukuwa pamulandu Yesu alitwalilila ukuwa ukuwa nuwumi wa muyaya, ali nuwusimapepo uwakwikalisya.²⁵ Achaleka alinamaka aya kupususya nkaninye wawo wano wakwiza kwe Leza ukupitila mwe weliwe, pamulandu akakwikala lyonsi ukuwa pepela. ²⁶Amuno chalinji mwelimo cha muyine ukuti tuwe nusimapepo mukulu, wino amutele, wino asinumulandu nanti wumwi amuswepe, wapawulwa ukufuma kuwawembu, nga awakukwela papela piyulu.²⁷ Weni asilonda, asingati wasimapepo wakulu, ukupa inzuwi ukutalichila imbembu zyakwe, nga apano imbembu zya wantu. wawonvile choo lyonga kwe wonsi pano wayipile umwenecho. ²⁸Amuno isundo likasola wasimapepo wakulu nge awantu wano wali nivya kufoka. Kweni izwi ilyakulapa. lino lyizile pansizi pisundo, lyasozile umwana, wino ati apangwa awakufikapo uwachiyeye.

8 ¹Kanonzi imfundo ukuyana napevino tukuvwanga avyoo: Tuli nusimapepo mukulu ayikazile pansizi kwikasa lyendilo ilyandulu ye kapanzya uwa mwiwulu. ²Amuwonvi mumasyo amatele, uwachisinka mumasyo mimichilwe nkani wino

ayili mfumu, suka ukuwa uumuntu pole, vino akasengania³Ukuwa muno Esimapepo mukulu wensi akasolwa pakufima ivyawila mbali swinya ponga ni nzuwi. Achaleka fwandi achiyane kuti tuwe nachimwi ichakufima. ⁴Kanonzi ndi achakuti Kilisitu walinji muni, nge atalinji wesimapepo nakalya cho pakuti kuli wano wakafima ivyawila ukuyana ni sundo. ⁵Wakaviwombela vino vyawalikwa ponga ni vizungwani nivintu ivya mwiwulu.Vyoo avili vyonga navino Musa wa musochezile kwakwe Leza pano weliwe walinji mukuti azenge ing'anda yi hema; Leza avwanga,"lola ukuti upanzile ichili chonsi ukuyana mumukozololo wuno walanjizizwe kwe wewe pamwamba.⁶Kweni kanonzi kilisitu wapochelela uwutumwa uwuzima nkani, ngati muno weliwe naswinyanye wikala pakasi alilayano zima, lino lyeyamila mwilayano zima. ⁷Ndi achakuti ilayano lyantaliko litele litalinji nakasiza kamwi, ngali kutalinji ilye chitiwili ukulilondoloza. ⁸Ukuwa weni Leza wazanile intazi ku wantu, avwanga ati,"lola amanda yakwiza--Imfumu ayivwanga--ukuwa pano nene ndipanga ilayano pyaa ponga ni ng'anda iyawa Islayeli swinya nga ni ng'anda iyakwe Yuda. ⁹Lyeni litaliwa alikolane nilayano lino nalayine nawa yisikulu pawanda wuno nawalemile ikasa mbakolelela woliwo ukufuma yawa Egypt. Pakuti wakanile ulupechela nukwivwila ilayano lyane, imfumu ayivwanga. ¹⁰Lyoo alili layano lino nene nandi ni mphange ni ng'anda yawa Islayeli ukuma pa manda yalyanye_Imfumu ayivwanga. Nene ndiwiki amasundo mumalenganizizye yawo, nganaswinyanye nenenye ndi wawalika woliwo pa myenzo. Ndiwa ne Leza wawo, swinya waliwa awantu wane. ¹¹Pasi wumwi pakwe woliwo wino alisambilizya umuwuye swinya nanti wenga uwawanyina, avwanga, 'umanye Imfumu, 'amuno wonsi walimanya nene, ukufuma ku mutichi uwakwe woliwo ukufika kwe songo nkani. ¹²Umwakuti ndiwa ninkhumbu ku luwembu lwawo luno wawomba, nga namawembuko yawo intalitela njizuke naswinya pee."Pakwita lyo ilayano"ilipya," wafumusizye ilyakutalika ukuti liwe alikali, swinya chino chawa achikali

9

¹Nomba ilayano lyakutalika lyalinji namasundo yakupepela swinya namasyo yamunsi aya kupepela. ²Mo ing'anda yihema yasenginwe. Ichipinda chantaliko, muno mwalinji icha kuwikamo inyali, Itebulo, nichibama ichakanonzi, chitwanga amasyo amachindame.³Pansizi pacha kuchinga palinji ing'anda yinji yihema, yano yitwanga amasyo amachindame nkani. ⁴Mwalinji akavuwa ke golide akakununchila. mwalinji swinya ni mbokosi yi layano, muno mwamalizizwe nukukupichilwa nu golide. Mukasi momonye mwikazile ulweso lwe golide na mana, ni nsonzo yakwe Aaron yino yavunduzile, swinya namasundo yi layano. ⁵Papela pa mbokosi yi layano, uwuchindame wamungeli wapanzilwe uwuzima uwakutetela uluwembu, chino nomba tutanga tuchitake umwakulondolosya.⁶Lyo papita ivintu vyo vyapekinwe, wasimapepo winjilanga kunzi kwilonde yang'anda yihema. Ukuwomba imilimo yawo . ⁷Ukuwa kweni esimapepo mukulu winjilanga muchipinda chechitiwili, lyonga pamwaka, swinya nanti kupotwa ukuwa nuwazi wuno wafimanga uwakwe weliwe swinya nuwa wantu ku luwembu lwawo.⁸Umuzimu mwimichile walayiza kuno ndivino ing'anda yakutalichila iyihema yachilinji yimilile munzila yamasyo ayatele nkani nanti yachilinji ukuti yaloleke. ⁹Choo chalinji achilondololwa cha mpindi yakanonzi. Vyonsi ivyawila swinya nivya nzuwi vino nomba vyafimwa vitange viswefye intwitwi ye sikapepa. ¹⁰Weni viwa lingine vye nivyakulya swinya nukung'wa swinya nivivule ivya myata iyakupwiza, inkonchelezyo zyi tantiko ipya. ¹¹Kilisitu wizile nge we simapepo mukulu uwa vintu vizima vino vili nukwiza. swinya muwuyane uwa kulusyamo wang'anda yihema yipanzilwe namakasa ya wantu, nanti wumwi wino asawa kwelewulwa wansi yoo. ¹²Chitalinji achamuwazi uwa mbuzi swinya ni ngwata, kano muwazi wewino winjizile mumasyo amachindame nkani aye wonsi swinya wuno wasunjilizilwe mwipususyo lyamuyaya.¹³Mo ndi awazi wa mbuzi swinya ning'ombe swinya nukunyansa itoyi umawana ng'ombe kwewo wafimilwe inzuwi zyakuswefya kwa miwili yawo, ¹⁴Awuvule wuli uwazi we Kilisitu, wowapisile mumuzimu wamuyaya wuno wafimilwe naweliwe atawa nakampinsya kwe Leza, ukuswefya kwa ntwitwi yawo ukumuwombela Leza wawumi. ¹⁵Pamulandu woo, uwapakasi wilayano pya. Choo chili woo kukufuma kumfwa amasyo kwipususyo kwe wano pansu pantaliko yilayano ukufuma ku mbembu zyawo, kwewo witwa wali pochelela ilyano lyi pyani lyamuyaya.¹⁶Amo kuno kuli ichakulonda, umuntu wino wapanzile imfwa afwile asimichizwe. ¹⁷Amuno ukulonda akupatichizavye ndi pali imfwa, pamulandu patawa ukupatichizya pano wino wayipanzile weyo achili ali nuwulanzi.¹⁸Achino nilayano lyantaliko lyasimpa nanti kuwa nuwaz. ¹⁹Pano Musa watili wapwa insambu mumasundo kwe wonsi awantu, wasenzile uwazi wazywa ngwata swinya nazyonzi imbuzi, naminzi nameya ayawenzu swinya nichifuti, swinya wasanzizye awantu wonsi. ²⁰Apano wavwanzile,"woo awazi wilayano wuno Leza wawapinguzile woliwo.²¹Mumwata uwuliwong, wanyansile uwazi pang'anda yihema swinya napavintu vyonsi vino wawonvyanga umulimo. ²²Ukulingana nisundo, nkaninkani chonsiye chikaswepa nuwazi. Ukusita ukufumya uwazi kusi ukutetelwa.²³Achaleka chalinji achizima ukukolania kwa vintu vyamwiwulu ukuti viswefwe ni nzuwi izyanyama. Napano, ni vintu vyamwiwulu vyolivyo vyalinji nukuti viswefwe muwuzima nkani wanzuwi. ²⁴Mo Kilisitu atizile mumasyo amalungame ayapangwe namakasa yawantu, yano ayakolanieveye nawumwi uwachine. mumalo mwakwe ilyenechonye, ukuloleka nomba paminso Leza pakwe sweswe.²⁵Atayile kweneko umwakuti ukufima weliwe mumpindi nvule, ndi simapepo mukulu akachitila, wino awakwinjila amasyo matele ayapapela nkani umwaka numwaka nuwazi wamuwuye. ²⁶Ndi chalinji woo, nge walinji mukuchulika mpindi nvule ukufuma pantaliko yansi. Ukuwa nomba ayisile awakuloleka kumpelelechela yakupapwa ukufumya mbembu munzuwi yeweliwe.²⁷Ndivino umuntu wasolwa ukufwa lyonga, ngapano ichakukonkapo ali panzyo, ²⁸nanomba Kilisitu, wafimilwe lyonga ukufumya imbembu zyawa vule, aliloleka swinya akechitiwili, asakulwisania ni mbembu, kweni kwipususyo kwe wano wakulindila weliwe.

¹Amuno isundo achisawuvye icha vintu ivizima vino vikwiza, asamiwele ya vintu vyovyovy ivya chine pakwe vyonga. Wano wakufichila Leza watanga wawombe muwuyane mukufima inzuwi ngapano awapefi awatwaliliza ukutwala umwaka nu mwaka. ²Mpindizimwi, lyolitalisile ukupwa? Amuno wakapepa nga waswepa pampindi yonga swinya lyo watawa ni ntwtwi izyaluwembu. ³Ukuwa inzuwi zyoo achizusyo chambembu umwaka nu mwaka. ⁴Amuno achitale uwazi wang'ombe swinya ni mbuzi ukufumya imbembu. ⁵Ala ⁶Kilisitu wizile muni yapani, watili, " inzuwi ni vyawupe mutakumbuchizile, ukuwa amuwili mwansenganizizya nene; ⁷Ivyawupe ivyakochwa ni vyawupe ivya mbembu mutasechelezile. ⁸Apano natili, 'lola newawo_ ndivino chawalikwa pakwe nene mwekalata_pakuwomba ukulonda kwinu. ⁹"¹⁰Pakutalika natili, " usilonda nanti kusechela ninzuwi, nanti avifimwa, pamwi ivifimwa vyonsi ivyakochwa pamwi ivifimwa chinpo mwakumbuchizile. Mutasechelezile mwakwe woliwo. ¹¹"zyoo anzuwi zino zikapwa ukulingana nakwisundo. ¹²Apano watili, "lola, newawo ukuwomba umulimo winu. ¹³"Akafumya ukusambilila kwantaliko ukuti tuteke uwusambilizi uwe hitiwili. ¹⁴Pakulonda pakwe choo, twati tuswefwa ukupitila mumuwili mwakwe Kilisitu lyonga kwewonsinye. ¹⁵Uwanda nuwanda e simapepo mukulu akakwimilila nukupunga, nukupa inzuwi iyiliyonga swinya naswinya _ukufimaa chino chitanga chifumye imbembu. ¹⁶Ukuwa ¹⁷Akulindilila ukufichila awalwani wakwe wapangwe ukuwa awakwikalila cha pamatamba yakwe. ¹⁸Kumulandu wa muntu wenga ukuyipa waswepa umuyaya kuluwembu lwawo. ¹⁹Umuzimu wutele wukasimichizya mwakwe sweswe. pakutalika akuti, " ²⁰Lyoo alilayano pya lino ndilayana ndiyiza yasila amanda yawo nayalana nawo, Imfumu yawwanga. Ndiwika amasundo mumenzo yawo, swinya ndiwalika mumenzo yawo. ²¹"APano ayonjeleza, amawembuko yawo swinya ni milimo yawo nimilimo intaliyizuka swi. ²²"²³Kanonzi pali itetelo pakwe vyoo, pataliwa inzuwi yaluwembu. ²⁴Achaleka wana witu, tuli nusuwilo ilyakwinjila mumasyo matele nuwazi wakwe Yesu. ²⁵"Wino watwiyulila inzila iyawumi iyakupitila mucha kuchinga kuno akulikuti mumuwili wakwe. ²⁶Pamulandu nu simapepo mukulu mung'anda yakwe Leza, ²⁷Tuyani tupalamile kwe Leza nimenzo yitu yonsi yino yaswefwa kuluwembu nanti ntwtwi swinya, nimenzi yino yapwizwa naminzi masengane. ²⁸Tuyani tulemansye ukulolela kwitu nusuwilo. Amuno wino wawalayizizye amusuwalikwe. ²⁹Tuyani tupechelane nu kupechelana wenga numuwuye kulukundo nimilimo iyizima. ³⁰Tutize tuwalechelezya ukukolanganika apaliponga, ndivino wamwi wachitanga. Mumasyo yakuwomyana wenganawenga mwalola kuno uwanda wukupalamila. ³¹Ukuwa ndi sweswe tungawembuka umwamufulo chingatenga nditwapochelela ichimanyiso icha chisinka patalita pawe inzuwi yimwi yamfwa. ³²Umwakuti, pali ichilambu ichiwiye nkaninye ichawupinguzi swinya nu mulilo wakutinia wuno wuliyonona awalwani wakwe Leza. ³³Aliwensi wino akukana amasundo yakwe Mose akafwa akwambula uluse, uwukasimichila uwa wantu wawili nanti watatu. ³⁴Ngafwandi kwe wino wakana wasula uwazi wilayano lyakwe Leza, wino weleza ukuntapusanika uwazi wilayano_ uwazi wuno welezizwe _swinya nukuntatontela umuzimu wutele? ³⁵Chingatenga twamanyika weni wino watili, " ukunyoseza kuli mwakwe nene, " nga naswinya, Imfumu yilipanza awantu wakwe, " ³⁶Achintu chakutinia ukupona mumakasa aye Leza wawumi! ³⁷"Yizukani chino chaponezile kali mumanda yakunsizi, lyo ukuwalilwa kwasila, amuzimichizya ukuchulika ukukulu. ³⁸Wakukwelenguzile kwiwumba nukusenteka ukutukana swinya nukuchuzya, swinya mwankananga nawo wano wapisile mumelezyo yayo. ³⁹Pakuti mwawafwilanga inkumbu pakwe woliwo wano walinji muvingololo swinya mwapochelezile umwansansa pakupochelela insawu. Mwamanyile mwakwe mwemwe mwalinji ni nsawu iyizima iyachiyeye. ⁴⁰Mutize muwa sumba uwuchisinka, chino chalinji achawupe ichikulu. ⁴¹Mwazimichizya alyakuti mwachita ukulonda kwa kwe Leza, mulipochelela chino walayizizye. ⁴²"mukampindi katichi, weni wino akwiza nakawuzyenye aliyiza nanti kuzimba ⁴³Awalungamane wane waliyikala mwisuwilo. Ndi akunyochela munsizi, ntalisechela nawe. " ⁴⁴Kweni tusi uwawoliwo uwa kunyochela munsizi kuwononi, Kweni tuli mwe wano wali ni suwilo nukusunga imipasi yawo.

11

¹Nomba isuwilo akusuwila ivintu vino tukulindilila swinya nukupanichizya kuvintu vino visiloleka. ²Amuno kwa kwe choo akuno watatakulu wamanyichizilwe kwisuwilo lyawo. ³Kwisuwilo akuno tukamanyila kuno insi yelewuzilwe nizwi lyakwe Leza, alyakuti vino vikaloleka vitelewuzilwe nivntu vino vikaloleka. ⁴Akwisuwilo kuno Abele wafimile inzuwi nzima ukuluya kaini, kwakwe chino wamanyichizilwe kuno amulungamane, swinya Leza wawwanzile ichete ivyakwe weliwe pachifukwa nivifimwa vyakwe, swinya kwisuwilo lya kwe Abele achili akavwanga chingatenga, wafwa. ⁵Akwisuwilo akuno kwelenzile Enoki asendwa mwiwulu alyakuti ataweni imfwa yakwe. ⁶"Atazanilwe, pachifukwa Leza wamusenzile. " Muno lya atani asende, chasimichizilwe kuno wasechelezizye Leza. ⁷Nomba apasowe isuwilo achitale ukusechelezya weliwe. Amuno achakulondwa ukuti wensi pakwiza kwe Leza alingine asuwile kuno amumi swinya nukuti akalambula wano wakumuvwamba weliwe. ⁸Akwisuwilo akuno Nowa, wafilwe izwi ku vintu vino vyachilinji ukuloleka, watontezile Leza azenga uwato uwa ku pusuya awang'anda yakwe. Pakuwomba choo, wasusizye insi swinya awa awampyani wawasuwilwa ukulingana nusuwilo. ⁹Akwisuwilo kuno Abrahamu, lino witwa, asuwila swinya aya kunzi kumasyo kuno walinji nukupochelela ngati ampyani. Wafumile, nanti kumanya kuno wayanga. ¹⁰Amwisuwilo akuno wayile wikala muni ngati yino wamulayizizye ngati amweni. Wisile mumisasa nu Izeki swinya Jakobo, uwampani uwuliwonga mwilayilizyo. ¹¹Amuno walolanga kunkolelo ku musumba nulujfula, luno ekalingania ne kazenga we Leza. ¹²Kwisuwilo _swinya sara nalwakwe walinji we chumba_ kuno Abrahamu wapopochelezile amaka aya kulela umwana. choo chawonvilwe chingatenga walinji umukote, pakuti welenganizwe vino amusuwalikwa wino wapile ilayano. ¹³Achaleka, ukufuma mumuntu we wenga _swinya watezile wafwa _ wapafilwe awizikulu nge antanda ukuvula mwilewelewe swinya

awantapendwa vino we senga mumbali mwe sumbi.¹³ Amwisuwilo akuno wafwizile nanti kupochelela ilayano. Umwakuti lyo walola swinya wawalamuka ukufuma lwapatali, achimanyikwa kuno walinji aweni swinya muni. ¹⁴ Amuno wano wakavwanga ivintu vyamusango woo chikamanyikwa palwenze kuno wakuvwamba kumwawo. ¹⁵ Ndi welenganianga insi yino wafumile kweneko, nge walinji nulongo lwakunyochela. ¹⁶ Ukuwa ndi muno chawela, wakalonda insi inzima, ansi iya mwiwulu. Achaleka Leza asisozwa ninsoni kutwa we Leza wawo, amuno wapekania akaya kawo. ¹⁷ Akwisuwilo kuno Abrahamu, lyo welezwa, afima Izeki. Walinji amwanakwe wenganye wino wafimile, uwamalayano. ¹⁸ Walinji we abrahamu kwe wino chavwanzilwe, "mwakwe Izeki amuno wali yililwa awanakwe," ¹⁹ Abrahamu wamanyile kuno Leza walinji namaka ayakukatusya Izeki kuwafwe, swinya umwakulolechela wavwanzile, ukufima kwe weliwe anyoka amupochelela. ²⁰ Chalinji swinya akwisuwilo kuvintu pakwiza ukuti Izeki apepa jakobo nu Esawu. ²¹ Mwisuwilo akuno jakobo, pano wafwanga, apepa awana wonsi awa kwe jekapu, Jakobo wapefile, asintilila pansongo papela. ²² Kwisuwilo akuno jekapu lyo insilo yakwe yapalamila, wavwanzile ivyawana wa Israeli ukufuma mu Egypt swinya wanena ivyamafula yakwe. ²³ Akwisuwilo kuno Musa, lyo wakwatwa, wamufisile kumyezi yitatu nawakwasi wakwe pamulandu walinji amwana umuzima watatinile isundo lyamfumu. ²⁴ Akwisuwilo kuno Musa, lyo wakula, akana ukwitwa amwanakwe mwali umwanakwe felo. ²⁵ Asola ukyimba apaliponga nawantu wakwe Leza ukuluya ukuyitopwa kuvintu vyaluwembu kumpindi ntichi. ²⁶ Kukusozwa insoni pakukonka Kilisitu chalinji achikulu ukuluya insawu zya ku Egpt. Amuno walololanga ku chilambu chakwe. ²⁷ Akwisuwilo akuno Musa wafumile mu Egypt, atatinile uwukali wa mfumu, wuno walandalizile ngati akulola wino asilolwa. ²⁸ Akwisuwilo akuno kwalesile asunga ichakulya chakupitililwa swinya nukusansa uwazi, alyakuti ekakoma wawakatote atize aleme wakatote wawana wawa Israeli. ²⁹ Akwisuwilo akuno wapisile pesumbi ngati apamusili uwukale. Pano awa ku Egypt watinji welezye choo, wamiluzilwe. ³⁰ Akwisuwilo akuno amalanga yakwe yeliko yaponile pansi, lyo amanda munenulambali. ³¹ Chalinji akwisuwilo ukuti Rahabu echilende nawawo wano watatontelanga, pamulandu wapochelezile amanengwe mumutende. ³² Nganavwanga vyani vinji? Amuno insi nimpindi iyakuvwanjila ivyakwe Gidioni, Balaki, Samusoni, Jefuta, Davidi, Samueli, nga ni vya watumwa. ³³ Chalinji ukupitila mwisuwilo kuno wachinvizize amawufumu yonsi, wachisile ichilungamane swinya wapochelezile ilayilizyo. Awafumpika imilomo yavimbwi, ³⁴ Awazimya amaka yamulilo, awasamala kulupanga, awaswefwa kumawulwale, awawa namaka nkaninye kwisumo, swinya awachivya ivita vyamakandi. ³⁵ Awanachi wapochelezile ukuzyupuka ukufuma ku mfwa. Wanji wayinvizwe, nanti kuzumiliza ukufuma, alyakuti wachizaninkanie ichete kukuzyulupuka kuzima. ³⁶ Wanji wapochelezile ukusentekwa swinya nukunwa ivikoti, nawo wanji wanyefilwe muvingololo swinya awawawika muvingololo. ³⁷ Awawapola namawe. wamwi wawachesile nuso awawapandula pawili. Wakomilwe nulupanga. Walinji mikwela yang'ozzi ni yambuzi. awawayivya, awawatitichiza awawayinvya. ³⁸ Awamunsi watawapechezile woliwo. wawungulanga nulumpalang'ang'a namumyamb, namichembo navizinji pansi. ³⁹ Chingatenga awantu wa wonsi wamanyisilwe nu Leza pamulandu wisuwilo lyawo, watapochelezile ilayilizyo. ⁴⁰ Leza wasenginie ichizima chimwi ichitu, alyakuti akusowa sweswe, wawo nge watapanzilwe awalungamane.

12

¹ Achaleka, pano twaliwilizwa ni wingo ikulu ilyawa kasimichila, zanzi tusumbe vyonsi iviwiwe vino vikasanchila inzila.

² Tuyani tuwasamala nuluwilo munzila yino yili munkolelo pakwe sweswe. Tupange aminso yitu pe Yesu, wino antaliko swinya ekaswefya isuwilo. Muno ichimwemwe chino walindililanga, wazizimichizize uwuchingane, swinya wikala nakwikasa lyendilo pandulu yakwe Leza. ³ Mwakwelengania ivya kwe weliwe, weni wino wazizimichizize wawo awalwani awakumususa, alyakuti mutize mutonte nukufumya kweneko umwendo. ⁴ Muchili mutani muchinge nukulwisya kuluwembu ukufika nukufumya uwazi; ⁵ swinya mwiwilila nukuwomyania kuno kukawawomya nge mwe wana: "Mwanane, utakachipepule ndi Imfumu yikulu yikukufunda, nanti akutonta pano mukupanzwa kwewe liwe.

⁶ Amuno Imfumu yikakonganika wino yamukunda, swinya weliwe akasunda umwana wino wapochelela. ⁷ Zizimichizyannji ukuchula nge akusundwa. ELeza akawasunda mwemwe nge mwe wana wakwe. Amuno nga amwanachi wino aliko wino eyisi asimusunda? ⁸ Ukuwa ndi musi nisundo lino wonsi awantu wakakwankana, lyo asamwe wanakwe awakusimichila. ⁹ Ukufumapapo, twalinji nawatata wakumuili wano watusundanga sweswe swinya twawachindikanga. Tungalusya wuli muno tungayipa kwe tata uwa mizimu swinya iyawumi! ¹⁰ Watata watusunzile sweswe pakampindi katichi ndimuno welenginie ukuwa ichizimankani. Ukuwa e Leza akasunda sweswe ukuti chituzipile, alyakuti twankane uwutele wakwe. ¹¹ Kusi sundo lino likapa Ichimwemwe pakampindi kakonye, ukuwa likapa ukuluma. Pansizi lukapapa ichikomwa cha mutende wawulungamane kwe wawo wano wasundwa nalyo.

¹² Achaleka womanyi amakasa yinu yano yakulelemba mwisika swinya namakokola yinu yano yasi namaka. ¹³ Yolosyani inzila zinyu izyavinama, alyakuti vino vyaalemala vitize vivunike kweni vipole. ¹⁴ Lemansyanji umutende kuwili wensi, swinya nuwutele, amuno ndipasi choo kusi wumwi wino walilola Imfumu. ¹⁵ Muwe aminso alyakuti atize wumwi asowelwe inkumbu yakwe Leza, swinya kutakawe umusili wakulula wutakalule wupange intazi, alyakuti awavule watize wakandamilwe nacho. ¹⁶ Kusi nanti wumwi umuzelele nanti amuntasuwila, ndivino Esawu, wino wakazizye uwusongo wakwe uwankwatwa kuchakulya cha mpindi yonga. ¹⁷ Amuno mwamanyika kuno pansizi pakwe choo, pano walondanga ukupyana uwulote, wamukanile, amuno atazanile ulongo lwakulapa, napano walulondanga umwamansozi. ¹⁸ Amuno mutizile kumwamba wuno wuno mungawupalamansa, umwamba uwakwaka umulilo, imfinzi nuwakung'wamana, ni chipunga. ¹⁹ Mutiza kwizwi lya nkakang'ombe, nakuchongo chino chikulambiliza amazwi alyakuti wano wakwivwa awalambiliza watize wivwe izwi linji swinya kwe woliwo. ²⁰ Amuno chawaposile ukuzizimichiza chino wawapinguzile:

nanti achinyamananye chakumya umwamba, chazipila achipolwa namawe." ²¹Imilolechele yalinji ayakutinia achaleka Musa watili," indi ni ntete swinya nkuzakaza. ²²Umawkti mwiza kumwanba we Zioni swinya kumusumba wakwe Leza wawumi, MweYelusalemu wakumwamba, swwinya kumyanda ni myanda iyawangeli wano wakusechelela. ²³Mwiza kwiwumba lyankwatwa yakutalichila, yino yiwalisilwe mwiwulu. Mwiza kwe Leza, e kapingula wawonsi, swinya kumizimu yawalungamane wano nawaswefya. ²⁴Mwiza kwe Yesu, ekasimichizya uwilayano ilipya, swinya uwazi wakunyafila wuno wukavwanga ichete ukulunya uwazi wakwe Abelo. ²⁵Mulolechesye ukuti mutapanzika weyo wino akuvwanga. Amuno ndi watatontosile pano wapanzinkine nawano wawasokanga muni, achitale nkani ukuti tungiza tutontoloke ndi tukufuma kwe wino akutusoka ukufuma mwiwulu. ²⁶Mumpindi yimwi, izwi lyakwe lyayinginie ins. Kweni nomba walayizya swinya wati, "Impindi yonga swinya ntaliyiania insi ntupu, namwiwulune." ²⁷Amazwinye yaa, "impindi yimwi," chikusula ukusembusya ivintu vyonsi vino vingasyembuka, vino ivintu vino vyelewulwa, alyakuti ivintu vyonsi vino vitangavisyembuke viwe paponye. ²⁸Alyakuti ukupochelela uwufumu wuno wutangawusyembuke, tuyani tusalifye swinya mumusangonye woo tumuppepe Leza nuwulungamane nukusechela. ²⁹Amuno eLeza witu amulilo wuno wukakocha.

13

¹Lekani ulukundo lwawunyina lwatwalilile. ²Mutakwiwilila ukupochelela aweni. Amuno mukupitila mwakwe choo, wamwi wapochelezile aweni ukusita kumanya. ³Mwakwizuka awanyepwe nge mewanyepwa nawo ponga. Mwakwizuka wano wakuwayinvya nge mukuyimbila ponga mumuwili. ⁴Muleke itwalwa lyinu lichindikwe kwe wonsi, swinya muleke ichitala chawatwalwe chichindikwe, amuno Leza alipanza awazelele nawawelewele. Leka ⁵imiwele yinu yiwe ayisapulwe mukutemwa impiya. Mwakwikuta navino muli navyo, ntalitele imbasye, pamwi ntaliwasya mwemwe." ⁶Achaleka lekani tuvwange ninsimpo tuti, "Imfumu wekawwa wane, "Ntandi natina. Nga umuntu nawe angachita chani kwenene?" Yizukanji intunguluzi zininu, wano wawanenile mwemwe izwi lyakwe Leza, mulolechesye ninsililo yawo. Twakonchelezya isuwilo yawo. ⁷E Yesu Kilisitu awiliwanga iyolo, ilelo, napenye. ⁸Mutakopekwa nivasambilizyo ivivule ivya chilendo. Amuno achizima umwendo wawo wuwomensyeke nu wila, asachakulya chino wamwi mucholicho. ⁹Twakwata akavuwa ukufuma mwe wano wakawombela mung'anda yihema wasi nuwanangwa ukulya. ¹⁰Amuno kuwazi wa nyama zyozyakomwa kuluwembu zikaletwa nawa simapepo awakulu kumasyo amatele, pano imiwili yanyama wochanga kunzi kwa masyo. ¹¹Avyo nu Yesu wa chuzile kunzi kwa musumba, alyakuti aswefye awantu kulouwembu nuwazi wakwe. ¹²Aleni fwendi tufumile kunzi yankambi, tukawe ninsoni apoliponga. ¹³Pano tutawa nakaya akamuyaya muni moo mumalo mwakwe tuchili tukalolelela akaya kano kakwiza. ¹⁴Ukupitila mwakwe weliwe, apano lekani amanda yonsi twayipa unzuwi nukupa amalumbo kwe Leza, ukumukweza avikomwa vyamilomo yitu yino tukulumbulila izina lyakwe. ¹⁵Tutize tuwakwiwilila ukuwomba ivizima nukwawana, amuno inzuwi zyamwatanye woo azino zikasechelezya Leza. ¹⁶Tontelanji nukuyipa kuwana nkolelo winu, amuno wakalolechesya imizimu yinu nge wano wali luwulula imilimo yawo kwe Leza. ¹⁷Tupepelanji sweswe, amuno tukusimichila ukuti tuli ni ntwtwi inzima, muno tukalonda ukuchita vino viyine. ¹⁸Nkuwawomya mwemwe alyakuti nasi njize nombanye kwe mwemwe. ¹⁹Nomba e Leza wa mutende, wino wizile ukufuma kuwa fwe ekachema mukulu uwang'onzi Imfumu yitu Yesu Kilisitu, muwazi wilayano ilya muyaya, ²⁰Ukuwasengania mwemwe ni vintu vyonsi ukuwomba umulimo wakwe, ukuwomba mwakwesweswe pevino vikumusechesya, mwakwe Yesu Kilisitu, kweweliwe kuwe uwuchindame umuyayaya. Amen. ²¹Nomba nkuwawomya mwemwe, wana witu, ukuzumilizya kwizwi ilya kuwa womya lino nawalika muwufupi kwe mwemwe. ²²Manyani ukuti uwana witu eTimoti wafuma muwuzya, nandi njize naweliwe nombanye. ²³Tulamuchilani wanankolelo winu apaliponga nawantu wakwe Leza awatele. nawano wafuma ku itale wakuwa lamuka. ²⁴Lekani inkumbu ziwe namwe mwensi

James

1

¹Jemusi umuwonvi we Leza ni mfumu Yesu Kilisitu, ku myiko ikumi na wawili muwusalangane: ukulamuka! ²Chisendani ukuwa achimwemwe, wanyinane, ndimukusunkana nintazi izilekane. ³Mumanyile kuno imelezyo yisuwilo lyinu likaleta ukuzizimichizya. ⁴Lekani ukuzizimichizya kumalizye umulimo wakwe ukuti mukule nuku fichilikwa, nanti kusowa chimwi. ⁵Kweni ndi wumwi uwe mwemwe ukuvwamba amano, lekani alenge ukufuma kwe Leza, weyo wino akapa umwawupi nga nukwawula ukuvitilwa kwe wonsi awakumulenga, nga alipa kwe weliwe. ⁶Kweni lekani alenge mwi suwilo, nanti kuvwilika chimwi. Amuno wensi wino akuvwilika ayine niwimbi mwe sumbi lino likapiswa numuza nukunyamulwa. ⁷Amuno umuntu weyo atafwile ayelenganie kuno alipochela chimwi ku Mfumu; ⁸amuntu wamelengano pawili, umuntasimpa munzila zyakwe zyonzi. ⁹Lekani emunyina umusaluke ayitutuwalike nichifulo chakwe chapapela, ¹⁰kweni umuwotoke nichifulo chakwe ichapansi, pamulandu alikankanyala ngati ali luwa lyamumpanga mwisote. ¹¹Amuno Ilanzi lyafuma nichilungula nga alikalika isote. Isote alipona, nga nuwuyembe wakwe awononeka, munzila iyiliyonga, umuwotoke alitonta mukasi muwulendo wakwe. ¹²Amupepwe umuntu wino akujimbilizya amelezyo. Amuno ndi wachinvya amelezyo, alipochelela impumpu yawumi, yino yalayizwa kwe wawo wano wakunda Leza. ¹³Patawa wumwi awati pano akwelezwa, " nkwelezwa nu Leza, " umulandu Leza asikwelezwa nuwuwipe, nanti weliwenye asiyelezwa wumwi. ¹⁴Kweni umuntu wensi akakwelezwa nichikumbuchilwa chakwe, chino

chikamukwema nukumusechelesya. Alapano ichikumbuchilwa chameluwula, chikakwata uluwembu, nga ndipano uluwembu lwakula, lukakwata imfwa.¹⁶ Mutati mukopechezwa, wakundwe wamunyina.¹⁷ Ichawila chonsi ichizima nichawila ichakusimichila achakufua kupela. Chikufuma ukwika kwe Tata wankozyo. Kwakwe weliwe kusi nanti akupiluka pamwi ichisawo umulandu nukunyoka.¹⁸ Leza wasozile sweswe ukutupa ikwata na mazwi yachisinka, ukuti tuwe swe musango wavikomwa vyakutalichila uwavintu vyonsi vino welewuzile.¹⁹ Mumanyile choo, wakundwe wamunyina: Leka umuntu wensi awakwivwichisya wangu, uwakutechelela pakuvwanga, numutechelele pakukalala.²⁰ Amuno uwukalale wamuntu wusiwomba uwulungamane wakwe Leza.²¹ Achaleka fumyani uwukombeke wonsi waluwembu lwinu nuwizule wavipimo vyawuwipe. Muwuntu pochelelani amazwi ayakomele, yano yali namaka ukupususya imyenzo yinu.²² Wani awakwombamba amazwi mutawa awakwivvyave, mwayiwipa mwenga.²³ Amuno ndi wumwi awakwivwa amazwi kweni asawakuwomba, ayine numuntu wino akalolechesya impumi yakwe mwekalilole.²⁴ Akayilolechesya umwenecho nukupita nga paponapapo ayiwilila vino walinji.²⁵ Kweni umuntu wino akalolechesya umwakuyisayilila mwisundo lyawusapulwe lyakufikapo, nga atwalilila ukuwomba wonye, asakuwavye awakwivwa wino akwiwilila, umuntuwe ali pepwa mumiwombeke yakwe.²⁶ Ndiwumwi akwelengania we simapepo nga atakuyilema ululimi lwakwe, akuwipa umwendo wakwe nga nuwsimapepo wakwe awavye.²⁷ Uwusimapepo wuno awutele nuwuntakandamikwa pankolelo pe Leza witu ne Tata awakwawwa awalanda nawafwilwe mukutamika kwawo, nga nukuyisunga wenga umuntakombelwa ninsi yapansi.

2

¹Wanyinane, mutalema kwisuwilo lya Mfumu yitu Yesu Kilisitu, Imfumu yawuchindami, nukutemwela ku wantu wamwi.² Ndi pamwi wumwi akwinjila mwiwungano lyinu azwite ivingolwa vye golide nivizwalo iviyembe, nga swinya ayinjile umuntu umusaluke ni vizwalo ivifite.³ Ndi mwalola pamuntu wino azwite ivizwalo iviyembe amuwati, " Mwemwe yikalani paa pamasyo ayazima, " kweni amuwati ku musaluke, " wewe yimilila koko " pamwi "yikala pamatamba yane,"⁴ wuzye mutakuyipanzya mwakwe mwemwe mwenga? wuzye mutawa awipanzyo awamelengano ayawipe? Teyeleyani, wakundwe wamunyina wane, wuzye Leza atasozile awasaluke awansi yapansi ukuwa awawotoke mwisuwilo nukuwa awampyani wawufumu wuno walayizizye kwewawo wano wawakunda? ⁵Kweni mutati muchindika awasaluke! wuzye sawawotoke wano wakutonsya mwemwe? wuzye asawoliwo wano wakawanyuntula kwi pembo? ⁷wuzye wasisewania izina izima mwakwe lino mwemwe mwitwa? ⁸Ndi, chingatenga, mukufichilisa isundo ukulingana niwaliko, " ukunde umuwuyo ndivino wayikunda wemwenecho, " Ukuwomba ichete. ⁹Kweni ndi ukutemwela awantu wamwi, ukuwembuka, nga swinya wemunyepwe nisundo vino awakonona isundo. ¹⁰Amuno kwe wensi wino akutontela isundo lyonsi, ukufumya ukuti akupunula munzilavye yonga, wawa awakononela isundo lyonsi. ¹¹Amuno wino akuti, mutawomba uwuzelele, " swinya akuti, " Utakoma. " Ndi utakuwomba uwuzelele, kweni ndi ukukoma, wawa awakonona isundo. ¹²Achino uvwange nukuwomba vino wawo wano walipanzwa ni sundo lyawusapulwe. ¹³Amuno ipanzyo likwiza ilyawula uluse kwakwe wawo wano watalolezizye uluse. Uluse lukachivnya ipanzyo. ¹⁴Nga awuzimachi, wanyinane, ndiwumwi akuti ndi ali nисуwilo, kweni asi nimilimo? Wuzye isuwilo lingamupususya? ¹⁵ngandi emunyina pamwi ekazi ndi azwite uwuwi nukusowelwa ichakulya chawanda. ¹⁶Ngandi ndi wumwi uwe mwemwe ati kwe woliwo, " Pita mumutende, utengane ufichilikwe. " Ndi utakuwapa ivintu vino vikulondwa ku muwili, nga awuzimachi wowo? ¹⁷Munzila iyiliyonga isuwilo pakwe lyonga, ndi lisi ni mimilimo, alifwe. ¹⁸Lelo wumwi angati, " uli nисуwilo, nga ndi nimilimo. " ndanjizya isuwilo lyako ukwawula imilimo, nga nandi kulanjizye isuwilo lyane nimilimo. ¹⁹Mukusuwila kuno kuli Eleza wenga; mukuwomba ichete. kweni nimpeponye imbipe zikasuwila wonye, nga zikazakaza. ²⁰Wuzye ukuvwamba umanye, wekalezawe, kuno isuwilo ukwawula imilimo alyavye? ²¹Wuzye Abrahamu Etata witu atalungamisilwe nimilimo pano wapile ayizeki umwanw wakwe pakavuwa? ²²mukulola kuno isuwilo nimilimo yakwe, nukuti imilimo yakuzile nисуwilo lyakwe umwakukwana. ²³Iwaliko lyafichilisizwe lino likuti, " Abrahamu wasuwizile Leza, nga chasenzilwe kwakwe weliwe ukuwa amulungamane, " nga wisilwe we chiwiza we Leza. ²⁴Mukulola kuno amilimo yino umuntu akalungamikwa, lelo asa kwisuwilovy. ²⁵Swinya munzila iyiliyonga, wuzye Rahab umuzelelele atalungamisilwe nimilimo pano wapochelezile awantumi nukuwatuma inzila ²⁶iyiwuye? ²⁶Amuno umuwili ndiwapawulwa kumuzimu awakufwa, achilichino isuwilo ilipawulwe kumilimo alifwe.

3

¹Asawavule awe mwemwe wayine ukuwa awasambilizya, wanyinane, amuno mumanyile kuno sweswe wano tukasambilizya tulipanzwa ukulusya. ²Amuno swensinye tukapunula munzila invulane. Ndi wumwi atakupunula mumazwi, amuntu umutele, ayine ukuyilema numuwili wakwe wonsi. ³Nomba ndi twawika ivyakwiyalila kumulomo impunda kuti zitutontele, tungatungulula swinya nimiwili yawo yonsi. ⁴Mumanyichisye swinya kuno amawato, chingatenga ayakulu nukupiswa numuza uwukalambane, yakanyongololwa nipanda ilitichi ne kapisya konsi kuno akasi. ⁵Achilichonga ululimi achawi ilitichi icha muwili, lelo lukatutuwalika ivintu ivikulu. Manyani swinya vino akamulilo akatichi kakakocha evupa umukulu. ⁶Ululimi nalo swinya amulilo, ansi yaluwembu iyiwikwe mu vyawi vyamuwili witu. Ululimi lukakombezya umuwili wonsi, ukuwuwika pamulilo uwumi wakwe wonsi, nalonganye lukayiwika pilungu lyamulilo. ⁷Amuno imiwele ya chinyamana chonsi, ichinyunyi, ichalusinda, nivyelewulwa vyamwe sumbi vikutekwa nga vyawa vikutekwa nawantu. ⁸Kweni pasi muntu wino angateka ululimi. Awuwipe uwuntapuza, uwizule nuwanga wakukoma. ⁹Mwakwe choo tukutuvya imfumu ne Tata, nga mwakwe choo tukutipa wantu, wano welewulwa

muwukolane we Leza.¹⁰ Ukufuma mumulomo uwuliwonga mukaleta ukupepwa nukutipwa. Wanyinane, ivintu vyoo vita zipizile ukuwombwa.¹¹ Wuzye akaluzi kakakwitilila pawutalichilo wakwe aminzi ayanone nayalule? ¹²Wuzye wanyinane, umuti wamukuyu, wukome ama alivi? pamwi ivikomwa vyakusutuli pala? chitanga chiwe aminzi yamuchele yafumye aminzi ayanone.¹³ Weweni awamano nuwakwivwichisya mwakwe mwemwe? Lekani umuntu weyo alolesye uwumi wakwe uwuzima nimilimo yakwe muwuntu wanjelu. ¹⁴Kweni ndi ukulumilwa nuwuzuwa navino ukasi mumwenzo wako, utayitutuwalika nukuwipa pakupanzinkana nichisinka.¹⁵ Yoo asanjelu yino yikwiza ukufuma kupela. Nkano fwendi, ayamunsi, ayantawuzimu, ayakandamane. ¹⁶Amuno kuno kuli uwuzuwa nukufichilisa, kuli uwuvulingane nimiwombe yawuwi wonsi. ¹⁷Kweni injelu yakufuma kupela yikatalika ayiswepa, apano amutende, _ ulukundo, ukuyichefya, iyamano, iyizule nivikomwa ivizima, iyintawuzuwa, niyintakuyisechelesya yonga. ¹⁸Ichikomwa cha wulungamame chikatandwa mumutende mwakwe wawo wano wakapanga umutende.

4

¹Nga ukupanzinkana nukulwisania mwakwe mwemwe kukufuma kwinye? Wuzye kutakufuma kumakumbuchilwa yinu yano yakulwisania muvyawi vyinu? ²Mukuluchila, lelo mutakuwa navyo. mukukoma nuwuzuwa, lelo mutakusenda. Mukulwa nukupanzinkana. Mutakuwa navyo pamulandu mutakulenga. ³Mukulenga lelo mutakupochelela umulandu mukulenga uwuwi, umwakuti muviwonye pa makumbuchilwa yinu. ⁴Mwe wazelelemwe! Wuzye mutamanyile kuno uwuchiwuza ninsi yapansi awulwani ne Leza? achino wensi wuno akasi ukuwa we chiwuza wansi yapansi akuyipanga umwenecho ukuwa amulwani we Leza. ⁵Pamwi mukwelengania amawaliko yakuvwanga apavye, " Umuzimu wuno walesile ukwikala mwakwe sweswe wuli nuwuzuwa nkaninye?" ⁶Kweni Leza akupa inkumbu izilusye, achino amawaliko yakuti, "Eleza akukana awachimeka, kweni akupa inkumbu kuwa kuyichefya." ⁷Achino tontelani kwe Leza. Kanani echiwa, nga alisamala kwakwe mwemwe. ⁸Palamilani kwe Leza, apano ali palamila kwakwe mwemwe. Sambani amakasa yinu, mwewaluwembu mwe, swinya muswefye imyenzo yinu, mwe wantu_melengano yawili. ⁹Fwikulani, lilani, lillani namansozi! Lekani ukuseka kwinu kupiluke kuwulanda ni chimwemwe chinu muchitima. ¹⁰Yisiani mwenga pankolelo pa Mfumu, apano aliwatumpula. ¹¹Mutavwanga ukulonjelelana we numuwuye, wamunyina. Umuntu wino akuvwanga ukulonjelela umunyina pamwi akupanzya umunyakwe akuvwanga ukupanzinkana ni sundo, swinya akupanzya isundo. Ndi ukupanzya isundo, usi awakuwomba isundo, kweni wekapanzya. ¹²Wenganye awakupa isundo nukupanzya. Awuli wino ayine ukupususya nukonona. Weweni, wewe wemuno ukupanzya umuwuyo? ¹³Kanonzi teyelezyani, mwe wano mukuti, " Ileo pamwi mutondo tuliya mumusumba woo, tuyilaze umwaka kulyanye, tukazye, nukuzana umuzano." Nga ¹⁴weweni wuno amanyile chino chiliwombwa mutondo, nga uwumi wako achani? Amuno wesusuwe wino akaloleka paka mpindi nga atalolekaswi. ¹⁵Nkanofwendi, muzipizile mwati, " Ndi Imfumu yikasi, tuli yikala nukuwomba cho na chocho." ¹⁶Kweni kanonzi ukuyitutuwalika kuvya melengania yinu ayawipe. Ukuyitutuwalika konsiko awuwi. ¹⁷Achino wensi wuno amanyile ukuwomba ichizima kweni atakuchiwomba, kwakwe weliwe aluwembu.

5

¹Zanji kanonzi, mwemwe mwewa wotoke, lilani nukupongomoka umulandu wamatamyo yano yakwiza pakwe mwemwe. ²Insawo zynu zyawola, nivizwalo vyinu vyalyeka nawa guluguswa. ³Egolide winu ne siliva winu wasyusyuwuka nga ulusima lwawo aliwa we kasimichiza kwakwe mwemwe. Vililya umuwili winu vino amulilo. Mwati musunga insawo zynu mumanda yampelelecheza. ⁴Lolani, ivilipwa vino mwasunzile ukufuma kuwawonvi wano wasingana muchalo chinu wakuwalilila. Ukulila kwa wakasinda ⁵kwafika muna kutwi ya Mfumu ya mawumba. Mwati mwikala muwuwotoke muni yapansi nukuyikuya mwenga. Mwati mwini imyenzo yinu pawanda wakukoma. ⁶Mwati mumusula nukukoma umuntu umulungamane. Atakuwakania mwemwe. ⁷Wani awakuzimichizya, apano, wamunyina, ukufichila ukwiza kwa Mfumu. Ulole vino umulimi akulindilila ichikomwa ichiyembe kumusili nga azimichizya kwakwe chocho, ukufichila yapochelela imvula yantaliko niyakulecheleza. ⁸Mwemwe, namwenye, wani awakuzimichizya. Womyaani imyenzo yinu umulandu ukwiza kwa Mfumu kwapalamila. ⁹Mutadandawula, amunyina, we numuwuye, ukuti mutize mupanzwe. Lola, ekapanzya ayimilile pamulyango. ¹⁰Sendani chilolelo, wamunyina, ku ntamyo nukuzimichizya kwawa kasesema, wawo wano wavwanzile mwi zina lya Mfumu. ¹¹Lola, tukuwasenda wawo wano wajimbilizize ukuwa awapepwe. Mwivwile ukuzimichizya kwakwe Jobo, nga mumanyile imfundo ya Mfumu, vino ali nichililizi nuwila. ¹²Papela pakwevyonsi, wamunyina, mutati mwalapa, nanti akwiylu pamwi kuni, pamwi ichilapo ichili chonsi. Nkano fwendi, lekani minso yinu "molimo" usule "Molimo" ne Awe" wako" usule "Awe," Achino utaponela mwipanzyo. ¹³Wuzye pali wumwi uwe mwakwe mwemwe akutamika uwuwome? Lekani weni apepe. Wuzye pali uwa nsansa? Lekani weni imbe amalumbo. ¹⁴Wuzye wumwi mwakwe mwemwe amulwale? Lekani weni ite wasongo wikeleziya, nga lekani wamupepelele. Lekani weni wamupake amafuta mwizina lya Mfumu. ¹⁵Ipepo lyawisuwilo likwizu kupozya umuntu mulwale, nga ne Leza akwizu kumukatusya. Ndi atazile imbembu, Leza akwizu kumutetela. ¹⁶Achino zumilizyani imbembu kwewe numuwuye nukupepelana we numuwuye ukuti mupole. Ipepo lya muntu umulungamane alya maka nkani mumiwombe yakwe. ¹⁷Elisha walinji amuntu vino sweswe. Wapefile umwakuyikungula ukuti yitatonya, nga yitatonyle muni imyaka yitatu ni myezi mutanda. ¹⁸Apano Elisha wapefile swinya. Imyulu yapile imvula, nga ninsi yafumizye ivikomwa vyakwe. ¹⁹Wanyinane, ndi wumwi mwakwe mwemwe ukusowa akufuma kuwuchisinka,

nga ndi wumwi wamunyosya,²⁰ umuntu weyo azipizile amanye kuno wensi wino wamunyosya umuwembuke ku nzila yakwe yawusowe ali mupususya weni kumfwa nga alikupichila imbembu zya mpendwa inkulu.

1 Peter

1

¹Peteri, u mupositole wakwe Yesu Kristu, ku walendo awasamphane, awasolwa, monsi mu Pontasi, Galatiya, Kapadosha, Asiya, na ku Bithinia. ²Choo chili ukuyana nu kumanya nkholelo kwakwe Leza e Tata, ukupitila mu mulimo wa kuswefya uwa Mupasi, ku kwivwila swinya ku kunyampha kwa wazi wakwe Yesu Kristu. Uwila wuwe pakwe mwemwe, swinya umutende winu wukule. ³Leza nu Tata wakwe Mfumu yitu Yesu Kristu awe mutumvye! Mu nkhumbe yakwe iyikulu, apile sweswe ukukwatwa ukupya ku wulanzi wa kuchetekela ukupitila mu kuzulupukwa kwe Yesu Kristu ukufuma ku wafwe. ⁴Choo chili muno a kumpanyi yino yitalifwa, yitalipakazwa nanthi chimwi ichinyale, swinya yitalichuja. Yisunjizilwe mwiwulu muno mwemwe. ⁵Mwemwe muchinjilizilwe na maka yakwe Leza ukupitila mwi suwilo ku kupusukwa kuno kusenginwe ukuti kwize kuwumbulwe mu mphindi zya kuwumalilo. ⁶Mwemwe muli nu kusechela ukukulu ivya choo, napano achakulondeka ukuti mwemwe mwivwe ichilanda mu machuzi aya kulekanalekana. ⁷Choo chili muno ukusimichila kwi suwilo lyinu, lino alizima sana ukulusya nu golidi wino akakononeka, napano wapisile mu mulilo. Choo chikuwombwa alyakuti isuwilo lyinu lilizana ukuti lyiza nu kutumvya, uwuchindame, nu muchinzi pa kuwumbuliwa kwa Yesu Kristu. ⁸Mwemwe mutatela mumulole weliwe, kweni mwamukunda. Mutakumulola nomba, kuni musuwizile mwakwe weliwe swinya mukusechela ni chimwemwe chino chitanga chilondololwe swinya chizula nu wuchindame. ⁹Mwemwe nomba mukuyipochelela mwenga chino isuwilo lyinu likuleta, ukupusukwa kwa myoyo yinu. ¹⁰Ukuvwanga ukupusukwa koo, awa kasesema wano wasesemile ivya wila wuno walinji nukwiza kwe mwemwe, awavwambisya nga walolechesya, ¹¹ukuvwamba ukuti wamanyisisye a munthuchi pamwi imphindi ya Mupasi wakwe Kristu mwakwe woliwo yalanjizyanga pano asimichilizile kale ivya mayimba yakwe Kristu na mawuchindame yano yalikonkha. ¹²Choo chawumbulisile kwe woliwo kuno watayiwombelenga awanecho, kweni mwemwe, pano wawanzile ivya vinthu vino nomba vivwanzilwe kwe mwemwe na wawo wano wawizizye ilandwe zima kwe mwemwe mu Mupasi Umutele watumwizwe ukufuma mwiwulu--ivinthu mwakwe vino awangelo wakulondesya ukuti walole. ¹³Achaleka munyepa imisana yinu ya mu myelengano. Mutakavulungane. Muwike ukuchetekela kwinu konsi pa wila wuno wuliletwa kwe mwemwe pano Yesu Kristu wawa amuwumbulwe. ¹⁴Ndivino awana awakutonthela, mutakayiwike mwenga ku vya kukumbwa vino mwakonsile pano mutamanyile nanthi chimwi. ¹⁵Lelo ndivino wino wisile mwemwe amutele, mwemwe, namwenye, muwe mwe watele mu myikalile yinu yonsi. ¹⁶Amuno chawalisilwe, "Muwe mwe watele, umulandu nenji ne mutele." ¹⁷Achaleka ndi mukwita "Tata" wenga wino akapingula sita kulola imbali swinya ukuyana ni milimo ya munthu wensi, mupitile mu mphindi ya wulendo winu mu nthete. ¹⁸Mwemwe mwamanyo kuno asa nu siliva pamwi e golidi wino akakononeka kuno kwapususya mwemwe ukufuma ku myikalile ya wupuwa yino mwasambilila ukufuma ku wakwasi winu. ¹⁹Mu malo mwakwe, mwemwe mwapusukwa nu wazi uwuzima wakwe Kristu, wino alinji ngati amwana wa ng'onzi nanthi akamphisya pamwi akanyale. ²⁰Kristu asozilwe lyo ulufula lyansi ya pansi luchili, lelo nomba awumbulisilwe kwe mwemwe mu mphindi zyoo izya wumalilo. ²¹Ukupitila mwe weliwe musuwizile Leza, wino wakatusizye weliwe ukufuma ku wafwe nga amupa weliwe uwuchindame, alyakuti isuwilo lyinu nu kuchetekela kuwe mwakwe Leza. ²²Mwemwe mwaswefizye imyoyo yinu pa kutonthela ku chisinkha. Choo chalinji muno ichakulonda cha lukundo lwa wanyina ulwenecho; achaleka muwakundana wonga nu muwuyi nanthi akuleka ukufuma mu mwendo. ²³Mwemwe mwakwatwa swinya, asa mu mbuyu iya kononeka, kweni ukufuma ku mbeyu yino yisi kononeka, ukupitila mwizwi lya wulanzi swinya ilya muyayaya ilya kwe Leza. ²⁴Amuno, "Yonsi imiwili yili ngati a lisote, swinya uwuchindame wakwe wonsi wuli ngati a liluwa lyi sote. Isote likakumila, nga iluwa likapona, ²⁵lelo izwi lyakwe Mfumu alya muyayaya." Izwi lyoo a lilandwe zima lino lyawizizwe kwe mwemwe.

2

¹Achaleka muwike kumbali iviwiye vyonsi, uwufi wonsi, uwulyalya, uwuzuwa, nu kutuka konsi. ²Ndivino awana awatichi, muvwambe umukaka uwuswepe uwa mupasi, alyakuti ukupitila mwakwe wenewo mungakula mwi pususyo, ³ndi mwemwe mwawonja kuno Imfumu aya nkhumbe. ⁴Mwize kwe weliwe wino a liwe lya wumi lino awanthu walikanile, kweni kuno lisozilwe nu Leza ngati a lyakulondeka kwe weliwe. ⁵Mwemwe namwenye muli ngati amawe ya wumi yano yali mukuzengwa ukuti muwe mwe ng'anda ya muzimu alyakuti muwe mwe wananzuwi awatele wano wakupa inzuwi ya muzimu iyizumilizywa kwe Leza ukupitila mwakwe Yesu Kristu. ⁶Amawaliko yali na choo: "Lolani, nenji nkhumbe alika mu Ziyoni iwe lya kuluminkhania, ilisolwa swinya ilya mutengo. Wensiwinu akusuwila mwe weliwe atalitela asamulwe." ⁷U muchinzi nomba awa kwe mwemwe wano mukusuwila. Ukuwa kwe wawo wano watakusuwila, "Iwe lino lyakanilwe na wa fundi, alyo lyawa a liwe lya kuluminkhania," ⁸swinya, "Iwe lya kupinzania swinya ichiliwe chino chikuleka woliwo wapone." Awa kupunula umulandu awa tatonthezile izwi--a chinthu chino wasolizwe ukuti wachite. ⁹Lelo mwemwe mwe wanthu awasolwe, awananzuwi wa wufumu, uluko ulutele, awanthu awakwe Leza, alyakuti mwemwe mungawizya ivizungusyo vyakwe wonga wino wita mwemwe ukufuma ku mfizi ukuya ku wuswepe wakwe uwakuzungusya. ¹⁰Imphindi yimwi mutalinji mwe wanthu, kweni nomba mwawa mwe wanthu wakwe Leza. Mwemwe mutapochezile inkhumbe, kweni nomba mwapochelela inkhumbe. ¹¹Wakundwe, nenji

nkhuwakomelezya ngati mwe walendo mumsi zya wenecho ukuti samalani ukufuma ku vyakukumbwa vya muwili, vino vikulwa nu moyo winu. ¹²Imisango yinu pakasi pa Makandi kuwe kwa muchinzi, alyakuti pano wakususya mwemwe muno ukuwomba ivinthu iviwiye, wangalola imilimo yinu iyizima nga wape uwuchindame kwe Leza pa wanda wuno aliyiza. ¹³Mutonthele insambu zyonni izya wanthu muno Imfumu. Mutonthele Imfumu ngati ankhulu, ¹⁴ponga nawa bwanamukumbwanye, wano watumwa ukuti wanyepe wano wakuwomba iviwiye nga watumvye wawo wano wakuwombichete. ¹⁵Amuno choo a chakulonda chakwe Leza, kuno mu kuwomba ivizima mukumyalalika imivwango iyavye iya wanthu awapuwa. ¹⁶Ndi vino awanthu awapusuke, mutakawombe uwupusukwe ngati achakuvwimba ku wuwipe winu, kweni muwe ngati mwe wawomvi wakwe Leza. ¹⁷Muwachindika awanthu wonsi. Muwakunda uwunyina. Muwatina Leza. Muwachindika imfumu. ¹⁸Mwe wawomvi, muwatonthela awa bwana winu nu muchinzi wonsi. Muwatonthela asa wazima na wamyalale mphela, kweni na wawipenye. ¹⁹Amuno acha kutumvya ndi, umulandu weni amanyile ukuti Leza alipo, umunthu akujimba amalanda pano akuyimba sitamulandu. ²⁰Wuzye chingawa chizima wuli ndi wewe wawembuka ngapano wajimba pano ukusundwa? Ukuwa ndi uwomvile uwuzima ngapano ukuyimba pano ukusundwa, choo a chikupa ukutumvya ukufuma kwe Leza. ²¹Amuno akwe choo kuno mwemwe mwitwa, umulandu Kristu nawenye ayimvile muno mwemwe. "Asyile mwemwe ichakulolela penepo ukuti muwakonkha mu matamba yakwe. ²²Weni atachitile nanthi a luwembu, patalinji nanthi awufi ukufuma mu mulomo mwakwe." ²³Pano wamutusile, weni nanthi kunyosya. Pano weni ayimvile, weni nanthi kunyosya, kweni ayipile wenga kwe wonga wino akapingula mu wulungamane. ²⁴Weni umwenecho anyamuzile amawembuko yitu mu muwili wakwe ukuya ku muti alyakuti sweswe tutize tuwe swinya ni mbali mu luwembu swinya alyakuti tungize tuwe swe wa wumi muno uwulungamane. Ni vilonda vyakwe mwemwe mupozile. ²⁵Mwensi mwemwe mwapinananga ngati ang'onzi zino zisovile, kweni nomba mwanyochezwa kwe muchemi swinya e kasunjilila wa myoyo yinu.

3

¹Mu nzila yoo, mwemwe wano mwe wanachi muwatonthela awalume winu. Muchite choo napano awonsi wamwi wasitonthela kwi zwi, wangiza kumbali yinu nanthi alizwi, ukupitila mu myikalile ya wachi. ²Amuno waliwa ukuti waweni imyikalile yinu ya chisinkha nu muchinzi. ³Choo mutakaleke chichitike ni vya kuzifya ivya kunzi ngati imuluchile ya nywele, ivyakuyizifya ivya golidi, pamwi nivizwalo ivizima. ⁴Mu malo mwakwe, muleke chichitike nu munthu wa mukasi uwa mu mwendo, mu wuzima wakuyisya swinya umupasi uwumyalale, wuno awuzima pa minso yakwe Leza. ⁵Amuno choo achino awanachi awatete awa kali wano wachetekelanga mwakwe Leza wazwalilanga, pa kutonthela ku walume wawo. ⁶Mu nzila yonyeyoo Sara atonthelanga Abrahamu nga amwita weliwe imfumu yakwe. Nomba mwemwe mwe wana wakwe Sara ndi mukuwomba chino achizima swinya ndi mutali ni nthete ni nthazi. ⁷Mu nzila yiliyonga, mwemwe mwe walume muwayikala na wachi winu ukuyana naku kwivwisya, ngati a chiya ichipepuka ichifoke, umwanachi. Mwemwe mupe woliwo umuchinzi nga mwe mpyani ponga mu wila wa wulanzi. Muwombe choo alyakuti ama pepo yinu yatize yachinjilizwe. ⁸Pa wumalilo, mwensi mwemwe, muwe nu mwendo wonga, awa nkumbi, awa lukundo ngati mwe wanyina, myenzo iyitonthela, swinya awa kuyisya. ⁹Mutakanyosye ichiwiye ku chiwipe pamwi inthusi ku nthusi. Umwakulesania, mutwalilile ukulota, umulandu muno choo mwemwe mwisilwe, ukuti mungapanya ichilotwa. ¹⁰"Wonga wino akulonda ukuti akunde uwulanzi swinya ukulola amanda ayazima alesye ululimi lwakwe ku viwiye ni milomo yakwe ku kuvwanga uwufi. ¹¹Muleke weliwe anyoke ukufuma ku vino aviwiye nga awombe vino avizima. Muleke weliwe avwambe umutende swinya awukonkhelezye. ¹²Aminso ya Mfumu yakulola awa lungamane, swinya amakutwi yakwe yakwivwa ivya kulenga vyawo. Kweni paminso pakwe Mfumu pakususya wawo wano wakuwomba iviwiye." ¹³Wuzye weweni wino alichisa wewe ndi ukulondesya ukuwomba vino a vizima? ¹⁴Lelo ndi ukuyimba umulandu wa wulungamane, wewe we mulotwa. Utakatine chino wakutina. Utakati uyimbe. ¹⁵Mu malo mwakwe, muwike pambali Yesu Kristu mu myenzo yinu ngati amutele. Musenganie penye ukupindula aliwensi wino akuwuzya ivya ichetekelo lino muli nalyo. Muwombe choo nu wumyalale nu muchinzi. ¹⁶Muwe na melenganizye iyizima alyakuti awanthu wano wakutuka uwulanzi winu uwuzima mwakwe Kristu wangawa ni nsoni umulandu wakuvyanga ukususya mwemwe ngati mwalinji mwe wawomba iviwiye. ¹⁷Achizima, ndi Leza akulonda, ukuti muchule muno ukuwomba ivizima ukulunya muno ukuwomba iviwiye. ¹⁸Kristu nawenye ayimvile muno amawembuko. Weyo wino a mulungamane ayimvile muno sweswe, wano twalinji swe wanthalangamane, alyakuti alete sweswe kwe Leza. Yesu wamukomile mu muwili, kweni ayiza awikwa mulanzi nu Mupasi. ¹⁹Nu Mupasi, Yesu ayile nu kulumbilila ku mipasi wano nomba wali musingololo. ²⁰Walinji nanthi kutonthela pano ukutechelela kwakwe Leza kwalindililanga mu manda yakwe Nowa, mu manda ya kuzenga ingalawa, nga Leza apusuzile awanthu awatichivye--imyoyo kananimonsi(8)--ukuwomvya aminzi. ²¹Choo achilolesyo cha kubatizya kuno kukupususya mwemwe nomba--asa kusamvya uwunyale ukufuma ku muwili, kweni ngati a lyasuko lya melenganizye ayazima kwe Leza--ukupitila ku kuzyulupukwa kwa Yesu Kristu. ²²Kristu ali kwi kasa lya ndilo ilya kwe Leza. Aya mwiylulu. Awangelo, awansambu, na wamaka wafwile watonthela kwe weliwe.

4

¹Achaleka, umulandu Kristu ayimvile mu muwili, muyilemeke mwenga ni chakulonda chilichonga. Amuno aliwensi wino akuyimba ku muwili waleka ukuwa muwembuke. ²Ichakukonkha penepo, awanthu wa musango woo, mu mphindi yakwe yonsi iya mu muwili, asikwikalila muno ivya kulonda ivya wanthu, kweni ukulonda kwakwe Leza. ³Mwemwe mukutaya imphindi iyivule ukuwomba vino aMakandi wakulonda ukuwomba, ukwikala mu wuzelele, ukuyikunda,

uwuchakolwa, ukuzewela kwa wuchakolwa, akulya mu wuchipena, nu kuwomba imilimo iyinyale iyanyale iya makolania. ⁴Wakwelengania achachilendo ukuti mutakusanzyinkhana na woliwo mu myikalile iyiwiipe, achaleka wakuiwanga iviwiipe ivya kwe mwemwe. ⁵Walilondolola kwe wonga wino ayipekinie ukupingula awawumi na wafwe. ⁶uno ichakulonda choo ilandwe zima lyawizizwe na kuwafwe nye, alyakuti, napano wapinguzilwe ku muwili ngati a wanthu, wangikala mu muzimu ndivino Leza akakwikala. ⁷Uwumalilo wa vinthu vyonsi wuli mupipi, Achaleka wanji mwe wa mano, swinya muwe mwe watechelele mu myelenganizizye yinu muno amapepo. ⁸Papela pa vyonsi, muwe mu lukundo ulukulu wonga nu muwuye, amuno ulukundo lukuvwimba amawembuko ayavule. ⁹Muwasunjililana wonga nu muwuye nanthi kuyilizania. ¹⁰Ndivino aliwensi mwakwe mwemwe apochezile ichawupe, chiwomvyani ukutewetela wonga nu muwuye, umwisuwilo mukupa uwila wakwe Leza mu miwele iyilekane. ¹¹Ndi wumwi akuvwanga, lekani kuwe na mazwi yakwe Leza. Ndi wumwi akutewetela, lekani kuwe kwa kufuma ku maka yano Leza akakupa. Muwawomba ivinthu vyoo alyakuti mu nzila zyonsi Leza angize achindamikwe ukupitila mwakwe Yesu Kristu. Kwakwe Yesu Kristu kuwe uwuchindame na maka muyayaya. Amen. ¹²Wakundwe, mutakachilole ngati chachilendo ukwelezwa mu mulilo kuno kuchitisile kwe mwemwe, ngati pali chimwi icha chilendo chino chikuchitika kwe mwemwe. ¹³Mu malo mwakwe, akukulu wuli ukusunkhana kwinu na mayimba ya Kristu, wanji ni chimwemwe, alyakuti, namwenye mungawa ni chimwemwe nu kusechelela pa kuwumbulwa kwa wuchindamane wakwe. ¹⁴Ndi mukutukwa muno izina lyakwe Kristu, mwe walotwe, umulandu u Mupasi wa wuchindamane nu Mupasi wa kwe Leza wuli pakwe mwemwe. ¹⁵Ukuwa patakawe nanthi wumwi mwakwe mwemwe wino ayimbe ngati we kakoma, umung'o, kawomba viwiipe, pamwi kayinjilila. ¹⁶Lelo ndi wumwi akuyimba ngati a mu Kristu, mulekani atakawe ni nsoni; mu malo mwakwe, mulekani achindamike Leza ni zina lyolyo. ¹⁷Amuno imphindi yafika ukuti ipingulo litalike na wa mung'anda yakwe Leza. Ndi lyatalika na sweswe, wuzye chiliwa wuliwuli na wawo wano watakutonthela ilandwe zima lyakwe Leza? ¹⁸Swinya "Ndi achitale ukuti awalungamane wapusukwe, wuzye waliwa achani awa nthaleza na wawembuke?" ¹⁹Achaleka lekani wawo wano wakuyimba umulandu wa kulonda kwakwe Leza wasuwizwe imyoyo yawo kwe kalewula umusuwilwa mu kuwombichete.

5 ¹Nenji nkukomelezaya awasongo mwakwe mwemwe, nenji, wino ne songo nane swinya e kamboni wa mayimba yakwe Kristu, swinya naninye ne wonga wino aliwa mwenemo mu wuchindame wuno wuliwumbulwa: ²Muwe mwe wachemi wa ng'onzi zya kwe Leza zino zili pansi pa kusunjilila kwinu, mukutewetela ngati mwe wa bwana--asa mulanda ukuti mukupatichizwa, kweni umulandu mukulonda, ndivino Leza angalonda ukuti mutewete---asa kuti muzane chimwi kweni umwa kuyipa. ³Mutakawombe ngati mwe wa bwana ku wanthu wano wali pansi pakwe mwemwe. Mu malo mwakwe, muwe mwe chilolesyelo ku ng'onzi. ⁴Ngapano u Muchemi u Mukulu awumbulwa, mulipochelela imphumphu ya wuchindame iysisita kuchuja. ⁵Mu nzila yiliyonga, mwemwe mwe wonsi awatichi, muwatonthela ku wonsi awasongo. Mwensi mwemwe, muyizwike nu kuyisya swinya muwatewetelana. Amuno Leza asilonda awa kuyikwezaya. ⁶Achaleka muyisye mwenga pansi pi kasa lyakwe Leza ilya maka alyakuti anga nyamula mwemwe imphindi ndi yakwana. ⁷Mupe vyonsi vino mukusayila kwe weliwe umulandu ali namwe ni ntchito. ⁸Muwe mwe wakuyilolela, swinya muwe minso. Umulwani winu e Satana akuwawendelela ngati a nsama yino yili ni nzala, ukulonda wumwi ukuti yimulye. ⁹Mwimilile ukusuya weliwe. Muwe mwe wakankhale mwi suwilo lyinu. Mwemwe mumanyile kuno akaya ka wasuwizilwe kinu kano kali muni ya pansi kajimba na mayimba yaliyonga. ¹⁰Lyo mwayimba akamphindi akatichi, e Leza wa wila wonsi, wino ayisile mwemwe ku wuchindame wa muyayaya mwakwe Kristu, aliyania mwemwe, ukuwazenga swinya ukupa mwemwe amaka. ¹¹Kwe weliwo kuwe insambu izya pe na pe. Amen. ¹²Nenji nkholola Silivenasi ngati a munyina u musuwilwa, swinyaa nenji nawalika kwe mwemwe mu wufupi ukupitila mwakwe weliwe. Nenji nkhuwakomelezaya swinya nenji nkhusimichila kwe mwemwe kuno vino nenji nawalika a wila wa chisinkha uwakwe Leza. Mwimilile mwenemo. ¹³U mwanachi wino ali mu Babeloni, wino wasolwa ponga na mwemwe, akuwalamuka. Nu Mariko nye, u mwana wane, akuwalamuka. ¹⁴Mulamunkhane nu kufyompha kwa lukundo. Umutende wuwe pakwe mwemwe mwensi wano muli mwakwe Kristu.

2 Peter

1

¹Simoni Peteri, umuzya swinya u mupositole wakwe Yesu Kristu, kwe wawo wano wapochezile isuwilo izima lililyonga na lino twapochezile, isuwilo mu wulungamane uwa Leza witu swinya Umutuli Yesu Kristu. ²Uwila nu mutende vivule mu chipimo mu chimanyisyo chakwe Leza nu Yesu Imfumu yitu. ³Ivinthu vyonsi ukuyana na maka ya wuleza ku wulanzi swinya uwuleza vipilwe kwe sweswe ukupitila mu chimanyisyo chakwe Leza. wino wita sweswe ukupitila mu wuchindame nu wuzima wakwe umwenecho. ⁴Ukupitila mwakwe vyoo apile sweswe uwuzima na amalayano ayakulu, alyakuti tungize tuwe wapane mu miwele ya wuleza, twati twasamala mu chiwole icha muni ya pansi chino chikwiza ni vikumbwa iviwiipe. ⁵Pa chifukwa choo, mwelezye ukuti monjelezye uwuzima kwi suwilo lyinu, nga ku wuzima monjelezye ichimanyisyo, ⁶ku chimanyisyo monjelezye ukuyilema, ku kuyilema munjelezye ukujimba, ku kujimba monjelezye uwuleza, ⁷ku wuleza monjelezye ichitemwa cha wunyina, nga ku chitemwa cha wunyina monjelezye ulukundo. ⁸Ndi ivinthu vyoo vili mwakwe mwemwe swinya vikukula mwakwe mwemwe, mutaliwa nanthi a nkhwatwa pamwi nanthi a vikomwamu chimanyisyo cha Mfumu yitu Yesu Kristu. ⁹Ukuwa aliwensi wino asi na vyoo ivinthu ukulola papipi nkhani umwakuti a nthonkho, iwilizile weni aswefizwe ukufuma ku mawembuko aya kali. ¹⁰Achaleka, wanawitu,

mwelezwe ukuti mupange ukwitwa kwinu nu kusolwa kusimichilwe, amuno ndi mukuwomba ivinthu vyoo, mwemwe mutalipunula. ¹¹Mu nzila yoo kulipewa kwe mwemwe umwa nsawu ichisakati ukuya mu wufumu wakwe Mfumu nu Mutuli Yesu Kristu. ¹²Achaleka nenji ndisengania penye ukukwizusya mwemwe ivya vinthu vyoo, napano mwavimanya vyolivyo, swinya napano muli na maka mu chisinkha chino nomba muli nacho. ¹³Nenji nkhwelengania ukuti achizima kwe nene, pano ntchilinj ndi mu chisakasa choo, ukuti imbavundule mwemwe pa nzila ya chizusya. ¹⁴Amuno namanya kuno ukuzima kwa chisakasa chane kuli mupipi, umulandu Imfumu yitu Yesu Kristu awumbuluzile choo kwe nene. ¹⁵Nenji ndilolechesya ukuti pa kufuma kwane namwenye mulikwanisya penye ukuti mwizuke ivinthu vyoo. ¹⁶Amuno tutakonsile ivyili vyavye pano twamanyisizye mwemwe amaka nu kwiza kwa Mfumu yitu Yesu Kristu, kweni twalinji swe wakamboni wa milolechele yakwe iyizima. ¹⁷Amuno apomezile umuchinzi nu wuchindame ukufuma kwe Leza e Tata pano izwi lyizile kwe weliwe nu Wuchindame, lyatili, "Wee a Mwana wane umukundwe, na weliwe nkhushechelela ichete sana." ¹⁸Sweswe swewenecho twivwile izwi lyoo lyizile ukufuma mwiwulu pano twalinji na weliwe pa lupili ulutele. ¹⁹Amuno tuli nizwi lya wukasesema lino likusimichila ukulusya, kwe lino mungachita ichete ukuti mwivwicheisye ngati a nyali yino yikuwala mu masyo ya mfizi ukufika pano kwacha nga u lutanda lwa mutondotondo lwakatuka mu myenzo yinu. ²⁰Papela pa vyonsi, mufwile mwivwicheisye ukuti pasi nanthi wumwi uwukasesema wuno wukwiza nu kupiliwula kwa wumwi umwenecho. ²¹Amuno pasi nathi wumwi wukasesema wuno wukwiza nu kulonda kwa munthu, kweni awanthu wavwanzile ukufuma kwe Leza pano wanyamulizile ponga nu Mupasi Umutele.

2

¹Awa kasesema wizile ku wanthu, na wasambilizya wawufi nawonye waliyiza kwe mwemwe. Umwa sita kuloleka walileta na waliwo ivyakwivwa ivya kumongolania, swinya walikana e bwana wino akazile waliwo. Wakuleta ukumongolania ukwa nanthi kuzimba pakwe waliwo awenecho. ²Awavule walikonkha vino umuwili wukulonda, swinya ukupitila mwakwe waliwo inzila ya chisinkha yilisamulwa. ³Mu wu mphangandyanje wawo waliwawepa mwemwe na mazwi aya wufi. Ukononekwa kwawo kukwiza katichi katichi ukufuma kali, swinya ukomongolwa kwawo kutalazile. ⁴Amuno Leza atasyile awangelo wano wawembusile. Mu malo mwakwe alemesile wenewo kwe Tatarasi ukuti wasungwe mu wunyololo pa mfizi ya pansi ukufika pa wupinguzi. ⁵Na swinya, atasyile insi ya pansi iya kali. Mu malo mwakwe, asyile Nowa, wino alinji we kawizya wa wulungamane, ponga na wanj munenulambali(7) pano Leza iyizile na minzi ayavule kungsi ya wusitaleza. ⁶Leza swinya ayononile imisumba ya Sodomu na Gomora nu mulilo swinya apinguzile waliwo ku kumongolania ngati a chimanyisilo cha chino chili mukuchitika ku wasitaleza. ⁷Ukuwa ku mulungamane Loti, Alyatanjilwe ni myikalile iya ku muwili ya wanthu awa sita masundo. ⁸Alyakuti umunthu umulungamane, wino wikalanga pakasi pawo uwanda nu wanda, Ayimvilwe mu moyo wakwe uwulungamane umulandu wa vino aweni nu kwivwa. ⁹Imfumu yamanya muno yingapususya awanthu ukufuma ku vyelezyo na muno yingalemela awanthu wanthlungamana ku kusundwa pa wanda wipingulo. ¹⁰Choo a chisinkha sana sana kwe wawo wano wakutwalilila mu vikumbwa iviwole ivwa ku muwili swinya wano wakusula insambu. Nanthi a kutina, watakutina ukuti wasamule awachindame. ¹¹Awangelo wali na maka ni nsambu, kweni watakuleta amapingulo aya kutaka ukususya waliwo ku Mfumu. ¹²Ukuwa waa awanthu, ngati avinyama ivisita kwelengania, wapanzile mu miwele ku kunyepwa nu kononeka. Watamanya chino wakutuka. Mu kumongolwa, nawonya waliyononeka. ¹³Walipochelela ukuyana nu kuwomba iviwiwe vyawo. Wakwelengania ukuti ukuzewela pa musanya a chizima. Wali na mawunyali ni vilema. Wakusehela mu milimo yawo iyawufi pano wakulya na mwemwe. ¹⁴Wali na minso ayizule nu wuzelele; watakwikuta nu luwembu. Wakupepelezya imyoyo yino watakazile ichete ku kuwomba iviwiwe, swinya imyenzo yawo yisambilizizwe mu vikumbwa. A watipwe awana waa! ¹⁵Walesile inzila iyilungamane nga awapita ukuti wakonkhe inzila ya Balamu umwana wakwe Biyo, wino atemwizwe ukupochelela amalipilo muno wunthalungamana. ¹⁶Lelo akalipizilwe muno ukunona kwakwe umwenecho-e chinunu wa ndokwe akuvwanga mwzwi lya wanthu alesizye uwu chipena wa kasesema. ¹⁷Awanthu waa a vifula vino visa na minzi swinya a ngungu yino yikupiswa ni mphepo ya pa minzi. Ichilanda cha mfizi iyikulu yisunjililwe muno waliwo. ¹⁸Wakuvwanga ni vikanza vyavye. Wakukopelezya awanthu ukupitila mu vyakulonda vya muwili. Wakukopelezya awanthu wano wakwelezya ukuti wasamale ukufuma ku wawo wano wikala mu konona. ¹⁹Wakulayizya ipususyo kwe waliwo, kweni weni awenecho awazya ku wuwole. Amuno umunthu a muzya ku chino chikuchimvya weliwe. ²⁰Ndi wapusuka ku wuwole wansi yapansi ukupitila ku chimanyisyo cha ku Mfumu nu Mutuli Yesu Kristu nga swinya wakupinza mu vyolivyo swinya vikuwachimvya, imiwele yawo pawumalilo wiza wawa awuwipe ukulusya pakutalichila. ²¹Chalinji a chizima kwe waliwo ukuti watakamanye inzila ya wulungamane ukulusya ukuti wayimanye nga wapiluke ukufuma kwi sondo ilitele lino lyapilwe kwe waliwo. ²²Umulumbe woo awa kusimichila kwe waliwo: "Imbwa yikunyoka ku vino yaluka iyenecho, nu kapoli wino asamvylilwe akunyoka ku matipa."

3

¹Wakundwe, wee nomba a kalata wa chitiwili wino mbalisile kwe mwemwe, swinya mu wonsi awakalata a chiuzisyo ukuti vundule imyenzo yinu iyakusimichila. ²alyakuti muliza mwizuke amazwi yano yavwanzilwe kali na wakasesema awatele ni pingulo lya Mfumu yitu swinya Umutuli lyapilwe ukupitila mu wa positole. ³Mumanye choo pakutalichila, ukuti awamusamu waliyinjila mu manda yawumalilo. Walisamula nu kutwalilila ukuyana ni vyakukumbwa vyawo awenecho. ⁴Awaliti, "Wuzye ilayano lilikwinye ilya kunyoka kwakwe? Ukufuma pano awakwasi witu walazile utulo. ivinthu vyonsi vili wuliwonga, ukufuma pakutalika kwa kulewulwa." ⁵Wakwiwilila umwenzonye ukuti kali nizwi lyakwe

Leza Amayulu ninsi ya pansi yizile yawako ukufuma pa minzi ukupitila mu minzi, ⁶ukupitila mwenemo insi ya pansi pa mphindi yoyonye yononiwe, pakwizula na minzi. ⁷Mwizwi lililyonga amayulu ninsi ya pansi vikulindilila umulilo, vyawa visunje ku wanda wa wupinguzi swinya ukumongolania kwa wanthu awasitaleza. ⁸Chitakasamale ukulola kwinu, wakundwe, kuno uwanda wanga ku Mfumu lili ngati amyaka 1000, swinya imyaka 1000 yili ngati a wanda wonga. ⁹Imfumu yisipita katichi katichi ukuyana ni layano lyakwe, ndimuno wamwi wakwelengania ivya kuzimba. Mu malo mwakwe, Imfumu ayitechelele kwe mwemwe. Yitakulonda nanthi wumwi ononeke, ukuwa muno aliwensi awe na masyo yakutonholoka. ¹⁰Lelo, uwanda wa Mfumu wuliyiza ngati amung'o: Amayulu yaliwa ni chongo ichikulu. Ivinthu vyonsi vilipya nu mulilo, swinya insi ya pansi ni milimo yakwe yiliwikwa apatiswe. ¹¹Umulandu vyonsi ivinthu vyoo viliyononwa munzila yoo, wuzye a musangochi wa wanthu wuno tungawa? Mwemwe muwayikala uwumi uwutele swinya uwa wuleza. ¹²Mwemwe muchetekele swinya mupitisye ukwiza kwa wanda wa Mfumu. Pa wanda wulyanye, amayulu yaliyononeka nu mulilo, swinya vyonsi ivinthu vili sunguluka nu wupye uwukulu. ¹³Ukuwa ukuyana ni layano lyakwe sweswe tukulindilila amayulu ayappa ninsi ya pansi iyipya, kuno uwulungamane wuliyikala. ¹⁴Achaleka, wakundwe, umulandu mukuchetekela ivinthu vyoo, muchite muno mungawombela ukuti muzanwe nanthi a kanyale pamwi akamphisa paminso yakwe, mu mutende. ¹⁵Na swinya, mumanye ukuti ukutechelele kwa Mfumu yitu ukuti liwe apususyo, ndivino umunyina witu e Pauli awalisile kwe mwemwe, ukuyana na mano yano yapilwe kwe weliwe. ¹⁶Pauli akuvwanga ivinthu vyoo mu wa kalata wakwe wonsi, muno muli ivinthu vino avitale ukwivwicheka. Awanthu awasita mano swinya awavulungane wakupungania ivinthu vyoo, ndivino wakuwombela swinya ku mawaliko ayanji, ku kukononwa kwawo awenecho. ¹⁷Achaleka, wakundwe, pano mwemwe mwamanyali kali ivya vinthu vyoo, muyisunjilile alyakuti mutakasovwe nu wufi wa wanthu awa sita lisundo nga mutaye uwulungamane winu mwewenecho. ¹⁸Ukuwa muwakula mu wila swinya ichimanyiso chaku Mfumu yitu nu Mutuli Yesu Kristu. U wuchindame wuwe kwe weliwe nombamba na ku muyayaya. Amen.

1 John

1 ¹Choo achino chalinji penepo ukufuma pa kutalichila—chino sweswe twivwa, chino tuchiweni na minso yitu, chino tuchiweni swinya amakasa yitu yachilemle—ukuyana Nizwi lya wumi. ²Na swinya, uwumi wapanzilwe ukuti wumanyikwe, swinya sweswe tuchiweni, swinya swe wa kamboni ku chenecho. Sweswe tukuwizya kwe mwemwe uwumi wa muyayaya, wuno walinji nu Tata, swinya wuno wupanzilwe ukuti wumanyikwe kwe sweswe. ³Chocho chino tuchiweni swinya twivwile sweswe tuchilanjizye kwe mwemwe, ukuti namwenye mungawa ichiwanza chonga na sweswe. Ichiwanza chitu chili nu Tata swinya nu Mwana wakwe, Yesu Kristu. ⁴Na swinya, tukuwalika ivinthu vyoo kwe mwemwe alyakuti ichimwemwe chitu chifike penepo. ⁵Lyoo a lilandwe lino twivwa ukufuma kwe weliwe swinya tukuwizya kwe mwemwe: Leza a wuswepe, swinya mwakwe weliwe musi nanthi a mfizi. ⁶Ndi tukuvwanga ukuti tuli ponga na weliwe nga tukupita mu Mfizi, sweswe tukuyiwipa swinya tutakuwomba ichisinkha. ⁷Lelo ndi tukupita mu wuswepe ndivino weni a wuswepe, sweswe tuliponga wonga nu muwuye, swinya uwazi wakwe Yesu u Mwana wakwe akutuswefya ukufuma ku luwembu. ⁸Ndi tukuvwanga ukuti tusi nanthi a luwembu, tukuyiwipila swenga swewenecho, swinya ichinkha nachimwi mwakwe sweswe. ⁹Ukuwa ndi tukuzumiliza amawembuko yitu, weni amusuwilwa swinya a mulungamane ukuti atutetele amawembuko yitu nu kutuswefya ukufuma ku wunthalungamana wonsi. ¹⁰Ndi tukuvwanga ukuti tutawembusile, tukumupanga ukuti awe wawufi, swinya izwi lyakwe lisi mwakwe sweswe.

2

¹Mwe wana, nenji nkhuwalika ivinthu vyoo kwe mwemwe alyakuti mutize muwembuke. Kweni ndi wumwi akuwembuka, tuli nu wakutuvwanjila kwe Tata, Yesu Kristu, wonganye wino amulungamane. ²Weni anzuwi ya mawembuko yitu, swinya asa yakwe sweswe swenga, kweni swiya naya kungsi ya pansi yonsi. ³Tumanyile ukuti twiza ukumanya weliwe, ndi tukusunga amasundo yakwe. ⁴Weyo wino akuti "Nenji namumanya Leza" kweni atakusunga amasundo yakwe awa wufi, swinya ichisinkha chitali mwakwe weliwe. ⁵Ukuwa wensi wino akusunga izwi lyakwe, mwakwe weliwe amolimonye ulukundo lwakwe Leza lwawa nanthi akamphisa. Mwakwe choo tukumanya kuno tuli mwakwe weliwe: ⁶wensi wino akuti ali mwakwe Leza nawenye umwenecho awapita ndivino Leza apitanga. ⁷Wakundwe, nenji nthakuwalika isundo ilipya kwe mwemwe, kweni isundo ilya kali lino mwivwile ukufuma kunthaliko. Isundo lya kali a lizwi lino mwemwe mwivwile. ⁸Lelo nenji nkhuwalika isundo ipya kwe mwemwe, lino achisinkha mwakwe Kristu na mwakwe mwemwe, umulandu mfizi yikupita, nu uwuswepe wa chisinkha wutalisile kali ukuwala. ⁹Wonga wino akuvwanga ukuti ali mu wuswepe nga akupata umunyina wakwe ali mu mfizi ukufika na nombamba. ¹⁰Wonga wino akukundwa umunyina wakwe ali mu wuswepe swinya patali nanthi amphindi ya kupunula mwakwe weliwe. ¹¹Ukuwa wonga wino wapata u munyina wakwe ali mu mfizi swinya akupita mu mfizi; atamanyile kuno akupita umulandu mfizi yiyalizile aminso yakwe. ¹²Nenji nkhuwalika kwe mwemwe, mwe wana, umulandu amawembuko yinu yatetezilwe umulandu wi zina lyakwe. ¹³Nenji nkhuwalika kwe mwemwe, ya tata, umulandu mwamanyali wonga wino akufuma ku nthaliko. Nenji nkhuwalika kwe mwemwe, walumendo, umulandu mwemwe mumutonsizye umuwipe. Nenji imbalisile kwe mwemwe, mwe wana, umulandu mwamumanya eTata. ¹⁴Nenji imbalisile kwe mwemwe, wa tata, umulandu mwamumanya wonga wino ali ukufuma ku nthaliko. Nenji imbalisile kwe mwemwe, walumendo, umulandu mwe wakankhale, swinya izwi lyakwe Leza lichili mwakwe mwemwe, swinya mumutonsizye umuwipe. ¹⁵Mutakateme insi ya pansi pamwi ivinthu vino vili mungsi ya pansi. Ndi wumwi akutemwa insi ya pansi, ulukundo lwa kwe Tata lusi mwakwe

weliwe.¹⁶ Amuno vilivyonsi vino vili muni ya pansi–ivikumbwa vya muwili, ivikumbwa vya minso, swinya u lukani lwa wulanzi–asa vya kufuma kwe Tata kweni a vya kufuma muni ya pansi.¹⁷ Insi ya pansi ni vikumbwa vyakwe vikusila. Kweni wensi vino akuwomba ukulonda kwakwe Leza aliwa mulanzi kwa muyayaya.¹⁸ Mwe wana, a li ola lya wumalilo. Ndivino mwivwile ukuti u mususyakristu akwiza, lelo awasusyakristu awavule wizile. Mwakwe choo tukumanya ukuti a li ola lya wumalilo.¹⁹ Wayile kunzi ukufuma mwakwe sweswe, kweni watalinji wakufuma mwakwe sweswe. Amuno ndi walinji wakufuma mwakwe sweswe nge wachili wali na sweswe. Ukuwa pano wayile kunzi, chaloesizye ukuti watafumile mwakwe sweswe.²⁰ Ukuwa muli nu kupakazwa kwa kufuma kwe Wonga u Mutele, swinya mwensinye mwamanya.²¹ Nenzi nthawalisile kwe mwemwe umulandu mutamanyia ichisinkha, kweni umulandu muchimanyile swinya umulandu pasi nanthi a wufi wuno wukufuma mu chisinkha.²² Wuzye weweni a wawufi kweni wonga wino akukana ukuti Yesu we Kristu? U munthunye weyo a mususyakristu, umulandu akukana e Tata nu Mwana.²³ Pasi nanthi wumwi wino akukana u Mwana ali nu Tata. Wensi wino akuzumila u Mwana nu Tata nye ali nawe.²⁴ Kwe mwemwe, muleke chino mwivwile ukufuma ku nthaliko chiwe mwakwe mwemwe. Ndi chino mwivwile ukufuma ku nthaliko chini mwakwe mwemwe, namwenye muliwa mu Mwana na mwakwe Tata.²⁵ Lyoo a li layano apile kwe sweswe–Uwulanzi wa pe na pe.²⁶ Nenzi imbalisile ivinthu vyoo kwe mwemwe ivya wawo wano wangize wasovye mwemwe.²⁷ Kwe mwemwe, ukupakazwa kuno mwapochezile ukufuma kwe weliwe kukuwa mwakwe mwemwe, swinya mutakulonda nanthi wumwi ukuti awasambilizye. Kweni pano akupakazwa kukuwasambilizya mwemwe vilivyonsi achisinkha swinya asa wufi, swinya ndivino chisambilizizwe kwe mwemwe, yikalani mwakwe weliwe.²⁸ Lelo, mwe wana, yikalani mwakwe weliwe alyakuti pano wiza tuliwa nu wuwome swinya nanthi a nsoni pa minso ya weliwe pakwiza kwakwe.²⁹ Ndi mwamanya kuno a mulungamane, mwemwe mwamanya kuno aliwensi wino akuwomba chino achilungamane wakwatwa ukufuma kwe weliwe.

3

¹Mulole a musangochi wa lukundo e Tata apile kwe sweswe, ukuti twitwe awana wakwe Leza, swinya choo acho tuli. Muno ichifukwa choo, insi ya pansi yitakutumanya sweswe, umulandu yitamumanya weliwe.² Wakundwe, nomba swe wana wakwe Leza, swinya chitawumbulisile chino tuliwa. Twamanya kuno pano Kristu aloleka, tuliwa ngati a weliwe, amuno tulilola weliwe ndivino weni ali.³ Aliwensi wino ichetekelo lyakwe lili mwakwe weliwe akuyiswefya wenga ndivino weni amuswepe.⁴ Aliwensi wino akuwembuka akuwomba imilimo ya wusitamasundo, amuno uluwembu a wusitamasundo.⁵ Mwemwe mwamanya kuno Kristu awumbulisilwe umwakuti ayafumye amawembuko, swinya mwakwe weliwe musi nanthi a luwembu.⁶ Nanthi wonga wino ali mwakwe weliwe alitwalilila ukuwembuka. Nanthi wonga wino akutwalilila ukuwembuka amuweni pamwi amumanyile weliwe.⁷ Mwe wana, mutakaleke wumwi awasovye. Weyo wonga wino akuwomba uwulungamane a mulungamane, ndimuno Kristu a mulungamane.⁸ Wonga wino akuwembuka awili akufuma ku muwipe, amuno umuwipe awembusile ukufuma ku nthaliko. Muno ichifukwa choo u Mwana wakwe Leza awumbulisile, alyakuti angonona imilimo ya muwipe.⁹ Wensi wino akwasilwe ukufuma kwe Leza atakutwalilila ukuwembuka, umulandu imbeyu yakwe Leza yili mwe weliwe. Atanga atwalilile ukuwembuka umulandu akwasilwe kwe Leza.¹⁰ Mwakwe choo awana wakwe Leza na wana waku muwipe wa kuwumbulikwa: Wensi wino atakuwomba chino achi lungamane atafuma kwe Leza, awuliwonga na wonga wino atakukunda umunyina wakwe.¹¹ Amuno lyoo a lilandwe lino mwivwile ukufuma ku nthaliko: Tuwakundana wonga nu muwuye.¹² Tutakawe ngati we Kayini, wino afumile ku muwipe nga akoma u munyina wakwe. Wuzye achani chino akomile weliwe? Umulandu imilimo yakwe yalinji ayiwiye nu munyina wakwe alinji amulungamane.¹³ Mutakati muwazunguka, wanawitu, ndi insi ya pansi yikupata mwemwe.¹⁴ Sweswe twamanya kuno twafuma ku wafwe twaya ku wulanzi, umulandu twakunda awanawitu. Aliwensi wino atakukunda achili ali ku wafwe.¹⁵ Aliwensi wino akupata u munyina wakwe a kakoma. Mwemwe mwamanya kuno nanthi wumwi kakamo ali nu wulanzi wa muyayaya mwakwe weliwe.¹⁶ Na choo tukumanya ulukundo, umulandu Kristu alambalisile uwumi wakwe muno sweswe. Naswenye tufwile tulambalalike amawumi yitu muno awanyina.¹⁷ Lelo wensi wino ali ni vizima vyansi ya pansi, akulola umunyina wakwe ali muwusowe, nga ayala umwenzo wakwe uwa nkhumbe ukufuma kwe weliwe, wuzye ulukundo lwakwe Leza lungawa wuliwuli mwakwe weliwe?¹⁸ Wana wane, tutati twakunda mwizwi pamwi mu lulimi, kweni mu milimo na mu chisinkha.¹⁹ Apa kwe choo twamanya kuno sweswe twafuma ku chisinkha, swinya tukusimichila imyenzo yitu paminso ya weliwe.²⁰ Amuno ndi imyenzo yitu yikutususya, Leza amukulu ukulusya imyenzo yitu, swinya akumanya ivinthu vyonsi.²¹ Wakundwe, ndi imyenzo yitu yitakutususya, tuli nu kuyisuwila ukuya kwe Leza.²² Chilichonsi tungalenga tulipochelela ukufuma kwe weliwe, umulandu tukusunga amasundo yakwe swinya tukuwomba ivinthu vino avya kusechelesya paminso yakwe.²³ Lyoo a lisundo lyakwe: kuno tusuwile mwi zina lya Mwana wakwe Yesu Kristu swinya tuwakundana wonga nu muwuye, ndivino apile sweswe isundo lyoo.²⁴ Wonga wino akusunga amasundo yakwe Leza akakwikala mwakwe weliwe, nu Leza nye akakwikala mwakwe weliwe. Na choo tukumanya kuno ali mwakwe sweswe, nu Mupasi wuno apile kwe sweswe.

4

¹Wakundwe, mutakasuwile umupasi wuli wonsi. Mu malo mwakwe, muyiyeze imipasi ukuti mulole ndi yikufuma kwe Leza, umulandu awavule awa kasesema wawufi wayile kunsi ya pansi.² Na choo mwemwe mulimanya u Mupasi wakwe Leza–u mupasi wonsi wuno wukuzumilizya kuno Yesu Kristu wiza mu muwili awa kufuma kwe Leza,³ swinya u mupasi wansi wuno wutakuzumilizya Yesu asa wakufuma kwe Leza. Woo a mupasi wakwe mususyakristu, wino mwivwile ukuti

ali nukwiza, swinya nomba ali kali muni ya pansi.⁴Mwemwe mwe wakufuma kwe Leza, mwe wana, swinya motonsizye woliwo, umulandu wonga wino ali mwakwe mwemwe amukulu ukulusya wonga wino ali muni ya pansi.⁵Awa kufuma kuni ya pansi; acheleka chino wakuvwanga achakufuma kuni ya pansi, nga insi ya pansi yikakwivwila kwe woliwo.⁶Swe wakufuma kwe Leza. Aliwensi wino akumanya Leza akakwivwila kwe sweswe. Na choo tukumanya u mupasi wa chisinkha nu mupasi.⁷Wakundwe, zangi tuwakundana wonga nu muwuye, amuno ulukundo alwa kufuma kwe Leza, swinya aliwensi wino akukunda wakwatwa ukufuma kwe Leza swinya akumumanya Leza.⁸U munthu wino atakukunda atamumanya Leza, amuno Leza a lukundo.⁹Umulandu wakwe choo u lukundo lwakwe Leza lwawumbulisilwe pakwe sweswe, kuno Leza atuma u Mwana wakwe wenganye ukuya kuni ya pansi alyakuti tuwe nu wulanzi umulandu wakwe weliwe.¹⁰Mwakwe choo muli ulukundo, asa kuno twakunda Leza, kweni kuno weni akunda sweswe, swinya kuno atuma u Mwana wakwe ukuti awe a nzuwi muno mawembuko yitu.¹¹Wakundwe, ndi Leza akundisya sweswe, naswenye tuwakundana wonga nu muwuye.¹²Nanthi wonga atatela alole Leza. Ndi tukukundana wonga nu muwuye, Leza akuwa mwakwe sweswe, swinya ulukundo lwakwe lukuloleka ichete mwakwe sweswe.¹³Na choo tukumanya kuno tuli mwakwe weliwe nawenye ali mwakwe sweswe, umulandu weni atupile sweswe wumwi uwa Mupasi wakwe.¹⁴Na swinya, tuweni swinya swe wakamboni kuno e Tata atumile u Mwana ukuti awe a Mutuli wansi ya pansi.¹⁵Wensi wino akuzumiliza kuno Yesu a Mwana wakwe Leza, Leza ali mwakwe weliwe swinya weni ali mwakwe Leza.¹⁶Na swinya, sweswe twamanya swinya twasuwi u lukundo luno Leza ali nalo pakwe sweswe. Leza a lukundo, swinya wonga wino ali mu lukundo loo ali mwakwe Leza, swinya Leza ali mwakwe weliwe.¹⁷Umulandu wakwe choo, u lukundo loo lwapangwa ukuwa ichete mwakwe sweswe, alyakuti sweswe tuliwa nu kuyisuwila pa wanda wi pingulo, umulandu ndivino Leza ali, momomwe amuno tuli muni ya pansi yoo.¹⁸Mutawa nanthi a kutina mu lukundo. Mu malo mwakwe, ulwa kuloleka ichete ulukundo lukutaya kuni ukutina, umulandu ukutina kuli ni chakuchitika cha kusunda. Ukuwa wonga wino ali nu kutina atapanzilwe ukuloleka ichete mu lukundo.¹⁹Sweswe tukukunda umulandu Leza atalisile akunda sweswe.²⁰Ndi wumwi akuti, "Nenji nakunda Leza" kweni akupata u munyina wakwe, weni a wawufi. Amuno weyo wonga wino atakukunda u munyina wakwe, weni weni amuweni, atanga akunde Leza, wino atatela amulole.²¹Na swinya, lyoo a lisundo sweswe tuli nayo ukufuma kwe weliwe: Wensi wino akukunda Leza afwile akunde nu munyina wakwenye.

5

¹Wensi wino akusuwila ukuti Yesu awili we Kristu akwatwa ukufuma kwe Leza, swinya wensi wino akukunda e Tata akukunda nu mwananye wino akwatwa ukufuma kwe weliwe.²Moo amuno tukumanya kuno sweswe twakunda awana wakwe Leza: pano sweswe tukukunda Leza swinya tukutonthela amasundo yakwe.³Amuno loo a lukundo kwe Leza: kuno tusunge amasundo yakwe. Swinya amasundo yakwe ayapepuke.⁴Amuno aliwensi wino akwatwa ukufuma kwe Leza akutonsya insi ya pansi. Swinya koo a kuchimvya kuno kutonsizye insi ya pansi, ni suwilo lyitunye.⁵Wuzye weweni wonga wino akutonsya insi ya pansi? Wonga weyo wino akusuwila kuno Yesu a Mwana wakwe Leza.⁶Wee a wonga weyo wino ayizile na minzi nu wazi: Yesu Kristu. Weni atizile na minzi yenga, kweni swinya na minzi nu wazi.⁷Amuno kuli watatu wano a wakamboni:⁸u Mupasi, aminzi, nu wazi. Waa watatu wali muchizumilizyano.⁹Ndi twapochelela e kamboni wa wanthu, e kamboni wakwe Leza a mukulu. Amuno ukusimichila kwakwe Leza a koo, kuno weni anyamuzile u wukamboni uwa mwana wakwe.¹⁰Aliwensi wino akusuwila mu Mwana wakwe Leza ali nu kusimichila mu mwenecho. Aliwensi wino atakusuwila Leza apanzile weni ukuti awe wawufi, umulandu weni atasuwizile uwukamboni wuno Leza apile ivya Mwana wakwe.¹¹Nga u wukamboni a woo: Leza apile sweswe uwumi wa muyayaya, swinya uwumi woo wuli mu Mwana wakwe.¹²Weyo wino ali nu Mwana ali nu wumi. Weyo wino asinawe u Mwana wakwe Leza asi nawo uwumi.¹³Nenji imbalisile kwe mwemwe ivinthu vyoo alyakuti mwemwe mulimanya kuno mwemwe muli nu wumi wa muyayaya—kwe mwemwe wano mukusuwila mwizina lya Mwana wakwe Leza.¹⁴Na swinya, koo a kuyisuwila kuno tuli nako pa minso yakwe, kuno ndi twalenga chilichonsi ukuyana nu kulonda kwakwe, weni ukutwivwa.¹⁵Na swinya, ndi twamanya ukuti akutwivwa—tukumanya ukuti tulinacho chilichonsi twalenga kwe weliwe.¹⁶Ndi wumwi akulola u munyina wakwe akuchita uluwembu luno lusikwiza nimfwa, weni afwile apepe, ngapano Leza alipe weliwe uwulanzi. Nenji nkuvwanga ivya wawo wano u luwembu lwawo lusikwiza nimfwa. Kuli uluwembu luno lukwiza nimfwa; Nenji nthakuvwanga ukuti weni apepe ivya lwenelo.¹⁷Wonsi uwunthalungamana a luwembu, kweni kuli uluwembu luno lusikwiza nimfwa.¹⁸Twamanya kuno aliwensi wino akwatwa ukufuma kwe Leza atanga awembuke. UKuwa wonga weyo wino akwatwa ukufuma kwe Leza akusunjilile weliwe, swinya wonga umuwipe atanga amuchise.¹⁹Sweswe twamanya ukuti twafuma kwe Leza, swinya twamanya kuno insi yonsi iya pansi yili mu maka ya muwipi.²⁰Ukuwa twamanya ukuti u Mwana wakwe Leza wiza swinya atupile sweswe ukwivwichisya alyakuti tungamanya weliwe wino a chisinkha. Na swinya, tuli mwe weliwe wino a chisinkha, mu Mwana wakwe Yesu Kristu. Wee a wonga Leza ichisinkha swinya uwumi wa muyayaya.²¹Mwe wana, muyisunjilile ku makolania.

2 John

¹¹Ukufuma kwe songo wa chiwanza ukuya ku mwanachi umusolwa na wana wakwe, wana nawakunda mu chisinkha—swinya asa nene nenga, kweni na wonsi wano wamanya ichisinkha—²umulandu wa chisinkha chino chikwikala mwakwe sweswe swinya chiliwa mwakwe sweswe ku muyayaya.³Uwila, inkumbi nu mutende wuliwa na sweswe ukufuma kwe Leza e Tata nu kufuma kwe Yesu Kristu, u Mwana wakwe Tata, mu chisinkha nu lukundo.⁴Nenji nkusechelela kuno nzanile wamwi awana wako wakupita mu chisinkha, ndivino twapochezile isundo lyoo ukufuma

3 John

1

Revelation

1

generated on Fri Jul 11 09:18:47 2025

yalingananga nichipopoma chaminzi mavule. ¹⁶Walinji ni ntanda munenulambali mwikasa lyakwe ndilo, swinya ulupanga ulukole konsikonsi alufuma mumulomo wakwe. Impumi yakwe yanyezimilanga ngati alilanzi likalambane. ¹⁷Nalile namulola weliwe, impona pamatamba yakwe ngati amuntu wino afwile. Atambalika ikasa lyakwe ilyendilo pakwe nene swinya ati," utatina _newa kutalika swinya newa kupelelechezya ¹⁸swinya newenga wino amumi. Nafwile ukuwa lola, nemumi uwa muyayaya swinya ndi nimfungulo iya mfwa ni lowelo. ¹⁹Achaleka walika vino mwavilola, vino vilpo swinya navino viliwapo pansizi pevyoo. ²⁰Ichipilulo chankama ichantanda munenulambali chino waweni mwikasa lyane ilye ndilo swinya nivilemelo vyankozoyo munenulambali: Achoo intanda munenulambali awangeli ku makeleziya munenulambali, ivilemelo vyankozoyo munenulambali akumakeleziya munenulambali."

2

¹"Kumungeli wakeleziya yaku Efeso walika: Yaa amazwi ye wino walemile intanda munenulambali kwikasa lyakwe lyendilo wino akapita nawa vilemelo vye golide munenulambali, ²Manyile imilimo yinu, ukuwombeseya, kwako, nukuzizimichizya kwako, nukuti musizumilizya wawo wano awawipe, kweni mwaweleziya wano wakuti awa tumwa wasi, nga mwazana ukuti awawufi. ³Mukuzizimichizya nukuwa ni zina lyane, lelo utalechelezya. ⁴Ukuwa indi ni chakukususya muno wati usya ulukundo luno wankunzile nalo pakutalika. ⁵Achaleka yizuka pano mwaponezile. Tontolokwani wombani vino mwawombanga pantaliko. Suka mutontolokwe, ndiyiza nfumye ichilemelo chanyali pamasyo yakwe. ⁶Ukuwa uli choo: mwapata imiwombe ye nikolayi, yino naninye napata. ⁷Lekani wino ali nikutwi ayivwe, yivwa vino umuzimu wukuvwanga kumakeleziya. Kwe wano wakuchinya ndipa insambu ukulya ku chimuti chawumi, chino achalo ichitele iche Leza. ⁸"Kumungeli wakeleziya lya ku simunayi walika: 'Amazwi aye wino akutalika nukupelelechezya, wino wafwile nga awa nuwumi swinya: ⁹"Imanyile ukuchula kwinu nuwusaluke Kweni mwewa wotoke. IManyile uwuwipe wakwe wawo wano wakuti awayuda, kweni wasi. aliwumba lyakwe satana. ¹⁰Utatina pakwe chino waya mukutamika. Lola! e chiwa alipakuponezya wamwi awe mwemwe muvingololo ukuti awelezye, nga muli tamika kumanda ikumi. musuwalikwe ukufichila imfwa, nga ndi wapa impumpu yawulanzu. ¹¹Lekani wino ali ni kutwi, ayivwe chino umuzimu wukuvwanga kumakeleziya. Weyo wino akuchinya atalichisika nimfwa ye chitiwili. ¹²"Kumungeli wi keleziya ku pelegamumi: walika amazwi ye wino ali nulupanga ulukole konsikonsi: " ¹³Imanyile kuno mukwikala, koko kuno indulu ye satana yili. Lelo mwati mulematila kwi zina lyane. manyile kuno mutakanile isuwilo lyinu mwakwe nene, namanda ye Antipasinye ekamboni wane, umusuwaliwa wane, wino wakomilwe mwakwe mwemwe, koko kuno satana akakwikala. ¹⁴Kweni ndi vintu vitichi ivya kuwa susya: muli nawamwi wano walemilizile ku chisambilizyo chakwe Balamu, wino wasambizize Balaki ukusumba ichipunuzyo pankolelo pawana wa Israyeli ukuti wawalya ichakulya chino chafamilwanga amakolania nga nukuwa muwuzelele. ¹⁵Munzila iyilyonga, napo muli nawamwi wano walemilizile kuchisambilizyo che nikolayi. ¹⁶Achaleka, utontolokwe! ndi utandi uwombe woo, nkwiza nombanye kwewewe, ukuwa nivita nawoliwo nulupanga lwane mumulomo. ¹⁷Leka wino alinikutwi, ayivwe chino umuzimu wukuvwanga kumakeleziya. kwewino akuchinya, ndipa amanna ayafiasme, nga ndipa iwe ilitiswe ni zina ipya ililalikwe, izina lino nawenga wuno alimanyile kweni wino akupochelela. ¹⁸"Kumungeli waku keleziya lyaku Tiyatila walika: 'yaa amazwi yamwana wakwe Leza, wino ali namonso ngati amulilimo wamulilo namatamba yakwe yayine numukuwa uwuchumule: ¹⁹"Imanyile chino muwonvile: ulukundo lwino nikuwilo nuwupungu winu nukuzizimichizya kwinu. manyile chino muwonvile nombanye vyalusya vino vyawovilwe pakutalika. ²⁰Kweni indi na choo ukukususya: wazumilizize umwanachi Jezebeli, wino akayita wenga umutumwa. MUvisambilizyo vyakwe akawipa wawonvi wane mukuzeleluka nukulya ichakulya chakufimila amakolania. ²¹Namupile impindi ukutontoloka, kweni atakulonda ukutontoloka uwuzelele wakwe. ²²Lola! ndimusumbila muchitala chawalwale nawano wakuzeleluka naweliwe mukutamika ukukulu, suka watontolokwe imlimo yakwe. ²³Ndiponkola awana wakwe wafwe, nama keleziya yonsi yalimanya kuno anene wino akavwambilizya amelengano nimyenzo. Ndipa wensi kwe mwemwe ukulingana nimilimo yinu. ²⁴Kweni mwewano mwasyala mTiyatila, wensi wino atakulema ichisambilizyo nukuntamanya chino wamwi wakakwita ivintu ivizike ivye satana_ kwemwemwe kuti, 'ntakuwika ichipunuzyo pakwe mwemwe. ²⁵monsinye munovingawela, muzipizile mufumbatile ukufichila niza. ²⁶Wino awakuchinya nawino nakuwomba chino mbonvile ukufichila pawumalilo, kweweliwe ndipa insambu pa myiko yonsi. ²⁷Aliwapanzya nunchinda wachela, ndiwafwantania vino inyungu zyivu. ²⁸Ndivino napochelela ukufuma kwetata, nani swinya ndimupa ulutanda lwakatondotondo. ²⁹Leka wino ali ni kutwi, yivwa chino umuzimu wukuvwanga ku makeleziya."

3

¹Kumungeli wa keleziya ku Sardis walika: Amazwi ya wino walemile imizimu yekwe Leza munenulambali nga ni ntanda munenulambali. "Manyile vino muwonvile. Muli ni mbili iyizima ukuti mwewumi, kweni mwewafwe. ²Nyamukani nukuwonya chino chisyazile kweni chili pakufwa, pamulandu ntazanile imlimo yinu yisizile muminso yakwe Leza wane. ³Achaleka, yizuka chino watu pochelela nukuchivwa. Utontele, nukutontolokwa. Kweni ndi utakukatuka, ndiyiza ngati amung'o, nga utalimanya ampindichi yino ndiyiza pakulimbana nawewe. ⁴Ukuwa ulinamazina yatichi mu sardis wano watakombezya amalaya yawo, swinya walipita nanene, wazwite ivitiswe, amuno awatele. ⁵Weyo wino akuchinvyala alizwikwa ivizwalo ivitiswe, nga ntalifumya izina lyakwe mwi buku lyawumi, swinya ndizumilizya izina lyakwe pankolelo pe Tata, napa wangeli wakwe. ⁶Leka wino ali nikutwi, ayivwe chino akuvwanga ku makeleziya. ⁷"Kumungeli wakeleziya mufladefya walika: 'Amazwi ye wino amutele numulungamane_alemile ifungulo lye Davide, akakwiyula pasi

nanti awakwiya, akakwiya pasi nanti awakwiya. ⁸“Manyile chino muwonvile. Lola, nati mbika pankolelo zynu umulyango uwiye wuno pasi uwakwiya. Manyile kuno muli namaka yatichi, lelo mwati mutontela amazwi yane swinya nanti kukana izina lyane. ⁹Lola! wawo wano awa kwe sunagogi we satana wano wakuti awa Yuda pano wasi, kweni awawufi ndipanjiya waliwo ukwiza ukusokowala pankolelo pamatamba yako, nga walimanya kuno nakukunda. ¹⁰Pakuti usunzile isundo lyane nukuzizimichiza mukutekania, nani swinya ndikufumya kumpindi yakwelezwa yino yikwiza pansu yonsi, ukuweleza wawo wano wakwikala muni. ¹¹Nkwiza nombanye. Ulemansye kwechino ulinacho nga patawa uwakufumya impumpu yako. ¹²Weyo wino awakuchinva ndipanga ulupanda mung'anda yakupepelamo Leza. Atalitela afume swi kwe choo, nga ndiwalika peweliwe izina lye Leza wane, izina lya musumba lye Leza wane (Yelusalemu umupya, wino akwika ukufuma mwiye kwe Leza wane), nizina lyane ipya. ¹³Leka wino ali nikuti, ayivwe chino umuzimu wukuvwanga kumakeleziya.” ¹⁴“Kumungeli wakeleziya mu Lawodisiya walika: 'Amazwi yawantu, awayane nawakasimichiza wachisinka, wapanza pa vyewulwa vyakwe Leza. ¹⁵Manyile chino muwonvile, nukuti mwewa talale nanti kulungula. nkulondesa ukuti nge mwanga awatalale pamwi awalungule! ¹⁶Lelo, pamulandu mwe watalale nuwulungule nanti kulungula pamwi ukutalala_ indi pakuwa luka mumulomo wane. ¹⁷Amuno mukuti, 'nemuwotoke, indinavyo iviwombelo ivivule, ntakuluchila chimwi. ' kweni mutamanyile kuno mwewakutamisisa, awachitima, awasaluke, awantonko, nawachitali. ¹⁸Teyezezi kwilango lyane: kalani kumwane golide umwengululwe numulilo ukuti muwe mwe wawotoke, nga nawazikimile wawizwalo vitiswe pasipo muyizwike mwenga nga mutalolesya ukusozwa insoni kwawuchitali wuni, nga pususyani ukupaka aminso yinu apano mulilola. ¹⁹Nkasambiliza wensi wuno mukunzile, nga nkawasambiliza muno wangikalila. Achaleka, awakukangalika nukutontoloka. ²⁰Lola, njimilile pamulyango nkukong'onsya. Ndi wumwi wivwa izwi lyane nukwiye mulyango, ndiyiza kumwakwe nukulya naweliwe, nga weliwe nanene. ²¹Weyo wino akuchinva ndimupa insambu yakwikala pansu nanene pandulu yane, ndivino nani swinya nachinviye nga injikala pansu nu Tata pandulu yakwe. ²²Leka wino ali nikuti, ayivwe chino umuzimu wukuvwanga kumakeleziya.”

4

¹Pansizi pakwe vyoo naweni, nga indola umulyango uwiye mwiye. Amazwi yakutalichila yano nivwile yawwanganga kwenene ngati alipenga, nukuti, "kwela zangako, nga njize nkulanjiye vino vifwile viwombwe pansizi pavintu vyoo. ²"pampindi yoyo nayoyo nalinji muwuzimu, nga naweni indulu yikuwika mwiye, nawumwi wino wisile penepo. ³Weyo wino wisile penepo walolekanga vino Jasipeli ne kaneliyani. Palinji umuvwevwelunvwe ukuliviliza indulu. Umuvwevwelunvwe walolekanga vino amelodi. ⁴Pawuziwulilwe wa ndulu palinji indulu amakumi yawili nayani, nga wano wisile pazyandulu walinji wasongo amakumi yawili nayani, awazwale ivizwalo vitiswe, nimpumpu zye golide pamitwe yawo. ⁵Ukufuma ku ndulu kwizile ukwaka kwakamesya, ukujilimisya nupanta nukulipula kwa chiwulumo. Inyali munenulambali yakanga pankolelo ya ndulu, inyali zino zyalinji imizimu munenulambali izye Leza. ⁶Pankolelo pandulu palinji e sumbi we kalilole, umuyane ne kilisitoli. Mukasi mwa ndulu nakuwuziwulilwe wa ndulu kwalinji ivyeleulwe vini, ivyaminso ayakwane, pankolelo napansizi. ⁷Icheleulwa chakutalichila chalingine ni nkalamu, icheleulwa chechitwili chalingine nu mwanang'ombe icheleulwa chechitatu chalingine nu muntu, icheleulwa che chini chalingine ni zwanga. ⁸Ivyeleulwa vini chonsi chalinji namapa mutanda, namonso ayakwane papela namwisika. Umusanya nuwusiku nanti kuleka ukuti, "mutele, mutele, umutele Amfumu Leza wamaka yonsi, wuno walinji, nawino ali, nawino akwiza." ⁹Ndipano icheleulwa chawumi chikupa uwuchindami, umuchinzi, nukusalifya kwe wino ayisile pandulu, wino awakwikala penape, ¹⁰wasongo amakumi yawili nayani waponile pansu pankolelo pe wino ayisile pandulu nukumupepa uwawumi wamuyayaya. Wanzile impumpu zyawo pankolelo pandulu, nukuti, ¹¹umukankala awewe, Mfumu yitu ne Leza witu, pakupochela uwuchindami umuchinzi namaka, amuno weleuwile ivintu vyonsi, nga napakulonda kwini vyazailwe swinya vyeleuwile.

⁵ ¹Avyo naweni kwi kasa lyendilo lyewanga wino wisile pandulu wawalisile e kalata pankolelo swinya napansizi, chamatisilwe nivmatilo munenula mbali. ²Naweni numungeli uwamaka akuwiza nizwi ikulu, "weweni wino ayine ukwiye e kalata swinya nukufwampula ivimatilo?" ³Nawanga kupela nanti apansi nanti apamusili wamanyile ukwiye e kalata pamwi ukuwaza. ⁴Nene nalizile nkaninye pamulandu patanzilwe wumwi wuno ayine ukwiye e kalata pamwi ukuwaza. ⁵Kweni wanga muwa songo watili kwenene, " Mutalila. Lola! inkalamu amutundu wawa luko lwawa yuda awamusisi we Davidi, wachinya ali nukwiye e kalata swinya nga nichimatilo munenulambali." ⁶Nene naweni umwana ng'onzi pakasi pamasyo yandulu swinya pavya wumi vimwi swinya napawa songo. walolesile nge akomwilwe. walinji nimpembe munenulambali swinya aminso munenulambali yino amizimu munenulambali iya kwe Leza yino yatumulwe muni yapansi. ⁷Wayile swinya asenda kalata kunzi kwikasa lyendilo lyewanga wino wisile pandulu. ⁸Pano walile wasenda kalata, ivyeleulwa vyawumi vini swinya wasongo amakumi yawili nayani waponile pansu pankolelo pa mwana wang'onzi. Wanga mwewoliwo walinji nivya kuliza swinya ni ndweso zye golide zino zyizwile nuwusule, yano amapepo ye Leza kuwantu awatele. ⁹Wimbizile ulwimbo uluya: " ulingine ukusenda e kalata swinya pakwiye ivimatilo vyakwe amuno mwakomilwe, swinya nuwazi wako wakazile awantu kwe Leza ukufuma kuloko lonsi, ivwango, awantu, ninsi. ¹⁰Wewe wapanzile ukuwapa uwufumu swinya wasimapepo ukumuwombela Leza, witu swinya ukutula muni. ¹¹Apano mnaweni swinya nivwile akampomezi kawangeli awavule waliwilizye indulu swinya ni vya wumi swinya nawasongo. Impendwa yalinji ninyanda ninyanda swinya imyanda ninyanda. ¹²Watili nizwi ikulu, " amukankala

umwana wanng'onzi, wino ati akomwa, ukupochela amaka, insawu, injelu, amaka, umuchinzi, uwukankala nulutuvyo.
¹³Nivwile kuchelewulwa chonsi vyovyalinji mupela swinya napansi pamusili swinya nape sumbi vyonsi mwevyo vyolivyo vikuti, kwakwe wino wapungime pandulu swinya nakumwana ng'onzi ukutunya, umuchinzi, uwukankala, namaka yakutungulula, penape." ¹⁴Ivyelewulwa ivyawumi vini vyatili, "Amen!" swinya nawasongo awapona pansi nga awamupepa.

6

¹Indola umwan wang'onzi amatula chonga mwimatwa munenulambali, injivwa konga mwakwe vini ivyelewulwa vikuti izwi lino lyivwisilwe nge aluwulumo lwa mvula, "Zanga!" ²Indola impunnda intiswe. Ikwelelo lyawke lyalemile isumo, nga wapolwe impumpu. wizile nge awakuchinva ukuti achinve. ³Pano umwanang'onzi wiyuzile akechitiwili ichimanyikwilo, nivwile ichelewulwa chechitiwili chikuti, "Zanga!" ⁴Nga impunnda yinji yafumile iyameya ayawenzuchile. Kwe wino wakwe zile penepo wapolwe ichizumilizyo ukufumya umutende muni, ukuti awantu wakomana we numuwuye. Uwukwela wee wapolwe ulupanga ulukulu. ⁵Pano umwanang'onzi wiyuzile ichimanyikwilo ake chitatu, nivwile ichelewulwe ichechititatu chatili, "Zanga!" indola impunda intifi, nuwa ku kwela pepnepo walemile ivipimilo mwikasa lyakwe. ⁶Injivwa ichakuwa ngati amazwi ayamwe vyelewulwa vini vikuti, "Ekoneri we mpumba indalama yonga, nga nama ekoneri ye bale yatatu ku ndalama yonga. Ukuwa utayonona amafuta nu mutawa." ⁷Pano umwanang'onzi wiyuzile ichimanyikwilo che chini, nivwile amazwi ya chelewulwe yechini yakuti, "Zanga!" ⁸Nga apano naweni impunda iyonde. umukwele pelipo wisilwe imfwa, ni lowelo lyamukonknga. wapolwe insambu mwelyonga ilyansi wuni, ukukoma nulupanga, inzala nuwulwale, nga ni vitumbulwa vyamumpanga muni. ⁹Ngapano umwanang'onzi ayiyula ichimatwa iche chisano, naweni pansi pakavuwa imizimu yakwe wawo wano wakomilwe pamulandu wizwi lyakwe Leza nuwukasimichizya wuno walinjinawo. ¹⁰Apo wapunzile namazwi ayakulu, "pakalinye, kavinda wakwe wonsi, umutele, uwachine, ukufichila kwe, wawo wano wakwikala pansi, nga ukufichila walanduzya uwazi witu?" ¹¹Npano wensi uwa woliwo wapolwe inkanzu intiswe, nga wanenilwe kuno muzipizile mulindilile katichi ukufichila impendwa yakwana iyawawonvi awawuye na wanyina wawo wafichilwa wano walinji nukukomwa, ndivino wakomilwe. ¹²kwalile pano umwanang'onzi wiyula ichimatililo cha mutanda, naweni nga kwalinji ichizumanzi ichikulu. Ilanzi lyizile lyawa itifi vino agunila, nu mwezi wonsi vino walinji vino uwazi. ¹³Intanda mwiylu zyaponile pansi, ndivino umukuyu wukaponia ivikomwa vyakwe vino saviwome ndi vyayinzwa ni nkungu. ¹⁴Ilewelewe lyasizile vino e kalata wino wazinilwe. Umwamba wonsi ni chizumbi vyasyembusizwe pamasyo yakwe. ¹⁵Apano izyamfumu zyansi nawantu awakulondikwa, nawasongo wavita, nawa wotoke, nawamaka, na wensi awazya nawasapulwe, awavwame mupako namawe yamumwamba. ¹⁶Apo watili kumyamba namawe, "Ponelani pakwe sweswe !Tuvwamikani ku mpumi kwe wino ayisile pandulu naku wukalale wa mwana ng'onzi. ¹⁷Amuno uwanda wawukalale wawo wufisile. Wino angimilila weweni?"

7

¹Pansizi pakwe vyoo indola awangeli wani wimilile pekona yansi, wakambatizile wakulesya umuza impendwa yini aya muni alyakuti umuza wumwi wutize wapupa muni, nanti akupupa pesumbi, nanti akumuti wumwi. ²Nga indola umungeli winji akwiza akufuma kapela wino alinichimanyikwilo chakwe Leza umumi. Apunnda kuwangeli nkaninye namazwi yapapela kuwangeli wani wano Leza wapile amaka yakononela insi nusumbi. ³Mutize monone insi esumbi nanti tusuke tuwike ivimanyikwilo pampumi zyawo pawawonvi wakwe Leza witu. ⁴Nivwile impendwa yakwe wano wawisile ichimanyikwilo: 144,000. Wano wali nichimanyikwilo ukufuma kuwamyiko yonsinye iyawa Israeli : ⁵Imyanda amakumi impindi ikumi lyonga na ziwili [12,000] ukufuma kumwiko wawa Yuda wano nwalinji walinji nichimanyikwilo, imyanda ikumi nimpindi ikumi ziwili [12,000] ukufuma kumyiko yawa Reuben, imyanda ikumi [12,000] ukufuma ku myiko yawa Gad, [12,000] imyanda ikumi naziwili. ⁶Ukufuma ku mwiko wakwe Asher, imyanda ikumi [12,000] ukufuma umwiko we Naphtali, imyanda ikumi [12,000] imyanda ikumi [12,000] ukufuma ku mwiko wa manasseh, ⁷Imyanda ikumi nimpindi ikumi naziwili [12,000] ukufuma kumwiko we simeoni imyanda ikumi nimpindi ikumi ukufuma ku mwiko uwe Levi, Imyanda ikumi nimpindi ikumi [12,000] ⁸Ukufuma ku mwiko we zebuloni imyanda nimpindi ikumi ukufuma ku mwiko we yosefe swinya imyanda ikumi nimpindi ikumi ukufuma ku mwiko ku mwiko benjamini walinji nichimanyikwilo. ⁹Pansizi pevyonye vyoo indola, swinya kwalinji iwumba ikulu lino pasi nanti wenga wino wanga apende ukufuma kuni yonsi, kumutundu wawantu, swinya naku nvwango, ukwimilila kumyiko, yamitundu, swinya pankolelo pamwana ng'onzi. Wazwite inkanzu intiswe wanyamuzile amafwa yavikambalala , swinya ¹⁰wapundanga kunzi namazwi ayapapela. ! " Ukutulwa kwitu kukafuma kwe Leza, wino wikala pandulu, swinya kumwana wang'onzi ! " ¹¹Awangeli wonsi wimilile ukuliwilia indulu nukuliwilila wasongo nivyelewulwa vini iyawumi, nga avipona pampumi zyawo pankolelo pandulu. awapepa Leza, ¹²awati, "Amen! uwutunyo, uwukankala, injelu, ukusalifya, umuchinzi, namaka viwe kwe Leza witu penape! Amen!" ¹³Apano wenga uwawa songo ankolowozya, " nga waweni waa wano wazwite inkanzu intiswe, nga wafumile kwinye?" ¹⁴Natili kwe weliwe, " Tatakulu, umanyile, " nga ati kwenene, " waa awano wafuma muntazi. Wati wapizya inkanzu zyawo nukuzipanga ukuwa izitiswe muwazi wa mwana wang'onzi. ¹⁵Pamulandu wakwe choo, wali pankolelo pandulu yakwe Leza, wakamupepa umuasanya nuwusiku mung'anda yakwe iyakupepela. wino wikazile pandulu alilandalizya itenti lyakwe pakwe woliwo. ¹⁶Wataliyivwa swinya inzala, nantinakwivwa swinya ulusala. Ilanzi litaliwalila uwukali pewoliwo, nanti alilungula. ¹⁷Amuno umwana ng'onzi

pakasi pandulu aliwa amuchemi wang'onzi wawo, nga aliwa tungulula kutunduzi twaminzi yawumi, nga Leza aliwa pyela amansozi yonsi muminsu yawo. "

8¹Walile pano umwana wang'onzi wama wamatulula pavimatilo menenulambali, achaleka mwiylulu amumyalala ku mpindi ntichi. ²Ngapano awangeli munenulambali wano wimilile pankolelo pakwe Leza, swinya awapwa inkakang'ombe munenulambali. ³Winji umungeli ayiza, walemile ulwesu lwe Golide luno wakawichila uwusule, wimilile pakavuwa akawusule. Uwusule wuvule wapolwe kweweliwe nga umwakuti afime ponga namapepo yonsi aya kwe Leza ku wantu awatele pakavuwa ke Golide akawusule kano kalinji pankolelo pandulu. ⁴Nga ichunsi chawusule _ ponga namapepo yakwe Leza yawantu watele _ achisuka pankolelo pakwe Leza ukufuma mumakasa ya mungeli. ⁵Ngapano umungelo wasenile ulwesu ulwa wusule ayizuya mwenemo umulilo wapakavuwa. Ngha weliwe asumba pansu muni, swinya avyo kwalinji iviwulumo vya mvula, nukupanta, nukumesya nga ni chizumanzi. ⁶Awangeli munenulambali wano walinji ninkang'ombe awasengania ukuti wazilizye. ⁷Apano umungeli uwakutalika alizya inkakang'ombe yakwe, achaleka kwalinji ilungu lyamulilo ponga nu mulilo vino vyasanzinkine nuwazi. Vyoo vyuasumbizilwe pansu muni umwakuti ichipya chechititatu ichambali yakwe yakwe cholicho achipya imbali ya chipya cha miti iyechititatu ayipya, swinya ni sote lyonsi ilya mulenvwe nalyonye alipya. ⁸Ngapano nawe umungeli uwe chitiwili alizya inkakang'ombe swinya nachimwi chino chailnji ngati amwamba wukulu wakanga numulilo vyasumbizilwe mwewsumbi ichipya ichechititatu ichakwe sumbi achipiluka uwazi, ⁹ichipya ichechititatu ichavitumbulwa mwesumbi avifwa, swinya ichipya ichechititatu icha mawato avyononeka. ¹⁰Ngapano nawe umungelo uwe chititatu alizya inkakang'ombe swinya nga ulutanda lukulu alupona ukufuma mwiylulu lwawalanga ngati alukonzyo, pa chipya ichechititatu icha ichanduzi swinya nimbwiwi aminzi yafumanga. ¹¹Izina lyalutandanye lolo kwalinji we wuwu. Nga ichipya ichechititatu achiwanaminzi amalule swinya awantu awavule wafwile ukufumilila kuminzinye yayo yano yalinji amalule. ¹²Ngapano umungelo wechitini alizya inkakang'ombe yakwe, swinya ichipya chechititatu ichilanzi avyuma, awowo avyo ni chechititatu icha mutanda. Ngapano ichipya chechititatu ichakweyolivyo achipiluka imfinzi; ichipya chechititatu ichawanda swinya ichipya ichipya ichechititatu icha wusiku chitalinji nuluswepo. ¹³Naweni, swinya nivwile inzwanga yino yapapukanga mupela nukupunda nkaninye nizwi kulu, oko, oko, kwe wano wikal muni yapansi, pamulandu wankakang'ombe zino zyasala zililila amuno zili mukulila nawangeli watatu wankji mukutwalilila."

9

¹Ngapano umungeli wachisano walilizye ipenga lyakwe. Naweni ulutanda ukufuma kwiylulu luno lwaponile muni. Ulutanda lwapolwe ifungulo lyapa mulyango wiziylonjela. ²Wiyuzile umulyango wiziylonjela, swinya nichunsi chafumile ukuya mupela ukufuma pamulyango ukuyanana nichunsi ichakufuma mwilungu ikulu. Ilanzi swinya nimpepo vyapolusile imfinzi yachunsi chakufuma pamulyango. ³Kunzi kwa chunsi impanzi zyafumile muni, swinya zyapolwe amaka ayakuyanana nge amakalayila muni. ⁴Zyanenile kuno zyonone isote muni pamwi chonisi ichimele pamwi imiti, kweni awantu wano watalinji nivimanyikwilo vye Leza pampuni zyawo. ⁵Zitazumilizilwe ukukoma awantu wawo, kweni ukuwachuzya imyezi yisanu. Ichilumilwa chawo cahalingine ngati akamusinda kikalayila ndi kaluma umuntu. ⁶Mumanda yalyanye awantu wali wawamba imfwa kweni wataliyizana. walilondechesya ukufwa, kweni imfwa yilisamala kwewoliwo. ⁷Impanzi zyalolekanga ukulingana nimpunda iyisenganizwe ivita. Pamitwe yawo palinji chimwi ichilingane ni mpumpu ye golide, napaminso yawo palingine nge apaminso ya wantu. ⁸Zyalinji ninyele inkolane ngati anyele zyawa wanachi, swinya namino yawo yalingine namino yankalamu. ⁹Walinji nivyakuchilila pavifuwa ivikolane ngati avyakuchinjilila ivyachela, swinya nukwivwika kwa mapo yawo yakoline ngati akwivwika kwapanzilwe namagileta amavule ni mpunnda zikusamalila ukulwa. ¹⁰Zyalinji nimisinda yakulumila ayakolane namakalayila; kumisinda yawo vyalinji namaka ukonona awantu pamyazi yisanu. ¹¹Walinji ngati amfumu pewoliwo numungeli wiziylonjela. Muchi hebeli izina lyakwe walinji we abaddon, swinya muchi Giliki walinji nizina lyakuti Apoleyoni. ¹²Uwulanda wakutalichila wasila. Lola! lyoo papita vyoo amalanda yawili ayakulu yakwiza. ¹³Umungeli we chitimkutanda waliwilizilwe ipenga lyakwe, swinya nivwile amazwi ukwiza ukufuma kumpembe izye golide yakavuwa zino zikuloleka pankolelo pe Leza, ¹⁴Ukulanda ku mungeli wachiti mutanda wino walinji nipenga, " wafumizye umungeli wechini wino wanyefilwe ku luzi ulukulu ulwe yufuleti. " ¹⁵Awangeli we chini wano walinji wapekinwe pampindi yoyo, uwanda wowo, umwezi wowo, nu mwaka wowo wasapuzilwe ukukoma awantu ake chititatu. ¹⁶Impendwa yavita pansizi yampunda palinji imyanda [200,000,000]. Nivwile impendwa yawo. ¹⁷Moo amuli muno naweni izya mpunda muchilolwa chane swinya nakwe wawo wano wakwezile pezyolizyo: Ivyakuyichinjiliza vyawo vyalinji iviwenzuchile, ivye bulu ne yelo we safulosi. Imitwe ya mpunda yakoline nimitwe ya nkalamu, swinya nukufuma mumilomo yawo mwafumile umulilo, ichunsi ne safule. ¹⁸Awantu we chititatu wakomilwe nivipungo vitatu vyoo: umulilo, ichunsi, ne safule wino wafumile mumilomo yawo. ¹⁹Amuno amaka yampunda yalinji mumilomo yawo naku nsinda zyawo_ pasipo insinda zyawo zyayine ni nzoka, nukuwa nimitwe yino yaletanga pa wantu. ²⁰Awantu wonsi wano wasyazile, wano watakomilwe ni vipungo, watatontololwe ku milimo yino wawonvile, nanti kuleka ukupepa impepo inkandamane namakolania ye golide, siliva, umukuwa, iwe, ni miti ivintu vino vitanga vilole, vyivwe, pamwi ukupita. ²¹Nanti kutontolokwa kuwuchikoma wawo, amayeze yawo, uwuzelele wawo pamwi imilimo ya wung'o wawo.

¹Ngapano indola umungeli winji ukufuma mwiylulu. wavinvwilwe ni wingo, nga numulalamfuti walinji pamutwe wakwe. ichinso chakwe chalinji nge alilanzi swinya namatamba yakwe yalinji nge ampanda. ²Walinkji nu kalata, wanyamuzile kalata muvungulula umaksa yakwe. Wavynziole nitmba lyakwe mwesumbi ni tamba lyakwe lyendilo nitamba lyakwe kamani pamulundu. ³Nga awuluma nizwi kulu nge achimbwi chikuwuluma. Lyo wawuluma nga amawingo munenulambali yavwanzile amazwi yawo. ⁴Nga lyo yavwanga amawingo munenulambali nichiwulomo, natili mbalike, ukuwa nivwile amazwi yakuvwanga yakuti, "sunga izwio likuvwanga likufuma mwiylulu likuti, matani vino iviwulomo munenulambali yavwanga utakati uwalike." ⁵Nga umungeli wino namuweni wimilile pe sumbi napa chituntu wimisile ikasa lyendilo mwiylulu. ⁶Alapa nukuwumbula mwizina lyakwe uwa muyayaya, wino welewuzile kwiylulu navyonsi ivyamunsi napansi, insi yapansi navyonsi vino vyawa mwenemo, ngapano umungeli watili, " kusi ukuzinguluka. ⁷Ukuwa pawanda wuno umungeli umungeli munenulambali wiza walizya inkakang'ombe, Inkama yakwe Leza yilifichiliswa, ndimuno wanenezile awawonvi wakwe awatumwa. ⁸Ngapano amazwi yawo nivwile ukufuma mwiylulu yavwanzileswi nanene! yanga kasende, kalata muvungulwe yamungelo wino wimilile pe sumbi napa chituntu." ⁹Inja kumungeli nga invwanga nawe inti mpanga ekalatanye weyo, watili kwenene,"senda e kalata ulye. Ngapano kalinkantusya munda mwako, ukuwa mumulomo mwako kalinona nge awuchi." ¹⁰Insenda ekalata weyo indya. Kalinji akanonele nga awuchi mumulomo mwane, ukwa lyo nalya mumala mwane mwile uwuwi. ¹¹Nga wumwi anenwa nawe, " wazipila ukuvwanga kuwantu, wamunsi kumivwango, swinya naku wazyazmfumu."

11

¹Itete lyapilwe kwenene pakuwonvya ngati achipimo cha nsonzo. Nanenilwe, "katuka upime ing'anda yakupepelamo iyakwe Leza nakavuwa, nawano wakupepa mwenemo. ²Ukuwa utapima kunzi kwilonde lya ng'anda yakupepelamo, amuno chati chipwa kumakandi. Walilyata umusumba uwutele ku myaka amaukumi yani nayawili. ³Ndipa wakalola wawili wano wapwa isambu ukuwizya kumyanda imyanda ikumi nayiwili nu mwanda amakumi mutanda, kumanda yano wazwite amagunila. ⁴Wakasimichizya waa amiti yiwili iyawa zitona nivyakwimichilapo inkozyo navino vyimilile paminso yankolelo aya Mfumu wansi. ⁵ndiwumwi wasola ukuwachisa, umulilo wukufuma mumulomo mwawo, nukonona awalwani wawo . Wensi wino akulonda ukuchisa woliwo azipizile akomwe munzila yonye. ⁶Wakasimichizya waa wali ni nsambu yakwiyala ulwelele umwakuti invula yitakatanye pamanda yano wakuwizya. Wali namaka yakupilula aminzi ku wazi nukulintula insi nu mutundu wonsi uwampungo konsinye kuno walondanga. ⁷Waliti pano wasila ukusimichizya kwawo, ichinyamana chino chikufuma mwizolonjela, chililwa ivita nawoliwo. Aliwachinvya nukuwakoma. ⁸Ivyala vyawo vililala mumusewu wamusumba uwukulu (chino muchi manyikwilo chikwitwa sodomu nu Egypt) kuno Imfumu yawo yachinganisilwe. ⁹Pamanda yatatu nayanji wamwi ukufuma ku wantuwonsi, uluko, invwango, nu mwiko vililola pamiwili yawo. Wataliwazumilizya ukuwikwa mu malalo. ¹⁰Wano wakwikala muni waliwa ni chimwemwe nukusechela. Waliwa tuma ivyawupi kwe we numuwuye pamulandu awatumwa wawili waa wayinvizye wano wikazile muni. ¹¹ukuwa lyo yapita amanda yatatu nayanji umupemo wawumi ukufuma kwe Leza wuliwinjila, nga waliyimilila pamatamba yawo . uwukulu wantete wuliponela pe wawo wano wakuwalola. ¹²Nga apano waliyivwa izwi ikulu ukufuma kwiylulu ukuti kwewoliwo ," zanga kuno!" Nga apano walikwela mwiylulu mumawingo, pano awalwani wawo wakulolechesya. ¹³Pampindi yoyo paliwa ichizumanzi chikulu, ni chikumi mu chipya chamusumba chilipona. Awantu imyanda ikumi ni mpindi munenulambali walikomwa muchizumanzi, nga nawano wasyala walisaya nukupa uwuchindami kwe Leza wiyulu. ¹⁴Uwulanda wechitiwili wapita . Lola ! Uwulanda we chititatu wukwiza zuwa. ¹⁵Apano umungeli wachi munenulambali wumile ipenga lyakwe, namazwi ayakulu yavwanzilwe mwiylulu ayati, " Uwufumu wansi wawa awufumu wa Mfumu nuwe kilsitu wakwe, nga ali vinda kumuyaya penape." ¹⁶Ngapano wasongo amakumi yawili nawani, wano wisile pandulu zyawo paminso yakwe Leza, waponile paminso yawo nga awapepa Leza. ¹⁷Watili, " tukusalifya kwe mwemwe, Imfumu Leza Wamaka yonsi, wino ali nawino walinji, pamulandu wasenda uwukulu wamaka yako nga watalika ukuvinda. ¹⁸Insi ziyakuzilwe, kweni uwukali wako wizile. Impindi yati yiza ku wafwe pakupanzwa nakwe mwemwe pakupa ichilambu awawonvi winu awatumwa na wantu watele awakwe Leza, nawonsi wano watinile izina lyinu, wonsi wano asawakulondwa nawamaka. Impindi yafichila ukonona wano wakonona insi." ¹⁹Ing'anda yakupepelamo Leza mwiylulu yiyuzilwe ni mbokosi yilayano yalolesile pa wang'anda yakupepelamo Leza. Palinji ukuwala kwatumesya, ukujilimisa, ukupanta kwachiwulomo, ichizumanzi, nuwukulu wankungu

12

¹Ichimanyikwilo chikulu chalolesile mwiylulu: umwanachi wazite ilanzi, numwezi mwisika mumtamba yakwe swinya ni mpumpu yino yalinji nintanda ikumi naziwili kumutwe. ²Walinji nuwula, swinya walizile pakupapa kuwulumilwa, pakupapa. ³Apano ichimanyilo chini achiloleka mwiylulu : Lola kwalinji ichitumbu chikulu nkani chiwenzu chino chalinji ni mitwe munenulambali ni mpembe ikumi, swinya kwalinji impumpu munenulambali kumitwe yakwe. ⁴Umusinda wakwe awukwema ichipya chakwe vitatu mwiylulu swinya achilisumba pansi muni . Ichinzoka chimilile pankolelo pamwanachi winowalinji papipi ukupapa , akulikuti ndiwapapa chimilule umwanakwe. ⁵Ngapano apapa umwana, umwana umonsi , wino alilamulila insi zyonsi ninsonzo yachela . ⁶Umwana wakwe wasompozile atwala kwe Leza naku ndulu yakwe, ngapano umwanachi asamalila mumayonde, Leza wamupekanizya amasyo, alyakuti alelelwe kokonye kumyaka imyanda ikumi nayiwili namanda amakumi mutanda (1,260) ⁷Nomba inkondo yalinji mwiylulu. Emikaeli nawangel wakwe awalwisania ni chinzoka, nacho ichinzoka nawangelo wakwe chanyonsyanga . ⁸Ukuwa ichinzoka

chitalinji namaka nkani kukuchinvya . Achaleka kutalinji amasyo yamwi mwiwulu ayakweweliwe nawangelo wakwe.
⁹Ichinzoka chikulu _ chocho ichinzokanye chikali chikakwitwa umuwiye pamwi satana, wino akakopeka nsi yonsi _
wasunvilwe pansi muni , nawangelo wakwe wasunvilwe pansi apaliponga nawe.¹⁰Ngapano njiwa izwi kulu mwiwulu : "
nomba kwiza itulwa swinya namaka swinya nuwufumu wakwe Leza witu swinya nuwumalilo wakwe Klisitu wakwe.
Amuno ekanonongola wawanyina witu wasumbilwa muni,wino wanonongolanga ivyakwe woliwo kwe Leza uwusiku
numusanya .¹¹Wamuchinvizye muno awazi wamwana ngozi swinya muno alizwi lyakusimichila , muno watakunile
uwumi wano nanti chingatenga amfwanye. ¹²Achaleka sechelanji mwewamwiwulu namwensi mwewano mwenemo !
ukuwa umukonsi swinya nusumbi, pamulandu umuwiye wichilila kwemwemwe! wizuzwa ni chikalazi swinya amanyile
kuno impindi yakwe antichi!¹³Ngapano ichitumbu chalile chamanya kuno chasumbwa pansi muni , chasambuzile
umwananachi weyo wino wakwasile umwanamonsi . ¹⁴Ukuwa umwananachi wapilwe amapa yawili ayamungelo mukulu
asamalile kumasyo ayapekanie mulumpalang'ang'a. Yaa amasyo yano yapekinwe ukuti asungwe kweneko, kukampindi,
impindi, nakukampindi_ kukupusuka kuchinzokanye chocho.¹⁵Ichinzoka achitila aminzi ukufuma mumulomo wakwe
ngati aluzi alyakuti apange umulamba wakukwema umwananachi . ¹⁶Ukuwa insi yavwizye umwananachi . Insi yiyuzile
umulomo wakwe nukumilula uluzi luno ichinzoka chitilanga ukufuma mumulomo wakwe. ¹⁷Ngapano umwananachi
avitilwa umwananachi nga achiya chitalika ukulwisya inkondo kwewonsi awaluko lwakwe, wonsi wano wakatontola
amasundo yakwe Leza swinya wakasimichizya ivyakwe Yesu. ¹⁸Ngapano ichinzoka achiya achimilila paluselesenga
mumbali yesumbi

13

¹Ngapano ndola ichinyamana chikufuma mweyumbi. Chalinji nimpembe ikumi ni mitwe mnenulambali . mumpembe
mwalinji impumpu ikumi, napamuwe wakwe cholicho wonsi pawalisilwe izina lyamusamu. ²Choo ichinyamana chinjo
naweni cjalinji ngati anangu. Amatamba yakwe yalinji ngati amata,mbaye chiwuli, numulomowakwe walinji ngati
amulomko wankalamu. Ichinxoka chocho achipa ichinyamana amaka, indulu yakwe , swinya nuwutunguluzi wakwe
uwukulu wukulamula.³Umutwe wonga uwachinyamana walinji ngati wulinchilonda, ukuwa ichilonda ichikuluchocho
chapoizwe. Insi yonsi yazungusile lyoiwakunka ichinzoka. ⁴Swinya wachifukamizile ichinzoka, amuno ichinzoka
chapile amaka ichinyamana. Awafukamila icjinyamana, nkaninye, awapitilila ukuvwanga, " NGAweweni wakolana ni
chinyamana?" swinya"ngaweweni ungalwa nacho?"⁵Ichinyamana chapilwe umulomo wakuvwanga amazwi
yakuyitutuwalika nga ni vya musamu. Chazumilizizwe ukupwa amaka ku myezi amakumi yani ni myezi yoiwili .
⁶Achileka ichinyamana achifumpula umulomo achilalika ukusamula Leza. Ukusamula izina lyakwe swinya namasyo
yakwenye, wawo wano wikala mwiwulu.⁷Ichinyamana chazumilizizwe ukulwa isumo nawantu wakwe Leza awatele
ukuti chiwachinvye. Naswinya, amaka yapilwe kwecholino pamyiko yonsi, awantu, innvwango, ni nsi. ⁸Wonsi wano
wikala muni wali chifukamila nawensi wino izina lywekwe litawalikwa mwibuku lya wumi, lino umwenecho amwana
wang'onzi wino wakomilwe ukufuma wino wakomilwe.⁹ndiwensi alinikutwi, lekani ayivwe. ¹⁰Ndiwumwi akusendwa
muwuzya, muwuzya aliya. Ndiwumwi akukoma nulupanga, nulupanga alikomwa. Loo alwito lwakuzizimichizya
ukulandalila mwisuwilo lya wantu wakwe Leza awatele.¹¹Ngapano ndola ichinyamana chinji chikufuma muni . chalinji
ni mpembe ziwili ngati amwana wa ng'onzi, swinya chavvwanganga ngati achinzoka. ¹²Chawombelanga amaka yonsi
chakutalika pano chilipo, swinya chapanzile indsi nawano wikalamo ukufukamila ichinyamana chakutalika_ weyo wino
ichilonda chakwe chapozile.¹³Chachisile ivysakuzungusya ivikulu. walesile umulilo wiza pansi ukufuma mwiwulu
pankolelo pawantu. ¹⁴Kuvimanyilo wapilwe amaka ukwimilila ichinyamana, wakopesile wawo wano wikala muni,
awanena ukuti welewule ekolano lyachinyamana_ muno chisisile nulupanga, kweni walinji nuwumi.¹⁵Chazumilizizwe
ukuti afutile uwumi kwikolano lyachimana alyakuti ikolanolingavwanga nukuleka wonsi wano wakakana ukufukamila
ichinyamana ukuti wacomwe. ¹⁶Achipatichizya wensinye, wowasilondwa nawamaka, awachindame nawasaluke,
awanangwa nawazya, ukupochelela ichimanyilo kwikasa lyakwendilo napampumi . ¹⁷Chalinji achitale kwewensi ukukala
nanti akukazya suka ndi awe nichimanyilo chachinyamana, akulikuti, impendwa ukwimilila izina lyakwe.¹⁸Choo
chikulonda amano. nanti kuliwumwi wino alinamano, lekani awazwe impendwa yachinyamana. Amuno ampendwa
yamuntu. Impendwa yakwe we 666.

14

¹Naweni umwana wang'onzi ayimilile pamwamba we zion. Ponga walinji awantu imyanda ikumi impindi umwanda
wonga namakumi yani naziwili [144,000] wano pampumi zyawo pawalikwa izina nilya mukwasi . ²Nga njivwa izwi
ukufuma kwiwulu lyalizile nge achipoma chaminzi mavule nukuwuluma kwachipoma chamvula. Ichechitiwili chino
nivwile chalinji vino awakalizya wamapango.³Wimbizile ulwimbo ulupya panklelo ya ndulu pankolelo yavyelewulwa
vini nawasongo. Patalinji wino wasambilizile ulwimbo ukufumyako wenga kwe wa imyanda ikumi impindi umwanda
wonga namakumi yani wano wati wakalwa ukufuma muni. ⁴Waa awali wano wakana ukuyikombezya wonga
nawanachi, wano wayi sunga wonga kuwuzelele. Waa awali wano wakonkanga umwanang'onzi kuno wayanga. Waa
awali wano watulwa ukufumilila muwantu nge avikomwa nge avikomwa vyakutalichila ivye Leza Nu mwanang'onzi.
⁵Kutalinji uwufi wumwi ukufuma mumilomo yawo; wasi nakampifya.⁶Naweni umungeli winji akupapuka mupela wino
walinji nizwi lyamuyayaya kwe wonsi wano wikala muni _muni zyonsi,umutundu, umuvwango, nga nawantu.
⁷Wapundsiye nizwi likulu, " tinanji Leza swinya nukumupa uwuchindami. pakuti impindi yawupinguzi yafika.

Ukumupepa weliwe wino welewuzile insi, ni yulu, esumbi, swinya ni zyambwiwi.⁸Umungeli winji_ umungeli we chitiwili_akonka, ati, " Wapona, wapona Babiloni umukulu, wino wazembelesile imyiko yonsi pa kung'wa ipala ni chiluka chawuzelele."⁹Umungeli winji _wechititatu_wawakonsile, wavwanzile ni zwi kulu, " Ndipali wumwi wino akapepa ichitumbulwa ni kolania lyakwe nukupochelela ichimanyikwilo pa mpumi yakwe pamwi pikasa lyakwe,¹⁰aling'wa swinya ipala lyawu kali we Leza, ipala lino lyati lyitilwa ilinta sungulwa mwe kapu wawukali. Umuntu wino akung'wa alitamika numulilo ne safule pankolelo pawa ngeli wakwe Leza watele napankolelo pamwana wena ng'onzi.¹¹Ichilungula chakuchunchutika kwawo chikukwela penape, nga wasi nanti kupuza umusanya nuwusiku_wakapepa waa wachitumbulwa ni kolania lyakwe, nawensi wino akupochelela ichimanyikwilo chi zina lyakwe.¹²Koo akuli kwitwa wana wakwe Leza awatepwe mukuzizimichizya, wano wakasunga amasundo ye Leza ni suwilo lyawo mwe Yesu.¹³Nivwile izwi likufuma mupela likuti, " Walika choo: awapepwe wano wakufwila mu mfumu," "Etaa," wati umuzimu, " ukuti wapuze ku milimo yawo , amuno imilimo yawo yiliwakonka."¹⁴Naweni, kwalinji iwingo itiswe. Wino wisile piwingo walingine numwana wamuntu. Walinji ni mpumpu ye golide pa mutwe pakwe ni chikwakwa ichikole kwikasa lyakwe.¹⁵Apano umungeli winji ukufuma mung'anda yakupepelamo nga apunda ni zwi kulu kwe wino wisile piwingo: " Senda ichikwakwa talika pakusinja. Amuno impindi yakusinja yifisile, pakuti ukugowola kwansi kutonile." ¹⁶Apano weyo wino wisile piwingo anzuzya ichikwakwa chakwe muni, nga insi ayigowolwa.¹⁷Umungeli winji wizile ukufuma mung'anda yakupepalamo mwiwulu ; nwenye walinji ni chikwakwa ichikole. ¹⁸Swinyanye umungeli winji wizile ukufuma mukavuwa nivinunchile, wino walinji ninsambu pamulilo. Waponzile namazwi papela kwe wino walinji ni chikwakwa ichikole, "Senda ichikwakwa ichikole uwunganike ivipya vyakusutili pala ukufuma mumusili wansi, amuno ivkomwa vyawo ivyipala viwomile."¹⁹Umungeli asumba ichikwakwa kuni awunganika ukugowola kwa vikomwa vyaku sutili pala ivyansi. Asumba ichakusunjili pala ichikulu ichawukali we Leza. ²⁰Ichakutawichili pala chasunvilwe kunzi kwa kaya, nga uwzi awitika ukufuma mwechocho awukwela papela pampunda ye nawinga, ivipimo imyanda amakumi ikumi lyonga namakumi mtanda [1,600]

15 ¹Ngapano indola chinji ichimanyikwilo mwiwulu, ichikulu ichakuzungusya; achaleka kwalinji awangelo munenulambali, wano walinji nimpungo munenulambali, zino zyalinji ampungo yakupelelechezya, ukuyana nakwe weliwe alwumbula uwukali wakwe Leza uwakulechelezya.²Naweni vino vyalolesile ngati we sumbi wigalasi visanzinkane numulilo. Ukwimilila pambali pe sumbi palinji wano wachinvizye ichinyamana chocho nimiwele yakwe swinya ni mpendwa nkulu vino vikakwimilila izina lyakwe. Wimilile swinya walemile amapango yano wapilwe kwewoliwo nu Leza.³Wimbilanga ulwimbo lwakwe Musa, umuwonvi wakwe Leza, swinya nga nulwimbo lwa mwana wanng'onzi; Uwukulu swinya nivizungusyo awuli wukulu wakwe, Imfumu Leza, uwamaka yonsi ! ukuwa swinya ichisinka anzila zyako, Imfumu yansi yonsi. ⁴Weweni wino atalitina wewe, we mfumu, swinya izina lyako lichindikwe? ukuyana nawewe wenga pakuti we mutele, imyiko yonsi iyansi yiliyiza swinya waliwa wakutunvya pankolelo pakwe wewe nuwulungsamane wa milimo yako wawumbulikwa."⁵Pano ivintu vino naweni vyalile vyasila, swinya ning'nda yakupepela yino yawanga ni Hema ilyawukasimichizya ayiyuka mwiwulu. ⁶Panzi pang'nda yakupepela wizile awangeli munenulambali wano walemile izyampungo munenulambali. Wazwite ivizwalo ivitiswe ivitelepe ivilangalile, swinya nga nimipango yakwe golide imikalambane wanyefile pavifuwa vyawo.⁷Ngapano chimwi muvitumbulwa vini ivyawumi achipa awangeli munenulambali indweso zye golide munenulambali zino ziyizile nuwukali wakwe Leza, wino wikala nuwumi wakwe wamuyayaya penape. ⁸Ing'anda yakupepela yizwile nichunsi muwuchindame wakwe Leza swinya nakumaka yakwe. Pasi wumwi wino anginjila mwenemo mpaka zisuke impungo munenulambali izyawangeli munenulambali zisuke zisile.

16

¹Nizile nivwa ukupunda ukukulu ukufuma mung'anda yakupepela nga ati kuwangelo munenulambali,"Yanji mupungulile muni yapansi indweso munenulambali izyawukali we Leza."²Umungelo wakutalichila wayile pungulila indweso yakwe muni; uwuwiye nuwulumilwa wavilonda wizile pa wantu wano walinji nichimanyikwilo chachinyamana, wawo wano wafukamilanga ikolania lyakwe.³Umungelo wachitiwili apungulila indweso yakwe mwesumbi. Wizile wuwa awazi, wayine nuwazi wamuntu, nichawumi chonsi chafwile mwesumbi.⁴Umungelo wachititatu wapungulizile indweso muzyanduzi nu tunduzi, nga ziyizile zyawa awazi. ⁵Nivwile umungelo waminzi ati,"we mulungamane_wino ali nawino walinji, umutele_pamulandu mwati mupanzya vyo ivintu. ⁶Pamulandu wisile uwazi wawa wantu watele awe Leza nawatumwa, wati uwapa uwazi wang'we, avino wafwile wawe." ⁷Nivwile akavuwa kasuka," Eta, Mfumu Leza wamaka yonsi, amapanzyo yinu aya chisinka nayalungamane."⁸Umungelo we chini wapungulizile ulweso lwakwe pilanzi, nga chazumilizizwe kweweliwe ukocha wantu numulilo. ⁹Wosilwe nilungula ilyakusayisya, nga awasamula izina lye Leza, wino ali namaka pampungo zyoo. Watatontolosile nanti kumupa uwuchindami wakwe.¹⁰Umungelo wachiti sano apungulila ulweso lwakwe pandulu yachinyamana, nga imfinzi ayivwimba uwufumu wakwe. Awasyeta indimi zyawo pamulandu nuwulumilwa. ¹¹Awasamula Leza wamwiwulu pamulandu nuwulumilwa ni vilonda vyawo, nga swinya wachilinjil wakukana ukutontolokwa kwakwe vino wachisile.¹²Umungelo wachiti mutanda apungulila ulweso lwakwe muluzi lukulu, Eyufuleti . Aminzi yakwe yakazile ukuti yapekanie inzila yazyamfumu zino zyandi zifumilile kuwufumilo wilanzi . ¹³Naweni imizimu yitatu iyikandamane yino yalolekanga nge awachula wakufuma mumilomo yavitumbu, iyavinyamana, nawatumwa wawufi. ¹⁴Amuno awamizimu

imiwape ukupanga ivimanyikwilo vyavizungusyo. Wapitanga ukuya ku zyamfumu zyansi yonsi ukuti wawawunganie ponga pavita pawanda uwukulu uwe Leza wamaka yonsi.¹⁵ ("Lola! inkwiza nge amuno! amupepwe wino akutwalilila ukulola, ati asunga ivivwalo vyakwe nkani ukuti atize afume chitali nukuti walole ukusozwa nsoni yamiwele yakwe.")¹⁶ Wawawisile ponga pamasyo yonga yano yakwitwa Argeddon mu chihebeli.¹⁷ Ngapano umungelo wachi munenulambali apungulila ulweso lwakwe mumpepo. Apo amazwi makulu yafumile ku ng'anda yakupepelamo nakundulu, nukuti, "chawombwa!"¹⁸ Kwalinji ukuwala kwavimesya, ukujilimisa, ukupantula kwaviwulumo, nichizumanzi chakutinia ichizumanzi ichikulu ukulunya chino chatezile chiwombwa pakuwako awantu pansi yapansi, choo ichizumanzi chalinji ichikulu.¹⁹ Umusumba uwukulu wagawinkine muvipya vitatu, nga nimisumba yansi yaponile. Apano Leza ayizuka Babeloni umukulu, nga apa umusumba wowo ulupindi ulwizule ni pala ulupangwe ukufuma kuwukalale wakwe.²⁰ Insi yonsi iyiliwilizwe nesumbi yitalolesile, ni myamba yitazanwanga swinya.²¹ Amawe makulu yamvula, ayang'wame uwung'wame, yisile ukufuma mupela pawantu. Watifile Leza pampungo yiwe lyamvula pamulandu ni mpungo yamawe yamvula pamulandu impungo yoyo yanlinji inkulu nkaninye.

17

¹Wumwi uwawa ngeli munenulambali wino wamile indweso munenulambali wizile ati kwenene," zanga, njizye nkulanjizye ukusulwa kwe malaya umukulu wino wikala mumunzi amavule. ²We imfumu zya muni zyachitanga nawe uwuchende, nukukolwa kwawuchende naweno wikala muni nawo wizile awakolwa,"³ Apano umungelo wasenzilwe mumuzimu ukuya kumayonde, apano naweni umwanachi ayikazile pachinyamana ichiwenzu chochizula namazina ayamusamu. Swinya ichinyamananye chocho chalinji nimitwe munenulambali nimpembe ikumi. ⁴Umwanachi wazwite chiwenzu wawwimbine wawwimbine niviyembo vyakwe golide, namawe amalangalile, amayikimile. Walemile mwikasa lyakwe ulupindi ulwe golide ilizyule niviwipe vyawuelele wakwe. ⁵Panchisyo pakwe pawalisilwe pawalisilwe izina lino lyawa nichakusula ichiwame, " Babuloni umukulu, enyina wakwe chilende nawahilale lale wansi. "⁶Naweni umwanachinye weyo wakozilwe nu wazi wawantu watele awa kwe Leza swinya nuwazi wawano wafwa pamulandu nu Yesu. Alile pano namulola, nalinji nukuzuka ukukulu. ⁷Kweni umungeli watili kwenene, " nga wuzye ukuzunguka chani? Ndilondolola kwemwemwe ukusula kwa mwanachi ni chinyamana chino chimunyamuzile, ichinyamana chino chili mitwe munenulambali nimpembe munenulambali.⁸ Ichinyamana chowaweni chazanwanga, kanonzi chilinukwiza ukufuma kwizyolonjela. Swinya aliya kwilowelwe. Wawo wano wakakwikala muni, wawo wano amazina yatawalikwa mwi buku lyawumi ukutalika palufula lwansi _ walizunguka ndi wiza walola ichinyama, pamulandu weni watezile wawapo, lelo kanonzi wasipo, ukuwa waloiyiza.⁹ Choo chikwitwa amelenganio yano yali naman. Imitwe munenulambali amyamba munenulambali pano umwanachi ayisile. ¹⁰Pali swinya izyamfumu munenulambali. Izyamfumu zisanu ziponile, wenga alipo, andi asyale pakampindi katichi. ¹¹Ichinyamana chino chatezile chawapo, kanonzi chisipo, ukuwa a Mfumu ye kananimonsi. Awa kuwa munenulambali nga akuya kwilowelwe.¹² Impembe yi kumi yowayiwani yoyo azyamfumu ikumi, awo watani wapochelele uwufumu, kweni walipochelela unsambu nge Amfumu pampindiyonga ni chinyamana. ¹³Vyonsi vyoo avyamwenzongwa, swinya vikutwala amaka ninsambu kuchinyama. ¹⁴Walilwa ivita numwanang'onzi. Lelo umwanawang'onzi aliwina mulandu mulandu Amfumu yazyamfumu swinya ekapanzya wawakapanzya wawo wano walinawe awitwa, awasolwa, nwasuwalikwa."¹⁵ Umungeli watili kwenene, " aminzi yowayaweni, pano umwanachi umuzelele akakwikala, awantu, amawumba, myiko ninvwango.¹⁶ Impembe zyo waziwani ikumi _zyozyo nichinyamana vilimupata umuzelele. Walimupawula nga aliwa chitali, walilya umuwili wakwe, swinya walimocha nkaninye numulilo. ¹⁷Pakuti e Leza wawika mumenzo ukuti akwanilisye ichakulondwa chakwe pakuzumilizya pakutwala amaka yawo ukulamula ichinyamana mpaka po ilandwe lyakwe Leza lyafiswa.¹⁸ Umwanachi wino wamuweni amusumba uwukulu wo awamaka ukulamula Imfumu zyapanzi."

18

¹Pansizi pa vintu vyoo naweni umungeli winji akwiza ukufuma mwiwulu. walinji nsambu inkulu swinyainsi yazimilanga muwukulu mwakwe. ²Walizile ni zwi ikalambane watili, " waponi, waponi, waponi, we babuloni umukulu! yawa amasyo yakwikala imizimu imiwipe swinya amuzya kwewensi umuwipe swinya ni nyunyi zyamisango. ³Pakuti insi zyonsi wang'wa ipala lyawuzelele wakwe. Imfumu zya muni zyazelelukanga nawe. Awalosi awamunsi watochela ukufuma ku maka ayakwe mochikalila⁴Swinya wvile izwi linji ukufuma kupela likuti, " fuma kweweliwe, wantu wane, akulikuti atakawagawile uluwembu lwakwe, swinya alyakuti mutali pochelela indwala yakwe yonsinye. ⁵Uwuwipe wakwe wapapikana wakwela wafika nakupela swinya eLeza wakumbuchizile imiwombe yakwe iyiwipe. ⁶Wanyosezye nge muno wawanyosezizye wanji swinya umunyosezye kawili pamulandu wechino awonvile; mwe kapu wino wasanzizyangamo, sanzanyi pawili uwuvule wakwe weliwe.⁷ Pano wayichindamikanga umwenecho swinya wikazile mumutende. Ndimuno wayitwalikanga mbali nukuyitopwa. Amuno akati mwendo wakwe," njisile ngati Amfumu kazi; asine mufwilwe, nga ntalitela ndola ukulila. ⁸Achaleka muwanda wonga impungo zyakwe ziliyiza: Imfwa, ni nzala. Aliwundukulwa nu mulilo, amuno Imfumu Leza awamaka yonsi, nga weka panzya wakwe."⁹ Izyamfumu zya muni zino zyazelelukanga nawe swinya nukuntayilema nukulila kwakwe swinya nukulwilinta pakwe weliwe lyo walola ukupya kwachunsi chakwe. ¹⁰Waliyimilila apatali, ukutina ukuchulika kwakwe, oko, oko, usumba uwukulu, e babeloni umusumba wamaka nkaninye! Amuno pa ola yonga ukusundwa kwino kwiza."¹¹ awalosi wamunsi wakakalilila ukulosya amuno pasi nawenga wino akakala ivilonkwa vyawo naswinyanye. ¹²Ivilonkwa vye Golide, siliva, amawe ayapapela,

uyoka uwuzi uwuzima, epepo, uwutelepe, ichiwenzuchile, imisango yonsi iya munsu, ichakuwichila ulupembe chonsi ichapapela, umukuwa, ichela, imbulungwa, ¹³cinnamon, ivyakununchizya, ivyakupekanizya pakavuwa, ivyakupaka, ipala, uwusu uwuzima, amafuta, impumba, ing'ombe, ing'onzi, impunda nama galeta awazya nimwenzo yawantu. ¹⁴Ivikomwa vino waluchizile namaka yakwe yonsi yafuma kwakwe wewe vyonsi ivyakusechelesya vyononeka, vitakuzanwa swinya. ¹⁵Wakakazya wavisinza wizile wawotoka awimilila akatalamuchila pamulandu wantete ukutina ukuyumba nukukolomoka. ¹⁶Waliti, "oko, oko kumusumba uwukulu wuno wazwalusizwe muwuzi uwuzima ne pepo, namuwuwenzu, nga chayenvilwe ne golide, ne jasipeli uwapapela, uyoka!" ¹⁷Mwi wola lyonga pano insawo zyonsi zyati zyononeka." Ekapisya wensi uwawato, umuntu wensi uwa mwesumbi, wakakwela wamawato, nga wonsi wano uwumi wawo wapangwa ukufuma kwe sumbi wino wimilile akatalamuchila. ¹⁸Walizile nkaninye pano walola ichunsi chakupya kwakwe watili, umusumbachi uwakuwa nge amusumba wukulu? ¹⁹"Awayikunchila amalutukumbu pamitwe yawo, swinya awalila nukupunda, ukulila nukulosya, "Oko, oko kumusumba uwukulu kuno wonsi wawa ningalawa pe sumbi awizile wawa awawotoke ukufuma ku nsawo zyakwe. Amuno pi wola lyonga ati apangulwa." ²⁰"Sechelelani pakwe weliwe, mwiwulu, mwemwe wantu watele nawapositole nawatumwa, Amuno Leza alesile ipanzyo pakwe weliwe!" ²¹Umungelo umukazamane anyamula iwe lino lyalinj nge we nyina wiwe nga asumbila mwe sumbi, ati, "Munzila yoo" Babeloni, umusumba uwukulu, wandi wusumbwe pansu nichongo swinya wutaliloleka swinya. ²²Ukulila kwachisilwe namapango, nawakimbila, nawakalizia wawisekese, nawankakang'ombe watalitela wivwike swinya mwakwe mwemwe. Nanti uwavyakupngapanga wino uwamutundu wonsi wino alizanwa mwakwe mwemwe. Kutaliwa ukuzuma kwa chigayo chino chilyivwika swinya mwakwe mwemwe. ²³Ukuswepa kwa nyali kutaliwala mwakwe mwemwe swinya. Amazwi ye nawinga swinya ne siwanga yataliyivwika swinya mwakwe mwemwe, amuno wakakazya winu walinji awana mfumu wansi, nga ni myiko yawipizizwe ni vyamaye vynu. ²⁴Mwakwe weliwe uwazi wawatumwa nawantu wakwe Leza watele wazanilwe, nuwazi wakwe wawo wati wakomwa pansu yapansi."

19

¹Pansizi pakwe vyoo nivwile chino chikwivwika vino alizwi ikulu ilya mpendwa ya wantu myiyulu wakuti, "Haleluya. ipususyo, uwuchindami, namaka yali kwe Leza witu. ²Amapanzyo yakwe ayachisinka nayalungamane, amuno ati apanzya umuzelele umukulu wuno wawifize insi nuwu zelele wakwe. Ati alanduzya pa wazi wawawonvi wakwe, wuno weliwenye witizile" ³Awavwanga impindi ye chitwili: "Haleluya! ichunsi achikwela ukufuma kwe woliwo penape." ⁴Wasongo amakumi yawili na wani ni vyelewulwa vini vyaponile pansu nukupepa Leza, wino wisile pandulu. watinji, "Amen. Haleluya!" ⁵Nga apano izwi lyafumile kundulu, likuti, Eleza witu achindikwe, mwensinye mwewawonvi wakwe, mwe wano mukamutina, wano asawakulondwa nawamaka. ⁶Apano nizile nivwa chino chivwikanga vino amuwuno wampemndwa ya wantu wukulu, ngati amupopomo wa minzi mavule, nga vino akuwuluma kukulu ukwakulepula, akuti, "Haleluya! Amuno Imfumu yili yikuvinda, eLeza wino akuvinda pakwe vyonsi. ⁷Zanji tuwe ni chimwemwe nukutemwa nkaninye nuku mupa uwuchindami pamulandu uwinga wakuzewela kwa mwana we nang'onzi kwiza, ne nawinga wakwe ayipekinie ⁸Ati ayipaka pakuzwala muwung'anime ni vya wulusi uwuzima" (amuno uwulusi uwuzima amilimo ya wantu watele awe Leza). ⁹Umungeli ati kwakwe nene, " walika choo: Awapepwe wawo wano wati witwa kuwanga wakulya kwa mwana we nang'onzi." Watili swinya kwakwe nene, " Yaa amazwi yachisinka aye Leza." ¹⁰Nizile mpona pansu pamatamba yakwe ukumufukamila, kweni watili kwakwe nene, " Utawomba vino wowo! nemuwonvi muwuyo nawanyonko wano walemile ukusimichila kuvye Yesu. Fukamila Leza, amuno ukusimichila pavye Yesu amuzimu wawu kasesema." ¹¹Apano naweni iyulu lyiyuka, nga naweni nga kwalinji impunda iyitiswe. Wino wakwezile pelipo akwitwa umusuwalikwa wawuchisinka. Akuwulungamane kuno akapanzya nukuleta ivita. ¹²Aminso yakwe yali vino akulilima ukutundume, nga pa mutwe pakwe pali impumpu invule. Ali nizina ilwalikwe pakwe weliwe lino pasi wino amanyile kweni weliwenye. ¹³Akuzwala inkanzu yino yazuwisilwe muwazi, nga ni zina lyakwe likwitwa amazwi ye Leza. ¹⁴Awavita wiyulu wamukonkanga pa impunda intiswe, wazwite ivya wulusi wuzima, ivitiswe niviyembe. ¹⁵Mumulomo mwakwe mwafumile ulupanga luno akupumuntulila induko, nga alivinda pakwe woliwo nichela. Akupungulila mwenemo umwakunsunsilu mutawa pawukali wawukalale we Leza wa maka Yonsi. ¹⁶Ali ni zina ilwalikwe pa nkanzu yakwe na pa lupamba lwakwe: " Emwene wawamwene Imfumu ya mafumu." ¹⁷Naweni umungeli ayimilile pi lanzi. Wapunzile umwakukwezya mazwi ku vinyunyi vyonsi ivya kupapuka pa mutwe papela, " zanj, kolonganikani ponga pakulya kukulu kwakwe Leza. ¹⁸Zanji mulye umutande wayzamfumu, umutande wawakapingula, umutande wawantu wamaka, umutande wa mpunda nawa kapisya wawo, nu mutande wawantu wonsi, awasapulwe nawazya, wano sawakulondwa nawamaka ¹⁹Naweni chitumbu nga ni zyamfumu zyansi yapansi nawavita yawo. Wakolonganikanga umwakuti walwe ivita naweyo wino wakwezile pa pmunda nawavita wawo. ²⁰Ichitumbu chalemilwe nawa kasesema wawufi wano wawombanga ivimanyikwilo paminso yakwe. Nivi manyikwilo vyovyo wawifile wawo wano wapochelezile ichimanyikwilo cha chitumbu nawa wano wafukamilanga ichikozyo chakwe. Wawili wakwe wawo wasumbizilwe awawumi mwilungu lye sumbi uwakwaka esalufule. ²¹Wanji wonsi wakwe woliwo wakomilwe nulupanga luno lwafumile mumulomo mwe weyo wino wakwezile pa mpunda. Ivinyunyi vyonsi vyalile umutande wakwe.

20

¹Nga indola umungeli akwiza pansu ukufuma mwiwulu. Walinji nicha kwiyulila izyolonjela, swinya walemile numunyolo uwung'wame mwikasa lwakwe. ²Avumbatila ichinzokanye, ichakali, chino we chiwa, pamwi satana, swinya amunyepa

weliwe imyaka imyanda ikumi.³ Amusumbila weliwe mwizyolonjela. Afundichila penepo swinya amatilila pewelwe ichimanyikwilo. Alyakuti atize atwalilile ukukopeka imyiko nanti katichi yisuke imyaka imyanda yakwan. Nga pansiz, ayize asapulwe kukampindi katichi.⁴ Ngapano ndola indulu zyachifumu. nawano wisile penepo wapilwe insambu iyakupanza. Nga indola swinya imzimu iya wonsi wano wapanzizwe kukukoma munom wawizyanga ukusimichilakwakwe Yesu swinya izwi lyakwe Leza, swinya ukupochelela ichimanyikwilo pampun=mi zyawo nantimamumkasa yaw. Wazyulupusile kuwafwe swinya awazeveya ponga nu Klisitu imyaka imyanda ikumi.⁵ Awafwe wano wasyazile watazyulupusilwe suka imyaka imyanda ni kumi yisile. Koo akuli kuzyulupuka ukwa kutalika.⁶ Amupepwe swinya amutele aliwensi wino alisenda amasyo yakuzyulupuka pakutalika! Pe waa imfwa yechitiwili yisimaka pakwe woliwo. Waliwa awasimapepo wakwe Leza swinya nu Kilisitu swinya waliteka ponga naweliwe imyaka imyanda ikumi.⁷ Ndi imyaka imyanda yiza yasila, satana alisapulwa afume muvingololo vyakwe.⁸ Apano alipita ukutumpika imyiko mumpepo zini izyansi. Gog swinya Magogi _ aliwaleta apaliponga ukulwa isumo. Waliwa awavule ngati alusesenga lwakwe sumbi.⁹ Wapisile ukupitila amasyo amatambalale ayansi swinya nukuziwilizya amasyo yawantu watele wakwe Leza _ umusumba uwukundikwe. Ukuwa umulilo wafumile ukwika mwiwulu swinya wapile wonsi.¹⁰ Esatana wino wawakopesile woliwo, wasumbizilwe mwe sumbi uwakupya eselufule, kuno achitumbulwa swinya awatumwa awawufi wasumbizilwe. Waliwayimba umusanya swinya nu wusiku umuyayay.¹¹ Apano indola indulu inkulu intiswe swinya nawino wisile penepo. Insi swinya niyulu avisamala kuminso yakwe, ukwa kutalinji amasyo kwewliowo ayakupita.¹² Indola awafwe _ awachindame nawano asawachindame _ wimilile pankolelo yandulunye, swinya amabuku ayiyulwa. Nga nibuku linji aliyulwa _ Ibuku ilya wumi. Afwe wapanzilwe pakwe chino chawalisilwe mumabuku, ukulingana nimilimo yawo.¹³ Esumbi atwala awafwe wano walinji mwenemo. Imfwa swinya ni lowelo avitwala awafwe wano walinji mwenemo, swinya awafwe wapanzizwe ukulingana navino wawonvile.¹⁴ Imfwa swinya ni lowelo vyasumbizilwe mwe sumbi wamulilo. Yoo amfwa ye chitiwili _ esumbi wamulilo.¹⁵ Ndi wumwi izina lyakwe lyazanwa litawalisilwe mwi buku lyawumi asumbilwa mwe sumbi wamulilo.

21

¹Apano naweni iyulu ipya ni nsi impya, muno iyulu lyantaliko ninsi yantaliko vyati vipita, kutalinji ne sumbi swinya.
²Naweni umusumba uwutele, Yelusalemu umupya, wino wisile ukufuma kwiwulu kwe Leza, umusenganizwe vino nawinga akapekanizya umulume.³ Injivwa izwi ikulu ukufuma pandulu yikuti, "Lola! amasyo aya kwikalapo Leza yali nawantu, nga aliwa kwikala nawoliwo. waliwa awantu wakwe, ne Leza weliwenye aliwa nawowliwo swinya aliwa we Leza wawo." alipyela amansozi yonnsi ukufuma muminsu yawo, swinya kutaliwa imfwa, pamwi ukulwilwinta, pamwi ukulila, pamwi uwulumilwa. Ivintu iyvakali vyapita.⁵ Wumwi wino wisile panndulu ati, "Lola! Nkupanga ivntu vyonsi ukuwa avipya." watili, "walika choo pamulandu amazwi yaa ayakusimichila nayachisinka." ⁶watili kwe nene, " ivintu vyo vyawombwa! newa ntaliko nuwa wumalilo, uwakutalichila nuwa mpelelechezya. Kwe weyo wino ali nulusala ndimupa ukung'wa ukusita umutengo ukufuma mukaluzi kaminzi yawumi.⁷Wino wiza wachinya alipyana ivntu vyoo, nga ndiwa ne Leza wakwe, nga aliwa amwanane. ⁸Ukuwa awantete, awantasuwila, awakandamane, wachikoma, awazelele, awamaye, awamakolania, nawawufi wonsi, amasyo yawo kulwa aliwa we sumbi wilungu lya mulilo umupye ne safule. ayili mfwa ye chitiwili."⁹Wenga muwangeli munenulambli ayiza kwenene, weyo wino walinji nintendo izyizule ni ntazi munenulambali, nga watili," zanzi kuno. Nakwiza mbalanjizye nawinga, umuchi wa mwana wenang'onzi" ¹⁰Ngapano anyamula ukuya nane ku mwamba uwukulu nuwutali nga andanjizya umusumba uwutele Yelusalemu akwika ukufuma kwiwulu kwe Leza.¹¹Yelusalemu walinji nuwukankala we Leza, nemiwalile yakwe ngati avingolwa vyapapela, ndivino aliwe ilitelepe ilye jasipeli. ¹²Lyalinji nuwukulu, uluwumba ulutali ni mpongolo ikumi naziwili, nawa ngeli munenulambali pa mpongolo. Pampongolo pawalisilwe amazina ikumi nayawili ayamyiko yawana we Israeli.¹³Kuwufumilo wilanzi kwalinji impongolo zitatu, kukambazwa impongolo zitatu, kukambazwa impongolo zitatu, nakuwinjililo wilanzi impngolo zitatu.¹⁴Uluwumba lwa musumba lwalinji nu lufula ikumi naziwili, nga pakwe woliwo palinji amazina yawa positole ikumi naya wili ayamwana wenang'onzi. ¹⁵Weyo wino wawwanganga nanene walinji ni chipimilo chachela ichipangwe ne golide ukupila umusumba, impongolo zyakwe, nuluwumba lwakwe.¹⁶Umusumba walingine monsi; muwutali chalinji achili chonga na muwufupi. Wapimile umusumba ni chipimilo chachela, intapulo imyanda ikumi nayawili muwutali [uwutali wakwe, uwufupi, nukukwela vyalingineve]. ¹⁷wapimile swinya uluwumba lwakwe, amachubiti amakumi ikumi namakumi yani nayani amatimbe muwupimo wamuntu [chino achipimo swinya ichamungeli]¹⁸Uluwumba lwanzenzilwe ne jasipeli nga numusumba ne golide umusalale ichete, ndivino we kailole umuloleke ichete. ¹⁹Ulufula lwawumba lwayenvilwe numusango wonsi uwiwe ilyapapela. Pakutalika walinji we jasipeli, ulwe chitiwili walinji wesapule, ulwe chititatu walinji ampongolo, ulwe chitini walinji we amelodi, ²⁰ulwe chisano walinji we oniselo , ulwe mutanda walinji we kaneliani, ulwe munenulambali walinji we kilisoliti, ulwe kanani monsi walinji we belilu, ulwe mufundikambali walinji we topazi, ulwi kumi walinji we kilisopulesi, ulwi kumi nalyonga walinji we jakinti, nga ulwi kumi nayawili walinji we amesisi.²¹Impongolo ikumi naziwili zyalinji ampanda ikumi naziwili; impongolo yiliyonsi yapanzilwe nupunda longa. Imisewo yamusumba walinji we golide umwenecho, ndivino wekalilole uwakulolechela. ²²Intaweni ing'anda yakupepelamo mumusumba, amuno Imfumu Leza wamaka yonsi nu mwana ng'onzi azili ng'anda yakupepelamo.²³Mumusumba mutalondwanga ilanzi pamwi umwezi ukuti viwalile penepo amuno uwuchindami we Leza walilanga pelipo, ni nyali amwana nang'onzi. ²⁴Imyiko yili wapita muwuwale wamusumba. Izyamfumu zyansi zilileta uwuchindami pewoliwo. ²⁵Impongolo zyakwe zitaliyiyalwa pampindi yamusanya nga kutaliwa

nuwusiku kulyanye.²⁶Walileta uwuchindami numuchinzi wa myiko mulyanye,²⁷Kweni kutaliwa ichikandamane ukwinjila mwenemo, nwino akuwomba ichakusozya insoni pamwi ekawipizya, kweni watupu wawo wano amazina yawo yawalikwa mwi buku lyawumi ilyamwana ng'onzi.

22

¹Ngapano umungeli andanjizya nene uluzi lwaminzi yawumi ayaswepe . Yatantalanga ukufuma pa ndulu yakwe Leza swinya numwanang'onzi ²ukupitila pakasi wakamusumba waka musewo . Pecho m pambali pa luzi palinji umuti wawumi, vyakomwanga ivikomwa vyakupusania ikumi. Naviwili, swinya vyakomanga ichikomwa chakwe umwezi wonsi . Amafwa yansi ayakupozya nsi .³Kutaliwa ichiwune. Indulu ye Leza swinya numwanang'onzi aliwa mumusumba, swinya awawonvi wakwe walimuwombela weliwe. ⁴Walilola paminso yakwe, swinya ni zina lyakwe liliwa pampumi zyawo. ⁵Kutaliwa uwusiku ; watalivwamba uwutiswe wa nyali pamwi uwutiswe wilanzi pamulandu Imfumu e Leza aliwalila mwewoliwo. Waliwateka umuyayaya numuyayaya.⁶Umungeli wavwanzile kwenene, "amazwi yaa yakusimichila swinya ayachisinka . Imfumu, e Leza wa mizimu yawakasesema, watumile umungeli wakwe uku layizya awawonvi kwecho chandi chiwombwe mwenombanye . " ⁷Lola nombanye amupepwe wino akakwinjila yawukasesema kalata wee.⁸Nene ne Yohani wumwi wino nivwile swinya nukulola ivintu vyoo. Lyo nivwile swinya nukuvilola, nafukime nukupepa pamatamba yamungeli wino wandanjizizye nene ivintu vyoo. ⁹Watili kwenene , "utakawombe chocho! ne muwonvi muwuyo nawewe, nawamunyina wakasesema, swinya nawano wakakwivwila yamwe kalata wee. Pepa Leza!"¹⁰Watili kwenene, " utize ufise amazwi yawukasesema ye kalata wee amo impindi yipalamizile . ¹¹Wumwi wino asamulungamane, lekani apitilizye ukuwomba uwunsalungama . Wino amukandamane, lekani apitilile nuwukandamane. Wino amulungamane, leka apitilile nuwulungamane. Wino amutele lekani apitilile nuwutele."¹²"Lola! nombanye chilinanene, ukumupa umuntu ukulingana ku milimo yakwe . ¹³Newa kutalichila swinya newawumalilo, newantaliko swinya newakupelelechezya.¹⁴Awapepwe wano wapwizya imyenda imyenda yawo alyakkuti waliwa ni nsambu ukulya ukufuma kumuti wa wumi swinya nukwinjila mumusuba pampongolo. ¹⁵Kunzi kuli imbwa, wamaye, awazelele, wachikoma,awamakolania, nawensinye wino akawomba uwufi.¹⁶Nene, Yesu, umungeli ukusimichila kwe mwemwe kwevyovyo ivintu vya makeleziya. Ne musisi musisi swinya ukufuma kwe Davide, ulutanda ulutiswe ulwakatondotondo¹⁷Umuzimu swinya ne nawinga akuti," zanga! "leka wino akwivwa ati", zanga!"wensi wino alinulusala, lekani ayize swinya nawino akulonda cholicho, ayize ang'we aminzi ayavye yawumi.¹⁸Nkjusimichizya kwensinye wino akwizwa yawukasesema wekalata wee: ndi wino akonjelezya kweyoliyo, Leza aliyonjelezya kweweliwe impungo zino zyawalikwa mumakalata. ¹⁹Nanti wumwi akufumya ku mazwi yawalikwe yakasesema, Leza alifumya imbali yakwe mumuti wawumi swinya mumusumba uwutele yano yawalikwa mwekalata wee.²¹Wino akasimichizya ku vintu vyoo akati, " Eta! Nkwiza zuwa. " Amen! zanga, Imfumu Yesu! ²⁰Uwila wa mfumu Yesu wuwe namwe mwensi. Amen.